13
11
f. 26

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
18 F
28

Dam̄ni infecti. ... .ſ.eo.l.ſi

finita.§.deide ait p̄tō.ꝛ.b.d. De eo ope
qd̄ fit i publico ad p̄uatā vtilitatē dꝫ ſatiſdari
ḋ vitio opis tm̄.ſꝫ de eo ꝙ fit ad vtilitatē publi
cam non ſatiſdatur ſed cōpetens iudex ꝓ indē
nitate adif.b.d.diuidif in tres ptes.primo loqꝶ
de eo qd̄ edificaꝶ in publico ad vtilitatē p̄uatā.
ſcd̄o loquitur de eo qd̄ edificaꝶ i publico ad vti
litatē publicā.tertio limitaꝶ primū dictuꝫ.ſcd̄a
ibi.quid ergo.tertia ibi ſed qd̄ dictū eſt. Dicit ḣ
ſi in publico loco fiat lꝫ vnicuiqꝫ edificare.cōtra
imo non licet:qꝛ quicūqꝫ edificat i loco publico
dꝫ edificium deſtrui per ti.ne quid in loco publ.
ꝛ ne qd in flu.publi. Dicit gl.due ſunt lec.primo
publice.i.auctoritate pn̄cipis vel ſenat⁹.vide gl.
que incipit.ſ.publi.ꝛc.ibi ꝛ qd̄ dicit ē ne va iſta
lec.dicit Dy.ꝙ nō:qꝛ ſi edificaret publice aucte
non debet ſatiſdari:vt.ſ.eo.ſi finita.§.ſi publi. ꝛ
ḣ in ver.quid ergo.propter qd̄ daꝶ in gl.alia ſo.
vt dicatur publice.i.ad publicā vtilitatē.vide in
eadem glo.ibi.vel qd̄ dicit ꝛc.ꝛ hanc ſo.tꝫ Dy.
Hec lec.non eſt vera:ſed poteſt eſſe va quando
qs edificat ad publicā vtilitatē nō legitime:ſed
qn̄ fit legitime:tūc cautio nō iterpōiꝶ:vt.l.ſi fini
ta.§.ſi publi.ſ.eo.quare ſol.prima eſt vera:ꝙ ḣ
ſiebat auctoritate publica ad priuatā tn̄ vtilita
tē:ꝛ ḣ vꝫ diceꝶ tex.ad ea igiꝶ opa.rō pmiſſio ſa
cta a pn̄cipe itellr ſine vicinoꝝ iniuria:vt.l.ij.§.
ſi quis a principe.ſ.ne quid in loco publi.ꝛ.l.ſi fi
nita.§.ſi quid vicio.ſ.e.ꝛ ideo vicinus dꝫ de dā-
matiuaꝫ vt.l.duobus de v.ſi.di ꝛ glo.vna negā
tio ſupfluit ꝛ bn̄ dicit. ¶ Itē v. ꝙ littera ſibi ꝯ̄
dicat.dicit.n.p̄uatiꝫ fiat ꝛ.ſ.dixit publicis.qdaꝫ
dicunt ꝙ v.ad ea igiꝶ.poniꝶ ſuppletiue qꝛ.ſ.de
eo quod fit in publico.ḣ de eo quod fit i p̄uato.
ſꝫ non vꝶ bene dcm̄ hoc.qꝛ imo deberet poni illa
tiue.dico igiꝶ q̄re gl.ponit illatiue hoc mō.ſtipu
latio dꝫ iterponi qn̄ nō edificat aucte iudicis.ſe
cus ſi iudicis aucte.ſed lꝫ iudex ꝓcedat op⁹ fieri
ꝓcedit ſine vicinoꝝ iniuria vt.l.ſi finita.§.ſi qd
vitio.ſ.e.q̄re pone illatiue ꝛ dic p̄uatiꝫ.hoc ē ad
priuatā vtilitatē publica tn̄ aucte.ꝛ iō i pn̄ci.di
cit publice.i.ad publicā vtilitatē. Itē dꝶ hic quid
ꝯ̄ ſi fit in publico iudex adif. ¶ Quero ad quid
adif.gl.dicit vt id fieri ꝓhibeat vel tolli iubeat.
vide glo.q̄ incipit id fieri. ¶ Sꝫ q̄ro qliter adif.
Rn̄.per ſimplicē q̄relā dicēs tale op⁹ fit timeo
dānū q̄re peto vt ꝓuideatis.ſūmā aūt hui⁹ pn̄
ci.habuiſtis.ſ.e.l.ſi finita.§.deinde ait ḋ eo.

Ex.§.ſequenti.

¶ An cautio damni infecti trāſeat ſine ceſſiōe.

Adijcitur. Et in hac cōtinuatōe iu
riſcōſult⁹ plene expoſuit
vba edicti.nūc eſt vidē ḋ forma ſtip.iō p̄mo po
nit q̄ pſone debēt ſtipu.comprehēdi.ſ.prox.§.di
cet ḋ quo vitio dꝫ caueri ꝛ ibi ponemus formaꝫ
huius ſtipu.ꝛ i iſta ſtipulatiōe ꝯphēdunꝶ ſucceſ
ſores vniuerſales in rē ex vtraqꝫ pte.h.d.in tex.
ibi verbis cōtineꝶ vt ex facto ſuccedētis tenear
ego promittens ꝛ ex dāno dato ſucceſſori cōpe
tat ſibi

VII Q 39

adde gl. in .l. hmôi.in princi.de lega.i. e ¶ In ſubſidium. ADDE bal.cõſil.xxiij.li.i ſi.ɔſilij. f ¶ I filiuſfamilias. filius proſequitur. Uide bal. i.l. diximus.§.ſi pater.ff.de excu.tuto.ꝛ Saly.in.l.pe.C.q bo.cede.poſ.

ſallit in ſtipulatõibus pretorijs: ꝛ in his q̃ ſiunt in iudicijs. alia ꝙ determinet cauſa cognita ſequentia.ibi mihi ex ea ſtipulatione ꝛc. ꝛ vid gl. ibi:vel in ſubſidium [e]. ꝛ ſigna illam partem qd q̃ncunq; quis dz mihi cedere actõem: ꝛ nõ põt cogi:datur mihi vtilis in ſubſidiũ: ꝛ allegat gl. l.que bñ facit.ꝛ facit bñ.l.pterea.C.de ac.et ob. l.multum.C.ſi quis alteri vel ſibi.

Inter fructuariuz.

Hãc.l. õclara: vt.ſ.e.l.damni.§.ei cuius.

I filiuſfamilias.

Si filiuſfamilias ẽ inqlin[9]ſibi et pri cauebit̃ ꝓ picûlo rez peculiariũ ꝓ piculo edium ſoli filio ſi actũ ẽ vt ad eũ ſolũ piculũ ſpectet.h.d.pmo loq tur qñ petit̃ cautio ꝓ dãno qd timet̃ i rebus peculiaribus.ſo ibi niſi:qñ petit̃ ꝓ dãno qd timet̃ i edes ɔductas.¶ Op.ꝙ ad filiũ tm̃ dãnuz peculiariũ rez ſpectat cũ filius hẽat loco prĩſſa.vt l.ij.ſ.ad mace.So.hic erat peculiũ aduẽticium vel ꝓfecticiũ:vt in gl.ſed ɔ̃: qꝛ illud intereſſe qd filius ꝓſequit̃ [f] in profecticio:p.§.ſed vtrũ: illud idẽ ꝓſeqtur pr̃ in caſtrenſi:vt.l.ſi filius.C.d bo.dã.So fili[9] retiet ꝓfecticiũ ẽt bõis publicatis ex ɔ̃ctu:ſz pr̃ retiet caſtrẽſe ſolũ bõis publicatis ex delicto.ꝛ hunc caſum ſpectare nõ debemus: vt .ſ.de verbo.obli.l.inter ſtipulantem.§.ſacraz:vel dic ꝙ cum filius hz hanc ſpem cum detentatiõe ꝛ cuſtodia ſibi a patre ɔ̃miſſa: merito petit ſibi

an inquilinus poſſet petere cautionẽ nõie ediũ. glo.hic vr̃ velle ꝙ ſic.dicã in.l.inqlinus.ſ.e.

Ex.l.ſequenti.

¶ Qualiter interponat̃ primũ decretũ i re quã actor detinet:ibi.No.Et an d minimis ſit curãduz:ibi.Oppo.Et an ꝓprietari[9] poſſit habẽ ꝓ de delicto:ibi.Quero.

I proprietarius.

Primo ponit vnũ dictuz bimẽbre.ſ.ꝙ ꝓprietario ſuccurrit̃ cõtra fructuariũ ꝛ ecõuerſo ꝛ aduerte ꝙ proprietario i duob[9] caſib[9] ſiue ꝓmiſit ſiue ꝓ̃ſtitit fructuario tm̃ ſi preſtitit:vt pz hic i tex.ꝛ dixi plene.ſ.e.l.q̃uis.Scdo ibi.ſz ſi. põit practicã qlit̃ dño ſuccurrat̃.tertio ibi.idẽq; qlit̃ fructuario ɔ̃ dñm.¶ Opp.d.l.q̃uis [b].ſ.e. Sol.dicit gl.hic ex primo decreto.ibi ex ſecũdo decreto.¶ No.ergo formã qliter interponet̃ pmũ decretũ in re quã actor detinet.nã dic iudex rem quã dtines ex tali cã:puta ex cõmodato vl̃ cõducto pmitto tibi retinere ex primo dcreto ꝛ pro tali:ꝛ erit cõſtitutũ pignus ptorinz nec erit op[9] noua miſſione.qd tene mẽti.¶ Opp.' ꝙ d minimis non eſt curãdũ:vt.l.ſi oleũ.i ſi.ꝛ.l.ſcio gl.non ſoluit.dicit dy.ꝛ idem ſacit d ɔ̃hẽ.emp. l.res bona.de edi.edi.l.itẽ ſi ſeruum.Sz dic aut agit̃ [k] de iure cõi.ꝛ regulariter d minimis curatur:vt.l.i.§.illd.de cõiũ.cũ emã.li.ci[9].ꝛ vti.q̃uis vt in poſ.le.ſallit in.l.rebus.§.poſſunt commo.ꝛ .l.oĩno de impẽ.ꝛ.d.l.itẽ ſi ſeruũ.cũ ſi.ꝛ.l.oib[9].

tono ... ꝛ quod no.i c.ſedes de reſcrip.etiam lz ſimus in penalib[9] vid an ge.in.l.meu[9] ff.de ɔdi.ꝛ demon.ꝛ.l.q hereditas.ſi debẽt ſolui.x.ex forma ſtatuti ꝛ ſoluant̃.ix.nõ eſt ſatiſfactum ſtatuto quicquid dicant moderniores in.l.ſi.ff.ad ſilla.vl de Bal.in.l.minorib[9].C.de his qui.vt indig.vbi ſi qs dnũciauit oẽs malefactores ville ex forma ſtatuti pter vnũ incidit i penã ſtatuti ꝛ illud limita qñ non ſoluit.x.ſz nouez niſi forte ex errore ꝙ ꝓſumit̃ qꝛ tũc incidit in penam caſus ẽ ſingu.ſm an ge.in.l.q̃uis ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ vid

COMMENTARIA IN TITVL. ff. DE LEGATIS

SECVNDO PRÆCELLENTISSIMI DO-
ctoris Petri Peraltæ, Iuris Cæſarei profeſſoris eminentiſsimi,
in Gymnaſio Salmanticenſi Cathedrarij Primarij antiquio
ris emeriti, rude donati, eiuſdem facultatis Decani,
& patroni viri, ac ſuæ tempeſtatis facilè
principis.

*ADEST HIC ETIAM INDEX COPIOSIS-
ſimus eorum quæ in hoc volumine continentur.*

SALMANTICAE,
EXCVDEBAT IOANNES MARIA A TER-
ranoua. Anno. M. D. LXIII.

Cum priuilegio Regis.

Eſta taſſado en tres mrs. el pliego

El Rey.

POR quanto por parte de vos el Doctor Sancho de Peralta vezino de la
Ciudad de Salamāca, nos fue fecha relacion, que el Doctor Pedro de Peral-
ta vueſtro padre Cathedratico que fue de Prima de leyes, y jubilado en la
vniuerſidad de Salamanca, dexo eſcrita y ordenada vna lectura ſobre el ti-
tulo, de Legatis ſecundo, y otras repeticiones ſobre el titulo, de Hæredibus
inſtituendis, y otra repeticion ſobre la ley Si quis in principio teſtamenti,
de Legatis. 3. en dos volumenes, las quales eran obras muy prouechoſas,
y en ellas el dicho Doctor vueſtro padre auia gaſtado mucho tiēpo, y tenido en ello mucho tra
bajo, atento lo qual nos ſuplicaſtes, os dieſſemos licencia y facultad para imprimir las, y junta-
mēte con la dicha licencia Priuilegio, para q̃ por el tiēpo q̃ nueſtra merced y volūtad fueſſe nin-
guna otra perſona deſtos nueſtros Reynos y ſeñorios las pudieſſe imprimir ni vender ſo graues
penas, o como la nueſtra merced fueſſe: lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, por quanto en
los dichos libros ſe hizieron las diligencias q̃ la prematica por nos agora nueuamēte fecha diſpo
ne, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula en la dicha razō. E nos tuuimos
lo por bien, por la qual vos damos licencia y facultad para que qualquier impreſſor deſtos nue
ſtros Reynos, pueda imprimir é imprima los dichos libros que de ſuſo ſe haze mencion, ſin que
por ello caya ni incurra en pena alguna, y para que por tiempo de quinze años primeros ſiguiē
tes, que corran y ſe cuenten deſde el dia de la data deſta nueſtra cedula en adelante, vos el dicho
Doctor Peralta o la perſona que vueſtro poder ouiere podais imprimir y vender los dichos li-
bros. Y mandamos que perſona alguna ſin vueſtra licencia, durante el tiēpo de los dichos quin
ze años no los pueda imprimir ni vender ſo pena de perder todos los libros que ouiere imprimi
do, y mas veinte mil marauedis para nueſtra camara. Y mandamos q̃ deſpues de impreſſos no ſe
puedan vender ni vendan ſin que primero ſe trayan al nueſtro conſejo juntamente con los ori-
ginales que en el fueron viſtos, que van rubricados y firmados en fin dellos de Domingo de ça
uala nueſtro eſcriuano de camara de los que reſiden en nueſtro Cōſejo, para que ſe vea la dicha
impreſsion ſi eſta conforme à los originales y ſe taſſe el precio por que ſe ouieren de vender ca
da volumen ſo penā de caer è incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes de
nueſtros Reynos. Y mandamos à los del nueſtro Conſejo Preſidente è Oydores de las nueſtras
audiencias, Alcaldes, Alguaziles, de la nueſtra caſa y Corte y Chancillerias y à todos los Corre-
gidores Aſsiſtentes Gouernadores, Alcaldes, y otros Iuezes, juſticias qualeſquier de todas las
Ciudades, Villas, y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, y a cada vno è qualquier dellos an
ſi à los que agora ſon, como à los que ſeran de aqui adelante, que vos guarden y cūplan eſta nue
ſtra cedula y merced que anſi vos hazemos. Y que contra el tenor y forma della no vayan paſsē
ni cōſienten yr ni paſſar por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced y de veynte mil mara
uedis para la nueſtra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Madrid à veynte y
cinco dias del Mes de Iunio, de mil y quinientos y ſetenta y dos Años.

Yo el Rey

Por mandado de ſu Mageſtad.

Francisco de Eraſſo

AD ILLVSTR. ET MAGNANIMVM HEROEM, CHRISTOPHORUM Vaccam Caſtrum, militiæ Diui Iacobi Equitem ſplendidiſsimum, & Regij Conſilij Senatorem ampliſſ. Sancij Peraltæ. ll. Docto. in Commentaria P. Peraltæ, Patris ſui, Iuriſconſulti diſertiſsimi

PRAEFATIO.

Optimè illi de hominũ genere magnanime Chriſtophore, deq́; Repub. mea ſententia merentur, qui patriam, qui ciues ſuos illuſtrare conantur: qui ſe laudi, qui gloriæ, non ſomno, nõ cõuiuijs, non delectationi natos arbitrant̃. Etenim, quũ nobis diu viuere negetur, quid dignius, quàm aliquid relinquere, quo nos vixiſſe teſtemur? quid præſtãtius, quid omnino laudabilius, quã excellenti quadam ſcientia, ingenijq́; præſtantia de omnibus bene mereri: eãq́; nominis famã comparare, quæ poſteros à ſomno excitet, quæ ad virtutẽ inflammet? Hoc mediusfidius, ne cuncta perſequar, nobiles aliquot architecti & pictores, alijq́; etiã ijs ex artibus, quæ ad humanum vſum, cultumq́;, atq; iucunditatẽ ſunt inuentæ, egregiè præſtiterunt. Qui pulcherrimis admirandiſq́; operibus, atq; picturis patriam ſuam ornandã illuſtrandamq́; curarunt. Nã de ea, quæ militaris vocatur, quid attinet referre? ex qua tot Heroes, tot Imperatores, tot Reges, tot Principes, tot fortiſsimi præſtantiſsimiq́; duces immortale nomen ſunt conſecuti. Quorum res geſtæ, clariſsimaq́; facta æternis literarum monumẽtis vbiq́; gentiũ extolluntur, atq; celebrãtur. Quid illos cõmemorem, qui ſummis ingenij, eloquẽtiæ, doctrinæ ornamentis præditi memoriã ſui ſempiternã reliquerunt? Verùm vt homines hõibus multũ præſtant, ſic artes artib⁹, et diſciplinæ diſciplinis longè antecellunt. Nam vt eam, quæ de Deo, diuiniſq́; rebus agit, excipiam, quam ſemper excipio, quænã cũ Iuriſprudentia conferri poteſt, ſiue originem, & dignitatem, ſiue rerũ cognitionem, & copiam, vtilitatẽq́; ſpectandam quis exiſtimet? Quid enim maius, quàm Deũ. Opt. Max. legis authorẽ habere? quid nobilius, q̃ principem illam naturalẽ æquitatẽ, & rationẽ omnibus in rebus velut fundamẽtum intueri? Quid dignius, quàm à Phoronæo vſq; vetutiſsimo Argiuorum Rege, qui primus leges, iudiciaq́; cõſtituit, quàm à ſanctiſsimo Moſe, qui interiectis aliquot

ſeculis poſt Phoronæũ fuit, diuinasq́ leges à Deo accepit: tot clariſſimos Reges, tot ſapientiſſimos Philoſophos, non ſolùm ex Græcis, alijsq́ nationibus & gentibus, ſed ex Romanis etiam, legum latores fuiſſe? Et, vt reliquos omittam, quid P. Papirium? qui Regias leges in volumen retulit? quid decem viros referam, illius. 12. Tabul. libelli conditores? qui vnus, vt Cicero ſentit, videtur bibliothecas omnium Philoſophorum, ſi quis legum fontes & capita viderit, & authoritatis pondere, et vtilitatis vbertate ſuperare. Quid Dictatores, Conſules, Prætores, Tribunos dicam? qui ciuilem hanc ſcientiam tot populi placitis, tot Senatuſconſultis, tot Plebiſcitis, tot Prætorum edictis ornauerunt, & auxerunt? Quid Imperatores ipſos? Quid ſanctiſſimos Pontifices numerem? qui vſq́ adeò eam amplificarunt, & nobilitarunt, vt iam nihil maius dici queat, quàm quod principi placuit, legis habet vigorem. Quo quid admirabilius ſit, non video: quum id ipſum vniuerſus orbis laudet, probet, veneretur, amplectatur. Latiſſimus ſe offert hic dicendi campus, ſed reprimam me, atque intra clauſtra continebo. Quis enim tantam rerum copiam omni doctrinarum genere abundantiſſimam, quantam Iuriſprudentia complectitur, exprimere poſſet? Quam quum nominas, quid eo nomine te nominare putas, niſi illum artium, atque omnium ſcientiarum circulum, qui omnem terrarum orbem circumit, id eſt regit, gubernat, atque moderatur. Cuius authoritate, nutúque legum docemur, domitas habere libidines, coërcere omnes cupiditates, noſtra tueri, ab alienis mentes, oculos, manus abſtinere. Quid ſacratiſſimis Pontificum decretis ſapientius? quid veterum Iuriſconſultorum reſponſis prudentius & elegantius? Quorum beneficio Latini ſermonis arcem Barbari nunquam expugnare potuerunt.

Iam verò eſt ne vlla ex alijs diſciplinis, vnde maiorem laudem acquirere, maiores progreſſus facere, quàm ex iuris prudentia poſſis vel ad ſummos magiſtratus, vel ad ampliſſimas dignitates? Eſt me Hercule virtus omnis maximum, pulcherrimumq́ue ſibi præmium. Sed quid eſt? quòd ea neglecta, contemptáque nominis æternitate, vix deguſtatis, proh pudor, primis literarum elementis, lucro inhiamus, quæſtui deſeruimus, & ad auri ſacram famem omnes aduolamus? Quid niſi humanæ ſortis conditio, & infelicitas, quæ ſapientiſſimos etiam viros aliquando cogit, vt ad vtilitatem reſpiciant. Etenim, quum non minore labore, ſtudio, vigilijs aliæ artes & diſciplinæ, quàm iura ciuilia & pontificia perdiſcantur, cur longè minoribus præmijs illarum ſtudioſos, quàm Iuriſconſultos affici videmus? Amplectuntur illi quidem ſine dubio optimas laudatiſſimaſque diſciplinas, & artes, quarum cognitio homine libero eſt digniſſima: ſed quæ plus laudis & famæ, quàm vtilitatis habet. At Iuriſprudentia omnia præſtat, laudem, honorem, opes, decus. Quid? quod longè omnium eſt præſtantiſſimum, ijs, qui eam religioſè

gioſe colunt, qui iura interpretantur, qui ſcriptis illuſtrant, qui caſtè integreque in rebus gerendis verſantur, ſiue ius dicant, ſiue cauſas agant, ipſa Iuſtitia virtutum Regina, præter ampliſsimas diuitias, quas Iuriſconſulti poſſident, præter multas clientelas, quas habent, perpetua & ſempiterna nominis ornamenta tribuit, & largitur. An non videmus quanto in honore Iuriſconſulti apud omne hominum genus ſint? Quanto in pretio apud omnium Principes gentium habeantur? Hos à conſilijs ſumunt, illos prouincijs, alios ciuitatibus præficiunt. Quid? Imperia, regna, prouincias, ciuitates, & oppida adminiſtrant, regunt, gubernant. Promiſit hoc illis Imperator Iuſtinianus. Cuius laudatiſsimum inſtitutum vniuerſus orbis comprobauit. Hoc Romani Pontifices, hoc Imperatores, hoc Reges, hoc omnes Principes conſtanter obſeruant: nempe vt ijs potiſſimum in gubernanda Repub. *vtantur, qui virtute, conſilio, & præſtantiſsima hac Iuris ſcientia excellere credantur. Quo fit, vt multo plures eius diſciplinæ cognitionem, quàm aliarum expetant, omniq́ue ſtudio conſequi conentur. Honos enim, vt eſt apud Ciceronem, alit artes, omnesq́ue incenduntur ad ſtudia gloria, quæ ſola, vt Valerius* Flaccus *canit, animos, mentemq́ue perurit. Quis enim non incendetur tam magnis ampliſque præmijs? Quem non allicient tam præclara munera, & illuſtres honores? Quis in eam diſciplinam non incumbet, non totis viribus illuſtrandam curabit, ex qua vberrimi ampliſsimiq́ue fructus proueniunt? Hoc quum alij pulchrè copioſeq́ue præſtiterunt, tùm præcipuè eloquentiſsimi illi Iuriſconſulti, & omni laudum genere ornatiſsimi, qui ſub Alexandro* Seuero *optimo* Imperatore *floruerunt. At noſtra ætas vix vnum aut alterum proferre poteſt, qui cum illis* Paulis, *Vlpianis, Scæuolis ſit conferendus. Habuit* Gallia Guilielmum Budæum. *Habuit Italia Andream Alciatum. Habuit* Germania *Vdalricum Zaſium, viros, ne quid aliud dicam, de Iuriſprudentia, deq́ue omni literarum genere optimè meritos.* At *Hiſpania, quæ nulli vnquam nationi, & genti, viris, armis, literis ceſſit,* Petrum Peraltam *patrem meum, ſi non illis ingenio, facundia, doctrina ſuperiorem, certè non inferiorem protulit. Liceat mihi de parente meo vera dicere; nec vitio id verti debet. Siquidem veritas ſine inuidia eſt audienda. Quis enim in hac Salmanticenſi Academia totius orbis celeberrima tanta cum omnium admiratione, & vtilitate leges eſt interpretatus? Quis inextricabiles iuris nodos, obſcuritateſq́ue & ænigmata tam doctè ac peritè ſoluit, atque explicauit? Quis ad excellentis huius ſcientiæ arcem viam tam facilè aperuit? Quis tot conſultiſsimos & ornatiſsimos viros, qui* Philippo *Regi optimo & maximo nunc ſunt à conſilijs, in eum perduxit portũ, vnde inſignia & ornamenta nominis, laudis, honoris, fortunæ, ſunt conſecuti?*

† 3 *Qui*

Qui quum profitendi munere eſſet perfunctus, rudeq́ iam donatus, amplius e-nim viginti annis & antemeridianis, & pomeridianis horis magna cum laude iura docuit, atque explanauit, vt poſteris etiam prodeſset, ad ſcribendum animũ appulit: variaq́ opera, & doctiſsima in ius ciuile commentaria reliquit. Quæ quum grauiſsimo Regÿ Senatus iudicio, ſed præſertim tuo magnanime Vacca eſſent approbata, dignum duxi, ne actione ingrati, qua Athenienſes vſi ſunt, in me agi poſset: ea ſub tuo clariſsimo nomine in publicum emittere. Nam quanuis multi ſplendidiſsimi & ornatiſsimi proceres occurrerent, tu vnus inſtar omniũ mihi fuiſti, cui hæc patris mei commentaria dicarentur. Etenim, ſi ille oẽs cona-tus, vireſq́ ſuas eò direxit, vt de omnibus bene mereretur, nomẽque ſuum, & pa-triam illuſtraret, quod docendo tantum ſcribendoque eſt conſecutus: quid de te iudicandum eſt, quem virtute, prudentia, & rerum geſtarum gloria videmus ad ſummum honoris faſtigium, & quidem iure, iam aſcendiſſe? Non enim ſolum de patria, ciuibusq́ tuis, es optimè meritus, ſed de ipſo etiam Rege, ac de ÿs omnibꝰ qui imperio eius parent, dictoq́ ſunt audientes. Quid? quòd nullam promerẽdi oc-caſionem amittis: ſed pro ea, quam ſuſtines, perſona (ſuſtines autem ampliſsimã) quotidie officium Reipub. præſtas, omneq́ beneficÿ genus, & virtutis confers, & exerces. Iam quid ego commemorem? quantum Carolus quintus Cæſar ma-ximus & inuictiſsimus Imperator virtuti, integritati, ſingulariq́ prudẽtiæ tuæ tribuerit, atque conceſserit. Qui ſimul ac te in Regium Senatum legit, ſtatim in ea Indiæ Regna, quibus à Perunte fluuio nomen eſt inditum, vt illic ſummo cum imperio eſſes, tranſire imperauit. Vbi quũ omnia perturbata, & iam deplo-rata inueniſſes, dici non poteſt, quanta animi magnitudine rem ſis aggreſſus, quã-ta celeritate confeceris. Nam quum aduerſus atrociſsimos hoſtes, equis, armis, pe-cunÿs, omnibusq́ rebus inſtructiſsimos, qui regna illa occuparant, pugnandum eſset, tam breui tempore, etiam ſi rerum omnium egenus, atq́ imparatus eſſes, ar-ma cõquiſiſti, tormenta paraſti, milites ab remotiſsimis vſq́ regionibus accerſi-tos collegiſti: vt prius præliũ cõmiſiſſe, quàm bellum intuliſſe videreris. Quo in prælio magnanime Caſtre tua potiſsimum virtus enituit. Nam quis tibi ab hoſti-bus, quos infenſis obſtinatisq́ animis in te vnum præcipuè tela coniecturos certò ſcires, cauendum eſſet: cunctiq́ etiam te orarent, & propè cogerent, ne te tanto periculo mortis cõmitteres: tamen ea robuſti & excelſi animi tui erat cõſtantia, ea interriti vultus iucunditas, vt tuis admirationi, hoſtibus terrori eſset: vt, in-uitis etiam amicis, ornatus paludamento ex auro intexto, purpureaq́ cruce oblõ-ga, quæ militiæ D. Iacobi eſt ornamẽtum, inſignito, ferociq́ equo aduectus, quo magis hoſtibus conſpicuus fores, in prælium prodires. Atq́ ita prodires, vt nulla in re deeſſes, omnia obires, & quid quoq́ loco faciendum eſſet, prouideres: & du-cis incohortandis militibus, & in pugnando militis officia præſtares, nullumq́ tẽ-

pus in

*pus intermitteres,vt cõmuni omniũ ſaluti proſpiceres. Sed quũ fortiſsimè et acer
rimè ab hoſtibus pugnaretur, quippe pro vita & imperio, Regiaq́ acies iam in-
clinaret, tanto impetu cum ea Equitum turma, quam in ſubſidium in edito loco
collocaras, irruiſti, vt repulſis, cæſis, captiſq́ hoſtibus, victoriam, præter omnium
ſpem, ſis conſecutus. Qua quidẽ victoria animi omnium ſunt confirmati, & pro-
uinciæ illæ quæ propemodum erant amiſſæ, receptæ. Inde Cuſcum, quæ eſt am-
pliſsima illius Regni ciuitas, es profectus, atq́ ibi maximo triumpho, & Regio
apparatu, ſummaq́ ciuium gratulatione exceptus. Vbi quũ omnia prudenter mo
deſteq́ compoſuiſſes Tribunos, Centurionesq́ & milites, qui Regi ſuo in recupe-
randis illis Regnis ſtrenuè operam nauarant, multis magniſq́ præmijs, ac mune
ribus ornatos dimiſiſſes, quid non laude dignum es executus? Religionẽ illic con
ſtituiſti, Duces quoſdam miſiſti, qui alias regiones inquirerent, explorarent, atq́
luſtrarent, coloniasq́ deducerent. Nobiliſsimos principum Indiæ filios in liberta
tem vindicaſti: literarijsq́ ludis inſtitutis, non ſecus, ac tuos educandos inſtituen
dosq́ curaſti. Ad hæc legibus, moribus, ſanctiſsimisq́ inſtitutis ea Regna, quibus
etiam nunc gubernantur, ita ornaſti, atq́ ſtabilijſti, vt nihil prudentius à Solo-
ne, nihil grauius à Zaleuco, nihil ſanctius à Lycurgo, nihil deniq́ iuſtius à
Minoe, vel ad ſalutem Indicæ Hiſpanæq́ gentis, vel ad ciuitatum incolumitatẽ,
vel ad vitam hominum & quietam, et beatam inueniri, ferri, ſanciri, inſtituíque
potuit. Ita enim res in priſtinum ſtatum & quietis, & concordiæ in ea India re-
ſtituiſti, vt, veluti alter Thraſibulus Athenienſis, quem nemo fide, conſtantia,
animi magnitudine, & in patriam amore ſuperauit, obliuionis legẽ iniuriarũ pro
ſtabilienda populorũ pace non minus rectè, quàm ſapienter tuliſſe videaris. Ille
enim ciues, in eam legem quam tulerat, iurare coëgit, quæ vetabat, ne quis de
ante actis rebus accuſaretur, neuè multaretur, ne quis præteritarum iniuriarum
mentionem faceret. Quo facto concuſſum ciuitatis ſtatum, & labentem in an-
tiquum habitum reuocauit, omniũq́ diſcordiarum memoriã ſempiterna obliuio-
ne deleuit. Quã ſi, te abſente, Hiſpani Indiq́ ſeruaſſent, melius certè cum illis a-
ctum eſſet: nec in tot calamitates, infortuniaq́ incidiſſent. Sed iſta, qui hiſtoriã
ſcribunt, fusè copioſeq́ perſequent. Nã tu magnanime Vacca, omnib⁹ reb⁹ prudẽ
tiſsimè modeſtiſsimeq́ cõpoſitis, & in ſuum ordinẽ redactis, prouincias illas q̃ pa
catiſsimas Blaſco Nunezio Velæ Proregi, qui malis auib⁹ ab Hiſpania appule
rat, tradidiſti. Qui quum ad Regiam vrbem nauem conſcendiſſes, à Conſaluo
Piſarro, qui poſtea Regna illa occupauit, meritasq́ proditionis, & perfidiæ pœ-
nas dedit, es interceptus, poſitisq́ cuſtodibus detentus. A quo quum maximũ vi-
tæ diſcrimen tibi imminere intelligeres, omni impetu cũ vno & altero comite in
eos, nautasq́ inuadens fortiſsimè te ipſum vindicaſti. Atq́ è portu ſoluens Pana-
mã magno cũ periculo te recepiſti. Inde verò quum iam omnia quorundã inſa-*

nia,cupiditate,& auaritia confuſa perturbataq́ eſſent,proſpera vſus nauigatio ne in Hiſpaniam reuertiſti. Quibus ex rebus præclarè geſtis tantã in te inuidiã concitaſti(eſt enim virtus comes inuidia,quæ bonos inſequi,atq; adeò plerunq; inſectari ſolet)vt perditi quidã homines,& virtutis hoſtes,& laudis inuidi non paruum tibi negotium faceſſerint. Qui non modò Caroli Cæſaris voluntatẽ à te abalienarunt,ſed iniquiſſimè etiã nomen tuum ad eum detulerunt. Non dicam quantã tuarum iacturam rerum feceris:& q̃ infracto fortiq́ animo per vndecim annos tuleris tot labores,ærumnas,calamitates,mortem deniq́ ipſam Mariæ Magdalenæ Quignoniæ vxoris tuæ,forma,natalium ſplendore, pudicitia, fide, religione,alijsq́ inſignibus corporis atq; animi dotibus longè ornatiſsimæ, neque enim hiſtoriã ſcribo,ſed res tuas,quàm breuiſſimè fieri põt,percurro. Sed illud certè non prætermittendum duxi,cauſa tua diligeuter cognita,& probè perſpecta,aduerſariorumq́ iniquitate penitus intellecta,te non ſolũ omnibus ſententijs abſolutũ,ſed omniũ etiã ordinum conſenſu,gratiarũ actione,gratulatione,plauſu in ampliſsimum Senatum eſſe receptum,atq; reſtitutum. In quo tanta cũ laude principem locum tenes,vt ſi quando abeſſe per valetudinem contingat(cõtingit autem aliquando)Iuſtitium protinus indici,iuriſdictiones intermitti, cauſæ deponi,iudicia tolli videantur:nihil deniq;,te abſente,expediri, etiã ſi ex æquo & bono dici,agiq́ appareat,quod votis hominum reſpondere cenſeatur. Tanta eſt de te omnium opinio,& exiſtimatio, tanta nominis auctoritas, tanta æquitatis fidei,iuſtitæ,fama, tanta in gerendis rebus,& expediendis negotijs commoditas. Quo quid præclarius eſſe poteſt? Quid laude dignius,quàm te tot honoribus & Reipub.muneribus,& ciuilibus,& militaribus ornatum poſſe tuo iure dicere id,quod apud Ennium dicit ille Pythius Apollo,ſe eſſe eum, vnde ſibi, ſi non populi,& reges,at omnes ſui ciues conſilium expetant,

Suarum rerum incerti, quos ego mea ope ex
Incertis certos, compotesq́; conſilij
Dimitto,vt ne res temerè tractent turbidas.

At non ſolum à te ciues & populi,ſed Imperatores & Reges conſiliũ expetant. Quis enim non videt domũ tuam maxima quotidie hominum frequẽtia, ac ſummorũ Procerum ſplendore celebrari? Quis ignorat Carolũ quintũ Imperatorem,cognita obtrectatorum tuorum improbitate,quum in gratiã eius rediſſes, maximas grauiſsimasq́ res tibi cõmiſiſſe? Atq; in regenda Repub.multo magis, quàm vnquã antea,tua opera,ſtudio,virtute, atq́ prudentia vſum fuiſſe? Nam Philippum Regem quid attinet dicere? quem in gubernandis tot tantisq́ regnis, longè lateq́ per orbem terræ poſitis,tuis conſilijs tam publicè, & priuatim,quàm bello,& pace,vti videmus? An non meritò hæc cõmentaria tibi debentur? Qui præter tot tantaq́ generis,honoris,gloriæ,famæ,fortunæ, virtutis ornamenta,

præ

præter maximarum & ampliſſimarũ rerum vſum, tanta iuris ſcientia, & omni prudentiæ genere præſtas: quanta vel Q. Mutius Scæuola Iuriſperitorum eloquentiſſimus, & eloquentiũ iuriſperitiſſimus præſtitit. Cuius domus quid aliud erat, niſi totius oraculum ciuitatis? vel quanta Domitius Vlpianus legum vertex, & præfectus Prætorio excelluit, cuius conſilijs Alexãder Seuerus Rẽpub. rexit atq; gubernauit: ideoq; eum optimum euaſiſſe Imperatorem, memoriæ proditum eſt. Sed iam magnanime Heros hæc commentaria eo animo accipe, quo talem Heroem accipere decet. Quis enim te non appellabit Heroem? qui Heroica quadã virtute tot Regna Indica Regi tuo receperis, religione firmaueris, legibus, moribus, & inſtitutis adeò munieris: vt nemini non mirum iure videri debeat, ſi non multo maiorem ille, q̃ nuper fecit, gratiam tibi retulerit, atq; ampliorib⁹ honoribus & muneribus non ornarit, atq; donarit. Sed dedit ipſe magnũ gratiſsimi atq; liberaliſſimi animi ſignum: eſtq; longè maius pro ſua Regia munificentia atq; liberalitate, qua Principes omnes ſuperat, ſimilesq; tui proſequitur, in dies daturus: ampliſſimaq; in te beneficia collocaturus. Rũpantur ilia Codris, & iſtis Zoilis, quorũ morſus, atq; improbitatem & peruerſitatem ita retudiſti, atq; conculcaſti, omninoq; euertiſti, vt iam nihil tutius ſub Palladis ægide ſit futurum, quàm quod ſub tuo clariſsimo nomine in lucem prodibit. An non iure hac etiã in parte patri meo gratulari poſſum, ſummãq; eius felicitatem dicere? vt qui poſt mortem talem ſit nactus Heroem, qualem, ne conceptis quidem votis, quum in viuis eſſet, optare, habereq; potuiſſet. Quanta animi voluptate atque iucunditate ille affectus fuiſſet? ſi vigilias lucubrationesq; ſuas tibi dedicatas, & quotidiano prope cõuitio ab omnibus efflagitatas legi, amari, coli, amplectiq; vidiſset? Quàm multis, & quidem veriſſimis, laudibus beneficium hoc proſecutus fuiſſet? Quod pro tua virtute, animiq; candore non in mortuum modò, ſed in filium etiã bonorum, & doctrinæ eius hæredẽ cumulatiſſimè cõtuliſti, nec conferre vnquã deſinis: ita enim ſemper de nobis, vt de alijs, benemereri omni ſtudio, cura, operaq; contendis. Quod vt diutiſſimè feliciſſimeq; facere & velis, & poſsis, Deum Optim. max. vt par eſt, precamur. Idq;, vt magnis precibus, nuncupatisq; etiam votis faciamus, & tua in nos beneuolentia & nominis ſplendor iubent, & poſtulant: & noſtra in te obſeruantia ac religio ſuadent, atq; hortantur. Vale.

IOAN. CHRISTOPHORI CALVETI STELLÆ DE COMMENTA-rijs Petri Peraltæ Iuriſconſulti diſertiſsimi, ad ornatiſsimum virum Sancium Peraltam. II. Doctorem Encomium.

SAnci, qui Patris es relictus hæres
Dignus, qui monumenta nunc paterna
Profers, marmoreq́; erigis perenni,
Felices meritò putabis eſſe
Illos, queis dedit ampla Rex olympi
Doctrinæ eximiæ, ingeniq́; dona
Diuini: ut Patriæ, ſibiq́; nomen
Præclarum parērent, nepotibusq́;
Prodeſſent, ſtudij ſui relictis
Certis teſtibus, atq; ſempiternis.
Sed tu, iure quidem, magis beatos,
Felicesq́; fuiſſe iudicabis
Illos, queis ſuperi dedere, præter
Tot tantaq́; animi, artiumq́; dotes,
Hæredes ſtudiorum, opumq́; dignos.
Qui patrum monumenta, qui labores
Doctos edere, poſterisq́; cunctis
Notas reddere lucubrationes
Curarent cito, ducerentq́; laudi
Hoc illis fore, gloriæq́; magnæ.
Namq́; his præmia nominis benignus
AEterni ſtatuit Deûm Pater, qui
Producunt monumenta, perferuntq́;
In lucem uigiles Patrum lucernas.
Quid prodeſt opera alta condidiſſe?
Quid refert dare poſteris libellos
Quos Phœbus probet, & Minerua laudet?
Si in cæcis tenebris iacent, inertes
Paſcentes tineas, trucesq́; blattas.
Si hæredes faciunt pili hæc, habentes
Maiorem rationem opum, & honorum,
Quâm laudis patriæ, & perennitatis.
Sic certè hiſtorias, grauesq́; libros,
Sic exculta poëmata, atq; plena
Romano ſale, & Attico lepore,
Sic doctiſsima identidē uidemus,
Quanquàm digna cedro, perire ſcripta.
Indignum facinus! perit uirorum
Doctorum labor, interitq́; nomen,
Laus in cimmerijs latet tenebris
Culpa hæredis auari, & imperiti:
Auctorisq́; etiam parum ſagacis,
Qui non ediderit ſuos libellos,
Dulces delicias, ſuasq́; curas,
Dum uixit, licuitq́; per malignam
Parcam. Aut non ſibi cauerit relinquens
Natis cultu pijs, bonisq́; amicis,
Et ueris ſua opuſcula, ut referre
Curarent in apertum ea, & paternæ
Laudi conſulerent, ſimulq́; honori.
Sed laus quanta tua eſt, tuumq́; nomen
Sanci! qui patris inſtitutus hæres
Curas tradere poſteris legenda,
Quæ lugi ille labore fecit in ius
Ciuile, egregia, erudita, pulchra
Commentaria. Sic patri parentas,
Laudi proſpicis, & magis perenne,
Quàm Saxo ex Pario, extruis ſepulchrum.
Hæc dum tu exequeris, Patriq́; ponis
AEternum monumentum, & aſſeris te
A Lethe mala, & inclitam refers ſic
Iam laudem, ut retulit ſui Peralta
Viuis teſtibus ingeni relictis.
Felix es nimium Peralta felix,
Qui charæ patriæ, tuisq́; Iberis
Multum profueris tuo labore,
Doctrina, ingenio, reliquerisq́;
Scripta inſignia, Sanciumq́; natum
Hæredem ſtudij, atq; opum tuarum
Dignum. Iam cineres tuos reponit
AEterno tumulo, & pias per orbem
Terrarum exequias rependit, & iam
Emittit monumenta, quæ Peralta
Viuens ex adamantinis lapillis
Feciſti ſtudio, labore, cura.
Non ſæui hæc Boreæ, Notiq́; flatus,
Non Euri eruet, atq; uis Fauoni.
Sic Pallas iubet, imperatq́; legum,
Et frugum genitrix Ceres. Repoſtum
Hic teſtator habet, quid, inſtituto
Vno hærede, uel altero, ampliusuè,
Scribi, ſubſtituiq́; poßit: & quid
Cautum Moribus, atq; legibus ſit.
Quid primo Titiæ, & uelit ſecundo
Legare, & dare Mænio, quid optet
Vxori dare tertio, ac pater quid
Committat fidei, uetet, uelitq́;.
Quid tandem Titia annuos in uſus

Præſta-

Præſtari uelit Arrijs duobus.
Quid det Mæuia Lucio, inſuperq́;
Illud, quod poterit dari, & relinqui
Templis, pauperibus, pijſq; cauſis,
Exponit Petrus optimè Peralta.
Sic ænigmata, Gordioſq; nodos
Iuris ſoluit, & explicat peritè,
Vt iam nil queat amplius requiri.
Iam ſublimia tractat, & per alta
Legum, ut iure Peralta nuncupetur,
Iuſtarum capita aduolat, nihilq́;
Intactum ſinit, & quod eſt caducum
Legatum, quod & irritum, atq; ruptum,
Præterq; officium, minuſque firmum
Teſtamentum erit, expedit. Quid & lex
Ciuilis ſtatuat, quid inſtitutum,
Mores, Pontificumq́, Regiumq́;
Ius decernat, apertè, & eleganter
Monſtrat. Cecropiæ hæc placent Mineruæ,
Hæc ſunt Legiferæ Deæ, atque Phœbo
Grata, hæc Regius approbat Senatus,
Hæc effert, celebrat, tuetur Heros
Vacca, ampliſsimi & ordinis Senator,
Illuſtris genere, Inclitis triumphis,
Et uirtute, ſcientiáq; clarus.
Hæc Salmantica docta fert in aſtra,
Lætatur merito ſuo Peralta,
Nec parui æſtimat hunc habere alumnum,
Qui primas tenuit, fuitq; iuris
Conſultiſsimus, omniumq́; longè
Interpres celeberrimus ſacrarum
Legum, & maximè acutus, & diſertus.
Cui fœcunda Bononia & Toloſa
Pulchra inſignia laudis, atq; honoris,
Nec non præmia magna contuliſſent,
Et quem Hiſpania ſuſpicit, colitq;:
Quo ſic læta triumphat, atque gaudet,
Vt Germania Zaſio perito
Exultat fera, gaudioq; geſtit.
Vt Budæo utriuſq; luce linguæ
Gaudet Gallia nobilis nitenti.
Vt magna Italia & potens ſuperbit
Facundo Alciato. Hæc diſerte Sanci
Argutæ reſonant lyra Camœnæ,
Felicemq́; canunt Petrum Peraltam
Tali filio, & accinunt beatum
Te tali Patre. Quo caput reuinctus
Pinu gaudet Ereſma peruirenti,
Gaudet Tormis aquis fluens amœnis,
Plaudit troctifero frequens Ereſmæ,
Qui Petrum genuit, deditq́; alumnum
Vrbi Palladi, Theſpiæq́; turbæ,
Et Cyllenio, Apollinique docto,
Et Flauæ Cereri, Iouiq; gratæ.
Gaudet nobilis arce, aquæq́; ductu,
Et pannis celebris, tribuſq; alumnis
Claris ingenio, editiſq; libris,
Iam Segortia Læta. Sed colantur
Petri monumenta, ſintq́; nota
Terris, Gentibus, Vrbibusq́; cunctis,
Quas Sol luſtrat: & alta iam Peraltæ
Commentaria prodeant in orbem.
Hæc uates celebrent, legant periti,
Conſultiq; uiri utriusq; iuris,
Et ſacræ ſophiæ, artiumq́; docti,
Quas montis bifidi colunt alumnæ.
Acceptumq́; tibi hoc ferant Peralta
Omnes, qui decus hoc Patri dediſti
Immortale tuo: hoc rependit ipſe,
Doctrina atq; opibus tibi relictis.
Sic Tritonia, Cynthiusq; pulcher,
Sic Ennea Deæ, & Nepos Atlhantis
Ad Petri tumulum canunt Peraltæ.
Reſpondent Heliconis, atque Cyrthæ
Pulſantes digitis lyras puellæ.

FINIS.

Eiuſdem Stellæ Diſtichon,

Excitat extinctos cineres, monumentaq́ Patris
Æterna æternis Sancius inferijs.

LOCA IVRIS TAM COMmunis, quàm canonicj, quàm huius Regni, quæ nouiter intelliguntur ſeu explicantur in hoc volumine.

LEGES REGIÆ EXplicatæ in hoc opere.

LEX 11.titul.4.part.6.pagin.13.colum.1. numer.10.

L.1.titu.1.part.6.pag.29.col.1.nu.46.

L.11.titu.3.part.6.pag.37.col.2.nume.54.

L.29.titu.9.part 6.pag.50.col.1.num.77.

L.7.titu.8.part.7.pag.52 col.2.nu.8.

L.4.titu.10.part.6.pág.184.col.2.nu.19.

L.4.& 5.titulo de las exceptiones, libro 3.ordi. pag.29.colum.1.nume.48 & pag.274.col.1. nu.12.& pag.53.col.1.num.82.

L.4.titul.4.libr.5.ordi pagin.47.columna.2. numero.74.

L.1.titu.de los teſtamen. libr.5. ordin. pagin. 57. col.1.num.85.& pag.271.colum.1.num.9.& pagi.333.colũ.1.nume.17.

L.3.titu.de las appellationes,libr.3.ordi.pa.153. colum.1.

L.6.titul.de las mandas,libro.3.for. pag.35.columna.1.nume.51.& pagin.268.colum.1.numero.5.

L.9.titul.de las mandas, libr.3.fo.pag.131.col.1. num.12.& pag.299.colũ.2.

L.4.titu. de los homezillos,lib.4.fori. pagi.449. colum.1.nume.10.

L.37.Tau.pag.29.colum.1.nu.46.

L.31.Tau.pag.29.colum.1.num.46.& pag.266. colum.1.& pag.274.colum.2.nume.13.& pagin.609 colũ.2.num.9.

L.17.Tau.pag.73.colum.2.& pag.24 .colum.1 & pag.595.colum.1.& pagin.559.col.2.

L.20.Tau.pag.124.colum.1.nume.3.

L.21.Tau.pag.129.colum.1.num.9.

L.32.Tau.pag.190.colum.2.

L.18.Tau.pag.299.colum.2.

L.3.Tau.pag.574.colum.1.nume.11.

Leges quaterni gabellarum,pagina.301.columna.2.

Ex. ff. voluminibus leges explicatæ.

LEX Labeo.& idem Tubero,de ſupp.lega.pa.2 colum.4.num.3.

L.Nutu,de lega.3.pag.3.colum.2.nume.10.

L.Turpia,verſ.Titiæ,de lega.1.pagin.22.colum.2 numer.32.

L.Cùm tale.§.Reſcriptum,de condit.& demonſtra. pagin.21.colum.2.num.32.

L.Aſſe toto.de hæred.inſtit.pagin.28.columna.1.numero.46.

L.Vxorem.§ penul.de lega.3.pagin.48.colum.1. numer.74.

L.Iure ciuili,de condit.& demonſtra pag.44.colũ. 1.num.64.

L.qui ſic, de ſtatuliber.pa.51.colum.1.nume.79. & ibidem.l.fin. de re.diuiſ.

L.Fideicommiſſa §.ſic fideicommiſſum, de legat.3. pag.59.colum.2.nume.87.

L.cui fundus,ad fi.de condit.& demonſtra.pag.78. colum.2.nume.6.

L.hæc conditio,la ſegunda,de condit.& demonſtr. pagin 88.colum.2.nume.3.

L.Cùm ſeruus,de legatis primo.pagin.95.colum.2. numer.4.

L.Si vſusfructus legatus ante finem,de vſufructu.pagin.97.colum.2.nume.6.

L.quidam teſtamento,de lega.1.pag.101.colum.2 numero.2.

L.fi.de reli.& ſumpt.fu.pag.109.columna.1.numero.7.

L.non amplius.§.cùm bonorum.de lega.1.pa.124. colum.1.num.3.

L.principis bona,de Verb.ſig.pagin.131.colum.2. numero.12.

L.fius.de reb.eorum.pag.14.col.2.nume.10.

L.Vbi repugnantia,de regu.iur.pag.171.colũ.1. numero.7.

L.pecuniæ, verſ.diuerſa cauſa,de alimẽ. et ciba.leg. pag.177.colũ.1.num.3.

L.3.§.ſubtilius.de condit.ob cauſ pagin.197.col.1.

L.ſi quis Titio.§.fi.de legat.2. pagin.207.col.1.

L.filiusfamil.de conditio.& demonſtra.pagin.218 colum.

colum.2.num.32.
L.mulieri & Titio.de condit.& demonſtra. pagin. 215.colum.1.num.40.
L.Plautius,ad l.Falcid.pag.230.colum.1.
L.Titio uſusfructus.de uſufruct.leg.pag.259. col. 2.nume.5.
L.3.in fin.de adimen.leg.pagin.269. colum.1. numero.7.
L.Si poſthumo.§.quòd uulgo.de libe.& poſth.pag. 296.col.1.nume.22.
L.Sextiliam.de leg.3.pagin.296. colum. 2. numero.23.
L.Si quis eum quem.de condit.& demonſtra. pag. 325.colum.1.
L.quid aliud.de uerbo.ſigni.pag.534.col.1.nu.15.
L.2.ſi certum peta.pag.539.colum.2.num.6.
L.paterfilium.§.quindecim,de legat.3.pagin. 599. colum.1.nume.23.

Ex Iuſtiniani Codice.

LEX ſcimus.§.cùm autem.de inoffic.teſtamen. pagin.15.colum.1.nume.13.
L.Iubemus,in princ.de teſta.pag.29.col.1.nu.46.
L.captatorias,de teſtamē.milit.pagin.33.colum.2. nume.49.
L.Vna.§.his ita,uerſic.ſi autē ex his,de cadu.tollen. pag.71.colum.1.num.4.
L.non idcirco,de Iuris & facti igno.pag.109.col. 1.nume.6.
L.quoniā in prioribus,de inoffic.teſta.pag.292.colum.2.nume.13.
L.fina.de legatis.pagin.461.colum.2.nu.10.
L.Cùm alienam.de legatis.pagin.509.colum.1. numero.11.
L.Cùm alienam.de legat.pagin.618.col.2.nu.1.

Ex Inſtitutionibus.

§.Sed quia hæredes,uerſic.poſt quod,de fideicom. hæredi.pag.127.colum.1.nume.7.
§.fi.inſtit.de ſtipula.ſeruo.pagin.211.colum.1. nume.14.
§.Sed noſtra.de ſucceſſ.liber.pagin.288.colum.2. numer.2.
§.Semel,qui.ex cauſ.manu.non licet.pagin.327. colum.1.nume.13.
§.Heres,de oblig.quæ ex quaſi contra.naſ.pa.330. colum.1.nume.9.

Ex Decretalibus.

C.cùm tibi,de teſtamen.pag.187.col.2.

Ex Decretis.

C.Iudicet.3.queſt.6.pagin.24.colum.2.nu.32. ad finem.
C.Sacrorum.12.queſt.2.pagin.322.columna.2. numero.7.

AD CANDIDVM LECTOREM.

HAVD equidem minus ardua res, iuxta ac ponderoſa, quàm periculis obnoxia, his cenſetur temporibus, ſcribendi interpretandiuè munus in facultate obire iuridica. Quùm ob multorum, & priſcorum, & recentiorum commentarios hac de re exaratos, indiesq́; nõ tantùm in vulgus prodeũtes, ſed & prodire gliſcentes, qui quidem ſunt in cauſa vt qui pręfatam ſcribendi prouinciam nunc aſſumere velint, poſita ob oculos materiarũ dilatatione ac copia, abſque immenſa difficultate, & inexhauſto labore, laudę ac cõmendatione rem dignam nequeant ſcribendo depromere, & id quidem in raris dũtaxat iuris locis. Tum etiam, quòd Iuriſperitorum iſtius ætatis ingenia, quorum iudicijs ac ſententijs id quod ſcribendum ac pro roſtris exponendum eſt, tanta tamq́ue ſubtili ſpeculatione præſtant, vt nihil ſine curioſo & anxio examine eorũ oculos manuſuè euadat, ſubterfugiatq́;. Neque aduertere curant, quã peculiare ſit hominis labi, conniuere, atque in ſcribendo ſæpius falli, eſt enim perdifficile hoc tempore in præfata iuris ſcientia, non ſolùm inuenire, verùm & inuenta tractare, difficiliusq́ue eiſdem deciſionem congruentem adnectere, cũ philoſophiæ morali ſupponatur, cuius rationes probabiles, nõ autem efficaces ſeu demonſtratiuæ cenſentur. Ad hæc ex iſto ſcribendi munere, alia emergunt ſubſultantq́ue inconuenientia, quę ſi exactè penſicularentur nemo ſuæ eruditionis, honoriſque ſtudioſus illud ſubire dignaretur, quin potius vulgari prouerbio adhærens bene qui latuit, &c. ſeipſum ab eiuſmodi prouincia ſubeunda per libẽter ſubtraheret. Verùm enimuero, conſiderans ego ſatius eſſe, etiam ſub errandi ſuſpicione veriſimili, ſcribere, quàm in vniuerſum ſilere, & ante actorum laborum rationem minimè reddere, in publicum prodire decreui, cùm ſępiſsimè apud Iuriſprudentes illud iactari ſoleat, inueniendis impedimẽto nõ eſſe inuenta: pręſertim in hac Iuriſprudentiæ facultate, quæ nõ ob aliud fuit potiſsimũ comparata, niſi ob cõponendos hominũ animos diſſonos, ſopiẽdaſq́; ipſorũ cõtentiones aſsiduas indies pullulãtes, ac ſuppullulãtes: cũ

teſcu͂(vt aliâs dicit)natura ſemp̄ deproperet nouas edere formas,
quas humana imbecillitas prǫuidere nequit:ſuntq́; in cauſa,ꝙ in
negotijs quotidie emergentibus, ad ęorū deciſionē,labore, cura,
ac ſollicitudine ſit opus, abſq; qua inquā deciſione,neq; reſpubli
ca aptè valeret gubernari,neque ipſius perſonæ ius ſuū conſequi
aut tutari poſſent. Et quanquàm in hoc Infortiati(quod vocāt)
volumine, profundiores materiæ quàm in hoc titulo pertractan
dæ ſuberant, vbi labores meos ſcribendo locare valuiſſem: nihi-
loſecius tamen ad ipſius explanationem adieci animum, cùm
ob argumentorum eiuſdem re & fama celebrium vtilitatem: tū
etiam, quia nullus hucuſque ſcriptorum (quos recentiores vo-
cant)eum fuerit,quod ſciam, interpretatus. At in alijs huius vo-
luminis titulis memorabilibus,ſunt variæ ac penè innumerę ſcri
bentium antiquiorum & recentiorum interpretationes,relectio-
nes,nec non cōmentariorum ingentes ſyluæ, vbi ſi quiſquam ho
die ſeſe voluiſſet ſcripturus immergere, quantacunque in iure
doctrina & ingenij ſubtilitate polleret, tranſcriptoris vitium ac
parum ingenioſi nomenclaturam ſubterfugere nequiſſet. Eā ob
rem,quòd argumentorum potiores articuli non tam ſint per plu
rimos iuris profeſſores inſignes preuenti, q̃ enucleati. Et quãuis
(vt dici ſolet)facile ſit repertis corollā addere: tñ cū id qđ adijcit
haud eſt magni p̄tij, author(vt dixi)& qdē meritò res eiuſcemodi
addēdo illaudat⁹ euadit, illuſuſq́; populo ſeſe ꝑpinat deridendū.
Mouit deinde me ipſum ad huius tituli interpretationem exor-
diendam neruorum copia, quibus ipſius leges compactæ ſunt.
Nanq; ad varia, vtiliaq́; & in ſpeculatiōe & in practica ſunt indu
cibiles. Et q̃uis nonnullā habere videat affinitatem cū ſuprà pro-
ximo tractatu de legatis primo, re vera tamen omnino diſsidet
ab eo. Nam vt in diſcurſu apparebit, inductiones ex legibus iſti⁹
tituli ad demonſtrandas aliaſuè materias apta ſidei, propria ac pecu
liari induſtria indigent. Nec tamen me clam eſt, huic noſtro la-
bori non defuturos Zoilos, prout neque alijs me longè doctiori-
bus vnquā defuerūt, qui clamitent & ſtrideant: quorū pleriq; ca
lumnient, hanc interpretationē nōnullis in locis aridā eſſe. Qui-
bus ęmulis occurrā Bar. cōmentarijs, Iuris q; Ciuilis interpretū citra
controuerſiā antesignani, in prǫſentiarū, alijſq́; iſtius corporis iu
ris patribus, qui minoris pretij cenſent ob id qđ aliquando ari
dè ac ieiunè procedāt, prout argumēta q̃ ſeſe paſsim inſinuant, ex
poſcunt. Alij verò imponant, ꝙ interpretatio hæc noſtra ſubinde
niti-

nititur maximis quibuſdá, ac vocib' Dialecticis, Philoſophiciſq;, quibus ſatisfaciendum reor ſi ad Bald. Peruſinũ, virum omnium qui in iure ciuili vnquá ſcripſere, oculatiſsimũ, iuxta ac perſpicaciſsimum recurram, cuius in iure Cõmentarij nihil aliud præſeferunt, q̃ promptuariũ quoddá pulcherrimũ ſanè, his maximis ac rationibus onuſtum & refertum, quibus ſępenumero velut inſtrumentis, legũ mentem potius ipſe callet, atq; interpretaſ, quàm Iuriſperiti ſimplices id facere queant, ob eiuſmodi principiorũ phyſicorum ignorationem. Succenſebunt ad hæc alij, ꝙ in nõnullis iſtius noſtri Cõmentarij locis nõ tam copioſè, prout hæc tẽpora efflagitãt, ſim verſatus. A quibus vtriuſq; Raphaelis, nec nõ Pauli Caſt. ac Franciſ. Anto. Cõmentariorũ in Iure ciuili illuſtrium interpretamenta, me ipſum tutantur & excuſant, quę quidẽ licèt copia dicendi & allegandi ſæpiſsimè vacent, ſunt tamẽ nihilo ſecius ſolida, ac legentibus mirum in modũ conducibilia. Inſuſurrabũt inſuper alij hunc Cõmentariũ in ipſius proceſſu dictionis candorem ac venuſtatẽ quæ hiſce diebus inter Iuriſperitos politioris literaturæ certatim verſantur, deſiderare. Quibus ſatisfactum putamus, ſufficere in huiuſcemodi legum interpretationibus, quas ordinarias lecturas vulgo nuncupant, rẽ ipſam perceptibiliter abſq; verborum lenocinijs ac tropis, alijsq; fucis aut cincinis tradere, mihi præſertim inter eloquentiæ literarũq; politiorũ muſas parum verſato, quin potius inter ſcriptorum Cõmentarios etſi minimè candidos, doctos tamẽ, ſubtileq; iuris ſpeculationẽ redolẽtes. Quorũ eruditionẽ (quo ad rei exiſtentiã attinet) poſthita verborũ fluentiſona ſcaturigine, ac pompoſo tinnitu, imitari conabimur Quintil. oratorię inſtitutionis. 8. ſecuti, dicentẽ, rerũ inuentionẽ & ſi verborũ lenocinijs deſtitutã, ſui tamẽ natura ſatis eſſe ornatã. Tandẽ, tandẽ vt cũ D. Hieronym. loquar, iudicijs latrantiũ haud ſatis me moueri exiſtimo, qui in vtrãlibet partem, aut amore labunt, aut odio. Nec miſſũ facio ſenariolũ à Policiano in miſcellaneis relatũ de inuidia, quę cũ alicui nocere ſatagit in oĩa ſe vertit, is eſt, ſpumat aper, fluit vnda, fremit leo, ſibilat anguis. In ſũma itaq; de me nihil amplius in his interpretationib' polliceri valeo, quàm de homine, quũ publicè, tũ priuatim ſatis ac ſuper impedito, nec nõ curarũ familiariũ, aliarũq; ęrũnarũ calamitoſarũ onuſto, ac penè obruto. Boni ergo has noſtras lucubrationes in lectionum ꝓgreſſu euigilatas lector optime cõſule, in magnis ſiquidẽ (vt ille ait) & voluiſſe ſat eſt. Vale, lege, faue, fruere.

INTERPRETATIONES IN TITVLVM de Legat. 2. lib. ff. 31. Petri Peraltæ Iuris Cæſarei Doctoris Salmanticenſis.

Summarium.

1 CONTINVATIONES *huius titu. & ſequentis, ad titu. præcedentem.*

2 *Cauſæ ultimæ uoluntatis, quot, & quæ concurrere debeant, in ipſius productione, hic deſcribuntur.*

3 *Voces, paßionum animæ, notæ, ſecundum Philoſophum, & Iuris conſultum.*

4 *Quod uoce exprimitur, per exprimentē credi præſumitur, & de intentione eiuſdem emittētis eſſe.*

5 *Proferenti uerba non creditur, ſi dicat, alia ſe intentione quàm ipſa ſonent emiſiſſe.*

6 *Nullum fortius mentis teſtimonium, quàm uerborum inſpecta qualitas.*

7 *Nihil ſuæ ipſius cauſæ poteſt eſſe cauſa, prout neq; ipſiuſmet.*

8 *Quomodo intelligendum, quod Bal. dicit, hæredis inſtitutionem reſpicere perſonam, quæ non poteſt obliquari.*

9 *Carpitur Bald. ratio, in eo quod dixit de cauſa formali: ſed poteſt ſaluari ut inf. dicitur in fi. iſtius rub.*

10 *Nutu ſolo, ex quo uoluntas & conſenſus diſponentis colligitur, legata relinqui poſſunt: necnō fideicommiſſa uniuerſalia, contra Iaſo. & alios.*

11 *Productiones. l. Nutu.*

12 *Reſtrictio eiuſdem. l. Nutu.*

13 *Reſolutio per diſtinctionem caſuum in materia. l. Nutu.*

14 *Saluatio Bart. in. l. Nutu, unà cū ipſius. l. intell.*

15 *Fauorabilior quoad quid pia cauſa quàm liberorum.*

16 *Opinio glo. in. c. Cùm tibi, uerior & communior.*

17 *Peregrinum ac ualde notandū uerbum Lucæ Pennenſ.*

18 *Saluatur hic Bald. circa id de quo ſup. fuerat reprehenſus.*

GLOSSA rubricæ non continuat iſtum titulum ſeu librū ad præcedentem, ſed remittit ſe ad glo. in rub. inf. ti. 1. de lega. 3. Vbi glo. ponēs diuiſionē horū titulorum ſeu librorū cum eorum ſummaria declaratione, ſatis
1 †continuat iſtum tit. ad præcedentem de lega. 1. & illum titu. de lega. 3. ad iſtum. Inquit enim, quòd in tit. præcedēte de lega. 1. tractatur principaliter generalis materia legatorum, prout concernit ipſum legatū, ſeu ipſam rem legatam. In hoc titu. tractatur principaliter de legatis, in quantum tractatus concernit perſonas legantium & legatariorum, necnon eorum à quibus legata relinquuntur, & etiam verba legatorum. Sed in titu. de lega. 3. tractatur de ſignificato verborum, tam circa res, quàm circa perſonas poſitorum. Quę cōſideratio fuit Azonis in Summa, C. de verbo. ſig. prout glo. ibi dicit. Odofre. tamen & Albe. in rubri. ſup. titu. 1. quoad iſtum tit. & illum dicunt econtrà. Item alitèr continuat Bart. in rubri. inf. titu. 1. Sed. l. Ro. titu. 9. part. 6. dicit idem quod Odofre. ſcilicet quòd in titu. ſuprà proximo de lega. 1. tractatur de perſonis legantium & legatariorum, & in

hoc ti. de leg.2.de rebus legatis. Po-
ſteà in l.18.in prin. eo.ti.9.dicitur, ꝙ
in ti: de leg.3.ponitur, per quę verba
legata fiāt. Sed quācunq; harum cō-
tinuationū teneam⁹, hoc eſt, ſiue cō
tinuationē gloſſę in dicta rubrica de
lega.3.poſt Azo. cū quā tranſit etiā
Barto.ibi & Docto. in rubrica de le-
gat.1.ſiue teneamus alias continua-
tiones, quæ etiam poſſunt procede-
re, omnes nituntur ratione partim
iuridica, partim naturali: quā ponit
Bald.in.l.1.col.1.repet. (ſi eſt repeti-
2 tio Bald.) ff. iſto titu.& eſt hæc.† Quia
in omni teſtamento (prout ipſe in-
quit) & quoad inſtitutiones, & quo-
ad legata, & fideicommiſſa, ſunt tria
neceſſaria, ſcilicet perſona, quæ eſt
cauſa efficiens actiua, & ea eſt ipſe-
met teſtator, vel diſponens. Item paſ
ſiua, id eſt ipſemet hæres grauatus ex
preſſim vel tacitè præſtare legatum
vel fideicommiſſum: qui quidē gra-
uatus appellatur cauſa efficiens paſ-
ſiua. Item ipſe legatarius vel fideicō
miſſarius. Requiritur etiam res ipſa,
quæ legat', vel relinquitur, & illa eſt
cauſa materialis. Requirūtur etiā vo
ces, ſeu vocabula, quę ſunt cauſæ for
males, cùm deſignēt teſtatoris mē-
tē, & eiuſdē mētis cōceptū enūtient.
vt in.l.Nō aliter, in prin.ff.titu.1.& in
l.Iubemus, poſt principiū.C. de Te-
ſtam.& in.l.Hæredes palàm, in prin.
eod.titu.ff.Vt enim Philoſophus pri
3 mo Peri ermenias inquit.† Sunt au-
tem ea quæ ſunt in voce, earum quę
ſunt in anima paſſionū, notæ, id eſt
ſigna. Ad quod eſt tex.nota.in.l. La-
beo.§.Idem Tubero.ff. de Supellecti.
lega. quem in id propoſitum addu-
cit Bald.in.l.Vna, col.9.C.de Conſe.
& ex eodem tex.iūctis nota.per glo.
& Docto.in.l.Nemo.§.1.ff.de Hęre.
inſti.dicit notanter Barto.in.l.Neq;
4 profeſſio, ad fi.C.de Teſta.† quòd in
dubio præſumitur quiſq; credere id
quod voce expreſſit. & ibidem Iaſo.
ſuper hoc, nonnulla congerit. & in-
quit Bald.ad eandem rem, in.l. Et in
5 epiſtola, ad fi.C. de Fideicōmiſſis † ꝙ
lex habet emiſſionem verborū pro
intentione emittentis ipſa, adeò ꝙ
ſi emittens ea dicat ſe protuliſſe alia
intentione, quàm verba ſonent, non
eſt ei credendum. Allegat.l.vnam.§.
Similiq; modo, ad fi.C.de Lati.li.tol
len. Bene fa.tex.in.l. Si nō conuicij,
cum glo.C. de Iniu.& in cano. Hu-
manæ aures, in prin.22.quęſt.5. Item
facit illud quod cōmuniter dici con
6 ſueuit, † Nullū maius mētis teſtimo-
niū, ꝗ̄ qualitas inſpecta verborū, ſe-
cundū Bal.poſt Caſſiodo.in rubrica
de Teſti.& in.c.ſuper literis, col.5.de
Reſcrip. De his videre licet abundā-
ter remiſſ. per Tiraquel. in.l. Si vnꝗ̄
glo. Libertis, nu.15.& ſeq.C.d Reuo.
dona. Redeūdo ad præmiſſa, his quę
ſuprà retuli Bal. tenere hîc circa cau
ſas teſtamēti, addo. Saly. idē tenentē,
& vltrà declarantem circa duas cau
ſas ex prędictis, in.l.1.3.col.ad fi.ff.de
Condi.indebi. vbi ſubdit, addēs cau-
ſam, quam Bal. omiſit ponere, quòd
cauſa finalis teſtamenti eſt, vt defun
ctus decedat teſtatus ad prouiden-
dum ſibi de ſucceſſore, & legatarijs:
& hoc de cauſa finali, vt dixi, omiſe-
rat Bald. vbi ſuprà. Iſta autem requi-
ſita conſiderantur quoad validita-
tem contentorum in teſtamento,
ſed quoad ipſammet inſtitutionem,
quanuis alia requirantur, non tamē
requiritur, neque poſſet requiri vel
conſiderari cauſa efficiens paſſiua,
quæ aliàs, vt dixi, eſt ipſe hæres reſpe
7 ctu legatorū & fideicōmiſſorū. Quia
ſicut † nihil poteſt eſſe cauſa ſuæ cau
ſæ, ita neq; ipſiuſmet, vt ad ſenſum
innoteſcit, quū eſſet repugnātia na-
turalis. Et probatur ex.l. Vrannius.§.
Sed

Sed cùm duo, in verſic. (vt quemadmodum). ff. de Fideiuſſo. & clariùs ex l. Quod per manus, cum glo. ff. de Iure codi. Inde dixit Bald. in l. fi. 18. oppoſitione. C. de Hære. inſti. in reſponſione ad l. Cùm alienam. C. de lega. quòd hæredis inſtitutio reſpicit perſonam, quæ non poteſt obli-
8 quari, † ac ſi dixiſſet, quòd validitas totius teſtamenti incipit à fundamento hæredis inſtitutionis, & exiſtentiæ ipſius hæredis, & à ſemetipſo hęres recipit hæreditatem, ex quo de manu teſtatoris eam immediatè & directò capit. Et ſic, vt dixi, quemadmodum nō poteſt eſſe cauſa efficiēs ſuæmet cauſæ, ita neq; ſui ipſius: quinimò hæres habetur vt ſubiectū vel obiectū inſtitutionis, in quo ipſa fundatur: nō autē eſt, neq; poteſt eſſe cauſa ipſius. Quòd autem teſtator aut alius diſponens ſolus ſit cauſa efficiens actiua vltimarum voluntatū, vt ſuprà eſt dictum, tenet etiam Bal. in l. Id quod pauperibus, col. 4. C. de Epiſcopis & cle. per l. Illa inſtitutio. ſuprà de Hære. inſtituen. quod ex ſe eſt notius, quàm vt illud iuribus vel autoritatibus probari expediat.

Sed eſt aduertendum, quòd licèt
9 † prædicta ratio Bal. ſit in ſe pulchra, tamen ad hanc materiam legatorū de qua agimus, non perfectè quadrat, & in effectu Saly. vbi ſuprà tenet contrarium. Quia licèt ad legatum ſit neceſſaria cauſa materialis, id eſt ipſa res legata, item cauſa efficiens actiua & paſſiua, id eſt perſona teſtatoris & hæredis, vel eius à quo legatum relinquitur, item legatarij vt ſuprà eſt dictum, tamen verba non ſunt neceſſaria ad legata in eſſe deducenda: & ſic non poſſunt dici cauſa formalis legati, vel fideicōmiſſi, prout inquit Bal. vt eſt tex. in l. Nutu infrà titu. 1. de lega. 3. vbi legata & fideicommiſſa particularia ſolo nutu abſque alia verborum expreſsione relinqui poſſunt: dummodò per talem nutum poſſit conſenſus colligi, & modus, per quem colligitur, debet ſcribi per tabellionem, ſecundum Bartol. ibi poſt Iaco. de Are. & ſecundum Albe. ibi poſt Petrum, & eundem Barto. & Docto. in
10 l. Mutū. ff. de Acquiren. hære. † Quæ quidem l. Nutu, non tantùm procedit in legatis & fideicommiſſis particularibus, ſed etiam in vniuerſalibus, ſecundum Bald. in d. l. Et in epiſtola. C. de Fideicom. & in Authen. Ingreſſi. colum. 6. poſt prin. C. de Sa. ſan. eccle. & Pau. de Caſt. in l. pe. col. 1. C. de Impube. & ali. & Soci. in cōſilio allegato. per Lanze. Galiau. in l. 1. §. Si quis ita interroget. 4. colum. poſt prin. in verſic. (*Præterea quicquid dicat.*) ff. de Verbo. oblig. vbi ipſe Lanze. idem tenet. & hoc eſt verius & tenendum, licèt Iaſo. in aduertentet ibi, & in l. Si res obligata. 6. colum. ff. de Legat. primo, aliter teneat, ſequutus Angelum in d. l. Et in epiſtola, qui tamen in mea lectura id nō dicit. Et licèt Angelus de Periglis (ſubobſcurè tamen) teneat tale fideicommiſſum vniuerſale nutu factum quoad cauſam profanam non valere, in l. Lucius. §. In teſtamento, in verſicu. & mirum, ſupra titu. 1. de eo non eſt curandum. Diſpoſitio ergo vniuerſalis (vt ad ſupradicta redeam) directa, id eſt inſtitutio, eſt cauſa formalis in teſtamento, vt inquit Saly. vbi ſupra. Item diſpoſitio particularis expreſſa vel tacita eſt cauſa formalis legati, reſpectiuè, non autem ſola verba, prout Bald. inquit. Contra quem ſunt etiā omnia iura dicentia, voluntatem defuncti in fideicommiſſis etiā prætermiſſa verborū exteriorum forma,

potiſſimùm attendendam, vt in.l.Etiam, & in.l.Eo modo ſupra tit. 1. & in.l.Cùm virũ.C. de Fideico.&.in.l. In cõditionibus primũ locũ, in prin. infra de Condi. & demõ. & in.l.Vbi purè.§.1.& in.l.Hęredes mei.§.Cùm ita, infra. Ad Trebe.cũ alijs. Et redeũ do ad dictã.l. Nutu, Adnotandũ eſt
11 circa eam,† ꝙ illa lex producitur etiã ad inſtitutiones ad pias cauſas factas glo.eſt nota.in cap. Cũ tibi, in glo.fi. ante mediũ, de Teſta. vbi eſt videndus Abb.in fi.qui tenet ſingulariter & fortiùs, ꝙ de ęquitate canonica valet teſtamentũ nutu factũ etiã quoad inſtitutionẽ etiã ad non pias cauſas factã. Et illam glo.vt ſing.cõmendat Bald.in.l.1.in lect.2.col. & in repe.col.13.C.de Sacroſan. eccle.& dicit eã cõmuniter approbari. Alex.in l.Iubem⁹ poſt prin.C. de Teſta. Nec non.d.l.Nutu, producitur ad inſtitutionẽ in re certa ſecũdum Guido.Papæ.deciſione.459. Sed debet ſubintelligi dato cohærede vniuerſali, aliàs cũ traheretur ad totũ per.§.Si ex fundo, non valeret niſi fieret ad pias cauſas vt modò dixi. Quod autẽ dicitur in.d.l.Nutu, in legatis ſufficere
12 ꝙ relinquantur ſolo nutu† debet intelligi, dumtamen diſponens tẽpore quo annuit nutu potuerit articulatè, id eſt intelligibiliter loqui, ſed noluit, cõtentus fortè oſtendere voluntatem ſuã diſpoſitiuã per annuitionem capitis, vel per aliud ſignum intelligibile, vt inquit.d.l.Nutu. Aliàs autẽ ſi propter morbi acerbitatẽ, ſeu grauedinem teſtator non potuiſſet loqui neq; ſcribere, prædicta l.Nutu, non procederet ſecundũ Angel.Are.in tracta.teſta.in glo. Sanus mente, propè fi. vbi allegat Rapha. Cu.alibi, ſed idẽ tenuiſſe fertur Bal. in lect.antiqua quã non habeo, in.d. l.Et in epiſtola.vt ibidẽ refert Corn. Peru.& idẽ & adhuc in terminis fortioribus (aliud tamẽ agens) tenet idẽ Corn.in.l.Diſcretis. C. Qui teſta.fa. poſ.Bar.tamen in eadẽ.l.Nutu, ſemel atq; iterum tenet totũ oppoſitũ, imò ꝙ illa lex procedit in eo qui propter infirmitatẽ non poteſt articulatè loqui, quod tenuit ipſe Bar.fortè conſiderando tex.ibi in verſ.(*Niſi ſuperueniẽs morbus.*) Ad cuius pũcti reſolutionem (quia in eo Docto.loquuntur confuſe, & pugnant inuicẽ) conſidero tres
13 caſus.† Primus eſt, quando teſtator qui diſpoſuit nutu, iam amiſerat intellectum, & ſic erat mente alienatus, & iſte caſus ꝓcedit abſq; dubio, vt in eo illa.l.non habeat locum per dictam.l. Iubemus poſt principium allegatã ibidẽ per Bar.ad fi.ad iſtud met propoſitum. Bene facit etiam.l. Quoniã indignum in vet. (*Senectus*) eod.tit.C. de Teſta. à cõtrario ſenſu, & hoc caſu poteſt procedere opinio Bald.& Corne. in.d.l. Et in epiſtola. & Ang.Are.vbi ſupra in reſtrictione quã ponunt ad illam.l.ſcilicet vt nõ procedat quando teſtator propter morbi acerbitatẽ non potuiſſet legere neq; ſcribere, nã illud ſubintelligitur, quando talis morbus abſtuliſſet ipſi diſponenti ſanum intellectum & rectũ iudiciũ, alias nihil obſtitiſſet ipſius diſpoſitioni, cũ nõ poſſe loqui neq; ſcribere prætextu cuiuſcũq; morbi ſi rectũ ſenſũ ad diſponẽdũ retineret, vt ſtatim ſubijcitur.

Secundus caſus, qui ex pręcedenti declaratione manat, eſt, quãdo diſponens nutu, retinebat vigorem intellectus, tamen erat impeditus loqui propter morbi acerbitatem. Eo enim caſu, ſiue impedimentũ fuiſſet totale, ſiue particulare, dũtamẽ nõ proueniſſet ex mẽtis alienatione ſeu defectu, ſed ex morbi acerbitate, vt dixi, valeret diſpoſitio nutu facta,

&

14 &ita procedit † quod tenet Bart.in d.l.Nutu.pro quo videtur ibi tex.expreſſus dum dicit. (*Niſi ſuperueniens morbus impedimento ei ſit.*) Illa enim dictio (*niſi*) excipit à caſu tacito incluſo ſub verbis præcedentibus, quæ ſunt iſta, *Dummodo is nutu relinquat, qui & loqui poteſt.* Quaſi. velit à contrario, diuerſum vel aliud eſſe, quādo loqui non poſſet, Ad quod tēperandum ſubdit litera, *Niſi ſuperueniens morbus impedimento ei ſit.* id eſt niſi deſineret poſſe loqui propter morbū ſuperuenientē & non ex turbatione intellectus. Tūc enim cenſeretur poſſe loqui naturaliter prout præſupponit illa lex, licèt nō accidētaliter, hoc eſt, ꝓpter morbi ſuperuenientiam, de qua impotentia accidentali lex illa non curat, ſubſiſtente ac præſuppoſita ſana mente diſponentis. Et hoc eſt de intentione gloſſæ ſecūdæ & tertiæ ibidē, licèt.1.glo.ſub obſcurè loquatur.

Tertius caſus eſt, quando teſtator legauit nutu, quū potuiſſet loqui liberè & expeditè abſq; vllo īpedimēto, Tunc enim Saly.in.d.l.Et in epiſtola, refert Iaco.But.ibi tenere, ꝙ in dubio legatū eo caſu vitietur, quia præſumitur ꝙ neſciat articulatè loqui. Sed in mea lect. Iaco.id nō dicit, tamen, vt dixi, Saly. ibi refert illū id dicere, quia fortè habebat aliā lect. & tranſit cū eo, & idē tenet Iaſo.in.l. Si quis in fundi vocabulo, in fi. prin. ſupra ti. 1. quanuis fateatur hāc eſſe magnā reſtrictionē, ad dictā.l.Nutu. Sed de illo dicto dubitat Corne. in eâdem.l.Et in epiſtola, dicēs, ꝙ talis præſumptio nō poteſt iure probari, & in ſpecie reꝓbat illud dictū Alex. in eadē.l.Iubemus.1.nota.ver. Vtrū autē: vbi dicit, ſe putare, illud nullo modo eſſe verū. Mouetur, quia ſi aliquis non ſit mutus, quanuis propter morbi acerbitatē nequeat loqui poteſt tamen legare. vt in.d.l. Nutu in eodē verſ. *Niſi ſuperueniens*, ſecundum inductionē ſupra factā, & qđ ibi Bart.dicit. Intentio Alex.eſt (quia reſidet in verbis diminutus) ꝙ ſi is, cui propter morbi acerbitatē eſt ablata facultas loquendi, poteſt nutu legare, quāto fortiùs poterit is, cui non eſt facultas ablata, cùm iſte non ſit de caſibus, in quibus requiritur verborum expreſſio. Et re vera contra Saly. poſt Iaco. eſt tex. vltra Alex. in eadē.l.Nutu.in prin. in verbo (*poſſit*) alias litera ſequens nō bene cōtinuaretur ad præcedentē. Ad hoc facit optimè in ſui ratione glo. Zenze.in Extrauag. Execrabilis.§. Statuimus.in glo.ſup parte, vorbaliter, à verſi. Quid autē de illo.vſq; in fi. Et ponderandū eſt, quòd Alex.vbi ſupra clarè intelligit textū in eodem verbo, *Niſi*, vt ibi intelligit Bart. & prout ſupra declaraui in inductione quam de eo feci. Et ſic in quantū Ange.Are. vbi ſupra & Corne.in eadē.l.Diſcretis. poſt Bald. volunt quòd ſi teſtator legauit nutu, quando poterat loqui, valet legatū, bene loquuntur & concordant cū Alex.& eſt text. vt prædixi, in prædicta.l.Nutu contra Saly. poſt Iac.Bu. volentes oppoſitum, ſed in ſecundo dicto, ſeu caſu ſupra poſito, Ange. Are.& Corne.poſt Bald. non bene loquuntur, niſi reſtringantur per primū caſum ſupra poſitū videlicet quādo diſponens amiſerat ſimul cum loquella intellectū, vt ſupra eſt dictū. Et in propoſito dictę.l. Nutu. adnotandū eſt, quòd nō procedit (quoad inſtitutionē inquā) in teſtamēto cōdito nutu per patrē inter liberos, ſecundū Bal.in. d. l. Et in epiſtola poſt prin. allegantē ad id tex.in Auth. de Teſta. imper. poſt prin. col. 8, quod etiā tenet Ang.in.l. In fraudē. §.1.ff. de Teſta.mil. Sed idem Ange.in prædicto

Ad declarationé.l.Nutu.

A 3 dicto

dicto auth. in princi. tenet contra-
rium per.l.ſi. C.fa.her. & iſta opinio
eſt verior, licèt prima videatur ma-
gis communis, ſed concordari de-
bent, vt per Alex.in eadem.l. Diſcre
tis. Et tenendo magis communem
opinionem in caſibus in quibus ſal-
uatur: nam generaliter non proce-
dit, vt dixi, apparet: (iuncto eo quod
prædixi, ſcilicet teſtamentũ ad pias
cauſas, valere etiam quoad inſtitu-
15 tionem quando ſit nutu) † quod fa-
uorabilior eſt in hoc cauſa pia, q̃ li-
berorum, quod tamen non fatetur
Bald.in.d.l. Et in epiſtola in prin.dũ
recedit ab opinione gloſſæ: in dicto
capi. Cum tibi, ſed vt dixi, opi. illius
gloſſæ eſt communis & tenenda ſe-
cundum Alex.in eadem.l. Iubemus
col.1.& patet ex remiſsionibus Ale-
xandri in addi. ad Bald. in. d. l. Et
in epiſtola. & licèt Bald. ſequatur
Pau.de Caſt.in eadem.l. Et in epiſto
la, tamen vtrumque carpit Alex. in
16 prædicta.l. Iubemus † tenens gloſſ.
& communem opinionem. Deinde
iuxta præmiſſa adnotandũ eſt, & nõ
abs re, q licet inſtitutio etiã inter fi-
lios ſecũdũ magis cõmunẽ certis ca
ſibus (vt dixi) verificatã, non valeat ſi
fiat nutu, tamen ſubſcriptio ſuppoſi
ta ad inſtitutionem verbis expreſ-
ſis vel in ſcriptura de mandato teſta
17 toris factã, valet, † ſi fiat alio trahente
manũ teſtatoris eiuſdemq; diſponẽ-
tis infirmi, vel ſenis, vel aliter valetu
dinarij, qui propter ſenectutẽ vel va
letudinem aduerſam, vel tremorem
manuum, vel alio earundem impe-
dimento accidentali, nõ poſſet ſub-
ſcribere, ſecundũ Lucã de pe. ſingu-
lariter in.l. Nulli.col.vlt. C.de num.
& actua.lib. 12. quæ deciſio non eſt
alibi ſecundũ Mathe.de affli.in de-
ciſi.neapo.166. nu.7. quã deciſionẽ,
argumento pluriũ.ll. fulcitam intel
ligit, ſanè ipſe Lucas procedere tri-
bus concurrentibus. Primũ, quòd di
ſponens ſit ſanus mente. Secũdùm,
quòd manus talis teſtatoris ægri, vel
ſenis, vel aliter impediti ſcribere ſeu
ſubſcribere ſuſtineantur vel coadiu
uentur, id ipſo mandante. Tertiùm,
quòd fiat in præſentia teſtiũ, ne ſup-
ponatur fortaſſe aliqua ſcriptura a-
dulterina ſubſcribẽda. Quartò etiã
vltra eum, debet conſtare in cõtinẽ-
ti coram ijſdem teſtibus, de volunta
te teſtatoris diſpoſitiua: quod credẽ
dum eſt pro expedito & præſuppoſi
to habuiſſe Lucam, ibidem, licèt nõ
dixerit. Et cauendũ eſt quòd litera
Matthæi in prædicta deciſione eſt
corrupta, quia dum dicit (neſciat) de
buiſſet dicere (nequeat) prout eſt li-
tera eiuſdem Lucæ de pe. quem ibi-
dem Matthæus refert (ſed non rectè
ob inuerſionẽ illius dictionis) ad prę
dictam deciſionẽ, quod dico eſſe ad
uertendum, quia aliâs etiam paruus
error efficeretur magnus & intolle-
rabilis. Si enim is qui habebat ſub-
ſcribere, eſſet literarũ neſcius, nemo
ſanus diceret debere vel poſſe ab a-
lio adiuuari, quia tunc non eſſet ſub
ſcriptio debilis vel ægri, ſed iuuãtis.
Et ſemel vidi aliàs de facto ſup hoc
fuiſſe controuerſiam iudicialẽ, quæ
tamen poſt aliquod tẽpus quo lis du
rauerat, per tranſactionẽ partiũ fuit
cõpoſita, & tunc tẽporis nondũ vide
ram prædictã deciſionem Lucæ de
pe. neq; per aliquem aduocatorũ in
allegationibus iuris quas in cauſa fe
cerant, fuit illa deciſio adducta, quæ
quidem deciſio (vt id præmiſſis ad-
dam) eademmet ratione verificari
poteſt in caſu quo teſtator qui erat
tentus impedimẽto manus, eadem
manu voluiſſet inſtitutionẽ ſcribe-
re: nam poſſet illud facere, (vt ſupra
eſt dictũ (cũ aliorũ adiutorio: qa iſti
duo

duo caſus ſcribendi inſtitutioně, & eidem ab alio ſcriptæ ſubſcribendi parificătur, vt in eadem. l. iubemus poſt princi. vbi Docto. notant & in ſpecie Ange. & Fran. de Are. trahűt ad alias materias, ad quod eſt etiam tex. vbi notant Doctor. & in ſpecie Alex. Are. Iaſ. in. l. Si ita ſtipulatus. §. Griſogonus de verb. oblig.

Ex quibus (vt ad præmiſſa vnde ſum diggreſſus redeam) ſatis liquet contra Bald. verba in legatis nő eſſe cauſam formalem, imò voluntatem ipſius diſponentis, in inſtitutione vel legato adhibitam, eſſe propriè, ipſam cauſam formalem eſſentialem. Quinetiam & fortius in caſibus in quibus verba ſunt neceſſaria, vt in inſtitutione vniuerſali directa, & in alijs diſpoſitionibus, de quibus traditur poſt Barto. per Alexand. Aret. Iaſo. & cæteros nouiſſimos in. l. 1. in prin. ff. de verb. oblig. Conſenſus eſt etiam cauſa formalis ſubſtantialis ſeu eſſentialis, & verba ſunt cauſa formalis accidẽtalis prout regulariter aliàs ſunt alijs reſpectibus, & hoc modo capiendo cauſam formalem ſcilicet accidentali-
18 ter † poteſt tollerari quod Bal. ſupra dixit, à quo diſſenſi. Aliam cőtinuationě poſt Iaco. de Aren. ponit Bar. in rub. infra tit. 1. Sed illam omitto. & iſta ſufficiant in hac rub.

¶ *Summarium.*

1 TRES *præmiſſæ ſummariæ.*

2 *Duo notabilia textualia inter ſe diſſidentia.*

3 *Ratio diſſidij inter ea ex ea ſultat eorum conciliatio.*

4 *Natura conditionis eſt, ſuſpendere actum cui apponitur, hoc eſt ſubſtantiam ipſius.*

5 *In prima parte. l. Arbitrium concernit eſſentiam & valorem legati in. 2. autem declarationem quantitatis ipſius legati.*

6 *Conditio relata ad factum tertij. i. alterius q̃ eius cui relinquitur: ſapit naturam caſualis, prout eſt conditio huius tex. (ſi Titius arbitretur) & id genus aliæ.*

7 *Conditio caſualis propriè eſt ea, quæ habet ſe ad eſſe & non eſſe.*

8 *Qualitercunq; legati conditio deficiat, facit legatum deficere.*

9 *Adaptatio conditionis, ſi arbitratus fuerit, ad omnem conditionis ſpeciem.*

10 *In melioratione quă pater hodie facit, filio non poteſt apponere conditionem caſualem neque mixtam, licèt poteſtatiuam ſic quod declaratur infra.*

11 *Inducitur ſecűdum reſponſum huius. l. ad materiam meliorationis iuxta terminos legum iſtius regni.*

12 *Agitur hic de intellectu l. 11 titu. 4. part. 6. ante finem. ſupra in præcedenti pagina citata.*

13 *Deciſio text. in. §. Cum autem. dictæ. l. Scimus corrigitur per prædictam. l. Part.*

14 *Saluari poteſt prædicta deciſio, nè in totum corrigatur ut hic remiſsiuè.*

15 *Expenditur prædicta. l. Part. uno caſu mirabili ut hic.*

16 *In primo caſu huius. l. Legatum eſt conditionale, ſcilicet ſi tertius arbitretur, & ex conſequenti intranſmiſſibile ſi interim legatarius decedat: ſed in. 2. caſu, ſecus. Primùm declaratur ut infra ſequitur in verſi. quod autem.*

17 *Secunda principalis differentia inter primum & ſecundum caſum iſtius. l. cum ipſius declaratione, ac mentali enucleatione.*

18 *Incertitudo omnimoda omnem actum regulariter uitiat, limitatur tamen ſtatim.*

19 *Secundum æquitatem canonicam nulla promiſſio quantumcunq; incerta uitiatur.*

20 *Carpitur Decius in allegatione deciſionis Archy.*

21 *Coarctatur deciſio Archy. ad forum canonicű. ſecus in alijs foris, ciuili & Regio.*

22 *Extenditur eadem deciſio ad legatum in certum & è ueſtigio ſubdeclaratur extenſio.*

23 *Carpuntur exempla Soci. de duplici incertitudine legati, & rerum, & perſonarum, reſpectu inſimul.*

24 *Legare pauperibus, & pro anima idem importat.*

25 *Exemplű utriuſq; incertitudinis in legato uel promiſſione ſimul concurrentis.*

26 *Legatum dotis incertæ ualet.*

27 *Quòd cauſa dotis cenſetur pia quomodo intelligendum ſit, & an probetur efficaciter ex iuribus uulgatis.*

28 *Quarta differentia cum moderamine primi membri ipſius.*

29 *Neceſſaria declaratio ad ſcđm caſum iſtius. l. ex*

qua ſubſultat alia differentia, inter illum & primum.

30 Parificantur ambo caſus huius.l.extra terminos ipſius: quando in uno & altero conditio uoluntatis adijcitur.

31 Primum notabile textuale, quòd legatum poteſt qualificari conditione arbitrij, non ſimplicis uoluntatis.

32 Reſtrictio ad prædictum notabile text. in conditione arbitrij ſuper matrimonio contrahendo, per tertium interponendi.

33 Voluntas, & arbitrium, idem importent quando referuntur ad eum cui munus iudicandi incumbit.

34 Poteſtas cui datur liberum arbitrium, non poteſt inferre præiudicium tertio, & idem in uolūtate ſimplici ſeu libera.

35 Habens arbitrium ut bonus uir, uel ut Iudex, non debet ex proprio capite arbitrium formare, ſed ratione præuia debet illud exequi: aliàs uel appellatur ab eo, uel petitur reductio ad melius arbitrium.

36 Conditio in alterius arbitrium collata, uerificatur in uoluntate ratione regulata, non autem in mera & ſimplici.

37 Idem importat arbitrium liberum quòd ſimplex uoluntas, & mera, ſeu libera.

38 In reſeruatis arbitrio iudicis eſt locus appellationi, ſi perperam uel iniquè arbitretur.

39 Commiſſum expreſſim liberæ uoluntati, uel facultati iudicis, non flectitur ad arbitrium neque eo caſu iudex tenetur ad iuris obſeruantiam.

40 Vbi agitur de euitatione damni, omne uerbum etiā ſuapte natura merè uoluntarium, reducitur tamen ad boni uiri arbitrium.

41 Tutor poteſt eſſe arbitrator in cauſa pupilli, & facere tranſactionem in cauſa, uel pupillo ab alio, uel alij per pupillum mota, ſi tamen res ſit dubia.

42 Nullus alienarum rerum adminiſtrator debitum liquidum poteſt gratis remittere, niſi eſſet illicitè acquiſitum, ut ex uſuris, uel alia ex cauſa prohibita ſeu improbata partum.

43 Arbitramentum æquiparatur tranſactioni potius quàm ſententiæ, eo modo qui hic ſubijcitur:

44 Tutor in rebus pupilli habetur loco domini, quando rectè & ex bona fide gerit, aliàs cenſetur ſpoliator.

45 Deprehenditur in dolo tutor qui pecuniam pupilli ad ſuum compendium retorquet.

46 Ante quàm tertius arbitretur cuius arbitratui aliquid eſt commiſſum, id quod arbitraturus eſt, dicitur eſſe certum, utpote certum legi & bono uiro, quum tale cenſeatur ex nunc futurum arbitrium, quale de iure eſſe debet.

47 Iudicis & legis mens una & eadem debet eſſe, neq; aliud quàm lex uelit, iudex cogitare debet.

48 Conditio quæ ipſo iure diſpoſitioni ineſt, non ſuſpendit eam.

49 Diſpoſitio captatoria eſt illa, cuius ſubſtantia confertur in liberam & abſolutam uoluntatem alterius.

50 Voluntatem captatoriam etiam in legatis & diſpoſitionibus particularibus eſſe inualidam communiter aſtruitur, iure communi attento. Sed iſtud hodie innouatur uno caſu, per .l.fo. de qua infra ad fi. decimæ pag. uer. Probatur itē ex l. illa.

51 Lege fori uoluntas captatoria in diſpoſitionibus particularibus ualet. excepto uno caſu ibi poſito ſcilicet quando commiſſio fit in uoluntate hæredis, ut ſupra poſui in proxima ſummula & eius additione, ubi remiſſi huc.

52 Prædicta. l. fo. etiam circumſpectis. ll. Tauri eſt ualida in tollendo ius commune, quod diſponebat, diſpoſitionem captatoriā etiam particularem, eſſe inualidam, neq; eſt opus quòd probetur uſitata, cùm ſit approbata per prædictam .l. Tauri ut infra ſtatim ſubijcitur.

53 Non ualent lex, ſtatutum, neque conſuetudò, quòd inſtitutio captatoria ſit ualida.

54 Receditur à communi ſententia malè fulcita, propter minus communem, iure, & ratione bene firmatam.

55 Liberum arbitrium & uoluntas mera, idem important, quia tale arbitrium habens non tenetur ad iuris ſolennitatem obſeruandam. ut. ſup. nume. 37.

56 Is cuius arbitrio, alicui eſt relictum legatum, licèt præcisè non cogatur ferre arbitratum declaratiuum, cogitur tamen cauſatiuè, nam eo nolente arbitrari, ſi quid legatum ei fuiſſet, per eū dem teſtatorem relictum, perderet illud.

57 Approbatur concordia Alexan. inter id quod Bart. dicit hic, quòd ſecundum iura Auth. prædicta cū eluſio procedat indiſtinctè ſiue tali arbitratori legatum fuiſſet relictum cōtēplatione officij arbitramentalis, ſiue non. Et Doct. tenentes contrarium.

58 Ampliatio & ſubampliatio ad præmiſſa, ut exequutor teſtamenti nolens exequi illud, priuatur in totum cōmodo quod ex eo eſſet conſequuturus, etiamſi in parte uelet exequi, & etiamſi habuiſſet iuxtam cauſam ſeſe excuſandi, uel in omnibus, uel in aliquibus attinentibus ad tale officium exequutionis.

59 Si arbitrator aut exequutor in teſtamento deſignati

gnati agnoſcant officia ſibi iniuncta, cogentur exequi uel arbitrari. Quod ſubintelligitur pluri fariam.

60 *Sublimitatio. 1. in officio exequutionis delato, ſecus in differendo.*

61 *Secunda ſublimatio, niſi talis exequutor promiſiſſet teſtatori, ſe ipſius teſtamentum exequuturum uel fuiſſet præſens nominationi de ipſo factæ per teſtatorem & eam acceptaſſet etiam ſi nihil promiſiſſet.*

62 *An in caſibus in quibus arbitrator uel exequutor coguntur arbitrari uel exequi, id procedat quando arbitrium & exequutio ſuſpenduntur conditionaliter & concluditur, per diſtinctionem in uer. Mihi autem. pag. 3. ſeq. Tandem concluditur cum Bart. nume. 66. cum quadam temperie & condimento de quo ibi ad ſi. particulæ iſtius gloſſæ ante uerſiculum qui ſequitur incobante, In eadem. glo.*

63 *Legatum factum arbitratori, ſeu etiam exequutori teſtamenti, in dubio cenſetur relictum contemplatione officij.*

64 *Aduertentia notabilis ad regulam. l. Iure ciuili infra de condit. & demon. quæ declaratur per tex. elegantem in. l. Cum ab eo. ff. de contrahen. empt. & ad hanc aduertentiam ul. omnino. ſubintellectum quem in ſequenti pagina poſui, in uer. Niſi dixerimus, uſq; in fin.*

65 *Deciſio notabilis Pau. de caſtro in. l. ſi hæres §. 1. ff. de actio. emp. redditur admodũ dubia. Tandem circa eam relinquitur cogitandum.*

66 *Subintellectus punctuationis ſupra poſitæ in præcedenti charta in uerſ. Sed eſt aduertendum.*

67 *Conſideratio ultra Docto. & quidem non ſpernenda.*

68 *Arbitrium boni uiri debet uerſari in faciendo circa rem alterius, quod in ſua faceret, etſi negligenter feciſſet.*

69 *Arbiter, ut bonus uir, non aliter pronuntiare debet, quàm in ſe uellet iudicari, ſeu pronunciari.*

70 *Titulus. Quod quiſq; iuris, omni iure innixus.*

71 *Moralitas eſt ſummarium in regimine mũdi.*

72 *Arbitrium æquum, quod dicitur, & quid reſpiciat. Quid item meræ uoluntatis executio.*

73 *Declaratio notanda circa commiſſionem factam in meram alterius uoluntatem.*

74 *Quemadmodum conceſſio liberæ poteſtatis ſeu in alterius liberam uoluntatem non includit dolũ, ſic etiã neq; titulũ perditiuũ ſeu diſſipatiuũ.*

75 *Noua cenſura præmiſſas opiniones diſcordantes concilians & ueritatem reſoluens in illo articulo, quando legatur alicui, quum ipſe uoluerit.*

76 *Voluntas morte extinguitur, quam ob rem per mortem quis non poteſt dici uelle.*

77 *Lex. 29. tit. 9. part. 6. corrigit in uno membro opinionem gl. hic uolentis, quòd quando legatum confertur in uoluntatem hæredis nõ ualet, ſicut neq; quãdo in uoluntatẽ tertij. Nam imò per illam. l. ualet quando in uolũtatẽ hæredis cõfertur, ſed quando in uoluntatẽ tertij, tenet q; iſta gl.*

78 *Eadẽ. l. partitæ in quantũ dicit, legatum collatũ in uoluntatẽ tertij non ualere prout gl. hic cum alijs. ſimilibus corrigitur per. l. ſo. & . ll. Tauri uolentes, hodie ualere captatoriam uoluntatem in legatis & diſpoſitionibus particularibus, ut ſupra etiam fuit dictum.*

79 *Leges, uel ſtatuta quæ puniunt uolentes facere aliquid &c. intelligi debent. i. ſi fecerint.*

80 *Declaratio limitatoria prædictæ deciſionis cõmunis, ut non procedat ubi ſtatutum ultra progrederetur referendo ſe ad aliquem actum flagitio uicinum, etſi non conſumatum ſeu ultimatũ.*

81 *Venenatio, eſt crimen quaſi proditionis.*

82 *Lex part. necnon deciſio prædicta Bar. nõ debent practicari ex generali & notoria orbis conſuetudine.*

83 *Stante. l. ordinamenti quòd contra inſtrumentum publicum guarentigiatum non poßint opponi niſi certæ & deſignatæ exceptiones, nihilominùs poterit opponi exceptio defectus liquidationis. Quæ theorica nihil eſt in palatijs in cauſis exequutiuis, ijs uocant uſitati⁹ ac magis aſſiduũ.*

84 *Inſtrumentum purificatum meretur exequutionem ut purum, etiamſi creditor id ignoraſſet, ſi tamen de hoc conſtet in proceſſu exequutiuo à principio purificationem ſubfuiſſe.*

85 *An inſtrumentum legati liquidi mereatur executionem? & concluditur quòd non. Cum moderationibus de quibus infra.*

86 *An a ſententia lata per iudicem in cauſa recurſus ad arbitrium boni uiri poßit appellari? & communiter ac regulariter concluditur contra Bart. quod ſic cum duabus declarationibus limitatorijs. ſ. ut opinio Bart. ꝓcedat in duobus tãtùm caſibus. Primus quoad ſecundam oppoſitionem quæ non poteſt interponi. Secundus quando læſio ex arbitratu reſultans eſſet modica. In reliquis autẽ id eſt regulariter cõmunis opinio (ut dixi) Doc. hic, et uarijs iuris locijs habet ſe ĩ cõtrariũ.*

87 *Aduertentia Bald. notabilis ad iſtius. l. declarationem oportunam, quòd in caſibus huius. l. is in cuius arbitrium legatum alicui relinquitur, neq; eſt propriè arbiter neq; arbitrator, ſed largo modo, id eſt, aſſimilatur arbitratori, &c.*

88 *Inter diſpoſitionem conditionalem & puram reſoluendam ſub conditione eſt differentia nota quæ procedit tam in contractibus, quàm in ultimis uoluntatibus: quia non differunt quoad hoc*

in caſu illius text. licèt aliàs ſic. ut infra in ſecũdo intellectu ad illum traditur.

89 *Notanda deciſio & adaptabilis ad.l. quintam titu. de las excepciones lib. 5. ordi.*

90 *Etiam ſi in caſu.l. Fideicomiſſa. §. Sic fideicomiſſum, hæres præmoretur ante quàm declaraſſet nolle ualere legatum, nihilominùs legatarius conſequeretur illud.*

91 *Si in caſu dicti. §. Sic fideicomiſſum legatarius deceßiſſet pendente conditione reſolutiua, id eſt priuſquam hæres declaraſſet ſe nolle ualere legatum, non tranſmitteret illud. ui. in uerſ. ſequen. Extat ergo, ubi latiùs & clariùs hoc idem repetitur.*

92 *Ratio differentiæ inter contractus & ultimas uoluntates, circa recurſum & non recurſum ad arbitrium boni uiri.*

93 *Quando ablatiui dicantur propriè abſoluti, ut importare ualeant conditionem uel minimè.*

Lex prima.

IN arbitrium alterius conferri legatum, veluti conditio poteſt. Quid enim intereſt, ſi Titius in Capitolium aſcenderit, mihi legetur, an ſi voluerit? Sed quum ita legatũ ſit pupillo, ſiue pupillę. Arbitrio tutorum, neque conditio ineſt legato, neque mora: cum placeat, in teſtamentis legatum in arbitriũ alterius collatum, pro boni viri arbitrio accipi. Quæ enim mora eſt in boni viri arbitrio, quod iniectum legato, velut certam quantitatem exprimit, pro viribus videlicet patrimonij?

HÆc. l. prima diuiditur & ſummatur vt per Bartol. & Docto. hic poſt glo. vel aliter (tamen in eandem ſententiam) ſũmatur, vt per Bald. & Ange. de perigl. hîc. Legatum poteſt cõferri in arbitrium alterius, in vim cõditionis, necnon per modum declaratiuum, & eiuſmodi declarationi non cenſetur ineſſe conditio ſuſpẽſiua, vel tranſmiſsionis impeditiua. H. D. ſecundum eos.

Ad ingreſſum interpretationis i-
1 ſtius. l. præmittendum † eſt primùm,
quæ differentia ſit inter arbitrium,
& voluntatem. Ad quod videndus
eſt Bartol. in Extrauag. Ad reprimẽdum. in parte Videbitur. In prin.
& latius ex infra tradendis patebit.
Item præſeferendum eſt, quòd omnes conditiones ſuapte natura ſuſpẽdunt, & impediunt natiuitatem
obligationis, vt infra tradetur. Item
præmitti debet quòd incertitudo
omnimoda regulariter viciat omnẽ
actum, vt infra etiam tangetur. Quibus breuiter ad reminiſcentiam prę
miſsis, ex hac. l. deducuntur duo no-
2 tanda † quorum primum eſt, quòd
legatum relinqui poteſt ſub conditione, ſi tertius arbitrabitur, quemadmodum relinqueretur, ſub quauis alia conditione poteſtatiua, caſuali, vel mixta. Sed opus eſt, quòd
certa res vel quantitas in tali legato
exprimatur, aliàs propter incertitudinẽ eſſet inutile, vt in. l. Cum poſt.
§. Gener. ff. de Iure. dot. cum ſi. Secũdum eſt, quòd legatum, quod relinquitur non conditionaliter in arbitrium alterius, non requirit expreſſionem certæ rei vel quãtitatis, pro-
3 ut in ſecundo iſtius. l. caſu † Ratio differentiæ, quoad expreſsionem & omiſsionem certitudinis inter primũ
& ſecundum caſum huius. l. eſt: quia
vbi legatum eo modo, id eſt, ſi Titius arbitrabitur, relinquitur, vt in
primo reſponſo huius. l. ſubſtantia
ipſius relicti confertur conditionaliter,

in arbitrium Titij vel tertij, & ſuſpē
4 ditur diſpoſitio, quum ea ſit † natura peculiaris conditionis, videlicet ſuſpendere ſubſtantiam actus cui adijcitur. l. Qui promiſit vbi glo. Barto. & Docto. ff. de Condi. indebi. & notat Bart. in. l. 1. prima quæſtione, per totam, vbi etiam Ioan. de Imo. Paul. de Caſt. & Soci. ff. de Condit. & demon. cum pluribus concordan. glomeratis per Iaſo. in. l. Quodcunque
5 §. Non ſolùm. ff. de Verbo. ob. † & ſic in arbitrium tertij cōfertur hoc, an ſibi placeat, quòd ſit legatum vel nō ſit legatum: non autem confertur quid vel quantum legetur, ſicq́; cōfertur in arbitrium tertij ipſummet legatum, quo arbitrante, ſi nō eſſet certa res vel quantitas in relicto expreſſa, relictum remaneret incertū & invalidū (vt eſt iam dictū) ob incertudinem. Quādo autem in arbitriū tertij relictum non confertur conditionaliter, ſed confertur ſimpliciter ſeu declaratiuè, vt ſi diſponens dixerit, lego Titio arbitrio ſeij, vel quantum Seius arbitratus fuerit, vt in ſecunda iſtius. l. parte, eo caſu, ſubſtantia legati eſt certa ſcilicet quòd teſtator purè & omnimodò legat, & arbitrio tertij ſolùm videtur cōmitti, quid ac quantum ſit in legato. & ſic videtur commiſſum, quid accidētale, & conſequenter ſubſequuta arbitratorum declaratione, tale legatum manebit certum, & ideò nō eſt opus alia expreſſione certitudinis à principio, & hoc modo textum iſtū declarant Bart. & Docto. hic. Ex qua declaratione vt plurimùm per Doctores comprobata: decurrunt aliquot diſſidia ſeu differētiæ inter primam & ſecundam iſtius. l. partes.

Prima eſt, quòd in prima parte legis, commiſſio fuit facta in arbitriū tertij conditionaliter, in ſecunda autem parte, ſimpliciter, ſeu declaratiuè ſecundum Docto. communiter, vt proximè eſt dictū. Hinc eſt quòd quemadmodum ſub quauis alia conditione legari poteſt, ita etiam ſub conditione illa, ſi tertius fuerit arbitratus, vt eſt dictum. Quæ quidem conditio (etſi Doct. hic non aperiāt) ad legatariū appoſita (& ſic extra caſum iſtius tex.) appoſita ad ipſum honoratum eſt merè poteſtatiua, cum conſiſtat in facto eius facili quoad expeditionem & exequutionem, ſeu implementum illius, vt probatur ex. l. ſuus quoque. in fi. prin. ibi. *Vt etiam ſub conditione inſtitutus quæ in arbitrio eius ſit, &c.* Et in. §. Puto, qui ſtatim ſequitur. ff. de Hæredi. inſti. vbi ad cenſendam conditionem poteſtatiuam Iureconſultus conſiderat, an conſiſtat in arbitrio eius cui relinquitur, necne. Sed quando apponitur tertio, vt in primo caſu iſtius. l. vel etiam hæredi, putà ſi tertius, aut hæres arbitratus fuerit: vel arbitrari voluerit, quoad legatarium dici po-
6 teſt caſualis, quia omnis conditio, † cuius implementum non eſt in voluntate eius cui relinquitur ſed alterius, cenſetur eſſe caſualis quoad honoratum, vel legatarirū, cui aliquid ſub ea relinquitur, ſecundum theor. Cy. poſt Iaco. de Raue. in. l. prima. col. 1. C. de Inſti. & ſubſti. vbi Albe. idem tenet recitans verba formalia Cy. & ad dictū Cy. refert ſe ibi Paul. de Caſt. in fi. & ad vtrumq́; remittit ſe Iaſo. ibi poſt prin. Et idem in effectu vult ibi Corne. dicens, ꝙ conditio caſualis dicitur quæcunq; non dependet, à facto honorati cuius cō templatione fuit appoſita, etiam ſi non depēdeat à viribus fortunæ, ſed à facto tertij. Ita dicit ipſe Corne. ibi col. pe. in prin. allegans. l. Si in teſtamento. ff. Si quis omi. cauſa, teſtam. quæ

quæ tamen non bene probat, ratio eſt in prõptu. (Quam etiam tangũt præfati Docto.) quia propriè condi-
7 tio caſualis† dicitur ea quæ habet ſe ad eſſe & ad non eſſe, prout eſt iſta: quia ſi Titius vult arbitrari, poteſt. Si verò minimè vult arbitrari, poteſt etiam id omittere: & in tali conditione caſuali, eſt regula & crebrior Doctorum aſſeueratio, quòd vtcum
8 que†illa deficiat, facit legatum deficere, ſecundùm Barto. in ea. l. 1. oppoſitione de Inſti. & ſubſti. & tradit Decius Cõſilio. 526. col. 2. & ad prædictam Doctorum doctrinam, poteſt expendi iſte tex. iuncta declaratione Doctorum, poſt primam expoſitionem extendentium iſtum text. ad quancunq; conditionẽ, dum dicunt, text. iſtum probare quòd con-
9 ditio, ſi arbitratus fuerit,† æquiparatur cuicunque alij conditioni, & ſic ſiue poteſtatiuæ, ſiue caſuali, ſiue mixtæ, & referendo prædictam conditionem arbitrij ferendi ad effectum illius conditionis, cui magis aſsimilatur ſecundùm diuerſa ſubiecta, poteſt cenſeri vna vel alia. Nam ſi referatur ad legatarium, hoc eſt, ſi ipſe arbitrabitur, & ſic quoad ipſummet debentem arbitrari, eſt poteſtatiua, vt eſt dictum, ſi ad hæredem vel tertium referatur, eſt caſualis, reſpectu legatarij: ſi ad legatarium ſimul cum alio referatur, vt ſi legatarius & Titius arbitrati fuerint, eſt mixta. Et quanuis iſte text. videatur facere æquiparationem de illa conditione, ſi arbitratus fuerit, ad illam conditionem, ſi in Capitolium aſcẽderit, quæ eſt poteſtatiua, tamen ex quo loquitur reſpectu tertij, non obſtat ei, quod dixi ſupra Docto. tenere in. d. l. 1. C. de Inſtitu. & ſubſti. Nã prout eſt de intentione gloſſæ primæ hîc & gloſſæ ſecundæ in ſecunda expoſitione, & Bald. & Pau. æquiparatio quam facit tex. de conditione, ſi Titius arbitrabitur, ad aliã conditionem, ſi in Capitolium aſcenderit, non fit quoad qualitatem conditionis, id eſt, quòd quemadmodũ vna earum eſt poteſtatiua, ſcilicet ſi in Capitolium, &c. Ita & alia, ſcilicet ſi tertius arbitratus fuerit, ſed vult dicere, quòd quemadmodũ poteſt relinqui ſub vna conditione illarũ, ita & ſub alia. Et ſic facta relatione ad tertium, ex inductione, quam ſupra feci tex. iſte in illa conditione (ſi tertius arbitratus fuerit) eſt verificãdus & intelligendus in conditione caſuali, vtpote ex facto tertij, pendẽte ipſius purificatione. Non tamen omittendum eſt, quòd licèt in hac differentia inter primam & ſecundam partem legis dictum fuerit, quòd ſecunda pars loquitur in arbitrio non conditionaliter prolato, tamen non poteſt negari quin etiam arbitrium ibi virtualiter cenſeatur eſſe conditionale: quia ſecundùm expoſitiones textuales Doctorum tantundem refert dicere, lego ſempronio, arbitrio Titij, ac ſi diceretur, lego ſempronio id quod, vel pecuniam quam Titius arbitratus fuerit. Quæ relatiua important conditionem, vt in. l. Stichum qui meus erit ſupra titu. 1. Sed fortè quia eiuſmodi conditio eſt tacita, & implicita, vt inquit glo. ordi. communiter approbata in eadẽ. l. Stichum, & reſpicit quid extrinſecum legati, id eſt, declarationem quantitatis, & non ſubſtãtiam ipſius legati, prout conditio expreſſa reſpicit in prima parte, Doctores non conſiderant eam vt conditionem, ſed reputant diſpoſitionem illam, lego ſempronio arbitrio Titij, non conditionalem.

Subdeclaratio ad ſecundum huius legis reſpõſum.

Et ex his, quæ dicta ſunt circa effectum

ctum vel importantiam iſtius conditionis, ſi arbitratus fuerit, diuerſimo dè acceptæ, poteſt attemptari, quòd cum in melioratione non poſſit apponi conditio caſualis, neq; mixta, quanuis poteſtatiua, ſic, vt ſingulariter probatur ex. l. 11. titu. 4. part. 6. an
10 te fi. ſi teſtator hodie† melioraſſet vnum ex filijs ab eo inſtitutis hæredibus, ſub conditione, ſi tertius arbitratus fuiſſet, tali conditione reiecta vt potè caſuali, melioratio valeret, remaneretque pura & firma. Quæ quidem conſideratio quoad meliorationem tertij procedit clarè, eo quòd in èa non cadit adiectio conditionis caſualis, neque mixtæ, cum ſapiat naturam legitimæ, & in legitima non poſſunt prædictæ conditiones apponi, & ſi appoſitæ fuerint de facto, ipſo iure reijciuntur de legitima, vt in l. Quoniam in prioribus & l. Scimus §. Cum autem. C. de Inoffi. teſta. & olim reddebant teſtamentum nullum vt in. l. Suus quoque in prin. & in. §. 1. ff. de Hære. inſti. vnde lex illa partitæ videtur duxiſſe originem, in quantum tribuit idem priuilegium bonis ſupra legitimam, quod tribuit bonis eiuſdem, vel intra eam. Et meritò ac rationabiliter illud fit, quoniã, tertium bonorũ quoad extraneos reputatur legitima cùm per. l. For. approbatam lege Tau. 27. extraneus non ſit capax tertij bonorum teſtatoris relinquentis filios vel deſcendentes. In melioratione autem quintę partis bonorum ſingulariter illius. l. verſatur in hoc: quia talis melioratio eſt merum prælegatum nullam ſapiens naturam legitimæ, neq; imaginem ipſius habens, cũ ſit mera bonorum pars quota & legatum particulare. l. Non amplius. §. Cum bonorum, ſupra titu. 1. & l. Si quis ſeruum. §. fi. cum. l. ſequen. infra hoc titu. cui indiſcriminatim adijci poteſt quæcunque conditio. Et hãc illationem limita & intellige vt infra dicam in verſ. Sed conſiderandũ & in verſi. Comprobatur etiam, ante fi. ibi. Ex quibus patet.

11 Secundò ex præmiſſis deducitur, quòd ſi teſtator † meliorauit vnum ex filijs nõ deſignata melioratione, neque quotitatiuè neque quantitatiuè, ſed eo duntaxat dicto, quòd meliorabat vnum ex filijs arbitrio vel ad arbitrium Seij, vel in eo quod Seius fuiſſet arbitratus (quod in idem recidit) vt in ſecunda iſtius legis parte, quum eo caſu arbitrium non ſit conditionaliter inſertum, conditione inquam expreſſa ſuſpenſiua, ſed tantùm declaratiuè, & per cõſequẽs non ſit ſuſpenſa diſpoſitionis ſubſtãtia, ſed ſolùm declaratio & exequutio ipſius, valebit talis melioratio, nõ obſtãte prædicta lege partitæ, & nõ reijcietur arbitrium, tamen prius debet fieri executio, & declaratio quãtitatis, quàm melioratio per melioratum, peti valeat, per ea quæ Barto. Pau. & alij Docto. dicunt in ſecunda parte iſtius legis, in eius declaratione.

Sed conſiderandum eſt circa legem
12 partitę ſupra allegatam, † quòd licèt eam ſimpliciter (vt eam retuli) allegent moderni Hiſpanienſes ijdẽque Hiſpalenſes in repe. §. Cum filię Char. 9. col. 3. parua. l. Cohæredi, ſupra de Vulga. & pupi. tamen ipſius legis intentio non ita generaliter ſumi neque allegari debet; imò verò hanc fuiſſe credimus, quòd ſi quis inſtituat filiũ vltra legitimam, quo caſu per. l. 26. in. ll. Tau. in eo quod eſt vltra legitimam videtur melioratus, ſi talis inſtitutio facta fuerit ſub conditione caſuali, vel etiam mixta reijcietur etiam de eo quod eſt vltra legitimam:

legitimam: quia vna diſpoſitio & vniformis (prout hæc eſt) non eſt diuerſo iure cenſenda argumẽ. l. Eum qui ædes, ad medium. Et iterum ad fi. ff. de Vſucapio. & in. l. 1. &. 2. ſuprà de Acquiren. hære. & in. l. Iam hoc iure. §. 1. ſuprà de Vulga. & pupi. & in. l. 2. C. de Impube. & alijs ſubſti. & c. Cum in tua. ante fi. de Deci. cum concordan. per glo. vlti. ibi Traditis. Vltra quam eſt etiam text. in. l. 1. in verſic. (Nec ratio patitur.) ff. de Rerũ permu. & in. l. Pater. §. ſi ſeruus. ff. de Caſtren. pec. & in cle. 2. de Electio. Nã de legitima (vt ſuprà dictum eſt) remouetur grauamen conditionis ipſo iure, ſiue apponatur in modũ conditionis caſualis, ſiue mixtæ. & teſtamentum remanet validum, vt tenet Barto. poſt glo. in. d. l. Suus quoque, in prin. ff. de Hęre. inſti. & in. l. Si pater filium. C. de Inſtit. & ſubſti. & eſt magis communis concluſio Doctorum, in ijſdem iuribus per dictum. §. Cum autem primo reſpon. quæ etiam probatur apertiſſimè ex prædicta. l. partitæ iuncto prin. cum fi. Vt ergo grauamen conditionis caſualis vel mixtæ reijcitur ipſo iure quoad ipſam legitimam, pariformiter cenſetur etiam reiectum quoad ſuperfluum legitimæ, vnà cum ipſa legitima relictum in eadem clauſula & diſpoſitione ſimul & coniunctim, quodquidem ſuperfluum aſſumit quodammodo naturam tertiæ & quintæ partis bonorum, ſecùs in conditione poteſtatiua, quæ nõ reijceretur quoad id quod eſt extra legitimam, licèt intra ſic, & in hoc lex illa eſt ſingulariſſima.

Sed quando grauamen conditionis caſualis vel mixtæ apponeretur ſeparatim & per ſe ſuper melioratione quintæ partis bonorum diſcretim facta, eo caſu non reijceretur cõditio de medio ipſo iure, imò eſſet expectandus euentus conditionis appoſitæ, quum diſpoſitio quinti, ſeparatim facta, velut legatum ſit conſideranda, quum bonorũ pars quinta ſit legatum particulare, vt ſuprà eſt dictum, in quo attenditur conditionis exiſtentia & purificatio, vt in l. 2. cum innumeris ſimilibus. ff. de Condi. & demonſt. & huic intelligẽtiæ ex profeſſò applaudent verba illius. l. partitæ in ver. (En mas de ſu parte.) cum ſequenti.

Comprobatur etiam hæc eadem intelligentia, ad eandem. l. partitæ, ex eo quod notanter Barto. dicit in l. Titio centum. §. Titio genero, fi. colum. in prin. in verſic. Et intelligitur hoc, infrà de Condi. & demon. Vbi tenet, iunctis præcedentibus, quæ dixerat, quòd ſi pater filiæ per eum in legitima inſtitutæ legauit dotis nomine vltra legitimam, tunc grauamen cõtrahendi matrimonium, ipſo iure ab initio intelligitur non appoſitum, & tale legatum remanet totaliter purum, non ſolùm quoad quantitatem vltra legitimam, ratione illa generali quã ſuprà tetigi motus, videlicet ne vna & eadẽ res vel diſpoſitio, &c. & ibi adducit prædictas. ll. & ibidem Pau. de Caſt. col. 3. in verſic. Circa ſecũdum articulum, intelligit illam deciſionem Bartol. quando in eadem clauſula vniformiter eſſet relictum pro dote, ſecùs ſi in vna parte teſtamenti filia eſſet inſtituta in legitima, & in alia clauſula teſtamenti ſeparata, relictum eſſet ei pro dote, quia tunc legatum eſſet conditionale, ſi haberet conditionem nuptiarum iniectam, prout eſſet, ſi extraneo relinqueretur. Quod adaptatur punctuatim ad legis partitæ propoſitũ, in præſidium intell. quem ad eam ſupra adaptaui. & cũ

Bart.

Bar.ſilenter tranſit ibi Ioan.de Imo.
ex quo neque approbando neq; im-
probando facit mẽtionem de dicto
Barto.in prædicto articulo, & tamẽ
examinat pleraque alia dicta eiuſ-
dem Barto.ibidem, prout & Rapha.
Cu.ibi, qui etiam alia dicta eiuſdem
Bart.examinat, & iſtud non tangit,
& ſic videtur cum eo tacitè tranſire,
l.Item quod (aliàs vt) Sabinus.in fi.
verbis ſuprà de Hære.inſti. Qui tex.
ſæpe ſolet in id allegari.

Et quatenus attinet ad prædictũ
§.Cum autem.l.Scim⁹, ſuprà allega.
13 non eſt dubitandum, † quin ille.§.
corrigatur per dictã.l. partitæ, & ſic
prædicta deciſio Barto. quæ videba-
tur eſſe contra dictum.§.quamobrẽ,
ſolebat per Docto.reprehendi, rema
net vera per dictam.l.partitæ, non ta
mẽ poteſt adaptari diſt.Pau.de Caſt.
ad prędictum.§.Cum autem, ex quo
(vt dixi) hodie eſt correctus per di-
ctam.l.partitæ. Ex quibus patet illa-
tionem primam ſuprà per me factã
non procedere quando melioratio
quintæ partis bonorum eſſet ſepara
tim facta, ſecus ſi coniunctim. Illatio
tamen illa procedit de plano in me-
lioratione tertij, ſiue tertium ſit con
iunctim relictum cum portione le-
gitimæ, ſiue ſeparatim. Et iſte vide-
tur nitidus & expeditus intellectus
ad tex.dictæ.l.partitæ: quanuis aduo
catus quidam Hiſpanus vir alioqui
doctus apprimè in repetitione quã
nuperrimè edidit ſuper prædicta.l.
Quoniam in prioribus, in ſecunda
ampliatione, ſubſiſtat in intell. præ-
dictæ.l.& intendat ſolùm in aſſignã
da ſaluatione ad prædictum.§. Cum
autem, ne remaneat per dictam.l.
14 correctus, quæ ſaluatio † non omni-
no diſplicet, quia conſonat declara-
tioni, quam ad.§. Cum autem ponit
Imo.in locis per eum ibi allegatis. &

Repetit declarationem primæ illationis ſupra poſitæ, nu. 10. Subijcitque reſtrictionem ad eandem.

Pau.in. d. l. Suus quoque, ſi. col.poſt
prin. non tamen tangit alia quæ ad
prædictæ.l.intelligentiam ſuprà teti
gi. & vltra prædicta eidem nouo in-
tellectui concinnit affabrè quod te-
net Bart.in.l.gerit.6.col.vbi Are.de-
clarat.de acquir. hære. & idem Are.
in.l.1.col.13.de vulg.

Rurſus in prædicta.l. partitæ deci-
ditur vnus caſus mirabilis & vnicus,
in quo licet conditio etiam poteſta
tiua (ſecundum communem ſenten
tiam Doctorũ in dictis iuribus) reij-
ciatur ipſo iure de legitima, tamen
15 ſi legitima † relinquitur vnà cum a-
lijs bonis, talis conditio nõ reijcitur,
imò remanet valida quoad alia bo-
na ſuprà legitimam. Quod eſt pere-
grinum, & memorabili nota ſignan
dum, neque alibi legi in quantum
hoc reſpectu facit conditionem po-
teſtatiuam differre à conditione ca-
ſuali & mixta. Et ex hac differentia
ſubdeducitur quòd cum talis diſpo-
ſitio, quoad prædicta bona vltra legi
timam, ſit propriè conditionalis, eſt
intranſmiſſibilis, ſi is in quem diſpo-
nitur prædecedat ante talis condi-
tionis implementum. Quemadmo-
dum (vt ad præmiſſam primam diffe
rentiam redeam) ſi in caſu primę par
tis huius.l.tertius in cuius arbitrium
legatum fuit conditionaliter reli-
ctum arbitretur, legatum valebit, a-
liàs minimè, & ſic ſtrictè & propriè
eſt conditionale, ita quòd ſi legata-
rius decedat priuſquam ille tertius
arbitretur, ſicque ante conditionis
purificationem non tranſmitteret
eiuſmodi legatum ad hæredem, per
regulam. l. vnicæ. §. Sin autem ſub
16 conditione.C.de Cadu.tollen. † Sed
in ſecunda legis parte quanuis non
arbitraretur, legatum tamẽ valeret
in ſua ſubſtantia, & quoad ipſius de-
clarationem recurreretur ad boni
viri

Redit ad primam differentiam ſuprà aſſignatã inter primum & ſecũdum iſtius tex. reſponſum.

viri arbitrium,ſecundum Rapha.& Docto. hîc.Itẽ legatũ tranſmitteretur ad hæredes talis legatarij ſecundum Alex.hîc tertio no. & eſt de intentione & præſuppoſito eiuſdem Raph.& Docto.hîc,in quantum declarantes tex.cum glo.dicunt,quòd tale legatum eſt purũ, quia ſola rei declaratio hoc caſu cenſetur arbitrio tertij commiſſa,non autẽ ipſius legati ſubſtantia, vt in. l. Fideicommiſſa.§. Quanquam.ĵ. titu.1.& in.l. Si ſic,ſupra,titu.1.& quum talem declarationem facere poſſit ex quantitate patrimonij ipſius diſponentis, & ex meritis legatarij,vt in.l.Nec adiecit, hic in gloſſ. allegata, & ex alijs circunſtantijs vt ſuprà dixi, ideò nõ dicitur legatum conditionale,quia conditio arbitramenti per tertium ferendi, non afficit intrinſecum valorem ſeu ſubſtantiã legati ſed concernit accidentalia ſeu extrinſeca ipſius,hoc eſt declarationem ſeu ſpecificationem quantitatis ipſius legati.† Quod autem dictum eſt, ſcilicet quòd in prima parte huius legis arbitrium eſt conditionale, & ſic legatum ſub tali conditione relictum,eſt intranſmiſſibile ad hæredes legatarij decedentis ante declarationem tertij,in cuius arbitrium legatũ fuit conditionaliter remiſſum, eſt intelligendum,niſi teſtator qui reliquiſſet,putà centum Sempronio, ſub cõditione, ſi Titius arbitratus fuiſſet,ſignificaſſet ſaltem coniecturaliter quòd erat intentionis & voluntatis, vt etiam ſi Sempronius ante latũ arbitrium decederet,ad hęredem eius legatum tranſmitteret. Quia tunc non obſiſtente conditione legato appoſita, nihiloſecius legatum redderetur tranſmiſſibile, quoniam teſtator poteſt facere quòd legatum aliàs tranſmiſſibile non tranſmittatur,& econtra, quòd non tranſmiſſibile tranſmittatur. vt tenet Bald. in l.Si pater filium,col.5.ad fi.C. de Inſti.& ſubſti.ſub condi.fact.per.l. vnã C.vt actiones ab hære.& contra hære.iuncta.l.In conditionibus primũ locum,in prin.ĵ.de Condi.& demõ. vbi Bald. ponit in ſimili exemplum de ſecundo ſcilicet quando nõ tranſmiſſibile fit per teſtatorem tranſmiſſibile,veluti, ſi teſtator mentionem feciſſet de legatario conditionali,& de eius hæredibus. Sic in propoſito, ſi dixiſſet,quòd legabat centũ Sempronio,ſi Titius arbitratus fuiſſet. & poſtea in teſtamento aliud agens feciſſet mẽtionem de hæredibus Sempronij, videretur eius eſſe intentionis, vt legatum tranſmitteretur ad hæredes Sempronij legatarij, etiam ſi deceſſiſſet ante latum arbitrium per tertium.vt.l.Qui filiab᷒, in prin. ſuprà tit.1.& iſtud exemplum de cõiectura voluntatis ex mentione hæredum euincienda in alio ꝑpoſito,ſimili tamen noſtro,ponit idem Bald. in ea.l.Si pater.4.quæſtione, & ſequitur Decius conſilio. 515. in prin. & Iaſo.cõſi.52.inchoante.Ioan.Bartholomæus.ſecundo volu.qui etiam eſt videndus conſilio. 233. incipiente. Præſens conſultatio. eodem volu.vbi ponderat etiam alias coniecturas. & adducit Bald.in.l.vna.col.fi.C.de His qui ante aper.tab.in verſi.(Quęro de tali quæſtione.)

Declaratio limitatoria primi reſpõſi huius legis.

17 Secunda † differentia inter primam & ſecundam iſtius. l. partẽ (vt ad præmiſſa redeam) quæ ex prima decurrit,eſt,quòd in prima parte, arbitrio tertij fuit commiſſa duntaxat ſubſtantia legati,in ſecunda fuit cõmiſſa ſola declaratio rei non ſpecificatæ, ſeu non declaratæ per teſtatorem,& ſic quid accidẽtale. Quod clariùs,quàm prædixerim,oſtẽditur.

Nam

Nam quãdo relinquitur quid certum, ſi tertius arbitratus fuerit, vt in prima iſtius l. parte, ex quo legatum eſt certum, non debet, neque poteſt circa ipſum (quoad certitudinem inquam) arbitrium verſari: quia in claris & certis non eſt locus cõiecturæ ſeu arbitratui. l.Continuus.§.Cũ ita. ff. de Verb. oblig. Sed arbitratus ſeu arbitriũ in primo caſu iſti⁹ l.neceſſariò verſatur ſeu verſari debet, circa ipſius legati ſubſtantiã,id eſt,quòd ſi tertius fuerit arbitratus, q̃ legatũ debeatur,bene quidẽ:aliàs non debebitur:nec ob eã rẽ dici poteſt volũtas captatoria,vt cenſeatur pendẽre à voluntate alterius,vt ex.j.dicẽndis apparebit.Sed in ſcđo caſu iſtius l.arbitrium vel arbitratus debet neceſſariò verſari circa declarationẽ ipſius legati: quia, vt prædictum eſt, non poteſt verſari circa aliud, cùm diſpoſitio circa ſubſtantiam legati ſit pura, ſimplex, & aperta, ex eo quòd legauit purè, tamen id quod alius declaraſſet, & ſic declaratio legati remanſit in ſuſpenſo: quam declarationem arbitrator debet exequi, id eſt,ád effectum perducere.

3. Differentia. Tertia differentia, quòd in primo caſu iſtius l. fuit expreſſa certa res vel quantitas, ſed in ſecundo non, & vt ſuprà declaraui poſt Barto.ideo glo.& Doctor. ponderant, quòd in primo huius l. caſu fuit expreſſum quid certum, quia aliàs legatum remaneret omnino incertum, poſt arbitrium Titij, & conſequenter nullum,vt in l. Cùm poſt. §. Gener. ff. de Iure dot.& in l. Triticum. ff. de Verbo.
18 oblig. cum alijs.†Nam & oẽs alios actus incertitudo, omnimoda vitiat,vt l. Cũ duo,vbi glo.ordi.ff.de Contrah.empt.& in l.Duo ſunt Titij.ff.de Teſta.tute.cũ ſimili.Eſt tamen obiter adnotandũ, q. etiam ſi id procedat rigore iuris ciuilis inſpecto,tamen ſcđm æquitatem canonicã,†nulla promiſſio,neq; obligatio,neq; alia diſpoſitio, quantũcũq; re & genere incerta, vitiatur:
19 quinpotius ſuſtinetur, in foro inquã canonico,ĩter clericos,vel inter laicos temporali iuriſdictioni Eccleſiæ ſubditos, ſed debet fieri determinatio boni viri arbitratu, penſatis ac circunſpectis perſonarum necnon materiæ ſubiectæ circunſtantijs, ſecũdum deciſionem celebrem Archidiacon.in capitu. Sunt nõnulli.1.quæſtione.1.Et ſic quod eſt ſpeciale ſecundum leges ciuiles in dote, vt in prædicto. §. Gener,extenditur de æquitate canonica ad alios contractus. Quam deciſionem valde commendat Panormita.in capitu. 1. 6. notabi. de Deci. vbi declarans intentionem Archidiac.dicit,quòd in arbitrando debet haberi reſpectus ad cauſam promiſſionis, & ad qualitates perſonarum & temporum. Et ſequitur etiam dictum Archidiac. idem Abb.in cap.Ex parte, ſecũda oppoſitione, de Cenſibus. Ioan.de Ana.in capi. Cum iuramento,col. 1.de Homi.& Soc.in l. Quidam relegatus,col.6.infrà de Reb.dub.& in l.Si quis arbitratu, col. 12. ff.de Verbo.obligatio.Alexand.in l. Ita ſtipulatus,in prin. colũ.2.eodem titu.dicens,iſtud dictum Archidi. eſſe incognitum Legiſtis. Idem Alexã.in l. 1. colum.7.ſuprà,Solu. matrimonio, vbi dicit,quòd non vidit illud dictum ab alio Legiſta relatum, præterquam à Bald.in l. Qui mutuam.§. Salarium.ff.Man. vbi Bald.duntaxat, implicitè & re

miſſiuè facit de eo mentionem.Se
quitur etiam illud Iaſ.in l.Triticũ.
ff.de Verb.oblig.& Feli.in.c.1.col.
3.de Pact.& in.c.Si cautio,col.6.de
Fide inſtru.& Dec. in l. fi.col. vlti.
C.de Edicto di.Adri.tollen. vbi ad
De eadem re. ducit Bar.in l. Quæ cõditio.§. Cũ
ita.ſ.de Condi.& demon. Sed mi
20 nùs rectè † allegat Dec. Archi.pro
ut ibi poteſt videri, dũ facit mẽtio
nẽ cauſæ piæ:quũ Archi. loquatur
generaliter, & ſic etiã extra cauſã
piã,& cõſequenter in quacũq; ma
teria profana,prout Alex.& Doct.
ſuprà adducti eũ rectiùs allegant,
De eadẽ re. & intelligũt indiſtinctè.Nõ eſt præ
termittendũ,ꝙ Vin. de Peru.in d.l.
Ita ſtipulat⁹,in prin.6.col.facit vnã
rationẽ,& quidẽ non leuẽ,contra
dictũ Archi.cui ægrè poteſt reſpõ
deri,niſi dixerim⁹ Archi.deciſionẽ
habere locũ quoad hoc,vt ꝓceda
tur per denũtiationẽ Euangelicã.
Sed ratio Vincen.militat,vt proce
datur iure canonico ordinario, &
ſic ꝙ quãdo nõ ſubeſt pietas in pro
miſſione generali & incerta, qui
eſt caſus Archi.nõ procedatur con
tra promittentẽ,niſi,vt dixi,per de
nuntiationẽ Euangelicã:ſed quan
do ſubeſt pietas,qui eſt caſus Vinc.
per viã ordinariã. Et iſtud attento
pũcto iuris placet. Sed quia Doct.
cõiter id non tangunt,ſed ſequun
tur abſolutè Archi.ipſius dictũ ſer
De eodem. uaretur ĩ practi.Quo ſuppoſito,ex
hoc dicto Archi.ĩfert ſingulariter
Claudius Aquẽ.in d.l.Ita ſtipulat⁹,
pe.col.principij,ꝙ ſi ꝓmiſſio incer
ta eſſet iurata,ſemper valeret in fo
ro canonico,etiã inter laicos Cæſa
ri ſubditos,& cogeretur iurans ar
bitrio iudicis quid certum præſta
re.Nã cũ in iuramẽto ſeruetur ſo
lũ ius canonicũ,vt in.c.Cùm cõtin
gat,de Iu.iurã.& in.c. Licèt mulie
res,eo.tit.li.6.Itẽ cùm iuramẽtum
faciat cauſam cẽſeri de foro cano
nico,vt in.c.Cùm.C.Laicus,de Fo
ro cõpe.eo.lib.& in.c.Nouit,de Iu
dicijs,etiam ſi laici iurantes aliâs
non eſſent ſubditi foro canonico,
in eodẽ foro eſſet iſta æquitas ſer
uanda, ſecundum eum dicentem
iſtud eſſe nota. & non reperiri ali
bi tactum. Vltra quem addendum
eſt,iſtud probari in d.c. Cùm iura
mento,de Homi. vbi hoc deduci
tur,dum præſupponitur ibi per lo
cum ab ſpeciali,prædictam promiſ
ſionem generalem , & incertam,
extra caſum illius tex.propter iura
mentũ valere. Et redeundo ad de
21 ciſionẽ Archi.ſuprà relatã; illa † ſer
uaretur (vt dixi) in foro canonico
inter clericos, necnon inter laicos
ſuppoſitos iuriſdictioni temporali
Eccleſiæ.Si tamẽ eſſet iurata,ſerua
retur etiã inter laicos ſubditos Cæ
ſari,in foro canonico. ſecũdũ deciſ.
Claudij:ſed in foro Cæſaris nõ ſer
uaretur,vt præſupponũt oẽs præfa
ti Doct.niſi promiſſio eſſet iurata,
vt modò dixi tenere Claudiũ, vbi
ſuprà.Cui ſententię Archi.licèt ob
ſtet vnus ſcrupulus,tamẽ illũ tollit
Frã.de Ripa in eadẽ l. Ita ſtipulat⁹,
22 in prin. nu.26. † Pari ratione vltra
ipſum Archi. videt̃ dicendũ de le
gato incerto ratione rei.ſ.vt de iu
re canonico etiã nõ vitietur.Ita ex
tendit & exẽplificat prædictã deci
ſionẽ Archi. Soci.in l. Quidã rele
gatus,in eadem col.6.ſuprà allega.
ſubnectens tamẽ eã procedere in
ſimplici incertitudine.i. vel rei tã
tũ,vel perſonæ,tantũ ſecùs eſſe te
nendũ,inquiẽs, quãdo cõcurreret
duplex & ſimultanea, rerũ, videli
cet,& perſonarũ,incertitudo:putà
ſi teſtator diſponeret aliquid in
pauperes erogandum: nam eo ca
ſu

ſu ſecundum eum duplex incertitudo vitiaret. Quod etiam tenet ipſe in l.Si quis de pluribus,eodem tiulo.

23 † Sed exemplum ibi poſitum, ſcilicet in l.Si quis de pluribus,per eũ, ad hunc effectum non eſt bonum,per id quod Bar.tenet in d.l. Quæ conditio.§.vlti.ff. de Condi. & demonſt.poſt principium. Con ſimiliter exemplũ quod ponit in dicta l. Quidam relegatus, quod retuli ſuperiùs,non procedit,dum inquit, quòd ſi legetur incertum pauperibus, eſt duplex incertitudo. Nam iſtud eſt contra deciſiones per Feli.traditas in dicto capi. 1.colum.3. de Pactis, dum loquitur de legato incerto facto pro ani
24 ma,vt valeat, & tamen idem eſt † legare pauperib⁹,quod legare pro anima, vt præſupponunt Bald. & Paul.de Caſt. in declaratione gloſſæ ibidem, in l. Illud. C. de Sacro ſanct. Eccle. & tradit gloſſ. & Docto. poſt illam,in l.Si quis Titio.ỹ. eod. Saluari ergo debet, & exemplificari deciſio Soci. in prædictis

Saluatur deciſio Soci.

ll. ſcilicet,Quidam relegatus,&c,Si quis de pluribus (omiſſis exemplis per eũ poſitis) in promiſſione vel legato relicto ad non piam cauſam omnino incerto,id eſt vtroque modo, tam reſpectu rerum, quàm perſonarũ,vt etiam de ęquitate canonica talis promiſſio ſeu tale legatum non ſuſtineatur.Ex quibus in applicatione ad text.noſtrum videtur dici poſſe, quòd ſi

De eadẽ re.

in primo caſu iſtius l.teſtator dixiſſet,lego Titio, ſi Seius arbitratus fuerit, tunc Seio arbitrante de æquitate canonica inter clericos vel inter laicos ſubditos temporali iuriſdictioni Eccleſiæ, legatum valeret:& hæres cogeretur præſtare legatario, ſi, & quando Titius arbitratus fuerit. Nam licèt tertio ſimpliciter arbitrãte quòd legatũ debeatur,remaneat, vel ſubſit incertitudo reſpectu quantitatis,vel rei legatæ,nihilominùs tamen de æquitate canonica legatum ſuſtineretur, ex quo non continet omnimodam incertitudinẽ: & poſteà fieret per iudicem declaratio ipſius arbitratus incerti & obſcuri,quem tertius tuliſſet ſecundum diuerſas circunſtantias, quas ſuprà tetigi referendo dictum Archidiacho.& Panormita. illud declarantem, &tali declarationi, arbitratus obſcuri, & incerti, ſi fuerit per iudicem facta cum cauſę cognitione adhibita, circa prædictas circunſtantias, ſtabitur, niſi (vt prædixi poſt Socinum) legatum laboraſſet vtraque incerti-
25 tudine,† vt quia diceret teſtator, quòd relinquebat cuidam perſonæ (non nominando eam) ſi Titius arbitratus fuiſſet. Tunc enim concurreret vtraque incertitudo, tam reſpectu rerum legatarum, quàm reſpectu perſonæ legatarij. Prædictis in ſimili adijcitur, quòd
26 quemadmodum† promiſſio dotis incertæ valet,vt in eodẽ.§.Gener, ſic etiã valet legatũ dotis incertæ propter fauorẽ piæ cauſæ, quæ eſt dos, vt tenet Barto.in l.1.col.3.in ver.Aliud priuilegium, ſuprà ſolu. matrimonio, & ibidem Alexand. colum.4. qui eſt videndus omnino,colum.7. poſt principium, ponens vnum notabile,poſt Cy. Bal, & Ioan.de Imo. circa iſtum articulum dotis incertæ. In quo puncto nihil videtur reſoluere Fran. de Ripa, ibi nume.97. ad fi.Idem quod Barto. vbi ſuprà, tenet Paul. de Caſt. hic colum.2.ante mediũ.

& Bald.in l.fin.C.de Senten.quæ.
ſine cer. quan. profe. & deciſio
Neapo.371.incipit D.Antonius in
verſicu. Ad primum. per l Si filiæ,
ſecunda,infrà, tit.1.de Legat. ter-
tio,& per l. Theopompus cum a-
Adaptatio. lijs, infrà de Dote prælegata. Sic
igitur in propoſito de quo agi-
mus, optimè procedit ſimile de
promiſſione incerta, ad legatum
incertum, de quo tradit Socinus,
vbi ſuprà,vt vtraque diſpoſitio, &
inter viuos,& in vltima voluntate,
non obſtante incertitudine, de
æquitate canonica debeat ſuſti-
neri. Ad id autem quod ſuprà Bar-
27 to. dixit, & Doctores poſt eum, †
quòd cauſa dotis dicatur eſſe pia,
ſolet allegari per gloſſas & Docto
res textus,in l.Cùm is.§,Si mulier,
ff. de Conditio.inde. Qui tamen
ſecundum intellectum Barto. ibi
non probat, licèt gloſſ.ad id eum
allegauerit, in l. Et eleganter.§.fi.
in fine gloſſæ magnæ,eodem titu.
& in.§. fi. in gloſſa ſecunda prope
finē. Inſtitu. de obligatio. quæ ex
quaſi cōtra.naſ.& in l.1.C. de Con
ditio. inde.& in.§.1. Inſt. quibus
modis re contrahitur obligatio.in
verſicu. Accepiſſet. Sed illa allega-
tio meliùs probatur ex l. 1.§. Sed
ſi libertus.ff. Si quid in frau. patro.
vbi ad verbum dicitur, [*Sed ſi liber-
tus filiam dotauit, non videtur patronum frau-
dare, quia patris pietas non eſt reprehendenda.*]
Sic ergo videtur ibi probari, quòd
pater dotans filiam exercet erga
eam actum pietatis. Quem text.
allegat Bald. in conſilio. 456. vo-
lumine quinto, in fi. illius conſilij,
& ibidem paulò ſuprà allegat etiā
l. prædictam. Cùm is. §. 1. ſuprà
allegato. vbi per illum text. dicit,
quòd dotis cauſa eſt maximè pia,
& fauorabilis. Sed reperio Lauren.
Calca. conſilio. 31. colum. 5. poſt
medium, tenentem quòd in dicto
§.1.legis. Cùm is, non probetur cō- De eadem re.
munis allegatio gloſſæ & Docto-
rum, quia dicit quòd loquitur de
pietate reſpectu dotantis, non au-
tem reſpectu dotis. quæ reſponſio,
etſi ipſe non dicat, adaptatur etiā
punctuatim ad dictum. §. Sed ſi li-
bertus. Imò fortius tenet idē Lau-
ren. Calca. ibi animosè loquens,
quòd prædicta communis allega-
tio eſt error communis, & quòd
dos non eſt, neque poteſt eſſe cau-
ſa pia reſpectu ſui ipſius dotis, & in
ſe ipſa. Tenenda tamen eſt nihilo- Communis ſententia ſuſtinetur.
minùs communis ſententia, imò
quòd dotis cauſa ſit pia etiam re-
ſpectu eiuſdem dotis, habita in-
quam relatione ad ipſam fœminā
dotandam vel dotatam. Ad quod
etiam eſt tex. in l, 35. tit. 14. Part. 5.
vbi etiam dicitur, idem eſſe in do-
natione pro dote & pro arris. Sed
eodem modo poſſet reſpōderi ad
illam l. quæ tranſcripſit opinionē
prædictarum gloſſarum, quo re-
ſponſum fuit ſuprà, cùm opinio
gloſſarum deſumpta fuerit à dicto
§. Si mulier. Et eſto quòd commu- De eadē re temperamē-
nis allegatio procedat de illis iuri- tum cōmu-
bus, tamen eſt intelligenda vnà nis opi.
cum prædicta l. Partitæ, & tempe-
randa, quando dos datur, vel pro-
mittitur pro muliere paupere, ſe-
cundum Lodo. Ro. in Auth. Simi-
liter, col. 2. C. Ad l. Falci. & tenet
Alexand. & alij Docto. quos refert
Iaſo. in eodē. §. Si mulier, aliâs non
diceretur cauſa dotis vel arrarum
eſſe pia, ſi mulier vel maſculus pro
quibus dos & arræ promitteren-
tur, eſſent diuites, vel ſaltem non
eſſent pauperes. Ad quod confert
glo. no. & qđ ibi per eā, & in eius de
claratione tenēt Bar. Bal. & Pau. in
l. Illud

l. Illud. C. de Sacro ſanct. Eccleſi. Et in vero non proſpicio qualiter dotans dicatur piè agere erga perſonam quam dotat, vel ſubarrat, & quòd ipſa dos vel arræ non dicantur piæ, prout aiebat Calca. Nam ſi dotatur diues, dos non eſt cauſa pia, quia neque dotans aliquid pietatis gerit, licèt ſit donatio gratuita, & opus laudabile, & per contrariũ, ſi dotatur perſona inops, ipſum opus eſt in ſe pium, & pariformiter ipſa dos non poteſt nòn eſſe cauſa pia in ſe ipſa, habita (vt dixi) relatione ad mulierem dotatam: quicquid in ſua opinione ſingulari Laurent. Calca. teneat. Cætera autem in materia incertitudinis ad præſens omittuntur, & fortè tradentur in l. Quidam teſtamento, infrà iſto titulo.

28 Quarta † differentia inter primum & ſecundum iſtius l. caſum eſt, quòd ſi in prima parte Titius vel tertius non arbitretur, legatum deficit: ſicut quando alia quæuis conditio deficeret, ſub qua legatum eſſet factum, legatum etiam deficeret: & per conſequens iſto caſu non aperiretur recurſus ad bonum virum, tertio inquam nolente arbitrari, vel non arbitrante, vt probatur in prin. legis ibi. [*Velut conditio.*] Secùs autem, ſi non per modum conditionis conferatur in arbitrium alterius, vt in ſecunda parte legis: quia tunc eo non arbitrante legatum nõ deficit, ſed recurritur ad bonum virum, vt hic in gloſſ. magna, in verſicu. Sed pone, ſecundum Alexan. hic primo notabi. Limita tamen, & declara id quod primò dixi, vt per Paul. hic, colum. 2. poſt Bart. in prin. colum. 2. dum dicit, Vel ſit in mora arbitrandi quod ſequitur Alex. hic, col. 5. quem vi.

29 Et quoad † declarationem iſtius l. in ſecunda parte, eſt ſummè notandum, quòd ſi in ſecundo caſu vel reſponſo iſtius l. videlicet quando legatum remittitur purè, arbitrio tertij, eſſet expreſſa certa quantitas, vt quia eſſet dictum, lego Titio cẽtum arbitrio Sempronij, poſtquam quantitas eſt expreſſa, ſubſtantia legati, per prædicta verba, cẽſeretur remiſſa in arbitrium Sempronij: & ſic eo non arbitrante, legatum non valeret, quia fortè dici poſſet tunc conditionale, vt in primo caſu iſtius l. ſecundum Ioan. de Imo. quem ſequitur Angel. de Peri. colum. penulti. in prin. & eſt ſingul. ac neceſſaria declaratio ad ſecundum caſum iſtius l. quam cæteri Docto. non tangunt. Si autem in prima parte iſtius l. quantitas vel res legata non eſſet expreſſa, legatum remaneret incertum, vt eſt ſuprà dictum in primo textuali, & ex conſequenti eſſet inualidum. Nam cùm non eſſet conditionale, vtpote nullum, per conſequens neque oporteret expectare conditionis euentum, ad hoc vt commiſſario non arbitrante legatum deficeret, vt per contrarium in præcedente caſu. Io. de Imo. adaptato ad ſecundã iſtius l. partem eſt dictum.

30 Addendum † eſt etiam præmiſſis, quòd quemadmodum in prima parte iſtius l. ſi conditio voluntatis adijceretur legato, vitiaret illud, ſic etiam in ſecunda parte, vt putà ſi diceretur, lego Sempronio, id quod Titius voluerit ſibi dare, vel lego Sempronio ad voluntatem vel voluntati Titij: nam licèt videatur facta relatio ad patrimonium teſtatoris, tamen quia non facta declaratione, legatum rema-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

neret incertum, videtur pendere ex
eius voluntate, vt inquit in ſimili
Soci.in legato rei incertæ de incer-
tis,& in declaratione perſonæ incer
ræ de incertis, in. l. Vtrum. §. Cùm
quidam, col. 4. in verſic. Ex qua de-
claratione, aliàs ratione. ff. de Reb.
dub.poſt Rapha.Cu.& Pau.de Caſt.
& tener idem Rapha. hîc, colum. 4.
in verſicu. Quid autem, in illis ver-
bis, Soleo dicere. Et licèt hic non
videatur quantitas incerta de patri-
monio incerto, tamen ſi teſtator nõ
ſubmiſit ſe arbitrio, ſed voluntati,
remanet omnimoda incertitudo,
ex quo non ſubintelliguntur cir-
cunſtantiæ: quanquam (quod eſt
fortius) dixiſſet de ſuo patrimonio
dandum: cùm voluntas conditiona
liter adiecta fuerit ſubſtantiæ lega
ti, non autem declarationi illius,
vt in d. l. Vtrum. §. Cùm quidam. ĵ.
de Rebus dub.

31 Ex † hac. l. in prima parte, elici-
tur primo ſignandum iuncta gloſſa
ſecunda, quòd ſubſtantia legati po-
teſt conferri in conditionem arbi-
trij alterius, licèt non in meram vo-
luntatem illius, vt in. l. Captatoriæ,
ſuprà titu. 1. & in. l. Captatorias, ſu-
prà de Hæredi.inſti.& in. l. Captato-
rias.C.de Teſtamen. mili. Diuerſi-
tatis ratio apparebit ex dicendis in-
feriùs, in quantum in glo. tangetur
differentia inter arbitrium & libe-
ram ſeu meram voluntatem, cum
declaratione vtriuſque. Et hanc dif
ferentiam ponunt gloſſæ & Docto.
communiter reſpondendo huic le-
gi in dicta. l. Captatoriæ. Et quan-
quam verſus, [Quid enim.] ĵ. hac. l. vi-
deatur quodammodo, obſtare, ta-
men quia (vt inferiùs videbimus)
communiter intelligitur, vt loqua-
tur interrogatiuè, cum ſuppletione
gloſſæ tertiæ, nõ inſiſto in hoc. Iſtud
tamen notabile vnà cum ſecunda
deciſione huius. l. intelligitur non
32 procedere † in conditione legato
certæ rei vel quãtitatis appoſita ma-
trimonij contrahendi per legatariũ
arbitrio ſeu arbitratui alicuius, vel
ſi alius arbitratus fuerit (nam idem
eſt vtroq; caſu, vt ſuprà nu. 19.) vt ma
trimonium contrahatur, nam talis
conditio reijcitur per legem, vtpo-
te præſtans impedimentum matri-
monio contrahendo, vt. l. Turpia, in
verſicu. Si Titiæ, ſuprà titu. 1. &. l.
Cùm tale. §. Reſcriptum. ĵ. de Condi.
& demon. Et vtrobique Docto. no-
tant, & Barto. in. l. 1. in verſicu. Quæ-
ro. ĵ. de His quę pœ. nomine relin. V-
bi dicit idem eſſe in conſenſu poſi-
to in eadem cõditione, vt purà, lego
Seiæ centum ſi nupſerit cum con-
ſenſu Titij, vel, vt nubat, ſi Titius
conſenſerit, vel ita quòd non poſſit
ſe maritare àbſque conſenſu talis:
quia omnibus his caſibus cenſetur
indici viduitas, & conſequenter con
ditio reprobatur à iure. Quamobrẽ
etiam ſi conditio prædicta def. .iat
arbitratore fortaſſis mortuo, nõ pro
pterea legatum vitiatur, vt ibi dici-
tur, ex quo eſt defectus conditionis
inualidæ, qualis eſt iſta conditio, ſe-
cundum Angel. de Perig. in dicta. l.
Turpia: quia ille tertius poſſet vel
non arbitrari, vel iniquè arbitrari
33 circa ipſum matrimonium per mu-
lierem contrahendum. Requiritur De eadem re.
tamen ſecundum eundem Angel.
& Paul. de Caſtro ibi, quòd mulier
actualiter nubat, ad hoc vt tale le-
gatum conſequi valeat. per. l. Quæ
ſub conditione. §. Quoties, ſuprà
de Conditio. inſti. Sed non eſt opus
illum text. loquentem in diuerſa &
diſſimili materia ad hanc rem ad-
ducere: quia textus in eiſdem. §§.
Si Titiæ, & Reſcriptum, hoc in
indiuiduo

indiuiduo decidunt. Et ad tex. in dicto. §. Reſcriptum, videndus eſt Alexan. in. l. Si quis mihi bona. §. Iuſſum, in fi. col. ſuprà de Acquiren. hære. vbi facit mentionem de verbo conſilio, & tamen non allegat tex. illum. & vi. Panorm. conſilio. 61. volumi. 2.

De eadem re.

Quid autem vbi apponitur illud verbum, vt ſi teſtator dixerit, quòd nubat de cõſilio talis, videndi ſunt prædicti Doctores in iiſdem iuribus. Et quidem quod ad rem præſentem attinet reperio Are. ſingulariter tenentem in conſilio. 67. col. 2. in verſicu. Sed ſi iſta qualitas, quòd tex. in dicto §. Reſcriptum, procedat etiam in cõditione, ſi nupſerit de conſilio talis, vt ſimiliter illa verba, de conſilio, dicantur impeditiua libertatis matrimonij. Sed contrarium videtur tenẽdum, quia aliud eſt teſtatorem mandare, vel ponere conditionem, quòd hæres vel legatarius non nubant abſque voluntate, aut arbitrio, aut conſenſu alicuius. Nam tale mãdatum, taliſvè conditio nõ tenent, quia ſunt impeditiua matrimonij, quum hæres vel legatarius ſub talibus conditionibus grauati tenerentur talem voluntatem aut arbitrium aut conſenſum ſequi, & ita propriè loquitur dictus. §. Reſcriptum. Diuerſum autem eſt quando mandatur vel conditionaliter iniungitur cõtrahi matrimonium cum alterius conſilio, quia ex eiuſdem conſilio non impeditur matrimonij libertas, cùm conſilium de ſui natura licèt requirendum ſit, non tamen neceſſariò eſt ſequendum, vt tenet Iaſo. poſt Docto. ibi in. d. l. Turpia. 3. nota. Et dum caſus in facto eueniſſet, conſultus de hoc ita reſpondi ex pluribus autoritatibus Doctorũ & rationibus hinc inde per me coniectis. Poſtea offendi quendam nouiſſimum autorem

Cõtra Frã. de Are.

Differentia inter voluntatem, arbitrium, & cõſenſum ex parte vna, & cõſilium ex altera.

Conſilium.

cognomẽto Aymonem Crauetam, in conſilio. 1. idem cõcludentem in caſu per eum deciſo, videlicet quòd ſi auus inſtituat nepotem hæredem vniuerſalem, ita tamen quòd ſi ipſe nepos contraheret ſine conſilio & voluntate ſui patris, quòd eſſet priuatus dicta hæreditate, quòd quia nupſit non adhibito conſilio patris ſit priuandus hæreditate. (Nam etiã ſi non priuaretur expreſsè per teſtatorem: tamen erat indignus non parendo eius volũtati. l. poſt legatum §. Amittere, vbi Bart. ff. de His quib⁹, vt indig. & l. fi. de Fideicom. C.) quãto magis quòd fuit expreſsè priuatus: & ibi adducit plures autoritates contra Are. in dicto conſilio: præſertim Pau. 301. videtur dicendũ quòd dicta filia. volumi. 1. Dec. in. l. 2. col. 6. circa fi. ff. de Regul. iuris. & in. l. 1. col. 1. ff. de Offi. aſſe. & Ioan. de Ana. conſilio. 15. Circa teſtamẽtum. Imò amplius dicit voluiſſe Old. conſilio 16. 1. quæſt. quòd valet adeptio hæreditatis in caſu quo hæres non nuberet ex arbitrio aut conſenſu alterius, modò tale arbitrium non ſit inhoneſtum, cùm agatur de lucro auferendo, & non de pœna imponenda. Quod etiam tenet Feli. in. c. 1. col. 9. de Spon. quem ſequitur. Guilſ. Bened. in. c. Raynutius, ſuper verſic. Quondam Petro. nu. 11. de Teſta. & eſt tex. vbi Decius. 3. no. in. l. 2. C. de Inſtitu. & ſubſti. &c. Quod eſt declarandum vt per Lauren. Calca. conſilio. 3. col. 6. poſt medium. Secũdum quæ declarantur tex. in. d. §. Reſcriptum, &c. §. Si Titiæ, vt procedant in ſimplici teſtatoris diſpoſitione relinquentis ſub conditione arbitrij vel voluntatis contrahendi matrimonij, & ſic quando teſtator non tranſit vlterius ad priuationem, aliàs ſecùs. per id quod dicit Old. & alij. Itẽ

De eodem.

Animaduerte, quòd in illo caſu, voluntas fuit cõiuncta cõſilio, & permanet ſolũ conſiliũ reiecta voluntate, vtĩ prĩ. ſequẽtis pagi. ideo etiã ſine adiect. priuationis illa diſpoſitio eſſet, ſub eadem pœna ſeruãda, vt hic tangitur, ex abundanti vl. in prin. ſequentis paginæ.

De eodem.

Declaratio reſtrictiua ad illos. §§. Reſcriptum & Si Titiæ.

ille Doctor reſpōdet ad id quod poſſet obijci, quòd in illo caſu requirebatur voluntas & conſilium, & ſic videbatur vtrunque ſpernendum. Sed dicit quòd imò cùm ſint diſtincta, cōſilium permanet ſublata voluntate, affert Bald. conſilio. 18. in. q. propoſita, col. 3. circa medium, lib. 4. & ſubdit, quòd priuatio hæreditatis fiet iure fideicommiſſi, & ſic talis hę res incidens in prædictam pœnā priuationis hæreditatis, tenebitur reſtituere ei vel eis, quibus teſtator iuſſit in illum euētum reſtitui: per ea quæ ibi adducit, dicens hanc eſſe cōmunem Doctorum ſententiam, vi. ibi. & quia (vt dixi) ſuper ſimili caſu punctualiter fuit olim magna cōtentio, placuit mihi, illum reperire in terminis terminantibus deciſum, & in vltima parte eiuſdem conſilij. Idem Aym. diſcutit nota. ad quem ſpectet onus probandi conſilium non fuiſſe petitum in contrahendo matrimonium, vi. iterum ibidem. Et quod in hoc tex. dicitur de conditione arbitramenti (vt ad ipſum declarandum regrediar) procedit, etiam ſi cum tali conditione fuerit adiuncta conditio meræ voluntatis, putà, lego Titio centum, ſi Sempronius arbitratus fuerit, & voluerit, quia nihilominùs per talia verba importatur arbitrium boni viri, ſecundum Bart. ſingulariter in prædicto extrauagā. Ad reprimendum, in parte, Videbitur, col. ſi. in antepe. quæſt. nam ſecundum eum prædicta verba intelliguntur, id eſt, ſi voluntariè arbitratus fuerit, prout hic exponit gloſſ. iſtum tex. Et idem ſi diceretur, pro tuæ voluntatis arbitrio, quia tunc etiam importaretur arbitrium ratione regulatum, ſecundum Alexādrum in d. l. Si ſic, colum. 3. ſuprà titu. 1. allegantem ad id textum in capit. Nimis praua, de Exceſſi. Prælat.

Ampliatio ad primum reſponſū huius legis.

Sed contra id quod prædixi Bartol. tenere in dicto Extrauaganti, videtur tex. ſecundum communem expoſitionem Archi. & Docto. ibi in capit. Iudicet. 3. quæſtio. 7. Sed idem text. ſtatim inferiùs ſeſe declarat ibi dum dixit, (*Non indulget propriæ voluntati.*) quanquam litera illa vix poteſt ſaluari à ſuperfluitate, ſed id minus habet inconuenientis, eò præſertim quòd Gratianus ex ſe ipſo ſuperfluè ac gothicè loqui conſueuit. Nam ſi aliquando apud eum reperitur bona contextura ſermonis Latini caſti & elegantis, nō eſt ex proprio ipſius pœnore, ſed ex alieno. Et licèt in eodē verſ. & quæſtione antepe. Barto. videatur ſecū pugnare circa ea quæ ſuprà dixi, eum dicere in d. l. Alio, de Ali. & Ciba. lega. de dictione, liberè, tamen debet concordari, vt intentio Bart. fuerit dicere, quòd quando dicitur, ſi voluerit, & arbitratus fuerit, adeò importatur arbitriū, quòd etiam ſi adhuc enixiùs & clariùs cōſtitiſſet de voluntate diſponentis, idem eſſet dicendum. Vt putà ſi diceretur, ſi liberè voluerit & arbitratus fuerit. Ad quod facit quod tenet Abb. in capit. Quintauallis. 21. differentia, de Iu. iuran. Cuius meminit Soci. in dicto. §. Cùm quidam l. vtrum de Reb. du. colum. quinta ad medium. Et quanuis in hac materia & in alijs, regulariter ſit differentia inter voluntatem & arbitrium vt infrà latiùs deducetur: tamen † in eo cui munus iudicandi incumbit, voluntas non differt ab arbitrio, quia ſemper intelligitur de diſcretione & arbitrio boni viri, & ſic de voluntate ratione regulata, vt ſingulariter tenet Hoſtien. in capitu. Significauerunt, de Teſti. vbi Ioan. de Imo. & Arc. colum. 7. idem tenent

Concordia Bar. in ſeipſo.

33

tenent.& Bal.in.l.1.ad fi.ſuprà de
Mi.teſta.idem tenet poſt Cy.in.l. Si
cum ea. C. de Dotis pro. qui tamen
Cy. in lectu. mea nihil dicit de hoc.
Inde eſt, quòd poteſtas cui datum
34 eſt † liberum arbitrium (quod aliàs
eſt idem cum ſimplici, mera, ſeu
libera voluntate) non poteſt tertio
præiudicium inferre, vt notat Pa-
normita. poſt Barto. vbi ſuprà, in ca-
pitu. Dilecti, de Iudi. colum.2.& an-
te ipſum idem tenet Bald. in. l. Si
quis maior, in prin. C. de Tranſactio.
& in alijs multis locis congeſtis per
Decium in eodem capitu. Dilecti,
colum.3. ad medium, vbi etiam ad-
ducit Antoni. de Butrio, in capitu.
primo, colum. penulti. de Conſtitu.
tenentem quòd verba quæ de ſui
natura deſignant ſeu important li-
beram voluntatem, reſtringuuntur,
ne tertio damnũ inferatur. Idẽ (ſecũ
dũ eũ) tenet Lapus in allegatio. 61.
incipiente, Viſis literis, col.2. quem
tamen non inuenio in meo libro id
dicentem. Hinc etiam eſt quòd ha-
bens arbitrium vt bonus vir, id eſt
35 tanquam iudex, † non debet illud
formare ex ſuo capite, ſed ſecũdum
rationem, & iuxta eam id quod æ-
quum eſt decernere. Vnde ſi per-
peram arbitretur, poterit ab eo ap-
pellari, gloſſ. eſt ordina. in. l. Si qua
pœna, glo. mag. in fi. ff. de Verb. ſigni.
quam vt no. ſequitur ibi Bar. & eam
commendat Arc. in. l. Continuus.
§. Cùm ita, col.4. ff. de Verb. obliga.
De eadem re. Cui ſententiæ aſtipulantur optimè
quod tenet Pau. de Caſt. in. l. Si fugi-
tiui, ad fi. C. de Ser. fugit. limitans
quod decidit alibi Innocentius, &
ſequens dicta Bald. ibi in propoſito
huic ſimili. Ad quod etiam facit
gloſſ. nota. quam ipſe ibi adducit,
in capitu. Super his, in verſicu. A-
ſtringendus, de Accu. ex qua pro-
batur, quòd quando pœna eſt im-
ponenda extra ordinem arbitrio iu
dicis, & iudex malè arbitratur, po-
teſt peti reductio ad arbitrium bo-
ni viri, & quatenus gloſſ. ibi loqui-
tur de reductione, non eſt alibi ſe-
cundum Ioan. de Imo. in. l.2. colum.
5. ff. de Publi. iudi. ſed idem dicit glo.
in d. l. Si qua pœna. Bene facit etiam
glo. not. in cap. Romana. §. Quod ſi
obijcitur, in parte, Minus legitima,
de Appellatio. lib. 6. & quod notat
Innoc. in cap. Cum ſpeciali, in verſi.
Iſte recuſans, de Appellat. in volum.
prout allegat cum Feli. in eodem. c.
Super his, vbi plenè reducit omnia
dicta principaliora ſcribẽtium anti-
quorũ & Modet. in hac materia, limi
tans & ſublimitans regulas illarum
gloſſarum. Ad quæ omnia facit bo-
nus text. in. l. In perſonam. §. 1. ff. de
Regu. iuris allegata hìc in gloſſ. Vbi
36 probatur, † quòd conditio in alte-
rius arbitrium collata intelligitur
de boni viri arbitrio, id eſt de vo-
luntate, ratione regulata, non au-
tem de arbitrio libero, quod eſt idẽ
37 † cum voluntate mera & ſimplici
ac libera; ſecundum Bartol. in. l. Si
ſic, quæſtione. 4. ſuprà. titu. 1. & in
l. Alio, col.3. ff. de Ali. & ciba. lega. &
in. l. Fideicommiſſa. §. Sic fideicom-
miſſum. ff. titu. 1. de lega. 3. vbi Barto.
id dicit in vlti. no. & Bart. hìc, col. 1.
verſ. His præmiſſis. & eſt bonus tex.
hìc ſecũdum omnium intellectum.
& tenet Bald. in. l. 1. de Mili. teſta. &
Lodo. Ro. in. l. Filius fa. col.3. tertio
caſu princi. ff. de Dona. vbi omnino
vi. Ioan. de Imo. Cõfert etiam ſuprà
dictis quod notat Pet. de Anchar. in
c.1. col.1.5. no. de Conſe. li.6. vbi ex
38 glo. elicit, † quòd in reſeruatis arbi-
trio iudicis, habet locum appellatio,
ſi iudex malè vel iniquè arbitretur.
Quæ omnia haud mediocriter con-

ferunt ad materiam arbitrij iudicis,
ſunt enim penè innumera, quæ ipſiꝰ
arbitrio (quando non ſunt à iure de-
terminata) dirimenda committun-
tur. Et vltra prædictas remiſſiones, &
alias quæ tradũtur per Docto. in præ
dictis locis, multos caſus circa quos
verſetur arbitriũ iudicis, vel aliquid
relinquatur à iure iudicis arbitrio,
cõnectit remiſſiuè Andre. Tiraque.
vir ſanè in iure apprimè eruditus, &
in literis politioribus ſat ſplendidè
verſatus, in commẽtatio. l. Si vnquã,
ſuper parte, omnia, pagi. 132. cum tri
bus ſequen. C. de Reuo. dona. vbi fœ
cundiſſimè, & ſupra colum (quod
aiunt) iſtum articulum proſequitur
per relationem caſuum, quibus ea
quæ ſuprà adducta fuerunt, ſatis cõ-
ferunt ad regulandas temperandaſ-
que arbitrij iudicis habenas, quod
eſt ſatis reipublicę conducibile, vt
Ariſto. non immeritò Philoſophus. 1. E-
thicorum dicit, Oportet leges re-
ctè latas omnia dirimere, & quã pau-
ciſſima committere ſeu relinquere
iudicãtibus. De quo Bal. meminit in
l. Quid ergo. §. Pœna grauior col. 2.
in verſicu. Deinde dicitur hic. ff. de
His qui notan. infa. Vltimò non eſt
omittendum, quòd licèt ſuprà dictũ
fuerit, quòd commiſſum voluntati
iudicis cenſeri debet commiſſum i-
pſius arbitrio, id eſt eius voluntati
39 ratione regulandæ, † tamen ſi nun-
cupatim committatur eius volunta
ti liberæ, vel liberę facultati, tunc
non tenetur ad iuris obſeruantiam,
ſecundum Feli. in. c. 1. 13. col. de Cõ
ſti. in verſicu. Fallit. 8. ponderantem
ad id quædam dicta Anto. de But. &
Ioan. de Imo. ibi. & ibidem Feli. met
declarat hoc per glo. in cle. Diſpen-
dioſam, in verſicu. Non poteſt, de Iu
di. & ſubdit plures remiſſiones de
prędictis verbis ſeu loquendi formu
lis importantibus aut arbitrium, aut
voluntatem. Quæ fermè decerpſit
ab Alexan. in. d. l. Si ſic, à quo etiam
Iaſo. plura mutuatus eſt, quæ in eo-
dem propoſito congerit, in. §. In bo-
næ fidei. nu. 14. col. 3. Inſti. de Actio.
& quam plura ex his quæ ponunt
idem Alex. & Iaſó. hauſerunt à dictis
Barto. in prædicto Extrauag. Ad re-
primendum, in eadem parte videbi
tur per totam glo. Rurſus iuxta præ-
miſſa commemorare libet, quòd vbi
40 tractatur de damno vitando † omne
verbum, etiam quòd ſui natura in-
duεat liberam voluntatem, reduci
debet ad arbitrium boni viri, ſecun-
dum Bald. hic col. fi. allegantem Cy.
in. l. 3. C. de Dotis pro. quod ſequi-
tur Matthę. de Afflictis Deci. 91. col.
2. Vltimò ſciendum eſt, id quod in
principio, loco ſuppoſiti pręmitti de
buiſſet, quòd arbitrium boni viri in-
telligitur illud, quod in rebus pro-
prijs quis faceret, vel voluiſſet ſibi fie
ri, ſecundum Bar. in. l. 1. ff. de Solutio.
per illum tex. & Ro. in rubrica. ff. de
Recep. arbi.

Arbitrium boni viri, q̄d dicatur.

Ex ſecunda parte. l. nota, quòd de-
claratio rei pupillo legatæ poteſt cõ
ferri in arbitrium tutoris ipſius. ex
quo infert Bald. hic in Repe. 1. col. in
41 fi. † quòd tutor poteſt eſſe arbitrator
in cauſa pupilli ſui. Vltra Bald. ſuade
tur hoc in ſimili, quia tutor poteſt
etiam facere tranſactionem, & ſuper
lite per alium ipſi pupillo mota, &
per eundem pupillum, vel tutorem
ipſius, alteri mota. vt no. per gloſſ. &
Docto. in. l. Pręſes. C. de Tranſactio.
& ſunt boni text. in. l. Interdum. §.
Qui tutelam. & in. l. Si pignore ad fi.
ff. de Fur. Quod intelligi debet, quã-
do iura pupilli ſunt in obſcuro vel
ambiguo, prout Barto. intelligit in
conſilio. 47. cuius exordium. Nun-
quid tutor, & ante eum notat gloſſ.
com-

communiter approbata in. l. Pactũ curatorum. C. de Pactis,in gloſſ.vna. Idemq́ue Per.de Ancha.cõſilio.135. & Panor.conſilio.39.cuius initium, Duo ſunt,lib.1.aliter atque cùm res eſſet clara, quia in ea nõ datur locus coniecturis,neque arbitratui.l. Continuus.§.Cùm ita.ꝟ. de Verb. obliga.
42 Non enim†tutor vel curator vel exequutor poteſt remittere rem vel pecuniam, quæ liquidò debeatur ipſi minori,vel ad eũ liquidò pertineat: præterquam ſi res vel pecunia eſſet habita vel acquiſita ex cauſa vſuraria, vel eſſet aliter malè ablata, aut perperam parta:quia tunc abſq; alia ſolennitate vel requiſito,poſſet facere talem remiſſionem vel dimiſſionem gratuitam. glo. eſt in d. l. Præſes,in glo.fi.C.de Tranſact.quã Bald. dicit ad hoc eſſe ſingul. in. l.Etiam, C.de Fideicom.& eſt approbata cõmuniter.Ergo eadem vel pari ratione(redeundo ad ſuperiùs dictum)poteſt tutor ſubire vel recipere in ſe arbitramentum in cauſa pupilli ſui, qua poteſt facere tranſactionem de re dubia.Conſequentia de vno ad alterum,id eſt de tranſactione ad arbi
43 tramentum, probatur.†Quoniam arbitramentum eſt potiùs quædam tranſactio, quàm ſententia. gloſſ.eſt no.in Auth.Vt differen.iu.in prin.in glo.4.colla.9.& declarat idem Bart. in l.Societatem.§.Arbitratorũ,col.2. ad medium.ff. Pro ſo.& eam notat Bal.in.l.2.C.de Sacroſan.Eccle.quã ibi intelligit in laudo arbitratoris non cognitionaliter procedentis. Pro quá glo.ponderat Panor.tex.ibi, in.c.fi.2.no.de Rerum per.vbi videtur ſecundùm eum probari(licèt mihi non vrgeat) quòd arbitramẽtum cenſetur contractus.Ratio prædictorum eſt;quia tutor in re pupilli ha-
44 betur loco domini,†quum tutelã rectè & ex bona fide gerit,vel adminiſtrat,vt in dicto.§. Qui tutelam,& in.l. Qui fundum. §. Si tutor. ff. Pro empto.& in.l. Qui filium, verſicu. [*Nam quod aliòquin.*] ff. de Manumi. reſta. Nam ſi perperam verſetur circa res pupillares, potiùs dicitur ipſum pupillum ſpoliare, quàm eius bona adminiſtrare, vt ibi dicit tex. Fidem nanque integram & ab omni lucro abſtinentem præſtare debet. Ad qđ etiam facit.l.Creditor. §.fi.ff.Mãda. Qui verò animo dilapidandi, tutelam aſſumit,furis, & non bonę fidei officio fungitur,vt in.l.Si pupilli.§.
45 Sed & ſi quis.ff.de Nego.geſtis.†Et inter alias coniecturas tunc arguitur dolus contra ipſum tutorem, vt prædo rerum pupillarium dici poſſit,quando talis tutor pecuniam pupilli conuertit in propriam & priuatam vtilitatem:ſecundum Ange.Io. de Imo. & Moder.in. l. Pomponius. §.Ex facto.ff.de Acquiren. poſſeſſ.Et notat Lodo. Roma.in.§.Sed & legatario, in eâdem l. Sequitur Soci. conſilio.159.exordiente, In præſenti conſultatione,col.3.in prin.in verſicu.4.deprehenditur,volumi.2.Pro quib⁹ bene facit lex.Si cui.C.de Fur. Ad cuius intelligentiam videndus eſt omnino Ioan.de Imo.in.l.Si tibi dederim. ff. de Dona. Vbi inter alia refert quandam facti cõtingentiam, & quidem lugubrem.¶

Vltimò no.ex hac l.in fi. ſecundũ
46 Bald.quòd id†quod venit declarandum per arbitratorem, dicitur eſſe certum, etiam priuſquam ille arbitretur,ex quo eſt certum legi & bono viro,quum tale reputetur futurũ arbitrium, quale de iure eſſe debet, ſecundũ eum. Pro prima huius pronuntiati parte facit text. in ratione ſui,in. l. Cùm quidã. §. Quod dicitur,ſuprà de Acquiren. hære. & in.l. Antiqui.

Antiqui. ſuprà. Si pars hæredi. peta. Quibus probatur, quòd ſatis dicitur aliquid eſſe certum penès legem, quando eſt certum penès rerum naturam natúratam: quàuis apud nos ſit incertum. Quæ iura adducit hic Pau. de Caſt. & etiam Angel. de Perigſ. Ad idem tex. in l. Sed etſi reſtituatur. §. fi. ff. de Iudi. quã hic affert Rapha. Cu. col. 2. Vltra quos adde in ſimili tex. in l. Aſſe toto, ſuprà de Hære. inſti. vbi inſtitutio facta in teſtamento de certa perſona, in codicillis poſtea declaranda, ſubſequuta declaratione codicillari valet, acſi à principio in teſtamento fuiſſet declarata: quia cenſetur fuiſſe certa in rerum natura. Ex qua l. dicit ibi ſingulariter. Bald. quem Ange. & Ioan. de Imo. inibi ſequuntur, quòd ſi teſtator dixiſſet, quòd inſtituebat hæredem illum, qui continebatur in cedula, quam apud certam perſonã depoſuerat, talis inſtitutio valet, etiã ſi in ea nomen hæredis expreſſum non fuerit. Quia illud cenſebitur à principio expreſſum, quod declarabitur, vel reperietur declaratum in tali cedula. Quod eſt ſingu. nota. ad extenſionem deciſionis Bart. in l. Si ita ſcripſero. ff. de Condi. & demonſtra. vbi Bart. idem tenuit in diſpoſitione legati, & ſic particulari. Et quãuis Pau. de Caſt. ibi dubitet de illa deciſione Barto. quoad inſtitutionem, fortaſſe immemor eius, quod retuli ſuprà Bald. & Docto. dicere in d. l. Aſſe toto: tamen idem Pau. in l. Hæredes palàm, in prin. ſuprà de Teſta. & in l. Hac conſultiſſima. §. Per nuncupationem. C. eo. tenet idem eſſe in inſtitutione facta eo modo quẽ prædixi tenere Bald. & alios cum nonnullis declarationibus, quas ibi vide per eum circa modum verificandi per probationem, talem ſcripturam

De eadem re, deciſio no. Bal. communiter recepta.

fuiſſe illius teſtatoris. Ad quod etiã ponderat idem Paul. tex. ibi, in l. Vbi autem non apparet. §. Fundi, in verſ. Sed qui vinum. ff. de Verbo. obliga. quem etiam citat in eodem. §. Per nuncupationem. Præterea illam cõcluſionem Bald. & aliorum Doctorum ſequitur (eos referens) Fran. de Are. in eadem l. Hæredes palàm, in prin. colũ. 2. poſt diſputationẽ iſtius articuli, hoc per eum adhibito moderamine, quòd talis cedula probetur confecta à teſtatore per teſtes & comparationem literarum: quanuis Bart. in d. l. Si ita ſcripſero, loquatur alternatiuè, id eſt, per teſtes vel inſtrumẽta. Et dicit vbi ſuprà Are. paulò anteà, & bene, quòd Pau. de Caſt. licèt in ſe bene dicat quoad inſtitutionem, tamen quòd non rectè ponderauit verba Bart. in d. l. Si ita ſcripſero, in quantum cum citat ad articulum de inſtitutione vniuerſali: quia Bart. ibi ſolummodo loquitur in relictis particularibus, prout ſuprà etiam cum allegaui, non autem in hæredis inſtitutione. Sed Bald. & Ange. quos ſuprà retuli vnà cum Are. eos ſequente, extendunt deciſionem Bart. (vt dixi) ad vniuerſalem inſtitutionem, & in eandem opinionem poſt longam diſcuſſionem articuli inclinat Soci. in d. l. Si ita ſcripſero, col. 2. licèt aliquaten⁹ quoad modum probandi diſſentiat ab Are. Et idem tenet Socinuſmet, in tranſcurſu verborum, in conſilio. 173. Reuerende pater, col. 3. in verſi. Secundo principaliter, volu. 1. Et Iaſo referẽs prædictas autoritates, præter hæc duo loca Soci. in l. Ait prætor. §. Si iudex. col. 1. in verſicu. Tertia regula. ff. de Re iudi. etſi nihil circa hoc diſcutiat, & in dicto. §. Si iudex, in ratione ſui eſt bonus text. pro prędicta deciſione Bal. in eãdem l. Aſſe toto. &

De eodem.

Carpſi Pau. de Caſt. ab Are.

&etiam eſt bonus tex.in ratione ſui, in l.vlti.C. de Falſa cauſa adiecta legato, per quam Bald.ibi decidit vnũ nota.videlicet,quòd licet vnum inſtrumentum de ſe non ſit liquidum, ſi tamen per relationẽ ad aliud reddatur liquidum,poterit mãdari exequutioni,ſtante ſtatuto de exequendis inſtrumentis publicis guarentigijs liquidis,prout diſponitur l.4. itẽ 5.ti. de las excepciones,lib. 3. Ordi. in quantum l. 5. loquitur de inſtrumẽto publico liquido vel certo exequibili. Exempli gratia,ſi quis ſeſe obligaret per inſtrumentum publicum mihi dare totum id quod ſibi Titius debebat in tali alio inſtrumẽto:nam productis his duobus inſtrumentis, mandabitur exequutio fieri contra promiſſorem.Vi.tex.ſecundum intellectum Bar.in l.Certi conditio,in prin.ff.Si cert.peta.& Alex. Vinc.& Moder.in d.l. Ait Prætor.§. 1.& Iaſo poſt Ange.Alex.&.Are.in l. fi.§.1.eodemq; fi.ff.de Vulga.& eundem Are.in l. Qui liberis,in prin.eo. titu.& deciſ. Delphi.334.Quæ tamẽ deciſio debet limitari,vt per Bald.in l.2.C.de Erro.Aduo.& vi.Bald. conſilio. 338.Ea quæ veniunt, lib. 2. cuius meminit Dec.conſilio.673.Conſultationem, lib. 2. Ad præmiſſam etiam deciſionem Bald. & Doctorũ in d.l. Aſſe toto (vt ad eam redeam) addenda eſt l. 37.in ll. Tau. in prin. quatenus dicit. [*Quando el teſtador nombrada, o ſeñaladamente hizo heredero*] Et ſic lex illa vult iſta eſſe paria, fieri ſeu nominari hæredẽ nomine proprio, & fieri ſeu denominari ſignanter,ſeu ſignificanter,vel deſignatiuè per relationem ad aliud, vnde inſtitutio reddatur certa. Et iſta conferunt ad declarationem l. Iubemus, in prin. C.de Teſta.& l. 1. titu. 1. in verſicu. [*La una.*] Partita. 6. Et per hæc etiam

Nota.ad ll. Ordi. Reg.

L.37.Tau.

Ad l. Iubemus,& l.Ordin.

L.Par.

declaratur l. 31. in prædictis ll. Tau. quatenus ſancit,commiſſarium virtute commiſſionis, factæ ſibi per teſtatorem, non poſſe facere aliquem hæredem in bonis teſtatoris,præterquam ſi teſtator ad id faciendum nominatim ſibi conceſſerit licentiam, dum ibi formaliter dicitur. [*En eſta manera,el poder para hazer heredero, nombrando el que da el poder por ſu nombre a quien manda, quel comiſſario haga heredero,&c.*] Nam per ea quæ ſuprà dicta ſunt,iuncta alia l. Tau.37.ſuprà allega. ſufficeret teſtatori,danti prædictum mãdatum vel facultatem, dicere, quòd concedit ſibi facultatem nominandi hæredẽ illum, qui reperietur deſcriptus vel nominatus in tali cedula depoſita penès Guardianum vel talem perſonam: quia ſatis dicitur nominatus nomine proprio, ex eo quòd de ipſo ſignanter [*O ſeñaladamente*] fecit mentionem per relationem ad aliud.

L.31. Tau.

Verba præfata l.Tau.

Ad quod etiam moueor per glo. Ordi. in l.Hac conſultiſſima.§.fi.C. de Teſta dum loquitur de nomine illo ſpecialiſſimo Galloppreſſo, qui ſecundum Doctor.ibi fuit Bidellus Azonis.& per tex.in l. Quoties.§.Si quis nomen. ff. de Hæredi. inſtitu. Item per glo.iunctam textui ſecundum declarationem Albe. poſt Per. de Bellaper. ibi in l. Quod dicitur, cum glo.fi.ff.de Verb.oblig.& gloſſ. in l.Si pater filium, glo.mag. ad fi.ff. de Vulga.& pupi.quam ibi Barto.& Docto.ſequuntur,& Albe.& Pau.de Caſt.in l.Subſtitui,eo.titu. Ad hoc etiam faciunt omnia iura, quæ de certitudine rei, quæ fit per relationem ad aliud, loquuntur, quorum Alexã.Iaſo & Vincen.meminerũt, in.§.Si iudex, ſuprà allegato. Verumtamen obſtat præmiſſis deciſio no. Ange. de Peru. in eodem. §. Si quis nomen:quam approbari communiter

De eadẽ re, in contrariũ deciſio Angeli.

ter per Docto.atteſtatur Iaſo in cod. §.fi.l.Hac cõſultiſſima. Tenet ſiquidem ibi Ang.quòd vbi expreſſio nominis requiritur pro forma,non ſufficit eam fieri per æquipollens,& cõſequenter neque per relationem ad aliud.Sed in d.l.31.videtur expreſſio requiſita pro forma, dũ dicitur ibi, [*En eſta manera.*] Iuncto.§. Cæcus.Inſti. Qui.non eſt per.facere teſta. quem ad id allegat Iaſ.in l.1.ſuprà de Libe.

Reſpon.1. & poſth. Sed poteſt dici reſpondendo,quòd tũc expreſſio nominis perſonæ dicitur requiſita pro forma, & non pro demonſtratione, quãdo in l. id requirente ponitur clauſula annullatiua,quam irritantem vocant, quæ eſt illa,ſi ſecùs actum fuerit,&c. Vt notant Bald.Alex. & alij Moderni in d.l.1.ſuprà de Libe.& poſth.aliter atque ſi non apponatur. Quæ quidem clauſula non reperitur appoſita in d.l.31. vt ex ea patet.igitur, &c. Vel ſecundò dici poteſt,quòd cùm per prædictam l.37.ſufficiat ſic

2. ſi mentionẽ ſignãter, [*O ſeñaladamente*] De perſona hæredis, per eam ſuppletiuè declaratur d. l. 31. vt illa verba, [*En eſta manera.*] intelligenda ſint per viam demonſtrationis, vel demonſtratiuè,non autem pro forma. Con

Concluſio incidẽs,quo ad notandã ãplificatio- nem l. 31. Tau. cluditur ergo in pręmiſſis incidẽter, quòd in caſu d. l. 31. ſufficit declarationem perſonæ fieri per certitudinem reſultantem ex relatione ad aliam rem vel perſonam, quæ eſt potentior certitudo, quàm aliqua alia, quæ æquipolleret propriæ nominationi. De qua alia æquipollente vel ſimili,& ſic de valde diſtante ab iſta, loquitur Angel.in eodem.§.Si quis nomen,dum dicit,quòd non ſufficit demonſtrare per ſigna, quando nomen proprium ex diſpoſitione ſtatuti eſſet ponendum in diſpoſitione, ſed prædicta certitudo relatiua, de qua agimus, id eſt quæ colligitur ex relatione quæ fit ad aliud, non dicitur fieri per ſigna, ſed eſt quodammodo pars intrinſeca & ſubſtantialis,vt patet ex dictis iuribus. Et hoc eſt veriſſimum, quia talis demõſtratio relatiua non poteſt ingerere aliquam ambiguitatem. De quo articulo fuſiùs tradidi in rubrica ſuprà de Hære.inſti.nu.40. verſi. Præterea eadem verba,vnde petẽda ſunt,quę hic deſunt. Sed redeundo ad id, de quo agebamus, prædictam primam partem iſtius notabilis fulcit bonus tex. in l. Quẽ hæredi.ff̄.de Reb.dub. vbi ſi teſtator dixit ſe velle eum liberum fore, quem hæredi dixiſſet, vel quòd hæres daret aliquid ei, quem teſtator ſibi dixiſſet, vel declaraſſet: ſequuta hæredis vel teſtatoris declaratione, diſpoſitio erit valida, acſi à principio teſtator vel hæres id declaraſſet.Quem text.allegat Bart.in l.Theopompus, poſt prin.ff̄. de Dote prælega. Comprobatur etiam ex l. Titia ſeruis.ff.de Manu.teſta.vbi datio libertatis valet, quæ fit de ſeruis nominandis in codicillis ſeu rationibus,etiam ſi à principio non fuerint nominati. Quam l.inducit ibi Benedi. à Plumbino ad idem, quod ſuprà retuli tenere Bald.& Docto.in d.l. Aſſe toto, de Inſtitutione hæredis relatiua. Et tenet idem quod retuli ſuprà eos tenere, quamuis neminem eorum referat, neque ipſe Benedictus in hoc propoſito ab alio referatur, quem viderim.

Redit ad diſcuſsionem primi nota. in prima ipſius parte. *Benedict. à Plumb.*

Ad idem, id eſt ad primam iſtius nota.partem,conducit,quòd licèt aliàs in ſtipulatione generis nullus cenſeatur eſſe à principio in obligatione,vt per glo.& Bar.in l.Meuius. §.Duorum.ff̄.hoc titu.& in l.Cùm is. §.fi.ff. de Condi. inde. Tamen quia ex pòſt facto venit vnus de illo genere De eadẽ prima huius nota. parte.

re certificandus, talis ſtipulatio vt certa valet, ſecundum Bar. in l. 2.§. Et harum,col.fi.ff.de Verbo.obliga.
De ſecunda parte nota. Ad ſecundam partem prędicti nota. ſeu pronunciati textualis Bal.quæ eſt ratio primæ partis eiuſdem nota. videlicet, quia tale præſumitur futurum arbitrium ferendum, quale de iure eſſe debet,confert optimè, pręterea quæ in prçcedẽn. ſunt tradita, quia arbitrium ferendum per arbitratorem priuatum, ſubijcitur arbitrio boni viri, qui eſt iudex, vt in l. Continuus. §. Cùm ita.ff.de Verbo. oblig.& in l.Vir bonus.ff.Iudi.ſol.Et declarat etiam Barto, hîc ante fi.per hunc tex.& pro iudice ſemper præſumitur,vt in l.2. in verſi.[*Quod non arbitramur.*] C.de Officio ciui. iudi. quã ad id Bald. cõmendat in l. Iubemus, 2.§. Sanè.1. C. de Sacroſan.Eccle.& & in.c.1.de Conſti.& in l.Si quis in hoc genus.C.de Epiſcopis & cle.Facit etiam,quia arbitrium iudicis habet iuris præſumptionem pro ſe, vt notat Innocen.in capitu.Innotuit, de Eo qui fur. ordina. ſuſce. & Bald. qui eum allegat,in Authenti. Sed & ſi quis ab aliquo,colum. penul.C.de Teſti. qui loquitur tam in actibus iudicialibus, quàm extraiudicialibus. Ex cuius dictis declaratur optimè prædicta l. 2. de Officio ciui. iudi. necnon declaratur text.in capitu. In præſentia,de Renun. vbi idem probatur. Ad hęc faciunt ea quæ nota. Bald. inquit in l. Si arrogator, colum.4. ff. de Adop. videlicet,quòd mens legis & iudicis † eſt,
47 vel debet eſſe vna & eadem, neque plus cogitat, aut cogitare debet bonus iudex, quàm lex velit. Sic ergo ex his patet, prout ſuprà in ſecunda parte huius notabilis dixit Bald. quòd arbitrium per arbitratorem ferendum præſumitur eſſe tale,quale de iure eſſe debet: & conſequenter eſt certũ legi, & non ſuſpendit legatũ collatum in declarationem arbitramẽtalem alterius arbitratoris,
48 vt in ſecundo reſponſo iſtius l. quẽadmodũ etiam conditio tacita quæ à iure ineſt, illud nõ ſuſpendit, vt in l.Conditiones extrinſecùs,vbi Bart. Albe.Pau.de Caſt.& Ioan.de Imo.& Rapha.notant.ſ.de Condi.& demõ. De quarto nota. iſtius l.dicetur inferiùs poſt glo.ſequendo ordinẽ Ang. de Peri.qui eſt expeditior cæteris.

Gloſſ.prima diuiditur clarè,&(vt ita dixero)affabrè,per Ange.de Peri. hîc,in quatuor partes. Diuiſio gl. in quatuor partes. In quarũ prima exponit verbum, Veluti,in tex. poſitum,dupliciter: & quælibet expoſitio eſt bona, prima tamen eſt clarior. Et in eadem prima parte ad euitandum cõtrarium exponit glo. tex.in parte,Quid enim, ſecundum Roge.vt non legatur interrogatiuè, ſed aſſertiuè: ſecundum quam expoſitionem nõ expedit, aliquid ad tex. ſupplere,dum dicit,Si voluerit. In ſecunda parte ponit in effectu gloſſ. tres quæſtiones.

Prima, an is cuius arbitrio aliquid relinquitur, cogatur arbitrari. Quæſtiones glo.tres. Secunda, an eo non arbitrante, diſpoſitio remaneat valida, vel minimè. Tertia,an eo perperam arbitrante, poſſit peti reductio ad boni viri arbitratum. In tertia parte declarat, quid debeat conſiderare is, cuius arbitrio eſt aliquid remiſſum: & addit gloſſ. ad text. vt non tantùm conſiderentur vires patrimonij, prout iſta l. dicit, ſed etiam merita legatarij, & aliæ qualitates. Quartò & vltimò diſtinguit tres caſus, & conatur declarare materiam, vtrùm, & quando legatum poſſit in voluntatem vel arbitrium hæredis, aut legatarij, aut extranei conferri.

Secunda

Secunda ibi, Sed an cogatur, tertia ibi, Debet ergo, quarta ibi, Vltimo no. Quam diuiſionem Ang. ad hanc glo. eo libentiùs retuli, quòd per eã meliùs & expeditiùs intentio gloſſę declaratur, quàm per ſcripta aliorũ Doctorum.

Gloſſ. itaque iſta in ſecunda parte primæ partis, opponit cõtra tex. de l. Fideicõmiſſa. §. quanquam. ꝟ. ti. 1. de Lega. 3. & l. Nonnunquam. ꝟ. de Cõdi. & de. & l. Si quis Sempronium, ſuprà de Hære. inſti. Quibus probatur, legatum vel fideicommiſſum relinqui non poſſe in voluntatem hæredis, neque tertij. Sed hic innuitur cõtrarium, imò quòd poteſt relinqui in voluntatem tertij, dum litera inquit interrogatiuè, [*Quid enim intereſt?*] quaſi dicat, nihil intereſt, an relinquatur in arbitrium, an in voluntatem alicuius, & glo. reſpondet, quòd tex. non ſit legendus interrogatiuè, ſed aſſertiuè, vt eius ſit ſenſus, quòd intereſt aliquid, imouero nonnihil, inter arbitrium & voluntatem, & ſic non obſtat. Vel aliter, vt reſpondet gloſſ. & clariùs. ꝟ. iſta l. in parte, Si voluerit, quòd tex. nõ loquatur de mera voluntate, ſed de voluntate ab arbitrio qualificata, prout hîc declarat notabiliter Pau. de Caſt. vt ſuprà dixi. & ſic text. poteſt etiam ſtare interrogatiuè, & vtraque lectura poteſt eſſe bona, ſed prima eſt clarior ſecundum Bart. qui ex vtraq; lectura notat, quòd quemadmodum non dicitur conferri in voluntatem alterius liberam, per hęc verba conditionalia, ſi Capitolium aſcenderit: ita neq; per iſta verba, Si arbitratus fuerit. Secùs autem per iſta verba, Si voluerit. Et ex hoc ſubnotari poteſt, ꝙ diſpoſitio collata in voluntatem alterius non valet, aliter atq; ſi in arbitrium alterius conferatur: & idem ſi exprimatur arbitrium per modum qualificationis voluntatis, putà, ſi voluerit arbitrari, vt per glo. hîc in parte, Si voluerit, iuncta declaratione Pau. de Caſt. & tenet etiam Bal. in. 2. col. repeti. Idem ſi fuiſſet dictum, ſi voluerit, & arbitratus fuerit, ſecundum Card. in Cle. Sæpe. §. 1. 4. quæſt. de Verbo. ſigni. quod & ante ipſum tenuit Bart. in Extrauagã. Ad reprimendum, in parte, Videbitur, col. vlti. quæſt. antepe. quem locum citaui ſuprà, in. 1. nota. His enim caſibus diſpoſitio eiuſmodi concepta valet, ac ſi ſimpliciter in arbitrium conferretur.

49 Ratio præmiſſorum eſt, † quia quando ſubſtantia diſpoſitionis cõfertur in ſimplicem ſeu liberam voluntatem alicuius, talis diſpoſitio dici poteſt captatoria, id eſt deceptoria, quia vt declarat Paul. de Caſt. in l. Captatorias. C. de Teſta. mili. poſt alios Docto. ibi, necnon Ioã. de Imo. in l. Captatorias. ff. de Hære. inſti. & in ſpecie Abb. Panor. in. c. Cùm tibi, 2. oppoſi. de Teſta. fortè is, cuius voluntati eſt commiſſum, diſponeret aliter, quàm teſtator voluerit, & ſic teſtator caperetur, id eſt deciperetur, cùm contra ipſius voluntatem cõmiſſarius poſſet diſponere, quod eſſet abſonum, & contra omnia iura, tutantia voluntates teſtatorum, dicentiaque eam præſtare, ac præ cęteris omnibus eſſe ſeruandam. Vulgaris l. In conditionibus primum locum, in prin. ꝟ. de Condi. & de. cum alijs iuribus, quę nota ſunt. Nõ enim iſto caſu (ſi talis inquam voluntas eſſet captatoria) ſeruaretur defuncti voluntas committentis, imouero cõmiſſarij eum decipientis. Sed quando in arbitrium alterius diſpoſitio confertur, nõ eſt captatoria, quia nõ pendet ex illius voluntate mera & aperta, ſed ſolùm ex tacita & velata, acſi

ac ſi relinqueretur ſub conditione, ſi Capitolium aſcenderis: nã poteſt eſſe quòd vis aſcendere, & aſcenderis, & tamen nolis ꝗ ille alius habeat legatũ, & nihilo minus ex tuo aſcenſu purificabitur conditio legati legatario relicti. Aliud eſt enim factũ tuum voluntarium, aliudq; voluntas tua libera & immediata, quòd legatũ debeatur vel nõ. Pari ratione ſi legetur Sẽpronio, ſi Titius arbitratus fuerit, poteſt eſſe ꝗ libera & immediata ipſius Titij volũtas inclinat, vt legatarius nõ habeat legatũ, & tamẽ poteſt eſſe volũtas ſine ratione: & ratio ipſa cõtrarium ſibi ſuadet. Vnde ductus & victus ratione arbitratur legatũ deberi ei, cui fuit relictum: quãuis (vt dixi) libera voluntas dictet contrarium, reſultatque non eſſe cõmiſſam diſpoſitionis ſubſtantiam in voluntatem alterius, ſed ſolummodo in ipſius arbitrium. Ita ſingulariter & cæteris ſcribẽtibus expeditiùs & clariùs declarat Paul. de Caſt. hic; 2. col. poſt prin. Sic itaque diſpoſitio captatoria propriè dicitur, quando in alterius volũtatem liberam (quo ad ipſius inquam ſubſtantiã & eſſentiam) relinquitur: non autem quando ſola voluntatis declaratio confertur, ſecundum Bald. in l. 1. in lectura, col. pe. C. de Sacroſan. Eccle. & in repeti. eiuſdem l. 9. quæſt. 1. partis principalis. 7. colũ. quod eſt conducibile ad rem noſtram, quia diſpoſitio, quæ in alterius arbitrium confertur (particularis inquam de qua hic verba facimus) re vera confertur quoad voluntatis declarationem duntaxat, non autem quo ad ipſius eſſentiam, vt ex prædeductis abũdè innoteſcit. & eſt tex. optimus in d. l. Fideicommiſſa, §. Quanquam, ꝟ. titu. proximo de Lega. 3. & circa prædicta vi. Laur. Calca. in conſilio. 108. incipien. In cauſa Reuerendiſſimi, col. pe. declarantem glo. in d. l. Captatorias. C. de Teſta. mil. per exempla. Quæ exempla, item declarationes, de quibus. ſ. procedunt ſecundum cõmunia, ſcilicet generaliter ſumptó termino, captionis ſeu captationis voluntatis. Quanquàm non inficior in alijs etiã caſibus particularibus alio reſpectu, interpretationem captatoriæ voluntatis procedere, neque vnum alteri aduerſari, etſi Alt. Opere. 1. Parergo. cap. 31. aliud velit. Dicitur enim captatoria vno modo à capiendo, id eſt decipiendo. Et hoc modo generaliter ſumpto iſto termino, omnis diſpoſitio, quæ ponitur in meram voluntatem alterius, eſt captatoria, id eſt deceptoria potentia vel aptitudine, id eſt, quia cõmiſſarius ipſum cõmittentem decipere poteſt. Et in hunc ſenſum accipiunt glo. & Doct. cõmuniter, ſecũdũ quam acceptionem plures ll. verificãtur. Alio & magis particulari reſpectu, dicit, captatoria voluntas, quæ fit per modũ captationis ſiue venationis aut inhiationis (vt ſic dixero) lucri. Et ſecundũ hanc acceptionem procedũt aliquæ deciſiónes legũ particulares: ſ. l. 1. in fi. ꝟ. de His qui pro nõ ſcrip. hab. Item l. Ille autẽ. §. 1. eodẽq; vlti. ſ. de Hære. inſti. & l. Clemens. §. fi. eod. tit. quæ à contrario ſenſu probat idẽ: & in ſenſu directo, iuncta glo. 1. probat de primo modo captationis. Et de vtroque modo captatoriæ volũtatis loquit̃ l. Illa inſtitutio, de Hære. inſti. De vno inq̃ primũ reſpõſum, de alio ſecũdũ. Nec obeſt põderatio Raph. ibi, q. in eodẽ. 1. reſponſo captatio, quæ fit per cõmiſſionem ſimplicem in alienam voluntatẽ merã, fuit p veteres cõſtãter improbata ex eorũ decreto: & nõ fecit mentionẽ de ſenatuſconſulto, quæ captatoriæ volũtates improbã- tur,

Aduerte bene.

Obex Raphaelis.

tur,vt in l. Captatorias,eo. tit. Nā ad

Reſpon. ad eundem.

hoc reſpon.q; iura nō dicunt, ſolū ſenatū eas improbaſſe, ideo nō inconuenit,eas fuiſſe etiā ante ſenaruſconſulrum per veteres improbatas, vel pòſt, p modū approbatiuū, ſeu cōfirmariuum decreti ſenarorij. Vel fortè vocat ille tex.decretū vererū ipſummet ſenatuſconſultū. Et re vera ponderatio prædicta, quæ fit per aliquos •de illis verbis, eſt quædam ſcrupuloſa frigiditas. Nā ex quo captariones voluntatū ſunt per ius ciuile abſolutè & ſimpliciter improbatę,vt notāt Ang.& Imo.in d.l. Captatorias:& reſponſa prudentū ſeu decreta veterū ſint pars iuris ciuilis, nihil refert, an ipſa,an verò ſenatuſcōſultū citet in illa l. vel alia. Reſolutio vera eſt,quā

Reſolutio circa captatoriam voluntatem.

dixi,captionē ſeu captationē vtroq; modo exemplificari (licèt diuerſimodè) poſſe: quę fuit intentio glo.in d.l.Captatorias.C.de Teſt.mi.quatenus poſuit tres ſpecies voluntatis captatoriæ,ſed nō ſūt niſi duæ, & harū duarū ſcda includit ſub prima, quæ eſt generalior, vt.ſ. dixi. Sed hodie iſtud eſt immutatū vno caſu,vt.j.dicit,in verſi.Probatur. Itē ex l.illa.vbi vi.Sed contra id qđ prædixi de di-

Aduerſus præcedētia cōſideratio obiectiua.

ſpoſitione nō conferenda in alterius voluntatē liberā, videtur tex.in l. Si ita legatum,§.Illi ſi volet,ſ.titu.1.dū ibi prima inſpectione videtur probari,q; legatū relictū ſub conditione liberæ voluntaris voliriuę valet. Pro cuius cōtrarij ſolutione poſſunt con-

Reſpon.per diſtin.triū caſuum.

ſiderari tres caſus. Ptimus eſt,quādo legatū ponitur in merā grauati volūtatē,& tūc nō valet,qa ſaltē iuris præſumptione probabili cōditio vſquā nō eſt exritura,vt in d.§. Quanq; neq; poſſet dici aut cōſiderari interim obligatio,quæ non aſtringit quenq̄ inuitū,vt patet ex diffinitione obligatiōis poſita in prin.Inſt. de Oblig. tit.gene.ibi dū dicit, [*Obligatio eſt iuris vinculū,quo neceſſitate aſtringimur.*] Qua ratione lex dicit,q; ea quæ ſunt in cōditione,nō ſunt in obligatione,vt in l. Si quis ſub contione dandorū decē,

Ratio ad l. Si quis ſub conditione.

ff.Si quis omi.cauſa teſt.Secùs ſi poneretur in nō merā grauati voluntatem,vt ſi teſtatot diceret,lego Titio decem, quum hæres voluerit: tunc enim valeret per l. Vxorem,§. pen.j. titu.1.allegata per Bar.hic. De cuius text.intellect.latiùs.j. dicendum eſt. Secundus caſus, Quando legatum ponitur in meram voluntatem rertij, nam etiam tunc tale legatum non valet,vt in l. Nonnunquam, allegata per glo.2.hic ad fi.niſi ad cauſas pias,vt in c.Cū ribi,de Teſta.ſecūdum cōmunia. De cuius decretalis intellectu.j.tradetur, & in l. Si quis Titio.j.eo.Tertius caſus eſt,Quando relictū ponitur in meram voluntatē ipſius honorati. Nā eo caſu indubiè valet,quū etiā abſq; tali conditione ſit in facultate ipſius libera,an illud velit acceptare, vel nolir, vt in d.§. Illi ſi volet. vti etiam in ſimili habetur in l. Cornelius,& in l. Iam dubitari.ſ.de Hære. inſtit. Et hos tres caſus poſt glo. ponit, & diſtinguit Bal. hic, & circa prædictum ſecundum caſum adnotandum eſt, quòd Bald. cum gloſſ. vult volūtatem captato-
50 riam † non valere, etiam in legatis particularibus prout etiam.ſ. deductum fuit ex iſto text. cum gloſſ.idque communiter tenetur,& eſt tex. in l.Captatoriæ,ſ. titu.1. vbi dicitur, [*Captatoriæ ſcripturæ ſimili modo,neq; in hereditatibus,neq; in legatis ualent.*] Nō tamē deſunt qui contrariū tenuerint, per l. Senatus,§.Legatū,eo.tit.vbi videtur tex.in contrarium, ſed ad illū Doct. reſpōdent,poſt glo.ibi,q; legatū conferri poteſt in alienam voluntatē,id eſt ipſius legatarij, qui eſt alius, vel alie-

alienus ab hærede, à quo relinqui-
tur. Et cum iſta ſolutione tranſeunt
Doctor. communiter, licet per eam
fiat aliqua violentia illi textui, dum
ad verbum ibi dicitur, [*Legatum in alie-
na uoluntate poni poteſt, in hæredis non poteſt.*]
Sed nihilominùs (vt dixi) tanquam
51 communis eſt ſequenda. Hodie † au-
tem per l. Fori valet captatoria volũ
tas in legatis particularibus, etiam
non relictis ad piam cauſam, vt ha-
betur in l. 6. titu. de las mandas, lib. 3.
Foro legum, vbi iſtud apertè proba-
tur, excepto vno caſu de quo ibi, ſci-
licet, quãdo legatum ponitur in ſim-
plicem hæredis voluntatem: quan-
quam gloſſ. ibi aliud velit, ſed minus
bene. Nam verba illa poſita in eadẽ
lege, videlicet. [*Do el tuuiere por bien.*]
important voluntatem liberam, vt
probatur mihi ſingulariter in l. 29.
L. Part. titu. 9. Parti. 6. ibi, [*Si mi heredero quiſiere, o
tuuiere por bien que la aya.*] Et. §. proximè
ibi, [*En uoluntad.*] Et ſtatim inferiùs ibi,
[*Siquiſiere.*] In qua etiam lege ante fi.
videtur probari, quòd etiam in reli-
ctis particularibus voluntas captato
ria non valet, & vult glo. in d. l. Fori.
quæ gloſſ. in intellectu illius l. non
mediocriter errat: quia lex illa Fori
Cõtra glo. l. 6. ſuprà adductæ Fori. loquitur propriè in vltima volunta-
te particulari captatoria, quæ eſt ea
quæ in totũ alteri committitur, dũ
Verba l. Fori ſuprà citatę. dicit, [*Si alguno no quiſiere, o no pudiere orde-
nar por ſi la manda que fiziere de ſus coſas y diere
ſu poder a otro que el la ordene y la de, &c.*] Et
ſic patet ibi expreſsè, quòd nihil pe-
nitus voluit teſtator, vel nihil po-
tuit diſponere, ſed totum cõmiſſit al
teri diſponendum. Necnõ prædicta
verba, [*Que la ordene, y la de.*] ſunt diſpo
ſitiua, & nõ diſtributiua, vel exequu-
tiua: nam aliâs multoties reperitur
modus ille legandi in pluribus legi-
bus. ff. & C. videlicet, do, lego, l. Ex
his verbis. C. de Teſta. mi. cum alijs.

Sed prædicta l. Part. loquitur ſecũdũ
terminos iuris cõmunis, & ſic vnà cũ
iure communi innouatur per prædi
ctam l. Fori, & l. Tau. eam approban-
tem. l. 31. cũ ſequen. & ſic eſt tenen-
52 dũ, præſertim quia lex Fori, † etiã cir-
cunſpectis ll. Tau. (ſi probetur in quã
vſitata) eſt valida, intellecta (vt dixi)
in diſpoſitione captatoria particula
ri. Nã & Ang. & Ioã. de Imo. in d. l. Ca
ptatorias, col. 2. ante mediũ. §. de Hæ-
re. inſti. tenent, & quidem in fortio-
ribus terminis, valere ſtatutum, &
conſequenter conſuetudinẽ, q etiã
inſtitutio captatoria valeat, ſicut va-
let ſtatutũ, ſeu diſpoſitio iuris cano-
nici ad pias cauſas, vt in. c. Cùm tibi,
de Teſta. Et iſtud illi Docto. eliciunt
ex illis verbis. [*Per ſenatuſconſultũ.*] eiuſdẽ
l. vbi probatur, q inſtitutio captato-
ria non eſt prohibita de iure natura-
li vel gentiũ, ſed ex ſola iuris ciuilis
diſpoſitione, & cõſequẽter alia con-
traria iuris ciuilis diſpoſitione poteſt
tolli. Sed in eo qđ illi dicũt de inſtitu
tione, tutius eſt tenere contrarium,
53 imò † q cõſuetudo & ſtatutũ non va
leant ſup validitate inſtitutionis ca-
ptatorię: prout tenent Aret. & Iaſ. in
l. 2. in prin. §. de Vulga. & pu. cõtra A-
lex. ibi, q Doct. ſ. Aret. & Iaſ. diſſimu-
lãt circa captatoriã voluntatẽ reſpe-
ctu legatorũ, de qua etiã (vt prædixi)
loquuntur Ange. & Imo. vbi. §. & ſic
videtur tacitè eis aſſentiri in illo pũ-
cto captatoriæ diſpoſitionis circa le-
gata & diſpoſitiones particulares,
ideò quoad hæredis inſtitutionẽ cau
tè loquitur l. Tau. præallega. 31. per
quam præſertim procedunt hodie
ea quę prædicta ſunt de legati capta
torij validitate: quia prædicta l. Fori
videtur hodie approbata per eandẽ
l. 31. Tau. & alias ſequentes, quæ lo-
quũtur in materia exequutorũ: per
quas ll. videtur, diſponẽtibus permit

ti,in aliorũ voluntatẽ diſpoſitiones particulares relinquere.Er nõ rantũ (vt eſt prędictũ)de iure communi in relictis particularibus eſt formanda differẽtia inret diſpoſirionẽ çonceptã ſub verbis ĩportãtib⁹ liberã volũtatẽ,& diſpoſirionẽ cõceptã ſub verbis ĩportãtib⁹ arbitriũ, ſed etiã in inſtirurionib⁹ vniuerſalib⁹:qa ſi inſtirutio fiat, vel cõferat̃ in liberã volũtatẽ alteri⁹,erit inualida: ſi verò in arbitriũ,erit valida, ſcdm Pau.de Caſ.ita no.declarãtẽ in d.l.Captatorias,col. 1.in verſi.Itẽ extra gl. C.de Teſt.mi. vbi reddit tõnẽ diuerſitatis, quã vi.p cũ:fatet̃ tamẽ Pau.de Caſt.ibi q. etiã hoc ſcdo caſu,ſi terti⁹ nõ arbitraret̃, vt quia eſſet mortu⁹, vitiatetut inſtitutio,quãdo inq̃ fuiſſęt cõmiſſa in alterius arbitriũ cõditionaliter. Secùs ſi purè, vt putà, Inſtituo te atbitrio vel ad arbitriũ Titij,p ea quę notant̃ ĩ hac l.in.2.parte.Et d̃ his dictis Pau. de Caſt.nõ meminerunt Alex. neq; Corn.neq; Dec.in eadẽ l. Captatorias.Sed meminit Dec.met in conſilio.494.incipiẽ. Quod.ſ.marutè,ante ſi.vbi tamẽ nõ tenet hãc cõſiderationẽ Pau.de Caſt.Imò dicit,q. videtùr cõtra tex.in d.l. Illa inſtitutio,de Hær.inſti.vbi vltima voluntas non debet pendere ex alieno arbitrio,nõ autem dicit tex.ibi aliquid devolun tate, eo quòd illud erat expeditum. Quanuis Albe.ibi poſt Dy. corrumpat literam exponendo,arbitrio,ſcilicet libero.quum tamen proprie & abſolutè ſumptum, id eſt quãdo ſimpliciter proferrut,arbirrium importat arbirriũ boni viri,vt.ſ.ſępe eſt dictũ.Necnõ quia tex.in eadẽ l.Illa inſtitutio, dicit, q. vltima volũtas ex ſe ipſa conſtare debet reſpectu inſtitutionis:etgo quoad ipſam inſtitutionẽ excluditur arbitriũ & volũtas cuiuſcunq; alterius, præter arbitriũ & voluntatẽ ipſiuſmet inſtituentis.Et illũ eundem tex.exponit ibi Iaco.de Are.referẽte Bal.dũ dicit litera,[*in ſeipſa*] i. incerta diſpoſitione teſtantis: Subditq; Bal.met,ponẽs differẽtiam inter inſtitutiones & legata,q. hæ re dũ inſtitutiones debent eſſe per ſe certę, & etiã nominatim declaratæ p reſtatores,p l. Iubemus,in prin.C. de Teſta.& ſic vult Bal.q. licèt in relictis particularibus ſit tollerabile & probabile,relinquere ſub cõditione arbitrij,vt in hac l.1.1.reſpon.nõ tamen ita eſt ĩ inſtitutionib⁹ vniuerſalib⁹ rarione p̃dicta.Subditq; idẽ Bal. paulò inferiùs aliam rationem, quæ eſt, q. ideo per teſtatorẽ de volũtate vltima(vt ipſius verba vſurpẽ)cõpromitti in aliũ non poteſt,quia voluntas tũc eſſet impfecta tã in materia,q̃ in forma,igit̃ diſpoſitio nulla,vt in l. Si is q. vnũ,& in l.Ex ea.ff.de Teſt.& ĩ l.Fideic.§.1.ĩ.ti.1.Poſtmodũ ipẽmet Bal.ĩ ſcdo mẽbro diſtinctionis iſtud adhuc magis declarat,dicẽs,q. id qđ eſt cõmiſſũ in arbitriũ alterius reſpectũ ĩſtitutionis,ideo eſt nullũ,qa cõmitrit̃ in arbitriũ diſpoſitiuũ,nõ aũt diſtributiuũ, neq; declaratiuũ,neq; electiuũ. Et ſic quoad inſtitutiones Bal.nõ cõſtituit differẽtiã inter commiſſionẽ factã in voluntatẽ alterius, & in eius atbitriũ diſpoſitiuũ:qa vtroq; caſu ſcdm eũ diſpoſitio eſt nulla. Et iſta opi.cõtra Pau. eſt p̃babilior, a lio etiã moriuo.Nã maior ratio libertatis circa volũtatẽ diſpoſitiuã verſat̃ in inſtiturionibus vniuerſalib⁹, q̃ in particularibus: & meritò,qa in illis verſat̃ totũ põdus ſucceſsionis & repſẽtarionis pſonę defũcti,in his verò minimè.Quãobrẽ in illis maior & ſolidior cautela adhibẽda eſt q̃ in alijs relictis particularib⁹, vt neq; ĩ volũtatẽ neq; in arbitriũ vlteri⁹ cõferri valeãr.Cõfert huic op.regu.no.le.fi.in fi.ff.

De iiſdem rebus.

Decius aduerſus Pau. de Caſt.

Cõtra Pau. de Caſt.opi. ſententia p̃babilior.

fi. ff. Communia præ. de non pēden
tia voluntatum vltimarum. Itē con-
fert euitatio inconuenientium, quę
emergere poſſent, ſi inſtitutio per
diuerſas manus incederet, quum re-
gulariter poſſet appellari à nō æquo
arbitramento, & conſequenter ab
eo quod eſt declaratorium inſtitu-
tionis hæredis. Cōfert etiam eidem
opinioni tex. no. in l. Si libertus mi-
norem, in prin. ff. de Iure patro. in ra-
tionē ſui. Quem Ang. de Petu. dicit
eſſe vnicum in diſputatione incohā
te, In refulgenti delitiarum palatio,
col. 1. ad hoc quòd etiā per indirectū
non poteſt prohiberi teſtandi facul
tas libera. Miror tamē ꝙ hi Doct. nō
fuerint memores glo. ordina. decidē
tis idē quod Pau. tenet in d. l. Capta-
torias, in l. Is qui hæres, in prin. in par
te, Arbitriū; vbi, [Hæc autē conditio.] ff. de
Acqui. hære. vbi glo. vult, ꝙ inſtitu-
tio facta ſub conditione, Si tertius ar
bitrabitur, valet. Et quanq̃ reprehē-
datur per Docto. in quantū tenet, ta
lem inſtitutionē eſſe purā, tamen ſal
tim quoad validitatē eiuſmodi inſti
tutionis (quā validitatem proculdu
bio glo. præſupponit) Docto. cōmu-
niter ſentiunt cū ea, dicentes, talem
inſtitutionē eſſe validā, licèt ſit con-
ditionalis, ſecundū Bar. Bal. & Albe.
poſt Docto. antiquos, & Ioā. de Imo.
& expreſsè Pau. de Caſt. & Iaſo. ad fi.
ibidē, qui nō faciunt vllā differentiā
inter inſtitutionē collatā in arbitriū
alterius, & legatum eo modo reli-
ctū. Quia ſecūdum eundem Paul. de
Caſt. vtraq; diſpoſitio ſic concepta,
eſt valida: quanq̃ (vt dixi) ſit condi-
tionalis & non pura: licèt glo. illa ve
lit eā eſſe purā. Sed in hoc ſolo (vt præ
dixi) reprehendunt illā Doct. cōmu-
niter, vt ibi etiā dicit Ang. imò ꝙ li-
cèt talis inſtitutio ſit valida, nō tamē
ſit pura. Saluant tamē in hoc pūcto

Aduertētia vltra Doct. circa eandē rem.

eā idē Ang. & Docto. in vno caſu, de
quo ibi per eos poſt antiquos, & ibi-
dem Iaſo ad fi. idē tenet. Quibus au-
toritatibus attētis, indubiè opi. Pau.
de Caſt. in d. l. Captatorias, eſt cōmu
nis. Sed alia opi. (vt. ſ. dixi) eſt verior,
per ea quæ. ſ. dicta fuere: tū quia glo.
illa & Docto. poſt eam loquuntur ſi-
ne fundamento, & obiter abſq; exa-
minatione iſtius puncti: & contra ſi
miles cōmunes opiniones Zaſius ap
poſitè & eleganter inuehitur in l. 2.
ff. de Origi. iur. ſuper parte, Innoua-
te inſtituit, à verſi. Eſt porrò hîc arg.
vſque in fi. vi. ibi eum pulchrè loquē
tem. Tum etiam quia opinio Bal. &
Decij probatur indubiè per d. l. Illa
inſtitutio, in locis. ſ. ponderatis: & eā
ſentit Bart. ibi in ſummario, & in no
tabilibus: & expreſsè tenet Rapha.
ibi, col. 2. in verſi. Puto ꝙ iſta lex, ne-
minem referens neq; pro, neq; con-
trà. Secundum quæ non eſt abſonū;
54 imò iuri conſentaneum † à cōmuni
Doctorū ſententia recedere, vt no-
tant Ioan. And. & Panor. in cap. 1. de
Conſti. allegantes in id tex. illū pro-
tritum, in l. 1. §. Sed neq;. C. de Vete.
iure enucle. Cui opinioni cōtra Pau.
& cōmunē applaudet ſignāter l. 11.
ti. 3. Parti. 6. in prin. eā dupliciter ita
inducēdo. Nā ibi primo loco dicitur,
ꝙ non valet inſtitutio, quæ fit hoc
modo, [*Aquel ſea mi heredero, que fulano quiſiere, o eſtableciere que lo ſea.*] Ecce quomo-
do ibi parificantur reſpectū inualidi
tatis inſtitutionis hæredis, vel cōmit
tere illā voluntati ſimplici ſeu expli
citæ alterius, vel diſpoſitioni inclu-
dēti cōprehenſiuè & virtualiter vo-
luntatē. ſ. [*O eſtableciere.*] qđ verbū īclu-
dit volūtatē velatā, prout etiā inclu-
dit cōditio illa, ſi arbitrat⁹ fuerit. Pro
batur ergo ibi, ꝙ hæredis inſtitutio
nō poteſt cōmitti alij, neq; quoad ex
plicitā voluntatē, neq; quoad arbi-

Duplex inductio l. Partit.

 trium,

triũ,vĩ volũtatẽ ĩplicitã,ſeu velatã,q̃ eſt eadẽ effectu cũ arbitrio ipſius cõmiſſarij. Nã illud verbũ ſtabilire appoſitũ in eadẽ orõne alternatiuè cũ verbo,voluerit, neceſſariò debet intelligi pro,arbitrari:quia alternatiuè natura propria genuina & peculiaris eſt,q̃ ponatĩnter extrema diuerſa.gl. vulga. in rubrica. ff. de Iuris & fa.igno.cũ cõcordã.& ſic illa clauſula loq̃tur de volũtate expreſſa, & de tacita,id eſt,de arbitrio importato per illud verbũ, [*Stablecieren.*] Præſertim q̃a exceptis quibuſdã verbis, ſua natura importãtibus voluntatẽ, omnia alia verba regulariter in dubio importãt,& ſignificant arbitriũ ratione regulatũ, vel regulãdum, vt tenet no. Bar.in Extrauag. Ad reprimendũ, in parte, videbitur, quẽ.s. adduxi ad aliud primò no. Inter quæ verba volũtatis ab eo ibi poſita nõ eſt verbũ,ſtabilire, ergo in dubio debet intelligi (vt dixi) de arbitrio. Secũdò & clarius iſta cõcluſio ꝓbatur ibi,dũ formaliter ſubijcitur ratio deciſionis videlicet, [*Eſto es porque el eſtablecimiẽto del heredero y de las mandas no deue ſer pueſto en aluedrio de otro.*] Sicq; in illa l. â pari iudicantur, arbitriũ & volũtas,quãtũ ad prohibitionẽ legalẽ,quę eſt,ne cõmiſſio inſtitutionis fiat in ſimplicem voluntatẽ alterius. Et per illã l.(quod eſt mirãdũ) innouatur ius cõmune circa æquiparationẽ inſtitutionis & legatorũ, in quãtũ l. illa expreſsè vult, q̃ ſicut inſtitutio nõ poteſt cõferri in voluntatem neq; in arbitriũ alterius (vt.s.eſt cõcluſum quoad arbitriũ cõtra Pau. & cõmunẽ) ita etiã neq; relicta particularia cõferri poſſunt in volũtatem neq; in arbitriũ tertij. Nã in hoc vltimo innouatur id,qđ glo. hîc dicit,iũcto iſto text.& Bart.3.oppo.& cõiter alij. Quod etiam clarius diſponitur lege.29.titu.9.ea.Parti.6.Et ſic illę ll. Parti. ſunt cõtra ius cõe reſpectu diſpoſitionũ particulariũ.ſ. fideicõmiſſorũ & legatorũ,inquantũ loquũtur de arbitrio. Sed (vt prædixi) per ll.Fo. & Tau.hodie vtrunq; ius.ſ. tam cõe, quã ll. Partitarũ, eſt immutatũ quoad hoc,vt legata particularia poſſint relinqui etiã in voluntatẽ alterius liberã,& ex cõſequenti & à fortiori in arbitriũ,ꝓut etiã cauetr iure cõmuni ꝑ hãc l. Probatur itẽ ex l. illa.9.đl Fuero, verſi. [*Mas ſi dixeſſe el teſtador,&c.*] q̃ legata particularia poſſunt relinqui in voluntatẽ hæredis, licèt non in volũtatẽ tertij:qđ etiã hodie innouatur per l.31.in ll.Tau.cõtra glo. iſtam, in verſi.Et no.& Pau.expreſsè col.pe.& Ioan.de Imo.cõtra glo.fi.hîc,ad quã glo.videtur habuiſſe reſpectũ d.l.Parti.cõtra iſtã gl.in iſto.verſi.Et no. Sed iſta approbatr magis cõiter de iure cõmuni, licèt in hoc regno præualere debeat l.Parti. Redeũdo ad præmiſſa (vt ingenuè loquar) non proſpicio, ad q̃d Doct.tantũ dubitent, inſudẽt, & crucientur ſuꝑ hoc puncto cõmiſſionis vltimę volũtatis vniuerſalis in arbitriũ alterius,quum per l.Iubem⁹, in prin.C.de Teſta. approbatã per l.6.titu.3.Parti.6.& per ſæpe allegatã l.31.in ll.Tau.teſtator vel ore proprio debet nominare nomen hęredis,vel propria manu illud ſcribere:ergo nõ eſt dubiũ, quin alteri cõmittere non valeat,cũ illa v̇ba,ore ꝓprio, & ꝓpria manu,ĩportẽt factũ induſtriale cohęrẽs ꝑſonæ tã enũtiandi,q̃ ſcribendi ꝑ ſe ipſum,vt in l.vna. §. Ne autẽ.C.de Cadu.tollen.vbi Bal.elegãter loquitr referẽs Philoſo.ſuꝑ his actib⁹ cohærẽtibus ꝑſonæ, qui nõ ſunt migrabiles de ſubiecto ĩ ſubiectum. Neq; naturaliter,vt ibi ipſe tradit, neq; ciuiliter, vt in l.Quis ergo caſus.ff.de Pec. Ad idẽ fa.l.Iubem⁹ ꝑ hanc, poſt prin.ibi, [*Per ſuã manũ.*] C. de Eroga. mili. ano. lib.12.

Notãda regula in materia iſtius l.

ll. Parti.

ll. Fo. & Tau. cõtra eas. item & contra ius cõe quoad quid.

Redit ad præmiſſa.

L. Iubemus in prin. approbatur ꝑ l. Parti. & Tau.

lib.12. Quem tex.dicit ſingula. Roma.conſilio.352.incipienti, Quæritur primò, poſt prin. Et hoc attento non poſſum mihi perſuadere, quòd res iſta habeat cauſam vel occaſionē dubitādi, ſed quòd nullo modo etiā in arbitrium, nedum voluntatē tertij inſtitutio hæredis cōferri valeat. Sed certè iſtud inconueniēns haberet locum, vbi teſtator abſque nominatione hæredis diceret, Inſtituo hęredem, quem Sempronius fuerit arbitratus: ſed ſi diceret, Inſtituo hæredem Titium, ſi Sempronio videatur, vel arbitratus fuerit, tunc poſſet procedere dubitatio Doctor. quia cùm exprimatur his caſibus nōmen hęredis non accedit huic rei prædicta l. Iubemus. Vnum colophonis loco (vt aliâs dicitur) libet hîc pēr opportunè adijcere, in prædicto articulo s. diſcuſſo de inſtitutione facta in alterius arbitriū, quòd etſi opi. Bal. & ſequacium fuerit ſatis fulcita cōtra Pau. in d. l. Captatorias, tamen penitiùs re ipſa perpenſa, ei obſtat procul dubio tex. in eadem l. Is qui hæres, in illis verbis, [*Et ſi in arbitrium collata ſit,*] etiam omiſſa gloſſ. quam s. retuli, ibi. ideò non ab re, vt dixi, Doctores, mihi præſupponunt idem quod tenet vbi s. Pau. de Caſt. & habeo hanc Antynomiam pro inextricabili, & perplexa. Deliberandum itaque ſuper ea relinquo de Iure communi. Nam quoad nos attento Iure huius regni res expedita eſt, propter ll. Partitæ s. citatas. Quòd talis inſtitutio collata in arbitrium, non valeat.

Atten. advertenter.

Quòd verò ad ſecundam partem notabilis ex glo. eliciti attinet, quod fuit deductum s. in prin. glo. poſt. verba Bart. & clarè etiam deducitur ex principio iſtius l. & poteſt eſſe primum notabile textuale, videlicet, quòd legatum collatum in arbitriū tertij valet, vt eſt s. declaratū. Repetendum eſt, vt aliquid addamus ei quod fuit incidenter dictum s. nu. 37. hoc pronuntiatum ſeu notabile procedere, niſi adderetur verbum, li-

55 berè vel aliud æquipollens: quia † tunc idem eſſet dicere, liberè arbitretur, ac ſi dictum fuiſſet, ſi voluerit, & ſic legatum relictum ſub tali conditione liberi arbitrij in alium collati, iure iſto communi attento, eſſet inualidum, ſecundum Bart. ſingu. in l. Alio, col. 2. ff. de Alim. & ciba. lega. in verſi. Item dicit teſtator, iuncto verſi. Ex prædictis nota. Quem Alex. ſequitur i d. l. Si ſic, nu. 7. s. ti. 1. poſt Bar. ibi quæ. 4. adducēs glo. in Cle. Dudum, in parte, liberè, de Sepul. quæ nō multum facit ad rem, & quod notat Archi. & Ioan. And. in ca. Cùm epiſcopus, in verſi. [*Liberè,*] de Offic. ordin. lib. 6. & tenet Bald. hîc, col. fi. repeti. licèt neminē alleget. Et miror quòd hi Doct. non allegauerint tex. expreſſum ad hoc, in l. Verùm. §. Cùm quidam, ad fi. ff. de Reb. dub. ibi [*Si uelit,*] iunctis verbis finalibus, ſcilicet, [*Liberum arbitrium concedit.*] Suadetur etiā iſta concluſio ratione, quia de natura dictionis, liberè, inter alia plura quæ illa deſignat, eſt ſignificare aliquid eſſe abſtractum ab omni iuris obſeruantia & ſolennitate, ſecūdum Bald. in ca. Quæ in Eccleſiarum, col. penul. de Conſti. Sic ergo is, in cuius arbitrium liberum aliquid committitur, non tenetur arbitrari ſecūdum terminos & ſolennitatem iuris, neq; illud obſeruare, ſed poteſt æquo iniquum præferre. Et licèt contrarium videatur voluiſſe Bart. in eadem parte, Videbitur, in prædicto Extrauag. quæſtione antepe. tamen dicendum eſt, vt dixi s. in 1. nota. vbi concordaui Bart. in ſeipſo.

Tex. no. vltra Doct.

De dictione liberè.

In ca. gloſſ. ibi, Sed an cogatur, ad

hanc quæſtionem glo. reſpõdet ſubobſcurè, quòd non cogatur, prout Bald. eam intelligit, & apoſtillat, & ſequitur. Quæ concluſio reſtringitur dupliciter. Primo,† quòd etiam
56 ſi cõmiſſarius vel arbitrator nõ cogatur arbitrari præciſè, cogetur tamen arbitrari cauſatiuè: quia ſi aliquid eſſet ſibi relictum per teſtatorem, qui tale arbitrium ſibi iniũxit, perderet illud (ſi nondum eſſet acceptatũ, vel eſſet ignoranter acceptatum) ſi non arbitraretur, & ſic non exequendo voluntatem defuncti, ſecundũ Barr. hic iuribus per eum adductis, quæ nihil probant: ſed meliùs probatur ex his quæ poſtmodum in diſtinctione allegat, quam ſtatim facit, & in ſpecie ex l. Si quis ſepulchrum. §. Funus. ff. de Religio. & ſumpti. fu. Et eſt etiã bonus tex. quem nõ allegat, in l. pe. ad fi. C. de Lega. & in Authen. de Eccleſi. titu. §. Si quis autem, colla. 9. Ad idẽ facit l. fi. ad fi. cũ Auth. Hoc amplius, ſtatim ſequenti. C. de Fideicõ. Sed iſta duo iura loquuntur alijs diuerſis caſibus, vt in eadem Authẽ. in prin. declarat Iaſo præceptiuè, ſiue (vt noſtri dicunt) magiſtraliter. Poſt Bart. & alios Docto. videtur etiã tex. in capi. Licet vniuerſis, de Voto. Sed neq; ibi hoc probatur, quia loquitur in concernentibus animam, prout intelligit idem Iaſo, in eadem Auth. Hoc ampliùs, col. 3. poſt alios Docto. Et ſubdit circa hoc Bar. hic verbum memorabile, quòd hodie ſecũdum ius Authenticorum iſtud procedat indiſtinctè, ſiue relictũ fuerit factũ contemplatione officij, ſiue non. De quo puncto, quia opinio Bart. habet contradicentes, ſignanter Imo. dicẽdũ eſt, vt per Alex. hic, col. 2. ad fi. in
57 verſi. Puto cõcludendũ.† Quæ concordia in 1. membro debet intelligi vbi conſtitiſſet per coniecturas vel

Quid autẽ ſi ſciens illud iam acceptaſſet vi. infra, verſic. Qđ eſt verũ

præſumptiões, q. teſtator eſſet nihilominùs eidem legaturus, aliâs ſecùs, ſi non cõſtitiſſet, vt eſt in l. Cùm alienam, C. de Lega. & alijs ſimilibus. In quibus caſibus etiã Ioan. And. id exẽplificat ĩ Addi. ad Spe. ti. de Inſt. edi. §. Nunc verò aliqua, in verſi. Quæritur autẽ qualiter ad prędicta ſit cogẽdus. Illud autem certiſſimũ eſt, q. vbi teſtator expreſsè cauiſſet, ſe velle legatariũ eũdemq; exequutorẽ habere legatum, etiam ſi renuiſſet officiũ exequutionis, tũc ſiue hoc caſu tes eſſet extra cõtrouerſiã opinionũ, ſecundũ Ioã. de Imo. per l. Sed hæc nimiũ. ſ. de Excu. tu. Nam, vt aliâs dicitur, In claris nõ eſt locus coniectu ris, l. Continuus. §. Cùm ita. ff. de Verbo. oblig. cum alijs. Et redeundo ad
58 præmiſſa,† arbitrator ſeu exequutor adeò priuabitur legato, non exequẽdo voluntatem defuncti, quòd etiã priuabitur in totũ, dato q. velit exequi in parte, & in parte non. l. Etiam ſi partis, ſ. titu. 1. ſecundũ Ang. de Peri. hic, col. 3. in prin. qui Ang. & Pau. de Caſt. ĩ d. l. poſt Bal. ibi, dicũt iſtud procedere, etiã ſi iuſtã haberet cauſam ſeſe excuſandi in omnibus vel aliquibus, attinentibus ad officiũ per teſtatorẽ ſibi iniunctum. Quia tale onus officij ſibi iniuncti non ſcinditur, ſiue adijciatur per viã conditionis, ſiue per viam modi, ſiue diſpoſitionis, vt ibi notat idẽ Pau. de Caſt. Secundò reſtringitur (vt ad ſuperiora redeã) prædicta concluſio gloſſæ procedere, quãdo arbitrator ſeu exequutor non agnouit tale officiũ. Si
59 enim agnouiſſet,† poſſet indiſtinctè cogi arbitrari, ſeu exequi, ſecundum Bart. hic poſt Spe. & Cy. alibi per eũ allegatos. Vltra quẽ addunt hic Ioã. de Imo. & Doct. tex. in c. Ioannes, & in c. Tua, de Teſta. Quem tex. in eo quod dicit de interdictione, intellige,

lige, vt per Iaſo.in l. Si fundum ſub conditione.§.Stichum.ſ.titu.1. poſt Bald. ibi. Et eundem Bald. in Auth. Licet teſtator. C. de Epiſcop. & cle-
60 ri. Et † quod prædictum eſt de acceptatione officij, ſublimitat, vel ſubintelligit Bald. hic, in repetio. colũ. 6. prope fi. quando acceptatum eſſet officium iam delatum, ſecùs ſi deferendum, per l. 1. §. Quod ait Prætor voluntatem.ff. Quorum lega. & l. Si ita ſcriptum.§.Sub conditione.ĩ. iſto titu. Et iſtud de officio deferendo ſubintelligit hic Alexand. poſt Bald. in prædicta colum.
61 6.†niſi exequuror vel arbitrator promiſiſſet teſtatori ſe arbitraturũ vel executurũ, vt in l.Spadonẽ.§.1.ſ.de Excuſa.tuto.Ex quo tex.infert Bald. ibi,idẽ eſſe,ſi in teſtamento quis fuerit deſcriptus exequutor, volens & acceptans abſq; alia promiſſione:qa tunc etiam non poteſt poſtea renũtiare officio cõmiſſariæ vel exequutionis.Ad idem tex.in l. Vxori.§.1.ff. de Falſis,& in l.Ex ſententia.ſ.de Teſta.tute.His enim duobus caſibus.ſ. quando promiſiſſet, & quando acceptaſſet etiã tacitè in ipſius officij delatione per ipſius præſentiã,eſſet cogendus omnimodo exequi, ne teſtator deciperetur. Et per hoc,& id qđ ſequitur,ſubintelligitur prima reſtrictio.ſ.poſt prin.iſtius gloſſ.poſita.Et non tantũ diceretur acceptaſſe officiũ exequutionis, vel agnoſcẽdo in vita teſtatoris,in ipſius præſentia tẽpore nominationis,vt.ſ. retuli Bald. dicere:vel promittẽdo teſtatori expreſsè, quod habet minus dubij, vt probant illa iura: ſed etiam quando acceptaſſet aliquod legatũ, ſibi per teſtatorem relictũ. Quo caſu videretur etiã acceptaſſe officiũ arbitrãdi vel exequẽdi, vt in l.A filio,poſt prĩ. ĩ.de Alimẽ.& ciba.lega.vbi Bart.notat,& idem Bar.in l. Poſt legatum.§. Amittere. ĩ. de his quib. vt indig. Quod eſt verum, ſi ſciens officium ſibi eſſe iniunctum acceptauit tale legatum, ſecundum glo.in l. fi.ſ. de Confir.tu.& Pau.hic,& Alexã.col.2. nam ideo cogitur officium exequi, quia (vt dixi) videtur officium acceptaſſe, quemadmodũ per contrariũ dicitur repudiaſſe legatum, repudiãdo onus, & pari ratione officium ei iniunctum,vt tenet Barto.per illum tex.in eodem.§.Amittere.Et probatur ex ſępe allegata l.Sed hęc nimiũ. ſ.de Excu. tu. & ex l. Ab adminiſtratione, C. de Lega. & ex l. Proinde, ad fi.ff.Si cert.pe.ſecũdum intell.Saly.& Rapha.Fulgo.ibi,quẽ cõmuniter Moderni ſequuntur. Super quo primo pũcto, ſcilicet de Coactione, acceptãtis legatũ ad officiũ exequutionis ſubeundũ,diſtinguit Bar. hic: & quia diſtinctio ipſius eſt clara, nõ erit opus aliqua additione. Eſt tamen aduertendum circa eam ad vnum, quod Barto. ſubdit, videlicet, quòd in omnibus caſibus præmiſſis & ſimilibus,in quibus arbitrator vel exequutor cogitur arbitrari, debet hoc intelligi, quando arbitrium eſſet ſibi commiſſum ſimpliciter per teſtatorẽ, vt qa noĩaſſet illũ arbitratorẽ,vel exequutorẽ. Aliud autẽ eſ-
62 ſet,quãdo arbitriũ eſſet conditionaliter inſertũ,†vt putà,lego Sẽpronio ſi Titius arbitratus fuerit. Tũc enim Titius nõ cogeretur arbitrari, etiam poſtquã officiũ acceptaſſet, ſiue prĩcipaliter,ſiue in conſequentiã ratione legati per ipſum ſcienter acceptati. Nam ſi cogeretur, inquit Bar. non eſſet conditio, & ſic eſſet contra principiũ iſtius l. contra quã Bar. deciſionẽ inclinat hic Ioan. de Imo. & Alexan.ſequitur eum, moti ex eo, quod notant Petrus & Cy. in l. Vlti. C.de

Vi. ſuprà nu. 56. vbi rem ſi me illhuc: vi. etiam infrà verſi. Quibus verbis &c.

C.de Contrahen. emptio.vbi dicũt, quòd quando aliquid eſt repoſitum conditionaliter in arbitrium alicuius,ille poteſt cogi, quia nõ ſequitur, Ille cogitur,ergo effectus pendentiæ conditionis tollitur, ex quo propter dictam coactionem diſpoſitio vel legatum neceſſariò non purificatur. Nam etſi cogi cœpiſſet, vt quia per iudicem cogentem mandaretur ſibi,quòd exequeretur, vel arbitraretur,tamen poſſet non obtemperare per appellationem vel reclamationẽ à tali ſententia coactiua interpoſitã: vel poſſet priùs mori, quàm obtemperaſſet,neq; prædictum iudicis præceptum poſſet facere, legatum purificari, argumento legis, Ille à quo.§. Si de teſtamento.ͣ.ad Trebe. Neque ad hoc habeto obſtare l. Non iuſtam, C.eod. titu. quia ibi actus aditionis erat vniformis, hoc eſt non poterat, niſi vno modo fieri, id eſt ſimpliciter vel purè, ideò ſufficit iuſſum iudicis præcedere . Sed hoc caſu arbitrator ſeu exequutor poſſet aliter & aliter arbitrari, vel exequi, ea propter talis actus nõ habetur pro confecto propter ſolum iudicis iuſſum præcedentem, quum ſit pluriformis,incertus, & variabilis:& in d.l.Non iuſtam,(vt dixi)vniformis,certus& inuariabilis. Præterea ſecundum Alex.ratio Bart. non concludit, quia (vt.ſ. eſt dictum)bene poteſt remanere diſpoſitio conditionalis, donec ille arbitretur,quanuis cogi poſſit arbitrari.Nã (vt eſt etiam dictum) poterit euenire,quòd vel non cogetur,vel ſi cogetur,fortè nõ obtemperabit coactioni,vel ante coactionem, ſiue poſt,& ante paritionem morietur.Et in hãc ſententiam contra Bart. hic inclinat (vt dixi)Ioan.de Imo.quem ſequitur Alex.col.4.Quæ dicta,quanuis in ſe ipſis vera ſint,tamen in propoſito nõ admodum conducunt,ob id potiſſimũ, quia quòd diſpoſitio remaneat conditionalis per momentum, non debet eſſe in cõſideratione,argumẽ. legis, Qui ſic. ff.de Solu. cum alijs iuribus de actu momentaneo loquentibus,& dicentibus eum non eſſe curandum.Et reiectis dictis per Ioan.de Imo.Ange.de Perigl.tenet cum opi. Bart.& ſic quòd quando talis commiſſio facta eſt conditionaliter,com miſſarius non cogatur declarare,per iſtum tex. æquiparantem duas conditiones ad inuicem,illam videlicet, Si arbitrabitur,& illã,ſi Titius Capitolium aſcenderit:& tamen pluſquã manifeſtum eſt,quòd Titius non poteſt cogi aſcendere : nam ea quæ in conditione ponuntur, non ſunt in obligatione,vt in l.Si quis ſub conditione dandorum decem.ſ. Si quis omi.cauſa.teſt. Quam Bal.ibi ſic ſummat. Quòd id quod venit per modũ conditionis, obligationem non parit:igitur,&c.

Mihi autem videtur in hoc paſſu ancipiti ſic concludendum.Quòd ſi arbitrator acceptauit officiũ expreſſè,vel etiam tacitè,putà acceptando fortè commodum ſibi relictũ in teſtamento,vt in d.l.A filio,in prin.de Ali. & ciba. lega. & in (ſimili etiam) præallegata l. Ex ſententia,de Teſtatu .& tunc procedat opinio Doctorum tenẽtium contra Bart. Quia eo ipſo quòd expreſſè vel tacitè ſubijt officium arbitrandi vel exequendi, videtur ſeſe aſtrinxiſſe & obligaſſe ad recipiendam compulſionem. Argumento eiuſdem l. A filio, in prin. Et probatur ex d.§. Amittere, cũ glo. & ex l. Et ſi quis.§. Si cui. ff. de Religio.& ſump.fu. Ad idem l.Tutor decedens.ͣ.de Libera.lega.Ex eo quippe, quòd eiuſmodi officium voluit ſubire,& actu illud ſubijt,per eius acceptatio-

Cenſura re ſolutoria auctoris.

ceptationem viſus eſt quaſi conttaxiſſe. Qua ratione (vt dixi) cogi poteſt, vt in ſimili dicit̃ de hærede adeũ te reſpectu legatariorũ, quia pet aditionẽ videtur ſe obligaſſe legatarijs ad ſoluenda illis legata ſibi in teſtamento relicta. l. Apud Iul. §. fi. ff. Ex quib. cau. in poſſe. eatur, cum alijs.

Comprobatur etiã hoc primũ membrum: quia, prout ex iam dictis apparet, licet concertatio vertatur inter Bar. & Docto. dubiteturq; apud eos, an legatarius cui officiũ exequutionis eſt iniunctũ, ſi probet, aliàs teſtatorem fuiſſe relicturum, poſſit refutare officium, tamen omnes in hoc

63 conueniunt,† quòd legatum in dubio ſemper cenſetur fieri contemplatione officij, vt in d. l. Sed hæc nimiũ. Sic ergo cùm arbitratus tertij fuerit conditionaliter deſignatus, idẽ eſt, acſi in eadem oratione eſſet factum illi tertio legatum ſub conditione, ſi arbitratus fuiſſet, circa legatũ pręſtãdum legatario. Sicq; acceptando legatum videtur ſe ſubmiſiſſe & obligaſſe ad exequendũ, & ob eam tem poteſt per iudicem ad id præciſè cogi, ex quo eſt in poteſtate ipſius arbitrari, ſeu arbitrium exequi. Argumẽ. tex. optimi in l. Si duo, in fi. §. de Acq. ren. hęre. Ex quo ibi notant Bal. Pau. & Are. q; acceptans aliquid ab homine, vel à lege ſibi delatũ, videtur acceptare cum ſuis oneribus. Nam inquit litera illius l. notabilis, q; ſub ea conditione videtur agnouiſſe, vel acceptaſſe emolumentum ſibi delatum. Ad idem bonus tex. in l. 2. §. vlti. ff. de Suis & legi. hære. vbi ſi hæreditas alicui delata, quæ ſit per fideicommiſſum alteri relicta, deuoluatur ex edicto ſucceſſorio in gradum ſequentẽ propter defectum primi, id eſt, exiſtẽ tis in primo gradu, ille ſequens vel poſterior per aditionem hæreditatis ab eo factam, videtur agnouiſſe on⁹ fideicommiſſi hæredi primo loco ſcripto iniunctum. Sed quando arbitrator neque expreſſim, neque tacitè agnouit officium (& ſic ſequitur ſecundum membrum diſtinctiunculæ reſolutiuæ) tunc dicendum eſt cum Bart. eum non poſſe cogi ad arbitrandum, præciſè inquam, ſed cau ſatiuè ſic, per ea quæ tradit Angel. de Peri. hic, & retuli. §. Vltra quæ, ad iſti⁹ membri cõprobationem, addo text. optimum in l. Cùm ab eo, ad fi. principij. ff. de Contrahen. empt. Ex quo notabi. probatur ſecundum Bal. ibi, quòd quando venditio eſt cõditionalis, non poteſt agi vt conditio impleatur. Et per illum tex. decidit vnũ notabile Soci. quem vide in l. Iure ciuili. ff. de Condi. & demonſtr. Et quia manet dubius, vi. Dec. in l. fi. in prin. §. Si cert. pet. nu. 5. & ibidem Franci. Cur. nu. 2. notabiliter declarantem, & ſequentem vltimum dictum Socin. cum modificatione, de qua ibi vide eum omnino. Et cum prædicta diſtinctione videtur concordare Bald. hic in vtraque lectura poſt Dy. licèt non ita clarè. Qui etiam allegat text. in dicta l. Ex ſententia, ad idem, ad quod fuit ſuperiùs allegata: & ſic videtur tenendum abſolutè & indiſtinctè contra Barto. quia propriè loquitur in. 1. mẽbro, prout eum refert Alexand. vt. §. dixi, ſcilicet, eo caſu quo arbitrator acceptauerat officium exequendi vel arbitrandi expreſsè, vel tacitè. Nã vbi non acceptauerat, gloſſ. & Doctor. habent pro expedito, quòd pendente conditione arbitrandi, non eſt locus compulſioni. Et fundamenta Angel. de Perig. tenentis opinionem Barto. militant ſolummodo, vbi non acceptaſſet officium arbitrãdi: quo caſu Barto. poſſet ſaluari, ſi eum

Secundum membrũ reſolutionis.

Cõcluditur indiſtinctè cõtra Bart. in hoc arti.

ſi eum incluſiſſet ſub generalitate verborũ: ſed reuera non incluſit, vt ex verbis ipſius patet expreſſim. Retẽto ergo eo, quod prædixi, pro veto & firmo, videlicet, quod vbi officium non fuit acceptatũ, arbitrator ſeu exequutor cõditionalis nõ poſſit cogi arbitrari, vel exequi prçcisè, quãuis cauſatiuè ſit, debet ſubintelligi, quòd ſi in hæredis arbitrio conditionaliter relinquatur, & ei præcipiat iudex vt arbitretur, & per eum ſtet quominus conditio adimpleatur, quia nõ vult arbitrari, tunc habenda eſt pro impleta, vt voluit Bart. hic, in prin. col. 2. dum inquit formaliter hæc verba, Vel ſit in mora arbitrandi. Et allegat l. Thais. §. Sorore. ff. de Fidcicõ. liber. & dictam l. Iure ciuili. Quod ſequitur Pau. de Caſt. col. 2. ad fi. allegans l. Hæc venditio, in prin. ff. de Cõtrahen. emp. & idem tenet Ange. de Peri. hic prope fi. 3. col. Sed eſt aduertẽ-
64 dum, † quòd regula dictæ l. Iure ciuili, procedit quando cõditio, quæ eſt adimplenda, pendet à facto & poteſtate alterius vel tertij, nõ autẽ ab eo qui futurus eſt obligari: quia ſi ſtat per illũ, qui futurus eſt obligari, conditio tunc habetur pro adimpleta, vt ibidem dicitur. Sed quando conditio, quç eſt adimplenda, pendet ab illius tertij poteſtate, qui futurus non eſt obligari, nunquam habetur pro impleta, niſi per eum verè & actualiter impleatur, per tex. no. in d. l. Cùm ab eo, per quem ita tenet Alex. in l. Nã etſi fur. §. 1. ff. Si cert. peta. & hic contra Ioan. de Imo. hic in alio propoſito, col. 3. ad fi. verſi. Quando cõditio, per eandem l. Cùm ab eo, & alia iura per eum hic adducta. Per quam l.
65 Cùm ab eo † redditur valde dubia deciſio Pau. de Caſt. in l. Si hæres. §. 1. ff. de Actio. emp. quam ex illo text. elicit, dum tenet, quòd ſi promiſiſti mihi librum, ſi ſcripſeris, vel poſtquam ſcripſeris, poſſim agere contra te, vt ſcribas, & mihi des illum, poſtquam ſcripſeris. Quia cùm conditio pendeat ex facto tuo, videtur tacitè actũ vt eam debeas implere, per illũ text. quem ad hoc dicit ſe neſcire alibi. Sed certè contra illam deciſionem videtur irrefragabiliter facere d. l. Cùm ab eo, iuncto eo quod dicit Alex. in d. l. Nam etſi fur. ideo deliberãdum eſt de hac re. Et redeundo ad præmiſſa, ſuppoſitis his, quæ dixi, videtur dubia opinio Bar. & prædictorum Doctorum hic, ex quo cõditio arbitrandi & exequendi pẽdet à poteſtate eius qui futurus erat obligari, id eſt hæredis, & ſic licèt nõ acquieſcat, præcepto iudicis (præſertim cũ iſto caſu eſſet iniuſtũ) non propterea debet haberi cõditio pro adimpleta.

Niſi dixerimus, vt dicit Alexã. hic, col. 5. in verſi. Item adde, in quãtum ſaluat illius opinionem in terminis in quibus loquitur, videlicet, quando legatum nõ conferebatur in meram & liberam poteſtatem cõditionalem hçredis, id eſt debitoris: quod patet, quia conferebatur in eundem hæredem & debitorẽ per verba importantia arbitrium boni viri, ideo tunc ſi ſtat per eũ quominus cõditio adimpleat, habetur pro impleta, vt in d. l. Hçc vẽditio, in prin. & notat Bar. in l. Si quis arbitratu, col. 1. ff. de Verbo. obliga. Sed tex. in d. l. Iure ciuili, cum his quæ ſ. dicta ſunt, in intell. d. l. Cùm ab eo, loquuntur, & procedunt, quando diſpoſitio vel legatũ conferebatur in meram & liberam hæredis poteſtatem vel volũtatem, & ſic debitoris, prout etiam loquitur l. Centeſimis. §. vltim. ff. de Verbo. oblig. & hoc placet, vt aduertentia quam. ſ. in verſi. Sed eſt aduer-
66 tendum, ſignaui, non procedat † in cõdi-

cōditione arbitratus ſimplicis eiuſdem hęredis,ſed in mera &libera voluntate ſeu poteſtate conditionali ipſius.Et ideo quo ad hoc videtur tenendum cū Bar.& ſequacibus. Sed
67 conſiderandū eſt adhuc † vltra eundem Bat.& alios Docto.q̀ in dicto.§. Sorore, nō ita indiſtinctè probatur, quòd poſt morā vel noluntatē hæredis,eiuſdemq; arbitratoris conditio habeatur pro impleta:ſed ita demū, ſi boni viri arbitratu id eſſe faciendum videatur. Et ſic potiùs probatur ibi, quòd tūc recurratur ad arbitrium boni viri,videlicet,an ſit iuſtū, quòd legatū debeatur, vel nō,quàm probetur, quòd conditio habeatur pro impleta: & ſic habeatur ipſo iure,acſi arbitratus eſſet declaratus.Et rectè inſpiciendo nō poteſt eſſe alia intētio Bart.& Docto. Quia ſi iudex non declarat, res remanet abſq; arbitramento.Quod quidem arbitramētum,ſi verè eſſet declaratum per tertium,deberet eſſe rationabile.Ergo idem dicendum in arbitramento fictè declarato, id eſt, quando cōditio haberetur pro impleta,ſcilicet,quòd debeat fieri per iudicē declaratio rationabilis,quum fictio nō poſſit plus operari in caſu ficto,quàm veritas in caſu verò.l.Si filius famias contra ſenatuſconſultum,vbi notant Bald.& Albe.ff.Si cert.peta. Et quòd text.in §.Sorore,intelligatur, vt prædixi,videtur velle Bar.in l.Si finita.§. Elegāter,col.fi.verſi. Si verò aliquis eſt incertus.ff.de Da.infecto.Et tene menti hanc aduertentiam,quia non tangitur per ſcriben.hic. Quod miror, cùm ſit neceſſarium condimentum opinionis Barto.

In eadē glo.ibi,Reſpon.ſic.Ex hac glo.colligūtur duo.Primum,q̀ eo,in cuius arbitriū eſt remiſſum legatū, nō arbitrante,legatū nihilo minus valet.Quod Bat.& poſt eum Pau.de Caſt. intelligūt procedere, quando nō conditionaliter fuiſſet remiſſum in arbitriū illius, prout in ſcda parte iſtius l. Si autē eſſet conditionaliter remiſſum,vt in.1.parte,&ipſe nollet arbitrari, legatū eſſet nullū.Quibus verbis ſentit no.Bar.id quod in præcedēti parte glo. prædixi,verſi.Mihi autē videtur,videlicet,q̀ is,in quem arbitriū remiſſum eſt conditionaliter,ſi expreſsè vel tacitè acceptet officiū arbitrandi, poteſt cogi ad exequendū.Et ita etiam intelligatur gl. iſta, in eo quod ex ipſa deducitur. ſ. quòd licèt ſit relictum ſub arbitratu conditionaliter,tamē ſi ſemel dicat, ſe velle arbitrari, vel ſe arbitraturū, & poſtea non arbitretur, nihilo minus legatū valet, acſi ab initio in arbitrium ipſius non conditionaliter eſſet relictū.Et eo caſu recurri deberet ad ſuperiorem, vt in ſecūdo caſu huius l. Quando autem dicatur non arbitrari, tradit Bar.hìc, col.3. quem Docto.cōmuniter ſequūntur. Secūdò colligitur ex glo.quòd arbitratore iniquè arbitrante, recurritur ad alium. Quod indubiè procedit, ſed non declarat glo. quis ſit, vel debeat eſſe ille alius qui correcturus eſt primū arbitramentum. Et Bart. quem Doct.ſequūtur,primò diſtinguit circa hoc, vt per eum. Tandem ſubdit,indiſtinctè eſſe recurrendum ad iudicem , iuribus de quibus hìc per eum . Iuxta quod annotandum eſt,
68 † quòd arbitrium boni viri verſatur circa hoc, vel importat hoc ; vt arbitrator faciat illud , quod in te ſua faceret, quanquam minus diligenter faceret, ſecundum Bartol. poſt gloſſ. ibi, cum text. in l. 1. ff. de Solu.vbi text. inquit ad verbum, [*Æquiſſimum enim uiſum eſt, creditorem ita rem debitoris agere , ut ſuam ageret.*]

Quem

Quem text.pro ſingu.no.Bal.in l.V-
na,col.1.C.de His quæ pœ.no.relin.
69 vbi per eam dicit,quòd arbiter † de-
bet eſſe bonus vir, id eſt, non debet
aliter iudicare, quàm in ſe vellet iu-
dicari. Et commendat etiam Ro.in
repeti.rubricę.ff.de Arbi.col.3. & in
conſilio.55.incipien. Si volumus. Et
inquit Bald.opportunè in l.1.eo.tit.
C. de Solu. quòd ille dicitur bonus
vir,qui in cauſa alteri⁹ facit, id quod
ſibi fieri vellet, per d. l. 1. ff. de Solu.
Pro hoc conducit optimè ratio fun-
70 damentalis † edicti Prætorũ,in ti. ff.
Quod quiſque iuris in alium ſtatuit,
eodem iure & ipſe vti debet. Quem
titulum ſic auſpicatur, & quidẽ ele-
ganter (vt pleraque alia) Vlpia. Iure-
consultus. Hoc edictum ſummam
habet æquitatem, & ſine cuiuſquam
indignatione iuſta. Quis enim aſper
nabitur idem ius, ſibi dici, quod ipſe
alijs dicit, vel dici efficit. hæc Vlpia.

Verba elegantia Iuris cõſul. Vlpi. circa dictũ Quod quiſque iuris.

Eſtque iſta l. conſona iuri diuino, vt
habetur Thobiæ. 4. Matth. 7. Ioan. 8.
capitibus. De qua l. etiam tradit Æ-
lius Lampri. in vita Alexan. Seue. &
meminit Lator canonum, in ca. Cũ
omnes, de Conſti. ante fi. vbi Bal. no-
tat regulam, quam dicit eſſe ſignan-
dam, videlicet, quod vis tibi ſingula
riter vel ſpecialiter fieri, feceris alij.
Necnon ſecundum eum regula iu-
ris eſt econuerſo, ſcilicet, quod alij
ſtatueris, eodem iure vtêris, ſcilicet,
vt tibi fiat. Et vtraque regula verſa
vice, ſiue ſumatur affirmatiuè, vt mo
dò exemplificaui, ſiue negatiuè, con
cernit eandem æquitatem. Inde di-
cit And. de Iſer. in cap. 1. §. Præterea,
de Prohibi. feu. alie. per Fede. prope
fi. add. quòd Princeps alligatur ll. in-
nixis ratione & inſtinctu naturæ, &
debet pati legem quam ipſe tulerit,
vt d. ca. Cùm omnes, & quod in alijs
ſtatuit, debet in ſe ipſo ſeruare, per l.
Cùm quis, C. de Na. li. & in Authen.
Vt nõ fiãt pig. §. Illud. coll. 5. Ad idẽ
l. Digna vox, C. de ll. & l. Ex imperfe-
cto. j. tit. 1. ex qua fuit deſumpta l. ter
tia, C. de Teſta. Ad idem text. in cap.
Humanum genus. 1. diſt. & inquit
Bald. conſilio. 326. incipien. Rex Ro
manorũ, col. 2. poſt medi. nu. 4. vol. 1.
Quod alteri vis fieri, patiare vt tibi
fiat, vt in l. Ratas, C. de Reſcin. vend.
quam l. inquit Bald. ibi ponderandã
71 puto, quæ docet moralitatem, † quæ
eſt ſummarium in regimine mundi,
vt in. §. Ex non ſcripto, Inſti. de Iure
na. Hæc ille ad verbum. Redeundo
ad præmiſſa, cõſimiliter inquit Bald.
met in l. In ementis. 2. quæſtio. C. de
Contrahẽ. emptio. quòd arbitrium
72 æquum † dicitur animi declarati æ-
quitas, habito reſpectu tam ad natu-
ralem æquitatem, quàm ad præce-
pta legum. Quæ quidem non atten
duntur circa id, quod in alterius me-
ram voluntatem relinquitur. Quia
(vt non ſemel eſt iam dictum) is, cu-
ius in meram voluntatem confertur
declaratio per diſponentem, poteſt
præferre iniquum æquo, & rationis
ordinem tranſgredi, ac conuertere
ſeu peruertere. Tamen circa hoc eſt
73 animaduertendum, † quòd licèt ta-
lis commiſſarius per verba volunta-
tis relictus poſſit declarare præter-
miſſa ratione, nihilo minus tamen
talis voluntas declaratoria debet re-
ferri ad actum licitũ & permiſſum,
non autem ad actum regulatum à
voluntate corrupta, & (vt ſic dicam)
à radice infecta. Ita tenent Abb. Do-
mi. & Feli. in d.c. Humanum genus,
1. diſtinct. per glo. ibi, in parte, Vult.
Ex qua etiam idem Domi. infert a-
liam no. deciſionem, quam per eum
ibi videre licet, ad materiam iſtam
ſatis accommodatam. Et illa Do-
ctorum cõcluſio poſt glo. eſt memo

rabilis,

rabilis,& nõ traditur hîc per ſcribẽ tes,neq; in locis ordinarijs,qđ memi nerim.Sed idẽ in effectu,alijs tñ verbis voluit Bar.in d.l.Fideicõmiſſa,§. Quanq̃,quẽ legit ſub.§.Si ſic.j̃.tit.1. de Lega.3.dũ dicit,ꝙ quãdo aliquid cõmittit̃ in liberã volũtatẽ alterius, ſemp debet intelligi,ꝙ dolus malus abſit,per l.Creditor,§.Lucius,ff.Mãda.& refert Guiller.de Cu.ita tenentẽ,in l.pe.ff.de Arbi.vbi eſt glo.no.& in propoſito iſto ſatis cõducens. Et ꝑ eundẽ.§.Lucius, tenet etiã Bart.in l. Procurator cui libera,ad fi.ff.de Pro-

Verba Bar.

74 cura. † ꝙ conceſſio liberæ poteſtatis nõ includit,vt talis cõmiſſari⁹ poſſit qcq̃ facere per dolum: & pari ratione neque per titulũ perditiuum ſeu diſſipatiuum.Et ita poteſt exẽplificari prædicta glo. decreti, & quod per eam retuli.s̃.Doctores canoniſtas dicere.Idem tenet Bart. met in l.Cùm quidam, magna, in prin.j̃. eod.vbi iſtud attingam plenius. Et in idẽ vide tex.in l. Ab agnato.2.reſpon.s̃.de Cura.furio. & eſt text.optimus,iuncta l.Præſes,C.de Tranſa.& glo.ordina.eam allegans in l. Mandato generali,ff.de Procura. vbi dicitur, quòd tutores & curatores & ſimiles adminiſtratores cenſentur habere mandatum à lege cum libera. Et tamen hoc modificatur, & reſtringitur per eandem l. Ab agnato. 2. reſpon. Ad idẽ l.Si pater,in prin.ff.Quæ in Frau. credito. Quibus concinnit,quod tenet Bal.hîc,in repe.col.fi. Vbi per dictum.§. Lucius,dicit,quòd licèt voluntas nihil aliud ſit, quàm liber animi motus,vt in l.1.C. de Sacroſanct. Eccle.ibi, [*Liber ſit ſtylus.*] cum alijs:tamen in dubio tanta libertas non videtur dari, ſed duntaxat moderata. Allegat dictum. §. Sorore.Qui text. (vt dixi)nihil facit ad hoc,quia loquitur in arbitrio,non autem in voluntate ſimplici, vt patet ex illo verbo, [*Placuerit.*] Meliùs ergo allegaſſet dictum.§. Lucius. Ex quibus fulcitur quod decidit no. idem Bald. cõſilio. 235. cuius initium,Statuto tergeſti, volu.2.Vbi tenet,quòd ſi ſtatũto vel lege aliqua caueatur,prout diſponitur l.4.titu.4.lib.5.Ordina.quòd maritus conſtante matrimonio poſſit alienare bona interim quęſita,& effecta communia inter eum & vxorẽ, quòd talis poteſtas ſibi cõceſſa per illam l.vel ſimile ſtatutum, alienandi prædictas res,non extenditur ad alienationem,quæ fieret à marito per titulum perditiuum & diſſipatiuum, putà donationis ſimplicis gratuitæ & liberalis. Quæ deciſio Bal.probat̃ ex ratione prædicti. §. Lucius, quod eſt ſing. no.ad prædictam l. Ordinamẽti,& ad l.14.in ll.Tau. dum dicit, [*Libremente.*] Per quã l.extenditur prædicta l. Ordi.Sed,vt modò dixi,declarãda eſt in illo verbo, [*Libremente.*] prout.s̃.dixi declarari d.l.Ordi. Et probatur etiã dicta declaratio ex l.205.in ll. Styli. Verũ hoc eſt ſubintelligendũ, niſi ſubeſſet iuſta cauſa donandi,per tex.valde no.& quod per eum notat ibi Bar.in l.Filiuſſa.in prin.in verſic. [*Quid ergo ſi iuſta cauſa*] ff. de Dona. & per glo. optimã in l.Cõtra iuris ci. regulas,§. fi. ff.de Pactis.& eſt bonus tex.l.Cũ plures,§.fi.s̃.de Admi.tuto. Et hoc videt̃ voluiſſe idẽ Bal.in prædicto cõſil.poſt prin.allegans l.Viuus libertus.j̃.Si quid in frau.patro. & ita poteſt intelligi l. 208. in ll. Styli, ne cõtradicat deciſioni Bal.in dicto cõſil.Et ita etiã videt̃ intelligendũ, qđ Ancha.decidit,in cõſi.102.vbi videt̃ in ijſdẽ terminis cõnſuluiſſe contra Bal.imò quòd maritus poſſet donare parta conſtante matrimonio, vt intelligat̃,quando ſubeſſet iuſta cauſa donando,vt in d.l.Filiuſſa.in verſ. Quid

Ad l. Ordi.

Ad l. Tau.

L. Styli. No. Subintelligentia.

Declaratio ad aliam l. Styli.

[Quid ergo.] Sed tamen moderatè, cõſideratis conſiderandis, vt in prædicto. §. vltim. l. Cùm plures. Aliàs eſſet diſſipatio, vt in eadem l. Filiusfa. in prin. Et ita loquit Bal. in dicto cõſil. Quanquam re vera intẽtio Petri de Anchar. non videtur fuiſſe hæc, ſed conſulere directò contra Bald. & certè ſi ea fuit, minùs rectè conſuluit. Nam Bald. meliùs loquitur quàm ipſe Ancha. Qui ſi in alijs plerunque bene loquitur, non eſt ex alio, niſi qa ſemper habet Bal. præceptorẽ ſuum ducem præcipuum, & puto eum nõ vidiſſe Bald. quando conſuluit: aliàs non ita intrepidè firmaſſet cõtra ſententiam Bal. ſupremi Doctoris & præceptoris ipſius.

In ea. glo. ibi, Vltimo no. Glo. iſta ab hinc in fi. reaſſumit materiã iſtius l. & loquitur bene ferè in omnibus. Et in primo membro, in quo loquitur de legato collato in voluntatem legatarij, diuerſimodè diſtĩguit Bart. hic, cuius vltimũ membrũ, in quantum loquitur de legato relicto in voluntatẽ legatarij per iſta verba; quũ voluerit, carpũt Ioan. de Imo. Raph. Cu. & Alex. hic, licèt variè loquãtur. In effectu ergo concludit Alex. poſt eundem Raph. quòd tex. in l. Vxorẽ. §. pe. ff. titu. 1. volens quòd ſi legatum conferatur in hæredis voluntatem per hæc verba, Quum hæres voluerit, hærede mortuo antequam declaret ſe velle, nihilo minus legatum valet, habeat etiam locũ in extraneo, in cuius voluntatem eiuſmodi legatum eſſet relictũ. Et ſic, ſi verba prædicta conferanrur in hæredem, quoad effectum his verbis, legatum relictum eſt purum, ideoque tranſmiſſibile, necnon quando legatũ eſſet relictũ in volũtatẽ legatarij per hæc verba, Quum legatarius voluerit, legatum eſt purum, quaſi illa cenſeantur adiecta exequutioni diſpoſitionis, prout eſſet quando alicui legaretur, quum petierit, vt in l. Si decem cùm petiero, ff. de Verbo. obliga. iuncta l. Titia hæredis, ff. de Condi. & demonſtra. Quibus dicitur, quòd promiſſio vel legatũ factum alicui, cùm petierit, non eſt diſpoſitio conditionalis, & conſequenter tale legatum tranſmittitur ad hæredes legatarij decedentis, antequã declaret ſe velle. Quanuis Ioan. de Imol. & Angel. de Perig. col. 6. teneãt, legatum perdi ex non facta declaratione per legatarium. Et in effectu Raphaëlis opinio, quam etiam (vt dixi) tenet Alex. non multum diſtat ab opi. Bar. in d. l. Centeſimis, ad fi. quã ipſimet tenẽt. Attẽn. Nam quanuis Barto. dicat ibi, quòd quando legatum confertur in volũtatem legatarij, dicendo, quum voluerit, dicatur relictum poſt mortem ſuam, & ſic non requiratur, quòd declaret ſe velle: tamen in effectu idẽ eſt, illud dicere, quod dicunt Raph. & Alex. quòd eiuſmodi legatum cẽſetur purũ, quando ſic legatur, Cùm voluerit legatarius. Sed bene differt quod Rapha. & Alex. tenent à ratione per Bart. hic aſſignata. Pro qua ratione, etſi Bart. Alleget d. l. Vxorem, §. pe. tamen ille text. nullatenus probat eam, prout latè deducit Alexan. hic. Conſidero tamen, q. licèt quando relinquitur Titio, quum ipſe voluerit, in effectu non differat intellectus Bart. in d. l. Centeſimis, vt. ſ. dixi, ab eo quod dicũt Rapha. & Alexã. hic: quia ſemper hæres legatarij ſeſe non declarantis, dum tamen in mora non exiſtat, admittitur ad legatũ. Tamen quando relinquitur legatario ſub conditione, ſi hæres, vel tertius voluerit, multum intereſt, an legatum ſic factum, cenſeatur factum poſt mortem legatarij, vt inquit Bar. in

in eadem l.Centeſimis,§.fi. quia tũc
ſi legatarius decedat ante hæredem,
non tranſmittitur, vt in l. Poſt mor-
tẽ,C.de Fideicõ.cũ glo.& in l.Hæres
meus,ꝗ.de Condi.& demonſtra. Sed
tenendo opi.Raph.& Alex. quæ eſt,
vt dixi, quòd tale legatum eſt purũ,
tranſmitteretur. Et quãuis ſit dubiũ
in his caſibus,ſcilicet,quoad hæredẽ
& tertium, in quorũ voluntatẽ fuit
poſitum legatum,quæ ſit verior opi-
nio,tamen in dubio, videtur tenen-
da opinio Bar.in dicto.§.Scæuola.E-
75 go†autem in hoc puncto,ſcilicet,v-
bi ponitur legatum in voluntatẽ le-
gatarij,putarem, ſic eſſe concluden-
dũ,quòd ſi legatarius antequam de-
ceſſerit,declarauerit ſe nolle,vt in l.
fi.§.Sed etſi quis,C.cõmunia de lega.
vel etiã ſi non declarauerit exprimẽ
do ſe nolle,tamen eſſemus in caſu in
quo tacitè cẽſeatur declaraſſe ſe nol
le,vt eſt videre,quãdo fuit cõſtitutus
in mora,vel quãdo fuit monitus per
iudicẽ, & monitione non obſtante
non declarauit,& ſic amiſit declaran
di facultatem, vt in l. Mancipiorũ,ꝗ.
de Op.leg. vbi no.Bar.Et hoc caſu ta
le legatũ,ſcilicet, quũ legatarius vo-
luerit,expirat,& regreditur ad hære
dem,vtpote effectũ quaſi caducũ,iu-
xta l.Vnam,§.In primo,C.de Cadu.
tollẽ. Quod probatur optimè ex eo
quod Bar.hîc dicit in verſic. Quæro
quomodo ſciam,quòd ille nolit arbi
trari,in duobus primis membris di-
ſtinctionis, quã facit in terminis ſi-
milibus.Et ita procedat opi. Ioan.de
Imo.tenẽtis,ꝙ ſi legatarius,cui factũ
fuerat prædictũ legatũ,moriatᷣ abſq;
declaratione voluntatis,imputet ſi-
bi,ex quo non impleuit conditionẽ
illã,quã ſola voluntate potuiſſet im-
plere,in l.Si ita legatũ,§.Illi ſi volet,ſ.
tit.1.vt intelligatᷣ,quãdo legatarius
amiſit declarãdi facultatẽ.ſ.vel ꝑ mo
rã ab eo incurſam,vel per ipſius con-
tumaciã,vt.ſ.proximè eſt dictũ.Con
firmatᷣ hoc,Quia cõmodum ex teſta
mẽto proueniens,ſi ſit repudiatũ per
eũ cui fuerat delatũ,non tranſmittitᷣ
ad hæredẽ repudiantis, vt probatᷣ ex
l.Vna,poſt prin.C.de his ꝗ ante aper.
tab.Vbi Bal.& Doct.notant.Et tenet
Bar.ꝑ eãdẽ l.in l.Vẽtre præterito,col.
6.poſt mediũ,ſ.de Acq.hęr. Sin autẽ
talis legatari⁹(& ſic ſeqtᷣ ſcđm mẽbrũ
diſtinctionis) neq; exꝓſſim,neq; taci
tè declarauerit ſe nolle, neq; fuit in
mora,aut peruicacia nolendi,in qua
non poteſt cenſeri fuiſſe, ex quo,vt
dicit Bart.debebat declarare ſe velle
ad propriũ ſuũ cõmodũ,tunc ſi mori
tur,tranſmittit legatũ vt purũ,nõ au
tẽ redit ad hæredes teſtatorũ.Et hoc
caſu procedat opinio Raph. & Alex.
& iſtud eſt etiã de intẽtione Paul.de
Caſt.in d. l.Titia hæredis,ꝗ.de Cõdi.
& demonſtr. in declaratione illius l.
poſt Bart.in l.1.eo.tit.quẽ ibi Pau.af-
fert,nõ quidẽ vt Bar.in eod.§.fi.l.Cẽ- Taxatur ratio Bar.
teſimis, inquit, (& minùs aptè, ſalua
ipſius venia dixeto) quia moriens di-
catᷣ velle,ſed quia legatũ ſub tali con
ditione relictũ eſt in ſe ipſo purũ. Et
cùm non ſit repudiatũ, conſequẽterᷣ
eſt trãſmiſſibile, vt in iuribus vulga.
Neq; etiã(vt ꝓdixi poſt vtrũq; Imo.)
tex.in eod.§.Scæuola,aliquid probat
in præſidiũ rationis Bar.&.ſ.dicta vi-
detᷣ vera reſolutio in prędicto pũcto,
non clarè expedito per Docto.hîc.

Iuxta præmiſſa eſt ponderandũ,id,
qđ ex verbis Bar. deducitur.ſ.ꝙ ſi re-
linquatur alicui legatũ ſub cõditio-
ne,quũ hæres,vel quũ tertius volue-
rit,ex quo talis cõditio(vt eſt.ſ.dictũ)
in hoc caſu ęquipollet illi cõditioni,
ſi hæres vel terti⁹ arbitratus fuerit,&
arbitriũ ferendũ ſit ad vtilitatẽ lega-
tarij,tũc debet recurri ad diſtinctio-
nem,an declaratio facienda ſit circa

res,vel circa perſonas:& in alterutro
illorũ caſuũ aliter & aliter debet ſta-
tui ſeu concludi, vt patet ex verbis
Bar.ponẽtis metá tẽporis.j.quod de-
beat fieri declaratio: vtq; id nõ omit
tã,ille tex.in dicto.§. Scæuola,eſt no.
ad aliud.ſ.ꝗ ſicut rogatus reſtituere
poſt mortẽ,videť etiã rogat⁹ reſtitue
re quũ voluerit,priuſq̃ moriať,ſic etiã
rogat⁹ reſtituere quum voluerit, vi-
detur rogatus reſtituere poſt mortẽ.
Et ſic eſt caſus econtra ad l.Poſt mor
tẽ,C.de Fideicom. Ad qđ tex.ille eſt
mirabilis,& in iure vnicus ſcđm Lo-
do.Ro.in ſing.426.incipien.Inſtituo
Titium,& cõſequenter non proba-
tur in illo tex.qđ Bar.dicit. Nõ enim
eſt verũ dicere (ſalua iterũ pace ipſi⁹)
vt ipſe inquit,& retuli.s.eũ dicere, ꝗ
hæres ibi per mortẽ cenſeatur velle,
quia imò contrariũ eſt regulare. ſ. ꝗ
76 voluntas † morte extinguitur, vt in
l.4.ff.Loca.quã ita ſummant ibi Bal.
& Doctor. Sed vera ratio eſt,quia fi-
deicommiſſum cenſetur ibi relictũ
poſt mortẽ hæredis , cùm fuerit gra-
uatus ſub conditione illa,quũ volet,
ſecundũ eundẽ Bar.in d.l.Cẽteſimis,
ad fi.ff.de Verb.obliga.quẽ ibi Doct.
ſequuntur, & in ſpecie tenet Ioã.de
Imo.& Alex.hîc,& idẽ Ioan.de Imo.
in l.Captorias,col.2.s.de Hære.inſti.
&Soci.in l.Vtrũ,§.Cùm quidã,col.2.
j.de Reb.dub.& ibi ponit rationẽ dif
ferẽtiæ inter cõtractus & vltimas vo
luntates,quã vide per eũ.Et vi.etiam
alia,quæ in hoc propoſito adduxi,in
l.Vnũ ex familia,in prin.j. iſto. tit.Et
in eo qđ glo.iſta dicit,idem eſſe relin
qui legatum conditionaliter in vo-
luntatem hæredis, & tertij , reperio
(vt.s.in alia parte iſtius gloſſ.tetigi) ꝗ
77 imò † l. 29. titu.9. Partita.6.dicit eſſe
differentiam inter hæredem & ter-
tium . Quia in voluntatem hæredis
collata diſpoſitio bene valet, ſecùs
autem,ſi in voluntatem tertij confe
ratur,vt ibi dicitur in verſicu. [*Mas ſi dixeſſe.*] iuncto ſeq. [*Mas ſi el teſtador.*]
nam primus loquitur de hærede,ſe-
cundus de tertio, & in vtroque teſta
tor vtitur verbo volitiuo ſimplici.
Et crederem quòd in illo puncto cõ
miſſionis factæ in voluntatem hære-
dis ſuper relicto per teſtatorem ab
eodem hærede alteri dando, lex illa
ſola decidat illum caſum,contra glo.
communiter approbatam hîc,& ali
bi quòd ſciam de Iure reg. in ſpecie
non reperiatur deciſus:licèt in gene
re ſub ll.Fo. & Tau.neceſſariò inclu-
78 datur. In † alio autem caſu,vbi fit reli
cti commiſſio in voluntatem tertij
conditionaliter,quam commiſſionẽ
prædicta l. Partitæ ſequendo ius cõ-
mune,refellebat,corrigitur hodie p
ll.Fori vſitatas,& per ll. Tau.idem di
ſponentes, & ſic quòd poſſit legatũ
relinqui & conferri in voluntatem
tertij, id eſt, ſi tertius voluerit, quia,
vt dixi,illæ ll.non abhorrent à volun
tate captatoria in legatis, imò illam
tuentur,recipiunt, & fouent,ſiue re-
lictum committatur in voluntatem
hæredis conditionaliter,ſiue tertij.

In glo.Si voluerit,ibi,id eſt,ſi volũ
tariè arbitratus fuerit, gloſſ.exponit
text. hoc modo , ne videať decidere
cõtra iura.s.in eadẽmet gl.adducta.
Itẽ vt tollať contrarietas de hac l.in
prin. ad verſũ,ſi voluerit. Vult ergo
gl.ꝗ iſte tex.loquať de arbitrio volũ
tariè p hæredẽ đclarato & exequuto,
nõ aũt đ volũtate ſimplici ſeu libera.
Et hãc expoſitionẽ ſequũť vnanimi Communis omniũ con clu.glo.
ter Doct.hîc.Et inq̃t Pau.de Caſ.quẽ
Alex.in finalib⁹ verbis ſequiť, facere
79 ad deciſionẽ q̃ſtionis,† ſi fortè ſtatu-
tũ dicat,ꝗ ſi q̃s voluerit mulierẽ cer-
tę qualitatis,putà viduã,vel honeſtã,
vel ſimilem cognoſcere, puniatur,
&c. vt debeat cũ effectu intelligi.i.
ſi actua-

ſi actualiter eam cognouerit,quia ſo
la voluntas non eſſet ad pœnam ſta-
tuti incurrendam ſufficiens, niſi ad
effectum perduceretur, prout etiam
exponit hæc gloſſ.iſtum text. Verba
enim cum effectu ſunt accipienda. l.
3.§.Hæc verba,ff. Quod quiſq; iuris.

Verba cum effectu acci pi debent.

&in.§.Hæc autem verba,de Pœnitẽ.
diſtin.1. Ad idem l.pen.§. Docere,ff.
Ne quis eũ qui in ius vo. eſt vi exi.&
in.c.Relatum,de Cleri. non reſiden.
vbi glo.allegat plures cõcordantes.
Vltra quas adde bonũ text.in ſimili,
in l.3.§.Qui ſic, ff. de Sta.libe.qui in
ſuo caſu non eſt alibi ſecundũ Dy.re
latũ ibi per Benedictũ de Plum.vbi
ſi alicui ſeruo relinquitur libertas,
quum dare poterit, non cõſequitur
eam,niſi actualiter det, vel ſaltẽ per
eum non ſtet,quominus det. Et illũ
tex.cõmendat Bal.conſilio.27.volu.
2. quòd verbum, velle, intelligitur
cũ effectu,& actu ſubſequuto. Et ſic
Bal. contorquet eum ad noſtros ter-
minos,id eſt,de conditione ibi poſi-
ta,cùm poterit,ad cõditionẽ, quum
velit. Ad idem eſt text.in l.Labeo,in
ptin.eo.titu. quem ibi adducit idem
Bñs, vbi tex.loquitur etiã de cõditio
ne,quum poterit,adiecta ad factum,
&intelligit(vt.s.)cum effectu.Et pro
prædicta deciſione vltra glo.hìc,alle
gat Pau.de Caſt.text.cum glo.in l.fi.
ff.de Rerum di.vbi iſta verba,[*Voluerit
tranſcẽdere.*] exponuntur,id eſt, volun-
tariè ſeu doloſè trãſcẽderit,& ſic exi
gitur voluntas effectualis & doloſa.
Et ibidem Bart.decidit expreſsè idẽ,
quod Paul.hìc,poſt Guill.de Cu.Ad
idem eſt glo.in l.fi.in glo.2.C.de Co
di. Quam etiam ibidem ponderat
idem Paul. Et glo.in l.Si conſtiterit,
in parte, Voluerit, C. Fi. regum. &
in cap.Si diligenti,in verſi. Purgare,
de Foro cõpe. & bona glo.in l. Si ex
aſſe.1.char.s.de Acq.hære.& notant
Bal. Ang.& Ioan.de Imo.in l.Si quis
Sempronium,s.de Hære.inſti.& per
ea quæ ipſi ibidem dicunt(vbi viden
dũ eſt) declaratur glo.iſta quoad in-
tentionẽ iſtius tex. Et prædictas glo.
vnà cum præfata deciſione Doctorũ
eis innixa,ſequitur And.ſic.Barba.in
c.Nonnulli,col.17.de Reſcri.& in cõ
ſil.23.col.3.volu.2.& Feli.in tracta.
de Conatu,col.4.in ptin.quẽ habeo
in meo lib.ſub.c.1.de Præſumptio.
His conducit no.conſilium Bal.356.
quod incipit,Statuto placẽtiæ, lib.1.
vbi eleganter decidit no. quæſtionẽ
de eo qui proſtrauit nuptã,& priuſq̃
perueniſſet ad actũ vltimatũ aufugit.
80 † Quæ deciſio declarat, & limitat,
hanc cõmunẽ ſententiã non proce-
dere,quando ſtatutũ ſeſe expreſsè re
tuliſſet ad volũtatem cũ aliquo actu
proximo,licèt non perfecto,vt eſt vi
dere in nixu ad copulam,in quo ipſe
Bal.loquitur.Tũc enim ille actus vo
luntariè attentatus ſufficeret,etiã ſi
res non perduceretur ad effectũ, vt
ibidẽ ipſe tradit,qui omnino eſt vidẽ
dus. Et ex prædicta cõmuni deciſio-
ne Doct.in d.l.fi. ff.de Rerũ di.Fran.
Cremen.in ſing.49.incipien.Ad de-
ciſionẽ talis quæſtionis, decidit vnũ,

Deciſio Frã. Cremen.

videlicet(ſtatutũ ſiquidem diſpone-
bat)q; ſi quis voluiſſet aliquem toxi-
care, ſeu venenare, puniretur pœna
mortis, & accuſatus ſeu inquiſitus
(quẽ dicit ſe defendiſſe) præparauit
venenũ, & priuſquã illud præberet
ei,quẽ volebat occidere,eſt detectus,
conſuluit ipſe Cremẽ. per prædictã,
illũ non eſſe puniendũ pœna cõtẽta
in ſtatuto,ex eo q; venenario nõ fuit
ſequuta actualiter.Quæ deciſio nun
quã mihi placuit,in terminis inq̃ ſuis
ꝓpter deciſionẽ Bart.in l.1.ad fi.ff.ad
l.Põpe.de Parrhi.vbi tenet illius tex.
argu.q; ſi qs emit venenũ, vt daret a-
licui,quãuis nõ dederit,puniri debet

Aduerſus eam.

acſi dediſſet. Quod dicit eſſe no.cõ-
tra monachos q dicũtur voluiſſe ve-
nerare Abbatẽ. S. Proculi. Et iſta eſt
Communis ſententia cũ Bar.
cõis ſentẽtia Docto.ſcđm Io.de Ana.
in.c.1.col. fi. de Sortile. & tenet idẽ
Ioan.de Ana.in rubrica de Prĩ.qui fi.
occi. Et eſt vera opi. eò maximè q i-
81 ſtud quodãmodo eſt crimen † prodi-
tionis,in quo ſufficit conãtus vel vo
lũtas declarata,vt.j.etiã dicã, ſecũdũ
Bal.in l.Cũ fratrẽ,in prin.C.de His q-
bus vt indig.& in l.3.C.de Sũma Tri.
& fide catho.in verſi. Scđm hoc,iun
ctis verbis proximè præceden. & ibi
additio allegat alios Docto.in idẽ &
eſt de intentione. Sa. in l. 1.fi.col.in
verſi.Itẽ fallit,C.ad l.Corne.de Sica.
& idẽ tenet ipſemet Bal.cõſil.211.vo
lu.4. In quo proditionis crimine nõ
exigitur actus effectualis. arg.l.Quiſ
quis,cũ l.pe.& fi.C.ad l.Iul.Maieſta.
Et ita multis retrò diebus fuerat ſem
per mihi viſum,quòd prædicta deci-
ſio Cremen.in ſuis terminis nõ pro-
cederet,poſtea offendi Dec.eã nun-
cupatim refellentẽ per prædictã de-
ciſionẽ Bar.& alias rationes in l. Qđ
ſi ab initio,poſt glo.ibi.ff.Si cert.pe-
ta.& in l. Non vult,ff.de Reg.iu.&
eũ ſequitur Matthæ.de Affli.in con-
ſti. Mala noxia, ante fi. lib. 3.conſti.
vtriuſq; Scici. Præſertim quia in ter-
minis,in quibus loquitur Franci.de
Cre. (vt punctat Dec.) delictũ non
ſtetit in finibus volũtatis, ſed proceſ
ſit ad actũ facti culpabilis & punibi-
lis.ſ.ad præparationẽ veneni,& non
ſtetit per eum, qui dare volebat,quo
minus delictũ perficeretur,vel cõſu-
maretur, ſed quia fuit præuentus &
Cõcluditur indubiè cõtra deciſi. Cremen.
detectus,non fuit conſumatũ.Et ita
intrepidè eſt tenendum cõtra Fran.
Cre.quãuis videat eſſe cõtra deciſio
nẽ Bart.cõiter approbatã, in d.l.fi.de
Rerũ diui.& Pau.de Caſt.hîc. Sed ei
ſatiſfacit Dec.vbi.s̃.Et re vera tenere
cõtra Fran.Cre. potiùs eſt reſtringe-
re & modificare cõem,vt nõ pcedat
in delicto venenationis, qđ eſt atro-
ciſſimũ, q̃ ei obuiare vel reſiſtere. Et
pro deciſione Bar. in d.l.1.Ad l.Põp.
de Parrhi.quã.s̃.adduxi,eſt quædã l.
L. Part.pro Bar.
ſing.Part.ſ.l.7. titu.8.Part.7.quæ ex-
preſsè idẽ decidit.Ceſſante autẽ ſta-
tuto,de quo loquit Cremen. quali-
ter puniat ſimplex tractatus,vel ſim
plex conatus ad venenandũ aliquẽ,
vi.no.Bal.cõſil.443.incipien. Chec°,
volu.3.per totũ,vbi eleganter & eru
ditè (prout & ſemper aliâs) loquit in
hoc puncto. Ex cuius dictis ſumit de
claratio ad dictũ Bar.s̃.allegatũ,& ad
prædictã l.Part.videlicet, niſi ille tra
ctans vel præparans venenũ ſe ipſum
Declaratio ad deciſionẽ Barto. & ad præfatam l. Part.eã cõprobantem.
detuliſſet. Et quanuis Bal.ita teneat,
vltra hoc principalis intẽtio ipſius in
dicto cõſilio eſt tenere indiſtinctè,q
nullo caſu per ſolũ ac ſimplicem tra
ctatũ venenãdi pœna mortis incurra
tur,ſed ſolũ pœna extraordinaria. Et
tenẽdo hoc pro vero & firmo,prout
82 eſt tenendũ,reſpondet † ad prędictã
Ad eaſdem decíſ.Bar.& l.Parti.
deciſionẽ Bar.& ad d.l.Part.q nõ de-
bent obtinere vſu, neq; ſint practicã
dæ,ex generali cõſuetudine,quæ ha-
bet,q pœnæ capitales nõ ſunt impo-
nẽdę ex delictis attẽptatis,ſcđm Spe.
in titu.quẽ ipſe Bal.ibi adducit,& ita
poſt multos dies quã hoc tenuerã in
terpretãdo hãc legẽ reperij iſtud te-
nere Ioan.Firma. cognomento Ber-
tha.in ſuo Reper.in parte, Venenãs:
quanq̃ Feli.in d.c.1.de Præſump.vbi
ponit tractatũ de Cona. 5.fall.ſimpli
citer ſequat Bar.& Ioan.de Ana.vbi.
s̃.Sed (vt dixi) tenendum eſt qđ Bal.
dicit in prædicto conſilio, licèt Ber-
tha.non alleget verum initium con
ſilij, neq; numerum, ſed ſimpliciter
allegat Bal.in conſilio. Sed allegatio
certa eſt ea, quam.s̃. retuli ſecũdum
veriorem & purgatiorẽ impreſſionẽ
Venetam,

Venetam,quam habeo de prædicto
opere Conſiliorum Bal. Etſi dicatur,
quòd eſt crimen proditionis,reſpon
detur, illud eſſe impropriè, & largo
modo,prout illi Docto. loquuntur,
& ſic ſaltim requiritur aliquis actus
remot⁹ vel ꝓximus,nec ſufficit eo ca
ſu ſolus conatus,affectus,vel volũtas.

In glo.in parte,Nec mora,ibi,Quæ
differtur, ſubaudit Bal.ſequunturq;
Ioan.de Imo.& Alexã.quia antequã
arbitretur non eſt liquidũ,& ſic non
exequendum.Sicq; intentio Bal.ſe-
cundum Imo. videtur eſſe,quòd via
exequutiua non habeat locũ in de-
bito,quando indiget aliqua liquida
tione ſeu declaratione. Bart. tamen
hîc ad fi.videtur tenere contrarium,
volens quòd ſi ex forma ſtatuti in-
ſtrumentum habeat exequutionem
paratam(prout hodie cõmuniter ha
bent inſtrumenta guarentigia, vel
habentia clauſulam guarentigiam
apponi ſolitam in inſtrumentis pu-
blicis per l. 5.eod. titu. de las Excep.
codemque lib. 3. Ordi.) & in tali in-
ſtrumẽto quis promiſerit intereſſe,
vel aliquid aliud incertum,quod in-
certum debet declarari per proba-
tiones, vel iudice arbitrante, putà
promiſit indemnitatẽ, vel damna,
vel ſumptus, vel fructus, vel quid ſi-
mile, poterit eiuſmodi inſtrumenti
peti exequutio, & poſtea in iudicio
exequutionis liquidabit̃ certa quan
titas, iuribus de quibus hîc per eum.
Quam deciſionem ponit Barto.hîc,
ſubdeducens eã ex hoc tex.vt decla-
rat Ange.de Peri.Nã tex.hîc ad fi.di-
cit(velut certã quantitatẽ exprimit)
qđ exponũt Doct.id eſt certę quanti
tatis expreſſionem inducit, ſequuta
poſtea declaratione quãtitatis, quæ
quidẽ quantitas poſteà declarata,di-
citur virtualiter cõtineri in prima di
ſpoſitione arbitrio tutorũ vel alteri⁹
cõmiſſa. Et ita in propoſito deciſio-
nis Bart.cẽſetur etiã virtualiter cõti-
neri à principio in inſtrumento illa
quantitas,quę poſtea declarabit̃ per
probationes faciẽdas in iudicio exe-
quutiuo,ꝭ.decẽ dies, qui aſſignantur
per eandẽ l. Ordinamẽti, qui vulgo
vocãtur,del Remate. Et ſic tex.iſte vi
detur facere pro Bar.Sed glo.hîc(pro
ut etiã perpendit Pau.de Caſt.) facit
pro Bal.intelligẽdo eã,vt dixi intel-
ligere Bal. Ioan.de Imo.& Alex.Sed
rectè intellecta glo. & declaratione
Bal.eorũ intentio non fuit ea,quam
dicunt fuiſſe Imo.& Alex. videlicet,
loqui de exequutione effectuali,ſed
de petitione actuali ordinaria,id eſt,
de intẽtatione actionis, quæ nõ po-
teſt fieri, vbi ſubeſt aliqua dilatio,
qua pendente quis nõ admittitur ad
agendũ reo inuito,vt in.§.omnis In-
ſtru.de Verbo.oblig.& in l.Centeſi-
mis,in prin.ff.eod.& ita accipit Bart.
dum refert glo.hîc, priuſquam deci-
dat quæſtionem in verſi.vlti. Poſtea
autem, in fi. verbis,argumẽto huius
l.ad fi.(vt modò dixi) trãſit ad decidẽ
dũ,qđ retuli.s.in terminis prefati ſta
tuti,quũ glo. hîc loquat̃ de iure cõi,
quo attẽto,non eſt tractandũ de via
exequutiua,niſi præuia ordinaria. Et
quãuis Alex. breuiter ſe expediat,al-
legãs nõnullas remiſſiones, & cõfu-
tãs cõcordiã Ioã.de Imo.& defendẽs
Bar.ab impugnatione Rapha.adhuc
tamẽ per ea quæ ipſe tradit, res non
reddit̃ expedita neq; clara. Nec non
quãuis Ang.de Peri. multa notanda
hîc tradat in hoc propoſito,& ad ma
teriç intelligentiã ſatis accõmodata,
tamẽ procedũt ſecũ varias practicas
Italiæ,& nõ bene adaptant̃ ad prędi
ctã l.Ordi, Quapropter quatenus ad Ad eandem l.Ordi.
prædictã l.Ordi. attinet, melius videt̃
adaptari concordia Pau.de Caſt.hîc,
volẽtis in effectu, ante oĩa faciẽdam

 eſſe

eſſe liquidationem quoad ſubſtantiã obligationis, hoc eſt, quòd ſi inſtrumentũ eſt conditionale, priùs oſtendátur purificatio cõditionis, per tex. no. in l. Hoc iure, ff. de Verb. obliga. Quã ad id ſummè cõmendat Bal. in l. Cum teſtamento, C. de Teſtam. manumi. Idẽ ſi obligatio eſſet in diẽ concepta, nam etiã requiritur, quòd priùs conſtet de aduentu diei, quia inſtrumentũ, quantũcunq; habens clâuſulas exequutiuas ſeu guarentigias, non eſt mãdandũ exequutioni, niſi priùs cõſtet, diẽ ceſſiſſe, quaſi ceſſio diei ſit de ſubſtãtia exequutionis. Quia aliâs cõtractus non dicitur purus, neq; omnino cert⁹, prout debet eſſe ad ipſius exequutionẽ, etiã per l. Ordin. vt in terminis tenet Ioan. de Imo. cõſil. 136. col. fi. in cauſa quę vertitur, & ſequit̃ Dec. cõſi. 439. in prin. & ante ipſos tenet Ang. de Peru. poſt glo. & Pe. in l. 1. C. de Condi. ex l. Si verò liquidatio ſit facienda quoad quantitatẽ, putà quia in inſtrumento duntaxat fuit promiſſum intereſſe, vel indẽnitas, vel fruct⁹, vel dãna, prout dixi Bar. hîc loqui, & tunc præſuppoſita liquidatione ſubſtãtię obligationis ꝑ cõditionis exiſtentiã, vel ceſſionem diei, creditor bene poteſt petere, vt debitor incarceret̃, vel ipſe mittatur in poſſeſſionẽ (aliâs tenutã) bonorũ debitoris. Vel ſcdm̃ ſtylũ in Hiſpania magis verſatum & vſitatũ, fiat pignus iudiciale per nunciũ à iudice miſſum, ad hoc vt debitor deſignet, vel nominet bona ſufficientia ad ſolutionẽ debiti principalis cum expenſis. Itẽ præſtet ſatiſdationẽ, ꝙ bona aſſignata ꝓ debiti exequutione loco pignoris iudicialis, tẽpore vltimatæ & effectualis exequutionis, vulgo [*el Remate*,] erunt æquiualentis valoris ipſi debito, pro quo fuerũt aſſignata & capta, vice pignoris, itẽ & pro expẽſis, &c. & tunc poteſt iudex mãdare vt bona capiant̃, priuſquã fiat vltimata exequutio, vulgo [*Remate*,] ꝑ dationẽ inſolutũ, vel per venditionẽ bonorũ deſignatorũ pro exequutione faciẽda. Et hoc caſu propriè loquit̃ Bart. prout verba ipſius apertè ſonãt. Nã loquitur de petitione exequutionis, & poſtea ſubdit, ꝙ in iudicio exequutiuo æſtimatio vel quãtitas ipſius intereſſe vel alterius ꝓmiſſi incerti liquidabit̃. Sed Doct. cõiter dicẽtes ſe tenere cõtra Bart. loquunt̃ de vltima exequutione, quæ eſt propriè & ſtrictè exequutio, vulgo [*Remate*,] & nõ poteſt fieri, vel ad eã perueniri, niſi in ꝓceſſu exequutio præambulo liqdet̃ intereſſe, ſcd̃m Doct. cõiter relatos ꝑ Iaſonẽ, in l. 1. in prin. col. 5. ff. de Eden. Qui etiã concludit cõtra Bart. hîc, & minus bene. Quia, vt prædixi, Bart. hîc rectè intellectus nihil aliud vult, quã prędicti Doct. Imò ipſe Bar. & illi tendũt in eundem ſcopũ, & non ſunt duæ opiniones cõtrariæ, prout inquit Iaſo ibi, ſed oĩm eſt vna ſola & concors opinio. Et ita etiã eſt intelligendum id, quod idẽ Bart. tenet in d. l. Proinde, §. Notandũ, ff. Ad l. Acquil. Et hæc conſonant prædictæ legi Ordi. diſponenti, ꝙ cõtract⁹ certi, id eſt liquidi, & ſic certi per omnimodã certitudinẽ mandentur exequutioni, ſeu ſortiantur effectũ vltimatũ exequutiuum. Præterea ꝙ de iure iſtius regni propria exequutio, ſit exequutio vltimata, quæ Hiſpanè vocatur [*el Remate*,] vt ſ. dixi, probatur apertè ex l. 64. in ll. Tau. in illis verbis in prin. poſitis ibi, [*En quien fueren hechas las execuciones*.] iũctis finalib⁹ verbis eiuſdẽ l. Cõprobat̃ ex eo qđ ſingulariter tenet Bal. in l. 2. in verſi. Or modo. nu. 11. C. de Exec. rei iud. Vbi no. dicit, ꝙ etiã ſi caueatur ſtatuto ꝙ cõtra iſtrumẽtũ publicũ habẽs paratam

Hallucinatio Iaſ. poſt alios. DD. in intellect. deciſ. Bart. hic ad fi.

Ad eãdem l. Ordi. adaptatio.

tam exequutionem non poſſint opponi niſi certæ exceptiones, prout cauetur l.4. titu. de las excepciones,
83 li.3. Ordi.† quæ præcedit immediatè prædictam l.5. de cuius intellectu agimus, nihilo minus opponi poteſt exceptio defectus liquidationis. Et paulo.ſ. dicit Bald. referens Bart. hîc, quòd liq̃datio poteſt fieri per omne genus probationis, ſecundum Ang. de Peri. hîc. Et ex his quæ Bald. dicit in duabus quæſtionibus coniunctis, ſatis colligitur, eundem Bal. voluiſſe idem, quod.ſ. dixi Paul. de Caſt. hîc velle. Et quod Bald. ibi dicit de exceptione liquidationis obſtatiua, & ꝓbatione ipſius liquidationis, multũ commendat idem Angel. de Perig. hîc, col.fi. Et iſtud quod Bald. hîc dicit, clarè deducitur ex prædicta l.5. Ordina. de las excepciones, dum requirit cõtractum exequibilem debere eſſe certũ in ſe ipſo, id eſt liquidum, & ſic certum omnimoda certitudine, & ita ſuppletur per omnes practicos: quia non omne quod in ſe eſt certum, eſt liquidum. l. Certũ, & l. Cùm ad præſens, ff. Si cert. peta. & l. Antiqui. Si pars hære. pe. & l. Cũ quidam, §. Quod dicitur, &. §. Suum. ſ. de Acq. hære. Ergo exceptio incertitudinis, id eſt non liquidationis, quæ obſtat inſtrumẽto publico per dictam l.5. ab oppoſito ſenſu in verbo [*Certos.*] non videtur reiecta per l.4. immediatè præcedentem, quæ taxat numerum exceptionũ, quas ſolas hodie diſponit poſſe opponi contra talia inſtrumenta publica. Quia ſecundum Ange. per glo. ibi, in l. Ita nobis pudor, C. de Adult. nunquam per tale ſtatutum vel ſimile videntur exploſæ exceptiones prouenientes ex alijs ſtatutis, prout iſta exceptio non liquidationis prouenit ex prædicta l.5. Et ſubdit eleganter Bald. in

Declaratio ad l. Ordin. de las excepcio.5. dum loquitur de cõtractibus certis exequendis.

prædicto loco, quòd ſuper liquidatione pars eſt citanda, quia cauſæ cognitioné requirit. Ad quod eſt text. cum glo. in l. Nec quicquam, §. Vbi decretum, ff. de Offi. Procon. & lega. in l. In cauſæ, la. 1. §. Cauſa autem cognita, ibi, [*Et præſentibus aduerſarijs, &c.*] ff. de Mino. Et huic vltimo membro Bart. applaudet optimè, quod Barto. met dixit in prædicto. §. Notandum. Reperij, poſtquam iſta ſcripſeram Benedictum de Barzis de Peru. in tractatu guarentigiæ, poſito inter opera Alber. Bru. 3. volu. char. 129. in ſecunda quęſtione eiuſdem tractatus, col.2. in verſ. Sed tamen in hoc caſu, tenentem in effectu prædictam opinionem cõcordantem Pau. de Caſt. hîc, licèt eum non referat. Et eſt põderandum vnum valde no. ex verbis ipſius, quòd in quadam limitatione, quam ſtatim adaptat ad prædictam opinionem concordantem, dicit, ꝙ ſi ſtatuto caueretur, quòd inſtrumẽtum purum & liquidum habeat exequutionem paratã, prout habet ſententia diffinitiua, vt dicit ſe vidiſſe in quodam ſtatuto Peruſino, tũc ante omnia ſecundùm eum eſſet opus oſtendere iudici inſtrumentum eſſe purum & liquidum, & non ſufficeret tunc liquidari in exequutione, vel proceſſu exequutionis; vt ibi per eum. Sed ita eſt, quòd l.4. de las excepciones, lib.3. Ordi. æquiparat ſentẽtiam & inſtrumentum, poſtea lex.5. ſequens dicit, quòd debet inſtrumẽtum eſſe certum, ergo in caſu illarũ ll. habet locum opinio Bald. hîc ſup glo. Et Bald. in loco per eum ibi citato, & hic eſt idem cum primo membro concordiæ Pau. Item quoad ſententias præſupponit clarè præfatus Benedictus, quòd ſententia non poteſt mandari exequutioni, niſi priùs pręhabita omnimoda liquidatione,

Attend. quæ ſequũtur, ad prædictã l.4. Ordi. de las excep. cũ proximã ſequenti.

D 4 quod

quod eſt nota.ad exequutorias,quas
vocant,emanantes quotidie à ſupre
mis tribunalibus: quia oportet fieri
liquidationem rerũ incertarum in
eis contentarum,priuſquã manden-
tur exequutioni. Neq; ſufficit liqui-
dationem fieri intra decem dies, qui
conceduntur per legem Ordi.ad op
ponendam & probandam exceptio-
nem liquidationis,& alias de quibus
ibi.Tene menti,quia quoad exequu
tionem inſtrumentorum,id quod.ſ.
punctuaui poſt Benedictũ ad ll. Or-
di.item quoad exequutiones ſenten
tiarum & exequutorias ſuper eis la-
tas,reſpectu ſubſtantiæ inquã,id eſt,
quoad purificationem conditionis,
& ceſſionem diei,eſt indubiè verum
quod prædixi Benedictũ tenere,nec
non præſupponere. Et qui eum non
vidiſſet,poſſet in hoc falli.Ideo tene
cordi fixum. Et practica communis,
quæ videtur eſſe in contrarium,pro-
cedit in liquidatione quantitatis,vel
damnorum,vel intereſſe,de quibus
loquuntur inſtrumentum guarenti
gium, ſententia, & exequutoria ſu-
per ea emanans.Et in eo quod etiam
præſupponit Paul. de Caſt. (vt redeã
ad ſuperiora) videlicet, quòd inſtru-
84 mentum† purificatum meretur exe
quutionem paratam, acſi eſſet purũ
à principio. Hoc idem clariùs & la-
riùs tenet & proſequitur Bald. in l.
Ædita,colũ. fi. 2. reperi.C.de Eden.
Quæ Paduana repetitio appellatur.
& Ange.& Moder. per tex.cum glo.
ibi,in l.fi.§. 1.ſ. de Vulga.& pupi.&
Alex.& Moder. in d.l. Hoc iure.&
Areti. in l. Qui liberis, in prin.ſ. de
Vulga.& pupi. Ex quorum dictis ar-
ticulus iſte eſſet dilatabilis,ſed nõ ex
pedit pro nunc in eo inſiſtere.Itẽ eſt
notandũ quod Paul. hic tenet,quòd
ſi tẽpore quo exequutio petitur,con
ditio inſtrumẽti eſſet purificata, vel
dies adueniſſet, etiam ignorante cre
ditore, qui exequutionem petierat,
ſufficeret de hoc liquere in proceſſu
exequutiuo, quia conditio habetur
pro purificata,ex quo erat certum in
rerũ natura,quanquã apud nos eſſet
incertũ,& nõ liq.dũ.Ad qđ facit præ-
dicta l. Cũ ad præſ.cũ l.ſequẽ.& qđ
notat Bald.ibi, in lectu. antiqua,ff. Si
cert.peta.& l. Cũ quidã,§.Quod dici
tur,&.§.Suũ hæredẽ,de Acq.hære.ſ.
adducti.Et ſic nõ poterit eo caſu exe
quutio dici fũdata ſuper incerto,vel
non liquido.Addẽdũ eſt, ad id qđ in
iſtius gl.principio retuli Bal.& Doct.
expoſitiuè ad eã ſupplere, quatenus
ſubaudiũt ad gl. (dũ exponit illa ver-
ba,Quæ differtur)ſcilicet,quia ante-
85 quam arbitretur,†non eſt liquidum,
& ſic non exequendum: præſuppo-
nunt enim apertiſſimè, quòd legatũ
liquidum mereatur exequutionem.
Sed in cõtrarium adductis pluribus
allegationibus inclinat Dec. in l.fi.6.
nota.C.de Edi.di. Adrian. tollendo.
Quam concluſionem Decij, quæ ha
bet, quòd legatum, quantumcũque
liquidũ,non ſit exequibile, ſed quòd
debeat exigi via ordinaria per actio-
nem ex teſtamento vel alijs actioni-
bus ꝓ eo cõpetẽtib'.Limito (vltra ea
quæ in prædictis allegationibus De-
cij tangũtur) niſi hęres cõfiteretur de
plano,vel teſtamẽtũ, vel inſtrumẽtũ
codicilli, in quibus legata cõtinerẽ-
tur. Quia ſi poſt talem cõfeſſionem,
iudicialem inquam, fieret ei per iu-
dicem præceptum, vel iuſſus de ſol-
uendo,iuxta l. Si debitori,ff.de Iudi.
tunc legatum mandaretur exequu-
tioni, non inquam vt legatum, ſed
tanquam confeſſio iudicialis: aliàs ſi
diſceptatio ſubeſſet ſup exequutio-
ne legati relicti in teſtamẽto vel co-
dicillis,an eſſet faciẽda,nec ne, & ſic
requireret' ſententia,ſecùs eſſet dicẽ
dum,

dum,vt.ſ.concludere Decium retuli.Ita notabiliter vult Bald.in Authẽ. Hoc amplius,col.1.C.de Fideicommiſſ.in verſi. Vel dic quòd erat diſceptatio. Quæ deciſio nõ adducitur ꝑ Doct. in prædictis locis ordinarijs, & eſt cõcluſio expedita, eò quia tũc (vt prædixi)non mandatur legatum exequutioni vt legatum,ſed vt confeſſio iudicialis ſuper eo emanans. Quæ quidem confeſſio iudicialis regulariter meretur exequutionẽ, vt in l.Vna,iuncta gloſſ. mag.poſt prin. vbi Bart.3.no.C.de Confeſſi.Et hoc idem quòd inſtrumentum teſtamẽti & codicillorum quoad legata non habeat exequutionem paratam, tradit Vinc.de Hercu. quem Dec.non refert,in l.Ait Prætor,§.1.3.no.& iterum col.3.verſic.An autem,ff.de Re iudi.non tamen allegat Bal.in dicta Authen.ad id quod prædixi pro limitatione communis opi.contra Ang. in prædicto puncto.

Secundò prædicta communis cõcluſio,quæ habet,quòd legatũ particulare, quantũcunque purum & liquidum,nõ habet paratam exequutionem,reſtringitur procedere in caſibus vbi eſſet legata quantitas, vel genus, vel ſpecies aliena, vel ſpecies propria & hæreditaria ad non pias cauſas: ſecùs vbi eſſet legatum corpus hæreditarium , ſeu ſpecies ad pias cauſas,ſecundum Bald. ſingulariter in l.fi.4.col.in verſi.Itẽ no.hîc meliorem tex.C.de Codi. Mouetur ratione, quia cùm in illo caſu legatũ nõ requirat aditionem hæreditatis, & ſic non ſit opus actione ordinaria ex teſtamento,ſed officio iudicis exequatur, vel petatur,vt in l.Hæreditas, ad fi.ff.de Peti.hære.meritò tale legatũ mandatur exequutioni,& pari ratione poſſet attemptari hodie dicẽdum per l.1.tit.de los teſtamentos li.

5.Ordin. regulariter in omni legato corporis hæreditarij etiã relicto ad non pias cauſas,quia indiſtinctè poſſet legatarius hodie petere, ſe mitti in poſſeſſionẽ cuiuſcũq; talis legati ſibi relicti in ſpecie,vel in corpore hęreditario. Et aduertendum, ꝙ ratio præfata Bald.eſt generalis tam ad legata & fideicõmiſſa particularia,quã ad vniuerſalia, dummodo ſint talia, ad quorum confirmationem aditio hæreditatis nõ requirat̃,prout eſt de iure cõi in legatis ad pias cauſas, & hodie in omnibus legatis & fideicõmiſſis ad nõ pias cauſas per d.l. Ordinamenti. Quod verbũ eſt memorabile, & puto ꝙ nõ reperiet̃ adaptatũ ad prædictã l. Imò fortiùs videretur hodie idẽ eſſe dicendũ in quacunq; te per teſtatorẽ legata,quæ eſſet ꝓpria ipſius, licèt nõ eſſet corpus, ſed quãtitas,vel eſſet de rebus,quę ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt,dũ tamẽ reperiretur in patrimonio ipſius, prout Bal.videt̃ velle,in cõſil.209.ad fi.vol.4.Niſi dicamus, Bal.ibi loq.nũ de exequutione, ſed de petitione, licèt verbũ exequutio, ibi ſit poſitũ, quia verba ibi præcedẽtia videntur aliud ſonare,ſed nihilo minus id qđ prædixi,videt̃ hodie tenẽdũ,vt procedat deciſio Bal.vbi.ſ.etiã ſi ſit legata quãtitas,vel res ſimilis ex prædicta ratione generali.Et ſcđm hæc deciſio prędicta Ang. poteſt hodie ꝓcedere, & practicari. Sed poteſt dubitari circa hoc,cõtra quẽ faciẽda ſit exequutio talis legati,hæreditate nondũ adita? Et rñdeo,ꝙ ꝓcedendũ eſt ad aſſignãdũ terminũ ipſi hæredi ad adeundã, vł omittẽdã hęreditatẽ,iuxta l.Quãdiu,la vltima,cũ materia,ff.de Acq. hęr.Quo nõ adeũte ĩtra terminũ ſibi aſſignatũ, dabit̃ curator hæreditati iacẽti,& cõtra eũ noĩe eiuſdẽ hęreditatis aget̃ ad exequutionẽ legati &

Ad vulgat. l. 1. de los teſtamẽtos in Ordi. reg.

Exaggeratio.

Conſideratio præcedẽtium declaratoria, nec non prædictæ l. Ordina.

procedetur vſq; ad actualem miſſionem in poſſeſſionem rerum legatarum. Et iſte erit tutus & facilis mod⁹ procedendi in hoc caſu. Quod no. ad declarationem & ſuppletionem prædictæ l. Ordina.

Et circa id quod Bart. vltimo loco concludit, videlicet, ꝙ quando propter læſionem recurritur ad arbitriũ boni viri, id eſt iudicis, eo caſu à ſen-
86 tentia † per eum lata in cauſa recurſus, vel reductionis ad arbitrium boni viri, id eſt ipſiuſmet iudicis, nõ poteſt appellari, poſt Inno. in c. Præſenti, de Reſcrip. quæ eſt Extrauagans, vbi hoc dicit Inno. in glo. ſuper verſ. Impune: plura tradit Alexã. hic col. pen. & fi. & tandem inclinat contra Inno. & Bart. & iſtum articulum vltra Alexã. attingit, & plenè diſcutit Are. poſt Abb. ibi in c. Super his, col. 8. cum duabus ſequen. de Accu. qui poſt multa per eum adducta, prætermiſſa etiam diſtinctione Abba. ibi, concludit indiſtinctè contra Barto. hic. Imò quòd poſſit appellari: fatetur tamen Are. ibi poſt Ioan. de Imo. hic, quòd is qui habet recurſum ad iudicem, vt ad bonum virum, quia fuit læſus ab arbitratore, poterit à ſententia iudicis appellare ſemel duntaxat. Et ita temperatur communis concluſio cõtra Bart. & ſaluatur opinio ipſius Bart. reſpectu ſecundæ appellationis, id eſt quoad hoc, vt non poſſet ſecundò appellari. Vel poteſt dici, quòd opinio Bar. & Inno. ſaluetur in caſu, vbi nõ interueniſſet magna læſio: quia tunc non poſſet appellari, quum neque eodem caſu in antecedens neceſſarium poſſet peti reductio ad boni viri arbitratum, vt no. per Bart. & Docto. per illum tex. cum glo. in l. Si de meis, §. Recepiſſe, ff. de Arbi. & in l. Si ſocietatem, §. Arbitratorum, vbi Bart. id tenet, col. 7. & Saly. poſt eum. ff. Pro ſo. & Bald. in l. vna, col. 1. C. de his quæ pœnæ no. relin. Et hoc voluit Innocen. vbi. ſ. in verſic. Item quia modicum intereſt, ſecùs ſi magna læſio interueniſſet, tũc enim poſſet appellari. Et ſubdit, quòd in tali appellatione debet exprimi quãtitas læſionis vnà cũ ipſius qualitate, aliàs ſecundum eundem Bald. etiam in caſu magnæ læſionis, non procederet appellatio, quia indiſtincta, vaga, & generalis, vt in l. Age. C. de Tranſactio. & idem tenet Ange. de Perig. hic colũ. 5. Ceſſantibus autem his duobus moderaminibus, videtur tenẽda prædicta communis opi. quæ habet, quòd poſſit appellari, contra Bart. hic. Præſertim per rationem Bald. in eadem l. vna, quam tenet etiam Pau. de Caſt. hic, vbi dicit, hoc ideo eſſe, ſcilicet poſſe appellari à ſententiã reductionis ſecundũ communem contra Innoc. & Barto. quia iudex coram quo reductio petitur, cognoſcit tanquam iudex, & non vt arbitrator. Quanquam Saly. in eo §. Arbitratorum. 4. col. nõ teneat hoc, prout etiam refert hic Rapha. Cu. neq; Abb. in dicto. c. Super his, col. penul. Sed Roma. in conſilio 261. tenet idem quod Bald. in ea l. vna, & quod Ang. de Peri. hic. Et poſt multas autoritates hinc inde Doctorum relatas, contra Bart. hic concludit Feli. in eo. c. Sup his, col. 5. ſignãter per tex. ſingu. ſecundum declarationem Bar. ibi in l. pe. ff. Iud. ſol. quẽ Bald. vbi. ſ. adducit, iuncto prædicto, §. Recepiſſe. Reperio alibi Bald. de quo nemo hic, neque in locis prædictis meminit, in c. Præſentata, ad fi. de Teſti. ponentem quandam opinionem concordantẽ inter has opiniones contrarias. Quæ opinio rectè inſpecta non diſplicet, vi. ibi per eum. Vtrum autem iſto caſu poſſit peti ſecunda

cundà reductió ab hac ſententia redu ctionis, à qua nõ poteſt appellari ſecũdariò, vt eſt dictũ, vide hic Ang. de Peri. col. 5. de hoc dubitantẽ, poſt cõtrarias Doctor. opiniones ab eo relatas. Et cogita aduertenter ſuper reſolutione ac verificatione iſtius articuli, quia non parum importat.

Inſuper ad huius l. & totius materiæ intell. ſuprà ſcriptis, nõ abs re erit
87 adijcere id, qđ Bal. hic † tenet eleganter, in repe. col. 5. poſt mediũ, videlicet, q̃ is, in cuius arbitriũ in materia iſtius l. aliquid remittit, nõ eſt ꝓpriè arbiter, neq; ꝓpriè arbitrator, ſed largo modo. i. aſſimilat arbitratori, ex cuius arbitramẽto actio nõ orit, ſed ſolũ ex teſtamẽto ſcđm formam arbitratus, quẽ poſtea ipſe declarauerit, vt i l. Vnũ ex familia, §. Si de falcidia, j. iſto tit. & in hoc ſolo, ſcilicet q̃ ad ipſum pertinet declaratio, habet inſtar arbitratorũ ſcđm Ange. de Peri. hic ad fi. Imò propriùs loquendo talis arbitrator dici poteſt exequutor, ſeu commiſſarius. Et effect' ac differentias ex hoc reſultantes vi. per eũdem Bal. in prædicta col. 5.

In ea. glo. ad fi. Gloſſ. iſta videtur ſignare differentiam, an legatum cõferatur in volũtatem hæredis, an tertij, vt primo caſu legatum non valear, ſecundo ſic: quod vltimum eſt falſum. Nã ſecundum omnes Doct. concluſiones. ſ. adductas patet, non eſſe differentiã inter hos duos caſus: quia in neutro eorũ legatũ valet. Et ita loquit contrariũ. Sin autẽ confetatur in arbitrium hæredis vel tertij, vtroque caſu valet, ſecundũ Ioan. de Imo. hic, quẽ vide reſpondentem ad contrarium per gloſſ. adductũ de. §. Cũ quidã. Quãuis alij Doct. hãc glo. nõ legãt. Sed quomodo iſtud hodie procedat, diximus. ſ. in gl. 2. ſuper vltima ipſius parte, quæ incipit, Vltimo no. Ad ibi dicta recurrendum erit.

Explicitis his quæ ad declarationẽ tex. glo. & dictorũ Bar. cõducunt, cuius Bar. dict, aper ea quæ ſunt tradita, vt plurimũ manent examinata; operæpretium eſt inſiſtere ſuper duab' principalibus difficultatibus, ex quibuſdã motis p Bal. hic in repeti. quarũ reſolutio nõ mediocriter confert ad prædictorum ac totius materię pfectam cognitionẽ & intelligentiã.

Prima igitur difficultas extra glo. & cõmentarium Barto. ſignatur per Bal. hic, in col. 2. reperi. de l. Fideicõmiſſa, § Sic fideicommiſſum, j. titu. 1. vbi poteſt teſtator legare alicui cum hac adiectione, niſi hæres noluerit. Et tamen reſoluendo duplicem negatiuam in affirmatiuam, prout ſolet fieri, vt in l. 1. C. de Furtis, videtur relictum ſub conditione, ſi hæres voluerit, & ſic videtur legatum poſſe poni in voluntatem hæredis, contra ea omnia, quæ ſuperiùs tradita fuere poſt glo. Ad hanc difficultatem reſpondet Bal. quòd ſupradicta intelligenda ſunt, & procedunt quoad voluntatẽ ſubſtantiuam, hoc eſt, quoad ſubſtantiam ipſius ſimplicis voluntatis. In quam quidem voluntatem legatum & eius validitas conferri non poteſt. Sed diuerſum eſt quoad voluntatem extinctiuam vel reſolutiuam, in quam legatum, vel diſpoſitio vltima bene poteſt cõferri, vt in l. 2. cum glo. ſ. de In diem adiect. & in l. Quod ſi nolit, §. Si quis ita. ff. de Ædi. edicto. In prædicta ſiquidem l. 2. iuncta glo. no. & ordina. ibidem dicitur, quòd aliud eſt diſpoſitionem eſſe puram reſoluendam ſub conditione, aliud eſt eſſe conditionalem abſolutè. Nã (vt idẽ Bal. hic dicit) ad valorem actus ſufficit eũ habere initiũ eſſe, licèt ex pòſt facto poſſit

Animaduerte ad intelligentiam. §. Sic fideicõ. l. Fideicom. infra, tit. 1.

poſſit reſolui, vt in prędictis iuribus.
Sic à ſimili dicit idem Bald. q̃ Domi
nus Papa concedit literas ad bene-
placitum, non autem ſi ei placuerit,
vt voluntas, vel placitum ſit termi-
nus ad quem, & non terminus à quo.
Ad id etiam allegat quæ no. in l. 4. ff.
de Serui. titu. generali. Vult itaque
Bal. quòd in dicto. §. Sic fideicõmiſ-
ſum, diſpoſitio fuit pura, ſed reſoluẽ-
da ſub conditione noluntatis, ſeu cõ
trariæ voluntatis ipſius hæredis. Nã
ibi dixit teſtator, quòd legabat ali-
cui ſub cõditione, niſi hæres nollet.
Sic ergò ſecundum intellectũ Bald.
legatum ſeu fideicommiſſum cenſe
tur purè, non conditionaliter reli-
ctum, ſed ſperatur reſolui in euentũ
noluntatis, id eſt, contrariæ volunta
tis ipſius hæredis. Et huic intelligen
tiæ applaudet litera ibi, dum loqui-
tur per impropriationem dicendo,
quòd tale legatum eſt quaſi condi-
tionale, quę dictio, quaſi, apud oẽs eſt
nota improprietatis, vt in l. Si rẽ mo
bilem, cum glo. ff. de Acquirẽ. poſſe.
cum ſimilibus. Et ſic cùm conditio
non apponeretur ad ſubſtãtiã ipſius
actus, ſed potiùs ad reſolutionem i-
pſius tex. ille vocauit talem actũ ſiue
diſpoſitionem quaſi cõditionalem,
ſcilicet reſpectu effectus reſolutiui,
non autem reſpectu, ſeu conſidera-
tione originis ipſius diſpoſitionis,
quæ eſt pura, licèt reſoluẽda vel adi-
menda poſſibiliter in euentũ & exi-
ſtentiam cõditionis noluntatis, ſeu
contrariæ voluntatis. Quod etiam
voluit Bart. in eo. §. Sic fideicommiſ-
ſum, in prima reſponſione ad prædi-
ctam l. 2. de In diem adiect. allega-
88 tam per eum pro contraria. † Et ſic
quoad hoc non eſt differentia inter
contractus & vltimas volũtates. Nã
& in cõtractibus eſt id certiſſimum,
quòd diſpoſitio quæ venit reſoluen-
da ſub conditione, eſt pura in ſe ipſa,
vt in d. l. 2. cum glo. Sed obiter omit
tendum non eſt, quòd licèt diſpoſi-
tio inter viuos ſit pura, tamen nõ vi-
detur interim exequibilis. Et hoc vi
detur probari prima inſpectione ex
l. Pecuniam, ad fi. ff. Si cert. peta. Sed
communiter tenetur contrariũ, per
glo. à Docto. communiter approba-
tam, in ea l. 2. per quam elegãter in-
fert Bartho. Soci. in ea l. Pecuniam,
89 in vlti. no. quòd † quando in inſtru- Ad inſtrumẽta guarẽtigiata.
mento habente aliâs paratam exe-
quutionem, eſt promiſſa certa quan
titas cum hac adiectione ſeu addi-
tamento, quòd ſi facto calculo repe-
riatur minus deberi, illa minor quã-
titas cenſeatur promiſſa; quòd eo ca
ſu nihilo minus in quantitate etiam
maiore purè promiſſa, etiã ſi ſub tali
conditione poſſit reſolui, poterit fie-
ri exequutio. Et ita dicit, ſe pluries
obtinuiſſe per glo. d. l. 2. & per nota-
ta per Barto. in l. Iulius, ad fi. ff. de
Condit. inde. & idem tenet Dec. in
vlti. no. d. l. Pecuniam, addens text.
in d. l. Hæc venditio, in prin. ff. de Cõ
trahen. empt. dum dicit, [*Habet enim certum pretium.*] & ibi reſpondet ad di-
ctam l. Pecuniam, quæ (vt dixi) vide-
batur facere in contrarium. Quod
eſt no. ad prædictam l. 5. de las Exce-
pciones, lib. 5. Ordi. loquẽtem de in-
ſtrumentis publicis exequendis.

Et, vt ad præmiſſa redeam, eandẽ Proſequitur intelle. eiuſdem tex.
intelligentiam ad dictum. §. Sic fidei
commiſſum, vult Paul. de Caſt. hic,
ſuper fina. parte glo. 2. in verſicu. In-
terdum committitur reſolutio lega-
ti, &c. iuncto primo mẽbro in verſic.
Interdum in arbitrium, &c. & tenet
etiam Albe. in eodem. §. Sic fideicõ-
miſſum. Quam intelligentiam ipſe
declarans poſt Dy. ex ea infert, quòd
ſi in caſu illius. §. hæres moreretur
90 priuſquam declaraſſet ſe nolle, † ni-
hilominus

hilomin⁹ legatū deberetur, quia ab initio fuit datum purè, & nō extitit, imò defecit conditio reſolutoria, in quam aut in cuius euentum fuit collara eiuſdem fideicommiſſi ademptio. Et ita concordat illum text. cū tex. in. §. Quanquā, eiuſdem l. Sed ſecundum iſtum intellectum videtur ſubeſſe difficultas de illo met tex. dū exigit primam hæredis voluntatem ad hoc, vt legatum valeat. Vult nanque ille text. quòd vbi teſtator dixit, volo dari centum Titio, niſi hæres meus noluerit, viſus ſit velle dicere, ſi hæres me⁹ voluerit. Ad quid enim requireretur ibi prima voluntas, dum litera ibi dicit, [*Primam voluntatem.*] niſi id ita eſſet? Et conſequenter videtur contra intētionem omnium tenentium, quòd conditio ibi apponitur ſolummodo ad actus reſolutionem, & non ad ſubſtantiam & neruum ipſius actus vel diſpoſitionis. Sed conſiderandū eſt, vt ibi perpendit Albe. & etiam Rapha. Cu. licèt eum nō referat, quòd verba illa, niſi hęres noluerit, non reſoluuntur in conditionem expreſſam, ſi hæres voluerit, quæ ſuapte natura eſt ſuſpēſiua diſpoſitionis, ſed reſoluuntur in conditionem volitiuam tacitam ſeu ſubintellectam, quum legatū ſit purum, ſed ademptum ſub contraria cōditione, ſi hęres nolit, vt eſt. ſ. ſæpe ac ſæpiùs dictum. Et ſic quouſq; hæres declarauerit, ſe nolle, cenſetur tacitè velle, & illa eſt conditio volitiua implicita ex prædictis verbis tacitè reſultans. Et hoc eſt, quod vult ibi Albe. poſt Dy. vbi formaliter in alia expoſitione inquit, Ibi noluerit, id eſt, hæres meus ſe nolle declarauerit. Sic ergo ad id quod. ſ. oppoſui de repugnantia illius literæ in ſe ipſa dum dicit, [*Primam voluntatem exigit*] extat clara reſponſio vltra Doctot.

Inſtat circa eundē intellect. per obiectionē difficultatis.

Conſideratio pro ſolutione obiectionis.

quòd exigitur expreſſa hæredis declaratio reſpectu volitionis affirmatiuæ, quæ tacitè inerat. Et exigitur inquam ad hunc effectum, ne poſtea hæres poſſit variando declarare, legatū non deberi, & per conſequēs legati validitas non poſſit deinceps reſolui, imò debeat ſubſiſtere legatum perpetuò firmum, & incommutabiliter validum. Et iſtud apertè vult tex. ibi dum ex præmiſſis immediatè infert, [*Ideoq; poſt primam voluntatem non erit arbitrium hæredis dicendi ſe noluiſſe.*] Intelligo vel expreſſam, vt modò dixi, vel tacitam, vt inquit Albe. Nam, vt ait Rapha. qui idem tenet, illa cōditio negatiua, [*Si noluerit.*] intelligitur, id eſt, quāprimum potuerit, declarauerit ſe nolle, vt in l. 1. §. Item ſi ita, Ad l. Fal. & ſic tacitè cēſetur velle, ex quo non dicit ſe nolle, quamprimum poſſit. Sed tutius eſt intelligere tex. vt. ſ. primo modo de voluntate expreſſa & declarata ad effectū, de quo. ſ. ſcilicet, vt ampliùs dicere non valeat ſe nolle. Nā licèt id quod Rapha. dicit poſt Albe. ſit verbū ſingulare in propoſito, tamē reſtringit nimium illum tex. qui conſiderat & expendit, imò requirit ſolam primā voluntatem. Ideo fortè requireretur interpellatio eius, in cuius voluntatem (aliàs poteſtatem) eſt poſitū nolle, ad hoc vt deinceps non poſſet declarare ſe nolle, ex quo tex. in eodem, §. vt dixi, loquitur de voluntate expreſſa. Et iſta eſt propria mens illius tex. cui bene conſonant alia verba eiuſdē text. dū ibi dicitur, [*Sufficit quidem ſemel declaraſſe hæredem voluntatem, ut ampliùs reſilire non poſſit.*] Et ad idem eſt bonus tex. in ſimili, vbi de hoc reſeruo dicendū, in l. Statu liberū, §. fi. ſ. iſto tit. Alium intellectū ad dictum. §. Si fideicōmiſſum, videtur voluiſſe gloſſ. in dicta l. 2. De In diem adiect. ad fi.

Alius intelle. ad. §. Si fideicōmiſſum.

ad fi. quem ibi videtur Bart. ſequi, & in l. Quibus diebus, §. Quidam Titio, ℥. de Condi. & demonſt. (licèt in præſentiarum ſeſe non firmet) quo text. mouetur gloſſ. prædicta, videlicet, quod in vltimis voluntatibus non eſt vis, an conditio adijciatur ſubſtantiæ diſpoſitionis, an verò ipſius reſolutioni, quia vtroq; caſu diſpoſitio redditur cõditionalis. Et principaliter adducit prędictos tex. videlicet dictũ §. Sic fideicommiſſum, & l. Si tibi legatũ purè. ℥. de Adimen. lega. & (vt dixi) idem vult Bar. in dicto. §. Quidam Titio, & ibi Bal. Et adhuc clarius Pau. de Caſt. reddens rationem diuerſitatis inter contractus & vltimas voluntates, & ibidem Soci. Quam rationem ponũt etiam (licèt non ita clarè) Raphaë. Fulgo. & Saly. in eadem l. 2. approbantes glo. ibi, quã etiam approbant alij Doctores communiter ibi. Sed tamen quoad caſum text. in dicto. §. Sic fideicommiſſum, verior eſt præcedens intellectus, ſcilicet, quod legatum prædicto modo relictũ ſit purum quoad ipſius ſubſtantiam. †
91 Sed cùm in effectu in caſu dicti. §. Sic fideicommiſſum, nõ fieret tranſmiſſio, ſi legatarius decederet pendente declaratione noluntatis ipſius hęredis, licèt poſtea nõ declaret ſe nolle, vt in dicto. §. Si tibi legatum, quoad illum inquam effectum poſſet talis diſpoſitio cenſeri cõditionalis, & ſic bene videtur allegari tex. in dicto. §. Sic fideicommiſſum, & d. l. Si tibi legatum, per glo. prædictam. Sed text. in. §. Quidam Titio, non videtur bene allegari per eandem, quia dictio, [*Niſi*] ponitur ibi pro, ſi non, vt inquit Bal. in dicto. §. Sic fideicommiſſum. Sed ex quo verba illa tendũt etiam ad reſolutionem diſpoſitionis, non multũ expedit circa id inſiſtere, cùm vtrunq; in eundem vergat ſcopum.

Extat ergo ex pręmiſſis, verum intellectum, quem omnes Doct. vbilibet ſequuntur ad. §. Sic fideicõmiſſũ, eſſe illũ, quę prædixi ſæpiùs, quòd ibi fuit diſpoſitio pura quoad ſeipſã, & nõ fuit poſita in meram hæredis voluntatem expreſſim & explicitè, eapropter eſt valida, ſicque non obſtat l. Senatus, §. Legatum, ſ. titu. 1. & alia iura cum eo concordantia, de quib⁹ vnà cum eorum ſolutionibus habita eſt mentio. ſ. Sed quia eſt reſoluenda ſub conditione, niſi hæres noluerit, &c. requiritur, vt hæres ſe velle declaret ad eum effectum de quo prædixi, ſcilicet ne vlteriùs idem hæres poſſit contrauenire reſoluẽdo diſpoſitionem: necnon quia illa conditio tacita (vt eſt. ſ. dictũ) quę ſubintelligitur ſub verbis reſolutiuis, videlicet, ſi hæres voluerit, cùm veniat ex teſtamento, impedit tranſmiſſionem fideicommiſſi, fideicommiſſario interim decedente, vt in d. l. Si legatum purè, & in dicto. §. Quidam Titio, & ſic (vt in præceden. fuit dictum) iſto reſpectu non tranſmiſſionis conſiderato, vera eſt concluſio glo. & Doctorum, quæ ponitur in d. l. 2. de In diem adiect. videlicet, quòd in vltimis volũtatib⁹ quęlibet conditio etiam reſolutioni vel exequutioni adiecta, ſuſpendit ſubſtantiã diſpoſitionis. Intelligi enim debet, quoad non tranſmiſſionem, id eſt, quoad impediendum illam, & ita propriè loquitur dictus. §. Quidam Titio, & d. l. Si legatum, vt prædixi. Et (vt. ſ. eſt dictũ poſt Bart.) ſatis colligitur iſta concordia ex illa impropriętate, quaſi poſita in dicto. §. Sic fideicommiſſum, dum dicit litera, [*Quaſi conditionale, &c.*] Nam vult ille tex. quòd illud fideicommiſſum non ſit abſolutè conditionale, ſed quo ad quid, hoc eſt, quo ad non tranſmiſſionem. Et iſta ſunt notãda in

Ad eãdẽ rẽ.

Declaratio reſtrictiua ad glo. Co. A. in d. l. 2. de In diem adiect. in arti. vltimarũ voluntatũ reſoluendarum, quas æquiparant eiuſmodicõtractibus in itis.

Ad eundem §. Sic fideicom.

in iſtius l.intellect. iũcto. §. Sic fidei-
commiſſum, quia non reperientur
ita explicata per Docto. in prædictis
locis,ne dicam in præſentiarum.

Agitur hic de intellect. & conciliatione primi reſponſi huius Leũ. 2.

Rurſus ad materię declarationem
inſurgit alia principalis difficultas.
Nam hîc in prin. ſecundũ cõmunia
deciditur, quòd legatum cum adie-
ctione illa factum, ſi Titius arbitrabi
tur,eſt conditionale, ſed in ſecundo
reſpõ.dicitur, quòd legatum relictũ
arbitrio Titij vel tertij,eſt purũ.Con
tra quod vltimum opponit Bal.met,
& eſt de intentione Bart.de.l.fi.C.de
Contrahend.emptio. Vbi probatur,
quòd quando arbitrium alicuius in
aliquo actu,vel ad aliquē actũ requi-
tur,ſemper ineſt tacita cõditio,ſi ille
arbitrabitur. Et ſi arbitriũ non ſubſe
quatur,cõtractus corruit. Sed in hac
l. ſecũdo reſpon. probatur, ꝙ legatũ
remiſſum in arbitrium, vel arbitrio
alterius non conditionaliter,illo nõ
arbitrante,nõ deficit: igitur,&c. Sol-
uit Bal.quòd ibi loquitur in contra-
ctibus,qbus non ita fauent iura,pro-
ut vltimis voluntatibus, de quibus
iſta l. loquitur,vt l.Fauorabiliores,ff.
de Regu.iur.l.1. C.de Pecu.eius qui
lib.me.& in.c.Cùm dilecti,de Dona
92 tio.†Ideo enim in vltimis voluntati-
bus nemine arbitrante,recurritur ad
arbitrium boni viri, quia cùm teſta-
tor nõ ita poſſit præcogitare, vel præ
uidere in futurum, mortis forſan co-
gitatione deterritus, vt in l.Hac con
ſultiſſima,§.At cùm humana fragili-
tas,C.Qui teſta.face.poſſ. prout poſ-
ſunt præcogitare contrahentes,& ſi-
bi ipſis in poſterum proſpicere,meri-
tò l.pro teſtatore cogitat,& ei⁹ defe
ctũ ſupplet. Et iſta fuit rõ Dy.hîc,vt
Bal.& Docto.referunt. Quæ quidem
ratio comprobatur. Nam in vltima-
rum voluntatum ſubſiſtentia & vali
ditate, & ſic vt poſſint ſortiri effectũ
debitũ,vertitur fauor publicus. glo.
eſt ordi. & cõmuniter approbata in
l.Gallus,§. Quid ſi is,vbi Bal.& Mod.
eam notant. ſ. de Lib.& poſthu. Pro
qua eſt tex.in l.Vel negare,ff.Quem
93 admodum teſta.ape.† Alia autē diffi
cultas de l.A teſtatore,mota per Bal.
quo ad ablatiuos abſolutos, eſt impe-
tinens vnà cum eius ſolutione: quia
iſte ablatiuus, arbitrio, poſitus in ſe-
cunda parte huius legis, non eſt, ne-
que poteſt dici abſolutus, cùm non
qualificetur ab aliquo adiectiuo. Et
ſic ll.dicentes importari conditionē
per ablatiuos abſolutos loquuntur
in plurali, & non in ſingulari: quia
(vt dixi) etiam ſecũdum traditiones
Grammaticorum, vt dicatur abſolu-
tum, requiritur concurſus ſubiecti
ſubſtantiui qualificati ab adiectiuo
vel accidenti,& tunc fit vnum com-
plexum, & vocantur ablatiui abſolu
ti, vt patet in l. Acceptis numis.ff. Ad
l.Fal.& in l. Deducta,§. Numis.ff.Ad
Treb.& in d.l.A teſtatore cũ alijs.Cũ
ergo in hac l.2.reſpõ.ſit ſimplex ſub-
ſtantiuũ,nõ qualificatũ ab adiectiuo,
ſed eſt abſolutè ꝓlatũ.ſ.arbitrio ef-
fectiui caſus,& reſoluit̃ ĩ accuſatiuũ,
i.ad arbitriũ,& ſic nõ ſunt hîc ablati-
ui abſoluti: ergo (vt dixi) oppoſitio
Bal.prefata nõ meruit ſignari,licèt Ia
ſo ſimpliciter referat Bal.hîc in hoc
puncto,& non tangat aliquid ex prę
dictis. Quod tamē circa hoc dixi,eſt
veriſſimum. De cæteris difficultati-
bus dic vt per eundem Bald.hîc,cu-
ius dicta non indigent additione.

Quibus explicitis, priuſquã legis
noſtræ commentario colophonē(vt
aliàs dicitur)imponam,peropportu-
nũ mihi viſum fuit aliqua in mediũ
afferre,ex quibus intelligentia iſtius
l.dilucidiùs percipi valeat. Et quidē
in primis præſeferendum eſt,cõmu-
nem gloſſarũ & Doctorũ ad hãc l.in
primo

Agitur in ſe quen. vltimatè de huius l. Intellectu.

primo reſpon. intelligentiam in ſe ipſa veriſſimam eſſe, patũ tamen dubitabilem, necnon diuinatoriã quo ad literam textualem, quum ex tex. netuis euinci nequeat, quaten' præfata intelligentia communis in primo reſpon. huius l. aſtruit, arbitrij cõditionem fuiſſe expreſſam, dictumq; per teſtatorem, lego Titio decem, ſi Sempronius arbitrabitur, vel ſi arbitratus fuerit, vel ſi ei videbitur. Quæ omnes loquendi normæ in idem recidunt, vt in præceden. ſ. hac l. eſt traditum. In hac quippe litera neque de expreſſione certæ quantitatis, neque de cõditionis arbitrij expreſſione fit mentio: præſertim quia immediatè poſt prima verba ſubijciuntur verba illa, [*Veluti conditio poteſt.*] quæ dictio, veluti, deſignat ſimilitudinẽ. Si enim iſte legandi modus aſſimilatur cõditioni, ergo legatũ non fuit factum ſub expreſſa & vera cõditione, cum pro cõperto iure habeatur (prætermiſſis Philoſophorum traditionibus) nullum ſimile eſſe idẽ cũ ſuo ſimili. l. Quod nerua, cum glo. ff. Depoſiti. l. Qui liberis, ĩ prin. de Vulgo. & Pupi. vbi Bal. & alij notãt. Quã ob rem ſuſpicor Iurecõſultum aliud in prima huius l. parte voluiſſe decidere, non quidem repugnans cõmuni gloſſarum & Doctorum intentioni, quinimo eidem ſatis contiguum & affine, in eundemque ſcopum cũ eo tendens, ſed aliter atque aliter. Siquidem germana ac genuina principij iſtius l. ſpecies eſt, teſtatorem dixiſſe, lego Titio decem in arbitrium Seij, ſeu confero iſtud legatum in arbitriũ Seij, & fuit quæſtionis, an eiuſmodi legatum eſſet purum, vel conditionale. Iureconſultus reſpondet eſſe conditionale, nam habet in ſe ipſo conditionem implicitã, & ipſius legati ſuſpenſiuam quouſque Seius arbitretur, legatum deberi, vel minimè. Quæ conditio ſubintellecta vel implicita operatur idem quoad legati ſuſpenſionem, ac ſi expreſsè adiecta fuiſſet, dicendo, ſi Seius arbitrat' fuerit, vel voluerit arbitrari, vt ibi dũ tex. dicit, [*Veluti conditio.*] prout ſtatim latiùs explicabitur. Potuitque probabiliter dubitari, an tale legatũ in alterius arbitrium collatum, eſſet conditionale, vel purum, ob ſecundã huius l. partem, vbi fuit purum, etiam ſi arbitrio alterius, tutoris putà, relictum fuerit. Sicque videbatur, quòd cùm in primo & ſecundo reſponſo legis non fuerit vlla conditio arbitrij explicita vel expreſſa: item & in eodem ſecundo reſponſo legatũ nõ fuerit cõditionale, ſed purum, quòd idem iuris eſſe deberet in vtroq; caſu, primo & ſecundo. Sed contrariũ deciditur hic primo reſponſo. Tum primo ex natura dictionis, ĩ, quæ adiecta dictioni [*Arbitrium.*] & ſic caſui accuſandi, reſpectu tractus futuri tẽporis, prout hic fuit adiecta, importat conditionem. Ad id citatur l. Solemus, ff. de Condi. & demonſtr. per Bart. in l. Quibus diebus, §. fi. col. 2. in fi. eo. titu. Ad idem allegatur l. Si in idem, & l. Si in Annos, & l. Nec ſemel, §. Si in habitionem, ff. Quando dies lega. ced. & hanc adducit Bart. in l. 1. col. 6. verſic. Tertio principaliter, eiuſdem titu. de Condi. & demõſtra. ſubdens regulam in hac præpoſitione & ſimilibus, Quãdo per prępoſitionem diſpoſitio ſuſpẽditur in futurum aliquem euentum incertũ, tunc inducitur conditio, & ita fuit in ſpecie principij iſtius l. igitur, &c. Tum etiam ſecundo quia iſte intellectus colligitur ex verbis ſecundi reſponſi, ibi, [*Neque conditio ineſt legato.*] Nam cùm tex. in aduerſatiua, ſed cũ, manifeſtum, & omnimodum faciat diſſi-

Species vel Exẽplũ primæ partis huius legis.

Dubitatiõis cauſa, adhæc nouã intelli gentiæ ſpeciem.

Regula in materia prępoſitionum

diſsidium inter primũ & ſecundum iſtius l. rñſum, apertiſsimè vult (aliàs nulla eſſet diſtinctio) q̃ tex. in primo rñſo loquatur de conditione tacita, inhærente legato relicto ſub illis primis verbis, [*in arbitrium, &c.*] In ſcdo autem reſponſo loquatur quando legatum in ſua ſubſtantia fuit purum, & ſic non ſuſpenſum in alicuius conditionis euentum, cùm neq; vlla fuerit explicitè appoſita, neq; tacitè ſubintelligatur. Et hoc eſt quod tex. ibi dicit [*Neq; conditio ineſt legato*] id eſt, non eſt conditionale, neq; ſuſpenſum, ſecundum expoſitionem Bal. & Docto. ibi. Si enim in ſecundo l. reſpõſo aduerſante (prout in iure & in facto aduerſatur) primo conditio non ineſt legato, ergo ſequit̃, q̃ ĩ prima parte ineſt, id eſt, cenſetur intra ipſum legatum eſſe, & ſic implicitè & formaliter. Illud nanq; ineſt, quod eſt intra ipſum actum. l. Lecta, verſicu. Dicebam, ibi, [*Stipulationi ineſſe creduntur*] ff. Si cert. peta. vbi Docto. exponũt illa verba, id eſt, intra ipſam ſtipulationem formaliter, & ſic intrinſecus, & per quãdam inhærentiam implicitam intra actũ eſſe credunt̃. Nam dictio, in, in compoſito, ſignificat intrinſecitatem, ſecundum Bar. in l. Gallus, §. Ille caſus. 2. col. in fin. ff. de Libe. & poſthu. vbi loquitur in terminis noſtris de verbo, ineſt, allegando eandem l. Lecta. Et quatenus text. hic in princi. dicit, [*Veluti conditio*] ipſius ſenſus aptus & cohærens eſt, velle conditionem tacitam, illam videlicet, ſi tertius arbitrabit̃ quę legato ineſt, relicto in q̃. pverba pfata, [*In arbitrium,*] ſimilem eſſe cõditioni expreſſæ, ſeu ex plicitę, ſi arbitrat⁹ fuerit, vel ſi arbitrabitur. Vt quẽadmodum conditio expreſſa & explicita legato adiecta poteſt in arbitriũ alterius conferri, eodem modo tacita, implicita & inhęrẽs huic formę legandi, de qua in prin. iſtius. l. ſcilicet, Relinquo in alterius arbitrium. Fit itaq; in hoc prin. ſeu primo reſponſo parificatio & adęquatio conditionis expreſſæ ad tacitam & rectè, quia cũ iſta conditio tacita ſubintellecta ſiue implicita proueniat à verbis teſtatorum, eſt prope eiuſdem effect⁹, cuius eſt expreſſa, quia ſuſpendit diſpoſitionem, & reddit legatum, cui cohæret, in tranſmiſsibile legatario, ea pendente, mortuo. Omnis enim conditio tacita ex teſtamẽto proueniẽs ſuſpendit diſpoſitionem, & ex conſequenti impedit trãſmiſsionem. Bar. in l. Cõditiones extrinſecus. 1. Opp. ff. de Condi. & demonſtra. ad fi. titu. & ibidem Ioan. de Imo. & Pau. de Caſt. & eſt tex. in l. Quod purè. 1. 2. rñ. ff. Quando di. lega. cedat. Quem in d. l. Conditiones Bart. etiam citat. Neq; huic intelligentiæ refragatur tex. ĩ. iſta l. ĩ illis verbis [*Si uoluerit*] q̃ a declaratur per principium l. vt loquatur de voluntate non ſimplici & abſoluta vel libera, ſed de arbitrária voluntate ſiue regulata ratione, & ei ſuppoſita. Nam maioris virtutis, efficiæ, & influentiæ eſt clauſula præcedens ad declarandam ac determinandam ſequentem, quàm ſit ſequens quoad declarationem & determinationem præceden. Bar. per tex. & glo. ibi in l. Quiſq̃s, de Lega. 3. & in l. Auia, in prĩ. ff. de Conditio. & demonſtra. & in l. Siquis ex argentarijs, §. 1. Si initium. 1. col. ad medium, ff. de Eden. in lect. & in l. Filium, ff. Quãdo di. lega. ced. Et iſtud communiter ab omnib⁹ indiſcriminatim approbatur, vt conſtat ex remiſsionibus in id nouè congeſtis per Tiraquel. in opere tetractus, fol. 124. nume. 25. cum princi. ſequent. Sicq; non eſt dicendum, iſtũ text. facientem mentionem de voluntate per prædicta verba, [*Si uoluerit,*]

Maioris efficaciæ, cenſet eſſe clauſula præcedens ad ſequentis determinationem quàm econtra.

E poſtq̃

poſtq̄ .ſ . in prin . fuerat nominatum arbitriũ,& in eo fundata ſpecies vel caſus figura, loqui de volũtate ſimplici, libera, & abſoluta, vt prædixi: neq; per illũ debere declarari principium legis, quod (vt dixi) loquitur in arbitrio, & ab eo Iuriſconſulrus exorditur thema principij. Imouero dicendũ eſt ecõtra, ipſum .2. reſponſum debere declarari per ipſummet principiũ, vt dixi, aliâs eſſet velle Iurecõſultũ incontinenti ſeſe corrigere, q̄d non eſt dicendum .l. Non ad ea, verſiculo, Quòd ſi purè, ff. de Conditio. & demonſtra. Necnon eſſet velle Iureconſultum ſubuertere vnico verbo omnes tex. ſecũdum communes declarationes gloſſarum & Docto . probantes captatoriam diſpoſitionem eſſe eam, cuius ſubſtantia confertur in liberam alterius volũtatem, àc proinde eſſe improbatam, vt ſuprà fuit traditum. Neq; etiam obſtat, ſi dicať aut velit dici, ꝙ ſub verbo, [*Arbitrium.*] in prin. iſtius l. prolatum comprehenditur voluntas prætextu, ꝙ ſit nomẽ generis: nam iſta eſt æquiuocatio, & quidem intollerabilis. Quia imò voluntas eſt genus, & diſtinguiť in duas ſpecies, ideſt in voluntatem liberam, ratione non ſubnixam, & in voluntatem regulatam ratione, quæ eſt eadem cum arbitrio vel arbitratu, & ſic arbitrium eſt ſpecies diſtincta à voluntate libera, & eidem oppoſita, & conſequenter non poteſt eam includere: & hoc eſt veriſsimum, vt patet ex diſcurſu eorum quæ in hac materia tradunt Bart. Bald, & alij Docto. hic. & idem Bat. vbi notanter in hac materia in Extrauagãte Ad reprimẽdum, in parte, videbitur, poſt prin. vbi ponit pro ſpeciebus oppoſitis, arbitrium & voluntatem. Et licèt dicat arbitrium includere volũtatem, ſi loquitur de volũtate rationali, vel ratione regulata (nam non poteſt vllo modo de alia loqul, per prædicta) non eſt propria, neq; vera incluſio; quum nihil aliud ſit arbitrium in ſe ipſo eſſentialiter vel in ſubſtantia, q̄ voluntas ratione regulata, quæ ratio eſt differentia quædam ſubſtantialis, per qnam diſtinguitur à voluntate ſimplici, vt potè ſpecies eidem oppoſita. Sed ita eſt, quòd vnum & idẽ non poteſt ſeipſum includere vel cõprehendere, quæ res eſt adeò proxima ſenſui, vt in ea rationem aut aliq̄d fundamẽtũ pręter ea quę ſunt iuris & rationis naturalis quęrere, ſit infirmitas intellectus, vt aliâs Bal. refe-rẽs Philoſophũ, inquit in l. Teſtium, ad fi. C. de Teſti. & alibi ſæpe. Et ratio iuridica in idem conſonat, quinimo non potuerat ab hoc diſſonare, quũ ars naturam imitetur, §. Minorem, cũ alijs Inſti. de Adoptio. Nam cùm includens & incluſum habeant intrinſecam correlationem, manifeſtè liquet, ꝙ inter ea debet eſſe diſtinctio eſſentialis .l. ſi ff. de Accepti. l. fi. C. de Indicta. vid. tollen. l. 1. C. de Cupreſſis, lib. 11. Quemadmodum inter agens & paſſum, eligentem & electũ, creditorem & debitorẽ, & his ſimilia. Facit l. Vtannius, §. Sed cùm duo, ff. de Fideiuſſor. Et talis voluntas, ideſt rationalis, quæ eſt ipſummet arbitrium: item ſimplex & libera voluntas ſunt (vt dixi) ſpecies oppoſitæ, quæ includuntur ſub voluntate genericè ſumpta vel accepta. Sed arbitrium in genere non reperitur, imouerò neque eſt reperibile, quum ad quencunque referatur, ſiue ad priuatum, ſiue ad iudicem, ſemper ſignificat voluntatem ratione conſtrictã & ſubnixam, atq; ab eadem regulatã & limitatam, ſemperq; eſt ſpecies diſtincta à volũtate libera, & illi oppoſita: & iſtud eſt Phĩs moralibus expeditiſſimũ, & extra omnem cõtrouerſiam, necnon eſt de apertiſſima intẽ- Atten.

tione

tione omnium ll. in hac materia loquentium, quarum.s.in iſtius l.commentario affatim eſt habita mentio. Sicque ex prædictis patet, iſtum tex. in illis verbis, [*Si noluerit.*] neceſſariò eſſe intelligendum prout glo. hic exponit, cum qua communiter ac ferè omnes ſcriptores in præſentiarum conſentiũt. Quæ expoſitio eſt, id eſt, voluntariè, vel cum voluntate arbitratus fuerit. Et ſic ciuiliter & rationabiliter, & ex motiuo iuſtę & rationabilis cauſæ: talis nanque conditio arbitrij æquiparatur (vt hîc tex. vult) cuilibet alij poſſibili conditioni & honeſtæ, quæ fuiſſet tali legato per teſtatorẽ expreſſim appoſita, vel ex verbis ab eo expreſſis colligeretur, vt in prin. iſtius l. (prout.s.declaraui) dicitur.

Neque etiam huic noſtræ intelligentię, communis intelle. declaratoriæ, obſtat quod text. in hac l. inquit, ſecundo reſponſo, vel deciſione, reddendo illius rationem, ibi, [*Nam legatum in arbitrium alterius collatum pro boni uiri arbitrio accipi debet.*] Quia debet intelligi, vt Bald. apoſtillat, quando arbitrium confertur per modum declaratiuũ, vt eſt in caſu illius ſecundi reſponſi, non autem in caſu primi vbi cõfertur legatũ in arbitrium alteri⁹ tacitè, conditionaliter & ſuſpenſiuè & ſic non declaratiuè. Quapropter ratio illa adaptatur caſui ſecũdo cui proximè adiacet, & non poteſt trahi ad primum, quia (vt prędixi) primum & ſecundũ reſponſum diſtant (vt in prouerbio eſt) ex diametro, & inuicẽ nihil inter ſe habent cõmune. Ergo ratio ſecũdi reſponſi non poteſt congruere primo, vtpote ab eo diſtincto & eidem quodãmodo oppoſito: quãquam non diffiteor, ꝙ ratio. 2. reſponſi generaliter accepta ad primũ adaptari poſſit, vbi is in cuius arbitrium legatũ eſſet conditionaliter relictũ, perperã eſſet arbitratus, nã fieret recurſus ad iudicẽ, prout in ſecũdo recurritur ꝓ declaratione quãtitatis indeterminatæ. Sic itaq; verba illa ſuperiùs recitata, [*Nam legatum in arbitrium alterius, &c.*] generaliter & abſolutè, ſiue in abſtracto accepta, referuntur (vt dixi) ad primũ legis reſpõſũ, quoad arbitriũ inq̃, ſubſtantiã legati certi cõcernens. Itẽ & referuntur ad ſecundũ legis reſponſum, quoad arbitriũ concernẽs legati incerti declarátionẽ, ſed ſi ſpecialiter verba illa accipiantur, vt ſint redditiua rationis. 2. reſpõſi textualis, vel ſecũdæ deciſionis iſtius l. ad illã ſunt duntaxar coarctanda, & nequeunt ad deciſionem poſitã in prima legis parte flecti, vt.s. eſt dictum.

Reſolutio itaq; in iſtius l. interpretatione eſt, ꝙ lagatũ certum factũ vel collatũ in arbitriũ tertij, eſt cõditionale, propter cõditionẽ tacitã & ſubintellectã, ac ſi cõditio arbitrij, vel, ſi fuerit arbitratus, foret expreſſa. Et vtroq; modo legatũ cõceptũ vel relictũ valet cõditionaliter, & ſuſpendit̃ in euentũ conditionis. Sicq; interim i. nondũ ſubſequuto arbitrio, eſt intrãſmiſſibile ad legatarij hæredes. Secũdũ quæ ceſſant ambages & anfract⁹, & manet cõis intellectus appoſitiſſimè explicatus, & reſolutus vſque ad prima iſtius materiæ principia. Et ſub declarationes ad eũ per me.s. in textualibus poſitæ poſt Doct. procedũt & cõcinè quadrãt, & adaptãtur ad vtrunq; modũ legãdi, tã ꝑ conditionẽ expreſſam, q̃ ꝑ tacitã. f. ꝑ verba illa, [*In arbitriũ.*] à q̃bus l. iſta inchoat. Et p.s. ſcripta explodit̃ apertè intellectus, quẽ ad huius l. i. partẽ ponit Rapha. Cu. in l. Is q̃ hęres, ad ſi. pricipij: s. de Acqui. hæredi. quatenus aſtruit primã iſtius l. partẽ non eſſe intelligendã

Epithome reſolutoria.

gẽdã in cõditione arbitrij.i.ſi tertiꝰ arbitrabiť,ſed in arbitrij.i.voluntatis libere cõditionẽ tacitã.i.ſi voluerit arbitrari,quæ etiã ineſt alij cuicũq; cõditioni poſsibili & honeſtę,vt ſi in Capitolium aſcẽderit & ſimili. Et ꝙ iſte tex.ſecundum eum velit nõ eſſe differentiam an teſtator dicat,ſi Titius voluerit,an, ſi Capitolium aſcenderit:nam vtroq; caſu ſecundum eum conditio ineſt,ſed quoad valorem legati differt, quia primo caſu non valet,ſecundo autem ſic.Hęc ille.Quẽ intelľ.commẽtus eſt ipſe ex proprio cerebro,prout ex Iouis cerebro Poëtę tradunt ortam Mineruam,ad effugiendum inconueniẽs,ne lex iſta approbando conditionem illam,ſi Titius arbitrabitur,adiectam legato videretur approbare voluntatem captatoriam,ac ſi idem importaret cõditio,ſi arbitrabitur, quod conditio, ſi voluerit.Sed non poſſum mihi perſuadere,quin ipſe Rapha.fallat,& fallatur:quia imò ex ſuprà plenè traditis in huius materię proceſſu patet iſtas conditiones eſſe prorſus oppoſitas,& inuicem omnino repugnãtes: cùm illa,ſi voluerit,deſignet,atq; importet liberam & abſolutam volũtatem,id eſt,non ſubnixam, neq; conſtrictã ratione:alia autem,ſi arbitretur,importat volũtatẽ ratione regulatam,vt in proſequutione materiæ, ſuprà ſæpe eſt dictũ ac repetitũ,& ſuprà etiã in textualibꝰ retuli,& ſequutus ſum optimã & ſolidã declarationem Pau.de Caſt.hîc,ad hãc cõditionẽ,ſi arbitrabitur,ex qua reſultat apta & efficax differẽtia inter has duas conditiones,ad eã meipſum refero. Nõ eſt ergo curãdũ de intelľ.Rapha. cerebroſo,quũ neq; eliciatur ex litera iſtius l.& præſuppoſitum ipſius eſt contra oĩa:nimirũ quia mos ipſius penè ꝑpetuus eſt velle oĩa inuertere, & eã obrẽ ſæpenumero ꝑnicioſè errat,vt in ſimili tex.ait in l. Si ſeruum, §.ſequitur,ff.de Verb.ob.

Aduerſus Rapha. Cu.

His oĩbus hucuſq; in huius l.cõmẽtario traditis,è re arbitramur fore epithomẽ textualiũ & cõcluſionũ gloſſarũ cũ opportunis Bar.& Doctorum crebrioribus interpretationibus in eundẽ ſcopũ tendẽtibus,in calce adnectere.Nã licèt Bar. multa ſup gloſſis tradat,quia tamẽ in pluribꝰ loquitur confuſè & ſuperfluè, idem ꝑ idẽ multoties repetens & inculcans, vt inquit & rectè Pau.Caſtren. Idcirco poſt eũdem aſſertiones reſolutorias ſubijciendas duxi.

Prima, quando in arbitriũ alterius, ſiue hæredis,ſiue legatarij,ſiue tertij, ſubſtãtia legati certi cõditionaliter (ſiue arbitrij, inquã,conditio ſit expreſſa,ſiue tacita)cõmittitur,expreſſa re,vel quantitate,legatũ mero iure valet,& tenet,ac ſi in quãcũq; aliã conditionẽ poſsibilẽ & honeſtã id ſuſpenderet:tali itaq; cõmiſſario arbitrante,ſicq; purificata cõditione legatũ efficaciter valet:ſed interim pẽdet,& eſt intranſmiſsibile. Et ita loq̃tur primũ iſtiꝰ l.rñſum ſcdm coẽm.

Secũda,quãdo declaratio quãtitatis vel rei legatę arbitrio alicuius remittitur abſq; aliqua rei vel quãtitatis expreſsione,eo caſu legatũ nõ cẽſeť eſſe conditionale, quin potiùs purũ & tranſmiſsibile,vt in ſecũdo iſtiꝰ l.reſponſo ſecũdũ cõmunẽ.

Tertia,ſi electio ꝑſonę legatarij cõmittať alicuiꝰ, valet cõmiſsio,vt in l. Vtrũ,§.Cũ quidã,ꝟ.de Rebꝰ dub. & l. Cũ quidã,ſecũda,in primo rñ.& in l. Vnũ ex familia,in prin.& in.§.Rogo, ꝟ.eo.quarũ legũ iſta eſt propria materia,quãq̃ ipſiꝰ legati ſubſtãtia in alienã volũtatẽ cõmitti non poſsit, quia eſſet diſpoſitio captatoria, ac proinde inualida ſecundum cõmunem.

Quarta,

Quarta, quando reſolutio legati cõmittitur in alterius noluntatẽ prę poſita dictione exceptiua,niſi,vt puta,lego.c.alicui, niſi hæres, aut terti⁹ vel ipſe legatarius noluerit, tale lega tum non eſt abſolutè conditionale, imò cenſetur purũ: quanquã in euẽtum vel purificationem noluntatis veniat reſoluendũ. Ita procedit deciſio.§.Sic fideicõmiſſum,l.Fideicõmiſſa.ʒ.tit.1.non tamen eſt tranſmiſſibile legatario mortuo pẽdente declaratione noluntatis hæredis, vel tertij,vel ipſiuſmet legatarij.

Quinta,quãdo legatum vel fideicommiſſum ponitur in conditionẽ ſecundariam,hoc eſt,concipitur prę poſita dictione,cùm,quæ principaliter deſignat tempus, ſecũdariò autẽ conditionem, ſi talis conditio deſignata per illam dictionem, cùm, refeatur ad legatarium,vt cùm voluerit legatarius,tale legatum cenſetur eſſe purum ſecũdum veriorem opi. Alex.hìc,col.4. poſt Raphaë.Cu.cõtra Bart.Si verò adijciatur hæredi,valet:ſed differtur exequutio ſeu petitio legati per totum tempus vitæ ipſius hæredis non declarantis: eo autem abſq; declaratione mortuo, hæres eius tenetur confeſtim reddere legatum ipſi legatario,vt in d.l. Fideicommiſſa,§.Hoc autem:vbi eſt text. no. & rationem differentiæ inter verba,ſi voluerit,&cùm voluerit, ponit Ioan.de Imo.hic,col.3.in verſ. Sed mirum videtur.

Sexta, quando legatum vel fideicommiſſum relinquitur ſub conditione prædicta, cũ extraneus voluerit,idem iuris eſt, prout quando relinquitur ab hærede, cùm hæres ipſe voluerit:& ita etiã poteſt procedere tex.in prædicto verſi. Hoc autẽ,eiuſdẽ l.Fideicõmiſſa,ſcd̃m Bart.in prin. col.2.quẽ Alex.ſequitur reprehẽdẽs Ioan.de Imo. tenentem contra Bar. Et hoc debet ſubintelligi, prout in præcedente concluſione,in verſicu. Si verò,fuit explicatum.

Septima,ſiue legatum remittatur in arbitrium,ſiue in voluntatem legatarij, & ſic per quæcunque verba, modò voluntatem,modò arbitrium importantia, ſemper & indiſtinctè valet, conditionaliter tamen, id eſt, ſi declarauerit ſe velle, vel ſi arbitretur ſibi deberi,vt in.§.Illi ſi volet.l.Si ita legatum,de Lega.1.

Octaua concluſio, licèt quoad legati validitatem non interſit inter commiſſionem in arbitrium hæredis & tertij, tamen quoad effectum recurſus ad bonum virum bene intereſt:habita, inquàm, diſtinctione, an in arbitrium commiſſum ſit conditionaliter,necne: vt eleganter declarat Pau.de Caſt.hic,in glo.mag.

Nona & vltima , ſicuti nihil refert an legatum relinquatur in arbitriũ hæredis, vel tertij, vt eſt proximè dictum,quia vtroq; caſu valet, ſic etiã per contrarium, vt legatum non valeat, parui aut nihil refert, an legatum conferatur in voluntatem hæredis vel tertij, quia vtroque caſu legatum eſt captatorium & inualidũ ſecundum glo. ſecundam hic,& declarat Ioan. de Imo. ſuper glo. ſi. taxans illam non bene ſentientem in hoc. Quid autem de his tenendum ſit attento iure hodierno, id eſt, huius regni, vide quæ tradidi.ſ.in glo. prima, verſicu. Hodie autem , ad ibi dicta me refero.

Et in prædictarum concluſionum tractatione ac reſolutione extat potiſſimum fundamẽtũ materiæ iſtius l. genuinæ, vt ſic dicam, cardinale. Cætera ſuppleantur ex dictis Pau.de Caſt.Et de huius l.interpretatione.ſ. ſcripta ſufficiant.

Summarium.

1 *RATIO primi reſponſi iſtius l. ſtat in dinumeratione rerum diſcreta & ſeparata cuiuſque earum, quæ cẽſeri debet, ac ſi in diuerſis diſpoſitionibus facta eſſet, prout in ſimili dicitur in perſonarum enumeratione.*

2 *Conſequentia de rebus ad perſonas, & econtra eſt probabilis, & iuridica.*

3 *Ratio præfatæ rationis eſt, quia talis dinumeratio, uel denominatio fit ac neceſſariò facienda eſt per copulam, uel in oratione ſoluta, in qua punctus habet uim copulæ.*

4 *Inductio tex. in. §. His ita, l. Vnicæ, C. de Cadu. tollen.*

5 *Datio in ſolutum uitiatur in totum, ſi res ita data excedat quo ad ualorem ipſum debitum, pro quo fuit data.*

6 *Leges reg. permittentes emptori retractum rerũ uenditarum habent etiam locum in rebus datis in ſolutum, ut eadem ex cauſa, uidelicet proximitatis retrahi poßint intra nouendium.*

7 *Verbum uenditionis in dubio regulariter continet omnem alienationis ſpeciem.*

8 *Ad l. Dudum reſponſio, & uerus intelle. ul. omnino Tiraque. in prædicto opere retractus, in præfatione. 4. char. nu. 16. cum multis ſequen. Vbi in nu. 21. Allegat Ioan. Fa. quem infrà ſtatim adduco, & cum eo etiam citat plures Docto. poſtea autem nu. 31. uidetur ſubdubitare: tandem tamen uidetur in idem inclinare, ſcilicet, quòd illius diſpoſitio non ſit contra, ſed potius præter ius commune, prout infrà teneo, & arbitror id eſſe uerũ, & placuit mihi poſtquam iſtud ſcripſeram, illum uidere.*

9 *In materia limitatoria licita eſt extenſio regulariter de uno caſu ad alium, in quo ſit eadem ratio, uel ſimilis.*

Lex. ij.

QVOTIES nominatim plures res in legato exprimũtur, plura legata ſunt. Si autem ſuppellex, aut argẽtum, aut peculium, aut inſtrumentũ legatum ſit, vnum legatum.

LEX iſta ſummatur vt per Barto. Si plures res nominẽtur plura ſunt legata, ſecùs ſi vno vniuerſali nomine cõptehẽdãtur: debuiſſet addere, vel generali, vt ſummat Bald. poſt Dy. vel cõplexiuo ſeu collectiuo, prout ſummat Pau. de Caſt. Nam de his omnibus loquit' litera iſtius leg. in effectu inquam, & re ipſa quoad iuris efficaciam.

Ex hac l. primò colligitur differentia inter legatum factum nominatim ſeu diſcretim de pluribus rebus, & factum coniunctim, ſub nomine vniuerſali, aut generali, aut collectiuo ſeu complexiuo. Nam primo caſu cenſentur plura, & diuerſa legata: ſecundo cenſetur vnum legatum. Et omiſſis alijs declarationibus per Doctor. traditis, in l. Neminem, quæ proximè ſe-
1 quitur. † Ratio primi reſponſi iſtius l. poteſt eſſe, quia ſicut enumeratio diſcretiua plurium perſonarum operatur, & inducit, vt onus eis iniunctum ſubire cogantur pro vitilibus, ſiue æqualibus portionibus, acſi in diuerſis diſpoſitionibus ſeparatim grauarentur: vt in l. Si hæredes nominatim. ſ. titulo. 1. vltr. char. ex qua iſtud clarius probatur, quàm alibi ſecundum Bal. ibi, licèt glo. ibidem citet alias concordãtes. Ita etiam dinumeratio plurium rerum ſeu ſpecierum diſcretim facta per teſtatorem in legando, ſeu in diſponẽdo, cenſeri debet fieri diuiſim, & ſic cẽſentur eſſe plures diſpoſitiones ſeu plura legata: conſequentia
2 ducta † à rebus ad perſonas, & econtra, quæ eſt iuridica, & probabilis. l. Si quis inquilinos. §. Si ita. ſ. titu. 1. & l. Si quis filio exhæredato, ante fi.

in

in verſ.Quatenus.ſ.de Iniuſto rup. & l.Qui furere. ff. de Sta.hominum, vbi Bal.& Albe.notant,& glo.& Docto.in l.3. ff. Si cert. peta.& Bart.in l. Miles ita.§.1.de Mili.teſt.qui tamen non allegat ad id aliquam bonam l.

3 †Et huius rationis ratio ſubiūgi poteſt: quia denominatio plurium rerum vel perſonarum, fit per copulā, vel per punctum, quod eſt vice copulæ, cuius copulæ natura eſt diſtribuere æqualiter vim verbi inter extrema copulata.l.Reos,§. Cùm in tabulis,ff.de Duob. re. l. 1. 2. C. Si plures vna ſenten.cōde.fue.Facit quod notat glo.in Auth.Cauſa quę fit cū monacho.C.de Epiſcopis,& cle.& conſequenter videtur diſponens facere duas diſpoſitiones ſeparatim, vel ſeparatas. Ratio ad ſecundum huius l. reſponſum, & ſic ad ſecūdam iſtius primi notabilis partem, poteſt deduci ex l.Vna.†§. His ita, verſi.Si autem ex his, C.de Caducis tollē.dum text. ad verbum inquit, [*Propter unitatem ſermonis, quaſi in unum corpus redacti ſunt.*] Quē tex.in propoſito iuris accreſcendi de quo ipſe loquitur, dicit Bart. ibi eſſe optimum alio qui ſit in iure, & eum ad rem de qua agimus ita induco.

Ratio ſecūdi reſpō.huius l.

4

Nam quemadmodum plures legatarij poſiti in eadem oratione cēſentur (vt ibi dicitur) adeò copulati, vt videantur redacti in vnum corpus & dicantur verbis coniuncti, vt ibidem dicitur: ſic etiā plures res ſimul prolatæ, ſeu enuntiatę vniuerſaliter, aut generaliter, aut complexiuè, ſeu collectiuè, cenſeri debent vnum corpus quo ad effectum prædictum, vt ſcilicet cenſeatur vna diſpoſitio, nō autem plures, eodem argumēto deſumpto de perſonis ad res per iura.ſ. deducta. Et quia inueſtigatio quę fit ad dignoſcendum, an diſpoſitio ſit vna vel plures, eſt quoad multa ſatis importans, ſubijciam ſummatim, & velut per epithomen nonnullas vtilitates ex eiuſcemodi diſquiſitione reſultantes, tam contractus, quàm vltimas voluntates, necnon alios actus concernentes.

Prima ſiquidem vtilitas elicitur ex l.Scire debemus, in prin. verſic. Secundumq́;, ff.de Verbo.obliga.ſcilicet circa nouationem, aliæ quinque colliguntur, ex gloſſis & dictis Bart. ibi videantur cùm expedierit: & ſic ſunt ſex.

Vtilitates reſultantes ex inueſtigatione, vel cognitione, an diſpoſitio ſit vna vel plures numero, & hic includuntur ſex.

Septima vtilitas, ſiue effectus inſurgit ex cognitione, an diſpoſitio ſit vna, vel plures, vt ſi ſtatutum diſponat, quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella: & res fuerint in tali cōtractu ſpeciatim nominatæ, gabella ſoluenda erit de qualibet re, aliâs ſufficiet vnam gabellam pro omnibus ſolui. Ad hoc ſolet allegari Bal.in l.fi. §.Præterea, C.de iure dot. ſubintelligendo iſtud, vt ibi per eum, an ſit vnum pretium, vel plura. Quam deciſionem fertur commendare Are. in ea l.Scire debemus. 5.col. Sed Bal.in mea impreſſione id nō dicit, & Are. in mea lect.non allegat Bald.ad hoc, licèt aliâs reperierim iſtud relatum in ſcriptis cuiuſdam Doctoris Hiſpani & antiqui, quem honoris ſui cauſa nō nomino. Et eſto quòd Bal. illud diceret, tamen talis deciſio vel cautela nō poſſet hodie adaptari ad gabellam, quæ eſt ſoluenda ex re vēdita ſecundum formam l. Quaterni gabellarum: quum ibi iubeatur ſolui vnum pro quolibet decemnario pretij conuenti in ipſa venditione, ſiue ipſo contractu venditionis: non autem pro quolibet contractu, vt ille falsò referebat Bald. dicere. Et ſic hodie non eſt vis, an ſit vnus contractus vel plures, vel vnum pretium aut plura, quo ad materiam gabellarum,

rum,quia non habetur in ſolutione gabellæ conſideratio niſi ad id quod prædixi: & illo attento ceſſat in illa materia diſquiſitio vel inueſtigatio vnitatis vel pluralitatis contractus, vel pretij.

Quo ad vali ditatem cõtractus.

Octaua vtilitas ponitur per Bal. in eodem. §. Præterea, col.2. quoad deceptionem vltra dimidium iuſti pretij, quia ſi ſunt plures contractus, poterit remedium illius habere locũ reſpectu vnius, in quo ſolo reperitur interueniſſe talis deceptio, licèt ex pretijs aliarũ rerũ poſſet ſuppleri iuſtum pretium. Nam quando venditio plurium rerum reputatur vt plures, vt quando quælibet habet proprium pretium deſignatum, non poteſt fieri ſupplementum iuſti pretij, ex aliarum rerum pretijs: ſed diuiſio pretiorũ appropriata cuilibet rei facit ſeparatum contractum de per ſe duntaxat conſiderabilẽ. Sed quando pro omnibus rebus deſignatur vnum pretium, non eſt opus hac conſideratione, quia ad cognoſcendum an habeat locum remedium l. 2. de Reſ. vẽ. debet fieri relatio totius pretij ad omnes res: an ſit iuſtum, id eſt, intra dimidium nec ne, id eſt, an ſit vltra, quod eſt cordi mandandum.

Nona reſultat vtilitas ex eadem indagatione, an actus cẽſeatur vnus, vel plures ex l. Si duos, ff. de Contrahen. emp. quoad validitatem videlicet contractus: nam ſi plures res deducantur in contractum diuerſimodè appretiatæ, etiamſi reſpectu vni⁹ ex eis contractus nõ teneat, valebit nihilominus tamen quoad alias res, quum ſint plures cõtractus eſſentialiter diſtincti, vt putà pro vnaquaq; re pretium ſeparatim cõuentum, & appropriatum, ſecùs ſi vnum pretiũ pro omnibus ſimile eſſet aſſignatũ, tunc enim vel in totum contractus venditionis eſſet validus, vel inualidus: cùm ius ex contractu reſultãs ſit indiuiduum.

De l. Si duorum.

Decima ſubſultat ex l. Si duorum fundorum, ff. de Act. emp. vbi videndi ſunt Bal. Rapha. Fulgo. & Paul. de Caſt. quam l. ſuo caſu, qui pulcherrimus eſt, dicit Bal. non eſſe alibi, in l. ſicut. C. eo.

De l. Nemi nem.

Vndecima deſumitur ex l. Neminem, quæ proximè ſequitur, videlicet, quoad agnitionem, & repudiationem legati, iuncta l. Grege, quæ ſtatim ſequitur. Inde eſt, quòd ſi pater hodie melioraſſet vnum ex filijs in quinta bonorum ſuorum parte, non poſſet talis filius melioratus vnam rem ex tali melioratione acceptare, & aliam repudiare, quum ſit vnum prælegatum: ſecùs ſi prælegatum fieret de pluribus rebus: cum earum ſpecificatione ſeparatim facta, etiã ſi tales æquiualerent quinto bonorum, non loquor eo caſu, quo facta melioratione in quinta bonorum parte, deſignaſſet ſiue aſſignaſſet eam in certis rebus: quia talis deſignatio tunc videtur facta potiùs, cauſa demonſtrationis, quàm ad aliũ finem vel effectum: l. Quidam teſta. vbi Bal. Bart. Paul. de Caſt. & Rapha. de hac re notant. s. tit. 1. imouero loquor in caſu, vbi ſimpliciter melioraſſet vnũ vel plures ex filijs in quibuſdam rebus æquiualentibus prædictæ quintæ parti bonorum, non facta denominatione ipſius quintæ partis, vel facta, tamen minus principaliter, vt putà dicendo, quòd meliorabat in tali, & tali re, æquiualentib⁹ quintæ bonorum parti, & ſic quòd melioratio fieret de rebus principaliter, & diuiſim, ſiue diſcretim per copulam, vel copulatiuè: ſicque eſſet multiplex diſpoſitio, vel plures diſpoſitiones: quo caſu (vt dixi) bene poſſet

Ad materiã meliorationis hodiernæ.

poſſet per talem meliorarum, vna ex illis rebus acceptari, alia, vel alijs reiectis, quum cenſeantur diuerſæ diſpoſitiones.

De l. Damnas eſto, in prin. iunctis alijs legibus

Duodecima poteſt vtilitas deſumi ex l. Damnas eſto, in prin. ff. de Vſufructu lega. iuncta l. Habitationis, cum glo. & l. In ſingulis, de Ann. lega. Quibus dicitur, quòd ſi alicui legetur habitatio quo ad viuet, eſt vnū legatum, vt in caſu dictæ l. Damnas eſto, in prin. ſed ſi legetur in ſingulos annos, ſunt plura legata, vt in caſib⁹ aliarum ll. in quib⁹ ponitur effectus huius differentiæ, quòd in primo caſu per mortem legatarij, legatum perit in totum, ipſoque iure: ſed in ſecundo caſu nō, ſed tranſmittitur ad hæredem legatarij decedentis pro reſidua parte anni inchoati, cui effectui poteſt adaptari alius, de quo in d. l. Neminem: nam ſi legatum habitationis fuit factū ſimpliciter & indefinitè quoad vitam legatarij, non poſſet fieri repudiatio pro parte temporis & pro alia parte agnitio: ſed alio caſu, id eſt, quando fieret in ſingulos annos, vel pro ſingulis annis, ſic.

Quo ad agnitionem, partis legati, an trahat ad aliá partem, vel nó.

Tertiadecima, quòd ſi eſt vnum legatum, legatarius agnoſcens partē illius videtur totū illud agnoſcere. l. Si cui res. ⁊. iſto titu. ſecùs ſi eſſent plura legata, argumento l. Sub conditione, ff. Quibus modis vſufructus amittitur, & l. Sed cum patrono, ff. de Bono. poſſe. tit. generali: eſt enim idem iuris in pluribus legatis eodem teſta. relictis, quod in pluribus hæreditatibus diuerſorum teſtatorū, quia omnes ſunt diſtinctæ & diſcretæ, & hoc apertè deducitur ex intentione earundem legum, Si cui res, & Neminem. vi. glo. & Doctor. in l. Quidam eologio, C. de Iure deli. quæ tamen principaliter loquit͛ in hæreditate: ſed incidenter in propoſito noſtro, id eſt, in legato.

Quo ad ius & facultaté retrahendi res pro eodem pretio pro quo fuit vendita.

Decimaquarta, & vltima, ex præmiſſis (præſertim in nono effectu traditis) emergit vtilitas adaptabilis ad leges iſtius regni, loquētes in retractu vēditionis per propinquiorē de agnatione vel ſtipite faciendo per oblationem pretij, quo res fuit vendita. Nam ſi ſint plures venditiones, poterit talis agnatus vnam ex his rebus venditis retrahere: ſin autem eſt vna venditio, non poterit per talem agnatum retrahentem, vna ex rebus præfatis retrahi, ſed omnes retrahere debet, vel omnes apud emptorem dimittere. Vnde effluxit hodie lex regni, idem diſponens inter deciſiones Tau. 17. in ordine. Iuxta quam annotandum occurrit, nec inrempeſtiuè, quòd licèt datio in ſolutum vicem obtineat venditionis. l. pe. C. de Solu. & l. Litis æſtimatio, ff. pro Emp. & l. fi. ff. Quib. ex cau. in poſſe. eatur, & l. Si prædium, C. de Edict. & l. Eleganter, in prin. cum glo. in parte, Pro ſolu. ff. de Pig. act. quam Bald. citat in l. Libera, col. 1. C. de Senten. & interlocu. omnium iudi. & bonus tex. in l. fi. eod. tit. Item & venditionis appellatio ſimplex omnem alienationem cōtinet. l. Statu liber à cæteris. §. vlti. ff. de Sta. libe. quem tex. in id glo. citat, in l. 2. C. de Vſuca. pro emp. tamen ſi plures res debitoris fuerint datæ creditori in ſolutum, puta duo fundi patrimoniales vel auiti, etiam ſeparatim ac diuerſis pretijs æſtimati, proximior agnatus debitoris non poterit redimere à creditore vnum ex dictis fundis, quanquam ob pretiorum diuerſitatem videretur prima inſpectione, dici poſſe diuerſæ dationes in ſolutū, & ſic diuerſæ quaſi vēditiones, & alienationes. Ratio eſt, quia primitiua cauſa conſiderata vnum ſolū erat debitū, quod

Ad l. 17. Tau.

6. numerus.

ab initio debitor non potuiſſet pro
parte ſoluere, creditore inuito. l. 2. §.
1. ff. Si cert. peta. & l. Tutor, §. Lucius.
ff. de Vſu. & l. Planè, eademque. 2. ff.
Fami. her. ſ. allega. ergo neq; ex pòſt
facto admitti debet ad effectum re-
tractus particularis redemptio pro-
pinquioris agnati offerentis, quum
datio in ſolutum ſubrogetur in lo-
cũ ſolutionis quę ab ipſo principio
eſſet facienda de tali debito: ita deci
dit Iaſo referẽs Pet. de Beſu. idẽ alibi
priùs tenentem, in l. Stipulationes
non diuiduntur, in prin. col. 13. ff. de
Verbo. obliga. vbi affert duo iura in
fauorem iſtius deciſionis, quod eſt
admodum ſingu. & alibi non recolo
me legiſſe tactum. Cui deciſioni cõ-
ſonat in ſimili quod Barto. tenet, in
eodem. §. Si centum, per illum text.
5 dum inquit, † quòd dationes in ſolu-
tum, quę quotidie fiunt, vitiantur in
totum, ſi fiant plus debito, in parte
aliqua etiã minima, hoc eſt, ſi detur
in ſolutum res maioris pretij, quã ſit
ipſum debitũ, quod dictũ, Iaſo putat
eſſe ſing. no. in l. Si is ad quem, col. 3.
poſt Rapha. & Alexã. ibi, ſ. de Acqui-
ren. hære. & idem Iaſo, in eodem. §.
Si centum. Vbi plenè de hac re ediſ-
ſerit, & notat Dec. poſt Bal. in l. Cer-
ti condictio, §. Quoniam. 3. nota-
bili. ff. Si cert. peta. & iſtud ibi reſtrin
Temperamentum reſtrictiuum. git ad dationes in ſolutum, quæ fie-
rent autoritate iudicis propter indi-
uiduitatem decreti: ſecùs dicit eſſe,
in datione in ſolutum facta ex par-
tium conuentione, vt ibi per eũ ad-
ducentem Are. in conſi. Quæ reſtri-
ctio non cadit in caſu prædictæ deci
ſionis Petri de Beſu. & Iaſo. ſ. relatæ:
quo caſu cõſideratur indiuiduitas ra
tione naturæ primitiuę ſeu origina-
riæ ipſius debiti ab initio contracti,
quod in ſeipſo erat vnũ, & datio in
ſolutum de diuerſis reb' facta, ſequi-
tur illius naturam primitiuam, quæ
ex ſe eſt indiuidua, ſed Bart. loquitur
diuerſis reſpectibus. ſ. deceptionis
quoad rei valorem, & indiuiduitatis
decreti, & ad p̃dicta vide deciſio. Nea
po. 218. incipien. Perita per totam, in
cuius fine, declaratur poſt Bart. in d.
l. Scire debemus, id quod. ſ. traditum
6 eſt de decreto. † Obſeruandum eſt
præterea, circa deciſionẽ prænota-
tam Pet. de Beſu. & Iaſ. quòd illa deci
ſio præſupponit, quòd lex permittẽs
retractum poſſe fieri intra certum
tempus, p̃ conſanguineũ proximio-
rem ipſi venditori, habeat etiam lo-
cũ in datione in ſolutum, vt talis da-
tio poſſit etiam retractari, & eſt verũ
præſuppoſitũ per prædictã l. Statu li
beri, in. §. vlti. iũctis iuribus. ſ. in idẽ
adductis, & l. Sicut, §. Venditionis, ff.
Quib. mo. pig. vel hyppo. ſol. & tex.
in. c. 2. finalibus verbis de cõtrouer.
inter Do. & emptorẽ feudi, in vſib'
feu. quanq̃ Specul. in titu. de Empt.
& vẽdi. §. Nũc dicendũ, verſi. Sed po
ne, tenuit cõtrariũ: dicẽs, ita fuiſſe p-
nuntiatum, & alij complures, quos
pro hac parte, necnon pro contraria
refert nouiſſimè And. Tiraqu. in ope
re retractus, char. 121. in glo. 14. Mo- Speculator, & nonnulli ſequaces cõ ra eõem.
uetur potiſſimum Spe. ratione vul-
gari, ac propè friuola, quia verba l.
permittentis retractum, prædicto ca
ſu deficiunt, &c. Sed in vero, neque
verba l. neq; ratio, hoc caſu deficiũt.
Ratio ſiquidem non deficit, imò ea-
dem extat in vna retractatione, ſcili
cet dationis in ſolutum, quæ in alia,
ſcilicet venditionis, vt ex pręmiſſis li
quidò apparet, quum vtroque caſu
res tranſeat in totũ, id eſt quoad ple-
num dominium in exteram familiã.
Verba etiam nõ deſunt, quia (vt dixi)
7 ſub † verbo venditionis omnis alie-
natio comprehenditur, vt in dicto. §.
Venditionis, quem eo modo Barto.
ſummat

ſummat ibi, dicens ad hoc allegari,
& in d.§.vlti.l. Satuliber. Tamen pro
opi.Spe.& ſequacium facit gloſſ.no.
in l. fi. in parte, Permittimus, C. de
Præd.Curia.lib.10. probans, quòd ſi
verbum venditionis proferatur in
materia ſingulari, id eſt, contra ius
commune, ſub eius appellatione nō
continentur alij contractus, quanq̃
aliâs ſic. Ad quod glo. illam commē-
dat Bald. in c.1. ad fi. de Alie. feu. lib.
Feudo. ſed ita eſt, quòd iure commu-
ni de quo in d.l. Dudum, C. de Con-
trahen.empt.& in.c. Conſtitutus, de
In integrum reſti. apertè diſponitur,
quod quilibet poſſit liberè vendere
rem ſuam cui volet, & non tenetur
vendere conſanguineis, vel conſor-
tibus, ergo videtur, quod in hac
materia appellatio venditionis non
comprehendat dationem in ſolutū.
Sed tenendo aliam opi. contra Spe.
vt veriorem & communiorem, po-

Tenet contra Spec. cōtra quem eſt verior ac cōmunior opi.

8 teſt reſponderi, † quòd imò in d.l. Du
dum, non prohibetur, quin poſt ven
ditionem fiat retractus, ſed tantùm
diſponitur ibi, quòd venditio à prin-
cipio ſit libera, & ſic, quòd poſſit quis
vendere rem ſuam liberè cui volet,
vt dixi, & quòd talis venditio valet
irretractabiliter contra ipſum vendi
torem, id eſt, in eiuſdem præiuditiū:
tamen ſi proximior iure proximita-
tis velit rem euincere ab emptore p
modum retractus, oblato pretio, cæ-
terisque requiſitis per ll. regni, ſerua
tis, intra tempus ab eis præſtitutum,
vel etiam à conſuetudine, vt in iuri-
bus prædictis, poterit id facere: & ſic
talis conſuetudo, & leges regni, quæ
de retractu loquuntur, non ſunt cō-
tra ius commune, ſed præter illud, &
poſtquam iſtam reſpōſionem exco-
gitaueram, & inter auditores meos
enuntiaueram, offendi Ioan. Fa. ob-
ſcurè ac ſuccintè eam ſentientē in
eadem l. Dudum, dum inquit, [*Et l. ic pmiſit uendi cuilibet, qd conſuetudo non i. hibet.*]
ſcilicet prædicta, de qua in.c. Conſti
tutus, quę loquitur in caſu retractus,
prout, & ll. iſti⁹ reg. Ord. & Tau. quę
eam imitatæ ſunt: approbantes l. Fo.
quæ non eſt aliud quàm cōſuetudo
quædam ſeparata imitatoria decre-
talis Cōſtitut⁹. Et ſi fortè adhuc obij
ciatur, quòd imò dicta conſuetudo,
cum iuribus prędictis, videntur iura
ſingularia, & contra ius commune;
vt pote, cōtra titulū, Quando lic. ab
empt. diſce. & cōtra l. Ab emptione,
ff. de Pactis, cum ſi. Ad hoc reſpondē
dum eſt, quòd cum per ea retractus
concedatur, ſiue permittatur fauore
conſeruandę agnationis vel familię,
potiùs dicenda ſunt limitatoria iuris
communis, quàm eiuſdem correcto
ria, vt. ſ. eſt tactum, in qua quidem
9 materia limitatoria, † eſt licita exten
ſio, vt probatur ex. c. Cùm dilecta, §.
Nos igitur, vbi id notat Panormi. de
Confir. vti. vel inuti. & idem no. ipſe
met Panor. per eundem tex. in. c. Ad
audientiam, de Cleri. non reſiden. &
in.c. Poſt trāſlationem, §. Quanquā,
de Renun. vbi hoc etiam no. Bald.
Imò peritius hac re conſiderata, po
teſt dici, quòd in hac materia non fit
extenſio de venditione ad dationē
in ſolutum, quum prędicta l. Statuli-
beri à cęteris, §. fi. quam poſt glo. Bal.
commendat, in d.l. 2. C. de Vſucap.
pro emp. dicat, lege. 12. Tab. omnem
alienationem emptionis verbo com
prehendi, ſeu complecti, & ſic non p
extēſionem, ſed vi quadam compre-
henſiua, ſeu incluſiua, ſed ex quo. lo-
quitur per verbum videtur, fictionē
ſua natura importās, ſubſiſto in hoc
vlti. & teneo præcedentem reſpon-
ſionem, vtpote tutiorem. Declara ta
men & limita hanc concluſionem
contra Specul. vt per And. Tiraque.
vbi.

vbi.ſ.qui tamen in defenſatione cõmunis opi.cõtra Spe. non inſiſtit,qa (vt ipſe inquit) clarè deciditꝛ legibus & cõſuetu. Frãcigenis, ſup quarũ interpretatione in illo opere principaliter ipſe verſatur. Sed quia apud nos iſtud non eſt apertè deciſum per leges huius reg. de eiuſmodi retractibus loquentes: idcirco prædicta, quę ſunt notanda deduxi. His decurſis, iſte tex. inducitur per Bal. hîc, & Ange. de Peri. in argumentum ad materiam excommunicationis. Quòd ab ſolutio alicui conceſſa ab omnibus excommunicationibus, quibus ipſe excommunicatus tenebatur, ex quo eſt facta ſimul & ſemel, cẽſeatur vna, & non plures. Quod declarat ipſe Ang. ſic procedendo, vt vna abſolutio à pluribus excommunicationibꝰ ſufficiat, quando omnes oriebantur ex eodem facto, vel fonte: ſecùs ſi ex diuerſis: argumento l. De pupillo, §. Si in pluribus, ff. de no. ope. nun. Miror eum omiſſe allegare glo. ſing. & ordi. in. c. Cum pro cauſa, de Sent. excommu. ſecundum quam iſte articulus reſolui debet. Vbi ſpeciatim videndus eſt Feli. poſt alios ſcriptores ibidem, qui tamẽ multa videtur decerpſiſſe ex Alex. remiſſionibus in d. §. Si in pluribus, vbi quamplures in hanc rem congeſtas reperies. Et hæc quo ad l. iſtam ſufficiant. Cætera autem quæ hîc omittuntur tradam in l. Neminem, quam ſtatim ſubijcio.

Inductio iſtius tex. ad materiã extra naturã abſolutiõis ab excõmunicatione.

Summarium.

1 *Poſt ius quæſitum tertiò inconſtantia uel uariatio non admittitur, quando irreuocabiliter inquam eſt quæſitum.*

2 *Legatarius in re ſibi legata dicitur eſſe hæres im propriſſimè.*

3 *Neq; unitas diſpoſitionis, ſeu uoluntatis, neq; unitas iuris indiuiſibilis ſcindi poſſunt p hæredem uel legatarium.*

4 *Parte unius rei legatæ agnita, cenſetur etiam alia pars agnita.*

5 *Prima reſtrictio ad regulam huius tex. ut non ꝓcedat, quãdo una et eadẽ res eſſet relicta pluribus.*

6 *Traditur ab hinc pleniſſimè de intellectu l. Cui fundus, ulti. reſpõ. infrà de Condi. et demonſtra.*

7 *Notabilis ac noua interpretatio reſtrictiua ad d. l. Legatarius. 2. reſpõ. ut nõ procedat in caſu, ubi hæredes legatarij fuiſſent per teſtatorẽ uocati poſt mortem ipſius legatarij principalis.*

8 *Conditio per ll. appoſita cenſetur eſſe de forma.*

9 *Idẽ in cõditione uolũtaria ꝑ teſtatorẽ appoſita.*

10 *Cõditionis ſignificatio ſumitur ex uniuerſo, non autem ex quibuſdam uel quodam ex particularibus ſub uniuerſo comprehenſis: ideoq; uerificanda eſt in totum, ſeu plenè.*

11 *Conditioni tempus regulariter ineſt.*

12 *Conditionis natura abhorret ab implemento ipſius per partes.*

L. Neminem.

NEMINEM eiuſdẽ rei legatæ ſibi partem velle, & partem nolle, verius eſt.

EX l. Neminem notandum eſt, quòd quando legatum eſt vnum, ſiue ſit plurium rerum, ſiue vnius rei, non poteſt pro parte acceptari, & pro parte renui. Ratio eſt: quia ob vnitatem diſpoſitionis ipſius teſtantis, non eſt locus diuiſioni per acceptationem vel repudiationem particularem, vt colligitur ex intentione l. Eum qui, §. Pro parte, ad fi. ꝟ. de His qui vt indig. & l. Quidam elogio, C. de Iure deli. & l. Nam abſurdum, ff. de Bo. liber. & per hanc l. poſteriorem, quam ſolam allegat vnico verbo Raphaël hic, ſenſit prædictam rationem eſſe reddendam ad hanc l. quam aſſignaueram & legendo & ſcribẽdo priuſquam eum viderem, & iſta etiam eſt ratio

ratio l.Legatarius,primo reſpon.§.ti. 1.quæ cum hac l. concordat.Vbi Iaſ. nõ allegans.Rapha.hic aſſignat etiã eandem rationem per eãdem l.Nã abſurdum,& præfatum.§. Pro parte. Eſt etiam alia ratio, quam ad.dictam l.Legatarius, primo reſpon. aſſignat Pau.de Caſt.ibi poſt Petrum,ſcilicet de inconſtantia.Et idẽ Pau.de Caſt. repetit prædictam rationem quoad iſtam l.Et vltra Pau.de Caſt.prędicta ratio inconſtantiæ poteſt aliter ſu-
1 mi,videlicet, quia † poſt ius quæſitũ alicui,inconſtantia vel variatio non eſt licita,vt eſt doctrina Inno.in cap. Noſti,de Elect.& Ioan.And.in regula.Mutare,de Regu.iuris,lib.6.& Panor.in cap.Bone,el.2.col.4.de Poſtu. Prela.& tradit Feli. in. c. Pręſentata, 2.col. de Teſti. qui tamẽ nõ allegat tex.iſtud bene probantem,ſed eſt optimus tex.in l.Nonnunquam,ad fi. ff.de Colla. bo. quem ad id ſoleo expendere. Sed neque quoad iſtam l. neque quoad illam iſta ratio bene adaptatur,ex quo iſta acquiſitio, quæ erat facta legatario de ipſa re legata, erat reuocabilis, & velut ſub tacita conditione reſolutiua facta, videlicet niſi legatarius repudiaſſet legatũ,vt in l.Si tibi hoc,§. Cùm ſeruus, ſ.titu.1.Nam Inno. & Docto.loquũtur de iure irreuocabiliter quæſito alteri,cui non poteſt quis præiudicare propter ſuam incõſtantiã & varietatem:non autem de iure quæſito reuocabiliter eidem varianti,prout eſt in caſu iſtius l.Præcedẽs ergo prima ratio eſt vera & tenenda. Et pro ſimili ad hanc l. Neminem,adducit Ange.de Perigl.hic l. 1. cum. 2.ſ.de Acquiren. hære. Quod ſimile videtur probari facta collatione legatarij ad hæredem. Nam legatarius in re legata cenſetur eſſe hæres,vt in l.Id tempus,§.1.ff.de Vſucap. cum alijs. Sed re vera hæc aſſimilatio, quam facit Angel.allegans (vt dixi) in ſimili ad hanc l. prædictam l.1.cum ſequen.ſ. de Acquiren.hære.non vſquequaq;
2 procedit: quia legatarius † in ipſa re legata non eſt propriè hæres,imò impropriſſimè.Et iſtud innuũt illę duę notæ in proprietatis,[Quaſi quodãmodo.] in d.l.Id temp^9,§.1. poſitæ.vt eas expendit Bal.in l. Si abducta,in fi.C.de Fur.& Alex.conſilio 9.col.4.volu.2. qui tamen non citat Bald. Quæ duplex impropriatio procedit indubiè, ex eo quia legatarij non ſunt iuris ſucceſſores,vt in l.Quidam,§.Is autẽ, ff. de Eden. vbi id notant Doctor.ſignanter Alexand.Iaſo,& Modet.Eſt enim alia ratio huius l.videlicet,vni
3 tas † diſpoſitionis, vt in prin. tradidi, & alia illarum ll. primę & ſecundę.ſ. de Acquiten.hære.ſcilicet vnitas iuris indiuiſibilis,quod eſt ipſamet hæreditas, quam vnitatem deuidere l. reputat abſurdum.l. Vna,§. His ita, ante medium,C.de Cadu.tollen.& d.l.Quidã elogio.Et ponit Bal.iſtud declarans in eadem l. §. In primo,ad fi.1.col.& tenet in effectu Are.in eadem l. 1. quanquam ſunt quodammodo ſimiles.

Comprobatur præfata ratio prima ad iſtam l.videlicet, vnitatis diſpoſi-
4 tionis.Nam † ſi vna res legetur cuius pars agnoſcatur per legatarium,cenſebitur totum legatum agnitum, vt ſ.l.2.tradidi.13.vtilitate,per l.Si cui res,ſ. iſto titu. quum aditio & repudiatio à paritate correlationis regulentur.l.Is poteſt,cum ſi.eod.titu. de Acquiren.hære. Et ſic,quemadmodum agnoſcens partem vnius rei legatæ,videtur totam rem agnoſcere: ita per contrarium, nõ poteſt aliam eiuſdem rei partem, agnita priùs altera,repudiare,vt hic. Et quoad hoc poteſt procedere prædicta allegatio illarum

illarum legum primę & ſecundæ de
Acquirend.hære.quam retuli facere
Angelum de Perigl.hîc pro ſimili ad
ad iſtam.l.

Regula autem iſtius tex. limitatur
5 primò,† Quādo vna res fuit vni lega
ta: eo enim caſu militat ratio vnita-
tis diſpoſitionis. Aliud verò ſi eſſet le
gata pluribus, quia vnus eorum poſ-
ſet acceptare,&alter repudiare,& ac
ceptanti accreſceret portio repudia
ta.l.Reconiuncti,cum ſi.ī.titu.1. Poſ
ſet tñ ille, ſi vellet, partē ſibi accreſ-
centem abijcere retenta ſua, quū ſit
legatum particulare, vt in.§.Vbi au-
tē,d.l. Vnicę,ſecūdū glo. & Bar.hîc.
1.Oppo. poſt glo. Ratio deſumit ex
prædicta l.Scire debemus,poſt prin-
cipium,ſ.allega.iuncta l.2.ſ.eo.cum
his quę ibi dicta ſunt:& coniuncta l.
1.C. Si plures vna ſen.cōde.fue.vbi
probatur,ꝙ denominatio plurium p
ſonarum videtur inducere inter eas
diuiſionem portionum pariformē.
Ad idē l.Si hęredes nominatim,ſ.ti.
1.ad ſi.ſ.alleg.& l.Reos,§.Cùm in ta-
bulis,ī.de Duo.re. nec nō videt indu
cere totidem legata & diſpoſitiones,
vt.ſ.dixi reddendo rationem ad pri-
mam partem l.ſecundæ.ſ.eo.

Secundò limitatur,habere locum
in perſona eiuſdem legatarij,cui fuit
res legata:ſecùs autem eſſet,ſi vni fa-
ctū eſſet legatū,qui legatarius priùs
quàm acceptaret mortuus eſſet plu-
ribus hæredibus relictis. Eo enim ca
ſu,vnus ex hæredibus ipſius legata-
rij poſſet partem ſuam acceptare, &
cęteri cohęredes poſſent partes ſuas
repudiare.Tex.eſt no.in eadem l.Le
gatarius,ſecundo reſpon. Ratio eſt,
quia diuiſio facta eſt ipſo iure inter
hæredes,pro hæreditarijs portionibꝰ
à lege.12.Tab.vt in l.1.C.Si cert. pe.
& in l.2.C.de Hære.actio.cum ſimi.
Ob quam diuiſionem cenſentur tot
eſſe legata,quot ſunt perſonæ legata
riorum,necnon portiones quemli-
bet eorum contingentes, vt prædi-
ctum eſt.

Sed hic obiter incidit difficultas de
6 l.Cui fundus,† ad fi.ī.de Condi.& de
demonſt.vbi eſt ſingul. tex.ſecundū
Bal.ibi.Quòd ſi alicui legetur fundꝰ
ſub conditione dandi certam quan-
titatē,& ille decedat pluribus hære
dibus relictis,tales hęredes non pote
runt inter ſe diuidere illam dationē
quantitatis,putà ſi vnuſquiſq; eorū
velit dare partem quantitatis,& par
tem legati conſequi,& ſic eſt contra
ſupra proximam limitationem datā
ad regulam iſtiꝰ l.per dictam l. Lega-
tarius.2.rñ.vbi glo.perpendit de hac
difficultate,quę eſt fortis.Ratio itaq;
illius l.ex qua colligitur prima reſpō Prima reſponſio.
ſio ad prædictam difficultatē, eſt ea,
quam glo.ibi aſsignat, videlicet,ꝙ ſi
cut legatarius met non poſſet facere
prædictam diuiſionem,vt in prin. e-
iuſdem l.dicitur,& in hac l.Neminē,
ſic etiā neq; ipſius hęredes poterunt
immutare ſeu variare conditionem,
ſcindendo eam per ſolutiones parti-
culares & minutatim factas, & con-
ſequenter ex hæredum perſonis nō
ſcinditur ius ſeu facultas implendi
conditionem,prout neq; defunctus
eam poſſet ſcindere. Quæ rō poteſt
ꝓcedere ex generalitate tex.in l.2.§.
Ex his,ff.de Verbo.obliga vbi poni-
tur regula,ꝙ ex perſona hęredū non
immutatur conditio,id eſt qualitas
(vt ibi Bal.exponit)obligationis,quę
erat in defuncto.Intelligendo tamē
ꝙ in dicta l.Cui fundꝰ, ideo hæredes
(omnes inquam) vnius legatarij, poſ
ſunt implere conditionem dādi, qa
hæres vniuerſalis fuerat in mora re-
cipiendi,& hac ratione implemen-
tū conditionis poteſtatiuæ fuit trāſ-
miſſum ad hæredes legatarij, quod
aliâs

aliàs non fieret, ſecũdũ Bart. & Albe. ibi poſt Petrũ, quod etiã tenent oẽs Docto. ꝑut atteſtat̃ ibi Pau. de Caſt.

Sed licèt hæc in ſe ipſis ſint vera, nõ tamen ſatisfaciunt contrarietati ſeu dubitationi: quare in l. iſta Legatari⁹ pricipalis non poteſt rem legatam ꝑ parte acceptare, & pro parte repudiare, hæredes verò eius poſſunt id facere, vt in d. l. Legatarius. 2. rñ. Sed in l. Cui fundus, ad fin. neq; principalis poteſt, neq; hæredes ipſius: & ſic potiùs augetur difficultas per prędicta, q̃ ſoluatur.

Reſpõ. 2. Quamobrem aliter & ſecundò poteſt reſponderi, ꝙ id quod in d. l. Cui fundus, ad fi. dicitur, ea ratione procedat, ſcilicet, quia ea quæ ſunt in cõditione, non ſunt in obligatione. l. Si quis ſub conditione dandorum decem, ꝟ. Si quis omiſſa cau. teſtam. & cùm id quod erat dandum per legatarium, cùm fuerit poſitum in conditione, non fuerit quid hæreditarium, ideo per l. non ſcinditur, & ita intelligit Barto. ibi illum tex. hoc eſt dicere, ꝙ ex quo conditiones ſui natura in vltimis volũtatibus non trãſmittũtur: quia cùm non ſint obligationes, non ſunt quid hæreditarium, & ſic neq; quid tranſmiſsibile, etiam ſi lex illa loqueretur de trãſmiſsione, non tamen illa eſt tranſmiſsio obligationis, ſed potiùs facultatis implendi conditionem, in ſolidum inq̃ per omnes, propter motã ab hærede cõmiſſam in recipiendo pecuniã oblatam per legatarium principalem. Vt tenet Pe. & Docto. oẽs in eadem l. ſecũdũ Pau. ibi, ꝑut modò retuli. Sed in d. l. Legatarius. 2. rñ. legatum fuit purè relictũ, ideo diuiditur inter hęredes, quia cenſetur eſſe in obligatione, vt inqt Pau. ad fi. eiuſdẽ l. Legatarius, q̃uis non tangat hanc difficultatẽ de illa l. cum iſta, ad dictam l. Cui fundus ad fi.

Vel tertiò ſecundum Bal. ibi, & eſt declaratio intentionis Bar. poteſt dici ei rationem eſſe, quia ea quæ in modum vel formã conditionis ponuntur non ſunt in obligatione, hoc eſt, continent nudum miniſterium ſeu factum, vt in l. Meuius, & ib l. Qui hæredi, in princi. ꝟ. de Condi. & demonſtra. Sed eã quæ ſunt in obligatione diuiduntur cùm in iure cõſiſtant, vt in l. 1. C, Si cert. pet. Quæ autẽ in mero facto cõſiſtunt, non ſũt diuiſibilia, quia ius nõ diuidit merum factũ ſeu miniſterium, quin potiùs iuris diſpoſitione, factum regulariter cenſetur indiuiduũ. l. 4. §. Cato, ff. de Verb. ob. & l. Vbi autem nõ apparet, §. Qui id quod, eo. tit. & l. 2. §. Itẽ ſi in facto, eo. tit. & l. Si is qui quadringenta, §. Quædam legata, ꝟ. Ad l. Fal. Reſpõ. 3.

Vel aliter & ſubtili⁹ & gñaliùs quarto loco poteſt dici, ꝙ ideo conditiones non diuiduntur, & ſic non ſcindunt ſubiectum, cui cohærent ſeu adiacent, ſi per partes impleantur, quia non debet induci voluntatis diuiſio, vt ſuprà fuit dictum, per dictũ §. Pro parte, cum al. Et iſtud eſt quod vult Bal. in l. Cùm virum. C. de Fideicom. vbi cõmẽdat dictum. §. Pro parte, & tenet Bald. in eadem l. Cui fundus, colũ. 2. vbi etiam probatur, adeò eſſe indiuiſibilem voluntatem defuncti, ꝙ etiam ſi iuris ſtricti ratio militet in contrarium, non diuiditur: & ſic etiam ſi quantitas adiecta conditionaliter ex ſe ipſa inter hæredes ſit ſuâpte natura, & ſecundum iuris rationem diuiſibilis, quando ponitur in obligatione, vt in dicto. §. Cato, tamen quando in conditione ponitur non poteſt fieri per aliquem ex hæredibus diuiſio ipſius, quia eſſet velle facere diuiſionem voluntatis, volendo partẽ legati conſequi partem Reſpõ. 4. Declaratio reſtrictiua ad. §. Cato.

partem conditionis implẽdo. Quòd autem ſcindendo cõditionem videatur antecedẽter legatarius velle ſcindere & diuidere vnitatem legati, & ſic ipſammet diſpoſitionem & defũcti voluntatem, eſt tex. optimus in l. Qui duobus, eo. ti. de Cõdi. & demõſtra. Vbi ad verbum dicitur, [*Verius eſt, ut cõditionẽ ſcindere non poſsit, ne legatũ ſcindat.*] Qui tex. in hoc ꝓpoſito eſt pulcherrimus, & ad rem de qua agimus apprimè conducibilis. Quæquidem ratio ceſſat in hæredibus legatarij, cui res fuit purè relicta: nam in principali eſt ratio. ſ. ne fiat diuiſio voluntatis, vt dixi ſuprà hanc l. procedere. In hæredibus autem non attenditur ampliùs voluntas teſtatoris, quia nõ capiũt ex volũtate ipſi⁹, ſed poti⁹ capiũt ex legis diſpoſitione. Nam ſiue principalis legatarius agnouerit legatũ, ſiue deceſſerit deliberans, hæredes eius ſemper admittuntur ex iuris diſpoſitione, & non ex primi teſtatoris defuncti voluntate. Hæredes enim hæredis, & pari ratione hæredes ipſi⁹ legatarij, nõ ex iudicio primi teſtatoris veniũt, vt ſingulariter probat ex l. Sciendum, ff. de Verbo. ſignifi. facit text. cum concor. in l. Qui liberis, §. Hæc verba, ſ. de Vulga. & pup. cuius ratio ponitur in eadem l. Sciendum. Hinc poſſet nouiter attentari, q̃ ſi te-

7 ſtator † legaret alicui, & poſt mortẽ ipſius, hæredibus eiuſdem, domum, vel prædium, q̃ eo caſu nòn haberet locum deciſio tex. in dicta l. Legatarius. 2. rñ. quæ vult, q̃ vn⁹ ex hęredib⁹ legatarij poſsit partem eum tangentem repudiare, & alius partem ſuam acceptare. Imò in prædicto caſu oẽs hæredes vnius legatarij tenerentur vel totum legatum acceptare, vel totum repudiare, ne voluntas defuncti diuideretur, ex quo non fuerunt expreſsim & ſpecialiter nominati, ſed coniũctim & collectiuè, quum videatur teſtator ſic collectiuè eos nominãdo, loco vnius, id eſt principalis legatarij, vt vnum corpus eoſdem ſubrogaſſe. Argum. dictæ l. Vnicæ, §. His ita, C. de Cadu. tollen. Et ſic volũtas eius reſpectu plurium hęredum eiuſmodi nominatorum remanet vna, & conſequenter indiuiſibilis per rationem iſtius legis, cum ex prædicta ratione nominationis collectiuè, ab eiſdem hæredibus ſic nominatis inceperit de nouo diſpoſitio defuncti. Itaq; ſicut legatarius principalis non poſſet diuidere, vt hic, eodem modo neq; hæredes ipſius, collectiuè (vt dixi) poſt mortem primi & principalis legatarij, per eundem teſtatorem nominati. Eſt enim in eis eadem punctualis ratio, quę fuit in legatario primo eorum prædeceſſore. Quia quẽadmodum ille accepit immediatè legatum à manu teſtatoris, ita etiã pręd icti hæredes ſic nominati capiũt immediatè de manu eiuſdem teſtatoris, & eius iudicio principali & immediato veniunt ad illud: quod alicubi non recolo vidiſſe tactum, & tamen eſt verum & inſigniter memorabile.

Ex quo ſubdeducitur, q̃ ſi pater hodie in teſtamento melioraſſet filium in tertia vel quinta parte bonorum, & poſt filij obitum melioraſſet deſcẽdentes eiuſdem filij in eadem bonorum parte, aſsignata in q̃ ſibi in re certa, q̃ iſto caſu, vel oẽs filij poſt mortẽ patris eorum primo meliorati deberent acceptare totam meliorationẽ, vel omnes repudiare totam, & non poſsẽt aliqui ex eis repudiare partẽ, & alij partẽ acceptare, & ad iſtas duas illationes videndum eſt quod in extẽſione illius l. Legatarius, dicit Ioã. de Imo. in l. Si ex toto, §. fi. ſ. titu. primo. ſuper glo. prima, vbi idem tenet Vincen. ſuper eadem glo.

Subde-

Ad l. Qui liberũ, §. Hęc verba.

In materia meliorationis notabile.

Subdeducitur tertiò, quòd quemadmodũ in caſu d.l.Legatarius, vno hæredum legatarij repudiante, alteri inuito non accreſcit pars repudiata, vt tenet Bar. per illum tex. in l.Re coniuncti, col.pen.ꝟ.titu.1.& Pau.de Caſt.& Docto.in eadem l.Legatari⁹, vbi ponderant illũ tex.ad hoc, ea ratione quia tales hęredes legatarij inter ſe non dicuntur coniuncti hominis ſed legis cõiunctione, quia ex vno legatario principali ex legis autoritate res deuenit in plures. Ita in pręmiſſo primo caſu illatiuo, vbi hæredes vel deſcendentes ipſius legatarij fuerunt vocati expreſſim à teſtatore per modum cuiuſdam collectionis repręſentatiuę, nõ poteſt eſſe loc⁹ iuri accreſcendi. Alia tamen ratione, videlicet, quia nõ poſſunt aliquę partes vacare, ſed (vt eſt dictũ) vel omnes debent vacare per repudiationem omnium, & redire in totũ ad hęredẽ vniuerſalem, vel omnes non vacare, ſi acceptentur omnes, prout debent per omnes acceptari, & non quædã ex ipſis, pront eſt dictum.

5.Reſpon. Vel quintò pôteſt dici (redeundo ad præmiſſa) q̃ ratio d.l. Cui fundus,
8 ad fi. ſtet in hoc, quia cõditiones † in legibus appoſitæ inducunt formam, vt in l. Prætor, in prin.ꝟ.de Colla.bo. iuncta l.Nonnunq̃, in prin.eo.tit.& ſolet allegari ad id Bal.in Authẽ. Matri & auiæ, C. Quando mu.tuto.offi. fungi poſſ. Sed clariùs illud tenet idẽ Bal.in l.2.col.2.C.de Hære.actio. qđ etiam voluit Bart.in l.2.§.fi.prope fi. ff.de Dona. Et notant Alexan. Are.& Iaſo in l.2.§.Priùs, ꝟ.de Vulga.& pu. & idem Alex.in l.1.ꝟ.de Libe.& poſthu.& in l.fi.in prin. C. de Iure delibe.& idem Are.in c.In cauſis, col.4. de teſti.& forma eſt quid perfectũ ex omni ſui parte, aliàs non poteſt dici forma, vt in d.l.Si is qui quadringenta,§.Quædam,ꝟ.Ad l.Fal.ex quo tex. apertè probatur, quòd entib⁹ imperfectis non propriè conuenit forma: & ad id illum allegat Bald. in l.2.col. 12.in prin.C.de Ser.& aqua. Et quanuis prædicti Docto. videantur loqui duntaxat in cõditione appoſita per legẽ, tamen idem ac fortiùs dicendũ eſt in ea quæ apponitur per teſtato-
9 rem, voluntariè † inquam & non neceſſariò, vt eſt præfata conditio voluntaria, de qua in l. Qui hæredi, in prin.& l.Meuius, eodẽ tit. ſecundum cõmune doctorũ documentũ huius rei declaratoriũ in l.Gallus,§.Et quid ſi tantũ, poſt Bart.col.2.in verſic. Sed quando apponitur conditio.ꝟ.de Libe.& poſthu. quo loco id ſpeciatim declarat, & hîc poterũt iungi ea, quę dicam.ꝟ.proxima rñ.ad fin. Si enim in d.l.Cui fundus, forma fuit per cõditionem inducta, quæ ſuâpte natura eſt quid indiuiduũ, vt in d.§.Quędam legata, & ꝟ.dicetur latiùs verſic. ſequen. ergo non poteſt inter hæredes legatarij cui fuit appoſita ſcindi.

Vel ſextò, aliã rationem ad illũ tex. 6.Reſpon.
videtur poſſe aſſignari. Quia condi-
10 tionis ſignificatio † ſumitur ex vniuerſo, & nõ ex aliquo particulari. l.Si is qui ducenta,§.Verũ,ꝟ.de Reb.dub. Ideoq́; in d.l.Cui fundus, in totũ eſt conditio verificanda in omnibus hęredibus, & non poteſt verificari particulariter in quibuſdã ex ipſis. Nempe cõditio dandi quantitatẽ legatario appoſita, cēſetur taliter iniuncta vel appoſita, vt in totũ per ipſum & ipſius hæredes impleatur, & ſic vt implemẽtum ſit perfectũ, id eſt totale, vt voluntas ſolida ſortiatur effectũ, prout teſtator diſpoſuit, quia conſiderauit formam, aut de ea cogitauit in eiuſmodi conditionis voluntariæ appoſitione, vt nuncupatim Bar.declarat in prędicto verſi. Sed quando

F appo

apponitur,ih d. §. Et quid ſi tantùm,
quem.ſ̃.proxima reſponſione retuli.
Forma enim de ſe indiuidua eſt, l.
Hæredes palàm,§.vlti. Et l.Si is qui,
vbi Bald.no.ff.de Teſta.r.no.& diui
ſio corrumpit illam ſecundũ Bald.in
l.Si ſeruus,circa medium,in Addi.ff.
Si quis cautio.& eſt de genere indi-
uiſibilium,vt idem Bald.inquit in l.
Pedius, poſt prin.ff.de Arbi.in Ad-
di.& quælibet mutatio in forma to-
tum vitiat ſecundum Albe. poſt Ia-
co.But.in l.Certi conditio,§.Quo-
niã,col. vlti.ff.Si cert.peta.vbi Bald.
etiã col.3.in verſi.Oppone qđ vtile
eſt,dicit formã eſſe indiuiſibilem, eã
quoq; vocat inſeparabilem in l.Te-
ſtamentũ,C.de Teſta. Quãombrem
in ea vtile per inutile vitiatur, ſecun
dũ Bart.in l.Græcæ,§.Illud,ff.de Fide-
iuſſo.per illũ tex.qđ etiã tenent An-
ge.& Ioan.de Imo.in l.1.§.Sed & ſi
mihi,ff.de Verbo.oblig.& ibi Alexã.
Are.Soci.Iaſ. & Recentiores,quæ eſt
cõmunis ſentẽtia ſcribentiũ: neque
poteſt impleri per æquipollẽs. Alex.
poſt alios in l.1.de Libe.& poſthu.Et
(vt rem verbo abſoluã) ſi agamus de
diſpoſitione cõditionali non diuidẽ
dà, vt in d.ll.Cui fundus,& Qui duo-
bus, & l.Si ita fuerit,in princi. ff. de
Manu. teſt.tũc ratio propter quã nõ
ſcinditur ſtat in indiuiſibilitate for-
mæ per conditionẽ importatæ.Si ve
rò tractemus de diſpoſitione modali
nõ ſcindẽda,de qua loquitur l.Fiſtu-
las,§.Qui fundũ,ff.de Cõtrahẽ.emp.
tũc tõ ſtat in indiuiſibilitate volũta-
tis,& ſic in effectu indiuiſibilitas vo
lũtatis eſt tõ cõis ad oẽs diſpoſitiones
cõditionales & modales ĩdiuiſibiles.
7.Reſpon. Vel ſeptimò dici poteſt rationẽ eſ-
11 ſe,quia regulariter † cõditioni tẽpus
ineſt. i. ſi quando erit, vel euenerit:
quod quidẽ tẽpus cõſideratur in ex-
tremitate ipſius,vt in l.4.§.1.ff.de Cõ
di.& demonſt.Et ſic.l.12. Tabularã
non ſcindit conditiones,quoniã cõ-
cluduntur per modũ cuiuſdam for-
mæ indiuiſibilis,vt.ſ̃.eſt dictũ,& tem
poris indiuiſibilis: quia ad inſtans tẽ
poris.Ita ſubtiliter inq̃t Bal.in d.l.2.
col.1.C.de Hære. actio.vbi etiã tan-
git qđ eſt traditũ in tribus rationib9.
ſ̃.poſitis,quanuis ſuccinctè & ſubob-
ſcurè loquatur,& non diſtinctim,ne
que expeditè,prout.ſ̃. declaratũ eſt.
Vel poteſt vltimò dici,q̃ de natura 8.& vlti.reſ.
12 † conditionis eſt,vt impleatur in ſoli
dũ,vt in d.l. Qui duobus,prout etiã
eſt,q̃ impleatur in forma ſpecifica:vt
eſt dictũ,& tenet Ang.de Peri.hîc,in
alio tamen ꝓpoſito,per d.l. Qui duo
bus, & ſic non poteſt adimpleri pro
parte:quẽadmodũ neq; ſub alia for-
ma, diuidẽdo inq̃ conditionis imple
mentũ,& iſta eſt declaratio ſextæ ra-
tionis.ſ̃.poſitę,& eius quod ad finem
eiuſdẽ rationis dictũ eſt. Quæ reſpõ-
ſiones vel declarationes poſſunt ada
ptari etiã ad l. Fiſtulas,§.Qui fundũ,
de Cõtrah.emp.q̃ loquit' in modo;&
ad. l.Si ita fuerit,ff.de Manu.teſta.in
prin:& ad d.l.Qui duob9, vt.ſ̃.tetigi.
Tertiò limitatur iſte tex.(vt ad ſu- Limitatio.3
periora redeam9) niſi eſſet legata res, ad han: l. ſed impropria.
vel pars eius alternatiuè,vt puta legã
ta fuit domus vel pars eius dimidia,
nã eo caſu eſſet in electione legata-
rij diuidere legatũ,vt in l.Lucio,ꝓba.
ſcđm Pau.de Caſt.hîc,ſed iſta nõ eſt
propria fallẽtia,ſeu limitatio,cũ non
ſit de regula.Nã regula iſtius text.ꝓ-
cedit in vnitate diſpoſitiõis, ſed l.Lu
cio loq̃t' ĩ duplicitate diſpoſitiõis ſtãt
tẽ aptitudine,q̃a alternatiuè fuit reli
cta pars rei legatę vnà cũ ipſa re,& ſic
eſt in electione legatarij vel totũ vel
partẽ eligere,ergo legatari9 ibi nõ di
uidit,ſed ſeq̃t' volũtatẽ teſtatoris, q̃
legãdo alternatiuè viſus eſt diuiſiſſe
legatũ:& ita diuidendo,plura legata
fecerat.

ſecerat. Idemq́; eſt, ſi quouis alio modo teſtator legaſſet alicui eandē rem per partes, prout allegat hîc gñaliter lege illā Ang. de Perig. de quo videndū eſt. §. l. proxima, in verſ. Colligit̃. 2. ex dictis Bar. nu. 2. Quartò limitatur ſecundū Pau. de Caſt. quādo legarū relinqueret̃ vni legatario, & ab vno hærede, prout ſunt termini iſtius legis: ſed ſi relinqueretur à pluribꝰ hæredibus, inquit ipſe, ꝙ legatarius poſſet quoad vnū hæredē acceptare, & quoad alium repudiare: quia legatū cenſetur quodāmodo diuiſum. Vult Pau. de Caſt. dicere, ꝙ teſtator in dubio videt̃ voluiſſe, vnūquenq; hærēdum teneri pro parte hæreditaria, vt in l. Ab omnibus, in prin. ſ. tit. 1. Et ꝓbatur ex l. Si quis in fundi vocabulo, §. fi. eo. tit. iuncta expoſitione Bal. & Docto. ibi. Ad idem l. Si hæredes nōminatim, ad fi. eo. tit. ſ. in textualibus l. 2. allega. Et quanuis circa hoc dubitet. Ang. de Perig. hic, nihilo minus tamē videt̃ poſſe procedere id quod dictū eſt tenere Pau. de Caſt. qa quēadmodū. l. diuidit obligationes paſſiuas hæreditarias à teſtatore ducētes ortū ſeu originem in perſonis hærēdū paſſiuè, vt quiſq; eorum teneatur pro hæreditaria portione, non ampliùs: pariformiter cenſeri debent diuiſę obligationes paſſiuæ, habentes ortū ex facto hæredū, id eſt, ex quaſi contractu reſultante ex aditione cuiuſq; eorū ob præambulā voluntatē teſtatoris, qua præſumitur voluiſſe (vt modò dixi) vnumquenq; grauare ad legati præſtationem pro hæreditaria portione duntaxat, & hac conditione videtur vnuſquiſq; hæredū adiiſſe, vt in l. Si duo, in fi. ſ. de Acqui. hære. & ſic legarū non remanet vnicū, & conſequenter ceſſat ratio indiuiſibilitatis vnitatis diſpoſitióis, quæ eſt ratio potiſſima iſtius l. vt eſt. ſ. dictum ſæpe, & idcirco legatariꝰ poteſt ab vno partē legati exigere, & ab alio minimè: quæ ratio indiuiſibilitatis ad hanc l. eſt verior & ſolidior, quā ſit ratio inconſtantiæ & varietatis poſita hic per Pau. de Caſt. vt. ſ. tetigi. Nā eiuſmodi inconſtantia propriè cōſideratur, vt reijci debeat quando cōcernit diuerſam rem vel diſpoſitionē diuerſam in diuerſis tēporibus, vt in l. Nonnunq̃. §. de Colla. bonorū. & in Clem. Cùm illuſio, de Renun. Secùs quando cōcernit diuiſionem vnius & eiuſdē rei, vel diſpoſitionis, vt hîc. Et ſic ratio Pau. de Caſt. minùs bene adaptatur ad iſtam l. prout neq; ad l. Legatarius. 1. rñ. ſ. tit. 1. vbi eandem rationem & minùs bene (ſalua ipſius pace) ipſemet poſuit. Carpitur ratio Paul. de Caſt.

Quod autem idem Pau. dicit (vt in prin. iſtius limitationis retuli, & ſequutus ſum) de legato à pluribus hæredibus vni legatario relicto, intelligi debet (prout Ang. de Peri. concurrens, quanq̃ maximè inferior, eiuſdē Pau. de Caſt. intelligit) niſi eſſet relictū conditionaliter, & ita eſt verum, quia eſt caſus in d. l. Qui duobus, & tenet etiā hanc ſublimitationē idē Pau. de Caſt. in ſpecie per eandem l. Qui duobus, cuius limitationis eſt etiā facta mentio. ſ. in. 4. rñſione ad d. l. Cui fundus. Sed adhuc cogitandū eſt ſup prædicta limitatione Paul. de Caſt. quā primò retuli, in verſi. 4. limitatur, quia videtur contra illā l. Qui duobus, in illa ratione textuali, quā ponit ibi, [*Ne etiam legatū ſcindatur.*] licèt ipſe Pau. de Caſt. neq; hîc neq; ibi curet perpendere de hoc: ſed firmando limitationem ſuam ſublimitat illam per eandem l. Qui duobus, vt modò dixi: ideo de præfata limitatione deliberādū erit. Quintò poteſt adaptari limitatio ad iſtam l. per glo. quā ibi declarat Pau. de Caſt. in l. Titia cum

teſtamento,§. Qui inuita,ſ. iſto titu. videlicet, quando legatum eſſet factum per debitorem legalem neceſſariũ in maiore quantitate quàm eſſet dos debita ab eodẽ, quia tunc tale legatũ poſſet ab hærede peti per mulierem legatariã pro parte excendente dotem, & pro alia parte poſſet dos peti per vxorẽ à marito per actionẽ de dote. Ratio poteſt eſſe quia legatũ eo caſu nõ cenſetur diuidi, ex quo confunditur (pro parte concurrente) cum ipſa dote, & ſic non eſt in effectu & re ipſa vnica legati diſpoſitio, ſed duplex: quod not. quia nõ recolo me vidiſſe tactũ alibi in adaptatione ad iſtam l. & glo. in prædicto. §. Qui inuita, eſt in parte, portione, in verſi. Imò veriùs. Quãuis Pau de Caſ. declarans eã ibi conuertat ordinem dictorũ ipſius glo. Sed eſt legenda eo ordine, quem prædixi. Vltimò obſeruandũ vltra Docto. eſt, ꝙ contextura iſtius l. videtur valde extranea, dum loquit̃ de volũtate & nolũtate, decidẽdo, prout decidit, de potẽtia & impotẽtia acquiſitionis, videlicet ꝙ legatarius alicuius rei legatæ partem ipſius nõ poſſit ſibi velle, & partẽ nolle, qui eſt proprius & genuin⁹ ſenſus ipſius, vt expreſſim patet ex l. ſtatim ſequenti, quæ loquit̃. 1. rñ. in iiſdẽ terminis iſti⁹ l. licẽt aduerſis, quoad deciſionẽ, & per aduerſatiuã, ſed apertè declarat̃, hanc l. in caſu cõtrario loq̃ prout dixi. Videt̃ enim legem iſtam debuiſſe ſic dicere. Neminẽ eiuſdem rei legatæ poſſe ſibi partem velle, & partẽ nolle verius eſt. Aliâs cõtextura eſt mutila, & nõ videt̃ vllaten⁹ tollerabilis ſalua rõe latinæ phraſis. Sed oporteret ad capiendũ rectum ex ea ſenſum ipſam exponere, verius eſt, neminẽ eiuſdẽ rei legatæ partem acquirere, & partem minimè, quæ eſſet inſipida expoſitio, & algidus dicẽdi

Atten. aduertenter.

modus: item & violentus quoad literam, quę vulgo per manus traditur.

Summarium.

1 *Præmiſſa neceſſaria ad intelle. text. & eorum quæ Bar. hic tradit in diſtin. & deciſione quæſtionis.*

2 *Intereſſe ſolius nolũtatis aliquando poteſt eſſe in conſideratione.*

3 *Adaptatio ad materiam meliorationis per quatuor exempla, quorum primum eſt dubium.*

L. Sed duobus.

SED duobus legatis relictis, vnũ quidẽ repudiare, alterũ vero amplecti poſſe reſpõdetur. Sed ſi vnũ ex legatis onus habeat, & hoc repellatur, non idem dicendum eſt. Pone enim cui decem & Stichus legat⁹ eſt, rogatum ſeruũ manumittere, ſi falcidia locum habet, ex decem vtriuſque legati quarta deducetur. Igitur repudiato ſeruo, non euitabit̃ onus deductionis, ſed legatari⁹ ex pecunia duas q̃rtas reliquet.

NOtat Bal. ex iſta l. Sed duob⁹, quæ ſtatim cõtinuatiuè ſeq̃t̃ legẽ. ſ. poſitã Neminẽ, ꝙ cõmodum, cui on⁹ cohæret, non poteſt abſq; onere agnoſci. Nã hic legatũ factũ d̃ ſeruo habebat on⁹ manumiſſionis ꝑ teſtatorem ſibi appoſitũ, ex quo reſultabat non eſſe deducendam falcidiam, & onus eiuſdem falcidiæ deducendæ ſubſultãuit ad aliud legatum de decem, quæ etiã ſunt defalcãda pro legato ſerui. Quũ itaq; legatũ de decẽ fuit agnitum, nõn poteſt onus falcidiæ pro alia quarta quæ erat detrahenda de ſeruo, ſi detrahi inquam potuiſſet, remui prætextu repudiationis factæ de

ſeruo legato cũ prædicto onere manumiſsionis.Et ſic non tantùm hoc procedit,quando onus eſt pecuniarium,& conſequenter cõcernit rem familiarem,ſed etiam ſi non ſit pecuniarium,vel non concernat talem rẽ familiarem.Vt hîc,& in l.Si quis in teſtamento,ff.de Condi.inſti.& in l. Si cui legatum,cum l.ſequen.j.de Condi.& demõſtra.quibus etiam probatur,idem iuris eſſe,ſiue per viam diſpoſitionis,ſiue modi, ſiue cõditionis onus fuerit iniunctũ,vt ibidem Pau. de Caſt.intelligit.Et quanquam illæ leges loquantur in onere adoptandi vel emancipandi,quę omnia nõ ſunt de re familiari, vt in l. Filiusfamilias, §.Secundum vulgarem,ſ.tit.1.& no. glo.vbi Bald.(in alio tamen propoſito)in l.3 .C.de Vin.liber.Tamẽ ratio quæ ponitur in d.l.Si cui,dum ibi ad ad verbum dicitur, [*Neq; enim debet circumueniri teſtantium voluntas.*] eſt communis ad omne onus quouis modo relictum.Ad idem lex Decem, ff.de Fideicom.liber. dum litera ibi inquit, [*Cogendum legatarium redimere ſeruum,& ſe oneri ſubieciſſe dum accepit,vel dodrantem, &c.*] Ad idem tex.clarior ac melior cæteris in l.Vna,§.Pro ſecundo,ad ſi.C.de Cadu.tollẽ.vbi etiam idẽ dicit,vt.ſ. dixi,in quolibet onere & quomodocunq; iniuncto,ſiue per viam conditionis,ſiue modi,ſiue alterius grauaminis,etiã per modũ diſpoſitionis appoſiti.Et illũ tex.notat ibi Saly.& gl. ibi allegat plures concordãtes.In cæteris aũt notabilibus nõ expedit vlterius inſiſtere,qa ſunt clara.Ex diſtinctione aũt Bar.ſupſunt nõnulla colligenda.Ad quæ priusq̃ veniam primò
1 ꝑmitti debet † ad declarationẽ text. & eorũ quæ Bar.tradit,ꝙ in hac lege ineſt onus legato ſerui,ideſt ipſa manumiſsio,quod quidẽ onus eſt legatarij. Et ex hoc reſultat aliud onus, ſcilicet,falcidiæ deducendæ ex legato quantitatis , loco falcidię, quæ erat ex legato ſerui deducenda,& de primo onere loquit̃ Bar.hîc poſt principium,in ver.In,l.Sed duobus quæro,& iterum in ver.Et eſt aduertẽdũ, & iſtud eſt onus iniunctum ab homine.De ſecundo loquitur Bar.in deciſione quęſtionis,quã tractat d̃ executore,vbi onus falcidiæ ex legato quãtitatis deducendę nuncupat onus legale,quod reſultat ex alio onere manumiſsionis. Et ad iſtam declarationem,quæ eſt hîc admodum neceſſaria,eſt tex.expreſſus in hac l. Sed duobus,in ver.Pone.Nam quando loquitur de legato ſerui manumittẽdi,vocat ipſam manumiſsionem onus. Et quum poſtea loquitur de deductione ſecundæ falcidiæ, de legato pecuniario facienda,vocat etiã illã deductionem, onus.Et iſta ſunt valde notanda,quia aperiunt intellectum iſtius l.Et euitatur ęquiuocatio & cõfuſio,quæ poſſet inſurgere circa dicta Bar.& Doct. ſi iſtud ſuppoſitũ nõ attenderetur.Et eſt aduertẽdũ,ꝙ in deciſione quæſtionis ꝑ Bar.motæ de exequutore,Bar.voluit argumẽtatiuè inducere iſtũ tex.à cõtrario hoc modo,vt queãdmodũ non poteſt hîc ꝑ legatariũ repudiari onꝰ, ideſt legatũ ſerui oneratũ onere manumiſsionis retẽto cõmodo.i. legato quantitatis cũ vna ſola defalcatiõe ex quãtitate facienda:ſic ecõtra non poteſt recuſari cõmodũ,vt habeat onus. Sed revera termini nõ ſunt pares,imò ſatis diuerſi ſecũdũ Rapha.Redeũdo itaq; ad diſtinctionẽ Bart.ex ea primũ colligit, ꝙ queãdmodũ quãdo ſunt plura legata,quorũ vnũ habet onus,& aliud nõ habet,nõ pôt illud abſq; iſto repudiari,ſimpliciter inquã,& abſolutè,licèt cauſatiuè ſic.Ita etiã ſi legatũ à principio eſſet vnũ ſolũ habens onus, &

legatarius decederet relictis plurib⁹
hæredibus,non poſſet vnus eorũ par
tem etiã oneratã acceptare, & alius
partẽ aliã oneratam repudiare,quin
potius vel omnes deberent oẽs por-
tiones repudiare vnà cum onere in-
iuncto,vel eas omnes agnoſcere vnà
cũ eodẽ onere:ea fortè ratione, quã
Bart.prædicit.ſ. quia poſſet præiudi-
ciũ alteri inferri, putà alij cohæredi
vel cohæredibus, ſucceſſori vel ſuc-
ceſſoribus eiuſdẽ legatarij,quibus ac
creſceret pars onerata,vel etiã hære-
di primi teſtatoris, ad quem rediret
legatũ, contra eorũ fortè voluntatẽ,
quorũ intererat pecuniariæ nõ ſub-
ire onus partis vacantis.Imò etiã ſuf-
2 ficeret†intereſſe ſolius voluntatis,de
quo habetur in.§.Præterea ſi quis,In
ſti.de Actio.quẽ Bart.cõmendat in l.
Si filius qui patri, in duobus locis.ſ.
de Vulga.& pu.& no.gl.in.l.pe.ff.de
Condi.ob cauſam,quã Bal.in eã rem
allegat in l.Cũ ſeruus,§.Si titio,ſ.tit.
1.Et eſt bonus tex. in l.vlti.ff.de Vſu
& habi.quem in id Soci.no.in l. 3. §.
Purè,colũ.fi.ſ.de Libe.& poſthu. Et
iſtud planè procederet, ſi onus adie-
ctũ eſſet in vim conditionis per præ-
dictas ll.Cui fund⁹,& Qui duobus,ſ.
allega. Sed referendo prædictã deci-
ſionẽ Bar.prout eſt referenda,ad iſtã
l.Sed ſi duobus, quia Bar. ea innitur,
eſt ſingulariter notãda,ex quo loqui
tur in grauamine ſeu onere adiecto
ꝑ viã modi ſiue diſpoſitionis, de quo
modo loquitur prędicta.l.Fiſtulas,§.
Qui fundũ,ſ.allega.Vnde ſi pater ho
die melioraſſet vnũ ex filijs in tertia
bonorũ parte, onere aliquo adiecto
in fauorẽ aliorũ filiorũ,vel nepotum,
vel extraneorũ in defectũ deſcendẽ-
tiũ iuxta legis Taurinæ diſpoſitionẽ,
qui quidẽ melioratus decederet plu
ribus relictis hæredibus, nõ poſſent
aliqui hęredes illius prælegatarij ſeu

Ad materiã meliorationis.

meliorati meliorationis partes acce
ptare,& alij alias partes repudiare : i-
mò vel oẽs deberẽt oẽs partes cũ one
re acceptare,vel oẽs cũ onere ſimili-
ter repudiare. Vel fortè intẽtio Bart.
fuit loq. in caſu iſtius l.Sed duob⁹,vbi
vnũ legatũ fuit relictũ ſine onere, a-
liud cũ onere. & voluit dicere, ꝙ eo
caſu ſi tranſiuit mortuo legatario ad
duos hæredes eiuſdẽ legatarij nõ po-
teſt ꝑ eos acceptari legatũ ſine one-
re,& repudiari legatũ cũ onere. Vel
fortè intẽtio Bart.fuit velle dicere ꝙ
hoc ſcđo caſu vnus ex hæredibus le-
gatarij nõ poteſt partẽ legati ſine o-
nere & partem legati cũ onere repu
diare,& ali⁹ alias partes.ſ.oneratã &
nõ oneratã acceptare, ſed vel ambo
hæredes vnius legatarij debẽt vtrũq;
legatũ agnoſcere,vel vtrũq; abijcere,
vel repudiare,qa ſi vn⁹ repudiet par-
tes vtriuſq; legati,onerati.ſ.& nõ one
rati,cũ ali⁹ nõ teneať neceſſariò ag-
noſcere tales partes accreſcẽtes, talis
repudiatio vergeret vel in præiudi-
ciũ ei⁹,in cuius fauorẽ onus fuit appo
ſitũ ipſi legato,vel potiùs in præiudi-
ciũ hæredis primi teſtatoris,ad quẽ
erat reditura vtraq; pars legati, tã o-
nerata,ꝗ̃ alia libera,niſi vellet vtrãq;
repudiare.Colligiť ſcđò ex dictis Bar.
in eadẽ diſtinctione,ꝙ qñ res quæ le
gať alicui,relinquiť ꝑ partes, poteſt
eiuſdẽ rei vna pars agnoſci,& alia re-
pudiari.Q đ etiã nõ referẽs Bar.tenet
Ang.de Perig.hic ꝑ.l.Lucio.ſ.eo.vt.ſ.
retuli ad finẽ tertiæ limitationis. Et
hoc dictũ Bar.dicit alibi nõ repereri.
Frã.de Are.in l.Si ſol⁹,col.2.ſ.de Acq.
hære.reddẽs rationẽ, qa eo caſu non
ſubeſt incõueniẽs legalẽ, ꝙ quis de-
cedat ꝑ parte teſtat⁹ & pro parte in-
teſtat⁹.Aliã potiorẽ rationẽ ponit hic
Raph.Cu.q etiã ſeqť cõcluſionẽ Bar.
videlicet,qa eo caſu quoad effectum
talis diſpoſitio cẽſeť eſſe multiplex,&
ſic

ſic ſunt plura legata. Argu. tex. in d. §. Vbi autem, quē Bart. hic allegat, poſt gloſ. Et iſtam rationem ſenſit etiam Angel. hîc, quo loco. s. proximè citaui. Vnde ſi hodiè ſecundum ll. reg. fi-

Ad materiã meliorationis hodiernæ.

3 lius per patrem melioraretur † in tertia vel quinta bonorum parte, & aſsignaretur ſibi ſeparatim in pluribus rebus, ſiue in pluribus partibus eiuſdem rei, poſſet per eum vna pars acceptari, & alia repudiari. Sed quia poteſt dubitari, an illa aſsignatio operetur diuiſionem, & ſic inducat diuerſa legata, an verò non diuidat, ſed potiùs inducat demonſtrationem ſimplicem, quod magis credendum eſt, ideo meliùs exēplificaretur iſta adaptatio ĩ filio meliorato in diuerſis rebus, vel in diuerſis partibus eiuſdem rei: ita q̄ pater meliorans poſtea ſubijceret ſe facere prædictam meliorationem cum aſsignatione rerum, vel partium eiuſdē rei, pro tertio vel q̄nto bonorum: & ſic q̄ demonſtratio meliorationis tertij vel quinti fieret accidentaliter, & aſſignatio partium diuiſiua fieret principaliter & diſpoſitiuè. Vel poſſet etiam Bar. intelligi de partib⁹ quotitatiuis, & ſic adaptatio ad ll. reg. fieret hoc modo, q̄ p̄r meliorabat filiũ p̄timò in medietate tertij, deinde ſecundò eundem in alia medietate eiuſdem tertij. Et hic eſt etiã bonus intellectus ad verba Bart. & adaptatio recta ad hodiernam meliorationem. Poteſt etiam exemplum meliorationis poni in diuerſis diſpoſitionibus reſpectu tertij & quinti, vt ſi pater primò meliorаſset filiũ in tertio, & ſecundariò. i. in alia parte teſtamenti in quinto: nã filius poſſet vnũ acceptare, & aliud reſpuere, quia ſũt diuerſa prælegata.

Summarium.

1 *SVmma comprehenſiua omnium lecturarum.*

2 *Quando in caſu iſtius l. hæres dicitur nõ feciſſe, ut legatum dicatur purificatum, & debeatur, & concluditur, ut infrà nu. 5.*

3 *Intelle. ad l. Hæc conditio. 2. de Condi. & demonſtra.*

4 *Differentia inter conditionem affirmatiuam & negatiuam.*

5 *Concludit cum opi. Bar. in intellectu iſtius l. quã eſſe magis communem ex ſequen apparet.*

6 *In materia conditionis negatiuæ differunt contractus & ultima uoluntas adinuicem.*

7 *Aduertentia neceſſaria ad Bart. hic ex qua patet communem opinionem eſſe cum eo, reſpectu hæredis & contra eum quoad extraneum.*

L. 3. Si ita.

SI ita legetur, hæres dare damnas eſto ſi in Capitolium non aſcenderit, vtile legatum eſt, quanuis in poteſtate eius ſit aſcendere vel non aſcendere.

HÆC L. non diuiditur, quia ſub vno verborum conſtructu & ambitu ponit vnam duntaxat deciſionē, & in ſumma hoc continet. Legatum po-
1 teſt † relinqui in tacitam ſeu velatam voluntatem hæredis, tertij, & legatarij. Et hæc ſumma comprehendit omnes lecturas, quę omnes procedũt ad iſtam l. vt patet ex traditis in l. 1. s. iſto tit. quanuis primam, quæ in hęte de lequitur, dicat Alberic. communiter approbari, ſecundum quam probatur hîc, valere legatum collatũ tacitè in hæredis poteſtatem ſub cõditione negatiua de non faciendo. Et ad iſtius l. declarationem quærit Bar. opportunè, & fuit quæſtio Doctorũ antiquorũ, vt ex relatione Alberici

 hic

2 hîc patet, quando dicatur † hęres nõ
aſcendiſſe, vel non feciſſe, &c. Et ſic
quando cõditio negatiua collata in
poteſtatem hæredis dicatur purifica
ta, vt legatarius poſſit legatum aſſe-
qui. Et an expectandum ſit, q̄ hæres
deſinat incommutabiliter poſſe a-
ſcẽdere, quod videtur per l. Ita ſtipu-
latus, in prin. in verſic. [*Nec ante.*]. ff. de
Verb. ob. vbi probatur, q̄ priùs debet
declarari illud quod venit in condi-
tione negatiua de non faciendo adie
cta promiſſioni, q̃ ſtipulatio cõmitta
tur. Et loquitur ille tex. de declaratio
ne faciẽda per rerum naturam, vt q̄a
promiſſor eſſet mortu', vel perpetuò
impeditus: nõ autem intelligitur de
declaratione per ſententiam iudicis,
ſecundum Pau. de Caſt. ibi. Et hoc i-
pſum clariùs probatur ex. §. 1. eiuſdẽ
l. quem ibi not. Claudius Aquen. ad
hoc, q̄ nunq̃ cõditio negatiua de nõ
faciendo dicitur impleta, donec po-
teſt fieri. Sic videtur in caſu iſtius l. di
cendum, q̄ quum hęres ſit is, qui ve-
nit obligandus ad præſtationem le-
gati, ſub illa conditione, ſi Capitoliũ
non aſcendiſſet, relicti, oporteat con
ſtare priùs, hæredem ipſum non poſ-
ſe aſcẽdere, q̃ legatum debeatur. Ad
quod etiã eſt tex. no. in l. Quicquid
aſtringendæ, §. ſi. eo. tit. qui in ſuo ca-
ſu non eſt alibi ſecundum Bal. ibi, &
deciditur ibidẽ, q̄ iſta verba, ſi Capi-
tolium non aſcenderit, intelligũtur,
ſi immutabiliter non potuerit aſcen
dere. Et per illum tex. ita tenet Pau.
de Caſtr. hîc, & ante ipſum allegauit
etiam illum Albericus poſt Iaco. hîc.
Sed contrarium, q̄ imò in caſu iſtius
In oppoſitũ. tex. etſi ſecundum primam lecturã
gloſſæ, quæ vult textum in hærede
loqui, ſufficiat, q̄ hæres potuerit aſcẽ
dere, & non aſcenderit, vt ſtatim cen
ſeatur conditio purificata, & legata-
rius admittatur abſq; eo q̄ ſit expe-
ctandum, vt non poſsit aſcendere, te-
net hîc Bar. per l. Hæc conditio, la. 2.
ff. de Condi. & demonſtr. Sed lex illa
3 multipliciter † poteſt euadi ſecundũ
Pau. de Caſt. hîc, qui inter alia tenet,
q̄ illa loquitur in cõditione affirma-
tiua, ſed iſta l. loquitur in conditio-
ne negatiua. Et idem dicunt Ioan. de
Imo. & Ange. de Peri. hîc, vltra quos
addo, iſtud tenuiſſe priùs gloſſam Or
din. ponentem differẽtiam inter cõ-
ditionem affirmatiuam & negatiuã,
in can. Quidam maligni. 5. q. 1. Quæ
4 gloſ. declarat naturam † illius condi
tionis, ſi Capitolium intraueris, eã eſ
ſe, quam ponit prædicta l. Hæc con-
ditio, la. 2. ſeu parua, ſcilicet, vt quum
primum potueris intrare, intres. Sed
conditio, ſi Capitolium non intraue
ris, intelligatur ſeu verificetur. ſ. quũ
primum deſinas poſſe intrare, per d. Rñde vt infrà nu.6.
l. Ita ſtipulatus, §. 1. Et illam gloſ. alle-
gat Bald. in l. 3. colu. 1. C. Qui accuſa.
non po. Sed quamuis l. illa Hæc con-
ditio, la parua, aliâs la. 2. non faciat p̄
Bar. tamen in caſu iſtius l. ſecundum
primam & ſecundam lecturam (nam
de tertia dicetur inferiùs) videtur te-
5 nenda † opi. Bar. quæ fuit Iacobi, vt
hîc refert Alberi. in eam etiam incli-
nãs, dum vltimo loco ipſam recitat.
& eãdem tenet Ioa. de Imo. & Ange.
d̄ Peri. hîc p̄ l. primã, §. Itẽ ſi ita, ff. ad l.
Fal. Eam etiam tenet Alexand. hîc in
additiuncula ad Bart. per illum text.
vbi probatur, q̄ illa conditio, ſi penũ
non dederis, verificatur, ſi quàmpri-
mum dare potueris, non dederis. Sic
etiam conditio illa, de qua l. iſta lo-
quitur, ſi non aſcenderis Capitolium
relata ad hæredem intelligitur, id eſt,
ſi quàmprimum potueris aſcendere,
non aſcẽderis. Ad idem l. Si penum,
ff. Quando di. lega. ce. quam Rapha.
allegat hîc, ſequens opi. Iaco. de Are.
quæ eſt Bart. ſimpliciter in prima le-
ctura,

ctura, & in ſequenti eandem tenet opi. Et quemadmodum illi tex. intelliguntur præcedente interpellatione, & ſic mora, ita & eodē modo iſta opinio Bart. cum iſto text. eſt intelligenda. Nam prædicta l. Quicquid aſtringendæ, §. fi. allegata per Bar. hîc, & per Alberic. in prima opi. per eum relata loquitur, vbi ſimul cum conditione negatiua fuit etiam appoſitū tempus. Et iſtud eſt quod Bal. ibi ſingularizat, vt dixi. Quod quidem tempus non fuit adiectum in caſu iſtius l. Vnde ſi teſtator hîc dixiſſet, lego Titio domum, ſi hæres intra decē dies, vel menſes, vel annos Capitolium nō aſcenderit: tunc deberet expectari lapſus illius temporis per teſtatorem deſignati. Sed fortè Paul. de Caſt. non ponderat text. in eadem l. Quicquid, §. fi. in illo articulo, ſed in alio, dum tex. dicit, [*Nam etſi uerba ambigua ſunt, &c.*] Vbi probatur, ꝙ in dubio conditio negatiua in non faciendo relata ad obligatum, aliâs obligādū, intelligitur incommutabiliter. Sed ad hoc poteſt faciliter reſponderi, ꝙ ille tex. in ratione ſui cōcordat cum dicta l. Ita ſtipulatus, §. 1. vbi gloſ. in
6 parte Penus, dicit, aliud eſſe † in contractibus, aliud in vltimis voluntatibus: & ita Bar. ibi concludit per multa iura diffuſè de hoc puncto differēs in verb. Venio, ad quartam particulam, & ibi etiam tradit Iaſ. poſt Bart. & alios Doctor. num. 6. vbi ponit rationem diuerſitatis. Et vltra ipſum in comprobationem opinionis Bar. hîc poſſent adduci ea quæ Alexand. tradit in eodem ferè propoſito, in l. 1. col. 5. ſ. iſto titu. de quibus ibi memini ſuper glo. mag. in parte, An coga-
7 tur, ad fi. additionis. Obſeruandū † tamen vltimò eſt hîc, ꝙ quatenus Bar. vult, ꝙ in caſu in quo conditio negatiua apponitur extraneo, legatū purificetur, non ſtatim quàmprimū potuerit aſcendere, ſed ita demum ſi deſijt poſſe aſcendere. Docto. omnes tenentes opinionem Bar. in primo caſu vbi conditio negatiua apponit̃ hęredi, de quo latè ſ. eſt dictū, dum loquūtur generaliter & indiſtinctè, pręſupponūt, idē eſſe in extraneo: q̃a inter eos. ſ. hęredem & extraneū nulla eſt differētia, etiā in caſu l. 1. ſ. eo. & in caſibus ibi poſitis per gloſ. Et ex conſequenti nō video, quomodo opi. Bar. quoad mēbrum extranei procedat. Tenēdū eſt ergo indiſtinctè, in extraneo idē quod in hęrede. ſ. tenuit Bar. & Doct. cōiter poſt illū, q̃uis etiā Pau. de Caſt. hîc. in vtroq; caſu. ſ. hæredis & extranei, diuerſum ab alio. 3. caſu teneat, videlicet, ꝙ ad hoc vt cōditio de qua loq̃tur hęc l. dicat̃ adimpleta oporteat, ꝙ tā hęres, vt dictū eſt, q̃ extraneꝰ deſināt poſſe facere. Sed idem qđ rñſum eſt. ſ. fūdamēto ipiꝰ quoad hęredē, rñdendū eſt etiā quoad extraneū. Et in huiꝰ l. ꝓpoſito cōis opi. expſsè eſt cōtra Pau. in hęrede, & tacitè ſeu implicitè aut præſuppoſitiuè in extraneo. Cætera dic, vt per Bar. hîc, poſt glo. & Docto. in l. 1. ſ. eo.

Summarium.

1 *Verus & cōmunis iſtius l. intellectus.*
2 *Quid ſit facere partem alteri.*
3 *Valet diſpoſitio teſtatoris facta in fauorē alicuius incapacis, cū fuerit capax, uel in tēpus quo legitimabitur ſecundū cōem.*
4 *Ius ſpeciale non eſt in conſideratione, quin potius id quod de iure ſpeciali ſperatur, præſumitur non poſſe fieri, neque poſſe euenire.*
5 *Suſtinetur exemplum Pau. de Caſt. in legitimationibus de facili impetrabilibus, ſiue quæ à communiter contingentibus faciliter poſſunt impetrari à quocunq;, ui. infrà, nu. 7.*
6 *Actus momentaneus regulariter non habetur in conſideratione.*
7 *Reſponſio, ut ſuprà, ſuſtinendo, idē exēplum.*
8 *Secūdū teſtamentū in quo inſtituitur filius teſtatoris ſpurius, uel aliquis deportatus, nō tollit primum, niſi fuerint inſtituti uel ſub conditione ſi legitimabitur, uel ſi fuerit per Principem reſtitutus.*

9 *Reſtrictio & intell. ad regulam de qua ſuprà nõ ſolere inſpici, quod ſolet euenire de iure ſpeciali.*
10 *Securior & uerior eſt intellectus Bart. & communis ad hanc l.*
11 *Solidatur prædictus communis intellectus contra intentionem & ſenſum Raphа.*
12 *Propter indignitatem, quis non perdit ipſo iure ſed per ſententiam.*
13 *Acquĩtur fiſco bona cõfiſcata ꝓpter delictũ ſiue alia agniti one, ſiue cõfiſcata fuerint ipſo iure ſiue ꝑ ſñtiã.*

L. Si Titio.

SI Titio, & ei qui capere non poteſt, decẽ legata ſint, quia duobus hæres dare dãnatur, & vnus capere nõ poteſt, quinq; ſola Titio dantur.

ISTA L. ſecũdum glo. diuiditur in duas particulas, prima ſtat in prin. ſecunda ibi, Quinq; ſola. Sũmatur vt p
Bar. & Bal. Verus & cõmunis † ad hãc
1 l. intellectus eſt, ꝙ ſi legetur ſimpliciter alicui capaci ſimul & alicui incapaci, qui tamen non eſt funditus & omnino incapax, ſed quauis ratione iuris vel æquitatis poteſt admitti pro ſe, vel pro alio, facit partem capaci, vt capax non admittatur niſi ad ſolam ſuam partem legati, & ſic quacunq; via talis incapax poſſit admitti ſiue ad propriam, ſiue ad alteri⁹ vtilitatẽ, facit alteri partẽ, id eſt facit, hoc eſt,
2 impedit ne alius admittatur † niſi ad partẽ, vel id eſt facit, vel eſt cauſa, aut præſtat cauſam, ꝙ alius non habeat, niſi ſolam ſuam partem, ſecundum Bar. hic, & in l. Huiuſmodi, §. Si Titio, 1. col. ſ. tit. primo, vbi hanc intelligẽtiam ſequuntur cõmuniter Docto. & ſic ceſſat tota glo. hic ſecundũ Alberi. in apoſtillatione textuali. Et quia omnes ſcribentes hic remittunt ſe ad tradita per eos poſt Bar. in d. §. Si Titio, ideo ampliùs ſuper hoc articulo non eſt in præſentiarum inſiſtendum. Solũmodo expedit conſiderare exemplum Pau. de Caſt. ad hanc l. (quod videtur virtualiter includi ſub generalitate expoſiti per gloſ. hic, dũ refert antiquum gloſſatorẽ Roge.) in quantum Paulus dicit poſſe exemplificari in legato facto capaci, & filio ſpurio teſtatoris, ſi vel eũm legitimabitur, vult Pau. q̃uis ſeipſum non explicet, ꝙ ſola pendentia legitimationis operatur, ꝙ filius ſpurius legatarius faciat partem alteri collegatario abſolutè ſeu in totum capaci: quemadmodum illud idem operaretur pendentia natiuitatis poſthumi, eiuſdẽ q̃ collegatarij. ſ. quando iam nato cũ naſcituro id eſt poſthumo legatũ fuiſſet factũ inſimul & coniũctim, vt in l. Qui quartam, §. fi. cum l. ſequen. in prin. (licèt Pau. alleget finem) ſ. ti. primo. & glo. hic. Et in quãtum Pau. præ
3 ſupponit vltimã diſpoſitionẽ † collatam in temp⁹ legitimationis valere, idem voluit Ange. & Ioa. de Imol. in l. In tempus, ſ. de Hære. inſti. per illũ tex. & ijdem poſt Bald. ibi in l. Si quis ita inſtituatur, eo. tit. & Fran. de Are. & Moder. per illum tex. in l. Gallus, §. Inſtituẽs, ſ. de Libe. & poſthu. de quo articulo dixi aliàs pleniùs in relectione quam feci de l. Hæredem meum, ſ. iſto titu. Et vt ad exemplum Pau. redeam, quum præſuppoſitum ipſi⁹ ſit verum, & approbatum communiter vt per Iaſ. in d. §. Inſtituens, in primo no. exemplum ipſius ad hanc l. videtur procedere. Ei tamen obſtat quia pendente illa cõditione. ſ. ſi collegatarius legitimabitur, licèt fiat pars alteri collegatario capaci, & illegitim⁹ interim ſperet ſe fore admittendum adueniente ſeu obtenta legitimatione, tamen illa ſpes conditionalis non videtur debere eſſe in conſideratione, duplici ex capite. Primo, quia eiuſmodi conditionis purificatio eſt de

iure

4 iure ſpeciali,†quod nō ſolet conſiderari,vt in l.4.§.1.ff.de Fideicō.liber. quam ita ſummat Bar.ibi,& ad idem eundem tex.allegat Bar.in l.1.col.4. poſt medium,ſ. de Vulga.& pupi.& in alijs plerisq; locis. Et notat Innoc. in.c.Paſtoralis,poſt prin.de Cau.poſ & propri.vbi adhuc ampliùs dicit,q̄ imò cenſetur, vel præſumitur id nō poſſe fieri, quod reputant ſingu. no. Cardin.Flo.& Pau.de Eleaza.in cle. vna de Cau.poſ.& proprie.& allegat Inno.in idem Panor.in.c.Quod Dei timorem,de Statu monacho. Ad qđ facit glo.ord.in l.Continuus,§.Cùm quis,ff.de Verbo.obliga.& glo.in l.2. in.§.Expectanda,ſ.de Bono.po.ſecūdum Tab.in verſ.repudiauerit, quæ allegat dictam l.4.§.1.Facit etiā glo. in cano.Epiſcopū.64.diſtin.& glo.in c.Gratia,de Reſcriptis,in.6.Et ſic illa verba Bar.hîc dum dicit(vel admitti ſperatur.) videntur debere intelligi de iure cōmuni, non autem de iure
5 ſpeciali,niſi fortè ſuſtinendo†exemplum Pau.de Caſt. Ad hoc reſpōdeamus,quòd legitimationes cōmunes id eſt,quæ aſſiduè fiunt hiſce temporibus, in forma cōmuni inquā, ſunt facilis impetrationis, & concedūtur faciliter cuiuis impetranti,quo caſu ceſſant prædicta, vt in l. Apud Iuli. in fi.ibi, [*Cùm diſtrahi non ſoleant.*] à ſenſu oppoſito.ſ.titu.1.vbi notant Aret.& Moder.pro limitatione gl.in d.§.Cū quis,& no. idem Pau.in eo.§. Cum quis,& in l.Omnimodo,§.Imputari, ad fi.C.de Inoffic.teſta.& Bal.in l.Vna,C.de His quæ pœ.no.telin.quem Anch.ſequitur in regula Nemo,col. 2.de Regu.iuris,lib.6.Voluit fortè eū allegare in lectura antiqua: nā in ea, quæ cōmuniter circūfertur,nō reperit hoc:& dixi latiùs in prædicta relectione l.Heredē meū.Et in his legitimationibus faciliter impetrabilibus procedit planè exēplū Pau.ad iſtā l. Secundò obſtat huic exēplo vel lecturæ Pau.de Caſt.quia hæc l.loquit̃ quando legatarius incapax facit partem alteri collegatario perpetuo, & ſic impedit ius accreſcēdi perpetuo, dum litera dicit,[*Sola quinq; Titio debētur.*] Sed in exēplo Pau. de Caſt. ſi fit pars alteri,fit momētaneè & tēporaliter, nā fit in euentū conditionis,quæ poteſt veriſimiliter deficere,prout aſſolet fieri in alijs cōditionibus caſualibus, quarū natura eſt ſeſe habere ad eſſe,& ad non eſſe:& ſic non impeditur ius accreſcendi perpetuò & irre-
6 uocabiliter. Lex q̄ppe † nō cōſiderat actus momētaneos.l.Qui ſic,vbi Bar. & Doct.ff. de Solu. Ad idē l. fi.§.fi. in fi.C.de Bon.quæ libe.vbi non cōſideratur trāſlatio dominij momētanea, id eſt,momēto duratura.Et no.Bar.ꝑ illū tex.in l.fi.nu.9.in verſ.Rñ.ad l.fi. ff.de Condi.inſti.& Ang.in l.Voluntas,ad fi.C.de Fideicō.vbi ex hoc ſub dit,q̄ prohibitus alienare extra familiā, poterit alienare extra familiā ea lege, vt in cōtinenti debeat reſtitui ipſi,vel eidē familiæ,per tex.in d.§.fi. quē reputat no.Iaſ.idē tenēs,in l.Filiꝰ familias,§.Diui,col.pe.in verſ.4.limita.ſ.tit.1.in.2.lectu. Et allegat etiā l. Cogi,§.Hi qui ſolidū,ſ.ad Trebe.qđ etiā cōmē.Barba.ĩ l.4.§.Cato,col.21. in verſi.Et adduco,ff.de Verb.oblig. vbi dicit idē eſſe in vaſſallo & ēphyteota alienātibꝰ feudū& emphyteoſim ſub eadē forma.Idem tenent alij Doct.relati ꝑ Iaſo.in l.3.col.45.C.de iure emphy.& Hipoli.cōſil.136.incipiē.Cōſului proximis diebꝰ, col.3.in verſ.Cōfirmant̃.2.volu. Et ex hoc.c. videt̃ dicēdū,q̄ in exēplo Pau.đ Caſ. licèt collegatarius,cui eſt legatū relictū ſub cōditione ꝑdicta.ſ.ſi legitimabitur,faciat partē alteri collegatario capaci, tamē facit eā cōmutabiliter,

&c quodámodo momentaneè,&c ſic impropriiſſimè,ex eo ꝙ quãuis ſit penitus incapax de præſenti,&c in parte inutiliter ei relicta,ius accreſcẽdi impediatur reſpectu collegatarij capacis, propter appoſitionem prædictæ cõditionis,&,vel cùm legitimabitur, tamen tale impedimẽtum poteſt tolli,ſi legitimatio non ſubſequatur ex pòſt facto,&c conſequẽter non impedit perpetuò&c irreuocabiliter ius accreſcendi,vt eſt videre ſi conditio poſtea deficiat,vt quia collegatarius cõditionalis nõ obtineat prędictam legitimationem,in cuius euẽtum fuit ſibi relictum legatum.Et de hoc impedimento,vt dixi, nõ eſt credendũ iſtam l.loqui,&c ſic exẽplum Pau.de Caſt.non eſt ſolidum:niſi velimus id ſaluare,vt diximus in pręcedentis ob
7 iectionis ſolutione, videlicet † ꝙ nõ eſt veriſimile,hanc conditionem legitimationis defectutam,quin poti⁹ eam fore extiturã, quia legitimatio ordinaria,&c quę ſolet concedi in forma cõmuni,cõſueuit facilitet impetrari:ſecùs in conceſsionibus legitimationum exorbitantibus,&c inconſuetis concedi,prout ſunt legitimationes inceſtuoſorum, adulterinorũ, &c nephariorum. Aliæ autem legitimationes filiorum naturaliũ vel ſpuriorum ſimplicium conſueuerunt faciliter concedi.Itaq; in legitimationibus ſolitis concedi,quæ paſsim nõ cenſentur impoſſibiles,procedit exẽplum Pau de Caſt.ſecùs in alijs,vt de vtriſq; ſuprà exemplificaui,necnõ in legitimationibus filiorũ inceſtuoſorũ,nephariorũ,&c adulterinorũ, quæ ſolent difficulter,&c cũ cauſæ legitimæ examinatione cõcedi,eſt diſtinguendum,an nihilo minus regulariter concedi conſueuerunt,licèt cum difficultate,an verò minimè, vel vix aut perq̃ raro,ꝗ a primo caſu erit idẽ quod in alijs,licèt non in ſecũdo,put clarè præſupponit Pau.de Caſt. in d. §.Cùm quis.Et ſic exemplum, quod ipſe ponit in hanc l.poteſt in duobus caſibus ſaluari,de quib⁹ proximè eſt dictum.Retenta itaq; lectura ſeu exẽplo Pau.de Caſt.ſecundum prędictas ſaluationes,videtur per eas declaranda decifio Bar.in l.1.ad fi.ſ.de Iniuſto rup.irri.facto teſtamento,dum tenet
8 ꝙ ſecundum teſtamentum † in quo ſpurius vel deportatus inſtituũtur nõ tollit primum. Quod etiã tenet poſt Doct.ibi.Iaſ. in d.l.Apud Iul. §.fi.col. 3.&c Bñs de Plũ. in d.l.4 §.1.vt illud non procedat, vbi teſtator inſtituiſſet expreſſe ſpurium in ſecũdo teſtamento ſub conditione, ſi legitimaretur,&c legitimatio eſſet talis qualitatis,ꝙ de facili eſſet impetrabilis,vel ſi difficulter,tamen eſſet conſueta cõcedi.Idemq; eſſet,ſi poſtea effectualiter ſequeretur legitimatio,quantuncunq; videretur à principio eſſe difficilis conceſsionis,&c inſueta obtine
9 ri.Nam † illud quod vulgo dicitur,ꝙ id quod poteſt euenire de iure ſpeciali,non eſt habẽdum in conſideratione,intelligitur inſpecto præſenti ſtatu,id eſt,quoad effectũ præſentaneũ anteq̃ actus ſequatur:ſecùs poſt rem ſubſequutam cum effectu,quia tunc bene conſideratur euẽtus de ſolo iure ſpeciali à principio poſſibilis,poſtq̃ euenerit de facto, &c effectus ſuos operatur ſi eueniat, vt in l.Non quocunq;,§.Si ex bonis,ſ.tit.1.ſecundum Iaſ.in l.1.col.8.ſ.de vulga.&c pupil. &c &c Decius in l.Ea quę rarò,ff.de Regu. iuris.Sed hoc non poteſt adaptari ad caſus in quibus medio tempore eſſet quæſitum ius alteri,vt in hac l.ſi referatur exemplum Pau.ad caſum inſolitum concedi,&c ſic ab initio impoſſibilẽ in caſu dictæ l.4.§.1. Tuti⁹ † eſt igitur, intelligere iſtum textũ in eo qui

qui propter indignitatem nõ capit,
vt hîc intelligit Bar. & in d. §. ſi Titio,
vbi iſtud bis tenet, & inquit Rapha.
Cu. ibi quòd omnes ita tenent, & ꝙ
l. cẽt ſit contra mentem iſtius l. tamẽ
quòd oportet ita tenere, fortè id di-
xit Raph. Cu. quia iſta l. loquitur per
verbũ, capere, quod intelligitur cũ
effectu, vt in l. Aliud eſt capere, cum
concordantijs ibi per glo. traditis, ff.
de Verb. ſigni. quæ capacitas non cõ
11 gruit indigno. Sed nihilominus † in-
tellectus Bar. & communis poteſt ſal
uari per. l. Cepiſſe, eo. tit. de Verb. ſi-
gni. vbi tex. inquit, [*Cepiſſe quis intelli-
gitur quamuis alijs acquiſiuit.*] ſic in propo-
ſito, cùm indignus acquirat fiſco, ſeu
fiſcus acquirat per illum, ex quo pro-
pter ipſius indignitatẽ ab eo aufert,
12 & † indignus nõ perdat ipſo iure, ſed
per ſententiam, vt eſt glo. ordinaria
in l. His conſequenter, §. 1. ff. Famil.
hercîſ. ſecundum quòd eam no. Bal.
in l. Codicillis, §. Matre, j. iſto tit. & in
l. Hæreditas, col. ſi. C. de His quib. vt
indig. ergo facit partẽ collegatario.
Præterea ſi rem ipſam internè conſi-
deremus, non dicitur in hoc tex. ca-
pere affirmatiuè, ſed negatiuè, non
capere, quod congruit etiam indig-
no & propriè & rectè, ex quo non ca
pit cum effectu, ſed ad commodum
fiſci, & ſic cùm non capiat ſibi, non
poteſt dici capere in effectu vel cum
effectu. Sic itaq; lex iſta poteſt exem
plificari in omnibus caſibus, in qui-
bus collegatarius ob vitium vel deli
ctũ ſuũ reputaretur indign⁹, qui po-
nuntur in tit. C. & ff. de His quib. vt
indig. de his loquor qui ad rẽ nr̃am
eſſẽt adaptabiles, vt in l. 3. & in l. Mu-
lierem, j. Quib. vt indig. & in alijs ple
riſq; caſibus, ad hanc l. in quã adapta
bilibus. Addẽdũ eſt tamẽ, ꝙ licèt qñ
bona auferũtur ab aliquo tanq̃ indi-
13 gno, nõ acq̃rãtur † fiſco ipſo iure, ſed
per ſententiã & agnitionẽ ſubſequu
tam, vt eſt proximè dictũ: tamen ſi
bona alicuius propria propter deli-
ctũ cõfiſcantur, ſiue per ſententiã, ſi-
ue ipſo iure, acquirũtur fiſco abſque
alia agnitione ſecundũ Bar. poſt Dy.
in l. 1. §. An bona, ad ſi. ff. de Iure fiſci.
Quod eſt no. ſecundũ Vincen. in l. Si
vir, j. ad l. Fal. Cætera pertinentia ad
iſtius materiæ declarationem & am
plificationem videnda ſunt per Bar.
in d. §. Si Titio, vbi etiã omnes Doct.
poſt eum tractant de hoc puncto. Et
ex ſecunda regula ibi per Bar. poſita
plura alia exempla poſſent elici ad i-
ſtum tex. Vltimò obſeruandũ eſt, ꝙ
exemplum poſitum hîc per Bart. de
deportato nihil penitus valet, quia
deportatus eſt prorſus incapax ſecũ-
dum veram & communem Docto-
rum ſententiam, contra glo. ibi in l.
1. C. de Hæred. inſti. præſertim Pau.
de Caſt. Alex. & Iaſo ibidem, & tenet
idem Paul. in l. Si deportati ſeruo, ad
ſi. j. tit. 1. Niſi velimus ſaluare Bart. in
caſibus ſpecialibus poſitis per Iaſ. in
eadem l. 1. col. 1. Sed non placet hæc
ſaluatio, quia in illis caſibus deporta-
tus capit. quoad effectum pro ſe, &
non pro alio.

Summarium.

1 *COmmunis opinio quòd teſtator legan
do rem hæredis uel legatarij non
transfert dominium in legatarium.
ex qua declaratur l. Vnum ex fami-
lia, §. Si rem, infrà eo.*

2 *Ratio prædictæ communis opi. quia teſtator etſi
ſit pleno iure rerum ſuarum dominus, non tamen
poteſt aduerſus legum autoritatem diſpenſare: ſicq;
ipſius teſtamentum uel diſpoſitio ſeruari debet ſo-
lummodo, quatenus lex & natura patitur, & non
ultrà, neque aliter, neq; alio modo.*

3 *Producitur communis ſententia ad caſum quan-
do teſtator legaſſet rem hæredis uel legatarij, etiam
de ipſius uoluntate, ut nihilo magis dominium in le
gatarium transferatur.*

4 *Subdeclaratio prædictæ extenſionis reſtrictiua, ut non procedat quando res hæredis, qui conſenſit legato de ipſa facto, reperiretur penès ipſum legatarium ſine culpa & uitio ipſius.*

5 *Qui tenetur alicui ad operam præſtandam, tenetur ad ſumptum faciendum in tali opera.*

6 *Propter culpam in negligendo commiſſam non tenetur negligẽs actione l. Aquil. ad æſtimationem, & cum hoc moderamine procedit titu. ff. & C. & inſt. ad l. Aquil. & ita limitatur & intelligi debet.*

7 *Concludit allegationem communem, quæ fit de prædicta l. eſſe ueram, & glo. non eſſe ueram.*

8 *Fuga cenſetur quodammodo caſus fortuitus, quo ad rem quæ non eſt ſolita cuſtodiri.*

9 *Aduertentia conſequutiua ex intentione præſuppoſitiua Doctorum hic ad ſubintelligentiam huius caſus, in quo fit mentio de non culpa hæredis.*

L. Si quis ſeruum.

SI quis ſeruum hæredis vel alienum legauerit, & is fugerit, cautiones interponendæ ſunt de reducendo eo. Sed ſi quidem viuo teſtatore fugerit, expenſis legatarij reducitur: ſi poſt mortem; ſumptibus hæredis.

LEX iſta in principio non diuiditur per Docto. poteſt tamen commodè diuidi in duas partes, in quarum prima deciditur vnum dubium, in ſecunda eadem deciſio declaratur per duos caſus, ad hoc vt reſtringatur ad vnum eorum, ſcilicet ſecundũ, quando poſt mortem teſtatoris, rem legãtis; res ipſa aufugit, vel eſt tranſlata vel trãſportata ad partes lõginquas. Secunda ibi, [*Sed ſi quidem.*] & iſta ſubdiuiditur in alias duas. In quarũ prima ſecundũ Bar. tex. loquitur, quando ſeruus vel alia res aufugit, vel in
longinquo ponitur poſt teſtamentũ
in vita teſtatoris. In. 2. 2. quando poſt
mortem teſtatoris. Et quia præter a-
poſtillas textuales Doct. hic nihil di-
cunt, & examinationẽ materiæ (quã
truncatè tradunt) reſeruant in decla
ratione gloſſarum, ideo omnia quæ
per glo. & Docto. tanguntur, breui-
ter, reſolutè, ac ſubſtantialiter redu-
cam, & proſequar, nonnullis additis,
caſus gloſſæ quam magiſtrã ibi Bal.
nuncupat, & meliorem iuris Pau. de 11
Caſt. in l. Cùm ſeruus, ſ. tit. 1. Et priuſ
quam ad caſus è glo. eliciendos acce
dam, expẽdo glo. fi. hic, in parte, Ne-
que legatarius dominus fuiſſe vide-
tur, iunctis verbis præceden. & iũcto
etiã tex. velle, quòd dominiũ rei hæ-
redis legatæ per teſtatorem transfer
tur in legatarium, ac ſi res legata eſ- 12
ſet propria teſtatoris. Idem voluit
gloſſ. etiam in re legatarij alteri lega
ta, in l. ſecunda, in princi. in parte,
In rem actiones, C. Communia de
lega. poſt prin. gloſſ. quam Angel.
ibi dicit non reperiri alibi. Et idẽ An-
ge. in l. Papinianus, ff. de Seruitu. titu.
gene. & in l. Qui exceptionem, §. Si
pars, ff. de Cõdi. inde. Sed vbiq; dicit
eam reprobari per Doctor. tam in re
hæredis, quàm in re legatarij alteri le
gata. In contrariumq́; allegatur glo.
in l. Si hęredis ſeruus, in glo. magna,
ante fi. ibi. Vel dic ſecundum Azo. ſ.
titu. 1. vbi Bart. affert glo. ſimiles; &
iura eas probãtia. Eſt etiam glo. ſim.
in d. l. Papinianus, vbi Ange. & Paul.
ponderant: & in l. Huiuſmodi, §. Qui
ſeruum, in glo. 1. ſ. titu. 1. & in l. Per
diuerſas, in verſi. Seu res, C. Manda.
& glo. inſolita ad id allegari in l. Qui
dam ita, §. Qui filium, in glo. mag. in
parte, fauore, in verſic. Quia illa l. hæ
res, ſ. ad Trebel. & in l. Hæreditatum,
ſ. Ad l. Falci. quam Bar. adducit in ea
l. Si hæredis ſeruus. Pro quibus eſt bo 13
nus

nus tex.in l.Si quis inquilinos, §. 1.ſ.
titu.1.& in.§.Si res legata,in verſicu.
Si verò hæredis, cum ſequenti.(qui
videtur proceſſiſſe à prædicto. §. 1.)
Inſtitu.de Lega.vbi hoc idem ex illo
tex.notat Chriſtoph.Por.Ad idē vl-
tra Bar.affero text.optimū quem ad
hoc no.ibi Angc.in l.Paulus reſpon-
det,ſ.ad l.Falci. Et iſta eſt vera & con
1 cors† omniū ſcribentium ſententia
in d.l.Si hæredis ſeruus,ex qua nota.
declaratur tex.in l.Vnū ex familia,§.
Si rem,ſ.iſto tit.vbi licèt teſtator ſiue
ſciat, ſiue ignoret rem eſſe hæredis,
poſſit eam tanquā propriam legare,
prout ibi diſponitur, vt intelligatur
ita demū,quòd illius rei dominiū in
legatarium non transferatur, ſiue ſit
hæredis,ſiue alteri⁹ legatarij, cui fue
rat aliquod legatū factum:nam vtro
que caſu promiſcuè loquuntur Do-
cto. Sed in ſecundo caſu,vbi res eſt al
terius primi legatarij, minor dubita-
tio ſubeſt,quòd teſtator nō poſſit ta-
lis rei alteri legatæ dominiū transfer
re in illū legatariū ſecundū.Et revera
in d. §. Si rem,eſt bonus tex.pro præ-
dicta cōi cōcluſione. Itē declatur,vt
2 dixi,per cā.Cuius cōis ſententiæ rō †
eſt prōpta,quia teſtator nō poteſt di-
ſponere expreſſim,cōtra l.Id qđ no-
ſtrum,ſ.de Regu.iuris,vt in l. Nemo
poteſt,ſ.tit.1.& in l.Codicillis,§.vlti.
ſ.iſto tit.& in l.Cerdonem,ſ.de Ope.
liber.Quē tex.allegat Bal.in ſuo cele
bri conſilio Schiſmatis,col.2.ꝙ licèt
teſtator ſit dñs pleno iure,tamen nō
poteſt cōtra legū autoritatē diſpen-
ſare.Itē in l.Ea lege,col.1.C.de Con-
di.ob cau.allegat d.l.Cerdonem,ad
hoc,ꝙ teſtamentum eſt ſeruandum,
quatenus l.& natura patitur,nō ali-
ter.Si enim expreſſè teſtator non po
teſt illi regulæ derogare,à fortiori ne-
que poterit derogare tacitè. Quæ
3 quidem† cōmunis Doctorū ſentētia

procedit,etiā ſi teſtator rem hæredis
vel legatarij legaſſet de ipſiuſmet hę
redis vel legatarij voluntatē & aſſen
ſu.Ad quod ſolet allegari Bar to.in l.
Cùm quis decedens,in prin.ſ.titu.1.
ſed non loquitur propriè in iſto caſu.
Tñ iſtud poſſet melius deduci ex eo.
tex.Nā q̄a ibi fuit factum legatū ei-
dem legatario, & fuit nullū, idcirco
ſecundū legatū,de alia re eiuſdē lega
tarij alteri factū,corruit.Si tamen nō
corrueret,videret probari ibi qđ.ſ.di
xi,licèt nō vrgēter:ſed ſuppoſita præ
dicta concluſione cōmunis ſentētiæ
4 limitatiua pro vera, eam declarat† &
ſublimitat Bal.in l.1.col.5.C.cōia de
Lega.& refert Iaſ.in d.l.Qui ſeruum,
2.col.& in l.1.nu.123.eo.tit.de Lega.
1.ſ.niſi res hæredis, quæ per teſtato-
rem fuerat legata, reperiretur tēpo-
re mortis teſtatoris penès ipſum le-
gatariū,abſq; ipſius vitio & culpa.Eo
enim caſu ſi legata fuiſſet de hęredis
volūtate, eiuſdē rei dñium recta via
transferretur in legatariū. Qđ etiā ſe
quit idē Iaſo in d.l.Si hæredis ſeru⁹,
nu.11.Ad qđ eſt text.optimus in ra-
tione ſui in l.Quādā mulier,in fi.cū
glo.ff.de Rei vendi.& in l.2.cū gloſſ.
C.de Acquirē.poſſe.& in l.Reſtituta
hæreditas,poſt prin.ſ.ad Trebe.& eſt
bona glo.cum tex.in l.Hæc ſi res,eo.
tit.de Rei vendi.iuncto eo quòd no.
dicit Ang.de Peru.ibi.Vide aliā ſub-
declarationem, quam ponam in l.E-
cuius,per illum tex.ſ.eo.titu.

Redeundo itaque ad materiam i-
ſtius principij cum reſolutione eorū,
quæ per Doct.breuiter hic tangūtur
ſuper glo. & proſequendo caſus glo. 5
in ea.l.Cū ſeruus.Primus caſus gloſſ.
eſt,quem ponit Iureconſultus in ipſā-
met l.Cùm ſeruus, videlicet, quādo
ſeruus legatus teſtamenti tēpore iā
fugerat,vel erat iā poſit⁹ in parte lon
ginqua.Nā tūc hæres in recuperādo
illum

illum debet operam& ſumptum im pendere,vt eſt caſus in ea.l.Cùm ſeruus: quia tacitè videtur ad hoc grauatus per teſtatorem,quando inquã teſtator ſciret difficultatem præſtationis ineſſe tunc temporis,ſecundũ Bald.ibi.Secùs ſi ignoraſſet,ſecundũ Pau.de Caſt. ibidem. Et in hoc caſu non fit diſtinctio inter culpam & nõ culpam hæredis:quia in vita teſtatoris non poteſt contra hæredem præſumi culpa ſecundum glo.& Docto. hìc,licèt ſecũdum Ioan. de Imo.ante teſtamentum,& poſt,in vita teſtatoris bene poteſt committi ab hærede culpa,velut à quolibet extraneo: ſed debet intelligi, ſi probetur. Glo. & Docto.loquuntur, quòd in dubio non præſumitur ab hærede commiſſa.Et in quantum vlteriùs vult quòd per actionem l. Aqui.legatarius poſſit ab hærede damnum recuperare, conſiderandum eſt circa hoc, quod Ioan.de Imo.dicit (eo quòd nemo in præſentiarũ iſtud tangit)quòd cùm hęres teneatur actione l.Aquilię ipſi defuncto,talis actio per aditionẽ hæreditatis ab eo factam videtur fuiſſe confuſa,vt in l.Debitori,C.de Pactis. Niſi ſaluetur Io.de Imo.in caſu quãdo teſtator ſciens culpam ab hærede fuiſſe commiſſam,reliquit rem legatario.Quo caſu videretur reliquiſſe actionem l. Aquil. aduerſus hæredẽ, quam actionem ad culpam eiuſdem hæredis diluendam contra ipſum teſtator habebat. Argumento l. Qui actionem,ff.de Regu.iuris. Et ex hoc primo caſu prædictæ l. Cùm ſeruus,
5 patet,quòd qui † tenet alicui ad operam præſtandam, tenetur etiam ad ſumptum in tali opera faciendum. Ad idem glo.& ibi vterq; Imo.in l. Stipulationes cõmodiſſimum, ff. de Verbo.obliga.& text. in l.Suo victu, ff.de Ope.liber. & no. Bal. cõtra glo. ibi in primo dicto in l. Quoniam liberi,C.de Teſti. Et hunc primum caſum,& ſic dictam l.Cùm ſeruus, limitat eleganter Bar.ibi,& in l.Cùm res legata, in prin.eo.tit.quando res legata eſſet in loco valde longinquo, vel ignoraretur vbi eſſet. Ita quòd ſi legatarius teneretur facere expenſas in reducendo vel perſequendo talẽ rem, legatum redderetur quodammodo inutile,quum eo caſu(vt.ſ.dictum eſt) incumbit hæredi & operã & ſumptum inpendere. Argumento l.Si res obligata, ſecundo reſpon. ſ.titu.1.aliâs ſecùs eſſet. Quia ad legatarium pertineret,ea id eſt operã & ſumptum præſtare. Et ſic non obſtat d.l.Cùm res,§.1.Neque etiã obſtat l.Quod legatur,in prĩn.cũ glo. ordi.ff.de Iudi. & in l.Si ſeruus legatus, ſecundo reſpon.eo.tit.de Lega. primo,prout etiam tenent communiter,Docto.in d.l. Cùm ſeruus. Ad hoc facit optimè ratio text.ſing.in l. Mediterraneæ.C.de Anno.& tribu. lib.10.& quod per eã tenent ibi Bar. &Docto.& commendat Panor.in.c. de Appellationib⁹,de Appella.& idẽ Bart.& Moder.in l.Pactum curatorum,C.de Pactis,commendant l.illã vt ſingu.Ad idem benefacit in ſimili tex.cum glo.quam Areti. allegat in d.l. Cùm ſeruus(licèt non alleget d. l.Mediterraneæ)in l. Qui concubinam,§.Qui hortos,ff.tit.1.de Lega.3. cuius meminerunt Bart.& Dy.in l. His verbis,§.Idem teſtator,eod.titu. & dicit ſing.idem Are.in l.Huiuſmodi,ff.de Verbo.obliga. Et circa præmiſſa videndus eſt Are.in d. l. Cùm ſeruus, ad fi. vbi ponit quandam declarationem reſtrictiuam ad illam l. dũ loquitur de ſeruo,videlicet, quòd in alia re legata, præter ſeruum, fugiente vel exiſtente in longinquo, tenendum ſit quod Bart.ibi dicit in fina.

fina. verbis, prout etiam tenuerat in præcedente colum. Et idem quod communis Legiſtarum opinio, tenent Ancha. Ioan.de Imo. & Panor. in capit.Indicante,de Teſtamen.vbi idem Panormi.ante.fi.recitat membra glo. in d. l. Cùm ſeruus, quaſi ad verbum.

Secundus caſus illius glo.eſt,quando res fugit vel ponitur in parte longinqua poſt teſtamentum, & ante mortem teſtatoris: nam eo caſu hæres debet eam perſequi, vt præſtet eo loco, vbi relicta eſt, ſumptu tamen ac periculo legatarij, quia debet ſibi dari, vbi erat teſtamenti cōditi tempore, vt in d. l. Si ſeruus legatus, primo reſponſo:quam allegat gloſſ. in ea l. Cùm ſeruus, & in hoc prin. iſtius l. Et in his duobus caſibus prædictis hæres non tenetur, & pari ratione neque cauet de reducendo ſeruum, vt probatur in hac l. in princi. iuncta declaratione Paul. de Caſtr. Sed in hoc ſecundo caſu quando res legata ponitur poſt teſtamentum in parte longinqua, eſt hoc plus, quòd cauet, quòd ſi res legata peruenerit ad eum,reddet eam legatario. Item quòd perſequetur eam, ſumptu tamen ac periculo legatarij, vt tenet glo.in d.l.Cùm ſeruus, quæ approbatur per Doct.communiter contra glo. hic, quæ voluit contrarium. Necnon in prædictis duobus caſibus non attenditur culpa hæredis præſumpta,quia præſupponitur per glo.& Doctor. hic, vt dixi, quòd nōn præſumatur, eam in vita teſtatoris commiſiſſe. Differentia ergo inter iſtum ſecundum caſum & proximè præcedentem primum, eſt, quòd in caſu præcedente, quando ſeruus legatus aufugit, vel eſt in longinquo ante teſtamentum, hæres tenetur præſtare operam in perſequendo ſuis ſumptibus. Si autem poſt teſtamentum,& ſic in ſecundo caſu ſumptibus legatarij. Tamen neutro prædictorum duorū caſuum hæres debet præſtare cautionem de reducendo eam rem legatam. Et ſic patet, quòd hæres eſt deterioris conditionis in primo caſu, quàm in ſecundo: non quidem ob culpam ipſius, quia neutro caſu contra ipſum culpa præſumitur: ſed quia in primo caſu ſubeſt tacita defuncti voluntas grauandi hæredem, vt dixi. ſ. in prin. caſus præcedentis, & in ſecundo non ſubeſt.

Tertius caſus glo.eſt,quando res legata aufugit, vel poſita eſt in longinquo culpa hæredis poſt mortem teſtatoris, ſiue ante aditam, ſiue poſt aditam hæreditatem. Tunc enim hęres debet cauere de reducendo eam, vt in hoc text. vel præſtare æſtimationem, prout legatarius optare maluerit, vt hic in glo.2.&.3.& eſt communis Doctor. concluſio. Et iuxta iſtum tertium caſum addendum eſt vltra Docto. quòd ſi culpa per hæredem commiſſa, poſt mortem teſtatoris fuit in faciendo, procedit iſte text. de plano, quia tunc competit contra hæredem actio l. Aquiliæ, ob quam tenetur ad æſtimationem: ſe-
6 cùs ſi culpa † hæredis fuiſſet in omittendo, vel in negligendo, quia eo caſu non teneretur ad æſtimationē, cùm nō habeat eo caſu locum actio l. Aquiliæ ad æſtimationē damni, vt in l. ſi Vſufructus legatus, ante fin. ff.de Vſufruct. quam ibi Bart. Bald. & Alberi.ſummè commendant, dicentes eſſe gloſſam ad totum titulū ad l. Aquil. & ibidem Angel.de Peru. ad idem dicit eſſe legem illam meliorem, quàm ſit in iure. Sed in quantum Angel. ſequitur in ſecunda limitatione glo.ibi,& tenet illam

l. loqui in actione directa, ſecùs in
actione vtili. Contrarium, & meliùs,
tenet ibi Albe. reprehendens gloſſ.
in illo dicto, contra quam etiam eſt
communis intentio aliorum Docto-
rum ibi, & Pauli de Caſtr. allegan-
tis illum text. in l. In rebus, §. 1. ff.
Com. Et videtur quòd ſi tex. ille in-
telligeretur prout gloſſ. intelligit, &
Ange. de nihilo deſeruiret, cùm in-
ter actionem directam & vtilē nul-
la penè ſit differentia quoad effectū,
vt in l. pe. ff. de Nego. geſt. licèt in ali
quibus (raris tamē) caſibus ſubſir dif-
ferentia, vt colligere licet ex dictis ꝑ
Bart. in l. 1. ff. de Actio. & oblig. & per
eundem, & Bald. & Salice. in l. 1. C.
eo. Sed vltra Doctor. ſcilicet Alberi.
& Pau. de Caſt. obſeruandum eſt, an
gloſſ. habuerit alium ſenſum, ſcili-
cet, vt voluerit loqui de vtili, ſecun-
dum quòd capitur in materia legis
Aquiliæ, non autem reſpectu dire-
ctæ. Nam in illa materia legis Aqui-
liæ competit vtilis habens vim & ef-
ficaciam directę, vbi damnum datur
de non corpore in corpus. Cuius ge-
neralis caſus exempla ponuntur in
dict. l. Si vſufructus legatus, in fi. vide.
licet in non proſcindente agrum, in
non ſubſerente vites, in patiēte cor-
rumpi ductus aquarum. Et hoc mo-
do ſumendo actionem l. Aquiliæ vti
lem, erit ſenſus illius text. cum gloſſ.
quòd illis & ſimilibus caſibus nō te-
netur damnū inferens directa actio-
ne legis Aquiliæ ex primo capite, ſed
vtili ex tertio. Nā. 2. caput, hodie eſt
3. quia. 2. iā fuit antea abolitū. Sed ad
huc magis rē ipſam cōſiderando ad-
uertendū eſt, ꝙ licèt in prædictis exē
plis poſitis in d. l. Si vſufructus lega-
tus, ad fi. damnum inferatur de non
corpore in corpus, tamen non infer-
tur faciendo, ſed duntaxat in negli-
gendo, ſiue patiendo, & ſic in non fa
ciendo. Et illud eſt, quod conſiderat
illa l. & Docto. eā allegantes. Et quia
gloſſæ fuit viſum nimis rigidum his
& ſimilibus caſibus non teneri illato
rem damni, recurrit ad faciendam
differentiam inter vtilem & directā,
id eſt, vt non teneretur directò, ſed
vtiliter ſic. Et ſic glo. ibi intellexit de
vtili ad differentiā directæ, non autē
habito reſpectu ad. 3. caput legis A-
quil. vbi dānū dat' de non corpore in
corpus. Nā exēpla illius capitis ten-
dunt ad dānū illatū facto inferētis, vt
patet ex tex. in. §. vlt. Inſt. de l. Aquil.
qđ nō eſt in caſibus d. l. Si vſufructus,
§. fi. vbi non interuenit factū, ſed po
tiùs negligentia, & ſic nō factum. Sic
7 †ergo allegatio cōis de prædict. l. Si v
ſufructus, in fi. eſt verā, & no. & gloſſ.
ibi non bene loquitur in conceden-
do, prout concedit, actionem vtilē l.
Aquil. in illis caſibus. Et ad ll. quas ꝓ
contrarijs affert glo. quarū occaſio-
ne illud dixit, reſpōderi debet, quòd
loquuntur vel de culpa in omitten-
do lata, non leui, vt loquitur text. in
d. §. Ex plauſtro: vel de culpa cōmiſſa
in faciendo, vt loquitur. §. Si fornaca
rius, & ſic nō cōtradicit. Et primū qđ
dixi de culpa in omittendo, ꝙ ſi ſit le
uis nō puniat' ꝑ actionē l. Aql. eſt il-
lud qđ ꝓpriè vult ille tex. prout in fi-
nalib' verbis ipſius expreſſim intelli
git Raph. Fulg. in fi. etiā verbis ipſius
lecturæ. Ex quo iuncta cōi allegatio-
ne & alijs circa eā dictis reſolutiuè
patet, ꝙ culpa leuis in omittēdo non
punit' ꝑ actionē l. Aql. q̄a neq; vtilis,
neq; directa eo caſu cōpetit. Vtrū au Reſolutio.
tē det' actio in factū, vel aliud reme-
diū ſubſidiariū ad verū intereſſe, Do
cto. tenentes prędictā allegationē cō
munē præſupponūt, ꝙ non. Et ita vi-
detur tenendū: quia ſi aliqđ remediū
ſubſidiariū ad reſarciendum damnū
pro intereſſe daretur, parū aut nihil
deſerui

deſeruiret allegatio communis de prædicta l. prout in ſimili ſuprà diximus quoad excluſionem actionis vtilis: quam gloſſ. dicebat & parum rectè eo caſu competere. Qua enim ratione actio vtilis excluditur, eadẽ & quoduis aliud remedium videtur indubiè explodendum, quia quod vna via prohibetur, non debet alia permitti, vt in regula iuris: niſi (vt dixi) adeſſet culpa lata, vel dolus. Et redeundo ad præmiſſa in prædicto caſu, vbi culpa fuiſſet per hæredem incurſa in omittendo, negligendo, aut non faciendo, hæres duntaxat teneretur cauere de reducendo rem proprijs ſumptibus, & non ad aliud. Et quamuis Docto. non tangant, iſta punctuatio eſt vera & iuridica, & valde neceſſaria in hoc articulo. Et ad præmiſſa paulò ſuperiùs tradita flectendo ſermonem, ſcilicet, quòd nõ ſit facienda differẽtia inter tempus aditæ & non aditæ hæreditatis, tenet glo. & Doctor. in ead. l. Cùm ſeruus, & Docto. magis cõmuniter hîc, contra gloſſ. quæ contrarium ſenſit hîc: quãuis Bar. videatur eam approbare, necnon Canoniſtę, quos.s. retuli in cap. Indicante, de Teſta. tenent etiam contra glo. hîc. Eſt tamen addendum ad iſtum tertium caſum, quòd etiam ſi hæres propter culpam in faciendo à ſe commiſſam, vel in non faciendo per dolum aut latam culpam teneatur ad æſtimationem legatario inquam id optante, ſi tamen offerat cautionem de reducendo rem legatam in fuga vel abſentia exiſtentem ſuis ſumptibus, & petat dilationem ad eam perſequendam, non eſt ſibi deneganda, ſecundum Bart. in dicta l. Cùm res legata, & Rapha. Cu. hîc.

Quartus caſus eſt, quando talis res legata aufugit, vel eſt poſita in longinquo poſt mortem teſtatoris ſine culpa hæredis. Tunc enim ſufficit, quòd hæres caueat de reſtituendo, ſi quo tempore res ad eum peruenerit, vt inquit glo. in d. l. Cũ ſeruus. Ideo autem ponderatur hoc caſu in hærede nõ culpa fugæ ſerui,
8 qa talis fuga † cenſetur quodãmodo caſus fortuitus, ſecundum Barto. in l. Continuus, §. Illud, colum. 2. nume. 5, ff. de Verbo. obligat. quem adducit Iaſo in ead. l. Cùm ſeruus. Sed eſt text. optimus ad hoc, vbi iſtud reſtringitur ad ſeruos qui non ſolent cuſtodiri, in l. In rebus, in prin.
9 ff. Commoda. Eſt † tamen hîc aduertendum, quòd cùm in iſto caſu & præcedente Doctores loquentes de culpa hæredis circa fugam poſt mortem teſtatoris contingentem, ſemper præſupponant, & præſumãt in hærede culpam, conſequenter id quod dicunt in hoc caſu, ſcilicet, quòd hæres non fuit in culpa, debet intelligi, ſi probetur per hæredem aliqua exculpatio: aliâs præſumitur in dubio eſſe in culpa. Ex quibus videtur abſolutum iſtud principium.

§. Si ita.

SI ITA legetur, Sempronio decem: aut ſi noluerit, Stichum hominem lego, hoc caſu duo legata ſunt, ſed vno contentus eſſe debet.

G 2 Iſte

ISTE text. ſummatur, vt per Barto. & Doℓto. ſic. Legatum alternatiuè cenſetur plura, quo ad rerum nominationem: vnum, quo ad præſtationem. Communis & verus intellectus ad iſtum text. contra gloſſ. eſt, quòd legatum eo modo relictum, Titio decem, aut ſi noluerit, fundũ do lego, ſit duplex reſpectu nominationis rerum, quia plures res fuerunt nominatæ: ſed eſt vnum, quoad præſtationem vnicam, vel vnicam ſolutionem: & ſic poteſt legatarius petere vnam ex rebus prædictis, tamen non poteſt petere partem vnius ex illis, & partem illiuſmet rei repudiare, per l. Neminem, ſ. eodem. Item non poteſt petere partem vnius rei, & partem alterius rei, id eſt quantitatis, vt in l. 2. §. primo, ff. de Verbor. obligatio. Hæredes autem ipſius legatarij poſſunt primum facere, videlicet vnus poteſt accipere partem vnius rei, & alius repudiare partem eiuſdem rei, vt in l. Legatarius, ſecundo reſponſo, ſ. titu. primo, nam de ſecundo non eſt dubium quòd nõ poſſunt: & ſic ſi eſſent diſcordes in eligẽdo in caſu huius tex. quia vnus legatarij hæres vellet conſequi partem de x. & alius vellet partem ſpecie, loco vel in defectum quantitatis legatæ, videretur impediri exercitium legati, & ipſius effectus, ſeu exequutio, quouſque concordarent. An autem, & quo pacto adigantur ad concordiam, videndã ſunt quæ traduntur in ſimili per Alexan. Iaſo. & Moder. in d. l. 2. §. Ex his, ff. de Verbo. obliga. poſt glo. ibi. & per Anto. & Ioan. de Imo. in capit. 1. de Mutu. peti. & per Alexan. & Iaſ. in l. Huiuſmodi, §. fin. ſ. titu. 1. Reliqua ad hunc Paragraphum pertinentia tangentur in l. Si illud, ſ. iſto titu.

Summarium.

1 *Punctuatio reſponſiua ad tex. in d. l. 1. ad fi. qui prima fronte aduerſari gloſſe prædictæ uidebatur.*

2 *Saluatur Bar. in l. Quidam teſta. ſuprà tit. 1. in æquiparatione quam fecit duorum caſuum ibi per eum poſitorum.*

3 *Saluatur communis intellectus Docto. ad prædictam l. & ab eo non eſt recedendum: tamen intellectus uel ſubintelligentia Bart. non eſt ſolida.*

4 *Alberici conſideratio ad illam l. tenetur, quæ fuit Docto. antiquorum, & Bart. in l. Talis ſcriptura, ſuprà titu. 1.*

5 *Prima differentia inter legatum quantitatis, ut quantitatis, & ut ſpeciei.*

6 *Relatiuum quis uel qui importat conditionem tacitam.*

7 *Conditiones tacitæ uel ſubintellectæ regulariter ſunt eiuſdem effectus cum expreſſis.*

8 *Aduerte ad deciſionem Doct. in l. Nulla, ff. de ll. tanixam. l. Ea lege, in prin. ff. Locati: nam hic (ultra eos) eleganter & appoſitè declaratur.*

9 *Moderamen prædictorum reſpectu unius præſtationis, nam ſecus in annua dicendum, quia quod uno deeſt anno ſuppletur ex reliquis.*

10 *Secunda differentia inter pecuniam legatam ut quantitatem, & ut ſpeciem uerſatur circa ſolutionẽ diuerſimodè, de una uel altera faciendam.*

11 *Attende contra glo. in d. l. 1. § penul. ff. de Dote. prælega. & pro illa.*

12 *Reſolutio in intellectu eorũ quæ ſuprà dicta fuerunt circa glo. l. 1. §. pe. ff. de Dote prælega.*

13 *Alia differentia extra terminos huius l. in materia contractus uenditionis.*

14 *Alia differentia in materia moræ quoad rei, id eſt pecuniæ interitum.*

§. Si quis legauerit.

SI quis legauerit, Ex illo dolio amphoras. x. & ſi non. x. ſed pauciores inueniri poſsint, non extinguitur legatum: ſed hoc tantummodo accipit, quod inuenitur.

Summatur

SVmmatur iſte text. aliter & expeditiùs quàm Bar. & Doctores ſumment, hoc modo. Quando legatur quātitas vt certū corpus, ſeu vt certa ſpecies, perēpta vel non exiſtente parte quātitatis, legatum ſubſiſtit duntaxat in parte ſubſiſtente. Notandum eſt ex hoc. §. quòd ſi quantitas relinquitur vt certū corpus, vel vt certa ſpecies, cenſetur legatum corporis vel ſpeciei, & demonſtratio falſa ſolùm officit, vt non debeatur niſi id duntaxat, quod de illa quātitate reperitur: & ſi aliquid nō reperiatur, nihil debeatur. Ad quod cōcordat tex. §. Qui quinque, hic in glo. allegatus, & tex. in l. In ratione, la. 2. §. Certis verò. ff. ad l. Falci. Quod intelligitur primò, quando quantitatis deſignatio refertur ad certum locum determinatum, putà quæ eſt in tali arca. Secùs ſi teſtator ſolummodo diceret quòd legabat quantitatem, quæ eſt in arca generaliter nominata vel deſignata: vel legaret quantitatem apud ſe, vel apud alium depoſitam, vel quā in dotem receperat: & ſic non facta relatione ad certum locum deſignatum & circumſcriptum. Quia tunc etiam ſi eam no recepiſſet, neque eſſet depoſita, neque apud eum extaret, nihilo minus deberetur legatario: quia cenſeretur relicta vt genus, non autem vt ſpecies. glo. eſt ordinaria de hoc in l. 1. §. pen. ff. de Dote prælegata, in parte, deberi, prope fin. quam ibi notant & approbant Bart. & Albe. poſt Oldra. & notat Pau. de Caſtr. in l. Si ſeruus plurium, §. fina. ſ. titu. 1. & in l. Si ſeruus legatus, §. Qui quinque, eod. titu. & Alexand. in l. Talis ſcriptura, colum. 2. vbi etiam Iaſo eod. titu. quod eſt valde ſignandum ad plurium iurium declarationem. Et hunc caſum habui de facto proximis diebus. Et ad expeditiorem declarationem & exemplificationem illius gloſſ. vi. quæ. ſ. trado in ſecūda differentia inter hos duos modos legandi pecuniam, vt pecuniam, & vt ſpeciem. Aduertendum tamen, quòd licèt gloſſ. illa communiter approbetur in exemplo per eā poſito, vt declarat Barto. tamen ex quo in illo text. alius caſus illi æquiparatur, videlicet, quando pecunia quæ erat in arca fuit relicta: & ceſſante probatione erroris legatum remanet validum, tam in caſu prædicto, quàm etiam in alio, vbi quantitas fuit legata, quæ erat apud ſe, vel apud alium, etiam ſi non reperiretur, patet quòd Barto. non ſatiſfacit illi textui quoad illum caſum.

Prima ad caſum huius text. reſtrictio.

2 Quamobrem † crederem, quòd in quantum ille text. facit mentionem de pecunia relicta in arca, ſit intelligendus, quando arca eſt deſignata, vel demōſtrata aliqua certa. & infallibili deſignatione, vel demonſtratione. Aliâs ſi teſtator haberet plures arcas, & non fieret talis demonſtratio, legatum quantitatis remaneret generale, prout & text. in dicto. §. Qui quinque, loquitur: vbi teſtator legauit decem, quæ erant in tali arca deſignatiuè, ſicque taxatiuè ſiue reſtrictiuè: & conſequenter conditionaliter. Et hoc eſt de intentione Pauli de Caſt. in eodem. §. Qui quinque, & clariùs in l. Sed ſi certos numos, quam legit ſub. §. vltimo, l. Si ſeruus plurium, immediatè illam præcedentis. ſ. tit. 1. Neq; id Bart. negaſſet, ſi ad id aduertiſſet, quāuis aliud ipſemet ſentire videatur in quadam æquiparatione, quā facit in l. Quidam teſtamento, eo.

3 titu. Sed † reducendo eam ad bonum ſenſum, crederem quòd illa æquiparatio, quam Barto. facit de il-

lis duobus caſibus, non fit niſi quoad valotem legati, quatenus reperitur in arca. Item quatenus reperitur debitũ, non autem vt quantitas debita habeatut tanquã ſpecies neene. Vel clariùs dicendũ eſt, ꝙ cùm nõ ſit deſignatio certa ipſius arcæ vterq; caſus, ſcilicet, decẽ quę ſunt in area, & decẽ quæ mihi debẽtur, bene adæquatur per Bart. quia vtrunque legatum remanet generale. Neque ſi de hoc Barto. (vt prædixi) perpendiſſet, illud inficiatus fuiſſet. Si enim in vtroque illorum exemplorum deſignatio fieret ſpecialiter, idem iuris econtra eſſet: quia vtrobique cenſeretur legata ſpecies. Sed ſi non fiat, remanet (vt dixi) vtrùnque legatum generale, & velut legatum generis regulandum. Cogita, quiá Doctor. non declarant, tamen iſta ſunt vera, & ita exemplificaui ſuperiùs illam gloſſ. præcauens iſta inconuenientia. Et ſic text. in dicta l. 1. §. penul. de Dote prælega. nihil facit contra gloſſ. ibi. vi. ad eandem gloſſ. reſolutionem, quæ. ℑ. ponitur nume. 12. vbi omnino.

Reſtrictio. 2 Secundò declaratur iſte text. ex quadam ſolutione, quam Barto. hîc tradit ad dictam l. Quidam teſtamẽto, ſ. titu. 1. ſcilicet, niſi teſtator legaret quantitatem ſimpliciter & in genere, & poſteą, id eſt poſt legatum perfectum deſignaſſet locum, vnde ſolueretur: quia tunc legatum deberetur, licèt tota pecunia illius loci periret, & ſic Barto. & Bald. qui idem tenet, & Pau. de Caſt. in dicta l. Talis ſcriptura, in fi. verbis faciunt differentiam, an deſignatio loci fiat in eadem conceptione verborum, & ſic in eadem oratione, an in diuerſa. Sed conſiderandum eſt, quòd attenta theorica gloſſ. & Docto. in dicta l. 1. §. vlt. aliâs penul. de Dote prælega. non videtur bene poſſe colligi ex dict. l. Quidam teſta. in prin. quod ibi fuerit legata ſumma præſtãda ex pecunia in loco certo ac determinato exiſtens: quia ex illis verbis, [*Quod in caſtris habeo.*] hoc non colligitur, ex quo non eſt locus certus & determinatus, quem locũ loci dicimus, prout ibi requiritur, vt prædicta gloſſ. & Doctõ. ſentiunt, & . ſ. fuit declaratũ in præcedenti textuali. Et ſic videtur, quòd ille text. non debuerit per Bart. hîc pro contrario adduci, cùm non loquatur in loco loci, id eſt in loco certo & determinato ſeu deſignato, prout in hac materia requiritur, vt dixi, niſi fortè dicam' colligi ex illa litera, dum dicit, [*Et in numerato*] quaſi velit dicere ponendo contentum præſuppoſito tacitè continente, quòd habebat pecuniam numeratam, quæ non ſolet dici haberi in numerato, vel numerata, niſi quãdo habeť in ſaculo vel marſupio conſignata, & ſeparatim adſeruata: acſi dixiſſet, lego pecuniã, quã tali loco, vel tali arca, aut tali crumena recluſam & numeratã habeo. Arg. l. Acceptã, C. de Vſuris, quatenus de cõſignatione loquiť, vt ſic ſaluetur cõis Docto. intellectus illã l. Quidã teſtamento, intelligentium in ſumma illa legata præſtanda ex pecunia certi & determinati loci, à quo non eſt diſcedẽdũ.
3 Sed † reuera ſubintelligẽtia Bar. (licèt ille tex. loquatur de loco certo) non videť bene ꝓcedere, vt ibi etiã dicit Raph. Quapropter rectiùs videť tenẽdũ ad illũ text. & gñaliùs in materia
4 iſta, id qđ tenet † Albe. in d. l Si certos numos, de Verb. obli. qđ etiã Bart. & Doct. ponũt in d. l. Talis ſcriptura, ſ. ti. 1. ſ. ꝙ vis & differẽtia ſtet in hoc, an deſignatio certi & determinati loci ponatur ad verbum diſpoſitiuum, vt hîc, puta lego pecuniã vel decẽ mẽſu

ras vini, quæ eſt in tali arca, vel ſunt I tali dolio: an ad verbū exequutiuū, vt puta lego pecuniam ſoluendā ex tali arca, vel tot vini menſuras ſoluēdas vel metiendas ex tali dolio, vt primo caſu cenſeatur legata quantitas tanquam ſpecies, ſecūdo caſu vt genus: etiā ſi in eadem oratione eſſet facta deſignatio, vt in exemplis prædictis. Quod etiam (licèt conciſis & imperfectis verbis) videtur voluiſſe Rapha. Cu. ibi, & in d. l. Quidam teſtamento, qui ſi vidiſſet Albe. in d. l. Si certos, clariùs eſſet loquutus, neq; adeò laboraſſet. Et in eūdem ſenſum videtur poſuiſſe exemplum ad d. l. Quidam teſtamento, Ange. de Peru. quem nō inuenio alicubi ab aliquo relatum, in l. Sic fideicommiſſum, §. Tractatum, ſ. de Iudi. in illis verbis, Exemplum, ſi dico, lego decem, quę volo pręſtari ex nomine talis debitoris mei, vel ex talibus fructibus: licèt in trāſcurſu illud dicat, neq; aliquid ex prædictis tangat. Inde eſt, quòd etiam ſi in diuerſis orationibus deſignatio loci apponeretur ad ſubſtantiam legati, cenſeretur quantitas legata vt ſpecies, vt ſi dixiſſet, lego Titio pecuniam, & volo q̃ ſit ea pecūia, quæ ſtat in illa arca, vt ſic explodatur opinio Bart. Bal. & Paul. de Caſt. quam in prin. āſtius declarationis retuli eos tenere in d. l. Talis ſcriptura, quatenus faciunt illam differentiā, quam. ſ. dixi eos facere, ſed non ſat rectè.

De eadē re.

5 Patet ergo † ex hoc text. relictum quantitatis vt quantitatis, à relicto quantitatis vt ſpeciei differre. Primùm, quia primo caſu, etiam ſi quantitas conſumatur, vel nō reperiatur, vel ſaltem non tanta prout per teſtatorem fuit relicta, nihilo minus tota debetur legatario. Secundo autem caſu non debetur, niſi quatenus reperitur, aut ſi nihil repetitur, nihil debetur. Tex. eſt hic iuncta l. Si pecunia, ſ. iſto titu. & iuncto eodē. §. Qui quinque, l. Si ſeruus, ſ. titu. 1. & l. Sed ſi certos numos, eodem titu. cū alijs. Ex quo deducitur, quòd ſi quis legauit certos fruct⁹ ex aliquo certo fundo, & ſic eo caſu, quo cēſentur legati vt ſpecies, vt quia dixit, lego tot fructus, qui ex tali fundo colligentur, ſi nulli fructus ex eo fundo colligātur, aut non colligātur tot fructus, quot teſtator deſignauit, vel non debētur in totum, vel debentur duntaxat illi, qui colligentur. Text. eſt nota. in l. Cùm certus, ſ. de Vino triti. oleoque lega. vbi dicitur, quòd illa verba habent vim taxationis. Ratio eſt, quia legatum in caſu & exēplo illius tex. fuit relictum per relatiuum, & ſic cōditionaliter. Nam ibi in tex. dicitur, [*Fructus qui ex eo fundo colligentur.*] Quæ verba ſunt propriè limitatiua, cùm ſint conditionalia, vt in l. Nuper, ſ. titu. 1. & l. Stichum qui meus erit, ſ. de Lega. 1. vbi glo. dicit, illam conditionem eſſe tacitam. Quā glo. nō. Bart. ibi, & in l. 1. col. 7. nu. 30. ſ. de Condi.

6 & demonſt. † & pro ea ponderat text. ibi ad fi. Et eandem glo. dicit eſſe ſingul. Ioan. de Imo. in l. Cùm quidam,

7 la. 2. col. 2. pe. no. ſ. eo. Quæ quidem † conditiones tacitæ regulariter idem operantur, quod operātur expreſſæ, glo. eſt ordinaria ſecundum Doctor. ibi in l. Itē quia, in prin. ff. de Pactis. Sed circa hoc eſt inueſtigādū, Quid ſi teſtator legaſſet certos fructus ex certo fundo, & dixiſſet, quòd ſi fundus non tuliſſet tot fructus, quòd iubebat, hæredem ſupplere vſque ad illam quātitatem. An ſi plures fructus vltra illam quantitatem colligārut, pertinere debeant tales fructus ſuperabundantes ad hæredem: an verò ad legatarium? Et videtur quòd ad hæredem,

Vtilis inueſtigatio.

redem, quia teſtator taxauit nume-
rum vel quantitatẽ fructuum, quos
voluit legatarium habere, & non vl-
tra per illam l. Et ſic non obſtat deci-
ſio elegans Alberici poſt Guillet. de
Cu. in l. Nulla, ff. de ll. quã etiam ibi
ponit Angel. & ſequuntur Alexã. &
Iaſ. in l. Legata inutiliter, ſ. titu. 1. per
tex. ſingu. in l. Ea lege, in prin. ff. Lo-
8 ca. nam † deciſio illa procedit, quan-
do legãtur reditus alicuius fundi in
totum, etſi non aſcenderint ad tan-
tam quantitatẽ, ſuppleantur per hæ-
redem. Eo enim caſu ſi plures fruct⁹
colligantur pertinebũt ad legatariũ,
ad quem teſtator voluit omnes fru-
ctus pertinere, & nõ fecit circa illos
Sing. ſignandum. taxationem aliquam. Secùs in caſu
ď quo. ſ. vbi fuit legata certa fructuũ
quantitas. Eo enim caſu intentio le-
gantis fuit, legatarium non debere
vltra illam quantitatem aliquid con
ſequi, ideoq́; id quod ſupereſt debet
ad hæredem pertinere. Quæ eſt not.
declaratio ad prædictam Doctorum
communem deciſionem, & quidem
neceſſaria.
9 Prædicta † procedunt in vnica præ
ſtatione fructuum facienda: ſed ſi eſ-
ſent legati fructus plurium annorũ
præſtandi annuatim ex certo fundo,
& ex eo nulli fructus, vel nõ tot quot
teſtator legauit, colligerentur vno
anno, eo caſu ſuppletentur ex abun-
dantia fructuum anni vel annorum
ſequentium. l. Legatum, §. Vini Fa-
lerni, ff. de Ann. lega. & in l. Ex eo. ff. de
Vino tri. & oleo lega. quæ iura ad id
allegat Bar. in l. Inter ſtipulantem, §.
Sacram, pe. col. nu. 6. ff. de Verb. obli.
& ibi Albe. 11. oppo. Et per prædicta
iura eſt intelligendũ & declarandũ
id quod dicit Panor. in c. Niſi eſſent,
ſuper glo. fi. de Præben. & illud idem
eſt de ipſius intentione, in quantum
allegat d. l. Legatum, vi: cum ibi.

10 Differunt † etiã ſecundò prædicta
duo legata inter ſe (vt ad præcedẽtia
regrediar) quia vbi legatur quãtitas
vt ſpecies, non poteſt ſolui aliud pro
alio, inuito creditore, vt in l. Sed & ſi
certos, cum glo. ſ. tit. 1. iuncta l. 2. §. 1.
ff. Si cert. pet. aliàs ſecùs ſi legetur vt
genus, vt ibi. Et in hoc fundãtur de-
ciſiones no. quas. ſ. retuli Bar. ponere
in d. l. Talis ſcriptura, & Alberi. poſt
antiquos in d. l. Si certos, de Verb. ob.
quæ deciſiones ſunt veræ, & appro-
bantur: licèt Iaſo in d. l. Talis ſcriptu-
ra, nitatur tenere contra Bar. Sed ni-
hil vrgens (mea ſententia) contra eũ
affert. Tamen generaliter conſidera-
ta deciſio illa Bar. in terminis in qui-
11 bus loquitur, videtur contra † prædi-
ctam glo. in d. l. 1. §. pe. de Dote præ-
lega. niſi deciſio glo. reſtringatur ad
pecuniam, quæ erat in tali area talis
campſoris, vt ſpecies depoſita & con-
ſignata. Quo caſu Docto. communi-
ter dicunt prædictam deciſionẽ Bar.
procedere & nõ aliter, ergo illo mo-
do illa deciſio suppleri debet. Et ita
intelligit, & reſtringit illam Rapha.
Cu. in d. l. Sed & ſi certos, ſ. titu. 1. &
ſubdit, q́ eſt determinatio rigoroſa
& cõtra omnẽ æquitatẽ, tamẽ q́ Do-
cto. cõiter ita tenẽt. Et ideõ q́ ſit deci-
ſio rigoroſa dicit ipſemet Rapha. in
ead. l. Talis ſcriptura. 2. lectu. quã l. di-
cit parũ facere ad hãc quæſtionem.
Sed d. l. Sed & ſi certos, multũ facere.
Et vtrobiq; intelligit hãc quæſtionẽ,
quãdo pecunia fuiſſet depoſita apud
cãpſorẽ tanq̃ ſpecies, & ſic in capſula
vel ſaculo cõſignata: q̃a niſi (vt dixi)
pecunia eſſet priùs depoſita, quid p-
deſſet eã (vt iã dictũ eſt) legare, videli-
cet pecuniã quæ in tali arca eſt: nam
poſſet eſſe alia pecunia in capſa tem-
pore mortis, quæ nõ fuiſſet tẽpore te-
ſtamẽti, & ſic nõ veniret in legato, vt
tenet Rapha. in d. §. Qui quinq;, ad
fi.

ſi.allegans Bar.in l.Si ita, de Auro &
argen.lega.in eo quod ibi dicit de ve
12 ſtimentis,&c.Omnia†ergo quæ præ
dicta fuêre in intellectu glo.l.1.§.pe:
de Dote prælega.debent ſubintelli-
gi,referendo inq̃ ſingula ſingulis,qñ
teſtator legaſſet pecuniã exiſtẽtem
in tali arca,& illa eadẽ pecunia, quæ
reperiret̃ poſt mortẽ teſtatoris,erat
in arca etiã tẽpore teſtamenti,vel cõ
tractæ obligationis, ſi fuit promiſſa,
vel etiã erat depoſita apud cãpſorem
in ſpecie.i.tanq̃ ſpecies in capſa con
ſignata:nã his caſibus & nõ aliter cẽ
ſenda eſt vt ſpecies, nõ vt quantitas.
Quæ no.ad præmiſſorũ ſubdeclara-
tionẽ,& vide quæ dicã in l.Si pecu-
13 nia.1.char.J.iſto tit.Deniq; †vt id nõ
omittã etſi extra materiã noſtrã,pe-
cunia cõſiderata vt quãtitas differt à
pecunia cõſiderata vt ſpecies,q̃a hęc
non eſt pretiũ rei, licèt alia ſic ſcd̃m
glo.ſing.in l.Hæc vẽditio,§.1.in ver.
Quanti,ff.de Contrah.èmpt. quam
Aret.cõmẽ.in d.l.Si certos,ff.de Ver-
bo.oblig.& ſic non valeret venditio
facta pro prædictã quantitate velut
ſpecie promiſſa,cũ in ea requirat̃ pre
tiũ,qđ nõ poteſt cõſiſtere, niſi in quã
titate præciſè& propriè ſumpta,quę
eſt quãdo eſt numerata,vt in.§.Pre-
tiũ,& in.§.Itẽ pretiũ,Inſt.de Emptio.
& vendi.& in l.1.ff.eo. Erit ergo con
tractus innoĩatus, vt p Are.vbi.ſ.qui
14 in hoc eſt vidẽdus. Differt†etiã vnũ
ab altero.i.pecunia relicta vt ſpecies
à pecunia relicta vt quantitas in alia
materia,q̃a ſicut debitor ſpeciei perẽ
pta ſpecie abſq; culpa & mora ipſius
liberat̃.l.Qđ te,ff.Si cert.pet.ita etiã
debitor pecuniæ exiſtentis in loco
certo,tẽpore inquã obligationis per
empta tali pecunia abſque culpa &
mora ipſius, liberatur:vt eſt caſus in
d.l.Si certos,de Verbo. obli.Secùs in
debitore quãtitatis propriè ſumptę,

vt l.Incendiũ,C.Si cert.peta.Et hæc ſufficiant in hoc puncto. Reliqua autem quæ hic poſſent deſiderari, petenda ſunt ex his quæ dicentur in l. Si pecunia.J.eo.

Summarium.

1 *Communis intellectus, de cuius uerificatione agitur hic uſq; ad uerſ.Ponit etiam Raphae. ſequentis folij prima facie eiuſdem prope finem.*

2 *Probationes factæ ab utraq; parte legatariorum inuicem repugnantes quando alterutra pars de per ſe agit contra hæredem in ſolidum ad idem legatũ, & uterq; pariter probat, colliduntur adinuicem ſi interueniat cautela, de qua infrà ſtatim & eo caſu nõn nocent hæredi,alias ſec.*

3 *Solæ probationes citra ſententiam factæ ab una parte contra aliam non inducunt obligationem paſſiuam,ut pars contra quam fuerant factæ ob eas ſit obligata alteri parti,quæ eas fecit.*

4 *Heres poteſt declarare uoluntatem defuncti dubiam in iudicialibus,ſecus in uoluntatibus ultimis, ſi ex tali declaratione nullus incurreret damnum, quanquam ſubiret lucri amiſsionem.*

5 *Quod uulgò dicitur, eum qui amittit lucrum nõ ſubire uel non incurrere damnum, intelligendum eſt de lucro nondum radicato neque acceptato, quo tempore amittitur aliter atque dicendum eſt ſi tale lucrum fuerit radicatũ & acceptatum,ſiue ut aliàs dicitur incorporatum.*

6 *Ad l.Non idcirco,C.de Iuris & facti igno. intelligentia.*

7 *Plures caſus in quibus fit locus gratificationis.*

8 *Si in teſtamento relictum ſit diſtribuendum inter pauperes & inter exequutores eſt contentio ſuper electione pauperum data omnimoda & equali paupertate,inter eos quos alteruter eorũ uult eligere, & ſic unus elegit unum alium, electio unius ex his per modum adhæſionis deuoluitur ad Epiſcopũ.*

9 *Ceteris paribus magis fauendum eſt monaſterio monialium quàm monachorum.*

10 *Subdiuiditur quæſtio illa an, & quando locum habeat gratificatio in quatuor puncta,primum uidelicet,quando iura ſunt paria, an ſit locus gratificationi. Secundum uel an iudicium ſortis locum habeat. Tertium,uel an talis actus propter incertitudinem annulletur. Quartum, uel an res ſit diuidẽda inter contendentes ſuper illa.*

11 *Regula præcipua & anteſignana, quòd omnis actus cuiuſcunq; ſit qualitatis & naturæ vitiatur propter incertitudinem omnimodam.*

12 *In re omnino dubia ita demum recurritur ad iudiciũ Sortis, ſi eo caſu ſit in iure expreſſum, quòd recurratur, & non aliter.*

13 *Gratificatio in re dubia non poteſt fieri niſi id iure cautum eo caſu reperiatur.*

14 *Notanda declaratio in materia iuris accreſcendi, & adaptatio ſingularis ad hunc tex. ut ſi alter Titiorum renuntiaſſet legato, priuſquam conſtaret de certitudine alterutrius illorum, nõ tranſiret ad aliũ Titium legatum in totum, prout neq; pars ad ipſum pertineret, etiam ſi eam agnoſceret.*

§. Si inter duos.

SI inter duos dubitetur de codẽ legato, cui potius dari oportet: vt puta ſi Titio relictum eſt, & duo eiuſdem nominis amici teſtatoris veniant, & legatum petant, & hæres ſoluere paratus ſit, deinde ambo defendere hęredem parati ſint: eligere debere hęredem cui ſoluat, vt ab eo defendatur, conſtat.

ISTE §. Si inter duos, ſummatur per Rapha. hoc modo. Vbi dubitat inter duos legatarios, de quo illorum teſtator ſenſerit, hęres poteſt vni gratificare recepta ab eodem cautione. Hoc dicit, & eſt tex. no. & iſtud ſummarium comprehẽdit etiam caſum ſequentis. §. ſecundum eundem Rapha. ſecundum quem ille tex. eſt ſimilis huic, quoad liberam voluntatem hæredis in gratificando. Et ita exponit illum text. Ioan. de Imo. ibi, prout glo. Bart. & Docto. exponunt iſtum. Sed gratificatio, de qua in hoc text. differt ab illa, quia iſta fit ꝓpter dubium emanans à verbis teſtatoris obſcuris vel ambiguis, illa verò propter dubium cauſatum, vel ambiguitatem ſuperuenientẽ ex pòſt facto, videlicet ex allegatione fideicommiſſarij contra legatarium de cauſa iuſta dubitationis ipſius legatarij. Et ſic vtrobique eſt locus gratificationi: ſed aliter, & aliter, quia ob aliam cauſam ſeu rationem (vt dixi) in vno, & ob aliam in alio gratificatio debet fieri.

1 Cõmunis † intellectus glo. & Docto. ad hũc tex. eſt, quòd hæres in caſu iſto non teneatur neceſſariò gratificare vni ex his duobus Titijs, ſed ita demum, ſi voluerit. Bal. autem tenet quòd iſte communis intellectus procederet non facta aliqua probatione per legatarios, ſed quòd de iſto caſu non loquitur iſte tex. fortè hoc ideo dicit Bald. qa iſte text. videtur præſupponere, quòd iſtorum legatariorum petitio erat cum effectu, & ſic quòd ambo, probabant. Sed certè æquè bene poteſt text. loqui de ſimplici, id eſt actuali petitione iudiciali vel extraiudiciali abſq; probatione, & tunc erit gratificatio voluntaria, vt dicunt prædicti Docto. Sed ſi vterque ꝓbaſſet, quòd teſtator de ſe ſenſit, qui videtur proprius caſus huius text. intelligendo eum de petitione actuali & effectuali, hæres deberet neceſſariò eligere, quia tenetur vtrique legatario in ſolidum ſecundum eum. Quod patet ex verbo, [*Debere.*] in text. poſito, ſui natura neceſſitatẽ importante. Sed hoc impugnat Pau. de Caſt. allegans Cy. ea ratione quia
2 probationes † tũc temporis inuicem ſibi ipſis derogãt, & ſe ipſas adinuicẽ propter mutuam repugnãtiam collidunt, & frangunt, vt in l. Scripturę, C. de Fide inſtru. Ad hoc tamen ſatiſ facit

facit Ioan.de Imo.hîc,licèt non refe-rat Paulum,inquiẽs: quòd cùm qui-libet legatarius agat contra hæredẽ quoad ipſos legatarios inter ſe, dici-tur res inter alios agi, & ſic eis non præiudicat talis contrarietas,vt in l. 2.C. Quibus res iudi.non no.& in ru brica.C.Res inter alios acta, &c. Et ideo hæres debet eſſe cautus q̃ acta & probationes producantur,ſeu no-tificentur alteri legatario, quæ fue-rint factæ ab vno eorum & econtra, &tunc probationes derogabunt in-uicem ſibi ipſis,& ipſe nõ tenebitur neceſſariò gratificari, niſi voluerit ſua ſponte id facere,ſecundum Imo. & Raph. qui etiam ſequitur Bald.& reſpondet ad l.Is à quo fundus, ff. de Rei vendi.& ad l.penul.ff.de Pe.hæ. quæ prima fronte videbatur aduer-ſari prædictæ declarationi Bald. Et hæc tradit Raph.in meæ lecturæ im preſſione,quanuis aliter eum referat Ange.de Perigl.hîc. Sed ex alio non videtur procedere id quod Bald. di-cit,in quantum vult,quòd ex proba-tione vtriuſq; legatarij hæres obliga tur vnum ex ipſis legatarijs neceſſa-riò eligere,ſi nõ daretur copia proba tionis factæ ab vno alteri (quo caſu prout dixi, Bald. declaratio excuſa-tur per Ioan. de Imol. & Raphaë.)
3 quia ſola † probatio non eſt ſuffi-ciens ad obligationem inducendã. gloſſ. eſt ſingul. in l. Sed & ſi poſ-ſeſſori, in. §. Vel, verſicul. Si cum de hæreditate, ff. de Iure iuran. quam in varijs locis Bald. notat, de quibus per Iaſo. ibi. 1. nota. eiuſdem gloſſ. Et vltra illa loca commendat etiam eandem gloſſ.Bald.conſilio. 481. ad fin. volumine. 4. niſi (vt gloſſ.ibi di-cit)ſubſequeret̃ ſententia pro alter-utro ex legatarijs,ex qua ſentẽtia ori ret̃ obligatio & actio in factũ ſeu iu-dicati,vt in l.4.§.condẽnatũ,ff.de Re iudi.Et hoc etiam caſu, ſaluari poteſt qđ dicit Bal.& ſic aduertentiùs loqui tur Ioan.de Imo.dũ dicit de cõdẽna-tione,& non dicit de probatione,& nõ eſt credendũ Bal.aliter intellexiſ-ſe.Ponit etiã Raph.Cu.hîc nouũ in-tellectũ ad iſtũ tex.quẽ declarans ſe-quit̃ Ange.de Peri.hîc.& ex omnib⁹ tribus intellectibus, primo videlicet glo.Bar.& cõi.itẽ.2.Bal. item.3.eiuſ-met Raph.deducit ipſe Ange.tres li-mitationes ad l.Si fuerit, ff. de Reb. dub.Et ex hoc text.ſic declarato po-
4 teſt euinci corollariè, quòd hæres † poteſt declarare voluntatem defun-cti,quando conſtat defunctum ſen-ſiſſe de vno certo,ſed non apparet de quo ſenſerit.Cõtra hoc tamen vide-tur tex.ſing.cũ glo.in l. Idẽ Pompo-nius ſcribit ſi frumentum,§.vlt.ff.de Rei ven.quem glo.allegat in l.Inter ſtipulantẽ,§.1.ĩ.de Verb.obli.& eun dem tex.in eodem.§.fi.iuncta vna le ctura ibi, quæ dicit actorẽ deceſſiſſe. Commendat pro non alibi Bald. in capit.1.colum.penulti.de Conſti.in quantum probatur ibi, quòd hæres non poteſt declarare voluntatẽ de-functi. Sed reſpon.quòd ille tex.pro-cedit in iudicijs, iſte autem text. lo-quitur in vltimis voluntatibus, ſe-cundum glo.ordina.in l.Si quis à fi-lio,§.Si quis plures,ſ.titu.primo. vbi Barto. reddit rationem diuerſitatis, & declarat l. Duo ſunt Titij,ſ.de Te-ſtamẽ.tute. Et ſubdit nota.& gene-ralem doctrinam,quę eſt,quòd tunc hæredi permittitur vel committitur declaratio voluntatis defuncti, quã-do nullus ex hoc damnificari poteſt, quanuis ex hoc lucrũ perderet,vt in caſu illius.§. Qui plures.Et per hanc doctrinã videtur intelligendus iſte text. & ſic quòd ideo in iſto caſu per electionem hæredis de vno ex lega-tarijs factam, alter amittit legatũ &

perpetuò

perpetuò excluditur: quia talis legatarius excluſus non incurrit damnũ, ſed duntaxat non acquirit legatum, quod eſt lucrum merum. l. Si hæreditatem, ff. Mandati, quo caſu nõ videtur tantùm incõueniens ſubeſſe, vt in l. fi. prope fin. C. de Codicil. Sed re vera intentio Barto. non eſt loqui vbi præiudicatur legatario in toto, ſed in tanto, id eſt in parte. Quamobrem ad iſtum tex. videtur aliter dicẽdum, quòd ideo hic permittitur hæredi declaratio voluntatis defuncti, quia per declarationem ipſius ex electione alterutri⁹ ex legatarijs ab eodem facienda, illa ſubſequuta nõ fit præiudicium alteri legatario incommutabiliter, ſed duntaxat eo medio tempore priuſquam probet, teſtatorem de eo ſenſiſſe: quod ſi probatum fuerit talis declaratio facta ab hærede, de alio legatario reſoluit᷑. Ex quo reſultat conclu. vltra Bart. & Docto. quòd hæres poteſt declarare voluntatem defuncti, ſiue ex declaratione reſultet alteri damnum, ſiue lucri amiſſio etiam totalis: ſi tamen talis illatio damni vel cõmodi amiſſio non eſt perpetua & incommutabilis, ſed eſt reuocabilis ex pòſt facto. Ad qđ poteſt põderari ſingulariter iſte tex. Verùm ſi rem ipſam vlteriùs intueamur, videtur quòd iſte legatarius omiſſus per hæredem qui alium legatarium elegit, incurrit damnum perdendo lucrum ex tali electione vel declaratione, quod patet. Nam ſi poſtea probet teſtatorẽ de eo ſenſiſſe, apparebit quòd ipſe fuerit à principio ipſo iure dominus eiuſdem rei legatæ, & quòd de hoc lex erat certa, vt hic per glo. & ita eſt, quòd perdẽs lucrum ſemel quæſitum dicitur incurrere damnum, acſi aliquid ex ſuo perdidiſſet. glo. eſt ordinaria in l. 1. §. Si quis propter inundationem, ff. de Itine. actuque pri. in parte, Per in integrum reſtitutionem: quam gloſſ. commendat Iaſ. in l. fi. §. In computatione, C. de Iure deli. & eſt glo. ſimilis in l. Si cùm dotem, §. Eo autem tẽpore, ſ. Solu. matrim. & glo. quam eo modo intelligit Bald. ibi in l. Nõ ampliùs, §. fi. ſ. titu. 1. Nam eſt regula iuris notiſſimi, In legatarium dominiũ rei legatæ à morte teſtatoris tranſire, in l. à Titio, ff. de Fur. & in l. Papi. cum glo. ff. de Serui. titu. generali, & I alijs locis. Et (vt prædixi) licèt antequam eſſet probata voluntas teſtatoris per alterum ex legatarijs, quẽ hæres gratificando alij legatario omiſit eligere, eſſet incerta tranſlatio dominij. Tamen vt declarant glo. & Doctor. hic, ſatis eſt fuiſſe certum apud legem quòd dominium retro à principio fuerit tranſlatum in legatariũ, & ei acquiſitum: ex quo in acquiſitionibus legalibus ſcientia acquirentis non requiritur. l. Cùm pater, §. ſecundo, ſ. eo. & in l. Edicto, §. Ad hæredes, ff. de Iure fiſci. & in l. Si à furioſo. Et quod per eam ibi no. Bal. ff. Si cer. 5 peta. Sed † iſta conſideratio diluitur ea ratione, quia talis acquiſitio dominij nondum fuerat radicata irreuocabiliter, per acceptationem inquam legatarij, quæ non interuenit, neque poterat hoc caſu interuenire, quum propter incertitudinem fuerit facta præoccupatio per præuẽtionẽ electionis hæredis de vno ex prædictis legatarijs. De quo quidem lucro radicato, & (vt ſic dixero) incorporato loquuntur propriè prædictæ glo. & Docto. eas commendantes: & tamen eſt notiſſimum, quòd quouſque legatarius agnoſcat legatũ, non ſit incommutabiliter dominus illi⁹, vt in l. Si tibi homo, §. Cùm ſeruus. ſ. titu. 1. A morte enim teſtatoris eſt fictus dominus, ab adita per hæredem hæreditate,

hæreditate, eſt dominus vetus, ſed commutabilis, vt ibi dicitur. & traditur in alijs pleriſque locis: tamen ad hoc vt fiat incommutabiliter dominus, requiritur quòd agnoſcat legatum. Et ſic punctuatio.ſ. facta non obeſt prædictis. Contra illud tamen quod eſt prædictum, declarationem voluntatis defuncti in vltimis elogijs ad hæredes defuncti non eſſe trāſibilem, quando ex tali declaratione infertur alteri damnū, videtur text.
6 in l. Non idcirco,† C. de Iuris & facti igno. quem Bald. commen. in l. Error, ad fi. eo. titu. ad hoc quòd reuocatio erroneæ confeſſionis tranſit ad hæredes confitentis: & tamen ibi erat in præiudicium vel damnum ſerui. Et illum text. allegat Iaſo diſſimulans ſolutionem in prædicto. §. Si quis plures, ſed ſolutio eſt expedita, quia ibi fuit confeſſio erronea. Item fuit facta per verba enunciatiua propter aliud emiſſa, prout ibi ſummat Bald. Nimirum ergo ſi reuocatio tranſit ad hæredes, non quidem vt declaratio, ſed vt ius reuocandi confeſſionem ob prædictas rationes, ſcilicet & quia erronea cōfeſſio, & quia facta per verba enunciatiua, emiſſa propter aliud, & ſic non obeſt.

Secundò ex iſto tex. notat gloſſ. & Albe. poſt Dy. regulam, & eſt cōmunis allegatio Doctor. videlicet, quòd vbi datur omnimoda æqualitas, eſt locus gratificationi. Et licèt iſta videatur via brocardica, tamen quia habet obſcuram & implicitam reſolutionem, ideo primò enarrabo aliquot caſus, in qbus eſt loc⁹ gratificationi. Deinde dicā, qđ mihi videbitʳ reſolutiuè tenendū circa iſtā regulā.

Et in primis ex gloſſ. ordinaria cum text. in l. fin. ff. de Religio. & ſump. fun. colliguntur terdecim
7 caſus, † in quibus eſt locus gratificationi. Vltra quos, decimuſquartus caſus eſt, qui colligitur ex gloſſ. cum qua ibi tranſeunt Docto. & in ſpecie Salice. in l. prima, §. Apud Iul. in verſi. Defendere, ff. Depoſi. Decimuſquintus caſus elicitur ex gloſſ. nota. cum qua etiam tranſit ibi Salice. in l. Si vt certo, §. Quod verò, in verſicu. Saluas facere, in fin. ff. Cōmo. Decimuſſextus glo. in capit. In noſtra, in parte, ſed aduerſa, poſt medium, de Teſt. Decimuſſeptimus colligitur ex gloſſ. nota. in verſic. Nunc quæritur. 63. diſtinctio. in gloſſ. mag. circa fin. vbi allegat aliquos tex. huic ſimiles. Decimuſoctauus deſumitur ex deciſione Bald. in l. Viduæ, C. de
8 Nup. vbi dicit, quòd ſi† inter exequutores teſtamenti eſt contentio ſuper electione pauperum, res deuoluitur ad Epiſcopum, & poterit gratificari cui ex pauperibus velit per modum adhæſionis, id eſt adhærendo vni ex exequutoribus, quæ deciſio eſt intelligenda, prout intelligit Albe. & Docto. iſtum text. videlicet data omnimoda paritate, ſeu æqualitate inter pauperes ab vtroque exequutore nominatos. Nam ſi eſſent aliqua ratione inæquales, vt puta propter aliquam qualitatem quibuſdam eorum & non alijs inhærentē, certè non eſſet locus recurſui ad Epiſcopum, & ſic ceſſaret gratificatio. Exemplum optimum poteſt dari. Si eſſet iniunctum duobus exequutoribus, quòd diſtribuerent mille inter pauperes religioſos, & vnus eorū nominaſſet religioſos pauperes, alter nominaſſet pauperes religioſas nam licèt eſſent omnes in pari gradu paupertatis, vt quia omnes tam maſculi, quàm fœminæ eſſent ordinis Franciſcani, in arctiſſima paupertate conſtituti, vel vtrunque monaſterium eiuſdem inſtituti, puta Dominicani,

minicani, vel Auguſtinenſis, qui etiã
ſunt mendicantes ex regula, licèt ex
cõſtitutionibus laxiores habeãt ha-
benas in acquirẽdo & retinẽdo, quã
primi minoritani, nihilo minus præ
ferrẽtur pauperes religioſæ, ſiue mo-
naſteriũ monialium, ſecundum Cy-
num ſingulariter, quem ibi ſequitur
Bald. & Sali. per illum text. in l. Cùm
multæ, C. de Dot. ante nupti. & ean-
dem deciſionem commendat Bald.
in l. In multis, ff. de Sta. homi. vbi in
fine dicit notandum eſſe, quòd cæte
9 ris† paribus magis fauetur monaſte-
rio monialium, quàm virorum reli-
gioſorum: quia monaſterium monia
liũ reputatur à iure locus magis pius
& pauperior, quàm virorum propter
earum clauſuram & imbecillitatem
in acquirendo, ſecundum Cynum
in d. l. Cùm multæ, quod dicit eſſe
menti tenendum. Et non ſunt mul-
ti dies elapſi quòd iſtum caſum ha-
bui in contigentia facti. Decimuſno
nus caſus deducitur ex tex. ſingul. in
l. Si duas, in prin. ſ. de ex. tuto. vbi quã
do inter plures tutellas delatas vel
decretas ſimul non cognoſcitur or-
do, neque poteſt diſtingui vtra earũ
ſit anterior, vtrauè poſterior, id eſt,
priùs vel poſteriùs decreta, vel dela-
ta: tũc electio, vel gratificatio deuol
uitur ad iudicem qui eas detulit, vel
decreuit. Et illum text. (in alio tamẽ
propoſito) dicit ſingul. Roma. in ſin-
gu. 40. Vigeſimus caſus eſt in vaſſallo
plurium dominorũ, qui ſi omnes po
teſt iuuare, tenetur. Si verò minimè,
tenetur vni gratificari, vt tangit Al-
be. hìc, licèt nõ decidat. Sed ipſemet
ita decidit in l. 3. §. Si cùm omnes, vbi
etiam de hoc tangit nouiſſimè Ioã.
Igneus. ſ. de Senatuſcon. Sylla. per il-
lum tex. & per l. Duorum libertus, ĩ.
de Ope. liberto. Quam quæſtionem
aliàs plenè & reſolutè examinaui co
ram Principe tunc, nunc Rege Phi-
lippo domino noſtro: dum ingreſſus
fuiſſet auditorium noſtrum. Vigeſi-
musprimus caſus eſt, quando lege
vel conſuetudine (prout eſt in mag-
nis dignitatibus) primogenitus de-
bet ſuccedere in maioria, vel princi-
patu, aut eiuſmodi dignitate, vt in l.
2. titu. 15. 2. Parti. iſtud deciditur. &
probatur ex capit. 1. §. Præterea Du-
catus, de Prohi. feud. aliena. per Fe-
de. lib. Feudo. (Quæ communis con
ſuetudo, & obſeruantia generalis vi-
get, non ſolùm in Hiſpania, verùm
in alijs pleriſque regnis, non tantùm
Orthodoxorum, ſed etiam Infideliũ
& Barbarorum.) Nam ſi duo filij ge-
mini naſcantur, ita quòd non poſſit
diſcerni, quis prior, quiſuè poſterior
ex eis naſcatur, tunc eſt locus gratifi-
cationi inter eos, ſecundum Bald. in
l. In quibus, in verſi. Pone conſuetu-
do, C. de Secun. nup. Quam opi. poſt
multa, licèt Bald. non referat in d. l.
In quibus, tenet Aret. in l. Ex duob⁹,
in prin. col. penu. ſ. de Vulga. & pup.
poſt Ioan. And. in addi. ad Specul. in
rubrica de Feud. 4. col. in impreſſio-
ne operis ſpeculi parua, in verſi. Indu
cit etiam ad quæſtionem. Qua opi.
retenta ac præſuppoſita eſt diuerſi-
tas in modo gratificandi. Nam Bald.
in eadem l. In quibus, dicit quòd eſt
gratificatio genitoris: ſed in l. Ex hoc
iure, col. 4. ff. de Iuſti. & iure, dicit ele
ctionẽ vel gratificationẽ eſſe facien-
dam per magnates & populos regni.
Sed Aret. tenet vbi. ſ. quòd fiat per ſu
periorem. Sed primam opi. veriorẽ
eſſe puto & tutiorem, ſcilicet, quòd
electio vel gratificatio ſit genitoris
illorum geminorum. Quæ opi. ha-
bet plures Doctor. concordantes re-
latos per Ioã. Lecirier. in tracta. pro-
geni. quæſt. 10. 1. lib. & eam tenet Ri
pa in l. Quominus, nu. 61. ff. de Flu.

licèt

licèt poſtea ipſemet autor Lecirier ibidem eligat deteriorem opinionē, ſcilicet Bald. in d.l. Ex hoc iure, quæ habet, quòd gratificatio fiat per magnates, &c. Quæ opi. nullatenus placet, vt pote valde difficilis in practicando, & quia poſſet eſſe valde ſcandaloſa propter eximiam difficultatem, ac pene impoſſibilitatem declarationis conſenſus eorum. Argumēto l.1.§.fi.ff.de Acquiren. poſſeſſ. Ex quo tex.no. Bartho. Soci. ibi, quòd ea quæ conſiſtunt in ſola voluntate vel poteſtate totius populi, cēſentur eſſe de iure impoſſibilia. Item alia opi. quæ habet, quòd per ſuperiorem fiat gratificatio, non placet, ſaltem quoad primogenituras regnorum: cùm hodie ſuprema iuriſdictio imperialis (propter longas imperij vacationes) ſit adeò diminuta, quòd vix reperitur rex orthodoxus (præter regē Bohemiæ nouiter intitulatū, qui quondam erat dux) qui non dicat & iactet ſe præſcripſiſſe libertatem à recognitione imperatoris, vt patet ex regibus recenſitis per Iaco. Alua. in c.1. col.8. verſ. Quæro vbi & in quo loco, quis dic. Dux. Co. vel Mar. lib. Feudo. In hac ergo & in alijs primogenituris, & ſic in omnibus eſt tenēda prædicta. 1. opi. ꝙ gratificatio inter iſtos geminos faciēda ſit per genitorē eorundem, ſi ipſe inq̄ fuit inſtitutor primus ipſius maiorat⁹. Quia cū poſſet reuocare, meritò poſſet etiā gratificari. Sed ſi decederet ab inteſtato. i. abſq; declaratione, tūc p eos adminiſtrabit̃ ſcd'm Curt. Senio. cōſil.69. incip. Dñs Io. col.10. & Feli. in c. Capitulum. S. crucis, col.16. de Reſcrip. & Soci. in l. Si fuerit, ꝗ. de Reb. dub. & Ripa in l. Nemo poteſt, col.2. in verſic. Itē adde, ſ. tit.1. & ſic iſto caſu procedit etiā cōis opi. de admiſſione geminorū. ſ. vbi inſtitutor maioratus decederet ab inteſtato, quoad declarationē inq̄, vt modò dixi. i. nulla facta declaratione vel noīatione circa rē omnino dubiā, licèt aliàs teſtatus eſſet de bonis liberis. Iura enim vocāt inteſtatū quoad actū ſup quo debuerat, vel poterat q's diſponere, & nō diſpoſuit, licèt aliàs decedat teſtatus. l. Inteſtato, §.1 ſ. de Teſta. tute. quem Bald. cōmēdat in rubrica, C. de Colla. ad vnū, de quo ibi. Secùs eſſet (redeūdo ad ſuperiora) ſi maioratus ad quē vnuſquiſq; iſtorū geminorū vellit aſpirare, deſcenderet ab antiquis progenitoribus, nā tunc in inferiori b⁹ maiorat ib⁹ gratificatio eſſet principis: q.a cū princeps cōceſſerit facultatē inſtituendi maioratū primo eū inſtituenti, ſeu ſtabilienti, q̄ non poteſt nūc gratificari, vt pote mortuus, & iſti gemini vel alter eorū non capiant maioratū de manu patris nūc defuncti, eiuſdemq; immediati prædeceſſoris, ſed à principe cum primo ſtabiliente vel inſtituente ipſum maioratū, vt in l. Vnū ex familia, §.1 ꝗ. eo. ergo principis debet eſſe gratificatio, quæ nō eſt aliud q̄ interpretatio quædā licentiæ per eum conceſſę: & eius eſt interpretari cuius eſt cōdere, vt in l. fi. C. de ll. Et per prædicta limitat̃ cōis opinio, quæ habet, ꝙ ambo i. gemini in ſimul ſuccedāt in primogenitura, vt intelligat̃ videlicet, niſi habeat locū gratificatio. Quòd autē illa ſit cōis opi. ꝙ in prædicto caſu. i. vbi ſimul naſcunt̃, ambo ſuccedant, patet ex dictis Alex. in l. Qui filiabus, §.1. ad fi. ſ. tit.1. & tenet Bal. in d.l. Ex hoc iurē, quæſt.5. iā allega. & in §. Itaque.1. conſti. ff. & Feli. in c. Capitulū S. crucis, de Reſcrip. col.15. & ita dicit oēs tenere Guiller. de Bened. in repe. ca. Raynucius, fo.219. col.2. vbi etiā allegat gl. i l. Arethuſa, ff. de Staho. p quā limitantur prędicta. Et Bal. in

De eadē re. (margin, beside "col.8. verſ. Quæro")

Ad idem. (margin, beside "Inteſtato, §.1")

Reſolutio. in d.§.Itaq;,vbi etiã limitat.Procedit ergo cõis concluſio,q.vterq; indiſtinctè admittatur in maioratibus ſupremis regnorum, quia in eis nõ poteſt fieri gratificatio, etiam conſideratis tribus opinionib⁹.ſ.relatis circa gratificationẽ.Sed in maioratibus inferioribus ita demum habebit locum concurſus, ſi gratificatio eſſet, aut quouis modo fieri nequeat. Tunc enim vterque admittitur ad prædicti maioratus ſucceſſionem,prout communis opi.tenet:aliàs ſecùs. In reliquis autem tangentibus hanc quæſtionem,remitto ad Doctores,vbi.ſ. Vigeſimusſecundus caſus (vt ad præcedentia regrediar) ponitur per Bar. in l.1.§.fi.nu.2.in verſi.Pro huius declaratione, ff. de Cuſto. reot. videlicet quòd quando quis citatur à duobus iudicib⁹ ſimul ſuper diuerſis cauſis(tunc enim ſecundum eum eſt locus gratificationi) vt ipſe citatus eligat vel poſſit eligere coram quo maluerit primo comparere,per d.§. Si cùm omnes, l.3. Ad Syll. Vigeſimuſtertius caſus ponitur per Bald. in ca. 1.§.penult.qui feu.da.po.col.fi. dum dicit, quòd ſi tempore conceſſionis feudi actum fuerit inter dominum concedentem & vaſſallum cui facta fuit conceſſio, quòd deficientibus maſculis feudum vadat ad fœminã, & extent plures filię fœminę ex ipſo feudatario, filijs maſculis ex eodem deficientibus, quòd ratione incertitudinis diſpoſitio non vitiabitur, neque res dirimetur ſorte : ſed domin⁹ optabit cui earum malit gratificari in nominando. Quod dictum ſequitur Alex.in addi.ad Bar.in l.1.§.Hoc interdictum, ff.de Lib.ho. exhiben. & cum Bald.tranſit Iaco. Alua.in ca. 1.col.5.verſi. Quid ſi in inueſtitura. de eo qui ſibi & hære.ſuis, colla. 5. li. Feu.& ibidem Præpoſitus.Alexã.nihil addens.Et idem tenet Iacobi.de Sancto Geor.in ſua ſumma feu.(vulgo Inueſtitura appellata,)in verſi.Et fœminis, col. 3. Et ponderãdum eſt, quòd Bald.& Docto.ibi minimè curant conſiderare iſto caſu primogenituram in fœminis (quod miror)cũ aliàs videamus, quòd vbicunque aliqua bona,aliàs indiuiſibilia, debent peruenire ad vnum,ſemper intelligitur quòd ille vn⁹ ex pluribus debeat eſſe primogenitus, ſecundum Ang. conſilio.281.Et tenet Arer.cum referens conſilio. 162.incipi. Diligenter & maturè diſcuſſis. Et ſentit ac præſupponit Ioan.An.in rubrica.de feu. ſecundum quæ ſi pater hodiè faceret maioratum de omnibus bonis, vel vinculum quod vocãt, de certa parte bonorum, quem maioratũ ſeu quod vinculum vellet peruenire ad vnum filium maſculum,& deficientibus maſculis ad vnam filiam fœminam,quòd ſi ſint plures maſculi, maior natu cenſeatur vocatus: quibus non extantibus, ſi ſuperſint plures fœminæ ſit locus gratificationi, vt.ſ. dixi in materia feudali. Adhuc tamẽ videretur tutius tenere, in fœminis idem quod in maſculis.ſ. dixi tenendum,vt maior admittatur, quia minus habet incõuenientis, prout Bal. vbi.ſ.tetigit in.1.opi.licèt ſtrictè vel in caſu particulari loquatur de fœmina primogenita.Sed,ꝑpter autoritatem Bald.& ſequacium ſubſiſto.Et certè in caſu in quo loquuntur vbi deuolutio gratificationis fit ad dominum feudi,tranſeundum eſt cum eis. Sed in maioratibus vel vinculis bonorum non feudalium,proculdubio crederem,idem eſſe dicẽdum in fœminis,quod in maſculis: ne fortè eadem inconuenientia reſultent eirca gratificationem in hoc caſu, quæ pũctuauimus.ſ.in.20.caſu.Quæ quidem

dē opi.maximè proeederet ſi in clau
ſula vbi de maſculis fit mentio,pater
prætuliſſet maiorē: licèt in clauſula
fœminarum ſimplieiter & in genere
vnā nominaſſet.Quinimo idē eſt(vt
dixi)etiam ſi in vtraq; clauſula nulla
eſſet facta mentio maioritatis, vt in
exemplo.ſ.poſito.Nā in vtroq; caſu,
ſcilicet tam maſculorū q̄ fœminarū
ſtante prædicto dubio, res deuolue-
retur,non tantū ad primogenitū ma
ſculū:ſed etiā maſculis deficientib⁹,
ad fœminā primogenitā.& ita firmi
ter teneo:& ſi res in facto accideret,
ita cōſulerem & iudicarē.Vigeſimuſ
quartus caſus ponitur per glo.in l.3.
§.Hoc interdictū,verſi.Si tamen plu
res,ff.de Li.ho.exhi.quā ibi Bart.cō-
mendat.Vigeſimuſquintus caſus po
nitur per gl.in l.2.§.Hoc interdictū,
in verſi.Obtinendū,ante fi.ff.Ne q̄d
in loco pub.dū glo.loquitur de duo-
bus plauſtris ſibi in itinere obuianti
bus,quā Bar.& Docto.ibidē ſequun-
tur.Et eā allegat Bar.in l.Quomin⁹,
col.4.in quæſtione molendinorū, ff.
de Flumi.Et allegat̃ glo. illa ad id ad
q̄d Doct. ſolent allegare iſtū tex.ſ. q̄
in his in q̄bus tantū iuris habet vn⁹,
quantū alius,locus eſt gratificationi,
ſcd̄m Lanze. Galiau.in l.2.§.Ex his,
ff.de Verb.obli.col.6.Vigeſimumſex
tū caſum,& quidē no.ponit Bal.in l.
fi.nu.11.C.de Teſta.manu.quē not.
ad ſubhaſtationes redituū, & ad le-
ges regni loquētes de retractu.Vigē-
ſimumſeptimū ponit glo.ordin.in l.
Ciues,in glo.2.ad fi.C.de Inco.li.10.
quā allegat Ioā.And.in d.rubrica de
Feu.Vigeſimūoctauum ponit Bal.in
Auth.Habita,nu.10.C.Ne fi.pro pa-
tre.Et quanq̄ alij plures caſus poſſint
coacervari,tn̄ neq; ex eis,neq; ex prę
dictis percipit̃ certa doctrina:q̄n gra
tificationi ſit locus in re omnimodo
10 dubia.† Et quidē res iſta reducit̃ ad
hæc puncta.ſ.An quādo ſunt iura pa
ria ſit facienda gratificatio, vel an ſit
recurrēdū ad iudicium ſortis, vel an
act⁹ ſeu diſpoſitio propter incertitu-
dinē annulletur,vt colligitur iſta di-
lucidatio ad introitū declarationis
huius puncti ex verbis Bald.in d.§ Et
quia,col.fi.& etiam Raphaë.Cuma.
hic in declaratione lect. Bald.ad iſtū
tex.& ex verbis eiuſdem Raph.colli
gitur quartum pūctū,ſcilicet. An eo
caſu id eſt vbi dantur iura paria, res
ſit diuidenda: & ſic ſunt quatuor pū
cta.Et vt verum fatear, non poſſum
ex Doctorū ſcriptis reddi certus cir-
ca reſolutionem iſtius articuli. Quā
uis enim diligenter & anxiè quæſie-
rim quamplures Doctorum cōmen
tarios de hac re diſſerentes,nullus ta
men mihi vnquam ſatisfecit. Nam
Damaſus, vt ab antiquioribus illis
horridis & impexis incipiam,in bro-
cardis reuiſis & diſpunctis p̄ Bartho-
lomæum Brixienſem,antiquum etiā
ac merum canoniſtā, ponit duas re-
gulas ſpeciales duntaxat decidentes
caſus duarum legum, & nihil ex ſuo
depromit,vltra ea quæ alij Docto.di
cunt.Item glo. in. c. Cùm autem,de
Iure patro.ad fin. ſolūmodo tenet,q̄
tunc demū eſt locus gratificationi,
quando dubitatur, quis ex pluribus
eſt in iure potior.Itē Albe. poſt Iaco. 1
de Bello. ī d.l.fi.ff.de Religio.ponit
quatuor vel quinq; ſolutiones ad cō
trariū,q̄d ibi format glo.contra gra-
tificationem. Sed tamen ex eis non
colligitur aliqua reſolutio in hoc ar-
ticulo: imò potiùs quædam offuſca-
tio & confuſio quorundam caſuum
ſpecialium,quæ nihil penitus cōfert
ad puncti reſolutionem.Item Ange.
de Peri. hic nihil dicit vltra Doctor.
Nam inquit:tunc demum gratifica-
tioni locum eſſe, quando ſunt cæte-
ra paria,aliâs non. Et allegat l.Sed ſi

non expedierit, ff. de Bo. auto. iudi.
poſſi. Et ad idem notat gloſſam hic
cum text.& eſt text. cum gloſſ.in ca
pit.Duobus, in verſicu. Quòd ſi for-
ſan, iuncta gloſſ.in verſicu. Concur-
rant,in princ. de Reſcrip. libro.6.vbi
gloſſ. Ioan. And. in fi. fecit mentio-
nem de eo,quod prædixi gloſſam di
cere in d. c. Cùm autem, de Iure pa-
tro.Reperio tamen nouiſſimè Ioan.
Igneum Doctorem Aureliane. in d.
l.1.§.Si cùm omnes, Ad Sylla.nume.
38.cum ſequen. ponétem quandam
reſolutionem quam videtur ſumpſiſ
ſe ex dictis Areti.in d. l. Ex duobus,
in prin. Sed quia per eam non datur
in ꝓpoſito cognitio perfecta,& plu-
ra annectit extrauagando ab iſto pũ
cto, & inſuper videtur æquiuocare:
quia illam diſtinctionem reſolutri-
uam, quam ipſe ponit, facit Are. in
dicta l. Ex duobus, ad cognoſcendũ
quando gratificatio debet eſſe ne-
ceſſaria,& quando voluntaria: non
autem ad ſciendum abſolutè & ſim-
pliciter, quando & quomodo gra-
tificatio poſſit fieri,etiam cæteris pa-
ribus exiſtentibus.Ideo breuiùs rem
ipſam abſoluendo videtur (ſalua po-
tiore ſententia) dici poſſe, quòd vna
regula potiſſima ſit ante omnia præ
mittenda in hac materia, videlicet,
11 † Quòd omnimoda incertitudo re-
gulariter viciat omnem actum & o-
mnem diſpoſitionem. l. Cùm duo,
vbi glo.ff.de In diem adiect. & not.
Bar.in l.Quidam relegat⁹,ff. de Reb.
dub.nu.1.verſic.Fallit.Et eſt text.o-
ptimus in l. Si fuerit, in prin.eo.titu.
quem glo.hic adducit contra iſtum
text. & tamen concordat cum eo,
quum text. ibi dicit, quòd incertitu
do impedit diſpoſitionem: ſaltem
quouſque conſtet de aliquo certo,
prout hic allegat glo. ſed ſunt plures
caſus,in quibus lex non ſinit diſpoſi
tionem incertam viciari, ſed vult eã
valere committẽdo rem iudicio ſor-
tis,vt in l.fi. in princi.C.Communia
de Lega.& in.§. Optionis,Inſtitu.de
Lega. & in alijs pleriſque iuribus. Et
12 † iſtud fit duntaxat in caſibus expreſ
ſis in iure,vt tenet nota.Bal.in l.2.in
prin.C. Quando & qui.quarta pars.
de li.10. ratione de qua ibi per eum:
quæ licèt non multum vrgeat, tamẽ
deciſio Bal.eſt tenenda,quam vt ſin-
gu.commen.Iaſ.in d.l.fi.in princi.Et
licèt de illa deciſione dubitet Lan-
ze.Galiau.in l.2.§. Ex his, col.6.ff.de
Verbo.obliga.propter glo.in.c.fi.de
Sorti.quam dicit commendari per
Feli.in d.cap.Capitulum.34.colũ.de
Reſcrip.& in capi.Licèt cauſam,col.
fi.de Proba. dum dicit arguendo ab
ſpeciali ex illo text.(in quãtum pro-
hibet perpetuò in beneficijs eccle-
ſiaſticis vſum vel iactum ſortis) quòd
ſortes ſunt à iure permiſſæ.Sed certè
non propterea videtur glo. eas habe
re locum in omnibus dubijs incer-
tis decidendis: imò ſtatim ſeipſam
declarat, dum dicit, quòd in multis
caſibus habet locum iudicium ſor-
tis. Et ſic potiùs facit gloſſa illa pro Aretin.
Bald.& quidem expreſsè,quum glo.
clarè vult dicere, & dicit, quòd ſors
eſt permiſſa à iure in certis caſibus.
Et ex conſequenti vult aliud eſſe re-
gulariter in alijs. Et ſic regula eſt,
quòd iudicium ſortis generaliter nõ
habet locum. Fallentia eſt, quòd
in certis duntaxat caſibus à prædi-
cta regula in iure exceptis poteſt
habere locum. Quicquid dicant
Feli. & Lanze. vbi ſuprà perperam
ponderantes gloſſ. illam in dicto ca
pitu.fina.Et magis mirandum eſt de
Alexandro, qui ante ipſos per illam
gloſſ. tenet contra Bald. in l. Hu-
iuſmodi,§. fin. ſuprà tit.1.Quem pu-
to feciſſe errare illos Docto.Moder.
ſequen-

ſequentes ipſum. Miror etiã, quòd Iaſo non tetigerit de hoc puncto in eodem. §.fin. Sed Dec. quem vi. in d. capit. Licet cauſam, nume. 28. tenet quod Alexan. ſcilicet, quòd iudicium ſortis videtur regulariter permiſſum: ſaltẽ ex cauſa vbi res admodũ dubia reperitur, dũmodo non ſit de caſibus, vbi tale iudiciũ ſortis reprobatur, vt ibi per eũ. Et ſic Dec. videtur tenere contra Bal. in d. l. 2. Tamen (vt dixi) verior eſt ſententia Bal. quicquid etiã teneat And. Tiraquel. ſequẽdo Alex. & Feli. vbi. ſ. in tracta. primige. 17. quæſt. 1. opi. num. 13. vbi ponit plures caſus vbi ſors expreſſim reperitur permiſſa. Sed tenendo opinionem, quã dixi ipſum tenere poſt Alex. & Feli. contra Bal. non ſunt caſus fallentiæ, ſed ſunt potiùs exẽpla ad regulam, quam ipſi ponunt contra Bald. ſ. q; regulariter iudiciũ ſortis permittitur ex cauſa, videlicet re exiſtente admodum dubia & inextricabili. Et fortè opinio Alex. & ſequaciũ ſeruaretur in practica. Nunc autem redeundo ad rem de qua agimus, dicendum eſt, quòd ſicut iudicium ſortis non habet locum niſi in certis & ſpecialibus caſibus, ſi teneamus opi. Bald. quæ verior videtur: ſed quicq; d ſit de ea in ſimili (licèt alia ratione)
13 reperimus, quòd gratificatio† nõ habet locum niſi in certis caſibus: quia eſt contra regulam iuris an nullã tem actum ratione omnimodæ incertitudinis, vt. ſ. dixi, & ſic actum incertum ſuſtineri propter gratificationem, eſt fallentia vel caſus ſpecialis, ſiue caſus fallentiæ. Et niſi reperiatur expreſsè deciſus per text. vel per glo. aut Docto. ex identitate vel ſimilitudine rationis extendentes caſus textuum ad alios caſus ſimiles, non puto iudicem facturum vel auſurum eſſe facere talem gratificationẽ. Et hanc conſiderationem iam diu feceram dum legerem vltimo loco hanc materiam. Poſtea comperij Fran. de Are. conſilio. 142. quod incipit, Ex facto proponitur, col. pe. nu. 23. referẽtem Ioan. And. in noue. in. c. In noſtra, de Teſti. & ibi Doct. ſecundum eum tenẽtes quòd gratificatio non conceditur, ſeu non obtinet niſi vbi eſt expreſſum in iure, quòd concedatur vel fiat. Et profectò gauiſus ſum reperire iſtud in terminis, quod eſt valde ſingu. no. ad id quod prædixi, & alibi non legi. Nam Ioan. And. in noue. ibi dicit hæc verba formalia: Dixit Vincentius, quòd niſi talis ſit caſus, quo iudex habeat gratificari, &c. Et idem eſt de mente gloſſ. in dicta l. fin. de Religio. in quantum narrando caſus fallentiæ, in quibus eſt locus gratificationi, pręſupponit regulam eſſe in cõtrarium, illis & ſimilibus caſibus demptis ab illa. Reſolutio ergo ſit, quòd data inter duos vel plures omnimoda paritate, ita quòd tantundem iuris vnus habeat quantum alius, eſt locus gratificationi: ita demum ſi in iure reperiatur expreſſum & non aliter, & eſt facienda eo modo, & per eum, quo & per quem reperitur expreſsè cautum. Et ſi non reperiatur expreſſum de gratificatione, vel de iudicio ſortis, res redibit ad omnimodam incertitudinem, & vitiabitur, ſi res abhorreat à ſectione. Non igitur ſemper omnimoda qualitatum paritas facit locum gratificationi, neque iudicio ſortis, niſi iure expreſſum reperiatur. Sed reſtat vnum commemorare, quòd in caſu in quo duo impediũt ſe adinuicem per conuerſum, vt ſunt impetrantes ſibi prouideri in Eccleſia cathedrali de eadem præbenda, inter quos eſt omnimoda æqualitas, cùm tractetur de præiudicio capituli, ſorti

Reſolutio.

non committitur, ſed bene poterit capirulum gratificari, cui eorum velit, ſecundum Angel. in l. Sed quum ambo, ff. de Iudi. poſt Ioan. And. in capitu. Duobus. ſ. allega. de Reſcript. in ſexto per d. l. Huiuſmodi, §. vltimo. ſ. titu. 1. quod refert Feli. (licèt corruptè) in d. capit. Capitulum, colum. penul. Ex qua doctrina colligitur, quòd aliquando vbi non eſt locus iudicio ſortis, eſt locus gratificationi: & ſic gratificatio eſt minus odioſa, quàm ſortis iactus. Sed ibi loquitur de gratificatione voluntaria facienda per eum, de cuius præiudicio tractatur, cuius reſpectu ſors non poterat eo caſu mitti. Et quando gratificatio ſit vel debeat eſſe neceſſaria, & quando voluntaria, videnda eſt omnino reſolutio, quam ponit Aretin᷑, in dicta l. Ex duobus, in princi. colum. penulti. vbi in hac re notabiliter loquitur. Et eam reaſſumit And. Tiraquel. in tracta. primigeni. 17. quæſtione, vbi diſcutit quæſtionem de geminis, numer. 6. Quid autem in omnimodo dubio, iure non prouidente circa iactum ſortis, neque circa gratificationem, ſi tamen res patiatur ſectionem, vide gloſſ. & ibi Alberi. in l. Nenſenius, in parte, videantur, quæ eſt finalis in ordine, ff. de Negot. geſtis. & Alexand. in l. Titius, ȷ. ad Trebe. 1. colum. & omnino Soci. conſilio. 150. pe. & fi. colum. & Decius conſilio. 176. & cōſilio. 445. poſt princi. Et ex præmiſſis

Reſolutio reſolutionis deſumi poteſt reſolutio reſolutionis, videlicet, quòd quando inter cōtendētes de re aliqua iura ſunt hinc inde omnino paria, ob quam paritatem res redditur prorſus dubia & de iure incerta, ſi eſt talis caſus, in quo repetitur iure expreſſum, quòd dirimatur iudicio ſortis, dirimetur, tenendo ſententiam Bald. quæ eſt verior, vt dixi. Sed ſecundum aliam magis communem, in contrarium: etiam ſi non reperiatur expreſſum. Si tamen ſubſit iuſta cauſa, vt quia res eſt admodum dubia, vt prædixi Decium dicere in dicto capit. Licèt cauſam, adde, & eſt indiuiſibilis, dirimetur. Vel ſi reperiatur expreſſum, quòd fiat gratificatio, illa fiet, prout reperietur expreſſum. Sin verò minimè reperiatur expreſſum, & res poteſt dirimi per diuiſionem, vt quia diuiſibilis, diuidetur, per glo. in d. l. Nenſenius. Quibus ceſſantibus vel propter incertitudinem res vitiabitur, vel deciſio negotij ſi pendeat, ſuſpendetur, quouſque de re liqueat. Iudex enim iurando ſibi non liquere, iudicatu illo abſoluitur, prout A. Gellius ſe feciſſe narrat libro. 14. noctium Atticarum, capite. 2. ante finē. Cuius meminit Bud. in primis annotationibus pandectarum in l. ſecunda, ad fin. ff. Si quis cautio. Ex quo dicit intelligi poſſe quid verba illa ſignificent in l. Si de meis, in fin. ff. de Arbitr. ſi iuret ſibi de cauſa nondum liquere. Et de his (non equidem contemnendis) in hoc articulo ſatis ac ſuper.

Quantum ad oppoſitionem, quā Pau. de Caſt. hic dicit ſe feciſſe contra Antoni. de But. de iſto text. ad capitulū Duobus, prope fin. de Reſcript. libro. 6. ſuprà ſæpius allegat. quia ipſemet Paul. qui mouet difficultatem non ſoluit perfectè, vi. notа. ſolutionem, quam tradit Arc. in dicta l. Ex duobus, in princi. colum. tertia, ſuprà de Vulga. & pup. Quo ad declarationem datam per Barto. ad iſtum text. per l. Ira fidei, ff. de Iure fiſci, & deciſionem ex ea elicitam, Doct. tranſeunt cum illa ſimpliciter. Et ex ea not. Pau. de Caſt. & dicit pluries allegaſſe: & idē vult Ang.

de

de Perig. quòd pluralitas præſertim perſonarum nunquam præſumitur, niſi probetur: ad quod etiam allegat alia iura. Vltra quem bene facit deciſio Bald. nota. in l. Si qua per calumniam, in fi. C. de Epiſcopis & cle. vbi tenet poſt Cy. quòd producẽs in iudicio inſtrumentum mandati, ſemper præſumitur eſſe ille idem, de quo inſtrumentum loquitur: maximè ſi apud eundem producẽtem ſint alia inſtrumenta eiuſdem cauſæ. Quæ deciſio eſt intelligenda per deciſionẽ Bart. hic, videlicet, niſi probetur, quòd alius reperitur in loco vbi inſtrumentum præſentatur eiuſdem nominis & demonſtrationis, de quibus ſonat inſtrumentum: quia tunc redderetur res dubia. Ad qđ vi. etiã Bald. in ca. 2. col. 2. de Conſuetu. No-
14 tandum † eſt etiam ex verbis Barto. quòd ius accreſendi vel non decreſcendi inter collegatarios nõ habet locum, niſi conſtet de fundamento legati, id eſt, ꝙ in perſona vtriuſque legatarij poterat valere, ſi vterq; legatarius potuiſſet & voluiſſet acceptare. Nã dicit Bar. ꝙ etiã ſi in caſu iſtius tex. vnus Titiorũ renuntiaſſet legato, non prodeſſet alteri, niſi ille alter probaſſet, teſtatorem de eo ſenſiſſe. Quo caſu nõ eſſet opus iure accreſ. quod eſt ſingu. no. Et ita tranſeunt Doctor. Nam cùm legatum propter incertitudinem fuerit omnino impeditũ, vt per glo. & Docto. hic, renũtiatio vnius non poteſt tribuere ius alteri, de cuius iure nondũ poteſt cõſtare, prout neq; de iure renũtiantis: quum vtriuſq; iura reſpectiuè quoad ſuas partes ſint occulta, & ꝓpter obſcuritatẽ atq; incertitudinẽ lateant.

In glo. vna. in prin. dum exponit: debet, id eſt poteſt. Ap. per Doct. ibi dũ dicit, prout eſt ibi in litera vtriq;. Imò ibi ſolet eſſe litera neutri, tam in prin. tex. quàm in fi, & ſic concordat ſecundum Paul. ſed in recognitione Haloan. in prima parte illius tex. eſt dictio, vtrique. Tamen clarior eſt litera quam retuli, prout etiam dicit Io. de Imo. hic. In Pandect. Floren. eſt litera Haloan. à qua non eſt recedendum.

In eadem gloſſ. ibi. Tunc enim res minoris pretij eſt præſtanda, &c. No. ex glo. iſta iuncto hoc tex. & coniuncta etiam l. Apud Iul. §. Scio, ſ. titu. 1. in ea allega. quòd incertitudo perſonarum in legando magis impedit validitatem legati, quàm incertitudo rerum ſecundum Bar. Pau. & Docto. Sed rectè inſpiciendo in caſu dicti. §. Scio, nõ eſt omnimoda incertitudo iuris præſumptione, eo quòd ius præſumit ſemper quod minus eſt venire in legato. Item & in ſtipulatione, vt in l. Sẽper in obſcuris, ff. de Reg. iuris. & in l. Legato generaliter, in prin. ſ. titu. 1. Nam ſi non apparet quod eſt minimum, vitiatur legatum, ſecundum Ioan. de Imo. in l. Si ſeruus plurium, §. fin. ſ. titu. 1. Et ſic omnibus exiſtentibus paribus, idem videtur dicendum in incertitudine rerum, quod dicitur in incertitudine perſonarum. Cogita, quia vltra & contra mentem Doctor. hic, & in dictis ll. Sed nihilo minus hæc punctuatio videtur vera, cùm de rebus ad perſonas, & econtra valeat conſequentia. l. Mileſita, in prin. verſic. Et quia diximus, ſ. de Teſta. militari, cum ſimilibus.

In eadem glo. ibi, Qui duos, & l. Si quis à filio, §. Si quis, dic: quòd imò illa iura loquuntur alijs caſibus, ſecundum Imo. hic & Doct. ibi, quos vide.

In ea. glo. in fin. ibi. ſ. eo. l. Si Titio, ſolue: quòd ibi eſt locus gratificationi ante litis cõteſtationẽ, & nõ poſt, ſecundum Ang. de Perig.

Summarium.

1 *PRimò nominatus cenſetur magis dilectus teſtatori nominanti, quàm nominatus ſecundariò. Et conſequenter primò nominatus uidetur habere uoluntatem teſtatoris principalem & immediatam, ut in dubio ſit præferendus ſecundo loco nominato.*

2 *Idem in heredibus primò nominati reſpectu heredum ſecundò nominati, ſecundum Bart. & magis communem.*

3 *Ordo ſcripturæ deſignat ordinem uoluntatis.*

4 *Primò nominatus in ſcriptura præſumitur principalis, quod poteſt eſſe utile ad multa in uarijs materijs.*

5 *Alia dubitationis ratio ultra ſcribentes ad huius tex. ſecundam partem.*

§. Certam.

CERTAM pecuniam legatam ſi & legatarius & ſubſtitut⁹ legatarij petat, & hæres ſoluere paratus ſit, ſi ambo defendere hęredem ſunt parati: eligere debet hæres cui ſoluat, vt ab eo defendatur. Et ſi neutrius manifeſta calumnia videatur, ei potius ſoluendum cui primum legatum eſt.

ISTE §. poſt Rapha. fuit ſummatus cum præcedēte. Vel poteſt ſummari, vt per Bar. & Io. de Imo. ſic. Quando legatarius & is qui ſibi eſt ſubſtitutus ſimul cōcurrūt in petēdo legatū, in dubio legatari⁹ præferri debet. In litera, ibi, [*Eligere debet hæres.*] ſupple, q̄a ſuberat cauſa iuſta ſuſpicionis cōtra legatariū allegata per ſubſtitutū: quo caſu loqtur iſte text. in 1. parte, ſcd̄m Docto. cōmu. & declarat Ang. hîc ī fi. In ea. litera, ibi, [*Ei potius ſoluendū*] ſupple, ſuppoſito q̄ velit ſoluere vel eligere. Ad iſtū tex. aſſignantur duo principales intellectus, vnus aſſignatur per glo. vt loquať in ſubſtitutione fideicōmiſſaria facta in legato. Alius per Bar. vt loquať in ſubſtitutione vulgari directa. Qui fuit intellectus Iaco. & tenenr alij Doctor. poſt Bart. ſcd̄m quē poteſt procedere. Et eū apertiùs declarat Rapha. Cu. Sed intellectū glo. declarāt Bal. & Pau. vt per eos. No. ſecundū Docto. ex verſi. [*Etſi neutrius.*] q̄ potiùs præſumitur pro eo qui vocať per teſtatorē per priùs, q̄ pro eo qui vocať per poſteriùs. Et
1 ſic primò † nominatus in dubio cenſetur habere principaliter voluntatē teſtatoris nominantis eū. Ad qd̄ eſt etiā bonus text. in l. Publius, §. 1. ſ. de Condi. & demonſt. ibi, [*Etenim uideri.*] Er ſtatim inferiùs, dū dicit, [*Sed non eſt ueriſimile.*] quem tex. Bar. cōmendat in l. Si cui legetur, §. Hoc autē, nu. 1. ſ. ti. 1. q̄ teſtator præſumitur potiùs dilexiſſe primum hæredem ab eo nominatū, quàm ſecundū. Ex quo tex. decidit idē Bar. quęſtionē no. in l. Gall⁹, §. Etiam ſi parenre, nu. 5. ſ. de Libe. & poſthu. Et in effectu mēs cōcluſionis deciſiuæ ipſius quęſtionis eſt, q̄ quēadmodū teſtator prædilexit primo noīatū ſcd̄o noīato: ita pariformiter
2 † cenſeť prædilexiſſe hæredes primo noīati hæredibus ſcd̄o noīati, vt eſt in caſu no. & nō parū dubio per eum ibi deciſo: cuius deciſionē ſequūtur magis cōiter Doct. ſcd̄m Iaſo. ibi col. 7. quāuis Alex. poſt nōnullos Docto. teneat ibi cōtrariū. Ad prædictū notabile cōfert etiā rex. in l. Quoties, in prin. ſ. de Vſufru. vbi ſi teſtator leget Titio & Meuio vſumfructum prędij alternis annis, & nō declarat vter eorum primò debeat, vti, frui, in dubio cenſetur voluiſſe intelligere de primo nominato. ſ. vt ille primo anno vtatur, fruatur, vel incipiat vti frui prædio fructuario: & ſecundò nominatus

natus in ordine literę vtatur, fruatur anno ſequenti: & ita deinceps per reuolutionem facto circulo. Quē tex.
3 ſummat ibi Bald. quòd ordo† nominationis vel ſcripturæ deſignat ordinem voluntatis. Et prædictum ordinem dicit Bald. ibi attendi non tantùm inter nomina propria, ſed etiam inter nomina appellatiua, vt quod eorum primò ponitur in ordine, cēſeatur eſſe principale: aliud autē cēſeatur appoſitū demonſtrationis cauſa. Tex. eſt no. in l. Si ſeruus communis ita ſtipuletur, ff. de Stipu. ſer. cuius hanc dicit eſſe rationem Bald. in d. l. Quoties, quā l. Quoties, poſt Docto. limitat Alexā. in l. 3. §. Filius, ſ. de Libe. & poſthu. in verſic. His tamen non obſtan. & in l. 1. ad fi. C. de Libe. præte. vi. ibi illum. Et prædictam l. Si ſeruus communis, ad prædictum propoſitum allegat Bald. conſilio. 400. lib. 5. vbi in nu. 10. dicit, quòd primò
4 † nominatus in ſcriptura præſumitur principalis. Ad prædicta confert etiam tex. in l. fi. C. de Hære. inſti. in verſic. [*Sin autem nihil tale.*] Vbi probatur ſingulariter, quòd ordo verborū denotat ſecundo loco nominatum, vulgariter teſtatori ſubſtitutū. Qđ reputat ſingulariter notandum Bal. in Marga. in verſ. Ordo. Sed certè potiùs videtur ibi eſſe ordo intelle. quā verborum, dum dixit, [*Semproni, Plocij heres eſto.*] Nam ibi cenſetur eſſe hæres inſtitutus Plocius & Sempronius ſibi ſubſtitutus. Et hanc vocat text. ibi conſequentiam verborum: & ſic non accedit ad rem præſentem. Adhæc facit: q illud dicitur antiquius, quod priùs ſcriptum eſt in ordine literæ. l. Cùm pater, §. penu. de Lega. 2. Quemadmodum dicitur de Eccleſia parrochiali quæ priùs ſcripta eſt in ordine parrochialium, quòd præſumitur antiquior, vt in ca. Maudato, de Præben. & in cap. penul. verſic. [*Sed ſi.*] de Cle. non reſi. Quæ faciūt ad concertationem diu ventilatam, & adhuc nondum deciſam, neq; ſperatur poſt multa tempora decidi inter Eccleſiam Hiſpalenſem & Eccleſiam Compoſtellanam Sancti Iacobi Zebedæi. Fertur eñ in varijs chronicis & varijs monumentis, & inſtrumentis antiquis, & Epitaphijs ſepulchrorum & alibi ſcriptis vario modo nominari: quia quandoque vna præcedit in ordine nominationis aliam: & vice verſa, alia præcedit aliam. Et iſtud notabile quòd ex hoc tex. colligitur debet intelligi præſumptiuè & coniecturaliter. Stante itaque, aut ſū peruenïente fortiori ſeu validiori cō iectura, illi erit ſtandum: cū vna præſumptio validior vel efficacior tollat aliam præſumptionem minus validam, ſeu minus efficacem, vt in l. Diuus, cum glo. ibi in parte, exiſtimari, in prin. ff. de In integ. reſti. & text. in l. Si qui adulterij, C. de Adult. ſecundum Bal. in eadem l. Quoties, de Vſu fru. 2. lectu. Cætera in materia ordinis videnda ſunt per Bar. & Docto. in l. 2. §. Priùs, ſ. de Vulga. & pupi. Et in quantum Bart. vltimo loco opponit de l. Si à pluribus, in prin. ſ. tit. 1. & reſpondet poſt Dy. quòd iſte tex. loquitur in legatario concurrente cum fideicommiſſario in petitione legati: quo caſu aliquando præfertur legatarius fideicommiſſario, aliquando è contrario prefertur fideicommiſſarius legatario. Tamen ibi loquitur in mero exequutore: qui ſi cōcurrat cū legatario, legatarius indiſtinctè præfertur: licèt ipſe exequutor haberet ei reſtituere. Et quāuis Pau. de Caſtr. hic ſequatur iſtud, tamen in eadem l. Si à pluribus, in prin. vocat illū hæredem executorem mixtum. Sed fortè Bar. & Docto. hic ex eo vocauerūt illum,

illum, exequutorem merum, quia licèt tanquam hæres percipiat commodum hæreditatis, non tamen percipit illud tãquam legatarius ex eodem legato per eum alteri reſtituendo. Et licèt non ſit recedendum à cõmuni ſolutione Doctorum, tamen rectè inſpiciendo illum tex. non debuit ſignari pro contrario, quia ibi non apparet, legatarium concurriſſe cum hærede eodemque exequutore. Neque poteſt ille dici concurſus, ſiue legatarius petat ab hærede, eodemq; exequutore ſolo: ſiue vnà cum alijs cohæredibus pro parte cuiuſque hæreditaria. Et ſic non eſt cõtra.

5 Non eſt prætermittendum † vltra Docto. quòd ad iſtum text. in ſecunda parte poteſt ſignari alia ratio dubitationis, quàm ratio ſuſpicionis ab eis ſignata, videlicet, quòd legatari° erat grauatus reſtituere ſtatim per fideicommiſſum alteri, & ambo, ſcilicet legatari° & fideicõmiſſarius cõcurrebant in petendo, & legatarius dicebat ex volũtate defuncti primò ſibi dandum legatum, & pet eũ fideicommiſſario reſtituendum. Fideicõmiſſari° autem allegabat, quòd imò priùs ſibi in continenti dari debebat ob euitãdum circuitum. Item quòd nihil intererat legatarij ſibi, id eſt ſecundo legatario vel fideicommiſſario dari, eo quòd ſtatim ſibi reſtitut° erat. Vnde videbat dolo facere, per regulam l. Dolo facit, &c. Et ſic neuter eorum erat in vera calumnia. Comprobatur iſtud in ſimili. Nam ſi obligo me promiſſurum tibi centũ, hoc ipſo videor tibi centum promiſiſſe ſecundum Ioan. And. in addi. ad Spe. in titu. aliàs rubrica de Obligat. & ſolu. quam deciſionem commendant Alex. & Iaſo in l. Cùm fundus, §. 1. ff. Si cert. peta. in lectutis: & ibi etiam idem Alex. in addi. ad Bat. vbi multa aliàs ſuperaddidi ad prædictã additionem Alexan. quia illa deciſio Ioan. And. non eſt omnino expedita. Sed ea ratione nõ obſtante in hac ſecunda parte tex. deciditur contrarium. Quia in hoc caſu non reperitur iure cautum, quòd ſecundus legatarius, cui primus rogatus eſt reſtituere, habeat actionem contra hæredem: niſi ſibi cedatur à primo, vel p primum legatarium, & de perſonali actione ex teſtamento patet ex l. Imperator, in prin. ff. co. titu. & ex l. Si legatarius, ff. titu. 1. allegatis per Barto. hic, de Rei vendicatione, eſt glo. ordina. in l. 2. in parte, In rem, in verſic. Item dic idem, C. Communia de legatis: intelligendo eam vti declarat Pau. de Caſt. ibi. Et per hanc rationẽ dubitandi patet, quòd iſte ſecundus legatarius, idemq; fideicommiſſari°, etiam abſque alia allegatione iuſtæ cauſæ ſuſpicionis cõtra primum poteſt rationabiliter tentare concurrere cum primo, & non dicitur eſſe in calumnia. Et verificatur planè iſta litera, quę videbatur prima inſpectione habere difficultatem: quia nõ videtur ſe excuſare à calumnia fideicommiſſarius volens concurrere cũ legatario, qui tenebatur ſibi reſtituere legatum, & ipſe debebat de manu ipſius recipere. Et ſi fortè dicatur, q; habet ſaltem hypotecariam vtilem contra hæredem, prout tenet Barto. & Doct. hic, reſpondetur, quòd imò illam non habet, vel ſaltem eam non poteſt exercere contra hæredem, niſi in caſu vbi cauſa legitima ſuſpicionis allegaretur, probareturque per eundem ſecundum legatarium, ſeu fideicommiſſarium contra primum legatariũ, vt patet ex dictis circa iſtũ intellectum per Bart. & Doctor. hic.

In gloſſ. ſubſtituti. Iſte intellectus glo.

glo.approbatur cõmuniter per Doctor.quia ſi eſſet ſubſtitutus directò, eo ipſo quòd legatarius vellet legatum petere vel acceptare, ſubſtitut* directò eſſet refellendus. Iſta tamen lectura quæ habet, quòd tex.iſte loquatur in ſubſtituto vulgari, poteſt ſaluari,vt per Bar. hic,& Doct.& declarat Rapha. Cu.hic ad fi.qui tenet illam,& non tenet prædictam lecturam glo.de fideicommiſſario ſubſtituto,& ſic quòd hic ſubſtitutus vulgaris dicebat legatarium repudiaſſe, vel quòd erat inhabilis, & quòd ea ratione nõ poterat admitti, & quòd remãſerit legatum cum onere apud ipſum hæredem. Ex qua allegatione res facta eſt dubia.Ideo hæres videns quòd nõ eſt victurus in cauſa,poteſt dicere,nolo litigare, & poteſt vnum eorum eligere,ita vt caueat de defẽdendo eum contra alium.Tamen dicit text. quòd pro primò nominato, & ſic pro legatario præſumitur ſecũdum Rapha.poſt Bart. & Docto.qui licèr teneant alium intellectum de fideicommiſſario, tamen etiam tenent iſtum,quòd loquatur etiam in ſubſtituto vulgari, qui ſecũdum eos poteſt procedere in caſibus.s.memoratis.Regulariter autẽ minimè,vt in prin.huius glo.dixi.

In glo.fi. ibi, vt quia alij daturus, vel ſtatim conſumpturus, intellige hanc glo. etiam in caſu dubitabiliori,videlicet quando fideicommiſſarius fatetur legatarium acceptaſſe: ſed dicit vel allegat priùs ſibi debere reſtitui ob id, q̃a timet euenire poſſe ea,quæ in hac glo.ponuntur ſecũdum Bald. & tunc ſenſus gloſſ.in intellectu huius text. eſt, quòd ſi cauſa allegata per fideicommiſſarium appareat eſſe legitima cauſa ſuſpicionis,ob quam legatarius nõ ſit admittendus, poteſt hæres eligere vtrum ex eis voluerit, recepta cautione, & ei ſoluere, ex quo quilibet offert cautionem.Sed ſi legatarius nõ offerret, poſſe hæres recuſare ſoluere legatario,niſi caueret:poſtquam eſt in hæredis electione,cui ſoluat.Sed ſi non appareat de legitima cauſa, debet ſoluere legatario abſq; cautione, ſecundum Pau.de Caſt. Et per hæc remanent etiam expeditæ gloſſæ.

Summarium.

1 *In legatarium partis hæreditatis tranſeunt iura actiua & paſsiua,& poteſt pro rata conuenire debitores hæreditarios,& per eoſdem creditores pro eadem conueniri,ſed in utroq;,uel quoad utrunq; ſecus eſt in legatario partis bonorum,in quẽ iura prædicta non tranſeunt,ut potè rei certæ particularem ſucceſſorem.*

2 *Actio perſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorẽ, ut per eam talis poſſeſſor conueniri ad fundum poſſit,quia non poteſt.*

3 *In quo fit hodie innouatio per l. 20. Tau.ad.§. Cum bonorum,l.non Amplius, cum l.ſequenti poteſt.*

4 *Non ualet diſpoſitio teſtatoris præcipientis filio,quòd ſit contentus certa pecuniæ quantitate pro ſua legitima,quin filius poteſt uti iure ſuo & petere, ſibi legitimam aſsignari in rebus hæreditarijs, dum tamen non in omnibus,ſed in quibuſdam arbitrio iudicis et adiudicandis.*

5 *Ratio differentiæ de iure communi inter legitimam parte una,& alias bonorum quotas parte altera.*

6 *Quando factum ex l. diſpoſitione eſt in obligatione,obligatus tenetur præciſsè, neq; liberatur ſoluendo intereſſe uel æſtimationem.*

7 *Cauſa primitiua & originaria eſt in actibus attendenda, & conſideranda potiſsimum ac regulariter.*

8 *Intelle.ad uerſic. Poſt quod Senatus conſultum, §.Sed quia hæredes,ultra Docto.*

9 *Alius intellectus ultra Docto. ad eundem.§.Sed quia hæredes, Inſti.de Fideicom.hæredi.in uerſ.Poſt quod ſenatuſconſultum.*

10 *Iſtius tex. differentia inter quotam partem hæreditatis,& bonorum quotam, non eſt quoad ſubſtantiam uel eſſentiam ſolida:quia re uera iſtæ quotæ non differunt inter ſe eſſentialiter, neq; ſubſtan-*

tificè, poterit tamen operari quoad quid uel accidentaliter, ut ſuprà proximè declaratum extitit.

11 *Prædicta l. Tau. 21. nõ corrigitur l. 1. C. Si certa petat. neq; iſta l. Cùm autem pars bonorum.*

12 *Intellectus uerus & aptus ad l. Qui filiabus, §. fi. ſuprà titu. 1.*

13 *Agitur in ſequenti haud impertinenter, licèt obiter, de intellectu l. Fo. delas mandas. 9. in ordine. Et ll. Taurinarum idem diſponentium circa meliorationes tertiæ & quintæ bonorum.*

14 *In legato facto de parte acquiſitorum matrimonio conſtante per alterutrum coniugum alteri, ſub appellatione bonorum ueniunt, etiam debita & onera pro eadem parte.*

15 *Melioratio quæ ex ll. Regiarum permiſſu fit per patrem uni ex filijs non capitur per talem melioratum mediatè neque immediatè ab illis ll. Sed ab ipſo patre meliorante eodemq; diſponente.*

16 *Vbi conſtat de patris meliorantis uoluntate melioratio de certa parte bonorum per eum: facta cenſetur facta de quota parte hæreditatis.*

17 *Suſtinetur in ſequenti differentia deſignata per hunc tex. cum l. ſequenti inter quotas partes bonorum & hæreditatis, ut hodie minimè corrigatur.*

18 *Concluditur hic meliorationem factam de parte hæreditatis uerti in fideicommiſſum uniuerſale de eademmet parte cum declaratione quæ continenter ſubſequitur.*

§. Si cui.

SI cui certam partẽ hæreditatis legauero: diuus Adrianus reſcripſit, vt neque pretia manumiſſorum, neque funeris impenſa deduceretur.

L. Cùm autem.

CVM autem pars bonorum ita legatur, Bonorum meorũ quæ ſunt cùm moriar, & manumiſſorum pretia de medio deducenda ſunt.

SEcundum literam Haloan. ita eſt iſta litera, ſed ſecundum co. impreſſionem eſt verbum, do, poſt verbum, moriar. Tamen in Pandectis eſt dos ante dictionem, &: poſt ſemipunctũ ſignatum poſt verbum moriar: & ſic refertur ad debitum dotis, & ſic duæ literæ procedunt. Sed illa, do, minimè: quia nõ poteſt ſtare ſalua ratione recta ſermonis.

Continuatur, & legitur communiter cum iſto. §. Sicui certam, eodẽque vltimo, l. ſequens, Cùm autem pars bonorum. Et vterque tex. ſecundum Bart. & Doctor. ſummatur hoc modo. Quando legatur pars hæreditatis, intelligitur legata cum honoribus & oneribus. Si autẽ legetur pars bonorum, intelligitur oneribus & debitis priùs deductis per hæredem de aceruo ipſius hæreditatis. Et eſt communis omnium intellect⁹ poſt glo. in lectura vltima.

In text. ibi, [*impenſa.*] ſcilicet facta per alium & per hæredem nondum ſoluta, ſecundum Dy. & Doctor. vel etiam facta per hæredem: qui mutuatus fuerat pecuniam ab alio ad illam impenſam faciendam, quæ pecunia erat ſoluenda de hæreditate ſecundum Pau. de Caſt.

In vltimo verbo, ibi, [*Deduceretur.*] ſupple, neque debita, neque alia onera. In l. ſequi. Cùm autem pars, ibi, [*Deducenda ſunt.*] ſupple, & omnia alia debita & onera hęreditaria, exceptis legatis cõſiſtẽtibus in quãtitate, quę poſſunt pati defalcationẽ per l. Falci. Quia illa non deducuntur de legato partis bonorum, imò talis legatarius tenebitur pro rata ad eorum ſolutionem: niſi aliud appareat de voluntate teſtatoris, ſecundũ Bart. & Rapha. Et licèt Ange. de Peri. dubitet, non tamen videtur diſcedere à Bart. cum

quo.

quo tacitè tranſeunt Pau.& Ioan.de Imo.hîc,& ita proculdubio eſt tenẽdum.

Rationem differentiæ inter hos duos caſus ponit gl. hîc in fi. ſcilicet ex vi & ſignificatione iuridica horũ terminorum, hæreditas, & bona, vt hîc declarant Imo.& Ange.Perigli⁹. Suppono (priuſquã ad alia deueniã) quòd in his textibus Iureconſultus non loquitur de debitis propriè ſumptis,ſed de debitis impropriè,hoc eſt de his quæ habentur loco debitorũ, ſiue loco æris alieni: quum non fuerint per teſtatorem contracta. Sed quod per hunc tex.in illis deciditur, habet locum & à fortiori in debitis propriè ſumptis ab eodem teſtatore nunquam contractis,per l.Non ampliùs, §.1.ſ.titu.1.& l. Subſignatum, §.Bona,ff.de Verb.ſignifi.ſecundum Ange.de Perig. Et eſt de intentione aperta Pau.de Caſt.& cæterorũ Doctorum hîc & alibi hoc modo allegãtium & intelligentium hunc text. cum l.ſequẽ.poſt glo. ſecundum literam Pandectarũ,in quibus habetur, dos,vt prædixi in prin.ſatis dicitur in hoc text. tractari de debito propriè ſumpto, id eſt dotis: & pari ratione de alijs debitis. Et quatenus in his iuribus ponitur differentia inter legatum partis hæreditatis,& legatũ partis bonorum:& deciditur(vt in ſummario dixi)quòd de primo legato,ſcilicet partis hæreditatis, non deducitur æs alienũ,ſeu aliud onus:ſed trãſit ad talem legatarium pro rata partis rei ſibi legatæ.De ſecundo autem legato,ſcilicet partis bonorum,deducitur quodcunque onus hæreditarium.Ex hoc reſultat primus effectus horum diuerſorum modorum legãdi.Secundus effectus illatiuus & declaratiuus ſiue exemplificatiuus proximè præcedentis ex hac legatorũ differentia,ſeu ex hoc vario modo legandi eſt,quia facta per hæredem reſtitutione de illa quota parte hæreditatis legata, hæres nõ tenet̃ ſatisfacere creditorib⁹ pro rata illi⁹ partis:ſed poti⁹ ipſe legatari⁹.Secùs in parte bonorum legata: quia hæres ex aceruo hæreditatis ante omnia deducet onera & debita, & ſuo nomine ſoluet creditoribus ſecundum intentionẽ Angeli de Peri.& reliquorum ſcribẽtium hîc.Sicque in primo caſu quando facta eſt reſtitutio partis hæreditatis legatario, ipſe poterit, & debebit conueniri per creditores actionibus hæreditarijs, ſecundum Pau.de Caſt.qui declarans hoc,tenet, & be-

1 ne, † q; in eiuſmodi legatariũ certæ partis hæreditatis,vtpote habẽtẽ ſeu ſubſtinẽtẽ vicẽ hæredis tranſeunt iura actiua & paſſiua reſpectiuè:& ideo poteſt,& debet cõuenire& conueniri pro rata à creditorib⁹ hæreditarijs, vel debitores hæreditarios, vt in l.1. in prin.cũ.§.fi.& l. Mulier, §.vlti.cũ gl.ſ.ad Trebe. Secùs in legatario partis bonorũ: quia in eum nõ tranſeũt iura hæreditaria actiua neque paſſiua:& ſic non poteſt conueniri, neq; agere,vt in l.1.C.Si cert.peta. & in l. Ex facto,mag.verſic. [*Vnde ſcio quæſtiũ.*] ſ.de Hære.inſti.vbi Barto.expreſſim hoc tenet,& no. Quod etiam ſuadetur ratione euidenti:quia actiones †

2 perſonales non ſequuntur fundum, id eſt fundi poſſeſſorem,vt in l.1.§.Si hæres percepto fundo,ſ.ad Trebe.Et tale legatum partis bonorũ adæquatur legato certæ rei vel fundi,vt in l. Statim ſequente. Cùm autem pars bonorũ,& in l. Non ampliùs,§.Cùm bonorum,ſ.tit.1.iam allega. Tertius effectus huiuſmodi diuerſitatis legãdi,ſecundum Rapha.& Ange.de Peri.hîc,eſt,quòd legatari⁹ certæ,puta ſextæ partis,hæreditatis habebit talem

lem ſextam partem de omnibus rebus hæreditarijs, vt in l. Nihil, ff. de Verbo. ſigni. Quod etiam tenet Pau. de Caſt. hic. Sed non ita in legatario certæ partis bonorũ. Nam ſi diuiſio rerum cõmodè fieri poſſit, hæres poteſt ſoluere partes rerum, vel æſtimationem partis earundẽ rerum legatæ, prout maluerit. Si verò nõ poteſt fieri diuiſio commodè, hæres poteſt ſoluere vnã vel duas res ex hęreditate in qua, vel in quibus concordauerint ipſe & legatarius talis partis bonorum, vel æſtimationem eiuſdem partis bonorum, prout ſibi, ac iudici magis videbitur expedire. tex. eſt celebris in d. l. Non ampliùs, §. Cùm bonorum, ſ. ſæpius allegato cũ l. ſequenti, incipiente, Poteſt. Quos tex. ſic notant ibi Docto. & in ſpecie Iaſo. 3. no. Sed hodie illi text. innouantur quoad quid per l. 20. Tauri cõditam. Vbi
3 deciditur, † quòd hæredes tenentur ſoluere meliorato in tertia vel quinta bonorum parte rem per teſtatorem aſſignatã pro illa tertia vel quinta parte. Vel ſi non fuerit aſſignata, tenentur ſoluere in corporibus hæreditarijs: ſi res inquam recipiunt diuiſionem commodam, & nõ poteſt hæres dicere ſe velle ſoluere in æſtimatione. Et in hoc ſolo immutatur deciſio prædicti. §. Cùm bonorum. Nam in alijs quæ prædicta l. Tauri diſponit, ſatis cõcordat cum prædicta l. Poteſt, quæ ſequitur prædictum. §. Cùm bonorum, ſcilicet, ꝙ ſi res non poſſunt diuidi, vel nõ cõmodè, tunc permittitur hæredi ſoluere æſtimationẽ. Quæ lex Tau. in vltimo dicto eſt reſtringenda ex deciſione Bal. reſtringentis illũ tex. in eodẽ. §. Cũ bonorũ, in illo vltimo puncto (cũ quo conſonat l. Tau. in fi.) videlicet facultatis, quã præſtat hæredi ſoluẽdi æſtimationẽ, vt nõ procedat in legitima.

Ad eandẽ l. Tau. Reſtrictio, ex Bal.

Ita ꝙ ſi pater relinqueret filio legitimã ſuam: quo caſu debet pręſtari ęre alieno priùs deducto. l. Papinianus, §. Quarta, ff. de Inoffi. teſta. Et ſic cenſetur quota bonorũ, prout cõmuniter ſolet dici, hæres non habet facultatẽ ſoluendi æſtimationẽ: etiã ſi res non poſſent diuidi, vel non cõmodè: quoniam legitima eſt præſtanda ex hęreditarijs corporibus. l. Scimus, §. Repletionem, C. de Inoffi. teſta. in verſicu. [*Ex rebus patris.*] iunctis iuribus dicentibus dictionẽ, Ex, deſignare cauſam proximam & immediatam. l. Eo tẽpore, ad fi. ff. de Peculio, & l. 1. §. Ex incendio, ff. de Incen. rui. naufra. De cuius text. intellectu in prædicto. §. Repletionem, in eiſdem verbis. ſ. põderatis vidẽdus eſt omnino Stephanus Bertran. conſilio. 73. incipiente, Viſo caſu mihi exhibito, quaſi per totum, volu. 2. Et redeundo ad reſtrictionem Bald. in eodem. §. Cùm bonorum, eam tenent ibi Ange. Alexã. & Iaſo. 3. not. licèt glo. ibi aliter ſentiat. Imò fortiùs dicunt præfati Do-
4 ctor. † quòd etiam ſi teſtator idemq́; pater relinquat certã pecuniæ quantitatem pro legitima: nihilo minus poteſt filius refutare pecuniam, & petere legitimam ſibi ſolui in corporibus hæreditarijs, prout etiam tenet Barto. nota. in l. Suus quoque, ad fin. prin. ſ. de Hære. inſti. per tex. in dict. §. Repletionem, in iiſdem verbis. Vbi idem notant Bald. & Paul. de Caſtr. poſt Guill. de Cu. & Bald. in l. Cùm alienam, col. fi. nume. 11. C. de Lega. Et aduertendum, quòd quando quãtitas legatur filio per patrem pro ſua legitima, filius non poteſt petere partem in omnibus rebus, ſed in vna re, vel duabus arbitrio boni viri, vt ibi tenet Barto. poſt Guill. Et idem eſt, quando filius eſſet inſtitutus ſimpliciter vel expreſſè in legitima, prout

ut tenet Alexand.allegans & exten-
dens prædictam deciſionem Barto.
in dicta l.Suus quoque, in l.In quar-
Ad eandē l. Tau. tam,nume.15.j. ad l. Fal.Et idem vi-
detur dicendum in caſu dictę l.Tau.
& quidem à fortiori. Aduertendum
De eadem. eſt itaque ad eandem l. Tau. quòd
per eam non propriè corrigitur præ-
dictus. §.Cùm bonorum, in legato,
vel prælegato certæ partis bonorũ:
ſed potiùs videtur concordare cum
prædicta l. ſequē· quæ inchoat, Po-
teſt, & ſic quòd in vna vel duabus
rebus debeat fieri aſſignatio præle-
gati: quando non fuit facta per te-
ſtatorem aſſignatio aliqua.Et quan-
Ad intelligētiam eiuſdē l.Tau. quam· de intentione l. Taurinæ vi-
deatur eſſe contrarium, dum facit
differentiam, an corpora hæredita-
ria poſſint commodè diuidi,nec ne.
Ex qua differētia videtur velle,quòd
ſolutio vel diuiſio tertiæ partis bo-
norum fiat in quolibet corpore. Ni-
hilo minus tamen prædicta l. vide-
tur intelligenda, vt prædixi, quia il-
la verba, [*Por la parte de la hazienda*] in-
telliguntur, id eſt pro tertia parte in
corporibus hæreditarijs,ſcilicet vno
vel duobus ſoluendis pro tertia par-
te. Quod patet: quia loquitur re-
ſpectu æſtimationis, hoc eſt facien-
do differentiam inter ęſtimationem
& corpora. Et in quantum poſtmo-
dum dicit, quòd ſi corpora hæredi-
taria non poſſunt commodè diuidi,
æſtimatio detur vel ſoluatur, non
ꝓpterea ex eo infertur,quòd vbi poſ
ſunt commodè diuidi, fiat commu-
nio in omnibus reb⁹: quia dum pau-
lò ſuprà lex dicit, quòd ſoluitur me-
liorario pro parte rerum, quæ in bo-
nis ipſius teſtatoris remanſerunt: &
ſic quòd ſoluatur de corporibus fa-
cientibus prædictam tertiam partē,
non requiſiuit, quòd poſſent res hæ-
reditariæ diuidi, vel non. Nam illa
differentia fit ſolummodo ad illum
effectum,an ſit ſoluenda in corpori-
bus,an verò in æſtimatione. Tamen
quando eſt ſoluenda in corporibus,
diuiſibilibus inquam, illa lex eſt in-
telligenda,vt.ſ̄.dixi, in vna vel dua-
bus rebus arbitrio iudicis ſoluendis,
prout & in legitima prædixi.Et qui-
dem à fortiori: quia ſi in legitima,
quæ filio eſt neceſſariò relinquenda,
non inducitur communio in omni-
bus rebus vbi magis videbatur faciē-
dum ex eo quia priuilegiata,à fortio
ri idem erit debere fieri dicendum
in legitima voluntaria, quæ eſt me-
lioratio tertij bonorum,vel in mero
prælegato quintæ partis bonorum,
quòd non ſit faciēda communio ob
ingens præiudicium, quod reſultat
hæredi ex tali communione genera
li omnium bonorum vel rerum. Et
hoc eſt tenendum. Et redeundo ad
5 præmiſſa, † ratio differentiæ de iure
communi inter legitimam & alias
bonorum quotas, eſt: quia aliæ quo-
tæ bonorum debentur ex ſola homi
nis diſpoſitione voluntaria.Et idcir-
co hæres iure communi attento per
dictum.§.Cùm bonorum, non ita a-
ſtringitur ad ſolutionem faciendam
in corporibus. Sed in legitima ſub-
eſt obligatio legalis neceſſaria: quia
eam capit filius principaliter de ma-
nu legis vt in dicta l. Papinia.§.quar-
ta & ſequenti cùm ſi. Et ob id hæ-
res tenetur præcisè ad tradendas i-
pſaſmet res hæreditarias: & non po-
teſt filio inuito ſoluere æſtimatio-
nem vel intereſſe, iuxta l.Si cum ex-
ceptione,§. Sed & ſi q̧s,verſi. Labeo,
&.§. Quatenus,in primo reſpō.& in
verſi.Pro eo,ff.Quod metus cauſa,v-
6 bi no.Bart. q̧ † qñ factũ. i.traditio eſt
in obligatione ex legis diſpoſitione,
tunc

tunc tenetur quis præcisè facere. Sic in propoſito cùm teſtator ex legis diſpoſitione per dictum.§. Replecionem, teneatur relinquere filio legitimam in corporibus hæreditarijs: ergo hæres ipſius præcisè cogendus eſt in illis corporibus ſoluere illam: cùm eius obligatio ſecundaria ex teſtamento manans deriuetur ab obligatione legali primitiua, quæ eſt neceſſaria, & eſt maxima in iure nota.
7 †quòd originalis cauſa ſemper eſt attendenda.l.Clam poſſidere, in prin. ff.de Acquirẽ.poſſe.& l.Nam origo, ff.Quodvi aut clam. Ad illud autem quòd qui tenetur ex diſpoſitione legis facere, teneatur præcisè facere, eſt etiam bonus text. in capitu.1.in fin. de Sponſa. & ibi ad hoc illum notant Abb. Præpoſitus.& Feli.Hoc etiam tenet Barto.in l. Pomponins, la primera, nume.15.ff.de Nego.geſtis.& Angel.notabi.loquens ſuper hoc articulo in l. Stipulationes non diuiduntur, in verſicu. Celſus, ff. de Verbor. obligatio. vbi ad idem congerit plura iura: quæ videas per ipſum. Et nota. Abba.in capit.Literas, ad fin. de Reſtitu. ſpoli. & Bald. in l. Neque patronus, in fin. C.de Ope.liber. Imò ſi magis internè rem conſideremus, de qua ſuprà dixi, quando teſtator, idemque pater relinquit filio legitimam, concurrit aliud vinculum:& ſic duplex ad obligationem præcisè exequendam. Nã & qui tenetur facere, vel tradere ex teſtatoris diſpoſitione, tenetur ad id præcisè, prout & tenetur is qui ex diſpoſitione legis, vt tradit Barto.in dicto.§. Celſus, quæſtione. 8. & ſic duplici ex capite tenetur hæres filio præcisè tradere ſuam legitimam: vbi eam debet habere voluntate patris reſtantis. Quia eo caſu concurrit diſpoſitio duplex, ſcilicet & legis, & teſtatoris: quarum quælibet per ſe eſt ſufficiens ad coactionem traditionis præcisè inducendam:& à fortiori ſimul iuncta, quod eſt maioris influentiæ & operationis.l.Qui patri, in princi. ff. de Acquiren. hæredita.& l. Qui ex duobus, in prin. eo.tit.cum ſimilibus.

Quartus effectus (vt præmiſſa repetam) ex hac diuerſitate legandi reſultat, ſcilicet quoad interuſuriũ medij temporis ſecundum Raphaë. Cu. vult dicere, quòd quando hæres deducit ex aceruo bonorum onera & debita, interim quòd ſoluit creditoribus poteſt ex interuſurio medij temporis aliquid lucri vel intereſſe conſequi. Secùs in legato partis hæreditatis: quia nihil ex aceruo deducit, priuſquam reſtituat eam: quum teneatur reſtituere nihilo deducto. Et iſta eſt etiam declaratio primi effectus. ſ. recitati in primo textuali verſicul. & quatenus, ne aliàs videretur in totum ſuperflua deductio oneris & æris alieni, quæ fieret per hæredem, ſi vtroq; caſu, modò deduceretur, modò non, legatarius non plus vtilitatis conſequatur. Erit ergo vtilitas ipſius hæredis in hoc. Vel poteſt aliter declarari primus effectus exemplificatus per ſecundum ſuprà poſitum, ſecundum Paul. de Caſtr. Quia in caſu quando legatur pars hæreditatis & hæres nõ deducit ante reſtitutionem æs alienum cum alijs oneribus hæreditarijs, legatarius ſoluit creditoribus: ſimiliter è diuerſo in alio caſu quando legatur pars bonorum, hæres qui deducit, ſoluet, vt eſt dictum. Fortè Pau. licèt ſeſe non declaret, conſiderauit vexationem quæ poſſet fieri hæredi in ſoluendo, quando legatur pars bonorum, quæ aliàs ſolet eſſe in conſideratione, vt l.Minoribus

bus. 25. anno. ſubuenietur, ſuprà de Mino. Si enim verba Pau. de Caſtr. intelligerentur ſicco modo, & prout iacent, nihil aliud diceret, quàm id quod retuli ſuprà dicere Angelũ de Perigl. & Doctor. in ſecundo effectu ſuprà relato: qui etiam eſt declaratorius primi effectus in text. poſiti, vt ibi dixi, & ſuprà proximè repetij.

Contra iſtum communem intellectum, qui habet, quòd legatarius partis bonorum non tenetur reſpectiuè pro rata parte ad debita & onera hæreditaria, prout intelligitur communiter hęc l. Cùm autem pars bonorum, videtur text. in. §. Sed quia hæredes, in verſicul. [Poſt quod.] Inſtitu. de Fideicom. hæredi. vbi videtur probari, quòd legatarius partis bonorum tenetur ad onera hæreditaria interpoſita ſtipulatione, prout tenetur legatarius partis hæreditatis. Necnon patitur quartæ Trebelianicæ deductionem, de quo tex. oppoſuit gloſſ. in l. Mulier, §. fin. infrà ad Trebel. & opponunt hic Ioan. de Imo. & Raphaë. Cuma. & ambo quaſi vno ore reſpondent, quòd ille text. intelligatur, id eſt exponatur dum dicit, [Bonorum.] pro hæreditate. Et inquit idem Rapha. quòd neſcit dare reſponſum ad illum tex. niſi eo modo exponatur. Certe illa expoſitio nimis violat illum text. Ideo aliter vltra eos videtur dicendũ, ſcilicet, quòd ex quo Senatuſconſultum Pegaſyanum quoad illum articulum non eſt approbatum: imò improbatum per Iuſti. ibidem: quia poſtea in. §. [Sed quia ſtipulationes.] ſum mouet expreſſim prædictas ſtipulationes. Et text. in prædicto. verſicu.
8 † Poſt quod, in eo. §. Sed quia hæredes, loquatur ſecundum Senatuſconſultum Pegaſyanum, ſecundum quod legatarius ſiue partis hæreditatis, ſiue partis bonorum nulla oneta ſentiebat: niſi vbi eſſent ſtipulationes interpoſitæ. Ergo attento iure. ff. remanet inter prædictas quotas hæreditatis & bonorum eadem differentia, & iſtud eſt de intentione aperta gloſſ. ibi in parte, ſolebant, quam hic allegat ſimpliciter Alexand. in addi. ad Barto. non tranſiens vlteriùs. Et in quantum gloſſ. ibi ad fin. dicit, legatum ſiue vniuerſale, ſiue particulare tranſire cum onere, debet intelligi de legato particulari, id eſt legato partis hæreditatis, quod eſt vniuerſale: item de legato vniuerſali omnium bonorum. Secùs de legato partis bonorum, quod eſt particulare, vt hic, & eſt de ipſius gloſſ. intentione: in quantum allegat iſtos tex. aliâs diceret contra eos. Et hæc eſt expedita reſponſio: nam ſuperior reſponſio adeò violat illam literam, quòd non poteſt ad eam adaptari. Et hic obiter obſeruandum eſt, quòd ſecundum tranſlationem Theophili, vel ex Theophilo è Græco in Latinum nouiter euulgatam de libro inſtitutionum ceſſant iſti amphratus: quia non habetur in illa litera [Bonorum.] ſed duntaxat [Partem.] & ſic poteſt intelligi de parte hæreditatis. Vide eam, quæ eſt propria & germana ac genuina litera, vt patet ex præcedentibus, & ſequẽtibus in illo. §. Sed retinendo primã literam Iuſti. quam habuerunt glo. & Doctores ibi ſcilicet [Pars bonorum.]
9 † conſidero deinde & ſecundo poſſe reſpondere vltra Doctores, quòd ille text. non obſtet his iuribus, id eſt huic. §. vltimo, & legi, Cùm autẽ pars bonorum, quæ ſtatim ſequitur.

Atten.

Imo

Imò concordet cum eis. Nam ibi dicitur, quòd ſi inter hæredem & legatarium partis hæreditatis non interponerentur cautiones, omnia onera hæreditaria remanebant penès hæredem: & is qui recipiebat partem hæreditatis, habebatur loco legatarij partiarij, id eſt illius legatarij, cui pars bonorum legabatur: quia cum hærede partiebatur legatarius hæreditatem. Quæ enim rogo contrarietas ſtat in hoc, ſi quando ad legatarium nõ tranſibant onera, ſed manebant apud hæredem non interpoſitis (vt prædixi) ſtipulationibus, legatarius partis hæreditatis vocetur legatarius partis bonorum, cùm vtroq; caſu reſultaret idem effectus, ex quo nemo eorum legatariorum teneretur ad debita vel onera hæreditaria ſed ſolus hæres? Et certè ille text. potiùs videtur cõcordare cum his iuribus, quàm in aliquo eis obuerſari. Nam is in quem onera hæreditaria non tranſeunt, non poteſt dici legatarius partis hæreditatis, vt in hoc. §. vltimo, legis, Si quis ſeruum: ſed potiùs partis bonorum, vt in l. Cùm autem, ſtatim ſequenti. Iſta enim eſt propria & realis differentia inter hos legatarios. Et hic eſt nitidus intellectus ad illum text. vltra omnes Doct. hîc, & ibi, & in d. l. Mulier, §. fin. vbi gloſſ. mouit iſtam difficultatem, & Doctor. eam tractant. Sed nullus quem viderim aduertit ad has conſiderationes reſponſiuas, quas ſuprà feci. Item in quantum prædicta gloſſ. in dicto. §. Sed quia hæredes, in verſi. Solebant, in princi. dicit, illud eſſe de iure vetuſtiſſimo, melius dixiſſet de media iuris prudentia. Nam inter Neronem & Iuſtinianum Imperatores, illud fuerat Veſpaſiani temporibus ſtatutum, vt ex ſerie literæ ibidem patet.

Et obſeruandum eſt, quòd in quantum Paul. de Caſtr. hic ſentit, quòd effectus deciſionum iſtarum ll. quoad ſolutionem debitorum & onerũ ſit modicus, & parua vtilitas ex eis reſultet: quia ſecundum eum non minus (quoad effectum inquam) habet legatarius certæ partis hęreditatis ſoluto per ipſum ære alieno, quã legatarius certę partis bonorum eodem non ſoluto. Et ſic ſecundum eundem Paul. vt eſt prædictum ſuprà in ſecundo effectu, ſolùm eſt differentia in modo ſoluendi: quia facto legato certæ partis hæreditatis, legatarius ſoluit onera & debita: ſed facto legato partis bonorum, ſoluit hæres, vt ſuprà declaraui. Et tamen quoad effectum tantundem vtilitatis conſequitur legatarius partis hæreditatis, quantum legatarius partis bonorum. Nam quod per ſe ſoluit legatarius partis hæreditatis creditoribus: ſoluit etiam legatarius partis bonorum, ex quo priùs fit illi detractio per hęredem. Tantundem enim detrahitur per ipſum hæredẽ legatario partis bonorum, quantum datur legatario partis hæreditatis, vt ipſe per ſe ipſum creditoribus ſatiſfaciat. Et ſic in effectu & re ipſa vterque legatarius, tam partis bonorum, quàm hæreditatis, videtur obligatus oneribus hæreditarijs pro rata ſuæ portionis. Quæ conſideratio eſt etiam de intentione Raphae. Cuma. hic, dum inquit, has ll. ponere quoad hanc onerum & debitorum deductionem, circuitum. Sed eius quod retuli ſuprà proximè Paulum de Caſt. dicere, contrarium vult Decius, in conſilio. 387. ad fi. dum in oppoſitum allegat iſtũ text. qui tamen nihil probant. Et ideo in fin. verbis videt tranſire eũ Pau. de Caſt. in præ
9 dicta cõſideratione. † Et re vera bene videtur

videtur loqui Paul. de Caſtr.item & Rapha.dum dicunt, q̃ reſpectu vtilitatis(legatariorum inquã)non eſt differẽtia eſſentialis inter vnum legatarium & alium: quia per vtranq; viam vterq; legatarius idem & nõplus conſequitur:licèt reſpectu hæredis, vt ſuprà dixi de interuſurio medij temporis,& quoad alios effectus, quorum.§. meminimus:item quoad modum ſoluendi æs alienum poſſit notari differentia inter hos duos modos legãdi. Sed eſt differentia accidentalis & cõſequutiua,ſiue minus principalis,quã hi text. pro maiori materiæ declaratione ſignare voluerunt: non autem eſſentialis & quidditatiua, prout Artiſtæ nominant.

Opportunę aduertentię ad reſolutionem intelligentię horũ textuũ per adaptationẽ ad ll.reg.

Nunc autem videnda ſunt duo. Primum,an quod hîc dicitur de legato partis bonorum ſit innouatum per ll. reg. Secundum, an ſit etiam facta aliqua innouatio circa legatum partis hæreditatis. Quoad primũ videtur dicendum,quòd iſtud ſit innouatum circa partem bonorum per l. 21. in ll. Tau.vbi dicitur,quòd melioratus per donationem vel legatum in tertia bonorũ parte, quod quidem donatum vel relictũ eſt quid particulare, tenetur ꝓ rata ad debita defuncti. Sed certè lex illa loquitur in illo caſu ſpeciali,vbi talis melioratus repudiaſſet inſtitutionem. Nã ob præſumptã fraudem, qua mouetur Iureconſultus in titulis,C.& ff. Si quis omiſ.cauſ. teſta. Illud in ſimili hoc caſu ſtatuitur per l. Tau.§. allega. quia re ipſa videtur deprehendi fraus contra melioratum: dum repudiando inſtitutionem vult in totum ſeſe exonerare oneribus hæreditarijs,& accipere cõmodum meliorationis: & ſic nõ corrigitur l. 1. C. Si cer.peta.vbi deciditur,quòd prælegatarius nõ tenetur ad onera pro parte prælegati. Nam & hodie per dict.l. Tau.prout olim erat ſtatutũ per dict. l. 1. acceptando partem inſtitutionis ſolùm tenetur pro ipſius inſtitutionis rata:quia continet iura & actiones,& nõ pro modo prælegati, quod iura & actiones non continet,vt per Bart. & Docto.hîc & eſt tex. optimus vltra illum ad id quod prælegata vel meliorationes ſint legata particularia, in l.

10 1. §.Si quis ex mortis,ff. Quorũ lega.† & ſic per l. Tau. non corrigitur prædicta l. 1. Si cert.pet. quum loquatur (vt dixi)in caſu ſpeciali: & à fortiori neq; iſta l. Cùm autem pars bonorum, corrigitur:neq; in aliquo per illam innouatur: imò effectu concordant ſumpto argumento ab ſpeciali. Et ſi fortè dicatur,quòd repudians inſtitutionẽ, & agnoſcens prælegatum vel meliorationem nõ dicitur fraudare,ex quo facit lege permittente, vt in l. Qui filiabus,§.fin.cum l.ſequenti.§. titu. 1. †

Animaduerte.

11 Ad hoc reſpõ.quòd illa l. permittens hęredi eidemq; prælegatario repudiare inſtitutionem, & acceptare prælegatum,debet intelligi ſine nocumento alterius cohæredis,& abſque ipſius notabili præiudicio,vt in l. Nec auus, C.de Emãci.li. cum ſi. Non enim eſt credendum,legem permittere hæredi repudiare inſtitutionem,& amplecti prælegatum, vt alter cohæres ſubeat omnia onera hæreditaria: ob quæ non ſubeunda fortè idem cohæres repudiaſſet totam hęreditatem,hoc eſt tam portionem per eum agnitam, quàm etiam portionem accreſcentem & repudiatam per cohæredem prælegatarium, vt in l. Cum hæreditate.§. de Acquirend. hæred. quia ſecundum hoc eſſet præſtare occaſionem deſtitutioni teſtamẽti: quod nõ eſt veriſimile legem voluiſſe. Cùm imò lex ipſa tueatur voluntatem teſtatoris quantum poteſt: & ſequatur eam indiſtinctè,ſi legibus & moribus

I con-

congruat. l. 1. C. de Sacroſanct. eccle. & l. fin. poſt princi. C. de Neceſſa. ſer. hæ. inſtit. vbi formaliter text. dicit, [*quia ſemp. veſtigia ſequimur volũtatis teſtatorũ.*] Per quam literam dicit Bal. ibi, quòd iudex debet ire poſt volũtatẽ teſtatorũ, ſicut venator poſt leporem. Ad qđ facit, ſi bene ponderetur, text. duarũ legum hîc in glo. allegatarum, ſcilicet l. Apud celſum, §. Si ex vncia, ff. de Doli excep. & l. Filio, ſ. titu. 1. de Lega. 1. vbi dicitur, quòd iſtud, ſcilicet repudiare inſtitutionem, & acceptare prælegatum, permittitur à iure hæredi: ne moleſtijs negotiorum hæreditariorũ implicetur: cũ boni viri peculiare ſit lites execrari, vt in l. Item ſi res, §. fin. ante fin. ff. de Alie. iudi. mutan. cau. facta. Non ergo lex concedit hæredi repudiationem inſtitutionis, & acceptationem prælegati, cum pręiudicio alterius cohæredis, vt ille etiã teneatur ad debita concernentia partem ipſius repudiãtis, & ipſe illis exuatur: ſed ſolùm vt ipſe repudians non implicetur moleſtijs & negotijs hæreditarijs, & illis exuatur. De oneribus autem vel debitis transferendis in cohæredem, verbum nullum fit in illis iuribus. Nam bene ſtant ſimul hæc duo. Et quòd per repudiationem portionis inſtitutionis hæres exuatur negotijs, implicationibus, & moleſtijs, quas ꝓ illa parte teneret̃ ſubire: & q. teneat̃ ad onera debitorũ ꝓ parte reſpectiua ipſius prælegati vel meliorationis: & ſic in quantũ Pau. de Caſt. in d. §. fi. l. Qui filiabus, ad fi. loquit̃ de oneribus allegando dictam l. Filio, debet intelligi de oneribus implicationum & moleſtiarum pro illa parte: non de oneribus debitorũ pro ſua parte prælegati. Et idem ſi intelligatur de debitis: quia debet ſubintelligi pro rata portionis inſtitutionis, non pro rata prælegati. Nam illis non exuitur repudiatione portionis hæreditarię. Intentio etenim manifeſta titulorum, C. & ff. Si quis omiſ. cauſ. teſta. refragatur huic prælegatario repudianti portionem inſtitutionis, & acceptanti prælegationem vel meliorationẽ. Nam ſi ibidem cauetur, quòd hæres ſcriptus, qui poterat etiam ab inteſtato ſuccedere, ſi ex capite teſtati repudiet, ex alio capite inteſtati agnoſcat hæreditatem, tenetũr nihilominus ſubire ſolutionem legatorum in teſtamento relictorum: ergo à fortiori teneri debet talis prælegatarius in propoſito noſtro ad ſolutionem debitorum: ſi repudiet partem inſtitutionis, & agnoſcat prælegationem. Argum. l. fin. ante fin. C. de Codi. ibi, [*Non enim par eademq; ratio eſt, debita amittere & lucra non capere.*] Nam quemadmodum eſt magna differentia inter legatarium, & creditorem propriè ſumptum: ita debet eſſe inter legatarium qui prætendit ſe exonerare ab onere ſoluendi debita, & alium, id eſt, cohæredem adeuntem: quum prætendat cauſam oneroſam non ſubire, paſſiuè inquam. Si enim lex reſeruat ius ſaluum legatarijs hærede repudiante ex teſtamento, eodemque adeunte ab inteſtato propter præſumptam fraudem ſupradictam: ergo à fortiori cenſetur reſeruaſſe ius ſaluum alteri cohæredi: ne ad integra debita teneatur: quum non ſit rationabile quòd melioratus ſciens, vel qui ſcire præſumitur partem inſtitutionis ab eo repudiari: quia illa non eſſet ſoluendo, vt in l. Sed ſi non aliâs, quæ ſequitur dictam l. Filio, oneraret alium hæredem in exuendo ſe oneribus etiam prælegati pro rata illius. Ad quod declarandum manauit hodie prædicta l. 21. Taur. quæ non corrigit l. Qui filiabus, §. fin. ſed declarat illam habere locum quo ad repudiationem, quã per- Ad l. 21. Tau. declaratio.

permittit hæredi facere de portione inſtitutionis: ita demum vt iſte repudians partem inſtitutionis, & agnoſcens prælegatũ teneatᷣ ad debita pro modo prælegati. Sed alius hæres teneatur ad onera pro parte ſuę inſtitutionis, & ꝓ alia parte inſtitutionis accreſcentis, vt putà ſunt duo hæredes inſtituti, vni eſt factum prælegatum tertię quintę partis bonorũ, & ſic ex tota hęreditate diuiſa, prout hodie diuiditur in 15. partes meliorat⁹ habet 7. pro ſua melioratione, reſpectu quarum tenetur ad onera, & quatuor pro ſua inſtitutione: pro quibus non tenetur, quia repudiat, ſed tranſeunt onera illarum vnà cũ tali inſtitutione accreſcente ad alium hæredem habentẽ alias quatuor pro ſua inſtitutione: poteſt tamen omnibus octo partibus exui per l. Cum hæreditate, ff. de Acquiren. hę. & tunc non tenebitur ad onera pro vnis, neq; pro alijs. In hærede autem meliorato acceptãte nihil eſt innouatum per illam l. Taur. neq; per aliquam aliam l. reg. quam viderim: & conſequenter l. 1. C. Si cert. peta. remanet illęſa, quod eſt veriſsimũ, quicquid alij ſentiant in propoſito: & quidem perperã & inerudite. Et adde quę circa iſtum articulum tradidi, vbi idem concluſi in repe. l. 3. §. fin. 5. aſſertione reſolutoria, ff. de Hære. inſtit. vide ibi, quia latiùs tetigi iſtum articulum quàm hîc. Ex quibus patet, ꝗ ſi pater hodie filio ipſius inſtituto in parte cũ alio fratre melioret eum in tertio aut quinto vel vtroq; bonorũ: qui quidem filius inſtitutus adeat inſtitutionem. Item etiam agnoſcat meliorationem, non tenebitur ad onera hęreditaria: niſi pro modo aut rata inſtitutionis: non autem meliorationis, vt in d. l. 1. & hic.

Attẽ. diuiſionem hæreditatis qua hodie paſsim vtimur, vt potè facilio re, ad deducendam meliorationem 3 & 5. partis bonorũ, vel alterutrius ex eiſdem.

Lex 1. C. Si cert. peta.

12 Sed † ſubeſt dubitatio circa hoc, quum per l. Fori, quę eſt l. 9. titu. Delas mandas, lib. 5. Foro, ll. Item per ll. Taur. conceditur patri meliorare filiũ in tertio & quinto bonorũ, An verbũ, Bona, debeat generaliter ac indiſtinctè intelligi, vnà cũ oneribus & honoribus & debitis hæreditarijs: quod æs alienũ vocam⁹: Et videtur quòd ſic, per l. Princeps bona, ff. de Verbo. ſignifi. & quod ibi Barto. tenet, videlicet quòd in beneficijs & priuilegijs principum, bonorum appellatio intelligitur largè. Idem etiã ſi proferatur à lege ſcripta, vt in l. Si marito, in princip. ſ. Solut. matr. & l. 2. C. ad l. Iul. de vi pu. & l. 3. in princip. ff. de Bono. poſſ. titu. gene. licèt Bart. alleget corruptè l. 1. de Bo. auto. iudi. poſsi. Sed re vera illa doctrina Bar. non accedit ad propoſitum de quo agimus. Nam primæ duę ll. per Barto. allegatæ, loquuntur, quando à lege fit mentio de parte bonorum in materia confiſcationis, in qua fiſcus eſt vniuerſalis ſucceſſor vel quaſi, vt in l. Quoties, ad fin. ff. de Noua. & vt talis ſucceſſor vniuerſalis teneatur ad onera & debita reſpectu bonorum ſibi acquiſitorum ex tali titulo confiſcationis, vt expreſsim dicũt leges per Bart. allegatæ, ſcilicet, dicta l. Si marito, in princip. & dicta l. 2. cum glo. Ad hæc dicta l. 3. in princip. nihil facit ad rem de qua agimus: quum etiam loquatur, quando fit mentio de bonis vniuerſaliter, id eſt, de omnibus bonis, vt patet ex concordantijs gloſ. ibidem, & tenet Barto. ibi poſt princip. Et licèt Barto. ibi dicat approbando gloſ. legis primæ eodem titul. quòd aliud eſt, quando profertur in contractu, & aliud quãdo profertur à lege: quia primo caſu bona intelliguntur deducto ære alieno: ſecundo autem caſu, minimè. Loquitur tamen Barto. eodem caſu, ſcilicet quando appellatio bonorum eſt vniuerſalis, vel ſimplex abſque partis nominatione, quod in

idem recidit: quia loquitur in caſu eiuſdem l. 3. quæ lex procedit, & loquitur eo caſu, quem ſuprà dixi. Et patet ex l. quam pro contraria allegat. Item quòd deciſio Barto. ita ſit intelligenda, videlicet, in confiſcatione partis bonorum: quo caſu pars quæ fiſco applicatur, eſt quota hæreditatis: quia eſſet abſurdum, quòd bona publicarentur ære alieno deducto, tenet Decius in conſi. 387. incip. Quæritur an dominus Sigiſmundus, ad fin. vbi licèt non alleget Bart. in dicta l. Princeps bona, allegat tamen Pe. & Cy. in ead. l. 2. ex quorum dictis patet, quòd deciſio Bart. eſt intelligenda ſecũdum illas ll. quia ante Barto. idem dixerunt illi Docto. antiqui ſolennes, quod ipſe Bar. poſtea dixit: videlicet, quòd quando quota pars bonorum profertur à lege, intelligitur generaliter, deductis oneribus: niſi in caſu vel caſibus, vbi ſecundum materiam ſubiectam pars illa eſſet accipienda pro quota hæreditatis. Et iſta verba (propter materiam ſubiectam) ponit expreſſe Decius vbi. ſ. quæ ſunt bona verba, & notanda in propoſito. Et circa dictam l. Princeps bona, vide plura, quæ in hoc propoſito tradidi in relectione. §. fin. l. 3. ſ. de Hære. inſtit. prope fin. in verſicu. Non etiam
13 obſt. l. Princeps bona. † Ex hoc poſſet dici, quòd ſi maritus legaſſet vxori partem lucrorum, ipſi marito acquiſitorum conſtante matrimonio, etiam ſub appellatiene bonorum, dicendo quòd legabat ſibi bona acquiſita, &c. cenſeatur quodammo- legata pars hæreditatis: & tranſirent omnia onera pro parte illa: quia ſubiecta materia hoc dictat, quum pars lucrorum ex diſpoſitione l. Styli. 207. communiter vſitatæ ſapiat quotam hæreditatis. Nam vnuſquiſque coniugum tenetur pro parte lucrorum ab eo agnitorum pro rata ad debita alterius per illam legem. Et ſic materia illa ſubiecta id poſtulat: præſertim quia per prædictam l. Styli tale onus cenſetur eſſe reale, & habere parilem concõmitantiam cum lucro. Redeundo itaq; ad præmiſſa, ſi Bar. & Docto. intelligantur loqui de parte bonorũ, debet reſtringi ad ll. quas allegant. Si verò de bonis ſimpliciter, prout re vera loquuntur, dum allegant dictam l. Princeps bona, vbi gloſſ. idem tenet, & eorum deciſio ad rem noſtram nihil confert. Quæ omnia de plano videbantur procedere: niſi autoritas Pauli de Caſtro in præſentiarum refragaretur: qui tenet expreſsim, quòd indiſtinctè quãdo bona deferuntur, ſiue in totum, ſiue pro parte ex legis diſpoſitione, ſemper intelligendum eſt deducto ære alieno. Sed quia Paul. de Caſtr. non allegat niſi l. 2. ſ. allegatam, C. ad leg. Iul. de vi publica, debet intelligi id quod dicit eodem modo, vt ſuprà dixi: ſcilicet, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat. Vel poteſt aliter reſponderi ad id quod Paul. hic dicit, negando quòd in caſu de quo agimus, ſcilicet, quando pater meliorat filium in tertia bonorum parte, bona deferantur ex legis diſpoſitione: ea ratione, quia diſpoſitio legis principaliter cõſideratur à cauſa proxima & immediata: & non à remota, niſi à longè & minus principaliter. Illa enim cauſa potiùs attenditur, quàm hæc. gloſ. eſt ordinaria in l. Si mulier, in gloſ. vna, ad fin. ſ. Rerum amotarum. Quam ad id notat Oldra. conſil. 27. Ad idem eſt etiam bonus text. in l. Socium qui in eo, §. 1. ff. Pro ſo. quem Barto. commendat in l. Sed & ſi plures, §. In arrogato, ſ. de Vulgar. & pupil. & in tractat.

do

de duob. fratrib. nume. 11. Modò ita eſt, quòd lex permittit patri meliorare filium in tertia bonorum parte: ſed pater immediatè meliorat eum: ergo pater eſt cauſa proxima & immediata, & ab eo filius capit immediatè, & non à lege: & conſequenter talis melioratio non poteſt dici deferri ad filium à lege, quæ re vera nihil detulit: ſed potius à patre, qui immediatè meliorationem ſibi contulit. Et quòd Docto. loquantur de delatione legali partis bonorum, facta proximè & immediatè per legem, patet expreſſè ex verbis eorundem vbi ſupra allegatorum, & eiuſdem Pau. de Caſtro hic, dum loquitur per dictionem, ex, quæ ſui natura denotat cauſam proximam & immediatam, vt in l. 1. §. Ex incendio, ff. de Incend. ruin. naufra. & in l. Eo tempore, in fin. ff. de Pecu. ſ. allegat. Et notant Ange. & Sa. in l. vna, C. Si ſerv. extr. ſe emi. manda. ſuper gloſſ. Præterea, & for-
14 tius dici poteſt, † quòd talis melioratio partis bonorum, facta per patrem filio, non cenſeatur deferri ex legis diſpoſitione, etiam mediata & remota: quia leges regni diſponẽtes, quòd pater poſsit meliorare in certa parte bonorum, loquuntur, vt proximè dixi, permiſsiuè & conditionaliter, id eſt, ſi pater voluerit: prout loquitur prædicta lex fori, ibi dum dicit, [*Puede ſi quiſiere,*] nõ autem loquũtur præceptiuè, vel diſpoſitiuè, ſeu neceſſariò. Et ſic verè ac propriè poteſt dici, quòd melioratio de parte bonorum nullo modo deferatur ex diſpoſitione legis: cùm permiſsio non inducat neceſsitatem, ſeu abſolutam diſpoſitionem: ſed duntaxat ſolum libitum eius cui fit, iuxta ea quæ tradit Barto. in l. Vna. 2. colum. ver. Quæro ergo, ff. de Condi. ex lege. Concluditur ergo ex præmiſsis. Primò, quòd iſta l. Cùm autem pars bonorũ, non eſt innouata per dict. l. Taur. 21. videlicet in ſimplici legatario partis bonorum. Concluditur ſecundò, quòd lex. 1. C. Si cert. petat. ſolùm innouetur per eandem l. 21. quando prælegatarius repudiat inſtitutionem, & vult habere meliorationem: non autem vbi retinet vtrunque. Non tamen diffitemur, quòd ſi pater melioraret filium vltra inſtitutionem, ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate in tertio vel quinto omnium bonorum mobilium & immobilium, iuriũ & actionum, &c. vt ſæpe fit, quòd eo caſu cẽſeretur quota hereditatis, per id quod in ſimili è conuerſo dicit Pau. de Caſtro hic, per l. Cogi, §. Inde quæritur, ff. ad Trebel. dum limitat text. in §. vltimo, legis præcedentis, loquentem de legatario partis hæreditatis non habere locum, quando teſtator iuſsiſſet reſtitui partes hæreditatis deducto ære alieno. Et ſequitur Decius conſi. 337. incipiente, In caſu propoſito. Ergo paritatione à cõ-
15 trario poteſt dici, vt ſuprà, † quòd ſi in ſcriptura meliorationis (prout ſæpe fieri euenit) contineretur, quòd per patrem fit melioratio in tertia parte bonorũ, &c. iurium & actionum, &c. ſatis diceretur per hoc conſtare de voluntate defuncti, ſeu meliorantis inter viuos: quòd melioratio cenſenda ſit de quota parte hæreditatis, & non bonorum. Tertiò concluditur, quòd melioratio, quæ hodie fit per patrem filio, non dicitur propriè & principaliter: imò neque vllatenus prouenire de patre ad filium ex legis, ſed tantum ex patris diſpoſitione, vt ſuprà declaraui, quia ex ſola & immediata patris voluntate, diſpoſitiua inquam, transfertur in filium, ex legum regiarum permiſsione ſola, vt eſt dictum.

Epithome ſupra dictorũ ſuper. 1. dubio.

Nota.

16 Quoad † ſecundum principale dubium, videlicet verùm hodie attentis & præſuppoſitis legibus iſtius regni, remaneat intacta prædicta differentia inter iſtos legatarios partis hęreditatis, & partis bonorum. Dicendum eſt, quòd ſic. Et quòd per ll. regni hodie nihil ſit innouatum circa iſtum articulum, prout etiam apertè præſupponunt moderni Hiſpani, repetentes in. §. Sed & ſi fundum, legis Vnum ex familia. 3. colum. parua, cum ſequent. ff. eod. dum loquũtur circa extenſionem l. fori, ſ. allegatæ, permittentis patri facere meliorationem vni ex filijs ſuis. Obiter tamen non omittam referre, quòd ibi in columnela quinta cõcludunt: quòd licèt non poſsit fieri melioratio in quota hæreditatis, tamen ſi fiat, valebit in quota bonorum: quia ſecundum eos reperimus è contra, quotam bonorum poni pro quota hæreditatis, vt in prædicto. §. Poſt quod ſenatuſconſultum, Inſtitu. de Fideicom. hære. ſecundum expoſitionem Ioann. de Imol. & Rapha. quam ſuprà retuli. Sed incidẽter hoc tangendo potiùs teneтem, quòd talis melioratio quotæ hæreditatis valere debeat iure fideicommiſsi vniuerſalis, per gloſſ. ordina. in l. Mulier, §. final. ff. ad Trebel. & ſic quòd cohæres illius meliorati teneretur reſtituere ipſi meliorato illam partem hæreditatis vel alij legatario talis partis, qui non eſſet cum eo hæres inſtitutus: & ſic non cohæres. Nam quemadmodum gloſſ. ibi, & Barto. hic & in l. Princeps bona, dicunt non eſſe differentiam quo ad quotam hęreditatis dicere: lego, an dicere fideicommitto. Sic in hoc propoſito incidenti, vt fideicommiſſum vniuerſale inducatur per meliorationem factam de parte hæreditatis, non refert dicere à filio hęrede que meo relinquo hęreditatis partem, vel eius fidei committo, vt det fratri ſuo cohęredi partem hęreditatis: an verò melioret directò filium in tertia hęreditatis: vel alium extraneum in quinta ſaltem parte hęreditatis. Nam vtrobique cenſebitur fideicommiſſum vniuerſale, & in eo habebunt locum remedia ſenatuſcõſulti Trebel. Neque eſt iuridicum flectere prędicta verba ad quotam bonorum, vt faciunt prędicti Moderni, & perperã. Intentio ſiquidem legis fori videtur fuiſſe, quòd pater habeat facultatem meliorandi vnum ex filijs in tertia bonorum: qua tertia parte bonorum expreſſa per patrem valet melioratio, tanquam diſpoſitio particularis. Si autem fiat ſub appellatione hęreditatis, valet vt vniuerſalis. Nam vna quota, ſcilicet hæreditatis differt ab alia, ſcilicet bonorum, velut continens & contentum. Siquidem quota hæreditatis habetur loco continentis quota autem bonorum habetur loco contenti, prout in effectu vult Paul. de Caſtr. hic, & etiam Rapha. Cu. dum dicũt. quòd quota hęreditatis deductis ab ea incommodis, debitis, oneribus, & grauaminibus, remanet quota bonorum. Ergo patet, quod talis quota hęreditatis habet ſe in plus, quàm quota pars bonorum: & hæc (vt dixi) quoad effectum continetur ſub illa. Et ſic prædicta l. fori permittens parenti meliorare filium in quota bonorum, habet etiam locum in quota hæreditatis: cùm eſſentialiter vna quota ab altera non differat: & nullum eſt verbum in l. fori ſępe allegata inducens formam: neque eſt ibi aliquod ſignum formæ, ex his quæ tradit Fel. poſt Doctor. in varijs locis per eum relatis in cap. Cùm dilecta,

Aduertẽtia incidens

Auen.

Aut. quo ſe inuicem ſe habeãt quota pars bonorum, & pars quota hæreditatis.

Productio ad l. fori.

cta, de Reſcriptis, Quicquid dicant illi repetentes. Qui licet (vt dixi) bene ſentiant in eo, quod ſuprà retuli eos præſupponere: ſcilicet, quòd hodie remanet eadẽ differentia inter quotam hæreditatis & quotam bonorum, quæ olim erat: non tamen bene decidunt id, de quo principaliter agunt: ſcilicet, an & quomodo valeat melioratio in quota hęreditatis, vt ſuprà eſt demonſtratum. Quia procul dubio minus rectè pręſupponũt talem meliorationẽ in parte hęreditaris eſſe inualidam: niſi flectatur ad quotam bonorum. Et redeundo ad principale dubium, ſcilicet, an remaneat hodie prędicta differentia inter eaſdem quotas: poſtquam ad hanc temporum fęcem deuentum eſt, vt omnium, & quoruncunque, & vtcunque ſcribentium facienda ſit mẽtio: reperio, quòd primus gloſſator legum Taurinarum in l. 19. in verb. *Hazienda* ſentit, & præſupponit contrarium eius quod. ſ. tenui: imò quòd hodie inter quotas hæreditatis & bonorũ non ſit differentia effectualis. Putauit ſiquidem ille, & malè, quòd nomen hęreditas vulgarizaretur, hazienda: & conſequenter quòd terminus, hazienda, eſſet nomen iuris, quando proferretur vulgariter: quod nullatenus eſt verum. Nam in legibus ſextæ Partitę hæreditas vulgarizatur, *herencia, o heredamiento, o heredad*: non autem hazienda. Nam is terminus, hazienda, eſt vox deſignans factum, vt ſunt illi termini, bona, vel ſubſtãtia. Quæ verba quando referuntur ad partem, puta bonorum, vel ſubſtantiæ, deſignant factum, & non ius vt in hac l. Cùm autem pars bonorũ, & declarat Barto. in hoc. §. fina. l. Si quis ſeruum. Et in ſpecie videndã eſt lex ſexta, ante fin. titul. 3. Part. 6. vbi hæreditas vulgarizatur, *Heredad*, & l. 16. & 17. vtraque in princip. ſtatim ſequentibus: & iterum in iiſdem ll. ad medium; & ante fin. & in l. ſequẽti & ſequentibus, & in l. 22. eod. titu. & in l. 3. ante fin. titul. 4. eadem Partita. & in l. 5. titu. 5. & in l. 8. & 10. quibus ll. vulgarizatur hæreditas, *por heredad, o herencia*. & in rubric. titu. 6. eadẽ Partita, vulgarizatur etiam, *heredamiento*. Et ſic in illis legibus æquiparantur in vulgarizando hæreditatem iſta tria, *heredamiento, heredad, herencia*. Nõ tamen reperitur in tota ſexta parte illius voluminis, quam ſextam Partitam vocant (quod ego viderim) facta mentio de hazienda por herencia Hiſpanè: vel pro hæreditate Latinè. Et ſic inquantum in ll. Taur. fit mentio de hazienda ſimul cum bonis dum dicit, *bienes y hazienda*, illud fit declaratiuè pro id eſt, non autem capitur ille terminus, hazienda, pro hæreditate. Et redeundo ad id quòd ſuprà dicebam, idem quod prædixi illum gloſſatorem tenere, tenet ipſemet & peſſimè (ſalua pace) ne dicam ineruditè, in iiſdem ll. Taur. in l. 17. in gloſſ. mag. in parte, *en el tercio*, motus per ſimile verbum, hazienda, poſitum in l. 20. ſuprà allegat. & per eandẽ l. 19. & 26. in iiſdẽ ll. Tau. certè imò ex d. l. 19. ꝓbatur idem eſſe dicere *hazienda y bienes*. Et in l. 26. nihil penitùs dicitur de hæreditate, neque de vocabulo ſeu nomenclatura ad eam attinente: ſed ſolùm de bonis. Item in dicta l. 20. probatur ineuitabiliter, quòd hic terminus hazienda eſt nomen facti, nõ iuris: præſertim quando refertur ad partem de hazienda: quia dicit lex illa. *Y ſi la hazienda no ſe pudiere cõmodamente diuidir*. Ecce quòd conſiderat extrinſecam & corporalem ſiue actualem diuiſionem, & ſic factum: & non loquitur, neque poteſt loqui reſpectu iuris. Præterea il-

Redit ad decidẽdũ principale dubium. 2. motũ

le gloſſator & alius, de quo infrà ſta-
tim dicam, fundantur abſurdo fun-
damento: videlicet in quantum di-
cunt quòd eſt vana diſputatio voca-
bulorum: quod non potuit ineptius
quicquã in hoc propoſito dici. Quia
imò non reputatur niſi ſolida & iu-
ridica differentia inter hos termi-
nos, partem bonorum, & partem hę
reditatis per gloſſ. & omnes Docto.
ſolennes hic, nemine reluctante: quũ
iſta lex Cùm autem, cum. §. fina. l.
præcedentis fundentur in proprie-
tate verborum iuridica & effectua-
li: Verborum inquam appellatiuo-
rum; quæ iure gentium ſuâpte na-
tura ſunt immutabilia, vt in l. Si quis
in fundi vocabulo, ante fin. ſuprà ti-
tulo primo. Prætereaiſti gloſſularij
inuertunt, ac immiſcent, & confun
dunt omnia. Nam dicunt non eſſe
attendendam iſtam differentiam vo
cabulorum, ſcilicet partis hæredita-
tis, & partis bonorum: ſed non de-
clarant, an permaneat vis vel effe-
ctus in vtroque termino hæredita-
tis & bonorum. In eo enim quod ip-
ſi volunt, quòd melioratio poſsit fie-
ri tam in parte hæreditatis, quàm in
parte bonorum, bene dicunt: licèt
non declarent, vt ſuprà declaraui.
Sed in eo quòd tollunt differentiam
effectualem ipſorum terminorum
abſolutè; neſciunt quid dicunt. Et
fundamentum quod faciunt, velut
adhærentes carrotio, de illo termi-
no, hazienda, poſito in legibus Tau-
ri, eſt perfunctorium, & facit potiùs
17 contra eos, vt prædixi. † Sed ſuppo-
ſita (prout vere debet præſupponi)
prædicta differentia: ſi legetur pars
hæreditatis ei, qui non eſt hæres, nõ
eſt dubium, quin ſit fideicommiſ-
ſum vniuerſale, & defalcabile ab hæ-
rede reſtituere debente per Trebel-
lianicam. Sed ſi melioratio facta ſit
de parte hæreditatis ei, qui fuit inſti-
tutus, putà fuit facta melioratio de
tertia vel quinta parte hæreditatis fi-
lio inſtituto cum alio filio eodemq;
ipſius fratre, an eo caſu ſit defalca-
bilis per fratrem cohæredem, & qua-
liter? Et dicendum eſt videri reſtitu
tionem eſſe ei faciendam de portio-
ne meliorationis, quam capit à co-
hærede iure fideicommiſsi vniuerſa-
lis cum deductione quartæ Trebel-
lianicæ, vt in l. In fideicommiſſa, §.
fina. ff. ad Trebel. niſi fortè appareret
de mente teſtatoris volentis facere
omnimodam gratiam ipſi meliora-
to: quo caſu videretur prohibita Trę
belliaanica per id quod dicit Paul. de
Caſtr. in Auth. Sed cùm teſtator, C.
ad leg. Falc. in declaratione & intel.
gloſſ. ordina. in l. Decem, ff. Fideico.
liber. In alia autem dimidia meliora-
tionis, quam inſtitutus idemq́ue me
lioratus capit à ſemetipſo iure hærę-
ditario, non eſt dubium non eſſe o-
pus reſtitutione, niſi facti: quum fi-
lius eam habeat iure proprio, id eſt
hæreditario, vt in dict. l. Qui filiabus,
§. vltimi cum l. ſequent. ſuprà, titulo
primo, & in dicta l. In fideicommiſſa,
§. fina. ff. ad Trebel. cum gloſſ. ordi.
in l. Mulier, §. fina. eod. titu. Plus mi-
ror (vt præmiſſa repetam) de alio gloſ
ſulario, cognomento à Palatijs in eũ-
dem errorem incidiſſe ſuper prædi-
ctis ll. Taur. Sed ita plerunque acci-
dit volẽtibus vltra cancellos proprię
facultatis, id eſt Canonicæ, euaga-
ri. Et prædicta ſunt vera ac iuridica
& cordi ſingulariter mandanda: ne
quis decipiatur quoad terminos le-
gum regiarum.

In gloſſ. fina. in. §. fina. dum gloſſ.
dicit, vel ſecundum Azon. Iſta lectu
ra approbatur communiter per Bar-
to. & Docto. duabus lecturis præce-
dentibus per omnes reprehenſis.

In

In gloſſ. 1. l. Cùm autem, ibi, Eſt ergo ſecundum eum ſpeciale, dic: quòd imò non eſt ſpeciale. Ideo tene lecturam Azon. poſitam per gloſſ. in §. final. legis præcedent. quam Doctor. communiter ſequuntur, vt ibi addidi.

In gloſſ. fina. ibi, Vt colligitur ex illa dictione, autem, meliùs dici quòd colligitur ex dictione, etiam: quæ ſua natura eſt implicatiua, vt in l. Etiam, C. Si tu. vel cu. cum al. & inquantum gloſſ. ſubdit, Et dic manu miſſorum, vera eſt, necnon communis.

Summarium.

1 *DIuiſio l. ultra Docto.*
2 *Intellectus iſtius l.*
3 *Ratio deciſiua ad hanc legem quæ uera eſt exploſa ratione Ange. de Perusi. & Paul. de Caſtro.*

4 *Non ſolum uoluntas diſponentis tacita & coniecturata reſultans ex uerbis teſtamẽti uel codicillorum uel alterius uoluntatis ultimæ, eſt idonea ad legatũ inducendũ: ſed etiam ea quæ colligi põt ex actu inter uiuos per diſponentem ante mortem geſto.*

5 *Voluntas tam uiuentis quàm morientis æquè bene & adhuc meliùs expeditiusq́; , datur intelligi factis, quàm uerbis.*

6 *Vnus & idem actus uarijs reſpectibus poteſt cõſiderari tanquam contractus, necnon ut ultima uoluntas.*

7 *Ad gloſſ. in l. Heredes palàm, §. fin. aduertentia ex communibus Doctorum traditionibus, ibidem.*

8 *Declaratio notabilis ad iſtam legem, ut procedat iuris præſumptione conſiderata, ſic ergo, probato contrario locum habere non poſſit: unde in caſu iſtius legis, non ſubeſt fictio, ſed præſumptio: nam ſi fictio eſſet, probatio in contrarium non admitteretur.*

9 *Etiam ex actibus inualidis & irritis inter uiuos poteſt reſultare tacita ultimæ uoluntas uel inter uiuos.*

10 *Commendationes l. final. De reb. eo. & pleraque memorabilia in eiuſdem legis propoſito hic ſubſequuntur.*

11 *Lex iſta non procedit, quando augmentum intrinſecum eſſet pretioſius principali, cui adijcitur.*

12 *An lex iſta procedat ubi teſtator in legando, adiecisset pronomen meum, & concluditur per diſtinctionem, de qua infrà.*

L. Cùm fundus,

CVM fundus nominatim legat' eſt, ſi q̃d ei poſt teſtamentum factum adiectum ſit: id quoque legato cedit; etiam ſi illa verba adiecta non ſint, qui meus erit. Si modò teſtator eam partem non ſeparatim poſſedit: ſed vniuerſitati prioris fundi adiunxit.

HAEC l. non diuiditur per
1 Docto. poteſt † tamen ſic
diuidi: vt in prima particula decidatur vnum dubiũ.
In ſecunda modificetur deciſio. Prima in princip. Secunda ibi, [*Si modò teſtator*] Summatur vt per Barto. & Docto. hîc, & ex ſolutione Barto. ad l. Si ita, infrà de Auro & argent. legat. col
2 ligitur, † ipſum & Docto. intellexiſſe hanc legem in augmento intrinſeco. Item colligitur, quòd augmentum extrinſecũ in alia re cõſiſtens, nõ eſt propriè augmentũ. Nã verũ augmentũ quod eſt intrinſecũ ſequitur
3 naturam rei principalis. Ideóq́; † ratio deciſiua ad iſtam l. eſt: quia teſtator adijciendo augmentum intrinſecum: & ſic eſſentiale ipſi rei legatæ, videtur veriſimiliter voluiſſe augere legatũ. Quod quidẽ augetur ex defuncti voluntate coniecturata, vt in l. Licet Imperator, in princ. ſ. tit. 1. & in l. Si Titio & Meuio, §. Iul. ſ. eod. Hanc rationẽ in terminis ponit Lãce. Dec. in l. Serui electione, §. fi. ſ. titu. primo,

colũ. 3. allegans intentionem Barto.
hic 1 in quantum dicit, In eadem re.
Sed clariùs facit iſte text. in modifi-
catione ibi, [*Si modò teſtator.*] Et hãc ean
dem coniecturam mentis teſtato-
ris ponit Alexand. & Iaſo. poſt eum
in l. Si ex toto, in principio ſuprà ti-
tulo primo, pro ratione ad illum tex.
qui loquitur etiam in augmento. Et
iſta ratio eſt vera, & eam ſentit Pau.
de Caſtro, in ſummario, dum dicit,
Facto teſtatoris. Quãuis ipſemet poſt
eã ponat aliam rationẽ, quam etiam
ponit Ange. de Peri. quæ tamen nõ
placet. Et ſic iſta voluntas defun-
cti coniecturata in text. in iſto col-
ligitur ex actu inter viuos, ſcili-
cet ex adiunctione partis facta per
teſtatorem ad fundum, iuncta poſ-
ſeſsione ſimultanea eiuſdem partis
eidem fundo principaliter legato.
Vnde inducitur vniforme dominiũ,
vt, inquit Bald. allegans hanc l. in
cap. primo. §. E contrario, de Inue-
ſti. de reb. alie. facta, li. Feudo. Qui
in effectu vult idem, quod Bartol.
hic, & quod Docto. vbi ſuprà alle-
gati. Et ſic elicitur ſubtiliter ex men
te huius legis, quòd † non tantùm
4 voluntas tacita & coniecturata re-
ſultans ex verbis teſtamenti, vel co-
dicillorum, vel cuiuslibet alterius vl-
timæ diſpoſitionis, eſt ſufficiens ad
legatum inducendum, vt in l. 3. ad
fin. ff. de Adi. lega. & in l. Etiam, &
in l. Et hoc modo, ſuprà titulo pri-
mo, & in l. Vbi purè, §. 1. ff. ad Trebe,
& in §. vltimo, Inſtitut. de Singul.
rebus per fideicom. relictis. Et no-
tat Bald. in l. Vna, ad fin. C. de His
qui ante aper. tabu. Sed etiam ea vo-
luntas, quæ colligitur, vel poteſt col-
ligi ex actu inter viuos per teſtatorẽ
ante mortem geſto. Nam vt inquit
not. l. Quoniam deſideria, in princi.
C. de Natur. libe. [*Deſideria morientium
ex arbitrio viuentium non ſine iuſta ratione colli-
gimus.*] Qui text. eſt pulcher in illa,
quam facit, parificatione caſuum cõ
iecturali ad rem de qua agimus. Ra
tio huius deductionis ſeu conſidera-
tionis eſt: quia † voluntas ſiue viuen
5 tis ſiue morientis æquè bene: imò
meliùs & expeditiùs datur intelligi
rebus ipſis ſeu factis, quàm verbis, vt
l. Paulus reſpondet non tantùm ver
bis, ff. Rem ra. habe. & in cap. Dile
cti, primo de Appe. & in l. Si tamen,
§. Ei qui, ff. de AEdil. edicto. Et not.
gloſſ. per multa iura in l. Recuſari,
ſuprà de Aequirend. hæred. & glo.
in cap. Cùm ſuper, in parte, confeſ-
ſus eſt, de Offic. delega. Quam re-
gulam (vt interim illud non omit-
tam) intellige vt per Barto. in l. 1. §.
Si quis hoc interdicto, in fi. ff. de Iti-
ne. actuque pri. & in l. Si patruus,
C. Communia vtri. iudi. ad fin. Et
ſequitur Dec. conſi. 377. numer. 7.
Et ad prædictam regulam adde tex.
cum gloſſ. in l. De quibus, ad fin. ff.
de Legib. & Petr. de Ancha. conſil.
302. incipiente, Materia de qua quę-
ritur. Roma. conſi. 291. incipiente.
Cùm iſti fratres. Ad quam conſide-
rationem affero in ſimili text. nota-
bi. in l. Si auia, C. de Iure deliberã,
Ex quo not. Bald. ibi ſecundo nota.
& dicit eſſe quid mirabile, quòd v-
6 nus † & idem actus poteſt eſſe a-
ctus inter viuos: ſcilicet, contractus
vel quaſi, & idemmet actus poteſt
eſſe vltima voluntas. Nam ibi teſta-
mentum patris erat vltima volun-
tas: necnon idem teſtamentum erat
virtualiter quædam tacita aditio hæ-
reditatis teſtatori, eidemque pa-
tri delatæ per mortem ſui patris.
Quæquidem aditio, ſiue expreſſa,
ſiue tacita & aliunde reſultans, eſt
quaſi contractus l. apud Iul. §. fi-
nal. ff. Ex quibus cauſis in poſſeſsio.
ea. &

ea.& in §. Hæres, Inſtitu.de Obligat.
quæ ex quaſi con. naſ. Et ſic eſt, vel
cenſeri debet eſſe actus inter viuos.
Ad idem l. Panthonius, §. final. vbi
text. expreſsè concordans cùm dict.
l. Si auia, ſ. de Acquirend. hæred. ita
Inductio huius text. in l. iſta è contrario, ſeu vice verſa pro
batur, quòd ex actu inter viuos con-
ſequutiuo ad actum præambulum,
videlicet, ex poſſeſsione ſimultanea
rei principalis, vnà cum re aucta ſeu
acquiſita prætextu contractus em-
ptionis factæ per teſtatorem poſt te-
ſtamentum de prædicta parte au-
cta ſeu adiuncta (prout hic apoſtil-
lat Alberic.) fuit inducta comprehen
ſiuè voluntas vltima: & operata eſt
quoad augmentum rei principaliter
legatæ accedens. Sicut ergo in dict.
l. Si auia, & in dicto. §. fin. legis Pan-
thonius, ex vltima voluntate oritur
actus ſapiens naturam actus inter vi
uos: ita per contrarium in l. iſta, pro
pter voluntatem tacitam actui in-
ter viuos inhærentem, reſultauit cō-
prehenſiuè potiuſquam extenſiuè (vt
infrà ſubijciam) voluntas vltima ta-
cita & coniecturata eiuſdem teſtato
ris. Hinc inferre licet (argumento
eius quod Bald. tenet in dicta l. Si a-
uia) quòd in caſu iſtius legis, teſtator
poſſet reuocare legatum tacitū aug-
menti: licèt non poſſet reuocare cō-
tractum, neque conſequutiua ex eo-
dem contractu: puta emptionem fa-
ctam ad adiunctionem augmenti, &
ſimultaneam eius poſſeſsionem cùm
re principaliter legata. Hinc etiam
eſt, quòd ſicut in vltima voluntate
poteſt contractus celebrari, vt eſt
gloſ. ordinaria ſecundum Docto. ibi
in l. Hæredes palàm, §. fina. ſ. de Te-
ſtament: ſic etiam à ſimili per con-
trarium ex contractu & ipſius con-
ſequutiuis poteſt reſultare vltima vo-
luntas: quæ ad talem actum conſe-
queretur pertinenter & aptè, vt hic.
Hoc ideo dixi: nam obſeruandum
7 eſt prædictam gloſſam † procedere,
vbi talis contractus quomodolibet
pertineret ad ipſum teſtamentum: ſe
cùs ſi eſſet omnino impertinens: quia
tunc per talem interuentum contra-
ctus voluntas vltima vel teſtamen-
tum vitiaretur, ſecundum Ange. Io-
an. de Imol. Pau. de Caſtro, & Areti.
ibi, & Angel. Pau. de Caſtro, Alexan.
& Iaſo. in l. Cùm antiquitas, C. eod.
de Teſtament. & Lapum in allegatio
ne. 92. incipiente, In primis viden-
dum, colum. 2. in ver. Super ſecun-
do membro. Sic in huius legis pro-
poſito videtur dicendum: quòd etiā
8 † ſi iſta lex præſumat in ipſo teſtante
voluntatem augendi legatum pro-
pter augmentum eſſentiale & intrin
ſecum, ab ipſo teſtatore adiunctum
rei legatæ. Si tamen probetur eun-
dem emiſſe illud prædium, & adiun-
xiſſe priori prædio, ac ſimul vtrunq;
poſſediſſe, ſed ad alium effectum di-
ſtinctum & ſeparatum: tale augmen
tum non cederet rei legatæ volun-
tatis præſumptione ceſſante. Argu-
mento eorum quę ſuprà retuli ad de-
clarationem reſtrictiuam prædictæ
gloſſ. Doctores dicere: & ſtatim in-
frà ſubijciam. Sicque in caſu iſtius le-
gis fuit præſumptio, & non fictio: li-
cèt verba l. ſint obſcura ad id colli-
gendum: & ex conſequenti quem-
admodum id quod per teſtatorem
fuit emptum, ſi per eum fuit ſepara-
tim & diuerſo nomine poſſeſſum, &
non conſtat eum illud voluiſſe vni-
uerſitati adijcere, non cedit legato,
prout tenet Barto. in l. 1. colum. 1.
verſicu. Sed ſi poneremus, ſ. de Reb.
dub. vbi Socin. ponderat colum. 4.
poſt princip. allegans etiam Bartol.
in dicta l. Si ita, & Bald. in rubric. C.
de Verbo. ſignific. & pleroſque Doct.
alibi.

alibi. Ita conſimiliter dicendum eſt:
quòd teſtator adiunxit rei legatæ
augmentum, & vno nomine ac ſi-
mul poſſedit illud cum ipſa re prin-
cipaliter legata: tamen ad alium ef-
fectum diſtinctũ & ſeparatum quàm
ad diſpoſitionem augmenti ipſius
legati inducendam: non cederet le-
gato. Vt ſi probaretur ab hærede,
teſtatorem adiunxiſſe gratia vbe-
rioris culturæ, vel fortè vt res meliùs
locaretur, vel alia conſimili de cauſa;
vt eſt text. notab. & ad rem noſtram
valde accommodatus in dict. l. Gaius
Seius, §. fin. ff. iſto titu. vbi ad verbum
dicitur, [*Niſi heres de qua parte ſenſerit teſta-
tor euidenter probauerit.*] Ad idem facit tex;
in l. Prædijs, §. Tirio, ff. titul. 1. & in l.
Seia, §. Tyranne, ff. de Fundo inſtru.
Quibus iuribus apertiſsimè probatur
in materia iſtius legis habere locum
præſumptionem: ex quo volunt eſſe
locum probationi in contrarium ſu-
per voluntate defuncti. Quę quidem
probatio in contrarium non haberet
locum: neque admitteretur: ſi in hac
l. non eſſet præſumptio, ſed fictio, vt
per gloſ. quam ibi notant Doct. in l. Si
duo, ff. de acquir. hęre. & in l. Siue poſ-
ſideris, C. de Probatio. Et ex quæ di-
cta ſunt ad iſtius legis declarationem;
indubiè militant in caſu iſto: vbi pro-
priè non agitur de vltimâ voluntate
noua inducenda: ſed agitur de vlti-
ma voluntate extendenda compre-
henſiuè ad augmentum intrinſecum
rei legatæ adiunctum, vt includatur
ſub prima diſpoſitione ad illud exten-
ſa per modum (vt dixi) comprehenſi-
uum: quod eſt faciliùs, quàm volunta-
tem ipſam diſpoſitiuam de nouo indu-
cere. Nam aliàs regulariter actus facі-
liùs extenditur, & continuatur, quàm
de nouo in eſſe deducatur. Notabi-
lis l. Sed etſi manente, ff. de Preca.
ibi dum dicit, [*Et non conſtituitur eo modo*
precarium: ſed in tempus longius profertur.] ar-
guendo de re ad tempus, quod face-
re licet, vt in l. Miles ita, poſt princ. in
ver. [*Et quia diximus.*] ff. de Teſtament.
milit. Ad idem l. Nam & Seruius,
§. Si viuo, ff. de Negoti. geſt. vbi in
duobus locis iſtud probatur cum a-
lijs iuribus, quæ nota ſunt. Et ſicut
non tantùm reſultat vltima volun-
tas tacita ex actu inter viuos valido,
& ipſius conſequutiuis itidem vali-
dis, vt in hac l. Sed etiam ſi prædi-
cti omnes actus, tam conſequutiui,
quàm principales eſſent inualidi,
prout infrà exẽplificabitur: ita etiam
idem iuris eſſe debet circa tacitam
voluntatem præſumendam. † Nam
9 talis voluntas præſumeretur, & reſul
taret ex talibus actibus irritis ſeu nul-
lis: & conſequenter legatum rei prin
cipalis extenderetur ad augmentum
intrinſecum, per eundem teſtatorem
poſtea adiunctum, per text. notab. in
10 ſimili, in l. fin. †. ff. de rebus eorum, v-
bi probatur ſecundum Bald. in Epi-
tho. quòd teſtamẽtum irritũ probat
voluntatem defuncti. Et illam l. pro
notab. commendat idem Bald. in c.
Cæterum, colum. 3. de Iudic. & Bart.
in l. Qui Romæ, §. Cohæredes, ff. de
Verbo. obli. & in diſpu. incipiente: Ha
beo filium, in ſolutione quęſtionis, &
in l. Gerit, colum. 4. ff. de Acquirend.
hæred. Ad quod etiam eſt bonus tex.
in l. Qui à patre, ff. de Cõfirmat. tuto.
quo probatur ſecundum ſummam
Bald. quòd teſtamentum patris etiã
non ſolenne liberat tutorem à ſatiſ-
datione. Itaque Bald. ſubijcit per id
patere, quòd actus minus ſolennis
probat intentionem ac voluntatem
diſponentis: & ibi etiam adducit præ
dictam l. fin. Ad idem facit text. in l.
3. §. Qui habet, ff. de Ser. ruſti. prædi.
vbi Bald. notat 3. not. q. ex actu inu-
tili & nullo colligitur tacitus & inter-

preta-

ptetatiuus conſenſus. Ad idem l. Puberem, ſecundum intellectum Bald. ibi, C. de Iure deliberand. vbi probatur quòd agnitio bonorum poſſeſſionis lapſo termino: & ſic inutiliter facta, valet in vim geſtionis pro hærede, hoc eſt aditionis de iure ciuili, vt ibi per eum. Prædictis bene confert in ſimili text. notabilis in l. Vxori, §. primo, ff. de Falſiſ. Et quod notat Barto. vbi Iaſo nonnulla congerit ſimilia in l. Certi conditio, §. Si numos, ff. Si cert. petat. Ex quibus iuribus ſatis ac ſupet concluditur, extenſionem, quam ſuperiùs ad hanc l. feci, veram eſſe, videlicet, quòd etiam ſi emptio partis auctæ eſſet nulla, vel inualida ob quancunque rationem: vel translatio poſſeſſionis ipſius rei emptæ facta in emptorem, eundemque teſtatorem, fuiſſet aliqua ratione nulla ſeu irrita: & ſola nuda detentatio ad eum tranſijſſet rei emptæ, quam adiunxiſſet rei principaliter legatæ: nihilominus habetet locum præſumptio, in qua fundatur hæc lex: & conſequenter diſpoſitio ipſius. Et iſta ſit prima ad hãc legem ampliatiua declaratio.

Quid quando augmentum conſiſtit in quantitate.

Secunda reſtrictiua eſt, vt intelligatur procedere, præterquam ſi augmentũ conſiſteret in quantitate, tex. eſt notabi. in l. Aurelius, §. teſtamẽto, iũcto. §. ſequẽ. incip. Titius, ff. de Libera. legat. Ratio poteſt eſſe, quam ſ. in princip. tetigi: quia tale augmentum eſt extrinſecum & additatiuum: & ſic proſus ſeparatum à legato principali. Non autem eſt eſſentiale, ſeu comprehenſiuum, vel intrinſecum. Sed iſta declaratio non eſt adaptabilis ad hanc legem, imò etiam tam in caſu huius legis, quàm extra hanc legem, non eſt vſquequaque vera. Nam ſi quantitas adijceretur alij quantitati legatæ (ſi tamen commiſceretur cum quantitate principaliter legata) videretur eſſe idem iuris quod in caſu iſtius legis, quia facta commixtione iam cenſeretur eſſe augmentum intrinſecum, vt in l. Idem Pomponius ait ſi frumentum, in princip. ff. de Rei vendi. & in §. Quòd ſi frumentum Titij, Inſtit. de Rerum diui. & in l. Si alieni numi, ff. de ſolut. & in alijs ſi. iuribus. Suſtinebitur ergo prædicta declaratio, extra terminos in quam huius legis, ad quos (vt dixi) nullo modo pertinet: quando quantitas aucta non eſt commixta ei quantitati, cui adijcitur. Veluti ſi quis legaſſet. c. aureos, quos verè in tali arca habebat, Titio, & poſtea poſuiſſet etiam alios. c. aureos in eadem arca citra vtrorumque commixtionem, vt puta in alio ſaculo vel crumena. Nam hi. c. aurei poſtea poſiti etiam adiuncti cum primis abſq; commixtione inquam non venirent in primo legato: etiam per modum augmenti: cùm non fuerit proprium augmentum, vt pote extrinſecum, & omnino ſeparatum à prima quantitate ſpecificata & ſpecialiter legata. Secùs videtur, vt modò dixi, ſi pecunia eſſet commixta: quando inquam quantitas primò legata, fuiſſet legata vt ſpecies, vt putà (prout etiam ſ. exemplificaui) lego. c. aureos, quos in tali arca habeo repoſitos & conſignatos. Tunc enim pecunia eiuſdem metalli de nouo ibi repoſita & cum alia commixta videretur augmentum intrinſecum: & cederet legato facto de prima quantitate. Cogitabundum relinquimus de hac re lectorem.

Quid quando augmentum eſſet pretioſius ipſa re legata principale aucta que.

Alia & tertia declaratio poteſt adaptari: niſi augmentum eſſet pretioſius re ipſa principaliter legata auctaq;, per gloſſ. notab. in l. 2, ſ. de Pecu. legat. cum qua videtur ibi tacitè tranſi-

tranſire Alberic. Sed Barto. ibi di-
cit quòd gloſ. illa loquitur contra
text. in ea allegatum, ſcilicet in l. Et ſi
non ſint clari, §. Perueniamus, ℨ. de
Auro & argen. lega. Sed certè ille tex.
loquitur quando quodammodo con
ſtabat de voluntate defuncti volen-
tis augmentum cedere legato: etiam
ſi augmentum pretioſius eſſet. Nam
& tunc pari ratione in caſu iſtius l. e-
tiam ſi augmentum eſſet pretioſius,
cederet legato: quia videtur hic con
ſtitiſſe de volũtate defuncti: ibi dum
text. dicit, [ſi modò teſtator, &c.] & ſic vult
text. quòd de intentione teſtatoris
fuerit, vt legato cederet. Sed in hoc
eſt aduertendum: quia imò text. iſte
non probat, quòd de intentione te-
ſtatoris per priùs fuerit velle, vt aug-
mentum intrinſecum cederet legato
rei principalis: cùm tempore teſtamē-
ti augmentum adhuc non ſubeſſet.
Imò vult dicere, quòd ex ſubſequen-
ti adiũctione augmenti intrinſeci col
ligatur, retro fuiſſe tacitam volunta-
tem teſtatoris extendere comprehē-
ſiuè expreſſam præcedentem diſpoſi-
tionem legati, etiam ad ipſum aug-
mentum: & ſic per poſterius, vt in
prima ratione ſuprà fuit declaratum.
Quamobrem putarem, gloſ. illam in
dubio procedere pro limitatione iſti⁹
l. & ſic quòd niſi conſtitiſſet de con-
traria voluntate teſtatoris, ſcilicet, ꝙ
voluiſſet acceſſorium ſeu augmen-
tum pretioſius cederē principali, non
cederet. Quod tamen conſtitit in di-
cto. §. Perueniamus, vt ſuprà dixi. Nā
gloſſ. illa, vt eſt dictum intelligitur
in dubio, & ſic per gloſſam illam limi-
tatur hæc lex. Et licet, † vt dixi, Bart.
11 in dicta l. 2. reprehenderit ibi prædi-
ctam gloſ. & in l. Cùm aurum, ad fin.
ℨ. de Auro & argent. legat. quem ſe-
quitur Anton. Corſe. in ſingul. in ver.
leg. referens etiam Roma. ad idem
in ſuis ſingul. Tamen quod prædixi
eſt de intentione eiuſdē Bart. in dict.
§. Perueniamus, in fin. dum dicit, il-
lum tex. debere intelligi, vbi eſſet cer
tum, quid, cauſa alterius poneretur.
Secus quando eſſet dubium: quia tũc
conſideraretur pretioſitas. Et ſic glo.
videtur verior in dubio vt dixi, & cō-
ſequenter per eam debet iſta l. limita
ri, prout etiam dixi. Et ita, prout Bart.
tradit (vt ſtatim ſuprà retuli) in dicto
§. Perueniamus, in fin. dicit hoc eſſe
intelligendum Alber. Bru. Aſtenſis in
tracta. de Augment. 15. quæſt. princi-
pali, ſeptima amplia. Concludo itaq;
cum prædicta limitatione ad iſtum
text. per illam gloſ. quæ iudicio meo
(ni fallor) eſt vera, ſecundum ſtrictam
iuris rationem: quicquid contra, eam
Barto. ibi dicat, & in dict. l. Cùm aurũ,
cui ſuprà ſatisfactum eſt.

Quarta poteſt aſsignari ad iſtam l. *Quarta ad iſtā l. declaratio.*
declaratio in augmento facto per te-
ſtatorem in re propria legata. Secùs ſi
res aliena eſſet legata: ſcienter in quā,
& eadem poſt teſtamentum condi-
tum fuiſſet aucta per verum rei domi
num, & non per teſtatorem, ſecun-
dum Barto. in l. Seruum filij, §. Areæ,
ſ. titu. 1. quia eo caſu ceſſat prædicta
ratio præſumptæ voluntatis ipſius di-
ſponentis: quia nō poteſt cadere præ-
ſumptio, quòd voluerit extendere le
gatum ad augmentum rei legatæ per
alium, id eſt rei dominum adiunctũ.
Et Bart. ſequũtur Docto. ibi commu-
niter, & in ſpecie Rapha. Cu. Alexan.
& Iaſo, & ibidem Iaſo vbi melius in
hoc puncto loquitur in l. Si ex toto, in
princip. eod. titu. de Lega. 1.

Quintò declaratur hæc lex, reſtrin *Quinta declaratio ad l. iſtam.*
genda ad caſum in quo teſtator legaſ
ſet ſimpliciter fundũ nominatim ſeu
nũcupatim intra tales limites ſeu cōfi
nes. Secùs ſi in legādo adiecißet, pno-
12 mē, meum. † Nam eo caſu videret ſe
ipſum

ipſum reſtrinxiſſe & limitaſſe ad fundum quem habebat tempore teſtamenti: & ſic non habuiſſe reſpectū vel conſiderationem ad acceſſionem vel augmentum, quæ aut quod, poſtea id eſt, poſt teſtamentum conditum poſſet ſuperuenire. Ita tenent Dy. & Bald. in l. Serui electione, §. fin. ſ. titu. 1. per eandem l. Si ita, & ibidem Socin. ſequitur eandem concluſionē. col. penul. in verſi. Tertia concluſio, num. 9. Ratio ſecundum eos eſt: quia pronomen, meum, prolatum ſimpliciter, reſtringit legatum ad ius ſolūmodo competens teſtatori tempore teſtamenti, per eandē l. Si ita eſſet. Quāuis enim ſi non eſſet adiectum pronomen, meum, teſtator cenſeretur duntaxat legaſſe ius quod in re legata haberet, vt in l. Si domus, in fi. cū ſimi. ſ. titul. 1. Et intelligeretur de iure ſibi competituro mortis tempore. Si tamen pronomen, meum, exprimatur, reſtringitur legatum ad tempus teſtamenti duntaxat: etiam ſi augmētum intrinſecū acceſſiſſe reperiatur poſtea tempore mortis: quia non videtur teſtator habuiſſe cōſiderationem ad illud, vt declarat Bald. in eod. §. fin. l. Si domus. Et tenet idem Bald. licèt ſubobſcurè in dict. l. Si ex toto, in princip. eod. titu. Nam, vt inquit idem Soci. in d. §. fin. 4. conclu. num. 10. paria ſunt, teſtatorem legare fundum ſimpliciter, vel legare fundum, qui ſuus erit cùm morietur: & ita dicit probari ex hac lege, & eſt verum. Igitur ſecundum intentionem Soci. ſi teſtator dicat ſimpliciter meum fundum, talis loquutio reſtringitur ad talem, qualis erat tempore taſtamenti: & cum tali fundo legato nō venit augmentum, etiam intrinſecum. Et quanuis in eo quod prædixi tenere Bald. in dict. §. fin. Angel. de Peri. hic inaduertenter videatur velle cōtrarium: tamen idē Ange. in dict. §. fin. videtur agnoſcere bonam fidem, & ſentire cum Bald. vt ibi patet. Reſolutiuè tamen conſiderandum eſt iuxta præmiſſa, quòd hęc differentia: an apponatur pronomē, meum, an non apponatur, non tenetur communiter per Docto. ſaltem quoad propoſitum, de quo in præſenti tractatur. Imò tenetur idem eſſe hic, ſiue apponatur, meum, ſiue non: quia ſemper & omni caſu ampliatur legatum ad tempus vſque mortis, vt tenet Iaſo contra Barto. ibi in l. Seruum filij, ad fin. princip. ſ. titu. 2. Et iſta videtur cùm verior, tum vtilior opinio, ex eo ꝗ teſtatores vt plurimū in legando res proprias vtuntur pronomine, meum, & ſecundum limitationem priùs recitatam per adiectionem pronominis, meum, ſemper impediretur augmentum intrinſecum rei legatæ accedere legato eiuſdē rei: & eſſet magna & odioſa reſtrictio in hac materia. Neque probatur iure, licèt idem Soci. in dict. l. 1. col. 4. num. 10. ſ. de Reb. dub. referens Ioann. de Imo. in l. Si quis bonorum, ſ. titul. 1. ſequatur priorem opinionem. Et illud idem quod Barto. tenet in dict. l. Seruum filij, in princip. quod prædixi Iaſonem ibi reprehendere, tenet etiam idem Bart. quem ibi itidem reprehendit Alexand. col. 2. in princip. in. §. fin. legis Serui electione: licèt nō ſic clarè Barto. ibi loquatur. Poteſt tamen prædicta prima ſeu prior opinio procedere in caſu, vbi augmentum eſſet extrinſecūm, & de rebus ſeparatis, & æquè principalibus eum ipſare principaliter legata, vt tenet Angel. de Peri. hic. Sed contrarium tenet Rapha. Cu. cuius opinio indiſtinctè eſt tenenda in augmento extrinſeco, vt nunquam veniat: ſiue dicatur in legato, meum, ſiue ſimpliciter fiat abſq; adiectione, meum.

Sed

Sed Angel. loquitur ſolùm eo caſu: quando de voluntate defuncti aliter conſtitiſſet, ſcilicet, quòd augmentũ extrinſecum cederet legato: & ſic eo caſu vult Angel. quòd legando rem cum adiectione, meum, augmentum extrinſecum non cadat. Quod dictũ videtur ſibi inuicem pugnare. Et ſic Angel. non videtur bene loqui in caſu in quo loquitur: ſi intellexit de voluntate expreſſa. Saluari tamẽ poteſt prædicta prima ſeu prior opinio, ſcilicet, quòd dictio, meum, excludit augmentum in caſu in quo teſtator in legando expreſsiſſet pronomẽ, meum, & augmentum reſpectu rei legatæ fuiſſet extrinſecum & ſeparatum ab ea: & ſic eſſet ei æquè principale: & non appareret de voluntate defuncti in contrarium, expreſſa inquam, licèt cõiecturaliter colligeretur. Nam ſi ex coniecturis tantùm eliceretur, tũc expreſsio pronominis, meum, nõ ſineret tale augmentum extrinſecũ accedere legato: & ſic eſt cauendum, quòd iſta reſtrictio debet ſubintelligi procedere in caſibus, in quibus augmentum extrinſecum accedit rei legatæ præter voluntatem teſtatoris expreſſam: & ſic ex tacita ex coniecturis reſultante, prout credendũ eſt intellexiſſe Angel. Concluditur ergo reſolutiuè ex præmiſsis, quòd legatũ factum de fundo etiam cum illa adiectione, meum, nihilo minus recipit augmentum rei intrinſecum: non tamen extrinſecum, etiam ex coniecturata mente defuncti. Nam extrinſicitas augmenti & dictio meum, inferunt aliam voluntatem tacitam cõtrariam, quæ præponderat ſaltem ad impediendum acceſsionem. Secùs ſi defunctus expreſsè voluiſſet, quòd etiam augmentum extrinſecum cederet legato: quia tunc illa præponderaret, vt cederet augmentum legato. Nec mirum quòd hic faciam differẽtiam inter tacitam & expreſſam voluntatem: quia in expreſſa non eſt loc° dubitationi: ſed in tacita ſic. Quia in iſto caſu caſu (vt ſuprà punctuaui) ſubſunt coniecturæ in contrariũ, quæ præualerẽt vt fortiores: tum per pronomen, meum, tum etiam quia augmentum extrinſecum ſuapte natura non cedit rei legatæ: & vna coniectura fortior excludit aliam minus fortẽ l. Diuus, cũ glo. ff. de In integ. reſti. l. Si qui adulterij, C. de Adul. Et iſta videtur vera & iuridica: quicquid dicat Alber. Bru. in d. tracta. de augment. in quæſt. 15. §. allegata limita. 6. vbi non allegat aliquam bonã remiſsionem: imò citat perperam Iaſonem. Nam allegat eum ad contrarium eius quod dicit. §. retuli. Cætera autem quæ in huius l. interpretatione in materia augmenti rei legatæ accedentis tradi poſſent, videnda ſunt per Docto. moder. in prædicta l. Si ex toto, in princi. & in dict. l. Serui electione, §. fin. & plures quæſt. de augmento ad aliud & aliud tendentes tradit Bartho. Cępo. Veronen. in tractat. de Ser. ruſti. prædi. in rubr. de furno, & Iaſo in l. vlti. C. de Sacroſanct. eccle. & idem Alber. Bru. in diſcurſu prædicti tracta. de Augmẽ. vbi fuſiſsimè vltra omnes loquitur in hac materia augmenti.

Summarium.

1 *INtellectus vltra Docto. ad primum reſponſum iſtius l. quòd ſeruo per dominum & teſtatorem libertate in diem certam legata non poteſt per hæredem ipſius aliquid legari eadem die pendente, abſq; libertate inquam.*

2 *Quemadmodum conditio adiecta legato poſt ipſius exiſtentiam non retro trahitur ad tempus mortis teſtatoris, neq; aditæ hæreditatis, ita neq; dies certa iam exiſtens in cuius euẽtum legatum fuit collatum.*

3 *Hæres pendente die certa legati alicui facti: de re*

aliqua uocatur interim, prout eſt plenus dominus eiuſdem rei legatæ.

4 *Id fingitur præceſsiſſe, quod facit actum ualere.*

5 *Præpoſteratio eiuſdem actus ad ſe ipſum plus inficit, quàm unius actus ad alium.*

6 *Carpitur Iaſo in reſtrictione, quam facit ad ſuprà dictam theoricam Dy. & Bald. & ſequen.*

L. Statu liberum.

STATV liberum ab hærede ne túc quidem, cùm dubia eius ſit ex teſtamento libertas, legatum ſine libertate accipere poſſe, Labeo ait: quia ſeruus eius eſſet. Sed ſi hæres eandem conditionem legato inſerat, quæ libertati à teſtatore datæ præpoſita fuerit, valet legatum. Nam etſi cùm moreretur hæres, ſeruus liber eſſe iuſſus eſſet: rectè ſine libertate ei ab hærede legari poſſe conſtitit, quod ſuperuacuum ſit ei libertatem dare, quam ex teſtamento hȩredis capturus nó ſit, ſed teſtatoris.

ISTA Lex in princi. non diuiditur. Summatur tamen, vt per Barto. & Docto. Et ex hoc principio col-
1 ligi poteſt primò vltra eos, † quòd legatum factum per hæredem eundemque ſecundum teſtatorem ſeruo proprio, etiam qui in euentú certum, puta in diem certum erat futurus liber ex teſtamento primi teſtatoris eiuſdemque domini non valet: & iſtud implicat dictio, neque, quaſi velit text. dicere, quòd non ſolùm ſeruo proprio qui in euentum dubium ac conditionalem ſpetabatur eſſe liber. Et ſic ſtante dubia libertate ob pendentiam conditionis ipſius non poteſt legatum relinqui: ſed etiam ſi ſperaretur eſſe liber in diem certum, & ſic libertas eſſet indubiè competitura ex tali teſtamẽto eidem ſeruo, non poteſt tale legatum eidem relinqui. Et iſte videtur aptior intellectus iſtius literæ, quàm ſit declaratio Dy. & Albe. eum referentis, aliter exponentium literam in dicta implicatiua, neque, videlicet quòd implicet caſum, quando libertas propter conditionis defectum non poteſt ſeruo competere. Qui caſus eſt indubius per l. Seruis, C. de Legat. cum ſi. Ideo melior & dubitabilior videtur intellectus, quẽ ſuprà tetigi. Cuius ratio poteſt aſſignari: quia ſicut in legatis conditionalib⁹ conditio nõ retrotrahitur ad tempus mortis, vel aditæ hæreditatis defuncti. l. 1. §. Serui, ſuprà de Senatuſconſul. Sylla. quem Barto. allegat in l. Si tibi homo, §. Cùm ſeruus, ſuprà titu. 1. & in l. Si is qui pro emptore, nume. 47. in verſicu. Item hoc eſt verum, ff. de Vſucap. pari ratione
2 † in legatis relictis in diem certum non fit talis retrotractio. Quũ itaq; libertas ſeruo relicta in diem certum pendeat, & ſeruus interim, hoc eſt pendente diei aduentu, ſit hæredis: non poteſt hæres ei legare, cùm ſi libertas ei competiſſet adueniente die, non retrotraheretur ad tempus primi teſtamenti, in quo legatum libertatis fuit per primum teſtatorẽ relictum: & conſequenter legatum per hæredem tali ſeruo factum non conualeſceret per fictionem. Nam dies certa non ſuſpendit legatũ: imò legatum ſtatim poſt mortem teſta-

toris valet,acſi non eſſet adiecta vel
appoſita dies: quanuis exequutio i-
pſius legati vel diſpoſitionis pẽdeat,
vt in l.Cedere diẽ,ff.de Verb.ſignifi.
Per quã l.ita tenet glo.ordinaria in l.
Vna,in princ.in verſic. [*Cùm igitur.*] in
parte,Cedere,C.de Cadu.tol.quam
Bal.ſingulariter ibi notat,& in l.fi.in
prin.C.de Teſta.manu.Et ex hac ra-
tione patet, quòd nõ eſt, neq; poteſt
eſſe locus fictioni retrotractiuæ.

Secundò notandum eſt ex hoc
tex.quòd ſicut res legata ſub condi-
tione,pendẽte conditione eſt in do-
minio hæredis, vt in l. Non ideo, ff.
de Rei vend.ita etiam res teſtatoris,
quæ ſub die certa ſperatur abire ab
ipſo hærede, & deſinere eſſe ſua.
Nam hic fuit legata per teſtatorem
primum libertas ſeruo proprio ſub
die certa: qua pendente hæres eiuſ-
dem teſtatoris, idemq́ue ſecundus
teſtator,vt pote illius ſerui dominus
non poteſt eidem aliquid legare. Et
hoc eſt quod ſubdit text. ponendo
rationẽ,dum dicit,[*Quia ſeruus eius eſſet.*]
Adeò quòd ſicut hæres pendente cõ
ditione vocatur pleno iure domi-
nus rei legatæ, text. eſt not. in l. Ge-
neraliter,§.fi.ff. Qui & à quibus ma-
nu. libe. non fiant. ita & in caſu iſto
3 dicẽdum, † quòd rei legatæ in diem
certam poteſt interim dominus vo-
cari: ideo, quia in talem legatarium
non trãsfertur dominium ante diẽ.
text.eſt no.in l.Sempronius Attalus,
ante medium,ff.de Vſufru.lega.quẽ
Bald.in id allegat in l.Papi.ff.de Ser-
ui.titu.gene.& dicit ſing.Imol. in l.
1.penul.col.ſ.titu.1.& Alex.in addi.
ad Bart.in eadem l.Rationẽ illius po
nit Bald.in eadem l.Papi.Si enim pẽ-
dente die certa nõ tranſit dñium in
legatarium: ergo reſidet penès hære
dem.l.Vna,§.In primo,&.§.Pro ſecũ
do,C.de Cadu.tollẽ.Facit l. Deniq;,
& l. Nec vtilem, ff. Ex quib.cau.ma-
io.& illum tex.in d.§.vlti.Bald.com-
mẽdat ſ l.Voluntas,C. de Fideicõ.v-
bi per eũ dicit,quòd etiã res illa,quæ
non poteſt per dñm alienari, dicitur
eſſe ſua, id eſt prohibiti pleno iure.
Quod eſt ſignandũ ad cognoſcẽdũ
ſpeciẽ vel qualitatẽ dominij rerũ ma
ioratuũ modernorũ. De quo puncto
latiùs tradidi in repeti. l. Si quis vi.§.
Differentia,ff.de Acqui.poſſe.Et ſub
dit text. in eodẽ.§.vlti.d.l.Generali-
ter,ad quod Bald.vbi.ſ. eũ pondera-
uit,quod hæres non poteſt interim alie-
nationẽ irreuocabilẽ de re eiuſmo-
di legata facere: videlicet,vel manu-
mittendo ſeruum, vel alienando per-
petuò rem legatã: licèt reuocabilem
ſic. Vnde fortaſſis effluxit diſpoſitio
tex.vbi idẽ cauet,& declarat in l.fi.§.
Sin autem ſub cõditione, C.Cõia de
Lega.qui tex. eſt de iure nouo Iuſti.
& eſt condimentũ alteri⁹ in.§.fi.d.l.
Generaliter,q eſt de iure antiquo.ff.

Tertiò notandum eſt,quòd lega
tum de re aliqua factum ſeruo quon
dam primi teſtatoris per hæredem,
eundemq́ue ſecũdum teſtatorẽ ſub
eadẽ conditione vel die expreſſa vel
tacita,ſub qua per primum teſtatorẽ
fuerat relicta eidẽ ſeruo libertas va-
let.Quia conditio vel dies libertatis
& legati cedit eodẽ momento: & ſe-
cundũ ordinem intellectus iuris fi-
ctione ob libertatis fauorẽ fingitur
priùs ceſſiſſe dies libertatis, deinde
dies legati, vt l.Si poſt mortem,poſt
prin.in verſic. [*Præterquam.*] ſ. titu.1.de
Lega.1.Et ſic adueniente die vel cõ-
ditione legati ſcd̃m Pau. hic, legata-
rius capit ex ſcd̃o teſtamẽto rẽ lega-
tã,& nõ ex primo. Secùs ſi à primo te
ſtatore alia res,non libertas eſſet reli
cta ſub conditione, & eidem legata-
rio ſub eadem conditione legata eſ-
ſet per hæredem eundemq; ſecundũ
teſta-

teſtatorem:nam hoc caſu adueniente conditione,legatarius haberet ex primo teſtamento, vt in fine huius notabilis addo ad Pau.de Caſt.& repetitur clariùs in ſequ. no. Ad quod vltra eum bene facit in ſimili l.Cùm in teſtamento,§.Hæc verba,ſ.de Hęre.inſti.vbi probatur,ſecundum Bal. quòd in eadem oratione verborum poteſt fieri inſtitutio & ſubſtitutio reciproca. Et tales diſpoſitiones ex ordine intellectus nihilo minus intelliguntur ſubordinatæ:quanuis in ordine literæ fuerint inuerſæ. Ad qđ eſt etiam glo. ordinaria: quam multipliciter notant ibi Doctor.in l. Si pater impuberes,ſ. de Vulga.& pup. quæ allegat dictum.§.Hæc verba.Et in eodem propoſito illius allegationis notant ibi Doctor.illam gloſſ. ad hoc,quòd per ſolum verbum,ſubſtituo,relatum ad plures perſonas,cum illa dictione breuiloqua ſeu reciproca,inuicem,inducitur ſimultanea inſtitutio & ſubſtitutio.Et ſic duo gradus ſecundum ordinem intellectus cenſentur ſubordinati. Et idem in verbo, Inſtituo. Et ex prædicto.§. Hæc verba, infert ibi Bald. poſt Dy. vel Cy.quòd ſi in inſtrumento emãcipationis inueniatur ſcriptum per ordinem,quòd pater primò donauit filio,deinde eum emancipauit:videtur nihilo minus in ordine intellectus præceſſiſſe emancipatio: quia primò videtur emancipaſſe, poſtea donaſſe. Nam id videtur feciſſe ſub quodam compendio & breuitate.

Ex quo dicto Dyni elicit notabili-
4 ter ibi Bald. quòd regulariter † id fingitur præceſſiſſe, quod facit actum valere. Et iſta eſt ratio ad d.l. Si poſt mortem. Quod reputat no. ac perpetuò menti tenendum. Sed illud dictum Dyni eſt intelligẽdum(quoad terminos inquam ſuos) niſi prioritas & poſterioritas temporis requirerentur ad actum pro forma ipſius actus. Ita intelligit Iaſo in l. 1 .in princi.nume.19.ff.de Verbo.obliga. dicens, id colligi ex dictis Barto. ibi. Sed cautius inſpiciendo, quod Bart. ibi dicit, loquitur & debet intelligi
5 de præpoſteratione † eiuſdem actus ad ſe ipſum,quę eſt fortior,&plus nocet,quàm præpoſteratio vnius actus ad alium:de qua illi loquuntur, ſcilicet Dy.& Bald.vt not.idem Bar.in l. Prolatam, poſt prin. C.de Senten.& interlo.om.iud.& Aret.Alex.& Iaſo in l.2.§.Prius,ſ.de Vulga.& pu.Et in
6 vero hæc punctuatio Iaſonis † non eſt recipienda:tum quia abſque fundamento, tum quia videtur contra l.Filioſa.C.de Iure delibe.iuncta l.Si quis mihi bona,§.Iuſſum,ſ.de Acquiren.hære.Et redeundo ad notabile. ſ.elicitum per Pau.de Caſt.debet intelligi in terminis proprijs in quibus loquitur,ſcilicet in legato libertatis facto per primum teſtatorem, & legato non libertatis vel alterius rei facto per ſecundum. Secus ſi eadem libertas vel res eſſet per ſecundũ teſtatorem legata ſub eadem conditione vel die, ſub quibus per primũ teſtatorem fuerat relicta: & ſic vnũ & idem fuit legatum,tex.eſt nota.& ſummè ſubtilis in l.3.§.fi.ſ.de Hære. inſtit. Nam adueniente conditione vel die primi teſtamenti, eſſet liber ex primo: vt etiam in ſequen. notabili (licèt alio caſu) dicitur.

Vltimò not.quòd legatarius conditionalis ex primo teſtamento poſt conditionis exiſtẽtiam capit legatũ de manu primi teſtatoris, non autẽ de manu ſecundi, id eſt hæredis ſecundò teſtantis: etiam ſi idem hæres ſecũduſque teſtator idem legatum ſub eadem conditione expreſſim vel tacitè iterum eidem legatario reli-

 quiſſet,

quiſſet, vt patet hîc in ratione poſita ad finem principij iſtius l. De quo puncto videndum eſt in l. Vnum ex familia, §. Si de falcidia, vbi de hoc di cam. j. iſto titu. Et fuit dictum. s. poſt princi. præcedentis notabilis adden do ad Pau. de Caſt. Supereſt vltra gl. & Docto. contra iſtum tex. opponere de l. penulti. §. Illo, C. de Neceſſar. ſer. hæredi. inſtitut. vbi videtur probari, quòd legatum ſeruo proprio factum valet: etiam ſi non inducat, prout non inducit, conceſſionem ſeu præſtationem libertatis. Sed glo. ibi vult, quòd legatum etiam ad alimenta proprio ſeruo factum non valet. Dicitque illum tex. loqui quoad exhortationem vel admonitionē hæredis: non autē quoad ipſius coactionem. Bart. tamen ibi tenet, quòd quantū ad alimenta & neceſſaria ad vitam ſerui miſerabilem tranſigendam, legatum factum proprio ſeruo valeat: ſed quoad alia non poſſit cogi hæres legatum præſtare: licèt ex quadam generali & ſimplici æquitate meliùs & rationabiliùs faceret pręſtare tale legatum: ſed non cogitur, vt dixi. Et quòd in caſu illius tex. hæres non cogatur ad præſtationem talis legati, tenet Bald. ibi, & Paul. de Caſtr. dicens iſtum eſſe verum intellectum, & Ioan. Fab. ibi, & in. §. Item nobis, Inſtitu. Per quas perſo. nobis acquir. tenens quoad l. Seruos, ff. de Aliment. & ciba. lega. allegatam per gloſſ. in dicto. §. Illo, quòd ſerui in caſu illius l. interim quòd templum conſtruebatur, erant hæredis: & nihilo minus valet legatum eis factum ad alimenta. Et ita eſt tenendum. Quod etiam tenet Barto. hîc: licèt non alleget dictum. §. Illo, & tenet idem Barto. in dicta l. Seruos, in ſummario, & in primo notabili, qui poſtmodum extendit ad legatum factum fratribus minoribus ad alimenta & alia neceſſaria vitæ. Quanuis Salice. in eodem. §. Illo, quoad hoc propoſitum, teneat cum gloſſ. ibidem: videlicet, quòd quando ſeruus eſt incommutabiliter ipſius hæredis, legatum ei factum etiam ad alimenta non valet. Sed potior & humanior eſt prior opinio: & ideo tenenda, præterquam quòd eſt communior. Quia in caſu dictæ l. Seruos, illi ſerui erant re ipſa hæredis, quanquam gloſſ. ibi, aliud teneat per l. Seruos, ff. de Libe. cauſa. & licèt quoad ſpem eſſent ſerui templi conſtruendi: tamen quoad validitatem & inualiditatē legati hoc caſu attēdi debet tempus teſtamenti, vt in princi. iſtius l.

Concluditur ergo ſecundum magis communem, & humaniorem opinionem Doctorum, quòd legatū quoad alimenta relictum, ſeruo proprio remanente in dominio hęredis, ſiue remaneat reuocabiliter vt hîc, & in dicta l. Seruos, de Alimen. & ciba. legat. ſiue irreuocabiliter, vt in dicto. §. Illo, valet, & ſortitur effectum: ſaltem officio iudicis, vt ibidem, & in dicto. §. Item nobis, per quædam ſimilia probat Ioan. Fab. Et re vera eſt de intentione gloſſ. hîc. in quantum ponit regulam, quòd legatum proprio ſeruo factum regulariter non valet: exceptis quibuſdam caſibus, inter quos ponit prædictam l. Seruos. Vtrùm autem legatum ſeruo factum in aliam cauſam quàm alimentorum debeatur ab hærede: ſaltem in foro conſcientiæ: vide ibi Bald. Ange. Pau. de Caſtro, & Cor. qui quidem parum ſibi ipſis in hoc articulo conſtant. Et per hæc remanet iſte text. vtcunque expeditus vnà cum glo.

Summa-

Summarium.

1 *AN in caſu iſtius l. poſt lapſum termini, ſit locus purgationi moræ, tandem concluditurq́; non.*

2 *Ad certum tempus permiſſum uidetur poſt illud per eundem permittentem prohibitum.*

3 *Ad certum tempus prohibitū, uidetur poſt illud permiſſum.*

4 *Relegatus ad tempus etiam cum comminatione pœnæ, ſi intra illud unde fuit relegatus redeat, poteſt termino lapſo etiam ſine licentia iudicis impune redire propria autoritate.*

5 *Ratio, quare in ultimis uoluntatibus non eſt licita variatio.*

6 *Declaratio tam ultimæ uoluntatis quàm contractus eſt inuariabilis.*

7 *Facultas declarandi regulariter non tranſit in hæredē ſiue in contractibus, ſiue in ultimis uoluntatibus, ſiue in iuditijs.*

§. Stichum.

STICHVM aut Pamphilum, verū hæres meus volet, Titio dato: dum vtrum velit dare, eo die, quo teſtamentum recitatum fuerit, dicat. Si non dixerit hæres, Stichum an Pamphilum dare malit, perinde obligatum eſſe puto, ác ſi Stichum aut Pamphilum dare damnatus eſſet, vtrum legatarius elegerit. Si dixerit ſe Stichum dare velle: Sticho mortuo liberari eū. Si ante diem legati cedentem alter mortuus fuerit: alter, qui ſupérerit, in obligatione manebit. Cùm autem ſemel dixerit hæres, vtrum dare velit: mutare ſententiam non poterit, & ita etiam Iuliano placuit.

IN HOC text. non eſt opus diuiſione: quia ipſius dicta per ſe patent. Et licèt Docto. communiter tranſeant cum ſumma Barto. eſt tamen defectiua, prout ex tex. patet.

Nota primò ex text. quòd vbi alicui ſtatuitur terminus ad aliquid faciendum, & ille intra talem terminum non facit: videtur prohibitus per ſtatuentem poſt eundem terminum id facere: ſiue is qui ſtatuit ſit teſtator, vt hic, ſiue ſit iudex, vt in l. Si eā, C. Qui accu. non po. & in l. Titia, ff. de Accuſa. & in l. Mancipiorum, infrà de Optio. lega. quas ll. hîc adducit Barto. Sed lex, Mancipiorum, non bene probat: quia iudex ibi prohibuit expreſsè poſt tempus facere, hoc eſt eligere. Tamen eſt ſingul. in vno ad iſtius nōta. declarationem & condimentum.

1 ‡Videlicet, quòd etiam poſt lapſum temporis per iudicem præfixi, eſt locus purgationi moræ re integra. Et ita videtur iſte text. intelligendus, ſcilicet quòd antequam interſit legatarij aliquid: & ſic re adhuc exiſtente integra, hæres poſſit eligere quem velit: etiam elapſo tempore per teſtatorem præfixo ad eligendū. Sed Pau. de Caſt. hic colligit ſimpliciter ex iſto text. contrarium in ſimili: imò quòd terminus per teſtatorem ſtatutus cenſetur terminus peremptorius & vltimatus: ita quòd poſt illum non liceat ei, cui per teſtatorem talis terminus fuit præfixus, moram purgare. Quod videtur contra dictam l. Mancipiorum, vbi videtur probari oppoſitum in

 terminis

terminis fortioribus, vt. ſ. tetigi, ſcilicet, quòd etiam ſi per iudicem poſt aliquem præfixum terminũ ſit quis prohibitus expreſsè facere ſeu eligere, nihilo minus poſſit moram purgare. De cuius legis intellectu remitto me obiter ad Aret. in l. Si quis ita, ſ. de Vulga. & pu. qui videtur melius loqui in hoc, quàm Ioan. de Imol. & Alex. ibi, prout ibidem dicit Iaſo. Et licèt velit quis dicere, ꝙ iſte text. loquatur in termino per teſtatorẽ præfixo, ibi verò per iudicem: tamen eſt conſiderandum, ꝙ Bart. hic æquiparat eoſdẽ duos caſus, ſcilicet quando per iudicem, & quando per teſtatorem terminus fuit ſtatutus ſeu præfixus. Et id quod retuli ſ. dicere Pau. de Caſt. in notabili, quod dixi eum elicere ex hoc tex. fuit ſecunda ſumma Bald. hic, qui addit idem eſſe in contractibus per l. Qui fundũ, ff. de Contrahen. empt. Et idem quod Bald. & Pau. de Caſtr. not. hic Ioan. de Imol. Et præterea vult idẽ Bald. 1. no. quòd ſi terminus aſſignatus eſt exequutoribus, poſt talem terminum non poſſunt ſeſe intromittere de exequẽdo quicquid ſit: licèt Bar. æquiparet hos duos caſus. Tamẽ qđ Bal. Pau. & Ioã. de Imo. dicunt, videtur potiùs tenendum, ſcilicet, quòd terminus per teſtatorem præfixus eſt peremptorius & vltimatus, & poſt eum non eſt locus purgationi moræ, ea potiſſimũ ratione: quia vbi exequutio facta eſt à iure, mora deinceps non eſt purgabilis, vt tenet Bart. in l. Si inſulam. 4. quæſtione, nu. 19. ff. de Verbo. oblig. per l. Si is cui, ĩ. iſto tit. & ibi Alex. 11. fallen. dicit hãc eſſe magis cõem opi. Doctorum. ſed ita eſt in re propoſita quòd poſt terminum per teſtatorem appoſitum, electio deuoluitur ipſo iure ad ipſum legatarium per hanc l. igitur, &c. Sic ergo æquiparatio Bar.

Comprobatur qđ Pau. & Ioan. de Imol. poſt Bald. dicunt contra Bar. qui tamẽ excuſat vno caſu de quo, in ſequenti pagi.

de ſtatuitione termini facta per teſtatorem, ad factam per iudicem, eſt accipienda ad illũ ſolummodo effectum cõmunis allegationis, quæ vul-
2 gò per manus traditur, † quòd permiſsum ad tempus videatur poſt tempus prohibitum. Ad quod ſummatur iſte text. & notatur per Doctores cum concordantijs traditis per Alberi. hìc. Qui inter alia adducit l. Titia Seio, §. Vſuras, infrà iſto titu. & eſt bonus text. in l. Sicut, §. fi. ff. Qui. mo. pig. vel hip. ſol. vbi ꝑmiſſio venditionis facta ad tempus non porrigitur vltra illud. Et ibi ad hoc notant illum text. Bart. & Bald. Ad quam rem vide innumeras remiſſiones per And. Tiraquel. in opere retractus, fol. 335. nu. 44. cum ſequen. Pariformiter è contra dicunt
3 Barto. & Doctor. † quòd prohibitum ad certum tempus, ipſo iure poſt illud videtur eſſe permiſſum, per l. Imperator, ff. de Poſtulan. vbi probatur, quòd ſententia temporalis & ipſius effectus non durat poſt tempus: & ita ſummat Bald. ibi, & idẽ tenet Bald. met per illum text. in c. Ex literis, col. 2. de Conſti. Ad idem etiã facit l. Pater filiũ, §. Fundũ, ĩ. tit. 1. de Lega. 3. allegata per Pau. de Caſt. hic: vbi prohibitio alienationis facta per patrem ad certum tempus in teſtamento deſignatum inducit permiſſionem ipſo iure poſt idem tempus, vt res poſſit alienari. Et ibi notant Barto. Bald. & Alberi. Ad idem confert notabil. deciſio Bald. in l. Voluntas, C. de Fideicom. vbi ipſe motus dicto. §. Vſuras, tenet: quòd ſi ſtatutum diſponat, quod vxores rebellium perpetuò ſint bãnitæ, tales mulieres ſtatim quòd ſunt viduæ poſſunt ſtare in ciuitate. Quod eſt valde notabi. propter verbum, perpetuo, quo Bald. vtitur.

Vnde

De eadē re, notanda illatio ĩ materia prohibitionis alienationis q̃ fit aſsiduè: præſertim in cōſectionibus maioratuū, vniuerſaliū: item & vinculorū (quę vocant) particularium.

Vnde rectà poteſt inferri ſumpta cōſequentia de tempore ad perſonas: quòd ſi teſtator prohibuit alienari fundum extra deſcendentes ipſius, etiam quòd dixiſſet, vt perpetuò eſſet inalienabilis extra deſcēdētes ipſius: eo ꝙ volebat eūdē fundū ꝑpetuò remanere apud eos. Nihilo ſeciùs tamen ceſſantibus deſcendentibus alienatio poſſet fieri per vltimum poſſeſſorem deſcendentem in quemuis extraneum: quia intelligitur perpetuò, id eſt extantibus deſcendentib⁹ quantocunque tempore ſuperſint. Cæterum eis deficientibus qualitas perpetuitatis eis adhærens, eoſque qualificans euaneſcit, vtpotè ſubiecto deficiente. Ad quod facit l. A filia, §. Alumno, ꝟ. ad Trebel. quod eſt valde ſignandum ad declarationem prædicti. §. Fūdum, & eius quod Bar. & Docto. ibi & alibi dicūt per illum text. Ratio eſt aperta: tū ex eo quod ſ. proximè dixi de qualitate: tū etiā quia cauſa prohibitionis ampliat, & reſtringit prohibitionem ad & ſecūdum & vltra terminos eiuſdem cauſæ, ſuper qua fuit prohibitio fundata, vt in l. Cùm pater, §. Dulciſſimis, ꝟ. iſto titu. & tenet Bart. in eodem. §. Fundum, & ſic ſi ratio prohibitionis concernat ſolum fauorem deſcendentium, vt in prædictæ illationis exemplo patet, quòd perpetuitas ꝓhibitionis reſtringitur ad eos tantū. Et ad hanc ſecundam regulam Doctorū, Quòd prohibitum ad temp⁹, &c. eſt etiam glo. no. in c. In primis, in verſic. Sex menſibus. 2. quæſtio. 1. vbi allegans prędictam l. Imperator, dicit: quòd priuatus ad certum tempus poſt illud cenſetur ipſo iure reſtitutus. Et faciunt etiam alia iura in idem hìc adducta per Paul. de Caſtr. & alias remiſſiones, vide etiam per Tiraque. vbi. ſ. nu. 46. cum ſequenti. vbi ponit alias duas regulas è contrario de permiſſione poſt tempus, & prohibitione poſt tempus. Aliqua tamen ex his quæ hic traduntur omiſit: quanuis alia plura remiſſiuè tāgat. Quę lex Imperator (vt ad eam redeam) allegatur in practica commu-
4 ni † quòd ſi quis in pœnā delicti per eum perpetrati ponatur ad confinia (vt dicunt) vel extra confinia. Vulgariter dicitur, El deſtierro tēporal por tātos dias, meſes, o años preciſamēte. poſt lapſum illius temporis abſque alia licentia vel mandato iudicis, qui eum condemnauit, vel ſucceſſorum illius, poteſt redire ad vel intra priora confinia, vel ad ciuitatē à qua fuit expulſus. Ad quod etiam bene facit glo. in. c. 2. in verſic. Infra ſex menſes, de Conce. præben. quaſi in ſentētia iudicis fuerit ſibi data redeundi licētia: qui ex quo condemnauit eum ad certum tempus, videtur indulſiſſe, & præſtitiſſe licentiam redeundi poſt tempus, vt eſſet ipſo iure tutus, vtpotè repoſitus tacitè poſt tempus ab eodem iudice in priſtino ſtatu, id eſt antequam relegaretur. Circa hoc vide quod dicit Pau. de Caſt. in d. l. Imperator, vbi referens Bal. tenet contrarium: dicitq; ſine aliquo fundamento, quòd audiuit à Bal. legente, de facto fuiſſe deciſum contrariū, & fuiſſe amputatum caput cuidam confinato, qui redierat ſine licentia iudicis. Hodie verò per l. Parti. quæ eſt. l. 10. titu. 31. 7. Part. 1. reſpon. confinatus ad tempus per Principem ſi redeat abſque illius licentia, patitur pœnam duplicationis tēporis ipſius relegationis: & ſic in Principe relegāte ad certum tempus ſeruaretur prædicta l. Partitæ. In iudicibus autē inferioribus, qui impoſuiſſent prędictā pœnam, & non fuiſſent comminati mortem, contra redeuntes quando-

 cunque

cunque ſine licentia eſſet tenẽdum quod prædixi, per dictam l. Imperator, quòd liberè poteſt confinatus reuerti: quicquid Bald. & Paul. dicant. Qui (vt dixi) loquuntur contra illam l. Et re vera ipſi non aſtruunt contrarium: ſed referunt vel truculentiam vel imperitiam illius iudicis, qui nõ ſeruauit l. Imperator, ſed fortè in cauſa fuit id quod prædixi: quia comminatus fuerat mortem, ſed perperam & iniquè fuit factum. Quia talis cõminatio pœnæ fit, vel fieri debet, ſi reuertatur.j. terminũ limitatũ: non autem poteſt vltra extendi. Vt ſi fortè iudex adiecisſet, quòd talis confinatus non poſſet vnquam redire ad ciuitatẽ ſine nouo mandato ſub certa pœna, quod præceptum vel comminatio non debet fieri: quia contra mentem eiuſdem l. Imperator, niſi relegatio eſſet perpetua. i. exilium.

Contra Bal. & Pau.

Deinde ſolet allegari iſte tex. ſecundũ Albe. quòd propter negligẽtiam primi non eligentis deuoluitur electio ad alium. Ad idem l. Cùm quidã ita, & l. Peto, §. Fratre, ꝟ. eo. Et iſta deuolutio electionis de vno ad alium, quæ ob prædictam negligentiam fit in legatarium in caſu huius tex. non fit ex natura legati alternatiui, prout (ſecundum Bal.) vult glo. in l. Lucio, ꝟ. iſto titu. cõtra quam tenet ipſe Bal. hic: dicẽs, glo. illam non procedere, quando verba exequutiua fuerunt ad hæredem directa, prout hic, vt qa teſtator hęredi dixit, dato: certè imò glo. illa vult idem quod Bald. alio tamen reſpectu, ſcilicet electionis importatæ per verbũ exequutiuũ, vt ꝑ tale verbũ ad hæredẽ directò cenſeatur ſibi conceſſa electio in legato alternatiuo. Et ſic glo. illa non accedit ad iſtud propoſitũ, ad qd allegat eam Bal. qa nullatenus loquit' in deuolutione electionis, quæ fit ad aliũ: ſed ſcdm eundẽ Bal. & ſic (redeundo ad ſ. proximũ intentũ) illa deuolutio electionis fit ex natura termini per teſtatorem præfixi: cùm appoſitio talis termini reſpiciat fauorẽ eius cui aſſignatur, vel apponitur: interim (inqͣ) dum terminus pendet, prout hic reſpexit fauorẽ hæredis, vt in l. Ex his, C. Quando dies leg. ce. & in l. Eũ qui, ꝟ. de Ann. lega. poſtea verò reſpicit fauorẽ alterius ad quem fit deuolutio, prout hic reſpexit fauorẽ legatarij. Allegat. no. tex. in. l. Quãdiu inſtitutus, ſ. de Acquit. hęre. Vel poteſt dici, quòd iſta deuolutio fiat ex natura cõditionis extinctiuæ, importatæ per iſtã dictionẽ, dum: per quam patet, ꝙ hærede non eligente, electio per teſtatorẽ ſibi data extinguitur: ſaltem ope exceptionis, per ea quæ Bart. tradit in l. 1. nu. 15. in verſic. Aliquando iſtę dictiones apponũtur. iũcto verſi. Aut circa obligationes merè perſonales, ꝟ. de Condi. & demonſt. quantũuis iſta non poſſit dici perſonalis obligatio: ſed potiùs quædã facultas. Siue ergo ipſo iure extinguatur, ſiue ope exceptionis: reſultat idem effectus deuolutionis faciendæ in legatariũ. Sed cauendũ, quòd cùm hic appoſitũ fuerit certũ tẽpus, non videt' ꝙ dictio, dũ, capiat' tẽporaliter, vt ibi loquit' Bart. ſed potiùs videtur capi taxatiuè pro, dũmodo, vel pro, dũ tamen: quæ ſunt dictiones conditionẽ importantes propter taxationẽ ab eis deſignatã, vt per Bar. in eadem l. 1. & ſic elapſo tẽpore conditio inducit verũ argumentum à ſenſu oppoſito, vt ibi dicit Barto. col. 2. & conſequenter cenſetur per teſtatorem diſpoſitum in caſu non factæ electionis intra tẽpus: ſaltẽ ꝙ electio extinguatur vel expiret: & ex conſequenti transferatur in eum, ad quẽ fuit voluntas vltima directa. i. in legatariũ. Nam

Ad intelle. glo. in l. Lucio, iſtra. eo.

Intelle. ad iſtum tex.

Nam ad nullũ alium,niſi ad eum,potuit electio deuolui: quum teſtator eius contẽplatione principali legando diſpoſuit. Et iſte eſt expeditus intellectus ad iſtũ tex. Et in iſtius notabilis cõprobationem plura adducit Albe.hic ad fi.& inter alia adfert l.fi. C.Qui admi. vbi iuncta lectura glo. quæ cõmuniter tenetur, ſcđm Aret. & Moder.ibi, Probat,ꝙ ſi proximior in gradu repudiet bonorũ poſſeſſionẽ,tẽpus eiuſdem bonorũ poſſeſſionis petendæ è veſtigio ſiue continẽter incipit currere ſequẽti in gradu, vbi gloſſ.citat optimam l.Si quis hæres ita,ſ.de Acquirẽ. hære.vbi hæres ita ſcript⁹, vt intra certũ tẽpus adeat hæreditatẽ:& ſi non ita adierit,alius ei ſubſtituatur, & prior hæres antequã adiret,deceſſerit:decidit ibi tex. indubiè ſubſtitutũ non debere vltimum diẽ aditionis,id eſt præfixum à teſtatore aditioni, expectare. Et ſic probatur in d.l.fin.iuncta d.l.Si quis hæres, ꝙ omiſſio, vel repudiatio, vel negligentia, vel impotentia adeundi primi vocati ſtatim deuoluit ius repudiantis, vel omittẽtis ad alium. Et ex prædictis ll. videlicet ex l.vlti. & l.Si qs hæres ita, dicit vtrobiq; Pau. de Caſt.ſe cõſuluiſſe,ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ qs teneať appellare intra tot dies, & intra totidẽ,vel plures alios ſequẽtes ſeſe corã iudice ſuperiore præſentare,prout etiã cauetur l.3.tit. de las appellaciones lib.3.Ordi.Si quis condẽnatus appellauit ſtatim primo die ex aſſignatis ad appellandum,continuò vel in continenti poſt appellationem interpoſitam currit tempus præfixũ ſibi ad eam proſequendam. Sed contrarium tenet Alexand. in eadem l. fin. vltimis verb. per text. cum gloſſ. quem Bald. & Ange. dicunt ibi eſſe ſingul. in l. Si quis libellos, C. de Appellatio. vbi appellans poteſt quandocunque intra terminum datum ad appellãdum pœnitere appellationis interpoſitæ: & appellare ad alium ſuperiorem, ad quem etiam poſſit talis cauſa deuolui. Ergo totum tempus conceſſum ad appellandũ cenſetur conceſſum in fauorem appellantis,qui fuit condemnatus:& ſic tempus appellationis proſequendæ non currit ſibi:niſi poſt lapſum totius temporis dati ad appellandum. Et non ilico poſt appellationis interiectionem,vt aiebat Pau.de Caſt.cuius deciſionem impugnat etiam Cor.ibi per eandem l.Si quis libellos. Sed Areti.in d.l.Si quis hæres ita,tenet deciſionem Paul. de Caſt.per glo.vlti.cum text.in cle.Sicut,de Appella. Sed certè glo.illa in verſi.Itẽ cùm decẽ dies:in quo verſi. vult Are.eã allegare,loquiť de termino dato ad appellandũ abſolutè:ſed nõ loqťur poſt diẽ interpoſitę appellationis:quo caſu loquiť Pau.de Caſ. Et contra eam ineuitabiliter vrget tex.in eadem cle.in prin.& glo.quæ dicit, quòd terminus appellationis nõ computatur in anno fatali,intelligitur (vt dixi) ante interpoſitionem actualem appellationis: etiam ſi vltima hora interponatur. Nam ſi poſt eam interpoſitam dixiſſet,loqueretur contra text. ſuper quo eſt ſita: & ſic Areti. (ſalua ipſius pace) non bene allegat gloſſ. prædictam pro deciſione Pauli:quia imò, vt dixi, text. in eadem clemen. eſt in cõtrarium: & gloſſ. nihil probat. Miror quòd de hac contrarietate, imò neque de ipſa deciſione Pau.de Caſt. neque Iaſo, neque Decius, neque Curtius verbum vllum faciant in eadem l. fin. Fortè in hoc puncto poſſet ita concludi: quòd ſi condemnatus appellauit ſtatim,& intra totũ temp⁹ per ſtatutũ vel legẽ aſſignatũ

Notãdæ cõſideratiões ad l.Ordin. tertiam titu.de las appellaciones. lib.3.Ord.

Reſolutio vltra doctores.

adappellandum, non mutauit, vel non variauit appellationem:& tunc computabitur ſibi dies proſequutio nis à tempore appellationis interpo ſitæ.Idem ſi appellatus recepit appel lationem,vt quia adhæſit eidem, vel ſua(id eſt appellati) interfuerit non renunciari appellationi per appellan tem: quibus etiam caſibus appellationi non poterat per eum renunciari,vt tenet Imo.& Abb.in.c.Ex parte ſecundo de Reſcri.vbi Feli.col.2.dicit ita teneri per omnes:& his caſib' poſſit procedere deciſio Pau.de Caſ. ſed eis ceſſantibus, procedit contraria opinio: quia regulariter deciſio ſeu diſpoſitio d.l. Si quis libellos, locum obtinet,ſcilicet, vt appellans in diſtinctè poſſit ab appellatione per eum interpoſita recedere ſeu ei renuntiare: prætetquam in prędictis caſibus ſpecialibus,vbi idem Pau.tenet quod Inno.vbi.s.allegans Spec. & Cy.& ibidem amplius dicit: quòd etiam ob ſolam citationem appellati & ipſius comparitionem non poſſet appellãs in eius præiudicium appellationi renunciare, & ſecundum hoc d.l. Si quis libellos, quæ tribuit intra tempora appellationis facultatem mutandi appellationem,ipſi appellanti, & ſic loquitur in fauorem ipſius, loquitur cum effectu, & re ipſa, mutauit appellationẽ ab eo interpoſitam eidem ex potentia renunciando in totum, vel appellãdo ad alium,ſecundum vtranque lecturam glo.ibi,communiter approbatã: non autem loquitur quoad ſolã potentiam vel poſſibilitatem appellandi: quia ſi appellauit intra debitum tempus putà hodie per prædictam l. Ordi.intra quinque dies,& non mutauit appellationẽ intra eoſdẽ quinque dies, vel reſiduum ex eis & ſic non eſt vſus fauore ſuo per eand.l. ſi bi conceſſo, tempus quod cucurrit ad implendũ quinq; dies poſt interiectam appellationem computatur in tempore proſequendi appellationem:etiã ſi non ſubſit aliquis de caſibus prænotatis,in quibus aut eorum quolibet appellatio non eſt mutabilis,ſicque opi.Pau.de Caſtr.quem.s. retuli Aret.ſequi,eſt verior,& in eam inclinat intẽtio cõſuetudinis patronorũ cauſarum exercitatiorũ qui appellant vltima hora illorum quinq; dierum.Et certè allegatio Alex.de l. illa, Si quis libellos,contra Pau.eſt nimis generalis, & non vrget: quia quod illa lege dicitur,vel pręſupponitur,ſcilicet:illud tempus eſſe in fauorẽ appellantis,intelligitur (vt dixi) ſi ipſe illo vtatur, & ſic non infertur,ꝙ fauore reſoluto per non vſum ex eo, reſultet effectus, vt dies præfixi ad proſequendũ appellationem nõ currant niſi poſt eorum lapſum: neque id eſt de intentione illius l. neque alterius. Fauor enim conſumptus per non vſum nihil operatur,vt dicimus de actu nullo aut inualido, qui nõ ſolet regulariter effectũ operari.l. Non putauit,§. Non quęuis,ff.de Bono.poſſe.contra tab.l.4.§. Condemnatum,ff.de Re iudi. cum alijs multis iuribus & deciſionibus per Feli. traditis,in.c. Ex tenore, colũ.2.cum ſequen. de Reſcriptis, in ornatũ regulæ: non præſtat impedimentum, de Regu.iu.lib.6.Et re vera eſt clarũ, quòd ſi appellans non mutat actu appellationem, poſsibilitas vel potentia illa mutãdi eam quæ(vt eſt dictũ) per illam l.cõceditur:appellanti,eſt (vt ita dicam) abhortiua,quaſi caduca,vel caduca,& ita tollitur quod ibi Alexan.dicit,ſcilicet in d.l.ſi.in vltimis verb.per illam.l.quòd facta appellatione non poteſt dici,quòd ſtatim ſit finita cauſa dilationis prout Pau.

de

deCaſt. præſupponit. Nā eſto quòd ita ſit, quòd non eſt finita cauſa dilationis, id eſt fauor potentiæ mutandi ipſam appellationem interpoſitā: illa tamē cauſa dilationis, id eſt, talis fauor, pependit & ſuſpenſus fuit toto tempore reſiduo appellationis, eo autem elapſo, fuit reſolutus: quia appellans non fuit illorſus, & ſic retro fingitur ipſum qui erat cauſa dilationis fuiſſe peremptum à tempore appellationis dudum interpoſitæ: & ex inde incepiſſe curſum temporis pro ſequendæ appellationis. & iſta eſt ſolida ponderatio vltra Docto. in fauorem Pau. de Caſt. & Areti. contra Alex. & Con. Et iſta ſunt notanda: quia in ll. Ordina. de hoc puncto tangentibus iſte articulus non deciditur.

Ad rem ergo propoſitam redeundo, vltra omnia hic per Doctor. adducta in comprobationem prædicti notabilis bene facit tex. in l. Si maritus, §. Si negauerit, ff. de Adulte. vbi ſi maritꝰ dixerit ſe nolle accuſare de adulterio: ſtatim incipit currere tempus ſequentibus ad accuſandum. Quem tex. commendat Aret. in eadem l. Si quis hæres: & ſic facit pro Pau. de Caſtro, vbi. ſ. & eundem tex. inter multa alia iura allegat Albe. hic. Concluditur ergo in ſuperiore nota. quòd poſt moram hæredis in eligendo cōmiſſam, electio deuoluitur ad legatarium. Idem poſt moram tertij, vt in l. fi. §. Sed & ſi quis, C. Communia de lega. allegata per Bart. hic. Et propterea non abs re generaliter notat iſtum tex. Albe. hic. comprehendēs hæredem: item tertium extraneum & cæteros, videlicet quòd poſt moram ab hærede vel alijs in eligendo commiſſam, electio deuoluitur ad aliū, ſcilicet legatarium vel tertiū: licèt hic tex. loquatur in ſolo legatario: ſed quoad hoc eadem ratio eſt in tertio, quæ in legatario.

Concluſio.

Deinde no. quod in vltimis volūtatibus ei qui ſemel elegit non eſt licitum variare, vt hic, & in l. Serui electione, in prin. ſ. titu. 1. & in l. Si pluribus, eo. titu. rationem ponit gloſſ. hic: ſed non eſt perfecta, vt pote non
5 generalis. Ratio † autem generalis & communis, ſecundum Bald. eſt: quia vltimæ voluntates non debent eſſe in pendenti. Et alias plures rationes refert Iaſo in d. l. Serui electione, in prin. nu. 15. Et eſt adnotandū, quòd inter alia Iaſo ibi num. 18. concludit contra Areti. ibidem, dicens: quòd etiam vbi alicui à lege cōceditur electio, eſt locꝰ variationi vſq; ad actualem ſolutionem ex fundamentis per eum ibi adductis. Quod poteſt adaptari ad l. 52. in fin. in ll. Tau. Et vide l. 25. tit. 9. Part. 6. quæ ponit in primo reſponſo eundem caſum, cum verſi. fi. iſtius l. Et eſt etiam obſeruandum, quòd quanuis in electione ſit differentia inter cōtractus & vltimas voluntates: tamen in declaratione eſt
6 ſecùs. † Nam is cui competit facultas declarandi, ſiue ex contractu cōpetat, ſiue ex vltima voluntate: ſi ſemel declarauerit, non poterit ampliùs variare. glo. eſt ſingul. & inſigniter notanda in l. Quicquid aſtringendæ, in parte, ſecundum, in verſic. Item & qđ dicit, cum verſic. ſequen. ff. de Verb. obligat. quam negat eſſe alſbi Bald. in c. 1. col. pe. de Conſti. Et eandem glo. vt ſingu. notat Bald. met in l. Huiuſmodi, §. Si Stichum, ſ. titu. 1. vbi dicit eam procedere tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus.

Atten. ad ad aptationē, faciendā, ad l. 52. in ll. Tau.

Eſt tamen notandum, quòd hæres (niſi ſibi eſſet conceſſum per defunctum) non poſſet etiam ſemel declarare volūtatem defuncti obſcuram. glo. eſt ordina. in l. Idem Pomponius ſcribit ſi frumentum, §. fi. cum tex. ff. de

de Rei vendi.& glo. in l.Inter ſtipulantem,§.1.ff.de Verbo.obliga.quas Bald.commendat in dicta col.penu. eiuſdem primi cap.

7 Ex quibus† probatur, quòd facultas daclarandi, tam in contractibus quàm in iudicijs,quàm in vltimis voluntatibus non tranſit ad hæredem: niſi ſibi eſſet conceſſum à defuncto. Facit l.Centeſimis,§.fi.eo.tit.de quo videndus eſt omnino Bar.in l.Si quis à filio,§.Si quis plures,ſ. titu.1.& alij Doctores ibi poſt eum. Et hæc ſufficiant in hoc tex. Cætera verò tradẽtur in l.Vnũ ex familia,in prin.ſ.eo.

Summarium.

1 *Designatio certi & determinati loci, in quo debeat eſſe pecunia,vel ſpecies depoſita,vel ſequeſtrata habet uim conſignationis.*

2 *Conditionum voluntariarum implementum debet eſſe ſpecificum & preciſum, neq; inſpicitur an interſit cuiuſq; eas impleri vel nemine.*

3 *Species per quantitatem non autem quãtitas per ſpeciem, eſtimanda eſt.*

4 *Reſtrictio ad iſtam l.ſecundum ius hodiernũ.*

5 *Carpuntur Ioa. de Imo.& Pau, in relatione verborum Bal.hic.*

L. Si pecunia.

SI pecunia legata in bonis legantis non ſit, ſoluendò tamẽ hæreditas ſit: hæres pecuniam legatam dare compellitur, ſiue de ſuo, ſiue ex venditione rerum hæreditariarum, ſiue vnde voluerit.

IN text. ibi, [legata.] adijciunt Doctor.: ſcilicet, vt quantitas. Secùs ſi legaretur vt ſpecies: quia eo caſu hæres non cogeretur neceſſariò ad pecuniam ſoluendam: ſi non reperiretur in patrimonio teſtatoris. per text.not.in l.Si ſeruus legatus,§.Qui quinque,ſ. tit.1. vbi ſi teſtator leget decem, quæ in tali arca habebat, & ſic legauit quantitatem, vt corpus, vel tanquam ſpeciem,& non reperiãtur niſi quinque, legatum non valebit, niſi duntaxat in quinque: quia cenſentur legata, vt ſpecies, vt in l. Cùm ita,§.ſpecies,ſ. iſto titu.cũ alijs. Ad idem l. Sed ſi certos numos,ſ.tit. 1.& l. Si certos numos, ff. de Verbo. obligat.per quam l.Albe.ibi decidit quæſtionem notabilem,dicẽs:quòd ſi teſtator reliquit certam pecuniam fratribus minoribus (quam habebat penès talem campſorem vel nummularium) conuertendam in fabricam eccleſiæ,& ſi hæres non ſoluiſſet illã mer pecuniam, applicuit hæreditatem in qua eum inſtituerat cuidam alij monaſterio capaci, & hæres in alios vſus conſumat illam pecuniam, decidit Albericus quòd hæreditas eſt applicanda illi monaſterio,ex eo quia fuit legata vt ſpecies, & per eũ ampliùs ſolui nequeat. Argumento illius l.in verſicu. [*Neq; permutationem.*] Ad idem l. Talis ſcriptura,in verſicu. [*Sed ſi legetur.*] & in l.Planè. 2. §. Sed ſi non corpus,ſ.titu.1.& l.1.§.Si decem quæ in arca,ſ.vt lega.no.caue.& Iaſo in eadem l.Talis ſcriptura,refert quãdam deciſionem Bart.in terminis ſimilibus, & dicit ſe renuiſſe contrarium ibidem. Sed communiter Docto.ibi tenent cum Bart.quando pecunia eſſet depoſita per conſignationem in ſacculo factam. Secùs ſi eſſet depoſita ad numerum: argumento l.Lucius, & l.Die ſponſaliorum,§.1. ff.Depo. Et quia Iaſo ibi nihil vrgens adfert cõtra cõem præfatam deciſionem: quin imò ipſius motiua ſunt

leuia,

leuia, ideo cōmunis ſententia Albe. poſt Dy. & antiquos in d.l. Si certos numos,& Bart.& aliorum in d.l. Talis ſcriptura, modificata inquam deciſione Bart. vt.ſ. eſt dictum ad conſignationem, eſt tenenda: ſed cum ſubdeclaratione ſequenti, videlicet, quòd quanuis prædicta modificatio Doctorum reſtringat prædictam cōmunem ſententiā Bart. ad conſignationem: tamen idem ſit dicendum, ſi non fuiſſet facta alia conſignatio præter deſignationē ſpecialem certi & determinati loci. hoc eſt, quòd pecunia fuiſſet depoſita hoc acto, vt
1 omnino † ſtaret in loco certo & deſignato: & ad eundem locum teſtator ſeſe in legando poſtea retuliſſet, vt per Pau. de Caſ. in d.l. Talis ſcriptura: qđ etiā tenuit Bar. poſt glo. & Old. ibi in l.1.§.fi.j. de Dote præle. vbi etiā Alber. Stat itaque huius articuli reſolutio in hoc, an pecunia vel genus ſeu quantitas legetur vt genus, an verò tāquam ſpecies: videlicet cum conſignatione: vel item cum deſignatione & circūſcriptione certi & determinati loci, vt dixi, & rurſus ſtatim ſubijciam. Necnon alia cōſideratione vltra eos, videntur tenēdæ prædictæ doctrinæ Bar. & Albe. in terminis in quibus loquuntur: videlicet, quia præceptum teſtatoris de ſoluendo ſub pœna, q̄ ſi hæres nō ſoluiſſet pecuniā, daret vineam, vel q̄ applicabat hæreditatem alteri, &c. eſt cōditionale, & conditiones † ſunt formaliter & ſpecificè implendæ, prout eſt
2 ipſarum natura peculiaris ac genuina. l. Meuius, l. Qui hæredi, in prin. ff. de Condi. & demō. Quibus apparet, q̄ ad conditionū voluntariarum ſeu ſpontanearū per teſtatorē appoſitarum implementum, & exiſtentiam, non attendit̄ an aliquid interſit, nec ne: & ita ceſſat fundamentū Iaſonis quod facere (& quidem infeliciter) tēptauit contra cōmunē, vbi.ſ. Et ad iſtius materiæ & prædictorū ſubdeclarationem non eſt omittendū id quod eleganter ponit etiam Albe. in l. Si certos numos, ſ. allegata, de Ver. obliga. videlicet, quòd aut iſta verba deſignantia locum, putà quæ in arca ſunt, adijciunt̄ verbo diſpoſitiuo, vt promitto vel lego decē, quæ in arca ſunt: & tūc cenſet̄ legata quātitas vt ſpecies: & ita p̄cedit l. Illa, & l. Sed ſi certos, ſ. titu. 1. ſuperiùs etiā allegata cū alijs ſimilibus, intelligendo vt.ſ. ſ. cū conſignatione, vel cū deſignatione & circunſcriptione certi & determinati loci, in quo debeat pecunia extare: vt puta in tali arca. Aut adijciunt̄ verbo exequutiuo, vt lego cētū, quæ volo præſtari ex numis, quos habeo in arca: & tunc illa centū cenſeantur legata vt quātitas: etiā ſi deſignaret̄ certus & determinat⁹ locus dicēdo in tali arca, vel in tali loco talis atq; vt in l. Quidā teſtamēto, ſ. tit. 1. vbi hoc etiā notat Pau. de Caſ. poſt alios Doct. & in l. Paula Calimacho, §. Iulian⁹, j. tit. 1. de Lega. 3. & ita ſunt ſubintelligenda ea quæ dixi.ſ. Et iſta eſt notāda d̄claratiō ad oīa illa. Cætera in hoc articulo vidēda ſunt in d. l. Si q̄s ſeruū, §. 2. ſ. iſto tit. vbi etiā iſtud & alia in p̄poſito tradidi. Cōcludendū itaq; eſt in hoc textuali, prout in prin. dixi: q̄ tex. iſte ſcđm cōmunem Doctorū apoſtillā, cuius.ſ. memini, intelligit̄ de pecunia legata ad numerum: & ſic in genere: & cōſequenter nō nocet legatario, ſi pecunia in patrimonio teſtatoris non reperiatur: quum genus ſecundum rerum naturam. ſ. naturatā perire nequeat. l. Incendium, C. Si certum peta.

Reſolutio iſtius artic.

Cōis. huius l. intelle.

His prædeductis ex hac l. notandum eſt, q̄ vnū pro alio ſolui non poteſt creditore inuito: quāuis debitū

deſcendat

deſcendat ex cauſa lucratiua: nam etiam eo caſu pro quantitate debita non poteſt aliud ſolui. Sed quoad iſtum tex. res eſt clara, cuius ratio in promptu ſeſe exhibet: quia cùm deberetur quantitas, illa non æſtimatur per ſpecies: imò per contrarium

3 ſpecies† debent & ſolent per quantitates æſtimari. l. Si ita fideiuſſorem accepero, vbi notant Bar. Pau. de Caſt. & Doct. o. ff. de Fideiuſſo. Ad idem l. 1. ad fin. ff. de Contrahen. emptio. & text. in. §. Pretium, & in. §. Item pretium, Inſti. eod. titu. præſuppoſita tamen regula illa, quòd vnum pro alio inuito creditore ſolui non poteſt, an ſint dandi caſus in quibus poſſit, hoc eſt quando ſpecies debentur, an poſſint ſolui aliæ ſpecies, vel earum loco ſolui quantitas vel econtra, videndus eſt notabiliter Bar. ſuper hoc diſtinguens in l. 2. §. Mutui datio, ff. Si cert. pera. vbi Iaſ. ex dictis Barto. poſt glo. epilogat viginti caſus, in quibus aliud pro alio, inuito creditore ſolui poteſt pro fallentijs ad regulam prædictam: & ibi poſt Iaſo. vi. det. Franc. Cur. & Ioan. Fran. cognomento Purpuratum, circa iſtum articulum nõ nulla punctuantes & addẽtes ad tradita per alios Docto. ibi.

4 Deinde aduertendum eſt, † quòd iſta l. hodie non procederet, ſi hæres confeciſſet inuentarium: nam beneficio confectionis inuentarij iuuaretur, vt poſſet ſoluere de rebus hæreditarijs: ſi hæreditas non eſſet ſoluendo pecuniam legatam, ſecundũ Bar. hic per tex. in l. fi. §. Et ſi præfatam, in verſic. [Si vero.] C. de Iure delibe. Sed contrarium nõ facta mentione Bart. videtur tenere Bald. poſt Iaco. de Are. imò quòd hæres non iuuetur in caſu iſtius l. beneficio confectionis inuentarij: quin teneatur ſoluere legatarijs in pecunia numerata. Sed re ctè expendendo verba Bart. & Bald. hic, nõ ſunt inuicem contrarij: quia Bart. loquitur propriè in caſu iſtius l. videlicet, quãdo in hæreditate non reperiretur pecunia legata: nam inquir ipſe Bart. Hæc lex nõ procedit, &c. Poſtmodum dicit, Si eas non poſſit vendere. Ergo apertè loquitur, vbi in hæreditate defuiſſet pecunia. Et videtur vltra confectionem inuẽtarij requirere duo. Primum, quòd in hæreditate non remanſiſſet pecunia tempore mortis teſtatoris, ſed duntaxat ſpecies. Secundum, quòd poſt mortem teſtatoris tales res vel ſpecies non poſſent vendi, commodè inquam, id eſt ſine ipſius hæredis nocumento, aut grauamine, vel moleſtia, vel iactura. Bald. autem loquitur argumentatiuè inducendo hanc l. quaſi velit dicere, quòd ex hac l. à cõtrario probatur: quòd ſi hæreditas eſſet ſoluendo pecuniam legatam, id eſt, in hæreditate eſſet relicta pecunia legata, etiam hodie hæres cogeretur eam ſoluere: eſto quòd inuentarium confeciſſet, & non liberaretur ſoluendo res hæreditarias in cor-

5 poribus.† Hinc patet Ioan. de Imo. & Paul. & de Caſtr. non bene referre Bal. hic, in quantum dicunt eum loqui, vbi hæreditas non fuiſſet ſoluendo pecuniam legatam. Nam imò hic eſt caſus Bartol. in quo quidem caſu Bart. ipſi concludunt & bene: quòd cùm hæres grauaretur in quærendo & inueniendo pecuniam, & in ſupponendo ſeipſum oneri euictionis propter venditionem rerum hæreditariarum, ſi eam ipſum facere contigiſſet, grauaretur item alijs facti vexationibus, non teneretur ad venditionem rerum hæreditariarum, neq; ad quærendam & ſoluendam pecuniam. Et ita eſt verum, quanuis Bart. loquatur aliquatenus obſcurè: dum dicit,

dicit,ſi non poteſt vendere. Nam debuiſſet adijcere, vel ſaltem ſine præiudicio, vel incommodo, aut vexatione, aut iactura ipſius hæredis: quia Doctor. in caſu Bartol. 1. quando in hæreditate non reperiretur pecunia legata, non faciunt vim: ſed dicunt ſimpliciter, quòd ob euitandas prædictas vexationes non cogitur vendere: imò poteſt ſoluere de rebus hæreditarijs per prædictum. §. Et ſi præfatam, poſt princi. Sed ſaluando Barto. vt modò tetigi, idem voluit, quod alij, dicere: ſcilicet, quòd ſi non poteſt vendere abſque ſuo, id eſt ipſius hæredis præiudicio, &c. vt infrà etiam repetã. Et ſic attentis talibus vexationibus & moleſtijs in diſtinctè dicitur non poſſe vendere res hęreditarias, quando in hæreditate non reperitur pecunia legata: quanuis Barto. (vt pręedixi) videatur abſolutè requirere quod non poſſint tales res vendi, vltra illud: ſcilicet, quòd nõ reperiatur pecunia in hęreditate, & hæres confecerit inuentariũ. In caſu autẽ in quo loquitur Bald. videlicet, vbi quantitas legata reperiretur in hæreditate, licèt Ioan. de Imo. malè referat Bal. cũ negatiua, non: tamẽ re vera loquitur eodẽ caſu, & tenet contra Bal. in hoc. Imò quòd hęres hodie conficiendo inuentariũ, non teneatur præcisè ſoluere quantitatem: ſed valeat ſoluere de corporibus rerũ hæreditariarũ: niſi poſſit eas abſq; ſuo periculo vendere, prout concludit Bald. in eodẽ. §. Et ſi præfatã, vbi tenet idem quod Bart. hic. Et ſequitur etiã Ang. de Perigl. hic non faciens mentionem eius quod tenet. Bald. Albe. autem hîc non aliter declarans, ſed ſimpliciter ſequutus Iacobum dicit, quòd hæres hodie inuẽtarium conficiẽdo non tenetur ſoluere pecuniam: non autem aperit, quãdo in patrimonio eſſet quantitas, vel non. Sed debet vt s. intelligi, quando non reperitur.

Reſoluẽdo itaque iſtum articulum concludo, quòd vbi non eſt in patrimonio quantitas, res eſt expedita, ſi conficiatur inuentarium, & res nõ poſſet vendi, vel ſaltem non abſque hæredis præiudicio: videlicet, quòd iſto caſu inuito legatario hæres poterit ſoluere ſpeciem pro quantitate: & non cogetur ſoluere ſolam quantitatem, ex quo non reperitur in patrimonio teſtatoris, & res hæreditariæ non poſſunt vendi, vel ſaltem nõ ſine hæredis incommodo, ſecũdum Barto. quod vltimum, vt dixi, eſt quodammodo regulare. Nam vt plurimum reſpectu habito ad vexationes cenſetur non poſſe vendere, ex quo quaſi ſemper ſubeſt in vendendo incommodum & vexatio ipſius, vt pręedixi. Et iſte eſt caſus, quem Barto. hîc decidit, ſuppletus vt eſt prædictum. Sed quando hæreditas eſt ſoluendo tam in quantitate quàm in corporibus, eſt caſus dubitabilior: an confectio inuentarij tueatur eum à ſoluẽdo quantitatem præcisè, & poſſit ſoluere ſpeciem. Et certè eo caſu hæres inuito legatario non poteſt aliud pro alio ſoluere, etiam faciendo inuentarium, prout dixi velle Baldum hîc: quia text. in eod. §. Et ſi præfatam, & quod per eum ibi dicunt Docto. dum ex eo notant, quòd propter beneficium inuentarij hæres poteſt aliud pro alio ſoluere, procedũt vbi pecunia nõ reperitur in hæreditate, vt colligitur ex dictis Pau. de Caſt. hîc referentis id quod Docto. dicunt in eo. §. Et ſi præfatam. Si enim in hæreditate pecunia reperiretur, ad quid oporteret, vel expediret conferre hæredi electionem vel ſoluendi res hæreditarias, vel vendendi illas: quũ reperiretur, pecuniã hęreditariã in patri-

Reſolutio not. in hoc articulo per quã cõcilia tur varietas apparenter contraria, inter dicta Bart. & Bal. hic.

patrimonio teſtatoris relictam, eſſe ſufficientem ad legatorum pecuniariorum præſtationem ſeu ſolutionẽ. Et ſi bene aduertantur Bald. & Ioan. de Imo. videntur loqui in caſu Bart. Et quamuis Bald. contrariaretur Bar. tamen Doctor. magis communiter inclinant in opinionem Barto. & ita eſt intelligendum id, quod .ſ. dixi Albe. dicere. Sed intelligendo Bald. vt .ſ. tetigi, quando quantitas reperiretur in hæreditate, non contradicit Bart. Et quia iſtius puncti, vt pote cõfuſi, diſcuſio erat valde neceſſaria & ſubſtantialis in iſtius l. declaratione, & Doctor. varie, trũcate atque etiam corrupte in eo loquuntur, inſteti aliquantiſper circa illum.

Gloſſ. in hoc prin. ibi, Hodie ſecùs, debet referri ad id quod proximè in prin. dixit, ſecundum quod glo. iſta vult idem quod glo. in l. In ratione, la. 1. §. Quod vulgo, ſ. ad l. Falci. cum alijs concordan. traditis per Bar. Alexan. & Moderniores ibi. Ad quod eſt l. 10. titu. 6. Partit. 6. Non autem eſt referenda glo. in prædicto verſi. Hodie ſecùs, ad caſum iſtius l. neque loquitur in caſu inuentarij, de quo dixi .ſ. Bart. hic loqui.

In glo. verſi. Vel, §. Quod ita: ibi, Secùs ſi tertius, reprobatur hæc glo. per Doctor. communiter per tex. in l. Quibus dieb⁹, §. Quidam Titio, ſ. de Condi. & demonſt. vbi Pau. de Caſt. ſpeciatim not. illum text. contra iſtã glo. vi. eundem Paul. de Caſtr. in l. 1. ff. de Dona.

Summarium.

1 *Remittuntur hic in primis ad iſtius l. intell. tria euidentialia.*
2 *Idem ſibi ipſi reſpectu unius & eiuſdem debiti nullo casu poteſt eſſe obligatus.*
3 *Notabilis cautela, ut ſpurius poſsit capere.*
4 *In primo reſponſo iſtius l. ponitur caſus in quo actio, quæ eſt inutilis penes cedentem, poteſt eſſe utilis penes ceſsionarium, inducendo tex. prout ſtatim inducitur hic.*
5 *Cautela notabilis ad exigendum & recuperandum debitum quod ex defectu probationis emergẽte aliâs non poſſet exigi.*
6 *Requiſita quibus interuenientibus cautela Spec. & ſequacium procedit optimè.*
7 *Exaggeratio præfatæ cautelæ, cum eiuſdem ſubtiliſicatione.*
8 *Examinatur adamuſsim ac reſoluitur intellect⁹ huius l. nec non oſtenditur, quonam modo procedat tam de iure. ff. quàm antiquo. C. item & nouiſsimo authenticorum.*

L. Qui duos.

QVI duos reos eiuſdẽ pecuniæ habebat, Titium atque Meuium, ita legauit. Quod mihi Titius debet, Meuio hæres meus dato: quod Meuius, Seio dato. his verbis onerat hæredem. Nam cùm actiones ſuas hæres Meuio præſtiterit aduerſus Titium: videtur Meuius facto eius liberatus eſſe, & idcirco Seio hæres tenebitur. Si is, qui vnum reum habebat, quod is ſibi deberet, duobus in ſolidum ſeparatim legaſſet: oneratur hæres duobus ſatisfacere: vni actionem cedendo: alteri pecuniam ſoluendo.

HÆC lex ſummatur vt per Doct. Et ad iſtius l. ingreſſum præmittẽda ſunt tria euidẽtialia. 1 † Primum eſt, quòd iſti duo, Titius & Meuius de quibus hæc l. loquitur, erant duo rei debendi

debendi in ſolidum, vt ſentit glo. par-
ua hic, quam Pau. de Caſt. ponderat,
& ſequuntur omnes alij Doctor. &
probat iſta litera ibi, [*Eiuſdem pecuniæ.*]
iuncta l. 2. ff. de Duo. re. deb. vbi Bart.
Paul. de Caſtr. & Docto. Secundum
eſt, quòd teſtator legans id quod ſi-
bi alius debet, qui re vera erat debi-
tor, videtur legare actionem: & hæ-
res eam cedendo liberatur, vt in l. Si
ſic, §. primo, cum ſequen. ſuprà titu.
1. quam hic allegat gloſſ. Tertium
eſt, quòd vnus & idem reſpectu v-
nius & eiuſdem debiti, non poteſt
eſſe debitor & creditor, vt in l. Hæ-
res à debitore, in prin. & l. Vrannius,
§. Sed quum duo, ff. de Fideiuſſor. &
notant Bald. & Docto. per illum text.
in l. Debitori, C. de Pactis.

His ita præmiſsis de intentione
Doctorum hic, notat Barto. ex hac l.
quòd quando hæres de mandato te-
ſtatoris cedit actionem contra vnum
ex correis, liberatur ceſsionarius:
quod alibi clariùs non reperitur, ſe-
cundum Bald. & eſt ſingulariter no-
ta. ſecundum Barto. in l. Ex duobus.
8. quæſtio. nume. 31. ☞. de Duobus re.
Ratio eſt, quia cùm teneatur in ſoli-
2 dum, niſi ita eſſet, idem †remaneret
ſibimet obligatus: quod eſſe non po-
teſt, vt modò præſuppoſui. Idem &
fortiùs inquit Bar. quòd liberatur ab
hærede cedente is, cõtra quem facta
eſt ceſsio, id eſt alter correus debẽdi,
qui eſt Titius in caſu iſtius l. Et ad hoc
vltimum ſatis conſonat l. Si ſic, §. fin.
ſuprà. tit. primo, quod procedit etiam
ſi liberatio eſſet per teſtatorem facta
de vno ex reis debendi, & alius cor-
reus debendi eſſet incapax. Text. eſt
nota. in l. Si is qui duos, ad fin. infrà
de Libera. legata. quem Bartol. alle-
gat in prædicta quæſt. 8. nu. 31. quam
l. Si is qui duos, induxit ibi ad quæſtio
nẽ no. Bar. poſt Dy. necnon Sali. in l.
Societatem, la. 1. ff. Pro ſo. & Bald. in
3 l. 1. 14. quæſt. nu. 16. C. eo. tit. †vbi tra-
dunt vnã cautelã, per quã indirectè fi-
lius ſpurius efficitur capax bonorum
paternorum: videlicet, ꝙ talis filius
ſpurius contrahat ſocietatem omniũ
bonorũ cũ filio legitimo vel alio, qui
filius vel ille alius ſocius poſtea inſti-
tuatur hæres per patrẽ talis ſpurij. Nã
talis hæres tenebitur ſibi communi-
care ratione ſocietatis bona, in quib⁹
ſucceſſit: & ſic ſpurius erit capax illi⁹
partis bonorum paternorum, non vi
ſucceſsionis, ſed ſocietatis. Et illam
cautelam per l. prædictam, Si is qui
duos, in fine, approbant Docto. præfa
ti non apparente fraudis indicio. Et
plures commendationes illius l. Si is
qui duos, colliguntur per Andre. Ti-
ra. in opere tetract. fol. 246. nu. 30. vbi
etiam meminit prædictæ deciſionis
Dy. & Bart. Et id quod prædictũ eſt,
ꝙ ceſsionarius liberatur ab hærede
cedente, intelligit Barto. procedere,
vbi ceſsio nõ fieret ad cõmodum ce-
dẽtis: ſed ceſsionarij, vt hic. Quaſi ve-
lit ſecùs eſſe dicendũ ſi conſtitiſſet, te
ſtatorẽ voluiſſe eam fieri ad cõmodũ
cedentis: nã tunc ceſsionarius nõ li-
beraretur ab hærede: & conſequenter
imò neq; multo minus, & à fortiori
liberaretur alius, per ea quę notat idẽ
Bar. in d. quæſt. 8. & in l. Facta, §. Si hę-
res. 1. ☞. ad Trebe. Et per hunc tex. iun
cta l. Qui ſolidum, §. fi. ☞. iſto titu. deci-
dit Bart. hic quæſtionem notabilem:
quem vi. cuius deciſionem ſequũtur
Bal. & Pau. Re vera tamen ipſi æqui-
uocant: quia in hoc tex. (vt prædixi)
factum hæredis nõ eſt culpabile: ſed
4 in quæſtione Barto. & Docto. ſic. †Et
ex hac l. 1. reſpõſo colligitur caſus in
quo actio, quæ eſt inutilis penès cedẽ
tem, eſt vel poteſt eſſe vtilis penès ceſ
ſionarium. Nam ex quo teſtator lega
uit Meuio, quod ſibi teſtatori Titius

debebat: hæres non poteſt petere à Meuio debitũ, & à fortiori neq; à Titio: & ſic actio erat cõtra vtrunq;, Meuium videlicet, & Titiũ inutilis penès cedentem, id eſt hæredem. Sed poſtquã eſt per eũ ceſſa ipſi Meuio, eſt eidem Meuio vtilis aduerſus Titium, vt ab eo exigere poſſit prædictum debitũ ex cauſa vel ratione legati. Ad iſtud idem generale, eſt tex. cum glo. in l. fin. in princi. in gloſſ. in parte, Per ceſſionem, C. de Iure dot. quæ quidem gloſſ. allegat alium caſum, ſcilicet. l. Cùm is, ff. de Fideiuſſo. quam gloſſ. dicit Albe. ibi eſſe ſingul. & conducere ad multa: & ibi Salice. notat, & declarat illum text. 3. nota. in eodemmet propoſito. Ad hoc etiam eſt text. in l. Si abſentis, quem not. Salic. C. Si cert. peta. vbi etiam commendat prædictam gloſſ. Et illum text. dicit ſingul. Ange. in l.
5 2. §. fi. ff. Si cert. peta. Et ex his † argumentatiuè poſſet imaginari cautela ſingu. Quòd ſi ad probandum debitum non habeam niſi vnum teſtem, quòd cedam alteri actionem, & ego feram teſtimonium in cauſa: & ſic probabitur debitum duobus teſtibus integris: & conſequenter reſultabit, quòd actio quæ eſt inutilis penès me cedentem, erit vtilis penès ceſſionarium: quia cùm non feram teſtimonium ad meum commodũ, ſed ceſſionarij, depoſitio mea erit valida. Argumento prædictorum iurium, & eius quod no. dicit Bal. poſt Bart. in l. Si cui, la. 1. §. Si Titio, ad fin. ſ. titu. 1. & in l. fi. §. In computatione, ad fi. C. de Iure delibe. in verſic. Item quid ſi hæres de debito non habet, &c. Et eius quod idem Bald. dicit in l. Dictantibus, in verſic. Quatuor enim modis, nume. 4. C. de Teſtamen. vbi ponit ſimilem cautelam, vt procurator litis poſſit eſſe teſtis, & recedundo ad ſuperius quòd teſtificari poſſit cedens in cauſa ceſſionarij in quæſtione rei ceſſæ: tenet in effectu Bald. contra Guill. in l. Si tibi decem, in lectura antiqua, ff. de Pactis, & eſt communis opinio, duobus concurrentibus.

Primum, quòd cedẽs nõ teneatur ceſsionario de euictione, vt quia ceſſit gratuitᵒ, itẽ in aduerſionẽ (quam rificum vulgus appellat,) ipſius ſoliᵒ ceſsionarij. Secundum, q̃ ceſsio non fuerit facta in fraudem tertij debitoris, eo duntaxat prætextu, vt cedens valuiſſet teſtificari. Secundum Feli. poſt plures Doct. per eũ ibi adductos in ca. Inſuper, col. pe. de Teſti. Sed inquit ibi idem Feli. quòd attento hoc vltimo req̃ſito, cautela iſta, quæ fuit Specu. in titu. de Procuratore, §. fi. ad fi. ſit inutilis, fortè conſiderans q̃ nõ ob aliam cauſam poſsit fieri talis ceſſio, niſi ob præiudicium tertij: & vt debitum poſſet contra eum probari, & ab illo efficaciter exigi per ceſsionariũ: & ſic videretur habenda pro expreſſa, vt per gloſſ. & Bald. Paul. de Caſt. & Modern. in l. Quanuis, C. de Fideicom. Et reuera ſi conſideremus rationem, quam Ro. conſiderat. conſilio. 382. tenendo contra cautelam Speculato. de qua. ſ. quam etiam cõſiderant Docto. in donatore & venditore, etiã ſi nõ teneanť de euictione (licèt eã Fel. reijciat) deciſio & cautela Spec. nõ bñ procedit. Ratio ſiq̃dẽ eſt, affectio vnicuiq; naturaliter ingenita, vt cõtractᵒ p nos facti ſortianť effectũ: propter quã Docto. dicũt vẽditorẽ & donatorẽ etſi de euictione nõ teneanť, nõ eſſe idoneos teſtes in cauſa emptoris, & donatarij, vt tenẽt Petrus, Cy. & Ioan. Fab. in l. Omnibus, C. de Teſti. Anto. Ioan. de Imol. & Panor. in eodẽ ca. Inſuper, Bal. in l. Etſi ad te, C. de Falſis. Ratio iſtius

rationis fundatæ in tali affectione
deſumitur ex eo quod aliâs iura di-
cunt:neminem præſumi velle face-
re actum fruſtraneum,imò validum,
& pari ratione durabilem quoad va-
liditatẽ. l. Si miles qui deſtinauerat,
ff.de Mili.teſtamen.Siue ergo iſta ra
tione,quam tamen(vt dixi)Feli.reij-
cit, quanquam non ſit ſpernenda,in
d.c.Inſuper, ſiue alia quam.ſ.dixi eũ
tenere,videtur quòd iſta cautela ma
neat dubia.Sed re vera penitus intuẽ
do,cautela Specul.poteſt ex ſequen-
ti cõſideratione ſuſtineri. Nã quoad
primũ inconueniens quo innititur
Feli.ſcilicet, ꝙ non poteſt alia cauſa
præſumi ceſſionis, niſi præiudicium
tertij,videtur ꝙ Feli.non bene perpẽ
6 dat iſtud.Quia†ſi debitũ ſit verũ,&à
principio fuit probabile, quanuis ex
poſt facto ex aliquo accidẽti effectũ
eſt improbabile,vt puta vno ex duo-
bus teſtibus defuncto, & ceſſio fuit
facta ad meram vtilitatẽ ceſſionarij,
& ſic gratuitò: & per conſequens ad
cedentẽ non eſt peruenturũ cõmo-
dum ex ſuo teſtificatu: item ꝙ neq;
cedens debeat teneri de euictione,
non proſpicio quæ fraus creditoris
cedentis poſſit contra tertiũ,qui eſt
verus debitor præſumi: quin potius
eſt prouidentia ipſius creditoris, &
excluſio fraudis ipſius debitoris no-
lentis ſoluere,qđ re vera debet: quæ
& licita & commendata eſt in iure.l.
Cũ pater,§.Titio,ante fi.ĵ.eo.dũ ele-
gãter litera dicit, [*Nec uidetur dolo feciſſe, cum fraudem excluſerit.*] & in l.2.C.de Põ-
dera & Au.illa.lib.10.Et certè in caſu
vbi vtilitas nõ eſſet regreſſura ad ce-
dentẽ,vt.ſ. exemplificaui, cũ alijs re-
7 quiſitis.ſ.proximè punctuatis,†in du
biè cautela eſt laudabilis,& nequaq̃
reprehendenda: imò fortiùs videre-
tur dicendũ, quòd etiam ſi commo-
dũ.i.recuperatio veri debiti reſulta-
ret in fauorẽ cedẽtis:ſi tamen ſaltem
ꝑ ſemiplenas probationes cõſtitiſſet
aliâs de debito, vel conſtitiſſet ꝙ ille
teſtis qui deceſſerat erat conſcius de
illo debito,vel ꝑ alias præſumptiones
& cõiecturas vrgentes in fauorẽ cre-
ditoris cedentis & cõtra ceſſionariũ
de ipſo debito præter depoſitionem
ſuã & alterius teſtis: non video quin
iſte cedẽs, ex quo eſt verus creditor
poſſit facere præfatã diligẽtiã ceſſio-
nis ad ſuũ cõmodũ, vt.ſ.conſequatur
id qđ ſibi eſt debitũ, dũ tamẽ ſit pſo-
na honeſta & legalis, & quãtitas de-
biti nõ ſit nimis exceſſiua. Et certè ſi
res attẽtè practicet etiã in hoc caſu:
i.qñ ceſſio fieret ad vtilitatẽ cedẽtis.
i.ad effectũ recuperãdi ſuũ debitũ,
poſſet prædicta cautela procedere.
Tamẽ in.ſ. proximo ſaltẽ caſu. i. vbi
vertit cõmodũ ſolius ceſſionarij, nõ
video q̃d eã impediat, intelligendo,
vt.ſ.intellexi.ſ.interuenientibus ſeu
concurrentibus præfatis requiſitis.ſ. 8
recenſitis. Et ad dignoſcendũ qñ ceſ
ſionari⁹ poſſit agere de euictione ad-
uerſus cedentem vide Dec.conſilio.
102.& vide omnino ſimilẽ quæſtio-
nem,quam ponit Albe. poſt Spec.v-
bi.ſ.in l.Parentes,col.fi.in verſi.Item
quæro pulchram quæſtionem, C.de
Teſti. licèt iſtę rationes in hac quæ-
ſtione.ſ. deductæ non ex toto qua-
drent ad illam quęſtionem Specu.&
Alber.Et generaliter in hac materia
ceſſionis actionũ vltra ea quę Bar.ple
no ſermone tradit in l.1.ff.de Actio.
& obliga.& in l.1.vbi etiam Bal.col.
5.& etiam Salice.C.eo.vide omnino
Pau.de Caſt.fundamentaliter (vt di-
cũt) loquentem poſt Doct.antiquos
in d.l.Facta,§.Si hæres.1.ĵ. ad Trebel-
lia.& Bald.in l. Per diuerſas, C.Man-
dati, nume. 11. à quæſtione.7. vſque
ad. 20. quæ eſt finalis: & in prædicta
quæſtione.7.decidit dubium elegãs.

An prohibit⁹ aliàs agere poſſit actionem ſuam non prohibito agere cedere, vi. cum ibi no. diſtinguentem aliquot caſus: & vi. in alio propoſito, ſimili tamen, eundẽ Bald. in l. Si quis iniquum, §. Si filius, ff. Quod quiſque iuris. & Alex. in l. Filiusfa. §. Diui, col. 4. & titu. 1. Pau. de Caſt. in l. Iuriſgentium, §. Prætor ait, ff. de Pactis, & Bar. in l. Filium, §. Si quis. verſ. Quæro dicit ſtaturum, ĩ. de Legat. præſtã. & in l. Nõ putauit, §. Non quæuis, ĩ. de Bono. poſſe. cõtra tabul. & Bal. in l. Qui ſtipendia, & ibi quoque Salice. Paul. Alex. & Iaſ. C. de Procura. quibus in locis reperientur deciſa plurima & memoranda in hac materia ceſſionis actionum vel iurium: & quæ ſint ea quæ ſunt ceſsibilia, & quæ minimè vide redundarer Tiraque. in opere retractus, fol. 248. nu. 42. cũ pluribus ſequen. licèt articulũ (quod illi prope peculiare eſt) non reſoluat.

8 Et † ad iſtius l. (quæ mihi per difficilis videtur) intellectum, neceſſariò videnda ſunt duo. Primum eſt, quo pacto procedat de iure. ff. & C. antiquo. Item ſecundum, quomodo procedat de iure. C. nouo & Authentic. Circa primum dicendum eſt, quòd cùm ſecundum communem concluſionem (vt hic dicit Rapha.) duo rei debendi ex cauſa oneroſa habeant regreſſum adinuicem vnus contra alium: ſi vnus eorum ſoluat, ſubdiſtinguendo tamen, vt per Barto. in l. Reos, nume. 1. vſque ad fin. ff. de Duobus reis, dicendum eſt, quòd iſtius l. Deciſio in primo reſponſo non procedat in duobus reis ex cauſa oneroſa obligatis: nam cùm vnus eorum ſoluendo totum, poſſet recuperare ab alio partem: ergo fortius poſſet obijcere exceptionem dolo facis, &c. ei cui facta eſſet ceſſio contra eũ. Sicq; ſi in caſu iſtius text. in. 1. rñſo ambo eſſent duo rei debẽdi ex cauſa oneroſa, Titi⁹ poſſet obijcere contra Meuiũ exceptionẽ dolo facis, &c. & ſic non teneret' ei ſoluere niſi medietatẽ illorũ centũ, quorũ ſpectabat ad ipſum ſolutio: & vltra illã medietatẽ non valeret legatũ: & conſequenter in. 2. rñſo iſtius principij hæres nõ teneret' ad alia centum præſtanda Seio legatario: ſed ad cedendã ei actionẽ contra Meuiũ, quæ (vt dixi) eſſet dũtaxat efficax contra Titiũ in medietate debiti non vltra, ſecundũ Rapha. Cu. hîc: etſi non ita clarè loquat'. Procederet ergo iſta l. iure. ff. & C. antiquo, in duobus reis debẽdi ex cauſa lucratiua: qui tamẽ nõ eſſent ſocij, & promiſiſſent ex cauſa donationis ipſi teſtatori centũ in ſolidũ. vel in duobus reis debendi ex cauſa oneroſa in caſibus particularibus, qui colliguntur ex diſtinctione Bar. in prædicta quæſt. 8. in q̃bus quãdo ſunt tales rei debendi in ſimul obligati, non recuperat vnus ab alio.

Circa ſecundum articulum Bal. hîc poſt Pe. tenet, quòd cùm hodie correi debendi ob beneficium diuiſionis eis competens ex epiſtola diui Hadriani, teneantur in effectu pro parte, vt in l. fin. C. de Conſti. pecu. & hodie non poſſit cedi vni, id eſt Meuio, contra alium, id eſt, Titium: niſi pro parte: ideo in alia parte remanet ceſſionarius, id eſt Meuius, obligatus: & ſic ceſſat ratio confuſionis: & conſequenter ceſſat iſtius l. diſpoſitio tam in primo quàm in ſecundo reſponſo. Et ſic illud quod hîc præſupponitur ſecundum communem intellectũ, quòd hæres ſoluat alia integra centũ Seio legatario, hodie nõ procedit: q̃a imò non tenetur ſoluere, ſed Meuius ceſſionarius præſtabit aliã dimidiã partẽ de centũ eidẽ Seio legatario: quin imò

imò

imò hæres cedet actionem Seio contra Meuium in alia parte. i. ad medietatem illorum centum, quæ fuerunt principaliter promiſſa per vtrunque reum debendi: & illam medietatem recuperabit Seius à Meuio per illam actionem ceſſam, vt. ſ. dictum fuit in primo puncto. Et hanc conſiderationem Bald. poſt Pe. dicit eſſe veriſſimam Paul. hîc, & in eandem inclinat Rapha. Cuma. & cum ea videtur etiam Ioan. de Imo. tranſire. Solùm ergo (ſecundum Bald. & ſequaces) procederet hodie iſta lex, in caſibus, in quibus hodie ceſſaret beneficium diuiſionis, vt putà, quando ei eſſet renuntiatum: item quando eſſent correi ex vltima voluntate: quia illis non competit beneficium diuiſionis, vt in l. Ille aut ille, in princi. ſ. tit. 1. de Legat. 3. & in l. Si ex toto, §. Si ita primo, ſuprà titu. 1. de Lega. primo, & in l. In lege Falcidia hoc eſſe obſeruandum, infrà ad l. Falci. ſecundum Bald. Item quando ex pluribus reis aliqui eſſent præſentes, & aliqui abſentes, vel non ſoluendo. Quibus etiam præſentibus vel exiſtentibus ſoluendo non competit beneficium diuiſionis, lex iſta remaneret incorrecta, prout tenet Iaſo in l. Non quocunque, §. Qui Gaium, ſuprà titu. 1. ad fin. Itaque eo ſolo caſu, videlicet quando correi omnes eſſent præſentes & ſoluendo, lex iſta hodie eſſet correcta. Semper tamen intelligo, quòd in caſibus prędictis in quibus hodie ceſſat beneficium diuiſionis, & in quibus Docto. dicunt, iſtam legem non corrigi, debeat ſubdiſtingui: an ſint duo rei ex cauſa onerosa, & in eis l. iſta nō procedat per id qđ. ſ. dictū eſt de iure repetitionis, qđ vnus habet cōtra aliū. Sed ſi ſint plures rei debendi ex cauſa lucratiua vel quaſi, vel ex cauſa onerosa in caſibus, in quibus inter eos non eſt locus repetitioni, de quibus per Barto. in d. l. Reos, colum. 2. procedat quod ipſi dicūt, & lex iſta habeat locum: quia vnus non repetit ab alio. Et ſic, licèt ceſſet diuiſio inter duos reos ex cauſa onerosa: quia tamen non ceſſat ius recuperandi inter eos, nihilo minus per id quod dicit hic Raphaë. Cuma. reſtringitur valde hæc lex, & quod per eam Docto. dicunt in puncto diuiſionis. Et iſta eſt intentio ipſius Rapha. ad fin. qui poſtquam retulit id, quod Bald. dicit de beneficio diuiſionis, concludit in alio puncto de recuperatione, prout dixi. Extat ergo explicatio iſtius concluſiui intellectus circa primum punctum in hoc, quòd ſi Titius repetere potuiſſet à Meuio, ſi ſoluiſſet ſolidum teſtatori, prout eſt regulare (vt dixi) quādo ſunt correi ex cauſa onerosa, & hæres ceſſiſſet actionem Meuio contra Titium, ex quo Titius poſſet habere exceptionem dolo facis, &c. aduerſum Meuium, & ſic in effectu non teneretur ſibi ſoluere niſi partem: licèt de rigore iuris Meuius recipiendo ceſſionē liberaretur in totum, & haberet actionē in totū contra Titium. Tamen ex quo (vt prædixi) Titius in effectu non eſſet obligatus ſoluere: niſi pro parte, hæres non teneretur ſoluere Seio legatario ſecundo: niſi medietatem debiti, & non totum debitum: & illud quod ſolueret, id eſt medietatem debiti repeteret à Meuio condicendo ab eo liberationē pro parte: quia in effectu non fuit liberatus niſi pro parte, quæ ſibi eſt ſoluenda à Titio: & pars quam debebat Meuius, eſt ſoluenda Seio ſecundo legatario: & ſic hæres debet eam à Meuio repetere condicēdo liberationē (vt dixi)

Animaduertendum.

Reſolutio veri intelle. in 1. articu.

pro parte l. Si quis accepto tulerit, ff. de Condi.ob cauſam. Nam ſi hæres ceſſit actionem Meuio ſimpliciter contra Titium, fuit prætextu illius cauſæ, ſaltem tacitæ, vt Meuius totum conſequeretur à Titio. Cauſa ergo non ſequuta, id eſt obiecta exceptione per Titiū cōtra Meuiū, legatū Seij nō debet in ſolidū, & ſic nō duplicat̃, ſed đbet ſolui Seio pars Meuij ꝑ hæredē: & idē hæres debet repetere à Meuio qui te veta debet ſuam partem. Et iſta declaratio in hoc puncto eſt notanda: quia per neminem ſcribentium, quem viderim, hic neque alicubi tangitur: & niſi hoc modo declaretur, non video quo pacto iſta lex in primo puncto poſſit intelligi, retenta punctuatione Raphaē. Et certè iſta lex ſtat poſita in magna ſpeculatione & ſubtilitate, punctuando ea quæ.ſ. diximus: ſi velimus ipſius intellectum reſoluere & verificare: etiam attento iure nouiſſimo: & habeo ipſam pro ſubtiliore l. iſtius tituli ac minus per Doctores explicatam. Non omitto quòd Ange. de Peri. videtur aliter dicere, fretus auctoritate Bart. in l.3.§.1.ff.de Duobus reis: vbi tenet, ꝙ beneficiū diuiſionis ſolum habeat locū, quando duo in ſolidum obligātur ex contractu ad aliquod diuiduū præſtandū: quo caſu ſi aliter eſt præſens & ſoluendo, poteſt peti beneficium diuiſionis. Nam inquit Bar. ibi, ꝙ quantum ad duorum reorum conſtitutionem nihil eſt innouatum ꝑ authenticū, Hoc ita, C. de Duobus reis, & in corpore vnde ſumitur: ſed ſolū quoad exequutionem. Sicque videtur velle, ꝙ ipſo iure à principio per illud authēticū ſunt in ſolidum obligati, & beneficiū opponi debet ad exequutionē: & obligatio non diuiditur, niſi oppoſita exceptione illa de beneficio diuiſionis. Et ideo dicit ipſe Ange. quòd etiam hodie non videtur dicēdum, ꝙ pro parte, pro qua poſſet opponi de beneficio diuiſionis ptiuſquam ſit oppoſitum, ceſſionarius remaneat obligatus. Et hac ratione idem Angel. concludit, hodie eſſe idem quod olim: & quòd in nullo lex iſta corrigatur per iura noua inducētia beneficiū diuiſionis. Quę opinio non eſt ſpernenda: quia text. in eodem authentico, ad fi. referr ſeſe ad coactionem duorum reorum debendi quoad diuiſionem debiti: & ſic referr ſe ad exequutionem: nō autem vult ꝙ debitū ſit à principio diuiſum ipſo iure. Ad quod etiā eſt bonus tex. in l. Si creditores, C. de Pactis: ſed loquit̃ de iure. C. antiquo, ante iura authenticorū. Quia tñ præcedens opinio eſt cōis, & Ang. nō tetigit aliā difficultatē motā ꝑ Raph. de repetitione vnius correi ab altero: ideo in deciſiuis non eſt ab ea recedendū, cū ſubdeclaratione & reſtrictione, de qua.ſ. dixi poſt Raph. licèt Iaſo etiā in d.§. Qui Gaium, non refetat plenè Raphaē. hic: quia non refert eū circa prędictū articulū repetitionis, de quo prædixi. Quod miror, cùm ſit valde ſubſtantialis in propoſito. Cuius etiā articuli ipſemet Rapha. fuit oblitus (qđ magis miror) in eodē.§. Qui Gaium. Et ad iſtius l. declarationē adnotandū eſt, ꝙ Bart. in intellectu rationis textualis hic poſitæ, quæ eſt: qa facto Meuij hæres fuit liberatus, videt̃ ſentire pperā, in quātū vult, ꝙ hîc imputet̃ hæredi liberatio facta, ſeu quā fecit Meuio. Nā ex quo hæres non fuit in culpa, cùm de mandaro teſtatoris fecerit prædictam ceſſionem Meuio, vt in l. Si ſic, §. primo, ſuprà titu.1. Vbi dicitur, quòd legato debito cenſetur legata actio ad debitum competens, & ſic hæres

Intelle. cōis tenendus.

Pungit contra Bart.

hæres

hæres cedit ex præcepto teſtatoris, & ex legis autoritate: & conſequenter eſt factū neceſſarium proueniēs ex teſtatoris voluntate, vt in l. Quid ergo, §. Hæres, ſ. tiru. 1. ergo non eſt in aliquo culpandus. Quamobrem Paul. de Caſtr. iſtud fatetur eſſe verū contra Bart. (etſi eum non referat) & dicit iſtud legatum duplicari ex voluntate defuncti: ſed non declarat per verba apta quomodo iſta voluntas eliciatur ex hac defuncti diſpoſitione. Ideo clariùs & meliùs videtur altero ex duobus modis dicendum. Primò, quia de voluntate teſtatoris hæres tenetur vni cedere, & alteri æſtimationem præſtare. vt in dicto §. Qui Gaium, ſecundum Albe. in ſecunda declaratione iſtius l. quia prima quam etiā ipſe ponit non eſt bona. Qui text. in §. Qui Gaium, clarè probat, quòd iſta ceſſio facta fuit ex defuncti voluntate: dum ad verbum dicit, [*Eam conditionem hæredi ſuo conſtituit, ut is neceſſe habeat alteri actiones ſuas, alteri æſtimationem preſtare.*] Quem tex. ſingu. nuncupat Bal. in l. 3. C. de Noua. Vel aliter, & ſecundo modo poteſt euinci teſtatoris voluntas: quia cùm præſumatur ſcire iura, vt in l. Leges, C. de ll. & ſciat vel ſcire debeat (quę paria ſunt, vt in l. Quod re, ff. Si cert. peta.) quòd vbi eſt de intentione teſtatoris duplicare legatum, ſiue in ſpecie conſiſtat, vt in §. qui ſequitur poſt dictum §. Qui Gaium, ſiue conſiſtat in quantitate, vt in l. Cùm centum, ſ. de Adimen. lega. duplicatur. Nam poſtquā teſtaror hîc iuſſit hæredem dare Meuio id quod Titius debebat: & ſic in effectu & re ipſa iuſſit cedi actionem Meuio aduerſus Titium: & conſequenter Meuium liberari: & vlteriꝰ progreſſus eſt legando idem debitū alteri, videtur, voluiſſe legatum duplicare. Vel poteſt aliter declarari, vt per Rapha. hîc, quem vide. Et pondera vltra Docto. quòd verſic. [*Si is qui.*] iſtius l. non debet legi vt paragraphꝰ de per ſe, ſed vt verſus cōſequutiuus ex pręcedentibus, ſiue cōtinuatiuus: & per eum declaratur text. in princi. iſtius l. in ſecundo reſponſo, prout dixi eum declarare Paul. de Caſtr. vt ſit ſenſus, quòd in ſecundo reſponſó iſtius legis teſtator eſt viſus multiplicare legatum de centū, & valer quoad Seium in alijs centum, prout eſt etiā in caſu ſequenti, in verſi. [*Si is qui.*] Et re vera argumētatur Iuriſconſultus de legato facto de debito duorū duobus, ſcilicet Meuio vno ex correis primo legatario multiplicando illud legatum in vltimo, ſcilicet, Seio ſecundo legatario ad legatum factū duobus de debito quod ab vno debebatur animo multiplicandi in vno ex iiſdem duobus legatarijs eandem quantitatem in ſolidum. Et in vero ante verſum [*Si is qui.*] deberet eſſe dictio, ac, aut dictio, veluti: quæ ſunt dictiones ſimilitudinariæ & continuatiuæ: & ita conijcitur ex quodam ſpaciolo ſeu lacunula, quæ modò apparet in hac l. ſecūdum impreſſionem recognitionis Haloan. inter verba finalia principij, & literā Si is qui. Quod etiam ſentit Paul. de Caſtr. & meliùs cæteris, in quantum legit verſum, [*Si is qui.*] ſimul cum principio per modum caſus ſimilis, vel in ſimili ad ſecundum reſpōſum principij. Et ita etiam eſt de intētione Raph. Cu. hîc in verſi. Item teſtator in duobꝰ locis: licèt poſtea faciat paragraphum, & non bene. Quanq̃ ex litera Pandectarum Florent. non appareat, iſtum verſiculū referri debere ad legis principium, necne. Ex quibus pro virili remanet (vtcunque potuimus) lex iſta expedita: qua (vt iterum repetam) in toto hoc titulo

Atten. neceſſariam declarationē, verſic. Si is qui, in ſecunda eademq́; vltima huius l. parte.

non videtur mihi alia lex difficilior, neque obſcurior: ſi quis ſpeculationem ipſius internè velit penetrare. Et profectò in huius l. intellectu & perfecta reſolutione animus nuſquã quieſcit, & Docto. hic perperam declarant ipſius intentionem reſolutoriam, vt poſſit iure hodierno eſſe vtilis in practica. Reliquum eſt cũ illo mecum inſuſurrare, in magnis & voluiſſe ſat eſt.

Summarium.

1 *Eclaratio textualis Bal. quam ſequuntur Io. de Imo. & Ange. de perigl.*

2 *Commemoratio prioris ſcripturæ, uel diſpoſitionis, quæ ſit in ſequẽti ſcriptura repugnante primæ, inducit probationem uoluntatis teſtatoris fuiſſe reuocandi primam, eſtq; neceſſaria quando ambæ ſcripturæ fiunt in continẽti una poſt aliã, non autem quando ex interuallo.*

3 *Intellectus huius l. in. 2. parte ut loqtur in caſu è contrario, cum eadem ſit qualitate primi caſus ſeu reſponſi.*

4 *Duæ ſcripturæ in continenti una poſt aliam cõfectæ non cenſentur plures, ſed una & eàdem.*

5 *Subintellectus ad uerſicu. Sin autem, in. 2, parte huius legis.*

6 *Quatuor corollaria ex huius l. intellectu manantia & ſatis conducibilia ad ipſius declarationem.*

7 *Intellectus ad l. Vbi repugnantia, de Regu. iuris. ui. ſuprà ubi etiam iſtud retuli.*

8 *Peruerſio ordinis unius actus ad ſe ipſum regulariter uitiat illum.*

L. Si idem ſeruus.

SI idem ſeruus & legatus & liber eſſe iuſſus ſit: fauor libertatis præualet. Sin autem, & in poſteriore ſcriptura legatus eſt, & euidés ademptio libertatis oſtenditur: legatum propter defuncti voluntatem præualebit. Seruo alieno hærede inſtituto, poſt morte domini eius cui acquiſita hæreditas eſſet, & libertatem fideicommiſſarium dari poſſe conſtat.

ISta lex ſummat, vt ꝑ Bart. & Doctores. In tex. ibi, [*Poſterio re ſcriptura, &c.*] Bal. declarat
1 † tex. & ſequuntur Ioan. de Imo. & Ange. de Perigl. quòd in poſtrema ſcriptura fuit facta cõmemoratio de libertate data ſeruo in prima, quæ cõmemoratio inducit clauſulam derogatoriam ad primam. Argumento l. Non ad ea, in verſi. [*Quòd ſi purè.*] ꝟ. de Condi. & demonſtra. Et quia Doctor. tranſeunt cum Bald. & nihil aliud ſubdeclarant, adde quòd illum tex. dicit ibi eſſe ſingu. Pau. de Caſt. ad hoc, ꝙ diſpoſitio vltima non tollit primã, quando ambæ ſunt confectæ in continenti aut continuata ſcriptura. Nam tunc per vltimã non cenſetur à prima receſſum: ſecùs in diuerſis ſcripturis ex interuallo confectis, ſeu perfectis vel abſolutis. In quibus ſi diſpoſitio ſecũda repugnet primæ, vel non ſit compatibilis cum prima, tollit primam, vt in l. Si quis eum, in prin. vbi Areti. ita declarat. ꝟ. de Vulga. & pupi. & ibi allegat not. in d. l. Non ad ea. Ad idem l. Si ita ſit ſcriptum, in prin. ꝟ. eo. vbi ponuntur duo exempla. At ſi ſecunda in continenti facta repugnaret primæ ineuitabiliter, neutra valeret, vt in l. Vbi repugnantia, ff. de Regu. iuris. Et in hoc ſtat differentia inter has diſpoſitiones factas in continenti, & factas ex interuallo: quando inuicem repugnãt indiſſolubiliter vel contradictoriè: quia ſi in continenti, neutra valet, ſi ex interuallo, præualet priori poſterior. Ratio, quia quando duæ ſcripturæ fiunt in continenti vna

Atten. hanc differẽtiam reſolutoriã.

na poſt aliam, & ſic vno contextu, ambæ cenſentur vna.l.Lecta,in verſ. [Dicebam.].ff.Si cert.pet.l.Hæredes palàm,§.fin.ꝟ.de Teſta.l.Si quiseum,§.1.cum glo.vbi de hoc tradunt Doct. ſignanter Areti. & Iaſo. ꝟ. de Vulga. & pupi. Quo caſu, id eſt in vnica diſpoſitione repugnante in ſe ipſa,loquitur propriè text.in d.l.Vbi repugnantia,vt patet ex verbo [In teſtamento.] in numero ſingulari ibi prolato, & tangit Bald. illud declarans in l.1. ad fin.ff.de Acquiren.hære.&.ꝟ.repetam. Et ad id quod eſt dictum de diſpoſitionibus coniunctis ſeu in continenti factis, quòd ſecunda non tollat primam, facit text. optimus in l. Quidam teſtamento,ꝟ.de Pecu.lega. vbi in ſimilibus terminis huius l. dicitur, quòd non eſt vis, an primo legetur peculium ſeruo: & exinde in continenti in eadem ſcriptura continuata & conſequutiua iubeatur eſſe liber, vel econtra. Quia in ſcripturis coniunctis ſeu continuatis non attenditur ordo vt ibi probatur, iuncta gloſſ. & ita ſummant illam l. Barto.& Alberic.ibi.Ad quod eſt etiam text.in l. Si certarum, §.Si eodem teſtamento,ſuprà de Mili.teſtamento, ſecundo reſponſo.De cuius intellectu videndus eſt Paul. de Caſt.in l.Scius,& Augerius,infrà, ad l.Fal.& ibi Alexan.in quãtum tenet contra Bart.in l.Paterfa. teſtamẽto, ꝟ.de Hære.inſti.Ad idem l.2.§.Prius, verſicu. [Si quis ita.] ꝟ.de Vulga.& pupi.& Bart.in l. Quidam conſulebãt, nume. 11.in verſicu. Sed quid ſi ſimul, ff.de Re iudic. vbi allegat dictum.§.Si quis ita,l.Talem,in princi. ꝟ.de Hære.inſti.in argumentum.Ex quo patet ratio expoſitionis Bal.ad iſtum tex. ſecundo reſponſo de ſcriptura poſteriore loquentem, quòd cùm loquatur de ſcriptura in continẽti facta,ſit neceſſaria probatio voluntatis teſtatoris, vltra eam quæ ex poſteriore ſcriptura diuerſa à prima, imò & eidem repugnãte reſultat:& conſequenter ſit neceſſaria prioris diſpoſitionis commemoratio,vt de-

2 clarat hic Bal. †Illa enim cõmemoratio ſolùm requiritur in ſcriptura vltimæ voluntatis,quæ fit in continenti poſt primã,vt inquit text.in dicto verſi. [Quòd ſi purè.] Et in vero iſte tex. loquitur in ſcriptura poſteriore, id eſt in ſequẽte poſt primã in cõtinẽti: nõ autẽ ex interuallo,vt patet ex duabus dictionibus. ſ.[Sin autẽ &c.]hic poſitis,quæ ſui natura dicunt coniungere inferiora ſuperiorib⁹ in iure,& eiſdẽ aduerſari in facto:q̃a æquipollent illis dictionib⁹, ſed & ſi, de q̃bus p gl. & Bar.in l.Hoc amplius,§. De his, ff. de Dãno infecto,& in l.Sed & ſi lege,

3 in prin.ff.de Peti.hæredi.cũ alijs.†Et ſic ponit̃ in hoc verſi. [Sin autẽ.] caſus cõuerſus ad primũ,cũ eadẽ tamẽ qualitate:videlicet, qñ in ſubſequẽte & cõſequutiua ſeu in cõtinẽti facta ſcriptura fuit ſeruus legat⁹, poſtq̃ fuerat iuſſ⁹,eſſe liber, ĩ præcedẽti ſcriptura facta in cõtinenti ante: nõ autẽ ex interuallo vna,ante vel poſt aliam. Et iſta fortè fuit intẽtio Albe.hic dũ addit ſup verſi. [Oſtenditur.] hęc verba:Et ſic ſolus ordo ſcripturæ nõ attẽditur.

4 Nõ aũt dixit ſcripturarũ: † q̃a qñ fiũt in cõtinenti(vt.ꝟ.dixi in verſi.Ad idẽ l. Si ita ſit ſcriptũ)nõ cẽſentur plures, ſed tñ qñ ex interuallo,cũ in eadem ſcriptura dicit̃ factũ,nõ ſolũ qđ fit in eadẽmet,in diuerſa inq̃ clauſula ſubſequẽte:ſed etiã qñ fit in alia ſcriptura in cõtinẽti. Quẽadmodũ gñaliter dicit̃,ꝙ id qđ eſt factũ diuerſis tẽporibus cõtinuatis:ita quòd nullus actus extraneus intermedi⁹ interueniat,videt̃ factũ vnico contextu.glo.eſt no. in l.Si quis eum, §.1.in glo.1.ꝟ.allega.

Quam ibi Albe. & Arc. & nouiſſimi
cõmendant, & tamen tex. ibi loqui-
tur per verba prima fronte deſignan
tia interuallum: videlicet, [*Rurſus alia*
hora, &c.] & glo. in vtraque expoſitio
ne ob contrarietatem vitandam ex-
ponit, id eſt ordine ſucceſſiuo in cõ-
tinenti, hoc eſt non interueniente
aliquo actu extraneo intermedio.
Bene facit glo. in l. In operis, vbi no-
tant Docto. & in ſpecie Fulgo. ff. Lo
cati, & glo. in c. Nihilo minus. 3. quæ
ſtione. 9. Et plura de his quæ in conti
nenti poſt actum fiunt, tradit And.
Tiraque. tam implicitè, id eſt remiſſi
uè, quàm explicitè, id eſt exemplifi-
cando in multis caſibus in opere re-
tract. char. 339. gloſſ. 5. per totam, vbi
ſunt. 28. numeri, in quibus de nulla
alia re tractat per modum torrentis
niſi de hoc articulo. Recurratur ad
eum, quãdo expedierit, vel opus fue-
rit. Ad prædicta etiam confert, quia
poſterius non dicitur neceſſariò id,
quod fit ex interuallo poſt primum,
quum etiam dicatur poſteri⁹ id, poſt
quod nullum eſt. l. Si ex plagis, §. In
cliuo, ff. ad l. Aquil. Item dicitur vlti-
mum, vt in authentico de Nup. §. Su
per his, colla. 4. non habita conſide-
ratione an inter prius & poſterius ſit
interuallum, an verò cõtinentia vel
connexitas ſeu vicinitas actuum. Et
iſtud inuincibiliter elicitur ex eodẽ.
§. Quòd ſi purè, dum text. ibi expreſ-
ſim vocat poſterius id, quod in conti
nenti ſequitur poſt factum. Nam in
quit litera illa loquendo de ſcriptu-
ra in continenti facta, [*Niſi commemora*
tione ſuperioris legati, poſterius ſcriptum fuerit,
5 *&c.*] Eſt † ergo ſenſus iſtius l. in verſi.
[*Sin autem & in poſteriore ſcriptura.*] ꝙ nõ tm̃
qñ in eadem ſcriptura legatũ ſerui
ponit' poſt legatũ libertatis tale lega
tũ libertatis præualet, ꝑut eſt in caſu
è contrario poſito in principio legis:
ſcilicet, quando libertas poſt ponitur
legato prius facto in cõtinenti de eo
dem ſeruo: ſed etiam quando in alia
ſcriptura in continenti facta poſt le-
gatum de ſeruo factum ponitur lega
tum libertatis eidem factum: niſi de
alia teſtatoris voluntate in contra-
rium appareat, vt in exemplo Bald.
quod ponit de mentione prioris ſcri
pturæ, vel per alias coniecturas, ſecũ
dum Rapha. Cu. Ex qua declaratio-
ne & intelligentia huius l. reſultant
6 corollaria ſequẽtia. † Primum, quòd
in ſecundo caſu iſtius l. commemo-
ratio legati ſecundariò facti, fuit fa-
cta in ſcriptura in continenti ſubie-
cta poſt primam. Secundum, quòd ſi
ſecunda diſpoſitio legati eſſet facta
ex interuallo poſt primã libertatis,
non eſſet opus aliter conſtare de vo-
luntate teſtatoris, prout tex. iſte con
ſtare exigit: quia imò cùm eſſet con-
traria primæ diſpoſitioni, ipſo iure
tolleret illam, ſiue prima eſſet circa
libertatem legatam, & ſecunda cir-
ca legatum factum de ſeruo: ſiue è
contra. l. Si mihi & tibi, §. In legatis,
s̃. titu. 1. & d. l. Non ad ea, in princ. cũ
ſimi. Tertium, quòd ſi in ſecundo ca
ſu iſtius tex. non conſtitiſſet de volũ-
tate diſponentis in contrarium, tũc
legatum libertatis primò factũ præ-
ualeret alteri legato de ſeruo facto
poſtea in continenti, id eſt cõtinua-
ta ſcriptura ſubſequuta, fauore liber
tatis relictæ in prima ꝑ principiũ iſti⁹
legis. Et ex hoc fluit quartum co-
rollarium, quòd ceſſante fauore li-
bertatis, neque conſtito de volunta-
te alia teſtantis, neutra diſpoſitio ſpe
cialis in continenti vel continuata
ſcriptura facta præualeret alij, cùm
vna eſſet alteri incompatibilis: & cõ
ſequenter ſeſe inuicem colliderent
per tex. apertũ, quem s̃. etiam addu-
xi in l. Vbi repugnantia, ff. de Regul.
iuris,

iuris, vbi ad verbum dicitur. [*Vbi repugnantia inter ſe in teſtamento reperiretur, neutrum ratum eſt.*] vel ſecundum literam Pandectarum Flo. [*Vbi pugnantia inter ſe in teſtamento inueniuntur.*] & eadem eſt litera Haloandri. Et ſic loquitur de repugnantia vnius & eiuſdem ſcripturæ in ſe ipſa, id eſt de repugnantia vnius actus eiuſdem ſcripturæ ad alium actum in eadem ſcriptura contentum, prout ipſa litera præ ſe fert: quia tunc excluditur præ-
7 ciſe conſenſus. † Et ita etiam illam l. Vbi repugnantia, intelligit Bald. in l. 1. ad fin. ſuprà de Acquiren. hæredi. Ad idem bonus text. in capitu. Inter dilectos, in verſicu. [*Cæterum.*] de Fide inſtrumen. & probatur in capitu. Si ea, in fin. 25. quæſtion. 2. ibi, [*Et omnis ſcientia & lex in ſe diuiſa deſtruetur.*] Necnon facit quod Bart. notat in ſimili in l. Prolatam, poſt initium, C. de Senten. & interlo. omni. iudi.
8 de peruerſione † ordinis vnius actus ad ſe ipſum quòd vitiet ipſum actũ. Quod referunt & ſequuntur Moder. ſignanter Aretinus & Iaſo in l. 2. §. Prius, ſuprà de Vulga. & pupi. Et in hoc ſtat ſubſtantia & vis intelligentiæ iſtius text. etſi ſcribentes hîc ne vllum quidem verbum de hoc faciant. Sed quod prædixi, ſatis ſuadetur ex litera textuali, dum dicit, [*Fauor libertatis præualet.*] Nam ſolummodo Iureconſultus innititur fauore libertatis: quaſi apertè velit, quòd eo ceſſante, diſpoſitiones ob earum mutuam incompoſſibilitatem vitiarentur. Non enim ſeſe inſimul compatiũtur legatum libertatis factum ſeruo, & legatum factum alij de eodem ſeruo, vt ex ſe patet. Suadentur etiam prædicta ex l. Seruum filij, §. Idem ſeruus, ſuprà titu. primo, vbi in caſibus, in quibus legatum libertatis non valet, quotum tres ponuntur ibi, valet legatum factum de eodem ſeruo. ad idem l. Qui teſtamento, infrà eo. Quæ iura allegat gloſſ. hic. & eſt bonus text. in l. Si ſeruus legatus, §. Si ſeruus alienus, ſuprà titu. primo, quem Alberi. hîc poſt Dy. allegat. Attenditur ergo principaliter fauor libertatis, quo (vt dixi) ceſſante, etſi ambæ diſpoſitiones poſſent valere in ſe ipſis, quãdo ſeparatim fierent: tamen ex quo ſimul copulatæ vel coniunctæ inuicem repugnant, vitiantur: cùm propter mutuam repugnantiam non poſſint effectum ſortiri, vt ſuprà eſt dictum. Et ex his iſte text. (vt reor) apparet perfectè expeditus præter omnium Doctorum ſcripta: neque eſt credendum Bald. & eum ſequentes aliter intellexiſſe, dum innititur dicta l. Non ad ea, in verſicul. [*Quòd ſi purè.*] Non omitto quòd per text. in eodem. §. Quòd ſi purè, iuncto notabili Paul. ibidem decidirur dubium quod poſſet in facto euenire, prout & aliâs accidit. Si pater in vna clauſula teſtamenti meliorauit filium in tertio bonorum deſignato in re certa cum vinculo maioratus in forma conſueta appoſito, & in alia inferiori eiuſdem teſtamenti clauſula meliorauit eundem filium in eodem tertio ſimpliciter abſque aliquo vinculo, & deſignauit illud tertium in eadem re, iſte filius habuit illam rem pro ſuo tertio vinculatam: eo mortuo, filius ipſius maior, vult habere eandem rem eodem modo vinculatam ac præcipuã, alij filij minores dicũt eſſe diuiſibilẽ: quia ex ſcriptura teſtamenti, quæ inquã nũc eis innoteſcit, vel debet innoteſcere, per vltimã clauſulã, quę eſt ſine vinculo, viſ⁹ fuit teſtator à prima

Dubiũ probabile, quod ex facto olim euenit.

à prima,& à vinculo ibi appoſito receſsiſſe,per regulam generalẽ, quòd vltima voluntas poſterior, &c. Veritas eſt, quòd in prædictis terminis ꝑ ſecundam voluntatem liberam nõ fuit ſublata prima voluntas vinculata: quia eſt text. in dicto. §. Quòd ſi purè, quòd eſt in electione meliorati,&c.& cùm hic elegerit ſcienter igitur,&c. ſecùs ſi ex interuallo ſecũda diſpoſitio eſſet facta poſt primã, puta in codicillo vel aliàs,quum per dictam regulam generalem, tum etiam per tex. in l. Auia, in princip. ff. de Condi. & demon. Sed obſtat aliquatenus tex. in l. Cùm ſeruus, ſ. de Condi. inſti. Cogita ſi poteſt dici, ꝙ illa cõditio quæ fuit ibi repetita deſignabat cauſam finalem: quia non aliter teſtatrix relictura erat: niſi filius à patre emanciparetur. vid. Old. conſi. 28. vbi loquitur in voluntatibus diuerſis & diuerſæ naturæ, ſcilicet inter viuos,& in vltima voluntate. Et videtur bonus text. in l. Si tibi certam, ff. de Adi. lega. intelligendo, quòd ibi vtraque melioratio vel prælegatum fuit facta, in eadem diſpoſitione: ſi autem filius primò melioratus, item & filius maior ipſius ignorauerunt ſecũdam diſpoſitionem factam ſine vinculo, quæ modò nouè apparet, non viderentur elegiſſe. l. 4. ff. de Opt. lega. & ſic tertium diuideretur inter omnes filios reſpectiuè, prout & aliæ res per teſtatorem in bonis ſuis relictæ.

Ex hoc text. colligi poteſt iuncta declaratione Bald. ſ. memorata ad verbum,[*Oſtenditur*] quam declarationem Rapha. extendit etiam ad quaſ-
9 cunque alias cõiecturas, † quòd vbi
lex exigit probationem euidentem volũtatis defuncti, ſufficit,talem voluntatem probari coniecturaliter, id eſt per legitimas cõiecturas: licèt aliter euidentia voluntatis non probetur. Ad quod etiam eſt text. & ibi ad hoc notant Bar. & Docto. in l. Licèt Imperator, poſt princ. ſ. titu. 1. & ibi notat Iaſo tertio nota. & poſtea iſtud limitat dupliciter colum. 3. vbi eſt videndum cum aduertentia.

In. §. ſequenti. Doctores nihil ſcribunt,& rectè: quia eſſet tranſcribere materiam l. Cùm filio, ſ. titu. 1. quam Bart. & Docto. ibi tradunt pleno ſermone. Rurſus non expedit inſiſtere circa materiam l. Si quis duobus, quæ proximè ſequitur: quia eſſet extrauagari ad alium titulum differentiũ materiarum, ſcilicet de Verbo. oblig. Nam in l. 2. §. Et harum, eodemque primo,& in l. In exequutione, §. Pro parte, eiuſdem tituli, diſcutitur plenè per Bart. & Docto. ſignanter Vincen. in princ. eiuſdẽ l. In exequutione, articul⁹ principalis, qui in textu iſto tangitur, quãdo ſolutio fieri poſſit in diuerſis rebus, & præſertim videndus eſt Lãcelo. Galiau. in eodẽ. §. Et harũ, 4. col. verſi. Quartò nota, vbi tripliciter limitat regulam negatiuã in textu illo poſitam, & cum illa regula etiam in l. ſequenti, Si quis duobus, ponatur, poſſunt prædictæ limitationes ad eãdem l. affabrè adaptari. Gloſſæ nihil habent.

Summarium.

1 *TAxatur Barto. in allegatione quam facit de Autb. Si quando, de Conſti. pecunia.*

2 *Carpitur allegatio, quam facit Ioan. Fab. alibi de hac l. pro glo. in l. Heredes palàm, §. ſi. ſuprà de Teſta.*

3 *Quonam modo procedat conſequentia de contractibus ad ultimas uoluntates, traditur hic ſub nube, & remiſsiuè: tamen ex remiſsione colligitur uera reſolutio in hoc articu.*

L. Si

L. Si Titio.

SI Titio aut Seio, vtri hęres vellet, legatum relictũ eſt: hæres alteri dando, ab vtroque liberatur. Si neutri dederit, vterque perinde petere poteſt, atque ſi ipſi ſoli legatum foret. Nam vt ſtipulando duo rei cõſtitui poſſunt: ita & teſtamento poteſt idem fieri.

EX hac l. (ſuppoſita ſumma Bart.) notandum eſt, quòd plures rei credendi ex vltima voluntate conſtitui poſſunt per diſiunctiuã. Idẽ dicitur (licèt aliter & aliter) in reis debẽdi in l. Si ex toto, §. 1. ſ. titu. 1. vbi iſtud etiã notat Barto. prout hic. Et in quantum Barto. in præſentiarum & in eodem §. 1. primo not. allegat authenticam Si quando, C. de Conſtit. pecu. ad fin. pro concordanti ad eundem. §. primum, ſcilicet, quoad plures reos debendi conſtitutos per alternatiuam videtur intelligere iſtum text. procedere in pluribus reis credendi alternatiuè conſtitutis etiam in contractibus. Vt ſi promittam tibi aut Titio centum, tu & Titius ſitis plures rei credendi, & vnuſquiſque in ſolidum habeat me ipſum obligatum, quod eſt declarandum vt per eundem Barto. in l. 1. num. 3. in verſicul. Secundò quæro, ff. de Duo. reis, vbi Barto. diſtinguit hoc caſu prout in copulatiua, ideo videndum eſt ibi per eum: qui in illo membro quod ponit de copulatiua remittit ſe ad id quod ſuprà dixerat in pluribus reis debendi. Et in effectu vult, vt paret ex vltimo membro ibi poſito, quòd in dubio non ſint duo rei credendi: niſi ex adiuncto appareat. Et ſic attento eo quod prædixerat
1 dum allegauit † authen. Si quando, videtur facere differentiam inter vnos reos, ſcilicet credendi, & alios, ſcilicet debendi. Sed nunquam probauit mihi prædicta authentica id, ad quod Barto. eam hic & ibi allegat, & in dicta l. Si ex toto, §. primò, videlicet, quòd per alternatiuam cõſtituantur plures rei debendi in contractibus: neque in æternum probabit. Et ſic (redeũdo ad primũ no.) ſignandũ eſt, q; ſicut in contractibus, ita etiã in teſtamẽtis cõſtitui poſſunt & plures rei credendi vt hic: & debẽdi (licèt, vt dixi, aliter & alio modo) vt in dicta l. Si ex toto, §. 1. ſecundum Bald. Rurſus hunc text. videtur allegare Ioan. Fab. in princi. Inſtitu. de Lega. in propoſito gloſſæ ordinariæ, & pro ipſa in l. Hæredes palàm, §. vlti. ſ. de Teſtamen. de qua etiam feci mentionem, ſuprà in l. Cùm fundus, quæ probat, & ad id allegatur cõmuniter, quòd contractus fieri poteſt in teſtamento: neque ob id vitiatur
2 teſtamentum. Sed † (pace ipſius dicam) nõ videtur bene allegare: quia iſte tex. loquitur in pluribus reis credendi. Sed inductio, quàm ibi ſentit Ioan. Fab. de iſto text. procedit in pluribus reis debendi, & fortè debuit, aut ſaltem voluit allegare l. Si ex toto, §. 1. ſ. titu. primo, quæ loquitur in pluribus reis debendi. Præterea & fortius, quanuis illa gloſſ. communiter intelligatur (vt prædixi etiam in eadem l. Cùm fundus,) quando contractus in teſtamento factus quomodolibet pertinebat ad teſtamẽtum: tamen adhuc text. iſte, neque text. in dicta l. Si ex toto, §. 1. non probant talem contractum poſſe

ſe fieri in teſtamento. Nam tex. iſte non loquitur de contractu, ſed de ipſamet vltima voluntate, quæ poteſt concipi in ſolidum reſpectu ipſorum reorum credendi: ideo eis dabitur actio ex teſtamento: non tamen dabitur actio ex contractu vel
De eadẽ re. quaſi. Adhuc tamen videtur, quòd ſi hic text. loqueretur de pluribus reis debendi, prout loquitur dicta l. Si ex toto, §. primo, Ioan. Fab. allegaſſet bene illum pro illa gloſſ. quia nõ allegat eum ſimpliciter: ſed dicit, quòd in vltima voluntate poteſt fieri contractus cõſequutiuus ad eam: quia cùm in ea conſtitui poſſint plures rei debendi: ergo & conſequenter fideiuſſio tacita conſequutiua, quæ reſultat conſequenter ex conſtitutione duorum reorum, vt in l. Eandem, in princi. ff. de Duo. reis.
De eodem. Sed ad hoc poteſt reſponderi, quòd cùm illa fideiuſſio reciproca ſit contractus tacitus à lege præſumptus ſeu confictus, & ex conſequentia neceſſaria conſequutiuus ad vltimã voluntatem per quam duo rei debẽdi fuerant conſtituti, non probet cõcluſionem glo. quæ loquitur de contractu expreſſo ineundo per teſtatorem in teſtamento. Et de illius glo. declaratione vi. omnino Aretinum ibi ſecunda & tertia colũ. & vi. quædam exempla, quæ ad gloſſ. illam ex dictis Doctorum ibi recenſet Alber. Brun. conſilio. 43. incipien. Circa caſum mihi præſuppoſitum, poſt princi. Sic ergo in iſto tex. talis conſtitutio duorum reorum eſſet reuocabilis, prout & ipſa vltima volũtas, per quam conſtituitur. Et videtur quòd pro illa glo. melius poſſit allegari tex. in d. l. Eandem, in prin. ff. de Duo. reis, & in d. §. 1. eiuſdem l. Si ex toto. Nihilominus tamen poteſt eis reſponderi, prout reſpondet Aret. ad l. Si auia, C. de Iure delib. quam l. Sal. ibi ponderat pro glo. illa: & Aret. ibi tenet reſpondendo Salice. in primo no. quòd imò non probet. Et eadem reſponſio poteſt adaptari ad illas ll. quanuis eas non afferat, remitto me ad eum in d. l. Si auia.

3 Quoad notabile † quod ex hac l. colligitur ad fi. videlicet, quòd valet argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, addendũ eſt, quòd ad hanc generalem allegationẽ ponit Iaſo plures inſtantias in l. Quæ de legato, §. titul. 1. & non reſoluit punctum, prout neque Dec. reſoluit in l. In teſtamentis, ff. de Regu. iuris. vbi illum tangit, ſed verior & perfectior reſolutio, quam viderim in hoc articulo eſt ea, quam ponit Dy. in l. Seruum filij, §. Eũ qui chirographũ, ff. de Lega. 1. ad quem Barr. ſeſe remittit ibidem. Et prædictam reſolutionem Dy. ſpeciatim & diſertè recitat ibi Albe. & ipſemet in l. Pactum inter hæredem, ff. de Pactis: licèt ibi ſit aliquatenus corruptus & diminut⁹. Et Ioan. Fab. (quanuis etiam in vno membro ſit imperfectus & mutilus) in prin. Inſti. de l. Suffia. cani. tollen. & ad prædictam reſolutionem Dy. refert ſe Bald. in l. Vna, C. eo. titu. de l. Suffia. in prin. & ad illam recurratur quum expedierit. Quia (vt dixi) non reperietur alia melior & cõpendioſior per aliquẽ ſcribentium, quem viderim, poſita. Addendus tamen eſt Alexand. conſilio. 61. incipiente, Super eo, col. 3. lib. 1. quem refert Dec. in l. In teſtamentis. nu. 7. eodemque vlti. ff. de Regu. iuris. Qui Alex. nu. 18. refert Guil. & Ang. in diuerſis locis.

Gloſſ. hìc approbatur communiter in ſolutione cõtrarij legis Cùm quidam, C. de Verbo. ſignifica. Et in quantum gloſſ. dicit de duobus reis debendi, ſtat corrupta ſecundum

dum Bald.& debet dicere, credendi,prout iſta l.ſoquitur.Item in quantum hæc gloſſ.dicit de recurſu per actionem negotiorum geſtorum habendo per vnum ex reis credendi in caſu iſtius l. contra alium qui præoccupauit in agendo, reprehenditur per omnes Doctor. ſecundum Pau.

Summarium.

1 *QVid interſe differāt legatarius mixtus exequutor,& merus.*

2 *Concordia Bart. ad ſe ipſum circa id quod tenet in l. Pecuniæ, de Ali.& ciba. lega.*

3 *Attēde ad ea,quæ ſequuntur pro intellectu legis Pecuniæ de Alimen. & ciba. lega. nam hîc diſcutitur ipſius intellectus meliùs forſan quàm alibi.*

4 *Fidei cōmiſſa deficientia non redeunt ad exequutorem,etiam non merum ſeu mixtum,ſed eadem redeunt ad legatarium ſiue expreſſum, ſiue tacitum,à quibus fuerint derelicta, ſi deficiant inquam, poſtquam conſtiterunt,ſeu ualuerunt etiam poſsibiliter tantum. i.potuerunt ualere uel conſiſtere,aliâs ſi ab ipſo initio omnino non conſtitiſſent,neq; ualuiſſent, redirent ad hæredem uniuerſalem,quouis modo deficiant,dum tñ non per teſtatoris pœnitentiam.*

5 *Reuocatio facta per teſtatorem de fidei cōmiſſo relicto à legatario, inducit etiā reuocationem ipſius legati directò & immediatè ipſi legatario relicti, ſicq; ſi fideicōmiſſum eo modo deficiat à principio uel ex pòſt facto,non redit ad legatarium ſed ad hæredem.*

6 *Intellectus huius l. ex quo manat declaratio notabilis ad d.l.Pecuniæ,uerſic. Diuerſa cauſa, p ſcriptores hîc & alibi,quod ſciam, intacta.*

7 *Quanquam merus exequutor nō habeat actionē contra hæredem,habet tamen officium iudicis.*

8 *Lapſus Roma.in allegatione iſtius glo.dum retulit eam alternatiuè contra cōmunem allegationem quæ de illa ſolet fieri hîc & ubiq;, uidelicet coniūctiuè ſeu copulatiuè, nam communis litera glo.eſt cum dictione ſeu.*

9 *Relictum diuiti pro anima uel ad alimenta non cenſetur relictum in,uel ad cauſam piam.*

10 *Relictum alimentorum factum per patrem filio naturali uel ſpurio etiam indigenti:non eſt propriè neq; exactè pium.*

11 *Relictum conſanguineo in dubio cenſetur ſibi factum intuitu conſanguinitatis ſolo, & non alio etiā pietatis.*

12 *Legatū factum cōſanguineo pauperi pro anima cenſetur ad piam cauſam relictum. ſecus ſi diuiti.*

13 *Legatum ad alimenta uel pro anima per filium matri relictū: ſi mater eſt pauper, eſt relictū piū.*

14 *Executor cum facultate diſtribuēdi bona amore Dei pro ipſius teſtantis anima poteſt nominare proprium filium illegitimum, ſi eſt pauper & nō demeritus:& idem uidetur dicendum in filio ſpurio ex identitate rationis.*

15 *Maior pietas exercetur erga conſanguineos pauperes quàm erga extraneos.*

16 *Filius naturalis non habet legitimam in bonis patris naturalis:& à fortiori neq; pater in bonis talis filij,ſecùs eſt in matre.*

17 *Veritas & ſubſtātia rerum non mutatur hominum denominatione.*

18 *Filio illegitimo legatario alimentorum incumbit onus probandi eſſe pauperem,ſi uelit legatum ualere tanquam pium.*

19 *Executor non habet actionem contra hæredem, & etiam nō nudus & ſic mixtus ſecundum Bart.*

20 *Executor ultimæ uoluntatis tenetur reddere rationem adminiſtrationis,& ſi quid penès eum ſupereſt tenetur reſtituere.*

21 *Relicta C.pro alimētis alicui ſi nō habeat neceſſe expendere niſi quinquaginta: reliqua quinquaginta debent cedere commodo ipſius alimentarij.*

22 *Executor uel diſtributor nominatus à teſtatore fungitur uice hæredis interim quod nominatur pia cauſa ab eo,& fit diſtributio inter pauperes: ſecundum unum intellect. Inno. & ſecundum alium qui eſt communis,eſt hæres directus nomine.*

23 *Pietas accipitur pro actibus miſericordiæ.*

24 *Executor teſtamēti nō poteſt alium loco ſui ſubſtituere:etiā ſi ſit diſpoſitū in teſtamēto p teſtatorē.*

25 *Priuatio non cadit,ubi non cadit habitus.*

L.Si quis Titio.

SI quis Titio decē legauerit, & rogauerit, vt ea reſtituat Meuio, Meuiuſque fuerit mortuꝰ: Titio cómodo cedit,non hæredis: niſi duntaxat Titium nudum miniſtrum elegit. Idem eſt, etſi ponas vſumfructum legatum.

HÆC

HÆC lex in princi. poteſt diuidi in tres portiunculas, in quarum prima loquitur de legatario, in ſecunda de nudo miniſtro, in tertia extenditur eius deciſio ad legatum iuris perſonalis ſeu mixti, ſcilicet, vſuſfructus. Secunda ibi, [Niſi.] Tertia ibi. [Idem eſt etſi ponas.] Summatur vt per Barto. & Doctor. Et ad text. & eorum quæ gloſſ. tradit intelligentiam præſeferédum eſt primò, quòd legatarius grauatus, item exequutor merus, necnon exequutor mixtus differũt inter ſe, vt hic per Bar. quod colligitur ex dictis eiuſdem hic inferiùs referendis. Ex quibus patebit, quòd non omnis legatarius grauatus onere fideicommiſſi, dicitur exequutor mixtus, & ècontra patet, vel patebit, quòd aliquando exequutor mixtus poteſt dici legatarius, vt quia per teſtatorem ipſi legata-
1 rio fuit iniuncta cura exequendi. †

Legatarius, merus exequutor, Itẽ mixtus, qd vel quomodo inter ſe diſſideant.

Præſeferédum item eſt id quod Bar. & Docto. tradunt claré, ſcilicet, quis dicatur legatarius, item & nudus miniſter vel nudus exequutor, & etiam quis dicatur non nudus, ſeu mixtus. Et in effectu Bart. vult, quòd is dicit legatarius, in quem verba legati diſpoſitiua expreſsè vel tacitè conferũtur, vt quando quis eſt habiturus cõmodum ex eadem re legataria: actu vel potentia ſiue aptitudine, vel vt dicit notabiliùs & elegantiùs Bald. ille qui non eſt nudus à cõmodo vel à titu. & ſic ſufficit, eum habere ſolũ titulum, vt dicatur legatarius: licèt non percipiat aliud cõmodum præter illum. Sed ille qui aliunde habiturus eſt commodum quomodolibet extra rem legatam (prout clarè Bar. exemplificat, & clarius Ange. de Perig. illum ſequutus) ille eſt exequutor mixtus. Nudus autem miniſter ſeu exequutor eſt per contrarium is, in quẽ verba diſpoſitiua ipſius legati expreſsè vel tacitè non conferuntur, neque aliquod emolumentum quomodolibet eſt habiturus ex teſtamẽto vel extra, & etiam eſt nudus ab omni commodo, & titulo teſtamenti, vel ipſius occaſione. Et quanuis legatarius habeat actionem contra hæredes, ex quo habet ex teſtamento titulum, ſecundum Bald. & Pau. de Caſtro, tamen merus exequutor nõ habet regulariter actionem contra hæredem, prout etiam tenet vel præſuponit gloſſ. hic. Et idem in mixto tenet Barto. hic, & ſequitur Pau. de Caſtro in dicta l. Si à pluribus: pariformiter per contrarium merus exequutor non poteſt conueniri: licèt legatarius ſic, vt in l. Firmio, §. 1. & ibi glo. ff. Quando di. lega. ce. vbi etiam Bart. Item exequutor non merus tenetur ſatiſdare. vt in l. Quidam teſtamento, §. penulti. ſuprà titu. primo. Sed merus exequutor minimè, vt in l. Diuus, ff. Si cui pluſquam per l. Fal. ſecundum Bart. hic & ibi. Et quatenus Barto. allegat dictum. §. penulti. aduertendum eſt, quòd text. non loquitur de cautione præſtanda per exequutorem, tanquam exequutorem, ſed de ea quæ præſtatur ab hęrede, tanquam ab hærede, de qua agitur in toto titulo. ff. vt in poſſe. lega. Ideo tex. ille non accedit ad propoſitum, & ita etiam tenet idem Bartol. in prædicta l. Diuus, vbi reſpondet ad text. in dicto. §. penulti. & concludit ſufficere cautionem, & ſic tenet ibi contra id quod hic tenet de ſatiſdatione. Quod videtur verius per l. Pecuniæ, vbi Bart. in. 2. oppo. ff. de Aliment. & ciba. lega. Et pro alia concluſione Barto. hic quæ habet, quòd ad exequutorem mixtum non redit legatum defectum, eſt tex.

tex. in dict.l.Pecuniæ,ſecunda parte. & ibi Barto.1. oppo. quanuis in prin. idem Barto. aliud videatur voluiſſe. Sed fortè ibi in princ. loquitur ſecundum quandam antiquorum opinionem,quam ibi refert Alber. † Vel me
2 lius dicendum eſt,quòd id quod Bar. dicit in princip: non diſcordat ab eo quod in prima oppoſitiõe dicit: quia in principio dicit ſimilitudinariè, ꝙ ille fuit,id eſt videtur electus, vt nudus miniſter. Et quòd illud verbum, fuit, quod eſt veritatis, exponatur ꝑ videt, quod eſt fictionis, patet ex eo quod Bar. poſtmodum dicit,quòd verè nõ eſt nudus,ſed mixtus:& quòd licèt recipiat commodum ex inſtitutione facta de eo pro ſua parte: nõ tamen debet illud ſentire ex ipſa exequutione per eum exercita vel exercenda: quum ſit mandatum gratuitum,vt ibi tenet gloſ. † Et quòd illa l.
3 Pecuniæ, in ſecunda parte, loquatur de exequutore mixto, tenet etiã Bar. hîc, & in l.3. oppoſitione item tertia, eod.tit.de Ali.& ciba.lega.& in l. Diuus,§. Si cui plus quàm per l. Falc. li. Et quod dicitur in eadem l. Pecuniæ, 2.parte in ver.[*Diuerſa cauſa*] in princip. ipſius,quòd tenetur ibi hæres cauere cohæredibus ſe reſtituturum eis ceſſantium partes, ſubdẽs rationẽ: quia diſtributio eſt res momentanea, &c. debet intelligi reſpectu portionũ ſuarum,id eſt cohæredum:nam reſpectu ſuæ propriæ portionis tantum quando defecerit legatũ redibit ad eũ pro ea portione vel rata ipſius, ex regula, l.Vnicæ,§. in primo,C. de Caduc.tollen.& tenet Pau.de Caſtr.in dict.l. Si à pluribus,in princ.ſ.titu.1. Principiũ verò illius l.loquitur in cohærede prælegatario,ſecundũ glo.1.&.2.ibi. Qui quidem cohęres & prælegatarius nõ tenetur cauere de reddẽdis partibus ceſſantiũ vel deficientium: quia pertinent ad eum vt ad prælegatarium, per tex.in hac l. Si quis Titio. Et idcirco quod in illius l. fine dicitur de verecundia,debet intelligi, vt ſit ſenſus, quòd eſſet pudor cohæredibus ſi peterent id,qđ eſt cohæredis eiuſdemq́; prælegatarij,id eſt legatum defectum propter mortem libertorũ alimentariorum. Et ad hoc tendit ſecunda expoſitio glo. ibi approbata per Dyn.& Alber. Et quòd lex illa in princip. hoc modo ſit intelligenda,ſcilicet in prælegatario eodemq́ue cohærede vltra glo.& Bart.ibi,tenet etiã Bart. in ead. l.Diuus. Sed ponderandum eſt verbũ [*Neceßitas*] in eadem l. poſitũ,quod ingerit difficultatem. Aut enim in cohærede eodemq́ue prælegatario grauato præſtare alimenta conſideramus tempus ante aditionem ſuæ portionis hæreditariæ: & tunc clarum eſt,ꝙ non tenetur præciſè ſeu neceſſariò adire; & conſequenter nec præſtare legatum. Aut poſt agnitionem eiuſdẽ portionis ante acceptationem prælegati,& idem,quia poteſt legatum repudiare adita hæreditate pro portione ſua,vt in l.Qui filiabus,§.fin.ſ.titu.1.& quanuis teneatur alij reſtituere: non tamen dicitur fraudem committere repudiando, vt in l. Qui autem, in princ.in verb.[*Sed & illud*].ff. Quæ in frau.credi. Similiter hæres deſignatus exequutor mixtus ante aditionẽ hæreditatis non tenetur acceptare officiũ exequutionis,ſed poſt aditionem ſic, vt tenet Barto. in l.1. colũ.2.ſ.iſto titu. Et ſic par ratio neceſsitatis videtur in legatario eodemq́; hærede poſt agnitum legatum, quæ eſt in hærede nõ prælegatario ſed exequutore poſt aditionem hæreditatis,qui(vt dixi)tenetur officiũ exequutionis acceptare. Niſi dicamus,quòd Iureconſultus conſiderauit maiorem neceſſitatem præſtationis in cohærede eodemq́ue

M prele-

prælegatario reſpectu reſtitutionis fideicommiſsi: quia tenetur reſtituere illud fideicommiſſario per actionem ex teſtamẽto: ſed exequutor mixtus vel non poteſt conueniri per fideicõmiſſarium ſecundum vnam opinionem Bart. hîc, vel ſaltem non conuenitur ſolus præciſe: quia etiam legatarij poſſunt, ſi maluerint, conuenire hęredem, vt in dict. l. Si à pluribus, ſed fideicommiſſarius conuenit legatarium tanquam habẽtem titulum ex teſtamento. Quæ omnia ſunt valde not. ad intellectum illius l. ſatis obſcuræ, & in cuius intellectu quoad rationem diuerſitatis, quam ponit ibi Iureconſultus inter primum & ſecũdum caſum, nunquam quieſcit animus.

Necnon † ad exequutoré non me
4 rum (redeundo ad pręmiſſa) hęc fideicommiſſa deficientia nõ redeunt, vt hîc, & in dict. l. Pecuniæ, neq; ad legatarium tacitũ ſecundum Rapha. qui idem tenet etiam in exequutore percipiẽte commodum ex eadem re. Et ſic vult q̃ iſta l. dum loquit̃ de legatario, nõ ꝓcedat in tacito: ſed hoc dubito. Et certè ṽba ſua in hoc dicto ſunt valde diminuta: & ſtatim. ſ. referens Bar. ſentit cõtrariũ, & re vera contrarium eſt de mente Barto. Sed talia fideicõmiſſa deficientia bene redeunt ad legatarium expreſſum vel tacitũ, ſi deficiant: poſtquam ſemel poſsibiliter conſtiterunt ſeu potuerunt conſiſtere. aliâs ſecùs, vt in l. Codicillis, in princip. ȷ̃. eod. titu. Nam tunc redeũt ad hæredem, vt ibi, & hîc in gloſ. vel etiam ſi quocunque alio modo fideicommiſſum deficiat, dum tamen nõ per teſtatoris pœnitentiam.

Sinautem † daretur pœnitentia ip-
5 ſius teſtatoris reuocatoria fideicommiſsi per ipſius reuocationem, reuocaretur etiam legatũ factum legatario vel prælegatario grauato tali fideicommiſſo. Et ſic non remaneret penès illum aliquid ex tali legato, vt probatur ex l. Filio, §. Matri, ȷ̃. de Adi. lega. Quem text. minùs bene allegauit gloſſ. hîc, in princip. ſecundum Docto. ſed glo. ibi in vna ſolutione cõmuniter approbata per Bar. ibi, & per eundem, & Doct. hîc, intelligit illum text. vt prædixi, & idem Paul. de Caſtro, & Docto. in l. Vna, §. Pro ſecundo, C. de Caduc. tollend. Cæteras autem diſsidentias inter vnum exequutorem & aliũ, facilè erit colligere ex remiſsionibus per Barto. Alberic. & Docto. traditis hîc. & vi. eundem Bar. in l. Solent, colum. 1. ȷ̃. de Alimen. & ciba. lega. vbi ponit alios duos caſus ſatisdationis præſtandę per exequutorem. Ponit etiam Alber. hîc de mandato poſt mortẽ collato, ad quod vi. Lapũ allega. 91. & Io. de Imo. in l. fin. ff. de Solut. & l. 10. titu. 10. Parti. 6.

Addendum eſt † quòd iuxta tertiã
6 differentiam ſuprà poſitam debet intelligi hæc lex de mero exequutore, qui non eſt hæres, vel ſi de cohærede intelligatur, tamen intelligi debet, quòd ad eum non redit fideicommiſſum deficiens pro aliorum portionib⁹, ex quo tenetur cauere: redit tñ ad eũ tanq̃ ad hęredem pro ſua parte vel portiõe, vt clarè colligit̃ ex ṽbis Paul. de Caſtr. in dict. l. Si à pluribus, in declaratiõe ipſius textuali. Et eſt de intẽtione tex. in dict. l. Pecuniæ, in ver. Diuerſa cauſa. ſ. allegata, vbi tex. non inficiatur quin poſsit ad exequutorẽ redire: non tanquã ad exequutorem, ſed tãquam ad hæredem pro ſua portione. Quæ eſt notabilis declaratio ad legem illam, & non tangitur à ſcribentibus hîc. Et quatenus Pau. de Caſtro, apoſtillat text. hîc poſt principium dum tex. dicit, [*Vt eam reſtituat Meuio*] & ſubaudit Paul. de Caſtro etiam in continenti, pace ipſius dixero, non

ro, non benedicit, vt patebit ex his quę dicam in l. Si quis quos, in tertio requiſito textuali, ff. eo. His prædeductis, in quantum glo. concludit, quòd merus exequutor non habet actionē
7 contra hæredem, approbatur cōmuniter per Docto. † Succurritur tamē ei officio iudicis contra eundem hæredē per legem Quintus Mutius, ad fi. ff. de Ann. lega. ſecundū Bar. & Docto. cōmuniter hîc. qđ reputat ſingulariter not. Ioan. de Imo. hîc quia inter actionē & officiū iudicis nō ſunt paucæ differentiæ, vt tradit Spec. plenè in titulo de Offi. omnium iudicū. & Io. Fab. Ang. & Moder. in princip. Inſti. de Actio. & reuera iſtud dictum eſt ſingu. nota. propter autoritatem Bar. & Doctorum eum ſequentium: quia dict. l. Quintus, in fin. non bene probat quod Bart. hîc dicit: & tamen idem tenet Bart. met in l. Lucius, §. Meuia, ff. ad Trebel. & ibidē Paul. de Caſt. idem ſequitur & declarat.

In eadem gloſſ. ibi, ſeu pro anima. Hanc glo. commendāt Bart. & Doct. hîc ad hoc, quòd legatum relictū pro anima, dicitur relictum ad pias cauſas: quod declarat Bal. pulchrè, vbi omnino eſt videndus in cap. vlt. ad fi. de Ferijs. Qui locus eſt recōditus, neque vnquam (quod ſim memor) vidi eum per Doctores relatum alicubi. Et quiá cōmuniter Doctores habue-
8 rūt literam glo. (vel pro anima) & ſic alternatiuè, † lapſus eſt Ludo. Roma. in auth. Similiter, col. 1. C. Ad leg. Fal. in allegatione iſtius gloſ. quum eam allegauerit ad oppoſitū eius, quod ſuprà retuli Bart. & Docto. ex ipſa elicere propter naturam alternatiuæ, quæ eſt vt ponat inter diuerſa, vt per gloſ. in rubri. ff. De iuris & facti igno. cū ſimil. Cui incōuenienti ſatiſfacit hîc Io. de Imol. & clariùs Ange. de Peri. licèt Ludo. Roma. non referant, quia fortè eum nō viderunt. Sed ſecundū communē literam, quam habemus cū dictione, ſeu, nihil dubij ſupereſt, neque eſt opus ſatiſfacere illi alternatiuę, quam Roma. habuit in gloſſ. ſui libri: quia, ſeu, eſt dictio coniunctiua quoad effectū, & appellatur ampliatiua vel copulatiua quoad ſenſum. l. Si ita quis, ff. de Auro & argē. leg. quia deſignat relatiuè vtrunque caſum, ſcilicet ſiue vnum, ſiue alterum. Vulgarizamus ſiquidem Hiſpano ſermone, [*agora eſto, agora lo otro,*] quod eſt idem ac ſi diceremus, [*eſto y lo otro.*] Et ſic glo. deſignat hîc æquiparationem amborū caſuum: & ad hoc glo. iſtam ſingularizat Bald. hîc, & pro ea expendit tex. in c. 1. §. Donare, Quā. olim feu. alie. pote. qui nō bene probat. Sed probat alius tex. ſcilicet in. §. Si vnum de prędictis, in auth. Vt cum de Appella. cognoſ. colla. 8. Quem Bald. ad idem pōderat in prædicta auth. Similiter. De quo tex. fecit etiam mentionem Ange. de Peri. hîc. & ad hanc gloſ. videndus eſt omnino Dec. in conſi. 72. Viſo puncto, nu. 3. vbi notāter dicit, quòd propriè & ſtrictè loquēdo diſpoſitio ad pias cauſas eo tantùmmodo caſu dicitur, quando pro anima defuncti relinquitur per hanc gloſſ. Si autem non concernat fauorem animæ defuncti teſtantis, non dicitur propriè ad pias cauſas relictū, vt ibi per eum,
9 quem vi. Limitant tamen Doctor. hanc concluſionem glo. † niſi relinqueretur diuiti pro anima, & eodem modo limitatur ſequens conclu. glo. quaten⁹ vult, quòd pariformiter cauſa alimentorum eſt pia. Nam debet etiam intelligi, niſi alimēta relinquerentur diuiti, & quòd dicatur cauſa pia relictum ad alimenta, eſt tex. in. l. Mella, §. 1. in ver. [*Sed et ſi generaliter.*] ff. de Alimē. & ciba. lega. quem Roma. cōmēdat in eadem auth. Similiter, col.

2.& in l.Si cùm dotem,§.Si maritus,ff.
Soluto. Matri. Nam vt ille tex.loqua-
tur in cauſa pia propriè ſumpta,eſt(vt
prædixi) intelligendus in relicto ali-
mẽtorum facto pauperi, vt proximè
dixi. Et eſt etiam tex. optimus in ca-
no.Si qs dereliquerit.30.diſt. vbi Do
minicus notab. loquitur,cuius dicta
ferè ad verbum recitat Præpo. Alexã.
ibi prout & ſępe aliàs in eodem libro
facit. Et idẽ qd Doct. hîc;tenent ipſi-
met ibi,in limitatione iſtius glo. ſcili
cet quòd alimenta relicta diuiti, etiã
pro anima,non dicunt relicta ad pias
cauſas.Et tenent Ange. & Ioann.de
Imol.in l.Dinus pius,ff. Ad leg. Falc.
& eſt gloſſ.optima, quam ibi notant
Bal.& Pau.in l.Illud, C.de Sacroſan.
Eccle.in parte, Alia cauſa, prope ini-
tium.Et tenet hîc expreſſim Bald. in
ſuprà proxima quęſtione iſtius gloſſ.
Hoc tamẽ quod vult cõmunis ſcho-
la,ſcilicet quòd relictum perſonę in-
digẽti vel inopi pro anima eſt pium,
vltra ſcribẽtes hîc eſt intelligendũ, †
10 niſi alimenta relinquerentur per pa-
trem filio ſpurio, vel naturali etiam
pauperi: quorum alimẽtorũ de iu-
re canonico talis fili⁹ eſt capax, vt in
cap. Cùm haberet,in fi.de eo qui du
xit in mat. quam pol.per adul. Tale
nanq; relictum non cenſetur eſſe fa-
ctum ad piam cauſam: quia licèt pa-
tris erga filium ſit pietas:tamen non
eſt pietas propriè & ſtrictè ſumpta.Et
ſic pro anima à qua denominantur
pię cauſę,vt ſuprà dixi poſt Decium.
hoc eſt,dicitur quædam naturalis cõ
paſsio erga filium : nõ autem religio
erga Deũ,prout ꝓpriè ſumitur pie-
tas ſecundum Bald. ſingulariter in l.
1. in repe.num. 29.C. de Sacroſanct.
Eccle.Pro quo etiam facit hæc ratio.
Nam cùm pater ſecundum æquita-
tem canonicã prædicti cap. Cùm ha
beret, neceſſariò teneretur tali filio
ſpurio vel naturali alimẽta relinque-
re,& ſic fuerit debitor neceſſarius,in
dubio viſus eſt reliquiſſe animo cõ-
penſandi, vt in dict. l. Si cùm dotem,
§.Si pater, ff.Solut.mat. vbi Barto. &
Docto. notant.Et ſic potius videtur
reliquiſſe animo exonerãdi ſeipſum
ab obligatione legali neceſſaria prę
ſtandorum alimentorum, qua tene-
batur: & conſequenter intuitu ſan-
guinis quàm intuitu ſeu reſpectu a-
nimæ,& ſic propter Deum. Et iſtud
fundamentum videtur etiam fuiſſe
de intentione Bald.vbi ſuprà. Sed de
hoc vide quod.ff. ſubijciam in ſalua-
tione ad eandem deciſionem Bal. in
verſ.Si autem velimus.Pro Bald. etiã
11 adduci poteſt. † Nam relictum con-
ſanguineo videtur in dubio relictum
intuitu conſanguinitatis: nõ autem
alia ratione,etiam pietatis:& ſic non
contemplatione animę teſtatoris,vt
in c. Requiſiſti, de Teſta. & in cano.
Pontifices.12.q.3.in l. Tutor, §.Quę
tutoribus, ff. de Admi. tuto. vbi plus
probat, quòd etiam ſi legatarius con
ſanguineus legantis pręſit loco pio,
cenſebitur nihilominus ſibi relictũ
potiùs contemplatione ſanguinis, q̃
pietatis vel animę relinquentis. Sed
prędicta deciſio Bald. in d.l.1. de Sa-
croſanct. Eccle. videtur valde dubia
ex eo quod tenet idẽ Bald. poſt Spe.
ibi per eum allegatum in dict. auth.
Similiter,C. Ad leg. Falc. numer. 3. in
ver. Et not.vbi ſubdit in terminis ꝓ-
12 pè noſtris, † quòd legatum factum
conſanguineo pauperi pro anima cẽ
ſetur ad piam cauſam relictum:limi-
tãs hoc modo glo.in d.l.Illud,in prin.
quæ glo.ſecundum eum & commu-
niter Docto.ibi & hîc loquitur in le-
gato facto cõſanguineo diuiti. Et idẽ
quod Bald.in d.auth.& adhuc ꝓpiùs
ad rem noſtram tenet Io.And.in ad-
di.ad Spe.in tit.de Inſtru.edi.§. Nũc
verò

Agitur d veritate,vel verificatione prędictę deciſionis Bal.

verò aliqua, in fine, ſuper addi. in parte, legatur, vbi referens quandam diſputationem Guido. de Suza Doctoris priſci concludit, † quòd legatū ad alimēta vel pro anima per filium matri relictum, ſi mater eſt pauper, eſt re lictum pium. Secùs ſi eſt diues. Item & contra prędictam deciſionem Bal. in eadem l. 1. C. de Sacroſanct. Eccle. facit optimè quod tenet Paul. de Caſtro in l. Si is qui ex bonis, ſ. de Vulga. & pupilla. argu. illius legis dicens, † quòd ſi pater fuiſ relictus exequutor in teſtamento alicuius cum facultate ſibi conceſſa per teſtantem, quòd poſſet bona eius amore Dei pro ipſius teſtatis anima diſtribuere, prout ſibi viſum fuerit, poterit idem exequutor proprium filium illegitimum nominare ad tale relictum, ſi talis filius eſt pauper, & meretur, id eſt nō demeretur. Et idem quod Pau. tenent ibi Alexā. & Iaſo, ſicq; volunt hi Doctores, quòd diſtributio quæ facienda eſt ad piam cauſam, poteſt fieri in filium naturalē pauperē, & ſi ita fiat, dicitur facta ad cauſam piam. Et quāuis deciſio Pau. de Caſt. meli⁹ faceret ad rem noſtrā, ſi loqueretur in filio ſpurio teſtatoris: tamen quoad rationis identitatem, quia vtrobiq; cenſetur relictum filio illegitimo eſſe pium, in vtroque caſu idem videtur dicendum. Præterea cōtra Bald. in eadem l. 1. videtur bonus tex. in ſ. allegato canone. Si quis dereliquerit. 30. diſt. vbi probatur, quòd obligatio qua patet tenetur alere proprium filium dicitur manare ex cauſa pietatis, & in eius exercitio & exequutione conſideratur pietas, quam ſi pater exercere omiſerit erga filiū, indicitur ei anathema per illum tex. & ſic eſt cauſa pietatis ſtrictè ac propriè ſumptæ, vt iura canonica & forum conſcientię accipiunt pietatem.

13 (margin, beside "ris priſci concludir") — 14 (margin, beside "& pupilla")

De eadē re. Tamen quia cum Bald. in dict. l. 1. tenet Alex. in dict. l. Diuus, & in addi. ad Bar. in eadem l. 1. & in l. Alio, col. 2. ſ. de Ali. & ciba. lega. in addi. etiam ad Bart. & non reperio aliquem ſcribentem reprehēdentem prædictam deciſionem Bald. quanuis anxiè nimis ac ſolicitè in contingentia facti inueſtigarim: ideo in hoc aſsiduo puncto videtur præter ſcribentes ſic poſſe concludi: videlicèt, quòd quando legatū, relinquitur conſanguineo pauperi ſimpliciter, circūſcripta vel omiſſa commemoratione pietatis, procedat deciſio Bald. in dict. l. 1. Necnon ea, quæ ſuprà in fauorem ipſius adducta fuere. Sed ſi in tali relicto exprimeretur cauſa pietatis, vt pro anima vel ad alimenta: quia eo caſu ineſt ipſi relicto cauſa pietatem concludens, ſcilicet paupertas, tunc legatum videtur factum ad pias cauſas. Et hoc ferè in terminis tenet Ludo. Roma. aliud tamē agens in dict. auth. Similiter, col. 2. dicensq; ſe ita intelligere glo. in c. 2. de Sepul. eo quòd per voluntatem teſtatoris expreſſam ceſſat præſumptio, quę ex conſanguinitate aliàs inſurgebat. Ad quod facit, quod dici ſolet, quòd per prouiſionem hominis ceſſat legis prouiſio. l. ſi. C. de Pact. cōuen. Quo caſu, id eſt quādo ſpeciatim exprimitur cauſa pietatem referens, non poteſt bene procedere, quod Bal. vbi ſuprà tenuit: quanuis Rom. eum non memoret. Et licèt Alex. (vt dixi) in prædicta l. Diuus ſequutus fuerit Bald. tamen fortè, ſenſit idem quod Roma. dum allegauit Io. And. in loco ſuprà per me adducto. Neq; obſtat ratio, quam pro Bal. ſ. feci de animo cōpenſandi, &c. quia reſpondetur, eam procedere in relicto facto conſanguineo pauperi ſimpliciter. Secùs (vt dixi) ſi exprimeretur ſpecificè vel effectu cauſa pietatis, vt quia legaſſet pro anima vel ad alimenta, vel, vt aliàs ſolet di-

Reſolut'o vltra Doct. i præſenti, in hoc ancipiti arti. Aqua tā poſtea receditur, ver. Et ſic Abſolutè videtur concludendum.

let dici, amore Dei, vel intuitu aut cõtẽplatione pietatis (quod in idem recidit) perſonæ coniunctæ pauperi: quia tũc (vt eſt iam dictum) ineſt ipſi legato cauſa pietatis, vel cauſa pietatem concludens, quæ eſt ipſa paupertas. Ideo videtur tale legatum ad pias cauſas relictum, non autem contemplatione ſanguinis: & conſequenter neq; contemplatione neceſsitatis inducentis præſumptionẽ compenſationis, vt eſt iam dictum poſt Roma. Et hoc idem videtur voluiſſe Bal. Vnde puto Romanum fuiſſe conſiderationem bimembrem ſuprà relatam mutuatum in eadem l. 1. col. 2. in lect. eod. titu. de Sacroſan. Eccle. per gloſ. in dict. cap. 2. de Sepul. quã eo modo intelligit. Sed quamuis prædicta reſpõſio Romani quæ (vt dixi) fuit Bald. videatur ſatis ſuſtentabilis, & colorata in ſeipſa, tamen in propoſito iſto non eſt ſolida. Imò potiùs videtur generaliter dicendum, quòd relictum factũ pauperi ſpurio vel illegitimo relinquentis, ſiue ſpurius, ſiue naturalis ſit, aſcendens, ſiue deſcendens, ſiue tranſuerſalis ipſius relinquẽtis, indiſtinctè cenſeatur eſſe relictum ad piam cauſam. Et ſic abſolutè videtur concludẽdum cõtra Bald. Et iſtud videtur fuiſſe de intentione Ioan. And. in prædicto loco, ſcilicet, in addi. Spec. in titu. de inſtru. edi. §. Nunc verò aliqua, in ver. Et ſcias quòd inter relicta, in addi. incipiente, Ad iſtum caſum. Quã additionem (vt dixi. ſ.) Alexã. allegat in ead. l. Diuus, & commendat Iaſo in ead. l. 1. de Sacroſan. Eccle. in lect. col. vlt. Et eãdem ſequitur etiam Petr. de Peru. in tracta. cano. Ep. 1. queſt. prin. 14. arti. Idemq; in effectu & reipſa tenet Panor. in rubr. de Teſtamẽ.

15 † Nã maior pietas exercetur erga conſanguineos pauperes, quàm erga extraneos, vt in cano. Non ſatis. 86. diſtin. Quem text. varijs in locis commendat Abb. ſignanter in cap. 1. ad fin. de Cohabita. cleri. & mulie. Vnde patet, quòd Ioan. And. & ſequaces loquuntur in terminis adhuc fortioribus: videlicet in matre, cui non ſolùm in bonis filij naturalis debentur alimenta, ſed etiam legitima, vt patet ex l. Hac parte, ff. Vnde cogna. & ex l. Humanitatis, & l. fin. C. de Natu. libe. coniuncta glo. ordina. in l. 1. in prin. ff. de Bono. poſ. cõtra tabu. Quibus habetur,

16 † quòd filius naturalis non habet legitimã in bonis patris naturalis, & à fortiori neq; pater in bonis talis filij. Secùs in matre, vt in dict. l. Hac parte. Ad hæc in terminis facit quod tenet Franc. de Aret. in l. A filio hærede, in princ. ſ. de Legat. 1. vbi expreſsè concludit cum Ange. in dict. l. Nam & ſi parentibus, & allegat & approbat decisionem prædictam Ioan. And. & tenet, quòd legatũ factum à filio patri vel matri, tunc dicitur eſſe pium propriè & abſolutè, quando pater & mater ſunt pauperes, aliàs non dicitur piũ, niſi largè. & ita intelligit. l. Si extraneo, in prin. ff. de Vſufr. Et dicit ſe conſuluiſſe in his terminis. Et iſtius intentionis videtur fuiſſe idem Bald. in dict. l. Illud, in prin. num. 1. eo. titu. C. de Sacroſan. Eccl. à verſ. Quod intelligo verum, vſq; ad ver. Quid de eo quod relinquitur fraternitatis, &c. excluſiuè. Neq; his obſtat, ſi fortè diceretur, quod Ioan. And. & ſequaces loquuntur, quando fuit relictum matri pauperi per filium ad ſubleuationem vel ſuſtentationem ſuam, hoc expreſſo, quòd relinquebat pro anima ſua, & ſic vt opinio Doctorum ſubintelligatur prout ſuprà dixi, Ludo. Roma. concordare in prædicta auth. Similiter, quia ad hoc reſpõ. quòd ſicut quãdo relinquitur filio, vel cõſanguineo diuiti expreſsim pro anima, legatum non

Diluitur obiectũ cõtra hãc generalẽ cõcluſionẽ per quã fuit receſsũ à prædicta Bald. deciſione.

non propterea eſt pium vt atteſtan-
tur Barto. Bald. Paul.de Caſtr.& Sali
ce.in eadem l. Illud,in ipſius intelle-
ctu, pari ac punctuali ratione nõ eſt
attendendum, an exprimatur pro a-
nima quãdo fit filio pauperi . Solum
enim conſiderãt Docto. vt legatum
dicatur pium, an relinquatur ad ali-
mẽta conſanguineo pauperi, qui ve-
rè eſt pauper: & ſic attendunt ſolam
realem exiſtentiam paupertatis: &
tunc cẽſeatur legatum pium : an nõ
ſit verè pauper,& tũc vt dicatur piũ,
non conſideratur expreſsio pro ani-
ma:quia propter ſolam talem expreſ
ſionem non debet cenſeri pium. Ar-
gumen.text.ſingu.& eius quod Bar.
per eum ibi ad fin. dicit in l. Si fortè,
ff.de Caſtren.pecu. vbi probatur, †
17 quòd veritas & ſubſtantia rerum nõ
mutatur hominum denominatione
cum multis nota. concordantijs iu-
rium & autoritatum Docto. traditis
per Andr. Tiraque. in ope. retractus
char.273. nume.34.cum ſequent.Et
iſta eſt vera & ſolida reſponſio, & eſt
cõmune prẹſuppoſitum Doctorum
in dict.l.Illud,in ſaluatiõe glo. ibi, &
Bald.& Docto.hîc in eodem propoſi
to. Et tenet etiam Ancha. conſi. 19.
Et ex his concluditur deciſionẽ Bal.
de cuius diſcuſſione agimus, in dict.
l.1. iure non probari ,& conſequen-
ter non eſſe tenendam, neq; concor
diam Romani eſſe ſolidam, vt ſupe-
riùs dixi. Si autẽ velimus ſaluare præ-
dictam deciſionem Bald. in dict.l. 1.
poteſt dici,quòd Bald.loquatur in ca
ſu,vbi pater legat filio naturali alimẽ
ta propter Deum , vel pro anima, &
non conſtat eum eſſe pauperem,vel
fortè cõſtat oppoſitum,id eſt eſſe di-
uitem. Vbi verò per probationes de
hoc conſtitiſſet,ſcilicet,eum eſſe ve-
rè pauperẽ,non diffitetur Bald. quin
veritas præualeat præſumptioni re-

Excuſatur ꝓ dicta deciſio Bal. vt procedat in caſu de quo hic.

ſultanti ex naturali compaſſione ſan
guinis,in qua ipſe fundat deciſionẽ
ſuam:quum præſumptiones veritati
cedant, vbi de ea per probationes cõ
ſtat.l. Si non conuitij,C. de Iniu.& l.
3.C.de Li. prẹte.& in cap. Lator, qui
filij ſint legi.& in l.Siue poſsidetis,C.
18 de Proba.cum alijs. †Incumbit ergo
huic filio illegitimo eidemq; legata
rio alimentorum,ſi res in dubium re
uocetur,onus probãdi ſe eſſe paupe-
rem,ſi velit legatum valere tãquam
pium,& habere prærogatiuas pieta-
tis propriè & exactè ſumptæ.Et indu
biè ſi verba Bald.rectè ponderarẽtur,lo
quit̃ propriè in hoc caſu,cũ ſit notiſſi
mum,quicquid.ſ.tetigi (poſtq̃ retuli
deciſionẽ Bald.) q; quãdo verè cõſtat
de paupertate,nõ videt̃ pater idemq;
teſtator habuiſſe animũ compenſan
di cum debito, & ſic eadẽ obligatio
iuridica alẽdi filium remanet in ſuo
vigore & efficacia:ex qua quidẽ obli
gatione poſſet iſte fili⁹ naturalis ſuo
iure ꝑ officiũ iudicis agere ad alimẽ-
ta,ſi eam viã proſequi maluiſſet. Nec
non ſi vellet poſſet actionẽ ex teſta-
mento ad legatũ alimentorũ inten-
dere, tamẽ debet eſſe contentus al-
terutro remedio, vt in l. Quod in hæ
redẽ,§.Eligere,ff.de Tribu.actio. Qđ
enim dicitur q; qñ creditori legat de
bitor, videt̃ in dubio legaſſe animo
cõpenſandi, vt tenet Bart.& Doct.in
l.Huiuſmodi,§. Cũ pater,ſ.tit.1. op-
poſi.2.& in dict.l.Si cùm dotẽ,§. Si pa
ter,& Pau.de Caſt.& Sali. Alex. Cor-
neus & Moder.poſt Bar.Bal.& Doct.
antiquos ibidẽ in l.Si cõpenſandi, C.
de Hẹre.inſt.intelligitur niſi de volũ
tate teſtantis cõtraria conſtet ſaltem
per coniecturas.ſ. q; noluerit compẽ
ſationẽ fieri ſecundum Bart. in dicta
2. oppoſi. in ver. Vel verius, prout in
iſto propoſito conſtat: quia cũ pater
legat filio ſpurio verè pauperi potiùs

Tollit fundamentũ ſupra factũ ꝑ deciſione ſuprealleg. Bal.

videt̃ habere rõnẽ pietatis & aĩq̃, q̃ ſãguinis preſeferre cõſiderationem. Et iſta ſunt ſummè cõmẽdãda ac memorabilia: quia fortè, imò ſine forte, alicubi nõ ita reperient̃ diſcuſſa. Et hæc ſcripſi dum primò legerẽ iſtũ titu. Ex quibus vnà cum alijs articulis confeci quãdam iuris allegationem, quã iuris informationẽ vocãt. Et poſt longã & acrem controuerſiã partium collitigãtium in regia cãcellaria diu depugnatã lata fuit ſentẽtia in gradu vltimo reuiſionis quã [de reuiſta] vulgo appellãt, per decem auditores eiuſdem cancellariç, per quã fuit comprobata opinio, quã ſuperiùs fulſi contra Bal. in fauorẽ cuiuſdã notarij clauſtri iſtius Salmantinç vniuerſitatis, cognomento Fran. Cornejo, pro quo iſta & plura alia allegaueram, & fuit reuocata quædã ſententia quç aduerſus ipſum primò fuerat lata in eodem regio auditorio in priori gradu, quem [de uiſta] appellant, per quatuor auditores antequã meã iuris allegationem vidiſſent: quia eam poſt primam ſententiam confeci Anno domini. 1539. In cæteris autem ad hunc articulum pertinentibus remitto me ad illam allegationem, quã hìc inſerere potuiſſem: ſed quia videtur mihi impertinẽs ſpeculatiõi, cui ptincipaliter in hac lectura ordinaria incumbimus, alienas materias adiungere ſuperſedẽdum hac in re duximus. Non enim in hiſce lecturis ordinarijs materiæ trahendę ſunt p capillos vſq; ad immẽſam prolixitatem, vt aliàs inquit Aretinus ſtomachatus de præceptore ipſius Ludoui. Roma. in l. Sciendum, 11. colum. ff. de Verbo. obligã. & vtinam prauus hic mos non inualuiſſet inter moderniores Hiſpanos, qui hoc ptçtextu replent chartas iuris allegationibus impertinentibus. Et quod magis condolendum eſt frõte perfricta ceu corniculæ Æſopicæ alienis plumis ſeſe plebeculæ inſciæ oſtentãt & venditant.

Redeundo ad præmiſſa in quantũ
19 glo. hic vult, † quòd nudus exequutor nõ habet actionem contra hæredem, eam tenet Bart. extendendo eam etiã ad non nudum, & ſic ad mixtum, & dicit Raphaël iſtud communiter approbari: licèt ipſe loquatur de exequutore ſimpliciter, & non aperiat de quo: ſed ſatis eſt eũ loqui generaliter, cùm comprehendat vtrunq;. Albe. tamen in mixto videtur tenere quòd habeat actionem: & dicit hoc cõmuniter approbari per Doct. antiquos in l. Nulli, col. 4. C. de Epi. & cle. ſed in quantum allegat Specu. in titu. de Inſtru. edi. §. Nunc verò aliqua, ver. & ſcias, quòd omnis exequutor qui recipit commodum ex teſtamento habet actionem, fallitur. Quia Specu. non ita generaliter loquitur, ſed ibi primò loquitur de participe in re legata, qui eſt legatariꝰ, vt hic etiã tenet Bar. Et poſtea loquit̃ de exequutore, cui pro præmio legata eſt falcidia, id eſt, quarta legatorum, qui etiam eſt particeps, & cõcurrit cũ omnibus legatarijs in rebꝰ legatis. Argum. l. Linea margaritarum, ꝟ. Ad leg. Falci. & ita intelligitur l. 4. titu. 10. Part. 6. in ſecundo caſu, quem excipit, id eſt de exequutore collegatario vł participe in legato eiuſdem rei, vel pluriũ rerum cum alijs legatarijs. Non autẽ loquitur Speculator de exequutore mixto, ſed (vt dixi) in participe legatorum alijs relictorum: vel quãdo in eadem vltima voluntate fuit factum ſibi legatum vnà cum exequutione, vt in hac l. Si quis Titio, r. reſpon. Et ita etiam exponi debet verbũ, [en uno] poſitum in dict. l. Partitę. Putarem tamen, quòd licèt illa lex alios caſus præter illos quatuor ibi nominatos excludat, quòd eſſet ſupplenda per prædictam opinionem, quã dicit eſſe communẽ

Ad L. 4. titu. 10. Part. 6.

Alber,

Albe.in ead.l.Nulli,ſcilicet,q́ actio da
tur mixto exequutori: quia illa exce-
ptio non excludit caſus ſimiles,vt per
glo.in l.Ob æs,C.de Præd.mino. cum
ſimil.& tradunt Alex.& Moder.in au
then.Non licèt,in illius extẽſione, C.
de Lib.prçte.Si autem opinio Bar.eſt
cõmunis, vt inquit Rapha. (prout cã
credo eſſe,& tenendam)vt non detur
actio,ſupplebitur ille caſus mixti exe-
quutoris ad illam l.per officiũ iudicis,
vt hîc extendit Bart.glo. iſtam,vt.s̄.in
prin.huius verſ.Et redeũdo addidi.Et
q̄quã Rapha. dicat, q́ parum impor-
tat, vel competere actionem,vel offi-
cium iudicis: tamen dicendum eſt, q́
imò multum ſecũdum Ioan. de Imol.
(q etiã tenet opi. Bar.dũ ſupplet de of
ficio iudicis) propter multas & varias
differentias,quæ ſunt inter actionẽ &
officiũ iudicis,de quibus per Ange. &
Moder.in prin.Inſti.de Actio.vt.s̄. di-
xi. Addendum eſt etiam ad prçmiſſa,
q́, licèt merus exequutor non teneat̃
hæredi cauere, vt in dict.l. Diuus,j̄. Si
cui pluſquam per leg.Falc. tamẽ ſi nõ
exequatur,tenetur ad reſtitutionem
pecuniç, quã accepit ꝓ exequutione
faciẽda,vt in l. Si hçres, ff. de Cõdi.ob
cauſ.& ibi glo.dicit,q́ ſi nudus execu-
tor facit id qđ ex pecunia fuit iuſſus
facere per teſtatorẽ,& min⁹ cõſumat,
pecunia reſidua poteſt ab eo ſimiliter
condici,per l. Luci⁹, §. Peto à te,ad fi.j̄.
iſto tit.Et per hãc l. Si quis Titio,volẽ-
tẽ q́ apud nudũ executorẽ non debet
reſidere quicq̃ emolumenti, ꝓut glo.
in eod.§.A te peto,intelligit,quã Pau.
de Caſ.ibi ſequit̃,q̃uis Bar. aliud velit.
Et ex d.l.Si hçres cũ glo.not.ibi Bal.&
20 idẽ Pau.† q́ executor vltimæ volunta
tis tenet̃ reddere rationẽ adminiſtra-
tionis:& ſi quid penès eũ ſupereſt, te-
net̃ reſtituere. Et dicũt eſſe caſũ quo- *Caſus freq̃n ter eueniẽs.*
tidianũ,& eſt videnda glo.in d.§. A te
peto,aliàs Peto a te, allegans in id bo-
nas ll. inter quas ponderãdus eſt text.
in l.Quibus diebus,§.vlti.j̄. de Condi.
& demõ.quem vnà cũ alijs illa glo. al-
legat. Ex quo not.ibi Soci.vlti.not. q́
vbicũq; pecunia relinquitur, vt ex ea
aliquid fiat,vel conſtruat̃, tota eſt ex-
pẽdenda: neq; debet aliquid ex ea ce
dere lucro legatarij,quod dicit proba-
ri ex illa litera in verb. [*conſumeretur*] ſed
iſta ponderatio Socini videtur quodã
modo repugnare omnibus ll.allegatis
in glo.in d.§. Peto à te.Nam ſi ſemper
tota pecunia eſt conſumẽda, quonã-
modo illæ ll. poterunt verificari dicẽ-
tes,ſeu quatenus dicunt, q́ reſiduum
eius quod nõ conſumitur cedit lucro
hæredis,& non miniſtri ad cuius on⁹
fuit iniunctũ,vt conſumeret̃? Et quia
iſte artic.eſt quotidianus,& non bene
reſoluit̃ per Doct. ex dictis ſcribentiũ
collectis ad inſtar diſtinctionis ꝑ Vin-
cent. de Peru. poſt Alexã. ibi,in l.1.§.
De impenſa,j̄. Ad leg.Falci. videntur
in eo tres caſus conſiderandi. Primus *Reſolutio memorabilis in hoc articu. aſſiduè contingibili per diſtinctionẽ trium caſuum.*
eſt, quando teſtator iuſſit certam pe-
cuniæ quantitatem expendi in re ali-
qua, vel in aliquo opere:& tũc ille,cui
fuit iniunctũ onus expẽdendi, debet
totam pecuniam expendere ſecũdũ
Rapha.Cu.Alex.& Vincen.in eod. §.
De impẽſa,contra glo.ibi,& ita loqui-
tur tex.ponderat⁹ per Soci.in ead. par
te,[*Conſumeretur,*]in dict. §. fi. legis Qui-
bus diebus,quo caſu videt̃ non debe-
re fieri vim.An habẽs onus expendẽ-
di pecuniã per teſtatorem taxatã, ſit
legatarius prout erat in dict. §.vltim.
vt quia verba diſpoſitiua fideicõmiſſi
fuerunt in eum collata, ſecundũ com
munem doctrinam Bart.& Doct.hîc:
An verò ſit nudus miniſter. Secũdus
caſus eſt, quando teſtator non ta-
xauit certam quantitatem pecuniæ
conſumendam, ſed tantùm deſigna
uit opus, in quod expẽdi deberet,tali
deſignatione: quç veriſimiliter infer-

ret deſignationem quantitatis expendendæ, vt quia dixit, volo, quòd hæres meus præſtet Titio pecunias, ad extruendum tale ædificium talis longitudinis, latitudinis, & formæ, tali loco, & ſitu: & tunc etiam videtur ſaltem effectu, & re ipſa taxata certa quantitas pecuniæ, id eſt ea quæ taxabitur, vel declarabitur pro tali ædificio extruendo, & vt in eo cõſtruendo expendatur. Et in hoc caſu ptout in præcedenti tota eſt expendenda, cũ paria ſint, vel teſtatorẽ à principio quantitatẽ exprimere, vel ex pòſt facto eiuſdẽ quãtitatis fieri declarationẽ: & ſic nõ poteſt tractari de reſiduo pecuniæ nõ cõſumptæ: cũ (vt dixi) tota pecunia, quæ fuerit declarata ad talis operis conſtructionẽ, ſit expendenda & conſumenda. Nam quemadmodũ in caſu præcedente quantitas à principio de ſe eſt certa: ita hoc caſu debet cẽſeri certa, habita ratione ſumptus, & valoris ædificij ad quãtitatẽ expendendã: licèt non taxatã per teſtatorẽ à principio. Quia (vt dixi. §. proximè) vterq; caſus habet parem rationẽ, vt probatur ex. l. 1. 2. tñ. §. eo. cum l. fi. in ratione ſui, C. de Falſa cauſa adiect. lega. vbi id notãt Bal. Sali. & Cor. & facit quod Bart. notat in l. Ait prætor, §. 1. per illum tex. vbi multa tradunt Alex. Iaſo, & Vincen. ff. de Re iudi. & quod notat Bart. in l. Vna, nu. 4. C. de Senten. quæ pro eo quod in te. profe. Nam & in bono ſimili, & ad hanc rem ſatis conducẽte, habemus quod qui promittit intereſſe, verè & propriè promittit eã quãtitatem, quæ poſtea probabitur pro intereſſe, vt tenet ſingulariter Bald. conſilio. 212. cui initium, Ea quæ veniunt, &c. libr. 5. motus ratione quæ ex dictis iuribus ſumitur: ſcilicet relationis de vna diſpoſitione ad aliã. Sequitur Decius commendans conſilio. 449. col. fi. & conſilio. 539. colũ. etiam fi. ſic in propoſito noſtro teſtatot iubendo extrui ædificium certæ formæ & ſtructuræ, conditionis, ac qualitatis, videtur à primordio exprimere implicitè valorem & ſumptũ ex pòſt facto declarandum ad ipſius ædificij neceſſariam cõſtructionem ſeu confectionem. Cùm itaque forma ſit in ſe indiuidua. l. Si is qui, 400. §. Quidam legata, ff. Ad l. Fal. non videretur defuncti voluntatem adimpleri poſſe: niſi opere (ſecundum formam per eum deſignatam) conſumato, ac examuſim perfecto: & in antecedens neceſſarium tota pecunia ad illud extruendum neceſſaria conſumeretur.

Singul. not. ad promiſſiones quæ fiunt quotidie, de intereſſe implicitè, & ſimpliciter facta de ipſo poſtea liquidatione per probationes.

Tertius caſus eſt, quando non cõſtat de taxatione pecuniæ relictæ per teſtatorem ad expedendum, vt quia non fuerit certa per ſe, vt in primo caſu: neque per relationem ad aliud, vt in ſecundo caſu proximo præcedenti, id eſt per relationem ad ipſum opus vel ædificium certæ formæ deſignatæ cõſtruendum. Vt puta quia teſtator fortè iuſsit hæredem dare Titio certam pecuniam ad aliquod mediocre ædificium cõſtruendum: vel ad aliquod opus faciendum arbitrio ipſiuſmet Titij: vel fortè legata fuit ſibi certa pecunia ſimpliciter & abſolutè ad monumenti extructionem, vel ad capellam, vel ſepulturam extruendam. Tunc enim videntur poſſe verificari omnes leg[illegible] in gloſſ. allegatæ in dicto. §. Peto à te, vnà cum caſu eiuſdem. §. vt fiat diſtinctio ſecundum glo. & Paul. ibi, & ſecundum prædictos Doctores in eodem. §. de impenſa: videlicet, quòd ſi Titius grauatus expendere, ſit legatarius: poſſit retinere ſuperfluum. Sin autem ſit nudus miniſter, minimè: ſed reſiduum redit

dit ad hæredem. Argument. etiam iſtius legis. 1. reſpon. & l. Quæ de tota, in princi. cum ſi. ff. de Rei vendica. Simile tamen ad primum caſum præcedentem quàm ad ſuprà proximũ,
21 videmus, † q. ſi alicui relinquant. c. pro alimentis, & non habeat neceſse expendere, niſi quinquaginta: quòd reliqua quinquaginta debent cedere commodo ipſiusmet alimentarij, ſecundum Alberic. in l. Cùm oportet, in princi. C. de Bon. quæ libe. per text. not. in l. Creditor, §. Si inter maritum, ff. Mãdati: quia eo caſu eſt merus legatarius. Quem tex. commendat etiam Ioan. de Ana. in cap. Salubriter, col. 2. de Vſur. & ſtatim ille tex. ibi dicit ſecùs eſſe: ſi eſſet nudus miniſter, vt ibi Bald. ſummat. Et ſic in caſu illo, vbi onus alimẽtorum fuit ipſius mariti, & vſuræ dotis præſtabantur ei per ſocerum mera contemplatione eiuſdem mariti, id quod ſupereſt, cedit lucro ipſius met mariti: ſecùs ſi eſſet nudus miniſter. & ſic cõſonat præmiſsis. Et idem quod Albe. tenet Bal. poſt Oldra. in l. Lucius, la primera, ſ. eod. non allegans dictum. §. Si inter, ſed l. Lucius, ſ. de Alimen. & ciba. lega. Vel poteſt breuius dici ad prædictam l. Quibus diebus, §. fina. & de plano ad illum ſic reſponderi: quòd ſi ue ille qui tenebatur pecuniam con ſumere ſit hæres, ſiue legatarius, ſiue nudus miniſter, aut exequutor: ſi id in quo eſt expendenda, non æquè bene ſeu commodè poteſt fieri, ſecundum quod teſtator diſpoſuit, niſi tota conſumatur: poteſt adigi & compelli ad eam conſumendum, id eſt totam expendendam. Tamen talis pecuniæ reſiduum, vbi non eſſet neceſſarium totam conſumere, non remanebit apud exequutorem nudũ: ſed apud hæredem vel legatarium, à quo relictum fuerit fideicommiſſum

Alia reſolutio particularis quoad caſum, d. l. Quibus diebus, §. fi. ſolũ mõ relata.

vel onus talis pecuniæ expendendæ. Quæ omnia ſunt ſingulariter memoranda: quia non tanguntur per aliquem ſcribentium hîc: & tamen eueniunt ex facto aſsiduè.

Et quatenus Bart. hîc ante finem, in ver. Aduerte, tenet, quòd quando teſtator iuſsit bona ſua dari pauperibus: & ad volũtatis ſuæ exequutionem nominauit aliquem exequutorem: talis exequutor obtinet vicem hæredis. Et inter alia adducit Innocent. in cap. Cùm tibi, de Teſtament. vbi Innocent. iſtud tenet, in tertia lectura, & remittit Barto. ſe ad quæſtionem, quam ipſemet diſputauit, incipientem, Filium adultum, quæ eſt tertiadecima in ordine, vbi iſtud tangit in princip. ſolutionum. Addendum eſt, quod Bar. met tenet idẽ qđ hîc per eũdẽ tex. & autoritatẽ Innoc. in eo. cap. Cùm tibi, in l. Alio, numer. 6. ſ. de Alimen. & ciba. lega. vbi etiam ponderat in idem text. à ſenſu oppoſito. Et idem. Barto. in l. Hæreditas ad Statium, ſ. de Hæred. inſtit. & idem effectu videtur tenere Barto. met, in l. Illa inſtitutio, in ver. pe. eod. titu. Et licèt videatur loqui in caſu diuerſo: quia præſupponit inſtitutionem fuiſſe expreſsè factam de pauperibus: nihilominus tamen ex dictis eiuſdem Barto. in prædicta diſputa. conſtat, parum, aut nihil referre inter vnum exemplum, & aliud quoad iſtum intellectum cap. Cùm tibi, quem Barto. hîc tetigit. Nam ſecundum iſtud exemplum Barto. hîc, pauperes cenſentur virtualiter inſtituti, & exequutores ſuſtinent vicem hæredum. Reuera tamen, quando teſtator expreſsim inſtituiſſet pauperes, non eſſet caſus dubitabilis. Quamobrẽ Bar. rectè intellectus in dict. l. Illa inſtitutio, loquitur de pauperibus nouiter nomi-

Agitur ĩ hoc §. de intellectu Decretal. difficil. Cũ tibi, de Teſtament.

nominandis à commiſſario, vel exe-
quutore ab eo deſtinato. Et idem
quod .ſ. in intellect. prædictæ decre-
talis vult idem Barto. in effectu in l.
Centurio, nume. 21. ſ. de Vulga. &
pupi. vbi poſt Innocen. in eodem. c.
Cùm tibi, ad fin. dicit, quòd quando
nullus alius eſt hæres, exequutores
commiſſarij quibus fuit iniunctum,
vt bona inter pauperes diſtribue-
rent, habentur loco hæredis. Quod
etiam ante Barto. tenuit Rofre. Be-
neuē. quem Barto. commemorat, in
titu. de Actio. ex teſtamen. colū. 2. in
verſic. Quid erit, vt ſæpe contingit,
vbi iſtud eleganter declarat: quan-
uis non meminerit prædictæ decre-
talis, Cùm tibi, quod eſt mirandum.
Et vltra Bart. addendum eſt, quòd a-
lium intellectum ad tex. in dicto ca.
Cū tibi, tenet ibi Inno. qui eſt. Quòd
ille videtur ad pias cauſas teſtatus:
etiam ſi non diſpoſuit aliquid ſpecia
liter, ſed ſolummodo dixit, quòd cō-
mittebat voluntatem ſuam alterius
diſpoſitioni: & talis commiſſarius,
qui hæredis loco habetur, debebit
reſtituere pijs cauſis. Quem intelle-
ctum præſupponit etiam gloſſ. ibi in
caſus poſitione: licèt poſtmodum lo
quuta fuerit multum generaliter.
Eandem etiam intelligētiam tenet
ac declarat ibi Ioan. And. in Noue. &
poſt eum Cardi. Florent. & Ioan. de
Imo. & expreſſiùs declarat Panor. ibi
dicēs, quòd per talem commiſſionē
videtur teſtator velle omnia de qui-
bus aliter non diſpoſuit, erogari in
pias cauſas: etiam ſi in commiſſione
id non expreſſerit: & ita conſonant
prædicti omnes Docto. in relatione
prædicti intellectus. Et inquit idem
Panorm. ibi, quòd Innocen. met po-
ſtea illum intellectum declarauit
in quadam additione noua, & quòd
eſt communis intellect. Legiſtarum
& Canoniſtarum. Quem etiam a-
pertiſſimè tenet Bald. in l. Exequu-
torem, nume. 7. C. de Exequutio. rei
iudi. vbi appoſitè & notabiliter eum
declarat, & Ange. & Ro. in l. Capta-
torias, C. de Teſtamē. mill. vbi Cor-
ne. 3. colum. in verſic. 7. lectura aſſe-
rens eum eſſe communem. Et eun-
dem etiam tenet Ioan. de Imo. in l.
Captatorias, colum. 3. ſ. de Hære. in-
ſtitu. & eundem dicunt prædicti Do
cto. quòd videtur voluiſſe idem Bar.
in l. Theopompus. 2. colum. num. 6.
ſ. de Dote. præ. in verſic. Fallunt præ-
dicta, iunctis verſic. præceden. Si ta-
men ibi bene aduertatur Barto. ſeſe
non declarat: quinpotius videtur te
nere præcedentem intellectum. Nā
ibi Bar. non vult aliud, niſi ſolummo
do, quòd in relictis ad pias cauſas va-
let commiſſio voluntatis ipſius di-
ſponentis in ſecretum voluntatis a-
lienæ: & ſic nihil apperit, imò vult
vnum, quod eſt cōtra mentē omniū
tenentium cōmunem intellectū: in
quantum dicit, valere captatoriam
voluntatem ad pias cauſas, quod eſt
falſum ſecundum Bald. in dicta l. Ca
ptatorias, C. de Teſtamen. mi. & in
repetitione l. 1. nu. 6. contra. Cy. ibi,
C. de Sacroſan. Eccleſijs. Et licèt com
munis opinio ſit cum Bart. ſecundū
Alex. in eadem l. Captatorias: tamen
Iaſo ibi ad fin. & bene, tenet prio-
rem opinionem, quæ eſt verior pro-
culdubiò: quicquid teneat Barto. &
ſequaces: ſcilicet, quòd imò non va
leat. Imò eſt impoſsibile ſecundum
iuris & rationis naturalis regulas va-
lere. Vi. quæ trado. ſ. hac l. in verſicu.
Declaratur ſecundò.

Declaratio diuerſitatis quæ eſt inter prædictos duos intellectus dictæ decretalis Cū tibi.

Et vt res apertiùs manifeſtetur,
diuerſitas ſeu differentia inter hos
duos intellectus Innoc. ſ. memora-
tos extat in hoc: q̄ ſecundū primū
22 intellectū † diſtributor vel exequu-
tor

tor à teſtatore nominatus fungitur vice hæredis, non tamen eſt hæres, ſed ipſamet pia cauſa: & interim quòd illa nominatur ab eo, & fit inter pauperes diſtributio, cõmiſſarius (vt modò dixi) ſuſtinet vicem & locum hæredis, prout eſt de intentione Barto. in plerisque locis ex ſuprà allegatis, & declarat Rofre. in loco ſuprà p me citato. Sed ſecundum alium intellectũ Innocen. ſuprà relatum, qui eſt communis, vt iam dictum eſt, commiſſarius ſeu executor eſt hæres directus nomine: & pauperes ſunt tanquam fideicõmiſſarij vniuerſales, & ſic velut hæredes vtiles. & eſt multum põderandum, quòd ſecundum vtrunque intellectum iſta diſpoſitio nõ eſt captatoria voluntas: ſed duntaxat exequutoria, & ſic paria ſunt dicere committo voluntatem meam extremam alterius diſpoſitioni & mandare quòd bona mea diſtribuantur inter pauperes ſecundum Bald. in dict. l. Exequutorem, num. 7. Sicque apparet apertè veriorem eſſe opinionem Bald. & Iaſo. quam ſuprà proximè tenui contra Barto. & communem, q; etiam ad pias cauſas captatoria diſpoſitio, vel voluntas (diſpoſitiua inquã) nõ valet: ſed ſolùm exequutiua. Vide quæ dicam infrà in verſu, Declaratur ſecundò.

Declaratio prima intellectus Inno.

Declaratur primò prædictus communis intellectus Innocen. & Doctorum, vt procedat, niſi teſtator haberet filios vel alios ſucceſſores, quibus legitima in bonis ſuis deberetur: nã tunc commiſſarius debet arbitrari quòd filij ſint hæredes, vel capiant bona Sed eo caſu non poſſet cadere vel adaptari, quòd ille commiſſarius ſit hæres etiam nomine tantùm, prout eſt quando pauperes ſunt eligendi, ſecundum Cor. in prædicta l. Captarorias, in eadem ſeptima lectu. Et voluit dicere, quòd filius dicto caſu erit hæres vniuerſalis ac pleno iure: & ſic re & nomine, & poteſt tanquam præteritus rumpere prædictam diſpoſitionem vel teſtamentum. Sed vltra eum fortè poteſt dici, quòd licèt eo caſu filius ſit præteritus, & prædicta commiſſio & inſtitutio virtute ipſius facta rumpatur: ſi tamen in teſtamẽto, vbi commiſſio fuit facta prædicto exequutori, eſſet clauſula codicillaris appoſita: tunc id quod ſuperflueret à legitima: videlicet, quintum bonorum, eſſet per talem filium piç cauſæ reſtituendum: quia ſecundum cõmunem Doctorum ſententiam contra glo. ibi in authentic. Ex cauſa, in ver. Cætera, C. de Libe. præter. clauſula codicillaris inter alia de iure cõmuni antiquo operatur repetitionẽ à venientibus ab inteſtato: etiã quando teſtamentum rumperetur ex cauſa præteritionis, vt in l. Generaliter, §. Ex teſtamento, de Fideicommiſſ. liber. quam in id dicit eſſe ſingul. Ioan. de Imol. in l. Filio præterito: 23. colum. ſuprà de Iniuſto rupto irritóque facto teſta. An autẽ hodie iſtud ceſſet per authentic. Ex cauſa, tangit gloſſ. in eod. §. Ex teſtamento, & poſt eam Bened. à Plum. vid. ibi.

Declaratio ſecunda intellectus Inno.

Declaratur ſecundò prędictus cõmunis intellectus, vt reſtringatur ad caſum vbi commiſſio facta eſſet diſpoſitioni, vel arbitrio alterius: & ita procedit prædicta decretalis communiter intellecta. Secùs ſi commiſſio eſſet facta in alterius ſimplicem voluntatem, ſecundum Barto. in repet l. primæ, nume. 63. cum ſequent. in verſi. Tertiò quæro, C. de Sacroſanct. Eccle. in quo puncto de voluntate patet non bene allegare Abbatem Panormit. Barto. ibi in eodem cap. Cùm tibi, dum refert Bartol. ibidem tenere prædictum intellectũ

lectum Innocen. 2. quem ſuprà dixi ſępiùs eſſe communiter approbatū, & illam declarationem Barto. in dicto verſicu. Tertiò quæro, ſequitur Alexand. in eadem l. Captatorias, nume. 6. & ibi Iaſo nu. 13. ira rranſit dicens eam eſſe ſingulariter notandam: & quòd eam tenet Rapha. Cuma. cōſilio. 205. incipiente, Magiſter Ioannes. Et reperio vltra eum quòd idem tenet Lauren. Calca. conſilio. 108. incipiente, In cauſa, colū. penu. & in præcedente conſilio. in princi. Vult ergo Barto. quòd interpretatio iuris canonici, volentis quòd illa cō miſſio intelligatur eſſe exequutiua vel diſtributiua ad pias cauſas, habeat locum, quando fit per verbum importans arbitrium: non autem quando fit per verbum importans ſimplicem ſeu meram voluntatem. Idem tenet Ioan. de Imo. in prædicta l. Captatorias, ſuprà de Hæredi. inſtitu. colum. penulti. & in eo. ca. Cùm tibi, & Cor. in dicta l. Captatorias, colum. 3. C. de Teſtamen. mi. vbi hoc limitat: niſi commiſſio in voluntatem alterius ſimplicem de voluntate ſeu voluntatis teſtatoris eſſet facta deſcendenti ſoli ſucceſſuro abinteſtato. Nam tunc talis commiſſarius futurus eſſet hæres in ſua legitima: & ſuperfluū à legitima, quod eſt hodie, quintum, deberet reſtituere pijs cauſis. Idem quod Barto. in dicto verſicu. Tertiò quæro (vt ad eum redeam) tenet Bald. in eadem l. 1. nume. 6. in verſic. Iuxta hoc quæro, an in relictis ad cauſas pias. Ex quorum Doctorum cum Bar. tenentium aperta intentione patet eſſe verum, quod ſuprà dixi: ſcilicet, captatoriam voluntatem non valere ad pias cauſas contra communem & erroneam allegationem fieri ſolitam de prædicta decretali Cùm tibi, de Teſtamen. Et circa prædictum communem principalem intellectum ad eandem decretalem vi. not. Soci. conſilio. 49. incipiente, Viſo inſtrumento mandati, volumi. 4. vbi illum declarat, & extendit. Sed contra prædictum communem intellectum videtur obſtare hodie deciſio noua in ll. Tauri, quæ eſt l. 32. quatenus diſponit, quòd quando moribundus dedit alicui facultatem ſolummodo ad conficiendum teſtamentum, venientes abinteſtato admittantur ad vniuerſam hæreditatem, ſiue ad ſucceſſionem vniuerſalem: eo duntaxat excepto, quòd commiſſarius poteſt diſponere de certa parte bonorum, ſcilicet, quinta circa exonerationes defuncti: quas ſermone vulgari appellamus [*Deſcargos.*] & circa alia: de quibus ibi. Intelle. l. 32. in ll. Tau.

Sed poteſt reſponderi primò, quòd eſto quòd l. illa diſponeret contra ius canonicum, & ſic contra illam decretalem, communiter (vt dixi) acceptam in materia piarum cauſarū, etiam in foro ſeculari non eſſet ſeruanda, vt ſingulariter declarat Bart. loquens in indiuiduo in hac materia piarum cauſarum, in repet. dictæ l. primæ, colum. 2. C. de Sacroſanct. Eccleſi. Reſpon. 1.

Secundò reſpondetur, quòd intentio illius l. non fuit, neque cenſeri debet fuiſſe diſponere in aliquo contra ius canonicum illius decretalis, ſecundum ſæpe dictum communem intellectum acceptæ: ſed illius l. propria intentio fuit decidere, quòd ſi diſponens committat ſolummodo alteri facultatem faciendi teſtamentum proſemet diſponente, &c. quòd cùm talis voluntas ſit captatoria, quod patet: quia committitur alteri voluntas interior & ſecreta ipſius diſponētis, quod manife- Reſpon. 2.

ſtatur

ſtatur clarè per iſtam vocem, teſtamē
tum, prolata in commiſsione confe-
ctionis diſpoſitionis, quæ ſignificat
teſtationem & declarationem men-
tis diſponentis, vt in prin. Inſt. de Te-
ſta. q. quanuis talis diſpoſitio non va-
leat in totū, id eſt eo modo quo teſta-
tor diſpoſuit, & voluit: tamē ſecundū
diſpoſitionem aliarum ll. regiarū, ſcili
cet Fori remanet valida quoad diſtri-
butionem quintæ partis bonorum ꝓ
anima, & pro exonerationibus con-
ſcientię defuncti, de quib⁹ lex illa prę
ſumit teſtatorem fuiſſe memorem ac
prouidiſſe: ſi per ſe ipſum teſtamen-
tum confeciſſet explicitè & diſcretè.
Et ob id lex illa taxatiuè dixit, [*Sino ſo-*
lamente le dio poder, &c.] quaſi dixerit, fuit
ſimplex & captatoria volūtas. Tamē
caſus in dicto cap. Cùm tibi, ſecundū
communem acceptionem, eſt admo
dum diſtinctus à caſu prædictæ l. Tau

Attē. ad hāc diſsidētiam inter præfa-tā l. 32. Tauri. & diſpoſitionē, c. Cū tibi, ſecūdū eōem intel.

rinę: quia quādo teſtator confert vo
luntatem in alterius diſpoſitionem,
prout eſt in caſu eiuſdem decretalis,
non eſt voluntas captatoria, vt prędi-
xi, cùm ius canonicum potiùs inter-
pretetur, quòd iſte ſit hæres nomine
tantùm inſtitutus ad diſtribuendum
in pias cauſas, quàm quòd ſibi com-
miſſum fuerit ſuæ voluntatis ſecretū,
vt inquit Bald. contra Cyn. in dicta
l. prima, in repet. num. 10. & in dicta
l. Captatorias, colum. 2. & declarat
Bald. met in eadem l. Executorem, in
loco. s. citato, dicens: quòd in quan-
tum text. in dicto cap. Cùm tibi, di-
cit [*Voluntatem*] denotat ſubſtātiam vo-
luntatis, quę non poteſt eſſe niſi for-
ma ſubſtantialis & conſenſus. Vnde
quod in eodem cap. ſequitur (diſpoſi
tionem) debet intelligi, ſcilicèt exe-
quutiuam, vt ibi latiùs per eum. Et li-
cèt iſta ſolutio procedat: tñ prædicta
ꝓxima ſolutio videt᷑ potior, quę fuit,
quòd in foro canonico illa lex non ſit
ſeruanda, neque in foro ciuili, vtpo-
te contra libertatem Eccleſiaſticam
diſponens, quę quidem libertas verſa
tur in tuitione piæ cauſæ. Et ita aliâs
allegabam in contingentia facti co-
ram iudicibus ſupremę curię, ſed non
potui obtinere: quia inhęſerunt di-
ctæ legi Taurinę, vt Bononienſes car
rotio, nihil aliud ſpeculantes ſuper
his quę ſupradicta ſunt, quæ etiā fue-
runt eis allegata ſuper intellectu prę
dictæ decretalis. Quamobrem poſt- De eadē re.
ea inſiſtendo in eiuſdem decretalis in
tellectu dum tertio loco interpreta-
rer iſtum titulum, curaui adhuc eni-
xiùs ſuſtinere differentiam, quam ſu
prà feci inter dictam legem Tauri, &
dictam communen lecturam, quam
ſuperiùs ſępe retuli ad illam decreta-
lem. Quia vt declarat Bald. in prędi-
cta l. Executorem, in effectu illa com
miſsió de qua in prædicta decretali,
nō eſt captatoria, ſed potiùs quędam
diſpoſitio exequutiua: & ſic (vt ſuprà
dixi) idem eſt hoc modo committe-
re: ſcilicet, cōmitto voluntatem meā
tuę diſpoſitioni, ac ſi dixiſſet, vel mā-
daſſet bona ſua diſtribui, non dicen-
do in quem: quia talis diſtributor in-
telligitur hæres inſtitutus, vt reſti-
tuat piæ cauſæ. Sed in caſu l. Tauri,
(vt ſępe eſt dictum) non committi-
tur voluntas diſpoſitioni alterius exe
quutiuę ſeu diſtributiuę: ſed commit
titur ſecretum voluntatis diſponen-
tis per illa verba, ſcilicet, vt commiſ-
ſarius faciat teſtamentum pro commi
mittente, quod quidem teſtamen-
tum (vt ſuprà dixi) eſt mentis teſta-
tio, id eſt ipſius declaratio, atque ma-
nifeſtatio. Præterea, teſtamentum
eſt iuſta ſententia voluntatis noſtrę,
vt in l. 1. ſuprà de Teſtam. & ſic dum
committitur factio teſtamenti, com-
mittitur nuda voluntas, & ex conſe-
quenti eſt captatoria diſpoſitio.

Ad

De eadẽ re. Ad hæc, Teſtamenti conditio vel
confectio debet eſſe omnino libera,
vt in l.1. C.de Sacroſanct.Eccle. & in
l. Illa inſtitutio, ſ. de Hære.inſtitu.er-
go libera voluntas eſt ea, quæ com-
mittitur per commiſſionem factionis
teſtament.. Præmiſſis opitulatur prę-
dicta ſolennis deciſio Barto. in dict.l.
1. in repe. col. 12. vbi tenet (prout e-
tiã.ſ. retuli) in ver.Declaratur. 2. poſt
princip.Quòd communis intellectus
ad illam decretalẽ non procedat, quã
do cõmiſsio eſſet facta per verba me-
rè volitiua,& ſic captatorio modo, &
conſequenter in caſu dictæ l. Tauri,
eſt voluntas captatoria: & ideo non
valet niſi in quinto bonorum per l.fo
ri,& alias leges iſtius regni, diſponen-
tes, quòd quintum bonorum ſit de-
putatum pro anima, vel quòd expen-
ſæ pro anima ſint ex eo deducẽdæ. Et
in quantum poſtea in eadem l.Tauri,
dicitur,quòd ſi non extent cõſangui-
nei,omnia diſtribuantur in pias cau-
ſas, intentio illius legis eſt, quòd ca-
ptatoria voluntas, etiam non expreſ-
ſa pia cauſa, valet ad pias cauſas,quan
do non ſuperſunt venientes ab inte-
De eadẽ re. ſtato. Vel meliùs,ac reſolutiùs loquẽ-
do ſumma intellectus illius legis Tau
ri eſt, quòd captatoria voluntas non
expreſſa pia cauſa, non valet: niſi quo
ad quintum bonorum extãtibus ſuc-
ceſſoribus ab inteſtato ipſius diſponẽ
tis. Sed eis non extantibus, valet quo
ad omnia bona. Et cõſidera quòd ex
quo ibi reſeruatur quintum bonorũ,
datur intelligi, quòd illi ſucceſſores
ab inteſtato debẽt eſſe tales, quòd eis
debeat legitima, id eſt deſcendentes
quæ per leges regni hodie ſunt qua-
tuor partes bonorum ex quinq; parti
bus,quibus tota hęreditas conſtat,ſe
cundum prædictarum legum ſuppu-
tationem: aliàs ad quid reſeruarẽtur
veniẽtibus ab inteſtato, ſi non eſſent
de neceſſarijs quatuor partes bonorũ
de quinq;,cùm eis non debeatur legi
tima.Quocirca Doctores in dict.cap.
Cùm tibi,poſt Inno.non faciunt vim
in venientibus ab inteſtato, niſi ſint
de his quibus legitima debet. Et ideo
lex illa dum dicit,[*Venientes ab inteſtato, o
parientes*], meliùs & ꝓpriùs iuxta præ-
dictas Doctorum declarationes di-
xiſſet,[O *deſcendientes.*] Sed ex quo com-
munis litera illarum legum ſonat,
[*Parientes*],attento vſu cõmuni loquen
di qui precipuè eſt attendendus.l. Li-
brorum,§. Quod tamen caſſius,ĩ. tit.
1. & l. Cùm de lanionis, §. Aſinam, ĩ.
de Fundo inſtru.intelligitur de tranſ-
uerſalibus.Extantibus autem filijs de
iuris rigore dicendum eſt, quòd cùm
per talem commiſſionem abſque no
minatione eorundem factam cenſeã
tur præteriti: poſſent poſtea rumpe-
re declarationem, quæ per talem cõ-
miſſarium fieret: & de rigore iuris ad
mitterẽtur non tantum ad legitimã,
ſed etiam ad quintum bonorum reſi
duũ:& ſic ad omnia bona. Quia nul-
litas vltimæ voluntatis nõ poteſt ſub-
eſſe pro parte:cùm ipſa diſpoſitio vlti
ma in ſemetipſa ſit prorſus indiuidua.
l. Si is qui, & l. Vnum teſtamentum,
ſ. de Teſta.vbi Bald.Pau. de Caſtr. &
Aret.notant.Sed de æquitate fauore
animę putarem,quòd etiam hoc caſu
dict.l.Taurina ſeruaretur, quoad ex-
pendẽdum quintum bonorũ in pias
cauſas. Et ita generaliter practicatur. Practica hodierna.
Quę practica(vt dixi)potiùs procedit
ex æquitate fauore animæ: quàm de
iuris rigore, & ratione ſtricta, vt aliâs
latè deduxi in quadam iuris allegatio
ne.ſ. per me citata, quam feci pro ma
giſtro Oliua huius Academiæ Recto-
re quondam,qui ferè per eadem ver-
ba fuit relictus exequutor à quodam
diſponente. Cætera in materia iſtius
legis tangente exequutiones vltima-
rum

rum voluntatum videnda ſunt in locis.ſ.memoratis. Hic autẽ ſatis eſt ac ſuper attigiſſe principalia iſtius l.puncta,quoad eius declarationẽ:necnon eorum quæ per Bart.& Doct. hic tra-
23 duntur.Nunc autẽ † quia ſuper hac glo.ſępe facta eſt mentio piarum cauſarum, obiter notandũ duxi, ꝙ apud iuris tam Pontificij ꝗ Cęſarei,qui vulgum in hoc.ſequuntur,peritos pietas accipit̃ ꝓ actibus miſericordiæ. Quia Deus teſtat̃ hos actus pietatis ſibi placere.Et ex hoc dicit̃ pius ſecũdũ Beatum Thomã.2.2.q.101.arti.1.vbi loquitur de vulgo, & ita capit glo.hic, in quantũ dicit poſt principiũ (vt.ſ. annotaui)idẽ eſſe relinquere ad pias cauſas,& pro anima,vel ad ipſius ſubleuamẽ & adiutoriũ.Et illud propriè apud nos dicitur relictũ piũ, vt dixit Bal.in loco ſæpius.ſ.allegato.ſ.in l.1. de Sacroſan.Eccleſ.& patet ex temiſſionibus cõferentibus ad iſtã gl.ſ.deductis,& declarat Dec.in conſil.72.ſ. allegato. Et patet etiã ex diſcurſu eorũ quæ affatim tradit Roma.in tepe. Auth. Similit̃. C.ad l.Fal.Et iſta pietas apud nos eſt ea, à qua denominat̃ cauſa pia: quanꝗ & in pluribus iuris partibus aliter.i.largo modo,ſumat̃ pietas,vt in l.Nam etſi parentibus,in prin.ff.de Inoffic. teſta.vbi Angel.& Docto.& in l.1.C.de His quib.vt indig.vbi idem Angel.& in l.fin.§.Illo proculdubio,C.de Neceſſatijs ſet.hęre.inſti.vbi Bart.Bald.& idem Ange. & alij Doctor.Et ita generaliter aſſumunt Latini: in quantum dicunt, ꝙ pietas diriuatur à verbo Pio,quod eſt idem quod colo: & ſic deſignat cultum diuinum in genere. Et eam eodem modo deſcribit Beatus Auguſtinus.Et quanꝗ dicatur, ꝙ iſta eſt propriè pietas: tñ apud nos proprius & ſtrictius ſumitur(vt dixi).ſ.ea quæ cõcernit ſalutem animæ tãtummodo.

Nonnulla, nec contemnenda, hic ſubſequunt̃, ad cognoſcendũ quo nã modo,& pietas ipſa& cauſa pia. & vulgo, item & apud nos accipiantur.

Vnũ non omittã ad huius l.materiã, necnon legũ Tauri de exequutorib⁹ vel cõmiſſarijs loquentium hic referre:videlicet,†non valere diſpoſitione
24 teſtatoris diſponentis, ꝙ exequutor ab eo nominatus poſſit aliũ loco ſui ſubſtituere,ſecundũ Ioan.And.in c. 1.de Procura.in Noue.Et hoc cõmẽ. Bald.in Margarita,in verſic.Exequutor.4.Vi. tamen eundẽ Bald.in eodẽ c.1.col.fi.præſupponentẽ contrariũ: neq; facientẽ mentionẽ de Ioã.And. ibi. Sed fortè loq̃tur primo exequutore exiſtente inhabili. Cogita,quia importat ad declarationẽ & intelligentiã l.31.Tau.Vltimò in quãtum Albe.hic exponendo text. poſt antiquos in verſi.[Idem eſt.] vult, ꝙ ſi relinqueretur Titio nõ mero & nudo miniſtro vſusfructus reſtituendus per eũ Meuio: ꝙ mortuo Meuio, in vita teſtatoris remaneret vſusfruct⁹ apud eundẽ Titiũ referendo iſtũ verſic.ad primũ reſpõſum:ſecùs ſi referatur ad ſecudũ,vbi Titius eſſet merus ac nudus miniſter.Itaq; eſt hic ſing.tex.iũcto.1.rñſo,ponens caſum, in quo vſufructuario mortuo, vſusfructus non redit ad proprietatẽ: ſed remanet apud eũ à quo fuit eidẽ derelict⁹. Nec mirũ,quia vſusfructus nunꝗ incepit aliâs ſumere eſſe vel valorẽ in perſona Meuij:& vſusfructus non poteſt finiri, anteꝗ incipiat eſſe,vt eſt regula naturalis patens ad ſenſum:& eã etiã ponit Iurecõſultus in l.Titio vſusfructus,ſ.de Cõdi.& de.Et in l.Titio cũ morietur,ff.de Vſufructu. Ex qua l. Titio vſusfructus,no.ibi Pau.de Caſ.
25 †quod vbi non cadit habitus,non cadit priuatio,quæ fuit nota Bal. per eãdem l.in Authen. Ex cauſa,col.1. C. de Libe.præte.& idem probatur ex l. Si decem cũ petiero,ad fi.vbi ſiorant Moder.ſ.Iaſo,ff.de Verb.oblig. Hinc per contrarium eſt, ꝙ ſi in caſu iſtius l.1.rñſo,

Notabile in materia exequutorum.

Atté. aduertenter.

Redit ad declarationẽ tex.

Alias deci.

l.1.rñſo, ſemel fuiſſet poſt mortem teſtatoris(& ſic vſufructu iam formato)idem vſusfructus per Titium Meuio reſtitutus, etiam ſi Titius eſſet legatarius, Meuio poſtea mortuo, non rediret vſusfructus ad Titium: ſed ad proprietatem. Quia exiſtentia & defectus ipſius vſusfructus conſideratur ex perſona fideicommiſſarij. Argumento l.Si quis vſumfructum.ff. de Vſufru.lega.hic in glo.allega. Et quia iſte text.loquitur in fideicõmiſſo defecto à principio, vel ſi.ex pôſt facto: ſcilicet, quando fideicommiſſarius,etiam ſi poſt mortem teſtatoris viueret, tamen non agnouiſſet fideicommiſſum, & ita obijſſet. Et iſta ſufficiant in huius l. principij interpretatione.

§.Si hæres.

SI hæres damnatus eſſet decem vni ex libertis dare, & non conſtituerit cui daret: omnibus eadem decem præſtare cogendus eſt.

SVmmatur iſte text. vt per Bart. & Doctor. qui omnes videtur habuiſſe literam, quã nos habem⁹.ſ.[Cõſtituerit] vt patet ex glo. quatenus opponit de l.proxima præceden.ad fin.cum qua omnes Doctor. ſentiunt, intelligentes iſtum tex. in legato relicto alicui incerto de certis,quem hæres elegiſſet,& ſic eſt electio,& hæres in eligẽdo habet liberam facultatem gratificandi cui voluerit vſque ad litis conteſtationem, ſecundum Bart.etiam poſtquam ſemel incurrit morã poſt interpellationem extraiudicialẽ ſibi factam per legatarios,ſecundũ eundem & Pau.de Caſt.Sed in aliquibus libris,habetur in hoc tex.litera, [Conſtiterit.] quam literam reperio etiam in lib. recognitionis G. Haloan. Sed iſta litera [Cõſtiterit.] non poteſt bene quadrare ad iſtum tex. quia hic teſtator non ſenſit de certo ipſum nominando,ſed de incerto de certis:& ſic nihil ad rhombum tale verbũ [Cõſtiterit.] & Docto.intentio cum glo. hic fuit opponere ſecũdum literam, ſeu præſuppoſita litera [Cõſtituerit.] vt ex tex.in d.§.fi.de quo glo.& Docto.opponunt apertiſsimè patet, cõiuncta ſolutione Docto. hic. Et ſecundũ cõmunẽ literã [Cõſtituerit] quæ verior & cõgruentior eſt ad hũc tex. intelligit etiã iſtũ tex.Io.de Imo.in l.Qui filiabus,§.1.ff.tit.1.quẽ Alex.hic,in quadã ſua additiũcula ad Bar.allegat,& ſeqtur ſimpliciter, & eodẽ modo etiam intelligit Soci.in l.Quẽ hæredi,ante fi.ff.de Rebus dubijs.vt iſte tex.procedat,prout eſt dictũ: qñ electio eſt cõmiſſa hæredi,quo caſu eo non eligẽte vnũ ex pluribus,oẽs admittuntur: ſecùs in declaratione facienda p teſtatorem:qñ inq̃ declaratio non eſt cõmiſſa hæredi, ſed teſtator legauit obſcurè. ſ. lego vni ex libertis, &c.& ipſe nõ declarauit in vita,vel non apparet per cõiecturas de quo certo teſtator ſenſerit:nam tali declaratione minimè ſubſequuta, nemo eorũ admittit.Ita loqtur d.l. Quem hæredi, ſcd̃m eũ.Et quãuis ipſe Soci.reſideat in hoc puncto anceps:nõ tñ oportet de hoc dubitare:qa ſcd̃m diuerſitatẽ literarũ,de qua.ſ.tetigi,& ſcd̃m ſolutiones cõtrariorũ p Doct. hic poſitas, nõ poteſt aliud dici,q̃ qđ.ſ.dixi,q̃ litera,[Cõſtituerit.] ſit veriſsima & aptiſſima huic textui,&cõi intẽtioni &declarationi glo.& oĩm ſcribentiũ ſup hoc tex.& alia litera [Cõſtiterit.] nõ poteſt ſtare:qa repugnaret directò d. l, Quem hæredi,& placuit mihi reperi

re prædictam literã [*Cōſtituerit.*] in Pandectis Flo. recenter impreſsis.

In qnantum gloſſ. opponit de l. Si quis ſeruum, §. Si inter duos, ſ. eo. dic, vt per Bar. hic, & Soci. in d. l. Quē hæredi, ad fi. Item in quantũ gl. opponit de. §. fin. legis præcedentis, dic vt per Bar. hic, & ſubdeclara, vt p Pau. de Caſ. in eod. §. fi. Sed obſeruãdũ, q in quantum Albe. poſt Dy. hic ſoluit, q iſta iura cōcordant, poteſt id qđ dicit intelligi aliâs procedere quoad præoccupationē, quę ſi in hoc tex. fieret per vnũ, præferretur alijs, vt ibi. Et tenet etiam Bar. ĩ l. Si tamē, ĩ. eo. Sed q. ibi omnib[9] cōcurrentibus ad petendũ, omnes ſimul admittãtur, vt inquit Albe. iſtud prima inſpectione videtur contra caſum l. Si fuerit, ĩ. de Rebus dubijs: tñ re vera non eſt, ſi bene aduertat: quia ibi ex facto legatariorũ concurrentiũ fuit cauſatum impedimentũ certitudinis implementi conditionis: & ſic conditio fuit habita pro non impleta, & legatum remanſit incertum: quia ſeipſos concurſu impedierunt. Sed in d. l. Si Titio, ſ. proxima, legatum remanet incertum ob aliam cauſam, id eſt, ob factum ipſius hæredis, qui debebat reſtituere vel dare. Quã obrem ſi omnes concurrunt ad petendum, & nemo eorũ præoccupat, vtrique eſt dandum pro parte virili, vt tenet Barto. etiam faciendum eſſe in caſu iſtius tex. in l. Si tamen, ĩ. eo. vt proximè retuli. Præſertim, quòd hæres in hoc non grauatur: quia quod erat vni eorum dandum per ipſum in ſolidum, ſoluit duobus, vel pluribus pro cuiuſque parte virili: & ſic non plus ſoluit pluribus, quàm vni ſoluturus eſſet.

Summarium.

1 *IN obligatione alternatiua vtrunque extremorum eſt in obligatione, etſi non præciſè & abſolutè, ſed in euentum electionis.*

2 *Iura dicentia, errantem neque conſentire, neque aliquid efficaciter agere, non procedunt in obligatione facta ſub alternatione, ut ſi quis debitor uel creditor, cui electio competat, per errorem alterutram alternatiuè partem dicat ſe elegiſſe.*

3 *Ea quæ iam facta ſunt naturaliter infecta fieri nequeunt, ciuiliter tamen, id eſt, per fictionem poſſunt pro infectis haberi.*

4 *Error in qualitate actus ſubſiſtēte eiuſdem actus ſubſtantia minimè uitiat ipſum.*

5 *Error in cauſa uel in qualitate cauſæ actum non uitiat.*

6 *Dominij translatio neutrius, id eſt neque tradētis, neque recipientis conſenſum expoſcit, quando fit ex legis poteſtate, imò neque ſcientiam.*

7 *Traditionis exequutio, quæ fit autoritate rei iudicatæ, itē ea, quæ fit per legem à part procedũt quo ad dominij tranſlationē, ut utraq; illud transferat, etiã ſi tradens credat ſe eã tradere uelut recipiētis.*

8 *Poſt exequutionem à lege uel ab homine expeditam nullus relinquitur locus moræ purgationi, & eſt communis ſententia, & hæc eſt quarta ratio decißiua ad hanc l.*

L. *Si* is cui.

SI is cui, legatus ſit Stichus aut Pamphilus: quum Stichum ſibi legatum putaret, vindicauerit: amplius mutandæ vendicationis ius nō habet. Nam etſi damnatus hæres alterutrum dare, Stichum dederit, cùm ignoraret ſibi permiſſum, vel Pamphilum dare, nihil repetere poterit.

SVmmatur hæc lex, vt per Bart. & Doctor. & allegatur per Dy. ſecũdum Bar. Albe. & Pau. de Caſt. hic: quòd vtrius dominij reſoluitur in pœnam illud habentis, nunquam poteſt habere locum purgatio moræ. Secùs vbi reſoluitur ius obligationis, iũcto tex. *Notanda theorica.*

 in l.

in l. Apud Aufidium,ĩ. de Optio.le-
ga.& iunctis his quæ.ſ. dicta ſunt in l.
Statuliberum, §. Stichum,ſ. eo. Ad
quod vide quæ dicam in l. Cùm qui-
dam,magna,in verſic. His viſis,ĩ. iſto
titu. Ratio deciſionis in iſtius ſingu-
latis legis vtroque caſu, ſecundum
Bald.& Paul. eſt ea quæ colligitur ex
glo.not.quã hîc ſequuntur Doct.cõi-
ter in l.Cùm is,§.fi.ff.de Condi.inde.
1 videlicet,†quia in quolibet extremo
rum reperitur debitum:nam in obli-
gatione alternatiua vnũquodq; ex-
tremorũ eſt in obligatione.l. Illud,in
princi.cum glo. ff. de Conſti.pec.cũ
ſi.& ideo vtroq; exacto vel ſoluto,ceſ
ſat conditio inde.ex parte hæredis ex
acti, vel ſoluentis ſponte. Quum er-
go in hac l.in primo reſponſo electio
fiat per legatarium, eundemque,
creditorem,vel per hæredem debito
rem in.2.reſpõſo:licèt non ſit præcisè
debitum, ſed ſubalternatione: & in
euentum electionis, non vitiatur ele
ctio propter errorẽ. Et ſic non obſtãt
2 leges dicentes†ꝙ errans non videtur
cõſentire: imò neq; aliquid facere. l.
Si per errorem,ff.de Iuriſdi.om.iudi.
cũ alijs quæ notæ ſunt,ſecundũ Paul.
de Caſtr.hîc dicentẽ, ꝙ fortè iſtius. l.
caſus nõ reperitur alibi, & ꝙ ſi eum
non haberemus, poſſet reſpõderi cõ-
trariũ: cùm electio procedat à libera
volũtate: & ſic poſſet primo intuitu
videri,ꝙ errans non eligat. De cuius
difficultatis ſolutione videbimus.ĩ.
poſt Bar.quæ etiam ſatis eſt ſoluta ex
eo quod.ſ.proximè retuli Pau.de Ca.
poſt Bald.dicere.

Secundã, & quidẽ ſubtilẽ rationẽ
ponit Bald.in l.fi.2.oppo. C.de Con-
di.inde.ſ.q̃a cõditio indebiti eſt actio
quæ ſui natura nõ datur ad electionẽ
cõdicendã: quum talis obligatio ad
condicendũ re ipſa cõtrahatur, id eſt
ex quaſi contractu habeat ortũ,vt in
§.Is quoq;, Inſti. Qui.mo.re cõtrahi.
ob.Sed facultas eligendi nõ eſt res in
eſſe deducta: ſed quædam potẽtia,ex
qua producit᷑ actus,ad quẽ nõ poteſt
obligatio re ipſa cõtrahi: is actus eſt
ipſummet eligere. Vult dicere Bal.ꝙ
actus ex eligendi facultate reſultans
cõſiſtit in facto momẽtaneo.i.qđ mo
mẽto expedit᷑ electione facta. Ad quẽ
actũ iã explicatũ nõ eſt dabilis condi
3 tio indebiti: †quũ ea quæ iam facta
ſunt: quatenus inq̃ in facto cõſiſtunt,
naturaliter nõ poſſint ad infecta re-
duci: licèt ꝑ fictionẽ poſſint haberi ꝓ
infectis, vt in l.In bello,§.Factæ autẽ
cauſæ,ff.de Capti. Et notãt Moder.ſ.
Soci.ac poſteriores per illum tex.de-
cidentes quandam quæſtionẽ ex fa-
cto ſubortam & deciſam in l.1.§. Si
vir vxori,ff.de Acquiren.poſſe.

Tertiã rationẽ deciſiuã ponit idẽ
Bald.hic: videlicet,quia in hac l.non
erat error in cauſa ſubſtantiali ipſius
obligationis,ſed in quodã extrinſeco
ſ.in ipſa electione: quia legatarius pu
tans ſe nõ habere ius eligendi elegit
4 vnã rẽ tanq̃ præcisè relictã.† Qui er-
ror cùm fuerit error qualitatis nõ vi-
tiat: quia ſubſiſtebat ſubſtantia obli-
gationis in re nominata vel electa.
Error nanq; in accidentalibus diſpo-
ſitionis non vitiat illã. Glo.no.in l.Si
quis in fundi vocabulo,in glo.fi.ver-
ſicu.fi.ſ.titu.1. quam Doctor.ibidem
magis communiter & approbant,&
commendant, adducentes in idem
text.in l. penulti. in verſic. [*Tametſi in artificio erratum eſſet.*] infrà de Rebus dub.
vbi eſt text.elegans in propoſito. Et
illam l.ſuo caſu dicit non reperiri ali
bi Bald.in capit.Quoniam Abbas,de
Offic.dele.& commẽdant idem Bal.
& Pau. de Caſt.in l. Si in nomine,C.
de Teſtamen. & Barto. in l. Demon-
ſtratio,in princi.col.fi.ĩ.de Condi.&
demonſtra.

Opponit

Opponit Bart.poſt Dy. hoc modo
(& iſta oppoſitio cõcernit ſcd̃m iſti⁹
l.rñſum)errans nõ transfert dñium.l.
Cùm in corpus,ff. de Acquiren.rerũ
domi.& l.3.§.Subtiliùs,ff.de Condi.
ob cau.& vtrobiq; hoc probatur,quã
quam diuerſis reſpectibus:ſed hîc ꝓ-
batur cõtrariũ:igitur,&c.Soluit poſt
Dy.Bart.ꝙ hîc eſt talis error,qui non
impedit tranſlationẽ dominij,vt po-
te error in cauſa, qui nõ ſolet eiuſmo
di tranſlationem impedire,vt in toto
prædicto titu. de Condi.indebi.& di
cit expreſsè text.in eadem l.Cùm in
corp⁹.Et hãc ſolutionẽ Dy.refert etiã
5 Albe.clariùs q̃ Bar.videlicet,†ꝙ erra-
uit in cauſa : quia putauit eã eſſe pu-
ram vel præciſam, cùm eſſet alterna-
tiua. Sed melius dixiſſent hi Doctor.
(eorũ pace dixero) quòd fuit erratũ
in qualitate cauſæ,id eſt legati,vt hîc
dicit & ſubtiliùs Bald.quem.s̃. retuli
in tertia ratione deciſiua. Sed tenen
do ſimpliciter reſponſionem Docto.
aduerſus eam, inſtant ipſimet Dy.&
Albe.& non reſpondent. Quòd imò
nõ videtur fuiſſe error in cauſa:quin
potiùs in ipſomet dominio:quia hæ-
res tradendo ipſi legatario erranter
vnam ex pluribus rebus alternatiuè
legatis ,putans eam ſolam fuiſſe le-
gatam:& ſic ſolam fuiſſe ſibi debitã,
tradit eam velut propriã eiuſdẽ met
legatarij, in quem putat immediatè
dominium fuiſſe tranſlatum præci-
sè. Vnde non videtur dominium in
legatarium transferre per tex.in di-

Tangit hîc & in ſequẽ. intelle. leg. 3. §. Subtiliùs, ff. de Condit. ob cauſam.

cto.§.Subtiliùs. Sed Barto.ſoluit no-
tabiliter,quòd regula illius text.pro-
cedit quando agebatur de transferẽ-
do dominium ex voluntate traden-
tis,vt ibi:ſed hîc transfertur ex legis
poteſtate vel diſpoſitione, eo ipſo ꝙ

1. Declaratio ad illum tex.

elegit dare iſtum ſeruum. Et hanc ſo
lutionem ſequuntur Paul.de Caſt.&
Ange.de Peri.hîc. Et reputat ſingul.
no.Ioan.de Imol. hîc ad intellectum
eiuſdem.§.Subtiliùs, & in hoc propo
ſito dicit hanc l.eſſe ſingu.Bald.in ca
pit.fi.col.1.de Ferijs. Ratio diuerſita-

Diuerſitatis ratio inter caſus horũ textuum.

tis eſt in promptu:quia cùm ex volũ
tate tradentis dominium transfer-
tur:ſi dominus tradit ſub illo prætex
tu:videlicet,ac ſi res quæ traditur eſ-
ſet recipientis, ceſſat voluntas tranſ-
ferendi dominium : quia error eam
impedit,vt in l.Si per errorem,s̃.alle-
gata,& in l.2.in prin.ff.de Iudi. & in
l.Nõ idcirco,C.de Iuris & facti igno
ran. & in l. Sed hoc ità, ff. de Aqua
plu.arcen.& tamen eſt notum,quòd
dominium à nobis abire non poteſt
abſq; volũtate noſtra,vt in l.Id quod
noſtrum,j̃.de Regu.iur.quam ita ex-
ponunt ibi Docto.& in ſpecie Dec. 1.
expoſitione. Nã cùm tex. dicit,facto,
ipſe Dec.poſt Docto. exponit, id eſt
voluntate noſtra,ex qua factũ ſubori
6 tur.†Sed quãdo dominiũ ex legis di-
ſpoſitione vel poteſtate transfertur:
non eſt opus cõſenſu tradentis,neq;
acquirentis.l.Cõmiſſa,ff.de Publi. &
vecti.l.pe.cũ fi.C.Ad l.Iul.Maieſta.&
in.c.Cum ſecundũ,ll.de Hære.lib.6.
Imò neq; ſcientia, vt in l.Si à furioſo,
vbi Bald.not.ff.Si cert.peta.Et ex his
reſultat prima not.declaratio reſtri-

2. ad illum tex. declaratio.

ctiua ad prædictum. §. Subtiliùs. Se-
cũda eſt,vt ille tex.procedat, niſi exe
quutio facta fuerit autoritate rei iu-
7 di.†Nam tunc idẽ iuris eſt qđ quan-
do exequutio(vt modò dixi)fit per le
gẽ. Vnde ſi quis condẽnetur ad rem
propriã reſtituendã,& eã reſtituit a-
ctualiter tradẽdo: etiã non tanq̃ ſuã,
ſed velut recipientis: nihilominus ta
men propter autoritatẽ rei iudi.eiuſ-
dem rei traditæ dominiũ transfertur
in recipientem,ſi tradens erat domi-
nus: aliàs ſola vſucapiendi conditio.
glo.no.in l.Pomponius,§.Si iuſſu,ff.
de Acquiren.poſſe.quam Bart.ibi ap

probat, & alij Doctor.communiter, ſecũdum Ioan.de Imo.& tenet Paul. de Caſt.in l. Exceptio.ƒ.de Except.rei iudi.Bene facit l.3.§.Idem quæri poteſt,in verſi.[Idemq; erit.]ƒ.de Reb.corũ. quam ibi glo.allegat.Ad quod etiam vi.Iaſo.in eo.§.Subtiliùs,cuius.§.regula (vt id interim non omittam) producitur etiam ad caſum: quando tradẽs & recipiens ſcirent rem quæ traditur eſſe dantis, & non recipientis:nã etiam eo caſu per talem traditionem non transferretur dominium illius rei ſic traditæ tanquam recipientis in eundem recipientem: nam & hoc caſu videtur abeſſe voluntas tradentis à tranſlatione dominij,id eſt videtur eum non habuiſſe voluntatẽ trãſferendi illius rei dominium, ex quo non tradit vt ſuam, ſed vt illius eam recipientis. gloſſ.eſt ſingu.in l.Si aliquam rem,in parte, Quaſi meam, ff. de Acquiren.poſſe.ſecundũ Raphaë. Cu.Are.& Clau.ibi.Et licèt Alex.ibidem non bene firmet illam concluſionem:tamen Aretin.eam firmat,& ſuſtinet contra Bart.aliter tenentem in l.1.col.antepen.ff.de Offic.procu. ceſa.Et ibi Aret.reſpondet ad l.Iul.ƒ. de Cura.furio.adductam in eadẽ l.1. per Bart.in illius l.lectu.& illã cõcluſionem gloſſ. dicit eſſe communem Fran.de Ripa,& eam ſequitur nu.18. eiuſdem l.Si aliquã,& ex regula prædicti.§.Subtiliùs,declaratur text.ſingu.in l.Si pro fundo, C.de Trãſactio. vbi probatur ex verſi.fin. [Si tamen res.] iuncta gloſſ.3.q dimiſſio,quam facit actor penès reum ex cauſa tranſactionis,nõ præbet reo titulum in re apud eũ iſtiuſmodi dimiſſa. Quod eſt not. ſecundum Bart.& Docto.ibi,ſignanter Alex.qui dicit non eſſe alibi poſt Bald.in.c.1.in fi.de Controuer.inter vaſſal. & alium de bene.lib. Feudo. Nam illius text. ratio ſumitur de dicto.§.Subtiliùs: quia is qui rẽ ex cauſa tranſactionis retinet, eam retinet vt ſuam,& ideo neq; acquirit nouum dominium,neq; vſucapiendi conditionẽ. Ita declarat Bald. ſingulariter in l.pen.C.de Vſuca.pro emp.Sed de hoc dubito,quia non ſeqtur neceſſariò:Is cui dimiſsio fit ex cauſa tranſactionis retinet eã vt ſuã,aut etiã recipit vt ſuã : ergo tradens credidit eſſe illius recipientis tẽpore dimiſsionis. Voluntas enim tradentis conſideratʼ in d.§.Subtiliùs,vt impediatur trãſlatio dominij,nõ autẽ recipientis.Cogita de hac re.Vel aliter (redeũdo ad præmiſſa vnde ſum diggreſſus) reſpõderi poteſt ad.§.Subtiliùs,ſecundum Bal.hic,q dominium in caſu huius l. potiùs transfertur ex facto teſtatoris non errantis:q̃ ex facto hæredis errãtis circa electionẽ. Nam electio quæ poſtea fit per hæredẽ,habetur ac ſi à prin.facta fuiſſet p teſtatorem.Argumento l.Vnũ ex familia,in prin.&.§. 1.ƒ.eod.& in l.Tutores non ab hærede,ƒ.de Teſtamen.tutela. Alia ſolutio ad.§.Subtil.

Vltimò nota, q poſt factã etiã errore exequutionem à iure vel ab homine,error non eſt reuocabilis ad limitationem.l.Error facti, cum ſimili.C. de Iuris & facti igno.ſecundũ Ioã.de Imo.vltra quẽ poteſt.l.iſta induci ad glo.in.c.Ex literis,de Diuor. in parte, Admonita,in fi. tenentẽ, q cõfeſsio facta ab aliquo,dato ſibi priùs termino ad deliberandũ, nõ poteſt poſtea reuocari ex capite, aut ſub prætextu erroris:nã tunc videtur quædã hominis exequutio facta per confeſsionẽ ꝓpter deliberationẽ præcedentẽ:qa cõfitens poſt terminũ deliberationis ſibi iniunctũ,videtʼ fuiſſe eius intentionis,vt amplius reuocationẽ petere nõ poſſet:& eiuſdẽ videtʼ etiã fuiſſe iudex præfigẽs terminũ ad deliberandũ,vt eã poſtea non admitteret.

Quam

Quã glo.dicit eſſe ſing.Bal.in l.Si q̃dem,ad fi.C.de Excep.& in l.Cũ precũ,C.de libe.cauſa.Sed idẽ Bal.& Anto.tenet contra eandẽ in.c.fin.col.3. de Cõſe.& idẽ Bal.in d.l.Error facti, col.vlti.vbi etiã Alexã.in addi.& Ro. in teper.§.de Viro.31.fallen.l.Si verò ſ.Solu.mat.Tamẽ Cępo.in caute.69. tranſit eũ prædicta gl. allegans alios

Ad iſtũ tex. Doct.Et re vera iſte tex. nõ facit pro gl.illa:q̃a etiã abſq; eo q̀ detur tẽpus ad deliberandũ fit exequutio,de qua in iſta l.nec iure cauet̃ q̀ illo caſu. i. poſt deliberationẽ exequutio cẽſeat̃ fieri à iure vel ab hoĩe,prout vult Cæpola ſaluare illã duobus cõcurrentibus.Sed poteſt ſaluari aliter gloſſ.illa prout idẽ Cæpola vult eadẽ.69.caute.in prin.ſ.q̃n priùs quis cõfeſſus fuiſſet,& poſtea daret̃ ei terminus ad deliberandũ:an velit reuocare confeſſionẽ ex aliqua iuſta cauſa ſubſiſtente,&.j.illũ nihil allegaret. Nã poſt talem terminũ non admitteret̃ erroris allegatio, poſt Ange. Are.quẽ ibi citat in.§.Si minus,Inſtitu.de Actio.17. col. qui Angel. ad id allegat glo.illã, ſed perperam allegat:quia imò inter vnũ caſum.ſ.iſtũ,& aliũ.ſ.gloſſ.maximè diſtat.Et licèt ſimpliciter allegãs illam gloſſ.& Cæpolã,& remiſsiones eiuſdem Cæpolæ tranſeat Claudius in l.Sed ſi alio,j.ad Trebel.tamen dic vt modò dixi.ſ.q̀ illa glo.non procedat ita indiſtinctè, prout loquitur: ſed duntaxat in caſu in quo ſaluat eã Cæpola in prædicta cautela,in prin. vt.ſ.proximè retuli:licèt gloſſ.illa (vt modò etiã dixi) illo caſu non loquatur: ſed ſaluatur propter generalitatem dicti ipſius.

Excuſatur conclu.glo. in.c.Ex literis, de Diuor. vltra Cæpo.

Rurſus Bart. hìc poſt Dyn.inducit
8 iſtũ text.ad id: videlicet,† q̀ vbi exequutio eſt facta à lege vel ab homine nõ eſt locus purgationi moræ: ad q̃d etiã adducit l.Qui ob tem,ff.de Cõdi indebi.& hoc recitat Rapha.Cu. hic pro ratione principali ad iſtius l. deciſionem: & ſic erit.4.ratio vltra tres rationes deciſiuas.ſ. aſsignatas: quæ potuiſſet.ſ.cõmodè poni proprimacarum in ordine. Conſidero tamen Bar.velle vnũ,in quo videtur eſſe contrarius his quæ.ſ.proximè ſunt dicta. Nam hìc tenet,q̀ in prima iſti⁹ l.parte fuit facta exequutio à l.per petitionem legatarij, qui ſtatim quòd petijt,videtur elegiſſe, & ſuccedit iuris diſpoſitio tranſlatiua dominij, vt in l.Apud Aufidium,in fi.j.de Optio. lega.Vnde infert.Rapha. q̀ ſi in iſtius l.principio,Stichus & Pamphilus eſſent ſerui alieni:non procederet tex. quia per ſolam petitionem abſq; alia traditione dominiũ non eſſet tranſlatum: & ſic verbum, vendicauerit, oſtendit quòd iſte tex.in prima parte loquitur in ſeruis proprijs ipſius teſtatoris.Sed in ſecũda parte tex.exequutio fuit facta ab homine: quia hæres elegit vnũ ex ſeruis teſtatoris per eũ alternatiuè legatis, dum eum ſoluit legatario: & ſic per ſolutionem fuit tranſlatum in legatarium eiuſdem ſerui electi & ſoluti dominium. Et in hoc videtur Bart. aduerſari ei quod prædixerat in ſolutione contrarij de. §.Subtiliùs,voluit expreſſè, q̀ quãdo dominiũ transfert̃ ex legis diſpoſitione, non officit tranſlationi dominij, q̀ tradẽs erret in illo, vel in illius ſubſtantia.Secùs quando fit ab homine. Tamẽ ad hoc poteſt dici, quòd licèt in ſecunda parte exequutio ſit facta ab homine:quia hæres ſoluit:& conſequenter(vt dixi)per ſolutionẽ cenſetur elegiſſe:tamen in vtroque caſu tranſlatio dominij in legatarium fit iuris autoritate.Stat ergo differentia in hoc,q̀ in primo iſti⁹ l.caſu exequutio electionis,& ſic tranſlatio dñij fit protinùs facta petitione p legatariũ.

Conſideratio vltra Doct.no. in intelle. dictorum Barto. hic.

Excuſantur dicta Bart. ne inuicem pugnent: & reſoluit declaratio textualis.

In ſecũdo autem caſu,licèt tranſlatio fiat ipſo iure ante actualẽ traditionẽ legati (vt expreſsim dicit Bar.in ſolutione prædicti.§. Subtiliùs.)nihilo minus tñ cõſideratᷣ, & attenditᷣ exequutio ab homine facta vltimatè ac perfectè: quia traditiõe facta nihil deeſt ad perfectam & vltimatam exequutionẽ. Et ſic vbi electio fit p ſolutionẽ,eſt vltimata:& minus principaliter conſideratᷣ iuris exequutio. Sed alio caſu.i.in primo iſtius l.conſideratur magis principaliter. In eo aũt qđ Bar.& Docto.dicunt de moræ purgatione,videndus eſt idẽ Bar.& Docto. poſt eum, in l. Si inſulam,nu.19.ff.de Verb.obli. Vbi Alex.nu.31.dicit hãc eſſe cõmunem opi.i.quã in prin.huius verſi.dixi Dyn.& Bart.hic tenere per iſtum text.i.ꝙ vbi exequutio eſt facta ab homine vel à iure,non eſt locus purgationi moræ.

Vltimò adnotandũ eſt, ꝙ cõtra hãc l.videtᷣ fortis tex.in l.4.ꝟ.de Optio.lega.vbi dicitᷣ,ꝙ volẽti eligere vel optare eſt exhibẽda familia ſeruorũ: aliâs electio eſt nulla:ſed hîc probatᷣ contrariũ,vbi nõ ſolùm legatario nõ fuit exhibita familia ſeruorũ vt eligeret, ſed etiã ſi legatarius ignorans electionẽ ſibi cõpetere, vnũ vendicet ignoranter, non poteſt reuocare præfatã vendicationẽ,vel electionẽ erroneã: neque amplius prætextu erroris licet ſibi variare.Sed ad illã l.cõmuniter tenetur ſolutio Bar. hîc: licèt Bart.eam non alleget:ſed glo.in l.Serui electione,in prin.ꝟ.titu.1.quæ meminit illi⁹ l.4.videlicet, vt intelligatur, quando relinquitur optio ſerui in genere,vel optio plurium rerum: ratione de qua per Barr.hîc. Quem (vt dixi)ſequuntur Doctò.cõmuniter ſecundũ Iaſ.in d.l.Serui electione,in prin.nu.5.cum ſequen. Et per hæc ſit expedita iſta ſubtilis l. In l. Cùm quidam non expedit inſiſtere, ex quo Docto.ſunt cõtenti remiſsione ad Bar. in repetitione l.Demonſtratio,in prin.ꝟ.de Condi.& demonſtratio.

Summarium.

1 *Coniuncti coniunctione legali non ſunt coniuncti ex iudicio & ex diſpoſitione teſtatoris, ſed ex accidenti.*

2 *Per ſubſtitutionem his verbis factam Quiſquis mihi hæres erit, &c. non admittitur hæres remotus ſeu mediatus.*

3 *Seruus communis uidetur obtinere uicẽ utriuſq; domini.*

4 *Seruus communis repræſentat perſonas ſeparatas duorum dominorum.*

5 *Teſtator coniungens duos uel plures legatarios uerbo, præſumitur eos uoluiſſe coniungere re & effectu.*

6 *Seruus plurium dominorum repræſentat perſonas plurium ſeruorum.*

7 *Vno ex pluribus hæredibus unius legatarij decedentis ante agnitionem legati repudiãte partẽ ſibi cõtingẽtẽ ex legato, talis pars repudiata non accreſcit eius cohæredi: ſed redit ad hæredẽ principalẽ quæ cõcluſio illatiua fluit eo cõmuni intelle. & aliæ uẽ quinq; illationes non contẽnendæ.*

8 *Ratio uulgaris per glo. & Docto. uarijs in locis tradita ad inductionẽ iuris accreſcendi uniuerſalis. i. in hæreditate, hoc eſt, quare fuerit per iura inductum ſ. euitationis inconuenientis, nè teſtator decedat partim teſtatus, & partim inteſtus, nõ eſt ſolida neq; finalis.*

9 *Quando ſubſtantiuum & adiectiuum ſtant ſub eodẽ conſtructu & ambitu uerborũ, unum regit & determinat aliud, & determinatᷣ reciprocè ab alio.*

10 *Ius accreſcendi procedit uno ex duobus fontibus uel cauſis: uidelicet, uel ex impedita partis acquiſitione ipſo iure à principio: uel ex eadẽ reſoluta ex poſt facto: & hæc eſt maxima in hac materia, anteſignana, ac primipilaris.*

11 *Id quod ſeruo cõmuni plurium dominorum relinquitur, ſi eorum uni per talem ſeruum acquiri nõ poteſt, acquiritur alteri domino.*

12 *Ex eo ius accreſcẽdi appellatur reale, ꝙ de ipſius natura ingenita ſit, portionẽ uel partẽ rei de cuius accretione agitur concernere: ac potiſsimum conſiderare: ſine qua ipſummet ius accreſcendi (ut pote abſq; ſubiecto fundamentali) impoſsibile eſt procedere, aut effectum ſortiri.*

13 *Vbi pars nõ deficit omnino, & ipſo iure, ſed ope exceptionis duntaxat, ius accreſcendi in tali parte uacante locum non obtinet.*

Etiam

14 *Etiam in contractibus ſtricti iuris, prout eſt ſtipulatio, ſola legalis cõiunctio inducit ius accreſcendi: etiam in proprietate impedita acquiſitione partis à principio.*

15 *Ex titulo donationis principalis.l.inter uiuos, à principe duob⁹ diſiunctim facta inter eoſdẽ cõiũctos legali ſola coniunctione.i.circumſcripta uerbali, item reali, coniunctionibus, conſequitur ius accreſcẽdi inter eiuſmodi donatarios: etiã poſt ius in re utriq; acquiſitum, parte ipſius rei deficiẽte. Quæ eſt cõmunis Doctorũ ſententia.*

16 *Vbi nulla prorſus eſt coniunctio, ius accreſcendi non procedit etiam in uſufructu. Et ex oppoſito, ubi ſubeſt quæuis coniunctio, ſiue uerbalis tantum, ſiue ſola realis, ſiue utraq; iũcta, locus eſt iuri accreſcendi, uel nõ decreſcendi, etiam in proprietate.*

17 *Sola diſpoſitio legalis circa ea, quæ à lege inducuntur contra uoluntatem teſtatoris, inducit ius accreſcendi, ut eſt in bonorum poſſeſsione cõtra tabul. quæ duob⁹ uel plurib⁹ per legẽ Prætoriã defertur.*

18 *Ius accreſcendi procedit ſecundũ uoluntatẽ teſtatoris tacitã & à lege cõfictam: uel ſaltem præter eã.*

19 *Rupto teſtamento ex poſtfacto, intentata bonorum poſſeſsione contra tabul. ſiue etiam querela, regula ius noſtrum ſileſcit: cùm nõ incõueniat teſtatorem decedere eo caſu pro parte teſtatum, necnon pro parte inteſtatum.*

20 *Quando plures uocantur ad idem legatum in eadem oratione, ut cenſeãtur uerbis tantum cõiuncti, oportet portiones quotas legati eſſe diſtinctas, & diuiſas per teſtatorem: aliâs cenſerentur mixtim.ſ. re ſimul & uerbis coniuncti.*

21 *De uerbis legis ad uerba teſtatoris ideo tenet cõſequentia, quia diſpoſitio ipſius cenſẽt lex quædam priuata, ubi inquã talis diſpoſitio iuri non obſiſtit.*

22 *Vna & eadẽ cauſa numero non poteſt duos effectus inuicem contrarios producere.*

23 *Quando ex una perſona honorata legatum peruenit ad plures: illi nõ cenſentur habere partes omnino diſiunctas in ipſo legato: quin imò cùm unius perſonæ uice fungãtur, nõ cenſentur partes diuiſæ.*

24 *In fideicommiſsis uniuerſalibus, etiam conditionaliter relictis pluribus, locus eſt iter eos iuri accreſcendi ſecundum ſubſequentem modificationem.*

25 *Reijcitur ratio uulgaris, quæ ſolet ſignari ad regulam, q. in hæreditatibus, etiam inter omninò diſiunctos eſt locus iuri accreſcendi: uidelicet, ne deueniatur ad inconueniens l. Ius noſtrum. Subijciturq; noua ad eandem rem ac ſubtilis ratio.ſ. indiuiſibilitatis.*

26 *Quærere rationem ubi ſenſus adeſt, nihil aliud eſt, q̃ intellectus quædam infirmitas. i. illius hebetudo craſſa & obtuſa.*

27 *Scire, & ſcire debere, parificantur.*

28 *Voluntas teſtatoris in dubio cenſeri debet conformis legi, uel ſtatuti uoluntati diſpoſitiuæ.*

29 *Declaratio reſtrictiua, cùm apta, tum noua ad.§. Hæc uerba, l. Qui liberũ. ſuprà de Vulg. & pupl. ut p illa uerba, Quiſq; mihi hæres erit, &c. comprehẽdatur hæres mediatus uel remotus teſtatoris ſubſtituẽtis ſi de ipſius uolũtate etiã implicita ac coniecturata id liqueat.*

30 *Ius accreſcendi eſt quædã impropria ſubſtitutio: ſicq; parificatio quæ de illo ad eam fieri eſt ſolita, eſt quoad quid & abuſiuè, ut aliâs dicitur, ſiue impropriè uel reſpectiuè: & nõ ultra.*

31 *Vt accreſcẽdi ius locũ habeat, nõ ſemp neq; perpetuò.i. generaliter requirit̃ inter extrema copulæ interiectio: quũ ad id fortior ſit unitas rationis, uel ſermonis, q̃ copula, eaq; ratione tacita coniunctio per copulam implicitam ad id ſufficit.*

32 *Actuum pluralitas prout eſt perſonarũ minimè præſumitur: eſtq; regula penè infallibilis.*

33 *Verbũ, uidetur, in lege, pariq; ratione in ſtatuto poſitum ſuâpte natura deſignat ſeu importat regulariter fictionem.*

34 *Non eſt in mundo uerbum, adeò realis exiſtentiæ ſiue ſubſtantificum, ueritatiſq; expreſsiuum, prout uerbum, eſt.*

35 *Ius accreſcẽdi & ius non decreſcendi habent uaria & quodammodo inuicem principia productiua repugnãtia, quæ de re ĩ iure noſtro ciuili nõ eſt reperibile, q. eiuſdẽ legatarij reſpectu ĩ eâdẽ portione deficiẽte poſsint concurrere: ut hic not. explicatur.*

36 *Tacita partium diſtributio nõ impedit ius nõ decreſcẽdi uerũ & propriũ ſecundum cõmunem & ſecundũ meã intelligentiã, neq; fictũ & impropriũ.*

37 *Reſolutio noui intellectus huius l. ſtat in hoc: q. loquatur ſaltem permiſsiuè in iure non decreſsionis, & in iure accreſcẽdi ſimplici loquatur prohibitiuè, ſeu negatiuè: quod hic declaratur ſtatim.*

38 *Tenet ſequela de legitima patronorum ad legitimam filiorũ tanquam de minori ad maius, uel à fortiori, ut pote his magis quàm illis debita.*

39 *Inter habentia ſymbolum, id eſt ſimilitudinẽ, facilis eſt tranſitus de uno ad aliud, cuius oppoſitum eſt in diſsimilibus.*

40 *Inter ſuccedẽtes iure uniuerſali hæreditario: etiã ſola legali coniunctione coniunctos, eſt locus iuri accreſcendi uniuerſali.*

41 *Ius diſponẽtis aliquo caſu contra uoluntatem teſtatoris dicitur ius diſpenſatiuũ: ſicq; reſtringibile, ut pote odioſum & ſtricti iuris.*

42 *Leges prohibitiuæ indictionis uiduitatis cenſentur inductæ ob fauorem publicũ, ſicq; extenſibiles: etiam ſi ſint priuatis odioſæ: quod etiam in ſtatutis locum habet.*

43 *Diſpenſatio à principe manans in fauorẽ patris,*

ut poſsit duobus filijs legare, nō impedit ius accreſcendi inter eos: ſi eiſdem per patrem fuerit factum legatum, unuſq; ipſorum partem ſuam abiecerit, uel aliter illa deficiat: eò quòd uoluntas teſtatoris eſt fauorabilis & amplianda.

44 *Quando uerba legis uel ſtatuti in ſenſu directo nihil operantur: tunc neceſſariò ſumitur ex eis argumentum à ſenſu oppoſito etiam ad iuris communis correctionem, ne uerba ſint ſuperua.ua.*

45 *De natura dictionis, quandiu, eſt eam eſſe ſuſpē ſiuam, ut eueniēte caſu contrario illi caſui per eam qualificato, diſpoſitio per ipſam in tempus futurum ſuſpēſiuè collata uel dilata, reſoluatur cùm ceſſet ipſius duratio.*

46 *In uſufructu duobus legatarijs relicto, etiā poſt acquiſitionem partis unius ex ipſis poſtea deficientis, eſt locus iuri accreſcendi.*

47 *Quis inducitur faciliter ad repudiandum, q. non poteſt quærere.*

48 *Bonorum poſſeſsio contra tabulas datur tantum præteritis.*

49 *In coniunctione legali copulatis habet locum ius non decreſcendi.*

50 *Paria ſunt portionē deficere ab initio, uel ualere & reſolui ex poſt facto ad hoc ut ius accreſcendi habeat locum.*

51 *Ius accreſcendi habet locum in portione ſemel quæſita, & ex poſtfacto iure ſpeciali deficiente.*

52 *Legatū ſeruo cōmuni factū, uidet factū dominis.*

Prælectio L. Et Proculo.

Verba legis

ET Proculo placebat, & à patre ſuo ſic accepi, Quod ſeruo cōmuni legatū ſit, ſi alter dominorum omitteret, alteri nō adcreſcere. Non enim coniunctim, ſed partes videri legatas: nam ſi ambo vendicarent, eam quęq; legati partem habiturū, quā in ſeruo haberēt.

PROCEDAM in huius l. lectura per modum relectionis ſcholaſticæ quia eā aliàs relegi, dum primò interpretarer iſtum titulum ordinariè: & ideo placuit mihi illam relegere: quia in toto iſto titulo non eſt lex in ſuo puncto notabilior, & magis deſerta per Docto. hic & alibi, quàm ſit iſta. In cuius relectione congerenda ſatis inſudaui, quia materia eſt anguſtiſsima & non dilatabilis, vt pote arida & peregrina, & non patitur diggreſsiones: ſed intra cancellos proprios ſeſe continet. Ideo condonandum mihi erit per lectorem candidum, ſi in ipſius proceſſu potiſsimū ſtuduero ſpeculationi, & ad res aſsiduas in praxi non ſæpe diuertero: cū ſermones (vt inquit Philoſophus) debeant eſſe iuxta materiam ſubiectā; cuius meminit Bald. in repe. l. In ſuis, in fi. de Libe. & poſthu. Nihilo min' tamen ſubtilitates ſemper ſunt valde vtiles: ſaltem in acumine intellectus, vt inq̄t Bal. in l. Vna, in prin. C. Si ſeruus extero. vbi ſuadet, materias ſubtiles (etiā ſi prima inſpectione videantur ſteriles) non eſſe ſpernēdas: præſertim quia in huius l. proſecutione incident nonnulla minimè cōtemnenda, & inutilia.

Lex iſta licèt per Docto. non diuidatur, poteſt tamen, attenta corū intelligentia diuidi in duas partes. In quarū prima ponit' quoddā dictum, ex quo reſultat thema ſeu quæſtio, eiuſdem ſolutio. In ſecunda ponitur ratio ſolutionis vel deciſionis: ſecunda ibi, [*Non enim.*] Figuratur ſpecies ſeu caſus literalis (quam vocant) ſic.

Caſus.

Cuidam ſeruo communi fuit res legata, vnus dominorum ſpreuit partem legati dominicam ad ſe pertinētem. Quærebatur apud Celſum Iure conſultum iſtius l. autorem, an talis pars omiſſa alteri domino accreſceret? Iureconſultus reſpōdet: quòd nō. Subdit rationem reſponſionis in ſecunda parte: quia non coniunctim, ſed partes videntur eſſe legatæ, &c.

Et

Summarium.

ET ſecundum hanc exempli literalis figuram lex iſta hoc ſummatim dicit. In legato proprietatis coniunctio legalis non inducit ius accreſcendi. H.D. ſecundum Barto. Ioan. de Imol. Pau. de Caſt. Albe. & Ange. de Perig. hic. Et ad hoc eſt ſingul. ſecundum Ange. de Peru. in l. Teſtamēto, C. de Impube. & alijs ſubſtitu. Et hic eſt cōmunis omniū intellect⁹, nemine ſcribentium (quem viderim) reluctante. Secundum quem cōmunem intellectum, videtur hic caſus expreſſus cōtra noſtram primam concluſionem quæ ponitur. ſ. in vltima pagina vnà cum corollarijs & illationibus ex ea deſcendentibus. Et qa in ſumma continet hæc l. quod prædixi, & ſic principaliter loquitur de coniunctione legali: breuiter lectorem meminiſſe oportet, quòd legalis cōiunctio eſt ea; quam Barto. declarat, & exemplificat in l. Rè coniuncti, ſ. quæſtio. principali, nu. 59. ſ. titu. 1. quem vide. Et quia ratio huius tex. poſita in verſic. [*Non enim coniunctim.*] eſt obſcura, & per eam nō facilè aſſequimur legis intelligentiam: ideo rationem huius ra-
1 tionis ſubijcit Bal. hic, quę eſt. † Quia coniuncti coniunctione legali non ſunt coniuncti ex iudicio & diſpoſitione teſtatoris: ſed tantùm ex accidēti, ob mediam ſerui perſonam: per quā coniunguntur. Et quanuis ipſe non alleget: tamen pro hac ratione adduci poteſt tex. optim⁹ in ſimili, in l. Qui liberis, §. Hæc verba, ſ. de Vulga. & pupi. ita eum inducendo: nam ibi ſubſtitutio facta per hæc verba: Quiſquis mihi erit, &c. non verificatur in eo qui eſt hæres per filium, vel per ſeruū: neque in hærede hæredis, ex eo q; immediatè ex iudicio teſtatoris non veniunt. Modò ſic adapto. Sicut mediatus ſeu remotus hæres non admittitur ad ſubſtitutionem: ita etiam nec mediatus vel remotus, & (vt ſic dicam) incidens legatarius, qui eſt alter ex dominis ſerui, admitti debet ad ius accreſcēdi; quod eſt quaſi quædam ſubſtitutio, vt in l. Si Titio & Meuio, §. Iulianus, vbi notat Imol. ſ. eo. Ad quod etiam eſt bonus text. in l. Sed etſi plures, in princi. eo. titu. ſ. de Vulga. & pupi. vbi ſi pater cum filio impubere plures hæredes inſtituat, & eoſdē per illa verba, Quiſquis mihi hæres erit, pupillariter filio ſubſtituat, quibuſdā ex eis defunctis, hæredes eorū non admittenrur ad ſubſtitutionem pupillarem per medias perſonas prædefunctorum, vnà cū hæredibus ſuperſtitibus. Ita à ſimili (vt modò induxi) neque mediatus, vel remotus legatarius, qui eſt alter ex dominis ſerui, admittendus eſt ad ius accreſcendi. Quæ ſimilitudo de hærede ad legatariū probatur ex l. Id tempus, §. primo, ff. de Vſucapio. Conſequentia autem & ſimilitudo de ſubſtitutione ad ius accreſcendi luculentiùs apparebit ſtatim.
2 Ad illud antè ſuppoſitū: videlicet, † quòd per ſubſtitutionem his verbis factam. Quiſquis mihi hæres erit, &c. non admittatur hæres remotus ſeu mediatus. Ratio ſubtilis ac ſolida eſt, quia hæres hæredis eſt perſona incerta. Text. eſt mihi ſingul. & fortè vnicus in l. Sciendum, poſt princip. ſ. de Verbo. ſignifi. verſicul. Signi. de qua perſona incerta nō eſt veriſimile teſtatorem cogitaſſe: quum inſtitutiones & legata cenſeantur relinqui ob affectionem & benemerita, vt in l. Nec adiecit, cū ſequenti. ff. Pro ſocio. Et hoc modo declaratur text. in dicto §. Hæc verba, ad fin. dum dicit. [*Quia non ex iudicio veniunt.*] Non enim poteſt conſideta-ri iudiciū, neq; voluntas, neque affe-ctio

ctio diſponentis erga perſonam incognitam vel incertam, omnimoda inquam incertitudine, prout eſt incertitudo reſpectu hæredis remoti. Sic in propoſito dicendũ: cùm ius accreſcendi, licèt proueniat ex iuris diſpoſitione, vt eſt glo. ordin. in l. Apud Iulianũ, §. 1. ff. ad Trebe. in glo. fin. ad fin. & probatur ex tex. in l. Si in teſtamento, in fin. ſ. de Vulga. & pupi. vbi notat Alex. Prouenit tamen concurrente defuncti voluntate, vt ibi Alexan. dicit. Quum (vt dixi) pet. §. Iulianus, prædictæ l. Si Titio, cẽſeatur quædam tacita & impropria ſubſtitutio. Ergo non videtur teſtator cogitaſſe de perſona incerta: quã poſtea, id eſt vacãte portione altera vellet admitti per ius accreſcendi ſub legalis coniunctionis prætextu ſeu colore.

Secundã rationem ſeu rationis rationẽ aſsignat idem Bal. in l. Vna, nu. 20. C. Quãdo nõ petẽ. partes. in verſi. Sextæ quæſtioni: videlicet, quia non ſolũ ius accreſcendi de quo eſt dictũ: ſed etiam ius cõiunctionis, à quo ius accreſcendi in legatis, velut potiſsima cauſa deſcendit, habet inſtar ſubſtitutionis, vt probatur etiã ex eodẽ. §. Iul. ſed in vna eademq; perſona nõ cadit ſubſtitutio, neq; copula ſeu cõiunctio: quia omnis copula requirit duo extrema, prout requirit ſubſtitutio, vt in d. l. Sed ſi plures, §. fin. & in l. fi. §. Titius, eo. titu. de Vulgari & pupi. notat Bart. in l. 1. col. 3. eiuſdem titul. Et ſic non poteſt vocari coniunctio: niſi iungat plura ſignificata, vt notant Cy. Bal. & Sali. in Authen. Iiſdem pœnis. C. de Secund. nupr. per. l. 2. C. Per quas perſo. nobis acqui. Et in materia iuris accreſcendi illa eſt propria copula, quæ iungit plures perſonas vni verbo. Et dicitur copula à cõiunctione. Verbalis autem dicitur à verbo principali: igitur hoc caſu non poteſt habere locum ius accreſcendi. Hæc Bald. vbi ſ.

Tertiam rationem aſsignat glo. & ibi Doctor. in l. Qui hæredi, §. Si duorum, ff. de Condi. & demonſtra. vbi dicunt, rationem iſtius l. eſſe, † Quoniã ſeruus cõmunis cenſetur obtinere vicem vtriuſque domini, vt in l. 1. §. Cõmunis ſeruus, ff. de Stipula. ſeruo. ergo habetur, ac ſi ambobus dominis ſeparatim per partes legatum fuiſſet factum. Et hoc eſt quod inquit iſta litera in ratione per eam reddita ibi: [*Non enim coniunctim, ſed partes uideri legatas.*] Vnde iſti domini non videntur vllo modo dici poſſe coniuncti. Sicque inter eos non poteſt eſſe locus iuri accreſcendi, quod ceſſat, coniunctione ceſſante. l. Triplici, ff. de Verbo. ſigna. l. Coniunctim, & l. Re coniuncti, ff. titu. 1. & l. Meuio, in prin. ff. hoc eodem titu. & in d. §. His ita. Et hãc rationem ſemel & iterum ponit in præſentiarũ Raph. Cu. primò in textualibus, & iterũ in notabilibus, dicens rationem huius decisionis eſſe: † quia ſeruus communis repræſentat pſonas ſeparatas duorum dominorum: & conſequenter id quod tali ſeruo relinquitur, videt relictum dominis, ſeparatim inquam vnicuique ipſorum, non verò cõiunctim omnibus. Et ſic perinde eſt ac ſi ſpecialiter & ſeparatim vnicuiq; dominorum pro ſua parte dominica legatum per partes diſcretas relinqueretur, per dictum. §. Communis ſeruus, iam allegatũ. Quod etiam euincitur ex hac litera ad fi. dum in ea dicitur, quòd ſi vnuſquiſque dominorum vendicaret, non poſſet id facere: niſi prò parte ſua dominica. Quaſi velit dicere ſecundum expoſitionem Rapha. quòd iſtud innuit ſeparationem, & non coniunctionem: cùm de natura coniunctionis ſit, ꝙ vnuſquiſq; coniunctorum æqualiter ſeu

Ratio ad hunc tex.

3

4

ſeu viriliter admittatur: non autem quotitatiuè, id eſt pro portione dominica: quandoquidem portiones dominicæ poſſent eſſe inæquales, vt in d.l. Vna, §. Vbi autem, C. de Cadu. tollen. iuncta l. 1. cum alijs multis ll. ff. de Stipu. ſeruo. Et quamuis in dicto §. Si duorum, l. Qui hæredi, non dicatur (prout Docto. referunt) quòd ſeruus communis ſuſtinet, ſeu repręſentat vicem amborum dominorum: ſed tex. dicit ſimpliciter duorum, nō loquendo repręſentatiuè: & ſic cautè dicit ibi glo. duorum: licèt Soci. 1. nota. referat eam dicere dominorũ, ſed non dicit, ſed duorum tantùm. Nihilo minus tamen vtrunque dicere tendit in idem: quia tot perſonas ſeruorum talis communis ſeruus repręſentat, quot ſunt domini: & conſequenter ita & eodem modo domini cenſentur per plures, ſicut per vnum repręſentari: vt. ſ. etiam dicetur in quinta ratione deciſiua.

Ratio ad l. iſtam ex Io. Fab. Quartam principalem rationem ad l. iſtam ſecundum hunc intellect. reperio aſsignatam per fundamenta lem Doctorem Ioan. Fab. in. §. Si eadem res, Inſti. de Lega. vbi dicit, quòd iſta non eſt dicenda coniunctio. Nã cùm teſtator ſciret ſeruum legatum eſſe cõmunem, & ſciret vel ſcire deberet (quæ paria ſunt. l. Quod te, ff. Si cert. peta.) quòd vnicuique dominorum ſua pars eſſet acquirenda ſecundum quotitatem portionis dominicæ ad eum expectantis, non præſumitur voluiſſe eos coniungere, vt in d. l. fi. §. 1. ſ. de Vulga. & pupi. ſubſti. Neque ſubeſt aliqua ratio, cur debeat
5 præſumi. † Sed quando duos legatarios vel plures coniungit verbo, præſumitur eos re, & effectu voluiſſe cõiungere: & eorum alterum totum conſequi, vbi alter partem ſuam non conſequeretur. Vnde quaſi in vnum corpus eos videtur redegiſſe, vt inquit aliàs text. in dict. l. Vna, §. His ita, verſicu. [*Si autem ex his.*] Ex hac ratione Ioan. Fabri apparet eſſe verum quod Alber. hic dicit: videlicet, quòd ſi legatum eſſet factum communi ſeruo plurium dominorũ mentione ipſorum facta copulatiuè, puta lego Sticho ſeruo Titij & Sempronij, ex quo ipſorum contemplatione immediata videtur factum legatum, vt in l. Cùm aliquis, C. de Iure delibe. & ipſi fuerunt vocati copulatiuè nominatim, ſat ſuperque patet, de intẽtione teſtatoris fuiſſe, quòd eos voluerit coniungere: & inter eos inducere ius accreſcendi. Iſta ergo l. Et Proculo, loquitur: quando legatum fuiſſet factum ſimpliciter communi ſeruo: vt verba literæ ipſius. ſ. recitata id enuntiant nuncupatim: & eſt de communi intentione ſcribentium. No. declaratio Albe. ad hanc l. per modum reſtrictionis.

Quintam rationem ponit Cy. in d. l. 1. §. Communis ſeruus, ff. de Stipul. ſeruo. quæ eſt velut quædam declaratio ſuppletiua tertiæ rationis. ſ. Alia ratio Cy. ad hunc tex.
6 aſsignatæ. † Videlicet, quia ſeruus plurium dominorũ repręſentat (vt dixi) perſonas plurium ſeruorum per illũ tex. poſt princi. dum dicit, [*Communis ſeruus duorum ſeruorum perſonã ſuſtinet.*] Quẽ text. (vt dixi) allegauit gloſſ. in d. §. Si duorum, & ſic repręſentat eos iuris intellectu pro diuiſo, vt in l. Seruus cõmunis ſic eodem tit. de Stipul. ſeruorum: ibi, [*Vt intellectu magis partes habeant quàm corpore.*] Affert Cy. & Docto. eum ſequentes metaphoram de lapide & arbore, poſitis in confinio duorum fundorum: quia dicũtur communes pro diuiſo pro regione cuiuſque fundi, habita ratione vel relatione ad dominos prope poſsidentes prædia, vt in l. Arbor, in princi. ff. Communi diui. & in l. Pro regione, ff. de Acquirend. rerum domi.

Quam

Quam ſimilitudinem ſimpliciter referunt, & ſequuntur Bald. & Ioan. de Imol. in l. Si duobus. ğ. iſto titu. & idem Imol. hic.

Sed contra hoc facit ſecundũ Ange. de Peru. in l. Seruus cõmunis, §. Interdum, eo. titu. de Stipu. ſeruo. incõueniens ſibi traditũ per eum: qđ quidem (etſi non ſtringat) tamen ipſe Angel. vice fundamenti illo fretus aſſignat aliam rationem: videlicet, quia oẽs ll. dicentes habere locũ ius accreſcẽdi inter cõiunctos, loquũtur de vera cõiunctione pluriũ, qui vocantur ad legatũ ab ipſo principio: & nõ virtute cõſequentiæ iuridicæ, & ſic neceſſariæ: prout eſt in hoc caſu, quãdo de vno deuenit in plures, vt in d. §. His ita. In ſeruo autẽ qui eſt vnus nõ poteſt reperiri, neq; dari vera cõiunctio: ſed imaginaria, & ficta, vel cõſequutiua, ſeu ſecũdaria ex eo: quia repręſentat perſonas pluriũ: & ideo nõ habet locũ ius accreſcendi. Sed cõtra hęc. l. has rationes Cy. & Ang. ſ. relatas, Io. de Imo. ibi dicit, q; vtraq; ratio & Cy. & Ange. videtur cõfundi ea ratione: quia etiam vbi à principio diſpoſitio nõ valeret pro parte ſcđm prædictas rationes, nõ deberet habere locũ ius accreſcendi: & tñ cõtrariũ eſt, vt in eo. §. Cõis ſeruus. Quapropter ipſe Imo. reſpõdendo ad prædictũ inconueniens ſimul & ratiocinãdo per modũ concordiæ, dicit: q; ratio eſt quæ colligitur ex eodẽ. §. Cõis ſeruus, iuncta l. Itẽ ſi ſeruus, §. Sed ſi ſtipulat', eo. titu. ſ. quia ſeruus cõis habet pro proprio vnius ex dñis, vt quærat illi totũ, qñ id de quo acquirendo tractatur, à principio non poteſt quæri alteri domino: ſec' qñ poteſt à principio quęri: licèt ex poſtfacto pars deficiat. Et iſtius vltimi membri ratio erit illa, quæ ponitur (vt dixi) per text. in d. §. Communis ſeruus, iuncta declaratione Cy. de qua. ſ. Et hęc eſt ſeptima ratio, vel potius declaratio præcedentis rationis. Et ex hac ratione, iuncto dicto. §. Communis ſeruus, infertur: quòd ſi in caſu iſtius l. Et proculo, ſeruus communis à principio non potuiſſet partem legati vni dominorũ acquirere, vt quia vnus eorum non potuiſſet ex teſtamento partem legati capere propter incapacitatem, totum legatum alteri acquireretur. Quæ eſt notabilis declaratio ad hãc l. quia eo caſu repudiatio ſuæ partis, quæ eſſet facta per incapacem, eſſet repudiatio de facto: ex quo etiam ſi voluiſſet, non poſſet acquirere. Non enim dicitur nolle, qui non poteſt velle. l. Nolle, ſuprà de Acquiren. hære. l. Ab adminiſtratione, C. de Lega. vbi Bald. notat, & alij poſt eum.

Alia rõ Ange. de Peru.

Ratio Ioã. d Imo. 7.

Alia notanda declaratio huius l.

Nolle dici nequit, qui velle nõ poteſt.

Ex quo intellectu communi (vt ad ipſum redeam) intulit not. Barto. eum ſequutus in l. Re coniuncti, nume. 60. infrà tit. 1. ſuprà alleg. 7 † quòd cùm plures hæredes vnius legatarij dicantur coniuncti inter ſe legali coniunctione: ideo quia ex perſona vnius, id eſt legatarij principalis ex legis diſpoſitione per tranſmiſſionem ipſius legati peruenit legatum ad plures eiuſdem legatarij hæredes, prout ibidem Barto. declarat, quòd lex Legatarius (vbi Barto. etiam ad id eam notat, ſuprà titu. primo) diſponens, quòd vnus ex hæredibus legatarij poteſt partem ſuam repudiare, &c. intelligenda ſit, quòd pars repudiata non accreſcat alteri cohæredi acceptanti partem ſuam legati ad omnes hæredes ipſius tranſmiſsi. Et pro hoc, rectè intuendo, eſt tex. in ea. l. Legatarius, cuius verba ſunt, [*Legatarius pro parte acquirere, pro parte repudiare legatum non poteſt: hæredes autem eius poſſunt, ut alter eorũ ſuam partem acquirat, alter repudiet.*] Ex quo eſt vult tex. q; vn' ex hæredibus

Redit ad intellect. communem.

dibus legatarij ſuam partem acquirat, innuit apertè, ꝙ pars repudiata ꝑ alterũ illi acceptanti non accreſcat: ſed debeat eſſe contentus ſua parte: & pars repudiata redeat ad hæredẽ. Et ita etiã non habita mentione Bar. tenet Bald. in eadem l. Legatarius, & ibidem Ioan. de Imol. Pau. & Alexan. referentes Bart. vbi. ſ. Et ex hoc iſti omnes Doct. ſubinferunt, quòd ſi ſunt duo hæredes vnius emphyteotæ, & vnus delinquat, taliter quòd propter delictum perdat emphyteoſim, vel renuntiet eidem ꝓ ſua parte propter tale delictum vel renũtiationem vnius, ſua portio non accreſcit cohæredi: ſed redit ad dominum directum. Quod reputant ipſi valde no. & ſing. licèt ille text. non bene ad id inducatur, ſecundum Iaſ. ibi. Ad hoc etiam facit, quod Bart. notat in l. Fraudati, ff. de Publica. & vectiga. ad fin. vbi tenet: quòd ſi duo accipiant rem in emphyteoſim, & promittãt vectigal vel canonem ſimpliciter, & ſic quilibet in dubio teneatur pro parte, vt in l. Reos, §. Cùm in tabulis, ff. de Duob. reis, vno eorum ceſſante, eius portio regrederetur ad dominũ: nõ autem iret ad alium emphyteotam.

Nota. ad hæredes ẽphyteotæ.

Poteſt etiam inferri tertiò ex hac intelligentia cõmuni vltra Docto. ꝙ ſi in caſu l. Si q̄s Titio, §. fi. ſ. eo. ꝓpter non electionem hæredis legatũ deuolueretur ad omnes legatarios, vt ibi: & vnus eorũ repudiaret: non accreſceret alijs pars repudiata: ſed rediret ad hæredem. Quod eſt nouũ notabile, & verum ad illum text. quia ibi fuerunt omnes legatarij vocati per legem ob negligentiam vel contumaciam hæredis non eligentis vnũ ex eis, prout teſtator voluit, quòd eligeret: & ſic ſunt coniuncti ſola cõiunctione legali in proprietate: & ſuccedit regula huius l. ſecundum prædictam communem intelligentiam.

Ad l. Si q̄s Titio, §. fin. declaratio vltra Doct. neque inelegans, neq; ſpernenda.

Hinc & quartò ex diuerſo ſequitur, quòd aliud eſſet in vſufructu legato in caſu illius tex. ſi ſecundum terminos ipſius vſusfructus legaretur, per regulam dictæ l. 1. §. 1. ff. de Vſufruct. accreſ. in glo. allega. videlicet, quòd haberet locum ius accreſcendi inter collegatarios vſusfructus, vno eorum omittente: poſtquam hæres qui vni incerto de certis iuſſus dare vſumfructum non conſtituerit, cui daret: & ſic vſusfructus eſſet ad omnes deuolutus, vt ibi: quoniam in vſufructu accreſcendo non requiritur aliqua cõiunctio, vt in dicto. §. 1. Idem & quintò inferri poſſet ad l. Cùm quidam ſecunda, in verſic. [Idem ait.] .j. iſto titu. vbi ſimiliter hærede non eligente omnes ad fideicommiſſum admittuntur: videlicet, quòd inter eiuſmodi legatarios, ad quos fideicõmiſſum ex hæredis negligentia eſſet deuolutũ, non eſſet in proprietate locus iuri accreſcẽdi in parte defecta: cũ ſint coniuncti legali coniunctione, vt pote per legem vocati in negligentiam hæredis non eligentis. Secùs in vſufructu, vt modò dixi. Poteſt etiã inferri ſextò, ad id q̄d no. tenet Bald. & ibi Pau. de Caſt. in l. Duobus cõiunctim, ſ. tit. 1. vbi dicũt, ꝙ ſi filia cõtenta dote renũtiauit legitimæ, facit partem fratribus, vt eis portio repudiata non accreſcat. Nã vltra rationem, quam Docto. ponunt ad illã deciſionem, ratio eſt: quia inter oẽs fratres eſt coniunctio legalis in legitima, vt èſt prædictũ. Sed contrariũ in hoc articulo, reſpondens nuncupatim huic legi, tenet idem Bal. in Auth. Nouiſsima, 7. quæſt. nu. 9. C. de. Inoffic. teſta. vbi videndum eſt, vt pote importans: & vide ibi alios ſcribentes poſt eum: ſignanter Iaſ. in lectura, & Fabianum Ziochi in repeti.

Ad eundem tex. alia declaratio quo ad vſumfructum legatum.

Quinta illatio declaratoria ad l. Cùm quidã ſecũda verſ. Idem ait, infra iſto titu.

Sexta, ad deciſioné Bal. & Paul. de Caſt.

Bal. in eadẽ re ſibi contrarius.

Hæ

Obiectiões contra communem.

Hæ ſunt rationes, quas à maioribus noſtris in præſidium iſtius cõmunis intellectus ad hanc l.cõperio varijs in locis diſperſas. Cõtra quem tamen communem intellectum, qui habet: quòd inrer coniunctos legaliter non eſt locus iuri accreſcendi, eſt in primis fortiſſimus tex.in l.1.§.Interdũ, ff. de Vſufru. accreſcen. vbi dicitur: quòd ſi communi ſeruo vſusfructus ſit relictus, altero dominorum repudiante, vel amittente vſumfructũ pro ipſius parte, totus vſusfructus ad alterum dominum pertinere debet: & ſic videtur ibi caſus in oppoſitum, quòd inter dominos eiuſdem ſerui legatarij eſt locus iuri accreſcendi: etiam ſi inter eos ſit ſola coniunctio legalis. Nec ſatisfacit ſolutio glo.Bar. & Doctorũ hic, & eiuſdem Bar.in d.l. Re coniuncti, reſpõdentiũ: quòd ibi loquitur in vſufructu, hic verò in ꝓprietate, his freti rationibus: ſcilicet, quia ſicut faciliùs vſusfructus accreſcit: ita & faciliùs ius coniunctionis recipit: quæ coniunctio eſt cauſa ob quam accreſcit. Item, quia ipſius ſerui perſona inſpicitur, vt vbi dicunt patere in tex. Sed hoc non procedit, cùm inter vſumfructum & proprietatem iſto caſu nullà poſsit vrgens ratio differentiæ aſsignari. Nã quod tex.in.§.fi.eiuſdem l.1.dicit, poſt acquiſitionem in vſufructu habere locum ius accreſcendi, nihil infert, vt perinde dicendum ſit, ꝙ inter duos ſocios eiuſdem ſerui dominos in ſolo vſufructu, communi ſeruo legato, ius accreſcendi locum habeat, & nõ in proprietate, ſi legata eſſet: cùm in hoc caſu, ſcilicet in legato proprietatis agatur de portione acquirenda: non autem de acquiſita: & ſic ſolutio gloſſarum & Doctorum non eſt idonea. Præterea ratio illa, quam ipſi dicunt ponere tex.ibi, quòd inſpicitur perſona ſerui, potiùs facit, quòd etiam in proprietate inter eiuſmodi coniunctos legali coniunctione locum habeat ius accreſcendi. Nam ibi ponitur ad illum finem, vt habeat locũ ius acreſcendi in vſufructu: non autem eſt ſpecialis quoad ipſum vſumfructum. Imò rectè inſpecta, eſt generalis: etiam quoad proprietatẽ. Et ſic illarum rationem gloſſ. & Doctorum neutra eſt efficax: & remanet difficultas inſolura: & conſequenter adhuc vrget contra communem.

Explodit dißidiũ, qđ Bart. & Docto. faciunt inter legatũ proprietatis & vſusfructus.

Secundò principaliter contra eundem communem intellectum facit tex.in l.Si ſeruus communis ab extero, ſ.de Acquiren.hære. vbi ſi ſeruus communis ab extraneo ſit hæres inſtitutus, & vnius ex dominis iuſſu adierit, cæteris nolentibus iubere, tacito iure partes domino qui iuſsit accreſcunt: ſicque patet ibi, quòd inter duos ſocios in ſeruo eorum communi partes dominicas habentes: & ſic ſola legali coniunctione copulatos, eſt locus iuri accreſcendi, etiam in proprietate. Neque ſatisfacit reſponſio glo.Bar. & Docto. dicentium vbique, quòd ibi loquitur in hæreditate, hic in legato. Rationem adnectunt regulæ vulgaris, ne teſtator decedat pro parte rerum teſtatus, pro parte inteſtatus contra l.Ius noſtrum, cum ſimil.ff.de Regu.iuris. Nam huic cõmuni reſponſioni poteſt replicari: ꝙ licèt aliàs ſit differẽtia, quoad qualitatem iuris accreſcendi, inter portionem hæreditatis & portionem legati deficientis: quia prima deficiẽs accreſcit inuito cohæredi: ſecunda autem minimè, ſed tantùm volenti, vt in d.l.Vna, §.His ita, & not.gloſſ. & Docto.in l.Vna, in gl.fi.C.Quãdo nõ peten.par. & Bart. & Docto.in l.Neminem, ſ.iſto titu. Tamen quoad ipſam

Reijcitur cõmunis reſponſio ad l. Si ſeruus cõmunis ab extero.

ſam accreſcẽtiam, id eſt ipſum accreſcendi ius quoad ſubſtãtiam nulla reperitur differentia inter ſucceſſionẽ vniuerſalem, id eſt in hæreditate relicta communi ſeruo duorum: & particularem, id eſt, in legato proprietatis relicto ſeruo, etiam communi pluriũ dominorum: neq; illa lex aut alia eam facit: & conſequenter remanet firmũ contrarium ſeu fundamentum, quod ex l. illa.§. deduxi: ſcilicet, quòd coniunctio legalis eſt potẽs ad inductionem iuris accreſcendi, etiam in proprietate, non attenta ſubſtãtia ipſius diſpoſitiõis, videlicet an ſit legatum,

Attend.

8 an verò hæreditas.† Neque enim prędicta ratio ibi poſita per gloſ. de l. Ius noſtrum, prælallegata eſt ſola & finalis, vt patebit ex eo quod inferiùs tangam poſt. 14. medium ſeu fundamẽtum contra communem iſtius legis intellectum.

Hocque comprobatur, quia legatarius in re legata cenſetur hæres. l. Id tempus, §. 1. ff. de Vſucap. Cuius verba ſunt, [*In re legata legatarius quaſi quodammodo hæres eſt.*] Ad idem l. In coniunctionibus, aliàs, In conuentionalibus, ff. de Verb. ſigni. & l. Si rem legatam, ff. de Excep. & in l. Pomponius, §. Sed & legatario, ff. de Acquir. poſſeſ. & l. Mulier, §. fi. §. de Cond. inſti. Quemadmodũ ergo inter coniunctos legali coniũctione in hæreditate ius accreſcendi locum habet: ſic etiam debeat habere locum in legato proprietatis.

Tertiò contra communem adduco text. in l. Si duobus ſeruis meis, ad fin. ȷ. iſto titu. vbi expreſsim dicitur, ꝙ ſi meo & alterius ſeruo, & ſic communi, ſit factum legatum, & alter dominus repudiet ſuam partem: totum legatum pertinet ad me alterum dominum: & ſic eſt ibi fortis caſus in oppoſitum, decidens quòd ius accreſcendi in legato proprietatis procedit à coniunctione legali inter duos dominos ſubſiſtente. Neque valet ſolutio gloſ. & Docto. dicentium, quòd ibi fuit relictum legatũ duobus ſeruis vnius vel diuerſorum dominorum: hoc nempe ex illa l. colligi nequit: imò expreſsè vult ibi tex. contrarium. Nam inquit illa litera, [*Perinde ac ſi meo & alterius ſeruo eſſet legatum,*] ergo ad verbum probatur

Eliminatur ſolutio gloſ. & Do. ad l. Si duobus ſeruis.

9 ibi, quod prædixi. † Quia ex quo ſubſtantiuum & adiectiuum ſtant ſub vna oratione, vel vno orationis cõſtructu, vnum regit & determinat aliud, vt l. Ea tamen adiectio, in fin. ȷ. titu. 1. & ita in alio propoſito declarat Bald. in dict. l. Vna, in dict. verſ. Sextæ quæſtioni, C. Quando non peten. partes. Et in alio propoſito etiam hãc doctrinam ponit notab. Barto. in l. Prætor, §. Eritq; differẽtia, poſt prin. ff. Vi bono. rap. quæ in varijs locis & extraordinarijs ſolet commendari per ſcribentes. Et per conſequẽs tex. ille loquitur in vno ſeruo communi duorum dominorum: voluitq; facere æquiparationem de caſu in quo duobus ſeruis vnius legatum eſſet relictum, ad caſum in quo vni ſeruo duorũ eſſet relictũ. Nam dicere (prout Doctores dicunt) quòd ille tex. in prædictis illis vltimis verbis, [*perinde ac ſi meo & alterius ſeruo eſſet legatum.*] loquatur de legato facto duobus ſeruis duorum dominorum, eſt, potiùs augere difficultatẽ, & ſibimet aduerſari circa tertiam & quintam rationes ſuprà relatas: quas ad hanc legem ipſimet aſſignant: quàm ſoluere. Si enim ratio ſecundũ eos eſt, vel quia legando ſeruo cõmuni duorũ dñorũ, videtur duobus ſeruis eorundem ſeparatim legari: vel quia ſimiliter videtur iiſdem dominis ſeparatim pro cuiuſq; portione dominica relictum: ergo ſi duobus ſeruis duorum dominorum relinquitur, eadem ratio ſeparationis præſumptiua reſultat. Et in vero tex.

ro tex.ille efficaciter ſtringit pro hac
parte cõtra cõem allegationem, quæ
fit de hac l. ſecundũ quã (vt dixi) cõi-
ter ſummaťꝙ in legato ꝓprietatis ſo
la legalis coniũctio non eſt potens ad
inducendũ ius accreſcendi. Ibi enim
ad finem efficaciter ꝓbaťoppoſitũ,
vt eſt dictum & inductum.ſ.

Quartò aduerſatur cõi intelligen-
tiæ tex.in l. Verũ,§.Si ſeruo cõi, ff. Pro
ſocio. Vbi ſi vnus ex duobus dñis ſer-
uum cõem habentibus eidem ſeruo
ſine libertate legatũ relinquat, ad ſolũ
ſocium,& non ad hæredes ſocij relin
quentis totũ legatũ pertinet. Reddit
rationem litera, quare non cõicetur:
videlicet, quia iſtud non ꝓpter ſocie-
tatem, ſed ꝓpter ſuã partem acq̃ſiuit.
10 Modò induco ſic.† Ius accreſcendi ꝓ
cedit vel ex impedita acquiſitione ip
ſo iure ab initio, vel ex reſoluta ipſo iu
re ex pòſt facto. Hanc maximã ponũt
in materia iuris accreſcendi Bar. Ang.
Pau.de Caſt.& alij Doct. in l. Qui pri,
ſ.de Acquir.hęre.& in l.ſi minor, eod.
tit. vbi hoc tenet in ſpecie Pau.de Ca.
in declaratione illius tex. Et not. Bar.
Pau.de Caſt.& Moder.per tex. cũ gl.
in l.Si duo p̃roni, in prin. ff. de Iureiu.
& in l. Huiuſmodi, §.Si Titio. 1.ſ.tit.
1.Bal.ĩ l.Vna,nu.20. cũ ſequẽ. C. Qñ
nõ petẽ. par. Sed in prærallegato. §. Si
ſeruo cõi, portio legati reſpectu legã
tis eiuſdẽq; dñi ꝓ parte fuit impedita
quoad acquiſitionẽ ab ipſo initio: q̃a
fuit effecta ꝓ non ſcripta, vt in l. Pro-
prias res, C.de Leg. Cũ itaq; tex.fatea
tur, ꝙ alter dñs ſerui ꝓpter ſuã partẽ
acquiſiuit portionẽ defectã, quæ por
tio (vt eſt dictũ) à principio ipſo iure
defecerat: ergo inter ipſos conſocios
ſerui, etiã legali coniũctione copula
tos,& etiã in ꝓprietate eſt locus iuri
accreſcendi: & ſic contra cõem intel
lectũ. Et illũ tex.in d.§.Si ſeruo cõi, in
hunc ſenſum videťaccipere Paul. de
Caſt.in l.1.C.de Hęre.inſt.ad mediũ
11 Vbi per eũ dicit,† ꝙ id quod relinqui
tur ſeruo cõi pluriũ dñorũ, ſi vni non
poteſt per talẽ ſeruũ acquiri pro ſua
parte, acquiriť alteri dño. Ex quo in-
fert, vt ibi per eũ ad intellectũ l. Si de-
portati ſeruo,ſ.tit.1. Et re vera poteſt
ponderari tex.in eo.§.Si ſeruo cõi, vt
12 loquaťin iure accreſcẽdi, † in quan-
tũ dicit,[*Propter partẽ.*] cũ de natura iu-
ris accreſcendi ſit partem cõcernere:
ideo cenſeť & nuncupaťius reale. l. Si
totã,& l. Toties,ſ. de Acquir. hære.&
d.l. Qui patri, vbi Bar. Ang.& Docto,
cõiter id not.& eſt tex.in l. Si ex pluri
bus,ſ.de Suis & legiti.hære.& in §. fi.
Inſtitu.ad Orfi.

Quintò ad idẽ contra intellectũ
cõem facit tex. not. in l. Siue libert⁹,
§.Ex duobus,ſ.de Iure patro. vbi ſi al-
ter patronus ex duobus ſit inſtitutus
à liberto ex min⁹ legitima portione,
& intentet bonorũ poſſeſſionẽ con-
tra tab. portio alteri⁹ patroni nõ petẽ
tis accreſcit ſibi. Sed notiſſimũ eſt, ꝙ
patroni ſunt coniũcti legali cõiũctio
ne, ex quo ipſis & ipſorũ cuilibet aſſi-
gnata eſt à lege ſua portio quota, lo-
co legitimę, vt in.§.Sed noſtra, Inſti.
de Succeſ.libert. Apertè ergo ꝓbatur
ibi, ꝙ legalis coniunctio nõ impedit
in ꝓprietate ius accreſcẽdi: quin imò
illud inducit. Ad idẽ tex. expreſſior q̃
ſit in iure in l. Ex tribus,ſ.de Bo. liber.
cuius verba ſunt,[*Ex tribus patronis uno
ceſſante bonorũ poſſeſſionẽ petere, duo æquas partes
habebunt.*] Ad idẽ tex. optimus in l. Cõi
liberto, eo.tit. Neq; huic obſtat text.
not.in d.l. Si duo patroni, in princ. ff.
de Iureiurã. vbi ſi vnus patronorũ de
ferat iuramẽtũ liberto, ꝙ iuret, illum
nõ eſſe patronũ: pars iuris patronatus
non acquiriť alteri. Nã reſpondeť, vt
inquit ibi glo. ordi. ſing. ac cõiter ap-
13 probata,† ꝙ pars ibi nõ defecerat ipſo
iure: ſed ope exceptionis iuriſiuran-
di:

ſdi: quo caſu ceſſat ius accreſcēdi. Qđ etiam tenet not. Bar. in ead. l. Re coniuncti, nu. 65. & ſequunť Doct. cōiter ſingularizātes gloſſā ibi, & in l. Vna, C. Qñ nō petentū par. vbi Iaſ. 3. col. Sed ita eſt, q̄ in iuribus. ſ. in hoc medio allegatis, portio deficit ipſo iure: ideo ꝓcedit ius accreſcēdi: & ſic obiectio nō obeſt. Meminiſſe autē oportebit doctrinā prædictæ glo. l. Si duo patroni, in prin. non ꝓcedere in iure non decreſcendi, vt per M. Soci. conſi. 1. 11. vbi videndū eſt, cùm expedierit.

Sextò in cōtrariū facit tex. in. §. vlti. Inſti. de Stipu. ſeruo. vbi ſi cōis ſeruus duorū vel pluriū dñorū ſtipuletur rem, quæ erat alterius domini: totam illam rem acquirit alteri, vel alijs dñis.

14 Et ſic eſt ibi text. mirabilis, † q̄ etiam duobus impedientibus: primū, q̄ ibi ſit ſola coniunctio legalis: ſecundū, q̄ ibi ſit contractus ſtricti iuris. ſ. ſtipulatio, ius accreſcendi habet locū. Et nul la eſt alia ratio illius tex. niſi q̄ portio vnius ex dñis à principio fuit pro non ſcripta ipſo iure: ex quo rem ſuā non poteſt quis ſtipulari, vt in l. Nemo rē ſuam, ff. de Verb. obli. & in l. Scire debemus, §. Si à fure, eo. tit. facit tex. in. §. Sic itaq;, Inſt. de Actio. & in l. Proprias res, C. de Lega. Si eñ portione à principio exiſtente ꝓ non ſcripta in contractibus ſtricti iuris eſt locus iuri accreſcendi, vt ibi contra l. Si mihi & Titio, ff. de Verb. obli. à fortiori ergo idē dicendū in vltimis voluntatib⁹ in eodem caſu, item & in alio, qñ ex poſtfacto acquiſitio portionis fuit reſoluta, putà per repudiationē alteri⁹ ex dñis, vt in caſu hui⁹ l. Qui duo caſus in præſenti materia iuris accreſcendi parificātur ex cōi & irrefragabili Doctorū ſententia & doctrina fundamentali: quā. ſ. deduxi in 4. fundamento contra intelligentiā cōem huius l. ad quā parificationem inter contractus & vltimas voluntates ſunt multa iura notiſſima: inter quæ eſt l. In minoris, C. In quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt nē ceſſa. iuncta l. Quicq̄d aſtringēdæ, in prin. ff. de Verb. obli. & l. Seruum filij, §. Eum qui chyrographū, ſ. tit. 1. cum plenè traditis per Doct. in l. Quę de legato, eo. tit. vbi ponunť ſignanter per Iaſo. plures conuenientiæ inter contract⁹ & vltimas voluntates: & vt plurimum ſunt fauorabiliores contractib⁹. l. In teſta. ff. de Reg. iur. c. Cùm dilecti, de Dona.

Septimò contra prædictā communē intelligentiā affero tex. not. in l. Vna, C. Si impe. libe. ſocius ſine hęrede ce. lib. 10. vbi inter ſocios, quibus Imperator aliq̄d communiter donauerat, etiā poſt dñium vtriq; quæſitum vno decedente ſine liberis, eſt locus iuri accreſcendi quoad aliū: intelligēdo q̄ illi non erāt coniuncti re, neque verbis (vt quia in aduerſis priuilegijs, vel gratijs, vel in vna: diuerſis tñ orōnibus eadē res p partes fuit duob⁹ vel pluribus p principē donata ſeu gratioſè conceſſa) ſed ſolā coniunctione legali vocati, hoc eſt ab Imperatore, q̄ eſt lex animata in terris, vt in auth. de Cōſuli. §. fi. colla. 4. & in l. Ex imperfecto, ſ. tit. 1. de Lega. 3. & in l. Digna vox, C. de ll. & in l. Princeps, ff. eo. & in. §. fi. Inſti. Quib. non eſt permi. fa. teſta. aliàs. Qu. ib. mod. teſta. infirmē. & ſic ꝓbať

15 ibi apertè vnū ſingulariſſimū, † q̄ inter coniunctos ſola legali cōiunctiōe etiā ex titulo donationis & etiā in ꝓprietate: necnon poſt acquiſitū ius vtriq; habet locum ius accreſcendi. Et quidē ratio illi⁹ l. nulla alia videť eſſe, niſi coniunctio legalis: quę non hortet partis acquiſitionē, vt ius accreſcē di ꝓcedat, ſed cōſiderat ſolā partis deficiētiā arg. d. l. Si minor, ſ. de Acquir. hære. Et ſic nulla eſt ibi ſpecialitas ꝓpter Principis munificētiā, vt dicunt

Rñ ad. §. fi. Inſt. de Stipu. ſer.

Bald,

Bal.& doct.ſed meo videri parũ rectè.
Neq; huic cõſiderationi obſtat tex.
Remouetur obex.
in c.1.de fratri.de nouo bene. inueſt.
li.feudo.in prin.vbi lr̃a loquens in beneficio dicit, q̃ ſi duo fratres de nouo
bñficio, hoc eſt non de paterno in ſimul fuerint inueſtiti, vno eorũ abſq; herede defuncto ad alterũ non pertinet eiuſdẽ bñficij vł feudi portio: niſi inueſtitura facta fuerit eo pacto, vt
ptineat. Nã reſpõdet, q̃ ille tex. loquitur in bñficio feudali, in quo non habet locũ ius accreſcendi: qñ feudum fuit à principio diuiſum ipſo iure per concedentẽ, eũdemq́; inueſtientem duos. Quo caſu feudũ nõ reintegrat, vt ad vnum ſolũ regrediat̃: quia cenſent̃ eſſe plura feuda diſtincta, non vnũ. Arg. l. Rectè dicimus, ff. de Verb. ſig. vt tenet Bal. in auth. Quas ruinas, C. de Sacroſan. Eccle. & in ſępe alleg. l. Vna, col. 13. C. Qñ non peten. par. & in c. 1. §. Decedenti, Qui feud. da. poſ. li. feudo. & tradit Alex. in l. Si mihi &
Titio. 4. col. ff. de Verb. obl. Fatetur tñ Bal. in ea l. Vna, q̃ Si bñficium feudale aſſumpſit formã & originẽ in vno ſolo, vt quia à principio fuit conceſſum vni, & poſtea deuenit in plures; & vnus ex illis pluribus caſu mortalitatis fuit è medio ſublat⁹, eo caſu accreſcit alijs: & non redit ad ꝓprietatẽ. Quia ſic à principio cõceſſum eſt, vt per vnum poſſideret̃ totũ feudum: & feudum magis concernit & ſapit ſtipitẽ ſuum, quaſi formam ſuam naturalem & originariam, q̃ reſpiciat dñm feudi. Vult ergo Bald. apertè, q̃ in d. c. 1. non ſit legalis coniũctio, ſed hoĩs: quia coceſſio feudi fuit facta duob⁹ ſimul, q̃q̃ quã effectu & re ipſa fuerit reſoluta in diſiunctionẽ: quia feudum fuit ipſo iure diuiſum & cenſetur multiplex, & nõ vnũ, vt. ſ. eſt dictũ. Et ita eſt verũ, vt clarè patet ex conceſſione dñica, p quam feudatarij verbaliter fuerũt cõiuncti, vt in illius literæ principio habetur: & ſic non obſtat.

Octauò cõtra cõem & pro concluſione noſtra affero tex. in l. 1. §. Si nemo, vet. Itaq;, j. Ad Tertu. vbi ſi fœmina duobus filijs heredibus abinteſtato relictis decedat inteſtata, & alter filiorũ adierit, alter repudiauerit hæreditatẽ, portio repudiata accreſcit ei, q̃ partem ſuã agnouit. Et ſic patet, q̃ inter cõiunctos legali cõiunctione, ꝑut ſunt venientes abinteſtato, vt ex toto tit. C. & ff. de Legi. hære. apertè colligit̃, ius accreſcẽdi locũ habet. Ad idẽ tex. expreſſus, qui ex illo deſumit̃, in
§. fi. Inſti. Ad Orfici. Neq; huic fundamento refragat̃, q̃ illa iura loquuntur
Diluitur obiectum.
in hæreditatibus: quia ad id. ſ. eſt ſatiſfactũ, qñ attigi intellectũ legis Seruus cõis ab extero, in ſecunda difficultate ſ. ſignata contra communem.

Nonò contra l. noſtrã: ſi ſecundũ cõem intellectum acciperetur, vrge-
16 ret ſequens difficultas.† Vbi nulla ꝑrſus eſt coniũctio, nõ ꝓcedit ius accreſcendi: etiã in vſufructu, vt in d. l. 1. ſ. de Vſufru. accreſcẽ. & notat glo. Bart. & Doct. in l. Meuio, in prin. j. eo. & per oppoſitũ, vbi eſt aliqua coniunctio: ſiue verbalis tñ, ſiue ſola realis, ſiue vtraq; ſimul, locus eſt iuri accreſcendi, vel iuri non decreſcendi: etiã in proprietate l. Cõiũctim, & l. Re cõiuncti, j. titu. 1. l. Vna, §. His ita, de Cadu. toll. ergo neceſſariò dicendũ eſt, vel l. cõtrariã. ſ. primã de Vſufr. accreſcẽ. malè dicere, vel legem iſtã non poſſe procedere, ex quo in præſentiarũ præſupponitur coniunctio: & tñ ſecundũ cõem intelligentiã negat̃, hic habere locũ ius accreſcendi. Ne ergo deueniamus ad hanc abſurditatem, communis intell. eſt reſpuendus.

17 Decimò ſic.† Sola diſpoſitio legalis inducit ius accreſcendi, vt patet in his quæ à lege inducuntur cõtra volũ

tatem

tatē teſtatoris. l. Si duobus, in princ. ſ̄. de Bono.poſſeſ.contra tab.l. 1. §. Si quis ex nepotibus, ſ̄. de Coniungen. cum eman.libe.eius:& dict.l. Siue libertus,§. Ex duobus, ſ̄. de Iure patro. ergo per contrarium & à fortiori ſola coniunctio legalis poteſt eſſe cauſa productiua iuris accreſcendi in actibus prouenientibus ex voluntate te
18 ſtatoris vel præter: † cùm ius accreſcēdi procedat ſecundū, vel ſaltem præter volūtatem teſtatoris. Antecedēs probatur 1 quia bonorum poſſeſſio contra tabu. quæ à l. Prætoria datur, conceditur contra voluntatem teſtatoris. l. Vt liber, in princ. C. de Collat. l. 1. in princ. ff. de Legat. præſtan. conſequentia eſt nota. Neq; ad hoc dici poteſt, quòd illa iura loquantur in hę
19 reditatibus. † Quia cùm ibi non ſubſit timor regulæ l. Ius noſtrum, ſ̄. ſæpius allegatæ: quia ex poſtfacto rupto teſtamento per remedium bonorum poſſeſ. contra tabu. notiſſimum eſt, quòd poteſt quis decedere ꝓ parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt in eadem l. Vt liberis, in princip. cum glo. notab. iuncta regula l. Circa, ff. de Inoffi. teſtam. & ſic ſola diſpoſitio legalis illud ibi operatur: & conſequēter idem debet dici in materia legatorum, in qua ſumus.

Vndecimò induco tex. in l. Planè, la primera. in. §. Si coniūctim, ibi, [*Cōſtat partes ab initio fieri.*] ſ̄. titu. 1. vbi quando duobus legatur coniunctim (exponunt Bart. & Doctor. ibi, ſcilicet verbis) cenſentur partes ab initio fieri: & ſic cenſetur res legata, per particulas & portiones diuiſa: & tamen omnia iura de mundo dictant verbalem cōiunctionem ſolam ius accreſcēdi inducere, vt in l. Coniunctim, & in l. Re coniuncti, in ver. [*Item verbis*] & in ver. [*Si verò verbis.*] ſ̄. titu. 1. cum alijs. Perperam ergo dicunt Doct. hic ꝙ ex quo lex iſta dicit, [*Non enim coniunctim, ſed partes videri legatas.*] ꝙ ꝓpterea excludatur ius accreſcēdi. Nā imò de natura iuris accreſcēdi regulari, ac velut innata, eſt: ꝙ ſi partes à principio cenſent̃ diuiſæ ipſum ius accreſcēdi locū habet, non aliàs, ſed potiùs habeat locū ius nō decreſcēdi, vt in dictis iuribus: & eſt etiā tex. iuncta gl. in l. Vna, §. Si verò diſiūctim, C. de Cadu. tollē. & ita cōiter tenent Bar. & Doct. per prędicta iura in ead. l. Re cōiuncti, in materia cōiun-
20 ctionis verbalis dicētes: † ꝙ qn̄ plures ſimul vocant̃ ad idē legatū in eadē oratione, vt cēſeantur verbis tantùm cōiuncti: oportet ꝙ portiones ſint diuiſæ per teſtatorē: aliàs eſſent re etiā coniuncti nō ſolùm verbis, & ibi per Bar. 3. oppo. poſt glo. in l. Si duobus, §. fi. ſ̄. tit. 1. & in d. l. 1. ad fi. ſ̄. de Vſufr. accreſcē. Intellectus ergo, quē huic legi Doct. falsò impon̄ut, nō eſt verus: quū litera ſuper qua ipſi faciunt capitale apertiſsimè in eos contorqueatur, & eos reuincat.

Duodecimò, quòd communis intellectus procedere nequeat, probatur ſic. Teſtatorum diſpoſitio habet vim legis priuatæ. §. Diſponat, in authent. de Nup. colla. 4.
21 † Hinc tenet conſequentia de verbis legis ad verba teſtatorum, tex. notab. ſecundum Bar. & Doct. ibi in l. Si quis legauerit, fin. char. ſ̄. titu. 1. Hinc etiam dicit l. 1. ad fi. C. de Teſtam. mi: quòd voluntas teſtatoris militis in expeditiōe occupati pro iure ſeruatur: neq; id ſpeciale eſt in milite ſecundum Docto. ibi poſt gloſ. per dictum. §. Diſponat. quando inq̄ diſpoſita in teſtamento iuri nō obuiant, vt eſt not. text. in l. Si quis eum, ſ̄. de Condi. & demonſtra. vbi vtrunq; ꝓbatur. Sed ſic eſt quòd ſi duobus ſub conditione dandi decē hæredi fundus legatus fuerit, ſtatim à teſtamento quo pluribus conditio ap

poſita eſt: diuiſio quoq; facta in ſingulas perſonas videri pôt, vt inquit formaliter litera in l. Cùm fundus. 2. reſponſo, ff. de Condi. & demon. ſubdēs ē veſtigio, [*Et ideo ſinguli pro ſua parte & conditioni parere, & legatum petere poſſunt.*] Si eñ in cõiunctione hominis reperim' ab initio ipſius diſpoſitionis diuiſionem cenſeri factã: ex qua diuiſione ius accreſcendi inducitur, vt ex iuribus præ deductis manifeſtè oſtēdit. Ergo idē dicendũ in diuiſione legali repræſentata: quã Doctores legalē cõiunctionē vocitant. Confirmat, nã id quod debet eſſe cauſa iuris accreſcendi, nõ debet eſſe cauſa extinctionis ſeu pe-
22 reptionis ipſi': † cùm vna & eadē cauſa numero nõ poſſit duos effectus cõtrarios operari. l. Qui hominē, §. fi. ff. de Solu. & l. Cũ is, §. 1. ff. de Condi. indebi. & l. Ali', ff. de Tribu. in rem acti. in ver. [*Cùm verò.*] & l. Titio vſusfruct', ff. de Condi. & demõ. Perperã igitur dicunt Doct. legalē coniunctionē impedire originē & natiuitatē iuris accreſcēdi in legato proprietatis: cũ eadē cõiũctio legalis per principia iuris formalia ſit, vel eſſe debeat cauſa illud inducendi.

Subuertitur. 13. eadem cõis intelligentia ex eodem tex. in eadem l. Cui fundus, ad fin. vbi ſi vni legatus ſit fundus ſub ea conditione, ſi decem daret hæredi, & legatarius decedat, omnes hæredes ipſius fungi debent vice vnius perſonæ: & ſic non poſſunt ſcindere cõditionem vno dante pro parte ſua, volenteque pro eadem parte relictum conſequi. Dicit enim litera ibi, [*In eo verò quòd uni ſub cõditione,*] ſcilicet, dandi, ſecundum glo. & Docto. [*datũ eſt, conditio ſcindi ex accidenti non debet: & omnis numerus eorum qui in locum eius ſubſtituuntur, pro ſingulari perſona habendus eſt.*] Ecce eñ quòd quando ex vna perſona peruenitur in plures, iſti non cenſentur taliter coniuncti, quòd habeant ſeu dicantur habere partes diſiunctas in ip-
23 ſo legato: † imò cùm vnius perſonæ vice fungantur, non cenſentur partes diuiſæ. Sic ergo minus rectè vidētur aſſeuerare Barto. & Docto. dum dicunt, quòd quando ex vnius perſona res deuenit in plures, cenſetur eſſe legalis coniunctio ab initio diuiſionē portionum inducens: & conſequenter effectum habens diuiſiuum quo ad ius accreſcendi: quia imò contrarium videtur ex prædicto text. dicendum.

Confirmantur. 14. præmiſſa contra communem, ex text. in l. 1. §. Sed & quoties, ff. ad Trebe. vbi ſi quis rogatus ſit reſtituere duobus hæreditatē, alteri purè vel in diem, alteri ſub conditione: & eam ſuſpectam dixerit: tenetur interim reſtituere integrã vel vniuerſam hæreditatem ei, cui rogatus erat purè vel in diē reſtituere. Ad idem bonus tex. in l. Sub conditione, in fin. ff. de Aſſignã. liber. quem Albe. commendat in l. Vna, §. Sin autem aliquid, in fi. C. de Cadu. tollē. Ex quo tex. in. §. Sed & quoties, fulcitur apertè deciſio elegans Bart. in conſi. 53. in-
24 cipien. Cicaredus decedens, † vbi tenet in fideicõmiſſis vniuerſalibus eſſe locum iuri accreſcēdi: etiam ſi ſint conditionaliter relicta. Adducit tex. in l. Filiusfamilias, §. Diu' Seuerus, ff. titu. 1. vbi patruus fuit rogatus reſtituere hæreditatem filijs fratris ſub cõditione, inquit ibi text. quòd ſi alter ex his ante ceſſionem diei fideicommiſſi decedat: totum fideicommiſſũ ſuperſtiti vel ſuperſtitib' reſtitui deber. Ad idem bonus text. in l. Vna, §. pe. C. de cadu. tollē. vbi dicitur, quòd illa quæ ſunt dicta in illa conſtitutione de iure accreſcendi, habent etiam locum in omni vltima voluntate, & in omni relicto, etiam in codicillis: ergo

go

go etiam in fideicommiſſo vniuerſali. Ex hoc demiror Pau. de Caſtr. contrariũ tenuiſſe in l. Lucius, §. Quę habebat, ꝟ. Ad Trebel. Eſt verum ꝙ text. in d. §. Sed & quoties, &. §. Diuus, loquunť in fideicõmiſſarijs coniunctis verbaliter: & ꝑpterea cõtra Paul. magis vrget autoritas Bar. in prædict. cõſi. iuncta d. l. Vna, §. pę. Sed eſt conſiderandũ iuxta præmiſſa, ꝙ Pau. de Caſtro, nõ ſic indiſtinctè, & abſolutè loquiť. Non eñ negat in fideicõmiſſis vniuerſalibus eſſe locũ iuri accreſcendi: ſuppoſita inq̃ quauis cõiunctione inter cõfideicõmiſſarios. Cæterũ vbi eſſent omnino diſiũcti, vt in d. §. Quę habebat, vbi fuerunt poſiti in diuerſis orationibus diuiſione portionũ inter eos per teſtatorẽ facta, diffitetur eſſe locũ iuri accreſcẽdi: quia ſecundũ eũ ceſſat ratio glo. in l. Seruus cõis ab extero, ꝟ. de Acquir. hęred. Et idẽ quod Pau. de Caſt. tenet practicus Papien. in forma libelli, quo agitur ex ſubſtitutione in glo. fi. & Fran. Cur. eũ referens in l. Vna, col. pe. C. Qñ non petẽ. part. vbi reſpõdet ad conſiliũ Bart. dicens: potius cõcordare cũ Pau. & affert Soci. conſi. 94. volu. 4. Item reſpõdet ad id, quod Bald. tenet in d. l. Vna. q. 9. & ſubdit ita fuiſſe iudicatũ cõtra Iaſo. in ciuitate Bono. per quendã auditorẽ Rotæ. Nunq̃ tñ facit mẽtionẽ de dict. §. Sed & quoties. Sed debet (vt prædixi) intelligi, prout etiã dict. §. Diuus, de quo etiam nõ meminit. Et ad prædict. §. pe. dict. l. Vnicæ, C. de cadu. tollẽ. ſatis reſpondet Paul. de Caſtr. in eod. §. Quæ habebat, dũ adducit eũ ꝑ ratione dubitationis. Et ſubdit rationem differentiæ inter hæreditatẽ & fideicõmiſſum vniuerſale. Tenenda eſt ergo opinio Pau. de Caſt. quæ haber, ꝙ inter fideicõmiſſarios vniuerſales diſiunctos non eſt locus iuri accreſcẽdi: ſi ſint inquã omnino diſiuncti, vt ꝟ. proximè dixi: aliâs ſecùs. Hinc eſt, ꝙ ſi in caſu iſti⁹ l. teſtator inſtituiſſet aliquem hęredem, rogaſſetq́; eum reſtituere hęreditatem cuidam ſeruo duorum dominorũ: & vnus eorum repudiaſſet ſuã partẽ, vel poſt reſtitutionẽ ſeruo factam, vel antea: portio fideicõmiſſi repudiata non accreſceret alteri domino: ſed remaneret penès hæredẽ, tenendo cõmunẽ intellectum ad hanc l. Sed tenendo meũ intellectum, quẽ infrà aſsignabo, non remaneret apud hæredem vniuerſalẽ: ſed trãſiret ad aliũ dominum per modum infrà tradendum.

Aduertẽtia in hoc artic. in defenſatione Pauli de Caſt.

Cõcludit cũ deciſiõe Pauli de Caſt. tẽperata, vt ſu prd.

Illatio ad hãc l. Diuerſimode adaptabil.

25 Ex † quibus etiam euidenter apparet, rationẽ cõmunẽ gloſ. & Doctorũ in l. Si ſeruus cõmunis ab extero, ꝟ. de Acquir. hæred. & in alijs pluribus locis non eſſe abſolutè & ſimpliciter veram: dum inquiunt, in hæreditatibus etiam inter omnino diſiunctos ideo fore locum iuri accreſcendi, ne teſtator decedat pro parte teſtatus, ꝑ parteq́; inteſtatus. Præſertim etiã, quia illud inconueniens non poteſt ſubeſſe (vt eſt dictum) in fideicõmiſſarijs vniuerſalibus: ex eo quia deficiẽte portione fideicommiſſi alterius fideicõmiſſarij: etiam ſi non accreſceret alteri pars defecta, rediret ad hæredẽ per dictam l. Vnam, §. In primo, C. de caduc. tollen. & ſic non ſubeſt aliquod incõueniens, quòd teſtator decedat pro parte teſtatus: cùm hæres ſuperſit poſt aditam hæreditatem: aliâs nõ potuiſſet reſtituere: & amplius nõ poteſt deſinere eſſe hæres. l. Etſi ſine, §. Sed & quod Papi. ff. de Mino. & l. In ſubſtitutione, ꝟ. de Vulga. & Pupilla. Præterea, licèt illa ratio ſit vera in hæredibus teſtamẽto ſcriptis: non tamẽ eſt generalis, vt pote cùm non procedat in hæredibus vniuerſalibus ab inteſtato: neque in ſucceſſionibus vniuerſalibus obliquis, & fideicommiſſa-

rijs,vt modò dixi.Quamobrē (vt obiter hîc dicam) poſt & vltra varias rationes per Doctores varijs in locis aſſignatas,obtulit ſeſe mihi vna: videlicet, quòd ideo inter omnino diſiūctos in ſucceſſionibus vniuerſalibus directis eſt locus iuri accreſcēdi: quia ipſa vniuerſitas hęreditatis eſt quoddā ius: & conſequenter quid incorporeum. Inſtit. de Reb. cor.& incor.ad fin.l.1. ff.de Rerū di.l.Hæreditas,in princ.ff. de Peti. hære. & l. Pecuniæ, §.1. ff.de Verbo.ſigni.Et ea quæ ſunt incorporea(vt ſenſui patet) non ferunt ſectionem;quod negari non poteſt.

Ratio vltra Docto

26 †Quia quærere rationem,vbi habemus ſenſum,eſt infirmitas intellectus ſecundum Philoſo.cuius meminit Bald.in l.Teſtium, ad fin.C. de Teſti. & alibi ſæpe. Ergo hæreditas quæ eſt incorporea, vt prædixi, non eſt diuiſibilis. Imò neceſſariò, vt maneat ſolida & integra,quæcunq; portio ipſius deficiens debet alteri portioni accedere. Et iſta eſt plana ratio & generalis,remoris Doctorū amphractibus. Quā rationē inter alias adaptaui aliâs ad l.1.ſ. de Acquirend. hæred. prout ibi poteſt videri in prin.relectionis ſcholaſticæ, quam de l. illa feci. Concludendum ergo eſt incidenter in hæreditatibus directò relictis: etiam data omnimoda inter hæredes diſiunctione, eſſe locum iuri accreſcendi. Secùs in relictis vniuerſaliter per fideicommiſſum ſecundum opinionem Paul. de Caſtr. veriorem ac magis communem: quam ſuprà retuli, & fui ſequutus.

Decimoquintò principaliter(præmiſſa ac ſuppoſita ratione præcedenti) contra communem moueor. Si ratio indiuiduitatis indſcit in hæreditatibus ius accreſcendi: etiam inter omnino diſiunctos, vt modò dixi: ergo idem dicendum in legatarijs per legalem coniunctionem copulatis,qui cēſentur re ipſa & effectu per iſtam l. diſiuncti. Conſequentia ſimilitudinaria probatur per l. Neminē, ſ. hoc titu. cuius verba ſunt, [*Neminem eiuſdem rei legatæ ſibi partem uelle, & partem nolle,uerius eſt.*] Subijcit lex ſequens, [*Sed duobus legatis relictis,unum quidem repudiare, alterū verò amplecti poſſe,reſpondetur.*] Et ſic patet ibi, quòd indiuiduitas quæ attenditur in vniuerſitate hęreditatis ſiue in hæreditate, attenditur etiam in legato: quia in eo conſideratur originaria & primitiua cauſa:ſcilicet, voluntas teſtatoris, vt in l. In cōditionibus primum locum,in princip.ſ. de condit.& demonſtra. Quæ quidem volūtas eſt indiuidua, vt de ſe patet: & eſt text.in l. Eum qui, §.Pro parte,in fin. ſ. de His quibus vt indig.& in l. Nam abſurdum, ſ. de Bonis liber. Ideo lex quæ ſequitur poſt dictam legem Neminem,loquitur reſpectu duorum diuerſorum legatorū: in quorum quolibet datur vna & ſeparata voluntas. Argumen.l. Scire debemus,in princ. ff. de Verbo.obliga. Ad quam ſimilitudinem videtur etiam bonus text. in l. In conuentionibus, aliâs in conuentionalibus, ſ. de Verbo. ſignific. vbi appellatio hæredis includit legatarium: & dicta l.Id tempus,§. 1.cum alijs.ſ. allega.ff. de Vſucapio. Non ergo rectè videntur Doctores facere in iſta materia differentiam, inter diſiunctos reſpectu vnius & eiuſdem hęreditatis : item & vnius & eiuſdem legati, vt in caſu huius text. quum vtrobiq; datur paritas rationis: & conſequenter iuris identitas quoad ius accreſcendi propter ipſius rei & voluntatis indiuiduitatem. Et ſic ex pręmiſſis infero primò, apertè confundi communem Doctorū doctrinam poſt gloſſ.ibi, in dicta l. Seruus communis ab extero,& in dicta l. Vna, C. Contra communem.

Quā-

Quando non peten.part.vbi tenent, quòd in legatis non procedit ius accreſcendi abſq; hominis reali, vel verbali, aut mixta coniunctione inſimul. Quod (vt prædixi) non poteſt ſuſtineri: cùm imò videatur in eis ſufficere legalis coniunctio, vt hic: concurrēte inq̄ vnitate rei, & vnitate voluntatis, attenta ipſius inq̄ diſpoſitionis legati origine, ſecundum quam legati ſubſtantia eſt vna & indiuidua. Quæ cauſa originaria potiſsimum ſolet eſſe in conſideratione. l. Nam & origo, ff. Quod vi aut clam. & l. Qui id quod, in princip. ff. de Dona. cum ſimilibus.

Secundò ex hoc infertur, q̄ coniunctio hominis, realis, vel verbalis, vel vtraq;, tunc eſt conſiderabilis: cùm deficit coniunctio legalis. Qua exiſtēte, quanq̄ ad productionem iuris accreſcendi in eſſe nō ſit potens: tñ ſufficit ſaltem quoad iuris non decreſcēdi innominati (quod nō deceſſionis ius libet nominare) productionem.

Tertiò deducitur, quòd omnes rationes per modernos adductæ in dict. l. Vna, C. Quando non peten. part. ad ſignandam differentiam inter ius accreſcendi in hæreditatibus, & ius accreſcendi in legatis, ſunt ſuperuacuæ & inutiles: cùm vtrobique ſimplex legalis coniunctio: licèt non inducat iùs accreſcendi: ſaltem inducit non decreſcēdi ius innominatum ſeu nō deceſſionis: etiam non ſuppoſita aliqua hominis coniunctione.

Reſpōſiones ad rationes huius legis deciſiuas. Ad primā.

Non obſtat prima ratio decidendi. ſ. per Bald. aſsignata: ſcilicet, quòd iſti domini huius ſerui cōmunis non habebant voluntatē teſtatoris. Nam hoc minimè procedit. Ex quo enim lex ſtatim ipſo iure vocat eos ad emolumentum inſtitutionis vel legati relicti ipſi ſeruo, vt expreſſim dicit text. in d. l. 1. §. Cōis ſeruus, ff. de Stipu. ſeruo. Et iſtud teſ... beat, vt pote i... ges, C. de Leg... legatiōe, qua...

27 te mihi, ff. Si... ſunt ſcire & etiam l. Si d...

28 ff. de Acq... teſtatorū in dubio... ri cum legis volūtate ac diſpo... vt per Bart. in l. Hæredes mei, §. cùm ita, col. 1. ver. Et p hoc dico, j. Ad Trebel. vbi Alexā plura in id adducit nu. 9. Conſtat ergo apertè teſtatoris volūtatem ſaltem implicitam fuiſſe: quòd ad dominos emolumentum ſeruo relictum perueniret. Et ſic inter eos poteſt eſſe locus iuri nō deceſſionis, vel iuri non decreſcendi: ſaltem innominato. Et conſequenter patet reſpon-

29 ſio ad l. Qui liberis, §. † Hæc verba, ſ. de Vulga. & pupil. vbi habetur, &c. vt induxi. ſ. num. 1. & num. 2. vt intelligatur, niſi voluntas teſtatoris, ſaltem coniecturata ea fuerit, quòd hęres mediatus vel remotus vocaretur: quia eo caſu bene eſſet admittendus: etiam ſi vocatus fuiſſet ex implicita defuncti voluntate. Quod eſt notab. & nouum ad legem illam, & conſimiles: quia illo caſu ratio dictæ l. Sciendum, de Verbo. ſignifi. ſ. adductæ ceſſat.

Notanda, & noua conſideratio in p poſita l. Sciēdum. 1. ff. de Verb. Sign. & prędi. §. Hæc verba.

Ad ſecūdā.

Non obſtat ſecunda ratio aſſignata per eundem Bald. in dicta l. Vna, dum dicebat, quòd ex quo ius accreſcendi aſsimilatur ſubſtitutioni, & in tali iure accreſcendi debet cadere copula, &, quæ quidem copula non poteſt aliquatenus cadere in vna perſona: ergo per conſequens non poteſt habere locum ius accreſcendi, vt ſ. clarius recitaui. Nā ad hoc reſpondetur, quòd ius accreſcendi nō parificatur in totum ſubſtitutioni: neq; hoc dicit dictus. §. Iul. in l. Si Titio & Meuio

...etit ſi- ...atus ...ar, 218 ...uio: ne... 30 Iulij... ff... Ad idem.

ctio diſponentis erga perſonam incognitam vel incertam, omnimoda inquam incertitudine, prout eſt incertitudo reſpectu hæredis remoti. Sic in propoſito dicendũ: cùm ius accreſcendi, licèt proueniat ex iuris diſpoſitione, vt eſt glo.ordin.in l.Apud Iulianũ, §.1.ﬀ.ad Trebe.in glo.fin.ad fin.& probatur ex tex.in l.Si in teſtamento, in fin.ﬀ.de Vulga.& pupi.vbi notat Alex. Prouenit tamen concurrente defuncti voluntate, vt ibi Alexan.dicit. Quum (vt dixi) pet.§.Iulianus, prædictæ l.Si Titio, cẽſeatur quædam tacita & impropria ſubſtitutio. Ergo non videtur teſtator cogitaſſe de perſona incerta: quã poſtea, id eſt vacãte portione altera vellet admitti per ius accreſcendi ſub legalis coniunctionis prætextu ſeu colore.

Secundã rationem ſeu rationis rationẽ aſsignat idem Bal. in l.Vna, nu. 20.C.Quãdo nõ petẽ.partes.in verſi. Sextæ quæſtioni: videlicet, quia non ſolũ ius accreſcendi de quo eſt dictũ: ſed etiam ius cõiunctionis, à quo ius accreſcendi in legatis, velut potiſsima cauſa deſcendit, habet inſtar ſubſtitutionis, vt probatur etiã ex eodẽ. §.Iul.ſed in vna eademq; perſona nõ cadit ſubſtitutio, neq; copula ſeu cõiunctio: quia omnis copula requirit duo extrema, prout requirit ſubſtitutio, vt in d.l.Sed ſi plures, §.fin.& in l. fi.§. Titius, eo.titu.de Vulgari & pupi.notat Bart.in l.1.col.3.eiuſdem titul. Et ſic non poteſt vocari coniunctio: niſi iungat plura ſignificata, vt notant Cy.Bal.& Sali.in Authen.Iiſdem pœnis. C.de Secund.nupt.per.l. 2.C.Per quas perſo.nobis acqui. Et in materia iuris accreſcendi illa eſt propria copula, quæ iungit plures perſonas vni verbo. Et dicitur copula à cõiunctione. Verbalis autem dicitur à verbo principali: igitur hoc caſu non poteſt habere locum ius accreſcendi. Hæc Bald.vbi.ſ.

Tertiam rationem aſsignat glo.& ibi Doctor.in l.Qui hæredi, §.Si duorum, ﬀ.de Condi.& demonſtra.vbi dicunt, rationem iſtius Leſſe, Ratio ad hunc tex.
3 † Quoniã ſeruus cõmunis cenſetur obtinere vicem vtriuſque domini, vt in l.1.§.Cõmunis ſeruus, ﬀ.de Stipula.ſeruo.ergo habetur, ac ſi ambobus dominis ſeparatim per partes legatum fuiſſet factum. Et hoc eſt quod inquit iſta litera in ratione per eam reddita ibi: [*Non enim coniunctim, ſed partes uideri legatas.*] Vnde iſti domini non videntur vllo modo dici poſſe coniuncti. Sicque inter eos non poteſt eſſe locus iuri accreſcendi, quod ceſſat, coniunctione ceſſante. l.Triplici, ﬀ.de Verbo.ſigna.l.Coniunctim, &.l. Re coniuncti, ﬀ.titu.1.& l.Meuio, in prin.ﬀ.hoc eodem titu.& in d.§. His ita. Et hãc rationem ſemel & iterum ponit in præſentiarũ Raph. Cu.primò in textualibus, & iterũ in notabilibus, dicens rationem huius
4 deciſionis eſſe: † quia ſeruus communis repræſentat pſonas ſeparatas duorum dominorum: & conſequenter id quod tali ſeruo relinquitur, videt relictum dominis, ſeparatim inquam vnicuique ipſorum, non verò cõiunctim omnibus. Et ſic perinde eſt ac ſi ſpecialiter & ſeparatim vnicuiq; dominorum pro ſua parte dominica legatum per partes diſcretas relinqueretur, per dictum. §. Communis ſeruus, iam allegatũ. Quod etiam euincitur ex hac litera ad fi.dum in ea dicitur, quòd ſi vnuſquiſque dominorum vendicaret, non poſſet id facere: niſi prò parte ſua dominica. Quaſi velit dicere ſecundum expoſitionem Rapha. quòd iſtud innuit ſeparationem, & non coniunctionem: cùm de natura coniunctionis ſit, q vnuſquiſq; coniunctorum æqualiter

ſeu

ſeu viriliter admittatur: non autem quotitatiuè, id eſt pro portione dominica: quandoquidem portiones dominicæ poſſent eſſe inæquales, vt in d.l.Vna,§.Vbi autem,C.de Cadu. tollen.iuncta l.1. cum alijs multis ll. ff.de Stipu.ſeruo. Et quanuis in dicto §.Si duorum,l.Qui hæredi,non dicatur(prout Docto. referunt)quòd ſeruus communis ſuſtinet,ſeu repręſentat vicem amborum dominorum: ſed tex.dicit ſimpliciter duorum, nõ loquendo repręſentatiuè: & ſic cautè dicit ibi glo. duorum:licèt Soci.1. nota. referat eam dicere dominorũ, ſed non dicit,ſed duorum tantùm. Nihilo minus tamen vtrunque dicere rendit in idem: quia tot perſonas ſeruorum talis communis ſeruus repręſentat,quot ſunt domini:& conſequenter ita & eodem modo domini cenſentur per plures, ſicut per vnum repręſentari:vt.j.etiam dicetur in quinta ratione deciſiua.

Ratio ad iſtam tex. Io. Fab. Quartam principalem rationem ad l.iſtam ſecundum hunc intellect. reperio aſsignatam per fundamenta lem Doctorem Ioan. Fab.in.§.Si eadem res,Inſti.de Lega. vbi dicit,quòd iſta non eſt dicenda coniunctio. Nã cùm teſtator ſciret ſeruum legatum eſſe cõmunem, & ſciret vel ſcire deberet(quæ paria ſunt.l. Quod te,ff.Si cert.peta.)quòd vnicuique dominorum ſua pars eſſet acquirenda ſecundum quotitatem portionis dominicæ ad eum expectantis,non præſumitur voluiſſe eos coniungete,vt in d. l.fi.§.1.ſ.de Vulga.& pupi.ſubſti.Neque ſubeſt aliqua ratio, cur debeat

5 præſumi.† Sed quando duos legatarios vel plures coniungit verbo,præſumitur eos re,& effectu voluiſſe cõiungere: & eorum alterum totum conſequi, vbi alter partem ſuam non conſequeretur. Vnde quaſi in vnum corpus eos videtur redegiſſe, vt inquit aliàs text. in dict. l. Vna, §. His ita,verſicu. [*Si autem ex his.*] Ex hac ratione Ioan. Fabri apparet eſſe verum quod Alber. hic dicit:videlicet, quòd ſi legatum eſſet factum communi ſeruo plurium dominorũ mentione ipſorum facta copulariuè, puta lego Sticho ſeruo Titij & Sempronij,ex quo ipſorum contemplatione immediata videtur factum legatum, vt in l.Cùm aliquis,C.de Iure delibe. & ipſi fuerunt vocari copulatiuè nominatim,ſat ſuperque patet,de intẽtione teſtatoris fuiſſe, quòd eos voluerit coniungere:& inter eos inducere ius accreſcendi. Iſta ergo l. Er Proculo,loquitur: quando legatum fuiſſet factum ſimpliciter communi ſeruo:vt verba literæ ipſius.ſ.recitata id enuntiant nuncupatim: & eſt de communi intentione ſcribentium. No. declaratio Albe.ad hanc l.per modum reſtrictionis.

Quintam rationem ponit Cy.in d.l.1.§. Communis ſeruus, ff. de Stipul.ſeruo.quæ eſt velut quædam declaratio ſuppletiua tertiæ rationis.ſ. Alia ratio Cy.ad hunc tex.

6 aſsignatæ.† Videlicet,quia ſeruus plurium dominorũ repręſentat (vt dixi) perſonas plurium ſeruorum per illũ tex. poſt princi. dum dicit, [*Communis ſeruus duorum ſeruorum perſonã ſuſtinet.*] Quẽ text. (vt dixi) allegauit gloſſ.in d.§.Si duorum, & ſic repręſentat eos iuris intellectu pro diuiſo; vt in l. Seruus cõmunis ſic eodem tit. de Stipul.ſeruorum:ibi,[*Vt intellectu magis partes habeant quàm corpore.*] Affert Cy.& Docto.eum ſequentes metaphoram de lapide & arbore, poſitis in confinio duorum fundorum:quia dicũtur communes pro diuiſo pro regione cuiuſque fundi,habita ratione vel relatione ad dominos prope poſsidentes prædia, vt in l. Arbor, in princi. ff. Communi diui. & in l. Pro regione, ff. de Acquirend.rerum domi.

Quam

Quam ſimilitudinem ſimpliciter re
ferunt,& ſequuntur Bald.& Ioan.de
Imol. in l. Si duobus.j̄.iſto titu.& i-
dem Imol.hic.
Sed contra hoc facit ſecundũ Ange.
de Peru.in l.Seruus cõmunis,§.Inter
dum,eo.titu.de Stipu.ſeruo.incõue-
nienſibi traditũ per eum:qđ quidem
(etſi non ſtringat)tamen ipſe Angel.
Alia rõ Ange.de Peru.
vice fundamenti illo fretus aſſignat
aliam rationem:videlicet,quia oẽs
ll.dicentes habere locũ ius accreſcẽ-
di inter cõiunctos,loquũtur de vera
cõiunctione pluriũ, qui vocantur ad
legatũ ab ipſo principio:& nõ virtu-
te cõſequentiæ iuridicæ,& ſic neceſ-
ſariæ:prout eſt in hoc caſu,quãdo de
vno deueniť in plures, vt in d.§. His
ita.In ſeruo autẽ qui eſt vnus nõ po-
teſt reperiri,neq; dari vera cõiunctio:
ſed imaginaria,& ficta,vel cõſequuti
ua,ſeu ſecũdaria ex eo:quia repręſen
tat perſonas pluriũ:& ideo nõ habet
locũ ius accreſcendi.Sed cõtra hęc.i.
has rationes Cy.& Ang.s̄.relatas,Io.
de Imo.ibi dicit,q, vtraq; ratio & Cy.
& Ange.videtur cõfundi ea ratione:
quia etiam vbi à principio diſpoſitio
nõ valeret pro parte ſcđm prædictas
rationes,nõ deberet habere locũ ius
accreſcendi: & tñ cõtrariũ eſt, vt in
eo. §. Cõis ſeruus. Quapropter ipſe
Imo.reſpõdendo ad prædictũ incon-
ueniens ſimul & ratiocinãdo per mo
Ratio Ioã đ Imo.7.
dũ concordiæ, dicit: q, ratio eſt quæ
colligitur ex eodẽ.§.Cõis ſeruus,iun-
cta l.Itẽ ſi ſeruus,§. Sed ſi ſtipulat⁹,eo.
titu.ſ.quia ſeruus cõis habeť pro pro-
prio vnius ex dñis,vt quærat illi totũ,
qñ id de quo acquirendo tractatur, à
principio non poteſt quæri alteri do
mino:ſec⁹ qñ poteſt à principio quę-
ri:licèt ex poſtfacto pars deficiat. Et
iſtius vltimi membri ratio erit illa,
quæ ponitur (vt dixi) per text.in d.§.
Communis ſeruus, iuncta declara-
tione Cy.de qua.s̄.Et hęc eſt ſeptima
ratio,vel potius declaratio præceden
tis rationis.Et ex hac ratione, iuncto
dicto.§.Communis ſeruus, infertur:
quòd ſi in caſu iſtius l.Et proculo,ſer
Alia notanda declaratio huius L.
uus communis à principio non po-
tuiſſet partem legati vni dominorũ
acquirere, vt quia vnus eorum non
potuiſſet ex teſtamento partem le-
gati capere propter incapacitatem,
totum legatum alteri acquireretur.
Quæ eſt notabilis declaratio ad hãc
l.quia eo caſu repudiatio ſuæ partis,
quæ eſſet facta per incapacem, eſſet
repudiatio de facto: ex quo etiam ſi
voluiſſet,non poſſet acquirere. Non
Nolle dici nequit, qui velle nõ poteſt.
enim dicitur nolle, qui non poteſt
velle.l.Nolle,ſuprà de Acquiren.hæ-
re.l.Ab adminiſtratione,C.de Lega.
vbi Bald.notat, & alij poſt eum.

Ex quo intellectu communi (vt
Redit ad intellect.communem.
ad ipſum redeam) intulit not.Barto.
eum ſequutus in l. Re coniuncti,nu-
7 me.60.infrà.tit.1.ſuprà alleg.†quòd
cùm plures hæredes vnius legatarij
dicantur coniuncti inter ſe legali
coniunctione : ideo quia ex perſo-
na vnius, id eſt legatarij principalis
ex legis diſpoſitione per tranſmiſ-
ſionem ipſius legati peruenit lega-
tum ad plures eiuſdem legatarij hæ-
redes, prout ibidem Barto. declarat,
quòd lex Legatarius(vbi Barto.etiam
ad id eam notat,ſuprà titu.primo)di-
ſponens , quòd vnus ex hæredibus
legatarij poteſt partem ſuam repu-
diare, &c. intelligenda ſit,quòd pars
repudiata non accreſcat alteri cohæ
redi acceptanti partem ſuam legati
ad omnes hæredes ipſius tranſmiſsi.
Et pro hoc, rectè intuendo, eſt tex.
in ea.l. Legatarius, cuius verba ſunt,
[*Legatarius pro parte acquirere, pro parte repu-
diare legatum non poteſt: hæredes autem eius poſ-
ſunt,ut alter eorũ ſuam partem acquirat,alter repu
diet.*]Ex quo eñ vult tex.q, vn⁹ ex hęre
dibus

dibus legatarij ſuam partem acquirat, innuit aperte, quod pars repudiata per alterum illi acceptanti non accreſcat: ſed debeat eſſe contentus ſua parte: & pars repudiata redeat ad hæredem. Et ita etiam non habita mentione Bar. tenet Bald. in eadem l. Legatarius, & ibidem Ioan. de Imol. Pau. & Alexan. referentes Bart. vbi ſ. Et ex hoc iſti omnes Doct. ſubinferunt, quòd ſi ſunt duo hæredes vnius emphyteotæ, & vnus delinquat, taliter quod propter delictum perdat emphyteoſim, vel renuntiet eidem pro ſua parte propter tale delictum vel renũtiationem vnius, ſua portio non accreſcit cohæredi: ſed redit ad dominum directum. Quod reputant ipſi valde no. & ſing. licet ille text. non bene ad id inducatur, ſecundum Iaſ. ibi. Ad hoc etiam facit, quod Bart. notat in l. Fraudati, ff. de Publica. & vectiga. ad fin. vbi tenet: quòd ſi duo accipiant rem in emphyteoſim, & promittat vectigal vel canonem ſimpliciter, & ſic quilibet in dubio teneatur pro parte, vt in l. Reos, §. Cùm in tabulis, ff. de Duob. reis, vno eorum ceſſante, eius portio regrederetur ad dominũ: nõ autem iret ad alium emphyteotam.

Nota ad hæredes ẽphyteotæ.

Poteſt etiam inferri tertiò ex hac intelligentia cõmuni vltra Docto. quod ſi in caſu l. Si qs Titio, §. fi. ſ. eo. propter non electionem hæredis legatũ deuolueretur ad omnes legatarios, vt ibi: & vnus eorũ repudiaret: non accreſceret alijs pars repudiata: ſed rediret ad hæredem. Quod eſt nouũ notabile, & verum ad illum text. quia ibi fuerunt omnes legatarij vocati per legem ob negligentiam vel contumaciam hæredis non eligentis vnũ ex eis, prout teſtator voluit, quòd eligeret: & ſic ſunt coniuncti ſola cõiunctione legali in proprietate: & ſuccedit regula huius l. ſecundum prædictam communem intelligentiam.

Ad l. Si qs Titio, §. fin. declaratio vltra Doct. neque inelegans, neque ſpernenda.

Hinc & quartò ex diuerſo ſequitur, quòd aliud eſſet in vſufructu legato in caſu illius tex. ſi ſecundum terminos ipſius vſusfructus legaretur, per regulam dictæ l. 1. §. 1. ff. de Vſufruct. accreſ. in glo. allega. videlicet, quòd haberet locum ius accreſcendi inter collegatarios vſusfructus, vno eorum omittente: poſtquam hæres qui vni incerto de certis iuſſus dare vſumfructum non conſtituerit, cui daret: & ſic vſusfructus eſſet ad omnes deuolutus, vt ibi: quoniam in vſufructu accreſcendo non requiritur aliqua cõiunctio, vt in dicto. §. 1. Idem & quintò inferri poſſet ad l. Cùm quidam ſecunda, in verſic. [*Idem ait.*] ⁊. iſto titu. vbi ſimiliter hærede non eligente omnes ad fideicommiſſum admittuntur: videlicet, quòd inter eiuſmodi legatarios, ad quos fideicõmiſſum ex hæredis negligentia eſſet deuolutũ, non eſſet in proprietate locus iuri accreſcẽdi in parte defecta: cũ ſint coniuncti legali coniunctione, vt pote per legem vocati in negligentiam hæredis non eligentis. Secus in vſufructu, vt modò dixi. Poteſt etiã inferri ſextò, ad id quod no. tenet Bald. & ibi Pau. de Caſt. in l. Duobus cõiunctim, ſ. tit. 1. vbi dicũt, quod ſi filia cõtenta dote renũtiauit legitimæ, facit partem fratribus, vt eis portio repudiata non accreſcat. Nã vltra rationem, quam Docto. ponunt ad illã deciſionem, ratio eſt: quia inter oẽs fratres eſt coniunctio legalis in legitima, vt eſt prædictũ. Sed contrariũ in hoc articulo, reſpondens nuncupatim huic legi, tenet idem Bal. in Auth. Nouiſsima, 7. quæſt. nu. 9. C. de Inoffic. teſta. vbi videndum eſt, vt pote importans: & vide ibi alios ſcribentes poſt eum: ſignanter Iaſ. in lectura, & Fabianum Ziochi in repeti.

Ad eundem tex. alia declaratio quoad vſumfructum legatum.

Quinta illatio declaratoria ad l. Cùm quidã ſecũda verſ. Idem ait, infra iſto titu.

Sexta, ad deciſionẽ Bal. & Paul. de Caſt.

Bal. in eadẽ re ſibi contrarius.

Hæ

Obiectiões contra com munem.

Hæ ſunt rationes, quas à maioribus noſtris in præſidium iſtius cõmunis intellectus ad hanc l. cõperio varijs in locis diſperſas. Cõtra quem tamen communem intellectum, qui habet: quòd inter coniunctos legaliter non eſt locus iuri accreſcendi, eſt in primis fortiſſimus tex. in l. 1. §. Interdũ, ff. de Vſufru. accreſcen. vbi dicitur: quòd ſi communi ſeruo vſusfructus ſit relictus, altero dominorum repudiante, vel amittente vſumfructũ pro ipſius parte, totus vſusfructus ad alterum dominum pertinere debet: & ſic videtur ibi caſus in oppoſitum, quòd inter dominos eiuſdem ſerui legatarij eſt locus iuri accreſcendi: etiam ſi inter eos ſit ſola coniunctio legalis. Nec ſatisfacit ſolutio glo. Bar. & Doctorũ hic, & eiuſdem Bar. in d. l. Re coniuncti, reſpõdentiũ: quòd ibi loquitur in vſufructu, hìc verò in ꝓprietate, his freti rationibus: ſcilicet, quia ſicut faciliùs vſusfructus accreſcit: ita & faciliùs ius coniunctionis recipit: quæ coniunctio eſt cauſa ob quam accreſcit. Item, quia ipſius ſerui perſona inſpicitur, vt vbi dicunt patere in tex. Sed hoc non procedit, cùm inter vſumfructum & proprietatem iſto caſu nulla poſsit vrgens ratio differentiæ aſsignari. Nã quod tex. in. §. fi. eiuſdem l. 1. dicit, poſt acquiſitionem in vſufructu habere locum ius accreſcendi, nihil infert, vt perinde dicendum ſit, ꝙ inter duos ſocios eiuſdem ſerui dominos in ſolo vſufructu, communi ſeruo legato, ius accreſcendi locum habeat, & nõ in proprietate, ſi legata eſſet: cùm in hoc caſu, ſcilicet in legato proprietatis agatur de portione acquirenda: non autem de acquiſita: & ſic ſolutio gloſſarum & Doctorum non eſt idonea. Prætera ratio illa, quàm ipſi dicunt ponere tex. ibi, quòd inſpicitur perſona ſerui, potiùs facit, quòd etiam in proprietate inter eiuſmodi coniunctos legali coniunctione locum habeat ius accreſcendi. Nam ibi ponitur ad illum finem, vt habeat locũ ius acreſcendi in vſufructu: non autem eſt ſpecialis quoad ipſum vſumfructum. Imò rectè inſpecta, eſt generalis: etiam quoad proprietatẽ. Et ſic illarum rationem gloſſ. & Doctorum neutra eſt efficax: & remanet difficultas inſoluta: & conſequenter adhuc vrget contra communem.

Exploditur diſsidiũ, qđ Bart. & Docto. faciunt inter legatũ proprietatis & vſusfructus.

Secundò principaliter contra eundem communem intellectum facit tex. in l. Si ſeruus communis ab extero, ſ. de Acquiren. hære. vbi ſi ſeruus communis ab extraneo ſit hæres inſtitutus, & vnius ex dominis iuſſu adierit, cæteris nolentibus iubere, tacito iure partes domino qui iuſsit accreſcunt: ſicque patet ibi, quòd inter duos ſocios in ſeruo eorum communi partes dominicas habentes: & ſic ſola legali coniunctione copulatos, eſt locus iuri accreſcendi, etiam in proprietate. Neque ſatisfacit reſponſio glo. Bar. & Docto. dicentium vbique, quòd ibi loquitur in hæreditate, hic in legato. Rationem adnectunt regulæ vulgaris, ne teſtator decedat pro parte rerum teſtatus, pro parte inteſtatus contra l. Ius noſtrum, cum ſimil. ff. de Regu. iuris. Nam huic cõmuni reſponſioni poteſt replicari: ꝙ licèt aliàs ſit differẽtia, quoad qualitatem iuris accreſcendi, inter portionem hæreditatis & portionem legati deficientis: quia prima deficiẽs accreſcit inuito cohæredi: ſecunda autem minimè, ſed tantùm volenti, vt in d. l. Vna, §. His ita, & not. gloſſ. & Docto. in l. Vna, in gl. fi. C. Quãdo nõ peten. par. & Bart. & Docto. in l. Neminem, ſ. iſto titu. Tamen quoad ipſam

Reijcitur cõmunis reſponſio ad l. Si ſeruus cõmunis ab extero.

ſam accreſcẽtiam, id eſt ipſum accreſcendi ius quoad ſubſtãtiam nulla reperitur differentia inter ſucceſſionẽ vniuerſalem,id eſt in hæreditate relicta communi ſeruo duorum: & particularem,id eſt, in legato proprietatis relicto ſeruo,etiam communi pluriũ dominorum:neq; illa lex aut alia eam facit:& conſequenter remanet firmũ contrarium ſeu fundamentum,quod ex l. illa.§. deduxi: ſcilicet, quòd coniunctio legalis eſt potẽs ad inductionem iuris accreſcendi, etiam in proprietate,non attenta ſubſtãtia ipſius diſpoſitiõis,videlicet an ſit legatum,

Attend.

8 an verò hæreditas.† Neque enim prędicta ratio ibi poſita per gloſ.de l. Ius noſtrum, præallegata eſt ſola & finalis,vt patebit ex eo quod inferiùs rangam poſt. 14.medium ſeu fundamẽtum contra communem iſtius legis intellectum.

Hocque comprobatur, quia legatarius in re legata cenſetur hæres.l.Id tempus,§.1.ff. de Vſucap. Cuius verba ſunt, [*In re legata legatarius quaſi quodammodo heres eſt.*]Ad idem l.In coniunctionibus, aliàs, In conuentionalibus, ff. de Verb.ſigni. & l. Si rem legatam, ff. de Excep.& in l.Pomponius,§. Sed & legatario,ff.de Acquir.poſſeſ.& l.Mulier,§.fi.ſ.de Cond.inſti. Quemadmodũ ergo inter coniunctos legali coniũctione in hæreditate ius accreſcendi locum habet:ſic etiam debeat habere locum in legato proprietatis.

Tertiò contra communem adduco text. in l. Si duobus ſeruis meis, ad fin.ſ.iſto titu.vbi expreſsim dicitur, q; ſi meo & alterius ſeruo,& ſic communi, ſit factum legatum, & alter dominus repudiet ſuam partem :totum legatum pertinet ad me alterum dominum:& ſic eſt ibi fortis caſus in oppoſitum,decidens quòd ius accreſcendi in legato proprietatis procedit à coniunctione legali inter duos dominos ſubſiſtente.Neque valet ſolutio gloſ. & Docto.dicentium,quòd ibi fuit relictum legatũ duobus ſeruis vnius vel diuerſorum dominorum:hoc nempe ex illa l. colligi nequit : imò expreſsè vult ibi tex.contrarium. Nam inquit illa litera, [*Perinde ac ſi meo & alterius ſeruo eſſet legatum,*]ergo ad verbum probatur

Eliminatur ſolutio gloſ. & Do. ad l. Si duobus ſeruis.

9 ibi,quod prædixi. † Quia ex quo ſubſtantiuum & adiectiuum ſtant ſub vna oratione,vel vno orationis cõſtructu,vnum regit & determinat aliud, vt l.Ea tamen adiectio, in fin.ſ. titu.1. & ita in alio propoſito declarat Bald. in dict.l.Vna, in dict.verſ. Sextæ quæſtioni,C. Quando non peten. partes. Et in alio propoſito etiam hãc doctrinam ponit notab.Barto.in l.Prætor,§. Eritq; differẽtia,poſt prin. ff.Vi bono. rap. quæ in varijs locis & extraordinarijs ſolet commendari per ſcribentes. Et per conſequẽs tex. ille loquitur in vno ſeruo communi duorum dominorum: voluitq; facere æquiparationem de caſu in quo duobus ſeruis vnius legatum eſſer relictum,ad caſum in quo vni ſeruo duorũ eſſet relictũ. Nam dicere(prout Doctores dicunt) quòd ille tex.in prædictis illis vltimis verbis, [*perinde ac ſi meo & alterius ſeruo eſſet legatum.*] loquatur de legato facto duobus ſeruis duorum dominorum, eſt, potiùs augere difficultatẽ, & ſibimet aduerſari circa tertiam & quintam rationes ſuprà relatas: quas ad hanc legem ipſimet aſſignant:quàm ſoluere. Si enim ratio ſecundũ eos eſt, vel q̃a legando ſeruo cõmuni duorũ dñorũ, videtur duobus ſeruis eorundem ſeparatim legari: vel quia ſimiliter videtur ijſdem dominis ſeparatim pro cuiuſq; portione dominica relictum:ergo ſi duobus ſeruis duorum dominorum relinquitur, eadem ratio ſeparationis præſumptiua reſultat.Et in vero tex.

ro tex.ille efficaciter ſtringit pro hac parte cõtra cõem allegationem, quæ fit de hac l. ſecundũ quã (vt dixi) cõiter ſummat̃,ꝙ in legato ꝓprietatis ſola legalis coniũctio non eſt potens ad inducendũ ius accreſcendi. Ibi enim ad finem efficaciter ꝓbat̃ oppoſitũ, vt eſt dictum & inductum.ſ.

Quartò aduerſatur cõi intelligentiæ tex.in l. Verũ,§.Si ſeruo cõi, ff. Pro ſocio. Vbi ſi vnus ex duobus dñis ſeruum cõem habentibus eidem ſeruo ſine libertate legatũ relinquat, ad ſolũ ſocium, & non ad hæredes ſocij relinquentis totũ legatũ pertinet. Reddit rationem litera, quare non cõicetur: videlicet, quia iſtud non ꝓpter ſocietatem, ſed ꝓpter ſuã partem acqſiuit.

10 Modò induco ſic.† Ius accreſcendi ꝓcedit vel ex impedita acquiſitione ipſo iure ab initio, vel ex reſoluta ipſo iure ex pòſt facto. Hanc maximã ponũt in materia iuris accreſcendi Bar. Ang. Pau.de Caſt.& alij Doct. in l. Qui pñ; ſ.de Acquir.hęre.& in l.ſi minor, eod. tit. vbi hoc tenet in ſpecie Pau.de Ca. in declaratione illius tex. Et not. Bar. Pau.de Caſt.& Moder.per tex. cũ gl. in l.Si duo pñoni, in prin. ff. de Iureiu. & in l. Huiuſmodi, §.Si Titio. 1.ſ.tit. 1. Bal. ĩ l. Vna, nu.20. cũ ſequẽ. C. Qñ, nõ petẽ. par. Sed in præallegato. §. Si ſeruo cõi, portio legati reſpectu legãtis eiuſdẽq; dñi ꝓ parte fuit impedita quoad acquiſitionẽ ab ipſo initio: qa fuit effecta ꝓ non ſcripta, vt in l. Proprias res, C.de Leg. Cũ itaq; tex. fateatur, ꝙ alter dñs ſerui ꝓpter ſuã partẽ acquiſiuit portionẽ defectã, quæ portio (vt eſt dictũ) à principio ipſo iure defecerat: ergo inter ipſos conſocios ſerui, etiã legali coniũctione copulatos, & etiã in ꝓprietate eſt locus iuri accreſcendi: & ſic contra cõem intellectũ. Et illũ tex.in d.§. Si ſeruo cõi, in hunc ſenſum videt̃ accipere Paul. de Caſt.in l.1.C.de Hęre.inſt.ad mediũ

11 Vbi per eũ dicit,† ꝙ id quod relinquitur ſeruo cõi pluriũ dñorũ, ſi vni non poteſt per talẽ ſeruũ acquiri pro ſua parte, acquirit̃ alteri dño. Ex quo infert, vt ibi per eũ ad intellectũ l.Si deportati ſeruo,ſ.tit.1. Et re vera poteſt ponderari tex.in eo.§. Si ſeruo cõi, vt

12 loquat̃ in iure accreſcẽdi, † in quantũ dicit, [*Propter partẽ.*] cũ de natura iuris accreſcendi ſit partem cõcernere: ideo cenſet̃ & nuncupat̃ ius reale. l. Si totã, & l. Toties, ſ. de Acquir. hære. & d.l. Qui patri, vbi Bar. Ang. & Docto. cõiter id not.& eſt tex.in l.Si ex pluribus, ſ. de Suis & legiti. hære. & in §. fi. Inſtitu.ad Orfi.

Quintò ad idẽ contra intellectũ cõem facit tex. not. in l. Siue libert⁹, §.Ex duobus, ſ. de Iure patro. vbi ſi alter patronus ex duobus ſit inſtitutus à liberto ex min⁹ legitima portione, & intentet bonorũ poſſeſſionẽ contra tab. portio alteri⁹ patroni nõ petẽtis accreſcit ſibi. Sed notiſſimũ eſt, ꝙ patroni ſunt coniũcti legali cõiũctione, ex quo ipſis & ipſorũ cuilibet aſſignata eſt à lege ſua portio quota, loco legitimę, vt in.§. Sed noſtra, Inſti. de Succeſ.libert. Apertè ergo ꝓbatur ibi, ꝙ legalis coniunctio nõ impedit in ꝓprietate ius accreſcẽdi: quin imò illud inducit. Ad idẽ tex. expreſſior ꝗ ſit in iure in l. Ex tribus, ſ. de Bo. liber. cuius verba ſunt, [*Ex tribus patronis uno ceſſante bonorũ poſſeſſionẽ petere, duo æquas partes habebunt.*] Ad idẽ tex. optimus in l. Cõi liberto, eo.tit. Neq; huic obſtat text. not.in d.l. Si duo patroni, in princ. ff. de Iureiurã. vbi ſi vnus patronorũ deferat iuramẽtũ liberto, q iuret, illum nõ eſſe patronũ: pars iuriſpatronatus non acquirit̃ alteri. Nã reſpondet̃, vt inquit ibi glo. ordi. ſing. ac cõiter ap-

13 probata, † ꝙ pars ibi nõ defecerat ipſo iure: ſed ope exceptionis iuriſiurandi:

di: quo caſu ceſſat ius accreſcēdi. Qđ etiam tenet not. Bar. in ead. l. Re coniuncti, nu. 65. & ſequunť Doct. cōiter ſingularizātes gloſ. illā ibi, & in l. Vna, C. Qñ nō peten. par. vbi Iaſ. 3. col. Sed ita eſt, ꝙ in iuribus, ſ. in hoc medio allegatis, portio deficit ipſo iure: ideo ꝓcedit ius accreſcēdi: & ſic obiectio nō obeſt. Meminiſſe autē oportebit doctrinā prædictæ glo. l. Si duo patroni, in prin. non ꝓcedere in iure non decreſcendi, vt per M. Soci. conſi. 71. vbi videndū eſt, cùm expedierit.

Sextò in cōtrariū facit tex. in §. vlti. Inſti. de Stipu. ſeruo. vbi ſi cōis ſeruus duorū vel plurium dñorū ſtipuletur rem, quæ erat alterius domini: totam illam rem acquirit alteri, vel alijs dñis.

14 Et ſic eſt ibi text. mirabilis, † ꝙ etiam duobus impedientibus: primū, ꝙ ibi ſit ſola coniunctio legalis: ſecundū, ꝙ ibi ſit contractus ſtricti iuris. ſ. ſtipulatio, ius accreſcendi habet locū. Et nulla eſt alia ratio illius tex. niſi ꝙ portio vnius ex dñis à principio fuit pro non ſcripta ipſo iure: ex quo rem ſuā non poteſt quis ſtipulari, vt in l. Nemo rē ſuam, ff. de Verb. obli. & in l. Scire debemus, §. Si à fure, eo. tit. facit tex. in §. Sic itaq;, Inſt. de Actio. & in l. Proprias res, C. de Lega. Si enī portione à principio exiſtente ꝓ non ſcripta in contractibus ſtricti iuris eſt locus iuri accreſcendi, vt ibi contra l. Si mihi & Titio, ff. de Verb. obli. à fortiori ergo idē dicendū in vltimis voluntatib⁹ in eodem caſu, item & in alio, qñ ex poſtfacto acquiſitio portionis fuit reſoluta, putà per repudiationē alteri⁹ ex dñis, vt in caſu hui⁹ l. Qui duo caſus in preſenti materia iuris accreſcendi parificātur ex cōi & irrefragabili Doctorū ſententia & doctrina fundamentali: quā ſ. deduxi in 4. fundamento contra intelligentiā cōem huius l. ad quā parificationem inter contractus & vltimas voluntates ſunt multa iura notiſſima: inter quæ eſt l. In minoris, C. In quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt neceſſa. iuncta l. Quícq̄d aſtringēdæ, in prin. ff. de Verb. obli. & l. Seruum filij, §. Eum qui chyrographū, ſ. tit. 1. cum plenè traditis per Doct. in l. Quę de legato, eo. tit. vbi ponunť ſignanter per Iaſo. plures conuenientiæ inter contract⁹ & vltimas voluntates: & vt plurimum ſunt fauorabiliores contractib⁹ l. In teſta. ff. de Reg. iur. c. Cùm dilecti, de Dona.

Rō ad. §. fi. Inſt. de Stipu. ſer.

Septimò contra prædictā communē intelligentiā affero tex. not. in l. Vna, C. Si impe. libe. ſocius ſine here. decc. lib. 10. vbi inter ſocios, quibus Imperator aliq̄d communiter donauerat, etiā poſt dñium vtriq; quæſitum vno decedente ſine liberis, eſt locus iuri accreſcendi quoad aliū: intelligēdo ꝙ illi non erāt coniuncti re, neque verbis (vt quia in aduerſis priuilegiis, vel gratijs, vel in vna: diuerſis tñ orōnibus eadē res ꝑ partes fuit duob⁹ vel pluribus ꝑ principē donata ſeu gratioſè conceſſa) ſed ſola coniunctione legali vocati; hoc eſt ab Imperatore, q eſt lex aīata in terris, vt in auth. de Cōſuli. §. fi. colla. 4. & in l. Ex imperfecto, J. tit. 1. de Lega. 3. & in l. Digna vox, C. de ll. & in l. Princeps, ff. eo. & in §. fi. Inſti. Quib. non eſt permi. fa. teſta. aliàs. Quib. mod. teſta. infirmē. & ſic ꝓbať

15 ibi apertè vnū ſingulariſſimū, † ꝙ inter coniunctos ſola legali cōiunctiōe etiā ex titulo donationis & etiā in ꝓprietate: necnon poſt acquiſitū ius vtriq; habet locum ius accreſcendi. Et quidē ratio illi⁹ l. nulla alia videť eſſe, niſi coniunctio legalis: quę non hortet partis acquiſitionē, vt ius accreſcēdi ꝓcedat, ſed cōſiderat ſolā partis deficiētiā. arg. d. l. Si minor, ſ. de Acquir. hære. Et ſic nulla eſt ibi ſpecialitas ꝓpter Principis munificētiā, vt dicunt

Bal.& doct.ſed meo videri parũ rectè.
Neq; huic cõſiderationi obſtat tex.
Remouetur obex.
in.c.1.de fratri.de nouo bene. inueſt.
li.feudo.in prin.vbi lr̃a loquens in be-
neficio dicit, ꝙ ſi duo fratres de nouo
bñficio, hoc eſt non de paterno in ſi-
mul fuerint inueſtiti, vno eorũ abſ-
q; hęrede defuncto ad alterũ non per
tinet eiuſdẽ bñficij vł feudi portio:ni-
ſi inueſtitura facta fuerit eo pacto, vt
ꝑtineat.Nã reſpõdet̃,ꝙ ille tex.loqui-
tur in bñficio feudali, in quo non ha-
bet locũ ius accreſcendi: qñ feudum
fuit à principio diuiſum ipſo iure per
concedentẽ, eũdemq; inueſtientem
duos.Quo caſu feudũ nõ reintegrat,
vt ad vnum ſolũ regrediat̃: quia cen-
ſent̃ eſſe plura feuda diſtincta,non v-
nũ. Arg.l. Rectè dicimus, ff.de Verb.
ſig.vt tenet Bal.in auth. Quas ruinas,
C.de Sacroſan.Eccle.& in ſępe alleg.
l.Vna,col.13.C.Qñ non peten.par.&
in.c.1.§.Decedenti,Qui feud.da.poſ.
li.feudo.& tradit Alex. in l. Si mihi &
Titio.4.col.ff.de Verb.obl.Fatetur tñ
Bal.in ea.l.Vna,ꝙ Si bñficium feudale
aſſumpſit formã & originẽ in vno ſo-
lo,vt quia à principio fuit conceſſum
vni, & poſtea deuenit in plures: & v-
nus ex illis pluribus caſu mortalitatis
fuit è medio ſublatꝰ,eo caſu accreſcit
alijs: & non redit ad ꝓprietatẽ.Quia
ſic à principio cõceſſum eſt, vt per v-
num poſſideret̃ totũ feudum: & feu-
dum magis concernit & ſapit ſtipitẽ
ſuum,quaſi formam ſuam naturalem
& originariam,q̃ reſpiciat dñm feudi.
Vult ergo Bald.apertè,ꝙ in d.c.1.non
ſit legalis coniũctio,ſed hoĩs: quia co-
ceſſio feudi fuit facta duobꝰ ſimul, q̃-
quã effectu & re ipa fuerit reſoluta in
diſiunctionẽ:quia feudum fuit ipſo iu
re diuiſum & cenſetur multiplex, &
nõ vnũ, vt.s̃. eſt dictũ. Et ita eſt verũ,
vt clarè patet ex conceſsione dñica,p
quam feudatarij verbaliter fuerũt cõ-
iuncti,vt in illius literæ principio ha-
betur:& ſic non obſtat.
Octauò cõtra cõem & pro conclu
ſione noſtra affero tex.in l. 1.§. Si ne-
mo,ver.Itaq;,j. Ad Tertu.vbi ſi fœmi
na duobus filijs hęredibus abinteſta-
to relictis decedat inteſtata,& alter fi
liorũ adierit,alter repudiauerit hære-
ditatẽ,portio repudiata accreſcit ei, q
partem ſuã agnouit.Et ſic patet,ꝙ in-
ter cõiunctos legali cõiunctione,ꝓut
ſunt venientes abinteſtato, vt ex to-
to tit.C.&.ff.de Legi.hære.apertè col
ligit̃,ius accreſcẽdi locũ habet.Ad idẽ
tex.expreſſus, qui ex illo deſumit̃, in
§.fi.Inſti.Ad Orfici.Neq; huic funda-
Diluitur obiectum.
mento refragat̃,ꝙ illa iura loquuntur
in hæreditatibus: quia ad id.s̃.eſt ſatiſ-
factũ,qñ attigi intellectũ legis Seruus
cõis ab extero,in ſecunda difficultate
s̃. ſignata contra communem.
Nonò contra l. noſtrã: ſi ſecundũ
cõem intellectum acciperetur, vrge-
16 ret ſequens difficultas.† Vbi nulla ꝓr-
ſus eſt coniũctio,nõ ꝓcedit ius accre-
ſcendi: etiã in vſufructu, vt in d.l.1.s̃.
de Vſufru.accreſcẽ.& notat glo.Bart.
& Doct.in l.Meuio,in prin.j.eo.& per
oppoſitũ,vbi eſt aliqua coniunctio:ſi-
ue verbalis tñ, ſiue ſola realis, ſiue v-
traq; ſimul,locus eſt iuri accreſcendi,
vel iuri non decreſcendi:etiã in pro-
prietate l. Cõiũctim, & l.Re cõiuncti,
j.titu.1 :l.Vna, §. His ita,de Cadu.toll.
ergo neceſſariò dicendũ eſt, vel l. cõ-
trariã.ſ.primã de Vſufr. accreſcẽ.malè
dicere,vel legem iſtã non poſſe proce
dere,ex quo in pręſentiarũ præſuppo
nitur coniunctio:& tñ ſecundũ cõem
intelligentiã negat̃, hic habere locũ
ius accreſcendi. Ne ergo deuenia-
mus ad hanc abſurditatem, commu-
nis intell.eſt reſpuendus.
17 Decimò ſic.† Sola diſpoſitio lega-
lis inducit ius accreſcendi, vt patet in
his quæ à lege inducuntur cõtra volũ
tatem

tatẽ teſtatoris. l. Si duobus, in princ.
ĩ. de Bono.poſſeſ.contra tab.l. 1. §. Si
quis ex nepotibus, ĩ. de Coniungen.
cum eman.libe.eius:& dict.l. Siue li-
bertus, §. Ex duobus, ĩ. de Iure patro.
ergo per contrarium & à fortiori ſola
coniunctio legalis poteſt eſſe cauſa
productiua iuris accreſcendi in acti-
bus prouenientibus ex voluntate te
18 ſtatoris vel præter: † cùm ius accreſcẽ
di procedat ſecundũ, vel ſaltem præ-
ter volũtatem teſtatoris. Antecedẽs
probatur: quia bonorum poſſeſſio
contra tabu. quæ à l. Prætoria datur,
conceditur contra voluntatem teſta
toris. l. Vt liber, in princ. C. de Collat.
l. 1. in princ. ff. de Legat. præſtan. con-
ſequentia eſt nota. Neq; ad hoc dici
poteſt, quòd illa iura loquantur in hę
19 reditatibus. † Quia cùm ibi non ſub-
ſit timor regulæ l. Ius noſtrum, ſ̃. ſæ-
pius allegatæ: quia ex poſtfacto ru-
pto teſtamento per remedium bono
rum poſſeſ.contra tabu. notiſſimum
eſt, quòd poteſt quis decedere ꝓ par-
te teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt
in eadem l. Vt liberis, in princip. cum
glo. notab. iuncta regula l. Circa, ff. de
Inoffi. teſtam. & ſic ſola diſpoſitio le-
galis illud ibi operatur: & conſequẽ-
ter idem debet dici in materia lega-
torum, in qua ſumus.

Vndecimò induco tex. in l. Planè,
la primera. in. §. Si coniũctim, ibi, [*Cõ-
ſtat partes ab initio fieri.*] ſ̃. titu. 1. vbi quan
do duobus legatur coniunctim (expo
nunt Bart. & Doctor. ibi, ſcilicet ver-
bis) cenſentur partes ab initio fieri: &
ſic cenſetur res legata, per particulas
& portiones diuiſa: & tamen omnia
iura de mundo dictant verbalem cõ-
iunctionem ſolam ius accreſcẽdi in-
ducere, vt in l. Coniunctim, & in l. Re
coniuncti, in ver. [*Item uerbis*] & in ver.
[*Si uerò uerbis.*] ĩ. titu. 1. cum alijs. Perpe
ram ergo dicunt Doct. hîc ꝙ ex quo

lex iſta dicit, [*Non enim coniunctim, ſed partes
uideri legatas.*] ꝙ ꝓpterea excludatur ius
accreſcẽdi. Nã imò de natura iuris ac
creſcẽdi regulari, ac velut innata, eſt:
ꝙ ſi partes à principio cenſent̃ diuiſæ
ipſum ius accreſcẽdi locũ habet, non
aliâs, ſed potiùs habeat locũ ius nõ de
creſcẽdi, vt in dictis iuribus: & eſt etiã
tex. iuncta gl. in l. Vna, §. Si verò diſiũ-
ctim, C. de Cadu. tollẽ. & ita cõiter te
nent Bar. & Doct. per prędicta iura in
ead. l. Re cõiuncti, in materia cõiun-
20 ctionis verbalis dicẽtes: † ꝙ qñ plures
ſimul vocant̃ ad idẽ legatũ in eadẽ o-
ratione, vt cẽſeantur verbis tantùm
cõiuncti: oportet ꝙ portiones ſint di
uiſæ per teſtatorẽ: aliâs eſſent re etiã
coniuncti nõ ſolùm verbis, & ibi per
Bar. 3. oppo. poſt glo. in l. Si duobus, §.
fi. ſ̃. tit. 1. & in d. l. 1. ad fi. ſ̃. de Vſufr. ac-
creſcẽ. Intellectus ergo, quẽ huic legi
Doct. falsò imponũt, nõ eſt verus: quũ
litera ſuper qua ipſi faciunt capitale
apertiſsimè in eos contorqueatur, &
eos reuincat.

Duodecimò, quòd communis in-
tellectus procedere nequeat, proba-
tur ſic. Teſtatorum diſpoſitio habet
vim legis priuatæ. §. Diſponat, in au-
thent. de Nup. colla. 4. † Hinc tenet
21 conſequentia de verbis legis ad ver-
ba teſtatorum, tex. notab. ſecundum
Bar. & Doct. ibi in l. Si quis legauerit,
fin. char. ſ̃. titu. 1. Hinc etiam dicit l.
1. ad fi. C. de Teſtam. mi. quòd volun
tas teſtatoris militis in expeditiõe oc
cupati pro iure ſeruatur: neq; id ſpe-
ciale eſt in milite ſecundum Docto.
ibi poſt gloſ. per dictum. §. Diſponat.
quando inq̃ diſpoſita in teſtamento
iuri nõ obuiant, vt eſt not. text. in l. Si
quis eum, ĩ. de Condi. & demonſtra.
vbi vtrunq; ꝓbatur. Sed ſic eſt quòd
ſi duobus ſub conditione dandi decẽ
hæredi fundus legatùs fuerit, ſtatim à
teſtamento quo pluribus conditio ap

poſita eſt: diuiſio quoq; facta in ſingulas perſonas videri pōt, vt inquit formaliter litera in l. Cùm fundus. 2. reſponſo,ſ.de Condi. & demon. ſubdēs è veſtigio, [*Et ideo ſinguli pro ſua parte & conditioni parere, & legatum petere poſſunt.*] Si eñ in cōiunctione hominis reperim⁹ ab initio ipſius diſpoſitionis diuiſionem cenſeri factā: ex qua diuiſione ius accreſcendi inducitur, vt ex iuribus præ deductis manifeſtè oſtēdit. Ergo idē dicendū in diuiſione legali repræſentata: quā Doctores legalē cōiunctionē vocitant. Confirmat, nā id quod debet eſſe cauſa iuris accreſcendi, nō debet eſſe cauſa extinctionis ſeu pe-
22 reptionis ipſi⁹: † cùm vna & eadē cauſa numero nō poſſit duos effectus cōtrarios operari. l. Qui hominē, §. fi. ff. de Solu. & l. Cū is, §. 1. ff. de Condi. indebi. & l. Ali⁹, ff. de Tribu. in rem acti. in ver. [*Cùm uerò.*] & l. Titio vſuſfruct⁹, ff. de Condi. & demō. Perperā igitur dicunt Doct. legalē coniunctionē impedire originē & natiuitatē iuris accreſcēdi in legato proprietatis: cū eadē cōiūctio legalis per principia iuris formalia ſit, vel eſſe debeat cauſa illud inducendi.

Subuertitur. 13. eadem cōis intelligentia ex eodem tex. in eadem l. Cùm fundus, ad fin. vbi ſi vni legatus ſit fundus ſub eā conditione, ſi decem daret heredi, & legatarius decedat, omnes hæredes ipſius fungi debent vice vnius perſonæ: & ſic non poſſunt ſcindere cōditionem vno dante pro parte ſua, volenteque pro eadem parte relictum conſequi. Dicit enim litera ibi, [*In eo uerò quòd uni ſub cōditione,*] ſcilicet, dandi, ſecundum glo. & Docto. [*datū eſt, conditio ſcindi ex accidenti non debet: & omnis numerus eorum qui in locum eius ſubſtituūtur, pro ſingulari perſona habendus eſt.*] Ecce eñ quòd quando ex vna perſona peruenitur in plures, iſti non cenſentur tamliter coniuncti, quòd habeant ſeu dicantur habere partes diſiunctas in ip-
23 ſo legato: † imò cùm vnius perſonæ vice fungantur, non cenſentur partes diuiſæ. Sic ergo minus rectè vidētur aſſeuerare Barto. & Docto. dum dicunt, quòd quando ex vnius perſona res deuenit in plures, cenſetur eſſe legalis coniunctio ab initio diuiſionē portionum inducens: & conſequenter effectum habens diuiſiuum quo ad ius accreſcendi: quia imò contrarium videtur ex prædicto text. dicendum.

Confirmantur. 14. præmiſſa contra communem, ex text. in l. 1. §. Sed & quoties, ſ. ad Trebe. vbi ſi quis rogatus ſit reſtituere duobus hæreditatē, alteri purè vel in diem, alteri ſub conditione: & eam ſuſpectam dixerit: tenetur interim reſtituere integrā vel vniuerſam hæreditatem ei, cui rogatus erat purè vel in diē reſtituere. Ad idem bonus tex. in l. Sub conditione, in fin. ſ. de Aſſignā. liber. quem Albe. commendat in l. Vna, §. Sin autem aliquid, in fi. C. de Cadu. tollē. Ex quo tex. in. §. Sed & quoties, fulcitur apertè deciſio elegans Bart. in conſi. 53. in-
24 cipien. Cicaredus decedens, † vbi tenet in fideicōmiſſis vniuerſalibus eſſe locum iuri accreſcēdi: etiam ſi ſint conditionaliter relicta. Adducit tex. in l. Filiusfamilias, §. Diu⁹ Seuerus, ſ. titu. 1. vbi patruus fuit rogatus reſtituere hæreditatem filijs fratris ſub cō ditione, inquit ibi text. quòd ſi alter ex his ante ceſſionem diei fideicommiſſi decedat: totum fideicommiſsū ſuperſtiti vel ſuperſtitib⁹ reſtitui debet. Ad idem bonus text. in l. Vna, §. pe. C. de cadu. tollē. vbi dicitur, quòd illa quæ ſunt dicta in illa conſtitutione de iure accreſcendi, habent etiam locum in omni vltima voluntate, & in omni relicto, etiam in codicillis: er-

go

go etiam in fideicommiſſo vniuerſa-
li. Ex hoc demiror Pau.de Caſtr.con-
trariũ tenuiſſe in l.Lucius,§. Quę ha-
bebat,ĵ.Ad Trebel.Eſt verum ꝙ text.
in d.§.Sed & quoties, &.§. Diuus, lo-
quunť in fideicõmiſſarijs coniunctis
verbaliter:& ꝓpterea cõtra Paul. ma-
gis vrget autoritas Bar.in prædict. cõ-
ſi.iuncta d.l.Vna,§.pę.Sed eſt conſide
derandũ iuxta præmiſſa,ꝙ Pau.de Ca
ſtro,nõ ſic indiſtinctè, & abſolutè lo-
quiť. Non em̃ negat in fideicõmiſſis
vniuerſalibus eſſe locũ iuri accreſcen
di: ſuppoſita inq̃ quauis cõiunctione
inter cõfideicõmiſſarios. Cæterũ vbi
eſſent omnino diſiũcti,vt in d.§.Quę
habebat,vbi fuerunt poſiti in diuerſis
orationibus diuiſione portionũ inter
eos per teſtatorẽ facta, diffitetur eſſe
locũ iuri accreſcẽdi: quia ſecundũ eũ
ceſſat ratio glo.in l.Seruus cõis ab ex-
tero,ſ.de Acquir.hęred. Et idẽ quod
Pau. de Caſt. tenet practicus Papien.
in forma libelli, quo agitur ex ſubſti-
tutione in glo.fi.& Fran.Cur.eũ refe-
rens in l.Vna,col.pe.C. Qñ non petẽ.
part.vbi reſpõdet ad conſiliũ Bart. di-
cens: potiùs cõcordare cũ Pau. & af-
fert Soci.conſi.94.volu.4. Item reſpõ-
det ad id,quod Bald.tenet in d.l. Vna.
q.9 .& ſubdit ita fuiſſe iudicatũ cõtra
Iaſo.in ciuitate Bono.per quendã au-
ditorẽ Rotæ. Nunq̃ tñ facit mẽtionẽ
de dict.§.Sed& quoties.Sed debet(vt
prædixi)intelligi,prout etiã dict.§.Di-
uus,de quo etiam nõ meminit . Et ad
prædict.§.pe.dict.l.Vnicæ,C.de cadu.
tollẽ.ſatis reſpondet Paul.de Caſtr. in
eod.§.Quæ habebat,dũ adducit eũ ꝓ
ratione dubitationis. Et ſubdit ratio-
nem differentiæ inter hæreditatẽ &
fideicõmiſſum vniuerſale . Tenenda
eſt ergo opinio Pau.de Caſt.quæ ha-
bet, ꝙ inter fideicõmiſſarios vniuer-
ſales diſiunctos non eſt locus iuri ac-
creſcẽdi:ſi ſint inquã omnino diſiun-

Aduertẽtia In hoc artic. in defenſa-tione Pauli de Caſt.

Cõcludiť cũ deciſiõe Pauli de Caſt.tẽperata, vt ſupra.

cti,vt.ſ.proximè dixi:aliâs ſecùs.Hinc
eſt,ꝙ ſi in caſu iſtiꝰ l.teſtator inſtituiſ-
ſet aliquem hęredem,rogaſſetq́; eum
reſtituere hęreditatem cuidam ſeruo
duorum dominorũ : & vnus eorum
repudiaſſet ſuã partẽ,vel poſt reſtitu-
tionẽ ſeruo factam , vel antea : portio
fideicõmiſsi repudiata non accreſce-
ret alteri domino : ſed remaneret pe-
nès hæredẽ,tenendo cõmunẽ intelle
ctum ad hanc l.Sed tenendo meũ in-
tellectum,quẽ infrà aſsignabo,non re
maneret apud hæredem vniuerſalẽ:
ſed trãſiret ad aliũ dominum per mo-
dum infrà tradendum.

Illatio ad hãc l. Dicet ſi mode adaptabil.

25 Ex † quibus etiam euidenter appa
ret,rationẽ cõmunẽ gloſ. & Doctorũ
in l.Si ſeruus cõmunis ab extero,ſ. de
Acquir. hæred. & in alijs pluribus lo-
cis non eſſe abſolutè & ſimpliciter ve
ram: dum inquiunt,in hæreditatibus
etiam inter omnino diſiunctos ideo
fore locum iuri accreſcendi, ne teſta-
tor decedat pro parte teſtatus, ꝓ par-
teq́; inteſtatus . Præſertim etiã , quia
illud inconueniens non poteſt ſubeſ-
ſe(vt eſt dictum) in fideicõmiſſarijs v-
niuerſalibus:ex eo quia deficiẽte por-
tione fideicommiſſi alterius fideicõ-
miſſarij: etiam ſi non accreſceret alte
ri pars defecta, rediret ad hæredẽ per
dictam l. Vnam,§. In primo,C. de ca-
duc. tollen. & ſic non ſubeſt aliquod
incõueniens , quòd teſtator decedat
pro parte teſtatus : cùm hæres ſuper-
ſit poſt aditam hæreditatem : aliâs nõ
potuiſſet reſtituere:& amplius nõ po
teſt deſinere eſſe hæres. l. Etſi ſine,§.
Sed & quod Papi. ff. de Mino. & l. In
ſubſtitutione,ſ.de Vulga. & Pupilla.
Præterea, licèt illa ratio ſit vera in hæ
redibus teſtamẽto ſcriptis : non tamẽ
eſt generalis, vt pote cùm non proce
dat in hæredibus vniuerſalibus ab in-
teſtato: neque in ſucceſſionibus vni-
uerſalibus obliquis,& fideicommiſſa-

rijs, vt modò dixi. Quamobrē (vt obiter hîc dicam) poſt & vltra varias rationes per Doctores varijs in locis aſſignatas, obtulit ſeſe mihi vna: videlicet, q̄ ideo inter omnino diſiūctos in ſucceſſionibus vniuerſalibus directis eſt locus iuri accreſcēdi: quia ipſa vniuerſitas hęreditatis eſt quoddā ius: & conſequenter quid incorporeum. Inſtit. de Reb. cor. & incor. ad fin. l. 1. ff. de Rerū di. l. Hæreditas, in princ. ff. de Peti. hære. & l. Pecuniæ, §. 1. ff. de Verbo. ſigni. Et ea quæ ſunt incorporea (vt ſenſui paret) non ferunt ſectionem; quod negari non poteſt. † Quia quærere rationem, vbi habemus ſenſum, eſt infirmitas intellectus ſecundum Philoſo. cuius meminit Bald. in l. Teſtium, ad fin. C. de Teſti. & alibi ſæpe. Ergo hæreditas quæ eſt incorporea, vt prædixi, non eſt diuiſibilis. Imò neceſſariò, vt maneat ſolida & integra, quæcunq; porrio ipſius deficiens debet alteri portioni accedere. Et iſta eſt plana ratio & generalis, remotis Doctorū amphractibus. Quā rationē inter alias adapraui aliâs ad l. 1. ſ. de Acquirend. hæred. prout ibi poteſt videri in prin. relectionis ſcholaſticæ, quam de l. illa feci. Concludendum ergo eſt incidenter in hæreditatibus directò relictis: etiam data omnimoda inter hæredes diſiunctione, eſſe locum iuri accreſcendi. Secùs in relictis vniuerſaliter per fideicommiſſum ſecundum opinionem Paul. de Caſtr. veriorem ac magis communem: quam ſuprà retuli, & fui ſequutus.

Ratio vltra Docto.

26

Decimoquintò principaliter (præmiſſa ac ſuppoſita ratione pręcedenti) contra communem moueor. Si ratio indiuiduitatis inducit in hæreditatibus ius accreſcendi: etiam inter omnino diſiunctos, vt modò dixi: ergo idem dicendum in legatarijs per legalem coniunctionem copulatis, qui cēſenrur re ipſa & effectu per iſtam l. diſiuncti. Conſequentia ſimilitudinaria probatur per l. Neminē, ſ. hoc titu. cuius verba ſunt, [*Neminem eiuſdem rei legatæ ſibi partem uelle, & partem nolle, uerius eſt.*] Subijcit lex ſequens, [*Sed duobus legatis relictis, unum quidem repudiare, alterū uerò amplecti poſſe, reſpondetur.*] Et ſic paret ibi, quòd indiuiduitas quæ attenditur in vniuerſitate hęreditatis ſiue in hæreditate, attenditur etiam in legato: quia in eo conſideratur originaria & primitiua cauſa: ſcilicet, voluntas teſtatoris, vt in l. In cōditionibus primum locum, in princip. ſ. de condit. & demonſtra. Quæ quidem volūtas eſt indiuidua, vt de ſe patet: & eſt text. in l. Eum qui, §. Pro parte, in fin. ſ. de His quibus vt indig. & in l. Nam abſurdum, ſ. de Bonis liber. Ideo lex quæ ſequitur poſt dictam legem Neminem, loquitur reſpectu duorum diuerſorum legatorū: in quorum quolibet datur vna & ſeparata voluntas. Argumen. l. Scire debemus, in princ. ff. de Verbo. obliga. Ad quam ſimilitudinem videtur etiam bonus text. in l. In conuentionibus, aliâs in conuentionalibus, ſ. de Verbo. ſignific. vbi appellatio hæredis includit legatarium: & dicta l. Id tempus, §. 1. cum alijs ſ. allega. ff. de Vſucapio. Non ergo rectè videntur Doctores facere in iſta materia differentiam, inter diſiunctos reſpectu vnius & eiuſdem hęreditatis: item & vnius & eiuſdem legati, vt in caſu huius text. quum vtrobiq; datur paritas rationis: & conſequenter iuris identitas quoad ius accreſcendi propter ipſius rei & voluntatis indiuiduitatem. Et ſic ex pręmiſſis infero primò, apertè confundi communem Doctorū doctrinam poſt gloſſ. ibi, in dicta l. Seruus communis ab extero, & in dicta l. Vna, C. Quā-

Contra communem.

Quando non peten.part.vbi tenent,
quòd in legatis non procedit ius ac-
creſcendi abſq; hominis reali,vel ver-
bali,aut mixta coniunctione in ſimul.
Quod(vt prædixi) non poteſt ſuſtine
ri:cùm imò videatur in eis ſufficere
legalis coniunctio, vt hic: concurrẽ
te inq̃ vnitate rei, & vnitate volunta
tis,attenta ipſius inq̃ diſpoſitionis le-
gati origine,ſecundum quam legati
ſubſtantia eſt vna & indiuidua.Quæ
cauſa originaria potiſsimum ſolet
eſſe in conſideratione.l. Nam & o-
rigo, ff. Quod vi aut clam. & l. Qui
id quod, in princip.ff. de Dona.cum
ſimilibus.
Secundò ex hoc infertur, ꝙ coniun-
ctio hominis, realis, vel verbalis, vel
vtraq;, tunc eſt conſiderabilis: cùm
deficit coniunctio legalis.Qua exiſtẽ
te, quanq̃ ad productionem iuris ac-
creſcendi in eſſe nõ ſit potens: tñ ſuf-
ficit ſaltem quoad iuris non decreſcẽ
di innominati (quod nõ deceſſionis
ius libet nominare) productionem.
Tertiò deducitur,quòd omnes ratio-
nes per modernos adductæ in dict. l.
Vna, C. Quando non peten.part. ad
ſignandam differentiam inter ius ac
creſcendi in hæreditatibus, & ius ac-
creſcendi in legatis,ſunt ſuperuacuæ
& inutiles: cùm vtrobique ſimplex
legalis coniunctio: licèt non inducat
ius accreſcendi: ſaltem inducit non
decreſcẽdi ius innominatum ſeu nõ
deceſſionis: etiam non ſuppoſita ali-
qua hominis coniunctione.

Reſpóſiones ad rationes huius legis deciſiuas. Ad primã

Non obſtat prima ratio deciden-
di.ſ. per Bald. aſsignata:ſcilicet,quòd
iſti domini huius ſerui cõmunis non
habebant voluntatẽ teſtatoris. Nam
hoc minimè procedit. Ex quo enim
lex ſtatim ipſo iure vocat eos ad emo
lumentum inſtitutionis vel legati re
licti ipſi ſeruo,vt expreſſim dicit text.
in d.l.1.§.Cõis ſeruus,ff.de Stipu. ſer-
uo.Et iſtud teſtator ſciat, vel ſcire de-
beat, vt pote in iure conſiſtens.l. Le-
ges,C.de Legib.iuncta communi al-
legatiõe,quæ fieri aſſolet de l. Quod
27 te mihi, ff. Si cert. peta. † quòd paria
ſunt ſcire & ſcire debere, & cõiuncta
etiam l.Si duo ſunt hæredes, prope fi.
28 ff.de Acqui.hære.† Cùm & voluntas
teſtatorũ in dubio videtur conforma
ri cum legis volũtate ac diſpoſitione,
vt per Bart.in l. Hæredes mei, §. cùm
ita,col.1. ver. Et ꝑ hoc dico,ĩ. Ad Tre
bel.vbi Alexã plura in id adducit nu.
9.Conſtat ergo apertè teſtatoris volũ
tatem ſaltem implicitam fuiſſe:quòd
ad dominos emolumentum ſeruo re
lictum perueniret. Et ſic inter eos po
teſt eſſe locus iuri nõ deceſſionis, vel
iuri non decreſcendi: ſaltem innomi
nato. Et conſequenter patet reſpon-
29 ſio ad l. Qui liberis, §. † Hæc verba,ſ.
de Vulga.& pupil.vbi habetur,&c.vt
induxi.ſ. num.1. & num.2. vt intelli-
gatur, niſi voluntas teſtatoris, ſal-
tem coniecturata ea fuerit, quòd hę
res mediatus vel remotus vocare-
tur: quia eo caſu bene eſſet admit-
tendus: etiam ſi vocatus fuiſſet ex
implicita defuncti voluntate.Quod
eſt notab. & nouum ad legem illam,
& conſimiles: quia illo caſu ratio di
ctæ l. Sciendum, de Verbo. ſignifi.ſ.
adductæ ceſſat.

Notanda, & noua conſideratio in ꝑpoſito l.Sciẽdum.1.ff.de Verb. Sign. & prędi. §. Hæc verba.

Ad ſecũdã.

Non obſtat ſecunda ratio aſſigna-
ta per eundem Bald. in dicta l. Vna,
dum dicebat, quòd ex quo ius accre-
ſcendi aſsimilatur ſubſtitutioni, & in
tali iure accreſcendi debet cadere co
pula, &, quæ quidem copula non po
teſt aliquatenus cadere in vna perſo-
na: ergo per conſequens non po-
teſt habere locum ius accreſcendi, vt
ſ.clariùs recitaui.Nã ad hoc reſponde
tur,quòd ius accreſcendi nõ parifica-
tur in totum ſubſtitutioni: neq; hoc
dicit dictus.§. Iul.in l. Si Titio & Me-

uio: neque aliqua lex in iure. Nam.§.
30 Iulianus,potiùs probat,† quòd eſt ſub
ſtitutio impropria, dum loquitur per
verbum,[Quaſi] quod de ſui natura &
ſignificato importat improprietatẽ,
vt in l.Id tempus,§. 1. ff. de Vſucap.&
in l. Si id quod, §. Quod autem, ff. de
Acquiren.poſſeſ.& in dict.l. Si duo, ſ.
de Acquir.hæred.& in l.fina.C. de In
offic.teſtam.& in l. creditor, in fin. ff.
Si cert.peta. & tradit Felin.poſt And.
Si. in cap.Gratum,de Offic.delega.er
go apertiſſimè innuitur,quòd tex. ibi
non parificat ſubſtitutionẽ & ius ac-
creſcendi abſolutè & quoad omnia:
& ſic etiam quoad hoc propoſitum:
ſed ſolũmodo quoad quid,id eſt, quo
ad onerum repetitionem in parte ac-
creſcente:non autẽ quoad ipſum ius
accreſcendi in ſua ſubſtantia. Vel po-
31 teſt ſecundò reſponderi,† quòd id qđ
Bald. præſupponit: ſcilicet, ad ius ac-
creſcendi eſſe neceſſariam copulam
extrinſecam,non eſt perpetuò ſeu ge
neraliter verum. Et cõtrarium tenet
Bart.in dict.l.Re coniuncti,tertia op-
poſitione, quem Docto. cõmuniter
ſequuntur: nam coniunctio verbalis
fit per vnitatem ſermonis, vt in dict.
§.His ita,in ver. Hæc ita tam variè, &
in l.Triplici, ff.de Verbo. ſigni. & in l.
Lucius,§. Quæ habebat,ſ. ad Trebel.
Imò ad ipſum inducẽdum, fortior eſt
ipſa vnitas orationis, quàm copula, ſe
cundum Pau. de Caſt.in l. Meuio, in
princ.ſ. eod.& ſic pariformiter ſufficit
tacita cõiunctio per copulam implici
tam,vt eſt in hac l. Nam ex quo domi
ni iſtius ſerui cenſentur:ſaltem impli-
citè vocati per teſtatorem,quãdo vo-
cauit ſeruum eorum relinquendo ei-
dem legatum: ergo cenſentur etiam
tacitè in eadem oratione coniuncti:
32 non autem in diuerſis orationibus. †
Quia actuũ pluralitas non præſumit.
l.Quinquaginta,ff. de Proba. l. cũ cẽ-
tum,ſ.de Adimen.lega.& not. Barto.
in l.Triticum, ff. de Verbo. obliga. &
in dict.l.Re coniuncti,poſt princip.&
probatur ex l. Si quis ſeruum, §. Si in-
ter duos, ſ.eo. Vbi dicit Pau.ſe pluries
illum allegaſſe ad id:& adducit etiam
l.Qui iuraſſe,§. Si pater, & l. eum qui,
§. In popularibus, ff. de Iureiurand.&
Iaco.Bu.& Bal.in l.2.C.de Erro.aduo.

Vel poteſt dici,quòd ſecundũ meã
intelligentiam in hac l.non tractatur
de iure accreſcendi: ſed de iure nõ de
creſcendi innominato,ſeu non deceſ
ſionis: licèt verba legis & omnes cõ-
mentarij Doctorum videantur refra-
gari: ſed legis ſenſus ſecretior ſuffraga Ad tertiam.
tur. Non obſtat tertia ratio,quæ dice-
batur, quòd ex quo ſeruus vicem duo
rum dominorum ſuſtinet: ergo habe
tur ac ſi ambobus ſeparatim legatum
eſſet relictum. Nam iſta conſequen-
tia eſt falſa per ea quæ ſ. dixi in reſpõ-
ſione ad primam rationem, & ſ. pro-
ximè ad fin. præcedentis reſponſionis
eſt dictũ: quum imò haberi debeant,
ac ſi ambo coniunctim & eadẽ oratio
ne per teſtatorẽ vocati eſſent. Et ſic
eſt tacita quædam coniunctio, quaſi
mixta hominis & legis,ſufficiẽs ad ius
quoddam acceſsionis ſeu non deceſ-
ſionis extraordinarium inducẽdum.
Et ita etiam reſpondetur ad quintam,
ſextam,ſeptimam,rationes ſ. in idem
adductas propoſitum:ſcilicet, pro cõ-
muni.

Ad quartam rationem Ioan. Fabr. Ad 4. rõnẽ.
dicentis, &c. reſpondetur, negando
eam. Nam imò quum (vt ſupra eſt di
ctum) voluntas teſtatoris iſto caſu
conformetur voluntati legis, quæ
eoſdem dominos in relictis ſeruo eo-
rum communi coniungit, meritò iſti
cẽſendi ſunt cõiuncti. Quod probat
ex text. ſubtili in l. Filiofamilias,ſ. de
condi.& demonſt. Ex quo deducit quod
relictum filio vel ſeruo exiſtẽti in po
teſta-

teſtate domini vel patris, cenſetur eis
ſcilicet domino vel patri relictū: adeò
L. Subtilis, ac ſingu. ꝙ litera illa ſingulariter decidit, ꝙ pa-
ter vel dominus poſſunt ſuo nomine
legatū petete: & ſic tanꝗ ſi eis nomi-
tim fuiſſet immediatè relictum. Et ſic
eſt tex. ibi valde ſing. ꝙ tantundem te
ſert legare vni ſeruo plurium dñorū,
ac ſi ipſis dominis nominatim legare
tur. Sed non eſt dubiū ꝙ ſi eis legare-
tur nominatim, cenſerentur coniun-
cti, vt hic tenet Albe. igitur idem dicē
dum eſt in propoſito. Et ſtringit for-
33 tiùs ille tex. † Quia licèt in principio
loquatur per verbum, videtur, quod
deſignat fictionē. l. 1. §. Deieciſſe, cū
glo. ff. de Vi. & vi arma. & l. Nō videt̃,
ff. de Acquit. poſſ. Tamē in fine dicit,
Proculdubio legatū dñi eſt, nō ſeruo-
rum. Et ſic loquitur per verbū, eſt, ve-
34 ritatē innuens. † Nā non eſt in mūdo
verbū adeò realis exiſtētiæ & verita-
tis expreſſiuū, ſicut verbū, eſt, ſecun-
Ponderatio & aduertentia præter ſcribentes. dū Bald. in conſi. Schiſma. col. 10. Pro
batur itaq; ſingulariter in d. l. Filiofa-
milias, ꝙ ad legatum factū ſeruo duo-
rum dñorum, tales domini ſunt con-
iunctim vocati ex immediata & vera
teſtatoris vocatione: quanꝗ ſit impli-
cita. Quia de dominis nō fuit mentio
facta. Et ad hoc expendo tex. illum ꝓ
mirabili, & ab alio nō animaduerſum:
per quē videt̃ confundi ratio Io. Fab.
Ad eandē l. ſiliofami. s. 4. loco inter alias rationes deciſiuas
recitata. Conducit etiam quod per il
lam l. inquit Bald. ibi, ſcilicet ꝙ relictū
monacho per viā inſtitutionis vel le-
gati, contemplatione expreſſa vel ta-
cita monaſterij factum, poteſt agno-
ſci via recta per monaſteriū abſque fa
cto ſeu voluntate monachi. Et ſic mo
naſteriū cenſetur immediatè vocatū
De eadē re. ad eiuſmodi relicti emolumentum.
Cōprobat̃ hoc ex tex. not. in l. Fidei-
comiſſa, §. Plerunq;, & §. Interdū, ſ. tit.
1. vbi ponitur caſus in quo vni nomi
natim legatur: & tamen alius petit ſi-
deicōmiſſum: & ſic cenſetur vocatus
per teſtatorem. Verba illius tex. ſunt,
[*Multum autem intereſſe arbitror cui voluit pro-
ſpectū, cuiusq; cōtemplatione teſtator fecerit, &c.*] Ad idem.
Ad idem bonus tex. in l. Si ſeruus lega
tus, §. pe. ſ. titu. 1. cuius. [*Non autem miran-
dum ſi cum alius rogetur, alius fideicōmiſſo obſtrin
gatur.*] vſq; in. §. fi. Ad idem l. Seruo le-
gato, §. Si teſtator, eo. tit. Ex quo colli-
git Bart. ibi, ꝙ ille agit ex legato cuius
intereſt: licèt ad ipſum verba non diri
gātur. Ita in propoſito, licèt verba nō
fuerint directa ad dominos, ſed ad ſer-
uū: tamen domini cenſentur: & ſunt
vocati coniunctim verbaliter & reali-
ter: ſaltem implicitè & præſumptiuè.
Ex quibus infertur minus rectè Bart. Carpitur Bart.
(ſalua eius pace) conſideraſſe in dict.
l. Re coniuncti, in loco ſuprà allegato
ad l. Legatarius, ſ. titu. primo: dum te
nuit, quòd ſi vnus ex pluribus hæredi
bus legatarij partem legati repudia-
ret: non accreſceret alijs. Cùm ſecū
dum eum cenſeantur legali coniun-
ctione vniti. Nam imò cōtrarium de-
ducitur ex præmiſſis. Et prædicta l. Palinodia canitur.
Legatarius, rectè perpenſa nō probat
illud: & conſimiliter aliæ quatuor il-
lationnes, quas ſ. in princip. feci, non
procedunt, tenēdo hanc intelligen-
tiam, quam teneo.

Non obſtat l. Noſtra, quæ videtur
prima fronte attenta literæ ſtructura
pati ſolummodo communem intelle
ctum & non alium, prout verba eius
ſonant, ſed vt alibi dicitur litera occi-
dit, ſpiritus autem viuificat. Et ſic di-
co, quod ideo alteri dominorū portio
repudiata ab altero, nō accreſcit: quia
eidē non decreſcit, vel non decedit.
35 Nuſquam enim reperitur in iure, † ꝙ
ius accreſcendi & nō decreſcendi v-
nius & eiuſdē collegatarij reſpectu, in
eadē portione deſignata, vel non de-
ſignata, poſſint cōcurrere: neq; eſſet
poſſi-

poſſibile tale quid reperire iure cautum: quũ iſta duo iura habeant diſtincta & ſeparata: imò & contraria ſeu repugnantia principia productiua: videlicet ius accreſcendi habet cõiunctionẽ verbalẽ: ius nõ decreſcẽdi, realẽ, vt probať vtrũq; ex l. Vna, §. His ita, C. de Cadu. tollen. & ex l. Meuio, in prin. ꝟ. eo. Sed reſpectu vnius & eiuſdẽ legati iſtę cõiunctiones ſeparatim ac diſtinctè cõcurrere nõ poſſunt: quũ vna eorũ, ſcilicet verbalis præſupponat diuiſionẽ portionũ, vt in d. l. 1. ad fi. cũ glo. ff. de Vſufr. accreſ. altera aũt ſcilicet realis deſignet indiuiſibilitatẽ portionũ: & ſic rẽ in ſolidum vnicuiq; attributã, vt in eodẽ. §. His ita: ergo impoſſibilis eſt earũ cõcurſus vnius & eiuſdẽ legati reſpectu. Quòd autẽ in præſenti lege ius nõ deceſſionis ſeu ius nõ decreſcẽdi anomalũ (vt ſic dicã) & innoĩatũ locũ habeat, probať ex verbis tex. dum inquit, [*Non enim coniunctim, ſed partes uideri legatas.*] Siquidem dictio, [*Coniunctim.*] exponi debet, id eſt ſolis verbis, ſeu per coniunctionẽ verbalẽ explicatã, prout exponiť in l. Coniunctim, ꝟ. tit. 1. Et ſic eſt veriſſimũ dicere, ꝑut tex. dicit, ꝙ partes fuerunt legatæ intellectualiter & implicitè: non autẽ verbaliter & expreſſim ſiue explicitè. Et ſic tex. vult, ꝙ relictũ factũ ſeruo duorũ dñorũ nõ fuit explicitè diuiſum per partes: quia nõ dixit teſtator, lego Sticho talẽ rem ꝑ portionibus dñicis dñorũ ipſius: & ſic nõ fuit coniunctio verbalis explicita reſpectu partiũ. Quę quidẽ cõiũctio verbalis ſola cõiungit perſonas, & diuidit portiones, vt in d. l. 1. in fin. cum glo. ordi. de Vſufru. accreſ. & ſic bene dicit tex. quia non coniunctim legatũ fuit relictũ. Nam cùm ſeruus eſſet vnus, impoſſibilis fuiſſet coniunctio, quæ nõ poteſt cadere niſi inter duos, vt. ſ. eſt dictum referendo Bald. in ſecũda ratione decidendi. Eſt ergo hîc coniunctio quędam verbalis implicita: quia nominando ſeruum communem, virtualiter nominauit vtrunq; dominorũ, vt in dict. l. Filiofamilias, de Condi. & demonſtr. ſic ergo non fuit coniunctim factum legatum reſpectu cõiunctionis verbalis explicitæ: ſed bene reſpectu implicitæ: & ſic adeſt vna coniunctio. Et dum dicit, partes videri legatas: vult dicere, ꝙ ꝑ fictionẽ videtur fuiſſe partes legatæ, ex quo acquiſitio erat faciẽda duobus dominis pro partibus dominicis. Et ſic præſupponit aliud eſſe ſecundum veritatem: ſcilicet, quòd legatũ non fuit relictum per partes, ſed in ſolidum, & aliud ſecundum fictionem legalem, quòd ratione dominij poſſent poſtea facere partes per concurſum quaſi coniuncti. Et ſic intelliguntur hi domini coniuncti re & verbis, ſaltem implicitè: & conſequẽter eſt inter eos loc⁹ iuri nõ deceſſionis ſeu non decreſcẽdi anomalo & innominato. Et iſtud voluit iſte tex. rectè expenſus. Deſignatur ſiquidem legalis coniunctio, quæ eſt verbalis implicita, & tacita per legalem & intellectualem nominationem dominorũ virtualiter nominatorum, ſeruo eorum immediatè & expreſſim per teſtatorem nominato, vt ſæpe dictum eſt. Deſignatur etiam realis coniunctio, ex eo quòd portiones non fuerunt per teſtatorem expreſſim diuiſæ. Nam diuiſio tacita legalis, quæ fit pro portionibus dominicis, fit ad effectum concurſus eorundem dominorum: quando ambo vellent ad legatum admitti: aliâs autem cùm teſtator nihil de portionibus expreſſerit, eos non vocando explicitè & expreſſim, & relinquendo ſoli vni, id eſt ſeruo communi legatum, videtur in dubio ſolidã rẽ relinquere pluribus

Subtilis põderatio.

bus dominis ſerui ſalua diuiſione legali ꝑ dominicis portionib⁹ poſtea facienda inter illos per concurſum: qñ (vt eſt dictum) ambo velint ad legatū admitti, prout iura probant præallegata, ergo vtraq; coniūctio hic concurrit, non quidem ſeparatim, ſed cumulatiuè ſeu cōnexiuè & implicitè, ideo nō poteſt ꝓducere propriū ius accreſcendi, neq; propriū ius non decreſcēdi, ſed tertium genus, quod vocari poteſt ius non deceſſionis, ſeu nō decreſcendi anomalum & innominatū, & exorbitans à iuris accreſcendi & non decreſcēdi regulis cōmunibus & vulgaribus. Quòd autem vtraq; coniunctio & verbalis & realis, explicita inq̄, non producat ius accreſcendi, ſed ſolum ius non decreſcendi, tenet Bart. in dict. l. Reconiuncti. §. oppo. ea ratione quia faciunt ſibi partes per concurſum, vt in. §. Si eadē res, Inſti. de Lega. qui propriè loquitur in iure non decreſcendi, & in l. Cōiunctim, ſ. titu. 1. Quæ eſt communis ſententia.

Nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ iſto caſu cēſentur ſaltem ſilenter portiones diuiſæ, vt hic in litera dum inquit, [*partes ui deri, &c.*] Nam hoc non obeſt, quia ſecundum præallegatam cōem ſententiā,

36 † tacita partium diſtributio nō impedit ius non decreſcendi etiam proprium, vt præſupponit Bar. & ſcribentes poſt eum vbi ſ. & tenet in expreſſo (in alijs tamen terminis) Phi. Cor. in dict. §. Sin verò diſiunctim, fi. col. Præſertim quòd iſta diuiſio portionū, quā hæc litera deſignat, non ſolum eſt tacita ſed etiam ficta, hoc eſt, non ſolū prouenit ex prēſumpta mente defuncti, ſed etiam ex fictione legis eam cōprobante. Verbum enim, videtur, vt eſt prædictum, deſignat fictionem vt per glo. ord. in l. 1. §. Deieciſſe, ff. de Vi. & vi armata, & in l. Si duo ſunt hæredes, in glo. fin. ſ. de Acquir. hære. Not. Bart. in l. Si is qui pro emptore, col. 4. ff. de Vſucap.

37 Concluditur † ergo ex præmiſsis. l. iſtam loqui in iure nō deceſſionis ſaltem permiſſiuè: & in iure accreſcendi ſimplici ꝓhibitiuè. Ideo hic negatur habere locum ſolum ius accreſcendi ſimplex, vt prædixi, ne detur vtriuſq; iuris accreſcendi, ſcilicet, & non decreſcēdi concurſus: quod regulariter reperibile nō eſt reſpectu vnius & eiuſdem collegatarij ac rei legatæ per partes deſignatas vel minimè, vt. ſ. ꝓbaui. Et ſic erit caſus ſingu. in præſentiarum, in quo ius nō decreſcendi vel non deceſsionis anomalum eſt potētius & magis conſiderabile, quàm ius accreſcendi: quanuis aliàs ſoleat communiter teneri, ꝙ cōiunctio verbalis, quæ producit ius accreſcendi, prēferatur reali, & ſit potētior cōiunctione illa, quæ producit ius non decreſcendi, vel ſaltē ambę cōiunctiones aliqñ poſſint cōcurrere, vt in caſu l. Meuio, in prin. ſ. iſto tit. Et in l. noſtra, iſtud ideo ꝓcedit, vt ius nō decreſcēdi (anomalum inq̄ & innoīatum) magis conſideretur. Quia hic concurrit vna coniūctio virtualiter cū alia, vna magis principaliter, & alia minus principaliter: & ſic eſt mixta diuerſimodè, realis inquā coniunctio principaliter, quia ꝑ teſtatorē non fuit facta diuiſio portionū expreſſim. Itē verbalis quoad intellectum, & ſic quoad voluntatem defuncti tacitam, concurrente iuris fictione, ipſam comprobāte: & ſic minus principaliter, ſeu conſequutiuè, vt ſuperiùs probaui in rationibus deciſiuis ad iſtam l. adſignatis, & in charta præcedēte in reſponſione ad hāc l.

Sed adhuc poſſet inſtari, quare in l. iſta in coniunctione legali magis cōſideratur ius non deciſionis, ſeu non accreſcendi, quàm aliud ius, ſcilicet, accreſcendi, cùm ſuprà aperta voce tenue- De eadē re.

tenuerim cõtra cões, q. iſto caſu.ſ. vbi datur concurſus legalis coniunctionis, etiã ius accreſcendi poſſit locũ habere. Sed hic etiã attento meo intellectu non habet locũ ius accreſcẽdi: & ſic contra præmiſſa. Sed tamen ad hoc.ſ. reſponſum eſt, iſtud procedere ea ratione, quia vtrunq; ius reſpectu vnius & eiuſdem portionis deſignatæ per teſtatorem, vel minimè, & perſonæ collegatarij non poteſt regulariter concurrere. Et ſi adhuc etiam importunè inſtetur, quare magis hic cõſideratur, & præcipuè attenditur ius non deceſſionis, q̃ aliud. Reſpondet, q. cùm ius iſtud nõ deceſſionis eſſet pinguius iure accreſcendi ſimplici, vt ex.i. ſubiectis apparebit, conſiderauit l. illud ſufficere, quum vtriuſque concurſus non eſſet poſſibilis, vt.ſ. pbaui: regulariter inquã: quin imò etiã ſi tale ius defeciſſet, ceſſaſſet ius accreſcendi per ſupradicta. Hic enim ſocius nõ repudiauit partem, ſed ſimpliciter id qđ ad eũ pertinebat: & ſic ꝓpriè loquendo non poteſt eſſe locus iuri accreſcendi, qđ requirit partis repudiationem vel deficientiã. Neque etiã propriè loquendo poteſt habere locum ius non decreſcendi: quia res nõ fuit legata duobus in ſolidum, ſed per partes iuridicè, & intellectualiter diuiſas. Tamen ex quo ipſemet teſtator nõ diuiſit eas, ſed reliquit rem ſolidam, videtur voluiſſe ſolam & in ſolidũ eſſe legatã cuilibet dominorum, reſeruato inter eos in partibus dominicis concurſu. Supereſt itaq; ius innominatũ & anomalũ duntaxat debere eſſe hic in conſideratione; qđ.ſ. repetito ſermone ius nõ decedẽdi vł non deceſſionis innominatũ & anomalũ appello. Et licèt non ſit ius non decreſcendi propriè ſumptũ: tamen accedit propiùs ad illud, q̃ ad ſimplex ius accreſcendi, vt patet ex prædictis.

Inſtat circa idem & ſatis facit.

Quo argumẽto do vno ad aliud ſum pro, libet inferre ſequentia.

Ex hoc igitur & ex.ſ. deductis primò infer o, q. collegatarius in caſu iſtius l. volens admitti per ius non deceſſionis, admittet̃ abſq; aliquo onere. Argumento tex. no. in l. Vna, §. Sin verò nõ omnes, C. de Caducis tollen. in verſi. Hoc ita tam variè, &c. vbi ponitur ratio differentiæ inter ius accreſcendi & non decreſcendi. Ad quod ille text. non eſt alibi ſecundum Nico. de Neapo. & Alexand. cum referentem in l. Planè, la. 1. §. Si coniunctim, ſ. titu. 1. Sed ſi in hoc caſu vnus iſtorũ ſociorũ, idemq; dominus veniret (qđ non poteſt facere, ſecundũ q. ego intelligo) ad partem conſocij vacantem per ius accreſcendi, haberet neceſſariò venire cũ onere partis deficientis, vt in eo. §. & in. §. In primo, eiuſdem l. & ſic veniture potiori, & pĩguiori, ac ſibi magis vtili. i. nõ deceſſionis, qđ (vt dixi) aſſimilat̃ iuri nõ decreſcẽdi ꝓprio, & ſortit̃ ipſi⁹ effectũ.

Secundo ſubinfertur, quòd ſi in caſu iſtius tex. vna pars legati, quæ ad vnum ex dominis debebat pertinere, per concurſum eſſet relicta ſeruo communi purè, & altera pars eſſet relicta conditionaliter eidem ſeruo: dum alterius partis conditio purificaretur, ille dominus haberet partẽ purè relictam, & etiã partem conditionalem, & ſic totum: ita vt ſi pars defeciſſet, per ius non deceſſionis ſibi conſolidaretur. Secùs ſi per ius accreſcendi deberet venire: quia interim ſuã tm̃ partẽ haberet, & nõ vltra, ſecũdũ opinionẽ glo. cõiter approbatã, in l. 1. ff. Si pars hære. pet. iunctis his quę per Bar. & Docto. traduntur in d. §. Si cõiunctim, prædictæ l. Planè.

Tertiò infert̃, q. cũ vnus ex dñis in caſu huius tex. veniat per ius non deceſſionis, vt.ſ. concluſi, id quod eo iure

iure capit indubiè imputatur ſibi in legitimã, quam eſſet habiturus, fortè ex bonis conſocij, vt quia erat tali cõſanguinitate ſibi coniũct⁹, ꝙ huic in bonis ſuis eſſet debita legitima: & tamen ſi deueniret ad partẽ deficientẽ per ius accreſcendi, eſſet maximũ dubiũ, an ſibi in eandem legitimã illud imputaretur, vt per Bart. & Doct. in l. Scimus, in princ. C. de Inoffi. teſta. & l. In quartam, ꝟ. ad leg. Falc.

Quartò deducitur, ꝙ in hoc text. (ex quo hic habet locũ ius non deceſſionis) ſi vnus horum dominorũ non admitteretur ad partem, nunꝙ faceret alteri dño partem, qđ non eſſet, ſi ius accreſcẽdi locũ haberet. Tũc eñ qui non admitteretur ad partem, bene faceret alteri partẽ, vt in l. Si duobus, ꝟ. titu. 1. & not. per Bart. & Docto. in l. Planæ, prima. §. Si Titio, eod. titu.

Quintò ſubinfertur, quòd etiam ſi in hoc tex. vnus iſtorum dominorũ ſerui legatarij veniret de iure ſpeciali, & contra voluntatem defuncti, poſito ꝙ aliâs ius accreſcẽdi nõ haberet locũ: nihilominus tñ procederet ius nõ decedendi. Nã licèt veniens iure ſpeciali contra volũtatem teſtatoris nõ habeat ius accreſcendi, vt eſt tex. ſing. in l. Mulieri & Titio ꝟ. de Cond. & demon. de cuius intellectu latiùs ꝟ. tangetᷣ: tñ bene poteſt venire per ius non decreſcendi proprium, vt tenet Bart. quem ſequũtur cõiter Docto. in d. l. Reconiuncti. 3. q. principali ꝟ. tit. 1. Et pariformiter per hoc ius non decedendi innoĩatum, quod ei parifica tur (vt prædixi) poteſt exemplificari iſta ſpeculatio in caſu dict. l. Mulieri & Titio, ſi fortè Titius & mulier habeant ſeruũ cõmunem: cui ſeruo ego legem rem aliquã (quod idem eſt, ac ſi vtriq; dñorum in ſolidũ ſeparatim legaſſem, per iura ꝟ. adducta circa rationes decidendi) ſub cõditione inꝗ, ſi mulier non nubſerit: Titiuſq; repudiet ſuam portionẽ dñicam, talis mulier nubens ſpreta conditione nõ nubendi, quæ aliâs nõ conſequeretᷣ partem alterius, id eſt Titij, vel à Titio repudiatam per rationem d. l. Mulieri, quia fuit admiſſa de iure ſpeciali contra voluntatem defuncti: admitteretur tamen ad totam rem per prædictum ius non deceſsionis.

Sextò ſubinfertur, ꝙ portio vnius ex dominis, de qua hîc, deficiens cõſolidatᷣ alteri cõſocio inuito & renuenti per prædictũ ius non decreſcendi, ſeu nõ decedendi. Nã licèt in iure accreſcendi portio in legatis non accreſcat inuito, vt tradit glo. fi. & ibi Doctor. in l. Vna, C. Qñ non peten. par. Tñ in iure nõ decreſcendi hoc eſt indubitatũ: ſiue loquamur in hæreditate, ſiue in legato: ſemp deficiens portio conſolidatᷣ conſocio inuito & renuenti. Neq; eſt opus alia noua agnitione, vt cõcludit Bar. in ead. l. Recõiũcti. 4. q. princ. p ea quę notantᷣ in. l. Sed cũ patrono, ꝟ. de Bo. poſ. tit. gene. & per eũdem in ead. l. Vna. 4. col. Non tñ diffitendũ eſt, ꝙ ſi malet ſi à toto legato exonerare, poſſet. Arg. tex. ſing. in l. Cũ hæreditate, ꝟ. de Acquir. hęre. vbi iſtud ſtatuitᷣ in portione hęreditaria: qñ de nouo obuenit poſt aliã partem iã aditã per cohęredem, cui obuenit. A paritate ergo rationis, imò & à fortiori, idem dicendũ in legato. i. in parte legati data æqualitate terminorũ, put in hoc caſu datur inter portionem hęreditatis & legati. ſ. vbi portio legati deficiẽs accreſcit collegatario inuito & renuẽti, put eſt hîc, vt dixi. Subſequitᷣ ſeptimò, ꝙ portio defecta hoc caſu poterit peti eadẽ actiõe, qua prima portio peti poſſet, vt eſt bonus tex. in l. Si Titio, §. 1. ꝟ. de Vſufr. & in d. l. 1. §. Interdũ, ff. de Vſufr. accreſ. & in l. Et an eadẽ, §. Cũ pr, ff. đ Exce. rei iud.

Octa-

Octauò ex præmiſsis inferri conuenit, quòd quãquam aliàs magna ſit inter Doctores controuerſia, an, & quãdo, & quibus caſibus poſſit prohiberi ius accreſcendi per teſtatorem, vt plenè traditur per Barto. vbi etiam Bald. Paul. de Caſtro, Ioan. de Imol. & Rapha. Cu. in l. Quoties, §. Si duo, ſuprà de Hæredi. inſti. per Bald. in dicta l. Vna. 7. col. per Ange. & Pau. de Caſt. in l. Si ego, ꝟ. de Iniuſto rup. per Ludou. Roma. & Moder. in l. 1. C. de Teſtam. mili. Tamen in caſu iſto teſtator indiſtinctè poteſt ꝓhibere ius non decreſcendi. Nam illa dubitatio non verſatur circa legata & fideicommiſſa particularia, vt eſt glo. ordinaria & ſingularis in l. Dominus, §. 1. ff. de Vſufruct. quam Barto. commendat in dict. §. Si duo, & ibi Ioan. de Imo. dicit eam ſingu. not. à qua gloſſę opinione nemo vnquam reſilijt. Sed eſt aduertendũ, quòd iſta illatio non concernit differentiam inter ius accreſcendi, & non decreſcendi: ſed inter ius vniuerſale hæreditarium, & ius particulare legati. Et ſic non ſat propriè hîc adaptatur licèt ſit in ſe vera.

Illud non prætereundum in huius materiæ propoſito, quòd licèt plures filij quoad legitimam cenſeantur coniuncti legali coniunctione abinteſtato, vt tenet Bart. in l. Pater filium, numer. 15. ff. de Inoffi. teſta. & probatur in auth. Nouiſſima, eod. titu. C. nihilo minus tamen inter eos eſt locus iuri accreſcendi: & quibuſdam repudiantibus partes eorundem accreſcunt alijs. Quod probatur. Nam ſicut de iure antiquo filijs exhæredatis, quibus competebat querela, ſi vnus repudiabat, alter admittebatur ad totum per ius accreſcendi, vt in l. Qui repudiantis, in princip. & in l. Si non mortis, ad fin. & in l. Si proponas, §. vltimo. ff. de Inoffi. teſtam. Ita dicamus, quòd habeat locum ius accreſcendi in iure agendi ad ſupplementum, quod ſuccedit in locum querelæ inoffi. teſtam. Argu. à ſurrogatione iuris agendi ad ſupplementum in locum querelæ ad eandem, vt in l. Si eum, §. Qui iniuriarum, cum alijs. ff. Si quis cautio. Probatur etiã per caſum ſingularem in d. l. Siue libert⁹, §. Ex duobus, ꝟ. de Iure patro. 2. reſpon. vbi patrono agẽti ad ſupplementum: quia min⁹ legitima portione relictum ſibi fuerat à liberto, ac creſcit portio alterius repudiantis, id
38 eſt ius rumpendi per contra tabu. † Si ergo in legitima inter patronos eſt locus iuri accreſcendi, vel non decreſcẽdi, multo magis idem dicendum in legitima filiorũ, quibus magis debetur, quàm patrono, vt in l. Si quis legatũ, ad fin. ff. de Falſis, vbi glo. & Bar. id notant, & in l. fin. vbi Bald. & Salic. Paul. & Moder. C. de Inoffi. teſtam. Probatur etiam. Nam ſi legitima habet ius accreſcendi reſpectu totius hæreditatis, vt eſt communis concluſio Bart. & antiquorum, necnon ſcribentium poſt Bar. in prædi. auth. Nouiſſima, & notant Bar. & Bal. & alij in l. Quoties, C. de Hęred. inſti. & Barto. & Ioan. de Imol. in l. Ex facto, la grande, ff. eod. ergo multo magis debet habere beneficiũ iuris accreſcendi, vel ſaltem non decreſcendi reſpectu alicuius portionis ipſiuſmet legitimę. Quia vna portio legitimæ magis aſſimilatur alteri portioni legitimæ, quàm vniuerſitati
39 ipſius hæreditatis. † Et in habentibus ſymbolum, id eſt ſimilitudinem, facilis eſt tranſitus de vno ad aliud, vt in l. An inutilis, ad fi. ff. de Accepti. & l. In rem, §. Item quęcũque, ff. de Rei vendi. l. Sed cum patrono, ꝟ. de Bono. poſſ. titu. gene. vbi not. Albe. citans Philoſophum. Probatur deinde. Nam ſi inter coniunctos ſola legali coniunctione, etiã in ſucceſſione particulari actu

& po-

& potentia, habet locum ſaltem ius non decreſcendi anomalum, vt. ſ. latiùs oſtēſum eſt, in intell. iſtius tex. quanto magis debet locum habere in legitima: quę licèt ſit ſucceſsio particularis actu, tamen eſt vniuerſalis potentia: reſpectu inquam iuris accreſcendi, per quod poteſt ad ſe trahere vniuerſam hæreditatem: ne ſubſit inconueniens de quo in ſæpe di-
40 cta l. Ius noſtrum, vt prædixi.† Conſtat autem etiam in coniunctis ſola legali cōiunctione, in vniuerſali ſucceſſione locum eſſe iuri accreſcendi, vt in pręallegata l. Seruus communis ab extero, ſ. de Acquiren. hæte. cum alijs, &c. ergo à fortiori ſecundum noſtram nouam opinionem erit locus iuri non decreſcendi innominato & anomalo: etiam in legatis particularibus, ſuppoſita coniunctione legali, de qua lex iſta tractat: & ſic eſt bonũ ſimile in præſidium noſtræ nouæ cōſiderationis intellectiuæ ad hanc l.

Tractatur in ſequen. fuſiſsimè de intelligentia famigerabilis l. Mulieri & Titio.

In fauorem tamen communis intellectus (vt ad pręmiſſa poſt longam intermiſsionẽ redeam) adduco text. ſingul. & difficilem in l. Mulieri & Titio, ȷ̄. de Condi. & demonſtrat. vbi ſi mulieri & Titio vſusfructus legatus ſit, ſi mulier non nupſerit: & eadem mulier nubat, & ſic pro parte ſua conditio habeatur pro reiecta: & conſequenter habet partem ſuam purè: inquit tex. quòd etiam ſi Titius repudiet partem ſuam, non accreſcet mulieri: ſtringit ille text. in contrarium ſic eum inducēdo. Nam licèt mulier & Titius videantur prima fronte & verbis & re coniuncti: & ſic per coniunctionem hominis copulati: tamen vera tamen ſunt coniuncti legali coniunctione ptopter conditionem tacitam, repetitam à lege in perſonam Titij. Nam ex quo teſtator eam adiecit ſoli mulieri non potuit conditio illa extendi: neque cenſeri adiecta Titio: niſi per vim cuiuſdam tacitæ repetitionis legalis, vt probatur notanter & expreſsè ex l. fi. §. Seio, ȷ̄. iſto titu. Quem tex. in repetitione tacita ad applicationem & propoſitum prędictæ l. Mulieri & Titio, ita intelligit Pau. de Caſ. in l. Quę cōditio, in prin. col. 2. eo. titu. de Condi. & demonſtr. Probari ergo videtur ex illa l. nouiter & ſingulariter, quòd ex legali coniunctione nō eſt locus iuri accreſcendi: & ſic pro communi intelle. Tamen circa hunc articulum vide omnino quod dicam poſtea in verſic. Præterea illud.

Sed prædicta l. non obſtat: quia ſecundum communem Doctorum intellectum poſt glo. ibi, loquitur in habente partem vſusfructus legati de iure ſpeciali. Item & contra voluntatem teſtatoris: ideoque ius accreſcēdi ceſſat. Ad quod l. illa eſt in iure ſolitaria ſecundum Paul. ibi. Cuius intellectus communis ratio aſsignatur duplex, ſecundum Bal. in l. 1. in prin.
41 C. de Indicta. vidui. tollen. ſcilicet:† quia eſt quoddam ius diſpēſatiuum contra voluntatem teſtatoris, & diſpenſationes ſunt odioſæ: & conſequenter ſtricti iuris, vt in cap. 1. & 2. de Filijs presby. in 6. & in l. Cùm propter, vbi glo. & Bar. ȷ̄. de Lega. præſtā. Cùm ergo illa. l. contra cōditionem expreſſam per teſtatorem in fauorē mulieris diſpenſet, vt ſpreta conditione admittatur ad partem legati: meritò ius iſtud diſpenſatiuum non eſt aliquatenus extenſibile.

Sed quamuis ratio iſta ad l. illam ſoleat approbari communiter: videtur tamen habere difficultatem hac de cauſa. Nam conditio de non nubendo adiecta mulieri ſpernitur à iure: nō quidem principaliter fauore mulieris, ſed reipublicæ. tex. eſt ſing. in l.

P Hoc

Hoc modo, eo. titu. de Condi.& demonſtra.ad fi. Dum ibi ad vebum dicitur, [*Legem enim utilem reipublicæ ſobolis procreandæ cauſa latam adiuuandam interpretatione.*] Ex quibus verbis notat Bar.ibi, quòd vbi tractatur de fauore publico debet fieri extenſio in ſtatutis. Et colligit etiam ibi rationem Paul. de
42 Caſt.†legum prohibentium viduitatem induci,vt illud ſit reipublicæ fauore.Sed ita eſt,quòd quantumcunque lex ſit priuatis odioſa:ſi tamen illud odium procedat ex fauore reipublicæ,eſt amplianda, vt tenet notab. Bart.in l.2.§.Exercitum,ff.de His qui notantur infa. & in l. Quemadmodum,ad medium,C.de Agrico.& cēſi.lib.11.& Ioan.de Imo.& Ia.in l.Cū quidam,ſ.de Libe.& poſth.Cùm itaque in caſu de quo agimus vertatur principaliter reipublicæ fauor,debet extendi & interpretatione iuuari.Et ad hanc conſiderationem in propoſito noſtro non memini ſcribentes aduertiſſe. Cōfirmatur ex eo,quod ſingulariter tenet idē Bal.in l.Vna,§.Vbi autem,nu.10.C.de Cadu.tollen.†
43 Quòd ſi diſpenſatum ſit cū patre, ꝙ poſsit duobus filijs ſpurijs legare: alterutrius eorum portione deficiente inter eos, erit locus iuri accreſcendi. Subnectit Bald.rationem:quia volūtas teſtatoris eſt fauorabilis &ampliā da.Quod eſt valde accommodatum ad propoſitum noſtrum contra eiuſdem Bald. rationem ad prædictam l. Mulieri & Titio.

Aſsignat præterea idem Bal.ſecundā ratione in eadē l.1.videlicet, quia in relictis ſingularibus non habet locū ius accreſcendi contra voluntatē teſtatoris, per text. in l. Quoties,§.Si duo,ibi. [*Si modò,&c.*] ſ.de Hæredi.inſti. Sed iſta ratio nō ſatisfacit:nā in caſu d.l.Mulieri & Titio, licèt quoad primam admiſsionem factam de muliere ad partem ſuam ſpreta cōditione,videatur factum contra voluntatem defuncti:ex quo non fuit adimpleta conditio, quam teſtator,cū eā apponit,vel appoſuit, videtur voluiſſe adimpleri,vt eſt glo. ordina.in l.Si quis locuplex,in prin.ff.de Manu.teſta.& bonus text. in l.In conditionibus primum locum,in prin.ſ.de Conditio.& demon.& in l.Facta,§.Si ſub conditione,vbi Bar. not.ſ.ad Trebel. & in l.Sed ſi ante, eo.titu.vbi not.Albe.& eſt etiam tex. inſolitus in id allegari in l.Pro hærede,§.Papinianus, in verſicu.[*Ex voluntate.*] ſ.de Acquirē. hære. Tamen poſtquam illa mulier fuit admiſſa,ius accreſcēdi poſtea ſuperueniens,ob partem Titij collegatarij ex poſt facto deficiētem potiùs cenſetur eſſe præter, quàm contra teſtatoris voluntatem, per omnia iura loquentia in iure accreſcendi legatorum particularium, de quibus.ſ. Ex quibus redditur dubius intellectus cōmunis ad l. illā:& re vera videt̃ eſſe contra reſpōſum illiuſmet legis,quæ etiā videtur probare contrariū in pluribus ſui partibus. Nā primò ille tex. vult,ꝙ quandiu Titius viuet,& in eodem ſtatu erit, habebit partem vſusfructus: ergo ab oppoſito ſenſu vult text. ille,ꝙ Titio mortuo vel capite minuto,mulier habebit totum vſum fructum:& ſic partem Titij per ius accreſcendi. Nam alio iure eā non poteſt conſequi:ergo contra communem intellectū,ſcđm Pau.de Caſt.& Rapha.Cu.ibi.Et ſtringendo fortiùs illum tex.videtur dicendū,ꝙ non ſolū non patiatur cōmunē intellectū, imò deſtruat illū.Nā verba illa, [*Quādiu & Titius viuet,& in eodem ſtatu erit.*] aliàs eſſent fruſtratoria,& ſine effectu aliquid operādi.ſ.ꝙ Titius habeat interim partem vſusfructus ſibi legati. De eadē re, contra communem.
44 Sed ita eſt,†quòd vbi verba legis vel ſtatuti

ſtatuti in ſenſu directo nihil operan-
tur:tunc ſumit̃ neceſſariò ex eis argu
mentũ à contratio ſenſu:etiã ad iuris
cõmunis correctionẽ:& ſic vt potiùs
ius cõmune corrigatur, q̃ verba ſint
ſuperuacua,vt in l. Nulli, iuncta Au-
then.Diaconiſſam,C.de Epis & cleri
cis.Quæ duo iura ponderat in id Ro-
ma.& ibi Imol. & Alex. in l.Si cũ do-
tem,in prin.ſ.Solu.matri.& idem Ro
ma.in Authen.Ex teſtamẽto,in prin.
& ibidem etiã Iaſ. in prin.C.de Col-
la.& ſic ſunt ibi tex.pro no.doctrina
Bal.in l.Obſeruare,§.Proficiſci,quæſ.
3. ad fi.ff.de Offic. procon.& leg. In
propoſito itaque, cùm in d.l.Mulieri
& Titio,verba illa, [*Quandiu & Titius ui uet,& in eodem ſtatu erit.*] in ſenſu directo
nihil operentur: ergo neceſſariò ſu-
mendum eſt argumẽtũ ab oppoſito
ſenſu:ſcilicet,quòd Titio mortuo,vel
ſtatum mutante: & ſic capite minu-
to,mulier habeat totum vſumfructũ:
& conſequẽter partem Titij per ius
accreſcẽdi. Præſertim quòd nulla ex
hoc inducitur iuris communis cor-
45 rectio. † Ponderata etiam dictione,
[*Quandiu.*] quæ importat, quòd adue-
niente caſu mortis, vel capitis dimi-
nutionis,non duret amplius diſpoſi-
tio,vt in l.1.§.vlti.ĵ. de Ventre in poſ-
ſe.mitten. & tradit Bart. latè in l.1.2.
quæſt.principali,ĵ.de Condi.& dem.
Ad idem facit l.1.§.fin.ĵ.de Aſsignan.
liber.vbi filius fuit excluſus à ſucceſ-
ſione liberti propter aſsignationem
de eo factam alteri filio.Dicit ibi tex.
Quandiu viuit ille filius excluſus, &
in eodẽ ſtatu manet, excluditur ter-
tius à iure accreſcendi. Sed ſi capite
minuat̃,tunc producit̃ in eſſe ius ac-
creſcendi:ita etiã dicendũ in d.l.Mu
lieri & Titio.1.rñſo.Sed contra iſtam
primã inductionẽ obſtat fortiter:q̃a
ſi ibi in portione Titij deficiente ha-
beret locũ ius accreſcendi: certè ſta-
46 tim poſt nuptias, accreſceret mulie-
ri:neq; haberet expectari mors Titij,
vel ſtatus ipſius mutatio:q̃a ſtatim q̃
mulier nubit portio deficit, cũ Titi⁹
ſit conditione defectus, vt inquit ibi
tex.ad fin.ergo videtur,q̃ non probe
tur ibi efficaciter à ſenſu oppoſito,q̃
eo caſu locũ habeat ius accreſcendi.
Ad hoc obſtaculũ reſponderi poteſt,
retento noſtro propoſito,q̃ ideo tex.
ibi vult mulierẽ non habere portio-
nẽ Titij(quamuis quoad ipſum cõdi-
tio defecerit) p̃ contractũ matrimo-
nij ipſius mulieris, quandiu Titius
viuit,& in eodẽ ſtatu manet, eò quià
hoc caſu, ſi cõditio fuiſſet impleta p̃
mulierẽ.i.non nuberet, & portio ac-
ceptata fuiſſet per Titiũ, mulier non
poſſet eã habere de iure cõmuni,niſi
poſtq̃ Titi⁹ eſſet mortuus vel capite
minutus: ergo etiã non debet eam
habere de iure ſpeciali, poſt nuptias
ipſius,niſi in his duobus caſibus:quã-
do inquã conditio reijcitur ex parte
mulieris,ea nubente, vt probatur in
verſic.ſequente.

Secũdò principaliter cõtra illius l.
cõmunem ſenſum ponderat̃ ratio il
lius text.dũ dicit, [*Tantũ enim beneficio legis mulier ex legato conſequitur, quantũ haberet,ſi conditioni paruiſſet.*] Sed ita eſt,q̃ ſi paruiſ
ſet cõditioni,haberet p̃ ius accreſcen
di partẽ Titij eo repudiante,vel mor-
tuo,vel capite diminuto:ergo etiam
iſto caſu eã debet habere. Etſi fortè
quiſquã dixerit, ſi mulier conditioni Obex tactus.
paruiſſet, certè Titius habuiſſet etiã
partẽ ſuã vſusfructus legati:ergo ni-
hil mulieri accreſceret? Reſpõdetur Rñ.
verũ eſſe Titio acceptãte,& ſic eo vi
uo p̃ſiſtente, & inſuper in eodẽ ſtatu
manẽte:q̃bus cõcurrẽtibus nõ eſt lo
cus iuri accreſcendi. Sed Titio dece-
dente, vel ſtatũ mutãte, eius portio
etiã p̃ ipſum iã poſt quæſita, bene ac-
creſceret mulieri: † quũ in vſufructu

etiã poſt quæſitã portionẽ ea poſtea deficiente, ſit locus iuri accreſcendi; vt in l. 1. §. Interdum, ff. de Vſufru. accreſc. vbi eſt tex. ſing. & nõ alibi ſcdm Bal. qui tex. ibi ponit elegantẽ rõnẽ.

De intellec. vltimæ partis eiuſdẽ l.

Supereſt deinde verſus finalis illius 47
l. dũ dicit, [*Nec ſi Titius qui cõditione defectus eſt legatũ repudiet, ea res mulieri proderit.*] Qua litera mori ſunt Barto. & Docto. poſt glo. ad tenendũ. ſ. dictã cõem intelligentiã: quaſi ſcdm eos voluerit litera dicere, ꝙ mulieri nõ proderit. ſ. vt ei accreſcat. Et ponderat̃ fortiùs ad idẽ ille verſus finalis hoc modo, [*Nã ſi Titius repudiaſſet legatũ, & mulier conditioni paruiſſet, accreſceret ſibi portio repudiata.*] Sed cũ in prædicto verſu finali dicatur, ꝙ talis repudiatio nõ proderit mulieri, qñ non paruit cõditioni: ergo vult, ꝙ nõ habeat locũ ius accreſcendi. Sed re vera in illo verſu finali nõ colligitur ex verbo aliquo ꝙ nõ accreſcat. Et verus ſenſus illius text. videt̃ eſſe alius; videlicet, ꝙ ſi Titi⁹ repudiet legatũ, ex quo cõditio legati defecerat muliere nubente: & ſic nullũ ius in eo habet Titius, qđ poſſit repudiare, vt ibi etiã declarat glo. talis repudiatio nihil valet, vt in reg. l. Is poteſt, ſ. de Acqui. hære. & cõſequenter nõ poteſt ꝓdeſſe de nouo mulieri: cũ ꝑ defectũ cõditionis ſolũ vſumfructũ cõſecuta iã fuerit iure accreſcẽdi. Et ſic ille verſus finalis nihil probat de iure accreſcendi. ſ. vt mulier illud non habeat: imò rectè inſpectus ille verſus videt̃ probare oppoſitũ. ſ. ꝙ ſi nõ eſſet defecta cõditio, vt qa mulier nõ nupſiſſet & Titius repudiaſſet, talis repudiatio tunc prodeſſet mulieri: & cõſequenter eodẽ caſu. i. Titio repudiante, etiã ſi mulier veniat de iure ſpeciali habebit ius accreſcẽdi eo modo quẽ dixi: nõ ꝓpter repudiationẽ Titij, ſed qa mulier nubendo fecit deficere portionẽ Titij etiã ante ipſius repudiationẽ inualidã: & ſic contra cõem & receptiſſimũ intellectũ. Et inquit ibi Rapha. Cu. ꝙ ibi Titius fecit illã repudiationem ſimulatè, ex quo admitti nõ poterat cõditiõe defecta, vt mulieri eiſdemq; cõiunctæ cõplaceret. † Nã quis inducit̃ faciliter ad repudiãdũ; qđ nõ poteſt quærere. Argumẽto l. fi. in verſi. [*Non enim.*] C. de Legatis. Sed iſta punctuatio non ſtringit, neq; vrget: quia ſi mulier paruiſſet conditioni nõ nubendo, nõ iã veniret de iure ſpeciali, ſed cõi: & ſic iure ordinario & regulari admitteret̃ ꝑ ius accreſcẽdi: & nõ eſſet opus aliqua repudiatione ſimulata: ſed qñ facit deficere cõditionẽ in parte Titij, repudiatio (vt dixi) abſq; ſimulatione eſt nulla, & ſine ea (vt. ſ. etiã dixi) mulier conſequit̃ partẽ illã iure accreſcendi. Sed quamuis iſta videant̃ coloratè vrgere contra prædictũ cõem intellectũ: nihilominus tñ in contrariũ poteſt ille tex. cõrorqueri pro eodẽ cõmuni intellectu. Nam quemadmodũ in dicto verſicu. fi. per repudiationẽ Titij nõ accreſcit eius portio mulieri, eò qa talis repudiatio dicitur eſſe nulla, ex quo defecerat cõditio legati, ea nubente: & conſequenter ipſum legatũ: ergo eodẽ modo in primo caſu illius l. argumento ſumpto à contrario, vt ſuprà deduxi, vel deſumpſi, nõ poterit mulier habere partem Titij, poſito ꝙ Titius moriatur, vel mutet ſtatum per capitis diminutionẽ, eò quia pariformiter ꝑ iſtos modos nõ poteſt dici deficere portio Titij, ex quo ei nõ debebatur: cũ iã defecerit ꝑ defectũ cõditionis, attento maximè ꝙ repudiãs habet̃ pro mortuo, vt in l. 2. §. Sed ſi ſunt ſui, ſ. ad Tertu. & ſic iſti duo caſus. ſ. mortis, & maximæ capitis diminutionis ęquiparantur caſui repudiationis. Quicquid tñ ſit, & eſto ꝙ cõis illius l. intellectus ſit ſuſtentabilis: non

Recitatio i fauoré cõis intell.

Redit ad hanc.

non tñ refragat cõi intellectui iſtius l. Et Proculo, neq; noſtræ cõcluſioni: tũ, quia prædicta l. Mulieri, loquit in vſufructu: ſed iſta l. in ꝓprietate: inter quæ duo in materia noſtra glo. & Docto. oẽs cõiter cõſtituunt longã differentiã: quũ, rõne de qua. ſ. dixi: tũ etiã quia iſta l. loquit de mera legali coniũctione. l. autẽ Mulieri, loquit de cõiunctione hominis. Nã ibi mulier & Titius fuerũt expreſsim re & verbis cõiuncti in eadẽ oratione reſpectu vnius & eiuſdẽ vſusfruct⁹, vt in l. Vna, §. His ita, C. de Caducis tollen. & eſto ꝙ inductio. ſ. facta de prædicta l. Mulieri, procedat: dũ dicebam, ꝙ ibi fuit coniunctio legalis rõne de qua. ſ. ad huc tñ nõ obſtat, qa (vt dixi) l. iſta Et Proculo, loquit in cõiunctione legali mera vel hominis implicita ſecũdũ varios intellectus: ſed illa loquitur in cõiunctione mixta hominis & legis & expreſſa ſiue explicita.

Præterea, illud qđ ibi pũctaui in inductione illius l. nõ ꝓcedit: quia imò illa cõditio apponit nominatim ad vtrũq; legatariũ: & ideo ad vtrunque refert: & ſic non eſt ex vi tacitæ repetitionis legalis: ſed potiùs ex vi diſpoſitionis expreſſæ teſtatoris, ſcđm Bar. & Doct. cõiter ibi cõtra prędictã glo. ibidẽ. Et iſtud re vera voluit Paul. in d. l. Quæ cõditio, & nõ id qđ retuli. ſ. eum dicere. Et cum his expedio me ab inductionibus l. Mulieri & Titio.

Redit velut emenſo longo itinere ad probationem nouæ quæſtionis & noui intelle. huius l ſuprà ſignati.

Decimoſextò probat eadẽ cõcluſio ex tex. not. ac difficili in l. Si duobus, ꝗ. de Bono. poſſe. contra tab. 2. rñ. vbi dicit, ꝙ ſi qs habuerit duos filios, & ex tertio prædefuncto duos nepotes: altero eorũ nõ petẽte bonorũ poſſeſsionẽ contra tab. cũ oẽs eſſent præteriti, prædicta bonorũ poſſeſsio contra tabulas pro cęterorũ partib⁹ accreſcit eiſdẽ. Ad idẽ bonus tex. in l. 1. §. Si qs ex nepotibus, ꝗ. de Cõiun. cũ emã.

48 lib. eius. Modò ſic eſt, † ꝙ bonorũ poſſeſsio cõtra tab. dat tantũ præteritis. l. Non putauit, §. Non quæris, ꝗ. de Bono. poſſe. cõtra tab. & in. §. Eadẽ, Inſt. de Hære. quæ ab in teſta. deferun. Et ſic dat contra voluntatẽ defuncti, vt ex iiſdẽ iuribus & alijs pluribus ꝓbatur: & cõſequenter iſti dicunt legali cõiunctione cõiuncti: & rñ ibidẽ dicitur, ꝙ quibuſdã repudiantibus bonorũ poſſe. alijs accreſcit. Et ꝙ ille text. loquat in cõiunctione legali tenet Bar. expreſsè ibidẽ, ſubiungens & declarãs rationẽ diuerſitatis not. inter primum & ſecundum caſum. Et ita habeo propoſitũ, quanq̃ ad hoc poſſit reſponderi, ꝙ ibi loquitur in iure vniuerſali hæreditario, hîc in legato: ſed ad hoc ſatisfactum eſt. ſ.

Decimoſeptimò adducit text. in l. Plautius. 1. rñ. ꝗ. ad l. Falci. vbi habet, ꝙ ſi in rebus relictis ꝑ teſtatorẽ immineat falcidia ſeu rõ legis falcidiæ imponẽda, & teſtator fundũ ipſius propriũ & legatarij, & ſic cõem, vel ꝗ poſtea fuit effectus cõis hęredis cũ legatario, legauit alteri, totalis fundus eſt defalcãdus: qa id, qđ cõi ſeruo legatũ eſt, totũ ad legatariũ pertinet. Et ſic

49 probat ibi, † ꝙ inter legali cõiunctione copulatos ius non deſcreſcẽdi locum habet. Inquit enim litera illa, [*Diuus Pius reſcripſit, ſeruo cõmuni fideicõmiſſum datum, totum ad ſocium pertinere.*]

Non omitto ꝙ Alex. poſt alios Doct. ibi & Io. de Imo. in l. Seruus cõis, §. Interdũ, ff. de Stipu. ſeruo. & in l. fi. eo. tit. intelligũt illũ text. ꝓcedere ea rõne: quia legatũ & fideicõmiſſũ eſt pro non ſcripto in perſonã vnius ex dñis, vt q legauit ſeruo cõi: & ſic pars legãtis eiuſdemq; teſtatoris à princi. fuit pro non ſcripta per text. in. §. An ſeruo, Inſti. de Legatis. Secùs dicunt vbi à prin. in pſonã oĩm dñorũ teneret legatũ. Et ſic dicũt eſſe intelligen

De eadẽ re.

dã l. noſtrã: qđ (ipſorũ pace dixero) liquidò patet eſſe falſum. Nã in l. nřa nõ probatur vrgẽter, legatũ valuiſſe efficaciter à principio in perſonis omniũ dñorũ, cũ litera inquit, [*Et Proculo placebat, & à patre ſuo ſic accepi, quod ſeruo communi eſt legatum.*] Non enim dicit p extraneũ: & ſic q partes à principio valuerunt in perſonis conſociorũ. Neq; etiã aperit, an legatum fuerit factũ p vnũ ex cõſoçijs teſtantẽ, vel per aliũ: & ſic an à principio pars fuerit p nõ ſcripta, vel non. Et per cõſequens litera fuit loquuta cautè per verba implicita & indefinita, quæ in diſpoſitione legali æquiparantur vniuerſalibus. l. Si pluribus, vbi Bar. j. co. & ſic eſt adaptabilis tam ad vnũ caſum, q̃ ad aliũ. Et ob id innuitur prædictorũ Docto. interpretationem ſeu conſiderationem aut differentiam verã non eſſe.

Noua inueſtigatio ad l. Plautius, ad l. Fal. cõtra Ioan. de Imo. & Alexan.

Præterea ſubtiliter intuendo prædicti Doctor. (cũ bona venia eorũ dixerim) loquũtur cõtra text. in prædicta l. Plautius. Nã ibi dicit, q ſi teſtator legauit fundum ſeruo alterius, id qđ ex fundo p legẽ falcidiã erat reſecandũ, ipſo iure efficit hæredis: & ſic fundus efficitur hæredis & legatarij: hæredis inquã, pro quota falcidię defalcanda: legatarij verò pro reliquis partibus. Et tamẽ dicit tex. q totũ accreſcit legatario, & poſtea ex totali fundo defalcatio eſt facienda. Et ſic rectè ponderando illam l. in caſu ſuo, portio quæ accreuit, nõ fuit pro non ſcripta: cũ teſtator in ſeruo nullum ius haberet: & tamen habuit locum ius accreſcendi propter legalem con iunctionẽ. Et eſt mihi noua inueſtigatio ad illũ tex. præter Doctorũ cõſiderationes. Nemo enim eorũ illam attigit, quod ſciam.

Inſtat cõtra eoſdem Docto.

Præterea, principiũ potiſsimum in materia iuris accreſcẽdi eſt, q adhoc
50 vt habeat locũ, † paria ſunt, portionẽ deficere ab initio, vel valere & reſolui ex poſtfacto, vt eſt text. ſingul. per quẽ ita tenet ibi Bal. & ſequunť Imo. & Pau. de Caſt. in l. Si minor, ſ. de Acq. hære. Ang. in l. Qui patri, eo tit. & ſ. etiã retuli, iſta procedere à pari. Et ſic differẽtia aſsignata per Docto. nõ ſolùm (vt prædixi) eſt contra illũ tex. in d. l. Plautius, ſed etiã cõtra formalia prĩcipia materiæ iuris accreſcẽdi.

Ad idem.

Præterea, cõtra prædictos Doctor. illa differentia, quã conſtituunt, eſt optimus tex. in l. Qui quartã, §. fi. j. de Leg. 1. vbi dicit, q ſi teſtator habebat vnã filiã, & aliã poſthumã naſciturã: & legauit filiabus certã quantitatem ſeu ſummã: ita q (ſecundũ declarationem inquã Barto.) nominando filias, cùm non haberet niſi vnã, voluit cõprehendere poſthumã, non nata poſthuma, totũ debetur ſuperſtiti filiæ iam natæ. Nam inquit illa litera, [*Si quis unam filiabus ſummam legauerit, &c.*] Et q ille tex. loquatur in iure accreſcendi, tenet expreſsim Barto. & cõiter oẽs Doct. ibi. Quo præhabito, eſt ibi tex. expreſſus, q etiã in parte ab initio p non ſcripta, eſt locus iuri accreſcẽdi: ſicut in parte, quæ ex poſtfacto deficit. Et ſic prædicta Doctorum Imo. & Alex. differentia remanet viribus vacuata.

D. eadẽ re.

Rurſus ad horũ cõprobationẽ accedit text. no. in l. Ex contractu, ff. de Re iudi. in verſic. [*Vel ad cohæredem.*] vbi dicitur, q ex contractu paterno cum pupilla eademq; filia fuit actũ tutore autore: ex quo iudicio pupilla fuit cõdẽnata: deinde tutor eã bonis paternis abſtinuit, inquit tex. q cũ ceſſante ſubſtituto, bona peruenerint ad cohæredẽ iure accreſcendi in eundẽ cohæredẽ per ius accreſcendi veniẽtem dabitur actio iudicati. Et ſic pro
51 batur ibi, † q etiã in portione ſemel quæſita, & ex poſtfacto iure ſpeciali deficiente

deficiente locũ habet ius accreſcẽdi. Et ad hoc ille tex.eſt melior iuris ſecũ dũ Bar.Ang.Ioan.de Imo.& Alex.ibi & Pau.de Caſt.in l.pen.ſ.de Acquir. hære.& Angel.in l.Mater decedens, fi.col.& in l.Eum qui,§.1.ff.de Inoffi. teſta.& per conſequens ius accreſcẽdi vel non decreſcendi non exigunt neceſſariò, q̃ portio ab ipſo principio ſit defecta ſeu non quæſita:licèt communiter cõtrarium aſſeratur per errorem(vt puto) & inaduertentiã illi⁹ text.& ſic pro concluſione noſtra, & huius l.amplificatione.

Reſolutio. Nunc autẽ apertiùs explicando intellectũ,quẽ.ſ.tenui ad hanc l.ſuppoſitis principijs coniunctionis verbalis ſimplicis:item & realis ſimplicis: nec non vtriuſq; coniunctionis mixtim conſideratæ,dicendũ eſt, q̃ in caſu iſtius l. hi domini poſſunt conſiderari coniuncti vtraq; coniunctione, verbali inquã,vtpote intellectualiter &
52 implicitè poſiti in eadem oratione.† Nã legatũ huic ſeruo cõmuni factũ, videtur factũ dominis, vt probatur ex l.Fideicõmiſſa,§.Interdũ,&.§. Plerunq;,ſ.de Lega.3. & ex l.Seruo legato,§.Si Teſtator,& ex l.Seruus legat⁹, §.pen.ſ. de Lega.1. & ex tex.celebri in d.l. Filiofamil.ſ.de Condi.& dem. ex eo quia in caſu iſtius tex. legatum videtur relictũ ſeruo cõtẽplatione dominorũ ſeu dominicæ poteſtatis, vt deducitur ex verbo, cõmuni, iuncta l.pen.C.de Iure delibe.Item poſſunt dici cõiuncti reali cõiunctione, vtpote quibus aſsignata eſt eadẽ res ſolida ſine diuiſione teſtatoris.Nã diuiſio tacita legalis nõ eſt hoc caſu in conſideratione: etiã ſcdm cõmunia. Non ergo poteſt locũ habere ius accreſcẽdi(quia totũ legatum fuit repudiatũ quũ cẽſeatur fuiſſe factũ de re ſolida licèt cõi,pro indiuiſo, quo ad cõcurſum,vt ex hoc tex.patet,&.ſ.in duxi in reſponſione ad eundẽ.) ex quo res nõ fuit p̃ teſtatorẽ diuiſa. Itẽ neq; põt habere locũ propriũ ius nõ decreſcendi:quia nõ fuit, vel non cenſetur fuiſſe legatũ factũ eo animo,vt cuilibet totũ acquireret:nã licèt ſit cõiunctio realis,non tamen eſt propriè ius nõ decreſcẽdi: ex quo p̃ teſtatorẽ immediatè & expreſsim non eſt cuique eorũ tota res in ſolidum attributa,vt quilibet totum haberet:ſed implicitè ſolũ videt̃ hoc voluiſſe, relinquendo ſolidã rem indiuiſam, vt.ſ.in reſponſione ad iſtũ tex.dixi. Habet ergo locũ in hac lege quoddã ius anomalũ, & innominatũ non deceſsionis: qđ ſapit potiùs naturã iuris nõ decreſcẽdi,q̃ accreſcendi. Et ſi fortè dicat̃,ver baliſcõiunctio exigit verborũ expreſſionẽ,&c.reſponſio eſt prõpta.ſ.q̃ illa maxima vel regula procedit in coniunctione hominis,quæ nõ poteſt fieri niſi expreſsè. Cæterũ verbalis coniunctio tacita eademq; legalis inducitur fictè à lege,prout de ſtipulatione Bart.tradit ponens plures caſus,in quibus p̃ legem ſtipulatio, & ſic verborũ obligatio fingit̃,in l.1.in princ. ff.de Verbo.oblig. Et ſi fortè etiã inſtetur contra præmiſſa, q̃ imò.ſ.eſt p̃ batũ inter fundamenta cõtrà cõem, q̃ ius accreſcendi procedit ex cõiunctione legali, &c. Dicẽdũ eſt,q̃ leges ibi allegatæ id non dicunt,ſed loquũtur ſimpliciter de acceſsione quadã, quã ego voco ius anomalũ non decedendi ſeu nõ deceſsionis:& iſtud innuit litera hìc in verſicu. [Non accreſcit.] & ita reſolutiuè intelligantur omnia iura præmiſsa, quatenus ſonant habere locum ius accreſcendi inter cõiunctos legali coniunctione, vt in illis caſibus non ſit propriè ius accreſcendi vel non decreſcendi: ſed poti⁹ quoddã ius anomalum, ſeu innominatũ non decedendi, ſeu non deceſſionis,

[Right margin notes:] Inſtantia cũ reſponſione. — Obex, & eiuſdem diſſolutio.

ſionis,vt.ſ. ſæpe dictum & declaratũ fuit.Et hæc tradita in iſta arida & peregrina materia ſuâpte natura non dilatabili abundent:claudanturque riui.Nã qđ me magis mouit in laborando ſupet hac inueſtigatione fuit, ꝙ cõmunis intellectus ægrè poterat à contrarijs defenſari,& niſi repugnarent omnia exemplaria, dicerẽ, ꝙ litera debet eſſe, [*Non decreſcere.*] & nõ vt dicit, [*Non accreſcere.*] non tamen auſim hoc affirmare. Sed tenendo cõem literam flecti debet, vt ſæpius induxi, ad noſtrum intellectum.Nec me clã eſt,non defuturos nonnullos qui clamitent, ꝙ in re ſterili, & non admodum vtili,vt ipſi perperam opinãtur, tempus abſumpſerim. Quibus ſatiſfiet ex eo,qđ Bald.dicit in d.l.Vna,in prin.C.Si ſer.extero,&c. quẽ.ſ.retuli necnõ illo Philoſofico dicto,qđ p manus tradit ſolet, ꝙ ſpeculantes.i. dedẽtes ſe ſpeculationi, de facili omnia norunt. Nã(vt Philoſophus inquit) vbi deſinit theoricus, ibi incipit practicus.Non enim omittenda eſt propria materia, ſuper qua ordinariè occurrit ſcribendum:quia ex ea non depromuntur res practicæ. Deteſtanda quippe eſt praua quorundam ſcriptorum aduocatorum Hiſpanienſiũ cõſuetudo, quæ hiſce temporibus inoleuit:videlicet,diuulgãdi ſcripta principijs, & ſpeculatione iuris vacua, & racemationibus iuris allegationum aliorum laboribus congeſtarum plena ac redundantia, quæ licèt aliquatenus à limine,vt dicitur, poſsint arridere ob variam cognitionem factorum contingentium ſuâpte natura plauſibilem ac placidam:tamen ſunt (vt ingenuè loquar) non paruo nocumento his, qui ante omnia verſari deberent circa iuris ſpeculationem. Quibus ſi res practicæ intempeſtiuè propinentur, in cauſa eſt, vt à ſpeculatione deterreantur, vt pote difficilioris cognitionis, ac non ita delectabili:licèt ſupra modũ ad iuris arcana rimanda,necnon ad intellectus acumen vtiliore.Virtus etenim (vt & alibi Philoſophus inquit)circa difficilia verſatur.Neq; enim(vt aliâs in puerbio eſt)à dolio fingendo figlinam auſpicari debemus,hoc eſt,non incipiẽdũ ab eo in quo finire debeamus. Vnum denique teſtari licet & libet, ꝙ nemo vnquã ex ſcriptoribus,quos in hac facultate ciuili ad vſq; diem hodiernum viderim, articulum iſtum legalis coniunctionis ſic attigerit:nedum in legis noſtræ propoſito, verũ neq; ab extra. Candidos lectores denique precor hanc rem exercẽdi ingenij prętextu ita diſcuſſam æqui boniq; conſulant.Prauorum ſiquidẽ ſiniſtra ac naſuta iudicia cũ eorũdẽ autoribus hinc procul ablegamus ac prorſus paruipendimus. Dixi.

❧ Ex præfata relectione reſultat concluſ.vnica,quæ talis eſt.

EX legali, nuda, ac ſimplici coniunctione, ius quoddã non deceſsionis conſolidatiuum ſelectũ atque anomalum ex defectu impedimenti ſuboriri,ſententiam fuiſſe huius l.autoris mentaliter ac velut in ænigmate conſiderabilem & euincilem,verbis etiam ipſius prima inſpectione obuerſantibus, præter omniũ ſcribentium traditiones aſtruẽdum duximus. Illatio prima.

Ex quo inferri conuenit, alterum dominorum eo iure ad alterius partem admiſſum ad eiuſdem partis onera non teneri. 1

Et quòd vnam partem ſeruo purè relictam alter ex dominis acceptando, alteram conditionaliter eidem ſeruo relictam,interim quòd de conditio- 2

ditionis defectu vel exiſtentia appateat, iure proprio retinebit.

3 Et quòd id quod vnus ex dominis iure ante dicto nõ deceſsionis capit, imputare ſibi debeat in legitimã in bonis alterius conſocij fortè ſibi debitam.

4 Et quòd vno dominorum non acceptante, non dicetur per ipſum fieri partem alteri.

5 Et quòd etiam ſi vnus dominorũ duntaxat iure ſpeciali, ac cõtra defuncti voluntatem admittendus eſſet: nihilo minꝰ tamen ad prædictum ius non deceſsionis in parte defecta inuitaretur.

6 Et ꝙ præfata acceſsio ſiue nõ deceſſio, ex quo ſapit naturã cõſolidatiõis, tranſit in inuitũ & renuentem dñm, qui alterã tantũ partẽ agnouit: quãquã à totali legati exoneratione (ſi ea inquam vti vellet) excludendus non eſſet.

7 Et ꝙ partẽ defectã eadem actione, qua primã alter ex dominis qui ſuã admiſit, petere poteſt.

8 Et quòd teſtator in caſu iſtius l. hoc ius non deceſsionis ex poſtfacto ad vnum ex dominis ſerui legatarij peruenturum ſua præordinatione prohibere poteſt.

9 Et quòd in legitimã per vnũ ex filijs repudiata, etiam ex teſtamento diſiunctis, vel ab inteſtato ſuccedẽtibus, ius iſtud locũ ſibi vendicet.

10 Et ꝙ coniunctio tacita à lege conficta ſeu præſumpta tacitã ciuilem diſtributionem efficiens, prædicto iuri non deceſſionis non ſolùm non eſt impedimento, verũ adeò eſt illi adiumento, quòd cenſetur cauſa illius inductiua.

11 Et quòd licèt filius repudians in vita patris legitimam, alijs fratribus partem faciat. Poſt obitum tamen patris repudians, eiſdem partem minimè faciat: quin illi in vniuerſum admittendi ſint.

12 Et ꝙ præfatũ ius non deceſsionis anomalum extrarium atq; innominatũ tertiam ſpeciem iuri accreſcendi ac non decreſcendi addere cõſtat.

13 Et ꝙ ſimultanea legis & hominis implicita coniunctio, diuerſa reſpiciens obiecta, neq; ius accreſcendi, neque non decreſcendi, ſubinferat: quin potiùs ſæpe dictam tertiam conficiat ſpeciem.

Miſſam facio l. Cũ quidã: quia eſt clariſsima, & nullam præ ſe fert in iure ſpeculationem theoricam.

Summarium.

1 Solutio uel liberatio præſupponit antecedenter & neceſſariò nexum obligationis, prout & naturaliter priuatio habitum.

2 Solutione intempeſtiua legati per teſtatorem in caſu iſtius legis facta, titulus legati nõ extinguitur: cum nunquam fuerit in eſſe deductũ: & conſequenter obligatio & petitio pro illo naſci minimè potuerunt, ut pote ſubiecto ſeu materia deficiente, quæ neceſſariò & ex antecedenti præexiſtere debebat, & earum ortum præcedere.

3 Talis ergo legati ſolutio prælatura cenſetur quoddam ipſius legati implementum, hoc eſt impedimentũ ortus obligationis petitionisuè ipſius legati: ſicq; per eam cauſa legati nõ fuit extincta: ſed potiùs impleta.

4 Donatio facta per patrẽ filio in poteſtate pro ſua legitima eſt ualida ſecundum opi. Ange. & communem: ſed cõtraria in pũcto iuris uidetur ꝓbabilior.

5 Quãdo teſtator in ſolutione exprimit legati cauſam, & ſoluit ad ipſius cauſæ implemẽtum, uidetur præueniſſe mortẽ, & uelle ꝙ ex nunc legatarius habeat legatum irreuocabiliter.

6 Par ratio eſt inuariabilitatis in hærede ſoluente, & in legatario eligente.

7 Dominij tranſlatio in dubio cenſetur eſſe perpetua & irreuocabilis.

8 Actus continuatiuus, uel factus animo continuãdi, uel conſeruandi, ut plurium inducit diſpoſitionem de nouo.

9 Dominium ex diuerſis cauſis, diuerſo inquam tẽpore concurrentibus, acquiri non poſſunt.

10 Donatio cauſa mortis cum clauſula irreuocabilitatis quæ de ſui natura eſt reuocabilis & ſapit naturam ultimæ uoluntatis, tranſit in donationem inter uiuos irreuocabilem propter clauſulam prædictam.

11 Voluntas melius datur facto intelligi, quàm uerbis.

12 Donatio uel contractus inter uiuos poteſt fieri in ultima uoluntate.

13 Sermones ſunt accipiendi iuxta materiam ſubiectam.

14 Conuentio quæ fit ad contractũ reſoluendum nõ debet operari contrariũ effectum. l. productionem actionis.

15 Omnis traditio determinatur à cauſa præcedente.

16 Legatum ſolutum in uita ſimpliciter per teſtatorem uidetur tranſire in donationem cauſa mortis.

17 Regula, ſubrogatus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur, quomodo intelligatur.

18 Donatio ad hoc, ut dicat propriè cauſa mortis, requiritur q. de morte fiat expreſſa & aperta mẽtio: neq; ſufficit fieri relationem implicitam ad mortem.

19 Deciſio Bal. in l. Filia legatorum, non procedit ullo caſu: ſaluatur tamen Bal. uno caſu.

20 Pater meliorando hodie filium in teſtamento uel codicillis in tertia parte bonorum aſsignando illam in re certa, & eam tradẽdo ex interuallo ſoluiſſet filio in uita, talis melioratio ſit irreuocabilis.

21 Si legis principium eſt generale, tota lex eſt generalis.

22 Lex loquens gratia frequentioris uſus uel contingentiæ non inducit iuris miniſterium.

23 Practica hodie ſequitur ut plurimum cõmunes opi. ut uenator leporem.

24 Natura oppoſitorum eſt, ut ſe inuicem tollant, non autem ut ſe inuicem ponant.

25 Medium impertinens impedit extrema coniungi.

26 Legans militiam ſuam cenſetur legaſſe expenſas, quæ fieri ſolent pro introitu ad talem militiam uel ſimile officium, quicquid Bal. hic teneat.

27 Alienatio uoluntaria de re legata facta extinguit legatum, quomodo procedit.

28 Alienatio ex cauſa neceſſaria dicitur fieri, etiã quando fit uoluntaria: ſi tamen fiat per titulum oneroſum. Sed ex cauſa uoluntaria dicitur fieri, quando fit per titulum lucratiuum.

29 Iura decẽtia quod per alienationem neceſſariam rei legatæ non extinguitur legatum, non procedunt in alienatione quæ fieret ex cauſa neceſſaria deſcendente ab obligatione legali.

30 Teſtator in dubio non uidetur uoluiſſe legatum duplicare.

31 Hæres in uno grauatus, eſt in aliis releuandus.

32 Præſumitur duratio uoluntatis in diſponente ſuper aliquo actu. & ſic in dubio non præſumitur uoluntatis mutatio niſi probetur.

33 Conſenſus dicitur cauſa continuata.

34 Volũtas ſemper præſumitur uniformis niſi cõtrarium probetur.

35 Teſtamentum confectum per teſtatorem à decennio citra ante mortem ipſius, ſi teſtator illud non reuocet, ualet: & remanet firmum mortis tempore, non obſtante temporis longinquitate.

36 Teſtis deponens de ſubita uoluntatis mutatione eſt ſuſpectus: tamen hoc ceſſat, ſi deponat de repentina uoluntatis mutatione mulieris.

37 Teſtator legando rem cum ſuis commodis, tunc omnia proficiunt legatario: etiã percepta ante mortem teſtatoris poſt teſtamentum tamen confectum: licèt legando ſimpliciter, non proficiant.

38 Pater legans filiæ ducenta pro ea maritanda: ſi pater in uita eam maritauit datis ſibi ſolis centum, poterit filia petere alia centum reſidua.

L. Lutius. 1.

LVtius Titius in teſtamento ſuo Publio Meuio militiam ſuam reliquit ſiue pecuniã quæcunque redigi ex venditione eius potuerit cum ſuis cõmodis. Sed cùm ſuperuixiſſet teſtamento Lutius Titius, militiam vendidit: & pretium exegit, & hoc dedit ei, cui militiã illam, vel pretium eius ex teſtamento dari voluerat. Poſt mortẽ Lutij Titij iterũ Publius Meuius vel militiã vel pretium ei⁹ ab hæredib⁹ Lutij Titij exigebat. Celſus exiſtimo pretium præſtari non oportere: niſi legatarius oſtenderit, teſtatorem & poſt factam ſolutionem iterum eum pretium accipere voluiſſe.

Quòd

Quòd ſi non totum pretium militiæ,ſed partem teſtator viuus legatario dedit,reliqui ſupereſſe exactionem, niſi hæres ab hoc receſsiſſe teſtatorem oſtenderit. Onus enim probandi mutatam eſſe voluntatem defuncti ad eum pertinet, qui fideicommiſſum recuſat.

Legis iſtius epitome.

SVmmatur,&diuiditur hęc l.vt per Bar.& Docto.Et totius legis ſententia ſummaria verſatur in hoc,q̄ qñ teſtator poſt teſtamentũ ſoluit legatario rem legatã,vel ipſius æſtimationẽ ex eadẽ re legata & diſtracta redactã, talis legatarius non poterit poſt mortem teſtantis iteratò legatũ petere.

Dubitationis cauſa, Ange.de Perig.ad iſtam deciſionem.

Dubitationẽ iſtius deciſionis ponit Ange.de Perig.hîc, dicens:quia ſolutio per teſtatorẽ facta in vita,quo tẽpore legatũ, vtpote morte ipſius nõdum confirmatũ, nõ ſubſiſtebat. l. 4. ǁ.de Adimen.lega.& l. Omniũ,C.de Teſta.cum alijs,non videbatur poſſe
1 legatũ extinguere.†Cùm ſolutio,& conſequenter liberatio pręſupponat obligationis nexum, prout & priuatio habitũ.l.Decem,cum ſi.ff.de Verbo.oblig. Nihilo minus tamẽ contrarium hîc deciditur, vt in litera patet.

Satisfactio Bald.ad pręfatam rationem dubitãdi.

Non obſtante præfata dubitationis ratione:quia ad eam reſpõdet Bal.in l.Filia legatorũ,poſt prin. C.de Lega. quẽ idẽ Ang.hîc refert,(nã l.illa quaſi idẽ qđ iſta dicit) videlicet,q̄ in caſibus ſeu caſu iſtarũ ll. ꝑ ſolutionẽ rei legatæ titulus legati nõ extinguitur.
2 Nã eiuſmodi†ſolutio intẽpeſtiua nõ poteſt dici propriè extinctio petitionis legati, ex quo ipſa obligatio, ex qua petitio ſuborit̃, nondũ erat nata: quia legatũ nunq̃ fuit in eſſe productũ:ſed potiùs videt̃ eſſe quoddã implementũ ipſius legati.Siue propriùs loquẽdo eſt, quoddã impedimẽtum ortus obligationis, petitioniſue ipſi⁹ legati. Sic ergo(prout Bal.ibidẽ ſubiungit)cauſa legati non eſt finita.i.extincta,vt pote nunq̃ in eſſe deducta: ſed eſt finita. i. impleta:& ſic ſolutio facta per teſtatorẽ in vita de ipſa re legata nõ operat̃ liberationẽ ab obligatione:& cõſequẽter neq; à petitione, quæ nunq̃ fuerũt in eſſe deductæ,ꝓut neq; ipſum legatũ:& ideo libera-
3 tio eſt impoſsibilis.† Sed operat̃ implementũ legati ꝑ teſtatorẽ relicti ꝑ iniectionẽ impedimẽti ortus obligationis:necnõ petitionis ipſius legati. Nã vt elegãter ſubdit ibidẽ Bald.immediatè nunq̃ impletio cauſæ reſoluit legatũ : ſed illud magis corroborat & confirmat,vt in l. Si iã facta, & in l.Conditionũ quæ in futurũ,ǁ. de Condi. & dem. Et licèt de deciſione quã Bal.ibi ponit vt principalẽ.ſ. circa dotẽ legatã, Rapha. Fulgo.& Sali. ibi dubitent, cũ quibus Phi. Cor.inclinat cõtra Bal. & idẽ Cor. expreſsi⁹ tenet cõtra eundẽ Bal.in l.Filię dotẽ, col.2.C.de Colla. & prædicta deciſio ſit ſaluãda vt per eundem Angel.hîc. Tñ in ꝓpoſito declarationis iſtius l.& illius,Bald. rectè loquit̃ : & in effectu idẽ vult Pau.de Caſt.hîc in rõne decidendi:licèt aliã dubitationis cauſam ad hãc l.aſsignet,quę ſcđm ipſum eſt. Nã videbatur poſſe legatariũ petere iterato legatũ poſt mortẽ teſtatoris: quaſi teſtator non videretur in vita ſoluiſſe legatario animo implendi legatum. Cùm viuo teſtatore non haberet efficaciã : ſed potiùs videretur ſoluiſſe ex noua cauſa donationis,& animo donandi de nouo ex eo q̄ alia cauſa nõ ſuberat. Argu.l. Cùm de indebito,in prin.ff.de Proba.iuncta l.Sicũ Cornelius, vbi Bar. Ioã.de Imo.& Pau.de Caſt. ff.de Solu. Sicq; legatũ per-

Alia cauſa dubitatiõis, Pau.Caſtrẽ.

permanſerit firmũ: & cũ non fuerit mãdatũ exequutioni teſtatore viuo, videretur mandandũ eo mortuo. Sed hanc cauſam dubitationis ſoluit idẽ Pau. in ratione decidendi, dicens: ꝙ licèt legatũ non habuerit adhuc efficaciam viuente teſtatore, nihilo minus tamen ius præſumit, ꝙ teſtator potiùs voluerit præuenire hæredem in exequendo ſuã voluntatẽ: q̃ ꝙ voluerit eum remanere obligatũ ad talis legati præſtationem: ne videatur eum oneraſſe pręſtatione duplici, qđ præſumendũ non eſt de teſtatoris intentione fuiſſe, vt in l. Titia cũ teſtamento, §. Qui in vita, ꝟ. eo. titu. Et ſic magis interpretatur l. ꝙ ſolutio facta fuerit pro exequutione legati, & pro eiuſdem implemento, quàm ex alia cauſa, & propterea exequutio ſemel facta amplius nõ poteſt fieri. Et re vera hoc qđ Pau. dicit pro ratione decidendi, tendit in idem cũ eo, qđ Bald. in d. l. Filia legatorũ. ſ. retuli dicere.

Diluitur ꝓdicta ratio dubitãdi, & ſubijcitur ratio decidendi, eiuſdem Pau. eadem effectu cum ratione ſuprà relata.

Pro quibus Docto. & vltra eos adduco in ſimili tex. no. in l. Cũ quo de peculio, §. vlti. ꝟ. ad l. Fal. vbi quando teſtator legat quibuſdã letagarijs vltra dodrantem, & poſtmodũ in vita confert hæredi ratã quartæ partis falcidiæ, quæ debebat deduci, vel totam quartã, prout ibi exẽplificatur, in dubio cenſetur teſtator contuliſſe hæredi, vt in quartam imputaret: & ſic in dubio cenſetur dediſſe pro implemento & ſolutione quartæ falcidiæ: & non ex cauſa donationis, prout ibi apoſtillat Bart. Quo text. fretus dicit no. Bald. in l. Illud, nu. 7. C. de Sacroſan. Eccle. & ante ipſum Bar. in l. 1. §. Si parẽs, ꝟ. Si à paren. quis fue. ma. prout & in dicto. §. vlti. refert eum Alex. ꝙ pater poteſt, dum viuit, præuenire in dando legitimã filijs. Ad qđ etiam eſt bonus tex. in l. Si non mortis cauſa, in prin. ff. de Inoffic. teſta. vbi ſi pater contulit filio in vita æquiualentiã legitimæ, & eum poſtmodum exhæredauit: non poteſt talis filius poſt mortem patris agere querelã Inoffi. teſta. quia illud donatum in vita cẽſetur collatum pro implemento & ſatisfactione legitimæ, prout in hac l. Lucius, cenſetur collatũ pro implemento & exequutione legati. Nõ eſt tamen prætermittendum, quòd quatenus Angel. in d. l. Si non mortis, in
4 prin. tenet indiſtinctè, † quòd valet donatio facta per patrem filio in poteſtate exempti pro ſua legitima, ꝓut etiam præſupponunt Bar. & Bald. vbi. ſ. Videndus eſt Aret. qui contrarium tenet in l. Placet, col. pe. ſ. de Acquiren. hære. Opinionem tamen Ange. quanuis eum non referat, dicit eſſe cõmunem Paul. de Caſtr. in l. In ratione, la. 2. in prin. ꝟ. ad l. Fal. vbi Vinc. refert ſimpliciter Pau. de Caſt. col. 4. poſt prin. qui ambo referẽtes cõmunem Docto. opinionem tenẽt, quòd aſſignatio pro legitima poteſt fieri, & valet: ſiue fiat expreſsim ꝓ legitima, ſiue ſimpliciter: licèt diuerſimodè, vt ibi per eos. Sed in eo qđ tangit donationẽ, quæ fit pro legitima clariſsimè volũt, ꝙ talis donatio valet: & ſic etiã ad eam donationem extenditur illa cõmunis opinio per eos relata, vt ex eorũ verbis apparet. Sequit᷑ itidẽ eandẽ opinionẽ Ang. eũ referẽs Iaſ. cõſil. 147. vol. 2. vbi etiã adducit in idẽ autoritatẽ Bal. in l. Cũ oportet, §. Nõ autẽ, C. de Bonis quæ libe. Tamen opinio cõtraria, quam (vt dixi) ſequitur Aret. in d. l. Placet, in puncto iuris videtur verior: & eam tenet Aretinuſmet cõſilio. 17. quã vltra ipſum fulcit & ſuſtinet optimè Io. Baptiſta à Sancto Seue. in repe. ſ. Frater à fratre. 25. quæſt. ff. de Condi. inde. quẽ ſeq̄tur Dec. allegãs in idẽ plura Doct. cõſilia cõſil. 86. col. pe. lib. 1. Qua ratione decidendi

cidendi iſtius l. præhabita (vt ad præmiſſa redeam) videlicet, quòd in hac l. ſolutio fuit facta pro legati exequutione, & nō pro reſolutione obligationis: vt potè non dum ortæ in vita teſtatoris. Occurrit not. ac neceſſarium dubium ad iſtius l. intellectum: videlicet, An iſta ſolutio legati ꝑ eũdem teſtatorem facta, faciat ipſam diſpoſitionem tranſire in ſpeciem donationis inter viuos. An verò legatũ maneat in forma propria legati. Et q̃uis Pau. de Caſt. hic in textualibus videatur hoc vltimum tenere: & ſic ꝙ non tranſeat in donationem inter viuos: tamen loquitur alio reſpectu & conſideratione. ſ. quantũ ad hoc vt legatum ſolũmodo poſt mortem teſtatoris valeat: & prædicta ſolutio cedat in eam cauſam: & non inducat donationẽ de per ſe, id eſt vt de per ſe debeatur, tanquã donatio inter viuos vltra legatum: quia imò nõ debet legatũ præſtari niſi ſemel, vt. ſ. fuit declaratum in ratione decidendi. Et inquit text. iſte. in verſic. [*Exiſtimo.*] Sed prædictum dubium, quod. ſ. proximè motum eſt, procedit, ſuppoſito eo qđ vult Pau. & Docto. videlicet, quòd legatum non ſit ſoluẽdum niſi ſemel. An videlicet eo caſu talis ſolutio faciat legatũ tranſire in vim donationis inter viuos: ita quòd legatarius, quem teſtator in vita præhonorauit præueniendo ſolutionem, quæ erat facienda per hæredem de ipſa re legata, cõſequatur rem ex cauſa donationis inter viuos: etiam poſt mortẽ teſtatoris: an verò ex cauſa legati, effectus eſt magnus. Quia ſi tranſit in donationẽ inter viuos, non poterit per teſtatorem reuocari: neq; per conſequens poſt ipſius mortẽ defalcari poterit per hæredẽ. Sunt etiã alij effect⁹ inſurgentes ex differentijs inter donationẽ inter viuos & legatum, quæ ſunt cõplures: & poſſunt elici ex deductis per Iaſ. licèt ad aliud generalit⁹ intentũ loquatur, in l. Quæ de legato, ſ. titu. 1. de Lega. 1. Si autẽ teneamus, ꝙ in vita vel poſt mortẽ teſtatoris legatũ adhuc remãſerit in vim vltimæ voluntatis: eſſet dicendum oppoſitum. Et in hoc puncto Docto. hic non aperiũt aliquid: etſi ſatis aperiat Bal. in verbis. ſ. relatis, quæ poſuit in d. l. Filia legatorũ, dũ dicit, legati cauſam manere. Sed Bart. in l. Legatũ, ꝟ. iſto titu. limitans dictũ Dy. ibi tenet in ſaluatione glo. ibidem, ꝙ ſi teſtator qui legauerat, ſoluit legatũ ipſi legatario in vita ſimpliciter, id eſt non declarans ex qua cauſa ſoluebat: talis ſolutio trãſeat in donationẽ inter viuos irreuocabilem: & ita intelligatur, & ſaluetur glo. ibidem. Sin verò ſoluendo expreſsiſſet, quòd ſoluebat pro legato vel ex cauſa legati: tunc remaneret diſpoſitio legati in vim legati: & ſic eſſet reuocabilis per teſtatorem in vita: & per hæredem de falcabilis poſt teſtatoris mortem, vt de reuocabilitate eſt bonus text. loquẽs in promiſsione in l. Cùm quis decedens, §. 1. ꝟ. tu. 1. & in l. 3. ꝟ. de Libe. lega. quæ loquitur in traditione ficta. Et hanc concordiã Bar. inter gloſſ. & Dy. tenent ibi Bar. & Ioã. de Imo. & & in effectu etiam tenet Albe. ibi & Paul. & Angel. de Perigl. hic, & Matthæ. de Affli. ĩ deci. 275. incipiẽte, Teſtator. Sed certè iura per Bart. allegata non videntur probare efficaciter iſtud ſecundum membrum, ad quod allegantur. Nam dicta l. Cùm quis decedens, §. 1. videt̃ loqui, quãdo promiſsio fuit facta per grauatum, viuente ac volente teſtatore: qui poſtea in codicillis reuocauit voluntatem in teſtamento enuntiatam ſeu expreſſam: ꝑ quã reliquerat legatũ grauato, ſuper quo velut ſubiecto fundauit

uit adiectionem grauaminis. Ceſſante ergo præfata reuocatione non negat tex. ille, quin promiſſio valeat, vel valeret. Sed rectè conſiderando hoc, euaſio de illo tex. non videtur eſſe ꝓbabilis: quia qua ratione teſtator potuit reuocare legatum, cui fuit adiectum grauamen: eadem potuerat reuocare grauamen. Alia etiã ratione dicit ibidem Ange. de Perig. quòd in d. l. Cùm quis, §. 1. illud nõ probatur, vt ibi per eum. Sed imò rectè expendendo literam illius tex. bene probatur ibidem: dum dicit, [*Ex cauſa fideicommiſſi.*] licet idem Ang. ibi dicat quòd iſta diſtinctio Bart. non probatur iure: imò plus dicit, quòd text. in iſta. l. Lutius, facit contra Bart. quia hic ſoluit teſtator legatum ſimpliciter: & tamen videtur ſoluiſſe ex cauſa legati: & ſic vtrunq; membrum diſtinctionis Bart. videtur confundi ſecũdum eundem Angel. Sed tamen cautiùs hanc literam expẽdendo, tex. hic nõ aperit an ſolutio illa cenſeretur facta ex cauſa legati. Et quanuis ſecũdum rationem Bald. in prædicta l. Filia legatorum, videatur in hac l. probari, ꝙ poſt ſolutionem maneat cauſa legati: tamen verè non probatur hic. Et licèt idem Ange. de Perig. (vt dixi) teneat hic cũ Bar. tñ in eadẽ l. Legatũ, tenet indiſtinctè opi. Dy. & ſic cõtra Bart. in ſcđo mẽbro: imò quòd ſi teſtator in vita ſolueſit legatũ: etiã quòd ſoluerit hoc expreſſo, quod pro legato, vel nomine legati ſoluebat: nihilo minus talis ſolutio ſeu implemẽtũ legati tranſit in ſpeciem donationis inter viuos, vt pote cùm ſemel fuerit facta exequutio, non ſit amodo pœnitentiæ vel reuocationi locus ſecundum eum. Argumẽto l. Si is cui, §. iſto titu. & l. Qui ob rem, ff. de Conditio. inde. Sed ad has ll. poteſt reſponderi, vt loquantur in exequutione facta ab obligato. Nam in prima fuit facta ab hærede: in ſecunda à fideiuſſore. Secùs in ſecundo membro Barto. vbi per teſtatorem fuit facta ſolutio in vita, qui non erat obligatus: & inſuper fuit facta ſub commemoratione legati. Nihilo minus tamen iſta opinio: ſcilicet, quòd ſolutio tranſeat in donationem inter viuos: etiam ſub commemoratione, quòd ſoluebat ex cauſa legati, vel pro legato, videtur verior contra Barto. pro qua vl-
5 tra Ange. de Perig. facit. † quia etiã quando teſtator in ſolutione exprimit legati cauſam, & ſoluit ad ipſius cauſæ implementum (vt. š. eſt dictũ & declaratum in rationibus decidẽdi) videtur præueniſſe mortẽ: & velle, quòd ex nunc legatarius habeat legatum irreuocabiliter, vt in d. l. Cũ quo de peculio, §. fi. dum litera ibi dicit, [*a 5. alicui dediſset.*] quod verbum, de diſſe, ſuâpte natura importat tranſlátionem dominij irreuocabilẽ. §. Sic itaq;, Inſti. de Actio. & idẽ verbũ etiã ponitur in l. Noſtra, & in d. l. Filia legatorũ: ergo ſiue ſit donatio, ſiue ſit ſolutio ſimplex vel ex cauſa legati: ſemper transfertur dominium in ipſum legatarium ſtatim: & conſequẽter non eſt locus variationi ſeu reuocationi, vt in l. Apud Aufidium, ſ. de
6 Optio. lega. Per quam l. patet, † parẽ eſſe rationem inuariabilitatis in hærede ſoluente, & in legatario eligẽte: videlicet, tranſlationis dominij. Cũ
7 etiam in dubio tranſlatio † dominij cenſeatur eſſe perpetua & irreuocabilis, vt in l. Qui ſic, ff. de Solu. & in l. fi. C. de Lega. vbi Doctor. id notãt, & in l. 1. ff. Si ager vecti. Ad hoc etiam fa-
8 cit in ſimili id, quod aliâs dicitur, ꝙ † actus cõtinuatiuus vel factus animo cõtinuandi vel cõſeruãdi vt plurimũ inducit diſpoſitionem de nouo, vt ꝓbatur ex l. 2. C. Communia vtriuſq;

Iudi

Iudi.& ex l.Poſthumus,§.fi.ſ.de Iniuſto rupto.& ex l.Qui ex liberis,§.Ex teſtamento,ʃ. de Bonorum poſſe.ſecundum tabu. Quæ iura in hanc ſententiam citat Barto.contra glo.ibi in l.3.in prin.ff.de Acquirend.poſſe.Sic in propoſito de quo agimus:licèt teſtator ſoluendo legatum,hoc expreſſo, quòd ſoluebat pro legato, videatur feciſſe ad conſeruationem & continuationem ac perfectionem legati ab eo relicti ei cui ſoluit. Nihilo minus tamen,cùm ex nunc voluerit legatum habere vltimatam ac perfectam validitatem,quod quidem non poterat incipere valere niſi poſt mortem iuribus.ſ. allegatis, & alijs vulga.Ergo ex nũc videtur transfundiſſe diſpoſitionem legati in donationem inter viuos: ac ſi eam de nouo feciſſet. Cõprobatur, quia cùm etiã facta legati cõmemoratione in ſoluẽdo, ſeu tempore ſolutionis, dominium ſtatim tranſeat in legatarium, vt ſuprà eſt probatum: quanquam cauſa legati poſt ſolutionem ſupereſſet (quæ re vera non ſupereſt, neque poteſt ſupereſſe) non operatur

9 quicquam,ex quo† dominium ex diuerſis cauſis:diuerſo inquam tempore concurrentibus acquiri non poteſt,vt in dict.l.3.§.Ex plurib⁹,de Acquiren. poſſe. Necnon ad idem facit tex.in l. Huiuſmodi,§.Si Titio,el.2.ſ. titu. primo, in verſi. [Donauerit.] quẽ text.Barto.ibi intelligit per iſtum:& ſic vult Barto. ibi apertiſsimè, quòd iſte text. loquatur in donatione: & quòd ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa legati donatio fiat, ſemper cenſeatur donatio. Aut ſubtiliùs loquendo legatum faciat transfuſionem in donationem inter viuos: cùm iſte tex.indiſtinctè loquatur,& poſsit ad vtrunque caſum flecti ſiue adaptari. Nam Barto. ibi in ſummario loquitur per verbum,dare. Ad idem etiam facit l.3.§.fi.cum l.ſequenti,ff.de Conſti.pecu. vbi dicitur, quòd debitum in diẽ poteſt conſtitui citeriore die: & tamen eſt iuris notiſsimi, quòd conſtitutum eſt actus irreuocabilis, prout & ſunt alij contractus,poſtquam producuntur ad eſſe, vt in l.Sicut ab initio,C.de Actio. & obliga.cum alijs. Facit & fortiùs ad idem l. Dotis fructus,§.fi.cum l.ſequen.ff.de Iure dot. vbi ſoluens ante conditionis euentum liberatur: quia ſtatim transfert dominium in creditorem recipientem ſolutionem. Quos tex.commendat Pau.de Caſt.in l.Sub conditione, ff.de Sol.& tamen obligatio pendente conditione non erat nata, vt in.§. Ex conditionali, Inſti. de Verb.obligat. Et ſi ex aduerſo fortè dicatur, quòd text. in l. Sed niſi hoc actum, quæ ſequitur poſt d.l. Dotis fructus, dicit: quòd dominium quod per dictam ſolutionem transfertur,eſt reuocabile: quia ſi in caſu illo conditio nuptiarum non fuerit impleta,redit pecunia ad ſoluentem. Ad hoc reſpondetur dupliciter. Primò,quòd illa cõditio exiſtentiæ nuptiarum expreſſa,vel tacitè ſubintellecta poterat ſe habere ad eſſe & ad non eſſe: meritò ibi conſideratur ad confirmationem ſolutionis. Sed in propoſito de quo agimus,non ſic: imò tacita conditio: ſcilicet, ſi teſtator moriatur, quæ ineſt cõfirmationi legati, eſt omnino extitura.l. Hęres me⁹,in prin. ʃ.de Condi.& dem.ergo teſtator ſoluendo facit actũ irreuocabilem: cùm non poſsit ex defectu conditionis diſſolui, quæ non poteſt deficere. Non enim conſideratur pendẽtia obligationis, cuius euentus vel exiſtentia nihil debet operari. l. Si pupillus,§. Qui ſub conditione,ff.de Noua.l. Aliquando,ff.ad Velleia.

Ad intell. l. Sed niſi, ff. de Iure dot.

Vel

Vel ſecundò poteſt reſponderi, q
in d.l.Sed niſi, ad hoc vt ſolutio non
ſit ſolida: neque tranſlatio dominij
perpetua ſolùm habetur reſpectus &
conſideratio ad conditionis defectũ,
non autem ad voluntatem contrariã
præſumptam, id eſt, reuocatoriam i-
pſius ſoluẽtis, hoc eſt eius qui ſoluit:
nam etſi ipſe vellet reuocationẽ ve-
rè & actualiter facere, cõditione nõ-
dum defecta, non poſſet id facere: q a
veniret contra proprium factum vo-
luntarium, quod non licet fieri, vt
in l. Poſt mortem, ff. de Adoptio. cũ
ibi no. per Batt. Bald. & Albe. poſt Do
cto. antiquiores, præſertim facta iam
tranſlatione dominij temporali, per
eandem l. Sed niſi hoc actum, ſic in
propoſito, &c. Quòd autem in hoc
caſu nihil inconueniat, transfuſionẽ
fieri de legato: & ſic de diſpoſitionẽ
vltima, in actum donationis inter vi-
uos, patet ex pluribus, quæ in ſimili
poſſent adduci. Et in ſpecie ex qui-
buſdam, quæ vt magis vrgentia libet
hic ſubnectere. Et primò facit text.
no. in optimo ſimili in l. Vbi ita dona
tur, ff. de Donatio. cauſa mor. Vbi p-
10 batur, † quòd ſi q s donet mortis cau-
ſa cum clauſula irreuocabilitatis, id
eſt, quòd nõ poſsit illa donatio reuo-
cari, talis donatio cauſa mortis, quæ
de ſua natura eſt reuocabilis, & vt plu
rimum æquiparatur vltimæ volunta
ti, & ſapit ipſius naturam. l. fin. C. de
Donatio. cau. mor. vbi not. Cy. Bald.
& Sali. Alexã. Are. Iaſ. Soci. poſt Bald.
ibi in l. 2. ff. de Lega. 1. tranſit in dona
tionẽ inter viuos irreuocabilem pro-
pter clauſulam prædictam. Et licet il-
la lex ſoleat pro ſingulari allegari per
Imo. in l. Si ſocer, §. Lucius, ſ. Solu. ma
tri. & alibi ſæpe per eũ & alios Doct.
tamen ſatis ei conſonat text. cũ glo.
penulti. in l. Si alienam, §. Marcellus,
eo. titu. de Donat. cauſa mortis. vbi
Bart. notat illam glo. ad declarationẽ
d.l. Vbi ita, & ſequitur Aret. in l. Hæ-
redes palàm, §. fi. ſ. de Teſta. Et quate-
nus glo. antepe. ibi in puncto de irre-
uocabilitate tenet contrarium, eam
reprobant Bar. & Albe. ibi, de quo ar-
ticulo tradit etiam Iaſo in l. Quæ do
tis, nu. 26. cum ſequentibus. ſ. Solut.
matri. Sic in propoſito: cùm legatum
ſuâpte ingenitaque natura ſit reuo-
cabile, & per teſtatorem qui illud po
tuerit reuocare, fuit ſolutione confir
matũ irreuocabiliter: quia in dubio,
(vt dixi) talis ſolutio eſt datio irreuo-
cabilis: ergo idem eſt ipſo facto face-
te cõfirmationem irreuocabilem p
donationem, ſeu dationem effectua-
liter irreuocabilem: ac ſi expreſsè te-
ſtator dixiſſet etiam ex poſtfacto, q
11 volebat legatum eſſe irreuocabile. †
Facto enim melius datur voluntas q̃
verbis intelligi. l. Si tamen, §. Ei qui,
ff. de Ædi. edicto, c. Dilecti. 1. de Ap-
pella. cum alijs. Quòd autem ſi tem-
pore teſtamenti in legando teſtator
dixiſſet, quòd volebat legatum vale-
re irreuocabiliter: & ſic iure donatio
nis inter viuos eo modo valeret, pa-
tet ex glo. ordina. in d.l. Hæredes pa-
12 làm, §. fi. Quæ tenet, † quòd donatio
vel contractus inter viuos poteſt fie-
ri in vltima voluntate, & eam Docto.
communiter ibi tenent: & ſequun-
tur hoc adhibito moderamine: ſcili-
cet, dummodo talis actus eſſet perti-
nens ad teſtamentum, ſecundũ Bald.
Ange. Pau. Imo. & Aret. ibi, & ſecun-
dum Ange. Pau. Alex. & Iaſo. in l. Cũ
antiquitas, C. de Teſta. & Lapum in
allega. 91. incipiente, In primis viden
dum, col. 2. in verſicu. Super ſecundo
membro: & not. Ioan. Fab. in princi.
Inſti. de Lega. & tradidi in l. Si Titio
aut Seio, ſ. eo. quod appoſitè quadrat
ad rem noſtram. Facit etiam (vt ad
præmiſſa regrediar) in ſimili tex. ſing.
in

in l. Inſulam, ff. de Præſcript. verbis, v-
bi ſi vendam tibi inſulam abſque alia
pretij deſignatiõe, hoc acto vt aliam
reficias inſulam, talis venditio eſt nul
la, & erit agẽdum ciuili actione prę-
ſcriptis verbis ad intereſſe. Nam pro-
pter defectum pretij, quod eſt de ſub
ſtantia contractus emptionis & ven
ditionis, vt in l. 1. cum alijs, ff. de con-
trahen. empt. fit diggreſſio de vendi-
tione, in contractum innominatum,
vt ibi. De cuius l. ratione in deciſione
ipſius principali videndus eſt Soci. li-
cèt extra rem noſtram aliud agens, in
l. Si quis ante, ad fin. ff. de Acquir. poſ.
Nam ego non affero in pręſentiarum
l. illam, niſi ad generalitatem poſſibi-
litatis transfuſionis vnius actus in a-
lium. Facit in idem tex. in l. Si vno, in
in princ. ff. Loca. vbi propter materiã
ſubiectam remiſſio mercedis, ob ſte-
rilitatẽ anni ſub titulo donationis fa-
cta, tranſit in vim tranſactionis: & ſic
nihilominus ſi vbertas ſequenti anno
qui non ſit poſtremus locationis, con
tigerit, peteť integra pẽſio, etiam pro
anno in quo fuit facta remiſſio. Quẽ
tex. commendat Panor. in cap. Cõſti-
tutus, ſuper gloſſ. pe. de Religio. do.
& facit pro dicto Phil. cuius memi-
nit, Bal. in l. In ſuis, in fina. verb. repe. s̃.
13 de Libe. & poſth. † ſermones eſſe ac-
cipiendos, aliâs exquirẽdos iuxta ma
teriam ſubiectam: allegans Ariſto. 2.
Ethico. Congruit etiam huic rei text.
elegans in l. fi. ff. de condi. ob cauſ. vbi
ſi dedi tibi pecuniã, vt mihi dares ſpe
ciem: cùm talis modus dandi pecu-
niam non loco pretij, quod pretium
eſt de ſubſtantia emptionis, & vendi
tionis: necnon translatio dominij ip-
ſius ſpeciei venditæ, ſit contra naturã
venditionis l. Ex empto, in prin. ff. de
Actio. emp. & not. Bart. & Doct. ſignã
ter Alex. Are. & Iaſ. ĩ l. Si à ſubſtituto,
§. Hæres, s̃. nu. 1. facit illã conuentio
nem tranſire in contractum innomi
natum, do vt des. Sic igitur dicẽdum
in re propoſita. Conuenit etiam præ-
miſſis text. mirabilis in l. 2. §. Si ſub cõ
ditione, j. de Bono. poſſeſ. ſecundũ ta
bu. vbi ſi filius ſit inſtitutus ſub condi
tione caſuali vel mixta, ea adhuc pen
dente, poteſt nihilominus petere bo-
norum poſſeſſionem ſecundum tab.
Et ea defecta bonorum poſſeſſio ſecũ
dum tabu. ſic petita transfundetur in
bonorum poſſeſſionem contra tabu.
Quod eſt mirabile ſecũdũ gloſ. ibi ac
ſi de nigro fieret album: ita in propo-
ſito à ſimili dicendum.

Denique in eandẽ ſententiam: ſci-
licet, pro prædicta tranfuſione in ſi-
mili poteſt adduci l. cùm manu ſata, §.
fin. ff. de contrahen. empt. & ſubtilis
l. Fundo legato, j. Ad leg. Falc. Et tex.
notandiſſimus in l. Proculus, ff. de V-
ſufru. cuius l. caſum in forma propria
dicit alibi non reperiri Bald. ibi infe-
rens vnum pronũtiatum valde ſing.
quod ſuper âſtra collocat Ludo. Ro.
in conſi. 206. incip. Licèt de commu-
ni concluſione, col. 2. Quod etiam in
ead. l. non referens Bald. tenet Ange.
de Peru. frater ipſius pro valde nota.
illud met dictum velut è peculiari &
proprio pœnore depromptum com-
mendans quod & ante eos: & ſi non
ita clarè, videtur voluiſſe Bart. in l. Ex
hac ſcriptura, in. 2. col. in ver. Sed con
tra prædicta, ff. de Dona. & Bal. met in
l. Vbi adhuc, colũ. 1. C. de Iure dot. &
Alex. in l. Si conſtante, in princ. s̃. So-
lut. matri. Soci. conſi. 131. incip. In prę
ſenti conſultatione. 1. volu. Qui om-
nes tenent quòd ſi teſtator reliquit
vxori vſumfructum certæ partis bo-
norum: & adiecit prohibitionem, ne
venderet vel alienaret illam met par-
tem bonorum: per talem adiectionẽ
viſus eſt etiam legare ſibi proprietatẽ
illius partis vel rei, cuiꝰ vſumfructum

reliquerat. Ad quod vide in ſimili nõ-nullas concordantias, quas congerit Aret. in l. Senatus, §. fin. de Lega. 1. & Tho. Ferra. in. 2. caute. vltra Cępo. Et limita ſing. vt per Soci. in prædict. cõſi. 131. & vide eũdem cõſi. 64. volum. 2. & iſte articulus ſic remiſſiuè ractus eſt valde vtilis & memorabilis in praxi. Poſſet etiam ad prædicta adduci l. Ex facto, in princ. ff. Ad Trebel. iuncta l. Filiusfamil. §. Vt quis hęredem, ſ. tit. 1. & l. Quod debitori, ff. de Dona. cau. mor. & l. Parui, ff. de Condit. fur. &. §. Sed quia ſtipulationes, cum text. præcedente & ſequente, Inſtit. de Fideic. hæred. & in. §. Fuerat, Inſtit. de Actio. vbi eſt text. optimus, iuncta l. Vna, in prin. de Rei vxo. actio. vnde ipſe effluxit. Et tex. in ſimili in ratione ſui in. c. In præſentia, de Proba. vbi fideicom. alicui relictum ſub conditione negatiua vel priuatiua, ſi abſq; liberis grauatus deceſſerit, expirat grauato religionem profitente: & pertinet hæreditas ad monaſterium, vbi fuit profeſſus. Et ſic conditio negatiua quodam modo trãsfunditur in affirmatiuam: & diſpoſitio vnius formæ & naturæ concepta ſub vna conditione tranſit in aliam diſpoſitionem alteri⁹ formæ & naturæ conditione defecta. Quod etiam probant alia iura, de conditione ſine liberis deficiente loquentia, vt per totam dict. l. Ex facto, cum pluribus alijs: quanquam in his caſibus non ſit propria transfuſio, ſed potiùs ſubrogatio vnius diſpoſitionis validæ in locum alterius diſpoſitionis inualidæ penitus effectæ ob conditionis defectum. Ex quibus luculenter depromitur nõ eſſe in iure nouum: imò protritum, vnam diſpoſitionem ex cauſa rationabili in aliam transfundi, vel tranſgredi, ac tranſitum facere. Et conſequenter verum eſſe quod ſuprà eſt concluſum: ſcilicet, quod ſiue teſtator ſoluerit legatum ſimpliciter, ſiue facta ipſius legati commemoratione: illa ſolutio ſit irreuocabilis: & faciat transfundi vim, virtutem, & effectum legati in actum donationis inter viuos effectualis & irreuocabilis. Quod puto verum, quicquid in prædicto ſecundo membro, de quo ſuprà dixi, teneat Barto. & eius aſſeclę.

Non etiam obſtat ſi ex aduerſo in
14 ſimili dicatur, † quòd conuentio (vt aliâs dici ſolet) quæ fit ad contractum reſoluendum, non debet operari contrarium effectum, id eſt productionẽ actionis, vt in l. Ab emptione, ad fi. ff. de Pact. & in l. Venditi, C. de Actio. empti. Nam ad id reſpon. quòd iſta ſolutio legati, vel promiſſio de ſoluendo illud (nam ad hanc tendit difficultas) non eſt reſolutiua vel reuocatoria legati: quin potiùs eſt confirmatoria ipſius: & ad confirmationẽ & perfectionem eiuſdem inducta, vt. ſ. eſt ſæpe dictum: ideo nimirum ſi inducat effectum productiuum, id eſt, ſi ꝓducat actum irreuocabilem, & habẽtẽ vim donationis inter viuos per modum (vt dixi) transfuſionis.

. Non etiam obſtat, quod dicit Albe. poſt Ray. aut Richar. malum (quia litera Alberic. eſt dubia, an ſonet Richar. vel Ray.) in dict. l. Legatum: vide
15 licet, † quòd omnis traditio determinatur à cauſa præcedente. Et ſic cum in propoſito de quo agimus, teſtator ſoluerit ex cauſa legati, talis ſolutio vel ſaltem promiſſio intelligenda eſt reuocabilis, prout & legatum per iura ibidem ab eo deducta. Quia adhoc reſpondetur, quòd tunc dicitur ſolutio vel promiſſio pura reuocabilis & regulanda ab ea cauſa ex qua fit, quãdo non colligitur aliâs, quòd fuerit facta ad alium effectum: quàm ad reſoluendam ſeu diſſoluendam priſtinam obligationẽ. Sed in propoſito colligitur

tur de voluntate teſtatoris in contrarium, quæ (vt dixi) videtur fuiſſe facere actum irreuocabilem de nouo. Nã videtur voluiſſe, quod id quod poſt mortem erat acquirendum legatario ex cauſa lucratiua & reuocabili, ex nũc ex eadẽ cauſa acquireretur ſibi irreuocabiliter: & ſic ipſius tacita & coniecturata voluntas facit diſpoſitionẽ legati trãſire in aliã ſpeciẽ actus irreuocabilis. Non obſtat etiam quod Bal. tenet in l. 2. nu. 5. C. de Iur. dot. & in l. 1. nu. 8. C. Si quis omiſ. cauſ. teſta. quatenus dicit,

16 † quod etiã quando legatum ſoluitur ſimpliciter per teſtatorẽ in vita, talis ſolutio videtur tranſire in donationẽ cauſa mortis: quia illa ſolutio videtur habere relationẽ ad legatũ: ad cuius cõſumationẽ & perfectionẽ requiritur mors, vt in d. l. 43. de Adi. lega. cum ſimilibus. Nam ad hoc reſpondetur, quod præſuppoſitum rationis Bald. eſt falſum: quia ſaltẽ quando ſolutio fit ſimpliciter, non videtur haberi reſpectus ad cauſam legati, vt præſupponit Bar. in 2. membro prædictæ diſtinctionis, in quantũ (vt ſ. retuli) vult, quòd requiritur expreſſa relatio ad legatũ. Quo etiã caſu ſeu membro, ſuprà ſatis eſt oſtenſum talem expreſſam relationẽ factam ad legatum non obeſſe: neque eſſe impedimẽto, quo minus fiat trãſfuſio legati in donationem ſeu actũ inter viuos irreuocabilem, per extinctionem inquam legati. Neque hoc caſu poteſt dici ſubrogationem fieri per donationem inter viuos, vt ſapiat naturam eius in cuius locũ ſubrogatur, id eſt, legati.

17 † Nã illa regula tenet eo caſu vel caſibus, quo vel quibus qualitas vel natura quæ ineſt, vel inerat primeuæ diſpoſitioni, poteſt adaptari ad diſpoſitionem ſubrogatam: aliâs ſecùs. Ita ſingulariter, in alio tamen propoſito colligitur ex verbis Barto. in l. Liberorum, num. 15. ff. de Verbo. ſignific. quod eſt veriſſimum ac ſummè notandum ad declarationem prædictæ regulę: & aptatur optimè ad rem noſtram. Nam cùm donatio inter viuos ex ſolutione prædicta vel promiſſione pura inter viuos facta, quę eſt diſpoſitio ſubrogata, ſit differentis naturę & qualitatis à legato: imò contrariæ: quia altera diſpoſitio, id eſt prima legati eſt reuocabilis: altera, id eſt ſecunda donationis, eſt irreuocabilis: ergo non poteſt ſapere alterius naturã propter intollerabilẽ repugnantiam, quę inter eas reſultaret: cũ duæ contrariæ qualitates non poſſint inuicem compati ſub eodem ſubiecto, quæ eſt regula naturalis, & probatur ex l. Duobus, & l. Si pariter, ff. de Libera. cau. & in l. Sed etſi, §. Item ſi plures, ff. de Inſti. actio. vbi glo. & Do cto. & l. Pomponius, §. Sed & is, ff. de Procu. in fi. & l. Hæc verba, ille aut ille, ff. de Verbo. ſign. & l. Si inter me, ff. de Exceptio. rei iudi. & l. Si ancillam, ff. Pro ſuo, & l. Nõ codicillũ, C. de Teſta. & l. 1. C. de Fur. & in Auth. de Mãda. princ. §. Neque autem, colla. 3. Nõ omittimus vnum eſſe addendum ad id quod de ſubrogatione fuit dictum, quod illud procedit etiam ſi ſubrogatum diſcreparet in aliquo ab eo in cuius locum ſubrogatur: nam nihilominus ſequetur, vel hauriet eandem naturam cum illo: ſi inquã eſt adaptabile, aliâs non, vt modò dixi. Ita not. Pau. de Caſtro, conſi. 73. incip. Repetito, & conſi. 265. incip. Licèt iſta domina lib. 1. & Dec. conſi. 190. incip. Circa primũ dubium, col. 3. verſ. 4. hoc idem, & conſi. 543. in caſu propoſito, col. 2. verſ. 3. hoc confirmatur. Et certè iſta fuit vera & propria intentio Bart. in dict. l. Liberorũ, licèt iſti de eo non meminerint: & ſic ex verbis ipſius probatur vtraque declaratio ad illam regulam, ſubrogatus, &c. vna ampliatiua, altera reſtri-

ctiua:& hanc ſecundam prius retuli,
quàm primã.Præterea(vt ad id, quod
Bald.dicebat,redeã) nõ videtur illud
procedere,quod de cauſa mortis do-
18 natione dicit. † Quia ad hoc, vt talis
donatio dicatur propriè donatio cau
ſa mortis,requirit q̃ de morte fiat ex-
preſſa & aperta mentio : neq; ſuffice-
ret fieri relationem implicitã ad mor
tem,vt in l.Seia,§.fi.ff.de Dona. cauſa
mort.fina.verbis,vbi glo.& Bart.Ver-
ba illius tex.ſunt, [*Cùm autem qui abſolutè
donaret non tam mortis cauſa q̃ morientem donare*]
Et ad rem noſtram ſatis appoſitè tex.
ille loquitur de infirmo donante, de
cuius text. intellectu remitto ad De-
cium in l. Non omnis numeratio, in
prin.ff.Si cert. petat. Et eſt aduerten-
dum,quòd id quod ſuprà per me con
cluſum eſt in hoc puncto,procedit in
dubiè in ſolutione legati actualiter
facta,ſiue ſimpliciter,ſiue per relatio-
nem ad legatũ : quia ſolutio eſt actus
inter viuos præſentaneus ſua natura
irreuocabilis : præſertim quando fit à
ſoluente ſcienter,vt in propoſito. In
eo autẽ quod præſuppoſui idem eſſe
in promiſsione de ſoluẽdo legatum,
intelligo de pura vel ſimplici, ſi lega-
tum fuit purum. Nam ſi eſſet in diem
vel conditionale, non ſufficeret pro-
miſſionem vel ſtipulationem eſſe ſim
pliciter interpoſitam : niſi expreſſim
purè interponeretur:quia in dubio in
telligeretur ſecundũ naturã legati, ſu
per quo eſſet interpoſita,vt in l.1.§. Si
quis ſub conditione,ꝟ. vt legato . no.
caue.vbi eſt tex.in ſenſu directo. Et li-
cèt in ſenſu contrario videatur cõtra
ſubdeclarationem, quam.ſ. proximè
dixi:ſi velimus inquam intelligere, q̃
tex.ibi præſupponat, quòd quando le
gatum eſt purum, ſtipulatio ſuper eo
interpoſita ſapiat naturam legati : &
ſic ſit reuocabilis: tñ nõ eſt ſumẽdum
argumẽtũ à ſenſu cõtrario : quia eſſet
contra prædicta iura,& præſertim cõ
tra rationem, qua oſtendemus. ſ. ſub
rogationem hoc caſu eſſe impoſſibi-
lem.Et non abs re, ſi quis rectè expen
dat,tex.ibi poſuit exemplũ de actibus
conditionalibus: neq; eſt ad quid de-
beamus cõſiderare argumentũ à ſen-
ſu cõtrario: cũ nõ ſit de materia illius
tituli id qđ ex tali argumẽto deſume-
19 retur. Quibus pręueris ſuppoſitis,† deci
ſio Bal.in d.l.Filia legatorum,nullo ca
ſu poteſt procedere: in quantũ tenet,
quòd ſi pater in teſtamẽto leget filiæ
dotem, & eam poſtea tradat nuptui,
eamq; dotet, non tenetur filia talem
dotẽ conferre, vtpote habitam titu-
lo legati,&c. Nã attẽtis præmiſſis cõ-
trariũ videtur verius : & ſic quòd indi
ſtinctè eam dotem debeat conferre:
quia dotatio facta per patrem tranſijt
in ſpeciẽ donationis inter viuos, quæ
quidem ex cauſa dotis valet irreuoca
biliter inter patrem & filiam, vt in l.
Pomponius Phyladelphus, ff. Famil.
herciſ. Et eandem deciſionem Bal. li-
cèt alio medio ſeu motiuo, reprehen-
dunt Sali.Rapha.Fulgo.& Cor.ibi, &
Iaſ.in l.Filiæ dotem,nu.3.C.de collat.
ſ.per deciſionem Bar.in prędicta l.Le
gatum, etſi Iaſ. ſupradicta non tãgat:
quin potius in allegatiõe, quã de Bar.
ibi facit,non rectè ſentit: quia imò de
ciſio Bal. ſecundùm vltimum mẽbrũ
Bart.ſ.quando cauſa legati fuit expreſ
ſa in ſolutione poſſet ſaluari (quanq̃
ſuprà tenuerim contra illud)prout ef
fectu & re ipſa eã ſaluat vno caſu De-
cius in d.l.Filiæ dotem,col.1.

20 Ex quibus deduci poſſet, † quòd ſi
pater hodie melioraſſet in teſtamẽto
vel codicillo filium in tertia parte bo
norum, quam ei aſſignaſſet in aliqua
re certa : & eam tradendo ex inter-
uallo ſoluiſſet filio in vita,ſiue ſimpli-
citer, ſiue ſub prælegati cõmemora-
tione, talis memoratio fieret irreuo-

cabilis:

cabilis:& ſic extendatur lex.17. Tau.
loquēs in traditione rei, in qua fuit fa
cta melioratio, vel eiꝰ aſſignatio tēpo-
re ipſius cōfectionis ad ſolutionē, quæ
ex poſtfacto fieret per patrē, nō facta
priꝰ traditione rei melioratæ. Et id qđ
dixi ſub commemoratione legati, qui
eſt caſus magis dubius: liceèt procedat
ſecundùm meam opi. contra cōem tā
in illo caſu, q̃ in primo, qui eſt quando
ſolutio fieret ſimpliciter: habeo ho-
die pro re cōperta & expedita per d. l.
17. Tau. quæ loquitur in melioratio-
ne facta per patrem filio, tam in vlti-
ma voluntate, quàm in contractu, &
ſub verbis ipſius legis comprehēditur
vterq; caſus: videlicet in ver. [*Saluo*] &
quanuis in illo verſic. non fiat relatio
ad caſum vltimæ voluntatis, de quo
in prin. legis dixerat: tamen debet ſu-
pleri per principium, vt in l. Regula, §.
fi. ibi, [*Nam initium legis generale est*]. ff. de Iu
21 ris & facti igno. vbi not. glo. † quòd ſi
principiū legis eſt generale, tota l. eſt
generalis: quod declaratur, vt per Ioā.
de Imo. in l. Si ita quis, §. Ea lege, ff. de
Verbo. obli. & Iaſonem poſt alios in l.
Cùm hi, in prin. tertio not. ff. de tranſ-
actio. Sed maximè procedit in noſtro
propoſitó, vbi eſt eadē ratio in vtroq;
caſu. ſ. actus traditionis poſſeſsionis ꝑ
quam ex diſpoſitione illius l. meliora-
tio efficitur irreuocabilis. Nihil enim
refert, quando traditur poſſeſſio rei
melioratæ, an melioratio fuerit facta
in contractu, an verò in vltima volun
tate. Item, an fuerit facta ſimpliciter:
an verò (vt dixi) ſub cōmemoratione
contractus vel prælegati. Nam (vt ſu-
prà punctuaui) verba illius verſiculi
cōplectuntur vtrunq; caſum: dū dici-
tur ibi, [*Saluo ſi fecha la dicha mejora por cōtra-
cto entre viuos ouiere entregado la poſſeſſion de la
coſa o coſas en el dicho tercio cōtenidas, &c.*] Quę
verba nō vt ſonant, ſed per principiū
ſuppleta, prout ſuppleri debent, cōcer
nunt vtrunq; caſum. Siquidem illa l.
quoad irreuocabilitatē non habet re-
ſpectum, niſi ad traditionē poſſeſſio-
nis quouis modo fiat, ſiue ſimpliciter,
ſiue ſub commemoratione diſpoſitio
nis iam pridem factæ per actum inter
viuos vel vltimę volūtatis. Et ſi in præ
dicto verſiculo [*Saluo*] non fuit repeti-
tum de vltima volūtate, fortè fuit gra
tia frequentioris contingentiæ. Nam
frequentiùs cōtingit traditionem rei
in contractum deductæ fieri, vel tēpo
re contractus, vel poſtea q̃ ex vltima
voluntate, vbi rarò contingit traditio
nem vel ſolutionem rei legatæ fieri
poſt ipſam diſpoſitionem vltimam cō
fectā in vita teſtantis, & rariſſimè vel
nunquam tempore quo conficitur.
22 Et † lex loquens gratia frequentio-
tis vſus vel contingentiæ nō inducit
iuris miniſteriū; vt ad illos ſolos caſus
frequentiores reſtringatur. gl. in Au-
then. Caſſa & irrita, C. de Sacroſan. Ec
cle. & in l. 2. §. Sed etſi extraneū, ff. de
Vulga. vbi Iaſ. alias adducit. & eſt bo-
nus tex. in l. Per prouincias, ibi: dū di-
cit, [*Vbi hoc magis deſideratur*]. C. de ædifi.
priua. Quāuis in practica fortè reſtrin
geretur lex illa per prædictum primū
membrū Bart. quando traditio vel ſo
lutio fieret ſimpliciter: & non admit-
teretur adaptatio in ſecundo mēbro,
quando fieret ſub commemoratione
actus præambuli: vltimæ inquā volun
tatis, in qua fuiſſet facta melioratio.
Nam ſi per diſpoſitionē fieret inter vi
uos, non dubito, quin practicaretur il
la lex: modò ſolutio fieret ſimpliciter,
modò fieret ſub cōmemoratione actꝰ
meliorationis præambulæ inter viuos
23 confectæ. Nam † practica hodie ſequi
tur vt plurimum cōmunes opi. vt ve-
nator leporem, vt aliàs inquit Bald. in
l. fi. in prin. C. de Nece. ſer. hære. inſtit.
de voluntate teſtatoris, quā eodē mo
do iudex ſequitur, vel ſeq̄ debet. Sed

revera ea quæ prędiximus circa illum articulum veriora ſunt, ac iuri magis conſentanea: & etiam in practica eſſent ſequenda: cùm fuerint multis iuribus & vrgentibus rationibus fulcita, & optimè roborata.

Alia & tertia dubitationis cauſa (vt præmiſſa repetam) poſſet ad hũc tex. adaptariquę eſt: quia cùm teſtator in teſtamento legaſſet, & ex interuallo abſq; legati reuocatione poſt ſolutionem eiuſdẽ deceſſiſſet, legatum (etiã ſi eſſet iam ſolutum) videretur per tacitam volũtatem remanere firmum & validum: ſaltem per præſumptionẽ duplicationis vel repetitionis legati, deſcendentem ex tacita volũtate defuncti continuata, & vſq; ad mortem perſeuerãte. Argu: d.l. Qui ex liberis, §. Teſtamento, ff. de Bono. poſſ. ſecundùm tab. Sed hoc non obſtante cõtrariũ hic deciditur: imò quòd in dubio nunquam præſumitur duplicatio legati, quando per teſtatorem fuit in vita ſolutum: quãuis decedat cum eodem teſtamento & voluntate.

Ratio deciſionis vltra Doctores poteſt eſſe: quia talis volũtas tacita, quæ reſultat ex nõ facta reuocatione, quũ ſit actus negatiuus & dubius, vtpote ſubintellectus, non ſolet operari niſi duntaxat confirmationem alias conſeruationem vel durationem diſpoſitionis, non autem nouam inducere diſpoſitionem, vt in l. Vel ſingulis, ff. de Vulg. & pup. ſubſti. & in l. Cõficiũtur, in prin. ff. de Iure codi. Quę ſecundùm verum intellectum loquitur in voluntate permiſſiua, vt tradit Bald. in l. Si emãcipati, 8. oppoſitione. C. de Collatio. Quod expreſſim probatur ex tex. cũ gl. in l. 1. §. Sciendũ, ff. tit. 1. de de Legat. 3. ibi, [*Vel dũ eis non adimitur.*] & ibi gl. allegat in expoſitione ſua tex. in d. l. Conficiũtur, in prin. Et licèt verba illius literę in l. Cõficiuntur, in prin. videantur refragari: dũ inquit, [*Sed ideo ff. fideicõmiſſa dari poſſunt ab inteſtato ſuccedentibus quia creditur paterfamil. ſponte ſua relinquere legitimam hereditatẽ.*] Tamen ex quo illa eſt fictio, vt patet ex verbo, creditur, vt ibi tenet gl. ordi. nihil obſtat illa litera: imò probat, q. eſt voluntas permiſſiua & non diſpoſitiua vel inductiua: nimirum, quia videtur habere orginẽ à priuatione. i. à nõ facta reuocatione. quæ voluntas negatiua ſeu priuatiua modò ſit tacita, modò expreſſa, nõ diſponit. vt in l. Ex facto, parua, & l. Si qs ita inſtituatur ſi legitimus, ff. de Hęre. inſti. & in l. Cũ tale, §. fi. ff. de Condi. & demonſtra. Quod etiã tenet in effectu Bal. allegãs ſolã dictam l. Ex facto, in l. 2. in fi. C. de Cõdi. inſer. dum dicit, q. ex diſpoſitionib° priuatiuis nõ reſultat habitus. Et ſtatim ſubdit cõmodè ad rẽ noſtrã, q. ex diſpoſitionib° priuatiuis nõ reſultat affirmatio. Et in materia exceptionis priuatiuę iſtud idẽ cũ limitatione tenet Bal. in l. 1. nu. 19. in ver. Sed nunquid priuatiua exceptio, C. de Fur. per l. fi. ff. de Iure iurã. & per id quod not. Bar. in l. Decẽ, vbi poſt eũ nonnulla huic rei cõducentia tradũt Alex. Are. & Iaſ. ff. de Verb. ob. Ad præmiſſam Bal. maximã facit l. Fuit quæſtionis, ff. de Acq. hære. Quem tex. pulchrè allegat Bal. in l. Licet, ff. Si quis omiſſa cau. teſta. Quod † natura oppoſitorũ eſt, vt ſe inuicẽ tollant: nõ autẽ vt ſe inuicẽ ponant. Facit etiã l. Legata inutiliter, ff. de Adi. leg. & in l. Legata inutiliter, vbi not. Bar. & Docto. ff. titu. 1. quas ll. allegat Albe. in l. Petẽs, in gl. 1. C. de Pactis, q. vnum oppoſitum non veſtitur ſeu roboratur ab altero.

24

Et ita eſt in propoſito, quòd cùm teſtator fecerit actũ contrariũ cõſeruationi ſeu durationi ipſius legati ſoluendo illud in vita: ſi qua inquam voluntas reſultabat ex tali reuocatione ad ipſius legati confirmationem, aliâs con-

conſeruationem vel durationem cenſetur abolita, vel propriùs loquendo non orta per tale factum ſolutionis: quoniam voluntas facto, & quidē magis quàm verbis datur intelligi. l. Paulus reſpondet non tantùm verbis, ff. Rem ratam habe. & in cap. Dilecti. 1. de Appella. & not. gl. & Docto. in cap. Cùm ſuper, de Offi. delega. quæ gl. allegat multa iura in verbo, confeſſus. Et facit in ſimili pulcher tex. in ratione ſui in l. Filiæ ſuæ, §. 1 ꝭ. de Cōd. & demōſtra. & in l. Si donatæ res, §. primo, ff. de Dona. inter virum & vxo. præſertim quia actus ſolutionis, quæ fuit facta in medio. i. inter primam voluntatem diſpoſitiuā, in qua legatū fuit relictum & vltimam tacitam negatiuā. ſ. non reuocationis, fuit actus (vt ita dicam) interruptiuus & impeditiuus poſtremę voluntatis: etiam ſi fuiſſet (qui tamen per prædicta non fuit) nouæ diſpoſitionis repetitiua: nā fuit quodam modo talis ſolutio mediū inhabile reſpectu extremorum. i. primæ voluntatis diſpoſitiuæ, & poſterioris tacitæ negatiuæ. ſ. nō reuocationis ipſius. Et eſt
25 in iure notiſſimū, quòd † medium impertinens impedit extrema cōiungi. gloſ. Bart. & Docto. in l. Si indebitum, §. 1. ff. de Condi. indebi. l. Tria prædia, ff. de Serui. ruſti. præd. l. Martius, ff. de Acqui. rerū do. l. Qui Sella, §. vltimo, ff. de Serui.

Quibus decurſis not. primò ex hoc text. ibi, *Cum commodis*, ſecundùm declarationem expoſitiuam textualē Bald. in quantum exponit. i. introitibus & emolumentis, allegans l. His verbis,
26 in. §. pe. ꝭ. titu. 1. de Legat. 3. † quod legans militiam ſuam non cenſetur legaſſe expenſas, quæ fieri ſolent pro introitu ad talem militiam vel ſimile officiū: niſi per teſtatorē circa hos ſumptus aliquid fuerit expreſsè cautum. Sed iſta expoſitio Bald. & conſequenter iſtud notabile non videtur poſſe ſtare. Nam licèt tex. in dicta l. His verbis, §. penul. recitet quandam clauſulam teſtamenti, vbi illa verba, Cum introitu, fuerant adiecta legato militiæ, & à ſenſu oppoſito videntur probare id qđ Bal. hîc in ſua expoſitione præſupponit, vt ſuprà recitaui: tamen text. in. §. fina. ſtatim ſequente probat clarè in ſenſu directo oppoſitum. Imò quòd legata militia ſimpliciter, veniunt expenſæ vel ſumptus qui ſolēt fieri in introitu ad eandem, vnà cum alijs oneribus eiuſdem militiæ: & ita eſt tenendum per text. in eodem. §. fin. iuncto eo quod gloſ. ibi & Bart. dicit, & probatur etiam aperta ratione. Quia cùm aliquid eſt alicui relictum, videtur etiam relictum id ſine quo ad tale legatum perueniri non poteſt ſecundum ſummam Dy. & Alberi. ibidem poſt Docto. antiquos quæ loquitur circa id quod datur alicui pro matricula. Item infert Alberi. poſt Iaco. ibi argumen. quòd quādo Epiſcopus conſecratur debeat dare conſecrāti & capellanis proprijs & alijs munera conſueta dari per tales conſecratos, aliâs conſecrandos. Idē dicit Bart. in coronatione Papæ & Imperatoris in l. 1. in princi. ff. Si quis teſtamen. liber eſſe iuſſ. fue. & per eoſdem tex. decidit. Alberi. in. 1. parte ſtatutorum quæſtione. 66. quòd valent ſtatuta collegiorum (aliâs capitulorum) Eccleſiarum cathedralium, quibus cauetur, quòd canonicus intrans de nouo eccleſiam teneatur dare vnū pallium eccleſiæ, vel vnum prandium alijs canonicis: vel quibus cauetur, quòd nullus poſſit intrare niſi ſoluat centum pro introitu. Sed reperio, quòd in quātum illa deciſio loquitur de ſtatuto eccleſiaſtico reſpectu inquā dignitatis eccleſiaſticæ vel beneficij, reprehēditur per Feli. poſt Abb.

in.c.Cùm M.col.9.de Conſtitu. & in quantum Abb.ibi ſuper glo.in verbo, perciperent,& poſt eum Feli.faciunt differentiam inter ſtatutum & cõſuetudinem.vi.ibidem Deci.nu.34.tenētem cõtrarium, quòd imò idem ſit in vtroq;:& ſic vt neutrum valeat. Et ad eandem rem vi.eũdem Abb.in.c. Dilectus.2.de Simo . & Feli.in.cap.Iacobus,eo.ti.Sed teneat(etſi iuridicè) Decius quicquid velit, mos prauus inoleuit & irrefragabiliter ſeruatur in omnibus eccleſijs cathedralibus,vt prędicta ſoluantur: & vtinam alia rigidiora ſapientia philargitiam non fierent.

Secundò not.ſecundùm Docto. ꝙ
27 licèt regulariter † per alienationē voluntariam factam de re legata extinguatur legatũ.l.Fideicõmiſſa,§. Si rē, ỹ.ti.primo.& in.§.Si rem, Inſt.de Leg. tamen illùd procedit, quãdo res legata eſt ſimpliciter vel præcisè. Secùs ſi ſub alternatione ęſtimationis vt in caſu iſtius tex.& ſimilium.Eo enim caſu probatur hìc, quòd per alienationem voluntariam legatum non cẽſetur reuocatum,cõiuncta gl. in ver.Reliqui, quam Docto.cõmuniter approbant, & commendant pro not.Ratio iſtius notabilis videtur eſſe in prõptu: quia ex voluntate teſtatoris æſtimatio videtur ſubrogata loco rei legatę. Vnde licèt alienatio facta fuèrit voluntariè de eadē re legata : nihilominus tñ remanet legatũ quoad æſtimationem. Argu.tex.ſing.in d.l. Filiæ ſuæ,§. 1. de Condi.& demõſt.ex qua probatur, ꝙ licèt in particularibus pretiũ non ſuccedat loco rei,vt per gl.Cy. Bal.& Docto.in l.Mater tua,C.de Rei vendi . & per gloſ. & Docto.in l. Si rem & pretium,ff.de Peti.hære. tñ ex voluntate defuncti ſuccedit . Et ad hoc notatur ille tex.in d.§.1 .pro nõt.& ſing.per Soci.& Docto.ibi.Eſt tamen bene ſignãdum id quod Ange.de Perig. hic ſubijcit:videlicet,quòd iſta alternatiua,lego rem,vel æſtimationem ipſius, non eſt tantę virtutis vel efficaciæ, vt tale legatum dici poſſit propriè alternatiuum ob magnam conformitatē, quã habet res cum ipſiuſmet ęſtimatione, & ècõtra,vt in l.Si ſtipulatus es opus, ff.de Fideiuſſo. & quia talis æſtimatio eſt intereſſe intrinſecum, id eſt intra rem,vt per glo.Non ſemel,vbi Bar. & Docto.idem notãt in l.Vna,C.de Sentē.quæ pro eo quòd intereſt profe. nã ſi eſſet propria alternatiua inter ſpeciem & quantitatem,ſoluta per teſtatorē ſpecie,hæres teneretur poſt mortem teſtatoris ſoluere quantitatem legatario.l.Huiuſmodi,§.Si Titio,el.2.ſ. tit.primo.Quem tex. Alex.& Aretin⁹ ibi dicunt fortè non eſſe alibi : ſed ſatis concordat tex.in l. Non quocunq; in fina.verb.eo.tit.quem ibi glo.adducit.& ita ſoluitur cõtrarium, quod de illo text. ad iſtum poſſet formari. Vel aliter põt dici,vt per Bart.& Doct. ibi, ꝙ in iſto textu fuit legatum ſimplex, quod recidit in idem.Nam Bar.& Docto.ibi dicũt, quòd teſtator dedit hic totum quod legauit : ibi partem. Et iſtud declaratur per id quod ſuprà eſt dictum. Sed quòd de parte dicit Bar. quoad illum text.non placet, imò verior intellectùs eſt, quòd ibi teſtator ſoluit rem nondum debitã: & ex quo deceſsit cum eadem volũtate, obligatio quę aliâs erat futura alternatiua inter ambas res,affecit reliquam rē non ſolutam. Et iſta videtur eſſe propria intentio illius tex. Et eſt conſiderãdum, quòd idem Ange.& Docto.hic cõmu
niter intelligunt iſtum tex. cũm diſiũ 28
ctiua:& ſic, ꝙ teſtator legauerit militiam vel eius æſtimationem, quæ ex venditione ipſius poſſet redigi. Et ſi fortaſſe quis dixiſſet (prout habetur litera communiter) quòd legauit rem, ſeu æſtimationem:& quòd dictio,ſeu,

eſt

eſt coniunctiua vel ampliatiua. l. Si quis ita legauerit,ꝟ. de Auro & argen. lega. nihilominus tamen hoc caſu debet neceſſariò intelligi diſiunctiuè prout iſta litera paulò inferiùs eſſe declarat. Et probatur etiam hoc caſu tali ratione, quæ ſuprà fuit tacta: videlicet. Nam cùm teſtator legat rem ſeu æſtimationem, non poteſt cenſeri voluiſſe ampliare legatum propter maximam cõformitatem (vt dixi) vnius partis alternatiuæ ad aliam: cùm (vt prædixi) æſtimatio rei ſit intereſſe intrinſecum: & teſtator non videtur habuiſſe reſpectum, niſi ad alterutrum. i. ad rem vel ad ipſius æſtimationem: ideoque non videtur teſtator voluiſſe duplicare legatum. Imò fortiùs iſto caſu videtur duplicatio impoſſibilis: quia teſtator retulit ſe ad æſtimationem rei legatæ, quatenus res venderetur, vel poſſet vendi: & ſic noluit legatarium conſequi æſtimationem militiæ: niſi in defectum non præſtationis eiuſdem militiæ. i. quando hæres noluiſſet eam dare, vel vendere, & eo dũtaxat caſu: quo quidẽ caſu apertè liquet intentionẽ teſtatoris fuiſſe velle legatariũ cõſequi alterutrum. i. vnũ pro alio, hoc eſt vnũ in alterius defectum. Et iſtud eſt quod iſte textus paulò inferiùs declarat ibi dum dicit, [*Cui militiam illam vel pretiũ eius dari voluerat.*] Et ſic quod in principio dixit cum dictione, ſiue, ponit poſtmodum declaratiuè cũ dictione diſiunctiua, vel. Et per hoc poteſt expeditè ac notã. limitari dicta l. Si quis ita: videlicet, quòd dictiones, ſiue, & ſeu, ampliant vel augent: niſi de voluntate teſtatoris rationabiliter coniecturata, ex materia ſubiecta appareat teſtatorem non habuiſſe animum augendi legatum, vt eſt caſus in hac l. videlicet, quando talis dictio, ſiue, vel ſeu, ponitur inter ſpeciem legatam, & eiuſdem ſpeciei æſtimationem. Tunc enim vertitur in diſiunctiuam ob maximam extremorum cõformitatem adinuicem. i. ſpeciei & æſtimationis ipſius. Quod non recolo alibi vidiſſe punctuatũ in propoſito d. l. Si quis ita. Quæ quidẽ cõſideratio habet locum: licèt in iſta litera non eſſet inferiùs poſita dictio, vel: per quam (vt dixi) apertè declaratur dictionem, ſiue, in principio poſitã accipiẽdam eſſe alternatiuè. Et ſic quando aliâs ponitur dictio, vel, declaratiuè, vt in præſentiarum fuit poſita, poteſt dici, quod etiam limitetur eadem lex: videlicet, niſi declararetur per dictionem alternatiuam, vel infrà poſitam per hunc text. Sed iſtud minus habet dubij. Et circa id quod in principio iſtius notabilis dixi de alienatione voluntaria & neceſſaria, notandum eſt, quòd gloſ. quam ibi ponderat, & improbat Bart. in l. Rem legatam, ꝟ. de Adi. lega. in fi. tenet, quod

28 † alienatio ex cauſa neceſſaria dicatur fieri, etiam quando fit voluntariè: ſi tamen fiat per titulum oneroſum. Sed ex cauſa voluntaria dicatur fieri, quando fit per titulum lucratiuum, quæ eſt mirabilis & extranea conſideratio: & eam inuenio approbatam per l. Partitæ, vt in l. 17. titu. 9. Part. 6. iuncta l. 40. eod. titu. Quæ leges non videntur recipere congruam declarationem ab opinione cõmuni gloſſarum & Doctorum loquentium de iure communi, & volentium quòd cauſa neceſſaria reſpiciat neceſſitatem perſonæ alienãtis vel rei familiaris eiuſdem: voluntaria autem minimè, cùm prædictæ leges. Partitæ habent claram conſiderationem ad differẽtiam inter titulum oneroſum & lucratiuum, ſequendo opinionem particularem prædictæ gloſ. non verò habent ad aliam cauſam extrinſecam aliquem reſpectum. Adhuc tamen

Ad l. Par. 17 tit. 9. Par. 6.

tamen crederem leges illas (quoad
alienationem inquam inter viuos nõ
lucratiuã) reducẽdas eſſe ad terminos
iuris cõmunis.ſ.an alienatio fuerit fa-
cta ex cauſa volũtaria, vel neceſſaria.
Quia licèt verba videãtur aliud ſona-
re, intentio tamen earum fuit dicere
idem quod dicit prædicta lex Rẽ lega
tam: videlicet, q inter alienationem
inter viuos non lucratiuam & lucra-
tiuam hoc intersit, quòd in prima di-
ſtinguitur cauſa neceſſaria à volun-
taria: in ſecunda autem minimè: quia
in hac lucratiua cauſa non poteſt ve-
riſimiliter cadere cauſa neceſſaria
mouens donantem eundemq́; teſta-
torem qui talem rem legauerat. Do-
natio.n.à mera liberalitate procedit:
& cùm ex ea nihil commodi donans
ſit conſecuturus, nõ poteſt dici, quòd
fiat ob neceſſitatẽ rei familiaris, pro-
ut prædicta lex Rem legatam, vult in
effectu in illis verbis, [*Quia in neceſſitati-
bus nemo liberalis exiſtit.*] Et ita eſt verum,
& tenendum: & ad prædicta iura.ſ.le-
gem Rẽ legatã, & leges Partitæ vide
Soci.ea limitantem in l. Si in diem. §.
Seruo, ꝟ.de Condi.& demonſtra. non
procedere in legato libertatis, vt per
eũ ibi notabiliter declarantem: vltra
quem vi.tex.not.idem probantem in
l.Verum eſt, ff. de Manu.teſta. prout
declarat eũ Ioã. de Imo.in l.3.§.1.ꝟ. de
Hæred. inſti. & vltra alias declaratio-
nes, quas ad prędictos tex.in d.§.Si rẽ,
l.Fideicõmiſſa, &c.§. Si rem, Inſti.de le
gatis, tradũt Bal. Pau.de Caſt.& Mod.
videlicet Alex.Cor.& Iaſ.in.l.3. C.de
Legatis. Videndus eſt ſingu. Albe. in
dicta l.Filia legatorum, eo.tit. vbi poſt
Nico.de Mata.tenet per illum text.
29 cum l.fina. C.de dotis promi. quòd †
iura prædicta & ſimilia dicentia per
alienationem neceſſariam rei legatæ
non extingui legatum, non procedãt
in alienatione, quę fieret ex cauſa ne-
ceſſaria, deſcendente ab obligatione
legali, vt in caſu dictę l. Filia legatorũ.
Quod reputat ſingulariter not. Iaſ.
ibi. Et ex hoc reddũtur dubia duo exẽ
pla poſita per Bald. in eod. §. Si rem,
in quantum exemplificat cauſam ne
ceſſariam in coactione ſuperiorum,
vel in timore coactionis eiuſdẽ. Quæ
exempla non videntur procedere:
quia cùm eiuſmodi coactio ſit, vel prę
ſumatur eſſe, vel ſperetur futura eſſe
iuridica, vt in l.Cõtinet, §.1.ff. Quod
metus cau. quam Bal. allegat in l. Sub
prætextu, C. de Hæred. actio. & not.
gloſ. & Doctores ſignanter Alexan.
in l. Cùm aliquis, C. de Iure delib. &
Barto.in l.Qui in aliena, §. fin.ꝟ.de Ac
quiren.hære. in terminis fortioribus
meritò cenſeri debet neceſſitas cuiuſ
dam obligationis legalis, & non meti
culoſa coactio. Poſſet tamen quod
Bald. inquit verificari in coactione ty
ranni vel intruſi, iuxta ea quæ tradun
tur per eundem Bald. Alberi. & Sali-
cet.in l.Decernimus, C. de Sacroſan.
Ecclę.& Barto.in tracta.de Tyrã. Sed
iſta non eſt bona excuſatio, quia non
loquitur hoc caſu. Cogita in hoc, q a
non reperio iſtud tactum neque pun
ctuatum contra Bal.

30 Tertiò nota, † quòd in dubio non
videtur teſtator voluiſſe legatum du
plicare: & ſic neq; grauare hæredem
duplici præſtatione, ſecundùm Bald.
& Doctores. Ad quod etiam eſt text.
in l.Titia cum teſtamento, §. Qui in
vita, ꝟ.eod.titu. quod eſt verum: etiam
ſi ex parte legatarij daretur vel con-
curreret cõiunctio ſanguinis vnà cũ
cauſa pietatis, putà dotis, vel alia, vt
ibi probatur, & in l. Huiuſmodi, §.
Cùm pater, vbi notat Iaſ. ſuprà titu. 1.
Ratio eſt in promptu. Nam cùm le-
gatarius prætendat merum lucrum,
& hæres propter aditionem hære-
ditatis poſſet incurrere damnum, vt
in l

in l.Si hæreditatem,ff.Mandati,nimi-
rum ſi lex habuit conſideratioñe ne
in dubio faueret legatario contra hæ
31 redem:& quia ex iuris regula † hæres
in vno grauatus in alijs eſt releuãdus.
l.Eum qui,in prin.cum ſimi.ff.de Iure
iuran. igitur,&c. Nam & videmus,ꝙ
etiam ſi legatum de ſe ſit fauorabile,
& conſequenter ampliabile:tamẽre-
ſtringitur fauore hæredis, vt minus q̃
fieri poſſit hæres grauetur.l.Idem Iu-
lianus,§.Scio, cum ſimilibus,ſ̃. titu.1.
Alias ponitur illa lex ꝑ. §. legis Apud
Iulianum,quæ illam præcedit.

32 Quartò not. † ꝙ præſumitur du-
ratio voluntatis in diſponente ſuper
aliquo actu:& ſic in dubio non præſu
mitur voluntatis mutatio: niſi per al-
legantem ipſam mutationẽ illa pro-
baretur. Ad quod poſt gloſ.addit Bal.
tex.in l.Cùm tacitum, quæ eſt tertia
in ordine,ff.de Proba. & l. Quinqua-
ginta,eiuſdem tit. per quã dicit Bart.
in l.2.col.6.n.16.C.Quæ ſit longa cõ-
33 ſue. ꝙ † conſenſus dicitur cauſa conti
nua.Facit l.In confirmãdo,ſ̃. de Con
firma.tut.quã etiam Bal. hic adducit.
Ex qua vltra hoc etiã probatur, quòd
quando ſubeſt cauſa ob quã voluntas
veriſimiliter debeat præſumi digna
reuocatione,tunc non pręſumitur cõ
tinuata,neq; durare: quæ eſt optima
declaratio & limitatio ad prædictã re-
gulam & allegationem cõem de hoc
tex.& de alijs iuribus.j. allegandis in
huius notab.comprobationem. Quã
limitationẽ inferiùs ſublimitabo: &
eam tenet etiã Bal.hic allegans l. Si fi
liæ,j.tit.primo,in argu: in limitatione
cuiuſdam deciſionis Old.quã Bar. ſe-
quitur. Ad quod eſt etiã bonus tex. in
l.Si cũ Cornelius,& in l.Cùm quis, in
prin.ff.de Solu.vbi ſecundum Bar. &
Doctores probatur,quòd è veſtigio ꝙ
ſubeſt iuſta cauſa reuocandi manda-
tum,illud cenſetur reuocatum. Præ-
terea ex dicta l.In confirmando, pro-
batur ſecundũ Bal.ibi, ꝙ faciliùs præ-
ſumitur durare voluntas de proximò,
q̃ de longinquo:quanuis etiã de lon-
ginquo pręſumatur durare:niſi ſubſit
cauſa de nouo in contrarium,vt præ-
dixi.quod apertè probatur ex l.Sanci-
mus,C.de Teſta.vbi eſt caſus ſingula-
ris in ipſius deciſione: de cuiꝰ intelle-
ctu.j.tãgetur.Et infert Bal.hîc, ex hoc
34 tex. apparere ꝙ † præſumitur ſemper
voluntas eſſe vniformis: niſi cõtrariũ
ꝓbetur, hoc eſt, niſi mutata vel reuo-
cata oſtendatur.Ad idem vltra glo. &
Bal.videtur tex.not.in l.Nunquam,§.
Si vi,in ver.[*Seruum*],ff.de Vſucap.vbi di
cit Bart. per eum probari deciſionem
Theologorũ,de qua etiam tãgit Pau.
de Caſt.in l.Si is qui animo, ff. de Ac- Deciſio Theologorum
qui.poſſ.Sed quia non bene probatur
ibi ex quo per animum dñi ſuppletur
voluntas,& animus ſerui in furore cõ
ſtituti:ideò vi.tex.in c.Maiores,in ver
bo,[*Dormientes*] de Bapti.vbi gl.fuit me
mor huius tex.Et certè deciſio Theo-
logorũ prædicta eſt rigida, quinimo
terribilis.Et vi.tex.in c.Licet, de Pro-
cura.in 6.quem cõmendat Vincẽ. de
Hercu.de Peru. in l.1.§.1.col.4. ff. de
Ver.obl.ad quem etiam vide Bald.in
l.Deberi,C.de Fideico.lib.& ad prædi
ctum not.quod in prin.ex hoc tex.de
ſumpſi,vi.tex.cũ gl.in l.Cũ hic ſtatus,
in prin.ff.de Dona.inter vi.& vxor.in
ver.[*Ait oratio.*]vbi Bar.not.quòd in ea
dem voluntate pręſumitur quis dura
re vel eſſe vſq; ad mortem: niſi appa-
reat eum diſpoſuiſſe contrarium an-
tè mortem.Et vi.remiſsiones Alex.ibi
dem in addi.& vi.l. Lucius, la vltima,
§.Lucius,j.iſto tit.

Hinc colligitur ratio not. ad præ-
dictam l. Singu.Sancimus, in primo
35 dicto vbi dicitur, quòd etiam † ſi te-
ſtamentum fuerit confectum per te-
ſtatorem à decennio citra ante mor-
tem

tem ipſius: ſi teſtator illud non reuocet: tale teſtamentum mortis tempore remaner firmũ & validum: non obſtante temporis longinquitate. Et iuxta id quod in limitatione iſtius quarti notabilis prædictum eſt, debet cõſiderari, ꝙ illud non procederet quoad præſumptam reuocationem inſtitutionis hæredis elicitam ex verbis teſtamenti: ad quam reuocationem nõ ſufficit ſola teſtatoris pœnitentia, etiam expreſſa: niſi ſigillatim reuocetur in teſtamento, & vlterius inſtituatur alius hæres, vel teſtator declaret ſe velle ab inteſtato decedere, vt in §. Ex eo autẽ ſolo. Inſti. Quibus mod. teſta. infir. iūcta declaratione Bart. in. l. Si iure. in ver. Quero præceſsit. ꝟ. ti. 1. ꝺ Le. 3. vbi allegat illũ text. & facit quod idẽ Bar. notat in l. 1. §. 1. ad fi. eo. ti. & probatur etiam ex eadem l. Sancimus. 2. dicto. Sed quoad mutationem volũtatis reſpectu legatorum & aliarum diſpoſitionũ particularium ſufficeret ſuperuenire præſumptiuè iuſtam cauſam reuocationis. l. 3. ad fi. cum l. ſequẽ. ꝟ. de Adimen. lega. Item reſpectu reuocationis tutellæ, vt in prædicta l. In cõfirmando, de Cõfirma. tu. Si verò poſt reuocationem inſtitutionis vel teſtamẽti ſimplicem laberetur decenniũ: ſolà talis reuocatio ſine alia inſtitutione hæredis aut alia declaratione ſufficeret, vt in eadem l. Sancimus, in prædicto. 2. ipſius dicto: quod nõ eſt alibi ſecundùm Docto. ibi. Et illud quod Bar. dicit in d. l. Si iure, in eodem ver. Quæro præceſsit, approbat & fulcit Alexã. in l. Si ita ſit ſcriptum, §. Regula. ꝟ. de Libe. & poſthu. Et ad ſupradicta vide quod nota. dicit Bald. hic de amicitia & inimicitia: quod etiã ſequitur Paul. de Caſt. licèt eum non referat. Et vide quod Decius tenet limitans prædicta conſi. 163. col. pen. poſt prin. vbi in effectu vult, quòd licet quis non præſumatur repentè voluntatem mutare. l. Non ad ea. ꝟ. de Condi. & de. & in

36 dicto. c. Maiores, & idò ſuſpectus † eſt teſtis qui deponit de ſubita voluntatis mutatione: quia in teſtibus attenditur id quod eſt veriſimile. ca. Quia veriſimile, vbi not. Abb. cum ſi. de Præſumptio. Tamen hoc ceſſaret, ſi deponeret de repentina voluntatis mulieris mutatione per text. in cap. Forus, de Verbo. ſignifica. Quod dicit eſſe not. & fortè alibi non eſſe lectũ And. Tiraquell. in opere ll. connub. char. 104. 2. pagi. ad ſi. Et vide quod in ſimili notat Bar. in l. Gaio, in prin. ꝟ. de Ali. & ciba. lega. cuius deciſionis verificatio pendet ex his quæ. ſ. fuerunt deducta.

In gloſ. Commodis, not. ex hac gl. iuncto tex. ſecundùm Bart. & Docto.

37 quòd etſi aliàs † fructus & cõmoditates perceptæ ex rebus legatis viuente teſtatore, non cedãt commodo legatarij. l. Cùm pater, §. à filia, ꝟ. eo. Si tamẽ teſtator expreſſit, ſe legare rem cum ſuis commodis: tunc omnia proficiẽt legatario, etiam percepta ante mortẽ teſtatoris: poſt teſtamentum tamen confectum, reperio etiam Bal. in ſimili, quem nemo hìc adducit in l. vlti. ad ſi. C. de Vſu & fructu lega. dicẽtem, ꝙ quñ teſtator legat rem, & eam ſoluit, & tradit in vita ipſi legatario: eo caſu oẽs fruct⁹ percepti à die ſolutionis vel traditionis pertinent ad legatarium per l. Fdeicõmiſſa, §. Si habenti, ꝟ. titu. 1. de Legat. 3. Et cum Bal. tranſit Cor. ſimpliciter ibi poſt princi. Et videtur eſſe vera & notanda deciſio ad huius l. declarationem primo reſponſo: quãuis rationem eiuſdem Bal. ſuprà non tenuerim: in quantũ tãgit de donatione cauſa mortis. Sed tenẽdo qđ ſuprà tenui: videlicet, ꝙ talis traditio operetur indiſtinctè transfuſionẽ in donationem inter viuos irreuocabilem, multò à fortiori eſt vera deciſio Bal. Not. ad huius l. declarationem.

Et ſi

Et ſi obijciatur, quod ſecundũ prædictam deciſionem Bal. non deſeruit de aliquo id quod not. Doct. ex tex. & glo. hic: imò faciat in oppoſitũ. Ad hoc eſt dicendũ, quòd gloſ. iſta eſt intelligẽda in caſu huius tex. ſcilicet vbi fuit factum legatũ de re vel æſtimatione ipſi⁹ alternatiuè: quo caſu oportuit teſtatorem exprimere de cõmodis, ad hoc vt in legato venirent fructꝰ & cõmoda in vita ipſius percepta: quia non erat legatũ præciſum: neq; ſoluta fuit ipſa res legata: ſed æſtimatio ipſius. Præterea, verba illa, [*Cum ſuis commodis*,] in hoc tex. poſita, ſunt narratiua facti: quia ſic de facto accidit. Sed quando res aliqua legaret̃ præciſè, nõ ſub alternatione, & ſoluta fuiſſet in vita teſtatoris, vt in primo reſponſo huius l. non eſſet neceſſe apponere in legato illa verba, [*Cum ſuis commodis*] per dictam deciſionem Bal. memorabilem & ſingu. cuius cæteri Doct. non faciunt ibi mẽtionem excepto Cor. vt dixi. Et ſic videntur cũ eo tacitè trãſire. Et quãuis iſtud videatur cõtra intentionem Doct. hic ſuper gloſ. tamẽ fortè ipſi loquuntur magis generaliter: ſcilicet, etiam in caſu vbi res fuiſſet præciſè legata, & teſtator nõdum ſoluiſſet eam, vt patet ex exemplo poſito per Pau. de Caſtr. Quo etiam caſu eſt verũ dicere, ꝙ requiritur teſtatorem expreſsè cauere de cõmodis. Et ſic glo. loquitur, vt dixi, in ſecundo caſu iſtius tex. & Doct. extendunt etiam ad caſum proximè relatum: quãdo res præciſè legata nondum fuiſſet ſoluta in vita teſtatoris: & legatarius poſt ipſius mortem poſceret commoda percepta in vita teſtatoris: quia nõ poſſet, niſi teſtator eam ſibi legaſſet cum ſuis commodis.

Quomodo debeat intelligi hæc glo.

In glo. voluiſſe. Cum hac glo. trãſit Bart. eam declarans vt per ipſum: quæ tamen opinio non placet Ioan. de Imo. neq; Pau. de Caſt. qui loquitur clariùs. Dic vt per eum, cuius opinio & declaratio bene ꝓbatur ex dicto. §. A filia. Quod etiam vult Bart. per illum text. in l. Fideicommiſſa, §. Si tem, infrà titu. 1. & debet ſubintelligi per id quod ſingulariter dicit Rapha. hic.

Quoad glo. ſequentem in verb. Reliqui, dic, vt per Bart. & Doct. & tetigi ſ. in textualibus.

Quoad quæſtionem per Bart. poſt Docto. antiquos motam, & per alios Docto. poſt Barto. diſcuſſam, deciſio
38 Bar. eſt hæc. Quòd † ſi pater filiæ legauit ducenta: pro ea maritanda vel pro ſua dote, & in vita ſua patermet eam maritauerit, datis ſibi ſolis centum, poterit filia petere alia cẽtũ reſidua per tex. hic ſecundo reſponſo. Quia ſecũdũ Old. per eum adductum legatum factũ certa quantitate taxata non minuitur per adiectionem cauſæ, vt in l. Creditor, §. Si inter, ff. Mandati, & in l. Lucius, ſ. de Alimen. & ciba. lega. ad quam theoricam generalem Oldra. vide alia iura allegata per Bal. hic, qui per dictam l. Lucius, tenet idem, quod Alberic. tenuit in l. Cùm oportet, §. Non autem, C. de Bon. quæ liber. per dictum, §. Si inter, vt retuli, ſ. eod. in l. Si quis Titio, vet. Simile videmus. Sic ergo quando per patrem legantur ducenta ipſi filiæ pro ea maritanda: & ipſemet tradit eam nuptui cũ ſolis centum: licèt cauſa legati ſit finita: non tamen nocet ipſi legato: poſtquam fuit factum expreſſa & taxata certa quantitate, vt eſt iam dictum. Sin autem (inquit Barto.) legatum eſt factum appoſita illa cauſa nomine dotis vel pro dote: & tunc ſecundum eum res non eſt ita dubia: quia filia maritata indubitatè cauſa legati nõ eſt finita: cùm dos poſſit etiam conſtante matrimonio augeri, &c.

ri,&c.& in his verbis(prout cõiectura aſſequor)non videtur Bart. facere differentiam, an legato certæ quantitatis per patrem filiæ facto adijciatur cauſa ad eam maritãdam aut pro ea maritanda, vel adijciatur cauſa ꝓ dote,vel nomine dotis. Sed intentio ipſius fuit dicere,ꝙ quando per patrẽ filię legatur certa quantitas ad eã maritandam:& in vita eam maritauit cũ minore quantitate:licèt ſit dubium, an reſiduũ poſſit petere, eò quia cauſa videtur finita: quia tamen fuit certa quãtitas expreſſa ſeu taxata,expreſſio cauſæ nõ coarctat legatũ.Sed quãdo legãtur. cc. nomine dotis vel pro dote,tunc non vrget tantũ dubium. Nam etiam iſto caſu debebit̃ legatũ, eò quia non cenſetur, vel non debet cẽſeri limitatum per dotationem in vita factam cum minori quantitate: cùm adhuc duret cauſa dotis:ſcilicet augendæ conſtante matrimonio. Et iſta videtur vera & propria intentio concluſionis Bart. & ſic patet apertiſſimè,ꝙ dum Bart. in primo mẽbro dicit,q̃ ea maritata eſt finita cauſa, debuerat dicere excluſiuè: licèt ea maritata ſit finita cauſa. Nõ enim ratio, quam ſonat litera Bar.(quę revera eſt deprauata)eſt fundamentalis, quoad id quod ipſe dicit. Imò de directo refragatur,vt patet ex membro ſtatim ſequẽte.ſ.citato.Et ita(vt prędixi velle Bar.)eſt de intentione Alex.in dict. l.Huiuſmodi,in eod.§. Cùm pater. 3. col.in ver.Si verò minus, iuncto ver. Sed iuxta hoc,poſt Io.de Imo.ibi col. 1.vbi ponit vtrunq; caſum:videlicet, quando cauſa fuit adiecta legato certæ quantitatis pro filia maritanda:itẽ cauſa pro dote.Et in vtroq; tenet idẽ iuris eſſe:ſcilicet, ꝙ debeatur ipſius legati reſiduũ:quãuis ſecundũ Alex.ibi Bal.Sa.& Pau.in d.l.Filia legatorũ,intellexerint Bar.hìc,ꝙ tenuerit cũ Dy. vbi quãtitas dotis nomine vel pro dote expreſſa fuiſſet.Sed revera, vt Alexan.ibi dicit,Bar.hìc tenet cũ Old. etiam iſto caſu q̃uis dicit iſtum caſum eſſe minus dubium, vt prædixi. Et in hoc ſtat differentia inter hòs duos caſus, quòd vnus habet minus dubij q̃ alius.Et ita eſt tenendum,cùm iſta ſit opinio cõmunis:quãuis Pau.de Caſt. hìc & perperã referat Bar.ponere differentiã inter vnum caſum & alium: qui tamen revera non ponit differẽtiã ſubſtantialẽ, ſed duntaxat quoad maius & minus dubiũ, vt prædixi. Et ea quæ differunt ſecundũ plus & minus nõ differũt ĩ ſubſtantia, vel eſſentialiter.l.fi.ĵ.de Fundo inſtru. Et licèt idẽ Pau. teneat indiſtinctè opinionẽ Dy.nõ eſt curandum:quia ipſius fundamẽtis reſpõderi & ſatisfieri põt ex remiſſionib⁹ traditis per Alex.in d.§. Cùm pater, loco.ſ.citato.Et ex prædictis etiã apparet,quantũ abs re propoſita extrauaget̃ Iaſ.in d.§.Cùm pater, col.pe.vnà cũ vlt.in recitatione dictorũ Barto.hìc:necnõ in reſolutione in quantũ tenet contra Bar. Conſimiliter in allegatione dictorũ,Bar. hìc nõ mediocriter hallucinatur: & toto (vt aiũt) cœlo errat Corneus(vt ex collatione lecturę Bar. cũ lectura illius patere poteſt cuiuis: etiam per tranſenam(vt aiunt) inſpicienti, in d.l. Filia legatorum,referendo prędictã differentiã vt Bart.quã tñ ipſe nõ facit inter cauſam dotis adiectã legato, & inter cauſam illã ꝓ filia maritãda.Iſta tñ differentia,quã Docto.referũt,poſſet vno caſu procedere, de quo tradit & dubitat Cor.ibidẽ poſt Pau.de Caſtr. ab eo relatũ, qui quidẽ Pau.in mea lectu.hoc nõ dicit. Reſolutio ſit, ꝙ opi. Bar.& Old.eſt habẽda ꝓ vna & eadẽ, necnõ tenenda pro cõmuni & vera: quã vt cõem ſequunt̃ oẽs Doct. ĩ prędi.locis exceptis Io.de Imo.in d.§. cũ pater,

Error Cor. Reſolutio.

pater, & Paul. de Caſtr. hîc. Et eam ſequitur Decius conſi. 81. incip. In caſu propoſito, col. fi. quē vide, caſum iſtū, & alium not. extendentem: & demū reſtringentem eundem caſum.

5. Reſtat nunc ſatisfacere ſolummodo l. Libertis quos, in prin. ꝟ. de Alimē. & ciba. lega. per quam Paul. de Caſtr. hîc, & Ioan. de Imo. in ſæpe allegato. §. cùm pater, indiſtinctè concludunt cum opinione Dy. Nam reſpōſio per Bar. hîc adhibita: ſcilicet, quòd in ſecūdo legato contineatur pluſquā in primo, non videtur procedere: quia imò ibi in ſecundo legato continetur minus q̄ in primo: quū attento calculo Ioan. de Imo. hîc, & in prædict. §. cùm pater, in primo legato fuerint centū & viginti: in ſecundo centum & quatuor: intelligendo verbū, dena, ibi poſitū, prout ipſe intelligit pro viginti. Sed re vera, dena, ſignificat ſingula decem quolibet anno repetito: Hiſpanè dicitur [*de diez en diez*,] vt in l. Vbi fideiuſſor, ff. de Fideiuſſ. & glo. in l. Qui textrini. C. de Murilegu. li. 11. & not. Nebriſ. in obſeruationibus breuib⁹ quas ad ius ciuile fecit in ver. Deni, in intel. l. Si quis teſtamento, ꝟ. titu. 1. vbi gloſ. non rectè ſenſit. Secundum quam veriorem computationē & declarationem in ſecūdo legato (vt eſt dictum) nonaginta quatuor: q̄a, vt dixi, dictio, denos in ſecundo legato poſita nō ſignificat decem duplicata, & ſic viginti, ſed decem ſimplicia: repetita tamē, & ſic ſecundum vtrunque ſenſum ꝓbatur ibi quod Imo. dicit contra Bar. quòd in ſecundo legato fuit minus quàm in primo: & per conſequens reſponſio ipſius Barto. non placet vllatenus. Et aliter ad illum text. reſpondet idem Barto. in l. cùm centum, ꝟ. de Adimen. lega. videlicet, quòd ideo ſtatur ſecundo legato, & cenſetur receſſum à primo: quia ſecūdum legatum fuit factum ob vnam & eandem cauſam cum primo: & ſic primum cēſetur obolitum & antiquatum, & nō intelligitur facta per teſtatorē duplicatio. Et iſte eſt bonus intellectus declaratus per rationem Bald. hîc, quæ eſt: quòd ſecunda voluntas vltima erat diuerſa forma diſponēdi à prima: & ſic erant duæ formæ diſponēdi vel, duæ diſpoſitiones diſtinctæ & ſeparatæ. Sed in caſu hui⁹ quæſtionis Bar. nō erat niſi vnica diſpoſitio. ſ. legati, ad cuius executionem teſtator proceſſerat pro parte: & ſic non intelligitur reuocata. Et ſi fortè dicatur, quòd etiam in caſu iſtius quęſtionis eſt duplex diſpoſitio: vna legati, alia dotationis in vita factæ: reſponderi poteſt; quòd in prædicta l. Libertis quos, in princip. licèt fuerunt duæ diuerſæ voluntates: fuerunt tamē vniformes in origine & in genere, vt pote ambæ vltimæ: quarū peculiaris & genuina natura eſt, vltimam reuocare primam iuribus notiſſimis. Sed in hac quæſtione, ſecunda diſpoſitio dotationis fuit inter viuos: & ſic difformis in origine à priore diſpoſitione legati. Et ꝑpterea non pōt cēſeri perimere illā: quū fiat ad implemētū & executionē talis diſpoſitiōis legati: & cōſequēter ad ipſius cōfirmationē: ergo nō pōt operari effectū extinctiuū, vt inquit Bal. in ea. l. Filia legatorū. Nā ſi nō veniret ad implēdū, ſed ad reuocandū: etiā ſi eſſet difformis bene poſſet colligi volūtas reuocatoria, vt d. §. Si rē. Et ſi iterū dicat, ꝓut & Imo. dicit in eod. §. cū pater, ꝗ in d. l. Libertis quos, in prin. implet legatū alimentorū factū in teſtamēto per ſecūdū in codicillis factū ex eadē cauſa, quę ſubeſt, aliâs ſubſtitit in. 1. & tñ per ſecundū fuit receſſum à primo: & ſic contra Bal. Ad hoc reſpōdet, quòd imò nō eſt propriè implementū: ſed noua diſpoſitio contraria, quæ in vita teſta-

Anto. Nebr.

teſtatoris non eſt ſortita effectũ: neque in ea fuit proceſſum ad traditionem: imò prædicta ſecunda diſpoſitio poterat reuocari vſq; ad mortem. Sic ergo nullo modo poteſt dici, q̀ veniat ad implendam: ſed potiùs ad tollẽdam primam. Et hoc eſt verum, quicquid Ioan. de Imo. dicat. Et poſtquam ad rem iſtam ſic reſponderam, reperij Rapha. hîc dicere verba, quæ refert Corn. in alio propoſito, in dict. l. Filia legatorum, ad fi. ſæpius allegata, vbi formaliter inquit, Et eſt ratio: quia vltima ſcriptura nõ poteſt videri interueniſſe ad implementum primæ: quia vtraque voluntas cõfertur in idem tempus: ſcilicet, poſt mortẽ legantis. Qua de re in dubio videtur duplicaſſe ſummam, quod non contingit vbi dedit inter viuos. Hæc Rapha. referente eum Corneo: licèt in lectura mea Rapha. non vtatur verbis ita claris & longis. Et quanquam loquatur in propoſito l. Quinquaginta, ff. de Proba. nihilominus tamen in propoſito noſtro ſatis videntur prędicta verba pręſupponere quod dixi, cõtra Ioan. de Imol. ad illum effectum, quòd ſecunda voluntas vltima & ſimplex in caſu dict. l. Libertis, in princip. non videatur ſuperuenire ad conſumationem & implementum primæ. Quę omnia ſunt mandanda cordi in materia: quia non ſic reſoluuntur, neque (vt aliàs dicitur) ad viuum reſecãtur per Docto. Modet. in prædictis locis. Et hanc communem concluſionem (vt ad ipſam redeã) limita, vt per Corn. ibi poſt Ang. niſi pater dotaſſet filiã in minori quãtitate, q̃ ſibi ꝑ dote legaſſet, ꝑpter ipſius patris inopiam. Tunc enĩ volunt iſti Doct. q̀ filia nõ poteſt petere reſiduum legati. Sed ego non proſpicio, ſi teſtator deceſsit, ſoluendo ipſum legatum integrum, cur non poſsit filia illud reſiduum petere: & iſtud fortè ſenſit Ange. de Perigl. hîc, in ver. Idem ſi diminutum eſſet patrimoniũ, &c. Cogita, quia imò maior ratio verſat, quòd hoc caſu petat reſiduum: quàm quando ſoluit ſine inopia, vel abſque diminutione patrimonij, quod tempore cõfectionis teſtamenti habebat, & poſt mortem reperitur diminutum.

Verba formalia Rapha. hîc.

Nota ſummè.

Limitatio cõcluſionis.

Limitatur ſecũdò hæc communis opinio: niſi appareant indicia mutatæ voluntatis, vt quia teſtator poſt factum legatũ liberos ſuſcepiſſet: quibus ſuſceptis ſoluiſſet partem legati. Eo enim caſu filia non poſſet petere reſiduum legati, ſecundum Bald. hîc quem idem Ange. de Perigl. ſequitur in ver. Sed ſi certam quãtitatem, &c. & etiam Ioã. de Imo. quanuis teneat indiſtinctè contra Bart. in eo quod. ſ. retuli Bart. dicere: & vide quod in iſto propoſito Bar. met dicit, quem ibi ſequitur Alexã. in dicto. §. Si Titio, el ſecundo, poſt princip. in l. Huiuſmodi, ſ. alleg. Et quia Ange. de Perigl. hîc in iſto artic. ponit longam diſtinctionẽ, per quam poteſt quis faciliter inſtrui in materia: ideo remitto ad ipſum notab. loquentem: quãuis ipſe etiam fallatur in recitando opinionem Barto. & in prædictam opinionem Old. hîc, cum quo. ſ. oſtendimus Barto. concordare. Inclinat etiam indiſtinctè Albet. hîc.

Limitatio. 2.

Vltimatè ad iſtius legis intelligentiam & declarationẽ addendum eſt, quòd ideo tex. iſte in fine primi reſpõſi iniungit onus probandi legatario: & in ſecundo reſponſo iniungit hæredi: quia in primo reſponſo pręſumptio ſtat in fauorem hæredis, quæ eſt illa, quam. ſ. dixi: videlicet, quòd in dubio teſtator non videtur ipſum hęredem grauaſſe, vel voluiſſe grauare præſtatione duplici. Sed in ſecundo reſponſo præſumptio iuris ſtat in fauorem

uorẽ legatarij, quæ eſt: quod in dubio teſtator nõ uidet à prima volũtate receſſiſſe, vel eam mutaſſe: ea propter hæres qui legatum vel eius partem eo prætextu recuſat ſoluere, tenetur probare mutationẽ volũtatis. Et hæc ſufficiant in hac l.

¶ *Summarium.*

1 *Fundus & uſuſfructus eiuſdẽ differũt inuicẽ, ut totũ & pars legalis ſiue integralis, quod aptè hic demõſtratur, & declaratur inferius, num. 4.*

2 *Ratio dubitationis Pau. de Ca. Raph. Cu. et Ange. de Perigl. ad primũ huius l. reſpõſum probabilior ea quam Bar. & Bal. in eorum ſummis tradunt. Deinde ſubnectitur apta ratio deciſiua.*

3 *Inter diuerſas eaſdemq́; diſpares quantitates interesse aff ctionale cadere ullo modo nequit: ea propter non est habendum in conſideratione.*

4 *Declaratur apprime, quod ſuprà nu. 1. dictũ fuit in caſu iſtius legis, uſumfructũ partem fundi eſſe legalem ſiue integralem. Ibiq́; non inelegãter neq; inſcitè agit de ſenſu interno primi reſpõſi iſtius legis.*

5 *Diſcutitur hic uerus intel. l. Titio uſuſfructus, infrà de Vſufru. lega. de quo ſæpe apud legum commẽtarios non abs re dubitatur.*

6 *Non reperitur iure cautũ, imò neq; ſenſu poteſt percipi, affectionẽ probabilem: imò neq; ullã cadere in iure uſusfructus, prout neq; in alijs iuribus incorporalibus.*

7 *Eligendi facultas heredi competens in legato alternatiuo, tranſit etiam in ſucceſſorem particularẽ, putà emptorem uel donatarium. Quæ eſt cõmunis Doctorũ ſententia, & ſequẽda: licèt ex l. per eos de lega. 3. §. Si quãdo, §. Heres ſuprà titu. 1. minimè id deducatur: debet tamen declarari, ut hic: quia imò iſta nõ eſt propria electio.*

8 *Declaratio reſtrictiua ad cõmunem cõcluſionem glo. & Doctor. hic quæ habent quod in dubio, quãdo lega. eſt alternatiuè relictum, electio eſt legatarij: ex qua deſumitur notabilis cautela pro herede nolente declinare iſtius l. deciſionẽ: & præripere legatario facultatem eligendi in legato alternatiuo.*

9 *Nihil intereſt quo ad iuris effectum præ maximè in materia iſta legatorum et fideicõmiſſorum particularium an diſponentis uerba proferantur in prima uel in tertia perſona.*

10 *In conceſſione principis gratioſa & alternatiua, de pluribus officijs uel dignitatibus electio eſt conceßionarij.*

11 *Vltimò agitur de huius deciſionis utilitate & effectu. Qua in re eſt aduertendum ſolerter, utpotè ad huius l. intelligentiam ſat ſuperq́; importante.*

L. *Lutio.*

LVtio Titio fundũ Seianum, vel vſumfructũ fundi Seiani lego. Poteſt legatarius vel fundũ vendicare, vel vſum fructum. Quod facere non poteſt is, cui tñ fund' legatus eſt.

Iſta lex habet difficilia contraria: & ſummatur vt per Bart. & Docto. hic. In legato alternatiuo electio eſt legatarij: & ſic creditoris. Vel aptiꝰ & propiùs ad tex. ſummari poteſt aliter. In alternatiua compreheñſiua totius, vel partis eiuſdẽ totius cadit electio.

Et præmittendum eſt ad euidentiã, † quod fundus & eiuſdẽ fundi vſusfructus differunt, vt totum & pars. Nam vſusfructus eſt pars fundi legalis, i. integralis: quia ex vſufructu & proprietate cõſtituitur vnum totum, ſ. plenũ dominiũ, quod eſt fundus legaliter, ſeu iuridicè ſumptus. gloſ. eſt ordinaria in l. Rectè dicimus, glo. 2. ad fin. ff. de Verbo. ſignifica. Quam, vt meliorem iuris Barto. notat in l. Meuius, §. Fundo, col. fin. ʒ. iſto titu. Sicut enim domus conſtituitur ex ſolo ſeu fundamento: item ex parietibus, nec nõ ex tecto ipſius domus opertorio, tanquam ex partibus ſuis integralibus, vt in l. Solum, ff. de Reivendi. in prin. vbi glo. Ita fundus iuridicè ſeu legaliter ſumptus, qui conſtat ex proprietate nuda & vſufructu, dicitur totum: & vſusfructus dicitur pars ipſius iuridica ſeu legalis, id eſt integralis: non autẽ ſubiectiua vel prædicamentalis ſecundũ Bar. in l. Qui vſumfructũ, ff.

R de Verbo,

de Verb.obli. vbi clarius iſtud tradit Io.de Imo.& Soci.col.1. Et ita eſt intelligēda gl.quam ibi approbat Bart. in l.4.glo.mag.in fi.ff.de Vſufru.Secūdum quæ text. hic in primo reſpon. vult dicere, quòd ſi alicui legetur totū,& rurſus ab eodē teſtante legetur pars eiuſdem totius alternatiuè, vt lego fundum, vel partē ipſius, quòd debeat eſſe legatarij electio, vtrū eorū malit eligere: videlicet fundum, an eiuſdem fundi partem. Sicq; text.iſte decidit propriè, quòd in alternatiua comprehenſiua totius, vel partis eiuſdem totius, cadit electio.

Declaratio text.

2 † Et in hoc videtur principaliter cōſiſtere huius l. dubitatio ſecundū Rapha.Pau.& Ange.de Peri. Nō autē in eo quod Bar.& Bal. decidunt generaliter in ſummarijs: dum aiunt, ꝙ in legato alternatiuo electio eſt legatarij. Sed imò dubium ſtat ſecundū iſtum intellectum Rapha.& Pau.de Caſ.& Ang.in eo, qđ dixi. Et ratio dubitationis potuit eſſe: quia vbi in vna parte alternatiuè eſt minus q̃ in alia, illud quod eſt minus ſolum videtur eſſe legatum. l.Si ita relictum, §.fi.ʒ. eo. Sed ibi fuerunt verba ad hæredem relata: & ſic cū lex fingat hæredē fuiſſe electurū id qđ eſt minus: ideo deciditur ibi, ꝙ id qđ eſt min⁹, præciſè debetur, ſecūdū Ang.de Peri.hic,& Bar.in eo. §.vlti.poſt gl.expreſſam hic. Quia diſiunctiua cadit ibi inter duas quātitates, maiorē videlicet & minorē. Ratio ergo decidēdi eſt: quia hîc quodāmodo erat electio inter ſpecies alternatiuè legatas: & legatarij poſſet fortè intereſſe, vnam vel alterā eligere, ideſt totum fundum, vel eius vſumfructū tantùm, ob ea quæ infrà dicentur.

Dubitationis ratio.

Deciſionis ratio.

3 † Quod intereſſe affectionale de præſenti nullatenus eſt conſiderabile in diuerſis quātitatibus, quādo vna eſſet maior altera: cùm in eis affectio non cadat, vt in l.Numis, ff. de In litē iuran. ſecundū Ange.& Pau.de Caſt. Sed cauendum eſt, ꝙ in quātum Ange. præſupponit: itē quatenus inquit expreſſè Pau. ꝙ in caſu iſtius text. vbi legatur fundus vel eius vſusfruct⁹ talis vſusfructus ſit pars fundi, nō videntur rectè loqui: quia imò eo caſu vſusfruct⁹ nō ſolū nō eſt pars fundi, ſed eſt quid oppoſitū ipſi dominio directo: & ab eo quid diſtinctū & ſeparatū, cū ſit ſeruit⁹ de per ſe, ideſt ius formale ſeparatū & diſtinctū ab ipſo dominio directo, ſecundùm Bart. in d.l. Qui vſumfructum,& eūdem Rapha. in l.Planè.1.§.pe.& ibi not. Iaſ. primo no.ſuprà tit.primo.

Aduertētia.

4 † Nā quod in prin. iſtius l. dixim⁹, ꝙ vſusfructus eſt pars fundi integralis vel legalis, debet intelligi de vſufructu cauſali, ideſt cū proprietate cōiūcto & vnito: nō autē de formali, id eſt à proprietate abſtracto & ſeparato. Sed ad hoc eſt dicendum, ꝙ in hac l.tractatur de toto vel parte ipſius, largè & impropriè ſumendo partem, vt tenēt Rapha.& Iaſ.in eo.§.pe. Quod quidē tolleratur. ſ. ꝙ appelletur pars impropriè, ex eo quòd tempore quo fit legatum, vſusfructus eſt proprietati coniunctus: quamuis poſtea ſperetur diſiungi, ſequuta electione legatarij: & ſic impropriè poteſt dici pars conſiderato futuro euētu. Sed de præſenti. i. ab ipſo principio eſt pars propriè. Et ita pōt ſaluari, quod prædicti Docto. Ange.de Peri.& Pau. de Caſt. dicunt. Propriè tamen in hoc caſu alternatiua cadit inter duo diuerſa & ſeparata: quorum vnum eſt maius, ideſt proprietas plena: & aliud min⁹. ſ. vſuſfructus ſecundùm veram & iuridicā conſiderationem, quā faciunt & declarant Barto. & Docto. in eadem l. Qui vſumfructum. Ad quod facit optimè text. in eod. §. pen in l. Planè,

dum

dum ponendo iſtudmet exemplum dicit quòd ſunt duo legata. Quod etiam vult Bald. hîc dicens, quòd vbi pars eſt alterius formæ & naturæ ab ipſo toto, prout eſt vſusfructus formalis, qui eſt alterius & differentis formæ ab ipſo fundo: tunc cuiuſcunque ſit electio, ſiue hæredis, ſiue legatarij, vtrunque eſt in obligatione, vt in l. Si Titio fundus, ꝟ. de Vſufru. lega. quaſi dicat, quòd cenſetur aliud totum, diſtinctum, licèt minus: & dicit eſſe ſuum nouum dictum. Neque eſt dicendum, prout dicit Ange. de Perig. in dicto. §. penul. poſt princi. quòd ibi & hîc ſunt duo legata, vnum videlicet nudæ proprietatis, quod continetur appellatione fundi, item & vſusfructus formalis: tamen ſi legatarius nollet eligere legatum vſusfructus, & eligeret legatum fundi, impinguaretur (vt eius verbis groſſis & pinguibus vtar) fundi legatum, & haberet vſumfructum cauſalem vnà cum proprietate. Sed tamen, vt dixi, iſta conſideratio nõ placet: quia imò de mente iſtius text. & Docto. hîc & illic eſt, quòd in legato alternatiuo fundi vel vſusfructus ipſius appellatione fundi venit tot⁹ fundus pleno iure: & tex. in d. l. Si Titio fundus, per cum allegata, nihil prorſus facit pro ipſo Ange. quin potiùs probat id quod prædixi. Nam ibi coniunctiua reſoluitur in diſiunctam, aliâs diſiunctiuam: quia ponitur inter incõpaſſibilia ſecundùm Bar. ibi. & Pau. hîc in textualibus. Nam ſi (vt Ange. hîc dicebat) vbi fuit legatus fundus, vel vſusfructus eiuſdem, vna pars alternatiuè intelligeretur de proprietate nuda, ſequeretur, quòd illa lex Si Titio fundus, non reſolueret in alternatiuam legatum coniunctionis. i. relictũ per copulatiuã. ſ. fundi & vſusfructus ipſius. Nulla enim incompaſſibilitas fuiſſet, ſi legaretur nuda proprietas fundi & vſusfructus eiuſdem cũ per hoc cenſeretur totus fundus integraliter legatus. Nam & lex iſta procedit à paritate relatiua terminorum: etiã ſi legatum, de quo hîc, relictũ fuiſſet coniunctim, de fundo & ipſius vſufructu: quia talis coniunctiua reſolueretur in diſiunctiuam per eãdẽ l. Si Titio fundus. Notandum eſt igitur ex hoc tex. cum glo. cõiter approbata (quæ id proprius probat quàm tex. vt ſuprà dixi) ſecundùm intellectũ Bart. & Bal. Quòd in legato alternatiuo in dubio legatarij eſt electio: & ſequuntur communiter ſcribentes.

Commune pronuntiatum ſeu notabile.

17 † Sed in contrarium videtur fortis text in l. Titio vſusfructus, vbi Barto. ponderat in ſummario, ꝟ. de Vſufruct. legat. Nam ibi dicitur quòd ſi Titio vſusfructus, aut (ſi nauis ex Aſia venerit) decem legata fuerint: ante defectum vel exiſtentiam conditionis adiectæ legato de decem, Titius non poteſt petere vſumfructum, ne poteſtas hæredi auferatur dandi vtrũ corũ malit: & ibi dicit Bar. expreſsè illã l. videri velle, quòd in legato alternatiuo electio ſit hæredis. Sed intelligit ipſe eam l. per doctrinam gl. ordi. hîc, quòd ibi verba executiua fuerũt directa ad hæredem. Et quanuis hanc ſolutionem vt diuinatoriã reijciat Ange. de Peri. hîc, tamen bene probatur ex l. illa, dũ dicit, [*Ne poteſtas auferatur hæredi, &c.*] ſic ergo præſupponit ibi litera, quòd illa poteſtas dandi quod eorum vellet, fuerit ſibi, ideſt hæredi cõceſſa per teſtatorem: & ſic quòd in caſu illius l. eſt idem, ac ſi teſtator dixiſſet, Titio fundum aut decem, quod eorum hæres voluerit dare, lego. Nõ enim rectè diceretur ibi, quòd auferretur hæredi facultas eligendi: niſi per teſtatorem fuiſſet ſibi conceſſa: & ſic ſibi iam competijſſet: cùm abla

Agitur hîc de intelle. l. Titio vſusfructus.

 tio ſit

tio ſit priuatio: & præſupponat habi-
tum.l. Decem, cũ ſimi.ff. de Ver.obli.
Et iſta eſſet efficax inductio, intelligẽ
do quòd per teſtatorẽ facultas eligen
di fuiſſet ſibi conceſſa. Sin autem à iu
re cenſeretur ſibi conceſſa, nihil ibi
probaretur in fauorẽ ſolutionis Bart.
imò eſſet diuinatoria. Et revera non
poteſt ad illũ text. congruenter aliaq̃
pręfata ſolutio aſſignari. Nam ſolutio
Rapha. hic, quæ eſt: quòd ibi alterna-
tiua fuit poſita inter res, quæ nõ erant
teſtatoris, vel quæ conſiſtebant in ge
nere vel in quantitate, non placet.
Quia dicere, quòd non eſſent teſtato
tis, eſt dininatio. Item dicere, quòd cõ
ſiſtebant in genere vel quantitate, ni
hil ad rem: quia quod ipſe præſuppo-
nit, quòd in legato generis & quanti-
tatis ſit hęredis electio, nõ eſt indiſtin
ctè verum, vt patet ex legibus per eũ
allega. videlicet, ex l. Legato generali
ter, eo.tit. & l. Si hæres generaliter. In
quarum prima dicitur, quòd tunc eſt
electio hæredis, quando teſtator ſen-
ſit de certo. In altera verò lege dicit,
quòd eſt hæredis electio in caſu, quã-
do eſt cõceſſa per teſtatorem eidẽ hæ
redi electio. Præterea in l. Titio vſuſ-
fructus, prima pars alternatiuę. ſ. vbi
vſusfructus fundi ponitur propriè lo-
quendo, non eſt genus, neq; quanti-
tas. Nec nõ intellectus quẽ ad illã l. aſ-
ſignat Ange. de Peri. nõ placet: in quã
tũ dicit, q loquatur, qñ in vna parte al
ternatiuę eſt minus q̃ in alia: & ſunt
res in quibus poteſt cadere affectio.
Nã iſte intellectus nullaten' ibi qua-
drat. Non enim quadrat ad primum
membrum, imò diuinat: videlicet, q
ibi contineatur minus in legato vſuſ-
fructus, quàm in legato proprietatis:
& è contra. Neq; etiam apparet, q ibi
ſint res in quibus cadat affectio: imò
apparet cõtrariũ in vtraq; parte alter-
natiuę. ſ. loquente de vſufructu & de
decẽ: & ſic de quãtitate. Nam in hac
notiſſimum eſt, affectionẽ nõ cadere
vt in dicta l. Numis, ff. de In lit. iuran.
6 † In primo autem. i. in vſufructu nõ
memini legem dicentem, q in eo poſ
ſit cadere affectio: & meritò: quia cũ
in ſolis ſpeciebus cadat, vt in d. l. Nu-
mis, notant gl. & Docto. nõ poteſt ca
dere in vſufructu, qui æquiparatur ge
neri: quãq̃ nõ vſquequaq; propriè, cũ
ſit quoddã ius mixtũ, cõprehendẽs &
cõtinens generaliter facultatẽ perci-
piendi oẽs fructus, obuẽtiones, & vti-
litates ex ipſa re percipiendas in futu
rũ: ſed ſufficit eſſe ius incorporale, vt
ſit impoſſibile in eo cadere affectio-
nẽ: niſi facta relatione ad rẽ, in qua ha
betur vſusfructus, vt ſi ſint duæ res pa
riformes. i. eiuſdẽ qualitatis, bene põt
cadere affectio in vno vſufructu, ma-
gis q̃ in alio. Sed tũc potiùs dicitur af-
fectio erga ſpeciem, q̃ erga vſumfru-
ctũ. Quapropter tenendus eſt intelle
ctus Bart. qui fuit Dy. quẽ etiã ſequit
Albe. ibi, alioquin cõtrarietas remane
ret inſoluta: & eadem ſolutio eſt adhi
benda ad l. Si quando, §. Hæres, ſ. titu.
1. ex quo prima inſpectione videtur
euinci, quòd in legato alternatiuo
electio ſit hæredis: ſed tñ ibidẽ vide-
tur probari hæc ſolutio: dum in prin.
dicitur, [*Aut centum dare.*]. Et ſic præſup
ponit, quòd verbum exequutiuũ, da-
re, relatum fuerit ad hæredẽ. Et hoc
procedit intelligẽdo, prout glo. ibi in
telligit. Sed eã reprobat Bar. Ideo tu-
tiùs tenẽdũ eſt id, quod Bar. ibi tenet
in illius tex. intellectu, ſecundũ quod
nõ eſt opus alia ſolutione. Addendũ
tñ eſt quòd ibi non probatur id, quod
7 Docto. dicunt: videlicet, † quòd fa-
cultas eligendi in legato alternatiuo
hæredi cõpetens trãſit etiã ad ſucceſ-
ſorem particularem, putà ad empto-
rem vel donatarium: quia per aliena-
tionem, quam hæres fecit in empto-
rem,

Concludit cũ intel. Bar. ad d. l. Si Titio vſusfructus.

rem, videtur eſſe conſumpta vel ex-
tincta facultas eligendi: ergo non
trãſit ad talem ſucceſſorem: etiam ſi
eo caſu, id eſt quando eſt conſumpta,
eſſet hæres vel ſucceſſor vniuerſalis.
Sic ergo emptor ibi nõ eligit, ſed exci
pit cõtra hæredẽ, ꝙ non poteſt eligc-
re rẽ ſibi venditam, vtpote dominio
ipſius in eundẽ tranſlato. Et hanc eã-
dem ſolutionẽ præſtãt Docto. cõiter
ad tex. ſimiliter contrariũ in l. Cũ res,
§. Sed etſi Stichus, ver. [Toties.] ȷ̃. titu. 1.
Aliter ſoluit Io. de Imo. ibi, de quo vi-
de Aret. ibidẽ primo not. qui reſidet
cũ prædicta ſolutione, quæ fuit Dyn.
Albe. & Pau. de Caſt. licèt fateatur eã
eſſe diuinationẽ. Sed põt dici, ꝙ imò
nõ eſt omnino diuinatoria: quia text.
loquitur generaliter & imperſona-
liter reſpectu electionis: & ſic recipit
cõgruã declarationẽ per alia iura ſpe-
cialiter loquentia ac diſponẽtia, ꝙ qñ
verba exequutiua diriguntur ad hæ-
8 redẽ, eo caſu hæredis eſt electio. † Et
quod gl. & Docto. hic dicunt: videli-
cet, ꝙ in dubio eſt legatarij electio,
debet intelligi de dubio quoad verba
teſtatoris: ſed in d. §. Sed etſi Stichus,
verſ. [Toties.] imperſonalitas vel dubie
tas eſt in verbis Iurecõſulti referẽtis
verba teſtatoris. Et propterea Iurecõ
ſultus debet intelligi, qſi verba fue-
runt ad hæredẽ relata, vt etiã ibi alias
ſolutiones, quas ponit Ange. de Peri.
quarũ vltima not. declarat iſtum tex.
etſi apud me non parum habeat dubi
tationis, adi illum cùm oportuerit.

Obſtat inſuper huic principali no
tabili ex hac l. elicito, tex. qui Docto-
ribus infrà citãdis videtur fortis, in l.
Qui cõcubinã, §. 1. ȷ̃. tit. 1. de Legat. 3.
quẽ hic adducit Alexã. in addi. remit-
tẽs ad Io. de Imo. in l. Planè, §. fi. ȷ̃. alle.
vbi Io. de Imo. relinquit ſuper ſolutio
ne cogitãdum, ob id ꝙ ſecundũ eũ in
d. §. 1. verbũ habeat, nõ videtur ꝙ in-
iungat legatario electionẽ: etiã ſi ad
eũ referatur: ſed ſolue vt per Alex. ibi,
qui punctat illũ text. in duobus locis
eſſe cõtrariũ, prout etiã voluit Bar. in
eo. §. 1. Et cõtra ſolutionẽ primi pũcti,
quã ibi tenet Iaſ. poſt Docto. in eo. §.
fi. dũ illi faciũt differẽtiã an verba exe
cutiua proferãtur in ſecũda perſona,
an verò proferãtur in tertia, videt fa-
cere tex. in l. Gaius Seius, ȷ̃. Solut. mat.
& in c. Dudũ, de Cõuerſio. cõiunga.
9 vbi patet nõ eſſe differentiã, † an ver-
ba pferãtur in prima, an in tertia per-
ſona: & not. Bal. in l. fi. nu. 23. C. de Hę
re. inſti. quod præſertim procedit in
hac materia legatorũ: in qua videmꝰ
in ſimili, ꝙ nõ refert, cũ quo teſtator
loquatur: ſed in quẽ teſtatoris intẽtio
dirigatur, vt in l. Si ſeruus legatus, §.
Nõ aũt, ȷ̃. tit. 1. & in l. Fideicõmiſſa, §.
Interdũ, ȷ̃. tit. 1. & in l. Nõ ſolum, §. 1. ȷ̃.
de Libe. lega. & in l. Aurelius, §. pe. eo.
tit. Neq; etiã placet ſolutio Alexã. ad
ſecundũ punctũ, dũ allegat Bar. in d. l.
Legato generaliter, in. 2. intellectu p
eũ tacto ad d. §. Planè. Quia tex. ibi nõ
ſolùm loquitur in legato quantitatis:
ſed etiam in legato quotæ bonorum:
& ſic corporum & ſpecierũ, itẽ & iu-
rium. Verus ergo intellectus eſt, vel
quòd ibi teſtator ex alijs verbis, quæ
ibi nõ ponuntur, retulerat verba exe-
cutiua ad hęredẽ, vt patet ex eo quod
tex. ibi dicit, [Quia cùm heres dare damnatus
eſſet, &c.] Et ſic Iureconſultus ibi clarè
præſupponit fuiſſe ſibi propoſitũ per
conſultantẽ, quòd teſtator verba di-
rexit ad hæredẽ. Vel poteſt eſſe alius
intellectus, quòd teſtator ibi legauit
minimã portionẽ: & ſic nõ eſt ibi ele-
ctio, vt patet ex dictiõe [Tantuli.] ibi in
text. poſita, cui correſpondet dictio
[Aliquantulum.] ȷ̃. proximè in eadẽ litera po-
ſita, prout eſt in recognitione Haloã-
dri: & tunc oportet intelligere prędi-
ctam literã eiuſdem text. dum dicit,

 [Quia

[Quia cùm heres.] vt loquatur ſimilitudinariè,& ſit ſenſus,ꝙ ibi teſtator vxori legauerit minimã portionẽ, quã vn⁹ ex hæredib⁹ haberet:& ſic vxor pręciſè habet minimam:& ſic nõ eſt opus electione. Subdit tex. rationẽ: quia ſicut quãdo hæres damnatur præſtare maius vel minus alternatiuè, videtur præciſè id legatum, quod eſt minus: quia in dubio præſumit̃, ꝙ eliget minimã: ita in illo caſu tenetur præciſè dare minimã abſq; electione. Alia ſub eſt difficultas, quę magis videtur vrgere:& deſumit̃ ex l. Cũ res,§. Sed ſi Stichus,ſ. tit. 1. Per quã dicebat Cy. in l. 2. C. Cõia de lega ꝙ deſtruebatur cõclu. iſtius gl. Ad quã poſt multa reſpõdet Ange. de Peri. hic & ibi,ꝙ ille tex. limitet hanc concluſionẽ gl.& cõem non habere locũ: qñ hæres ſtatim vellet abſq; vlla mora ſoluere legatario:& ſic vellet pręuenire legatariũ in electione. Quod dicit eſſe valde not. ad declarationem iſtius l. reſtrictiuam,& ipſius intellectũ: quẽ tamen nõ refert ibi Iaſ. 12. no. ſed ſequitur cõem intellectũ diuinatoriũ. Cogita: quia, cũ ille tex. videatur vrgere pro intellectu Ang.& nõ habet cõtradicentẽ, fortè id qđ Ang. dicit, vtpote verũ, obtineret in practica,& erit ſing. cau. pro herede, vt præueniat in ſoluẽdo priuſq̃ legatarius eligat. Et iuxta prædictum notabile (vt ad tex. redeã) ꝙ in legato alternatiuo electio eſt legatarij, obiter adnotandũ eſt, ꝙ ſicut in vltimis voluntatibus electio in alternatiuo legato eſt legatarij in dubio, fauore ipſarũ vt hîc: ita etiã in beneficio prin-

Sing. not.

10 cipis. Exempli gratia,† Si Princeps faciat alicui gratiã plurĩũ officiorum alternatiuè, vel etiã fecit gratiã dicẽdo, quòd concedebat vnum ex pluribus officijs, inter quæ erat diſparitas, & vnũ erat maius, vel pinguius, vel honorificentius alio: erit in electione recipientis beneficium, quod eorũ mallit acceptare: nõ autẽ Principis vtrũ eorũ malit cõcedere. tex. eſt ſing. in l. 2. C. de Caſtrẽ.& mini. lib. 12. de quo ſolus Bal. hic facit mentionẽ, allegãs illũ ſimpliciter. Quem etiam allegat idem Bal.& ibi Albe. in l. fin. ff. de Cõſti. Prin. vbi Iaſ. etiã refert. Et illũ text. dicit Roma. ſingu. in l. De pupillo,§. Qui opus, ff. de Noui ope. nuntia. in addi.& in §. Si pluribus. Eadem l dicit itidem eam eſſe ſing.& non alibi.& eandem l. 2. commendat valde Iaſ. in §. Huic proxima, col. 2. Inſti. de Actio. ſtatim allegato. Facit etiã tex. in. cap. Gratia, de Reſcrip. lib. 6. vi. Alexan. de Imo. intelligentem illam l. 2. generaliter cõtra Io. de Imo. ibi cã reſtringẽtem in l. Qui duos,ſ. tit. r. de Leg. 1.& Feli in. ca. Inter cæteras, col. 1. de Reſcrip.& Fran. Aret. circa id diſtinguẽtem in eadem l. Qui duos,& plura de prædictæ legis. 2. ratione tradit nouiſſimè Io. Igneus in l. prima,§. Si cũ oẽs, col. 14. cum ſequen. ſ. de Senatus con ſul. Sylla. vbi deuiat à cõi & receptiſſima interpretatione illius l. quę eſt ea, quã ſ. tetigi. Cætera circa materiã alternationis vi. per Feli.& Deciũ in d. c. Inter cæteras,& Iaſo. poſt Ange. de Are. in d.§. Huic proxima, de Actio.

11 † Supereſt nunc quærere, cuiuſnã ſit vtilitatis ſeu effectus alternatiua in iſto tex. poſita quoad ipſum legatariũ: cũ pręſumptio ſit, ꝙ ſemper eliget fundũ,& nõ vſumfructũ. De quo remitto ad Iaſ.& alios in prædicta l. Planè,§. fi. in prin. vbi Iaſ. ponit nõnullas vtilitates; vltra quas tñ in ſimili cuiuſdam vtilitatis, quam ibi Aret.& poſt ipſum ponit Iaſ. dici põt, ꝙ eſt alia: videlicet, ꝙ ſi fortè fundus legatus, prout in hac l. cum alternatione vſusfructus formalis de nouo ſeiũgẽdi à ꝓprietate eiuſdẽ fundi habebat adeò magna onera, ꝙ æquiualebant fructibus

Aret. ad neceſſariã huius text. declaratioñẽ.

bus vel ſuperabãt eorũ valorẽ; quibus caſibus vſuſfructuarius nõ teneret ad ea, vt no. gl. ordi. in l. Qui concubinã, §. Qui hortos, j. ti. 1. quã pro non alibi cõmendat Roma. ſing. 156. & cõſ. 230. ſed eſt ſimilis in l. Si pendẽtes, §. Si q̃d cloacarij nomine, ff. de Vſufru. quinimo ad illa teneret proprietarius. Itẽ qñ eſſent magnæ expenſę neceſſariæ ad ipſam rẽ ſuſtinendũ, vt in l. Hactenus, ff. de Vſufru. His enĩ caſibus erit vtile legatario acceptare vſumfructũ, & repudiare fundũ: & poterit id facere propter naturã alternatiuæ, ob quã in dubio cẽſetur data electio legatario, vt in hac l. cũ gl. cõiter approbata, vt. s. eſt dictũ. Alia etiã vtilitas põt reſultare in eligẽdo vſumfructũ, qñ eſt legatus alternatiuè cũ fundo in caſu iſtius l. videlicet, qñ teſtator legaſſet fundũ vel vſumfructũ ipſius, & prohibuiſſet eius fundi alienationẽ. Nã tũc fortè poſſet eſſe utilius ipſi legatario eligere vſumfructũ fundi, q̃ ipſum fundum: quia de fundo nõ põt legatarius ꝓpter prohibitionẽ diſponere. Et poſſet eſſe ſibi vtilius, habere ſolũ vſumfructũ relicta proprietate nuda & inalienabili: & ſic inutili ipſi proprietario, eidẽq; hęredi: maximè ſi vltra hoc haberet ipſa res alia onera nõ magna, vt differat à primo exemplo. s. poſito.

¶ *Summarium.*

1 *DEclaratio perſonæ legatarij põt cõmitti per teſtatorẽ in merã & abſolutã uoluntatẽ alterius: neq; ob eã rem tale iudicium cenſetur captatoriũ: & ſubiunguntur ratio & illatio notandæ.*

2 *Etiam habens liberum arbitrium id eſt uoluntatẽ merã declarandi unã perſonã ex certis, tenetur de dolo ſi in eo uerſetur: non autem de culpa etiam lata: & ibi ſubnectitur deductio: item & ſub deductio adaptabilis ad l. 31. Tauri.*

3 *An in dubio præſumẽdũ ſit, quẽ elegiſſe indignũ ſciẽter: an uerò ignorãter: & cõcluditur q. ignorãter utriuſq; iuris tã ciuilis q̃ canonici cẽſura penſata. Demũ ſubditur idem etiam inter ſolos laicos tenendam.*

4 *Verbum, indignum, in hoc tex. poſitum quomodo ſumatur: & an loquatur de indignitate iuris, uel facti: & concluditur quòd facti.*

5 *Declaratio ad l. 6. tit. de las mandas lib. 3. for. &. Ex Bal. in l. Id quod pauperibus.*

6 *Limitatio & ſublimatio notãda ad id qđ habetur ſecundũ oẽs declarationes: q. cõmiſſio facta per uerba uolitiua, tribuit cõmiſſario facultatem eligendi inimicum teſtatoris.*

7 *Intell. ad l. 3. in fi. ff. de Adimen. lega.*

8 *Vxor qui poſt mortem mariti cõmiſit ſtuprum, an ſit priuanda dote: & qualiter.*

9 *Tempus à lege præfixũ ad faciẽdum aliquid poſt delatã hæreditatem intelligitur præfixum & poſt ipſam aditã: & quomodo iſtud hodie procedat ſtãte l. Ordi. de los teſtamentos, lib. 5. traditur hic not. Et poſtmodum ſubijcitur ad eandẽ l. alia declaratio. Et demum ſubijciuntur alia notanda circa illam.*

10 *Verba illa, eo ipſo, important ipſo iure.*

11 *Quemadmodũ mora ex hominis uel legis interpellatione incurſa intra modicũ temporis ſpatiũ, nihilominus eſt eluibilis uel purgabilis: ita pariformiter illa quæ eſt incurſa poſt lapſum diei incerti. Ad l. præſtituti, & poſtea per iudicẽ declarati: aliter tñ & aliter ut hic notabiliter explicatur.*

12 *Agitur de declaratione. l. 4. tit. de las excepciones, lib. 3. Ordi. loquente de inſtrumento guarentigio habente uim ſententiæ.*

13 *Intell. & declaratio ad l. 31. Tau. hic aptè applicatur: & firmatur optimis ſimilibus deciſionibus hic adductis.*

14 *Paraphraſis expoſitiua literæ iſtius l. adeò opportuna & neceſſaria, ut ſine ea uix poſſet tex. iſte intelligi, ob uarias æquiuocationes prima inſpectione in eo apparentes.*

15 *Quando dominiũ transfertur, dicitur plena & & perfecta in recipientem translatio: ſecus quando obligatio perſonalis & generaliter actio.*

16 *Antinomia propè indiſſolubilis inter l. Cũ pater, §. Rogo, infrà eo. & l. Teſtamẽto Centurio, ff. de Manu. teſt. in cuius ſolutiõe relinquitur deliberãdũ.*

17 *Regula canonica diſponens eligentẽ ſcienter indignũ ad officium, uel dignitatẽ eccleſiaſticã, priuari quoad primã ſequuturã electionem poteſtate eligendi. Procedit etiã inter laicos quoad officiũ uel dignitatem ſecularem.*

18 *Habens facultatem à teſtatore eligendi: ut bonus uir, & ſic inter dignos eligendo dignũ, rectè eligit: etiã ſi potuiſſet eligere digniorẽ, quẽ nõ elegit. Idem iuris eſt in habente talẽ facultatem à lege. Inde infertur ad meliorationem quã hodie per leges regni põt facere pater uni ex filijs. De quo puncto uide hic no. In cuius proſecutione agitur de intell. l. Fœminæ, in prin. C. de Secundis nupt.*

19 *Diſpoſitio tex. in c. Cum tibi, de Teſta. ubicunque*

intellecto, nõ habet locũ in fideicõmiſſo univerſali relicto ab herede incertæ perſonæ de certis per eum eligendæ pro ſua uoluntate: quia tale fideicõmiſſum non eſt captatoriũ. Sicq; in eo habet locũ diſpoſitio text. in hac l. Secus ſi heres eſſet rogatus reſtituere ſimpliciter incerto de certis, putà cui uellet. Tunc enim diſpoſitio prediſti. c. hoc caſu procederet. Nã iſti caſus æquiparantur, Inſtituo quẽ uolueris, & ſic incertũ de incertis: &, Rogo te heredẽ ut reſtituas cui uoles: &, Da pauperibus hereditatẽ meã: &, Facio te executorem ad diſtribuenda bona mea. Qui omnes caſus differũt à primo caſu in principio iſtius Epitomes poſito.

Solennis L. Cùm quidã, magna, cum L. Si tamen.

CVm quidã ita fideicómiſſum reliquiſſet, Rogo reſtituas libertis meis, quibus voles. *Marcellus* putauit, hæredẽ poſſe etiã indignũ preferre. *At* ſi ita, his quos dignos putaueris, petere poſſe (ait) eos, qui nõ offenderint. Idẽ ait, ſi neminẽ eligat, oẽs ad petitionẽ fideicómiſsi admitti videri: quaſi iam preſenti die datũ ſit: cũ ſic relinquatur: neq; vlli offerat. Planè ſi cæteri defuncti ſint, ſuperſtiti dãdũ, vel hæredi eius: ſi prius quã peteret, deceſsit. Scæuola aũt notat, ſi oẽs petere potuerunt, quũ nulli offertur, cur nõ & q deceſſerũt, ad heredẽ trãſmiſſerunt? vtiq; ſi vno petẽte iã eligere nõ põt, cui det? Videtur enĩ Marcello, cũ fideicómiſsũ ita relinquitur, Ex libertis cui volueris: niſi offerat hæres cui velit: & ſtatim offerat ſine aliquo. ſ. interuallo ſtatim cõpetere oĩbus petitionẽ. Cũ omnib' igitur cõpetat, meritò notatus eſt, cũ ſuperſtiti ſoli putarit dãdũ: niſi fortè antequam iuſtum tempus prætereat, quo potuit eligere, cui potiùs offerat, cęteri deceſſerint.

SI tamen quibuſdã abſentib' preſentes petant, cũ preſenti die relictũ fideicómiſſum, cauſa cognita ſtatuendum eſt, explorandũq;, an & alij ſint petituri.

ISta lex Cùm quidã diuidit, & ſummatur vt per Barto. & Docto. hîc, & ſecundum eũdum Bart. ex ea notandum eſt primò: Quòd licèt ſubſtãtia legati in alterius voluntatem cõmitti nõ poſſit, prout plenè fuit traditũ in l. 1. ſ. iſto tit. quia tunc legatũ eſſet captatoriũ, & ſic inualidũ, vt in l. Ca-
1 ptatoriæ, ſ. tit. 1. cum alijs: † tñ electio vel nominatio perſonarum bene põt cõmitti volũtati alterius, vt hîc, & in l. Vtrũ, §. Cùm quidam, ĵ. de Reb. dub. hîc in gl. alleg. vbi tex. reddit rationẽ; quæ eſt in effectu: q qñ nominatio perſonarũ cõmittitur alterius voluntati, talis cõmiſſio cõcernit quid accidentale & extrinſecum diſpoſitionis: non autẽ concernit id, quod eſt ſubſtantiale & extrinſecum ipſius: quia habẽs, ſolam nominationẽ perſonarũ ſibi cõmiſſam eſt obligatus ad preſtãdũ legatũ: neq; eſt in volũtate ſua nõ præſtare: & ſic tenetur neceſſariò præſtare, ſed eſt in voluntate ipſius, cui velit præſtare. De quo puncto dicendũ, vt plenè dixi in d. l. 1. ſ. eo. & traditur per Bart. & Docto. in d. §. Cũ quidã, & vi. bonũ tex. in l. Pater ex prouincia, ff. de Manu. vind. vbi pater põt filio cõmittere quẽ velit ex ſeruis ſuis libertate donare. Quia vt ibi elegãter dicit tex. in fine, ſola electio perſonarum videtur ſibi commiſſa. Cæterum patre

manu-

manumittente filius manumittit, vt idicit ibi tex. loquens per verbũ. *Manumittit* deſignans ſeu importans veritatem: quod eſt notabile verbũ in hac materia, per quod videtur, q electio vel nominatio perſonarũ, quam facit hæres facta ſibi cõmiſſione per verbũ merè voluntariũ, dicitur verè & propriè facta per cõmittentem: & ſic teſtator cõmittens, verè eligit eo modò cõmittendo: electione inq̃ poſtea ſubſequuta. Quià teſtator, qui reliquit fideicõmiſſum per mediũ hæredis, cui iniunxit perſonarũ nominationẽ vel electionẽ per verbũ merè volitiuum, erat dñs rei vel rerũ relictarum per fideicõmiſſum. Quo caſu ꝓpriè facit, manumittit, vel nominat; ſecũdũ qđ intelligit Bal. in l. Singularia, col. 2. ff. Si cer. pet. licèt nõ adaptet ad hanc l. & qđ Bal. ibi dicit, eſt ratio declaratiõis, quã Bar. ponit ad d. l. Patet ex prouincia, in l. Si is qui pro emptore, nu. 57. ff. de Vſucap. Quod videtur adaptari ad nominationes de maioratibus faciendas per ſucceſſorẽ eundemq́ poſſeſſorẽ vltimũ de cõmiſſione teſtatoris in voluntatẽ ipſius: videlicet, vt nõ ſolũ qñ ipſe teſtator nominatim ſubſtituit ſucceſſorẽ in maioratu, verè det: ſed etiã ſi poſſeſſori eidẽq; ſucceſſori cõmittat electionẽ, aliâs nominationẽ alterius: quem ipſe ad maioratum de certis voluerit eligere vel nominare; Quia is q fuerit à tali cõmiſſario nominatus, verè & propriè capit de manu primi cõmittentis, non autẽ nominãtis: quia primus cẽſetur fuiſſe cauſa potiſſima & principalis transferendi dominiũ. Sed cauẽdum eſt, quia iſta adaptatio nõ fit multũ pertinẽter ad prædictã materiã maioratus. Nam vltimus nominãs iã erat dñs effect⁹ bonorũ maioratus, quo caſu recurrit ad fictionẽ, vt ſtatim declarauit Bald. in prædicta col. 2. Nã ad hoc vt prim⁹ dicatur verè facere, oportet q prius nõ transferat dominiũ in eũ, cuius voluntati cõmiſit nominationẽ, vt in d. l. Patet, in fi. & ſic prædicta inductio nõ facit ad illã materiã niſi ſolũ quoad declarationẽ differẽtiæ, quam feci inter vnũ caſum & aliũ: & ſic quoad factũ, nõ autẽ quoad iuris miniſtrium.

2 Secundò not. † q qñ cõmiſſio electionis vel declarationis perſonarum per verbũ volũtatis fit alicui, talis cõmiſſarius virtute eiuſmodi cõmiſſionis põt eligere indignũ prætermiſſo digno, quẽ potuiſſet eligere, ſi voluiſſet. Quod intelligit Bart. no. dũ modò nõ faciat dolosè per tex. no. in l. Creditor, §. Lucius, ff. Mandati. quẽ Bal. commẽdat in c. 1. §. Si verò, in tit. qualiter olim feu. alie. pote. in vſi. feu. & iſtud idẽ videt' induci poſſe ad cõmiſſariũ legis: & ſic ad habentẽ mãdatum à lege, vt ſunt tutores, curatores, & ſimiles perſonæ, vt in l. Præſes, C. de Tranſact. Per quã l. ita no. gl. in l. Mãdato generali, ff. de Procu. tales enĩ perſonæ poſſunt præiudiciũ inferre minorib⁹ circa res eiſdẽ minorib⁹ acquirẽdas. Siue in agendo, vt in l. Polla, C. de His quib. vt indignis. Siue in negligendo vt in l. Quicquid, C. Arbi. tutel. vt per gl. in l. Seruus, C. de Pactis, & in c. fi. 16. q. 6. prima loquitur in ſeruo quoad dñm: ſecũda in Prælato quoad Ecclesiã: dũtamen nõ verſentur dolosè, vt prędixi. Circa qđ vide quæ dicã in l. Titia cũ teſtamẽto, §. Si ea, ī. eo. vbi tãgã de regreſſu per minores & Eccleſiã cõtra tutores & curatores & Pręlatũ habendo: etiã ceſſante dolo. Et ad prædictã primã reſtrictionẽ iſti⁹ notabilis poſitã, vt retuli, per Bar. eſt etiam bon⁹ tex. in l. In vẽditione, §. 1. in ver. *De tẽpore*. ff. de Bo. auct. iud. poſſ. vbi probat', q etiã habẽs liberũ arbitriũ, quod eſt idẽ quod volũtas, prout tradidi in l. 1. ſ. eo. tenetur đ dolo, ſi in eo verſet', vt ibi no. Bar. & tradit Iaſ. in §. In bonæ fidei, col. 2. Inſt. de Actio. Probatur

tamẽ ex eadẽ litera, ꝙ non tenetur de
culpa, etiã ſi ſit lata, vt ſingulariter cõ
cludit Soci. per illũ tex. in l. Cũ filius-
familiàs, in prin. 1. ff. de Verb. obli. Ex
quo no. & vltra ſcribentes hic infert,
ꝙ ſi iſte cõmiſſarius habens liberã de-
clarandi facultatẽ inter certas perſo-
nas eligit indignum, dum poſſet eli-
gere dignum quacunq; præcedente
ipſius culpa, ſiue lata, ſiue leui, electio
facta fuiſſet: dũ tñ nõ dolosè: talis ele-
ctio valeret, & procederet iſte text.
Ad l. 31. Tau. Hinc ſubdeducitur, ꝙ ſi in caſu l. 31.
Tauri fuiſſet data facultas ſpecialis ꝑ
patrẽ alicui ad meliorandũ vnum ex
filijs eiuſdẽ teſtatoris, quẽ ipſe cõmiſ-
ſarius vellet nominare, & virtute eiuſ
modi cõmiſſionis eligeret indignum
præferendo eũ digno etiã culpa lata;
valeret electio. Secùs ſi dolosè id face
ret. Quod eſt valde no. ad illã l. Et tũc
diceret̃ feciſſe dolosè illã electionẽ,
qñ ſcienter & de induſtria indignum
eligeret: quũ poſſet eligere dignũ ſe-
Atten. cundũ Ang. de Peri. hìc. Imò, qđ forti⁹
3 & rigidius eſt, † in dubio præſumi de-
bet elegiſſe ſciẽter indignũ ſecundũ
Bal. hìc poſt Iaco. de Are. in l. Si patro-
nus, §. de Cõfir. tut. vbi etiã Bar. & Bal.
& Albe. idẽ tenent: qui Albe. ibi ſub-
dit hoc procedere in foro ciuili dũta-
xat. Sed imò etiã in foro canonico te-
net prædictã deciſionẽ ſolũ Bar. vbi §.
allegãs Deci. in c. Cũ in cũctis, §. fi. de
Elect. de quo vi. Panor. in c. Innotuit,
col. 2. eo. tit. quem refert Iaſ. in l. Si res
obligata. 7. col. n. 41. ti. §. 1. Et prędictã
deciſionẽ Bar. Bal. & Albe. poſt Iaco.
tenet Rapha. hìc, eã allegãs ſimplici-
ter: ſed quia repugnat ei qđ Bar. hic te
net per prædictũ. §. Lucius, dũ pręſup
ponit Bar. aptè, ꝙ in iſto text. in dubio
nõ cẽſeatur, neq; præſumat̃ fuiſſe do-
lus in eligente: ideo prædicta deciſio
eſt dubia: imò videtur ꝙ in dubio cẽ-
ſeat̃ indignũ elegiſſe culpabiliter vel
neſcienter: nõ autẽ ſcienter ſeu dolo-
sè: niſi probaretur dolus per allegan-
tẽ illũ, prout aliàs fit regulariter. Quũ
propter regulã generalẽ de dolo non
præſumendo, & regulam ècontra, de
ignorantia præſumẽda: tũ quia in ma
teria electionis eſt expreſſum iure ca-
nonico, ꝙ eligens indignũ nõ cẽſetur
in dubio elegiſſe ſcienter, ſed potiùs
ignorãter: niſi ſciẽtia ꝓbetur, vt in. c.
Cũ Vinctonẽſis, de electio. & d. c. Cũ
in cũctis, §. fi. & in c. Perpetuo, eo. tit.
lib. 6. quę iura allegat Albe. in d. l. Si pa
tronus. Quocirca ſuccedit regula Ca
noniſtarũ, de qua in. c. 1. 2. de ope. no.
num. vbi eã tradit poſt Inno. & Doct.
antiquos Panor. col. 2. ꝙ vbi aliquid
inuenit̃ expreſsè deciſum de iure ca-
nonico, & ſuper eo nõ reperitur deci-
ſio de iure ciuili, ſtandũ eſt iuri cano-
nico: etiã in terris imperij. & idẽ ècon
tra. Et prædicta l. Si patronus, nõ pro-
bat id qđ Docto. §. memorati per eam
dicũt: quia non loquitur de indigno,
ſed de voluntate non habili, vt ibi pa-
tet. Et ſic Docto. tenẽtes quod prædi-
xi, non videntur rectè loqui: quinimo
minus aduertenter, q̃ ipſi loquuntur,
loquitur Phi. Decius (ſalua ipſius præ Carpitur
ſtanti autoritate) in d. c. Cũ in cũctis, Decius.
§. fi. quẽ ſuprà allegaui: dũ illã deciſio-
nem Docto. extẽdit ad vtrunq; forũ.
Quia re vera in neutro foro tã rigida
deciſio videtur tenenda. Potius quip-
pe dicẽda eſt Scithica, Draconica, aut
Manliana; q̃ iuri Romano, & decretis
ſanctorũ patrũm conſona. Et quanq̃
ex his quæ Iaſ. tradit in l. Si res obliga-
ta, col. 7. nu. 41. §. tit. 1. quẽ. §. citaui al-
legans Abb. in varijs locis, ad aliud tñ
propoſitũ: licèt ſimile videretur, ꝙ de
iure canonico eligẽs teneatur inqui-
rere de cõditione electi: aliâs præſu-
mitur cõtra eũ, vt in. c. Innotuit, ante
fi. de electio. & in. c. Quãuis, đ Re iud.
Tñ illa iura & glo. & dicit̃ Panor. quę
allegant̃ per Iaſ. procedũt quoad ſciẽ
tiã præſumptã, quæ nõ eſt ver⁹ dolus,
ſed

ſed præſumptus,id eſt lata culpa. Et li
cèt ſit ſufficiens de iure canonico ad
inualidandũ actũ,vt in eo.c.Innotuit:
non tamen ſufficit ad priuandum eli-
gentes poteſtate eligendi,vt in prædi
cto.c.Cũ Vinctonentis,& in d. c. Per-
petuo, in quibus euidẽter requiritur
vera ſcientia ad priuationẽ poteſtatis
eligẽdi:& ſic in materia canonica po
tiùs videtur tenẽdum quod Albe. di-
cit,q̃. quod alij Docto. qui loquuntur
(ſalua eorum pace)cõtra iura expreſ-
ſa.Sic ergo generaliter & indiſtinctè
cõcludo,q. prædicta deciſio Doctorũ
(vt ſuprà etiã tetigi)in d.l. Si patron⁹,
neq; eſt vera in materia ciuili:neq; in
canonica. Et circa ea quæ prædicta
ſunt in hoc articulo conſiderandum
eſt oẽs Docto.ibidẽ adductos pro vna
& altera parte preſupponere,quòd id
quod diſponitur de iure canonico,eli
gentes vel poſtulantes ſcienter indi-
gnum amittere primã eandemq; ſe-
quentẽ facultatẽ iterum eligendi, vt
in.c.Bonę.2.&.c.Gratũ,de Poſtu.Præ
la.& d.c.Cũ in cunctis,§.fi.&.c. Inno
tuit,&.c.Scriptum,de Electio.&.cap.
Quanq̃,&.c. Si electio, cũ gl.in parte
occultũ eius vitiũ, de Electio.in. 6. &
c.Si cõpromiſſarius,verſ.[*Si verò eligat.*]
eo.tit.cũ alijs, habeat locũ non tm̃ in
electionibus vel poſtulationib⁹, quæ
fiunt à perſonis eccleſiaſticis:ſed etiã
in his quę fiunt per laicos. Et licèt de
hoc dubitauerit Bart.hic col.1. verſi.
Quid in electionibus. Tamẽ pro opi-
nione affirmatiua, quã modò prædi-
xi præfatos Docto. præſupponere,eſt
bonus text.in.§. Si quis autẽ oratorij:
in Auth.de Sanct. Epiſ.colla. 9.eo em̃
caſu deuoluitur poteſtas eligendi ad
ſuperiorẽ.Et illum tex.allegat gl.in d.
c.Cũ vos,in verbo,Minus idoneè, in
fi.de Offi.ordi:& eſt bonus tex.hic cũ
gl.in parte,Qui offenderint. Et in ea
dem ſententia,ſaltẽ tacitè & præſup-

Concludit deciſionem Doctorũ in d.l. Si patronus,ſupra & cõfirma. tu. non eſſe veram iure canonico neq; ciuili.

poſitiuè videtur eſſe vbiq; Docto. dũ
diſcutiunt,An eligentes poſſint varia
re,& alterũ eligere: & tenent q. non
poſſunt, ſi ſciẽter indignũ elegerint.
Et tenet Albe.poſt Petrũ in l.1.col.fi.
verſi.Et quantũ ad præſens, ff. Si quis
in ius voca. nõ ierit.Et in l.Eũ qui cer
tarũ,col.fi.ff.de Verbo.obli.vbi addu-
cit tex.in d.§.Si quis autẽ oratorij. Et
idẽ ſentiũt ac præ ſe ferũt Bar.& reliq;
Doct.in l.Serui electione,in prin.ſ.ti.
1.præter Ioan.de Imo.ibi in fi.quiqui
dẽ Imo. ibi in fi.etiã variat: ſed nõ eſt
curandũ de eo in hoc articulo:ſed po
tiùs tenendũ quod prædixi tanq̃ ve-
rius & ſolidius,prout tradit inter alios
magis in ſpecie Areti. in eadẽ l. Serui
4 electione,vbi de hac re differit. †Et in
declaratione iſtius literæ, ad quã pro-
pi⁹ accedo,intelligit Bal. hic,[*Indignũ.*]
id eſt nõ meritũ, ſeu non acceptũ te-
ſtatori propter aliquã offenſam, quã
fortè eidem teſtatori fecerat, vel ab
eo acceperat,vt probatur hîc, in verſ.
[*Non offenderint.*] & ſic fortè erat teſtato
ris inimicus. Argu.l. Teſtamẽto Cẽtu
rio,ff.de Manu.teſt.in cuius l. prin.ha
betur,q. ſi libertas relicta fuerit per te
ſtatorẽ ſub cõditione,vel modo. ſ. p-
ut quiſq; ſeruorũ meruiſſet, ſi nullus
offendit teſtatorẽ,oẽs admittũtur ad
libertatẽ: aliâs admittẽtur illi ſoli, qui
nõ offenderint, cæteris qui offende-
rũt excluſis.Et ille tex. eſt expenden-
dus:nã loquit̃, vt patet ex ver. [*Prout.*]
etiã in caſu vbi videt̃ habita ratio gra
duũ ipſorũ meritorũ:quemadmodũ lo-
quitur etiã tex.in l.Cũ pater,§. Rogo,
ſ.eo. Sed q̃a talis ratio vel cõſideratio
meritorũ põderatur in genere, nõ eſt
vis an teſtator dixerit,qui meruerint,
vel put quiſq; meruerit.Eũdẽ em̃ ſen
ſum vtraq; verba inducũt vel impor-
tãt:videlicet,q. nõ offendẽtes admit-
tãtur,reliqui aũt q̃ offenderũt repel-
lãt̃,vt probatur ibi & in propoſito il-
lius

lius l.in.§.1.declarat Bar.in l.1.ad fin.ꝟ.
de His quib.vt indig. dicẽs per illum
tex. q; offenſa dici poteſt, ſiue offen-
dens mereatur pœnã ꝓpter illam: ſi
ue non mereatur. De quo vi.Ioan. de
Imo.poſt Bar.& Bal. in l. Quidã cùm
filium,col.3.verſ. Vnde potes conclu
dere,ſ.de Hære.inſti.vbi latè ſe exten
dit ſuper hoc puncto declarationis of
fenſæ. Sic ergo ſecundum Bal.& Pau.
hîc,text. iſte intelligitur de indigno,
qui teſtatorem offendit, vel fuit ab
eo offenſus,& fuit propterea effectus
taſtatoris inimicus: & conſequenter
hic text.loquitur de indignitate facti,
non iuris. Vnde Bal.& Pau. inferunt,
quòd talis hæres grauatus de reſtituẽ
do quibus volet,non poſſit eligere in
capacem iuris indignitate ſeu incapa
citate,per l.Lucius,§.In teſta. cum ibi
not.per gl.& Doct.ſ.tit.1. vbi eſt gloſ.
ſingu.ſecundũ Io.de Imo.& ibi eã ſe-
quuntur Doct. cõiter poſt Bart. Et in
ſpecie exẽplificat Pau de Caſt.in filio
ſpurio teſtatoris, qui hoc caſu nõ poſ-
ſet eligi per hæredem eiuſmodi. i. cui
velis ex familia reſtituas,rogatũ. Alle-
gat notata per Barto.in l.fi.col. 2.ꝟ.de
His quib.vt indig.& Bal. in l. Id quod
pauperibus,nu.34.verſ. Quærit etiã,
5 C.de Epiſ.& cleri. † Quod conducit
ad declarationem L.Sextæ. tit. de las
Adl. Fo. mandas,lib.5.for.legũ. Et quoad ter-
minos illius l.iſtud eſt expeditiſſimũ,
quæ cũ faciat mentionẽ filiorũ, intel-
ligitur de legitimis.l. Filiũ diffinim⁹,
ff.de His qui ſunt ſui vel alie. iuris.
6 Et † quod hîc dicitur inimicum te-
ſtatoris poſſe eligi per cõmiſſariũ ha-
bentem facultatẽ eligendi per verba
volitiua, intelligit eleganter Bal. hîc,
quẽ ſequitur Pau.de Caſt. qñ inter te
ſtatorẽ & eiuſmodi electũ inimicitia
fuerat orta ante teſtamentũ: quia te-
ſtator imputet ſibi,cur cõmiſerit ele-
ctionẽ per verba tã generalia. Secùs
ſi poſt teſtamentũ fuerit effectus ini-
micus: quia tunc nõ eſt quid ſibi im-
puretur,ſi per talia verba liberam vo-
luntatẽ importantia electionẽ cõmi-
ſerit,quũ non poteſt videri de eo co-
gitaſſe:& ſic non poterit eligi per hæ
redem, ille qui poſt teſtamentũ effe-
ctus fuerit inimicus teſtatoris. Et præ
dictũ primum caſum adhuc ſublimi-
tat hîc Rapha.Cu.quẽ Ang.ſequitur:
niſi inimicitia eſſet cõtracta ex cauſa
capitali. Et pro hoc dicit facere d. l.
Teſtamento Centurio, ad fi. Sed me-
lius facit l.3.ad fin.ꝟ.de Adimen. lega.
quam Bal.allegat. vbi bene probatur
quod ipſe & Pau.dicunt. Nec nõ pro-
batur quod dicũt Ange. de Perig. &
Rapha. Procedit ergo hæc diſtinctio.
ſ.an inimicitia contracta fuerit ante
teſtamentũ, an verò poſt, in offenſis
nõ inducentibus ſimultatẽ capitalẽ,
in quibus per rationem ſupradictam
diſtinguendũ eſt, an præceſſerint te-
ſtamentũ: an verò ſubſequãtur illud.
Si autem offenſæ fuerint tales, ex qui
bus inimicitiæ grauiſſimæ & capita-
les ſuboriantur: tunc indiſtinctè im-
pediẽt fieri electionẽ vel nominatio-
nem, modò præcedant teſtamẽtum:
quia nõ eſt eo caſu veriſimile, teſtato
rẽ ſub inuolucro verborũ voluiſſe cõ
mittere facultatem eligẽdi perſonã,
quã ipſemet teſtator, ſi memor illius
fuiſſet,nõ nominaſſet. Argu.tex.in c.
Accedẽs.2. vt lite non con.modò ſe-
quãtur teſtamẽtũ,qui eſt caſus expe-
ditior. Nã ſi eo caſu reuocatio legati
inducitur per eandẽ l.3.§.vlt.à fortio-
ri cẽſebitur nominatio per eãdẽ l. im
pedita,ne fiat. Arg.regulę quæ vulgo
deſumit̃ ex l. Patre furioſo, ff. de His
qui ſunt ſui vel alie. iu.& iſtud eſt qđ
prędixi Rapha.tenere,& eũ ſeq Ang.
đ Peri. Et idẽ credẽdũ eſt Bal.voluiſſe
inquantũ allegauit eandẽ l.3.ad fi.ꝟ.
de Adi. lega. Ad idẽ vltra eos eſt text.

optimus

Attē. ad l. 3. in fi. de Adi. gle.

ꝯptimus in l. Inimicitiæ capitales, in
7 prin. ſ. de His quib. vt indig. † Et ꝑ hoc
declaratur prædicta l. 3. ad fi. vt eādē
diſtinctio quæ ibi ponitur, adhiberi
debeat in inimicitijs ortis ante teſta-
mētū, teſtatore ignorāte: videlicet, ꝙ
ſi ſint capitales, legatū nō valeat: neq;
teſtator videatur de eis cogitaſſe. Se-
cùs ſi eſſent leues, vel nō capitales. Et
ex prædictis declarat̃, & intelligitur
qđ tenet Bal. in d. l. Id quod pauperi-
bus. 23. q. vbi præſupponit, ꝙ execu-
tor datus per teſtatorē, vt distribuat
inter pauperes, nō pōt nominare ini-
micū teſtatoris pauperē, vt intelligat̃
de inimicitijs capitalib⁹ & grauibus:
aliàs ſecùs. Et in primo caſu iſtud ſub-
intelligitur, vt ibi per eū: niſi teſtator
deceſſerit cōfeſſus & cōtritus: q̃a tūc
cēſetur remiſiſſe odiū. Et dicit de hoc
debere fieri articulū. ſ. ꝙ deceſſerit in
tali ſtatu: & ſic ſub iſtis verbis præſup
ponit id, qđ predixi in principio iſtius
additionis: & debet intelligi & tēpe-
rari, vt. ſ. dixi, per ea quę hīc tradūtur,
vel ſuprà fuerunt tradita. Imò fortius
dixit gl. not. in l. Sororē, C. de His q̃b.
vt indig. quā Bar. ſequitur, & comen-
dat in l. 1. ff. eo. & citat Bal. in d. nu. 34
ꝙ ſi hęres vniuerſalis poſt mortē teſta
toris cōmixcuit ſe vxori ipſius: ob qđ
flagitiū, ſi teſtator viueret, induceret̃
inter eos inimicitia capitalis, vt [illegible] c. 1
§. Itē ſi fidelis. Quib. mo. feu. amit. lib.
Feu. vbi notāt Docto. eo ipſo talis hæ-
res efficitur totius hæreditatis indi-
gnus. Quā gl. ſequūtur cōiter Docto.
ibi, vnà cū glo. in l. Fideicōmiſſum, C.
de Fideicō. quæ in caſu ſimili loquit̃
de legatario cōcubente cū vxore te-
ſtatoris prædefuncti. Et vi. qđ per illas
gl. ad aliū caſum eas producētes deci
dūt Pe. de Ancha. & Abb. in c. fin. de
Dona. vterq; eorū in col. fi. & per eaſ-
dē gl. in eiſdē ll. Sororē, & Fideicōmiſ-
8 ſum, tenet not. Pau. de Caſt. † quòd ſi
vxor poſt mortē mariti cōmiſiſſet ſtu
prū, perderet dotē: ac ſi in vita ipſi⁹ a-
dulterata fuiſſet. Quod etiā tenet idē
Pau. in conſi. 147. qđ incipit, Reuoca
tur in dubium. 2. parte. Sed Alexā. &
Iaſ. tenēt contrarium in d. l. Sororem,
per tex. quem notat ibi Bal. in. c. 2. de
feu. ſine culpa nō amit. vbi ſi vaſſallus
poſt mortē dñi cū ipſius vxore cōcu-
buerit, nō amittit feudum. Sed idem
quod Pau. cōcludit Hippo. conſi. 13.
per totū. 1. parte, ad quem me refero:
quia reſpōdet fundamentis Alex. Eſt
tñ aduertendum intentionē Hippo.
in prędicto conſ. eſſe eandem, quam
expreſſit Pau. per diſcurſum prædictę
cōſultationis, & in caſus cōſilij forma
tione. ſ. opi. Pau. procedere, ꝙ mulier
etiā propter eiuſmodi ſtuprum poſt
obitū viri cōmiſſum, perdat dotē nō-
dum exactā per eandem vxorē ab hæ
redibus mariti. Nam eo caſu amittit
actionē ad eā repetendā, ſentiens ac
præſupponēs cōtrariū, ſi dotē iā recu
peraſſet, vt patet ex his quæ dicit in
ver. Ex his ergo, immediatè præcedē-
te reſolutionē quā ipſe ibi ponit. Et
ita tēperatur prædcta deciſio Pau. de
Caſ. quę multis videtur nimis rigida:
& revera iſti ſunt termini, in quibus
Pau. de Caſt. cōſuluit, vt prædixi mo-
dò, & concluſionē Pau. ſimpliciter vl
tra Hippo. reperio tenere Iaſ. ſibi ipſi
& Alex. contrariū in l. 2. in prin. col. 2.
ſ. Sol. mat. & Feli. in. c. Paſtoralis, col.
pe. de Iudi. & eundē Hippo. ſing. 234.
incipiente; Paria delicta, & tenet etiā
Pet. Gerar. in ſig. 48. incipien. Scias ꝙ
ſi mulier, & Ioan. de Neuiza, in Sylua
nup. folio. 7. 1. pag. in prin. & Frā. à Ri
pa in d. l. 2. in prin. col. 2. ante fi. Solut.
ma. pro qua dicit videri ſibi caſum
in Authent. de Reſtit. & ea quæ pa-
rit, iuncta l. 1. C. de Secund. nuptijs.
Fortè tamē voluit allegare gl. ibi quæ
hoc ſentit, in parte, malignè: ſed illa
glo.

gloſ.tendit ad aliud, vt patet ex relatione Cor. in d.l. Fideicommiſſum, C. de Fideico. prout alia etiã gl. in Auth. Iiſdem pœnis, C. de Secundis nupt. quæ gl. re vera non loquuntur in his terminis, vtcunq; res habeat. Cõmunis Docto. opinio eſt cũ Pau. de Caſt. & licèt loquatur ſimpliciter: tamen credendum eſt, quòd ex quo omnes ſe referunt ad eum, quòd loquatur in terminis in quibus ipſe Pau. loquitur. ſ. quoad perdendam per vxorem propter ſtuprum poſt obitum mariti cõmiſſum actionem de dote ſibi competentem contra hæredes mariti: nõ autem quoad perdendam ipſam dotem iam exactam, vt ſuprà dixi, referẽdo Hyppo. in prædicto conſil. Et ita eſt tenendum reſolutiuè pro vero & firmo: & iuxta hæc vide l. vltimam, L. Ordi. ad fin. tit. 4. lib. 5. Ordi. quæ loquitur generaliùs circa amiſsionem lucrorũ inter coniuges communium. Et redeundo ad præmiſſa, illa procedunt ſecundũ Docto. niſi appareret de pœnitentia per mutationem voluntatis teſtatoris: & ſic de reconciliatione inter teſtatorem, & eũ qui poſtea fuit electus per hæredem vel executorẽ; cui fuit à teſtatore iniũcta electio vel nominatio incerti de certis per verbum volitiuum, vt in caſu iſtius text. per l. 4. §. de Adi. lega. & l. Lutius, la vlt. §. Lutius Titius damã. §. iſto titu. quibus textibus (ſi rectè inquam expen- Attẽ. id ner tenter. dantur) probatur, quòd talis mutatio volũtatis teſtatoris debeat aliter probari, quàm per durationem voluntatis teſta. hoc eſt per tacitam voluntatem deſumptam ex eo quòd reconciliauerit ſibi legatarium eo prætextu quòd potuerat reuocare teſtamentũ, & non reuocauit. Nam iſta præſumptio non cadit hîc: cũ perſonæ incertæ ſint eligendæ. Ideo aliter probãda eſt pœnitentia. ſ. mutatione voluntatis ipſius teſtatoris: quia (vt prædixi) ex dictis legibus deducitur. Et in hoc eſt bene & ſolerter aduertendum.

Tertiò not. quòd habens electionẽ perſonæ incertæ de certis, tenetur quàm primum cõmodè poteſt, eligere: aliâs conſtituitur in mora eligẽdi. Et omnes illi certi admittuntur tanq̃ electi: quamuis ſecùs ſit in electione rerum, vt in l. fi. §. Sed & ſi quis, C. Communia de leg. De quo tex. iteratò opponit Bar. contra verſi. fina. §. iſta l. ad alium tamen ſcopũ, vna cũ. §. Optionis, Inſt. de Lega. quem corruptè allegat ſub. §. Si cui, eo. tit. prout hîc declarant Io. de Imo. & Pau. de Caſt. & Ange. poſt Bar. reddentes rationẽ diuerſitatis inter vnam & aliam electionẽ. Quam rationem ipſi ſequũtur. Et de huius l. intellectu in hoc puncto vide Ange. de Perig. poſt Bal. in l. r. col. 4. ſ. eo. vbi omnino. Nam ibi dicit hanc eſſe regulam quam. ſ. notaui: & eam quincupliciter limitat poſt Bald. & quidem tale tempus debet eſſe moderatum: & eſt arbitrarium. i. iudicis arbitrio declarandum. Argu. gl. hîc loquentis de moræ purgatione, quam tenent Docto. cõmuniter licèt Bal. in l. 1. ſ. eo. dixerit eſſe tempus duorum menſium. Cui ſatisfacit Ange. de Perig. hîc ſubdens etiam iſtud modicum tempus currere à die aditæ hæreditatis: quia ab ea teſtamentum ſumit robur vltimatum cum cæteris diſpoſitionibus in eo cõtentis. Et idem tenet Pau. de Caſt. per regulam vulgarem legum dicentium, quòd poſt aditionem hæreditatis omnia in teſtamento contenta ſumunt robur & efficaciam: nõ verò antea. l. Eã quam, cũ ſimi. C. de Fideico. Pro hoc facit gl. cõiter approbata in l. fi. §. 1. in ver. [*Delatum*]. C. de Iure delib. poſt prin. volẽs, quòd tempus à lege præfixum, etiam hoc expreſſo. ſ. poſt hæreditatẽ delatã ſeu

ſeu à die hæreditatis dilatæ, intelligit & aditę. Quã glo. ſequuntur ibi Pau. de Caſt. & Docto. dicẽtes eam magis cõiter approbari: & ſequitur Bar. in l. Si in diẽ, in prin. ꝟ. de Condi. & de. vbi Bal. & Ioã. de Imo. opportunè ad hãc rem illius text. argu. probantis ſecun-
9 dùm Bal. † quòd tempus à teſtatore præfixũ incipit currere ab adita hære ditate: tenent ꝙ tempus pręfixũ executori teſtamenti ſimpliciter, currit ſibi à die hæreditatis aditæ: quia ſecũdum Ioã. de Imo. poteſtas executorũ videtur ex tunc ſumere initium, prout & poteſtas tutorum: & ibi no. ſubiungit, qualiter generalitas, quæ ex litera illa ſecundùm Bald. deſumitur, quam ſuprà retuli, intelligatur. Hodie verò ſtante l. Ordi. in tit. de los te-
Ad l. 1. Ordi. de los teſtamentos. ſtamentos, lib. 5. Ordina. l. prima putarem ſic dicendum. ſ. ꝙ licèt ibi diſponatur, quòd ad confirmationem relictorum in teſtamanto nõ requiratur aditio hæreditatis: tamen quoad ea quæ hæres in teſtamento inſtitutus debet facere tanquam hęres à morte teſtatoris vel poſt mortem eiuſdem, prout eſt facere hãc declarationẽ, & alia cõſimilia, oportet eũ oſtendere ſe eſſe hæredẽ. Pro quo etiã facit quod idem Io. de Imo. dicit in ea. l. Si in diẽ, in prin. elimãs dictum Bal. ibi in ſummario: videlicet, quòd quando eſt tale quid, quod eſt ad implendum poſt mortem teſtatoris in perſona hæredis: tunc dies per teſtatorem præfixa incipit à die hæreditatis aditæ. Ad idem facit in ratione ſui bonus text. in l. 3. §. Si quis ita, ff. de Hære. inſtitu. vbi ſecundùm Barto. & Ioan. de Imo. probatur, quòd illa verba, Si hæres erit, vel vbi fuit mentio de hærede, intelliguntur. i. ſi hæreditatem adierit: non autem verificantur eo quòd ſolummodo quis hæres ſcriptus fuerit. Quem tex. in id allegat etiam Alexã. conſil. omnium primo, col. 3. vi. gl. in l. 3. & in l. Qui plures. 1. ſ. de Vulgar. & pup. & Deci. conſ. 635. nu. 13. & in l. Hæredem, verſi. poſtremo, ff. de Re. iur. Comprobatur ex eo quod vulgo per manus traditur, quòd verba cum effectu ſunt accipiẽda, vt in l. 1. §. Hęc verba, ff. Quod quiſq; iuris, cum alijs, prout eſt in propoſito noſtro. Sin autem eſſet expediendum per executorem in alterius perſonam: tunc quia executio teſtamenti, prout & tutela, vtpote diſponens particulares teſtamenti, & reliqua alia in eo contenta, hodie non exigunt aditionem hæreditatis, vt in eadem l. 1. dicitur, nõ eſſet opus hæredis aditione vt executor deputatus ad eligendas perſonas incertas de certis non eligendo q̃ primum poſſet, incurreret morã: & conſequenter non haberet locum quod prædixi Io. de Imo. & Docto. dicere de tutore & executore. Cùm hodie per dictam l. Statim à morte teſtatoris competat cõmiſſario executio in teſtamento ſibi deputata vel iniuncta. Quod eſt not. ad prædictam l. Or Ad eandem l. Ordi.
di. & ſic quãuis, vt dixi, in caſu l. Reg. non ſit neceſſaria aditio quoad validitatem diſpoſitionum particulariũ contentarum in teſtamento: tamen ad hoc vt hæres tanquam hæres circa perſonas per eum eligendas poſſit declarare: & quòd niſi declaret, omnes ex mora ipſius admittantur, oportet eum hæredem eſſe efficaciter per aditionem. Sed deliberãdum eſt, an ſtante prædicta l. Ordinamẽti, Ad eandem.
ſi hæres differat fraudulenter adire, admittãtur oẽs perſonæ, quarum vna erat eligenda. Et crederẽ ꝙ ſic per id quod dicit Barto. ſuper prædicta glo. dictæ l. fin. in prin. in parte, Delatam. C. de Iure deliberan. in ipſius limitatione: & quod hîc habetur in textu. in verſ. [Idem ait.] Et pari ratione

videtur

viderur dicẽdum omnes admitti debere in caſu prædictæ l. ordinamenti, hærede repudiante. Et circa concluſionem quam ſuprà renui ad prædictã l. ordinamen. conſiderandum eſt quòd Pau. de Caſ. hîc ad fi. videtur tenere contrarium, dũ inquir: quòd cũ de iure cõi in relictis ad pias cauſas non requiratur aditio: ſi fortè hæres ſir grauarus dare alimenta quibuſdã ex famulis egenis teſtatoris, quos idẽ hæres elegiſſet, poterir eligere ante adirionẽ. Sed in vero caſus Paul. de Caſ. eſt diuerſus ab illo, quẽ ſuprà memorauimus. Cũ enim tale legarũ cẽſearur eſſe relictũ pro anima: & ſic in fauorem & ſubuentionẽ animæ: ſtatim mortuo reſtarore currir ſibi terminꝰ: & oẽs famuli egeni admittunt infra tẽpus moderarũ ipſo nõ eligente. In alijs verò cauſis nõ pijs, vel non fauorabilibus, per hæredẽ in quã exequẽdjs, vel in alijs in ipſum tanq̃ hæredẽ exequẽdis per aliũ, deber priùs eſſe & probari hæres, q̃ incipiar currere talis terminus ad exequendũ. Vel etiam poreſt dici, ꝙ id quod Pau. hîc tenet non obeſt alia conſiderarione: quia aliud eſt dicere hæredẽ in legaris nõ requirentibus adirionẽ ad ipſorũ confirmarionẽ, poſſe anre aditionem eligere, vt inquir Pau. de Caſt. quia iſtud nõ eſt ſibi prȩiudiciale, ſed legatarijs fauorabile: aliud eſt dicere, ꝙ ſi non eligar infra tẽpus congruũ, incurrat moram, & ſic pœnam, quod non eſt dicendum: ex quo nondum adijr hæreditatẽ, vel nõ agnouir officium executionis. Vel fortè nõ vult Pau. quòd ante aditionem hæreditatis hæres reneatur exequi legata ad pias cauſas: ſed quòd poſſit, ſi velit, eligere vel nominare abſq; aditione: & mandentur executioni per iudicem, vt in l. Hæreditas, in fi. ff. de Peti. hȩredi. Et præterquam quòd tenendo id quod Pau. tenet iſtæ poſſint eſſe bonæ reſponſiones: nihilominus tñ contrariũ eius quod ſuprà retuli Pau. de Caſt. hîc tenere, rener Ange. đ Perig. hîc col. 3. & fortè melius. Er renendo eius opinionẽ cõtra deciſionẽ Pauli, nõ erit opus prædictis reſpõſionibus. Deinde dubitat hîc ſolus Io. de Imo. an in caſu iſtius l. in hac deciſione requiratur interpellario? & dicir ꝙ nõ: argu. l. primæ. §. Item ſi ira, j. Ad l. Fal. quia in caſu iſtius l. legarũ in effectu eſt conditionale. Er vlrra eum etiam ſi eſſer purum, mora indubiè contrahererur ipſo iure per regulã l. In minorũ, C. In quibus cauſis in inte. reſt. non eſt nece. Ad id cõfert quod dicit Bar. in l. Ira ſtipularus, q. 6. ff. de Verb. obli. quẽ Alex. adducit in d. §. Item ſi ira. 4. not. Alios etiam caſus in quibus ad moræ incurſionem nõ requiritur interpellatio, vi. ꝑ Alex. in l. Quod re, col. 3. ff. Si cert. pet. vbi tamen non cõmemorar iſtũ caſum. Er alios plures caſus ponit Sali. in tract. de Mora, quẽ fecit in ornatu l. Mora. ff. de Vſur. Er id quod modò dixi tenere Io. de Imo. in iſtius l. intellectu, videtur tenendũ, hac ratione addita: videlicet, quia nihilominus hîc ſubeſt quoddã tẽpus legale, neq; magnũ, neq; modicũ, ſed cũ quodã moderamine, ſeu temperamento iudicis arbitrio declarãdo, vt ſuprà dixi: & ſic probatur hîc, ꝙ mora contrahitur abſq; interpellarione: non ſolùm poſt temporis lapſum ab homine præfixi, vt in l. Magnã, C. de Cõtrahẽ. & comi. ſtip. Sed etiã poſt lapſum rermini legalis incerti ꝑ iudicẽ declarãdi, ſeu cerrificandi. Er revera qđ Io. de Imo. hîc dicit, eſt de menre Doct. hîc & prȩſertim Pau. de Caſt. in
10 rextualibꝰ, dũ exponẽs lirerã dicit, † ꝙ eſt eo ipſo ꝙ cõmodè, &c. & ſic quũ dicir (eo ipſo) vult aperrè, ꝙ poſt prȩdictũ modicũ tẽpus hæres ipſo iure moram

Ad eãdem.

rā incurrat. Ea enim eſt natura illarū conditionū vt ipſo iure importēt. gl. in cap. Quam ſit, in verſi. [Eo ipſo.] & in verſi. euacuetur vbi Domi. §. fi. col. fi. & Phi. Franc. poſt medium de electio. lib. 6. & glo. in cap. Cupientes, §. Cæterum, in parte, ſuſpenſos, in prin. eo. titu. cum pluribus concordantibus & autoritatibus redundātes traditis per. And. Tiraquel. in repeti. l. Si vnquam, in glo. ſuper verſi. Reuertatur, nu. 118. C. de Reuo. donatio. & ante Pau. idem tenuit glo. hic in verſicu. elegerit.

Sic ergo vltra Doctor. ex hac litera euincitur aliud notabile pronuntiatum,

11 † quòd etiam vbi mora eſt incurſa poſt lapſum temporis legalis incerti per iudicem declarati, nihilo minꝰ poſt talem declarationē & moræ incurſionem eſt adhuc locus purgationi moræ poſt breuiſsimum inquam tempus, ac ſi eſſet ipſo iure mora incurſa poſt lapſum diei certi ab homine appoſiti, prout eſt glo. ordinar. in communi reputata ſingularis in l. Æmilius, in parte, teſtitui, ff. de Mino. & ſecundum allegationem, quam de illa glo. facit Bal. in cap. vno. in princi. in tit. de Noua for. fideli. lib. Feu. quē commemorat Alexā. in eo. §. Item ſi ita, colum. 2. adducens alias concordantes. Bene facit tex. iſte ad vnum membrum illius allegationis. Notat ſiquidem Bal. ibidem per illam glo. ꝙ omnis interpellatio legis vel hominis ſpatium quoddā temporis debet cōtinere ſaltem tacitum intra quod debeat mora purgari. Sed differt ab hoc tex. quia inductio commiſsionis moræ quę fit per iſtam l. non fuit fundata ſuper aliquo tempore certo, ſed ſuper incerto: videlicet ſtatim abſq; interuallo: & ſic ſuper tempore iudicis arbitrio declarando.

Item differt, quia moræ purgatio in hac lege habet tempus limitatū, quod poteſt eſſe longū, ſcilicet, quouſque lis fuerit conteſtata per hæredem cum legatario ſecundum gloſſ. Bar. & Docto. hîc. Sed quāquam hoc ſit de communi Doctorum intentione, tamen iſte tex. qui hoc dicit, non reſtringit ſe ad moræ purgationem duntaxat iſto modo: ſcilicet, per conteſtationem faciendam, ſed text. poſtea ante finem ibi, [*Sine aliquo interuallo.*] videtur velle, quòd purgatio moræ etiam perdatur, vel impediatur per lapſum temporis congrui, poſtquam fuit contracta: & ſic videtur bonus tex. hic pro illa gloſſ. Sed re vera non facit: quia tex. in illis verbis, [*Sine aliquo interuallo.*] loquitur de prima oblatione ad non incurrendum moram: nō de oblatione ad eam purgandam, vt. ſ. ſubdam in apoſtillatione textuali: & ſic nihil facit ad glo. illam. Eſt tamen ſingulariter not. quòd licèt hæres in caſu iſtius l. poſsit moram purgare: tamen illam potentiam, vel facultatē purgandi moram non trāſmittet ad hæredem ipſius ſecūdum ſolum Ange. de Perigl. hîc per l. penul. C. de Fideicom. libet. quam hîc pro not. ipſemet commendat: & ante eum Bald. in ea. l. 2. not. Fortè poteſt ratio aſsignari: quare per mortē debentis eligere, eiuſdemq; moroſi mora incurſa efficitur impurgabilis: videlicet, quia ius plenum eo caſu transfertur in legatarium, vt eſt text. cum glo. in l. Vnum ex familia, §. Sed etſi vno, ſ. eo. vt ibi ponderat Bald. ſaluādo Bart. hîc, vt inferiùs ſubdam circa oppoſitionem de l. Si is cui, ſ. eodem. Euaſio huius tex.

Nec non eſt aduertendum not. in hac materia, quòd poſtquam mora eſt incurſa per interpellationem, vel per lapſum temporis expreſſi, vel aliter vt in hoc text. tamen etiam ante lapſum temporis taciti congrui non

poteſt purgari, vbi promiſſio, facta etiam in inſtrumento publico habẽte executionem paratam, ſecundum Ioan. de Imo. poſt Angel. in l. Si inſulam, col. 1. 5. no. ff. de Verbo. oblig. vti hoc tenet, & ſequitur in caſu in quo inſtrumentum haberet vim ſenten-
12 tiæ, prout eſt in terminis † l. 4. titu. de las excepciones, lib. 3. Ordina. Quod
Ad l. Ordi. etiam ſequitur Cor. conſilio. 159. inchoante, Viſo themate, col. 6. verſic. Inſtrumentũ habens, volu. 4. & And. Sy. Barb. conſilio. 86. col. penu. lib. 3. Decius in conſilio. 452. col. 3. vbi adducit prædicta duo conſilia. Sed Alexan. ibi tenet contra Angel. & Imol. etiam in hoc caſu, id eſt vbi inſtrumẽtum habet vim ſententiæ: & ſic indiſtinctè. Cui reſpondet ibi Ripa tenẽs in puncto iuris opinionem Angel. & Imo. & concluſiuè in hoc puncto videtur tenenda opinio Soci. quam ibi priùs vt æquam Ripa retulit, conſilio 159. 2. volu. quę concordat vtranque opinionem col. 3. verſi. Tertio & vltimò, clariſsimè allegans Bart. in l. Si qs ſtipulatus ſit decem in melle, ad fin. ff. de Solu.

Quartò & vltimò no. ꝙ licèt commiſſio electionis facta ſit hæredi per teſtatorẽ inter plures perſonas, vel de pluribus perſonis in numero plurali: nihilominus tamẽ poteſt eligere vnũ. Ad qđ facit etiã bonus tex. in d. l. Vnũ ex familia, §. Si duos, ꝟ. ea. qui loquit̃ in caſu è cõtrario: videlicet, qñ hæres poterat vnũ ex pluribus eligere: nã poterit etiã eligere duos, vel plures ex his, quos teſtator vocauit ſub generalitate: & ibi Barto. & in. §. Sed etſi fundũ, in prin. eadẽ l. quẽ hîc refert Pau. de Caſt. ad noſtrũ propoſitũ illis textualibus fret⁹, tenet ꝙ exequutor, cui eſt cõmiſſum eligere inter pauperes, poteſt vnũ eligere: & dare ſibi oĩa. Cuius oppoſitũ tenet idẽ Bart. in l. 1. ꝟ. de Optio. lega. Sed Paul. de Caſt. hîc cõcordat vtranq; opinionẽ ex qualitate meritorũ ipſius electi. Quod etiam voluit Bart. in d. §. Si duos: & ſic Pau. hîc poſt Bart. ibi relinquit hoc dirimendũ iudicis arbitrio ex circunſtantijs & qualitatibus probandis. Sed his ceſſantibus nõ declarat Paul. quid iuris ſit in dubio. Nihilo min⁹ tamẽ in tali caſu adhuc puta rem opinionem Bart. in d. §. Sed & ſi fundum, veriorem eſſe per iſtũ text. & ſic ꝙ exequutores poſsint eligere vnũ: & ita tenet Alex. in l. Qui quartã, §. fi. de Lega. 1. ſ. titu. proximo, vbi reſpõdet ad prædictam l. 1. de Optio. lega. Item & ad aliud argumentũ qđ Bart. facit in contrariũ in d. §. Sed etſi fundum, & dimittit inſolutum: & ita etiam tenet Ange. de Perig. poſt Bal. ibi, in l. 1. col. 4. ſ. eo. quanuis etiã fateatur, hanc rẽ non tranſire ſine ſcrupulo. Et prædictam opinionẽ tenet etiã Alex. in d. l. Gallus, §. Quid ſi is, ſ. de Libe. & poſthu. cũ quo ibi tranſit Iaſo remittens ad eũ ſimpliciter. Et hanc dicit eſſe cõmunem ſentẽtiam vno verbo Claudius in d. l. Qui quartam, §. vlti. vbi adducit hanc l. quam etiam (vt. ſ. dixi) adduxit Barto. in d. §.
13 Sed etſi fundum, † Et hæc ſententia deſeruit ad l. 31. in l. Tau. in hiſce terminis: ꝙ ſi hodie pater cõmittat ſpecialiter alicui executori teſtamẽti, ꝙ melioret, vel poſsit meliorare ex filijs teſtatoris quos voluerit, vel ipſi commiſſario videbitur: ꝙ poterit vnũ ſolum ex filijs meliorare: & de hoc reliqui filij non poterunt conqueri. Vel ecõtra, ſi cõmiſsio fuiſſet facta de meliorando vnum ex filijs cõmittentis, quem elegiſſet cõmiſſarius, ꝙ poſsit eligere duos vel plures: quod eſt memorabile. Et huic notabili addendũ eſt id, qđ Dec. cõſuluit, cõſil. 50. exordiēte, Quia verba teſtamẽti, vbi hoc punctum Ad l. 31. Tau.

punctum tractãs in ſimili per totam ſeriem illius conſilij concludit, quòd ſi teſtator det tutotem filijs ſuis, & tempore mortis non reliquit niſi vnum filium: nihilo minus tutor per teſtatorem (vt eſt dictum) reſpectu plurium nominatus habebit tutelam illius filij. Et ad id probandum congerit plura bona ſimilia: & tamen non adfert iſtum tex.qui etiam conducit in ſimili ad illud propoſitum. Et in hoc articulo reperio multa agglomerata per Andr. Tiraquel. ſcriptorem non impigrum necnon redũdantẽ, in repe. l. Si vnquam, in gloſſ.ſuſceperit liberis, à nume. 185. vſque ad numerum. 217. incluſiuè, C. de Reuocan. dona. ad cuius copiam cùm expedierit recurrendum eſt: & ad ea quæ tradidi in dicto. §. Sed etſi fundum, ſecũdo not. vbi ſupplentur quæ in præſentiarum in hoc pũcto omittuntur. vi. ibi.

His notabilibus elicitis ex litera, antequam perueniam ad examinandas oppoſitiones & dicta Barto. quia litera iſtius l. eſt valde intrincata & implicita, necnon ſcrupuloſa, & non expeditur per Docto. diſtinctim, neque explicitè: operæpretium duxi, eã pro virili declarare: & ex eorum intẽtione ſequendo communia expoſitiuè eam explicare.

14 † In verſicu. [Idem ait.] ibi, [Omnes.] ſcilicet, qui ſunt de his qui potuerũt eligi, id eſt digni, ſecundum Ioan. de Imo. Sed iſta expoſitio non bene adaptatur ad hanc literam, quæ in hoc verſicu. loquitur in caſu vbi commiſſio eſſet facta hæredi per verbum volitiuum: ſcilicet, voles. Tamen eſt vera per id quod gloſſ. & Docto. dicunt hic in caſu verſiculi præcedentis vbi fuit facta commiſſio per verbum importans arbitrium, vt ſic ſuppleatur iſta litera per illam. Melius tamen expoſuiſſet Imo. ſcilicet, quia omnes ſunt tales, qui potuerant eligi.

Expoſitio literalis.

Ibi, (Quibus voles.) ſupple vel quos putaueris, vel arbitratus fueris, vt cõplectatur litera per extenſionem, caſum præcedentem: licèt diuerſimode & reſpectiuè, vt gloſſ. vult hic in verſicu. Offenderint, in ſecundo dicto, & in verbo. Sic, in primo dicto ſecundum communia. Ibi, (Neque ulli offerat.) ſcilicet, moram purgando, ſecũdum Dy. & Albe. poſt gloſſ. Ibi, (Defuncti ſint.) ſcilicet, poſtquã hæres fuit in mora eligendi, ſecundum Doct. poſt glo. & ꝓbatur ex vltimo dicto iſtius l. Ibi, (Si omnes petere potuerint.) ſubaudi, prout re vera potuerunt, cùm mora eſſet iam ab hærede commiſſa. Poterat tamen eam purgare, ſecundum gloſſ. & Docto. Ibi, [Cùm nulli offertur.) ſcilicet, purgando moram: & ſic erat intra tempus purgandi moram, ſeu offerendi: veruntamen excluditur à facultate purgandi moram per conteſtationem, vt ſtatim ſequitur. Ibi, [Vtique.] ſupple, verum eſt, quòd legatarius tranſmittit, & hæres non poteſt poſt petitionem legatarij & conteſtationem hæredis moram purgare, ſecundum Bald. & Alber. poſt gloſſ. Ibi, [Si uno.] ſi, pro etiam vel ꝓ quia: ſed prima expoſitio melior. Et dic vno petente: ſcilicet, in iudicio per litis conteſtationem, ſecundum Dy. Albe. & Docto. poſt gloſſ. quibus cum text. ſupplendum eſt, vel etiam lapſo congruo tempore ad morã purgãdam etiam ante petitionem & conteſtationem: quo caſu, id eſt lapſo congruo tempore ad moræ purgationem non admittitur ad eã purgãdam, vt proximè ſtatim ſequitur. Non enim vult iſte tex. dicere, quòd hoc caſu mora ſit impurgabilis per ſolam petitionẽ & conteſtationem, & non aliter: ſed vult dicere, q. etiam

Emendatus expoſitio Io. de Imo.

ſi non ſit elapſum tempus arbitrariũ, non eſt neceſſaria conteſtatio ad prędictum effectum. Et ita intelligo Bar. hic in duobus locis, & Bal. & Rapha. in quantum notant, quòd licèt poſt moram omnes vocētur ad legatum: hęres tamen poteſt moram purgare, & vnum eligere vſque ad litem cum eo conteſtandam per d.l. Si inſulam, ff.de Verbo.obliga. Sed debet intelligi quando tempus arbitrarium nondum eſſet elapſum ad moram purgãdam. Sed quia glo. hic in verſic. vtiq;, ſentit contrarium: & Docto. omnes, ſecundum Raphaë. Ideo in practica obtineret, quod ipſi notant: ſcilicet, quòd in caſu iſtius tex. purgatio moræ duret vſque ad conteſtationem. Ibi, (*Niſi offerat.*) iſtud verbum cũ ſequenti & ſequenti non debet intelligi de oblatione quæ fieri debet ad moræ purgationẽ: ſed de prima oblatione, id eſt quaſi ſolutione, quæ fieri debet ad moram impediendam, id eſt non incurrendam. Nam ſecundum gloſſ. & Docto. ſtatim poſt moram incurſam competit ius omnibus: etiam ſi hæres conſtitutus ſit intra tempus ad eam purgandam. Et eodem modo exponendum eſt verbum, (*Offerat.*) in fin. huius l. poſitum. Et ſic verbum offerre primo loco in hac l. bis poſitum: primum, in verſicu. [*Idem ait.*] & iterum in verſi. [*Scæuola.*] intelliguntur de oblatione quæ fit ad moram purgandam. Sed poſtea in alijs tribus locis, vbi fit de oblatione mentio, intelligitur de ea, quæ fit ad euitandam moræ incurſionem: & ſic ab ipſo initio. Et oblatio non capitur hic pro oblatione reali, prout in l. Iulianus, §. Offerri, ff. de Act. emp. & in l. Acceptam, C.de Vſuris, ſed pro electione oblatiua, id eſt facienda per hæredem ſua ſponte & proprio motu. Quam vtroque caſu, id eſt tam ad euitandum moræ incurſionem, quàm ad purgandam moram incurſam, hæres tacere tenetur ſine aliqua requiſitione, vel inſtãtia, ſiue interpellatione legatariorum id eſt, perſonarum inter quas tenebatur eligere. Et addendum eſt ad verſic. [*Planè.*] quòd non corrigitur, niſi in vno: videlicet, in quantum vult, quòd ſi poſt moram ab hærede incurſam aliqui ex legatarijs, qui per eum eligendi erant, deceſſerint, nõ tranſmittunt. Sed in alio dicto: videlicet, quòd ſi vnus ſolus ſuperſit, trãſmittat ad eius hæredem, litera non contradicit ſibi: neque illud reprehenditur per autorem huius l. Nam vno ſolo remanente, purificata eſt in eo conditio: quia infallibiliter erat eligendus. Et ſic etiam ante moram hæredis decedens tranſmittit, ſecundum Ioan. de Imol. hic poſt principium. Quod & ipſum vult Paul. licèt non ita expeditè in principio. Et tenuit ante ipſos Bald. poſt Dy. prope fi. allegans bonam & ſubtilem legem Si optio, ꝟ. de Optio. lega. & idem eſt de intentione Rapha. Cu. in textualibus. Et iſtæ apoſtillæ textuales iuuant apprimè ad intellectum text. præſertim vltima. Et debuiſſent præcedere ordinatiùs notabilia primò elicita ex text. & vltima apoſtilla eſt adeò neceſſaria, quòd abſque illa vnuſquiſq; etiam eruditus poſſet ęquiuocare & cæcutire in huius l. intellectu.

His decurſis contra iſtum text. opponit Barto. fortiter de l. Si is cui, §. iſto titu. vbi eſt tex. & ibi diximus, quòd quando lex facit exequutionẽ, nõ relinquitur locus purgationi moræ, ſecundum Barto. & communiter Docto. ibi. Sed hic poſt morã hęredis in eligendo cõmiſſam, videtur facta executio ꝑ hãc l. quæ ſtatim admittit oẽs inter quos nominatio erat faciẽda: Obiectio.

da: & tamen non ideo minus eſt loc⁹ moræ purgationi, vt hic eſt tex. ſecũdum intellectũ gloſſ. & cõmunẽ, &c.

Reſponſio Bart. Huic obiectioni reſpõdet Bar. q́ iſta l. non facit taliter executionẽ, q́ dominium rei legatæ tranſeat in hos eligendos: ſed per illam tranſit ſola actio perſonalis ex teſtamento ad rem legatam petendam. Et ita ſimpliciter tranſit Bald. hic. Et hoc idẽ ante Bar. fortè voluit Dy. in d. l. Si is cui, quem ibi cõmemorat Albe. dum ex ea colligit, q́ vbi ius dominij deuoluitur in pœnam, non poteſt habere locũ purgatio moræ: ſec⁹ vbi ius obligationis. Et licèt non alleget hanc l. voluit tamen effectu in caſu iſto illud membrum exemplificare. Sed Bald. in d. l. Vnũ ex familia, §. Sed ſi vno, ff. eo. ponderat illum tex. contra Bart. hic. & ibi reſpondet diuerſificando caſum mortis illius cõmiſſarij, vel legatarij, vel hæredis, qui eligere debebat, poſt cuius mortẽ dominiũ transfertur in eos qui erant eligendi: & caſum moræ ipſiuſmet debentis eligere. Quo caſu dñium in legatariũ nõ tranſit: ſed ius agendi cõtra hæredẽ actione pſonali. Ita probat tex. hic, in verſic. *Idem ait.* dũ dicit, *Ad petitionem.* & in verſic. *Planè* dum dicit, *Dandum.* ex quo verbo declaratur primũ, qđ deſignat actionẽ realem, vt in l. Actio in perſonã, ff. de Actio. & obliga. Nã ex quo dicit, *Dandum.* & ſic de futuro, dñium transferẽdum, vt in. §. Sic itaq; diſcretis, Inſtit. de Actio. patet q́ dñium non erat ſtatim poſt morã trãſlatũ: ſed ſolũ actio perſonalis ex teſtamento. Et qđ hic dicit, *Datum.* dicitur cum dictione, *Quaſi.* improprietatis deſignatiua, ꝓpterea quòd legatum eſt purificatũ ſtatim poſt moram hæredis, & tamẽ de nouo erat dandum: & ſic reſtabat dominij tranſlatio.

Ratio eſt prompta vltra Docto. hic, 15 †quia quando dominium eſt tranſlatum in legatarium, executio eſt facta plenè & perfectè. Quando autẽ ſola obligatio perſonalis eſt tranſlata, ius non eſt plenè neq; perfectè acquiſitum: quia deeſt tranſlatio dominij facienda, vt in l. Si quis vi. §. Differẽtia, ff. de Acquir. poſſe. vbi gl. Bart. & Docto. cõmuniter tradunt de vi & potẽtia dominij, dicentes eſſe ius plenum perfectũ atq; perpetuum. Sed adhuc poteſt ſubtiliter inueſtigari quid in cauſa fuerit, q́ in l. Si is cui, transferť in legatariũ dñium: ſed hic ſola actio perſonalis. Et ad hoc poteſt dici, q́ ibi nõ transferť in pœnã negligẽtiæ hæredis: ſed ex eo q́ per eius ſolutionem voluntariã electio ad eũ ꝑtinens fuit conſumata in vno caſu: vel quia per petitionẽ legatarij ĩ alio caſu electio pertinens ad ipſum legatariũ cõſimiliter fuit conſũmata: per cuius conſumationẽ & perfectionẽ totale ius, id eſt ipſum plenũ dñium transfertur ipſo iure in legatarium. l. Apud Aufidiũ, ff. de Optio. lega. Sed in l. iſta, electio non fuit cõſumata: ſed potiùs fuit conſumpta & perempta ob hæredis negligẽtiam vel noluntatem: eapropter admiſsi fuerunt omnes qui eligendi erant per hæredem, qui electionem perdidit. Ideo ſatis habuit lex eos admitti ad petitionem legati, electione propter deſidiam vel noluntatem hæredis ceſſante. Nec mirum, ſi ex quo releuãtur in vno, quia omnes in ſimul admittuntur, in alio aliquatenus onerentur ſeu grauentur: ſcilicet, quòd in eos dominium non transferatur, quo uſq; petierint, ex quo ſupereſt hæredi vel exequutori facultas purgandi moram. Et ex hoc poſſet vltra Docto. illatiuè dici, quòd poſtquam in hac l. fuiſſet cõſumpta facultas purgandi moram, ipſo iure dominium transfertur. Co- Illatio notatiua.

gita. Et ſic per prædicta videtur tenē- 16
dum cum ſolutione Barto. licèt Ange. de Perig. aliud teneat, concludens quòd iſte tex. loquatur de fideicommiſſo vniuerſali. Quæ conſideratio, etſi non applaudeat huic titulo, in quo potiſsimum tractatur de fideicommiſſo & legato particulari: tamen quia hic text. loquitur de tranſmiſsione, quæ quidem traſmiſsio fit etiam per fideicommiſſarium vniuerſalem. l. Cogi, §. Idem Metianus, ff. ad Trebel. talis intellectus bene procedit: ſecundũ quem intellectum probat hic text. quòd fideicommiſſarius vniuerſal. qui eſt incertus de certis cui eſt reſtitutio facienda ſub conditione, ſi hæres voluerit, vel arbitratus fuerit, tranſmittit tale fideicommiſſum ſtatim poſt moram hæredis, qui poterat eligere, & neglexit illud facere: quæ mora videtur habere vim purificationis conditionis volitiuæ. Quod eſt ſingulariter not. ad interpretationem extenſiuam eiuſdem. §. Idem Metianus. Nam vt inquit Pau. hîc per iſtum text. in verſi. [*Præſenti die.*] mora hæredis de conditionali legato reddit purum.

Intell. Ang. ad iſtũ text.

Deinde opponit Barto. ad. fi. de. §. Optionis, Inſtitu. de Legatis, iuncta l. fin. in princ. & in. §. Sed & ſiquis, C. communia de Legatis, vbi tale legatum optionis videtur non eſſe cōditionale intra tempus, intra quod 17
eligere debens poteſt facere electionem. Quod patet, quia electionario mortuo antequam eligatur, electio deuoluitur ad legatarium: & Barto. ſoluit eodem modo, vt ſuprà & ſequuntur communiter Doct. ſcilicet ꝙ hîc loquat', quando electio eſſet facta inter perſonas: ibi, quando inter res. Rationem diuerſitatis facile eſt colligere ex dictis Barto. & Doctorũ in contrario.

† Rurſus contra contra verſiculum, [*Idem ait ſi ita.*] opponit Paul. de Caſtr. De. §. Rogo, l. Cùm pater, ff. eo. de quo text. licèt Barto. hîc non meminerit, tamen idem Barto. ibi opponit de iſto ad illum, & ſoluit: & eodē modo Pau. hîc, quòd ibi non ſufficit eligere eos, qui non offenderint: ſed requiritur, quòd ſpecialiter meruerint ob aliquod ſeruitium hæredi impenſum ſeu exhibitum, de quo ibi tex. loquitur: quia teſtator habuit reſpectũ & conſiderationem ad merita legatarij propter exhibitionem talis ſeruitij hæredi faciendam. Nam in illo caſu dixit, [*Prout quiſque de te meruerit.*] ſed in hac l. non reſpexit teſtator ad certitudinem, vel gradum, vel ſpeciem meritorum: quia dixit ſimpliciter hæredi vel commiſſario, [*Quos dignos putaueris.*] & digni in genere dicuntur, qui non offenderunt teſtatorē. Sed cōtra hanc ſolutionē, quod attinet ad dictum. §. Rogo, videtur text. in l. Teſtamento centurio, ff. de Manu. teſtamen. vbi per teſtatorem fuit hæredi iniunctum, vt manumitteret ſeruos, prout quiſq; eorum meruiſſet: & tamen dicit text. quòd rectè videtur data libertas his, qui non offenderunt: & ſic his qui neque me ruerint, neque demeruerint. Deliberandum erit ſuper ſolutione huius obicis.

Relinquitur deliberandũ ſuper prædicti obſtaculi ſolutione.

In gloſſ. 3. in princi. † Hæc gloſſ. cum text. probat, ſecundum Barto. & Doctot. quòd etiam laicus eligens ſcienter indignum priuatur eligendi poteſtate. Et iſta eſt communis opi. Docto. hîc. Quanuis Ioan. de Imo. hîc dubitet propter gloſſ. in ca. Cùm vos, de Offi. ordi. glo. 2. in prin. quam etiã adducit Pau. de Caſt. hîc. Sed cōtra illam gloſſ. tenet Panorm. ibi poſt alios Doctor. per eum citatos, qui eſt videndus. Eſt tamen aduertẽdum ꝙ

Bart. non ita generaliter accipit hoc, prout cenſura canonica ſumit, quæ diſponit, q; eligens ſcienter indignũ ad officium eccleſiaſticum priuetur poteſtate eligendi pro illa vice, vt in cap. Cùm in cunctis, §. fin. de Electio. & in c. Quanq̃, eo tit. in. 6. & in l. 26. tit. 5. Parti. 1. vt intelligamus Bar. velle, q; hoc idẽ locũ habeat in eligente ſcienter indignũ ad officium ſeculare. Imò non vult extendere hanc glo. cum text. ad hoc: ſed potiùs dubitat. Tamen Paul. de Caſtr. firmat hic idẽ in eligente indignum ſcienter ad officium ſeculare remittens ad Bart. in l. 2. ĩ. de Optio. lega. & idem tenet Areti. non referens hîc Paul. ſed Barto. in d. l. 2. & in l. 2. ff. de Vaca. mune. in l. Serui electione, in prin col. 2. s̃. titu. 1. & vide. Feli. in cap. Cùm olim, poſt prin. de Maiori. & obedien. loquentem in propoſito materiæ canonicæ circa iſtum articulum, & ponderantem illum tex. vltra Docto. vt ipſe inquit. Tamen contra id quod prædictum eſt de officio ſeculari, videtur tex. in l. Sextumdecimum, quæ eſt eadem l. 2. de Vacatione mune. in verſ. [*Quem ita*] vbi videtur cõtrarium probari.

Ad l. 2. in verſic. Quẽ ita. de Vaca. munerũ reſponſio. 1.

Sed tenendo quod. s̃. proximè tenui, poteſt ad illum tex. multipliciter reſponderi. Et primò, quòd ex illo tex. non ſatis liquet, quòd elector ibi elegerit indignum. Sed intentio tex. videtur eſſe, quòd ſi in perquirendo aliquem ad officium aſſumendum reperiatur aliquis non habilis, iudex dimittit eum, & aſſumit, vel eligit habilem: quia nondum alium elegerat: licèt tractauerit, de eligendo per viã inquiſitionis perſonalis, id eſt inquirendo de habilitate perſonæ ipſius.

2. rñſio.

Vel ſecundò dici poteſt, quòd ibi præſidi qui elegit, non conſtabat de habilitate electi: & ſic elegit ignoranter indignum, vt patet ex illa litera.

3. rñſio.

Vel tertiò, q; ille electus non erat indignus vel inhabilis ad officium indignitate vel inhabilitate iuris neq; facti, propter eius turpitudinem & demerita, prout loquũtur iura & Doctor. Sed erat inhabilis alia inhabilitate facti, propter aliquam iuſtam cauſam impedimẽti: quo ſtante nõ poterat vacare officio, ad qđ fuerat elect°.

4. rñſio.

Vel quartò, reſponderi poteſt (vt in alio propoſito reſpondet Aretinus in dicta l. Serui electione, defenſans Barto. alibi) quòd ibi præſes ex officio ſuo non per viã cognitionis ordinariã remouit electũ indignũ: & ſicut ex officio remouit, ita ex officio potuit idoneũ ſufficere ſeu ſubrogare ob euitandum circuitum, &c. Et iſtud eſt quod ibi voluit Barto. licèt ad aliud propoſitum in quantum in hoc noſtro propoſito in oppoſitum ponderat illum tex. & bene, præſupponens electionem factam fuiſſe per decuriones, ad quos electio pertinebat. Et prædicta reſponſio Aretini diuerſimodè adaptata deſeruit (vt aliàs dicitur) vtrique ſcenæ. Et ſuprà dictã concluſionem in electione officij ſecularis facta de indigno vel inhabili, vt videlicet in eo diſtinguatur, an fiat ſcienter vel ignoranter, prout in electione officij eccleſiaſtici tenet Albe. poſt multa in l. Eum qui certarũ, §. vlti. ff. de Verbor. obligat. quem vi. plenè attingentem iſtum articulum: & ſupple ea quæ. s̃. proximè dict. ſunt ex his quæ. s̃. tradidi in. 2. not. iſtius l. vbi diſcuſſi illud punctum: an in dubio præſumatur quis indignum ſciẽter elegiſſe, vel minimè: allegãdo Docto. in l. Si patronus, s̃. de Cõfir. tuto.

In eadem gloſſ. ibi, Non eſt vis. Ex
18 hac particula. glo. nota, † quòd habẽs facultatem eligendi vt bonus vir, & ſic inter dignos, ſi eligat dignum, rectè eligit: etiam ſi potuiſſet eligere digniorem,

gniorem, & non elegit: quod ſequuntur Doćto. communiter. Hanc tamē concluſionem intellexit Pet. de Bellaper. procedere in caſu iſtius tex. videlicet, vbi electio fuit data per teſtatorem: nam aliud eſſet ſecundū eum, ſi electio eſſet data per legem. Tamē Bald. tenet, ꝙ etiā hoc caſu quãuis debeat eligere mel iorē, nō propter ea vitiatur electio: ſi tãtùm de digno fiat. Pau. de Caſt. tenet, quòd inſpicit an quis ſit electus à maiore & saniore parte eligentium, & prævalet electio ſi dignus eſt: quanuis alij ſint dignio res, vt in. c. Quia propter, de electiōe. Et idem effectu tenet Ioan. de Imol. hic per eandem decretalem: & ſaluat Petrum poſt Bal. quando duo eſſent electi diſcorditer à duobus commiſſarijs: quia vnus eorum eſſet præferēdus: ſi eſſet idonior. Et licèt hi Doćto. loquantur extra terminos iſtius l. tamen idem præſupponunt eſſe in caſu iſto, vbi vnius tantùm arbitrio electio eſſet per legem commiſſa. Quia minus habet dubitationis, ex quo ipſo eligente conſumatur tota electio. Neq; poteſt eo caſu recurri ad maiorem & ſaniorem partem: ſed ipſe ſolus, vt dixi, complet & perficit electionem. Albe. tamen hic tenet, ꝙ vbi competit alicui electio ex legis diſpoſitione, tenetur eligere digniorem: & non valet electio per eū facta de digno, ſi alius reperiatur magis dignus: ſecùs ſi teneatur eligere ex diſpoſitione teſtatoris, vt ſi quis leget centum aureos pauperibus, quos talis elegiſſet, non teneatur ille pauperiores eligere: quia (vt ipſe ait) electio erat per teſtatorem ad eum deuoluta: aliter autem eſſet (vt dixi) ſi per legem electio conceſſa eſſet, vt in l. Si quis ad declinandam, C. de Epiſcopis & cleri. quam ipſe intelligit hic in electione delata à lege. Sed certè potiùs eſt ibi diſpoſitio hominis principaliter, id eſt teſtatoris. Et in quantum tex. ibi loquitur in verſi. [*Sin autem ampliores.*] in pauperiore hoſpitali eligendo, non eſt illa diſpoſitio legis principaliter: ſed eſt quædam declaratio tranſiens ad vlteriora circa interpretationem diſpoſitionis teſtatoris. Et ſic Alber. tenet in effectu idem quod Petrus de Bellaper. contra quem tenent Doćtor. ſ. relati, videlicet Bald. Paul. & Ioan. de Imol. & ita, vt dixi, eſt tenendum cum modificatione ſeu ſaluatione Ioā. de Imol. quam. ſ. retuli.

Hinc poſſet inferri, quòd pater hodie habens facultatem meliorãdi vnum ex filijs in tertia bonorum parte per leges iſtius regni, poterit eligere filium, quem maluerit, & eum meliorare in prædicta tertia parte, ſi non ſit demeritus: licèt non ſit meritus, vel magis meritus quàm alij filij non meliorati. Nec me latet, quoſdam huius regni ſcriptores alibi tenere oppoſitum per l. Fœminæ, in princi. C. de Secun. nupr. quæ lex re vera nō accedit ad propoſitum, ex eo quia videtur tranſire vlterius, exigendo merita in electo. Porrò ſi quando quis debet eligere inter dignos, quilibet præſumitur dignus & meritus, vt hic in glo. & per Bald. & ſequaces extendentes, vt dixi, iſtum text. qui loquitur in commiſsione eligendi facta ab homine, ad commiſsionem factam per legem: à fortiori ergo idē dicendum in electione, quæ defertur per legem ſimpliciter, vt eſt in caſu l. fori, quæ eſt nona, titu. de las mandas libro. 3. foro. ll. per quam permittitur ipſi patri, facere prædictam meliorationem vni ex filijs ſimpliciter & abſolutè, & eum nominare, vel meliorare, vt in hoc caſu probatio meritorum extrinſecorum à filio

Ad materiā meliorationis.

Ioan. de Pala. rub. in repetitione. c. ꝑ veſtras.

Lex fori.

lio meliorato non ſit exigenda: quin potiùs talis qualitas præſumatur inesſe tali filio meliorato. Inſuper conceditur patri per dictam l. fori facultas meliorandi vnum ex filijs, ſi voluerit: & ſic ſubſtantia electionis videtur in voluntatem ipſius collata: ergo à fortiori cenſebitur in ipſius voluntatem commiſſa ipſius electionis qualitas, vt quem voluerit, aliàs maluerit ex eis eligat: ac ſi prædicta lex fori dixiſſet, quòd pater poſſit eligere vel meliorare vnum ex filijs, quemcunque voluerit, vt in primo caſu ſeu reſponſo iſtius l. & ſecundum hoc, id eſt attenta commiſſione facta per prædictam l. fori in liberam patris voluntatem, quæ videtur facta, vt dixi, per verba volitiua, poſſet pater filium etiam demeritum eligere & meliorare: duntaxat demerita concernerent ſolummodo perſonam patris: & ipſe ſciens & prudens eum melioraret. Nam per hoc videretur remiſiſſe filio iniuriã vel offenſam ab eo ſibi illatam, argumento l. Filio quem pater, ſuprà de Libe. & poſthu. cum ibi not. per Doctor. & ſic patet, prædictam l. Fœminæ, ad hanc rem perperam allegari per illos.

Iſtud ſuadetur apertè ex eo, quòd illa merita, quorum habetur mentio in dicta l. Fœminæ, non intelligantur debere neceſſariò eſſe ſpecialia & vera ſeu realia erga eligentem: ſed ſufficit ea eſſe præſumpta in genere: ſi ex aduerſo non probetur indignitas in electo: & ita expreſſim exponit Bald. ibi illum text. Nam dum ibi tex. dicit. [*In quem contemplatione meritorũ liberalitatis ſuæ iudicium. &c.*] inquit Bald. intellige contemplatione meritorum: ſcilicet, obſequialium: aliàs non eſſet iudicium liberalitatis, ſed ſatisfactionis & compenſationis vel permutationis. l. Sed et ſi lege, §. Conſuluit, ff. de Peti. hæredi. Nam omnis ille in hac materia dicitur benemeritus, qui non fuit demeritus. l. Cùm pater, §. Rogo, ff. de Lega. 2. Hæc Bald. ibi, & in Authẽ. Lucrum, eo. titul. quem ad verbum recitat Ioan. Fran. à Ripa in eadem l. Fœminæ, in textualibus. 26. quæſtione, dicens ita debere intelligi l. Neque adiecit, ff. Pro ſocio, in quantum dicit, quòd inſtitutiones & legata dantur ob benemerita: ſcilicet, præſumpta, id eſt quæ præſumuntur, non probata ex oppoſito aliqua indignitate vel aliquo demerito: & conſequenter adhuc clariùs reſultat, illos modernos Hiſpanienſes: ſcilicet, Ioan. à Pala. Rub. non perpendiſſe illum textum poſtquam ordinariam apoſtillam Bald. non aduerterunt.

Expoſitio Bal. ad l. Fœminæ.

Præterea ad id quod in ſuperioribus eſt dictum, quòd is dicitur meritus, qui non demeretur, eſt tex. in l. Fideicommiſſa, §. Quanquam, j. tit. primo, quam Albericus hic allegat, & bonus text. quem gloſſ. hic citat in prædicta l. Seruos, & in huius gloſſ. propoſito vi. quæ dicam in l. Vnum ex familia, §. 1. infrà eo. ſuper gloſſ. in verſicu. Neceſſariæ electionis, & hoc eſt quod per alia verba glo. iſta in fine colligit: ſcilicet, quòd quiſq; cẽſetur, vel præſumitur dignus & bonus & meritus, vt poſsit eligi per hęredem grauatũ eligere, tam in caſu huius legis quã extra hũc caſum quoad aliũ effectum: niſi probetur indignus vel malè meritus, ſeu demeritus: quod multipliciter limita, vt per Feli. in ca. Cùm in iure, col. 1. de Offic. delega. cuius quartæ limitationi adde text. no. illam ſublimitantem in Authen. de Monachis, §. Si verò intra triennium, verſicu. [*Attamen ſufficit.*] colla. 1. quẽ cõmẽdat Roma. cõſil. 236. & Iaſ.

S 5 in

in l.Si priùs,col. 14.nu.43.ff.de Noui
ope.nuntia.& ante eos Sali.in l.Si mi
norem,col.2.in verſi.Nunquid quod
olim fuit,C.de In integ.reſti.facit e-
tiam bene tex. de quo in eã rem Do-
ctores non meminerunt in cano. Si
Seruus ſciente.54.diſtinct.

In glo.vlti.Ex hac glo.elicit Albe.
hîc vnum ſatis not.videlicet,quod il-
lud quod pendet ex electione,vel cõ
firmatione alicuius eſt cõditionale,
vſque ad electionem vel cõfirmatio-
nem,ad quod no.generaliter ſic acce
ptum glo.iſta eſt no.& celebris extra
terminos iſtius text.Cæterum in iſto
tex.alia etiam ratione impeditur trãſ
miſsio legati.ſ.quia hæres fuit rogat⁹
ſub relatiuo,quos volueris. Itẽ quos
putaueris, quodquidẽ relatiuũ,licèt
inducat conditionem tacitã, vt per
glo.no.in l.Stichum qui meus,s̄.ti. 1.
tamen impedit tranſmiſsionẽ, cùm
talis conditio inſurgat ex teſtamẽto
l.Conditiones extrinſecus,ff.de Con-
di.& demon.vbi tradit Bart.Ioan.de
Imo.& alij Doctor. & ita notat hunc
tex.Ioan.de Imo.hîc in pe.no.erit er-
go,vt dixi,notabile Albe.menti tenẽ
dum cum glo.no.huius l.& cũ glo.1.
legis.Si tamen,ſtatim ſequenti,extra
terminos huius tex.videlicet,vbi hæ
res rogaret declarare vel eligere ſim-
pliciter abſque conditione explicita,
ſi, vel implicita per relatiuum. Et in
quæſtione quã Bart. hîc ponit,dic vt
per Paul.de Caſtr.vel vt per Imo.quẽ
ſequitur Ang. de Perig. & eorum in-
tentio videtur eſſe, quòd deciſio
Bart.in dubio & ſimpliciter non pro
cedat:ſed eo ſolùmodo caſu quo ipſe
loquitur,id eſt in proprijs terminis,in
quibus format quæſtionem; videli-
cet,quando verba conſtitutionis nõ
poſſent propriè verificari (prout eſt
regulariter & in dubio) niſi in exe-
quutore proprio & vero. Aliâs autem
præfata deciſio Bart.de iure commu-
ni,ita ſimpliciter & abſolutè ſumpta
non procedit.

Vnum duntaxat dubium ad iſtius
l.condimentum non eſt omittendũ:
videlicet,an huius l.diſpoſitio habeat
etiam locũ in fideicõmiſſo vniuerſa-
li hæredi per teſtatorẽ iniuncto,vt re
ſtituat hereditatẽ vel partẽ hæredita-
tis cui velit. Et hæc dubitatio differt
ab eo quod hîc dicit Ange. de Perigl.
quem ſuprà proximè retuli:quia ipſe
loquitur in caſu iſtius l.vbi hæres fuit
rogatus reſtituere vni incerto de cer
tis:ſed dubitatio hæc verſatur,vbi ro-
gatus fuit reſtituere ſimpliciter cui
vellet: & in hac quæſtione Barto. in
d.l.Lucius,§.In teſtamento,ſuprà tit.
1. præſupponit, quòd eiuſmodi reli-
ctum valet:tamen quòd hæres graua
tus non poteſt reſtituere in capacire
ſpectu teſtatoris. De quo miratur ibi
Ange.de Peri.tenens contrariũ: imò
quòd tale relictum ſit captatoriũ: &
concludit, quòd etiam hoc caſu vi-
deatur rogatus reſtituere piæ cauſæ,
allegans Ioã.And.alibi,& Bald.in d.l.
Executorem eo loco, quem.s̄. citaui
19 & retuli, eum tradere de intellectu †
capi.Cùm tibi, de Teſtamen.de quo
dixi in l. Si quis Titio,s̄. iſto titu. &
quod ibi fuit dictum & concluſum
in propoſito illius decretalis in inſti-
tutione, idem dicit Ange. de Perigl.
in fideicommiſſo vniuerſali eſſe te-
nendum in propoſito iſtius dubij.
Sic itaque iſti caſus parificantur, In- Ad.c.cũ tibi exemplifica tiones.
ſtituo quem volueris, & ſic incer-
tum de incertis: &, Reſtituas cui vo-
les: &, da pauperibus: &, Facio te
exequutorem, abſque inſtititutio-
ne,id eſt non inſtituendo eum.Nam
in his omnibus & ſimilibus caſibus
habet locum text.in dicto cap.Cùm
tibi.Secùs ſi dixiſſet, Reſtituas, quib⁹
voles ex cõſanguineis,vel ex libertis:
quia

quia nõ eſt captatorium:& habet locum iſte tex. ſecundum intellectum Angel.de Perigl. Eſt ergo differentia inter inſtitutionem & fideicõmiſſũ vniuerſale:quia inſtirutio facta de aliquo incerto de certis,vt inſtituo vnũ de meis libertis ,aut conſanguineis, quẽ Titius volet,vel eliget,eſt captatoria,vt in l.Illa inſtitutio,ſ̃.de Hære. inſtitu: & tradidi abundè in l. 1.ſ̃.eo. & inter fideicõmiſſum vniuerſale relictum incerto de certis vt hic : quia non eſt captatoriũ.Imò benevalet ſecundum Ange.de Perig. Et ratio eſt in prõptu: quia primo caſu ſubſtãtia diſpoſitionis confertut in voluntatẽ alterius: quam ita cõmittere non licet.Secũdo autẽ caſu ſola electio vel declaratio videtur cõmiſſa, quodqui dẽ iuribus apertis facere licet, vt in l. Vrrũ,§.Cũ quidã,j̃. de Rebus dub.& tradir Bald.hîc.1.no.& qđ ipſe dicit, poteſt etiam adaptari ad fideicõmiſſum vniuerſale,ſecundũ eiuſdẽ Ang. intellectũ. Et hæc ſatis in hac not.lege,quam in lectione matutina ſedis meæ primariæ ter ſum interptetarus, & in ea diſcutienda (vt par etat)inſudaui,quo aperirem intelligentias textuales. Et re vera abſque his quæ.ſ̃. tradidi,non poteſt adamuſim lex iſta percipi: etſi omnium ſcriptorum qui me præceſſerũt (abſit verbo inuidia) commentarij diſpiciantut, ſeu diſcutiantur,verſentur,& examinentur.

Summarium.

1 *COmmunis ſententia,q. licèt teſtator poſſit rem hæredis ut propriam legare,non tamen tranſit in legatarium illius rei dominium ipſo iure , ſicut tranſit dominium rei ipſius teſtatoris ab eodem legatæ:tamen ſi res legata eſſet communis teſtatoris & hæredis,bene tranſiret:ad quod tex.iſte ſubtiliter inducitur.Quid autem ſi talis res legata eſſet communis teſtatoris & extranei tangitur hic ſuccintè , & in diſcurſu uerborum abſq; reſolutione: ideoq; deliberandum erit ſuper hoc puncto.*

2 *Dominium rei hæredis licèt non transferatur ſtatim poſt mortem teſtatoris eam legantis in ipſum legatarium, prout omnes Doct. concludunt ;tamen illud intelligitur , niſi res legata eſſet communis teſtatoris & hæredis.*

L. Is cuius.

IS cuius in ſeruo proprietas erat, fructuario hærede inſtituto, alicui cum ſeruum legauit, non poteſt hæres doli mali exceptione vti, ſi legatarius vendicare ſeruum velit,nõ relicto hæredi vſufructu.

ISta lex Is cuius ſummatut vt per Barto. & Docto.hîc. Ex eaque notandum eſt ſecundum Ange. de Perig.& eſt de aliorum ſcribentium, maximè Pau.de Caſt.intenrione & præſuppo
1 ſito,† quòd licèt teſtator legãdo rem videatur dũtaxat legare ius,quod habet in re,non autem ius alteri competens in eadem re.l. Serui electione,§. vlti.ſ̃.titu.1.etiam ſi tale ius quod teſtator habet, eſſet morte periturum, vt eſt vſusfructus,vt in.l. Si domus,§. fi.eo.titu.vbi Barto.& alij Docto.notant,& quod per illum tex.dicit Bal. ſingu.in l. Cùm virum,C.de Fideicõ. ad fi.& ad idem ſolet allegari l.Quod in rerum,§.1.eo.titu. de Lega.1.quãuis non bene probat : quia loquitur in caſu claro,id eſt, quãdo ſolus vſuſfructus fuit legatus per vſufructuarium.De cuius tamen text. intell. videndus eſt Alexand.conſilio.9.volu. 2.& Aretinus conſilio. 260. Ad idem clarior tex.in l. Vxor patrui,C.de Lega.quatũ legũ tegula ꝑcedit etiã in contracti-

contractibus, vt tenet Aretinus per
illum text. in l. Si ſeruum, §. Item ſi
homo, ff. de Verbor. obligatio. &
& tradit Decius conſilio. 187. colum.
2. quanuis non meminerit Areti. vbi
ſuprà. Idem ante iſtos tenet notabili-
ter Bald. de quo fecit mentionem A-
ret. in dicto. §. Item ſi homo, in rubri-
ca, C. de Contrahen. emptio. 6. quæ-
ſtione: cuius etiam non meminit De
cius in illo cōſilio: allegat tamen Bal.
in alijs locis cum alijs remiſsionibus:
& inter alia allegat eundem Bald. in
l. Cùm alienam, poſt prin. C. de Lega.
vbi notabiliter diſtinguit inter con-
tractus lucratiuos & oneroſos: & vi-
de in hoc propoſito notabilem deci-
ſionem Bald. in l. 1. C. Si pignus pig.
dat. fue. & in l. Rem quam, C. de Iure
dot. & Angel. in l. Vſufructu, ſ. Solu.
matrimo. Soci. conſilio. 66. incipien-
te, Viſa donatione, col. 3. verſic. Et in
ſpecie, volumi. 3. Tamen fallit (vt ad
concludendum notabile redeam) ni
ſi illud ius, quod teſtatori deerat, eſ-
ſet hæredis: quia in dubio teſtator in
telligeretur legare illud ius etiam cū
iure proprio: & etiam ſi morte eſſet
finibile, vt probatur hîc, & in l. Cùm
filius, §. Dominus, ſ. eo. cuius ratio de
ſumitur ex l. Vnum ex familia. §. Si
rem, in ratione ſui, ſ. iſto titu. & intel-
ligunt Doctores communiter in prę
dictis locis, & hîc poſt gloſſ. iſtam l.
procedere in ſeruitute perſonali vſuſ
fructus, vel vſus, vel ſi. Secùs in reali-
bus, ſecundum Paul. de Caſtr. & Do-
cto. in d. §. Dominus. Ratio differen-
tiæ elicitur ex dicto. §. Dominus: ſci-
licet, quia vſusfruct⁹ eſt portio ipſius
rei, vt declaraui in l. Lutio, ſuprà eo.
non autem aliæ ſeruitutes reales: &
ideo teſtator legando proprium fun-
dum ſeruientem fundo hęredis, non
videtur legare ſeruitutem realem a-
ctiuè hæredi in fundo competētem.
Quam rationem nititur hîc declara-
re Paul. de Caſtr. ſed quia non decla-
rat perfectè: ideo dic, quòd ſeruitu-
tes reales actiuè conſideratæ nō ſunt
partes prædiorum: cùm ſint eorum
qualitates vel accidētia, vt in l. Quid
aliud, ff. de Verbo. ſignificatio. & in l.
Seruitutes, mag. in princi. ff. de Ser-
uitu. titul. gene. & ſic in effectu vide-
tur teſtator legaſſe prædium propriū
ſeruiens prædio hæredis cum eadem
qualitate ſeruitutis paſsiuæ prædio
legato inhęrenti reſpectu legatarij,
& reſeruaſſe hæredi ius ſeruitutis rea
le actiuum prædio ſuo debitū. Quia
cùm (vt prædixi) illa ſeruitus acti-
ua prædio hæredis actiuè inhęrens
non fuerit pars prædij legati ſeruien-
tis, impoſsibile eſt, quòd veniat ap-
pellatione fundi legati: & ita clarifi-
catur ratio huius ſubtilis legis.

Deinde ex hoc tex. vltra Doctor.
2 poteſt notari, † quòd licèt dominium
rei hæredis non transferatur ſtatim
poſt mortem teſtatoris eam legan-
tis in ipſum legatarium, prout omnes
Doctor. concludunt contra gloſſ. ibi
in l. 2. in parte, In rem actiones, C. cō-
munia de lega. vt ibi tradunt Cor-
neus & Iaſo referentes autoritates
gloſſarum & Docto. in contrarium:
& Barto. & Doctor. poſt gloſſ. vbi al-
legantur aliæ gloſſ. eidem gloſſ. ſimi-
les: itidemque aliæ contrariæ ad glo.
in dicta l. 2. tamen illud intelligitur,
niſi res legata eſſet communis teſta-
toris & hæredis. Quod probatur ex
hac l. hoc modo inducendo ipſam.
Nam hîc non ex eo ſolo quòd vſuſ- Inductio i-
fructus fuerat confuſus per aditio- ſtius l. pro
nem hæredis, idem hæres volebat re cōmuni.
ſtaurari vſumfructum per modum
exceptionis. Nō enim hic cōfundit':
q̃a anteq̃ hæres fiat dn̄s ꝑ aditionē,
tranſlatum, eſt ipſo iure in legatariū
dominium totius fundi à morte te-
ſtatoris

ſtatoris vt ſequitur: ſed ex eo quòd in legatarium fuerat tranſlatus totus fundus pleno iure, videlicet quoad dominium directum & vtile, hæres nolebat tradere fundum legatario: niſi priùs ſibi denuò conſtitueretur vſusfructus, quem antè habebat. Et iſtum intellectum ſentit Bart. in eodem. §. Dominus. 3. oppoſi. in fin. vet. & ibidem Ioan. de Imo. clariùs in ſecundo textuali, coniuncto vltimo not. & ibi Pau. de Caſt. in verſi. Perinde, &c. quanuis in præſentiarum ſeſe in hoc puncto non declaret, quod eſt not. Nam Bar. & Doct. in d. §. Si tem, fatentur: quòd ſi teſtator leget rem hæredis, res debeatur legatario: dominium verò ipſius, nō transferatur in eum, non tamen declarant, an trāſeat dominium in legatarium hoc caſu: ſcilicet, vbi legatur res communis teſtatoris & hæredis: & tamen per iſtum tex. vt. ſ. inductum, dicendum eſt quòd ſic, prout & tenet Barto. in prędicta. 3. oppoſitione. Sed ſi fundus eſſet communis cum extraneo, videtur dicendum, prout dicitur in prædicta l. Serui electione, §. fin. ſ. titu. 1. vt diſtinguatur, an dixit meum, vel non dixit. Sed iſta diſtinctio tendit ad aliud, non autem quoad tranſlationem dominij, quæ illo caſu nō eſt poſsibilis. Intelligo tamen iſtum tex: quòd dominium illius iuris perſonalis tranſit in legatarium. Sed propriùs loquendo, dominiū vtile ipſius rei quod erat hæredis tranſit cū proprietate quæ erat teſtatoris, poſt cuius mortem è veſtigio ex vſufructu formali tranſit in cauſalem: & fit quędam conſolidatio adinuicem, reuocabilis tamen: quia ſi hæres poſtea repudiet, fingetur retrò vſusfructus nō conſolidatus, neq; tranſlatus in legatarium: & reſtituetur hæredi: & remanebit prout antè erat formaliter duntaxat cum ipſo hærede, prout in ſimili dicitur, quòd quando legatarius repudiat, fingitur res legata fuiſſe hæredis à principio, vt in l. Si tibi homo, §. Cùm ſeruus, ſ. titu. 1. Et in hoc videtur ſtare iſtius l. difficultas, quæ quidē remanet ni fallor ex prædictis reſoluta. Cætera ſupplēda ſunt ex his quæ traduntur in dicto. §. Dominus.

Summarium.

1 *IN legato alternatiuo duarum ſpecierum non poteſt fieri per legatariū transmiſsio dominij in hæredem ipſius decedentis ante cuius legati agnitionem. Ratio duplex hic ſubnectitur, ſecunda primæ declaratoria.*

2 *Vbi legatū non eſt propriè & ſtrictè alternatiuū, prout in ſecūdo caſu iſtius l. eſt effectu unū legatum: non autem cenſentur plura legata. Communis per iſtum tex. contra glo. in l. Lutio, ſuprà eodem.*

L. Si illud.

SI illud aut illud legatum ſit, vnū legatū eſt. Si ſub contrarijs conditionibus aliud atque aliud legatum eſt, vnum legatum eſſe arbitramur. Neque refert hæredum, & eorum quibus legatum eſt, diuerſas perſonas eſſe, veluti ſi ita legatū eſt. Si Nerua Conſul factus erit, Titius hæres Attio det fundum. Si non erit Nerua Conſul factus, Seius hæres Meuio centū dato.

EX hac l. ſolūmodo occurrit notandum id, quod per eam tradit Angel. de Perig. hic poſt Bald. dicēs, ꝙ ex eo quod

1 quod hîc dicitur,† quòd legatum alternatiuum plurium rerum etiam à pluribus grauatis, itẽ & pluribus honoratis relictum, eſt vnicum & non plura. Colligitur ratio, quare in legato alternatiuo non ſit tranſmiſsio alternatiua dominij ad hæredes honorati ante electionem, quæ eſt: quia plurium rerum legatarum dominiũ non poteſt tranſmitti, cùm vna ſola res ſit legata, & illa eſt incerta. Ratio rationis, quia tranſlatio, dominij ſecundum Bald. eſt quædam executio, quæ non debet fieri in vtraque re, ſed in altera duntaxat, vt hic per eum: & conſequentia deſumpta de rebus ad perſonas, videtur idem dici poſſe in caſu l. Cùm quidam. 2. verſic. [Idem ait] ſ. eo. ad comprobationem opi. Barto. ibi ſcilicet, quòd non ſit ibi tranſmiſſio dominij in perſonas quæ erant eligendæ per hæredem: ſi hæres fuit in mora: ſed ſit duntaxat tranſmiſsio iuris vel obligationis perſonalis. Cætera quoad hoc punctum dic vt per Docto. in l. Si quis ſeruum, §. 1. & in l. Lutio, ſ. eo. vbi reprehendunt gloſſ. per hunc tex. Nam gloſſ. ibi videtur
2 voluiſſe,† quòd vbi legatum non eſt propriè & ſtrictè alternatiuum prout eſt iſtud in ſecundo huius l. caſu (quod potius eſt ſubrogatiuum prout Bald. inquit poſt Petrum ibi, vtpote factũ ſub diuerſis verborum conceptionibus) quòd cenſeantur eſſe plura legata. Sed gloſſ. illa in prædicta l. Lutio, reprehenditur per Doctor. communiter, vt dixi, per hunc tex. cum gloſſ. Quia imò in effectu tale legatum cenſetur eſſe alternatiuum & vnum: quia non poſſet in idem tempus concurrere, quum ſit relictum ſub duabus conditionibus ab inuicem contrarijs & repugnantibus, vt ibi Bald. inquit. Vi. l. Si ſeruus legatus, §. primo. & l. Si quando, §. fin. ſ. titu. primo. Non ocurrunt alia dicenda in hac l.

Summarium.

1 *Mutatione perſonæ, mutatur qualitas priuilegiata ac denominatio legitimæ: uide infrà nu. 6.*

2 *Intelligentia & declaratio ad tex. in. §. Sed noſtra, uerſic. Ita ſine onere, de ſucceſ. liber. in Inſti.*

3 *Grauamen legati uel fideicõmiſsi ſimpliciter & impersonali per teſtatorem relictum in dubio cenſeri debet hæredi uel hæredibus iniũctum, ab hiſq; pro quota cuiuſq; parte implendum.*

4 *Accidentia (quæ eſt etiam Philoſophi maxima) è ſubiecto in ſubiectum migrare nequeunt.*

5 *Non entis nullæ ſunt qualitates: quod eſt etiam Philoſophicum theorema.*

6 *Ceſſante rei effectu, ex conſequenti ipſius rei nomen conſileſcere debet. uide ſuprà nu. 1.*

7 *Quod de legitima patrono debita in hac l. tradit̃, ad legitimam filij non abs re per Docto. in præſentiarum producitur.*

8 *Comprobatiò grauaminis legitimæ appoſiti per eum cui debebatur, quomodolibet poſt mortem illud apponentis facta aſtringit eum ad ipſius implementum: ſubijciturq; deciſio quæſtionis aſsiduæ.*

9 *Excluſus ab uniuerſo à particulari etiam ſub eodem incluſo propellitur.*

10 *Per ſimplex ſilentiũ filij grauati in legitima non inducitur approbatio talis grauaminis.*

11 *Filius conſentiens exhæredationi de eo per patrem ſine cauſa legitima faciendæ uel factæ, etiam eodem patre uiuo, præcludit ſibi ipſi uiam agendi contra eiuſmodi teſtamentum: atteſtante communi glo. & Doctorum calculo.*

12 *Quod omnino nullum eſt per approbationem expreſſam ualidari poteſt, ut ex nunc ſumat exiſtentiam: non autem ut ex tũc. i. retrò ab exordio hoc eſt ab ipſius actus nullius confectione.*

13 *Intellect. ad l. Quoniam in prioribus, C. de Inoffi. teſta. ut procedat in reiectione grauaminis ipſo iure reſpectiuè & perſonaliter quoad eũ ſolum cui legitima, quæ fuit grauata, debetur acceptantẽ: non autẽ quoad aliũ, uel quoad eundẽ repudiantẽ ipſam legitimã. Sicq; talis grauaminis appoſitio nõ eſt ſimpliciter & abſolutè nulla: ſed duntaxat quoad quid uel reſpectiuè.*

14 *Quod habetur pro tali ſecundum quid & non ſimpliciter, non eſt propriè & uerè tale.*

15 *Quaſi, dictio eſt nota improprietatis prout & dictio, quodammodo.*

Haud

61 Haud inconuenit unum eundemq; actum reſpectu unius perſonæ cenſeri ualidum, & alterius reſpectu inualidũ præſuppoſita talis actus ualiditate, ut eſt in propoſito appoſitio grauaminis in legitima. Subditurq; deinde legis cuiuſdam Partitæ põderatio.

17 A patroni legitima ad legitimam filio debitam tenet ſequela affirmatiuè: & quidem à fortiori. Nec mirum, quia arguitur de minori ad maius.

18 A legitima filij ad legitimam patroni affirmatiuè, utpote de maiori ad minus conſequentia non ualet.

19 A legitima patroni ad legitimam filij negatiuè conſequentia non tenet, utpote de minori ad maius negatiuè.

20 A legitima filij ad patroni legitimam ualet negatiuè, utpote de maiori ad minus negatiuè. His quatuor pronuntiatis quæ innituntur maximis Dialecticis Topicorum, reſoluitur examuſſim iſte inuoluolus argumentationis unius legitimæ ad aliam in quo iuris prudentum commentarij locorum Dialecticorũ expertes paralogizant, falluntq; et fallũtur.

21 In legitima poteſt dari per patrem filio uulgaris ſubſtitutus: ſicq; talis datio non reputatur grauamen quoad filium. Sed potiùs prouiſio quædam quoad patrem, ut filio omittente hæredem habeat.

22 Declaratur hic cùm appoſitè, tum uerè contra crebras Doctorum allegationes. §. Quod uulgo, l. Si poſthumus, ff. de Libe. & poſt.

23 Intellectus & explanatio ad l. Sextiliam, ff. de Lega. 3. ultra ſcribentiũ traditiones.

24 Tollitur obex non quidem mediocris, qui poßit ſubeße aduerſus prædictam communem ſententiam q. in legitima apponi poteſt uulgaris ſubſtitutio.

25 Tranſmiſsio ex potentia ſuitatis eſt generalior cùm ratione temporis, tum ratione perſonarum alijs ſpeciebus tranſmiſsionum, ut pote fauorabilior eiſdem.

26 Intereſſe longioris uitæ actionis non eſt in conſideratione.

27 Non dicitur quis alium grauare utendo iure ſuo permiſsiuo ſeu poteſtatiuo.

28 Legitima ſola non tranſmittitur ex potentia ſuitatis per filium ad ipſius hæredes: ſed ex quadam propria & ingenua natura tranſmiſsionis ipſius legitimæ: tamen, ſi iũcta fuerit alijs bonis hæreditarijs, bene tranſmittetur ex eodem ſuitatis capite.

29 Intellectus l. 9. titu. de las mandas, lib. 3. fo. ll. unà cum reſtitutione l. 18. in ll. Tauri, ut loquatur ſolũmodo in ſubſtitutione fideicomiſſaria: item & in conditione affirmatiua inijciente grauamen, non autem in negatiua conſiſtente in ſola uoluntate poteſtate filij cuius legitimæ adijcitur.

30 Diſsidium inter grauamen adiectum legitimæ in qua eſt datus ſubſtitutus uulgaris, & adiectum legitimæ filij non habentis ſubſtitutum ſed cohæredem: nam primum non tranſit ad ſubſtitutum adita per filium legitima: ſecundum autem tranſit ad cohæredem in eodem caſu, ideſt præſuppoſita præfata aditione legitimæ.

31 Vbi per legẽ aliquid inducitur in fauorem alicuius intelligi debet illo petẽte: niſi inducatur uel ad eũ deuoluatur, eò quia actus p quẽ deuoluitur ſit nullus mero iure ex defectu formæ: quia tũc etiã ante declarationẽ uoluntatis eius in cuius fauorẽ illud inducitur actus erit funditus & ipſo iure nullus, ut eſt ius dicendi teſtamentum nullũ ob præteritionẽ filij in poteſtate eidem delatum uel deuolutum.

32 Vbi priuilegium conceditur rebus propter perſonam, mutatione perſonæ extinguitur.

33 Ex mutatione perſonæ fit mutatio qualitatis patrimonij.

34 Si laicus transferat ius patronatus in eccleſiam, uel monaſteriũ, uel aliã perſonã eccleſiaſticã, ceſsionarius in quem fit eiuſmodi translatio habet tempus ſemeſtre ad præſentandum iure proprio, ut habet patronus eccleſiaſticus.

35 Res perueniens ad manus exempti potitur priuilegio exemptionis.

36 Res quæ fuit maiorũ uẽdita retrahibilis p propinquiorẽ conſanguineũ ex iure prothomixeos legũ regiarũ autoritate ſi ſemel uẽdita extraneo & lapſo nouendio p eundẽ uẽdatur alteri, ceſſat retractus.

37 Ceſſat etiã idẽ ius retrahendi, qđ aliâs proximiori cõſanguineo cõpeteret, ſi alter cõſanguineus dñs rei patrimonialis ingreſſus fuerit religionẽ, & monaſterium eandem rem extraneo uendiderit.

38 Quod in hac l. deciditur de tranſitu grauaminis iniuncti legitimæ patroni, qđ p Docto. extẽditur ad legitimã filij naturalis & legitimi, procedit etiã in legitima filij arrogati eiuſdemq; in illa grauati.

39 Legitima regulariter eſt pars quota bonorũ uel ſucceſsionis: nõ autẽ hæreditatis: neq; hac l. cõtrariũ probatur: quicquid dixerint nonnulli relegentes nouiſsimi in præſentiarum. Qua occaſione diſcutitur hic optime quod attinet ad iſtũ pũctũ huius l. intell.

40 An hæres patroni in caſu iſtius l. uel hæres filij aliâs inſtituti & grauati in eorum legitima teneatur ſubire tale grauamen diſcutitur hic affatim & concluditur, quòd ſic cõtra Pau. de Caſt. & Rapha. Cu. & mẽbratim articulus ſubdiuiditur in caſus.

41 Retractatur quædã inductio facta per quoſdam nouiſsimos de prædicta deciſione Pau. de Caſt.

42 Vbi legatarius uel fideicõmiſſarius aliqua ratione grauari non poteſt per teſtatorem, à fortiori neque poterit grauari illius hæres.

L. Cum patronus.

Cum

CV*M* patronus
ex debita parte
inſtitutus fidei-
commiſſum ab
eo relictum præ
ſtare non cogatur, ſi omiſe-
rit inſtitutionem, verum qui eã
partem vindicat, eodem modo
retinere, an verò præſtare de-
beat fideicommiſſum? & ma-
gis eſt deberi fideicommiſſum:
quoniam quod illius perſonæ
præſtatur, hoc nequaquam ad
alium pertinere debet.

Summa duplex Bald.

SVmmatur per Bald. in hãc
ſententiam duplici ſum-
ma. Grauamen quod in le-
gitima alicui iniungitur, et
ſi quoad eum cẽſendum ſit nullum,
eſt tamen validum quoad ipſum, cui
accreſcit. Sicq́ue qualitas perſonalis
priuilegiata perſonam eius non egre
ditur: cuius contemplatione priuile-
gium ſibi à lege conceditur.

Notat idem Bald. ex hac l. onus
quod legitimæ imponitur, eſſe tanq̃
pro non ſcripto: & ſic quoad quid, id
eſt quoad eum ſolum cui debetur le-
gitima. Ideoq; ſi talis legitima ab eo
repudietur, tranſit ad cohęredem vel
ſubſtitutum cum eodem onere im-
plendo ab eo ad quem eorum talis
1 legitima deuoluitur. † Nam ob mu-
tationem perſonæ, mutatur ſeu va-
riatur in talibus bonis qualitas & de-
nominatio legitimæ. Ex quo enim
patronus debet habere legitimam à
lege ſibi deſignatam, omni onere, o-
mniq́ue grauamine exutam & libe-
ram, quo defuncti grauamen appo-
nentis voluntas non maneat illuſa:
ſed potiùs vt melius poſsit effectui
mandari cohæres vel ſubſtitutus, ad
quem iure accreſcendi vel ſubſtitu-
tionis defertur: debet ſubire atque a-
gnoſcere grauamen iniunctum pa-
trono vocato ad talem legitimam ſi-
bi debitam, quod ille ſubiturus fuiſ-
ſet ſi in legitima poſset grauari, vel
grauamen ei perperam impoſitum
per eundem agnoſceretur. Et, quod
eſt fortius, idem dicendum erit, ſi pa-
tronus legitimã ſibi debitam, in qua
fuiſſet inſtitutus à liberto, agnoſce-
ret. Nam & hoc caſu eiuſmodi onus
tali legitimæ appoſitum eſſet implẽ-
dum ab alio vel alijs cohæredibus, q-
bus legitima non debetur: ſed acce-
prauerunt ſuas partes inſtitutionũ,
vt probatur ſingulariter ex. §. Sed no
ſtra, ꝑpe finẽ, in illis verbis, [*Ita ſine onere
ut neq; liberis liberti libertatẽ ex ea parte legata
uel fideicõmiſſa præſtẽtur: ſed ad cohæredes eorum
hoc onus redundet.*] Inſti. de Succeſsi. liber.
2 Qui tex. † licèt loquatur in patrono
prætertito, cui erat onus iniunctum:
idem tamẽ eſt ſi fuiſſet inſtitutus, &
agnouiſſet legitimam in qua inſtitu-
tus fuiſſet: cùm per bonorum poſſeſ-
ſionem contra tabulas, quæ in id tali
patrono prætertito datur, legitima ꝑ
ipſum euincitur, & eam ab omni o-
nere immunem etiam agnoſcit: ſicq;
ad paria iudicantur, patronum à prin
cipio fuiſſe inſtitutum in legitima,
& eam agnouiſſe, vel eundem à pri-
mordio prætertitum fuiſſe, & poſt te-
ſtamenti contratabulationem & e-
uictionẽ legitimæ eam etiam agno-
uiſſe: quando vtroque caſu grauatus
eſſet. Quæ eſt illius eiuſdem tex. in. §.
Sed noſtra, propria & aperta intẽtio,
dum ante verba. ſ. recitata inquit, idẽ
eſſe vbi minus legitima à liberto fuiſ
ſet patrono relictum: & ſibi supplere
tur. Nam vtroque caſu id eſt quando
patronus eſſet prætertitus, & grauat⁹:
item & quando eſſet inſtitutus in mi
nore portione, quàm eſſet ipſa legiti
ma

Qualiter intelligatur tex. in. §. Sed noſtra. Inſti. de Succeſsi. liber.

ma quæ eſt ſibi ſupplenda,conſimiliter patronus grauaretur:ſicq; pariformiter in tertio caſu prænotato: ſcilicet, quando eſſet inſtiturus in ſolida legitima,&eam agnouiſſet:itemque eſſet aliquo onere grauatus.Nam omnibus his tribus caſibus, in quibus agitur de acceptatione patroni, grauamen eidem patrono iniunctũ reditet ad cohæredes per eoſdẽ implẽdum,ſiue exequendũ. Qui caſus (vt dixi) ſunt in terminis fortioribus, q̃ ſit deciſio iſtius l.vbi patronus in parte ſibi debita,id eſt,legitima inſtitutus datis ei alijs vel alio cohæredibus omiſit:qui non eſt caſus ita dubitabilis,prout ſunt alij tres caſus prænotati,vt ibi dixi. Sed hîc ſummopere aduerti oportet, quòd in prædictis caſibus vbi patronus inſtitutionẽ legitimæ oneratæ agnoſceret ſimpliciter, i.abſq; ônere,vel onere ſpeciatim ab eo repudiato:ita demũ tale onus trãſiret ad cohæredẽ vel cohæredes:ſi tale grauamen eſſet realiter appoſitũ. Veluti ſi teſtator libertus dixiſſet,volo de legitima ſeu de parte debita pa-
3 trono dari Titio cẽtum,†aut dixiſſet ſimpliciter & imperſonaliter detra-
• cta partis debitæ, in qua fuiſſet p̄ron⁹ inſtitutus mentione volo dari aut ſolui Titio centũ:quo caſu cenſetur,oẽs hæredes, inter quos ipſum patronũ grauare.l.Si ſeruus legat⁹,§.Qui Margaritam,verſic.[Non autem.].ſ.tit.1.Tũc enim.i.his caſibus & ſimilibus procederent.ſ. dicta.ſ.q; onus ſic iniunctũ incumberet ſoluendum hæredi, vel cohęredibus patroni:diuerſimodè & reſpectiuè tamen.Nam in primo exẽplo ex duobus prænotatis onus adiectum legitimæ patroni tranſiret de per ſe ad cohæredes:in ſecundo autem tranſiret vnà cum onere ad eos ſpectãte proportionaliter,id eſt pro eorum portionibus, pro quibus ſeu pro quotum rata cenſentur grauati per talem grauaminis iniectionem ſimplicem & imperſonalem. Sed idẽ iuris vtroque caſu:quia tales cohærẽdes vno vel alio modo tenentur ad grauamen,quod concernebat patronum.Non eſt itaque vlla inter hos caſus diſſonantia quoad iuris miniſterium. Secùs tamen (vt præmiſſa proſequar) ſi ipſi patrono grauamen eiuſmodi eſſet perſonaliter iniunctum, cùm neceſſariò referatur ad ipſam legitimam, ex quo nihil aliud fuit ſibi per teſtatorem relictũ. Nam hoc caſu ſi poſtea patronus agnouiſſet reiecto expreſsim vel ſilẽter grauamine, tale grauamen ſic ei iniunctum non eſſet implendũ per cohæredes,quod eſt ſummè notandũ ad pręedictum.§. Sed noſtra,in verbis.ſ. recitatis: cùm re vera ille text. non poſſit verificari in grauamine perſonaliter ſeu nominatim iniuncto ipſi patrono, cui erat pars debita, id eſt legitima relicta. Nulla em̃ rõne, ex quo legitima eſt agnita,tale grauamen, quum ſit accidens vel qualitas, vel ipſius hæredis in legitima,inſtituti,vel ipſius legitimæ, poteſt in alios cohæredes non grauatos migrare,vel facere tranſitũ.
4 †Accidentia ſiquidem neque ratione naturali,neque ciuili poſſunt migrare vel decurrere de ſubiecto in ſubiectum.l. Vna,§. Ne autem,C.de Cadu.tollen.vbi Bald.de ea re(prout & aliàs de ſimilibus naturalia tangẽtibus)eleganter differit poſt Philoſophos,ſignanter Auerroim:& notant Inno.& Docto. loquentes de hoc iuridicè per illum tex. in cap.fi.ad fi.de Offic.deleg.Siue ergo grauamen fuerit adiectum perſonæ patroni,ſiue ipſi legitimæ, ſecundum diuerſa exẽpla,ſuprà relata,patrono in legitima inſtituto adeunte non poteſt tranſire in alias perſonas cohæredum: ſiue

T.

ue etiam eſſet adiectum, ipſi legitimæ, quæ remaneret apud patronum per acceptationem, quam fecit, & cõ ſimiliter non poſſet migrare ipſum ſolum grauamen de ſubiecto, id eſt, de legitima in alios cohæredes ad quos legitima non peruenit: neque in eis fuit repetitum per teſtatorem. Et prædictam reſtrictionem, quanuis eam non adaptet ad dictum. §. Sed noſtra, videtur tenere Raph. Cu. hic in iſtius l. propoſito. Et licèt poſtea dicat, videri eam eſſe diuinationem: re vera tamen non eſt: cùm ſatis probetur, argumento l. Celſus, §. Quod alicuius. ꝟ. iſto titu. & eius qđ tenet Bar. in l. Licèt Imperator. 2. oppoſitione. ſ. titu. 1. & ibi latiùs & clariùs de hac re tradit Iaſo, nu. 31. cum ſequentibus poſt alios Doctor. ab eo ibidem relatos, præmaximè quia in caſu prædicto, id eſt vbi hæres quaſi creditor legitimæ, qui fuit grauatus, agnoſcit legitimam abſq; onere vel grauamine, tale grauamen quoad ipſum, vel ipſi⁹ ſolius intuitu, vt prædixi, ab ipſo initio eſt ipſo iure nullum. Si nullum, ergo non poteſt migrare
5 in alium, † quia non entis (quod eſt ipſum grauamen nullum) qualitates non ſunt conſiderabiles, vt eſt maxima Philoſophica, qua plures ll. innituntur, vt eſt l. 2. vbi hoc notant Bar. Bald. & Albe. ff. de Vſufruct. & l. Eius qui in prouincia, verſic. antepen. ibi, [*Quoniam non poſſunt uideri bonorum poſſeſſores eſſe qui animum poſſidendi non habuerunt.*] ff. Si cert. petat. vbi cõmuniter in id notant eum tex. Doct. & ſpeciatim Decius poſt eos, vbi alia ad eandem rem allegat. Redeundo præterea ad id, quod cœpi dicere in huius notabilis princi. Probatur ex hac l. ſecundum
6 Bald. † quòd legitima ſemel repudiata ab eo cui erat debita perdit officium: aliâs effectum legitimæ: & conſequenter nomen ipſius. Argumẽto l. A nullo, C. đ Ferijs, & aſſumit nomẽ hæreditatis, id eſt partis quotæ ipſius.
7 † Et ſubdit hic idem Bald. idem eſſe in legitima filij, & ſequuntur alij ſcribentes hic: ſcilicet, Pau. de Caſtr. Floria. & Ang. de Perig. hic. Et expendẽdum eſt, q̃ Bald. loquitur cautè, dum dicit, q̃ tale ouus eſt pro non ſcripto reſpectu eius cũ adijcitur: & ſic reſpectiuè vel ſecundum quid, non abſolutè & ſimpliciter. Et probatur ex illis verbis iſtius l. [*Non cogatur.*] quaſi Nota.
8 dicat, † q̃ grauamen bene poteſt imponi mero iure, & valet ipſius impoſitio à primordio reſpectu patroni vel filij inſtituti in legitima, cuius perſonæ apponitur: quanuis ob priuilegiũ vel intuitũ ſpecialem perſonæ illius tale onus non cogatur ſubire. Et ſic ex text. iſto à contrario deducitur, q̃ patrono vel filio ſiue expreſsim, ſiue ſilenter comprobante appoſitionem talis grauaminis, putà vel perſoluendo illud, vel incipiendo illud ſoluere: etiam ſi acceptaſſet legitimam: & ſic legitima non tranſijſſet ad cohæredem, ſed maneret apud eum, idem ſi ilius vel patronus ſic grauatus teneretur tale onus vel grauamen adimplere, vt eſt prædictum: quanto magis ſi illam repudiaſſet, vt in caſu directo iſtius l. Ad quod etiam facit in ſimili tex. cum gl. in l. Non dubium, §. 1. C. de Teſta. & in l. 2. C. de Fideicom. cũ his quæ illic tradunt Docto. Ex quib⁹ inferri poteſt ad vnum notabile ac quotidianũ (quæ fuit quæſtio iandiu ventilata) videlicet, ſi pater iniunxit grauamen filio ſuo in legitima, vt putà q̃ eã reſtitueret filio ipſius primogenito poſt mortẽ: item & grauauit illũ eundem nepotẽ & filij primogenitũ conſimiliter eandem legitimã filio etiã ſuo primogenito poſt mortẽ reſtituere: & ſic gradatim onerauit deſcen- Quæſtio notan. & quotidiana.

deſcendentes in infinitum, vt ſæpe aſſolet fieri per aſcendentes teſtatores: cui quidem grauamini filius primi teſtatoris expreſsim conſenſiſſet: an ſtante eiuſmodi cõſenſu, tale grauamen valeret in ipſius filij præiudicium, necne? In qua dubitatione reſolutiuè videtur dicendum, q; ſi filius primo loco in legitima parte ſibi debita grauatus agnouit eiuſmodi grauamen expreſsim vel tacitè ſeu re ipſa poſt mortem patris: tunc ſibi prçiudicet: non autem cæteris deſcendentibus ſubſequentibus per primum diſponentem eodem modo grauatis.

Reſolutio.

Cui reſolutioni ſuffragatur text. in l. Filio præterito cum gl. ff. De iniuſto rupto. vbi per approbationem tacitã teſtamenti, in quo filius in poteſtate fuit præteritus factam poſt patris obitum eo abſtinente hæreditate paterna, excluditur à iure dicẽdi tale teſtamentum nullum. Ad quod l. illa eſt ſingul. & non alibi, ſecundum Imol. ibi, col. 3. quatenus loquitur in approbatione tacita. Idem & à fortiori dicit eſſe tenẽdum in expreſſa eiuſmodi teſtamenti approbatione Paul. de

9 Caſt. ibi. †Si enim filius in caſu illo p alterutram ex prædictis approbationibus vel expreſsam vel tacitam excluditur ab vniuerſo iure, id eſt à tota hæreditate: multo à fortiori excludetur in caſu de quo agimus à parte: quin potiùs à parte partis ipſius, quæ ſibi adimitur de ea legitima per impoſitionem grauaminis in legitima, & agnitionem vel approbationem illius ab eo factam. Argumento l. Quç de tota, in prin. ff. de Rei vendi. & l. Si quis cum totũ, ff. de Excep. rei iudi. facit l. Iuriſgentiũ, §. Adeò, ver. [*Si igitur.*] in prin. ff. de Pactis, & in ratione quã poſtea Iuriſcõſultus his verbis ponit. Nã ſi res poteſt in totũ tolli, cur non & reformari? Ad idem l. Videamus, §. pen. verſi. [*An igitur.*] ff. de In lit. iurañ. vbi idem probatur, quòd qui poteſt totam rem tollere, poteſt etiã ipſam minuere & limitare. Cui agnitioni vel apꝓbationi grauaminis poſt mortem patris, qui illud ſuo teſtamẽto reliquit concinunt prædictæ duæ ll. ſ. in præceden. adductæ: videlicet l. Nõ dubium, §. 1. C. dè Teſta. & l. 2. C. de Fideicom. & vtrobique de hac re tradunt glo. & Docto. Ad idem etiam l. pe. ad fi. cum l. fi. & l. Papi. §. Si conditioni, ff. de Inoffi. teſta. & prædicta l. Si quando, §. Et generaliter. Quæ omnia inta conferunt huic membro: videlicet, quãdo appoſitio grauaminis fuit facta per patronũ in caſu huius tex. vel per filium aliàs poſt mortem liberti, vel patris teſtantis, & apponentis conſimile grauamen. Quãuis prædicta iura mixtim & promiſcuè fuerint allegata: & quidem perperam, à modernis Hiſpanien. in repeti. c. Per veſtras, ad approbationem grauaminis in vita liberti vel patris factam, quod nullo modo eſt dicendum. Quia ſi talis approbatio fieret in vita eius, qui appoſuit grauamen, non eſſet alicuius efficaciæ quoad rẽ de qua agimus, vt tradit Soci. conſil. 230. incipien. Viſo inſtrumento, aliàs teſtamento, col. 1. cum ſequen, volu. 2. Ex cuius dictis in caſu diuerſo: ſatis tamen ſimili quoad rationes fundamentorum, quæ ibi traduntur ad deciſionem illius thematis iſtud colligi

10 tur: videlicet, † q; per cõſenſum à filio præſtitũ matri vel patri teſtãti, id eſt tẽpore confectionis teſtamẽti, vel poſtea in vita ipſius teſtantis ſuper appoſitione grauaminis in legitima, non fit eidẽ filio eiuſmodi conſentiẽti prçiudicium, rationibus quibus ibi illius thematis deciſionem fulcit.

Sed ex oppoſito videtur ſtare glo. ordi. in l. Si quando, §. Et generaliter, glo.

Oppoſitio.

gloſ.mag.ante fin.quæ tenet conclu-
11 denter † conſenſum per filium pręſtitum patri in vita ipſius circa teſtamẽtum, in quo ipſum ſine cauſa exhęredat, nocet ipſi filio, vt maneat effectu & re ipſa exhæredatus vel præteritus: & conſequenter excluſus à paterna hæreditate: ac ſi iuſtâ & legitima cauſa ſubſiſtente fuiſſet excluſus. Quam gloſ. tenent ibi Docto. magis cõmuniter: & ſequitur Imo. in l. Filio præterito. 15. colum. ff. de Iniuſto rupto. adducens pro ea l. Non putauit, §. Si qs ſua manu, ff. de Bono. poſſe. contra tabul. Sequitur etiam Alex. in authen. Non licet, colũ. 1. C. de Liber. præter. & ibidem Iaſ. colum. 2. verſ. 2. limitã. Et idem Iaſo in l. 2. colũ. item. 2. C. de Bono. poſſeſ. contra tabu. vbi ponit, quid iuris ſit in præteritione. Sequitur itidem Deci. in l. Nemo fraudare, poſt princi. ff. de Regu. iuris.

Sed reſponſio ad hanc obiectionẽ colligitur ex eo, quod tradit Soci. in prænotato loco. 5. ratione earũ, quas ibi tradit: non inter caſum de quo a-
12 gimus, † ſcilicet de approbatione grauaminis ĩ legitima appoſiti poſt mortem illud apponentis: & caſum illius gloſ. quando in vita fit approbatio teſtamenti continentis exhæredationem ſimplicem & abſq; cauſa: quo caſu loquitur glo. Nam ſi poſt mortem fieret, res eſſet indubia per dictã l. Filio præterito. Eſt apperta ratio differẽtiæ: ſcilicet, quia filius quia contraueniendo conſenſui per ſe præſtito in vita patris eum ſine cauſa exhæredãtis, venit ad teſtamenti reſciſionem. Cùm itaq; agat contra teſtamẽtum, non poteſt conſenſui præfato per eũ præſtito contrauenire: ſed contraueniendo conſenſui per eum præſtito in vita in diminutionem legitimæ, non videtur venire contra teſtamentum: ſed potiꝰ dicitur venire ad illud conſeruandum. Ideoq; poteſt contrauenire conſenſui per eum adhibito in appoſitione grauaminis facta per ipſum in ſua legitima, vt per eum ibi referentem Bald. & Sali. ſicq; illius gloſ. concluſio non obeſt. Redeũdo ergo ad ſuperiora ex prædictis deducitur per iſtum tex. ꝙ mero iure valet appoſitio grauaminis in legitima: licèt quoad eum, cuius reſpectu apponitur, ſit abſq; effectu vel efficacia. Et hæc eſt propria intentio iſtius tex. in ver. [*Non cogatur.*] vt ſuprà induxi. Et eſt etiam intentio Bald. in ſecunda ſumma & in notabili ſuprà relatis. Et tenet apertè Pau. de Caſ. hic, & Rapha. Cuma. in primo nota. & iterũ in reſponſione ad l. Quidam referunt, ff. de Iure codic. quam hic ponit ad finem.
13 † Et ita etiam videtur intelligenda l. Quoniam in prioribus, C. de Inoffic. teſta. quæ eſt noua deciſio per quam ſolet vulgo dici: & ad id conſueuit allegari, ꝙ grauamen ipſo iure remouetur à legitima. Nam debet intelligi, niſi filius poſt mortem patris ſciens grauamen eſſe appoſitum legitimæ, illud approbaſſet, vel ratificaſſet expreſsè verbis, vel etiam tacitè per aliquem actum facti. Idem de filio filij & de reliquis deſcendentibus gradatim. Nam vnuſquiſq; debet per ſe approbare poſt mortem prædeceſſoris immediati quoad pręiudicium cuiuſque ſingulariter. Nam aliâs per ſimplex ſilentium non cenſeretur facta agnitio vel approbatio grauaminis, vt ibi Docto. concludunt. Itaq; grauamen ipſo iure tollitur, vt Bal. inquit, quoad ipſum patronum vel filium: & ſic quoad quid: non autem ſimpliciter & abſolutè quoad oẽs, vel omnium reſpectu: aliàs lex iſta nõ poſſet vllo modo procedere, neq; verificari: quia grauamẽ nõ poſſet aliter in aliũ tranſire: ſi ab initio ob eius nullitatẽ

Ad l. Quoniã in prioribus.

eſſet

éſſet pro non ſctipto:& ſic eſſet nul-
lum ſtirpitùs. Quia (vt eſt prædictũ)
non entis nullæ ſunt qualitates. Item
& ſubiecto deficiente,& eius qualita
tes euaneſcere,conſequens eſt. Nec
non ad ipſius grauaminis approbario
nem oportet præſupponi aliquam ſu
ſpenſionem ipſius. Nam ſi eſſet fundi
tus & omnino nullum,non eſſet ap-
probabile vel ratificabile,adhoc inq̃.
vt valeret ex tunc retrò. Nam eſto q̀
fieret per approbationem validum,
valeret ſolũmodo,vt ex nunc ſecun-
dũ Barto.in l.Paulus,ff.de Stat.homi.
poſt Bat.ibi & Bald.in l.Obſeruare,§.
Poteſt,colũ.3.ff.de Offic.procõ.& le-
gat.& nota.Alex. conſi.78. incipien.
Viſo & diligenter ponderato,colũ.6.
verſ. Quartò reſpondeo.lib.5.Franc.
Aret.conſil.127.Eximie domine,co-
lũ.2.Intelligitur ergo l.illa Quoniam
in prioribus,ad fin. quòd grauamen
ipſo iure tollatur de legitima reſpecti
uè quoad ſolum filium,ac ſi quoad il
lum fuiſſet pro non ſcripto. Et ita in-
telliguntur verba illa, Tollantur:& i-
bi, quaſi nihil eorum teſtamento ad-
ditum eſſet:ſcilicet reſpectiuè ad ipsũ
ſolum filium, cui grauamẽ fuiſſet ad
iectum contra vel præter vel ſecũdũ
ipſius filij voluntatem. Sed quantum
ad alium vel reſpectu alterius,ad quẽ
legitima pergeret,vel migraret: itẽ
reſpectu eiuſdẽmet filij approbantis
poſt mortem patris appoſitionẽ gra-
uaminis,non cenſetur nullum: ſaltẽ
effectualiter & ex nunc. Si igitur re-
vera ſeu re ipſa,grauaminis appoſitio
non eſt omnino nulla,ſeu pro nõ ſcri
pta abſolutè & ſimpliciter, ſed eſt va
lida quoad quid, & ſic reſpectiuè: li-
cèt cenſeatur non habere efficaciam
reſpectu illius perſonæ,cui erat debi-
14 ta legitima. † Nam ſicut illud, quod
habetur pro tali ſecundum quid, nõ
ſit propriè & verè tale,vt probatur ex

l.1.§.Per ſeruũ corporaliter, ff.de Ac-
quiren. poſſ.ſecũdum inductionem
Aret.quod etiam ibi tenet Soci.1. no
tab.licèt aliquatenus circa hoc pun-
gat in illius tex. inductione, quam fa
cit Aretinus. Et idem etiam tenet A-
retin.met in l.Patris & filij, ſuprà de
Vulg. & pupil. Ita etiam in propoſito
reiectio ſeu nullitas grauaminis cer-
to reſpectu limitata,& quoad quid.i.
quoad ipſum filium non eſt propriè
& abſolutè vera nullitas, ſeu reiectio
grauaminis ſimpliciter ſumpta:neq;
talis reiectio per l.fit abſolutè ipſo iu-
15 re vt dixi. † Quæ conſideratio bene
applaudet dictioni [Quaſi] in l.poſitæ,
q̃ eſt nota improprietatis, ꝓut dictio,
quodãmodo,vt per gloſ.in l.Si me in
vacuã, in gloſ. fin.ff.de Acquir. poſſ.
vbi Alex.& Docto.alia iura in id alle-
gant. Et conſequenter concluditur,
prout ſuprà eſt dictum, & elicitum
16 ex hoc tex.† Neque inconuenit vnã
& eandem diſpoſitionem cenſeri va-
lidam reſpectu vnius perſonæ, & re-
ſpectu alterius eſſe inualidã:cùm va-
liditas ipſius in ſua ſubſtantia præſup
ponatur, vt eſt in præſentiarum ap-
poſitio grauaminis. Argum.l.Miles,§.
Pro parte,ff.de Lega.2.cum multis in
eam rem traditis per Andr.Tiraquel.
in opere retractus,fol.142. nume.23.
vbi vidẽdũ cùm expedierit,vnà cum
nume.præcedente.
Et per prædicta patet,non videri per Carpitur
fectè fuiſſe loquutum Paul.de Caſtr. Paul.de Ca.
hîc ad fin.quatenus dixit,q̀ filio legi
timam acceptante, grauamen ei ap-
poſitum non valet: ſed eo repudiãte
fingit' ſemper valuiſſe. Nam imò eo
caſu nihil fingitur:cũ à principio, ſal-
tem per modum ſuſpenſiuum talis
appoſitio grauaminis valeat mero iu
re,vt eſt dictum, licèt non quoad effe
ctum,ob impedimẽtum,vel obſtacu
lum priuilegij perſonæ cui debet', id

eſt filij cuius prerogatiua & priuilegio bona ad ipſum pertinentia aſſumunt nomen & effectum legitimæ ipſo acceptante. Cæterùm eo repudiante legitimam, grauamen quod à principio fuerat appoſitum, & pendebat quoad effectum, remanet vſque à principio efficax, ac ſine obſtaculo adimplendum per eum ad quem legitima ex diſpoſitione teſtatoris, prout eſt ſubſtitutus, vel præter, prout eſt cohæres, pergit ſeu deuoluitur in defectum filij repudiãtis: & ſic (vt dixi) in caſu quo filius vel patronus repudiat legitimam, non eſt opus aliqua fictione retrotractiua: quia vbi eſt locus veritati, ſuperuacuò, imò nulliter tractatur de fictione, l. Si filius familiâs contra ſenatus conſultum, vbi Bald. & Alber. de hoc notant, ff. Si certum peta. Et iſta ſunt de intentione, l.11. titu.4. Part.6. dum in princ. dicit, [*Libremente y ſin ningun agrauiamiento, y ſin ninguna condicion deue auer el hijo ſu parte legitima.*] Et ſic dum illa lex refert ſe ad effectiuam legitimæ acquiſitionem, cũ dicit, [*Auer.*] vt in l. Stipulatio iſta, §. Hæc quoque, verſ. Habere, ff. de Verborũ obliga. innuit, ꝙ grauamen appoſitũ legitimæ, ſolũmodo tollitur, & reijcitur ab ea reſpectiuè, & ſola contemplatione filij ipſam acceptare volẽtis. Prædicta etenim verba reſpiciunt ſolum filium actualiter conſequutum legitimam ad eum pertinentem: & ſic per contrarium vult illa litera, ꝙ ſi filius repudiet legitimam, grauamẽ quoad alium, ad quem deuoluit (vt eſt iam dictum) remanet validũ, prout erat à pricipio: ſub quadã inquam tacita cõditione, ſi filius poſtea repudiaret. Prædictis cõſonat optimè tex. hic, etiã ſi per tranſenam (vt aliâs dicitur) vel tranſeunter expendatur, in fin. ibi, [*Quia quod eius perſonæ. &c.*] Inualiditas ergo grauaminis (vt eſt ſæpe dictum) eſt perſonalis & reſpectiua: nõ autem realis & abſoluta. Ex quib⁹ patet, quòd omnia adducta per autorẽ practicum Hiſpanienſem doctũ alioqui et expertum virum in cõmento eiuſdem l. Quoniam in prioribus. 10. ampliatione ſunt temperanda in caſu, in quo ipſe loquitur: videlicet filio acceptante legitimam, quo caſu non requiritur, ꝙ reprobet vel expreſsim renuat grauamẽ legitimę impoſitũ: quia in fauorem ipſius lex illa habet illud pro reiecto dummodo non faciat aliquam tacitam facti approbationem iuridicam, vel aliquam expreſſam de ipſo grauamine: ergo tale grauamen potiùs dicitur ab initio pẽdere ex futura acceptatione vel repudiatione legitimæ, ꝗ ꝙ à principio dici queat funditùs nullum, per iſtum tex. expreſsiſsimum iuncta extenſione, quã dixi de eo facete Doct. ad legitimam filij grauatam. Et ſic tempe rantur verba dic. l. Quoniam in prioribus, quæ per iſtam l. eſt declaranda, iuxta glo. in l. Sciendum, in princi. ff. Qui ſatiſda. cogan. & in Authen. Offeratur, C. de Litis conteſta. & in l. Si quis ſeruo, C. de Furtis, & in l. Vt tantum, in princ. ff. de Ser. concept. facit lex, Sed & poſteriores, ff. de ll. Ex quibus itidem patet, minus rectè dixiſſe hîc Rapha. Cuma. in princ. dum ex hoc text. notat tale grauamen eſſe nullum ipſo iure: cùm imò non ſit (vt prædixi) ſed pendeat quouſque ipſe filius in legitima grauatus acceptet, vel repudiet eam. Nam ſi acceptet legitimam, reſoluitur grauamen eidẽ adiectum: ſi verò eam repudiet, tranſibit in ſubſtitutum vel cohæredem, vt eſt ſuprà dictũ: quod fieri nequaquàm poſſet, niſi data ipſius grauaminis conualeſcentia & validitate.

Et quæ ſuperiùs per me ſunt tradita procedunt planè in grauamine iniuncto

L. Partid.

iuncto patrono vel filio ad commodũ alicuius tertij: & ſic in ipſiuſmet tertij fauorem, vt in hac l. Et inquãtum prædictus autor dicit in eadem. 10. ampliatio. dic. l. Quoniam in prioribus, quòd ſilentium filij non eſſet potens ad comprobationem prædicti grauaminis: niſi (ſecundum eum) vltra tale ſilentium interueniſſet aliquod factum inferens approbationem grauaminis tacitam, prout in hac l. interuenit repudiatio, per quã cenſetur approbatum grauamen, vt in ſimili etiam habetur in dict. l. Filio præterito, ſecundo reſponſo, de Iniuſto rupto. vt ſuprà induxi. Idem & à fortiori dicendum eſt, ſi expreſsè approbaret, vt in di. §. & generaliter, cũ iuribus ſuprà allegatis, prout inquit Paul. de Caſtr. in propoſito illius tex. in eadem l. Filio præterito, in eiuſdẽ tex. extenſione. Et id quod argumẽ. iſtius text. tenent hîc Bald. Raphael Cuma. Floria. & clariùs Paul. de Ca. prout ſuprà etiam pręſuppoſui, quòd ſi legitima filij repudietur per eum: & ſic tranſeat ad cohæredem vel ad ſubſtitutum vulgarem (quo vtroque caſu iſta lex loquitur in legitima patroni) grauamen in tali legitima appoſitum, tranſibit ad talem ſubſtitutum, vel coniunctum, ſeu cohæredem filij, vnà cum ipſa legitima cui erat grauamẽ appoſitum, eſt verum. Nam (vt ibi Bald. inquit, & ſequuntur

17 tur Paul. & alij Docto.) † de legitima patroni ad legitimam filij valet conſequentia, vt in l. fina. vbi Bald. & Doctores notant, C. de Inoffic. teſtamẽ. & quidem à fortiori, cùm legitima patroni ſit minus debita ipſi patrono, q̃ ſit debita legitima patris ipſi filio. gloſſ. communiter approbata in l. Si quis legatum, ad finem, in glo. antepenult. ff. Ad legẽ Corn. de falſis. Ex qua deciſione Doctorum colliguntur tria memorabilia. Primum,

Colliguntur tria memorabilia.

18 † quòd valet argumentum de legitima patroni ad legitimam filij: quod (vt dixi) probatur ex dict. l. fin. in verſicu. penul. vbi Bald. & Salic. notant, C. de Inofficio. teſtamẽ. Et quia ibi illi dicunt, quòd regula iſta ſæpe fallit, eſt aduertendum, quòd (vt dixi

19 Paulum de Caſt. hîc velle) † de legitima patroni ad legitimam filij arguitur de minori ad maius affirmatiuè, hoc eſt, ſi iſtud ſtatuitꝰ ĩ legitima patroni: ergo à fortiori idem dicendum in legitima filij, prout arguit legiſlator in eadem l. fina. & gloſſ. in dicta l. Si quis legatum, & Paulus de Caſtr. hîc: è contrario conſequentia affirmatiuè ſumpta non valeret: vide

20 licet, † Si hoc eſt in legitima filij: ergo idem in legitima patroni: quia eſſet arguere de maiori ad minus affirmatiuè, quod non licet ſecũdum maximas Dialecticorum in topicis. Similiter per contrarium valeret cõſequentia de maiori ad minus negatiuè: ſcilicet, ſi hoc non conceditur legitimæ filij: ergo neque legitimæ patroni: non tñ ècontra: videlicet, ſi hoc non conceditur legitimæ patroni: ergo neque legitimæ filij. Et per hæc datur breuis reſolutio circa modum arguendi in hac materia, & colligitur ratio differentię inter omnes caſus, ſeu in omnibus caſibus ſimilitudinis & diſsimilitudinis inter has legitimas inuicem, quos ponũt hîc inter eas nouiſsimi repetentes Hiſpani. Secundum notabile ex di

21 ctis Paul. colligitur, † quòd in legitima poteſt dari filio per patrem ſubſtitutus vulgaris. Ex quo fit, quòd ralis ſubſtitutio vulgaris reſpectu legitimæ non eſt grauamen. Et licèt datio talis ſubſtituti vulgaris non ſit prouiſio quoad ipſum filium, cui ſubſtitutio fit: eſt tamen prouiſio quoad

teſtantem,cùm per eam eidẽ ſuccedatur,vt in prin.Inſtit.de pupi.ſubſt.
&ob id dicitur eſſe fauorabilis ipſi pa
tri teſtanti,prout & pupillaris eſt fauorabilis ipſi pupillo,vt inquit Bar.in
l.Iam hoc iure,in prin.ſuprà de Vulg.
& pupil.& iſta eſt cõis opinio Docto
rum per illum tex.in l.Si poſthumus.
22 †§.Quod vulgo,ſuprà de Lib.& poſt
hu.vbi illum tex.Paul.de Caſt. Alex.
Aret.& Iaſ.in id notant. Qui tamen
tex.id non bene probat.ſ.vulgarẽ ſub
ſtitutionem factam filio,non eſſe gra
uamen.Nam licèt ibi probetur, ꝙ filio nõ infertur grauamẽ,neq; prçiudi
cium,ſi nõ exhæredet᷑ à ſecundo gradu,ſed ſit ab eo prçteritus,ex quo fue
rat in primo inſtitutus:tamẽ non pro
batur de ſubſtitutione facta filio, vt
nõ cenſeatur eſſe grauamen quo ad
eum:quia ibi ſubſtitutus vulgaris nõ
fuit datus filio inſtituto: ſed Titio co
hæredi ipſius fuit datus ſubſtitut⁹ vul
garis Meuius ſecundũ verã literã[*Titio.*]Nam alia litera non põt ſtare:ſcilicet,[*Titius & Meuius.*]vt ibi apparet cla
rè.Nam ſi Titius & Meui⁹ eſſent ſubſtituti filio,fili⁹ debuiſſet ibi repudia
re,vt fieret locus ſubſtitutioni vulga
ri: ſed ibi dicit᷑,ꝙ Titius repudiauit,
& Meuius fuit admiſſus ex vulgari in
parte ſuç inſtitutionis:ergo nõ tracta
tur ibi de ſubſtitutione facta filio: &
cõſequenter nõ põt ex illo tex.dedu
ci,an reſpectu filij talis ſubſtitutio vul
garis ſit grauamẽ,nec ne: cùm(vt dixi)nõ fuerit ſibi facta,ſed cohæredi.
Sed cõſideratio illius text.ſolũ verſat᷑
circa hoc:videlicet,ꝙ nõ ſit iniuria fi
lio inſtituto,ſi à ſecũdo gradu præter
eatur: & ſic gradus erit validus, tali
præteritione nõ obſtante.Non autẽ
verſatur(vt dixi)circa illud,an ſit grauamen,vel nõ ſit grauamẽ reſpectu fi
lij:cũ ei nõ fuerit facta ſubſtitutio vul
garis,vt iam dictum eſt. Quãuis Bal,
ibi fortè habuit aliam literã, dum no
tat illum tex.ꝙ filius primo gradu inſtitutus ſequentes gradus tanquam
prçteritus non poteſt rumpere: ſiue
ſubſtitutio ſit facta ſibi,ſiue ſibi & co
hæredi, ſiue cohæredi tantùm.
Quæ additio licèt ſit bona quantum
ad illum textum, in ſua deciſione,tamen eſt ex proprio capite Bal.& non
probatur vllo modo ex illo tex. ſecũdum veram literam,vt ſuprà induxi.
Et forſan ex prædicta additione ſumpſerunt anſam Paul.Aret.& alij moderni ibi ad inferendum,ꝙ ibi probe
tur id,quod dicitur de ſubſtitutione
vulgari in legitima filij.ſ.ꝙ nõ ſit grauamen quoad filiũ: cùm tamen re ve
ra non probetur ſecundũ veram literam vt prædixi, quã quidem literam,
[*Tiiio Meuius ſubſtuutus ſit,*] reperio nunc
in libro Pandect.Floren.nouiter impreſſo.Et eandem concluſionem, vt
ad eam redeamus,tenet Bal.in l.Si ar
rogator,co.2.ff.de Adoptio.& ibi Iaſ.
col.11.nu.33.& idem Paul. põderans
illũ tex.ad hoc in l.fi.ſuprà de Cõdi.
inſtit.& in d.l.Quoniã in priorib⁹, &
tenet etiã Iaſ.in l.Si pater filium, col.
pen.in ver.Tertiò not.limita,C.de In
ſtit.& ſubſti.ſub condi.fact. Et vltra
iura per eoſdem his locis adducta fa-
23 cit tex.in †l.Sextiliã,j.tit.1.vbi videt᷑
iſtud probari.Nã ibi teſtator inſtituit
ſolam filiã hæredẽ in quadrãte, id eſt
in quarta parte totius hæreditatis: &
ſic in ſola legitima ei debita (nã iure
iſto.ff.legitima filij teſtamẽto per pa-
trem condito erat quarta pars eius,
quod eſſet filius habiturus ab inteſta
to.l.Papin.§.Quarta,cũ ſequẽti.ff. de
Inoffi.teſta.iuncta l. Parentibus, poſt
prin.C.eo.cũ alijs.) et dedit eidem fi-
liæ ſic inſtitutæ ſubſtitutũ quendam
Marium,nepotẽ ex ſorore teſtatoris:
& ſic licèt lex illa non veniat ad illud
dubiũ decidendũ,ſed aliud.ſ.ꝙ prçle
gata

gata nõ veniunt in ſubſtitutione vul
gari:tamẽ pręſupponit valuiſſe ſubſti
tutionem in ſola legitima. Sed licèt
iſta ponderatio aliquãdo à me fuerit
facta de illo tex. in diſcurſu lectionis:
tamẽ faciliter poteſt dilui, niſi eſſent
alia iura, de quibus ſuprà, probantia
præfatam communem ſententiam,
24 † quòd in legitima poteſt fieri vul
garis ſubſtitutio, vt pote eidem
non inferens grauamen, quin potius
patri teſtanti fauorem inducens.
Nam in d.l.Sextiliã, fuit facta duplex
ſubſtitutio vulgaris. ſ. reciproca in-
ter filiam inſtitutã & Marium alterũ (Nota.ad l. Sextiliam.)
cohæredẽ vnà cũ ipſa inſtitutũ, quæ
ſubſtitutio duplex ſeu reciproca:etiã
ꝙ fuiſſet fideicõmiſſaria, põt fieri etiã
intra legitimã:quia per eam nullum
infertur grauamen legitimę, vt in l.Si
pater puellæ, C.de Inoffi.teſta.& in l.
De fideicõmiſſo, C.de Tranſa. Sed ad
huc poſſet replicari, ꝙ ex quo in d.l.
Sextiliã, ſubſtitutio vulgaris non fue
rit facta reciprocè inter duos, quibus
debebať legitima: nã fuit facta filiæ
in legitima de Mario nepote teſtato-
ris ex ſorore eodemq́; cohęrede, & de
eodem Mario ipſi filiæ: meritò prædi
cta lex videtur quod pręd ixi, proba-
re. Quia illa ſubſtitutio quoad filiã &
reſpectu legitimæ ad eam ſpectantis
eſt vulgaris ſimplex, cùm nõ poſsit re
peti, neq; reciprocari quoad Marium
reſpectu legitimæ portionis, quæ le-
gitima ipſi Mario nõ debebatur in bo
nis teſtatoris, vt pote nepoti ipſius ex
ſorore, vt inquit ibi tex.& ſuprà eſt di
ctum. Quicquid tamẽ ſit de illo text. (Aduertatur hæc difficultas)
aduertendum eſt, ꝙ iſta cõmunis Do
ctorum ſententia videtur dubia, ſi il-
la opinio, quam Bald.tenet in prædi-
cta l.Quoniam in prioribus, eſt vera,
quam etiam ibi tenet Paul. de Caſtr.
& Salic.& idem Paul.in l.Suus quoq;,
2.col.ſ.de Hæred.inſtit.& Ioan.de I-
mo.in l.fin.colũ.11.ſ.de Condit. in
ſtitu. Quæ quidem opinio aſtruit,
quòd illa conditio, ſi velit, appoſita
filio, tollitur de legitima ex quo con-
tinet grauamen, quod apparet ſecũ-
dum eos: quia per eam filius deſinit
eſſe neceſſarius, vt l.Cornelius, ſuprà
de Hæred.inſtit.& ſic ceſſat per eiuſ-
dẽ conditionis appoſitionem in legi-
tima tranſmiſsio iure ſuitatis, ex quo
deſinit eſſe ſuus, vt in l.Apud hoſtes,
ab ſpeciali ſumpta inductione, C. de
Suis & legit.liber. Sed contrariũ, imò
quòd talis conditio non impediat
tranſmiſsionem, tenet Bald.& Ang.
per gloſſ.ibi in l.Iam dubitari, ſuprà,
de Hæred. inſtituẽ. Quanquam etiã
ſecundum iſtam opinionem adhuc
prædicta communis ſententia vide-
tur dubia, ea ratione: quia ſatis dice
retur filius grauari, dum poneretur
in conflictu opinionũ, an tranſmitte
ret, nec ne: & conſequenter eſſet ſibi
dãnoſum habere ſubſtitutũ vulgarẽ:
quia ſi decederet deliberans, ſubeſ-
ſet dubium, an tranſmitteret ex po-
tentia ſuitatis, præſertim quia opi-
nio præcedens negatiua, quòd non
tranſmitteret, præualeret, vt pote
magis communis. Sed prædictæ prin
cipali difficultati poteſt reſponde- (1. Reſpõſio ad eandẽ.)
ri, quòd ex quo filius ante immix-
tionem decedens tranſmittit etiam
ex beneficijs l. Cum antiquioribus,
C. de Iure deliber. & l. Vnicę, C.
de His qui ante apertas tabul. ſi ha
beat inquam deſcendentes, vt te-
net Baldus in l. tertia, columna.2. de
25 Hæredi.inſtitu. † Licèt non ſint ita
generales tranſmiſsiones, ꝓut tranſ-
miſsio ex potentia ſuitatis, quæ eſt
perpetua, id eſt vſque ad triginta an-
nos reſpectu tẽporis: & perpetua, id
eſt generalis quoad perſonas tranſ-
miſſarias: quia fit ad quoſcunq;. Sed
tranſmiſsio ex beneficio l.Cum anti-

quioribus, eſt annalis in ſe ipſa. Item reſtringitur ad ſcientiam tranſmittẽtis: quanuis & in quoſcunque hæredes tranſmiſſarios (capaces tamen) poſsit fieri. Alia verò tranſmiſsio, quę fit vigore ſanguinis ex beneficio l. Vnicæ, C. de his qui ante apertas tabu. licèt ſit perpetua reſpectu temporis: non tamen eſt perpetua alio reſpectu: ſcilicet, perſonarum in quas debet fieri: quia non fit niſi in deſcendentes. Sic ergo (vt ſuprà dixi) prima tranſmiſsio ex potentia ſuitatis eſt generalior alijs: tamen (vt ad præmiſſa redeam) licèt aliæ non ſint ita generales tranſmiſsiones, vt illa, non videtur id debere eſſe in conſidera-
26 tione, † prout in ſimili aliâs ſolet dici de intereſſe longioris vitæ actionis quod non habetur in conſideratione, per tex. valde nota. in l. Pater qui caſtrenſe, in fin. ff. de Caſtrenſ. pecu. quem ad id Barto. commendat poſt Pe. in l. Qui bis idem, ff. de Verborum obliga. vbi etiam Alexã. Aret. & Iaſo id notant. Et in l. Si creditori, ff. de Legat. 1. & Bald. vbi omnino eſt videndus, in l. Diuortio, in fine, ff. de Nego. geſt. & Paul. de Caſt. poſt Pet. in l. prima, C. de Reſtitu. mi. Satis eſt enim, quòd ex alijs duobus capitibus: ſcilicet, deliberationis & ſanguinis filius tranſmittat. Quãto magis quòd Bal. ibi quem Docto. ſequuntur cõmuniter ponit vnum caſum notabilem, in quo filius trãſmittit iure ſuitatis, etiã dato ei vulgari ſubſtituto: videlicet, quando talis ſubſtitutio fuiſſet facta ſub conditione, ſi filius inſtitutus hæres eſſe non potuerit: nihilominus tamẽ hoc ceſſante, id eſt ꝙ per talis ſubſtituti dationem impediretur tranſmiſsio legitimæ ex potentia ſuitatis ad huc videtur generaliter dicẽdum & firmandum, ꝙ vulgaris ſubſtitutio poſsit fieri in legitima. Itẽ & ad illud principale inconueniens, ꝙ tranſmiſſio, quam filius poteſt facere vigore ſuitatis, impeditur, vbi fuit expreſſus caſus voluntaris in ſpecie, quem ſuprà retuli: videlicet, quãdo fuit facta in illum ſolum caſum. ſ. ſi noluerit eſſe hæres. Item & quando fuit facta in vtrũq; caſum ſimul, vel etiam ſimpliciter, aut indefinitè, vt ibi Bald. inquit. *Alia reſpõſio ad principalẽ difficultatem.* Reſponderi etiam poteſt, ꝙ talis ſubſtitutio vulgaris à principio valebit: & ſi filius acceptauerit legitimã, ſubſtitutio euaneſcet. Si autem repudiauerit, ex quo excluderetur facto ſuo id eſt repudiatione, non poterit. niſi de ſe, conqueri: quia ſe ipſum excluſit, quo caſu non eſt tractandũ de tranſmiſsione, vt in dicta l. Vna, poſt principium, C. de His qui ante apert. tabu. vbi Bald. not. ꝙ repudians non tranſmittit. Si autem eueniret caſus mortis durante deliberatione, conditio habebitur pro reiecta. Neq; enim incõuenit, vt ſuprà etiã fuit dictũ, eandem diſpoſitionẽ ob varios reſpectus & cõſiderationes, vel varijs rationibꝰ diuerſo iure cẽſeri, vt voluit (licèt ſub obſcurè) Bal. ĩ l. 1. col. 3. C. de Ser. fugi. & dicit notandũ Iaſ. in l. 1. col. 3. verſ. ſecũdò not. ff. de Rerũ ꝑmut. & Matt. Afflic. in cõſtit. vtriuſq; Siciliæ, cõſtitutione incipiente, Si quãdo contingat. 1. not. in fi. & Rochus de Curt. in repet. c. fi. 24. col. de Cõſue. & Abb. in c. Cũ in tua, in fi. de Deci. in duobꝰ locis. & tradit Andr. Tiraq. remiſsiuè in tracta. nobili. c. 28. nu. 12. & in opere retractus fol. 141. nu. 21. ꝑ multa iura ꝗ illic in id adducit. *Alia rẽſio.* Vel melius põt reſpõderi, vt ꝑ Bal. in d. l. Si arrogator. 1. lectu. col. 2. ꝙ cũ ſuitas ſit introducta magis principaliter fauore patris ꝗ̃ filij, ergo ſi pater vult eã locũ nõ habere nõ cenſebitꝰ grauare filiũ, q nimo ſatisfacere ſuo, id eſt ipſiuſmet patris fauori faciendo ſubſtitutionẽ vulgarẽ.

Nam

27 †Nam aliquem vti iure ſuo poteſtatiuo ſeu permiſſiuo, non eſt grauare alium, vt in l. Si iudex circunuento, ff. de Mino. ita ad verbum inquir Bal. in d.l. Si arrogarot, nõ minus doctè (vt aliàs ſæpe) quàm verè. Poteſt etiam difficultas ſolui, aduertendo ad vnum, ad quod Doct. etiam moderni loquentes in hac materia non aduertunt: videlicet, quòd Bald. ibi colũ. r. eiuſdem l. Si arrogator, tenet ſingula-
28 riter, † quòd ſola legitima nõ trãſmittitur ad hæredes filij ex capite ſuitatis: ſed ex propria & peculiari natura tranſmiſſionis ipſius legitimæ, de qua in l. Si quis filium, C. de Inoffi. teſta. Quòd ſi ita eſt, ceſſant omnes difficultates ſuprà ſignatæ contra prædictam communem concluſionem, quæ concernunt illud grauamen non poſſendi tranſmittere iure ſuitaris, vt ſuprà eſt dictum, & manet prædicta concluſio valida & firma etiam quoad legitimam. Quam deciſionem Bal. ſequit Bartho. Soci. conſi. 150. incipiente, Et nos introducere dignet, col. 12. ver. 7. confirmatur: & vide Aret. in propoſito ſatis proximo, in l. 1. 13. col. ver. & licèt quando filius, ſuprà de Vulg. & pupi. & ibidem Soci. 50. col. in prin. idem tenet. Et idem videtur tenere Bald. in l. Quoties, ver. Vlterius, C. de Hęre. inſt. cũ quo Phi. Cor. trãſit in eo quod Bal. præſupponit: licèt in allegatione, quam facit Bal. de dicta l. Si quis filiũ, videatur pungere contra eum. Præſupponit autem, vt ſuprà eum retuli, quòd portio legitima non tranſmittitur ex capite ſuitatis: ſed diſcordat Cor. à Bal. in hoc, quia Bal. dicit quòd tranſmittitur per l. Si quis filium. Sed Cor. dicit, quòd imò per l. Vnam, C. de His qui ante apet. tab. & ſic quoad non tranſmiſſionem legitimę iure ſuitatis Corneus non tenet, neq; ſentit, neq; præſupponit contra Bal. ſed potiùs pro illo. Sed eſt cauendum, quòd iſti Doctores loquuntur quãdo filius eſſet inſtitutus in ſola legitima: quo caſu proculdubio ceſſaret obiectio vel difficultas prædicta: quia cùm ſola legitima non tranſmittitur iure ſuitatis: ergo filius in ea inſtitutus dato ſibi vulgari ſubſtituto non poſſet dici per eã vllo modo grauari. Sed q̃a prædicta difficultas quam tetigi, in verſic. Sed eſt aduertendum generaliter contra iſtam communem ſententiam: ſcilicet, quòd per ſubſtitu. vulgarem non iniungitur filio grauamen in legitima: & ſic etiam quando eſt iuncta alijs bonis paternis, vt quia fuit inſtitutus vniuerſaliter in omni hæreditate, vel in quota ipſius tranſcendente legitimam: quo caſu; cùm ſit quota hæreditatis iunctim cum alijs bonis tranſmittitur cum eiſdem ex potentia ſuitatis. Et ſic pręcedens ſolutio ſuprà proxima non eſt ſufficiens, vt pote non generalis. Et primæ duæ ſolutiones ſunt tenendæ, per quas datur reſolutio in hoc articulo. Et prædicta communis opinio, quæ habet quòd in legitima poteſt dari filio inſtituto ſubſtitut' vulgaris, confert ad intellectum l. 9. titulo, de las mandas, libro tertio fo. legũ. vbi probatur, quòd tertia pars bonorum pro melioratione vel ipſi' vice non poteſt relinqui: niſi ei, cui legitima debetur. Nam ſi extraneus, vel alius cui non debetur legitima, ſubſtituatur vulgariter ipſi melioraro in eadem tertia parte bonorum, ſi talis melioratus repudiet meliorationem admittitur ſubſtitutus vulgaris: quemadmodum dictum eſt in legitima. Nam quoad extraneos tertia bonorum cenſetur hodie legitima. Et ita eſt reſtringenda lex. 18. in legibus Tauri, vt loquatur in ſubſtitutione fideicomiſſaria, quæ

Ad l. for.

Ad l. 18. Taur.

quæ eſt grauamen, vt patet ex ſerie verborum ipſius l.

29 † Et in quantum in eadem l. poſt medium dicitur, ꝙ in melioratione tertiæ partis non poteſt apponi cōditio, intelligi debet de conditione inijciente grauamē meliorationi ipſius tertij: non autem de cōditione merè negatiua: cuius exiſtentia ſtat in ſola voluntate ſeu noluntate meliorati, ꝑ ut eſt natura ſubſtitutionis vulgaris, vt patet per ſuprà dicta.

Tertium notab. (vt ad præmiſſa re
30 deam) † quod ex tex. cum dictis Doctorū dixi hîc colligi, eſt: ꝙ grauamē legitimæ iniunctū, licèt in effectu nō valeat: tamen eo cui legitima debebatur eam repudiāte, tranſit cum legitima ad eum, ad quem illa tranſit: & ex inde aſſumit vires, ſiue ſit ſubſtitutus vulgaris, ſiue cohæres. Si autem acceptaſſet legitimam tantùm & repudiaſſet grauamen: tale grauamen tranſiret etiam ad cohęredem, quum habeat portionem hæreditariam, in quam facit grauamen, reale inq̄, tranſitum, vt ſuprà exēplificaui in textua. Et ſic ad ſubſtitutum hoc non poſſet adaptari, cùm grauamen per agnitionem legitimæ, cui per accidens cohęrebat, expirauerit: & ſic non poſſit ad ſubſtitutum tranſire, qui non ſuccedit in legitima, neque in aliqua portione hæreditaria. Ad hoc bonus tex. in. §. Sed noſtra, ad fin. Inſtitu. de Succeſſ. liber. De quo Docto. non perpendunt, licèt gloſ. ſimpliciter hic illum alleget. Nam dicit ibi tex. [*Ita ſine onere ut neq; liberis liberti libertæuè ex ea parte legata uel fideicōmiſſa præſtent: ſed ad cohæredes eorum hoc onus redūdet.*] de quo in princ. iſtius l. terigi, & ibi ſubintellexi, & reſtrinxi iſtud, vide ibi omnino in primo not. verſ. Sed conſiderandum eſt ꝙ in caſu, &c. Et obſeruādum eſt, illum tex. in dic. §. Sed noſtra, in ijſdem verbis minus perfectè fuiſſe allegatum per Bart. in l. Plautius. 1. oppoſi. j. de Condit. & demonſt. de quo nemo ſcribētium hic, neque alibi (quod viderim) meminit, vt ex allegatione Bart. patere poteſt: niſi ſaluetur, vt ibi ad eū apoſtillaui ex propria intentione, vt voluerit Barto. dicere, ꝙ hodie cohæres nō teneatur quoad partem patroni: ſicut neque ipſe patron⁹: ſed bene teneatur pro ſua parte. Super quo relinquo cogitandum: quia importat ad id quod ſuprà dixi, in primo nota. aliàs Barto. loqueretur contra illū textum, quod non eſt dicendum. Abſit procul, vt præceptorem cōmunem ac valde illuſtrem ſic acriter taxem⁹, prout nōnulli recentiores præſertim Galli aliàs ſæpe fronte perfricta nō verentur pudore poſthabito id facere, tegentes audaciam ſiue inſipientiam quibuſdam dictiunculis latinis. Redeundo ergo ad notabile ſuprà proximè ex tex. iunctis dictis Doctorū elicitum, iſta lex (prout ſuprà etiam fuit tactum) limitat dictam l. Quoniā in prioribus, vbi habet̄ ꝙ grauamen iniunctum legitimæ reijcitur, vt intelligatur ita demum, ſi filius velit agnoſcere legitimā: aliàs ſecùs, ſecūdū Rapha. inducentem, quod notat Cy. in l. Ex tribus, C. de Inoffic. teſtamen. & Bar. alibi in l. 1. ſ. de Vulga. & pupilla. Et idem vult Paul. de Caſt. hic. Nam
31 & aliàs videmus, † ꝙ quando lex inducit aliquid in fauorem alicuius ipſo iure, intelligitur ſi ab illo petatur, vt in l. Scimus, in princ. cum glo. 2. C. de Inoffic. teſtamen. vbi gloſſ. adducit exempla de contra tabu. & de cōpenſatione. Nam licèt compenſatio de debito quantitatiuo liquido ad liquidum ipſo iure fiat, vt in l. finali, C. de Compenſa. & in. §. In bonæ fidei, Inſti. de Actio. tñ debent opponi per partē, vt notat glo. in l. Si cōſtat, C. de Compenſa.

De eo. §. ſed noſtra.

Saluatio allegationis Bar. de d. §. Sed noſtra.

Ad l. Quoniā in prioribus.

cõpenſa. gloſ.1.poſt princ.& in l. Rei iudicatę,in ver.Hęredi.in parte,Obligatus,§.Solu.matri.& glo.in dict.§.In bonæ fidei,in parte,Ipſo iure,quæ ibidem cõmuniter approbatur per Docto.& tradit Iaſo in l.Vniuerſa, C. de Preci. Impera.offeren.3.colum. licèt glo.in dict.l.Scimus,in princ. in vno exemplo reprobetur cõmuniter per Docto.vnà cum glo.in l.Filio præterito,§.de Iniuſto rupto. Sed illud eſt ob nullitatem in illo caſu prouenientem ex defectu formæ requiſitę in teſtamento per patrem cõdito,in quo filium in poteſtate præterijt.

Ratio iſtius notabilis ſecundũ Baldũ & Paul.poteſt eſſe, quia mutatione perſonæ contingit mutatio qualitatis ipſiusrei, vt ſuprà eſt dictũ primo notabili. Ad id lex Paulus reſpondet,aliàs incipit, Per procuratorẽ, in verſ.fina.§.de Aquiren. hæred. quam Bald.hìc adducit,qui tex.ſuo caſu eſt nota.Quòd licèt caſtrẽſia per filium acquiſita non acquirantur patri, q̃diu ſunt penès filium:ſi tamẽ ad aliũ fecerint tranſitum, qui poſſet eidem patri acquirere,vt ad nepotem, vel ad alium filium,eundemq; fratrem filij prædefuncti,qui talia bona caſtrenſia habebat,acquirentur ipſi auo vel patri ſecundùm diuerſitatem terminorum:quia perſonæ mutatione(vt litera ibi inquit)caſtrẽſia deſierũt eſſe. Per quem tex.fulſit ibi Paul.de Caſtro quandam deciſionem Oldra.& eam valde cõmendat,quam etiam ſuſtinet ibi Aret.Et, vt obiter hìc dicã, non recolo me vidiſſe locum Oldra. vbi iſtud quod referũt Paul.& Areti. decidat.Sed id decidit Bald.cõſil.48. 2.volum. Quod conſilium, ſed ſub alio numero,citat Soci.conſil.74. prima colum.3.volu.Ad quam rem videndus eſt Decius in l. Quoties duplici numero,penul.&. ff. de Regul. Iur.Et redeundo ad rationem præfatam iſtius notabilis,ex textu illo notat idem Areti. ibi,colũ.prima, ſecundum intentionem Dyn.& Barto.

32 † q; vbi priuilegium conceditur rebus ꝓpter perſonam,extinguitur mutatione perſonæ.Ad idem l.Sed etſi reſtituatur,§.primo,ff.de Iudic.vbi ſi legatus durante tempore legationis adierit hæreditatem de quà reſtituenda rogatus fuerat alicui non habenti ſimile priuilegium : & eidẽ illam reſtitueri t,ſtatim poteſt talis fideicõmiſſarius,cui facta eſt reſtitutio,conueniri per creditores hæreditarios, itẽ & legatarios:licèt hæres reſtituens idẽque legatus medio legationis tempore ante reſtitutionem conueniri minimè potuiſſet. Ad idem l. r.ad finẽ. C.de imponen.lucrati. deſcript. libr. 10.& l.Licitatio,§.fina.ff.de Publica. vbi Barto.not.& inducit.Nam ibi dicitur,q; etſi fiſcus vendẽdo nõ teneatur ſoluere vectigal,vel gabellam:tamen emens à fiſco tenetur ſoluere, ſi vendat alteri.

Quod facit ad legẽ.2.&.5.in quaterno gabellarum huius regni,diſponentes:q; emẽs aliquid à fiſco ſoluat medietatem gabellæ,vt ſi poſtq̃ illud à fiſco vendat alteri, teneatur totam ſoluere : nam ratio huius ſecundi dicti manat ex prædeductis. Et prædicta ita adducit etiam Baldus in l.ſecunda,quęſtio.7.C.de Serui.& aqua, ad quandam deciſionem Innocẽtij ibi per eum adductam. Et de Bald. meminit Andr. Sicu. in tracta.de ptę ſtan. cardin.2.quæſtione Baſilica, primæ partis poſt princ.& Soci. cõſilio. 93.circa primum,colum.6.ver.Ad ſecundam rationem:&ibi etiam Barb. adducit Barto.in l.Si publicanus, §.vltimo,ff.de Publica. Ad idem l. vltim. in fine,C.de Inoffic.teſtam:ẽ.Quam ferè in ſimili propoſito Bar. allegat in l.penul.

Ad ll. Quaterni gabellarum.

l.penulti.colum.penult.ff.Si certum
petatur,& in rubrica,§.de Acquiren.
hæred.& tradit Decius in l.In omni-
bus cauſis,ff.de Regu. iuris,& in con
ſilio.48.Priuilegium immunitatis,&
Alex.poſt Doctor.antiquos & ſolen-
nes Canoniſtas in conſilio.35.incipiẽ
te, Viſo proceſſu inter communita-
tem.4.col.in verſi.Quantum verò ad
illud,volu.4. Prædictis etiam confert
tex.no.in ratione ſui in l.Qui Titij te
ſtamentum,ff.de His quib.vt indig.
quẽ valde commendat Pau.de Caſt.
in l.Si is qui ex bonis,§.de Vulg.& pu
pi.& in l. Sed etſi plures,§.Ad ſubſti-
tutos,eo.titu.& in prædicta l. Paulus
reſpondet,vbi etiam Are.Et facit etiã
quod per eandem l. Qui Titij teſta-
mentum, decidit Albe. (in alio tamẽ
propoſito,licèt per eandem rationẽ)
in l.vlti.C.de Natu. liberis,vbi eſt vi-
dendum,vtpote notabile. Præmiſsis
etiam confert tex.in l.Filiusfa.§.ad l.
Fal.vbi no.per Bart.Imo.Pau.& Ale-
xan.& Vincent.quòd id quod nõ eſt
hæreditas, interdum efficitur hære-
ditas:tam per inſtitutionem de alte-
ro factam:quàm per reſtitutionẽ alij
33 factam.† Sicque mutatione perſonæ
mutatur qualitas patrimonij. Nam
qualitas patris non ferebat ibi, quòd
eſſet hęreditas,ſed peculium:ſed qua
litas fideicommiſſarij ſic. Ad prædi-
cta facit etiam tex.in l.Fiſcus.1.in pri
mis verbis,ff.de Iure fiſ.Ad idem l.1.
§.Si is qui bona,verſi.Cùm autem,cõ
iuncta glo.ff.de Colla.bonorum,quę
affert l.Si pupillus,aliàs inchoat,Iulia
nus in fi.ff.de Acquiren. hæredi.Ad
idem facit optima l.2. §. Illud, primo
reſpon.ff.de Hæredi.vel actio.vendi.
quem Bald. allegat in idem in præ-
dicto conſilio. 84. volumi. 2.& Luc.
de Pen. inter alia iura in l. 1.numer.
19. C. de Impo. lucrati. deſcriptio-
ne,libro. 10. Quibus ſuprà adductis
in huius notabilis comprobationem
concinunt duo notabilia dicta, quæ
ponit Abba. Panormita. in capit. De
monachis, & in capit. Dilectus, ter-
tio de Præben.vbi inter alia adducit
tex.illum nota. in capit. Vno, de iure
34 patro.libro. 6. quo deciditur, † quòd
ſi laicus habens ius patronatus eccle-
ſiaſticum,illud cedat eccleſię vel mo
naſterio: talis ceſsionarius: ſcilicet,
eccleſia vel monaſterium habebit
tempus ſemeſtre ad præſentandum
iure proprio, prout etiam habet pa-
tronus eccleſiaſticus. Nam illum
text.in dicto capit. De monachis,ex-
tendit Panormit. etiam quando ceſ-
ſio fieret in perſonam eccleſiaſticam
particularem,non ſolùm quãdo mo-
naſterio vel eccleſiæ, vt inquit text.
in dicto capit.1.& in dicto capit. Di-
lectus tertio not. verſicu.facit etiam,
dicit per idem capit. Vnum, de Iure
35 patro.libro.6. † quòd res perueniens
ad manus exempti vtitur priuilegio
exemptionis. Quo etiam text. freti
Pau.de Caſt.& Benedictus de Plum.
relatus ibi per Cot. quem ipſe ſequi-
tur,& etiam Alexan. in l.Polla,C.de
His quibus vt indig. carpunt glo.ibi
volentem quòd Abbas cui patronus
laicus eccleſiam contulerat,non pò-
teſt habere tale ius & priuilegium
in prædicta eccleſia, quale habebat
in alijs eccleſijs à ſe conſtructis.Quã-
uis Bald. Ange.& Albe. inaduerten-
ter teneant prædictam opinionem
gloſſ. quæ proculdubio eſt contra
text. in eo capitu.Vno, declarato &
extenſo vt per Abba. vbi ſuprà. Et
iſta conferunt ad declarationem l. Ad l.Fort.
13. titulo.10.libro tertio, for.ll.vide-
36 licet,† quòd ſi res, quam quis habe-
bat à patre vel ab auo, fuerit aliena-
ta per eundem filium vel nepotem
in perſonam extraneam à familia:
deinde per eundem emptorẽ fuerit
iterum

iterum alienata in extraneum poſt tempus inquam retractui præfixum: ſcilicet nouendium computandum à die venditionis primæ, illi de familia primi venditoris non admittent ad retrahendũ intra nouendiũ à die ſecundæ venditionis computandũ. Et ita concludit glo. Montalui Hiſpanienſis in ea. l. 13. tum quia ex quo talis res ſemel facta fuit alienabilis extra talem agnationem vel cognationem, deinceps nõ cenſetur eſſe de illo patrimonio vel domo vel familia. Argumento text. in l. Pater filium, §. Quindecim, ff. tit. 1. de Lega: 3. rũ etiã propter rationẽ d. l. Paulus rñdet, ad fin. ſ. quia mutatione perſonæ, in quã fuit primò res alienata, mutata fuit qualitas rei: licèt prædicta glo. Montalui corruptè alleget l. Gerit, quæ eandem l. Paulus rñdet, præcedit: & vltra illã poſſent allegari omnia prædicta iura quæ in iſtius notabilis comprobationem fuerunt. ſ. adducta. Et ex prædicta ratione poteſt etiã dici,

37 † quòd ſi quis, habens rem patrimonialem ingrediatur religionem, in quam bona ipſius tranſierunt per legalem & canonicam acquiſitionem, de quibus in Authenti. Ingreſſi, C. de Sacroſanct. eccleſi. & in capit. In præſentia, de Probatio. inter quæ bona erat res illa ex ſuo patrimonio ſibi acquiſita & habita: & monaſterium vendat poſtea rem illam, quæ fuerat illius ingreſſi, eo caſu proximior agnatus vel cognatus de illa met familia vel cognatione non admittitur ad retractũ eiuſdem rei: quia ex quo res illa fuit acqſita ſemel monaſterio, non poteſt dici amplius patrimonialis quoad prædictum effectum retract⁹. Et ita aliàs fuit per me & alios conſultum, & ſuper conſilio pronuntiantium per tres ſententias conſonas. Et in id vltra ibi tradita facit bene quod tenet Bald. in rubrica de Vſuris. 4. quæſtione dum è contrario inquit, quòd ſi res eccleſiæ perueniat ad priuatum, ceſſat priuilegium: ſic è cõtrario in illius quæſtionis propoſito dicendum eſt, vt dixi: & ante eum idem effectu tenuit Bart. in d. l. Paulus, ſ. per me in princ. iſtius notabilis relatus, quem ſequitur Ioan. de Ana. in cap: Salubriter, penul. col. verſi. Quæritur etiam iuxta prædicta, de Vſuris. Ad quæ etiam vltra alia prędeducta afferebam & legendo, & conſulendo tex. no. in l. Si à me, ff. ad l. Fal. vbi eleganter probatur, quòd quãdo aliquid relinquitur ab hærede alicui fideicommiſſario præſtãdum, penès quem (vt communiter fieri aſſolet) aliquo tempore illud relictum debet remanere, aliâs permanere: tali ſaltem tempore, infra qđ fideicõmiſſarius potuiſſet ex eo aliquid vtilitatis haurire ſeu percipere (prout ibi apoſtillat Barr.) quanuis ex diſpoſitione relinquentis, id eſt teſtatoris fideicõmiſſum ſit poſtea reuerſurum ad hæredem: non tamen dicitur capi per eundẽ hæredẽ iure hæreditario: ſed potiùs iure fideicõmiſſi. Quẽ text. vltra Doct. ibi valde commendat Pau. de Mon. Pico. in repet. l. In quartam, col. 13. eiuſdem tit. ad l. Fal. Ad idem tex. optimus in l. Si auia, C. de Dona. quem arbitror eſſe meliorem iuris ad prædictas quæſtiones decidẽdas, vbi pbatur, q, ſi pr̃imonialis, id eſt quæ fuerat habita donationis titulo ab auo per illius vxorem, id eſt, ipſam auiam donarariam, quæ non erat de ſtipite & radice illius agnationis ſeu familiæ, transfertur etiam donationis titulo in alium: non poteſt peti, ſeu fieri retractus per conſanguineũ illi⁹ agnationis: ſcilicet, patris vel aui, ex eo quia iam tranſierat in aliam parentelam, id eſt in auiam. Et licèt poſſet

Deciſio notanda.

Conſiliũ & per eum ob tentum per tres ſententias.

Tex. celebris.

poſſet dici ad euaſionē illius text. ꝙ retractus, ſecundum ll.reg. non poteſt habere hodie locum in donatione:nihilominus tamen in ratione ſui ꝓbat apertè id, quod dixi. Quia imò de iure communi præſupponitur ibi, quòd imò ſic. Et conſequenter dicendum eſt idem, eodem iure communi in donatione, quod in venditione dicitur de iure huius regni.ſ. allegato. Nam quum illę res tranſierant per auum, eundemque vitum in dominium auiæ, quæ erat alterius parentelæ reſpectu aui, à quibus res proceſſerunt, & ipſamet alienauit illas: & ſic cùm iam exierant de familia patris vel aui, non fuit locus retractui: ſicque eadem ratio mentalis viget ibi in donatione de iure communi, quæ viget hodie attenta l.fori in venditione. Et ſumma Bald. ibi, licèt breuis, comprehendit virtualiter totam hanc inductionem: dum inquit, rem fuiſſe progenitorum nihil operatur, ex quo ad alia dominia tranſiuit. Et optimè colligitur ex eadem l.in prin. ibi, [*Proprias res.*] iuncto fi.ibi, [*Quòd ex origine patris vel aui veſtri deſcendunt.*] Ad præmiſſa etiam facit l. Si fundum per fideicommiſſum, aliàs l. Si Titio pecuniā, §. fi. de Lega.1.quē Soci. affert in prædicto conſilio. 93. Et hoc idem in hoc propoſito tangit Tiraque.referendo alios,ſubobſcurè tamen, in opere retractus,fo.270.nu. 7.vbi ferè idem præſupponit, quod ſ.dixi:etſi nō in hac quæſtione: quia eam non tangit, formaliter. Necnō in alia quæſtione ab hac diuerſa, videtur idem præſupponere ipſemet in eo.tracta.char.230. maximè in vlt. nu.Sed miror quòd idem Tiraque.referens alios tenet oppoſitum in eodem opere,fo.215.nu.2. niſi intelligatur,vt ibi addidi ad ipſum ꝓpria manu.Et fortiùs in iiſdem terminis quādo res tranſiuit in monaſterium, & demum per monaſterium fuit alienata,quòd ſit locus ſimili retractui, videtur tenere Soci. conſilio.45.volu. 3.incipien. Supponitur in facto, per totum, & ſimpliciter cum eo tranſit idem Tiraque.in eo.opere,char.117. nu.10. Sed rectè inſpiciendo thema illius conſilij eſt caſus admodum diuerſus, quia loquitur in ſtatuto prohibitiuo tali:ſed lex fori noſtri, quæ eſt.13.tit.10.lib.3.loquitur in hac materia retractus permiſſiuè & perſonaliter:& ſic deciſio Socin. præmiſſis.ſ. per me traditis in prædicto articulo quæſtionis.ſ.deciſæ de re alienata ꝑ monaſterium.

Sed redeundo ad idem nota.ſ.elici
38 tum,† idē dicit procedere Iaſo in legitima filij arrogati, iſtud valde commendans (verbis fortaſſe prolixioribus quàm expediſſet) in d. l. Si arrogator,num.32.in verſi.Secundò principaliter limita,&c. ff. ď Adoptio. De cæteris autem attinentibus ad materiam legitimæ, cùm iſte non ſit locus congruens, ex quo hîc non agitur principaliter de legitima grauanda, vel non grauanda, videndi ſunt ſcribentes in d.l. Quoniam in prioribus,& Barto. Bal. Ioā. de Imo. Pau. de Caſtr. Angel.& Rapha. in prædicta l. Suus quoq;, in prin.ſ.de Hære.inſti.

Deinde nouiſsimi Hiſpanienſes iidemq; Hiſpalen. qui relectionem quandam ſcholaſticam ediderunt in hac l.dicunt iſtum tex. probare ſecū-
39 dum eos, † legitimam filio debitam, eſſe quotam hæreditatis, non autem bonorum: ponderantes illas dictiones, [*Inſtitutum & inſtitutionem.*] in litera exiſtentes. Nihilo minus tamen retinent cōem cōcluſionē, quæ habet cōtrariū. Et ad verba prædicta huiꝰ tex. reſpōdent, ꝙ in iſta l. q̄uis iſtud fuiſſet fideicōmiſſum vniuerſale iniūctū filio

filio in ea inſtituto de eadem legitima reſtituenda: non tamen cogitur filius adire,& reſtituere : quia cũ grauamen fuerit inualidum quoad filiũ, pari ratione coactio debet cenſeri inualida:& ſic ſecundũ eos,cùm in iſto text.non probetur iſtum poſſe cogi adire,imò contrà, vtpote non ſucceſſorem vniuerſalem: & ſic non inſtitutum in quota hæreditatis:ergo cẽſendus eſt inſtitut⁹ in quota bonorũ parte.Sed iſta euaſio,quam hi faciunt nõ placet:tùm, quia nõ euacuat difficultatem : tùm etiam, quia intellectus quem ad hanc l.ponũt,eſt extraneus, & præter vel contra naturam iſtius tituli,qui loquitur de fideicõmiſſo particulari: nec non quia text. ſonat de grauamine extrinſeco, & non de intrinſeco.Præterea non fit mentio hîc de non cogendo hæredem, habito reſpectu ad fideicommiſſum vniuerſale:quia eſſet contra tex.in l. Ita tamẽ, §.Si patronus,ff.Ad Trebel. vbi patronus inſtitutus à liberto hæres, & grauatus reſtituere hæreditatem filijs liberti etiam repudians legitimam, nihilominus cogitur adire: quin potiùs habetur in hac l.reſpectus & conſideratio ad perſonam patroni priuilegiatam in legitima,in qua non cadit grauamẽ in ipſius præiudicium:ſiue grauamẽ ſit vniuerſale : ſiue particulare, vt ex ratione in fi. huius l. poſita ſatis colligitur. Et ſic ſubeſt adhuc difficultas ſuprà elicita per modum notabilis à prædictis modernis (vt modò retuli)collecti:videlicet,quòd hîc probetur ſecundum eos inſtitutum in legitima videri hæredem vniuerſalẽ:& conſequenter cenſeri inſtitutum in quota hæreditatis contra cõmunem Doctorum aſſertionẽ varijs in locis.

Ideo vltra hos modernos videtur aliter ad iſtum text. dicendum. Præmittendo in primis quòd ſecundum vnam opinionem ,legitima ita demum dicitur eſſe quota bonorũ ſolo habito reſpectu æris alieni deducendi:quoniam ex ea nõ deducitur:quin potius ex aceruo hæreditatis ipſum æs alienum ante omnia decerpitur, vt in l.Papi.§.Quoniam autem quarta,ff.de Inof.teſt.Cæterũ quoad alios effectus reputatur quota hæreditatis: & ſic ſecũdum quid & non abſolutè cẽſetur quota bonorum : regulariter autem eſt quota portio hæreditaria ſiue hæreditatis, vnde pro illa habet locum vtile [iu]dicium fami.Herciſcũdę ſeu pro hæreditate,vt in l.2.§.Si quarta,ff.Fami.Herciſ.Vnde dicit Bal.in l. Non eſt,C.eo.& in l.Si quis in ſuo, C. de Inoffi.teſta.quòd pro legitima cõpetit peti.hæreditatis, quod etiam tenet ipſe in l.Pater filium, pę. char. ff. de Inoffi.teſta.& hoc ſaltẽ eſt verum, quando in teſtamento relinquitur legitima iure inſtitutionis,prout hodie debet relinqui. Et prædictum præſuppoſitum quod ſuprà proximè pręmiſi concluſiuè ponit Alex.in l. Quia poterat,col. 4.ff. ad Trebel. & ante eum (licèt ipſe non meminerit)tenet Pau. in dicto.§.Si patronus, contra Angel. ibi.vbi Pau.allegat etiam Bal.idẽ ſentientem in l. Quoties,ante finem, C. de Hære.inſtitu.vbi Bal.contra Iaco. But.dicit,quòd differentia inter quotam bonorum & hæreditatis, quæ in legitima ſignatur, eſt caſualis, & ſic quoad quid & non generalis,ſeu ſimplex,vel ſimpliciter: & ſic ſolo reſpectu deductionis æris alieni : & nõ alio vlterius conſiderato . Et idem tenet etiam Soci.in repe.l.1.col.50.ff.de Vulga.& pupi. Tamen idem Alex. ſibi cõtrarius in eodem.§.Si patronus, recitat hanc opinionem Pau.de Caſt. Et nihilominus in contrarium dicit eſſe communem ſiue magis cõem, quàm ipſe ibi ſequitur : imò quòd legitima

V regu-

regulariter cenſeatur quota bonorũ, etiam quoad effectũ,de quo idẽAlex. prædixerat,ſeu locutus fuerat: nõ ſolum quoad deductionem æris alieni. Quibus verbis vltimis vult Alex.ꝙ regulariter quoad omnes effectus legitima ſit cenſenda quota bonorũ. Cũ quibꝰ dictis trãſit ibi Clau.ſimpliciter remittens ſe ad Alex. ceſſante tñ alio hærede vniuerſali:& ſic ꝙ non eſſent (hodie inq̃) niſi filij hæredes inſtituti in ſua legitima,hoc eſt in quatuor partibus bonorũ ex quinq;, nõ dubiũ eſt quin eſſent à creditoribus cõuenien-di.Et iſto caſu attenta diſpoſitione legum iſtius regni legitima indubiè eſſet quota hæreditatis,cũ nõ poſſet haberi cõſideratio alicuiꝰ perſonę extraneæ quoad inſtitutionẽ: quia ſolum reſiduum quinti,quod eſt relictũ particulare,ſupereſt extraneis relinquẽ-

De eadẽ re. dum.Redeundo igitur ad rem, ſi velimus tenere opinionem ſuprà relatã, ꝙ legitima ſit pars quota bonorũ vno tantùm reſpectu.ſ.æris alieni deducẽdi:tunc eſſet res plana, & reſpõſio ad iſtum tex.expedita: cùm text. iſte faceret pro illa opinione, quatenus videtur probare,quòd ſit quota hæreditatis:dum nominat diſpoſitionem factam de ſola legitima in eum cui eſt debita, inſtitutionem: & non loquitur reſpectu prædicto,ſed alio: videlicet,oneris ex legitima reijciendi, vel in aliũ transferẽdi. Si verò teneamus aliam opi.quã Alex.vt magis cõem ſequitur in d. §. Si patronus, põt ad iſtũ tex.reſponderi,ꝙ licèt hîc fiat mẽtio de inſtitutione legitimæ,vel de legitima facienda,nõ ob id probat, neq; ex eo ſequit̃, ꝙ ſit quota hæreditatis:tũ, quia iſta ſunt verba Iurecõſulti, nõ teſtatoris:tùm etiã,quia talis põderatio videtur inanis ratione vrgente. Nam etſi verbum, inſtituo,eſſet prolatum à teſtatore, vt quia dixiſſet, inſtituo filiũ,vel patronũ in legitima,nõ ex eo ꝙ vteretur verbo,inſtituo,illud dirigẽdo ad perſonã circa quã diſponit, eã inſtituẽdo, videtur talis perſona eſſe hæres vniuerſalis: ſi talis diſpoſitio facta nõ verſaretur circa quotã vniuerſalẽ hæreditatis. Quod probatur. Nã etiã ſi teſtator diceret, inſtituo Titiũ in aliqua re certa:& daret ſibi cohæredẽ vniuerſalẽ:talis inſtitutus ex re certa non eſſet hæres vniuerſalis:& tñ d. l.Quoties,& lex.Ex facto, mag. ff. eo. vocant eum hæredẽ ex re certa, & talẽ diſpoſitionẽ vocant inſtitutionem. Nã & per contrariũ:licèt nõ apponat̃ verbũ,inſtituo, ſed aliud verbũ ęquipollẽs,putà relinquo:dũ tamen referretur ad vniuerſitatẽ, induceretur inſtitutio:aliàs induceretur fideicõmiſſum, ſi alius eſſet hæres vniuerſaliter inſtitutus,vt per gl.ordi.cõiter approbatam in l.His verbis,gl.1.ꝟ.de Hære. inſti.& no.Bar.in l.Centurio,nu.30.ꝟ. de Vul.& pup. Idẽ ſi vteretur verbo, aſſigno,glo.no.in l.Quoties,C.Fami. Hercis.quã nũcupat ſing.Io. de Imo. in l.1.§.Si ex fundo,col. fin.in.1. repe. de Hære.inſti. & eã reprehẽdit in eo, quod glo.dicit,idẽ eſſe ſi rei certę prędicta verba,aſſigno & relinquo,adijcerentur. Quod nõ mediocriter iuuat intentum noſtrũ. Nam & quando filio relinquitur legitima ſimpliciter, videtur in ea inſtitutus ſecundũ Bal. in prędicta l.Quoties.Idem ècõtra in verbo,lego: quia ſi hæreditatis partẽ legaſſet,cenſeretur inſtitutio,vt videtur probari in l.Verbis legis, ff.de Verbo.ſign.ſecundũ opinionẽ,quã tradit Alex.in l.1.ꝟ.tit.1.Si verò legaſſet partem bonorũ,eſſet legatum particulare.l.Cùm aũt pars bonorũ,ꝟ. iſto titu. cũ ſimi.Deducitur ergo ex pręmiſſis, & alijs multis quæ in hãc rem adduci poſſent, quòd non ex eo ꝙ reperitur diſpoſitio facta per verbum, inſtituo, è veſtigio

è veſtigio ſequitur: ergo eſt diſpoſitio vniuerſalis. Neq; per contrarium ſequitur, q; per verbum, lego, diſpoſitio concepta cenſeatur particularis repugnãte ſubiecto ipſius. Solum enim attenditur an ſubiectum ſuper quo diſponit ſit vniuerſitas, vel quota ipſius, an verò minimè, putà res certa vel quota bonorum: & ſic res particularis. Cùm itaq; (vt eſt dictum) inter Doctores magis communiter concludatur, q; legitima de ſe ſit bonorũ quota pars: ergo etiam ſi ſit relicta per verbum, inſtituo, vel ſimile: non tamen propterea talis diſpoſitio eſt vniuerſalis, vt talis quota dici poſſit hæreditaria: & ſic nõ probatur vllatenus ex hoc text. quod illi moderni in primo notabili eliciunt. Et præſertim id qđ prædixi procedit: quia iure iſto legitima non erat neceſſariò relinquenda iure inſtitutionis, vt no. per gl. & Docto. in Auth. nouiſſima, C. de Inoffi. teſta. quo etiam attento iũctis præcedẽtibus plus liquidò apparet, iſtũ tex. nihil facere ad prædictã inductionem, quã de eo prædicti nouiſſimi faciunt: neq; eam vllatenus ferre. Circa præmiſſa tñ non eſt omittendum, q; Pau. de Caſt. in eadẽ l. Si quis ſeruum, §. vl. dicit, q; iſta differẽtia quotę hæreditatis & bonorũ, nõ eſt magni effectus, niſi quoad vnã cõſiderationẽ, vt ipſe ibi declarat. Sed iſta inueſtigatio Pau. de Caſ. diſplicet Decio cõſi. 387. ad fi. quẽ etiã vi. iſtud limitantẽ & declarãtẽ col. vlti. De hoc tñ puncto remitto me ad ea quę dixi in d. §. fi. & ad id, qđ ĩ. eſt tactũ, an legitima ſit quota pars hæreditatis vel bonorum, adde quæ ſuprà dixi ad fin. 2. notabilis.

Vlteriùs adijciendum eſt ei, quod in hac l. ſuprà eſt traditum probarí,
4 † quòd licèt grauamen legitimæ inductum tranſeat in ſubſtitutum vel coniunctum filij in ea inſtituti illam repudiantis: non tamen tranſit in hæredem vniuerſalem ipſius filij, etiam ſi alterius ſit qualitatis, id eſt ſiue ſit nepos, ſiue extraneus: quia ſicut non tenetur ipſe filius, ita hæres illius pariformiter non tenetur illud grauamẽ acceptare vel agnoſcere: quia hæres iuris cenſura nõ reputatur alius à defuncto: imò idem cũ illo, iuribus notiſſimis. Et omnia quæ defuncti cõtẽplatione ſunt inducta, gratia hæredis cenſentur inducta ſecundũ Pau. de Caſt. ita intelligentem iſtum text. in fi. in l. Cùm ita, §. primo, incipiente, Quod à legatario, ĩ. eo. & idem etiam vult Rapha. Cu. hic. Quod intelligo, vt ſit dubitabile, quãdo patronus vel filius non agnouiſſet legitimam: ſed moriẽs ante aditionẽ vel immixtionẽ tranſmiſiſſet eam ad ipſius hæredem, vel ex potẽtia ſuitatis in quencunq;, vel vigore l. Vnicę, C. de His qui ante aper. tab. in deſcendentẽ, vel ex iure deliberãdi: & his oĩbus caſibus verificatur tranſmiſſio, quæ fieret per filiũ extra caſum hui⁹ l. Sed in hoc caſu loquẽte in patrono, trãſmiſſio fieret ſolùm ex capite iuris deliberandi. Et quod dixi de tranſmiſſione ex potentia ſuitatis, ſi filius habuit ſubſtitutũ vulgarem, prout iſta l. includit etiam iſtum caſum loquendo in patrono: tunc verificatur tranſmiſſio in vno caſu ſingulari per Bald. in l. Cùm proponas, col. 2. verſi. In. 3. caſu, C. de Hæredi. inſtitu. Quod ibi admodum cõmendant Areti. & Iaſ. Item Ioan. de Imo. in l. Si paterfami. & l. Iam dubitari, ff. eo. & Alexan. in l. Si filius hæres, col. 7. ff. de Libe. & poſth. Nam ſi habet ſolum cohæredem, ad quem etiam caſum lex iſta extenditur, Bal. ibi habet pro indubitato, quòd habet locum prædicta tranſmiſſio ex potentia ſuitatis. Nam ſi eam legitimam (vt præmiſſa proſequar) patronus vel

 filius

filius agnouiſſet, eùm per talẽ immixtionem filij vel aditionẽ patroni talis legitima effecta fuiſſet patrimoniũ ipſius patroni vel filij proprium, vt in l.Sed & ſi plures, §.Filio impuberi, ſ.de Vulga.& pup. & no. gl.& Doct. cum concordantijs per eos ibi traditis in l. 1.§.Veteres, ff.de Acqui. poſſ. non eſſet dubitabile, vel alicuius effectus, quod Pau.de Caſt. & Rapha. dicunt, ex quo per legem ipſo iure grauamẽ eſſet reiectum & ſopitum, eorũ quolibet acceptante. Attamen etiam ſtãte declaratione ſuprà poſita, prædicta deciſio Rapha.& Pau. videtur contra iſtum tex.ad finem in ratione quam reddit, & ſuprà retuli.dum adverbum dicit, *Quia quod illius perſonæ præſtaretur, hoc nequaquam ad alium pertinere deberet.* Et ſic videtur, quòd iſte tex.loquatur de priuilegio merè perſonali, id eſt cohærẽte inſeparabiliter perſonæ ipſius patroni, vel filij cui legitima debebatur. Vnde non videtur ad hæredes tranſmiſſibile, vt in regula iuris & in l.Vna, §.Ne autem, C.de Cadu. tollen. & in §.Sed & quod principi, in ver. Planè, Inſtitu.de iure naturali gent. & ſic ꝙ grauamen ſit perſonaliſſimum: & nõ tranſeat ad eum, in quem patronus vel filius tranſmiſſerint legitimam, diuerſis inquam reſpectibus, vt prædixi. Et hoc eſt quod eliciunt Docto. ex hoc text. ſimpliciter illum ad hoc notantes, quòd introducta in fauorem alicuius perſonæ, illam non tranſgrediuntur, vt idem Pau. hic not.fin.verbis.& Bar.Bald.Albe. & Ioã. de Imo. in Summarijs. Et hunc articulum nõ inuenio hìc, neq; in d.l.Cùm ita, §.primo, nedum diſcuſſum: verùm neq; tactum per alium quàm per Raph. hic, & per Pau.in d.§.1.vt dixi, quanuis ſit pulcher & importans in iſtius l.intellectu. Et pro opinione eorũ videt̃ bonus tex.in d.§.primo, incipien. Quod

Articulus importãs ad iſtius l. intellectum.

à legatario, quẽ ibi ipſe Pau. expendit per cõtrarium ad hoc vbi onus iniunctũ legatario, etiã nominatim tranſit paſſiuè in hæredẽ legatarij. Ita per cõtrariũ videbatur dicẽdũ in caſu iſtius l.ꝙ ſicut ibi. i.in d. §. grauamen legatario iniunctũ perſonaliter, trãſit etiã ad hæredem eiuſdem legatarij, qui legatum agnouit: ita per cõtrariũ in eaſu negatiuo. ſ.in caſu iſtius l. vbi grauamen appoſitum patrono habuit ſubiectum præexiſtens, vt in text.ibi, ſi omiſerit inſtitutionẽ, videri debet per contrariũ eſſe dicendũ. Sed re vera ille tex. non facit ad tẽ: quia loquitur poſt agnitionem legati factã per legatarium decedẽtem priuſq̃ onus impleret, vt ibi vult gl. Sed declaratio Pau. vt dixi, eſt intelligenda ad hoc, vt importet aliquid: quando filius vel patronus, qui fuerunt inſtituti in legitima: & grauati de præſtando onus iniunctum legitimæ, deceſſerunt ante acceptionem ipſius legitimæ: & ſic extra illos terminos prædicti. §. Quod à legatario, loquentis de aditione, & huius l. loquentis de repudiatione: aliàs (vt dixi) nullum dubium declaratio Pau.&Raph. pręꝗ ſe ferret. Pro Pau. de Caſt.& Rapha. videtur etiã facere quod notabiliter ac per verba ponderoſa dicit Bal.in eadẽ l. Cũ proponas. 2.col. videlicet, ꝙ tranſmiſſio eſt quædã ſucceſſionis protogatio, eiuſdẽ formæ & naturæ: & ſic videtur fieri cum iiſdẽ qualitatibꝰ primæ diſpoſitionis. Argu.l.Sed ſi manẽte, ff. de Preca. vbi tex.no.hoc eſt, vt quemadmodum filius vel patronus grauamẽ legitimæ iniunctum non tenebatur agnoſcere: ita neq; eius hæres in quẽ per prędictam ſucceſſionem tranſmiſſiuã fuit facta prorogatio quoad ſuccedẽdum primo teſtatori. Et quanquã hinc inde cõplura poſſent adduci ex his quæ notantur per Docto. in l.Hæredẽ, ff.

de

de.Verb.ob.vbi Alex.Are.Soci.& Iaſ. & Galiau. de rebus conſimilibus diſerunt,ex quibus iſte articu.poſſet fieri dilatabilis. Tamē reſolutiuè loquēdo,contrarium eius quod tenent Rapha.Cu.& Pau. videtur tenendũ per tex.in d.l.Pau. reſpondet, verſ. fi. ſ̃.de Acqui. hæredi. quem(vt ſuprà retuli) adducit idem Pau. de Caſt. hîc:aliud tamen agens, hoc eſt quoad rationē huius l.in.2.reſpon. Nam filiusfa. qui ibi potiebatur priuilegio, ne caſtrenſia per eum quæſita patri acquirerentur,non tranſmittit illud ad filiũ eiuſdem filij inſtitutum per eum in prædictis bonis caſtrēſibus: quin potius ſtatim ꝙ illa bona caſtrēſia tranſierũt ad filiũ in poteſtate inſtitutũ,eundemq; nepotē reſpectu aui, amiſerũt priuilegiũ mutatiōe perſonę, prout litera ibidē formaliter inq̃t, *Quia caſtrenſia eſſe mutatione perſonæ deſierunt*. Ex quo text.no.ibi Aret.de intentione Docto. quod vbi priuilegium datur rebus propter perſonas, mutatione perſonæ tale priuilegium extinguitur: de quo etiam feci ſuprà mentionē. Et iſtud notabile militat per pũctum in propoſito noſtro: quia priuilegium oneris non imponēdi in legitima conceditur bonis ſeu legitimę propter priuilegij perſonalis.i. patroni vel filij prærogatiuā, quā patronus habet in legitima bonorum liberti, & filius in legitima bonorũ paternorũ:ob quā prærogatiuam perſonalē bona quoad illam partem debitam ſiue legitimā ſortiuntur nomē & effectũ legitimæ: & mutatione perſonę ipſius patroni vel filij poſtquā eam repudiauit:& ſic fecit tranſitũ in aliũ, mutatur ipſius legitimæ priuilegum: ſicq; legitima amittit nomē legitimę, & aſſumit generale nomen reliquæ hæreditatis,vt eleganter & verè Bald. hîc dicit ad fi.& vt retuli ſuprà, & eſt notiſſimum, ꝙ ſicut bona exeunt poteſtatē patroni vel filij per repudiationem,vt hîc:ita etiā per mortē cuiuſq; eorũ contingentē adita vel nō agnita parte legitima. Et pari ratione priuilegiũ non implendi oneris poſiti in legitima ad hæredem non eſt migrabile. Præterea cōtra Pau. vrget efficaciter doctrina Dy. in Regula, Priuilegũ perſonale,de Reg.iu.lib.6.ante fi. dum in primo mēbro diſtinctionis reſolutiuę illius materiæ tenet, ꝙ qñ perſona eſt cauſa proxima cōcedendi priuilegij, tale priuilegiũ extinguitur cum perſona illius,cui fuit cōceſſum, per iura de quibus ibi per eũ, quē ſequitur Soci.cōſ.116.incipien. Non poteſt negari,circa mediũ ſeptimę col.1.vol. Sed ita eſt in caſu iſtius l. ꝙ proxima cauſa prerogatiuę patrono vel filio cōceſſę, ne teneatur ad ſubeundum onus legitimæ appoſitũ fuit perſona ipſius filij, vt dicit expreſsè iſte tex.ibi, *Perſonæ ipſius filij præſtaretur*. ergo tale priuilegium extinguitur cum perſona ipſius filij decedētis,eo ipſo ꝙ ad alium vel in aliũ heredem ipſius legitima tranſit:& pōderandũ eſt pronomē illud,ipſius, qđ eſt præciſæ ſignificationis, & perſonā nō egreditur,& ſignat perſonaliſſimā quandā demonſtrationē. gl. notanda in.§.Fuerat,ſuper ver.Cũ ipſa, in prin. Inſt.de Actio.& tradit Bal.cōſ.304. licèt duo iura,quę citat,nō loquātur de dictione, ipſe: & ſic nō poteſt habere locũ tranſmiſſio in prædicto, ad quē ratio perſonalitatis extenditur. Facit l.Metũ,§.Licèt,ff. Quod met.cau. & §. Planè,Inſtitu. de Iure natu.in ſummario poſt Dy.dũ hoc modo ſummāt hanc l.Patronus nō poteſt grauari in eo quod ſibi debetur ex bonis liberti: ſequitur & facit in terminis ad rē noſtram.Et tunc priuilegium non extēditur ad perſonā patroni. Item exponenda ſunt illa verba, *Nequaquam ad hæredem pertinere debere*. Nam dictio, nequaq̃

Concludit contra Rapha. & Pau.

Cōtra Pau.

eſt vniuerſalis negatiua,& ęquipollet dictioni nullatenus, vel nullo modo, & iſtud eſt,qđ voluit Albe. hic, & idē Albe.poſt Dy.in apoſtilla textuali:qa dũ tex.dicit,Illius perſonæ, exponit.ſ. patroni,ex priuilegio perſonali eo attẽto immediatè,&c.ſolũ fauore patroni,vt not.per Dy.in reg.Priuilegiũ, & ſic Albe.(quãuis non ita punctuatim, vt prædixi)videtur inducere pręlictá deciſionē Dy.ad hoc propoſitum: & in effectu & re ipſa vult idẽ,quod.ſ.dixi: quia in nullo alio mẽbro loquitur ibi Dy. ad propoſitum prædictũ, niſi vbi ſuprà eum ponderaui:& ſic Dy.& Albe.hic etiã oſcitanter inſpecti decidũt qđ ſuprà tenui:videlicet, ꝙ in caſu iſtius text. priuilegium conceſſum patrono: & pari ratione extra caſum iſti⁹ tex.filio in legitima vnicuiq; eorũ cõpetente nõ ſubeundi oneris legitimæ impoſiti,nõ tranſit ad alterutrius eorũ hæredē:etiã (qđ eſt fortius)ſi filius patroni,vel filij eſſet hæres,vt probatur ex d.l.Paulus, in fin. in ratione ſui:licèt ille caſus ſit in ſeipſo diuerſus ab hoc:ſed ratio eſt eadē.Nõ ob.pręd cta l.Cũ ita,§.Quod à legatario,cuius argu.fuit motus Pau.de Caſ. (vt ſuprà dixi)in contrariũ: quia ſecundùm gl. ibi quã nemo improbat, & ſuprà etiã retuli,legatarius in caſu illo iã agnouerat legatũ:ſicq; tex.ille loquitur in caſu prorſus diuerſo, vt ex eo apertè liquet.

Reſolutio. Reſoluendo igitur iſtum articulũ(pace ſalua ipſius Pau. de Caſt. nec nõ Rapha. quicquid illi dicant) videt dicendũ,ꝙ aut eorũ cõſideratio eſt ſuperuacua, aut nullatenus procedit. quod ſic oſtẽditur. Nã ſi patronus hic & pari ratione fili⁹ agnouit legitimã: tunc grauamen habetur pro non ſcripto,& eſt extinctum,vt hic præſupponit Bald.& idem Pau.hic,& in dicta l. Quoniam in prioribus,vbi in col. fin. dicit, quòd ſi filius acceptet legitimã, grauamen eidem impoſitum eſt ipſo iure nullum,vel euaneſcit. Et probat ex hac l.in illis verbis, [*Præſtare non cogitur.*] & eſt de cõi Doctorũ omniũ intẽtione,vt ſuprà ſatis ac ſuper fuit đ hoc traditum. Cùm itaq; ſit nullum: ergo liberè & abſq; onere vel grauamine patrimonium legitimæ tranſit ad hæredes ipſius filij.Et iſto caſu conſideratio Pau.de Caſt.& Rapha.nõ deſeruit de aliquo dubio,& eſt ſuperuacanea: neq; attendenda eſt ratio ipſius Pau. videlicet, quia eius hæres non cenſetur eſſe alius à defuncto: cùm nihil ad hanc rem conducat:quia tunc demũ hæres ſuccedit in ius defuncti, vt repręſentat eũ reſpectiuè.ſ. vel in vniuerſum,vel pro parte quota hæreditaria,in qua ſuccedit: qñ vel quatenus iura cõpetentia defuncto ſunt ſui natura ad hæredem tranſmiſſibilia. Nã ſi ſunt talia quæ cũ perſona ipſius defuncti extinguantur, vt ſunt iura perſonaliſſima,quale eſt ius vſus,vel vſuſfructus vel ſimilia,putà ea, quæ cõpetunt ob priuilegium perſonale contẽplatione perſonæ conceſſum à iure, vt in caſu iſtius l.& ſimi.non poteſt dici in his ſuccedere hæres:neq; quoad ea repræſentare perſonam defuncti. Nã in his quæ in rerũ natura nõ ſunt, neq; poteſt cadere ſucceſſio, neq; repręſentatio,vt ad ſenſum manifeſtè liquet.glo.eſt ordi.quam ibi ponderat & commẽdat Are.in l.Cùm hęredes, in prin.in parte,Iura.ff.de Acqui. poſ. Ad idem gl.cum qua Docto.ibi tranſeũt,in l.Hæres in omne ius,in gl. vna, ff.de Acqui.hære.iuncta l. Cùm à matre,C.de Rei vendi. & l.2.§. fin.ff. de Præto.ſtip. quatenus probatur ibidē, quòd pro ea parte, pro qua quis ſuccedit,vel eſt hæres defuncto,pro ea tantùm repręſentat eum quoad ſubeunda cõmoda & incommoda.In alijs autē,in quibus nõ eſt hęres,vel nõ ſuccedit

dir defuncto, non repræſentat eũ: ſed habetur ranq̃ extraneus. Ita in propoſito noſtro dicendum eſt, vt prædixi, ſicq; ratio Pau. eſt bulla quædã. Imò (vt ſuprà dixi) vera ratio in contrariũ eſt: quia bona transierãt ad hæredem libera & exuta, onere grauaminis recipiẽdi, ex quo per filiũ fuerant agnita, & fuerant effecta ipſius proprium patrimonium, vt prędixi. Nec dici poteſt, quòd grauamen poſtea reconualeſcat, cùm per aditionem ab eo factã fuerit ſemel extinctum, vt eſt bonus tex. in ſimili in l. Qui res, §. Aream, ff. de Solu. Aut filius grauatus in legitima deceſſit non agnita hæreditate, (vt proſequar ſecundum caſum) & ſic tranſmiſit: & eo caſu cùm grauamen remanſerit validum, ſaltem aptitudine vel potentia, per ea quæ ſunt prædicta: hæres ipſius, ſiue ſuus, ſiue extraneus, nullo modo poteſt vti prædicto priuilegio non agnoſcendi onus, eũ

Ratio inuincibilis. mutatione perſonæ, &c. Vltra quæ omnia facio rationem (ni fallor) inuincibilem: quia is in quem fit tranſmiſſio, non ſuccedit principaliter ipſi trãſmittenti: ſed primo defuncto ac prædeceſſori remoto, à quo hæreditas effluxit, & deſcendit: licèt ſuccedat per medium ipſius tranſmittentis, velut per quoddam inſtrumentum organicum, vt probatur ex l. Si quis filium, §. 1. ſuprà de Acqui. hære. & patet ex eo quod eleganter dicit Bal. in prædicta l. Cùm proponas, col. 2. quẽ ſuprà hac l. citaui, in verſ. Vlterius addendũ eſt.

De eadẽ re. Nam quoad prædictum patronũ vel filium defunctum, eundemque prædeceſſorem immediatũ primi defuncti, in cuius bonis eidem patrono vel filio erat debita legitima, talis legitima non cenſetur legitima: quia eam nõ agnouit, quũ deceſſerit deliberãs: ergo illius ſucceſſor, ad quẽ bona illa migrant, tenetur agnoſcere grauamẽ eis impoſitum per primũ defunctũ: ſiue ſit libertus reſpectu patroni: ſiue pater reſpectu filij. Et hoc etiam caſu (vt dixi) deciſio Pau. iure nõ procedit. Quia tamen reperio Soci. in alio propoſito tenentem contrariũ eius, qđ prædixi: imò q; is, in quem fit tranſmiſſio, ſuccedat principaliter immediato ac proximo trãſmittẽti: de quo miror in conſ. 153. col. 6. ideo opus eſt cogitare ſuper hac ratione: quia res eſt dubia & ſubtilis. Nihilominus tamẽ per alia ſuprà deducta, id quod dixi procedir de iure contra Pau. & Rapha. quãuis iſta ratio maneat dubia. Sufficit enim ex pluribus rationibus finalib' vnam ſupereſſe: licèt alia vel aliæ ceſſent aut euaneſcãt. §. Affinitatis, Inſtitu. de Nupt. & l. Si non lex eliaſentia, in prin. vbi notat Bal. & Ioan. de Imo. ſ. de Hære. inſti. Supereſt corollę vice attingere tertium caſum ad ſuppletionem caſus huius l. videlicet, quando patronus, vel filius inſtitutus in legitima cum impoſitione grauaminis repudiauit legitimam: & eo viuẽte vel mortuo, ſequens in gradu agnouit eã ex edicto ſucceſſorio, vt in l. 1. C. & ff. de Succeſſo. edi. an iſte teneatur tale grauamẽ implere? Breuiter in iſto caſu indubiè eſt dicendum idem, quod in proximo præcedenti eadem ratione, quæ fuit ſuperiùs inculcata: videlicet, mutatione perſonæ. Quæ ratio pariformiter militat, quando portio tranſit ad alium per ſucceſſorium edictum, vt in caſu prædicto, & per tranſmiſſionẽ, vt in iſto caſu. Quẽadmodũ qñ per repudiationem patroni vel filij legitima tranſiret ad ſubſtitutũ vel cohæredẽ patroni vel filij repudiãtis in caſu iſtius l. Sed ſi patron' vel filius nõ haberet ſubſtitutum vel cohæredem; & repudiaret legitimã, qui eſt vltimus caſus: tunc non eſſet tractandum de tranſitu grauaminis: ex quo

principale id eſt ipſa legitima nõ po-
teſt ad hæredem eius qui repudiauit
tranſire: licèt ad alium ſequentem in
gradu per ſucceſſorium edictum ſic:
ſi primus id eſt libertus vel pater, à
quo legitima ꝓceſſit, deceſſiſſet in-
teſtatus. Quo etiã caſu, vt eſt proxi-
mè dictũ, deciſio Pau. & Rapha. nullo
41 modo habet locum. † Et inuenio mo
dò prædictos recentiores Hiſpanien-
ſes qui (vt ſ. retuli) per modum ſchola
ſticæ relectionis hanc legem prælege
runt: nõ hîc, ſed in alia relectione per
eos edita: & iã diu diuulgata, in l. Vnũ
ex familia, §. Sed & ſi fundũ, char. 13.
col. 3. & char. 19. col. etiam. 3. ſ. eod. in
impreſſione parua, allegare ſimplici-
ter hanc declarationem Pau. nõ tan-
gentes aliquid ex prædictis: imò con-
cludentes ſeu inferentes per dictam
deciſionem Pau. de Caſt. de qua. ſ. ꝙ
ſi teſtator grauet hæredem filij in ſola
legitima inſtituti, hæres non tenetur
ſubire grauamen: quod eſt prorſus di
uerſum à re, de qua ſuprà proximè tra
ctauimus: & nullatenus deducitur ex
dictis Pau. de Caſt. hîc: cùm loquatur
in grauamine ipſi filio iniũcto in legi
tima: nõ aũt ipſius hæredi. Imò fortiꝰ
qñ iniungitur hæredi filij ſeruatis ſer-
uandis: videlicet, quòd filius ſit pupil-
lus: item ꝙ grauetur proximior eius
ab inteſtato, vt in l. Si fundum per fi-
deicõmiſſum, §. fi. cum l. ſequen. ſ. tit.
1. eſt longè diuerſa ratio: ꝙ ſi ipſe filius
grauaretur. Ideo prędicti recẽtiores,
ſaltẽ illo caſu, nõ poſſunt bene loqui:
cùm imò eo caſu talis proximior ab
inteſtato ipſi pupillo poteſt grauari in
legitima, vt patet in ijſdem iuribus, &
ipſi poſtea fatentur col. ſequen. ver. 4.
limitatio. Præterea illud, quod ibi po-
nit ille Doctor Hiſpa. non poteſt ad
propoſitum legitimæ adaptari: quia
loquitur de venientibus ab inteſtato
ipſius puberis: quo caſu nõ valet ipſo
iure grauamen in legitima, vt in præ-
dictis ll. Et ita eſt intelligenda l. Si fue
rit, §. primo, eodẽq; ſi. ſ. titu. primo, in
quantũ dicit: ꝙ hęres legatarij põt gra
uari per teſtatorem onere legati, vel
fideicõmiſſi eadem ratione, qua ipſe
legatarius grauari potuiſſet.
42 † Nam ſi legatarius ipſe aliqua ra-
tione fortè non potuiſſet grauari: ne-
que hęres ipſius, vt in caſu iſto dicitur
in patrono vel filio hærede inſtituto
in legitima. Idem in legatario hono-
rato commodo nõ pecuniario. Quia
quemadmodum ipſe non poſſet gra-
uari: ita neq; hæres ipſius. l. Planè. 2. ad
fi. ſ. tit. 1. Nam ſi hæres remotus id eſt
hæredis hæres poteſt grauari à teſta-
tore ex eo, quia inſtituit hæredẽ pro-
ximum vel legatariũ: ergo ſi ipſe pri-
mus hæres vel legatarius aliqua ratio-
ne non poteſt grauari: neque hæres
ipſius poterit. Et iſta ſufficiant in hac
l. Cùm patronus.

¶ *Summarium.*

1 *Valet legatum relictum per teſtatorem ipſius propriæ concubinæ.*
2 *Concubina poteſt hæres inſtitui per cõcubinum ipſius.*
3 *Nec non poteſt per eundem eidem fieri donatio inter uiuos.*
4 *Niſi concubinus fuerit miles.*
5 *Miles neq; põt cõcubinæ donare, neq; eidẽ legare.*
6 *Sacerdos nõ põt donare cõcubinæ, neq; ei legare.*
7 *Doctor & aduocatus non poteſt etiam donare, neq; legare concubinæ.*
8 *Exploditur ratio Frãn. de Aret. ad. §. Mulier, l. Miles ita.*
9 *Donatio fieri nequit per amaſium amicæ cũ qua committitur ſtuprum, adulterium, uel inceſtum.*
10 *Vt talis donatio ualeat, oportet amicam eſſe talẽ, cum qua amaſius matrimonium contrahere donationis tempore potuerit.*
11 *Meretrix uel concubina an poßit donare proco uel concubino? quòd non.*
12 *Legata caduca uel quaſi redeunt ad hæredẽ cum onere eis impoſito, legata autem, quæ pro non ſcriptis habẽtur, abſq; onere, quod ſtatim ſubdeclaratur.*
13 *Subſtitutio facta in legato non extinguitur, licèt legatarius, cui eſt facta uiuo teſtatore, ſiue ante, ſiue*
poſt

poſt teſtamentum moriatur: quod inducitur protinus ad materiam meliorationis, & ad l. ut hæredibus, infrà hoc titu. de Legat. 2. Quid autem in pupillari ſubſtitutione, traditur hic remiſſiuè.
14 *Intellectus iſtius l. & aptè & commodè explicatur ex dictis Albe. poſt Dy. quæ hodie ceſſant ſtante l. Ordina. 1. de los Teſtamentos.*

L. Celſus.

CElſus pater me⁹
referebat, cùm eſ
ſet in cõſilio Du
cennij veri cõſu
lis, itum in ſentẽ
tiam ſuam, vt cũ Otacilius Ca-
tulus filia ex aſſe hæredeinſtitu
ta, liberto ducenta legaſſet, pe-
tijſſetq; ab eo, vt ea concubinæ
ipſius daret: & libertus, viuo te
ſtatore deceſsiſſet, & quod ei re
lictum erat apud filiam reman
ſiſſet: cogeretur filia id fideicõ-
miſſum concubinæ reddere.

ISta l. ſummatur in prin. vt
hîc per Docto. ¶ In tex. ibi,
] *Concubinæ.*] exponit Albe. ſ.
teſtatoris, vel ipſius liberti,
non eſt vis. Probatur ergo hîc ſecun-
1 dum primam expoſitionẽ, † ꝙ legatũ
relictum à teſtatore cõcubinæ ipſius
2 valet, & tenet. † Quinimo poteſt etiã
per concubinarium ipſa concubina
hæres inſtitui. l. Qui concubinam, in
prin. j. titu. 1. Sed quia lex illa (licèt ad
hoc ſoleat allegari) iſtud nullo modo
probat: ideo vi. Iaſ. conſi. ſtatim allega
3 to per totum. † Idem in donatione in
ter viuos: quia poteſt etiam fieri per
concubinum concubinæ vt in l. Affe
ctionis, ff. de Dona. & in l. Donationes
in concubinam, in prin. eod. titu. Vbi
Pau. de Caſt. id notat. Quod eſt verũ,
4 † niſi fuiſſet miles, qui neq; potuiſſet
legare, vt in l. Miles ita, §. Mulier, vbi
5 Bar. ſ. ď Milita. teſt. † Neq; donare. l. 2.
6 C. de Dona. inter vi. & vx. † Idẽ in ſa-
cerdote, vt per Barto. in eo. §. Mulier,
poſt Richar. & idẽ Bar. poſt gl. ibi in L.
7 Miles, ff. de Re iudi. † Idẽ in Docto. &
aduocato, vt tenet Præpo. Alexan. in
rub. de Spon. ad fi. Sed non omitto ꝙ
ad prædictũ. §. Mulier, Fran. de Areti.
in l. Ex ea parte, §. Mulier, ff. de Verb.
ob. reddit quandã rationẽ: quã nuſq̃
8 potui percipere. † Imò (ſalua ipſius pa
ce) videtur impertinens: quia videtur
eadem militare in pagano, qui tñ põt
donare concubinæ, & legare. Sed re-
ſtringit hoc ſolum procedere, qñ cõ-
cubina eſſet ſimpliciter meretrix, vel
9 aliâs impudica. † Aliâs ſecùs. ſ. ſi cũ ea
cõmitteretur ſtuprũ vel adulterium.
Quod etiã tenet Benedi. Capra. cõſi.
10 127. qui vltra id vult, † ꝙ debeat eſſe
talis, cũ qua donator potuiſſet matri-
moniũ cõtrahere. Bal. cõſi. 457. li. 5. &
Raph. in prædicto. §. Mulier: quẽ etiã
vi. in prædictis ll. Affectionis, & Dona
tiones in concubinã. vi. Pet. de Anch.
cõſ. 247. Quæſtio talis eſt, vbi vidẽdũ
erit. Et Bal. & Ancha. in d. cõſilijs me
minit Iaſ. ſequens iſtorũ dicta cõſi. 37.
vol. 3. & ante eũ de cõſi. Ancha. memi
nit Pau. de Caſt. in d. l. Donationes in
concubinã, vbi omnino eum vide, vt
tollatur ſcrupulus, cur iura permittãt
cõcubino donare cõcubinę, & nõ ma
11 rito vxori legitimæ, in princi. † Quid
aũt ècõtra, vtrũ meretrix vel cõcubi-
na poſſit donare proco vel cõcubino,
vi. tex. cũ gl. ꝙ nõ, in l. fi. §. fi. ff. de Act.
& obli. vbi Alex. ponit rationẽ diuerſi
tatis in addi. & tenet, qđ Bar. tenuit in
d. l. Affectionis, licèt aliter loquať ibi.
Rapha. & licèt gl. in d. §. fi. loquatur in
meretrice, ꝙ nõ poteſt donare proco,
idẽ tñ dicẽdũ, pculdubio arbitror ĩ cõ
cubina: licèt nõ ſit meretrix, ꝙ nõ poſ
ſit donare cõcubino ꝑ rationẽ quam
Alex. ibi tradit in addi. ſ. alle. circa me
retricẽ, quæ pũctuatim militat in con

cubina. Et quia text. ibi loquitur generaliter in quacũq; fœmina, in qua pōt cadere ſuſpicio turpis: & licèt gl. exēplificauerit in meretrice: tñ exempla non arctant legis generalitatem.

Secundò principalius ex hoc prin.
12 cum gl. notandum eſt, † quòd legata caduca vel quaſi caduca redeunt ad hæredē cũ onere eis impoſito: legata aũt, quæ pro non ſcriptis habētur redeũt abſq; onere. Et hic eſt cōis intellectus ad hunc tex. quod ſubintelligendum eſt niſi in talibus legatis, ſiue ſint pro non ſcriptis, ſiue caduca vel quaſi, eſſet datus ſubſtitutus vulgariter, vel cōiunctus, vt in l. Vna, §. In primo, & ſequen. C. de Cadu. tollen. & hic in gl. Ex quo tex. cum gl. hîc patet
13 ſecundum Albe. † q̄ ſubſtitutio facta in legato non extinguitur: licèt is cui eſt facta moriatur viuo teſtatore: ſiue ante teſtamentũ: ſiue poſt. Sic ergo, ſi pater melioret aliquē ex filijs in. 3. vel extraneo relinquat quintā bonorum partē: & in ipſius locũ vel defectũ ſubſtituat aliũ vulgariter, vel cōiunctim alius detur collegatarius in melioratione, & alter melioratus viuo teſtatore decedat: talis ſubſtitutio vel cōiunctio nō efficietur pro non ſcripta, caduca, vel quaſi caduca: ſed ſubſtitutus admittetur, vel cōiunctus ad partem meliorationis deficiētis. Q̃d eſt nota. ad l. Vt hæredibus, ff. eo. Quid autem in ſubſtitutione pupillari, an per mortem impuberis, cui fit, cōtingentē viuo teſtatore, talis ſubſtitutio pupillaris fiat irrita, vel minimè non traditur hîc deciſiuè: ſed traditur per Barto. & Doct. in l. 1. ante. & in l. In pupillari, & in l. lex Cornelia, ff. de Vul. & pup. Quibus locis agitur vel traditur de intellectu l. Quòd ſi filius, ff. de Capt. Quã l. vltra alios aptè declarat Zaſi. in ſuis intellectib. vbi etiā ponit quandā gl. ordinariā ad l. illā: quę tñ in aliquibus indiget aliqua diſcuſſione, prout eũ
14 punctuaui. † Et redeundo ad rē nr̄am principiũ huius l. intelligit Albe. poſt Dy. procedere in terminis in quibus loquitur in onere iniũcto legatario, qui viuo teſtatore obijt, tñ poſt teſtamentũ. Tũc enim legatũ redit ad hęredē cũ onere, vt eſt iā dictũ: cũ ſit caducũ vel quaſi: non aũt pro non ſcripto. Sed ſi teſtator vnicum hæredē inſtituiſſet, & eũ rogaſſet de reſtituēda hæreditate alteri per fideicōmiſſum, vel de legato alteri præſtando, qui hęres mortuꝰ eſſet viuente teſtatore, ante vel poſt teſtamentũ: non poſſet legatarius vel fideicōmiſſarius aliquid petere. Quia eo caſu inſtitutio fieret pro non ſcripta, caduca, vel quaſi: & conſequēter omnino inualida. Si autem hæres inſtitutus & grauatus inſtitutionem reſtituere poſſet adire, vt in l. Apud Iulia. §. Antiſtia, ff. ad Treb. aliud eſſet. Vult Albe. dicere, q̄ ſi prædictus hæres inſtitutus, & taliter grauatꝰ ſuperuixiſſet teſtatori, poſſet cogi adire hæreditatē: ſi fideicōmiſſum ab eo relictum fuiſſet vniuerſale. Si tamē obijſſet priuſq̄ actuali ſeu effectu cogeretur adire: & ſaltē nondũ emanaſſet cōtra talē hæredē, anteq̄ moreret: pręceptũ iudicis coactiuũ (quanq̄ Dy. & Albe. non dicāt) nihil ꝓdeſſet legatario vel fideicōmiſſario, hæredē ſuperuixiſſet teſtatori: ex quo deinde obijt ante coactionē iudicialē & effectualē vel præceptũ ſaltē. tex. eſt optimus, quē ibi cōmendant Bar. & Doct. in l. Ille à quo, §. 1. incipien. Si de teſtamento, ff. ad Trebel. ante fi. qui tex. loquitur, qñ hæres moreretur poſt mortem teſtatoris, anteq̄ cogeret adire: dũ ait formaliter, [*Ne prius heres decedens fideicōmiſſarium decipiat*]. iũcta l. Nō iuſtā, C. eo. Ad idē l. Eā quā, C. de Fideico. Sed iſta hodie nō ꝓcederēt per l. 1. tit. de los Teſtamētos, lib. 5. Ordi. ſecūdũ quam

Communis intel. cũ ſub intelligētia.

Ad materiā meliorationis.

quam, legatata & fideicōmiſſa etiam vniuerſalia & reliquæ diſpoſitiones in teſtamento contentæ ſuſtinentur hæreditate non adita per hæredem: imò non inſtituto aliquo hærede. Cętera ſup gl. dic, vt per Doſcto. hic.

¶ Summarium.

1 PAria ſunt, hæredem grauari per teſtatorem ſub nomine ſingulari & appellatiuo hæredis, uel ſub ſimplici & plurali hæredum, uel ſub uniuerſalitate omnium hæredum etiam nominibus proprijs expreſſorum, ut hic omnibus caſibus portio unius eorum grauata, ad alium ſi ſunt duo, uel ad alios, ſi ſint plures, iure accreſcendi deuoluta tranſeat cum onere eidem iniuncto: quod minime fieret, ſi grauamen uni eorum nominatim fuiſſet iniunctum.

2 Grauamen iniunctum hæredi ſub nomine appellatiuo, quod non poteſt niſi in ſolo uno uerificari, cēſetur nominatim appoſitum: ſicq́; portione cui fuit appoſitum, defecta, & ad cohæredem iure accreſcendi tranſeunte, eiuſmodi grauamen reſoluitur: & nō poteſt cum illa facere tranſitum. Cuius rei prætextu traditur hic incidenter de intellectu l. Cum patronus ſuprà proxi. iuncto iſto text. Item iuncto huius l. principio.

3 Si teſtator grauet hæredē Titiū uel Titiū hæredē, cū cōſtet de ſpecifica nominatione ipſius grauati, nō eſt adhibenda diſtinctio l. Si ſeruus communis ita ſtipuletur, ff. de Stipu. ſer. ſicq́; indiſtinctè cenſebitur nominatim ſeu ſpeciatim grauatus: & ex conſequenti tale grauamen nō tranſibit ad cohæredem ad quē portio grauati per ius accreſcendi, ea defecta.

4 Agitur hic plenè & commodè de intellectu. §. Iulia. l. Si Titio & Meuio, infrà iſto tit. Et exinde infertur ad deciſionem cuiuſdam dubij in materia meliorationis hodiernæ.

5 Sicuti per aditionem hæredis quaſi contrahitur cum legatario, & hæres ſibi cenſetur ei obligari ad legati præſtationem: ita etiam per agnitionem legati primus legatarius grauatus de reſtituendo ipſam rē legatam uel ipſius partem, uel quantitatē alteri ſecūdo legatario dicitur quaſi contrahere cum illo: ſicq́; ſecundus legatarius agit contra primum, & non contra hæredem.

§. Quod alicuius.

QVod alicuius hæredis fidei nominatim quis committit, pōt videri ita demum dari voluiſſe: ſi ille extitiſſet hæres. Vnde ſi filio hæredi pars eius à quo nominatim legatū eſt, adcreſcit, non præſtabit legatum, qđ iure antiquo capit: aliâs, iure cadit, ſecundū literā Haloā.

ISte. §. ſummatur vt per Bar. Cōis intellectus poſt gl. in 2. ſolutione eſt, ꝗ legatum nominatim relictū ab vno ex plurib⁹ hæredib⁹, nō cēſetur ab alio hęrede, ad quē portio illius iure accreſcēdi fecit trāſitū repetitum. Et iſtū intellectū tenuit Bar. hîc, & in alijs locis, ad quę in pręſentiarū, ſeſe remittit. Et dicit videri cōem Pau. de Caſt. hîc: & idem atteſtatur ipſemet Pau. in l. Cū
1 ita, §. Quod à legatario, j. eod. † Secùs aūt ſi nomine appellatiuo legatum eſſet ab hærede imperſonaliter in ſingulari vel particulari ab hæredibus relictū, vt in l. Licèt Imperator, ſ. tit. 1. vbi Bar. 2. op. & Bal. hîc. Et idē ſi eſſet iniūctū vniuerſaliter oībus hæredib⁹: etiā corū omniū, etiā ꝓprijs noībus expreſſis. l. Ciuitaribus, §. Lurius, eo. tit. & l. Si duobus, §. 1. & ibi glo. Bar. & Doſct. eo. met ti. & l. Quidā referūt, ſ. de Iure codi. & l. Si Titio & Meuio, §. Iul. j. eo. ſecūdū intellectū Bar. ibi. Putarē tn̄ dicēdū vltra Doct. ꝗ hoc in pręſentiarū nō Noua conſideratio.
2 tāgūt, † ꝗ etiā ſi grauamē ſit impoſitū ꝑ nomē appellatiuū indubitabile ipſi⁹ hæredis: & ſic ꝑ tale nomē appellatiuū, qđ nō poſſit referri niſi ad vnū indiuiduū duntaxat: ſi teſtator inſtituit plures hæredes, putà tres, & grauauit primū hæredē vel ſecūdū vel vltimū hæredē corū: vel etiam in caſu iſtius tex.

tex. vbi fuerunt duo inſtituti, extranei. ſ. cũ filio teſtatoris, & teſtator grauauit ſimpliciter hæredem extraneũ (quod non poteſt verificari, niſi in vno ſolo hærede) quòd his caſibus grauamen reputari debeat nominatim impoſitum: quia non poteſt, niſi ad vnũ ſolum referri, vt in l. 2. ꝟ. de Libe. & poſth. & in l. Fundus qui locatus, cum ſequenti. ꝟ. de Fundo inſtru. & & notat gl. in l. Pediculis, §. Item cùm quæreretur, ꝟ. de Auro & argen. lega. & probatur etiã ex l. Nominatim, ꝟ. ti. primo, quam hîc allegat Alberi. fortè ſentiens id, quod modò pũctaui: licèt nihil explicet. Ad idẽ bonus text. in l. Ab exhæredati, §. vlti. ꝟ. titu. primo, ad fi. tit. & ita eſt intelligenda & reſtringenda cõis opinio quæ loquitur ð grauamine iniunćto nomine appellatiuo. Et tenet ꝙ eſt implendũ per cohæredem pro parte alterius cohæredis deficientis, vt intelligatur. ſ. qñ eſt impoſitũ per nomẽ appellatiuũ imperſonale: & non facta relatione ad vnũ, ꝗ virtualiter cenſeretur nominatus, vt quia teſtator grauauit hęredes ipſius, vel dixit, ꝙ quiſq; ſibi hæres eſſet, &c. prout gl. hîc exẽplificat: quia tunc legatũ cenſetur iniunćtũ cõiter omnibus hæredibus, vt in l. Si plures, ꝟ. tit. 1. Secùs aũt, qñ nomen appellatiuũ (vt prædixi) fuit taliter expreſſum, ꝙ non potuiſſet ad aliũ referri, niſi ad illũ ſolum, ad quem fuit relatũ, vt ſuprà exẽplificaui. Nec eſt credendum, Doctores aliud ſenſiſſe: imò ꝙ ſi de hoc caſu perpendiſſent, credere par eſt, idẽ eos reſpondiſſe, iuxta gl. vulg. in l. Tale pactũ, §. fi. ff. de Pactis. Et ſic quatenus volunt, quòd iſte text. non procedat in caſu vbi eſſet expreſſum appellatiuũ, debet intelligi, vt ſuprà dixi, referẽdo grauamen ad omnes hæredes, vel ad quẽcunq; eorum, vel ad hęredem ſimpliciter & indefinitè: & iſtam procul dubio puto fuiſſe gloſſæ & Doctorũ intẽtionem: & iſtud eſt neceſſarium & ſubſtantiale ad declarationem extenſiuam gloſſæ & opinionis communis. i. communis intelligentiæ ad iſtũ tex. Tamen ſecundum hanc conſiderationẽ videtur nimis refragari huic textui attento ſecundo, eodemq; cõmuni ipſius intellećtu hîc poſito, vt dixi p gloſſam & Doćto. approbato, lex Cùm patron⁹, ꝟ. proxima, vbi onus iniunćtum patrono, & ſic vni ſoli: & cõſequenter in effećtu eidem iniunćtũ nominatim eo repudiante cenſetur repetitum ab ipſius cohærede vel ſubſtituto. Et licèt Rapha. Cu. ibi & hîc ſignet iſtud contrarium: non tamẽ inducit iſtam l. hoc modo. Et eadem inductio fieri poteſt ð principio iſtius l. quia cùm vnus ſolus eſſet legatarius, & fuiſſet grauatus onere fideicõmiſſi de reſtituẽdo alteri legatum ſibi relićtũ, deberet cenſeri nominatim grauatus, etiam ꝙ grauatus eſſet nomine appellatiuo. Et ſic etiam obſtat fortiter huic textui, & pariformiter repugnat tex. in l. Si Titio & Meuio, §. Iulianus, ꝟ. iſto titu. vbi fuerunt ſoli duo hæredes ab inteſtato, quorũ vnus tantùm fuit grauatus: & ſic cùm fuerit vnus ſolus, cẽſeri debet noĩatim grauatus, p id qđ ſuprà eſt dićtũ. Forte pôt dici ad l. Cùm patronus, ꝙ illud grauamẽ nõ cẽſetur propriè & abſolutè iniunćtũ nominatim patrono: ſed duntaxat eo reſpećtu, vt illud ſolueret de legitima: & ſic cõtemplatione legitimæ, & habito reſpećtu ad illã: & cõſequenter fuit grauamẽ mixtũ. Nã fuit principaliter intrinſecũ, vtpote præſtãdum de eadem legitima. Quod apparet: quia ibi traćtatur de legitima nõ grauãda, & de onere eidẽ legitimę impoſito ad aliũ transferendo, ipſo patrono repudiãte legitimam. Item fuit ſecũdariò perſonale, vtpote appoſitũ perſo

Ad l. Cũ patronus, ſupra proximam.

Ad l. Cũ patronus reſp.

perſonæ patroni,q grauatus fuit:aliâs
non video bonam ſolutionem te-
nendo ſecundum intellectum gloſ.
Et ſic potiùs videtur grauamen quo-
dammodo reale reſpectu legitimę,&
ei iniunctum:ſicq; intrinſecũ, q̃ gra-
uamẽ perſonale vel appoſitum (prin-
cipaliter inquã) perſonæ patroni. Nã
ſecundariò nõ poteſt negari,quin fue
rit perſonale:cùm fuerit appoſitũ ipſi
patrono præſtare illud de legitima
Ad princi-piũ iſtius l.
grauato,vt modò dixi. Et hoc etiam
modo poteſt reſponderi ad principiũ
iſtius l.q ibi grauamen concernebat
principaliter ipſum legatum: quia to
ta quantitas legata erat præſtãda ra-
tione fideicõmiſſi:& ſic tota erat in fi
deicõmiſſo,& conſequenter erat pro
priè & verè grauamen intrinſecũ &
reale: cùm eſſet de tota re,vel de tota
quãtitate legata reſtituẽda. Et ex prę
3 dictis videtur inferẽdũ,† q ſi teſtator
Notab.ad l Si ſeruus cõmunis.
grauet hæredem expreſſo ipſius pro-
prio nomine:itẽ appellatiuo, non eſt
diſtinguendũ iſto caſu vtrũ ipſorũ no
minum pręcedat,an propriũ,an verò
appellatiuũ, prout aliâs diſtinguit in
l.Si ſeruus cõis ita ſtipulet,ff.de Stipu.
ſer. Nã ſemper quoad effectũ prædi-
ctũ cẽſebitur grauamẽ iniũctũ nomi
natim: ex quo conſtat de nominatio
ne ſeu expreſſione ipſius grauati in in
diuiduo. Quod eſt bene ſignandum:
quia nõ reperio declaratũ per Docto.
hìc in propoſito iſto, de quo agimus:
licèt Pau.de Caſt.in d.l.Licèt Impera
tor,& in d.§.Iulianus, idẽ videatur te-
nere,aliud tñ agẽs.Sed ſi vellemus te-
nere ſolutionem Raph. quã ponit in
d l.Cũ patronus,& in d.l. Licèt Impe-
rator,& in d.§. Iulianus, ad ſoluẽdum
contrariũ huius.§.in quãtũ vult, q in
d.l.Cũ patronus,fuit iniunctũ graua-
mẽ nomine appellatiuo:& ſic q teſta
tor dixit ſe grauare hæredẽ vel quoſ-
cunq; hęredes,&c.& q illud verbum,
Ab eo. ibi poſitũ ſit verbũ legis. Idẽ pôt
4 adaptari † ad.§.Iulian⁹: ſed nõ ad prin
cipiũ iſtius l. Et prædicta procedũt te-
nendo cõem intellectũ huius l.Sed in
puncto iuris ſuſtentabilior videtur in
tellectus gl. Accurſianæ hîc,quẽ vbiq;
Intel.gl.Accur.hic.
gl.tenuerunt:& ſequitur illũ declarãs
Pau.de Caſt.hic,& in d.§.Iulianus, &
in d.l.Licèt Imperator,vbi etiã Raph.
Cu.tenet illũ poſt Chriſto. de Caſtil.
& eundẽ ſequitur Ang.de Peri.hic: vi
delicet q eſto, q iſte tex.intelligat in
hęrede,cui fuit iniunctũ grauamẽ no
minatim,corrigatur tamẽ per d.§.Iul.
5 Et ſic † q hodie grauamen etiã no-
minatim ab hærede iniunctũ,eſt im-
plendũ per cohæredẽ, cui portio gra-
uati defecta accreſcit. & ita procedit
planè d.l.Cũ patronus,& iſtius l. prin
Ad eandem l. Cũ patronus.
cipiũ,& etiam tex.in eodẽ §.Iul. Et in
quantũ Bart.exponit eundũ. §. Iulia-
Ad. §.Iul.& quo ſuprà.
nus,in ver. *Ab eo.* eius expoſitio vitiat
illã literã,vt ibi Pau.inquit. Et inſuper
expoſitio ſua nõ eſt tollerabilis: quia
illud relatiuum *Ab eo.* (ſalua ratione re
cti ſermonis)non poteſt referri niſi ad
vnum ſolũ:& ſic neceſſariò debet ibi
intelligi grauamen iniunctũ nomina
tim,per ea quę ſuprà dicta ſunt. Nã ibi
dicit litera, *Alter ex hæredibus.* poſtmodũ
dicit, *Ab eo,* deinde ſubdit, *Cohæredem,* rur
ſus ſubijcit, *Portionem ad cohæredem,* Sic er
go apparet,duos tantũ fuiſſe hæredes
ibidem ab inteſtato: & eorũ vnũ gra-
uatum in codicillis: & poſtea loquit
de cohęrede ſuperſtite in numero ſin
gulari.Item dicit, *Et hic quaſi ſubſtitutus ui-
detur.* Et iſtã opinionẽ tenet etiã Raph.
Fulgo.in d.§.Pro ſecundo,ſuper gl.ibi,
& ibidem Corneus tranſit cum eo, te
nens q dictũ Celſi hic cenſeatur cor-
rectũ per d.§.Iulianus:& conſequẽter
q iſte. §. in vltimo dicto ſit correctus.
Et dicunt ibi Rapha.Fulgo.& Corne.
Atten.
quòd opinio Rogetij hîc, in quãtum
dicit quòd iſte text. loquatur in pro
non

non ſcriptis, tenetur communiter: & hoc etiam apparet ex allegationibus ab eodem Corneo adductis in l. Non iuſtam, col. 2. ad fin. C. Ad Trebel. Sed eſt cauendum, quòd in hac allegatione non mediocriter erratur: quia illa opinio eſt tertia ex relatis in glo. & reprehẽditur communiter: ſed ea quæ dicitur eſſe ipſius Rogerij eſt prima opi. in glo. relata. Et licet Corne. ibidẽ nõ reſideat cum opi. Roge. in hoc pũcto recitans in contrarium Rapha. tamen ibi reſidet cum prædicta opi. videlicet, q iſte. §. Quod alicuius, corrigatur per d. §. Iulian⁹, vt ibi etiã refert tenere Rapha. Et iſta opi. ex quo eſt cõis gl. opinio, & approbata p Docto. inſignes. Pau. de Caſt. & vtrunq; Rapha. & Ange. de Perig. poſſet teneri: niſi ei obſtitiſſet id, quod tenentes eã præſupponunt, q reſcriptũ Imperatoris Seueri, de quo in prædicto. §. Iul. fir mẽtio, diſpoſuerit, quòd relicta ab inſtituto cenſeãtur repetita à ſubſtituto vulgari: etiã ſi fuerint relicta nominatim: quod tamen non dicitur in d. l. Licèt Imperator, vbi de illo reſcripto fit mentio: ſed loquitur de relictis ſimpliciter. Et Bar. ibi. 1. & 2. oppoſitio. limitat reſcriptum nõ procedere in relictis nominatim, exemplificando illum text. in. 2. reſpon. Et opinionem Bar. ſequuntur cõmuniter Doct. Qua opinione retenta, non video quomodo procedere poſſit opi. Pau. & Raph. & ſequacium in intellectu prędicti. §. Iul. Tamen tenendo cõem, quæ eſt tenenda, illa poteſt induci ad hoc, q ſi pater hodie inſtituiſſet duos filios hæredes: & eorum vnũ nominatim grauaſſet reſtituere medietatem quinti bonorum cuidã extero: vel medietatem tertij bonorũ alicui nepoti ex altero filio (vt exemplificẽ ſecundũ terminos ll. Taurinarũ) & iſte grauat⁹ nominatim expreſſo proprio nomine vel æquipollẽter repudiaſſet partẽ inſtitutionis cũ melioratione, vel aliter eadẽ pars cũ melioratione defeciſſet, tũc talis portio trãſiret ad aliũ filiũ, eũ dẽq; cohæredẽ ſine eodẽ onere præſtãdi talẽ meliorationẽ. Sed ſi teneremus opinionem Pau. & Rapha. eſſet dicendũ cõtrariũ: imò q tranſiret. Et iſtum tex. ſecundũ prædictum ſuũ intellectum ſubintelligit idẽ Pau. in eo. §. Quod à legatario, l. Cũ ita, ſ. eo. procedere etiam in hærede hæredis, vt ſi cohæres nominatim grauatus agnouit ſuam portionem, & deceſſit, hæres ipſius itidẽ tenebitur ad idẽ onus: etiã nominatim iniunctum prædeceſſori ipſius, eidemq; cohæredi nominatim grauato per eundem. §. Quod à legatario. Sed iſtud eſt impertinẽs ad iſtũ text. in quo agim⁹ de repetitione oneris nominatim iniuncti defecta portione illius, cui tale onus fuerat iniunctũ ſeu appoſitũ. Sed in caſu Pau. de Caſt. portio nõ deficit. Item hic loquitur de cohærede, ſed Pau. de hęrede hęredis, ad quem tranſit obligatio præſtandi oneris nominatim prædeceſſori iniuncti: & per eum expreſsè agniti vel tacitè per agnitionem portionis ei relictę. Ideoq; ſecundum punctuationem Paul. onus tranſit ad hæredem ipſius adeuntis ſuã portionem ex alio capite. ſ. cuiuſdam quaſi contractus quodammodo geſti per aditionẽ factam per hęredẽ, qui agnouit ſuam partem, & poſtea deceſſit priuſquã on⁹ impleret inter ipſum & legatariũ, in cuius fauorẽ onus fuit appoſitum, vt in l. Apud Iul. ad fin. ff. Quib. ex cau. in poſſ. eat. & in. §. Hæres, Inſti. de obliga. quæ ex quaſi con. naſ. & ſic tale onus non tranſit ad hæredem hęredis vel legatarij grauati ex capite repetitionis, de qua loquitur iſte text. ſed ex obligatione præfata, vt prædixi. Circa pręmiſſa tamẽ aduerten-

Adaptatio ad materiam meliorationis.

Taxatur cõſideratio Pau. de Ca.

aduertendũ eſt, ꝙ tenendo ſecundũ intellectum gl. qui eſt cõis, poſſemus dicere ad. §. Iulianus, vt etiã loquat̃ in onere intrinſeco nominatim iniũcto vni ex hæredibus: videlicet, vt illud ſolueret ex re aliqua ipſius portionis hæreditariæ, vt ſuprà reſpõdi ad l. Cũ patronus, & ad principium iſtius l. Vltimò non omitto, quòd licèt gl. & Doctor. hîc laborent in exponẽdo iſtum tex. in illis verbis ſi. dum dicit, [*Iure anti quo capit.*] tamen ſecundum nouam recognitionem Gregorij Haloandri litera habetur aliter, & clariùs, & rectiꝰ: videlicet, [*Iure cadit.*] Qua litera ſtante, ceſſant ambages gloſſarũ & Doctorũ. Nã ex quo iſte tex. vult, ꝙ relictũ ab inſtituto nominatim nõ cenſetur repetitum à cohęrede, cui portio accreſcit, clarum eſt, ꝙ prædicta portione repudiata, legatũ cadit iure. i. corruit ſecundum ius, hoc eſt ex diſpoſitione iſtius tex. ſecundũ cõem intellectũ: quæ litera iuuat illũ. Sed in pandectis Floren. nõ mutatur cõmunis litera. ſ. iure antiquo capit: & ſic eſt tenenda communis. Et per hæc remanet gl. expedita. Et quanuis primũ intellectũ teneant Dy. Albe. & Ioan. de Imo. tamen potiùs videtur tenendus alteruter ex duobus intellectibus, vt dixi. ſ. vel ſecundus tãquam cõmunis vel vltimus vt probabilior, declaratus vt per Pau. de Caſt.

Vera litera ꝓ cõi intellectu.

¶ Summarium.

1 *Verus iſtius l. intellectus, ut prima pars loquatur de iure communi: ſecunda autem de iure ſpeciali diſpenſatiuo ac fauorabili.*

2 *Si legetur in ædificium Eccleſiæ etiam nõ expreſſa certa quantitate, neq; per teſtatorem facta remiſſione ad alterius arbitrium: an hæres teneatur Eccleſiam ſtruere? diſtinguitur hic, ut per Bal. & Rapha.*

3 *Incertitudo non uitiat animæ fauore, ſicq; legatum incertum ſimpliciter relictum pro anima, non expreſſa certa quantitate, aut nulla facta in alterius arbitrium remiſſione, non eſt inualidum: quinimo uenit moderandum boni uiri arbitrio. Idem in legato facto pro illicitè extortis. i. ſi legetur ſimpliciter, ut hæres ſoluat, uel reſtituat illa. Idem ſi relinqueretur pro fœminis maritandis.*

4 *Relictum abſq; aliqua certitudine factum in cauſam priuatam, id eſt, non fauorabilem requirit ad ipſius ualorẽ, quòd remittatur quoad ipſius declarationem in arbitrium tertij: & ibi ſubijcitur obex, & reſpondetur ad eundem.*

5 *Conciliantur inuicem opiniones Doctorum antiquorum Petri & Cy. & opinio Barto. & ibidem ſubnectitur limitatio ad id quod eſt dictum in præcedenti numero: licèt Bald. & Imo. teneant oppoſitum, & minus rectè.*

6 *Valet relictum in refectionem, reparationem aut conſtructionem uiæ publicæ, quantumuis incertum: dum tamen locus certus deſignetur: & eius refectio uel cõſtructio uergat in publicam utilitatem, ut eſt regulare, quòd ſemper uel ut plurimum uitur.*

7 *Relictum pro excarceratione alicuius hominis detenti pro maleficio, an ualeat, utpote pium, prout uidetur probare gloſ. in cap. Sacrorum n. 12. q. 2.*

L. Quidam in teſtamento.

QVidam in teſtamento ita ſcripſit, Reipublicæ Gallicanorũ lego in tutelã viæ, quæ eſt in Colonia, vſque ad viam Aureliam. Quæſitum eſt, an hoc legatum valeat? Iuuentius Celſus reſpondit, propemodum quidem imperfecta eſt hæc ſcriptura: in tutelã Aureliæ viæ: quia ſumma adſcripta nõ eſt: poteſt tñ videri tãta ſumma legata, quãta ei rei ſufficiat: ſi modò nõ appareat aliã fuiſſe defuncti volũtatem, aut ex magnitudine eius pecuniæ, aut

aut ex mediocritate facultatũ, quam teſtator reliquit. Tunc enim officio iudicis ſecundum æſtimationem patrimonij & legati quantitas definiri poteſt.

SVmmatur hæc lex per Bar. hoc modo. Legatum incertum valet ad refectionem viæ. H. D. ſecundum eum. Et ſic ponitur hic vnus caſus, in quo legatum non vitiatur propter incertitudinem. Alij caſus poſſunt videri per Alex. in l. Ita ſtipulatus, nu. 28. ff. de Verbo. obliga. Et quicquid teneāt Bal. & Io. de Imo. hîc, verus intellect⁹

1 iſtius l. ſecundum Rapha. eſt, † Quòd principiũ ipſius vſq; ad verſ. [Si modo.) excluſiuè, loquatur de iure cõmuni, & ab inde vſq; in finem loquatur de iure ſpeciali fauore publico refectionis vię introducto. Nam in prima parte ex cõſideratione expreſſionis cauſæ adiectæ ipſi legato reſultat eiuſdē legati certitudo: & ſic non poteſt remanere incertum: ac conſequenter legatum eiuſmodi eſt validũ. Et idē generaliter dicendum eſt etiam extra caſum iſtius l. in primo reſponſo, vbicunque hac ratione. ſ. adiectionis certæ cauſæ legatũ determinatur ſecundum talem cauſam, & efficitur certum. Et ita procedit deciſio Cy. in l. 1. C. de Dotis promi. Quanquã eam indiſtinctè confutet Bar. in d. l. Ita ſtipulatus. 4. col. Sed nõ mouetur bona ratione, vt perpendit Rapha. hîc, & Franci. de Ripa ibi poſt alios, col. 7. in ver. Tertiò fallit. Et ſecundum reſpõſum iſtius l. loquatur ſecundũ ius ſpeciale & fauorabile. Quia quando legatum eſt omnino incertum ex eo quòd non poteſt certificari ex adiectione cauſæ, ſuſtinetur ob fauorem publicum. Nam cùm in iſto ſecundo caſu iſtius verſiculi [Si modo.] non poſſit fieri certificatio ipſius legati ratione adiũcti, quia via indigebat magna refectione, & facultates defuncti non ſuppetebant, ius ſpeciale & fauorabile ſuſtinet legatum, & illud reddit certum (vt dixi) ob publicam vtilitatem. Et in hoc vltimo dicto ſtat hui⁹ l. ſpecialitas. Ex quo verſu finali notãdum eſt cum glo. 2. quòd legatum incertũ valet fauore publico, & venit certificandum ſecundum arbitrium iudicis, attenta quãtitate & qualitate rei: & ex quantitate patrimonij taxatione facta, etiam ſi non ſit remiſſum in arbitrium alterius: quia iudicis arbitrium ſupplet in facienda taxatione quantitatis neceſſariæ ad actum expediendum, ad quem legatum fuit factũ, & ſic eſt ſpeciale hic, prout eſt in dote, & in alimentis ac cæteris id genus cauſis fauorabilibus. Et iſtũ intellectum, qui fuit glo. tenet hic Bart. & in l. 1. col. 1. ſ. Solu. matri. & Bald. in Repe. l. 1. (ſi eſt repetitio ipſius) ſ. iſto tit. col. 5. & Io. de Imo. & Ange. de Perig. hîc. Et ſic patet ſecundum Bald.

Verus iſtius l. intel. ſecũdum Rapha. ſepoſito Bal. & Ioan. de Imo. intellectu.

2 † quòd ſi legetur in ædificationē Eccleſiæ, etiam non expreſſa quantitate certa, nec facta per teſtatorem remiſſione in alterius arbitrium, nihilo minus hæres tenetur ſtruere Eccleſiam in ſolidum, ſi facultates ſuppetāt ad ſumpt⁹ ſtructurę vt in prima iſtius l. parte. Si tamen ſumptus ædificij excedant facultates teſtantis hæres tenetur pro viribus duntaxat facultatũ & non vltra; vt in hac. 2. parte iſtius l. Et idem in effectu tenet hic Rapha.

3 ad fin. Ad quod bene facit, † quòd incertitudo fauore animę non vitiat, vt ſi quis leget ſimpliciter pro anima nõ expreſſa certa quantitate, neq; facta remiſſione declaratoria in arbitrium alterius: nam tale legatum venit taxandum ſeu modificandum boni viri arbitrio ſecundum Cardi. Florē. poſt

Mat-

Matth.in clem.vna.28.q.de Teſta. & Ioan.de Imo.in.c.Indicante,eo.tit.in vol.poſt Anto.& ſequitur Feli. in. ca. Cùm iuramen.2.col.eademq; vlti.an te mediũ,de Homi.& Ro.in Auth.Si militer.27.ſpecialitate pię cauſę inter vlti.volũtates.C.Ad l.Fal. & Deci. in conſ.182.col.3.Idem eſt etiam,qñ teſtator mandat reſtitui extorta illicitè per eũ.Nã talis incertitudo verificabi tur ſummariè per inueſtigationẽ epi, qui etiam procedet ad iuramẽtũ partiũ petẽtiũ eis fieri reſtitutionẽ,ſi hoc fuerit ſibi viſum ſecundũ Bald. in l. 1. ad fi.C.de Teſta. poſt Io.An. alibi, & refert Feli.in.c.Cũ ſit,col. 2. de Iude. qui videndus eſt, quia not. loquit̃ ſuper reſtitutione. i. ſuper modo reſtituẽdi:ſed non reperio in mea lectura Bal.in prædicto loco per eũ adducto. Tñ ad hoc facit id, quod dici ſolet, ꝙ heres tenet̃ exonerare cõſcientiã defuncti,vt in:c.Parrochiano, quod eſt vltimũ,de Sepul. & not.Panor. in. c. Nihil,col.2.de Pręſcri.& Bal.in Auth. Ad hęc,col.5.in ver.Sed quid dicem⁹. C.de Vſu.& Ro.in conſ.20. incip.Pro deciſione,ad fi.& Feli.in.c.Si diligẽti, col.5.de Præſcript.Et facit etiã qđ per hũc tex.dicit Ang.in l.Hæreditas, ad fi.ff.de Peti.hære.videlicet, ꝙ nõ vitia tur diſpoſitio,qua teſtator diſponit fieri ſibi monumentũ, non ſtatuto neq; determinato certo modo. Allegat. l. Et ſi quis,§.Quid ergo,ff.đ Religio.& ſump.fune. Idem ſi eſſet relictũ quid incertum pro mulieribus maritãdis, duntamen ſint pauperes,vt tradit Iaſ. poſt alios in l.Cùm is,§.Si mulier,ſ̃.de Cõd.inde.& dixi in .l.1.ſ̃.eo. Arg.l.Si filiæ pater,j.tit.1.& arg.prædicti.§. Gener,l.Cũ poſt,ff.de Iure dot. Tamen (vt præmiſſa repetam) ſi quis legaſſet ad refectionẽ domus alicuius priuati,vel in fabricã ipſius, nulla expreſſa quantitate, nihil veniret in legato.

Quia ſecundum eundem Ange.iuſta cauſa eſt,quòd id,quod deeſt in teſtamento,ſuppleatur per iudicem ad publicas & pias cauſas.Argu.d.l. Hęredi

4 tas,ad fi.† Non autem quando relinquitur ad cauſam priuatam: quia ad ipſius relicti valorem oporteret,relinquentem remittere expreſsè in arbitriũ boni viri,iuxta legem primam. 2. reſpõ.ſ̃.eo.& gl. hic. Sed quanq̃ iſtud communiter teneatur:tamẽ videtur ꝙ cũ tale relictũ poſſit vt plurimũ ratione adiuncti certificari,ſatis cenſeatur certum,prout tenet Petrus & Cy. Doct.antiqui.Poſt quos idẽ etiã tenet Albe.ibi in l.1.C.de Dotis promiſſio. Veruntamẽ quia prætextu huius opinionis ita ſimpliciter acceptę,ſemper inueniretur via ad referendum ſeu reducẽdũ quęcunq; actũ incertum ad certitudinem,vel ex cauſa præambula ſeu pręcedente,vel aliter. Ideoque ne iuris regulæ confundantur ſeu miſceantur, non eſt recedẽdum ab opi. gl.Bar.& cõmuni,præſertim propter rationem Bal.in d.l.1.col. 5. ſuprà iſto tit.Quæ fuit ratio Bar.in d.l.Ita ſtipulatus,col.3.in fi.verb.per quã reprehẽdit ibi Petrũ & Cy.Sed quia prædicta ratio Bar.vt.ſ̃.tetigi, non eſt omnino tuta neq; ſolida ſecũdũ Raph.Cu.hic, & Ripã in d.l.Ita ſtipulatus, col. 7. in verſic. Tertiò fallit, quos ſuprà retuli

5 poſt principium. † Ideo cõmunis opinio Bar.& Doctorũ contra antiquos debet intelligi procedere, quãdo cauſa eſſet ſubintellecta. ſ. quia nõ debet ſubintelligi,prout illi,& non bene aſſerunt. Secùs ſi eſſet expreſſa & immediata:quia tunc procedit, & eſt verũ quod Docto.antiqui.ſ.Pe.& Cy.ſ̃. relati dicunt ſecundũ Rapha.hic,& Ripam vbi.ſ̃.& tetigi paulò ſuprà in intelle.principij iſtius l. & conſequẽter ſi in caſu:de quo eſt ſuprà traditum: videlicet,vbi legatum fuit factum ad

Declaratio ad commu-nem Bart.& Doct. opi.

X operis

operis priuati refectionem, facultates teſtatoris ſufficerēt, ex quo legatum eſſet certum, vel de facili certificandum habita ratione ipſius ad cauſam refectionis expreſſam, valeret etiam nulla quantitate taxata, ſeu ſpecificata per teſtatorem, prout etiam in primo caſu iſtius l. quē ſuprà diximus ꝓcedere iure cōi, & nihil ſpecialitatis continere. Et hoc idem in legato relicto ad opus priuatum faciendum de nouo, non ſolū ad reficiendū tenet Ripa vbi ſuprà nu. 19. & eſt de intētione Rapha. hic, & eſt verum ratione prædicta: licet Bal. & Io. de Imo. hic & mi
6 nus bene teneant cōtrarium. † Et eſt aduertendū ꝙ quemadmodū relictū in refectionem vel reparationem viæ publicę eſt, vel cenſetur eſſe relictum pium & fauorabile, vt hic: ſic etiā relictū ad conſtructionem vel refectionē pontiū publicorū, per quos fiūt aquarū tranſuectiones vel tranſitus, quantumcunq; ſit incertum, valet: deſignato tñ certo loco. gl. eſt in l. 1. §. Ad municipiū, ꝟ. Ad l. Falci. & in Auth. Similiter, C. eo. vbi Bal. idem tenet allegans Specu. in tit. de Inſtru. ędi. §. Nunc vero aliqua, in ver. Et ſcias, prope fi. Qđ etiā tenet Odofre. & Albe. in l. Ad inſtructionem, C. de Sacroſan. eccle. vbi idē Odofre. allegat tex. in Auth. de Eccle. tit. §. Ad hæc, colla. 9. & Albe. ibidē allegat iſtam l. quæ bene probat in. 2. parte. Quod tñ eſt verum qñ refectio vel conſtructio pontis principaliter pertineret ad publicā vtilitatē, vt plurimū cōtingit & quaſi regulariter. Ad hoc eſt bonus tex. quē in id notat ibidē Panor. in c. Quod autē, de Pœnitē. & remiſſ. & quatenus ibi dicit Panor. ꝙ talis cōſtructio pontiū tunc dicitur actus pius, qñ pons conſtrueretur, vel reficeret̃ in loco periculoſo, vbi pauperes & peregrini ſæpenumero incurrebāt periculū mortis, intelligo illud quoad hoc, vt dicatur relictū ad piam cauſam propriè & ſtrictè ſumprā. ſ. ꝓ anima teſtatoris: aliàs largè ſumendo piam cauſam ſatis eſſet, ꝙ ex eiuſmodi pontis cōſtructione ſequeretur publica vtilitas. Nam & tunc valeret legatū incertū, & haberet locū iſta lex. 2. reſp. prout in ea apertè probatur: & quidem à fortiori. Necnon pręſupponit apertè Albe. in eadē l. 1. C. de Dotis promiſſione, dum allegans iſtam l. vt. ſ. retuli, dicit, ꝙ debeat extendi ad conſtructionē pontis. Et ex prædictis
7 etiā poſſet deduci, † ꝙ ſi quis in ſuo teſtamento non deſignata per eum certa quantitate legaſſet pro excarceratione alicuius hominis detēti pro maleficio, tale legatum valeret, vtpote in vſum pium relictum. gl. eſt ordi. in .c. Sacrorum, 12. q. 2. quam Bal. in id cōmendat in l. Illud, C. de Sacroſa. eccl. dicens eā non eſſe alibi. Et notat. idē Bald. vbi etiā Io. de Imo. & Ludo. Ro. in l. Quamuis, ꝟ. Sol. mat. & Io. de Ana. in. c. Significaſti, col. 4. de Iudę. & Sar. Sed certè gl. illa nō loquitur multum aſſertiuè: quia poſt modū ſubiūgit argumen. contra, & non ſoluit. Re vera tñ tex. ille quem̃ in argu. in contrariū adducit, nihil facit. Adhuc tñ gl. illa videtur habere nōnihil difficultatis ex l. 1. C. de his quib. vt indig. dū ibi probatur, & notat ibidem Ange. de Peru. quòd debitū pietatis officium eſt accuſare interfectores defuncti: & cōſequenter non eſt pietas excarcerare illos. Item & ex eo quod dicit Bal. nota. in Auth. Contra rogatus. 2. col. in ver. Sin aūt quis, & in verſ. Vltimò quærit gl. C. ad Treb. vbi dicit, ꝙ priuilegiū illius Auth. conceſſum captiuo nō vendicat ſibi locum in eo qui captus eſſet pro maleficio: quia ſecūdū eū tales delinquentes nō ſunt digni mīa ſeu priuilegio: ſed ſoli inſontes, quod etiam ſequitur Io. de Ana. in ca. Super eo. 3. notab.

Ad gl. in c. Sacrorū. 12. q. 2.

1. ſaluat. ad illam gloſ. notab. de Vſuris. Sed nihilominus gl. illam in dicto cano. Sactorum, approbat in terminis, in quibus loquitur Alexan. in dict. l. Qunauis, colū. 2. videlicet, vbi non agitur de auferendo ius ſuū alicui tertio, eo inuito, vt quia accuſator iam pepercifſet delinquenti. Sed ſi auferretur, vt quia penderet accuſatio ab eo intenta, tūc procederet quod tenet Bal. vbi. ſ. Quod etiam tenet Feli. non referens Alexā. in. cap. Quæ in eccleſiarū, de Conſt. colū. 20. ad fi. Sed Deci. ibi facit mētionem de
2. ſaluatio gloſ. Alex. col. vlti. & tranſit cum illo. Vel fortè poſſet etiā gl. illa ſaluari, quādo reus eſſet in caſu abſolutionis, de quo loquitur ſing. tex. in l. 2. ad finē, C. de Exhiben. reis, quem Bal. dicit eſſe meliorem iuris in l. Sed etſi is, ff. de In ius vocan. & cōmendat idem Bal. in l. Error facti, col. 3. 4. C. de Iur. & facti ign. & reputat vnicū Rom. ſing. 490. & facit, quod notat gloſ. in. c. Significauerūt, in verſic. Liquere, de Teſti. & eſt lex optima huius regni. xvj. tit. 2. lib.
3. ſaluatio gloſ. 3. Ordina. ante finē. Vel poteſt gloſ. illa aliter ſaluari, quando carceratus eſſet cōdemnatus pœna pecuniaria, ob cuius ſatisfactionem detinebatur in carcere. Sed in contrarium aliquatenus facit lex. 7. in verſi. [La tercera.] ti.
4. ſaluatio gloſ. 23. Parti. 1. Vel quartò poteſt intelligi & verificari prædicta glo. per eandem l. Parti. in verſi. ſequente, qui incipit, [La quarta.] ſcilicet, quando captus pro maleficio eſſet condemnatus iniuſtè in pœna pecuniaria: & niſi ſoluiſſet infra menſem, fuiſſet condemnatus ad mortem, vel ad pœnam corporalem: quia ſi pro liberatione ipſius relinquatur per aliquem teſtātem certa pecuniæ quantitas, tale relictum cenſetur pium, intelligendo quando eſſet (vt dixi) condemnatus ad mortē, vel pœnā corporis afflictiuam in defectū nō ſolutionis quantitatis. Idem eſſet dicendum ſi à principio eſſet eodē modo, id eſt ad mortem vel ad pœnā corporis afflictiuam damnatus (iniuſtè in quam) & ad liberationem ipſius quomodocunq;, etiam illicitè daretur iudici pecunia, reſpectu inq̄ ipſius iudicis illā recipientis: quia illud cenſeret darū ſeu conſumptū in cauſam piam. Deniq; ad prædictā glo. vi. Tiraq. poſt ll. cōnubia. ad fi. gl. 6. vbi poſtq̄ remiſſiuè nonnulla pro & contra illam gl. adduxerat: tandem reducit ſe ad cōcordiam Alexā. & aliorū in d. l. Quanuis, quam. ſ. primo loco recitaui: licèt aliter eā exemplificet, q̄ ego. ſ. feci. Sed vtrūq; exemplū poteſt procedere: nec nō aliæ ſaluationes. ſ. poſitę vltra ipſū, ſunt probabiles. Et quod eſt prædictū (vt præmiſſa reperam) videlicet, q̄ relictū pro via publica reficiendā eſt piū & fauorabile, vt in hac l. 2. reſp. dixi, pbari. Facit pro eo, quod Bal. tenet in d. l. Ad inſtructionem, vbi inquit clericos teneri ad ſoluendas impoſitiones, quæ ſolent fieri pro reficiēdis itineribus & vijs publicis. De quo puncto quia apud aliquos de illo dubitatur, vi. Deci. in. c. Eccleſia ſanctę Marię, ad fi. de Conſti. Non ſunt alia in hac l.

Summarium.

1 *QVi non poteſt per ſeipſum manumittere, non poteſt alteri cōmittere, ut manumittat, prout & aliàs dicitur generaliter, & per modum regulæ ſolet tradi. Qui per ſe non poteſt actum facere, neq; poteſt alteri committere ut faciat.*

2 *Rogari quem manumittere ſeruū ſtatim, uel ſimpliciter idem pollent.*

3 *Nudus miniſter quis non dicitur quoad titulum, is in quem uerba legati conferuntur: etſi dicatur nudus reſpectu commodi, ut quis nullum ex legato percipere debet.*

4 *Onere uel modo de præſtando fideicommiſſum executori, quoad commodū, mero appoſito ceſſante, executio ceſſat.*

5 *Cōmodū ex iure patronatus honorifico, qđ uulgo nūcupatur, non eſt in cōſideratione, ut eo prætextu honoratus eiuſmodi iure patronat⁹ poſſit pāſtuorē.*

grauari, cum non conſiſtat in emolumento numario id eſt æſtimabili.

6 *Teſtator non poteſt grauare eum quem bonorat bonore conſequutiuo & ſecundario, et in potentia, præſertim remota conſiſtente.*

7 *Fruſtra eſt potentia ad actum non reducibilis.*

8 *Intereſſe extrinſecum & remotum ualde, non eſt in conſideratione.*

9 *Tria requiſita ad uerificationem intellectus iſtius text. Quartum requiſitum ſecundi ſub hoc numero 9. poſiti declaratoriũ ſubijcitur infrà in lectura poſt numerum. 12.*

10 *Grauamen intrinſecum eſt illud, quod ex eadẽ re legata ſoluendum eſt, & per contrarium extrinſecũ quod ex alia.*

11 *Modus ex poſt facto deficiens minus uitiat, quàm conditio mixta ſimiliter ex poſt facto deficiens.*

12 *Modus impoßibilis non uitiat ultimam uoluntatem, prout neq; impoßibilis conditio.*

13 *Noua intelligentia ad hanc l. cum l. Si quis eum quem, infrà de Condi. & demonſt.*

14 *Verba præceptiua ad grauatum relata non inducunt fideicommiſſum, ſed legatum.*

L. Si quis quos.

SI quis, quos non poterat manumittere, legauit, vt manumitterentur, neq; legatũ, neq; libertas valet.

LEx iſta nõ diuidit, quia ſub vna verborum ſtructura tota clauditur: & non poteſt cõgruè ſummari: niſi priùs reſoluta difficultate in gloſſ. ſignata: Vel ſecundum Bald. ſummatur hoc modo. Non valet legatum, ſi non valet onus ex eodem legato ſtatim implendum. Et eſt addendum, vt patet ex verbis Paul. de Caſt. cum alijs ſupplerionibus, de quibus infrà, dum Bald. dicit, ſi non valet onus, &c. ſ. ab ipſo initio. Et iſtud onus ideo ab initio fuit nullum, vel q̀ iſti ſerui erãt adeò tetræ ac deteſtandæ conditionis, quòd non poterant ad libertatem
peruenire, vt inquit gl. Vel ſi poterãt, tamen teſtator (vt inquit Rapha. Cu.) erat minor viginti annis, qui non poterat eos manumittere, vt in l. Si minor, ſ. tit. 1. cũ ſimilibus. Et vtroq; caſu quẽadmodũ teſtator per ſeipſum non poterat manumittere, eodẽ modo neq; potuit committere legatario
1 ipſorũ manumiſſionẽ. † Quod enim quis per ſeipſum facere nõ põt, multo minus põt alteri cõmittere, vt faciat. Tex. eſt, vbi gl. adducit cõcordantes, & ibi notat Bal. in l. Filiũ habeo, in fi. ff. ad Macedo. vi. Bal. in l. Humanitatis, 2. col. in vet. Quartò opp. C. de Impube. & alijs, vbi circa hoc ponit breuem & ſuccinctã diſtinctionẽ. Ex hac l. poteſt colligi id, quod Bal. ad fi. ponit loco ſummarij, q̀ modus impoſſibilis vitiat legatũ. Sed contrarium ad verbũ notat Bal. met ex illo tex. in l. Si quis eũ quẽ, ĩ. de Cõdi. & de. Cuius cõtradictionis reſolutio pendet ex verificatione intellectus huius l. Et in primis aduertẽdũ, q̀ gl. hîc intelligit iſtã l. q̀ iſte fuerit nudus miniſter, & ſubintelligũt Bal. & Pau. reſpectu cõmodi, quaſi nullũ cõmodum ſenſurus eſſet
2 ex legato, vtpote † rogatus ſtatim manumittere, vel ſimpliciter manumittere, quo etiã caſu in dubio cenſet̃ rogatus manumittere ſtatim, vt in prin. legis ſequentis. Et hoc caſu loquit̃ pro
3 priè hæc lex. † Nõ aũt fuit nudus miniſter reſpectu tituli, cũ in eũ verba legati fuerint collata, vt dicit text. hîc; [*Legauit.*] & ob id nõ obſtat motiuum Bar. cõtra gl. Sed in l. contraria legatarius fuit grauatus manumittere poſt tẽpus: & ſic debeat ſentire cõmodum ex legato. ſ. ex vſu & fruitione tẽporis intermedij, quo ſeruus apud eũ eſſet mãſurus. Et iſtũ intellectũ ponit apertè Bar. in l. Codicillis, in prin. 3. oppo. ĩ. iſto tit. Et in effectu idẽ Bar. tenet eundẽ in l. cõtraria, Si quis eum quẽ: licèt loqua-

1. ſumma Bal.

Cõtradictio Bald. ad ſeipſum.

Magis cõis Doct.intell. ad l. iſtã, & l. Si quis cũ quem.

loquatur impropriè more ſuo. Et iſte
videtur magis cõis Docto. intellectus
hic. Quẽ etiã videtur tenere Bal. in l.
Si fundũ per fideicõmiſſum, §. Si Ti-
tio, aliàs incipit, Si Titio pecunia, §. fi.
4 aliàs ver. Nã etſi. s. titu. 1. vbi dicit, † q
qñ onus appoſitũ de fideicõmiſſo prę
ſtando adijcitur mero executori, ceſ-
ſante onere vel modo, ceſſat execu-
tio per hãc l. Qđ dicit eſſe bene not.
In eo tamen quod de mero executo-
re dicit, videtur loqui contra id, quod
Doct. hic dicunt: niſi intelligatur (vt
prædixi) de mero reſpectu ſolius com
modi: nõ aũt reſpectu tituli. & ita cre-
dendũ eſt, eũ intellexiſſe. Et iſte intel
lectus, quẽ dixi eſſe magis cõem, ſua-
detur ex l. contraria, dum ad verbum
ibi dicitur, [*Et tamen à legato non eſſe repellen dum: quia magis legatarium teſtator in hoc ſeruo quàm hæredem, cõmodum aliquod habere voluiſſet.*]
Nam vt ibi tex. dicit & not. Bal. teſta-
tor prætulit in re legata legatariũ hę-
redi, & per hoc eum prædilexit hære-
di, ex quo voluit, ipſum habere cõmo
dũ. Et licèt illum tex. conetur hic eua
dere Io. de Imo. tñ ipſius euaſio mini-
mè placet: dum inquit, illũ text. loqui
5 de cõmodo iuris patronatus. †. Nam
quemadmodũ eiuſmodi cõmodũ nõ
eſt in conſideratione, vt quis cẽſeatur
honoratus quoad hoc, vt eo prętextu
poſſit in pecuniario emolumẽto gra-
uari. l. Planè, la. 2. in fi. s. titu. 1. allegata
per Bar. in prædicta l. Codicillis, in ea-
dem. 3. oppo. quam etiam allegat ipſe
met Io. de Imo. ita pariformiter ſecũ-
dũ Ange. de Peri. hic nõ debet eſſe in
cõſideratione quoad conijciendã de-
functi voluntatem, quæ in illa l. non
conijcitur ex alio, pręterq̃ ex datione
emolumenti, vt ibi patet. Et ſic diuer-
ſitas, quã inter hos duos caſus Ioan. de
Imo. ſignat, nõ eſt probabilis. Et hac
ratione etiam nõ obſtat huic intelle-
ctui difficultas tacta per Bar. hic: vide-

Carp'tur Ioã. de Imo.

licet, q etiã vbi in cõtinẽti legatarius
eſſet manumiſſurus ſeruũ, ſaltẽ debe-
ret penès eũ remanere ius patronat⁹.
Quia ad hoc reſpõdetur primò, vt mo
dò prædixi. ſcq cũ ius patronatus non
afferat cõmodum pecuniariũ, non de
bet eſſe in conſideratione quoad hũc
effectũ, vt in d. l. Planè. 2. in fi. s. tit. 1. &
in l. Nemo prędo, §. Locupletior, ff. de
Reg. iu. ſecundũ primã lecturã gl. ibi:
Per quas ll. ita formaliter reſpondet
Bar. in d. 3. op. Vel ſecundò reſpõde, q
eſto q id ceſſaret, quod imò locum ha
6 bet, † tñ ex quo illud ius patronatus af
ferebat cõmodũ incidẽs ac cõſequuti
uũ, & ſtabat in finibus potentiæ, & ve
riſimiliter non ſperabatur peruenire
neq; tranſire ad actũ ſeu effectũ: ideo
in eo non cẽſetur legatarius fuiſſe ho-
norat⁹ quoad hoc, vt poſſit deſumi prę
ſumptio, voluntatem teſtatoris fuiſſe
pręferẽdi eũdẽ legatariũ hæredi, defi-
ciẽte onere manumiſſionis, put à prin
7 cipio hoc caſu defecit. † Eſt ergo iſta
cõſideratio iuris patronat⁹ aptitudina
ria ſiue in habitu: quinimo & in potẽ-
tia valde remota poſita. & cõſequẽter
inanis & ſuperuacua: cũ fruſtratoria
ſit potentia ad actũ nõ reducibilis, vt
inquit Philoſo. licèt ſub alijs verbis, in
primo lib. de cęlo & mundo. Bene fa-
cit tex. in ratione ſui in l. Aliquando,
prope fi. ff. Ad Velleia. vbi nõ expecta
tur euentus conditionis qui nihil de-
bet operari, cũ alijs cõcordan. per glo.
8 ibi traditis. † Ita in ſimili iuris pruden
tes dicunt de intereſſe extrinſeco &
valde remoto, q nõ eſt in cõſideratio
ne. l. Si ſterilis, §. Cũ per venditorẽ, ff.
de Actio. em. Ad hoc ergo, vt iſti⁹ tex.
caſus verificetur, & locũ habeat, inqt
Paul. de Caſt. tria debere concurrere.
9 ¶ Primũ, † q onus adiectũ ſit intrinſe-
cũ. i. adimplendũ ſuper ipſa vel de ipſa
10 re legata: † ſecùs ſi eſſet extrinſecum
vt in l. Ab adminiſtratione, C. de Leg. 11

quã Bar. extendit etiã ad fratres minores in l.r.col.2.ſ.eo.& iſtud primũ requiſitũ poſuit prius Bar.in d.l. Codicillis, in prin.in diſt.in ver.Si verò on⁹,ĵ. eo: & Bal.hîc.¶ Secũdum eſt, ꝙ onus ab ipſo principio fuerit inualidum: ſecùs ſi ex poſtfacto: & ſic ex accidenti fieret inualidũ:quia tũc remaneret apud legatariũ ſine onere,vt in l.Si quis Titio,in prin.ſ.eo.& in l.Pater filiũ,§.Tuſculanus,ĵ.tit.1.quã ad id gl.allegat in l.Vna,§.Pro ſecũdo,gl.mag.in fi.C.de Cadu.tollen.& tenet Bar.in eadẽ diſtinctione in d.l.Codicillis,ante fin.in verſ.Secũdo caſu,cui adde l. Pecuniæ, ĵ.de Ali.& cib.lega.¶ Tertiũ eſt,quòd onus ſit in cõtinẽti implendũ: vt prędixi tex.iſtũ eſſe intelligendũ, Et hoc (vt etiã dixi)tenet Barto.in prædicta l. Codicillis. 3. oppo. Et ex hoc etiã declaratur d.l.Si quis Titio, in prin. proximè allegata. Nã quamuis in illo caſu cõcurrant duo:videlicet,ꝙ ille Titius fuit grauatus grauamine intrinſeco nominatim dare Meuio: tñ quia alia deficiũt.ſ.ꝙ onus à principio,non fuit inualidũ: itẽ neq; grauamen erat implendũ ſtatim,ideo fideicõmiſſo defecto,legatũ valet:& cõſequẽter reſidet penes legatariũ.Et his tribus cõcurrẽtibus,quæ colligũtur ex diſtinctione Bar.in d.l.Codicillis, in prin. & ponit (vt dixi)Pau. de Caſt. hîc, verificatur cõis intellectus ad iſtũ tex.ſ.ꝙ ſi on⁹ legatario iniũctũ ſit nullũ,legatũ redit ad hæredẽ, & nõ remanet apud legatariũ.Ex hoc infert ipſe Pau. de Caſ.ꝙ notabile Bal.vel ex ſumma Bal. deſũptũ,qđ.ſ.poſui.ſ.de modo impoſſibili, vt vitiet legatũ, intelligat̃ his trib⁹ in idẽ cõcurrẽtib⁹:quorũ vno deficiẽte, regulariter eſt ſec⁹ dicẽdũ:quia nõ vitiat,vt in d.l.cõtraria,Si q̃s eũ,&in d.l. Si fundũ per fideicõmiſſum, §. fi.aliãs inchoat, vt dixi, Si Titio pecunia,ſ.ti.

11 1.Vbi probat̃ † ꝙ modus ex poſtfacto deficiens minus vitiat,q̃ conditio mixta deficiẽs ex poſtfacto, iuncta l. Legatũ,C.de Condi.inſer.& text. in d.l. Si Titio pecunia,rectè inſpectus in. 1. reſpon.probat de modo impoſſibili à principio,& in ver.Nã & ſi, in.2.reſp. probat de modo impoſſibili ex poſtfacto.Ergo cũ impoſſibilis cõditio non vitiet:conſequenter.& à fortiori neq; modus impoſſibilis debet vitiare. Potuerat etiã Pau.de Caſt. allegare Bar. in d.l.Codicillis,in prin.5.oppo. Et tãgit etiã Bar.de hoc remiſſiuè in l.Quibus diebus,§.vlti.ad fi.ĵ.de Cõdi.& de.

12 Et † ꝙ modus impoſſibilis nõ vitiet vltimã voluntatẽ, quemadmodũ neq; impoſſibilis cõditio,tenet etiã Aret.in l.Impoſſibilis,in prin.ff.de Verb. obli. vbi allegat d.l.Codicillis,in princi. & ibi Bar.per quã ponit quartũ requiſitũ declaratoriũ ſecundi requiſiti.ſ. poſiti.ſ.vt hæc lex procedat,qñ onus erat à principio omnino nullũ tã de rigore, q̃ de æquitate: ſecùs aũt ſi eſſet nullũ de rigore tñ,ſed de æquitate valeret: quia tunc legatum nõ eſt ſimpliciter nullũ,ſed cũ diſtinctione. Nam valet quoad retentionẽ ſi legatarius poſſideat legatũ:ſed vbi nõ eſt in poſſeſſione,nõ valet quoad agendum, vt eſt caſus in d.l.Codicillis,in prin.& ibi Bar. in oppo.quam facit de hac l. & tradit Pau.de Caſt.hîc.Et prędicta cõcordia & intelligentia ad iſtã l.& l. cõtrariã, vt iã dixi,eſt cõis ſecundũ Rapha.Cu. & Ange.de Perg.hîc; & cũ ea tranſit etiã Albe.hîc,ad fin. poſt Pet. licèt in prin.recitauerit aliũ intellectũ Rayn. quem ſuppreſſo authore ponit Io. de Imo.& fuit gloſ.in eadem l. Codicillis in prin.quam Bar. reprehendit, & meritò non eſt tenendus: quia reducit caſum iſtius l.ad caſum eiuſdem l. & ſic nõ deſeruiret de dubio, neq; importaret quicq̃. Quẽ intellectũ reprobat etiã idẽ Ange.hîc ad fi. aſſerẽs nõ eſſe

Ad l.Si quis Titio, in principio ſupra eo.

Quartũ requiſitũ. 2. ſupra poſiti declaratoriũ.

Cõis intell. ad hanc l.& ad l. Si quis cum quem.

eſſe recedendũ à prędicto cõi intelle-
ctu. Sed alia fortè via poſſet nouiter at
13 tentari, † q̄ hæc lex concordet cum il
la: nã in quantum hæc litera dicit, [*Nõ
ualet legatum.*] intelligatut de legato. i. de
fideicõmiſſo ipſiuſmet libertatis, vt ſit
ſenſus: q̄ ſi quis ſeruos quos aliqua ra-
tione eſſet prohibitus manumittere,
legauit alicui, vt manumitterentur, li
cèt legatũ ſeruorum valeat quoad le-
gatarium: tñ legatum in vim modi di
ſpoſitiui in fauorẽ ſeruorũ appoſitum
vel iniunctũ eſt nullum. Et in quantũ
ſtatim ſubdit, [*Neq; libertas*] hoc dixit Iu
reconſultus, ne quis arbitraretur, q̄ ſi-
cut aliâs libertas ſemel præſtita, ſiue
bene ſiue perperam, nunq̃ reuocatur,
vt in. §. Semel, Quib. ex cauſis manu,
non li. ita libertas hic præſtita pet le-
gatariũ huic ſeruo nõ reuocaretur, qđ
remouet hic text. hac fortè de cauſa,
quia impoſſibilitas præſtationis liber-
tatis erat quodãmodo realis, & ſeque-
batur ſeruum, cùm ei inhęreret, vt ſen
tit gl. 1. ideoq; libertatis præſtatio in
ſe ipſa erat impoſſibilis. Et licèt de fa-
cto perperã poſſet præſtari: tñ deficiẽ-
te capacitate in eis vel inhabilitate in
dño ipſorũ, nihil agitur in manumit-
tendo illos. Nam illud quod in d. §. Se- *Intel. ad §. Semel. Quibus ex cauſis manu. nõ licet.*
mel, dicit, ſiue bene ſiue malè, demon
ſtrat duntaxat modum vel qualitatẽ
in manumittendo præſuppoſita ſub-
ſtantia habilitatis actiuę in manumit-
tente, vel iubente manumittere, & ca
pacitate paſſiua in recipiente, ideſt ſer
uo, qui erat manumittendus. Et quòd
iſtud verbũ [*Legatum*] in hoc tex. poſitũ
poſſit verificari in fideicõmiſſo liber-
tatis, facit text. optimus in d. l. Dãnas
eſto, in prin. ff. de Vſufru. lega. vbi pro-
14 bat, † q̄ verba præceptiua ad grauatũ
relata, nõ inducũt fideicõmiſſum: ſed
legatũ, quem tex. in id cõmẽdat Soci.
in rub. ſ. tit. 1. Hic enim modus adie-
ctus, vt manumittat, æquiualet diſpo-
ſitioni præceptiuæ ad legatariũ ſeruo
rũ directę: quia nõ aliâs traderentur ſi
bi ſerui legati, ſi potuiſſent manumit-
ti: niſi præſtitiſſet ſatiſdationẽ de mo-
do implendo: & ſic de manumittẽdo:
cũ modus aliâs operatur diſpoſitionẽ
in ipſius fauorem, cuius contempla-
tione fuit appoſitum, vt in prædicto.
§. Termilius. & ſi non impleatur pet
legatarium, reſtituet legatum, cum
acceſſionibus, vt in l. 1. C. de His
quæ ſub mo. relin. licèt hic modus in
fauorẽ ſeruorum diſpoſitionẽ non po
tuit operari propter inhabilitatẽ dñi,
vel eorum incapacitatem. Sicq; lega-
tarius cui ſerui fuerunt relicti non eſt
adigendus ad præſtationẽ ſatiſdatio-
nis de modo impoſsibili adimplẽdo. *Alius intel. remiſsiuè.*
Aliũ intellectũ in concotdiã harũ le-
gũ ponit Soci. ad hæc iura in l. contra-
ria, quem elicit ex dictis Doctorũ hinc
inde: quem tamen ad præſens nõ pro-
ſequor: ſed refero me ad eundẽ Soci.
vbi videri poteſt per eum. Circa aliud
contrarium in gl. poſitũ dic, vt hîc per
Pau. de Caſt. Rapha. & Ange. de Peri.

Summarium.

1 *HAeredis inſtituti aditione, inducitur teſtamenti ultimata & finalis confirmatio. Inde eſt, quòd per talem aditionem uoluntariam roborantur ac fortificantur quæcunq; in teſtamento contenta.*
2 *Aditio compulſa ex iudicis coactione ad confirmationem & fortificstionem teſtamenti & contentorũ in eo, idem operatur, quod aditio uoluntaria.*
3 *Nihil poteſt exequi uel exercere per modum executionũ ultimæ uolũtatis executor ante aditã per hæredẽ hæreditatẽ: niſi dũtaxat pias cauſas cõcernẽtia.*
4 *Ratio fundamentalis introductionis quaſi contractus per aditionem inter hæredem & creditores ac legatarios, ultra omnes ſc:ibentes hic.*
5 *Fic̄i o non poteſt fundari ſuper non ente uel chimera, quam Dialectici uocant: quia eſſet contra regulas naturales & ciuiles.*
6 *Cum defuncto non poteſt geri aliquis a.̄us.*
7 *Vbi non cadit uerit. s, non poteſt fictio cadere, neque locum obtinere, quum imitetur naturam.*

8 *Priuatio quemadmodũ naturaliter præſupponit habitum, ita diſſolutio obligationis ciuiliter præſupponit eiuſdem exiſtentiam.*

9 *Ponderatio tex. in. §. Hæres, Inſti. de Obliga. quæ ex quaſi contra. naſcun.*

10 *Duarum fictionum concurſus tolleratur, quando illarum una uenit in conſequentiam alterius.*

11 *Ratio quare legatarius ante legati agnitionem decidẽs trãſmittat legatũ eſt, q̃a eſt dñs rei legatæ fictus.*

12 *Ideo morte hæredis legatum conditionaliter uel ſub incerta die relictum minimé expirat: quia per aditionem ipſius fuit celebratus quaſi contractus cum legatario conditionali: quemadmodum quaſi contraheretur cum legatario, cui eſſet puré relictum: licét obligatio & actio non oriatur. & ibi. num. 29 ſubijcitur ratio differentiæ inter contractus & ultimas uoluntates conditionales.*

13 *Pendente die legati certo, ſi hæres adeat, quaſi contractus celebratur, & oritur perſonalis obligatio & actio: licét eius exercitium interim impediatur, proinde et trãſlatio dominij ipſius rei legatæ ſub die certo.*

14 *Actio in rem neq; hypothecæ, non oritur ex quaſi contractu aditionis hæredis, pendente die legati relicti ſub certo die.*

15 *Quod ſuprà de relictis in teſtamento dictum eſt, ut ad eorum ualorem requiratur aditio, & ex ea ſubſequãtur quæ dicta ſunt procedit etiam in relictis in codicillis, & in alia quacunq; ultima uoluntate.*

16 *Poteſtas data executoribus, etiam ab inteſtato, non ſortitur effectum niſi aadita hæreditate, præterquam in relictis ad pias cauſas. De qua re hic tractatur.*

17 *Hodie ſtante lege Ordinamenti prima, de los teſtamentos. lib. 5. Ordina. ſi hæres repudiet, non requiritur aditio, etiam ab inteſtato, ut hic ampliter comprobatur: ubi etiam ſubnectuntur aliæ declarationes non contemnendæ ad illam l.*

18 *Verba illa ſi hæres erit, uel ſi ſuccedat, intelliguntur .i. ſi hæreditatem adierit, quando proferuntur, ut dixi, conditionaliter, & ſic pro forma: ſecùs ſi proferrentur demonſtratiué.*

19 *Verba l. ſtatuti, uel teſtatoris debent intelligi cum effectu.*

20 *Teſtator iure communi attento, non poteſt iubere, quòd legata debeantur non adita hæreditate, ubi ſubditur quòd ſit hodie dictum in caſu è contrario attenta ſæpe citata lege Ordi. uidelicet, An teſtator hodie poſſet iubere, quòd legata non debeantur niſi adita hæreditate, & concluditur idem, quòd non poßit illud diſponere.*

21 *Non ſolùm in conſeruatione teſtamenti quando agitur de uniuerſali inſtitutione ſuſtinenda, uertitur fauor publicus: ſed etiam quando agitur de conſeruatione legatorum in eo contentorum, contra Iaſ. alibi.*

L. Omnia.

OMnia quæ in teſtamẽtis ſine die vel conditione aſcribuntur, ex die aditæ hæreditatis præſtant̃.

ISta lex in prin. ſummat̃ vt p Bart. Ex hoc principio notat Pau. de Caſt. & prȩſupponũt alij Doct. q legata & fideicõmiſſa nõ debẽtut niſi adita hæreditate, & ante ipſi᷑ aditionẽ nõ eſt orta pro eis exigẽdis aliqua actio: imò neq; obligatio. Et ſecũdũ eũ ratio eſt, quia non dũ eſt certũ ea in fututũ deberi. Vult
1 Paul. dicere, † q cũ hætes poſſit velle nõ adite, itẽ poſſit repudiare, & ipſius aditione inducit̃ teſtamẽti cõfirmatio vltimata, vt in l. Oĩm, ante fi. cũ gl. ord. C. d Teſt. & in. l. Eã quã, cũ ſimilibus, C. de Fideico. ceſſante tali cõfirmatione corruunt contenta in teſtamento. Quæ ratio concernit dictũ negatiuũ: ex quo ab oppoſito ſenſu ſubſequitur dictũ affirmatiuum. ſ. q adita hæreditate, obligatio & actio ſtatim poſt aditionẽ capiunt exotdiũ. Ratio eſt, quia ex tali actione inſutgit quidã quaſi cõtractus inter hæredẽ adeuntẽ & creditores ac legatarios. l. Apud Iul. §. vlt. ff. Qui. ex cau. in poſſ. ea. & in. §. Hætes, Inſti. de Obli. quæ ex quaſi cõtra. naſ. Inde eſt ſecundũ eundẽ Pau. de Caſt. q aditio hæteditatis roborat & fortificat contenta in teſtamento. l. Si is qui tres, §. Idẽ euenite, ſ. de Execu. tuto. & in l. Si patroni, §. Qui fideicõmiſſatiã, j. Ad Trebe. iũcta d. l. Omniũ, C. de Teſta. quæ iura in id allegat idẽ Paul. de Caſt. in l. Cũ quidã. 2. ad fi. ſ. eo. Ad idẽ l. Si nemo. 1. ſ. de Teſt. tu. & l. Si nemo. ff. de Reg. iu. & l. Ille à quo, §. Si de teſtamẽto, j. Ad Treb. & l. Nõ iuſtam, C. eo. & l. Sed etſi plures, §. Si ex aſſe, ſ. de
2 Vul. & pu. in vet. Nec enĩ. † Et id obtinet

net etiã ſi eſſet datio coacta,nã quoad
iſtũ effectũ cõfirmariuũ ſeu roborati-
uũ eorũ quę in teſtamẽto cõtinentur,
idẽ illa operatˀ, qđ adirio voluntaria.l.
Apud Iulianũ,§.1.ĵ.Ad Treb.vbi id no
tat Alex.2.not.& ibi etiã allegat text.
in l.Nã qđ,§.Si quis cõpulſus,eo.ti.Cõ
fert etiã ad p̃miſſa tex. in l.Filiũ,§.Sed
cũ exhæredario,ĵ.de Bono.poſſe.cõtra
tabul.& in l.Si ſeruus cõis Meuij & ca
ſtrenſis peculij,ff.de Stip.ſeruo. Et põ-
Gloſſa ſingularis.
derat glo.cui neſcio ſimilẽ in eadẽ l.O
mniũ,in quantũ dicit,ꝙ per confectio
nẽ teſtamẽti,datur plena dominij ac-
quiſitio:ꝑ mortẽ teſtatoris, plenior: ꝑ
aditionẽ, pleniſſima.Sed mirandũ eſt
de illa gl.in primis duobus caſibus per
eã poſitis, in quibus reſpectu hæredũ
extraneotũ eſt plusq̃ manifeſtũ, non
poſſe eã iure ſuſtineri. Nã in primo. i.
per ſolã reſtamenti confectionẽ,nulla
producitur acquiſitio dominij, neque
plena neq; ſemiplena, neq; vera neq;
ficta,neq; propria aut impropria, neq;
vllatenus aliqua alia acquiſitio eſt cõſi
derabilis:cũ voluntas teſtantis vſq; ad
vltimum ipſius vitæ exitũ ſit variabi-
lis,& ob id ſuſpẽſa & inefficax,quũ vi-
uẽtis nulla ſit hæreditas.l. Qui ſuper-
ſtitis,ff.de Acqui.hęre.cũ ſimili. Item
in ſecũdo caſu.i. poſt mortẽ teſtantis
ante hæredis aditionem, nulla poteſt
ſubeſſe dominij acquiſitio vera, neq;
ficta.l.Cũ hæredes,in prin.in illis abla-
tiuis abſolutis[*Adita hæreditate.*] ff. de Ac-
qui.poſſ. Quinimo propter ipſum ius
adeũdi nõ dicimur locupletiores fieri:
vulgaris eſt ad id,licèt ſolitaria,lex Pre
tia rerũ,ĵ.Ad l.Fal.poſt mediũ,quẽ tex.
negat reperiri alibi Bal.in l.3.C.de Iu-
ris & fact.ign.Er niſi gl.illa in d.l.Oĩm,
in prędictis duobus caſibus intelligatˀ
quoad aptirudinẽ vel potẽtiã, nõ pro-
ſpicio quo pacto poſsit procedere:rãta
eſt verborũ ipſiꝰ abſurditas.In ſuis etiã
hæredibus quoad primũ caſum nõ po
teſt eſſe vera per eãdẽ rationẽ: in alijs
aũt duobus põt verificari: ſed aliter &
aliter:neq; ad id tendit mens illius gl.
quæ profectò eſt cõtra omnia iura in
mareria hęredũ exrraneorũ loquẽtia.
Vnde infert ipſe Pau.de Caſt.(vt ad e-
3 ius dicta regrediar)† ꝙ executores vlti
marũ voluntatũ anre acceptationem
hæreditatis per hæredẽ faciẽdã nõ poſ
ſunt dici habere aliquod officiũ, hoc
eſt exercitiũ executionis, niſi ad pias
cauſas dũtaxat.Qđ etiã tenet idẽ Pau.
de Caſ.in d.l.Cũ quidã,in fina.ver.vbi
4 de hoc vltimo puncto dixi.† Ratio au
tẽ quare inducitur prædictus quaſi cõ
tractus per aditionẽ (vt ad pręmiſſa re
deã)nõ declaratˀ hic per Doct.quãq̃ ſit
huius l.baſis & fundamẽrũ:ſed colligitˀ
ex tex.quẽ ibi ad id põderat,& cõmen
dat Sali.in l.Si ſpõſus,§.vlt.ff.de Dona.
inter vi.& vx.vbi ex tribꝰ vel quaruor
locis illius literę admodũ expreſsè de-
ducitˀ,ꝙ hæres adeũdo,& ſic agnoſcen
do volũtatẽ defuncti expreſſam, ſi te-
ſtatus fuit:vel racitam,ſi inteſtatus:vi-
detur aſtringere fidem ſuam defun-
cto de volũtate & diſpoſirione ipſius
in diſpoſitis per eũ adimplẽda. Ex quo
Sali.dicit ibi inferri,ꝙ hæres obligatur
naturaliter ad ſolutionẽ legatorũ in-
tegrã.Sed vltra ipſum & Doct. qui de
hoc nihil attingũt,cõſidero mirũ vide
5 ri,† ꝙ illa fictio fundetˀ ſuper nõ ente:
& ſic ſuper extremo ad qđ,inhabili:nã
fingitˀ hæres in ipſa acceptatione dare
fidẽ defuncto,qđ eſt cõtra oẽs regulas
rã naturales q̃ ciuiles. Narurales inq̃,
6 † quia cũ defuncto vel nõ exiſtente in
rerũ natura nullus actꝰ geri põt, vt ſen
ſui innoteſcit,& eſt tex.in l.pe.ff.Quæ
ſenten.ſine appe.reſ.& in l. In ſumma,
§.fina. ff. de Re iudica. & in l. 4. titu. No. ad l. 4. tit. 22. par. 3
22. Partita. 3. Contra regulas (fictio-
num inquam) quarum vna inter alias
7 eſt † quòd vbi non cadit veritas, non
cadit fictio,l.Filio quem pater,ff.de Li

 ber.&

bet.& poſthu.& l.Si filiusfa.contra ſe
natuſcōſultū,ff.Si cert.peta.Sicq́; no-
tabile quod ex illo tex.Sali.elicit, de-
bet ſanè intelligi.ſ.ꝙ per conſenſum,
quem in aditione explicat hæres, re-
trò fingitur à lege,ꝙ idem hæres præ
ſtiterit ſeu aſtrinxerit fidem ſuam de
functo,olim id eſt in vita ipſius:vide-
licet de volūtate & diſpoſitione eiuſ-
dem adimplenda ſeu exequenda cir-
ca præſtationē legatorū & fideicōmiſ
ſorum ab eo relictorū.Et ita veriſimi-
le eſt Salic. intellexiſſe, & non aliter.
Quod deducitur ex verbis illius tex.
ibi,[*Præſtandæ fidei functum.*]Nam ly [*Præ-
ſtandæ.*] idem importat quod implen-
dæ vel exequendæ fidei iam præſti-
tæ: & ſic loquitur de fide ex iuris fi-
ctione teſtatori præſtita. Deducitur
etiam clarius ex litera illa ibi, [*Magis fi-
dem exoluit.*] Nam ſi exoluit eā, ergo e-
rat, vel fingitur fuiſſe præſtita.Cùm
8 ſolutio,† quæ eſt priuatio naturaliter
& iuridicè præſupponat habitum &
ſic obligationem.l.Decem,ff.de Ver-
bo.oblig.& in eadem litera ibi,[*Volun
tatem defuncti ſecuti.*] & iterum adhuc cla
rius:dum inquit,[*Hic enim verè fidem exol-
uit, voluntatē teſtatoris obſequutus.*]Et ex hoc
conſenſu præſtationis fidei ficto re-
ſultat quidam quaſi contractus cum
creditoribus & legatarijs,ac ſi illis ꝓ-
miſiſſet ſoluere debita & legata, vt.j.
dicā.Et ſecundū hoc,cautè dicit tex.
in præallegato,§.Hæres Inſti.de obli
ga.q̄ ex quaſi contra naſ. [*Neq; enim cum
hærede, neq; cum defuncto legatarius ullum negotiū
9 geſſiſſe propriè dici poteſt.*]quaſi dixerit,† ꝙ
geſsit impropriè & per fictionē.Et ſic
talis quaſi contractus haurit originē
& naturā à fictione fidei præſtitæ ab
hærede teſtatori.Et exinde ſubſultat
in creditores & legatarios prædictus
quaſi contractus,ac ſi cū eis hæres cō
10 traxiſſet in ipſa aditione.†Nec eſt in-
conueniens, vnam fictionē in idē cō

currere cū alia:quando venit in con-
ſequentiā illius, vt ſingulariter pro-
batur ex l. Singularia, in fi.ff.Si certū
peta.ſecundū veram declarationem
Bald.in l.1.in fi.C.quando li.ab emp.
diſce.Cùm itaq; in caſu, de quo agi-
mus,hæres adeundo retrò fingatur ꝑ
legem præſtitiſſe fidem defuncto de
adimplendo ipſius volūtatem ſeu di-
ſpoſitionem:& ſic fingatur cum de-
functo contraxiſſe,cōſequitur ex hac
fictione alia,videlicet,ꝙ fingitur con
traxiſſe cū creditoribus & legatarijs
ipſius defuncti,hoc eſt, quia ex quo
fingitur promiſiſſe defuncto ſe ſolu-
turum debita ipſius,item legata & fi
deicōmiſſa quæ relinquebanť ab eo
dem,in conſequentiā neceſſariam re
ſultat illa fictio tacita,ꝙ videatur pro
miſiſſe creditoribus & legatarijs ſatis
facturum ſe illis,& ſoluturū eiuſmodi
debita legata & fideicōmiſſa. Quod
reputo diligenter adnotandū, quia
nullibi(quod ſciā)reperietur iſta de-
claratio poſita ad iſtius puncti intelli
gentiā.Et circa illud punctū de obli-
gatione hæredis paſsiua, quæ ex tali
cōtractu vulgo inſurgere diciť reſpe-
ctu creditorū,remitto ad quandā ſin-
gularem declarationē,quā ponit Ra
phael Cu.qui omnino videndus eſt,
in d.l.Apud Iul.in fi.de qua feci aliâs
mentionē in rubr.ſ.de Acquit.hære.
Et eſt adeò neceſſaria,ꝙ abſq; illa nō
pōt clarè percipi obligatio paſsiua hę
redis reſpectu creditorū.i. qua hæres
teneť creditoribus:quia cōiter Doct.
de hac materia loquētes videnťi hoc
pūcto hallucinari.Et circa pręcedētia
vide etiā q̄ tradidi in relectione, quā
aliâs feci de l.Si debitor,j. Ad l.Fal. in
arti.cōfuſionis actionū,& ī l.Hęredē,
in paraphraſi tex.ſ.eo.Neq; puto(vt
iterarò repetam) aliter q̄ ſuprà dixi
Salice.intellexiſſe. Et(vt ad præmiſſa
redeam)vult iſta lex ꝙ ad obligationis
perſo

perſonalis(addit Bal.à fortiori & hypo
tecariç)originẽ requiritur aditio hæ-
reditatis:& conſequenter & à fortio-
ri quoad præſtationem legati:quia an
te aditam hæreditatem non debetur
legatum,ſed quoad diei ceſſionem:&
ſic quoad transmiſſionẽ legati aditio
non exigitur.l.Vna,§.Cùm igitur,cũ
gl.&.§.In nouiſſima, C. de Cadu. tol.
nec nõ quoad fictam dominij tranſla-
tionẽ, vulgaris lex à Titio, ff.de Fur.
cũ alijs.Et iſtud eſt cauſa vel ratio præ
11 cedentis id eſt transmiſſionis. † Ideo
enim legatarius ante legati agnitio-
nem tranſmittit:quia eſt fictè dñs vel
rei legatæ,vel alicuius iuris incorpora
lis expreſſim legati.Secùs aũt, quoad
verã dominij tranſlationem.Ea enim
nõ fit in legatariũ, niſi prius adita per
hæredẽ hæreditate, vt in l. Si tibi ho-
Atten. mo,§.Cùm ſeruus,ſ.tit.1.Et vltra ſcri-
bentes hic tex.iſte videtur quodãmo
Ad l.Legato ſub conditione. do cõtrà rationẽ Ioã.de Imo.poſt Pet.
quã ad illũ tex.aſſignant in l. Legato
ſub conditione,j.de Cõdi. & demõſt,
dũ dicũt, quòd ratio illius l. decidentis quòd
legatum conditionale alicui per teſta
torẽ relictũ nõ deficit per mortẽ hęre
dis,eſt illa:videlicet,quia hęres adeun
do hæreditatẽ obligatur ex quaſi con
tractu legatarijs etiã cõditionalibus.
12 † Sed licèt hic tex.videatur prima in-
ſpectione aliud probare, & in condi-
tione,& in die:nihilominus tñ tenen-
dũ eſt id quod Pet.de Bellaper.& Ioã.
de Imo.dicũt,& rectè:quia illa lex Le
gato ſub conditione,decidit(vt modò
dixi)quòd morte hęredis grauati nõ extin
guitur legatũ cõditionale. Ergo præ-
ſupponitur ibi iã fuiſſe quaſi contra-
ctũ cũ legatario per aditionẽ: aliàs nõ
poſſet tractari, an extinctio habuerit
locũ,nècne:cũ obligatione non præ-
exiſtente,extinctio ipſius quæ eſt pri-
uatio minimè ſit cõſiderabilis,vt ſ. di-
xi allegando l.Decẽ,ff.de Ver.ob. Sed

iſta lex duntaxat decidit,quòd legatũ cõ-
ditionale nõ debetur legatario ante
aditã hæreditatem,vt in d.l.Vna,§.Sin
autem ſub cõditione:non tñ ſequitur,
quòd propterea impediatur quaſi contra
ctus conditionalis de futuro in euẽtũ
conditionis per fictionẽ cõfici vel ce-
lebrari ex aditione hæredis,vt in eadẽ
l.Legato. Quanquàm ortus præſentaneæ
obligationis ex tali quaſi cõtractu cõ-
ditionali indubiè impediatur: & ſic ab
oppoſito ſenſu ſumpto,text.iſte probat
rationẽ Petri & Io.de Imo.in d.l.Lega
to,ſi quis velit eũ etiã per tranſenã (vt
aliâs dicitur)inſpicere. Idcircoq; dicendũ
eſt de die ſi eſt incert⁹,nã ſi cert⁹ res ca
13 ret difficultate.† Quia pẽdẽte die cer
to, quaſi cõtract⁹ celebratur, & oritur ob-
ligatio & actio(perſonalis inquàm) quãuis
interim impediatur eiuſdem actionis
exercitiũ gl.in.l.1.ſ.quñ dies vſusfruct⁹
legati ced.& in l.Sẽptonius Attalus,j.
de Vſufru.leg.vbi gl.hoc tenet quoad
obligationẽ & actionẽ,tñ quoad tranſ
lationẽ dominij tex.in eadẽ l.Sempro
nius,diuerſum dicit.ſ.quòd interim. i. die
pendẽte,talis tranſlatio nõ fit.Quem
tex.allegat Bar.in l.Si ita ſi ſcriptũ,§.p.
j.iſto tit.& nuncupat ſingul.Io.de Imo.
in l.1.col.pe.ſ.tit.1.& ibidẽ Alexan.in
addi.ad Bar.vi.etiã tex.in l. Arborib⁹,
§.fi.ff.de Vſufru.Et cõſequẽter probatur
14 ex eadẽ l.Sẽptonius,† quòd actio in tẽ ne
que etiã hypotecaria, non oritur die
certa pendente ſecundũ Bal.quẽ vide
in l.Vna,col.2.C. Vt actio ab hære. &
cõtra hęre.Concluſiuè dicendũ eſt iu Reſolutio per quatuor concluſio.
xta præmiſſa.Primũ, quòd pro legato cõ-
ditionali, vel in diẽ incertum relicto,
etiã poſt aditionẽ hæredis,quanquàm cõ-
ditionaliter quaſi cõtrahatur, tamen
non oritur obligatio, neq; actio cõtra
hæredẽ,tex. eſt hic,vt ſ. dixi à ſenſu op
poſito,prout videmus etiã eſſe in con
tractib⁹ cõditionalib⁹, ex quibus reſul
tat ſola ſpes debitũ iri, & ſic in futurũ
debe-

deberi.§.Ex conditionali,Inſti.de Verbo.obli.Sed ſtat differentia, quia talis ſpes ex contractu reſultans eſt ad hæredes,& contra hæredes tranſmiſſibilis:ſecùs in vltimis volũtatibus, vt ibi annotat gl.reddens rationem, vbi videndi ſunt ordinarij ſcriptores Io. Fa. Io.Plat. Ange.& Chriſto.Por.& idem etiam not.gl.in l.Si vxorem,C.de Cõditio.inſer.vbi etiam vide Bal.Pau.de Caſt.Sali.Rapha. Fulgo. & Phi. Cor. Sed de hoc non tractatur hîc. Secũdò concluditur, ꝙ pro legato in diẽ certũ relicto adita hęreditate oritur obligatio perſonalis: & cõſequẽter actio, prout oritur etiã pro legato puro, gl. in d.l.1.Quãdo di.vſusfructus leg.ce. ad fi.in gl.pe.& fi.& gl.in d.l. Sempronius,in parte,Cũ poſt. Quã opi.dicit Ioã.de Imo. cõem in d.l.Si ita ſit ſcriptũ,§. Si ſub conditione,ĵ.eo.licèt tali die pendente obſtet exceptio legatario volẽti agere,prout etiã obſtat interim in cõtractibus creditori cõſimiliter volẽti agere, vt inquit gl. vlt.in d. l.Vna,C.Vt actio ab hære. & cõtra hęre.&c. Tertiò cõcluditur,ꝙ etiam in legato ſpeciei purè relicto requiritur aditio quoad veri dominij tranſlationem,vt in d.l.Si tibi homo,§.Cũ ſeruus,ſ.tit.1.quemadmodum quoad orum obligationis & actionis perſonalis & realis. Secùs quoad dominij ficti tranſlationẽ,vt in d.l.à Titio.Quartò concluditur,ꝙ dominium rei legatę, etiã adita hæreditate, nõ tranſit in legatarium, qđ relinquitur ſub die certa,vt in d.l. Sẽpronius: per quã(vt ſuprà dixi)Bal.in d.l.Vna,C. Vt actio ab hære.& contra hære.&c.tenet,ꝙ pendente die non oritur actio in rẽ, neq; hypotecaria. De actione in rem,id eſt de rei vendicatione res eſt expedita, quum producatur à dominio,qđ iſto caſu non transfertur.De hypotecaria potuiſſet aliquatenus dubitari, ex eo quia iã ſuberat obligatio perſonalis, cui accedit. Et videtur dicendũ, ꝙ ſicut illa pẽdẽte die certo naſcitur, ita hæc licet inefficaciter, prout & illa: ſed vt dixi Bal. tenet contrariũ in d.l. Vna,& idẽ Bal.in l.1.C. Cõia de lega. & idẽ in l.Papinianus, ff. de Serui. tit. gene. vbi addit ipſe rationẽ. Sed quia hęc inueſtigatio nõ eſt magni momẽ

15 ti,ideo eã cõſultò omittimus.† Et idẽ quòd in hac l. & ſimilibus dicitur de relictis in teſtamento, ꝙ non incipiãt deberi,niſi ab adita hæreditate, & nõ antea,dicendũ eſt etiã in relictis in codicillis & in omni alia vltima particulari voluntate, vt ex ea illa nõ debeantur:niſi hæreditas ſit adita per venientes ab inteſtato.gloſ.eſt ordinaria in l. Qui filio,§.1.ſ.de Hære. inſti. cui⁹ hic meminerunt Pau.de Caſt.& Ang.de Peri.& eam dicit Bal.ibidẽ meliorem ꝙ ſit in iure.Pro qua allegat caſum nota.ſecundum Odofre.quem Bald. ibi fatetur ſe didiciſſe à Bart. in l.2. ff.de Fideicom.liber.vbi iſtud probatur,& ibidem Benedi.de Plum. not. in id illum tex.allegans eandẽ gl. & illũ tex. vnà cum illa glo. in idem allegat etiã Bart.ſimul cum alijs iuribus in l. Alio hærede,col.3.in princi.ĵ. de Alimen.

16 & ciba.lega.vbi ex his decidit, † quòd poteſtas data executoribus, etiam ab inteſtato,non habet effectum,niſi adita hæreditate per ſucceſſores ab inteſtato.Sed inquit Bal.in d. l. Qui filio, §.1.iſtud fallere in relictis ad pias cauſas,ad quorum confirmationem non requiritur aditio : quia cùm pro eis competat officium iudicis,quod non præſupponit obligationem: & ſic nõ requirit aditionem.l. Hæreditas, ad finem,ff.de Peti.hæredi.vbi idem notat ipſemet Bald.Ex quo ex dicta glo. in dicto.§.1.cum d.l.2. de Fideicom. liber.videtur dicendum, ꝙ licèt aliâs de libertate ad piã cauſam cõſequentia

tia ſit iuridicè valida, vt tenet Bar. in l. Proximè.ſ. de His quæ in teſta.delentur, & in l. Si vnus, C. de Teſta. Quod dictum cõmendat Ro. in repe. authē. Similiter, col. 12. C. Ad l. Fal. & in cõſi. 225. & tenet Io. de Imo. in ea.l. Proximè, & in l. Titio vſuſfructus, §. 1. ſ. de Condi. & demõ. & Aretinus in l. Captatorias, C. de Teſta. mi. & Feli. in. ca. Significauerūt, col. 2. de Iudi. De quo articulo plenè diſſerit Nico. Euerat. in opere locorū legaliū in loco de libertate ad piam cauſam. Tamen attenta hac opinione Bal. non videtur valere conſequentia è contrario ſumpta de pia cauſa ad libertatem, vtpote prima cauſa. i. pia exiſtēte fauorabiliore ipſa ſecunda cauſa. i. libertate. Sed de hoc dubito per l. 1. ante fi. C. de Cõi ſeruo manumi. vbi vocatur pijſſima: præſertim, quia opi. Bald. eſt dubia, quū imò cõis ſententia Doct. ſit, q etiā ad cõfirmationē relictorum ad cauſas pias requiratur aditio ſecundū Iaſ. in l. Eam quā, nu. 19. C. de Fideico. Sed quicquid ſit de hoc, nihilominus tñ prædicta ratio Bal. facit in argu. ad vnum: videli-

17 cet, † quòd ſtante. l. Ord. quę eſt vulgatiſſima l. 1. tit de los teſtamentos, lib. 5

Ad.l. Ordi. Ordi. Ex cuius diſpoſitione deciſiua deſumitur, q ad valorem quorumcūque relictorū in teſtamento, nõ requiritur hæreditatis aditio, cū ad ipſorum exactionem oritur cõdictio ex l. Illa, vt in his ferè terminis illi' l. Reg. quo ad ortum cõdictionis ex l. Illa, tenet Iaſ. in l. 1. quinta limitatione, C. Cõia de leg. & ſ. ſubijciā. Deſumitur inq̃ ex deciſione Bal. cum ratione ſua in d. l. Qui filio. §. 1. q ſi repudiata fuerit per hæredē ex teſtamento hęreditas, non exigatur alia aditio ab inteſtato. Et in hoc articulo, vtpote in practica aſſiduo & quotidie occurrente aliquãto latiùs inſiſtendo, videbatur cõtradicēdū: imò q ſtāte prædicta l. Ordi. requireretur aditio ab inteſtato. Primò, per prædictā gloſ. in d. l. Qui filio, §. primo. Deinde, quia d. l. Ordinamenti dicit, q veniens ab inteſtato ſuccedat. Nā dicit, [*Y herede aquel que ſegun derecho, &c.*] Et vibebatur debere intelligi per aditionem per l. 3. §. Si quis ita, ſ. de Hære. in

18 ſti. vbi Bar. & Io. de Imo. notant, † q illa verba, Si hæres erit, & pariformiter ſi ſuccedat, intelliguntur, id eſt ſi hæreditatem adierit. Quem text. allegat etiam Alex. in cõſi. 1. col. 3. 1. vol. & eſt bona gl. in l. 3. & in l. Qui plures, la. 1. ſ. de Vulg. & pu. & tradit Deci. cõſ. 635. nu. 12. & in l. Hæredē, in verſi. poſtremò, ff. de Regu. iur. Sic in propoſito vi

19 debatur dicendū, † q ex quo ibi dicitur, q repudiata hæreditate per hæredē in teſtamento ſcriptū, veniētes ab inteſtato, ſuccedant, deberet intelligi cū effectu. i. q adierint hæreditatē, iūcta cõi regula quæ habet, verba legis debere intelligi cū effectu, vt in l. 3. §. Hæc verba, ff. Quod quiſq; iur. cū ibi plenè traditis per Doct. ſignanter per Alex. Socin. & Iaſ. Sed ex oppoſito (vt prędixi) ſtat veritas, imò q in neutro illorū duorū caſuū poſitorū in d. l. 1. Or- Concluſio declaratoria ad prædi ctā l. Ordi.
di. videlicet, vel nullo exiſtente hærede ſcripto, ſeu inſtituto, vel aliquo inſtituto: ſed repudiāte requiratur aditio ab inteſtato, quia in caſibus prædictis, pro legatis petēdis datur officiū iudicis, vel cõdictio ex l. & nõ cõpetit actio natiua. i. ius actiuū ad proſequēda prædicta legata nõ eſt natiuū: ſed datiuū, ſecūdū Bal. in l. 1. col. fi. C. Si quis omiſſa cau. teſta. & in l. fi. col. 3. C. de Codi. vbi Bal. in indiuiduo dicit, q ſi ſtatutū diſponit idē, qđ hodie diſponit prædicta l. Ordina. non requiritur aditio ex teſtamēto, neq; ab inteſtato. Et hoc eſt etiā qđ vult Iaſ. in l. 1. char. fi. col. 1. ſ. titu. 1. de Lega. 1. & in dict. l. 1. C. Cõmunia de legat. loco. ſ. citato, & in d. l. Eam quam, col. ii. antepe. vbi dicit in ſimili

ſimili caſu cōpetere vel actionē in factum, vel conditionem ex lege, vel iudicis officium: & ſic remedia datiua. De quo puncto latius diſſerui in l. Apud Iul. §. Verū, ff. Ad Trebel. in Repe. quam de illo feci, dum vltimo loco legi illum titulum in ſede matutina ordinaria. Non obſtat d. l. Ordina. in quantum dicit, [*Herede aquel que ſegun derecho, &c.*] quia lex illa nō requirit cōditionaliter & diſpoſitiuè, & ſic formaliter q ad hoc vt valeat teſtamentum, veniens ab inteſtato ſit hæres, vel ſuccedat: ſed duntaxat demōſtrat, quòd hæreditas non adita per hærede ſcriptū debet ire ad venientes ab inteſtato: & ita reſpondetur ad l. 3. §. 1. de Hęre. inſti. ſ. quòd illud ibi requiritur diſpoſitiuè & conditionaliter. ſ. ſi ſit hęres, & ſic non bene adaptatur ad prædictam l. Ordinamēti in prædictis verbis, [*Herede aquel, &c.*] cùm nō ſint diſpoſitiua conditionaliter, neq; æquipolleant eis: ſed (vt dixi) ſint demonſtratiua duntaxat. Non etiam obſtat d. glo. in l. Qui filio, §. 1. quia loquitur ſecundum illud ius. ff. & etiā ius. C. Quibus iuribus legata & fideicōmiſſa relicta in teſtamento vel ab inteſtato requirebant neceſſariò aditionē, & abſq; illa nō ſortiebātur effectū. Et ſic in quātū hæc l. Omnia, iūcto notabili Doct. dicit, q legata pura debentur ab adita hæreditate, debet intelligi p actionem ex teſtamento hærede adeunte. Et hoc procedit etiam ſtante l. Ordi. ſi hodie hæres ſcriptus adijſſet, vt tenet Bart. in l. Si duo patroni, §. Si quis iurauerit, ff. de Iureiu. quia iſte eſt caſus omiſſus in illa l. Sed hærede non adeunte, qui eſt vnus ex caſibus in l. illa deciſis, & idē in alio. i. hærede non ſubſiſtente nō oritur actio ex teſtamēto, neq; ab inteſtato, etiā ex codicillis: ſed poſſunt talia legata peti vel actione extraordinaria datiua, prout ſunt condi. ex lege, & actio in factū, vel remedio ſubſidiario, vt eſt officiū iudicis. Quæ remedia nō ducunt originē natiuā ab obligatione perſonali, ſed à diſpoſitione legis, & ab ipſius prouiſione. Nā officiū iudicis datur per d. l. Hęreditas, §. fi. vbi Bal. ad hoc notat. ff. de Peti. hære. cōdictio ex lege cōpetit p eandē l. Ordi. iuncta l. Vna, ff. de Cōdi. ex lege. Et actio in factū ex l. 1. & 2. ff. de Præſcriptis ver. quæ omnia remedia ſunt datiua. Et ſic poteſt teneri, q iſta lex & ſimiles nō corrigātur per d. l. Ordinamēti: quia in quantū iſta lex dicit, q legata nō debētur nō adita hæreditate, vel ante aditā hæreditatē, debet intelligi de debito propriè ſumpto deſcendente ex obligatione perſonali natiua. i. quæ orit ex teſtamēto adita ex ipſo hæreditate per hęredem ſcriptū vel ab inteſtato, præſuppoſita etiā aditione ſucceſſorū ab inteſtato. Sed lex Ordinamēti loquitur de actione extraordinaria datiua vel de officio iudicis in ſubſidiū cōpetēte: & ſic iſta lex cū ſimilibus potius ſupplētur p illam l. Ordinamēti in illo caſu omiſſo nō aditionis, q̄ ab ea in eodēmet caſu corrigātur. Nā quemadmodū iſto iure legata nō debentur ante aditā hæreditatē: ſic etiā attēta prædicta l. reg. non debentur. ſ. per verā & propriam obligationē & actionē natiuā, ſed poſſunt peti remedio actionis datiuę, vel alio extraordinario ſeu ſubſidiario, vt eſt dictū. Sicq; lex illa non eſt dicenda (prout ſolet vulgo dici) correctoria iuris cōis: ſed potius declaratoria & ſuppletiua ipſius. Quæ aūt vtilitas reſultat ex diuerſitate horū remediorū. i. an cōpetant illa remedia datiua, vel actio ex teſtamēto, quę eſt natiua, vide Iaſ. in d. l. 1. §. de Lega. 1. nu. 104. vbi iſtud declarat. Et pari ratione per eandē l. Ordinamēti hodie videtur idē dicēdum in tutela, vt. ſ. ad ipſius tutelæ an teſta-

Ad eandem l. Ordi.

Ad hanc l. notanda & ſubtilis conſideratio.

Ad eandem l. Ordi.

De eadem.

In teſtamento relictæ confirmationẽ
non requiratur aditio. Nã & in execu
tione teſtamenti, quam cõmiſſariam
vulgus vocat, in caſu ſtatuti ſimilis
prædictæ legi Ordinamẽti(licèt de iu-
re communi aliud eſſet) Idem tenet
Bar.in d l.Alio hærede,col. 3.ꝟ. de Ali-
men.& ciba.lega.Et de vna ad aliam,
ideſt de reſtamẽti exequutione ad tu
telam conſequentia eſt valida.glo.eſt
ordi.in l.Tutela,ſ.de Tute.cui eſt cõ-
ſimilis in l.Vxori,in ptin. ff. de Falſis.
Et nõ eſt dubiũ in practica, ꝙ anteq̃
hæres adeat,legatarius non poſſit in-
tentare actionẽ pro legato, quia non
eſt contra quẽ poſſit intentari, moni-
ti autẽ prius per iudicẽ hærede ad in-
ſtantiam legatarij,& aſſignato ſibi ter
mino ad adeundũ. Quo elapſo & ha-
bito hærede pro repudiante, vel eo de
clarante ſe nolle adire, vel eo etiã ver-
bo vel facto repudiante. Tũc in alter-
utro iſtorũ caſuũ poſſet dari curator
hæreditati iacenti,contra quẽ legata-
rius ageret pro legato. Idemq́; putarẽ
dicendũ poſt repudiatã hæreditatem
per veniẽtes ab inteſtato, vel interim
medio tempore ꝙ repudiant, vel ipſi
vel hæredes ex teſtamento: niſi eſſet
aliquis executor teſtamẽti mixtus ab
ipſo teſtatore deſignatus. Quia tunc
poſſent legatarij eũ cõuenire pro exe
cutione & ſolutione legatorum.l. Si à
pluribus,in prin.ſ.tit.1.vbi notat Pau.
de Caſt.& tetigi in l.1.& latiùs in l. Si
quis Titio,in euidentialibus,ſ.co.Re-
deundo ergo ad ius cõe.ſ.an eo iure at
tẽto,teſtator poſſit diſponere, ꝙ lega-
ta debeãtur,hæreditate nõ adita,vide
Alex.in l.Nemo põt,col.3. ver. Et iſta
faciũt ad.q.ſ.ti.1.& ibi diſtinguit. Sed
quia in effectu ſecundũ ipſius diſtin.
nunq̃ excluditur aditio ſaltẽ ab inte-
ſtato,ideo melius eſt tenere ſimplici-
20 ter,† ꝙ teſtator attento iure cõi, non
poſſit diſponere, ꝙ legata debeantur
non adita hæreditate. Et ita tenet Iaſ.
& bene,non faciens de Alex.mentio-
nẽ,ſed de Bald.in l.1. C.Si quis omiſſa
cau.teſta.in l.1.nu.110.ſ.tit.1. de Leg.
1.Quid autem è contra vel è contra- Ad eandem l.Ordi.
rio hodie dicendũ ſit ſtante l. Ordina
menti ſuprà dicta diſponẽte, ꝙ omnia
in teſtamento cõtenta valeãt, ſiue nõ
ſit hæres,ſiue ſuperſit:tñ repudiet hæ
reditatẽ,an teſtator poſſet diſponere,
ꝙ legata & fideicommiſſa nõ valeant
abſq; aditione hæredis? Et certè eadẽ
ratione videtur dicẽdũ, ꝙ nõ argu.di-
ctę l.Nemo põt.Ad idẽ l. Cerdonẽ, ff.
De operis liber. ex qua probatur, ꝙ li-
cèt teſtator ſit dñs pleno iure: tñ non
põt contra legũ autoritatẽ diſpenſare.
Et ad id inter alia iura allegat eã Bald.
in cõſi.Schiſma, col. 2. & in l. Precib9,
col.15.C.de Impu. & alijs.& per ean-
dẽ l.dicit Bal.met in l.Ea lege,col.1.C.
de Condi.ob cauſam, ꝙ teſtamẽtum
eſt ſeruandum,quatenus lex & ſua na
tura patitur,& non aliter. Eſt enim il-
lud generale, ꝙ teſtator non poteſt ali
quid cõtra legem diſponere, vt in l. Si
quis eum quem,in ver. Quia totiés,ꝟ.
de Condi. & demonſtra. & in dicta l.
Nemo poteſt,etiam ſi ſit miles, vt in l.
1.C.de Teſtamen.mi.Ratio, quia iuri
publico per priuatam perſonam dero
gari non poteſt.l.Ius publicum, ff. de
Pactis,vbi gloſ. adducit plures cõcot.
etiam in hac materia teſtamentaria,
in qua non ſolùm verſatur fauor pu-
blicus in ſuſtinendo teſtamentum
quoad inſtitutionem, vt in l. Vel ne-
gare,ff. Quemadmodum teſta. ape.
21 † Sed etiã quãdo agitur de cõſeruatio
ne legatorũ in eo cõtẽrorũ vt expreſ-
sè probat ex l.Quod de bonis,§.1.ꝟ.Ad
l.Fal.iuncto prin.Inſt.eo.& deducitur
ex dicta l.Vel negare, in ſua generali-
tate: ibi,[*Suprema hominum iudicia*] vt ple-
nè deduco in repe.§.à filia,l. Cùm pa-
ter, infrà eo. in. 2. difficultate contra
Iaſ.

laſò in l. Quod Seruius, col. 2. ff. de Condict. ob cauſam. & in l. Venia, 2. colum. C. de In insvocan. Ad ibidem per me dicta me ipsũ refero. Sed quicquid ſit de hoc puncto, ſatis eſt ad rẽ de qua agimus, ꝙ prædicta lex ordin. tuetur teſtamẽtum quoad ſola legata & alia in eo contenta, circũſcripta aditione ex teſtamento, & ꝙ contra eam teſtator non poteſt diſponere, ꝙ non habeat locum in ſua diſpoſitione per prædicta iura: & quia eſſet inducere, vel denuò velle reuiuiſcere ſolennitatẽ aditionis iam abolitã quoad conſeruationem contentorũ in teſtamento: quod non poteſt ipſe facere. Nam licèt ipſe poſſet vel non teſtari, vel non legare, vel reuocare teſtamentum & legata: tamen non poteſt ad eorum ſubſiſtentiam & robur requirere ſolennitatem à lege abolitam: ſcilicet aditionis, vt dixi. Poteſt enim nõ teſtari, ſed ex quo teſtatur, debet id facere ſecundum leges circa id diſponentes, quibus ſe obligat teſtando. Argumen. l. Si duo, vbi Bald. Paul. Imo. Aret. notãt de Acquiren. hæredit.

In gloſſ. 2. dic, quòd ſi gloſſ. iſtam referamus ad verbum, [*Præſtabuntur.*] in text. poſitum, quod ſignificat executionem facti: tunc bene cadit ipſius conſideratio de temperamento temporis. Cæterùm ſi dictũm glo. referatur ad obligationem ſeu actionẽ pro legato competituram, nõ eſt adaptabilis eadem conſideratio gloſſæ: quia cùm per aditionem hæreditatis quaſi contractus ipſo iure inſurgat, ex quo manat obligatio & actio, non poteſt conſiderari, neque imaginari tempus medium inter aditionem, & obligationis natiuitatem. Argumen. gloſſ. Ordi. in l. Cùm hæreditas, C. De poſiti. & ita eſt credendum gloſſ. iſtã voluiſſe, & non aliter.

Summarium.

1 *Legatarius cõditionalis an pendente cõditione occupans abſq; uiolentia & clandeſtine rem legatam, incidat in pœnam priuationis ipſius rei legatæ: Tandem concluditur quòd non, contra Bal. Pau. de Caſt. & Ange. de Perig. Et agitur incidenter de extenſione uel reſtrictione l. Non eſt dubium, C. de Lega.*

2 *Legatarius conditionalis pendente conditione nullum ius habet in re ſibi conditionaliter legata.*

3 *Non poteſt quid priùs deſinere eſſe, quàm incipiat eſſe.*

4 *In confiſcatione uel priuatione bonorũ, propter delictũ, nõ ueniunt iura conditionalia ipſius delinquentis: neq; bona quæ eidem de futuro in aliquem euentum ſperantur acquiri.*

5 *Capacitas & incapacitas legatarij quoad ipſam rem legatam attenditur tempore conditionis exiſtẽtis & non antea.*

6 *Lex non eſt dubium, C. de Legat. ſecundum communem intellectum procedit in ingreſſu uel occupatione rei legatæ clandeſtino modo, non per uiolentiam.*

7 *In legatis conditionalibus non fit retrotractio conditionum ad tempus præteritum poſt earum exiſtentiam.*

8 *Præfata concluſio procedit etiam in uocato ſecũdo loco ad maioratum uel uinculum, poſt primum præcedentem & poſſidentem: quando talis uocatus ſecundariò clandeſtinè occuparet poſſeſſionem rerũ talis uinculi uel maioratus in præiudicium talis poſſeſſoris præcedentis in gradu.*

§. Fundum.

Fundum ante cõditionem cõpletã ab hærede nõ traditum ſed à legatario detẽtum hæres vendicare cum fructibus poterit.

Præſuppoſita ſumma Barto. & communi, ex hoc textu notãt Doctores, quòd ſi pẽdente conditione legati, legatarius occupet rem ſibi legatam tenetur eam reſtituere hæredi cum fructi-

1 fructibus. † Sed an hoc caſu priuabitur legato, Paul. de Caſt. vult in præſentiarum (& eſt de intentione Bald. & Angel. de Perig.) quòd priuetur, per l. Non eſt dubium, C. de legat. ſecundum tertiam lecturam glo. communiter approb. Eo inq̃ caſu, quando legatarius occupat poſt aditam p̃ hæredem ipſam hæreditatem, & ab eodem ipſius apprehenſam poſſeſsionem. Et inſuper præſupponit Paul. de Caſt. hic, quòd multo minùs poteſt legatarius conditionalis occupare, quàm poſſet legatarius, cui eſſet purè relictum, cùm ille non habeat ius de præſenti: hic verò ſic. Sed iſtud dictum non procedit ſine ſcrupulo.

2 † Primò, quia cùm tempore eiuſmodi occupationis tali legatario conditionali nullum ius competat in legato, vt proximè retuli ipſummet Paulum dicere: & eſt tex. in l. Vna, §. Sin autem ſub conditione, C. de Caduc. tollen. non poteſt dici legatarius priuatus iure ſuo, cũ in re legata nullũ haberet ius, vt dixi, prout lex illa, Nõ eſt dubium, videtur requirere & diſponere: argum. d. l. Sẽpronius Attal⁹, ſ. de Vſufruct. legat. & l. Titio vſusfructus, ſ. de Condi. & demonſt. Quibus probatur, & conſonat regulæ natu-
3 rali, † quòd non poteſt quid prius deſinere eſſe, q̃ incipiat eſſe.

Secundò, quia illa lex Non eſt dubium, eſt exhorbitans à regulis iuris cõmunis. Item etiam eſt pœnalis, vt ibi declarat Paul. de Caſtr. ad finem, aliud tamen agens. Ergo non eſt extendenda l. Si verò, §. De viro, ſ. Solut. matri. & in l. Cùm quidam, ſ. de Libe. & poſthum. vbi de hac re tradit Iaſo.
4 poſt alios, cũ ſimilibus. † Præterea & tertiò, in confiſcatione vel priuatione bonorum non veniunt iura conditionalia, neque bona de futuro acquirenda. glo. eſt ordinaria in l. Nõ ad ea, ſ. de Condit. & demonſtr. quã Bal. dicit non eſſe alibi in l. Etiam, C. ad l. Falci. & probatur in l. Eius qui, poſt princ. ſ. de Teſtamen. vbi id notat ex illo tex. Paul. de Caſt. Quem tex. allegat etiam Ioan. de Imo. ſuper eadem glo. Ad idem eſt bonus tex. in l. Intercidit, cod. titu. de Condit. & demonſ. & in l. Si tibi mandauero, §. Is cuius bona, ff. Mandati, & in l. Si deportati ſeruo, ſ. titul. 1. de Legat. 3. & in ca. Felicis, §. Verùm, de pœnis in. 6. Et facit quod notat Batt. in l. Quoties, ad fi. ff. de Noua. & Bald. in l. 1. C. de Bonis liber. 2. col. in princ. verſ. Sed quæro. Vbi etiam tãgit Alex. remiſsiuè in additi. ipſius. Ad quam concluſionem cõferunt plures remiſsiones traditę per Franciſ. Curt. ſeniorem, conſi. 60. col. 10. cum ſequenti. & per Nellũ in tracta. de Banni. in. 1. parte. 2. temporis, quæſtione. 30. Cuius meminit Deci⁹, conſi. 444. Qui tamen Nellus, nõ fuit memor illius gloſ. ſed decidit vnum notab. quod per eam poteſt fundari, vt per eum videri poteſt. Sic in propoſito noſtro: cùm iſte legatarius conditionalis nullum ius de præſenti tẽpore occupationis eiuſmodi rei legatæ in eadem habuerit, non poteſt videri ex nũc amiſiſſe id, quod poſtea habiturus erat aduenięte cõditione. Rurſus eadem glo. in dicta l. Non ad ea, conducit aliter huic ꝓpoſito in
5 quantum probat, † quòd capacitas & incapacitas legatarij quoad ipſam rem legatam attenditur tempore cõditionis exiſtentis. Non ergo cenſendus eſt talis legatarius dignus priuatione ob eiuſmodi occupationem factam pendente conditione illius iuris, quod ſperabatur ſibi competere, prędicta conditione adueniente. Neque obſtare debet huic parti, ſi forſan dicatur, quòd tenendo illam, talis ingreſſus temerarius remaneret impunitus. Remouetur primus obex

Y

6 nit⁹.Quia ad hoc eſt dicẽdum,† q̀ cũ
ſit clandeſtinus, & non violentus(nã
eocaſu clandeſtinitatis & ſubſtractio
nis loquitur dicta l.Non eſt dubium,
prout ibi declarat Paul.de Caſtr.ſatis
eſt,quòd punitur per repetitionẽ poſ
ſeſsionis ab eo faciendam per hære-
dem cum fructibus,prout in hac l.ca
uetur.Et ſi iudici videbitur,poterit ſi
bi ob eius audaciam & temeritatem
imponere pœnam pecuniariam ex-
tra ordinem,aut aliam arbitrio ſuo.

Tollitur ſecundus.

Neque etiam obſtat,ſi dicatur,quòd
talis conditio legatò adiecta ſolet re-
7 trotrahi,&c.†Nam id non eſt verum
in legatis,vt in l.1.§.Serui appellatio-
ne,ſ.de Senatuſconſul.Sylla.vbi Bar.
notat,& in l.Si is qui pro emptore, nu
mer.47.verſ. Item eſt hoc verum, ff.
de Vſucap. & ibidẽ Docto. ſignanter
Iaſo.nume.344.& eſt communis cõ-
cluſio.Præſertim, quia illud: ſcilicet,
q̀ conditio in legatis retrotrahitur,
procederet,etiam ſi verũ eſſet(quod
tamen non eſt)poſt aduentum con-
ditionis. Sed in caſu, de quo agimus,
conditio pendet:tamen(vt dixi) etiã
ſi conditio aduenitet, nihil quoad
hunc effectum importaret.Et eſt vl-
teriùs cõſiderãdum circa hoc, quod
ſuprà proximè eſt attentatum cõtra
Doctores hîc:ſcilicet,quòd legatari⁹
conditionalis non perdit ius, qđ ſpe
habet in re ſibi legata conditionali-
ter, ratione occupationis factæ de re
ipſa propria ipſius autoritate abſque
violentia: nam id videtur etiam pro
bari ex eadem l. Non eſt dubium,dũ
textus ibi dicit, [*Pro portione competente.*]
Et ſic vult, quòd non priuetur pro cõ
petitura. Nam verba præſentis tem
poris prout neque præteriti nõ ſunt
adaptabilia ad tempus futurum.l. Si
ita legatum,ff.de Auro & argento le.
gat. vbi gloſſ. cum ll.ſimilibus allega
tis per gloſſ.in l. Si ita quis,ſ. iſto ti-
tul.Præterea aduertendum eſt,quòd
id, quod ſuprà eſt per me attempta-
tum & concluſum, non tendit prin
cipaliter ad euitandam impunitatem
ipſius occupantis: quanquam(vt di-
xi)talis legatarius conditionalis con
ditione pendente rem legatam oc-
cupans non remaneat omnino im-
punitus: ſed illud prouenit ex natura
actus ſeu diſpoſitionis conditionalis,
in qua quidem diſpoſitione non ca-
dit priuatio ſeu confiſcatio, vt dixi,
quam fieri contingeret, ſi pœna a-
miſsionis legati hoc caſu talis legata
rius occupans eſſet puniendus. Et
idem quoad iſtum effectum dicen-
dum eſſet in poſſeſſore rerum maio-
ratus ſeu aliâs vinculatarum quas vo
cant quoad meliorationem tertij vel
quinti, qui eiuſmodi prima propria
autoritate eas res occupauiſſet,
8 †quando fortè vocatus eſſet ſecun-
do loco, & ſic in defectum primoge-
niti, vel præcedentis in gradu ad ta
lem maioratum, ſeu tale vinculum
vocati. Ille enim propter talem occu
pationem,non aliter neque in pluſq̃
talis legatarius conditionalis puni-
retur, vt eſt ſuprà dictum, ſcilicet in
rerum reſtitutione cum fructibus &
aliqua pœna extraordinaria.
Circa.§.fina.dic, vt per Bald. & Paul.
quibus nihil eſt addendum.

Summarium.

1 *DOLVS & iniuria non inferuntur ſcienti, & volenti vel patienti.*

2 *Voluntas teſtatorũ eſt regina in vltima voluntate, & ab ea oĩa in ea contenta hauriunt vim & efficaciam, & idcirco dicitur primum locum in poſtremis iudicijs obtinere, & facere totum.*

3 *Dolus adhibit⁹ in cõtractu.per proſenetã,mediatorem,vel tertium, non vitiat contractum.*

4 *Differentia inter actus, inter viuos, & actus vltimarum voluntatum.*

Ad

5 *Adaptatio declarationis Barto. & Doctorum adhunc text. ad l. Fori iſtius regni.*

6 *Remedia procurata, non proſunt illa procurantibus.*

7 *Dolus probatur ex perſpicuis, ſeu indubitatis indicijs.*

L. Cùm ita legatur.

CVM ita legatur, quicquid in horreo meo erit, & is cui legatum eſt, ex rebus nō legatis, & ignorante eo, ampliandi legati ſui gratia in horreum intulerit, quod illatum eſt, non videtur eſſe legatum.

PRincipium iſtius l. ſummatur per Barto. ſic. Nō videtur eſſe in loco illud quod dolo legatarij illic eſt illatum. Et ob id notant Doctores, quòd dolus ſeu induſtria doloſa legatarij non auget legatum. Nam quod ad eius commodum attinet, res dolo ipſius illatę non cenſentur eſſe in loco vbi, vel in quo fuerunt illatæ. Ad idem facit ſecundum Bal dū. l. Nomen debitorum, §. primo, ff. titul. primo. facit etiam l. Cùm dominus, in princip. ff. de Pecul. leg. Et eſt in hoc textu. ponderandum, quòd ad hoc vt res illatæ facto alterius non augeant legatum, requirū-
tur duo copulatiuè concurrere. 2
Primum, quòd fuerint illatæ ignorante teſtatore. Deinde, quòd illatæ fuerint cauſa legati ampliādi: & ſic dolo & induſtria inferentis eiuſdemque legatarij. Ex quo infertur primum, quòd ſi teſtator ſciret, & cognoſceret inferri in tali loco prædictas res per legatarium vel alium vice & voluntate illius, gratia inquā legati ampliandi: etiam ſi inferens eſſet in dolo: nihilominus tales res
1 legatæ cederent legato. † Nam iniuria & dolus nō infertur ſcienti & volenti. l. prima. §. Vſque adeò, cum ſimilibus, ff. de Iniurijs.

Secundum etiam infertur, quòd ſi teſtator ignotaret res eſſe illatas, & inferens intuliſſet eas etiam ignorāter, valeret legatum: etiā quoad eiuſmodi res illatas: quia tūc ceſſat dolus inferentis, in quo principaliter fundatur Iureconſultus hic, dū dicit, [*Ampliandi legati gratia.*] Requiritur ergo vtrumque interuenire: videlicet, & quòd ſubſit ignorantia teſtatoris, & quòd illatio rerum no uitet introcluſarum per legatariū fiat per eum ſcienter: & ſic doloſè, gratia legati ampliandi: qui dolus præſumitur eo ipſo quòd ſcienter eas res intulit. Idem ſi fieret illatio per tertium induſtria ipſius legatarij adhibitum, vt ſuprà tetigi, vel i-
pſemet tertius (quod fortius eſt) do 3
loſè introcluderet prædictas res ad vtilitatem legatarij, eo etiā inſcio, vt probatur ex l. penu. §. fin. ff. de Auro & argen. lega. citata per gloſſ. hìc, & ad hoc etiam allegauit illum text. vltra gloſſ. Bald. Alber. & Paul. de Caſtr. qui iſtud ſolūmodo probat ab oppoſito ſenſu: dum dicit, [*Iuſſus à teſtatore,*] ſecundum Ange. & Paul. de Caſtr. Sed certè potius probatur hoc ex eodem text. in ſenſu directo ex generalitate ſua: dum in fin. verbis dicit, [*Si iniuſſu teſtatoris, &c.*] Nam ſub illis verbis continetur, quod ſiue à legatario, ſiue ab alio ad ipſius profectum, incluſio fuiſſet facta, &c. Quæ eſt vera concluſio: nam

dolo interueniente ex parte inferentis, & ignorantia ex parte teſtantis, ſemper fit contra, vel ſaltem præter voluntatem eiuſdem teſtantis: ſicque tales res non veniunt in legato,
2 † cùm voluntas teſtatoris regat omnia in teſtamento contenta, & ab ea hauriant vim, poteſtatem, & efficaciam, ideoq; dicitur primum locum obtinere l. In conditionib' in princip. ff. De condit. & demonſtra. & alibi dicitur, quòd facit totum in l. Ex facto, magna, colum. 2. ad medium, ſuprà de Hæredi. inſtit. His non obſtat ſecundum Bald. glo. ordina. & nota. in l. Et eleganter, in princip. ff. De dolo, in gloſſ. magna ante medium dum tenet, † quòd do
3 lus proſenetæ, vel mediatoris, vel tertij nõ vitiat contractum, pro qua gloſſ. eſt bonus text. quem ibi in id notat Alber. in l. 2. ad fin. ff. de Proſene. & idem Alber. illum etiam notat in l. Alterius circumuentio, ff. de Regul. iur. & tenet etiam Bald. in l. Multum intereſt, C. Si quis alteri, vel ſibi. Quia reſpondent Baldus
4 & Doctor. poſt Petr. † quòd ibi loquitur in contractibus, & ſic in actibus procedentibus ex voluntate, partium communi, & conſentanea: ſed hîc loquitur in vltimis voluntatibus, in quibus ſola voluntas teſtatoris attenditur, quæ in caſu iſtius text. ceſſat, [*Quia eo ignorante, &c.*] vt inquit litera.

Et ex his inferunt Barto. & Alberi. poſt Dyn. & ſequuntur alij Doctores communiter, quòd ſi teſtator leger cuipiam cameram ſuam, vel quę in camera ſua habet, vel erunt tempore mortis ſuæ, & legatarius congeſsit aliqua in eadem camera ex alijs rebus vel ſupellectilibus eiuſdem teſtatoris eo inſcio, vel ignorante, gratia ampliandi legati, talia ſic congeſta, non veniunt in tali legato.

5 Hinc eſt, † quòd ſi hodie vxor quę viro præmortuo debet lucrari lectũ quotidianum in quo ambo iacebãt, vt in l. 6. titul. de las herencias, libr. 3. fori. ll. Regiarum, viro ignorante ornauit lectum, pannis pretioſioribus quàm ſoliti ibi ſtare, videns eum ad mortem properãtem, & ſic non cognoſcentẽ ea quæ per vxorem fiebant, circa ornatum de pretioſioribus pannis, vel aulæis, laneis, vel ſericis: non ob id, id eſt, propter ſuam technam vxor conſequitur, niſi lectum quotidianum: neque ſibi aliquid proderit illa diligentia, vel ſagacitas doloſa, & ita aliàs reſpondi, ex facto de ea re interrogatus: rum, quia prædicta l. fori loquitur de lecto quotidiano: Lex fori.

6 † rum etiam, per omnia iura & deciſiones Doctorum, quæ loquuntur de remedijs procuratoris, vt nõ proſint ea procurantibus. De quibus traditur per Iaſo. in l. Si ſeruus plurium, §. Si quis ante, ſuprà titu. primo, & Felin. in capit. fina. colum. item fina. De teſtibus, & licèt Bald. & Doctores hîc ponant aliqua in hoc propoſito notanda: non tamen declarant vtrùm eo ipſo quòd legatarius alias res congeſſit in camera, præter eas quæ ibidem prius erant in caſu hui' tex. pręſumatur in dubio verſatus in dolo nec ne.

Sed ego (niſi fallor) putarem, quòd ſatis probetur dolus contra ipſum legatarium prædictas res inferentem, ſi probetur ab hærede talem legatarium ſciuiſſe teſtatoris diſpoſitionem: & nihilominus eum fuiſſe progreſſum ad talem actum intromiſ-

tromiſsionis illarũ rerũ teſtarore in-
7 ſcio.†Dolus nãque experſpicuis probatur Indicijs.l.Dolum, cum ſimilibus, C. de Dolo.

Neque obſtat.§.Species.ꝟ.iſta l.vbi dicitur, dolum eſſe probãdum cum iuribus ibi in gloſſ. allega. quia reſpondetur, quod hoc caſu hæres ꝓbabit ſcientiam & intromiſsionem legatarij, ex quo reſultabit præſumptio voluntatis augendi legatum, & conſequenter probatio doli, contra ipſum legatarium: & hoc videtur deduci ex hac litera, & ex l. Nomen, §. primo ꝟ. allegato.

Vltimò aduertendum ad prænotatam l. Fori dum dicit, & exprimit de lecto quotidiano: ſecùs ſi ſimpliciter loqueretur de lecto tãtum, quia tunc adaptio quam ad eam ſuprà feci de illo caſu qui accidit, & in quo reſpondi, argumento huius text. non procederet, ſed tunc oporteret, quòd hæres probaret dolum legatarij commiſſum in illatione vel intromiſsione talium rerum gratia & prætextu legati eidem de alijs rebus facti, ampliandi, vt colligitur ex eo quod notat Albericus per illum text. in l. fina. §. Vxori. ꝟ. de Auro & argen. lega. Non ſunt hic alia pro nunc dicenda.

Summarium.

1 *PER agnitionem legati factam per primum legatarium, fit quaſi contractus cum fideicommiſſario cui fuerit grauatus legatũ reſtituere, unde oritur contra talem legatarium obligatio perſonalis paſsiua contra hæredes ipſius tranſitoria puré, ſi legatum ſecundum, id eſt, fidei commiſſum fuit purum, aliàs ſola ſpes, ſi fuit cõditionale.*

2 *Officium executoris teſtamento deſignati, etiã ab eo acceptatum, non tranſit ad eius hæredem, prout neq; tutoris, neq; curatoris officium.*

3 *Nullum officium cum adminiſtratione trãſit ad hæredem talis officialis: niſi quantum ad negotium particulare ab eo inchoatum, quod ſolum tenet hæres perficere: & quo ad aliud, quod infrà ſtatim ſubiungitur, ubi per modum diſtinctionis uerificantur opiniones inuicem aduerſantes.*

4 *In ambiguis opinionũ concordanti eſt adhærendum.*

5 *Curator adulti uel bonorũ deſertorũ, uel uacãtiũ uel alicuius abſentis, etiã hodie nõ trãſmittit ad hæredem curatoris officium: niſi dumaxat quoad negotia particularia iam cepta.*

§. Quod à legatario.

QVOD à legatario petitum erat, vt alij reſtitueret, ſi legatarius decẽdat, hæres quoq; eius id quod legatum eſt præſtare debebit.

SVmmatur per Barto. hoc modo. Morte legatarij grauati, non extinguitur fideicommiſſum ab eo alteri relictum. Et intelligit gloſ. iſtum text. quando legatarius onere fideicommiſsi grauatus agnouit legatũ ſibi relictum, cuius contemplatione fuerat grauatus: quo caſu hęres ipſius, tenetur ad ſoluendum tale fideicõmiſſum, prout ipſe legatarius prædeceſſor eiuſdem teneretur, ſi viueret, etiã (qđ eſt fortius) ſi grauamẽ eſſet ab ipſo legatario per teſtatorem nominatim iniunctum, ſecundum Paul. de Caſtr. quia nihilominus obligatio paſsiua, qua legatarius tenebatur fideicõmiſſario tranſit in hæredem ipſius.

1 Ratio huius tex. poteſt eſſe,†quia per acceptationem legatarij graua-

ti videtur per eum fieri vel celebrari quidam quaſi contractus cum fideicommiſſario, ex quo quaſi contractu, videtur fuiſſe orta obligatio paſsiua, quæ contra ipſius hæredem tranſit purè, ſi fideicommiſſum eſt purum: ſin autem ſit conditionale, tranſit ſola ſpes obligationis paſsiuę. l. Legato ſub conditione, infrà de Conditioni. & demonſtrat. quum obligatio paſsiua ex tali quaſi contractu agnitionis legati ante euentum conditionis ipſius fideicommiſſi non fuit orta contra eundem legatarium tali fideicommiſſo cōditionaliter grauatum ſed ſola ſpes. §. Ex conditionali, Inſtit. de verborum obligat. ſicque probatur in iſto textu, quòd ſicut hæres adeundo hæreditatem defuncti videtur contrahere, id eſt quaſi cō trahit cum legatarijs: ita etiam primus legatarius grauatus dare ſecūdo, agnoſcendo legatum, quaſi cō trahit cum ſecundo legatario, eodemq́; fideicommiſſario, cui legatum vel fideicommiſſum fuit per teſtatorem ab eodem primo legatario relictum, reſtituendumq́; eidem ſecundo legatario, ſeu fideicommiſſario. Ad quod facit optimè in ratione ſui text. in l. Si duo, ad finē ſuprà de Acquirend. hæredita. qui text. etſi loquatur in hærede reſpectu legatarij, tamen eadem vel par ratio videtur eſſe in primo legatario reſpectu ſecundi legatarij, eiuſdemque fideicommiſſarij. Et idem quod ſuperius prædixi gloſſam dicere poſt epithomen huius textus immediatè, putarem procedere, etiam ſi legatarius non agnouiſſet, neque repudiaſſet legatum, & illud tranſmiſiſſet ad hæredem ipſius. Nam ſi talis hæres eiuſdem legatarij agnouiſſet legatum, teneretur ad onus legatario eidemque ipſius prædeceſſori iniūctum: per id quod Albericus hîc dicit, expendens ad id text. iſtum, & inquiens, quòd hic erat legatarius, qui habebat ius in re, & illud tranſmittit ad hæredes cum eodem onere præſtandi fideicommiſsū ſecundo legatario vel fideicommiſſario: & ſic gloſ. iſta eſt defectiua, quatenus intelligit iſtū text. quando legatarius agnouiſſet legatum: quum imò idem ſit dicēdum quando deceſsiſſet deliberans, id eſt, non agnito, neque repudiato legato, & ſic illud tranſmiſiſſet ad hæredem ipſius, quia propè idē eſt, ac ſi illud acceptaſſet, quando eius hæres ſimpliciter vel etiam cum onere illud agnouiſſet, vt dixi. Et circa id quod Paul. de Caſt. hîc poſt Raphael. infert in propoſito l. Cùm patronus, ſuprà eodem, remitto lectorem ad id quod ibi dixi, vbi tenui contra eos. Et inducit Albericus hîc iſtum textū, poſt Dynū ad id quòd officium executoris in teſtamento deſignati ſaltem agnitum, tranſmittitur ad hæredem executoris. Ad hoc etiam facit l. Cùm vnus, in princip. & l. à filio hærede, verſicu. Idem quæſijt, infrà de Aliment. & cibar. lega. & l. Alimenta, in princip. eodem titulo. Quibus legibus iſtud videtur prima inſpectione probari. Sed tamen contrarium tenet idem Albericus, poſt Dyn. in præſentiarum,
2 † quòd imò tale officium non eſt ad hæredes talis executoris tranſmiſsibile, per l. Cuius bonis, verſic. Multomagis, ff. de Curator. furio. vbi officium curatoris alicui iniunctum, non tranſit ad hæredem ipſius: etiam ſi ſit acceptatum, imò fortius

fortius cœptum exequi (niſi vt ſtatim ſubijciam) quem textum not. Bald. ibi ad idem, & in l. Quiſquis cenſibus, C. de Epiſcopis & cler. ex quo textu ſpeciatim infert idem Baldus ibi, in noſtris terminis, quòd commiſſaria in teſtamento non tranſit ad hæredem commiſſarij: allegat l. antepenul. cum gloſſa ſuprà, De tutela. vbi idem Bald. iſtud notat, inferens generaliter ex eadem gloſſa, & ex dicta
3 l. Cuius bonis, † quòd nullum officium cum adminiſtratione tranſit ad hæredes talis officialis. Quod videtur intelligendum præterquã in negotio particulari, vel de re particulari talis adminiſtrationis quod fuiſſent cœptum vel inchoatum per talem officialem: illud enim ſolum negotium poteſt, & debet hæres perficere, vt inquit gloſſa in l. prima, C. de Hæred. tutorum, per illum textũ. Facit etiam tex. in l. 1. C. Si quis igno. rẽ mino.

Non obſtat iſte textus cum alijs ſuprà allegatis pro parte cõtraria: quia vt ſuprà retuli Albericum dicere, vel reſpondere, commiſſarius erat idem legatarius. Sed iſta reſponſio non bene adaptatur, ad dictã l. à filio, verſicu. Idem quæſijt, ſuprà adducto, prout ibi etiam dicit Barto. quia in illo text. ille potiùs fuit executor quanuis mixtus, non tamen fuit legatarius: & concludit Barto. ibi poſt gloſſam, in capit. Religioſus, de Teſtamentis, libro. 6. quòd tale officium executoris non tranſmittitur ad ipſius hæredem, niſi haberet onus burſale (vt illi dicunt, & quidem craſſè) illi cohærens: quo caſu tranſit ad hæredem.

Et ita intelligit opinionẽ Dyni, quatenus dixit, quod ex vi obligationis, &c, trãſmittebatur. Secus ſi onus vel officium eſſet merè perſonale: & ita intelligitur opinio Dyn. generaliter loquentis poſt gloſſam, in prędicto capitulo Religioſus, & gloſſa in dicta l. antepenul. de Tute.

Et ita etiam intelliguntur alia iura concluſionem gloſſæ probantia. Vult itaque Bartol. quòd ſi is qui relictus fuit executor in teſtamento decedat, hæres tenetur adimplere officium executionis in omnibus ab eo per teſtatorem relictis, & per eum præſtandis ſeu ſoluendis ex re vel propter rem ſibi legatã: vel ex alijs bonis teſtatoris, nõ autẽ teneatur alia facere vel exequi, quæ concernant duntaxat officium perſonale, & ſic induſtriale.

Et ita intelligo opinionem Barto. quæ probatur optimè ex dicta l. à filio, iunctis alijs pro altera parte adductis. Non ergo ea ratione, quia executor habet commodum ex teſtamento, tranſmittit officium exequutionis: ſed ita demum, ſi ei incumbat onus ſoluendi, vel expendendi de bonis teſtatoris, itaque executio duntaxat verſetur in onere burſali (vt illi vocant) explicando: vel expendendo: non autem in ſolo exercitio perſonali.

Si autem eſſet merus exequutor, gloſſæ de plano procederent, & non haberent locum per Bartolum tradita: quia eo caſu non conſideratur obligatio reſpectu oneris, cùm principaliter reputetur perſonale: & ſic induſtriale, ex quo nihil ſibi eſt relictum, cuius contemplatione cenſeatur induci obligatio reſpectiua.

Conſideratur itaque commodum relictum per teſtatorem quo ad obligationem paſsiuam in eo indu-

cendam: & onus burſale attenditur, vt talis obligatio aſtringens executorem ad voluntatem teſtatoris adimplendam fiat ad hæredes exequutoris tranſmiſsibilis: & hæc eſt vera,& interna mens Bart.

Albericus tamen in l. Nulli, columna ſecunda, C. de Epiſcopis & cler. aſſeuerat, quòd iure canonico per dictum capit. Religioſus, cum gloſ. quòd tale officium non tranſmittatur: quaſi velit ipſe dicere, quòd ex quo eſt clarè deciſum iure canonico, illud ſit hodie in vtroque foro ſeruandum: quum de iure ciuili res ſit dubia.

Sed quicquid dicatur, cum præfata declaratione Barto. tenet Petr. de Anchar. ſimpliciter nullo addito neque declarato, in eodem capitu. Religioſus, ſeptima quæſtione. Sicque in effectu & re ipſa vult, quòd deciſio eiuſdem capitu. ſubintelligenda, ac ſubdeclaranda ſit ex eo quod Barto. tenuit vbi ſuprà.

Et proculdubio præfata Barto. opinio eſt tenenda: quia per eam omnia rediguntur ad concordiam: cùm ſit documentum Iuriſprudentûm pertritum, † in rebus ambiguis, opi-
4 niones concordantes eſſe ſequendas amplectendaſuè. l. Item videndum, in princip. verſi. Mihi autem, ff. de Petitio. hæreditatis, ſecundum Bald. poſt Cyn. ad idem l. Cùm hic 5 ſtatus, §. Si ambo, ff. de Donatio. inter virum & vxo. & in l. Quæſitum, ff. de Acquirend. hæred. & in, §. Cùm ex aliena mate. vbi etiam gloſ. Inſtitu. de rerum diuiſio. Facit text. in §. fina. Inſtit. qui & ex quibus cauſis manu nō poſsint: aliàs, Quibus ex cauſis manumi. non liceat.

Et per eandem Bart. ſententiam declaratur (licèt ſubobſcurè, notanter tamen) dict. l. à filio hærede, in principio. Vbi fuit grauamen iniunctum, quod erat burſale: videlicet præſtationis alimentorum: item & perſonale, de ſuſcipiendo & tuendo alumnum. Et tamen legatario eodemque executore exequi prædictum onus perſonale ſibi iunctum cautè dicit ibi litera, quòd cogitur ad onus burſale exequendum, & vult Barto. quòd non cogatur ad aliud onus perſonale expediendum ſiue exequendum: & ſic ſolum onus burſale tranſit ad hæredes, vtpote reale, & induſtriam perſonalem nō exigēs. Ex quibus apparet. 1. Ange. de Peruſ. in l. pen. ad fin. ff. de Nau. fœn. perperā allegaſſe Bar. in d. l. à filio, vt ex collatione dictorū Bart. cū dicto & allegatione Ang. cuilibet, etiā mediocriter intuēti, patere pōt, quia Barto. ibi non loquitur ſimpliciter de quouis cōmodo adnexo: ſed potiùs loquit̃ de onere burſali adnexo & cohærente, id eſt de onere exſoluendo, ſiue adimplendo, & exequendo de bonis proprijs ipſius executoris grauati, eiuſdemque honorati ſeu legatarij: vel etiā de bonis ipſius teſtatoris, in cuius oneris expeditione ſeu explicatione (vt prædixi) nō requiritur induſtria perſonalis illius exequutoris. Cōtra Ang. de Peru.

Secundò etiam ex præmiſsis deducitur, † quod curator adulti, vel bonorū deſertorum, vel vacantium, vel alicuius abſentis, etiam hodie nō trāſmittat ad hæredem curationis officium, vt in præallegata l. antepenult. ſuprà de Tute. niſi duntaxat quod negotia particularia iā cœpta, vt ſuprà eſt dictum, per dic. l. primā, C. de Hære. tuto. Ratio eſt in promptu, quia onus illud ſibi à iure, per medium iudicis iniunctum eſt mere per-

rè perſonale, ſcilicet, habendæ curæ patrimonij ipſius adulti, aut bonorum deſertorum aut vacantium vel abſentis, & minus principaliter perſonæ illius, ſi eſt adultus. l. In copulandis, C. de Nupt. Nam ſi eſt curator furioſi, vel mentecapti, videtur eſſe idem quod in pupillo, cuius tutoris officium principaliter concernit perſonam pupilli: ſecundariò autem bona ipſius, vt in eadē l. In copulandis. In alijs tamen curatoribus ſolorum bonorum: de quibus ſuprà tetigi hæc conſideratio non cadit, quum ſolis bonis dentur, tamen quo ad rem, de qua agimus, omnes hi pari paſſu incedunt: cū omnia ſint merè perſonalia & indu
ſtrialia ex parte ipſorum, qui debēt 1
adminiſtrationem talium bonorū exercere: quæ quidem adminiſtratio ſolummodo concernit perſonā, id eſt, ipſius induſtriam perſonalē. Et iſta ſunt diligenter memoranda in hoc articulo, quia non reperientur (vt reor) alibi in iure, ita di 2
De eadē re. ſcuſſa prout ſuprà tradidi. Cui rei
vt ſemel finem imponam, non pu 3
taui omittendum, qđ Alexā. conſilio. 206. volumin. 6. allegans prædi
ctas gloſſas, & Barto. in dicta l. à fi- 4
lio, cum alijs pluribus Doctorū au- 5
thoritatibus, habet abſolutè pro cō
muni & indubitata concluſionem 6
illorum, ſcilicet quòd tale officium executionis teſtamentariæ non trāſmittitur ad hæredem: & nullam facit mentionem de prædicta deciſione Bartol. (de quo miror) tamen per eam, vt ſuprà tradidi, iſtud eſt temperandum, quod pro regula, & & opinione communi Alexander ponit. Nam (vt prædixi) deciſio Barto. concordat omnia. Poſtremò memorandum eſt, quòd licèt Bald. in l. Id quod pauperibus, columna tertia, C. de Epiſcopis & cleri. non referens Dyn. intelligat (prout retuli, ſuprà eum intelligere, Alberico referente) videlicet ſimpliciter & indiſtinctè, & Ange. itidem in l. Cùm quis ſibi, ff. de Verborum obligat. Nihilominus tamen
iſte articulus eſt diſtinguendus & 1
ſubintelligendus, prout Bartolus ſuprà ſæpe citatus diſtinguit, & ſubintelligit: cuius diſtinctio eſt vera & iuri conſona, vt ſuprà, non ſemel eſt dictum.

Summarium.

HAEres uel alius, conuentus pro rebus hæreditarijs à legatario cui fuerint relictæ dicens ſe illas non reperiſſe in hæreditate, neq; eas habere apud ſe, habet pro ſe fundamentum iuris communis quoad exceptionem à ſe oppoſitam, quam aliter probare non tenetur, ut agentem excludat.

Expreſſum quid non præſumitur, niſi probetur.

Teſtator legando ſpeciem tanquam ipſius propriam, quæ tamen non reperitur in bonis ipſius teſtatoris, non ualet legatum: ſecus eſt quando legaret quantitatem.

Voluntas euxiùs facto, quàm uerbis oſtenditur.

Quādo quis ratione officij publici uel priuati, ſibi iniuncti tenetur ad cuſtodiam alicuius rei, non ſufficit ei probare eiuſdem rei interitum.

Paſtores ouium, uel caprarum portantes demortuarum pelles non excuſantur: niſi etiam probent eas demortuas abſq; eorum culpa uel negligentia.

§. Species.

SPecies nominatim legatæ ſi non reperiātur, neque dolo malo hære-

dis de eſſe probentur, peti ex eodem teſtamento nō poſsūt.

ISTius ſummæ declaratio patet ex notabili textuali, quod ex hac litera in eius declaratione elicit Paul. de Caſtr. dicens, vel notans † quòd
1 hæres vel alius, conuentus pro rebus hæreditarijs à legatario, cui fuerant relictæ dicens ſe illas non repeñſſe in hæreditate, neque eas habere apud ſe, neque ad ipſius manum vnquàm perueniſſe, habet pro ſe fundamentum iuris communis quo ad exceptionem à ſe oppoſitā, quā probare non tenetur, vt agētem de ludat, vel excludat, niſi legatarius ex aduerſo probet eiuſmodi res ad ipſum conuenrum perueniſſe. Sed certè iſta allegatio hæredis ad ipſius exonerationem nō videtur eſſe hodie ſufficiens: quia cùm teneatur facere inuentariū (ſi non vult teneri omnibus in ſolidum) de omnibus rebus teſtatoris, etiam alijs relictis vel legatis per tale inuentarium poteſt apparere, & prædicta negatio hæredis non eſt in conſideratione: ſicq; cùm legatarius poſsit allegare eum non confeciſſe inuentariū, hac via conſequi poſſet, vt oſtenderetur feciſſe inuentariū vel ipſius copia. Et ſi in eo non reperiretur talis res legata, haberet hodie locum iſte text. non aliâs. Si autem non confeciſſet inuentarium, vel negaſſet ſe illud feciſſe, ita vt non appareret, tunc cùm præſumptio ſit contra eum ipſum ſurripuiſſe res hæreditarias, vt in. §. Si verò non fecerit, in Authen. de Hæred. & falci. collatione prima, legatarius haberet intentionem ſuam fundatam, & hæres tenetur probare ſuam exceptionem vel negationem. Et ita intelligi debet hic textus, quem dicunt Paulus de Caſtr. & Angel. de Perigl. facere pro gloſſa, in l. finali, §. Licentia, el ſegundo, C. de Iure deliber. quo ad modum probandi ex parte hæredis quantitatem patrimonij defuncti, quæ glo. licèt non meminerit iſtius textus, tamen citat text. optimū cum gloſſa, ſæpe allegabili in l. Cùm de lege, ff. de Probatio.

Eſt tamen notandum in caſu iſtius textus, (vt ad eum redeam) quòd ſi per probationes legatarij appamiſſet rem legatam ſemel perueniſſe ad hæredem, etiam hodie id eſt tempore quo conuenirur à legatario eſſe apud eum: niſi ex opoſito per ipſum hæredem probarerur rei interitus, vel amiſsio. gloſſa eſt ordinaria, quam hîc ſequuntur ijdem Paulus de Caſtro, & Angelus de Periglis in l. Creditor, §. Si inter maritum, gloſſ. in verbo Negetur, ad finem, ff. Mandati, quæ allegat l. Si pro te, C. de Dotis promi. Et iſtud ſuadetur ex illa præſumptione, qua præſumitur à præterito in pręſens, de qua ponit plura exempla Nico. Eue. in opere locorum legalium, in loco. 42. de tempore ad tempus, à principio ipſius per plures pagi. Gloſſ. nota.

Et inter alia iura quæ in hanc rem afferuntur, ſunt boni textus ad iſtud propoſitum adaptabiles, in l. Iuris gentium. §. Adeò, ff. de Pactis, & in l. tertia, §. Conditio, ff. de Adimendis lega. & in l. Quinquaginta, ff. de Probatio. & in l. prima. C. eod. nunquam tamen in diſcurſu illius loci, etſi prolixè loquitur, facit métioné de illa gl. Ad quā etiá facit l. Videamus, ff. Quod met. cauſ. & cum

& cum illa gloſſa tranſeunt ibi Doctores, non facientes de ea mentionem: & ſic videntur eam approbare, vt probatur ex l. Item quod Sabinus, fin. verbis, ff. de Hæredib. inſtituend. Tantum dicit Bald. poſt Ri-
2 zar. ibi. nota. † quòd non præſumitur expreſſum, niſi probetur quod eſt idem cum eo quod gloſ. notat. Vnum circa hoc inquit Raphael Cuma. hic: videlicet, quòd ſi appareat res fuiſſe defuncti vſque ad mortem, id eſt, quòd mortis tempore eas tenebat vt proprias, & hę res ſit filius teſtatoris, vel alia perſona coniuncta domeſtica, aut familiaris ipſius, ita quòd veriſimiliter poſsit præſumi, quòd talis res ad illum hæredem peruenerit propter coniunctionem & familiaritatem quod vltra eum præſumitur, per l. Præſenti, §. Sicubi, C. De his qui ad eccleſiam confug. quem text. citat gloſſa, quæ rectè intellecta huic propoſito congruit, iuncto tex. in l. ſecunda ad finem principij in parte, iurata, C. Quando & quib. quarta pars debe. libr. 10. Eo caſu onus probandi rem legatam apud eiuſmodi hæredem non eſſe, incumbit eidem hæredi: etiam ſi non conſtet eam rem ad ipſum vnquam perueniſſe: quod eſt ſingulariter not. vtpote quotidianum, & ſequitur Ang. de Perig. hîc.

3 Deinde nota ex hoc textu. † quòd ſi per teſtatorem legetur ſpecies tanquam ipſius propria, quæ tamen non reperitur in bonis illius tempore mortis eiuſdem teſtatoris, tale legatum non valet: quia teſtator ad illam ſpeciem vt propriam legandã videtur ſe aſtrinxiſſe: ſecùs ſecundùm gloſſ. hîc ſi in quantitate legatum conſiſteret. l. Si pecunia, ſuprà iſto titul. quia eſt legatum generis: quod perire non poteſt. l. Incendium, C. Si certum peta. niſi etiam legata eſſet quantitas vt ſpecies, vt in l. Si ſeruus legatus, §. Qui quinque, ſuprà titu. primo. de qua re plenè tradidi in dicta l. Si pecunia, & in l. Si quis ſeruum, §. primo, ſuprà iſto titu. ad ibi dicta me refero.

m Et iſtum text. intellige procedere, niſi ex præſumpta mente defuncti colligeretur eum voluiſſe ſubrogare aliam ſpeciem loco ſpeciei legatæ, & per eum alienatæ, vel illius ſpeciei legatæ, quæ in rerum natura aut in bonis ipſius non reperiatur, per id quod Bartol. tenet in dicto. §. Qui quinque, vbi ſcribentes ordinarij idem tenent cum Barto. ad quod in ſimili, eſt tex. notabilis in l. Filiæ ſuæ, §. Titia, infrà de Conditio. & demonſtrat. quem ibi pro ſingul. notat Socinus ſecũdo nota. ad quandam præſumptionem ſubrogationis inſurgentem ex impoſitione eiuſdem nominis facta per teſtatorem rei de nouo quęſitæ, quod habebat antea res quæ ab eo fuerat alienata. Qui textus fuit allegatꝰ aliâs in facti cõtingẽtia iuncta l. Si donatæ res, §. primo, ff. de Donationi. inter virum & vxo. quem Barto. penè in idem allegat, in l. Qui liberis, §. Hæc verba, ſuprà de Vulga. & pupil. & ad hanc rem id eſt præſumptionem inſurgentem ex eiuſmodi ſubrogatione nominis, commendat etiam illum textum Ludouic. Roma. in repetition. Authentica, Similiter C. ad l. Falcid. ſpecies autem prædictæ contingentiæ facti fuit hæc. Nam cùm teſtator, idemq́ pater melioraſſet filium in. 3. parte bonorũ ſuorum Species contingentiæ facti.

rum,& eam ſibi deſignaſſet in quadam domo, quam poſt teſtamentum alienauerat, & aliam emerat, & huic domui nouiter emptæ appoſuiſſet eadem vel ſimilia inſignia affixa domui vẽditę,eidẽq; ante aſsignatæ ꝓ melioratione :fuit reſponſum ,quòd ex eiuſmodi actu:ſcilicet appoſitionis inſignium reſultauerat, voluntatem defuncti fuiſſe velle ſubrogare ad meliorationem rem nouiter emptam loco & vice rei primum vendıtę,& ſic quòd melioratio permanſerit valida, ex quo per prædictam appoſitionem inſigniũ videtur fuiſſe receſſum à prima volũtate præſumpta reuocatoria,quæ inſurrexerat ex prædicta voluntaria alienatione eiuſdem rei. Nam ſi in caſu ſingulari illius. §. Titia, impoſitio eiuſdem nominis, facta alteri rei, quod erat impoſitum primæ rei quæ fuerat vendita , facit præſumi ſubrogationem iſtius rei loco illius, quæ eodem nomine denominabatur: multo magis idem operabitur appoſitio quæ re ipſa fit de inſignibus generis vel familiæ teſtatoris ad inducendam præſumptionem eandem voluntatis defuncti, circa ſubrogationem vnius rei 5
4 loco alterius: † cùm voluntas enixius facto, quàm verbis oſtendatur, ſiue detur intelligi, vt in l. Si tamẽ, §. Ei qui, ff. de ædilitio edict. & in l. Paulus reſpondet non tantum verbis, ff. Rem ratam habe. & in cap. Dilecti filij, de Appellatio. & ita alias inducebam illum textum in facti contingentia.

Non omitto, quòd Abb. Panormit. in ca. Quoniã Abbas, de Offic. delegat. 2. col. facit vim in illo textu, in illis verbis, [*Cùm morietur.*]

Quæ ponderatio an ſit congruens, nec ne, dixi in relectione. l. Si is qui ex bonis ſuprà, de Vulga. & pupilla. ſed quicquid ſit de prædicta punctuatione Abb. Doctor. in dicto. §. Titia tranſeunt cum prædicto intellectu : & eſt verus. & approbatus. Vide in ſimili concluſionem nota. quam tradit Decius in eodem capit. Quoniam Abbas, colum. penultima, poſt Bald. & Alexand. alibi, quos ipſe allegat : non tamen facit in illa quæſtione de illo text. mentionem, neque de prædicta punctuatione Abbatis ibi ad eundem textum, de quo vehementer miror. Et ad notabile. 3. elicitũ ex hoc text. vide quæ dixi in l. Si pecunia, & in l. Si quis ſeruum, §. primo. 3. eodem.

IN gloſſ. Neque dolo ibi, Quia eius officium, &c. Ex hac gloſſa, notat Bald. ad finem, & alij poſt eum, † quòd quando quis ratione officij publici, vel etiam priuati ſibi iniuncti, tenetur ad alicuius rei cuſtodiam, non ſufficit ei probare eiuſdem rei interitum, prout aliàs ſufficit debitori illũ probare per gloſ. ordinariam, in. §. fina. Inſtitu. Quibus modis re contraha. oblig. & gloſſ. in l. Si creditor, C. de Pignor. action. quarum gloſſ. concluſio approbatur per Doctores vtrobique, et eſt communis: pro qua eſt textus. in l. 20. titulo. 13. Partita. 5. Non ſufficit inquam tali cuſtodi probare caſum, niſi eum probet abſolutè fortuitum, id eſt talis cuſtodis neque dolum, neque culpam illum caſum vel interitum præceſsiſſe.

Ex hoc infert Bald. hìc ad finem, Ad † paſtores ouium vel ca- 6
prarum portantes illarum demortuarũ pelles dominis qui earũ viuarum

rum cuſtodiam ſibi conceſſerant, vt non eo prætextu excuſentur, niſi etiam probent eas demortuas abſque eorum culpa, vel negligentia. Quod verbum pro notab. ſequuntur Paulus de Caſtr. & Docto. hîc.

Limitatio ad ſuperius dictum.

Limitari veruntamen debet hoc procedere, in paſtore recepto, vel conducto ad ſolam cuſtodiam pro mercede numaria: ſecùs in paſtore partiario, cui ſatis eſt probare, ſimplicem caſum fortuitum, id eſt interitũ pecorum vel pecudum, ſecundum Ioan. de Imo. hîc ſingulariter, quem Angel. de Perigl. ſequitur. Et cum hac glo. in primo ipſius dicto, vt proximè ponderato, & ſignato, conſonat alia gloſſ. in. §. Prohibet, hîc in gl. allegato, in vna opin. licèt eadem gloſſ. poſt modum aliud concludat, cuius concluſionem impugnant Docto. & licèt gloſſ. in. §. Imperator, hîc allegato vacillet in hoc puncto alijs reſpectibus: tamen Salice. ibi idem quod ex hac litera, ſuperius eſt deductum: quanuis huius gloſſ. non meminerit.

Limitatio huius gloſſ.

Hanc tamen gloſſ. concluſionem limita, & declara, vt per Bartolum nota. in l. Quod ad præſens, C. de Mutilegu. libro. 11. Et offendi Bald. cuius Doctores hîc non meminerunt, conſi. 148. volum. 2. ſignanter dicentem, quòd inquantum gloſſa iſta dicit, Non ſuo dolo, debuiſſet dicere nõ ſua culpa: q̃a hoc probato, quòd nõ ſua culpa res interijt, antecedenter & præſuppoſitiuè probatur dolũ abfuiſſe ab ipſo interitu: ſed probato quòd dolus abfuerit, non idcirco ſequitur culpam ab eo abfuiſſe: quæ tamen in cuſtode, vel officiali præſumitur, vt prædixi. Et hæc eſt propria intentio Bald. in prædicto conſilio, vt ex verbis ipſius ſatis colligitur, & eſt etiam intentio eiuſdem Bald. & Doctorum hîc quã uis Paulus de Caſtr. confusè ac ſimpliciter loquatur de dolo, & culpa permixtim.

Quid in cuſtode carceris.

Et ad id quod in hac gloſſ. ſequitur de cuſtode carceris vide Ange. Aretin. eam pro ſingul. notantem, in. §. Præterea, el primero. 10. colũ. Inſtitu. de actio. Sed eſt glo. ſimi. in l. fina. §. fina. ff. de Cuſtod. reorum. quem gloſſ. hîc allegat. Ad quod videnda eſt l. 12. titulo. 29. 7. Part.

L. 12. tit. 29. par. 7.

Cætera ad hanc rem pertinentia, vide per Bald. in conſilio præfato, vbi notã. loquitur in alio attamen articulo: ſcilicet incendij ſæpe numero contingentis. In quo etiam propoſito, vide notab. deciſionem Neapolitan. 57. vbi tangitur & quidem vtiliter materia incendij: vide etiam Alexand. poſt Barto. in l. Si alius, §. Eſt & alia, ff. Quod vi aut clam, vbi etiam inter cætera, allegat Angelum conſi. 193. vbi eleganter loquitur ſuper quadam notab. contingentia.

No. ad materiam incendij.

Et hæc ſufficiant in hoc. §. ſequitur famigerabilis paragraphus in fideicommiſſo.

Summarium.

1 *AD relictum factum familiæ, primo uocantur nominati, ac poſt eos hi qui ſunt in gradu proximiores.*

2 *Corrigere ſe ſe quis non uidetur uoluiſſe incontinenti.*

3 *Magis attenditur, id quod fit, uel dicitur ſpecialiter & ſigillatim quàm id quod generaliter.*

4 *Diſiunctio facta inter quos non cadit affectio ordinata non reſoluitur in coniunctam.*

5 *Primus nominatus in eodẽ inſtrumẽto eſt præferendus alteris, ubi ex pluribus electis non poteſt*

teſt poſsidere niſi unus.

6 *Recipiens emphyteoſim pro ſe, & pro alijs de domo uel familia ſua, ipſe admittitur primo, deinde admittuntur alij de domo uel familia, ſeruato ordine ſucceſsiuo.*

7 *Copula, &, ponitur augmentatiuè in hoc tex. ſecundum Barto.*

8 *Vocati plures per nomen familiæ, uidentur uocati ordine ſucceſsiuo, idem quando uocantur quocunque alio nomine collectiuo, puta liberorũ, uel generis, uel ſimili.*

9 *Liberi propriè dicuntur uſque ad pronepotes excluſiuè.*

10 *Verbum domus, & uerbum ſtirpes, iuridicè ſumptum quid ſignificent.*

11 *Sobolis appellatio, non comprehendit niſi deſcendentes primos & proximiores.*

12 *Prolis appellatio comprehendit ſolos deſcendentes.*

13 *Agnationi uel cognationi, idem eſt legare in abſtracto, uel legare collectiuè uel in concreto agnatis uel propinquis.*

14 *Accreſcendi ius, uel ius non decreſcendi in proprietate non habet locum poſt agnitam portionem per unum ex conſocijs.*

15 *Nominatis deficientibus, non admittuntur omnes de familia, ſed ſolum proximiores ipſi defuncto dum uiuunt, & eis peremptis, admittuntur omnes alij ſequentes ex eadem familia gradatim.*

16 *Diſpoſitio quando fit nomine plurium. i. ſub nomine collectiuo, uel complexiuo plurium, inter quos cadit ordo affectionis, talis diſpoſitio reſpicit ordinem ſucceſsiuum.*

17 *Agnati ubi expreſsè uocantur, uel cenſentur uocati ex natura uocabuli, uel ex communi uſu loquendi, niſi teſtator ſeſe reſtringit ad agnatos mares, ueniunt etiam agnatæ fœminæ. Tamẽ in prima fœmina agnata, aut primis fœminis agnatis, agnatio expirat: & ſic ultra non progreditur.*

18 *Neptis ex filio dicitur de deſcendentibus per uirilem ſexum, non tamen nepos ex filia.*

19 *Hæredis appellatione continetur is qui eſt propriè hæres, uel ſucceſſor, id eſt, uniuerſalis & non ſingularis.*

20 *Fideicommiſſarius uniuerſalis, ſiue detrahatur ſibi quarta, ſiue non, ſemper tenetur ad onera, ſiue in uniuerſum, ſiue reſpectiuè pro partibus penes eum ſtantibus poſt reſtitutionem ſibi ab hærede factam.*

21 *Repræſentatio filij ad patrem, in ſuccedendo patruo ipſius, uel auo, non datur etiã in fideicommiſsis uniuerſalibus.*

22 *Affectio maior teſtatoris præſumitur erga filium quàm nepotem, & erga fratrem, quàm filiũ fratris.*

23 *Nominati admittũtur ante omnes, & poſt eos admittentur qui ex nomine & familia defuncti reperientur, & ex his qui primo gradu procreati ſint.*

24 *Defuncti uoluntas coiecturata ex ueriſimilibus coiecturis deſumpta, eiuſdem effectus eſt, cuius eſt uoluntas uera & expreſſa, ac manifeſta.*

§. In fideicõmiſſo.

IN fideicommiſſo quod familiæ relinquitur, hi ad petitionem eius admitti poſſunt, qui nominati ſunt: aut poſt eos omnes extinctos qui eo nomine fuerint eo tempore, quo teſtator moreretur: & qui ex his primo gradu ꝓcreati sũt. Niſi ſpecialiter defũctus ad vlteriores volũtatem ſuam extenderit.

TEXT. iſte habet materiam celebrem, ac valde quotidianam, vt ex infrà tradendis apparebit. In cuius expeditione inſiſtam circa vtiliora, & magis expedientia. Quibus (vt par erit) diſcuſsis, cætera patebunt. Sum-
1 ma Barto. eſt, † ad relictum factum familiæ, primò vocantur nominati, ac poſt eos hi qui ſunt in gradu proximiores. Huic ſummæ addit Paulus de Caſtro, & ſufficit, quòd tẽpore mortis teſtatoris fuerint de familia: q̃uis poſtea, quouis tpe. ſint capite

capite minuti: & hæc eſt Epichome huius. l. perfecta. Expediam primò intellectũ iſtius text. per recitationem lectionum ipſius, circa primum reſponſum.

Prima lectura, ad idem primum reſponſum, vſque ad exceptionem in verſic. [*Niſi eſt.*] q teſtator reliquit familiæ fundum, id eſt Petro & Ioan. de familia, & iſtud fuit exemplum Azon. prout hîc gloſſa refert poſt principium. Sed Bartol. illud improbat: & licèt poſsit ſaluari, vt clarè procedat, prout ſaluat Ioan. de Imo. nihilominus tamen ſimpliciter illud ſequitur Alber. hîc poſt Dy. Et certè vt Bartolo fiat ſatis, qui illud (vt dixi) reprobat, ſaluando illud, vt per Ioan. de Imol. hæc lectura bene procedit, & reincidit in eandem lectu. quam Barto. poſtea ad iſtum text. aſsignat. Sed adhuc expedit aduerti ad id quod idem Imo. dicit: videlicet, quòd in hoc textu, expreſsio certarum perſonarũ, quæ erãt de familia vnà cum familia expoſitiuè inquam 2 per dictionem, ſcilicet, non reſtringit nominationem generalem familiæ: quia tales ſpecies videntur potiùs expreſſę animo declarandi perſonas de familia, quæ primo loco eſſent admittendæ ad fideicommiſſ. quum genus, id eſt familia non inuitabat omnes ſimul, ſed gradatim, quàm talis expreſsio videatur facta animo limitandi vel reſtringendi legatum generis, id eſt familiæ. Nam iſta limitatio Ioan. de Imol. videtur ſublimitari, aut ſubdeclarari, quando perſonæ ſpecificatæ, eſſent alijs de eadem familia, non nominatis remotiores: & ſic non aliter admitterentur ad tale fideicommiſſum: niſi eorum facta eſſet ſpecificatio. Sinverò eſſent proximiores ipſi teſtatori nominanti, ita quòd etiam ſi

Saluat quod Bart. reprobat.

expreſsi vel nominati non eſſent: tunc enim, quia talis expreſsio eſſet abſque effectu, ceſſaret ratio. Ioan. de Imol. & procederet reprehenſio Barto. ad hanc lecturam, ex quo illi nominati ſoli cenſerentur inuitati, & non alij. Quod nota; quia vltra Docto.

Secunda lectura ponitur ſtatim in gloſſ. quòd teſtator legauit familiæ, ita quòd prius vocarentur Petr. & Ioan. Sed de hac lectura non curat Barto. neque eam refert, ideo fortè, quia non præſefert dubium ſecũdum Ioan. de Imola, Angel. tamen de Perigl. dicit, quòd ſatis eſt quòd tex. ponit & decidit poſtea alia dubia. Sed iſtud nihil ad rem. quoad exemplum principale literæ de quo agimus. Videtur tamen dicendum aliter, quòd iſta lectura poſsit excuſari ab imperfectione hoc modo: videlicet, q teſtator legauit familiæ, & Petro & Ioanni, qui erant extranei, & ſecundum iſtam poſitionẽ exẽpli dubium inſurgebat, † quia non videbatur eum ſeſe incontinenti voluiſſe corrigere, iuxta legem. Non ad ea, verſicu. [*Quòd ſi purè.*] infrà de Conditio. & demonſtrat. Sed illa eſt præſumptio quæ ceſſat, quando conſtat de voluntate teſtatoris, quòd voluerit ſe incontinenti corrigere, prout in præfato exemplo conſtitit, quòd voluit facere prælationem de extraneis: & conſequenter correctionem. Ideo voluntas ipſius debet prȩualere & prædominari, argumẽto. l. In conditionibus primum locum, in princip. eodem titul. Nam cùm legatum familiæ factum in vniuerſum reuocare potuiſſet, ergo multo magis potuit illud modificare, quo ad illas perſonas extraneas expreſsim nominatas ad fideicõmiſſũ, & prȩlatas alijs de famil. & i l. Iuriſgẽtium.

tium,§. Adeò,ff.de Pact.Sed ſi iſti Pe-
trus,& Ioan.eſſent de familia, videre
tur iſta lectura reincidere cum lect.
Barto. niſi quòd iſta eſſet clarior &
nõ afferret dubium:quia teſtator ex-
preſsim voluit ꝙ Petrus & Ioan.prius
vocarentur quàm alij de familia,ideo
q́ue de illa non eſt curandum: licèt
Bald.eam ſimpliciter ſequatur.

3.Lect.Bar. Tetiam lect.ſeu exẽplũ ponit Bart.
hîc:videlicet,ꝙ legatum fuit factum
familiæ,& Petr.& Ioan. qui erant de
famil.& licèt Bald.recedat ab hoc in
tellectu,tamen Ioan.de Imo. propu-
gnat eum,& rationem iſtius intelle-
ctus ponit Barto.& eam ſub breuilo-
quio ſentit Paul.de Caſt.Quæ eſt,q́a
nominati cenſentur eſſe magis dile-
cti per teſtatorem ex eo quòd eos ſpe
ciatim nominauit, nam(vt eſt notũ)
ad nominatum cenſetur teſtator ha-
bere maiorem affectionem,quàm ad
innominatum,vel ad gẽneraliter no
minatum.l. Sciẽdum,poſt principiũ,
ff.de Verb.ſig. eſt enĩ aliâs regula paſ
ſim omnibus in quacunq; iuris mate
3 ria obuia,† ꝙ magis attenditur,id qđ
fit,vel dicitur ſpecialiter & ſigillatim
q̃ id quod generaliter.l.Itẽ apud La-
beonem,§. Hoc edictũ, ff. de Iniu.l.
Alimenta,§.Baſilicę,j.de Alimẽ.& ci-
ba.lega.l.cohæredi,§. Qui patrẽ,ff.de
Vulga.& pupil.cum multis complici
bus.Sed contra hanc lect. videt́ face-
re tex.in l.Quoties,ff. de Vſufr.quam
Paul.de Caſt.hic affert vbi ſecũdum
Bald.in Epithome probatur,quòd or
do ſcripturæ deſignat ſeu demõſtrat
ordinem voluntatis. Ad idem l.Cũ
pater,§.A te peto,j.iſto tit.vbi eſt tex.
nota.ſecundũ Bar.& ſingul. ſecundũ
4 Paul.de Caſt. † ꝙ diſiunctio poſita in
ter quos non cadit affectio ordinata
non reſoluitur in coniunctam:ſed ex
ordine ſcripturę oſtendit eſſe factam
ſubſtitutionem inter eos.Ad idem l.
Qui ſoluendo la ſecunda,de Hæred.
inſtit.vbi ad finem dicitur, vti quiſq;
primò ſcriptus eſt:ita hęres ſit.Quem
tex.in ſui generalitate,notat Bal. in l.
5 1.C. de Edict.Di.Adr.tol. † quòd vbi
ex pluribus electis nõ poteſt poſside
re niſi vnus,primò nominatus etiam
in eodem inſtrumẽto,eſt præferẽdus
alteri.Ad hoc etiam facit tex.in l.Hæ
redes mei,§.vltim.infrà ad Trebellia.
in verbo [*Preſcriptos.*] & quod tradit
Bart.de eadem re,in l.2. §. Prius,ſ̃. de
Vulg. & pup.Ad idem tex.in.c.pe. de
elect.li.6.ad fin.princ. vbi glo. tangit
citans concordãtes, inter quas memi
nit dictę l.Cùm pater,§.pe.ſ̃. alleg. &
tex.opt. in. c.Mandato,De prębẽ.eo.
lib.vbi glo.etiam adfert concord. Sic
videbatur in exemplo Bar. ꝙ cùm fa-
milia fuerit nominata,ſimpliciter, &
primo loco,omnes admitterentur,&
nõ ſoli Petrus,& Io.ſpecialiter nomi-
nati loco ſecundo, etſi ita eſt iſtud
exemplum,ſiue intelle.Bar.non tan-
tũ non cõuenit literæ, ſed et refraga
tur eidem.Sed retinendo intell. Bar-
to.vt verum,& crebriorem inter Do
cto.reſpon. quòd omnia illa iura be
ne probant,ordinẽ ſcripturę oſtende
re ordinem voluntatis ipſius ſcriben
tis,ſiue diſponentis. Tamẽ iſte nõ eſt
punctus principalis in hoc propoſi-
to:quia licèt ex ordine literæ ſecun-
dum exemplũ & lectu. Bartol. cõ. ap
proba.colligatur,quòd primò fuit no
minata familia,deinde ac ſubſequen
ter alij fuerunt ſpeciatim nominati
de familia,& tamen non cõſideratur
ordo,eo ꝙ in pręſenti agitur de maio
re dilectione præſumpta erga nomi-
natos ſingulariter,id eſt ĩ indiuiduo,
q̃ erga nominatos gñaliter, vel ſub
nomine collectiuo familia,vel ſimili.
& huic intellectui Bar.confert l. vlti.
ibi,niſi ſpeciali,C.de Verb.ſign.& eũ
dem intellectũ in effectu tenet Bart.

in

in l. Si cognatis, col. fin. in ver. Quæro quo ordine, ff. de Rebus dub. Et argu. iſtius intel. & lecturæ tenet Io. de Imo. 6 hic contra Bal. † quod ſi quis recepit Emphitheoſim pro ſe & alijs de domo vel familia ſua, ipſe admittitur primò, deinde admittuntur alij de domo vel familia, ſeruato ordine ſucceſſiuo. Allegat etiam ea quæ notat gl. & Bar. atq; Doct. poſt illam in l. Gallus, §. Quidam recte, ff. de Lib. & poſth. & ex ratione Bar. illatiuè patet, & quidem apertè, quod idem eſſet & à fortiori, ſi teſtator è contra dixiſſet, lego Petro & Ioanni & familiæ meæ, de qua familia erant illi Petrus & Io. Nihil enim refert ſecūdum præfatum intell. Bar. an nomen familiæ præponatur nominibus proprijs eorū qui ſunt de familia, an verò poſtponatur iiſdē. Nā ſi in exēplo & lectura Bar. ob ſpecificationē quorundā de familia poſteriore loco factam, illi cēſentur magis dilecti, & præferuntur cæteris de familia: multo fortius idē eſt dicendū, vbi nominatio ſpecialis quorūdam de familia præcederet nominationem generalem de eadem familia factam: & ſic denominatio ſpecialis eſſet in ordine prior ipſa generali denominatione familię. Neq; obeſt huic exemplo ſiue intellectui Bar. doctrina eiuſdē Bar. in l. Sed & ſi quis, §. Quæſitum, ff. Si quis cau. cōmuniter approbata, poſt gl. ordi. in l. Si quis mihi bona, §. Iuſſum, ff. de Acquiren. hæredi. quæ citat l. Si duo, ff. de Admi. tuto. quā etiam adducit Bar. in eo. §. Iuſſum, & in idem etiam eſt bonus text. in l. Si chorus, in princi. ff. titu. primo, quæ vera eſt doctrina, ſecūdum Soci. in l. 1. col. 10. ff. de Vulga. & pupi. quanuis glo. aliter ſentiat in l. Iuris gentiū. §. Sed ſi fraudandi, ff. de Pactis. Doctrina ſiquidem Barto. in præfato. §. Quæſitum, magiſtra (quam appellant) eſt, tantum operari, generaliter quid expreſſum, quantū ſi ſpecialiter exprimatur: niſi in caſibus in iure ſingulatim enumeratis. Et ſi ita eſt, ergo (redeundo ad ſuperiora) retinendo intellectū Barto. vel diſpoſitio teſtatoris in caſu iſtius text. ſecundum Barto. exemplum loquens generaliter, item & ſpecialiter, eſt in ſe ipſa, id eſt, ſecum pugnās, vel ſaltē quoad ſpecialem nominationē quorundam ex eadē familia eſt ſuperuacanea, ſeu fruſtratoria: ſicque videtur admiſſionem fieri debuiſſe de omnibus ex familia ad fideicommiſſum, tanquam ſi neceſſariò ex eadem familia in genere expreſſa ſpeciatim fuiſſet nominatus, vel expreſſus, &c. Sed ad hunc obicem dici poteſt, illam regulam, eandemq; doctrinā Barto. magiſtram, veram, (vt dixi) & communiter approbatā procedere, vbi etiam facta ſola expreſſio generalis: tunc enim reſpectu particulariū ſub illa comprehenſorum tantūdem operatur regulariter expreſſio generalis quoad ea contenta, quātum ſi verbis ſpecialibus de eis mētio ſeparatim facta fuiſſet: quanquā, vt ſ. tetigi, hæc regula, quoad iſtud membrum reperiatur fallere. Sed quando generalis expreſſio (quod eſt ſecundū mēbrum, & caſus de quo agimus) concurrit cum ſpeciali, quia ſuâpte natura ſpecialis expreſſio ſemper operatur pluſquā generalis, vt eſt in prædictis duobus caſib. vel exemplis ad iſtum tex. adaptatis. ſ. in exemplo & lectura Barto. item & in caſu & exemplo quod ſuprà poſui, vice verſa ſiue è contrario, in quorum quolibet patet aperta ratio differētię; videlicet quia maior colligitur affectio teſtatoris erga nominatum ab eo per ſpecialem, quàm per generalem nominationē, vt ex ſuprà dictis ſatis liquet. Et ſic prædicta doctrina & regula vulgaris, non eſt ita alleganda, prout vulgo ſolet, & perperam, allegari:

Doctri. Bar. magiſtra & cōmuniter approbata.

Z ſed

ſed aliter vt prædixi, videlicet quòd tã tũ operatur diſpoſitio generalis, quoad eos qui ſunt de genere, ſiue continentur & comprehenduntur ſub eo, hoc eſt vt pariformiter cenſeantur expreſſa ea quæ continentur ſub tali genere, quantum operatur diſpoſitio ſpecialis, reſpectu ſpeciei illius generis nominatæ in diſpſitione ſpeciali ſeparatim ſeu diſcretim facta. Cùm itaq; ratio huius tex. ſecundũ exẽplum & lectn. Bart. ſtet, & figat pedes in maiori teſtatoris dilectione, præſumpta erga legatarium ob ſpecialem de eo factã nominationem: ergo ſequitur, quòd etiã ſi iſti nominati exiſterent in gradibus vlterioribus quã aliqui de ea familia, quæ fuit generatim expreſſa, eſſet idem dicendum: cùm (vt prædixi) cenſeantur magis dilecti ob eorũ ſpecificam mentionem à teſtatore factã, qđ etiã tenet expreſsè Pau. hic in appoſt. textuali, tenet aliter ipſum Bald.

7 in textualibus etiã. † Et quod Bart. hìc dicit de copula, &, q; ponatur augmẽtatiuè, dũ in exemplo ipſius dicitur, lego familiæ & Petro, &c. dicit Raph. ſe credere, non inueniri alibi, ſed tamen dubitat de eo: quia quando copula &, cadit inter res, bene extat augmentatiuè, vt in l. Ea tamen adiectio, ꝟ. tit. 1. de Lega. 3. Secùs ſecũdum ipſum videtur, quando ponitur inter perſonas: quia tunc videtur potiùs ſtare partitiuè ſeu diuiſiuè, per l. Interdũ, ſ. de Hære. inſti. & l. Reos, §. Cùm in tabulis, ff. De duo. re. & in l. 1. C. Si plures vna

Opi. Raph. ſen. &c. cum alijs. Quapropter ſecundum eundem Raph, videretur, q; iſte Petrus & Ioan. nominati ſpeciatim poſt familiam generaliter, vel indefinitè deſignatam, ex proprijs eorũ perſonis admittendi ſint ad dimidiam ſolam fideicommiſſi: & ſic vnuſquiſque pro ſua quarta parte duntaxat, & non vltra: ſed quia etiam iſti Petrus & Ioã. nominati videtur etiam comprehenſi ſub generali appellatione familiæ, debeant venire cum alijs proximioribus de familia in alia dimidia alterius dimidię, ideſt in parte quarta totius fideicõmiſſi per concurſum per l. 4. ꝟ. de Stipula. ſeruo. cum ibi not. per Barto. & Docto. & vltra Rapha. facit l. Si alij, ꝟ. de Vſufruct. leg. Sed ipſe reſpondet, (licèt ſub dubio) ad difficultatem ſuprà motam de prædicta l. 4. & ſic quoad id quod fuit. ſ. proximè dictum de dimidia dimidiæ. i. quarta totius fideicommiſſi, diſſimulat tamẽ aliam difficultatem circa id quod eſt dictũ de dimidia principali totius, quæ per alias ll. ſuprà in oppoſitum adductas videntur duntaxat competere iſtis nominatis, Petro. & Ioan. de Familia: & ſic ſub obſcurè videtur recedere ab intellectu Barto. & ſignat alium, qui poteſt videri per ipſum, quem non refero eo quòd ei accedere, non eſt noſtri propoſiti. Sed Ioan. de Imo. qui expeditiùs loquitur, reſpondet ad d. l. 4. eo modo, vt. ſ. ipſe dixi ad ſaluationem primæ lect. huius gloſſ. prout ibi eum implicitè retuli: & ad aliud quod Bald. hìc etiam obiecit ante Rapha. quem ipſe non refert, non quidem motus per iura vulgaria, quæ retuli Rapha. adducere, ſed per l. Si mulieri, & l. Si quis Titio, ff. de Vſufruct. ac. cum ſequen. Reſpondet idem Imo. & rectè, quòd in illis ll. non concurrebat aliqua diſpoſitio generalis, ſub qua cõprehendi poſſet diſpoſitio particularis quæ fuit expreſſa: & ideo copula, &, diuidit æqualiter vtpote, inter duas particulares, & æquales vel adęquatas diſpoſitiones. Sed in hoc text. ſecundum intellectum Barto. generalis nõ ſolùm concurrebat cum ſpeciali: ſed etiam erat aliàs potens includere eandem diſpoſitionem ſpecialiter expreſſam: licèt hoc caſu non incluſerit cùm

Reſp. Ioan. de Imo. ad d. l. quartã.

ſpeci-

ſpeciali.ſed etiam erat aliâs potens in cludere eandem diſpoſitionem ſpecialiter expreſſam:licèt hoc caſu non incluſerit, cùm ſpecies fuerint exceptæ de genere: & per genus copula &,poſita inter generalem diſpoſitionem de familia factam,& ſpecies deſignatas de eadem familia, non poteſt operari diuiſionem, vtpote inter diſpares & non æquas diſpoſitiones ſita. Et ſic eſt caſus iſte ab illis diuerſus:& diuerſitatis rationem apertam præſeferens, ſcilicet diſparitatẽ extremorum, vt modò dixi, quæ reſponſio commodè aptatur ad reſtringendam allegationem communem illorum iurium,ſcilicet dictę l.Interdum, §.de Hære.inſtitu. & dicti.§. Cùm in tabulis,l.Reos,ff.De duo.re.vt nõ procedat, quando diſpoſitiones copulatæ per dictionem,&,vel punctũ quod ſolet fungi vice copulæ,gloſ.in l. Pretia rerum,ff. Ad l.Falci.& l.Sæpe,ff.de Verborum ſignific. eſſent diſpares & non æquæ.

Sed non eſt omittendum, circa id quod ſuprà retuli Barto.dicere, & Rapha.in oppoſitum pungere, quòd dictio, &, inter diſpoſitionem generalem & particularem in hoc text. poſita ſtat augmentatiuè. Nam ſenſus verborum Barto. licèt corrupta ſit vna dictio, eſt, quòd licèt iſti Petrus & Ioannes non fuiſſent nominati,ad mittetẽtur cũ alijs familię: graduum tamen prærogatiua ſeruata, tamen propter eorum ſpecialem expreſſionem augetur diſpoſitio generalis, id eſt nomẽclatura ſimpliciter de familia facta,quòd vt non reſtringatur ad ſolos nominatos ſed poſt eos admiſſos (qui primo loco ſunt admittendi vtpote prædicti alijs incluſis ſub familia etiam proximioribus defuncto) extinctos,omnes alij de familia ſeruato graduum ordine, manent vocati ex implicita nominatione, comprehenſa ſub expreſſa & generali familię vocatione, ad fideicommiſſum per teſtatorem facta.Itaque Barro. vocat non reſtringere,augere, vt generalis familiæ appellatio augeatur, & non reſtringatur,id eſt non euertatur, vel ſubuertatur, aut euaneſcat per ſingularem nominationem factam de particularibus, qui aliâs detracta eorum nominatione ſpecifica includerentur vnà cum alijs ſub eadem familia. Et iſta fuit propria Barto.intentio ſecundũ quã ceſſat punctuatio Rapha. quam ſuprà retuli, & intellectus Bar. manet verus & planus. Et circa iſtius literę extenſionem adnotandum eſt, quòd iſte text. cum exemplo Barto. quatenus loquitur de familia, poteſt hodie ſubexemplificari vtiliter, in alijs denominationibus collectiuis. quæ ſint vſitatiores quàm apud nos ſermone Hiſpanienſi vulgari ſit, [*Familia.*] videlicet liberis.Putà, relinquo liberis & Petro & Ioanni, qui ſunt de liberis. Nam verbum illud, liberis, eſt collectiuum prout ſunt illę dictiones,genus,familia,agnatio, cognatio ſecũdum Ange.conſi.38.incipi.Quidam Ioan. verſicu. Cùm inſtitutio. Quod Aret.commendat in l. Gallus, §. Quidam rectè, ad finem. Ad idem,
8 † quòd ſicut quando plures vocantur per nomen familia videntur vocati ordine ſucceſſiuo:ita quando vocãtur quocunque alio nomine collectiuo, putà liberorum, vel generis, vel ſimili.

9 † Et eſt aduertendum, quòd liberi propriè dicuntur, vſque ad pronepotes excluſiuè.l.Iuriſconſultus,§.Parentes,ff.de Gradi.& tradit Bart. in l. Liberorum,nu.6.ff.de Verbo. ſignifica. & Alexan.in rubri.de Liberis & poſt. & latiùs ac perfectiùs Iaſ.in l. Gallus, ſuprà allegata eiuſdem titu.§. Videndum

dum,nu.6. & hic terminus non poteſt explicari ſermone vulgari, prout Barto.inquit in eadem l. Liberorum, colum.fina.licèt Nebriſſenſis,alioqui Grammaticorum recentiorum haud poſtremi nominis, vertat in vulgari Hiſpanienſe,[*Hijos o nietos*]& minus rectè (quoad iuridicam inquam acceptionem) nam debuiſſet addere, [*Viſnietos.*] qui ſunt ſecundi nepotes. Nam trinepotes, qui ſunt tertij nepotes, & vulgo nominantur,[*Reuiſnietos.*] excluduntur ab appellatione liberorum,vt prædixi,per prædictum.§. Parentes, & ſic bene dicit Barto. quòd nomen liberi non poteſt vulgarizari vnico & ſimplici vocabulo,ſed ſolùm per amphractum & circumflexum verborũ,ſcilicet,[*Hijos nietos viſnietos.*] Et id quod prædixi Ange.in dicto conſi. tenere, vult etiam Barto. de verbo, domus, quod eſt hodie vſitatiſſimũ in clauſulis maioratuum, qui hiſce tẽporibus inſtituuntur,ſiue inter viuos, ſiue in voluntatibus poſtremis, in l. Si cognatis,in loco ſuprà citato, ver. Quæro quo ordine, de quo Aret. vbi ſuprà non meminir,ſed tamen recordatus fuit Pet.de Ancha.in cap. Indicante,de Teſtamen. & Alexan. cõſi. 23. volu. 4. & tenet etiam Rapha. in eodem.§. Quidã rectè, & refert Cor. vbi Bald. idem ſentit in l. fina. C. de Verbo.ſignificat. & conſi. 55. colum. penul.lib.1.vbi nota. loquitur. Bene fa.quod tradit Decius conſi.962.incipiente,De legatarijs, & idem atq; indubiè in illo verbo,deſcendentes, tenet Soci.conſi. 51. viſa facti narratione,colum.2.volu.4.& idem generaliter dicendum in cæteris conſimilibus verbis appellatiuis, tenent Bald. & Paulus de Caſt.in l. Pero, §. Frarre,

Anto. Nebriſſen.

10 J.eo.vbi Bald.etiam loquitur de † domo iuridicè ſumpta, & de ſtirpe, prout & Barto.vbi.ſ.de quo verbo ſtirps, quòd capitur pro deſcendentibus eſt text.in l. Si quis in ſuo, in princi. vbi notant Bald.& Pau.de Caſt.C. de Inoffi. teſtamen. & de domo,& gente, & genere,eſt ad literam text. in dict. §.Familiæ,verſ.Communi iure.l.Pronunciatio, ff.de Verbo. ſignificat. & de quampluribus verbis appellatiuis ſimilibus vi. remiſſiones vberrimas per Albert.Bru. Aſten. in tracta. de ſtat.fœmi. & cogna. line.à ſucce. exclude.12.articu. principa. quæſtio. 19.Idem in vocab.poſteritas.l. Quod his verbis.§.fina.J.titu.primo.& l.1. ff. de Iure immu.idem in ver.Progenies l.fina.C.de Emancipa. libe. & in verbo proſapia. l. Si quis ex corpore, C. de Murilegu. lib.11. ſecũdum Pau.de Caſt.vbi ſ. vide q̃d de his & alijs conſimilibus verbis, ſpeciatim, per modũ Epithomes.J.in ſecũdo nota. ſubijciã.

Et quanquam prædictæ appellationes ſint, vt plurimum generales,
11 † tamen appellatio ſobolis non comprehendit niſi deſcendentes primos, & proximiores,id eſt filios diſponentis in ſobolis fauorem. hoc tenet not. & ſingulariter in loco peregrino, ac valde remoto in l.1.per illum text.C. Ne rei do.vel templo.vbi in idem adducit etiam capi. Raynuntius, poſt prin.de Teſtam.& in hunc ſenſum videtur vertere hoc nomen ſoboles Nebriſſen.ſcilicet, *Por la generacion de hijo o de hija.* & nomen proles *Por la generacion* abſolutè & ſimpliciter. Sed fortè dum dixit in expoſitione ſobolis, *De hijo o de hija.* voluit intelligere de deſcẽdẽtibus per lineam rectã ex filio vel filia procreatis. Quaſi voluerit ipſe Nebriſſ. vertere, *Por la generacion o deſcendentia o que deſciende de hijo o de hija.*& ita intelligendo prout patebit inferiùs debere intelligi,talis expoſitio Nebriſſen. potiùs, imò in totum facit contra Albe. pro quo tamen facit l.fi.C.communia de Manu.

Manu.intelligendo ibi de filijs: dum loquitur de liberis cum dictione, ex, præcedente:quæ dictio,ex, ſua natura ſignificat cauſam proximam, ſeu immediatam.l.1.§.ex incendio, ff.de Incendio,rui.& naufrag.l.Ex eo tempore,in fin.ff.de Pecu. Sed iſtud non concludit, quòd per appoſitionem talis dictionis appellatio liberorum referatur ad ſolos filios. Nam licèt illa dictio deſignet proximitatem immediatam ad terminum cui apponitur: tamen non reſtringit, neque alterat naturã illius termini: maximè, quia ibi loquitur ſecundum materiam ſubiectam: quia l.illa,cùm loqueretur de liberis natis ex illa ancilla, non poteſt intelligi niſi de filijs:&ſic de liberis in primo gradu:quia hęc dictio,ex,relata ad ancillam,vt diſpoſitio ſit referẽda ad procreatos proximè & immediatè ex ea, ſtante (vt dixi) prædicta materia ſubiecta.Et ad id videnda eſt l.Mater, C. de Agri. & cenſi. lib. 11. Bald.tamen conſi. 321. prima parte

Dictio, ex, ſuâpte natura denatat & ſignificat cauſam proximam, ſeu immediatã.

12 tenet, † quòd imò prolis appellatio, quæ(niſi fallor)nõ differt à ſobole, cõprehendat ſolos deſcendentes, per Authen.Licèt,C.de Natu.lib. Quod etiam tenet ipſemet Bald.in l.fina. C. De bo.proſcri.ſeu damna. vbi ſpeciatim loquitur de ſobole,& idem Bald. in capitu.1.colum.2. de Succe. feud. & gradib. ſucceden. in feud. ait, quòd proles dicitur omnis deſcẽdens in infinitum.Et id refert Decius ſimpliciter pertranſiens conſi.495. incipiente,Viſo eleganti, colum. 1. & in effectu Pau.de Caſt. tenet contra Alberi.vbi ſuprà in l.Si quis in ſuo. ſuprà allegata.C.de Inoffi.teſtamen. per illum text.in dicta Auth.Licèt, etſi Albe.non fuerit memor. Et Bald. in dicta l.fina.ſequit ſimpliciter abſq; alia allegatione:ex prędictis ſequitur Laurentius à Palatijs de fano, in repe. §. Cæteris,Inſtitu. de legi.agna. ſucce. 32.col. inſerta per modum tractatus poſt prędictum tracta. Alber.Bru. de ſtatutis. Vbi etiam adducit l. 1. &. 3. C. de Natu. libe. vbi dicit probari, quòd ſub appellatione ſobolis veniũt etiam deſcendentes legitimati per oblationem curiæ: & fortiùs venirẽt qui ingrederentur, & profiterentur religionem. Quid autem de illegitimis, an venirent ſub prædicta appellatione vide Ripam,in l.prima,col. 5. num.17.ff.Solut.matrimo. & re vera contra Albe. non tantùm eſt communis opinio: ſed vera. Quam etiam tenet Stepha. Bertrã. conſi.54.1. parte.& conſi.245.3.parte allegat l.Diutius,C.de Agrico.& cenſi.lib.11.& l. Officiales, C.de Epiſcopis & cler. vbi litera loquitur de prole:&l. Diui Cõſtantini,C.de Natu.libe. quæ tamen id non probat in ſenſu directo, ſeu ex preſſo. Nam imò ibi ob ſubiectam materiam prolis appellatio refertur ſolùm ad filios:& ſic non probat niſi ab ſpeciali. Non tamen inficias eo, quin ſi daretur materia ſubiecta, vt proximè dixi, vel voluntas defuncti,aut diſponentis refragaretur, poſſet procedere dictum Albe. vbi ſuprà, ſcilicet in dicta l. 1. C. Ne rei domi. vel templo. Sed ſunt caſus ſpeciales: ipſe autem loquitur generaliter: & ſic non rectè. Et ad ſuprà tradita, videndi ſunt. Socin. conſi.51. ſ. adducto, nec non in prædicta l. Si cognatis:& recentiores poſt Areti.in d. §. Quidam rectè, ſignanter Lanze.Galiau.& Ioan.Anto.Rube.Alexan. Redeundo itaque ad intellectum Barto. & exemplum ipſius ad iſtum textum dubitari probabiliter poteſt, an in eodem exemplo ad meliorationem adaptato, vide licet quando teſtator dixiſſet, Melioro agnationem meam maſculinam in tertia bonorum meorum parte,

Redit ad intellectum Barto.

& Petrum & M. fratres (qui erant de eadem agnatione) vel etiam ſi ſimpliciter melioraſſet in concreto agnatos ipſius maſculos, & ex eis Ioan. & Petrum fratres. An his & conſimilibus caſibus poſt extinctionem nominatorum ſingulariter, vel ſpeciatim admittãtur filij fratrum præmortuorum vnà cum patribus id eſt fratribus ipſius teſtatoris vel diſponentis, qui fecit eiuſmodi meliorationem? dicitur ampliter. ꝟ. poſt glo. in parte, Proximo.

Nec eſt in præfato propoſito omit-
13 tẽdum, † idem eſſe legare agnationi vel cognationi, in abſtracto, & legare collectiuè, vel in cõcreto agnatis vel propĩquis: & ſim. vt eſt text. in dicta l. Si cognatis, ad finem, quod etiam tenet Alberi. hic in apoſtillatione gloſ. primæ.

His ita prælibatis, notandum eſt primò ex hoc text. ſecundum Pau. de Caſt. in illis verbis, [*Poſt omnes extinctos*] quòd quando relinquitur familiæ & quibuſdam de ea ſpecialiter nominatis, vt hic ſecundum exemplum Bart. vno ex talibus nominatis defuncto, fideicommiſſoque per eum agnito, tale fideicommiſſum pertinet pro parte iſtius defuncti ad alium vel alios cõ nominatos, & ad illud inſimul cũ defuncto vocatos, & alij qui non fuerũt ſpecialiter nominati, ſed ſolùm ſub generali denominatione familiæ vocati, & in ea comprehenſi, non concurrent in illa parte fideicommiſſi defecta cum expreſſim nominatis: ſed ita demum admittentur ad fideicommiſſum, ſi omnes illi nominati fuerint extincti. Et quanquam prima inſpectione huic textui videatur refragari. l. Is qui complures, ꝟ. titu. 1. de legat. 3. tamen ad illum reſpondet Paulus de Caſt. hic, & fuit reſponſio Barto. ibi, legem illam loqui in caſu diuerſo admodum: videlicet, quando plures de familia fuerunt ſpecialiter nominati, & in effectu atq; re ipſa fuit eis familia ſubſtituta: ergo cõditione ſubſtitutionis euenien te, id eſt, quòd portio vnius ex nominatis deficiat ꝑ mortem ſibi contingentem abſque ipſius nominatione, fideicommiſſum æquabiliter deuoluitur tã ad nominatos ſpecialiter, quàm ad nominatos generatim ſub generali familiæ nomenclatura. Sed in hoc tex. nihil fuit petitum per teſtatorem ab his nominatis ſpeciatim: ſicq; non fuerũt grauati dare familiæ: ideo inter eos ſolos ſubeſt tacita ſubſtitutio, ſcilicet, quòd fideicommiſſum deueniat de vno in alium, & eis vel ipſorum aliquo, ſuperſtitibus, vel ſuperſtite, cæteri de familia maneant excluſi. Ex quo videtur inferendum, quòd ſi teſtator in caſu iſtius tex. ſecundum verum exemplũ Barto. nominet familiam, & Petrum & Ioan. de familia, & ab eis petierit, ꝙ res fideicommiſſa ſeu per fideicõmiſſum eis ab ipſo relicta, deueniret in familiam, vel non exiret de familia, vel rediret ad familiam, non exprimẽdo poſt mortem eorum: vt ceſſent difficultates, & vnus horum nominatorũ deceſſiſſet, tale fideicommiſſum pertineret tam ad nominatum ſuperſtitem, quàm ad alium vel alios de familia proximiorem, vel proximiores ipſi teſtatori. Quod eſt ſingu. not. ad hũc text. & non tangitur per aliquem ſcribentium quos viderim in præſentiarum. De qua re, vtpote valde importanti & ponderoſa deliberandum erit: nam ſecundum hoc videtur, ꝙ in hoc corollario ſtet tota vis, in ſecũda generali nominatione familiæ, quæ fuit diſtinctim expreſſa, & omnino ſeparata à prima denominatione de eadem familia, quæ fuit facta in legato primo loco familiæ, & Petro, & Ioan-

Ioan. relicto: alia autem appellatio familię ſecundaria, operetur quod dixi. Et redeundo ad notabile ſuprà elicitum à Pau. de Caſt. vltra eum conſiderandum eſt, quòd iſtud fideicommiſſum quod pro parte deficit, morte vnius ex fideicommiſſarijs ſpeciatim nominatis, præmorientis, qui agnouerat partem ſuam, non peruenit, neq; deuoluitur per ius accreſcendi, vel nõ decreſcẽdi, ad aliũ cõfideicõmiſſariũ vel cõfideicõmiſſarios inter ſeipſos, coniunctim atq; inſimul nominatos:
14 † quia ius accreſcendi vel non decreſcendi in proprietate non habet locum poſt agnitam portionem per vnum ex conſocijs. l. 1. §. Interdum, ff. de Vſufruct. accreſ. prout vult gloſ. in dicta l. Is qui complures, ad finem. ꝟ. titu. 1. Sed talis portio fideicommiſſi in caſu iſtius text. deficiens deuoluitur ad alium vel alios, ex voluntate teſtatoris coniecturata inducente inter eos fideicommiſſum tacitum reciprocum, quæ voluntas deſumitur ex eo quòd teſtator nominando quoſdam ex familia duntaxat, videtur eos alijs de familia prædilexiſſe: & ſic vnũ poſt alium, ſiue in locum alterius quoad portionem alterius poſt mortẽ ipſius per fideicommiſſum reciprocè ſubſtituiſſe, vel vocaſſe ad talem fideicõmiſſi portionem deficientem: quæ voluntas deducitur per Iuriſconſultum, vt ex verbis iſtius apparet: ibi, [*Poſt hos omnes extinctos.*] Et quemadmodum iſta voluntas inducit (vt dixi) tacitum fideicommiſſum & reciprocum inter nominatos ſpeciatim cum familia: ita pariformiter inducit fideicõmiſſum conſimile inter comprehenſos ſub familia generaliter nominata ſeu expreſſa ſimpliciter. Quoniam nominatis extinctis ſubſequenter cenſentur vocati cæteri de familia gradatim vnus poſt alium: & ſic inuicem ordine graduum ſeruato grauati per hũc textum quem in præmiſſis verbis Pauli de Caſtro hic expendit poſt principium. Et circa iſtam particulam text. loquentis de nominatis non eſt omittendum vnum ſatis memorabile, videlicet quòd id quod hic dicitur de nominatis ſpeciatim nominibus proprijs cum nominatis generaliter quòd ſint illis præferendi, procedit etiam in nominatis nomine æquipollenti proprio nomini cum alijs remotioribus in gradu generaliter inuitatis, vt ſi teſtator relinquat aliquid vel immediatè, vel mediatè per viam ſubſtitutionis filijs & deſcendentibus vel liberis, an eo caſu nepotes admittantur cum filijs? & dicendum eſt ꝙ non, ſed ꝙ filij prius admittuntur, quia cenſentur vocati ſpecialiter, & nepotes generaliter, vtpote ſub generali appellatione deſcendentium, quemadmodum hîc: alij ſub nomine familiæ, ſecundum Ange. conſil. 305. cuius non meminit Alexander qui tamen idem etiam tenet conſi. 123. columm. 1. volumi. 1. ſed meminit Socin. in l. Gallus, §. Etiam ſi parente, colum. finà. verſi. 3. conclu. num 10. & probatur ex l. Hæredes mei, §. vltimo, ff. ad Trebellia. & refert Franciſ. Curti. Iunior, in l. 2. eademque fi. C. de Succeſſ. ed. nu. 13. Sed licèt ipſe dicat, tamen nõ probatur ibi hoc, quia loquitur in alternatiua: ſed quod Docto. ſuprà relati dicunt, procedit in locutione copulatiua, vbi res erat dubia, quæ tamẽ non eſt in alternatiua. Præterea text. in eodem. §. fin. loquitur de filijs item nepotib. quæ appellationes ſunt pariter ſpeciales. Sed Docto. vbi. ſ. & ꝟ. loquuntur de appellatione ſpeciali & generali, id eſt de filijs & deſcendentib⁹, aut poſteris, aut liberis, cum filijs copulatiuè ad fideicommiſſum inuitatis. Sic ergo Cur. perperam ac peſſimè

Nota. vnum memorabile.

mè citat in propoſito illũ text. In qua etiam copulatiua Socin.loquitur. ſ.in ſubſtitutione quæ fuerit de filijs & hę redibus:quia eo caſu ſecundũ eũ,prout & in alio caſu proximè prænotato, magis in ſpecie ſunt nominati filij q̃ hæredes:ergo cũ ſimul vocentur hæredes in genere,& filij in ſpecie,filij cẽ ſentur prædilecti: & conſequẽter eiuſ modi ſubſtitutio cenſetur facta ordine ſucceſſiuo. Et dicit iſtud ꝓbari ex hoc noſtro.§. In fideicommiſſo:& eſt verũ,quia iſte tex. figit pedes in nominatione particulari aliquotũ ex familia generaliter ſeu ſimpliciter nominata,& eos tanquam prædilectos præfert cæteris implicitè nominatis.i.cõprehenſis ſub ſimplici & generica familiæ nominatione. Et ibi adducit(vt prædixi) Ange.in.§.citato conſ.305.Et de hoc articulo,quando per teſtatorẽ vocantur filij & nepotes vel deſcendentes,vel liberi,vel fratres cũ iiſdem filijs, copulatiuè inquã, qua de re hic agimus,an videãtur vocati ordine ſucceſſiuo,vel ſimul,tradit elegãter Bartho.Soci.diſcutiens quæſtiones Bart. ibi in hoc propoſito adamuſſim, licèt alij etiam multa tractent: ſed ille planiùs & curioſiùs,idcirco ad eum ꝑtincipaliter remitto lectorem,in d.l.Gallus,§.Quidã rectè,à prima colu. verſi. Sed pro diſcuſſione,vſq; in fin. Non omitto, quòd inter alia quę ibi tradit ſuper.2.quæſtione Barto.in.3.colum. verſ.Sed vltimò contra Bar.tenet ipſe Soci.poſt Aret.ibi ab eodem relatum, quòd in caſu iſtius tex.etiam ſi hi duo ſpecialiter & proprijs nominibus nominati eſſent in diſpari gradu inter ſe:tamen ex quo fuerunt ſimul inuitati,non debet inter eos cõſiderari ordo affectionis & ſucceſſionis: & ſic admittuntur ſimul (adde, & viriliter propter copulam.l.Si hæredes nominati in vlti.char.§.tit.1.& in l.Reos §.Cùm in tabulis,ff.de Duo.reis, & in l.1.C.Si plures vna ſenten .&c.) non autem ordine ſucceſſiuo, neque alia ſed potiùs eadẽ ipſa fuit intentio Bart. & omnium ſcribentium hîc poſt glo. & probatur ex iſta litera ibi, Hi ad petitionem fideicõmiſſi admittuntur q; nominati ſunt:& ſic ambo fuerunt inuitati ſimul & ſemel ſub eadẽ orationis cõpagine,& eadem copula: & ſic inter eos eſt parilitas ſimultanea, & ambo admittuntur pro æquis portionibus,vt l.Vna.§.Iis qui. de Cadu. tol. C.Deinde colligitur ex hoc tex.ſecũ-

15 dum Pau.de Caſt.primo textuali,†q; nominatis deficientibus non admittuntur omnes de familia, vt eſt prædictum,ſed ſoli proximiores ipſi defuncto quoad viuunt:& eis peremptis,ad mittuntur omnes alij ſequẽtes ex eadẽ familia gradatim,& ſic ordine ſucceſſiuo,vt in litera ibi, [*Primo gradu.*] Sic ergo ſecundum eum videntur ſucceſſiuè grauati, & por fideicommiſſum ſubſtituti:etiam ſi per teſtatorem nõ dicatur, quòd fideicõmiſſum trãſeat, vel deueniat de vno in alium gradatim & ordine ſucceſſiuo, hoc eſt de vna perſona gradus præcedentis in aliam gradus ſubſequentis, videlicet ſecundum gradus cuiuſq; eorum prę rogatiuam & præcedentiam, & iſtud importat verbum familia, ſimpliciter & abſolutè prolatum in relicto fidicõmiſſi facto familiæ,vt ſemper dum aliquis de familia ſuperſit fideicommiſſum deſcẽſiuè(vt ita dixero)deueniat de vno in alium, hoc eſt gradatim & ſucceſſiuè,ſalua ſemper (vt dixi) gradus prærogatiua,& antecedentia.Idẽ que eſſet, ſi fideicõmiſſum relinqueretur deſcendentibus, vt eſt prædictum:nam proximiores in gradu,vel gradibus admitterentur, & viderentur ſucceſſiuè grauati, vt fideicõmiſſum reſtitueret præcedens in gradu, ſubſe-

ſubſequenti in gradu, prout tradit Ia-
ſo recitans in id multa in eodem. §.
Quidã rectè, col. 3. cum ſequenti. Sed
aliò tendit. ſ. ad verificationẽ quæſt.
Bar. quas etiam proſequitur poſt Bar-
tho. Soci. ibi, quẽ ſuprà retuli. Idẽ eſt
dicendum (prout in ſuperioribus teti-
gi, ſed hîc latiùs repetam) in quocun-
que alio relicto facto pluribus perſo-
nis contentis ſub alio quocunque no
mine collectiuo, quàm familiæ. Et vt
ſemel hanc rem finiam, breui ſermo-
ne complectar omnia collectiua ver-

Verba collectiua quę in hanc rẽ poſſunt inueniri ad pſens.

ba quæ in hanc rem ad præſens poſ-
ſunt inueniri, vtputà ſi relinqueretur
parentibus, liberis, deſcendentib⁹, ſuc
ceſſoribus, propinquis, proximis, con-
iunctis, conſanguineis, agnatis, cogna
tis, agnationi, cognationi, conſangui-
nitati, affinitati, proximitati, propin-
quitati, parentelæ, domui, genealo-
giæ, genti, proſapiæ, nomini, cipo, trũ
co, ſtipiti, generationi, generi, proge-
niei, ſtirpi, poſteritati, proli, ſoboli, ſe-
cundum communem contra Alberi.
vt ſuprà tradidi: & ſi qua poſſint ver-
ba ſimilia reperiri collectionem plu-
rium perſonarum cõſanguinearum,
vel affinium deſignantia. Nam vnũ-
quodque iſtorum verborum collecti
uorum poſitum in diſpoſitione fidei-
cõmiſſaria comprehendit plures per-
ſonas gradatim, id eſt perſonã vel per
ſonas vnius gradus poſt aliũ: & ſic de
vna in aliam deſcenſiuè tale fideicom
miſſum cenſetur ſucceſſiuo ordine
poſt primam vel primas ſiue præce-
dentes vnius, id eſt præcedentis gra
dus, in perſonam ſequẽtem vel ſequẽ
tes gradus ſubſequentis deuolui: quia
omnes eiuſmodi perſonæ cenſentur
(vt dixi) inuitatæ. Et hoc apertè colli-
gitur ex hac litera: ibi, [*Primo gradu.*] Et
in id allegat illam Bal. vbi etiã Corne.
16 in l. fi. C. de Verbo. ſign. ſ. † quòd qñ di
ſpoſitio fit nomine plurium, id eſt ſub
nomine collectiuo, vel cõplexiuo plu
rium, inter quos cadit ordo affectio-
nis, talis diſpoſitio reſpicit ordinẽ ſuc-
ceſſiuum. Et ex hoc eodem tex. in iiſ-
dem verbis prænotatis, iuncta eadem
l. fina. in verbo [*Gradatim.*] infert notã.
Pau. de Caſt. ibi poſt Ange. quòd ſi ha
bens vtrinque coniunctos, item fra-
tres conſanguineos. i. ex latere patris
tantùm, vel vterinos, id eſt ex latere
matris ſolummodo, leget fundũ fratri
bus ſuis, vel eos. i. fratres in legato vel
fideicõmiſſo relicto filio ſubſtituat, in
eum caſum quo ſine liberis deceſſe-
rit idem filius: & ita deceſsit, id eſt ſi-
ne liberis, prius admittentur ad tale
legatũ vel fideicõmiſſum filij vtrinq;
coniuncti, ſi tempore mortis teſtato-
ris ſuperſint: eis verò non extantibus
admittentur omnes alij coniuncti ex
alterutro latere: quia in ſucceſsione
inteſtati, ceſſantibus deſcẽdentibus
& aſcendentibus, prima potiorq; cau
ſa eſt fratrum vtrinq; coniunctorũ,
quàm fratrum ex altero tantum la-
tere coniunctorum, vt in Authenti.
Ceſſante, cũ ſequen. C. de Legi. hære.
Deinde infert idẽ Pau. q; ſi leget cipo
domus ſuę hoc eſt ſtipiti (eſt enĩ ſecũ-
dũ eũ vocabulũ ruſticanũ) primo vo-
centur agnati, quia in eis cõſiſtit trun
cus, & ſtipes parẽtelę, qui agnati voca
buntur ſcdm ordinẽ graduũ. Sed iſta
deciſ. videtur quodãmodo repugna-
re his quæ Doct. dicũt, & ipſemet Pau.
de Caſ. poſt illos, in ead. l. fi. in prin. C.
de Ver. ſig. Nec non ſuper text. ibi, in
ver. [*Non ſolum propinquis,*] vbi ſolum fit
differẽtia, inter proximitatẽ & remo
tionẽ graduũ quoad teſtatorẽ, nõ ve-
rò inter agnationẽ & cognationẽ. Nã
tex. ibi declarat verbũ familia, vt extẽ
datur ad propinquos generaliter, &
ſic tã ad agnatos, q̃ ad cognatos, ꝓut
ibi tenẽt Doct. cõiter. Sed huic rei põt
ſatisfieri hoc modo: videlicet, quòd ſi

nomina appellatiua ſuâpte natura ſint apta vel habilia cōprehendere ſimul & ſemel agnationem & cognationem, prout ſunt illa nomina collectiua & appellatiua, propinqui, ſucceſſores, deſcendentes, & huius generis verba: tunc procedat iſta declaratio Doctorum per illum text. ibidem. ſ. q̄ ſint præferēdi proximiores in gradu, exploſa differentia agnationis & cognationis. Sin verò verborum natura primitiua inquam & primordialis & ſic præcipua fuerit deſignatiua agnationis, vt eſt in exemplo Ange. & Pau. de Caſt. de domo, aut de cipo, vel ſtipite domus ſuæ: & tunc procedat prædicta deciſio Ange. & Pau. de Caſt. in d. l. fi. eo quòd in agnatis maſculis, præcipuè conſeruatur cipus, ſtipes, & domus: quare multum attendenda ſunt horum verborum collectiuorū ſignificata primordialia & præcipua, & ad eorum communem interpretationē ſecundum crebrum, & vſitatū loquēdi modum recurrendum, vt tenet hic Bar. & eſt de aperta intentione Ange. in d. l. fi. in prin. Et ſuadetur hoc euidēter, quia etiā hodie, de voluntate teſtatoris remanet differentia agnationis & cognationis ſecundū Bar. hic, vt ꝭ. etiā dicam, & ita videtur intelligēda præfata deciſio illorum Doct. quanq̄ non ita apertè loquātur. Cauendū tñ videtur, quia contra iſtam concordiā reſponſiuam prima inſpectione facit iſte tex. iūcta gl. & expoſitione Doct. extendentiū nomē familiæ ad cognatos per eandem l. fi. & tamen verbum idē familia de ipſius primitiuo & primordiali ſignificato non cōprehēdit niſi ſolam agnationem, vt in d. l. Pronuntiatio, §. Familiæ, necnō prædicta reſpōſio, minimè videt̃ quadrare ad d. l. fi. vbi non fit mentio per teſtatorē de propinquis: ſed tantū fit per l. illā, interpretantem nomē illud familia, & ad illum ſenſum illud trahentem. Quare ad eandē l. fi. aliter videtur dicendū, & eſt declaratio & ſaluatio ſupra proximæ reſponſionis, q̄ loquat̃ in interpretatione nominis familia, quod eſt æquiuocum: quæ quidē interpretatio nō reperitur facta in alijs nominibus collectiuis: cipus, domus, ſtipes, & ſimi. vtpote non neceſſaria: quia talia nomina ſecundū iuris ratio nē nō poſſunt referri niſi ad agnationem vel agnatos qui faciūt ſtipitē vel truncū, vt in eadē l. Pronuntiatio, in fina. verbis. & ꝭ. proximè adhuc magis declarabitur. Et iſta reſpōſio in declaratione præcedentis, & vtraq; cōiuncta videtur congruens: quia nomen domus & ſtipitis, quæ ſunt iuridicę appellationis, & ſecundū iuris ſignificationē referuntur ad ſolos agnatos, vt ſ. eſt dictū, parificātur prædictis vocabulis ruſticanis à vulgi fæce inuentis, cipus & truncus, & ſim. nā fuerunt inuenta ad illorū inſtar: & ſic ſapiūt eorum naturā. Ergo idē eſt in his omnibus, q̄ ſignificent ſolam agnationem abſq; aliqua æquiuocatione, quod nō eſt in nomine familia quod ſua natura eſt ambiguū & æquiuocū, & ad varias & difformes ac differētes ſignificationes flexibile, vt patet ex diſcurſu d. l. Pronūtiatio: & ob id declaratur illo caſu ab Imperatore ſignato, alios caſus cōprehendente quē decidit Iuſti. in d. l. fi. vtpote dubio & ancipiti, & qui magnū olim negotiū fecit aduocatis Illiricianis, vt ibi tex. inquit, quæ eſt vna de quinquaginta deciſ. Iuſtinaneis. Declarādo ergo vtrāq; ſolutio nē ſimul iunctā, dicendū eſt, q̄ nomina ſignificātia agnationem & cognationē, & ſic ad vtrunq; ſignificatū flexibilia, id eſt ad agnatos & cognatos, vt eſt terminus, propinqui, itē & illi, proximus item cōſanguineus, & qui ſunt eis conſimiles, trahuntur ad pro ximio-

ximiorem ex agnatione vel cognatione. Sed nomina quæ ſuapte natura vel ex communi vſu loquendi referuntur ad ſolam agnationem, vt domus, ſtipes, caput, truncus, & ſimilia trahuntur ad proximiorem de ſola agnatione. Idem eſſet in præcedenti caſu, ſi de teſtatoris voluntate conſtaret eum voluiſſe fideicommiſſum remanere perpetuò vindicatum (vt dicunt) inter conſanguineos vel propinquos. Nam licèt talia nomina (vt dixi) pariformiter trahãtur ad oẽs tã agnatos, q̃ cognatos, tñ in hoc caſu, prout & in.§.proximo referuntur ad agnatũ vel etiam agnatos proximiores, ſi teſtator non reſtrinxit ſe ad vnum ſolũ: tunc enim ad vnum ſolum proximiorem eſſet facienda relatio. Sed cùm (vt iam prædixi) familia ſit nomen æquiuocum declaratur in dicta l. fin. & ex hoc iſte articulus manet reſolutus. Et ad præmiſſa, de verbis ſignificantibus ſolam agnationem, addẽda eſt l.1.titu.6.Partita.4.& l.13. titu. de las vendidas y compras, lib.3.for.ll. cõiuncta l.73.Sarabri condita.

Et iuxta hæc conſiderandum eſt,
17 † quòd vbi agnati expreſsè vocantur, vel cenſentur vocati ex natura vocabuli, vel ex communi vſu loquendi: niſi teſtator ſeſe reſtringat ad agnatos mares, veniunt etiam agnatæ fœminæ: tamen in prima fœmina agnata, aut primis fœminis agnatis, agnatio expirat: & ſic vltra non progreditur. Nam vt inquit pulcher tex. in d.l. Pronuntiatio, finali. verbis, Fœmina principium eſt & finis ſuæ familiæ: ideoq; nõ poteſt conſtituere ſtipem, truncum, vel domum, vel caput parẽtelę: ſed vt eſt ſæpe iam dictũ ea vox, familia, ob varia & multiplicia ſignificata quæ habebat, ne ſemper maneret in ambiguo, declaratur hodie porrigi ad agnationem & cognationem, per dictam l.fin.iunctis glo.& Doctorum declarationibus inpręſentiarũ. Ad hæc vide Bald. multa notanda in præfato puncto tradentem in l. In filijs, C.de Decu.li.10.à verſ.Hinc not. argumen. vſq; in fi.& Pau. de Caſt. in l.Si quis in ſuo, in primo textuali, C. de Inoffi.teſtamen.& Cor. conſi. 55. volu.primo. Præmiſſis etiam, & quidem pertinentet, adiungere libet vnum quod eleganter tenet Alexan. Imo.conſi.135.col.2.volu.7.dicens, q. quando teſtator ſimpliciter ñominat eos, qui ſunt de certo genere denominationis: vt ſi dixiſſet, res deueniat p fideicommiſſum ad illos de columna vel de vrſinis, vel de petra mala: & ſi qui ſunt de illuſtribus cognomentis, etiam ſi non faciat mentionem de domo vel familia, venirent ad tale fideicommiſſum ſoli agnati gradatim & ordine ſucceſſiuo, etiam fœminæ. Quod verbum eſt memorabile in eo quod dicit de fœmina: ſed ſano modo eſt intelligendum per id quod prę dixi, quòd agnatio finiatur in fœmina, & eam non tranſgrediatur: & ſic deſcendens ex ea ad tale fideicõmiſſum non poſſit admitti. Cui rei cõfert gloſ.ordi.in l.Gallus,§.Nunc de l.Velleia.in parte, Nam etſi, quæ eſt glo.vlti.in fine. Ex qua ibi notant Bal. Alex.
18 & cæteri recẽtiores, † quòd nepris ex filio dicitur de deſcendentibus per virilem ſexum: nõ tñ nepos ex filia. Pro qua gl. eſt bonus text. in l. Lege duodecim tabularũ, in ver: huiuſmodi, C. de Legi.hære. quo tex. cõiuncta l.1. in prin.ꝟ.de Succeſ.ed. probatur æquipa ratio inter hæc verba de deſcendentibus ex virili ſexu, & illa verba, de deſcendẽtibus per virilem ſexum. Item & illæ duæ verborum conceptiones parificantur: videlicet, de deſcendentibus ex linea maſculina, & per lineã maſculinam: & iſti quatuor caſus rendunt

Bald. tradit plura notã. in hoc arti.

dunt in eundem ſcopum, quia in quolibet eorum fœmina admittitur deſcendens ex maſculo, & poſt alios ſcribentes ſuper gloſ. prædictam eius opinio pleno ore dicit eſſe communem Marius Salomo. ibi ſubijciens deinde & in iudicijs, & in ſcholis eam eſſe receptam: licèt in alio modo loquẽdi, de quo tradunt ibi Doctores extra gl. videlicet, de deſcendentibus virilis ſexus, teneat contra eos, quòd non ſit idem eo caſu quod in alijs quatuor caſibus ſuprà proximè relatis. Quod meo iudicio eſt veriſſimum: & ſic ꝙ fœmina ex maſculo deſcendens, non dicitur virilis ſexus. Et certè alij Doctores contrarium tenentes, inaduertenter & parum conſideratè loquuntur in hoc pũcto. Prçterea, in eo quod ibi tenet idem Salomo. contra Paul. de Caſt. ibi & in l. Maritus, C. de Procu. rectè loquitur, ſi litera Pau. ſtet prout Salomo. refert. Sed ſecundum literam Pau. in mea impreſſione, non quadrat reprehenſio, quam de Pau. ille facit, Nã Salo. refert illã literã dicere, ex linea ſeu de linea maſculina: & tenet cõtra Pau. in eo qđ dicit appellationem deſcendentiũ ex linea, vel de linea maſculina, nullas fœminas contineri: cuius oppoſitum aſtruit Salomo. dicens, quòd imò continentur prout ſub illis verbis per lineam maſculinam, de quibus loquitur prædicta gl. & inquãtum Pau. ſuper dicta gl. vult, quòd verba illa, virilis ſexus, referantur etiam ad neptes ex filio, non poteſt eſſe verum ſecundum Salo. licèt alij Doct. contradicunt: videlicet Alex. Arc. Iaſ. & Soci. ibi, quia fœmina nullo modo poteſt dici eſſe virilis ſexus, vel de ſexu, aut ex ſexu virili: & ita eſt verũ. Sed in meo libro litera Pau. de Caſt. in d. l. Maritus, eſt per lineam maſculinam, prout ſunt termini præfatæ glo. Sed tamen in quantũ in his terminis in effectu tenet contra gloſ. quòd tunc non contineatur fœmina ex maſculo deſcendens, non rectè loquitur: cùm (vt dixi) glo. communiter approbetur, & in ſpecie eum reprehẽdit Iaſ in l. 2. nu. 206. C. de iure emphi. vbi etiam refert Pau. cum alia litera: & itidem reprobat illum. Sicque vbi ſit mentio de deſcendente à linea, nulla eſt differẽtia, an vocetur deſcẽdẽs ex linea, vel de linea, vel per lineã maſculinã: ſemper eñ admittit̃ fœmina deſcẽdẽs ex maſculo, & habet locũ cõmunis conclu. gl. in d. §. Nũc de lege, ad quam rediens, addo Alex. idem tenentem conſ. 52. col. 2. vol. 6. & in prædicto conſi. 125. col. 2. vol. 7. ſ. ad aliam rem citato. Et eſt inſuper aduertendũ, quòd id quod ibi Alexã. ſubdit de nupta eſt adhuc magis notandũ: nam quod. ſ. in loco prænotato retuli eum dicere ibidem, de ſola cognominis inſignis denominatione, (ne id omirrã) ante eum tenuit Bart. in ſçpe allega. l. Pronuntiatio, ad fi. Et inquantũ idem Alex. in eodem conſi. dicit, ꝙ dictio, nomen, capitur pro familia agnatorũ per gl. in d. l. Is qui cõplures, ſ. tit. 1. obliuiſcitur gl. hîc, idẽ dicẽtis. glo. mag. verſ. vel planius in expoſitione quam facit. Sed hæc glo. ſecundum generale ſignificatũ nominis, familia, de quo tex. iſte loquit̃, quia ad eũ (prout aliàs fieri debet, & aſſolet) ſuper quo eſt ſita, referenda eſt: & ſic familia eſt vox generalior, & magis cõprehenſiua, q̃ vox illa, nomen, quç ſui natura eſt ſpecialis & ſtricta: quia pertinet ad ſolos agnatos, per quos conſeruatur cognomentum defuncti: & ſic memoria ipſius: non autem per cognatos, quos etiam prout & agnatos verbum familia comprehendit, vt hîc tradunt gl. & Docto. & eſt text. in l. fin. C. de Verbo. ſignificat. & hæc quoad text. ſufficiant.

In

In gloſ.mag.hæc glo.in princi.ponit duas lect.ad text.quarum alteram & primam impugnat Barto. & aliqui Docto.ſed poteſt defendi, vt per Ioã. de Imo. hic, prout retuli ſuprà poſt princi.Secunda lectura eſt vera in ſe, non tamen eſt dubitabilis:ſed nihilo minus eam roberat, & ſuſtinet Ange.do Perig.hic,quem vi. Tertiã lect. ſuprà recitaui, ad ibi dicta refero me: vbi concluſi cum lectura & exemplo Barto. dic vt ibi tradidi in examinatione lecturarum. In eadem gloſ. ibi, Qui eodem gradu, hanc gloſ. impugnant Barto. & alij Docto. communiter:& tenent ſequentem lectu. poſitam in verſicu. Planius autem: ex qua iunctis his quæ per eos poſt illam traduntur eliciuntur ſequentes concluſiones.

Prima concluſio. Prima concluſio,quòd ad relictum factum familiæ ſub nomine collectiuo,familię,admittuntur etiã cognati teſtatoris, id eſt attinentes ipſi per lineam fœmnineã vel per eam ab ipſo deſcendentes.Sed quoad iſtum text. iſtius glo.concluſio nõ procedit:quia hoc iure ff.familiæ appellatio non cõprehendebat cognatos, vt in ſæpe allega.l.Pronuntiatio,§. Familiæ, verſi. item familiæ,ff. de Verbo. ſignifica. & tenent Bald. Pau. de Caſt. & Ioan. de Imo.per glo.ibi,in l.Peto,§. Fratre, in prima opi.ff.eo.Sed fortè gloſ.iſta id dixit in caſu iſtius text. quia habuit pro ſuppoſito,quòd teſtator primo loco nominauit cognatos:& ita eam intelligunt Ioan.de Imo.& Ang.de Perig.quæ Doctorum ſaluatio eſt notãda ad multa.Sed hodie iure nouo per dictam l.fina. C. de Verbo. ſignifica. expeditum eſt appellatione familiæ contineri etiam cognatos, ſecũdum Pet.de Bellaperti. quem hic ſequitur Barto.& tenent ibi Docto.expendentes illud verbum,propinqui, ibi poſitum:& Rapha.hic,in fin.1. col. & ſic (vt ſuperius eſt tactum) quando hodie nomen familia profertur à teſtatore vocante ad inſtitutionem, vel ſubſtitutionem,ſiue directam,ſiue fideicommiſſariam familiam ſuam inter agnatos & cognatos illius non datur alia prælatio, niſi duntaxat reſpectu proximitatis graduum quoad teſtatorem.In alijs autem terminis collectiuis,quos multos ſuprà retuli præter terminum familia, dicendum eſt vt in ſuperioribus dixi, in defenſatione dictorum Ange.& Pau.de Caſt.in eadem l.vltima.videlicet, attendi debere,an ſint termini ſuâpte natura deſignantes ſolam agnationem: an verò ſint termini ambigui, hoc eſt communes ad agnationem inſimul & cognationem,vt primo caſu ſoli agnati, ſecundo autem vtriq;. ſ.agnati & cognati admitti debeant.

Secunda cõcluſio. Secunda cõcluſio,nominatis extinctis, non admittuntur ſequentes in gradu poſt illos, ſi ipſos prænominatos præcedebant aliqui de familia proximiores ipſi teſtatori: imò tales proximiores ſunt admittendi ad fideicommiſſum ante alios remotiores de familia, ac ſi nullus eſſet ſpeciatim nominatus.Et ita cõmuniter tenent Docto. quæ concluſio rectà fluit ex dict.verſi.Planiùs.

Tertia concluſio. Tertia, quòd hodie per iura antiqua.ff.nõ innouatur iſtius tex.diſpoſitio,quoad admiſſionem cognatorũ, ſed ſolùm per dictam l.fin.C. de Verbo.ſigni.declaratam per Doct.in verbo illo generali,vel indefinito, ꝓpinqui,vt prædixi:licèt glo.hic in d.verſi. Planiùs,illud innuat:ſed Barto. tenet quod prædixi:& veriùs & idem ac clarius tenet Rapha.Cu.1.col.ad fi.Et ex hoc,iunctis dictis per Bar.reſultat

Quarta concluſio. Quarta concluſio, ꝙ per iura Authenticorum, inter agnatos & cognatos

gnatos permanet diſſidium, quoad expreſsè & vniuerſaliter diſpoſita per teſtatorem in teſtamento circa agnatorum prelationem: etſi reſpectu ſucceſſionis ab inteſtato eodem iure Authenti.differentia ſit ſublata, vt in. §. Nullam,in glo.allega.& ſic in effectu & re ipſa vult Bart.idem cum glo.eandem concluſionem tenẽtibus & magis cõmuniter approbatis: videlicet in l.fi.in parte,agnationis, C. de Codi.& in l.Fratres, in parte, arceantur, C.de Inoffi.teſta.& in l. Si emancipati,glo.fi.poſt med. C. de Colla. & in Authen.Ex cauſa, gl. 2. ante med. C. de Libe.præt.& in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum,in parte,emancipatus, ſ. de Lib.& poſth.Imò potius vult Bar. hîc quòd etiam illę gloſ.procedant in diſpoſitionibus particularibus,vt in codicillis:& ſic non ſolùm ſi teſtator diſpoſuiſſet vniuerſaliter in teſtamẽto, ſed etiam ſi particulariter, relinquendo legata & fideicommiſſa particularia. Et adhuc in hoc ꝓpoſito amplius vult Barto.coniunctò iſto tex. & gl.ꝙ ex voluntate teſtatoris non tantũ(vt prædixi)expreſſa,ſed etiam tacita,pręſumpta,& coniecturata, agnati præferuntur hodie cognatis in quouis genere ſucceſſionis,ſiue vniuerſalis,ſiue particularis. Quæ quidẽ omnia Bart. præſupponit, ꝙ hodie ceſſat differentia agnationis & cognationis ab inteſtato:non autem dicit aliud eſſe ex teſtamẽto,ſed generalius ſentit ac præſupponit, diuerſum, vel ſecùs eſſe ex quauis defuncti diſpſitione,particulari diſpoſitiua:licèt non teſtamentaria etiã ſi ſit præſumpta, aut cõiecturata. In qua ſpecie hiſce tẽporibꝰ quotidie manant varia,& penè innumera Doctorum reſponſa, quæ vulgo appellãt conſilia de his differentia, & cõferũt ad meliorationes.3. &.5.patris bonorum,quæ per modũ vinculi(quod vocãt)hodie relinquitur. De qua re per huius titu. diſcurſum tangũtur ſubinde aliqua, præſertim in hoc. §. Et in l. Vnum ex familia,vſq; ad.§.Si rem, excluſiuè:& in d.l.Gallus,§.Quidam recte,&.§.Etiam ſi parente,&.§.Nũc de lege,& tradidi plenè, in relectione. §. Qui fideicomiſſariam.l. 3.ſ.de Hære. inſti.& in relectione l. Si quis in principio teſtamenti,ꝟ.de Lega.3.Sic itaq; propria intentio Bart. & Docto.in eo quod prædixi,eſt velle,ꝙ quando voluntas defuncti expreſſa vel tacita ſub eſſet non admittendi cognatos cum agnatis:& ſic præferendi agnatos cognatis illa eſt ſeruanda, ſiue ſit teſtamentaria, ſiue codicillaris: ſiue directa ſiue inflexa, aut per fideicommiſſum:ſiue ſit vniuerſalis, ſiue particularis.Sed prædicta l.fi.toties allegata,in caſu ſuo, non innititur hoc fundamẽto voluntatis defuncti,neq; mouetur ex ea: ſed ſola æquitate fundatur: dũ dicit, [*Humanum.&c.*] qua humanitate, vel æquitate fortè motus Rapha.Cu. intellexit Bar.hîc aliter voluiſſe: vide licet,ꝙ etiã ſtante d.l.fi. hodie non admittantur cognati, prout etiã tenuit Io.Fab.in eadem l.fi.eadẽ ratione humanitatis.Sed quod.ſ.dixi Bart. tenere eſt verior ſenſus:aliâs deuiaret à cõi Docto.ſententia:& concinit bene ad eiuſdem l.limitationem, vt non procedat, vbi conſtitiſſet de voluntate defuncti expreſsè vel tacitè volentis præferre agnatos cognatis.

Quinta & vltima concluſio, appellatio familiæ complectitur ſolã agnationem ,etiã ſtante d.l. vltima. C. de Verbo.ſigni.ſi tamen vſus communis loquendi probetur ita ſe habere : ille enĩ in dubio pręferẽdus eſt.l.Librorũ, §.Quod tamen caſſius,ꝟ.tit. t. & not. Barto.poſt glo.in l. Labeo,§. Idem Tubero ,ꝟ. de Supellecti. legat. & tenet expreſſim Ioã.de Imo.hîc. Circa præmiſſa Quinta concluſio.

miſſa, aduertendum eſt ad l. ſextã tit. 33. Part. 7. vbi vulgarizatur Hiſpanè, text. in l. Pronuntiatio, §. Fami. 1. ſ. ſępiùs citata, & omittitur prædicta l. fi. quæ non vulgarizatur ibi, neque in toto illo libro Parti. (ſi bene memini) de quo admodum miror. Nã hoc pręhabito d. l. Parti. eſt contraria iuri cõmuni, aut ſaltem eſt multum defectiua & mutila, in hoc articulo. Nã (vt dixi) ſolum vulgarizat eundem. §. Familiæ. 1. vbi text. loquitur de ſignificato termini familia, iure proprio. i. patrisfa. habentis familiam ſub ſe: nõ autem vertit Hiſpanè verſum illius l. [*Communi iure, &c.*] Ex qua lege Partitæ, & ipſius mente patet, q. re dubia ſtante, appellatio familiæ non capitur legaliter prout etiam tenet Rapha. Cu. hic, ſed capitur materialiter pro perſonis quæ continẽtur intra eandem domum ſub manu ſeu poteſtate, aut gubernatione patrisfa. quẽ familiæ principem vocat d. l. Familiæ, ff. de Verbo. ſigni niſi ex adiuncto, aut communi vſu loquendi, vel ex materia ſubiecta aliud colligatur. Quod eſt memorabile, quia nullus ſcribentium quem viderim hic, neq; in d. §. Fami. neque in d. l. vlti. præter Rapha. hic iſtud declarat, quod meminerim: neq; de hac re hac re fui bene certus priuſquam illũ viderem, cui concinit prædicta l. Partitæ. & ita oportet intelligere prædictã l. fina. videlicet legaliter, id eſt in caſibus in quibus familia capitur pro parentela, vel ratione communis vſus loquendi, vel ſubiectæ materiæ, vel ex adiuncto ad ipſam diſpoſitionem, vt modò dixi, & non aliter, neque alio modo.

Not. memorabile.

Gl. in parte, proximo, eſt not. relata ad tex. prout eſt referenda, aliàs nullius eſſet effectus neque momenti, & allegatur per Bald. & Docto. hic, & in alijs pluribus locis. j. ſubijciendis, q. in caſu iſtius text. & ſic vbi familia vocatur ad fideicommiſſum poſt aliquot alios nominatim expreſſos, quibus extinctis admittẽdi ſunt alij de familia proximiores teſtatori, & qui ex his primo gradu ſint procreati vel etiam ſola familia eſt vocata filius fratris teſtatoris ante eundem teſtatorem præmortui, admittitur pariter cum fratribus teſtatoris poſtea defuncti: & ſic cum patruis. Et priuſquam de huius gloſ. diſcuſſione agamus, præſeferendum eſt ante omnia, quòd iſta concluſio gloſ. ſi inquam illam teneamus, procedit in bonis liberis, & ſic diuiſibilibus ſecundum Soci. conſ. 252. incipiente, Viſis, volu. 2. prout & j. repetam: nã in bonis maioratus vel vinculatis, quæ vocant, & quæ non poſſunt deuenire niſi in vnũſolum, concluſio iſtius gloſ. non poſſet procedere: quia tunc ſolus frater vtpote proximior teſtatori ſecũdum metas iuris communis: eſſet præferendus filijs fratris, & ſic nepotibus ipſius fratris proximioris: nã illi etiam reſpectu ei' dicũtur (licèt impropriè) nepotes, quoad eum, & quoad teſtatorem & nominantur [*Sobrinos*] Hiſpanè: nõ enim loquimur hoc caſu de nepotibus propriè natis, videlicet ex filio primogenito teſtatoris vltimi poſſeſſoris maioratus vel vinculi: tunc enim res eſt hodie expedita per l. 40. Tau. quæ L. 40. Tau. etiã decidit præcedentem caſum hodie per cõtrariũ, quia ſi teſtator qui erat vltimus poſſeſſor maioratus vel vinculi, deceſſiſſet abſq; filijs, relicto vno fratre, & ex altero fratre maiori prædefuncto, relictis nepotibus impropriè ſumptis, quos vt dixi Hiſpanè vocant, iſti, etiã ſi remotiores ſint quoad defunctũ altero eius fratre eodẽq; ipſorũ patruo ſuperſtite, q. erat defuncto tẽpore mortis proximior, admittũt cõtra ipsũ patruũ p repreſentationẽ patris

patris eorum defuncti in vita poſſeſſoris vltimi, quam illamet lex Tau. inducit in ſucceſſoribus horum maioratuum. Quo ſuppoſito, mouetur gl. ad id tenendum ex allegatione quam facit Authē. Ceſſante, C. de Legi. hære. & in effectu & re ipſa, eius intentio eſt dicere, quòd quemadmodum ad ſucceſſionem ab inteſtato admittuntur filij fratris prædefuncti, vnà cum patruo ſuperſtite in ſucceſſione alterius patrui, vt in eadem Authen. Ceſſante, in gloſ. allegata, &. §. Cùm filius, Inſti. de Hære. quæ ab inteſtato deſe. ſic etiam admittuntur ad fideicommiſſum, & hoc etiā text. Iureconſultus videtur idem innuere, de eius mente videtur id etiā fuiſſe, dū expendit proximitatem graduum, quæ per iura prędicta per repręſentationem, eſt eadē in filijs fratrum quæ in fratribus. Præterea, pro iſtius glo. concluſione facit, quia in terminis ipſius videtur teſtator ſeſe conformare diſpoſitioni iuris communis, vt in ſimili Bart. inquit in l. Vt iuriſiurandi. §. Si liberi, ꝟ. de Ope. liber. nu. 5. in puncto illo de fœmina excluſa per ſtatutum municipale ſtātibus maſculis: quem Ioan. de Imo. ſequitur in cap. 1. ad fin. de Loca. & con duct. quod etiam in ſimili tenet Bart. in l. Hæredes mei, §. Cùm ita, col. prima. verſ. Et per hoc dico, ꝟ. ad Trebel. vbi tradit Alex. aliud tamen agens, 7. col. nu. 11. Hanc iſtius gl. concluſionē tenent Ioan. de Imo. & Ange. de Peri. hîc, & Alex. conſi. 137. vol. 1. vbi loquitur in caſu not. cuiuſdam ſtatuti: & dicit opini. iſtius gloſ. communiter approbari, & Corne. in l. fin. ſ. ſæpius allegata, C. de Verbo. ſigni. dicens, quòd ſeruaretur in practica, & ſequitur etiā idem Cor. conſi. 131. vol. 2. & Soci. aſſerens eſſe communem in d. l. Si cognatis, col. fin. ꝟ. de Reb. dub. & conſil. 374. col. 4. vol. 4. & idem effectu, & re ipſa tenet ipſe, prædicto conſi. 252. incipiente, Viſis. 2. col. ſ. adducto: dum eam (vt dixi) intelligit in bonis diuiſibilibus, quę ſua natura poſſunt, & debēt ad plures peruenire, qui ſunt proprij huius glo. cum tex. vt in eius principio præmiſi, dum allegaui Socin. in eodem conſi. Hanc eandem concluſionem iſtius gloſ. tenet Iaſ. conſi. 215. col. 4. verſi. Tertium dubium, vſq; in finem conſilij, vol. 2. vbi curioſè admodum eam defenſat. Sed certè, ſi quis attentè legerit, & cautè inſpiciat allegationes in hoc propoſito. ꝟ. tradēdas, perſpicuè cognoſcet, illud conſilium Iaſ. eſſe periculoſum, & ea quę in eodē traduntur ſiniſtro & deuio tramite incedere. Quanquam nō eo infieias, prima inſpectione ea quæ ibi in huius cō cluſionis præſidium ab eo afferuntur rem iſtam reddere ancipitem, & ſatis confuſam. Tamen contra huius gloſ. concluſionem tenet Bald. hîc, & Rapha. Cu. licèt iſtum perperam referat Ange. de Perig. nam etſi litera Raph. in ſeipſa ſit inuerſa & corrupta: tamen facilè emendatur ex relatione quam facit d Bar. & ex relatione quā de ipſo Rapha. Cu. facit Alex. in conſi. 129. vo lu. 5. poſt prin. & licèt Ioan. de Imo. conetur reſpondere rationibus Bald. tamen non ſatiſfacit plenè, vt cuiq; rectè intelligenti patēre poteſt. Ratio, qua Rapha. hîc mouetur contra gloſ. vt refert Alex. in eodem conſi. (vltra text. quem contra eam eſſe adducit, in l. Si libertus præterito, §. 1. ꝟ. de Bo. liber.) eſt hæc: quia filius fratris regulariter non ingreditur locum patris, niſi quādo agitur vel tractatur de vniuerſali ſucceſſione id ęſt hæreditaria aui vel patrui: tunc enim eſt locus repręſentationi de perſona nepotis ad auū vel patruum. Sed quādo tractarur de alia ſucceſſione particulari, ratione in quam alicuius diſpoſitionis vel conceſſionis

Iaſo. conſil. periculoſū.

ceſsionis particularis:& ſic non concernentis cauſam hæredirariam, aut non cohærentis cauſæ hæreditariæ, vel vbi tractatur de ſucceſsione etiã vniuerſali alterius quàm patrui vel aui. Nam his caſibus non reperitur ꝙ filius ſubintret locum patris prædefuncti.i. mortui ante obitum eius, de cuius ſucceſsione tractatur. Sic itaque duo requiruntur, vt filius fratris, prædefuncti admittatur ad ſuccedẽdũ patruo mortuo cum alio patruo eodemq́; fratre prædefuncti viuo.

Primum eſt, quòd tractetur de ſucceſſione vniuerſali, vel de alia eidem cohærente, vel eandem concernente.

Secundum, quòd agatur de ſuccedẽdo aſcendenti .i. auo vel ſupra, aut patruo defuncto, eodemq́; fratre prædefuncti iſtius, eiuſdemq́; patris volentis admitti ad ſucceſsionem, id eſt nepotis proprij quo ad auum, ſi auo inquã ſuccedi debet, vel improprij quo ad patruum, ſi patruo inquam ſuccedendum eſt. Nam vt .ſ. dixi nepos vocatur propriè reſpectu aui, id eſt filius filij ipſius. Sed quo ad patruum impropriè, vt tradunt Docto. præſertim Iaſo & recentiores in l. Si auiæ, C. de ſucceſſ. edict. allegat pro hac ratione differentiæ inter ſucceſsionem vniuerſalem & particularem Rapha. Cuma. tex. in l. Quædam, §. Nihil interest, ff. de Eden. in verſi. Is autem, in ratione ſui. Vbi Bald. Alexan. & Iaſo.
19 eum tex. notant, † ꝙ appellatione hæredis vel ſucceſſoris cõtinetur is qui eſt proptiè hæres, vel ſucceſſor, id eſt vniuerſalis, & nõ ſingularis. Nam primus repręſentat perſonam defuncti: ſecũdus autem minimè. Ex quo tex. dicit Alex. in præfato conſilio patere opinionẽ Bald. hîc contra gloſ. eſſe magis ſuſtentabilem: licèt ſecundum eundem Alexan. Ioan. de Imo. hîc ꝓut .ſ. eum retuli ſequitur hãc gl. quæ (vt ipſe ait) violat iſtum text. iuncta l. Proximus, ſ. de Verbo. ſign. & eandẽ opinio. Bald. contra glo. iſtam, ſequitur idem Rapha. Cuma. conſi. 106. colum. fina. ad medium, quod incipit, mulier inſtituit maritum: vbi loquitur in terminis fortioribus, id eſt in fideicommiſſo vniuerſali, & ad præfatum fundamentum adducit Bart. in Authen. Poſt fratres, C. de legi. hære. & dicit hanc glo. non eſſe referendã, ad iſtum tex. ſed loqui duntaxat, in terminis. Authen. Ceſſante, quam citat. Et certè id ſatis ac ſuper innuit gl. in illo verbo primo, Quãdoq;, ex quo patet velle loqui aliàs extra terminos iſtius tex. & profectò etiam inſpecta per tranſenam, vt ſoler dici, intentio glo. non eſt ea ad quam perperam (ne dicam falſò) cõſueuit allegari: de cuius diſcuſsione tractamus. Et ita etiam prout Rapha. tenet & Angel. de Are. in. §. Cùm filius. Inſti. de Hęre. quæ ab inteſt. defe. ſ. allegato. & Flo. de ſancto Petro hîc, ad fin. & Alex. in alijs duobus conſilijs allegatis ꝑ Dec. cũ nonnullis ex præfatis remiſſ. cõſil. 79. incip. Et pro tenui, colũ. penul. & poſtea in vltima refert alia duo conſilia Alexan. ſibi ipſi contrarij. Et idem Decius notanter loquens dicit contra glo. iſtam intellectam & declaratam, vt per Ioan. de Imo. hîc, (qui eſt intellec. Doctorum ſequentiũ eam) eſſe magis cõmunem opin. ſiue concluſio. Docto. in conſil. primo omniũ conſiliorum, colũ. 2. 3. vbi tenet quod ſ. dixi, ꝙ gloſ. iſta non probat id ad qđ alleg. Et contra hanc glo. tenet Caſſaneus conſil. 53. colũ. 7. allegans prædictum conſilium Raph. Cuma. ſub eodem initio: licèt ſub alio numero. Tamen inter alios Docto. quos citat infideliter allegat Aretin. & Iaſ. in ꝓpoſito iſtius glo. & contra hanc glo. dicit fuiſſe pronuntiatũ Rotę Deci⁹

in prędicto cōſi.1.& in l.Si auiæ,C.de Succeſſ.edicto.vbi tamen Fran.Cur. perpetam refert Deci.ibi & in d. conſil.in reſolutione iſtius artic. & idem & peſſimè referr ipſemet Curr. cōſil. 52.& ſequen.prima parte. Necnō cauendum eſt à mala reſolutione, quā ponit idem Curt. in hoc eodem arti. in præfatis locis.Sed non eſt ei nouū cæcutire in reſolutionibus difficultatum,&c. Rurſus idem agnouit bonā fidé,quia variauit ab eo quod in prædictis locis tenuerat, & tenet contra iſtam gl.cōſ.22.num.29.prima parte.

Doctorum inconſtantia in hoc articul.

His ita recitatis, priuſq̃ iſtū inuoluolū (nam ita libet eum nominare) reſoluam, operæpretium erit,ſaltem ſolatij gratia,hic oſtendere Docto. incōſtantiam in hoc articulo.Nam idem Iaſ.in l.Qui liberis,§.Hæc verba,ſ̄.de Vulga.citans hanc glo.allegat nōnulla pro & contra,& nihil firmans, ſed ſimpliciter muſsitans pertranſit. Sed idem Iaſ.in prædicto conſil.215. pleniſsimè,& aſſeueranter defenſat eā. Sed & idem Iaſo ſecum pugnans in præallegata l.Si auiæ,col.3.C.de Succeſſ.edicto tenet contra eam, referēs & quidem inconſultè Ioan. Fa. in di. §.Cùm filius,& mouetur eo q nepos nunq̃ repræſentat perſonam patris, vt ipſius locum ſubintret,niſi in duobus caſibus(quorum nullus eſt iſte) de quibus dicit tradere Bart.in prædicta Authen.Poſt fratres,quem in ſuperioribus dixi allegare Rapha.hîc& in cōſi.ſ̄.citato.106.& Alexan. dic.cōſil.137.volu.5. Deinde Corneus ſibi met contrarius in eo quod poſuerat in l.fina.C.de Verbo.ſigni. approbando eam, reprehendit eam, cōſil.233. colum.penul.lib.4.incipiente,In hac conſultatione,& conſil.207. volum. 2.

Cōcluſio in hoc artic.

Cōcludendo itaq; in hoc tenebroſo & ancipiti articulo, tandem tandē videtur mihi tenēdam eſſe opin.Bal. & ſequacium : licèt fundamentum Bald.contra iſtā opin.glo.non ſit ita ſolidum,prout eſt motiuum Rapha. quod.ſ̄.retuli poſt Bart.in d. Authē. Poſt fratres.Et contra hanc opin. glo. reneriterum idem Iaſ. ſecū pugnās conſil.27.colū.fina.inter conſi. Ioan. And.Rub.& inter eadem cōſi.Caro. Rui.conſi.40.ex quorum Docto. dictis deligūtur nōnullæ declarationes ad ſæpe allegatū.§. Cùm filius,& ad ea quæ per Docto.hic tradūtur,& ibidem ante & poſt dicta conſilia relata & inſerta inter cōſilia Rubei, ſunt alia multa conſilia plurimorum Doctorum contra hanc glo.in præſidiū opin.Bald. et ſequaciū in varijs locis ſparſa. Iterarò admoneo candidū & doctum lectorem caueat à mala reſolutione Franci. Cur.in dic.l. Si auiæ, & dic.conſilio.52.1.parte.Sed eſto q glo.iſta decideret quod Docto. pluri mi dicunt eam decidere, & quòd eā vellemus ſequi: tamen non procederet,vbi teſtator vocaſſet ad legatum, vel fideicommiſſum propinquos vel parentelam:& ſic ſiue in abſtracto,ſiue in concreto,& adiecíſſet clauſulā illam, ſalua gradus prærogatiua: eo nāque caſu indubiè non ſubrogatur vna perſona vlterioris gradus in locū alterius perſonę gradus proximioris: & ſic filius fratris non ſubrogatur in patris locum in ſucceſsione quacunque ad ſuccedendum patruo vel auo ſecundum Paul.de Caſt. in Authen. Defuncto, C.ad Tertul. quem ſequitur Deci.conſi.408.in præſenti conſultatione,& Fran.Cur.in dicta l.Si a uiæ,fin.colum.quod eſt verum. ad idemq́; eſt hic tex.optimus in verbo, proximo,& facit contra glo. hic, niſi ſuppleatur, vt prædixi, per Authen. Ceſſante,allegarā in glo.ſi adaptetur ad iſtum text.quod non puto adaptari poſſe,vt ſuprà etiam dixi, per verbum,

bum,quandoq;,poſitum in glo.& qa
caſus Authen.Ceſſante,eſt longè di-
uerſus ab iſto,quia ille loquitur in ſuc
ceſsione vniuerſali repræſentatiua,
hic in particulari,quæ eſt impropriiſ-
ſima ſucceſsio.l.Id tempus,§.1,eodẽ-
que vltim.ff.de Vſucapio.in qua ob
eam rem,non poteſt cadere repræſen
tatio.Nam quid rogo aliud eſt dice-
re proximo gradu,in hoc text.quã vt
Paul.inquit ſalua gradus prærogati-
ua:& tamen inquit ipſe hoc caſu glo.
non habere locum:ergo ex cõſequẽ-
ti in huius tex.caſu etiã nõ procedit:
quia neque eſt ad eum adaptabilis,
quẽadmodum neque ad diſpoſitio-
nem,vel vocationem factam de fami
lia,aut de propinquis vel de parente-
la,factam cum prædicta adiectione,
ſalua gradus prærogatiua: & ſic Paul.
& ſequaces in limitando hanc gloſſ.
præſupponunt quiddam per quod in
cidunt(vt aliàs dici ſolet)in piſtillum,
nam ſi glo.limitatur prout ipſi reſtrĩ-
gunt,in caſu illo quem ponunt.ſ. vbi
fuit dictum ſalua grad' prærogatiua,
qui in effectu & re ipſa reincidit in i-
dem cum hoc tex.ibi proximo: ergo
glo.nõ poteſt ad tex.referri,& ſic præ
ſuppoſitum eorum nihil eſt,quia ſtã-
te prædicta conſideratione, & parifi-
catione de hoc textu ad caſum Paul.
gloſ.nihil probat de hac re:& eſt ve-
rum (vt ſuprà ſæpe dixi)quod non ſo
lùm non dicit id ad quod allegatur,
imò vult contrariũ ſeparando prout
videtur ſeparare per dictionem, quã-
doq;,caſum Authen.Ceſſante, à caſu
iſtius tex. quæ fuit propria glo. inten
tio,quaſi dixiſſet,hic dicitur,q primis
extinctis admittuntur proximiores
defuncto,quandoque tamen,id eſt
quando agitur de ſucceſsione hære-
ditaria in caſu dictæ Authen. remo-
tior admittit' cum primo,id eſt filius
qui erat remotus repræſentat perſo-
nam patris,ad ſuccedẽdum cum pa-
truo q eſt proximior alteri patruo,&
auo,quibus & quorum cuilibet per
concurſum ambo ſuccedunt.Sed in-
quãtum Iaſ.in dic.conſil.215.colũ.6.
allegat Bald.conſil.488.3.parte in cõ
trarium eius quod.ſ. dixi tenere Pau
lum de Caſt.in dicta Authen. Defun
cto:tamen ſi rectè inſpiciatur Bal.lo-
quitur in caſu ſatis diuerſo,& Iaſo ibi
non bene eum citat, prout & plera-
que alia in conſil.prędicto ſatis(vt prę
dixi)ſuſpecto,& periculoſo.Saluari ta
men poſſet prędicta concluſ. quam
Docto.dicunt glo.tenere,in materia
concernente cauſam hæreditariam,
vt in fideicommiſſo vñi, putã ſi teſta
tor cauiſſet, quòd inſtitutis hæredi-
bus mortuis ſine liberis,hæreditas in
qua fuerant inſtituti,vel tota vel pro
parte deueniret ad propinquo vel
ad parentelam eiuſdem teſtatoris:nã
eo caſu videretur nepotem ex fratre
admittendum eſſe ad tale fideicom-
miſſum vnà cum fratre patris, id eſt,
patruo:quia per ſubſtitutionem fidei
commiſſariam ſucceditur teſtatori.l.
Cohęredi,§.Cùm filiæ,ſ.de Vulga. &
pupilla.& in l.Credendum,§.Si verò
20 maritus,ſ.Qui pet.tuto.† Nam & fi-
deicommiſſarius vniuerſalis,ſiue de-
trahatur ſibi quarta ſiue non,ſemper
tenetur ad onera, ſiue in vniuerſum,
ſiue reſpectiuè pro partibus penes eũ
ſtantibus poſt reſtitutionem ſibi ab
hærede factam.l.1.in princip.&.§. In
de neracius,verſicu.[Sed ſi 400.]&.§.Si
is qui.400.ſuprà eadem l.1.& in alijs
pleriſque ll. illius tit.&. C.eodem. &
& in.§.Sed quia hæredes,&.§.Sed qa
ſtipulationes, Inſtitu.de fideicomm.
hære. quo fit, vt neceſſariò dicendũ
ſit repræſentationem dari in fideicõ-
miſſario vniuerſali quo ad teſtatorẽ
auum,aut patruũ vel in totum, quã-
do ab eo non detrahitur quarta, vel

Aa 2 reſpe-

reſpectiuè pro tribus partibus ſibi reſtitutis,& penes eundem remanenti bus.Si enim datur repræſentatio, ergo filius fratris repræſentat perſonã patris,quoad ſuccedendũ teſtatori ei dẽq; auo vel patruo, eo modo quẽm prædixi diſponenti circa ꝓpinquos vel parentelam per viam fideicõmiſsi vniuerſalis per ea quæ.ſ.ſunt tradita, vt non deſinam mirari Raph.Cuma. in prædicto conſil.106.colum.fina.aliud voluiſſe,quem.ſ.in tranſcurſu retuli etiam in hoc puncto: dum dixi eum tenere contra hanc gl. hic & in eodem cõſ. Mirandũ eſt etiam, quòd idem cum Rapha.in fideicom. vniuerſalibus concludant Iaſo.Ioan. Anto. Rube. Alexand.Carol. Rui. Ioan. Crot.de Monteferra. vt patet ex cõſil.46.vſque ad.41.inter conſilia prædicti Rub.nam licèt in illa conſultatione,de qua omnes tradunt, ſit caſus in quo decidẽdo mouetur ex alijs fundamentis,tamen oẽs præſuppoſitiuè tangunt:imò expreſſè volunt,

21 †q; etiam in fideicom.vniuer.non detur repræſentatio filij ad patrem in ſuccedendo patruo ipſius,vel auo: & licèt Rube.in illo conſil.& alij in alijs citent prædictum.§.Cũ filię,& illi reſpondeat in num.8. dupliciter tamẽ non euacuat difficultatem quæ reſultat ex illo tex.quo ad repræſentationem,maximè iunctis ll.ſ.adductis loquentibus de fideicõmiſſario vniuerſali,in materia vſi Trebelliani. Cui difficultati non poteſt bene reſponderi: nam quod ipſe dicit poſt Soci. in l.Si cognatis,col.vltim.illum tex. in.§.Cùm filiæ,non procedere,quando plures eſſent vocati ad fideicommiſſum per nomen collectiuum, ordine ſucceſsiuo:quia tunc non attenditur quo ad ſuccedendum in tali fideicommiſſo proximitas gradus in ſucceſſore, reſpectu teſtatoris,ſed reſpectu admiſsi vltimo loco, eiuſdẽq; grauati:& ſic non attenditur,q; fideicõmiſſum etiam vniuerſale prouenerit à teſtatore: ſed tantum(vt dixi)attenditur qualitas ſucceſſuri in illo reſpectu decedentis vltimo loco. Sed ad hoc reſpondeo,quòd illa concluſio Socin. reprehenditur magis communiter per Docto.vt.j.iſto.§. plenè tradam:vbi vltra colum(quod aiunt) diſcutiam,& reſoluam iſtum articul. 2.reſponſ.q; etiam ſi illa opin. Socin. procederet, non tangit propoſitum noſtrum:nam illud aliò tendit. ſ. ad cognoſcendum quæ proximitas attẽdatur in eo qui vult admitti ad fideicõmiſſum. i.an grauati admiſsi vltimo loco,vel teſtatoris.Sed opin. gloſ. ſi inquam poſsit referri ad fideicõmiſſum vniuerſale tendit ad repræſentationem primi teſtantis: ſicq; ad effectum an filius fratris admittatur cũ patruo ad ſuccedendũ in fideicõmiſſo vniuerſali,alteri patruo teſtanti, aut auo etiam teſtanti, ob repræſentationem,quæ fit de tali teſtatore ratione iuris vniuerſalis,vel vniuerſalitatis fideicõmiſ.prout in hæreditate quæ directò eſſet relicta,& ſic prædictus Anto.Rub.in hoc ęquiuocat.Minus etiã facit in contrarium id quod ibi.2. loco reſpondet, & etiam alij tangũt in alijs conſilijs.ſ.relatis de hac re tractãtib^9:videlicet,q; in fideicõmiſsis attẽditur voluntas,& affectus teſtantis, q̃ præſumitur potiùs erga proximiorẽ in gradu, quàm erga remotum per hunc tex.& l.Qui filiabus,in princ.ſ. Aequiuoca do Ant.Rube.

22 titu.1. † Cũ ergo maior affectio teſtatoris præſumatur erga filium, quàm nepotem,& erga fratrem, quàm filium fratris:ergo etiam in fideicommiſſo vniuerſali cõcluſ.gl. non procedit.Sed ad hoc reſpon.quòd illa affectio præſumitur,quando teſtator nominat gradatim,vel per ſubſtitutionem

nem directam, vel fideicõmiſſariam,
vnum vel plures poſt alios vel alium:
nam videtur prædilexiſſe primũ no-
minatum ſecundo,vt in iſto text.qui
propriè loquitur in his terminis, & fa
cit l. Publius, §. Titia, primo eodéq́;
vltimo illius l.vbi in verſ. [*Etenim uideri contra uoluntatem, &c.*] j.de Condit.& de
monſtrat.vbi probatur hoc idem:vi-
delicet,ꝙ plus videtur teſtatot dilexiſ
ſe primum hæredem q̃ ſecundum:&
ad id eum tex.notat Bar.in l.Si cui le-
getur,§. Hoc autem legat.s̃.titu. 1.&
tradit idem Bar.in l.Gallus,§.Etiam ſi
parente.s̃.de Liber.& poſthum. Sed
quando plures inſimul & collectiuè
nominantur,ceſſat hoc:nam iſte tex.
interpretetur,quòd cenſeãtur nomi-
nati ordine graduum ſucceſsiuo:ta-
men illa affectio nõ eſt ptopria teſta-
toris,ſed præſumpta à lege:& nõ eſt
tantæ potentiæ,vt tollat effectum re
præſentationis fideicommiſſarij vni
uerſalis ad hæredem:& ſic non bene
reſoluunt illi conſulentes iſtum arti.
de fideicõmiſ.vniuerſali:neq; reſpon-
dent ad motiuum repræſentationis.
Quapropter ego in dubio,& de tigo
re iuris tenerem quod prædixi in ſal-
uatione glo.vt ſuppoſito ꝙ dicat (qđ
non puto)id quod Doctores ei impo
nunt dicere, procedere in fideicom.
in quo per.s̃.dicta ratio repręſentatio
nis eſt eadẽ in fideicõmiſſo vniuerſali
q̃ in ſucceſsiõe hęreditatis directa, de
qua loquitur ptædicta Authen.Ceſsã
te,in gl.allegata.Deliberandum erit
de hac re,vt potè admodũ importan
te & quotidiana:q̃uis nõ inficior du-
rum eſſe in practica id obtinere con-
tra tot,tantotumq; Docto. aſſertatio
nes.Et iã diu habui rẽ de facto in his
terminis:videlicet, teſtator habens
tres fratres,quorum vnus in vita ipſi⁹ *Contingentia facti.*
prędeceſſerat,relicto filio inſtituit hę
redes alios duos fratres ſuperſtites,vo
luitq́; vt eorum vno defuncto abſque
liberis hęreditas deuolueretur iure fi
deicom.ad ſuos conſanguineos vul-
go[*Parientes*] nominantur:& ille vnus
fratrum eo modo gtauatus deceſsit
abſq; liberis,poſt mortem teſtatoris e
iuſdemq́; fratris prædefuncti:ſicq́; fi-
deicõmiſsi vniuerſalis conditio exti-
tit:quæſtio vertebatur inter fratrem
teſtatoris,& filium fratris pręmortui:
an verò ſolus frater. Et vltra prædicta
quòd ambo eſſent admittendi,ad-
ducebatur l.ſecunda.ff.ad Trebellia.
in illis verbis. [*Vt te ſuo loco conſtituat.*]
Tãdem res fuit inter eos compoſita
per tranſactionem.Et præter alleg.ſu
perius reperio Iaſ.in alio conſil. 159.
colum.penul.lib.4.approbantem,vt
cõmunem huius glo.opin.& exem-
plificantem eam in prædicta ſpecie,q̃
s.retuli,ſcilicet in fideicõmiſſo vni-
uerſali hæreditatis patrui,& ab eo re-
licto vt.s̃.non tamen facit differentiã
inter fideicõmiſsũ vniuerſale & parti
culare,in quo vtroque(prædixi,)oẽs
Docto. impugnantes gl.loquuntut.
Et hæc hactenus de hoc articulo. *Articu. per celebris vltra gl.& Doctor.hic.*
Extra glo.& dicta Bart.& Docto. hic
reſtat diſcutere articu.illum per cele-
brem,& admodum quotidianum,cu
ius cognitio & reſolutio eſt ſummè
2 neceſſaria in practica ad diſpóſitiões
maioratuũ & vinculorum quæ fiunt
aſsiduè,in hoc regno tam in volunta
tibus,ꝙ etiam inter viuos. Qui quidẽ
articu. concinè quadrat matetię hu
ius.§.Punctus eſt,an ſi per fideicõmiſ
ſum vel diſpoſitionẽ fideicommiſſa-
riam vocentur plures noĩe collecti-
uo,vel indefinito,vel ad tale fideicõ-
miſſum noĩatur per teſtatotẽ generi
cè vel indefinitè abſq; alia denoĩatio
ne,vel nomenclatnra, vt videlicet fi-
deicõ.poſt mortem ad vnum de fami
lia,agnatione vel deſcendentia pro-
ximiorem vel ſimpliciter non expri-

mendo proximioreͣ:quia per iſtũ tex. id ſubintelligit. An igitur eo caſu,attendẽda ſit in tali ſucceſſore eiuſmodi vocato,proximitas reſpectu vltimi admiſsi,eiuſdẽq; morientis, an verò reſpectu teſtatoris: hanc ſpeciem libet multifariã p exẽpla variare, quo melius ea quæ in iſto artic.nodoſo ac penè perplexo ſunt tradenda percipi queant.Primò, ſi teſtator meliorauit in.5.parte bonorũ,vel aliquẽ ex filijs, vel quẽpiam extraneum,& diſpoſuit ſimpliciter,talem meliorationẽ debere deuenire ad conſanguineos proximos,de genere,vulgari ſermone vocatos,[*Los parientes mas cercanos del linaje,*] non deſignans de quo genere deberent eſſe tales vocati,vel eos vocauit ſimpliciter & abſolutè,puta deueniat in proximos vel proximiores conſanguineos,vel propinquos,non addens de genere,neque exprimendo cui eſſe deberẽt conſanguinei,vel ſibi, vel vltimo grauato,eidemq; vltimo loco admiſſo decedẽti:an verò primo grauato de quo etiam nõnulli,vnà cum alijs dubitant. Vel etiã poteſt aptari iſtius dubitationis exemplũ. Si teſtator ſubſtituit per fideicõ. proximiorẽ de ſuo genere,vulgariter,[*Al mas cercano pariente de mi linaje.*] quod in idẽ recidit cum alijs exemplis.ſ. poſitis, quando etiã ipſemet honoratus, vel melioratus idemq; grauatus eſſet ex genere teſtatoris,& hoc eſt exemplũ Fran.de Ripa,loco.ſ.proximè citando:& iſtud eſt frequentius.Procedo vlterius, cui meliorato decedenti, vel ſubſtituto ipſius vltimo loco admiſſo decedenti ſuperfuerunt cõſanguinei proximi, qui erant etiam teſtatoris conſanguinei,& quidam ex eis erant in.3.gradu,reſpectu vltimi poſſeſſoris decedẽtis,& quo ad teſtatorem in ſecundo: vel ècontra:dubium verſatur modò, qui horum cõſanguineorum admittantur ad fideicõmiſſum,& quorum proximitas in gradu,& reſpectu cui' attendatur.Quod quidẽ thema poteſt etiam in alijs terminis proponi: videlicet,ſi præſuppoſitis præfatis ſpeciebus,talis melioratus deceſsit relictis proprijs conſanguineis,& tamen quo ad teſtatorem extraneis:vel ècõtra,ſi ſuperfuiſſent conſanguinei teſtatoris,qui quo ad ipſum melioratũ eundẽq; grauatum eſſent extranei, dubitatur, vt ſuprà,& vtraque dubitatio effectu ac re ipſa tendit in vnum eundẽq; ſcopum.In qua quidem hæſitatione,Soci.(vt à recentioribus incipiam)in l.Si cognatis, col. penulti. verſi.Sexta & vltim.quæſtio,ſ. de Rebus dub.& in l.Hæredes mei, §. Cùm ita,colũ.7.ſ.ad Treb.concludit,q. proximiores ĩ gradu ipſi vltimo decedẽti admittẽdi ſint ad tale fideicõ. nõ aũt proximiores ipſi teſtatori,neq; primo meliorato,eidẽq; primũ, ſiue primo loco grauato.Ad quod aſſerẽdum inter alia adducit iſtum tex. eũq; inducit hoc modo. Nam ſecundum eum hic tex.loquitur in fideicommiſſo facto familiæ,ad quod admittunt noĩa ti inuitati primo loco,nõ attenta alio rum de familia nõ nominatorũ prioritate gradus: dehinc qui ex his.ſ.nominatis,primo gradu procreati ſunt. ſicq; patet ſecundũ eum, q. proximitas gradus in ſucceſsione eiuſmodi fideicõmiſsi attẽditur reſpectu grauati fideicom. præfato eiuſdẽq; vltimi poſſeſſoris decedentis,& non reſpectu teſtatoris diſponentis,neque primi meliorati,eiuſdemque primo loco grauati: ad idq; expendit gloſ. magnam hîc, in ſecunda expoſitione, & glo.in parte, proximo,cum qua relata ad tex. ipſe Soci.tranſit poſt Ioã. de Imol.contra Bald. vt ſuprà etiam ſuperius retuli, dum agerem de illius gloſ. verificatione. Item ponderat Soci. Opin. Soci.

Socl.ibidem Bal.hîc,idem velle.2.no
tab.& Paul.de Caſt.& eundem Paul.
in dic.§.Cùm ita,vt ibi per eum affe-
rentem quã plurima Docto.reſpon-
ſa,eandem opinionem comproban-
tia.Sed profectò nequeo haud vehe-
menter admirari de viro tam impen
ſè docto & ſubtili,eum expendere
iſtum tex.pro ſua opin. cùm imò hic
tex.iuncta vltima declaratione glo.
magnę,in verſ.Planius, cõmuniter à
Docto.approbatæ,efficaciter probet
oppoſitum:præſertim iuncta inten-
tione omnium ſcribentium,& ſignã
ter attenta apoſtilla textuali Alberi.
de Ro. hîc poſt Oldr.& antiquos Do
23 cto.Inquit itaq; iſte tex. † q; nomina
ti admittunt ante omnes,& poſt eos
admittentur qui ex nomine & fami-
lia defuncti reperientur,& ex his qui
proximo gradu procreati ſunt: & ſic
relatio quæ fit p illas duas dictiones
ex his fit ad propinquos teſtatoris,p-
ut Albe.inducit poſt Oldra.ad fin. &
glo.hîc in prædicto ver.Planius,dicit
idem,vt prædixi,nam in prima expo-
ſitione,in qua Socin. voluit eam al-
legare reprehenditur cõmuniter per
Docto. hîc. Præterq; eos aduerten-
dum,quòd glo.in prædicta prima ex
poſitione nihil omnino facit pro So-
cin.quia glo.nõ dicit, quòd poſt nomi
natos debeant admitti proximiores
eiſdẽ nominatis:ſed dicit, quòd ſi no
minati ſunt de capite agnatorum te
ſtatoris,poſt eoſdem nominatos de-
bent ad fideicommiſſum admitti hi
qui ſunt ex eodem capite, & ordine
agnatorum, & qui ſunt de eodem
gradu. Et ita recitat & declarat gloſ.
iſtam Barto.& idem, ſi nõminati eſ-
ſent de ordine ſeu capite cognatorũ:
nam ſemper ſecundum prædictam
opinio. gloſ. eſſet facienda admiſsio
ſecundum qualitatem & tenorẽ eo-
rum qui fuerũt primo noiati,ſeruata
gradus prerogatiua & prælatione reſpe
ctu aliorũ de familia remotiorũ: niſi
modò eſſent eiuſdem alterius quali-
tatis,vel ordinis:& ſecũdum hoc gl.
potiùs reſpexit ad agnationem teſta
toris,quàm primo grauati, vel etiam
alterius ſequentis poſt illum graua-
ti & vltimo loco admiſsi, defunctiq;:
& ſic quo ad hoc propoſitum potius
facit glo.contra Socin.quàm pro eo.
Et eſt cauẽdum,quòd illud verbum,
quod Bald.hîc addit, dum inquit, Et
qui ex eis deſcendunt, eſt ſuum no-
uum verbum, & contra iſtius textus
& ſcribentium intentionem : quia
imò in caſu hui⁹ tex.prærogatiua præ
lationis, quam nominati habent, nõ
eſt tranſmiſsibilis ad ipſorum hære-
des, qui inquam fuerunt nominati,
& deceſſerunt viuo teſtatore: aliàs
deciſio iſtius text.in ſecundo reſpon
ſo eſſet fruſtranea, & ſæpenumero
redderetur inutilis:quia rariſsimè, fi-
deicommiſsũ rediret ad alios generi-
cè contentos ſub nomine familiæ, id
eſt per teſtatorem ſpecialiter non no
minatos, prout in fortioribus termi
nis in iiſdem de familia non nomina
tis.§.prope finem,in verſic.vltimo cir
ca iſtum text.teneo. Et hîc poſſent
adiungi, quæ adduxi contra Pau. de
Caſtr.in l.Cùm patronus, verſic.vlte
rius addendum eſt,ſuprà iſto titulo.
Circa intellectũ.§.Quod à legatario.
ſ.hac ead.l.Præſertim, quia(vt puto)
verba Bald. habentur corrupta, nam
vbi dicit nominati, debuiſſet dicere
innominati, vt patet ex quibuſdam
verbis eiuſdem Bald.quæ poſt illa e-
ueſtigio ſequuntur. Quinetiam ſi
Bald. dixiſſet de deſcendentibus ex
innominatis, ſiue non nominatis,nõ
benẽ diceret prout ad finem lectu.
huius.§.concludo: cùm in caſu iſtius
text. fideicommiſſum (vt dixi) non
ſit tranſmiſsibile, neque in deſcen-

dentes nominatorum, ſi nominati prædeceſsiſſent,in vita teſtatoris:neque in deſcendentes eorum de familia,qui non fuerunt ſpecialiter nominati cõſimiliter decedentium in vita eiuſdem teſtatoris. Quia ius prælationis ex nominatione teſtantis, nominatis ab eo,competens cõtra non nominatos eſt perſonaliſsimum,ſicq; intranſmiſsibile. Item non nominatis ſpeciatim,ſeu prætermiſsis per teſtatorem competit ius prelationis ratione proximitatis gradus, quod eadem ratione eſt perſonaliſsimum, & intranſmiſsibile per proximiores in præiudicium remotiorum,vt in l.Ius agnatiõis,ff.de Pactis,& l.Iura ſanguinis, ff.de Regul.iur. vbi de ea re plenè tradit Deci.& not.Bart.quem ipſe adducit,in l.Is poteſt,col.5.ad fi.cum prin. ſequentis.§.de Acquiren. here. ac poſt eum alij Doct. ſignanter Are. Alex.& Iaſ. Et redeundo ad Soci.quatenus ille adfert pro opi.ſua Paul.de Caſ. hîc fallitur,quia imò lect.Patauina ipſius,quę communiter circumfertur, aperte loquitur in caſu vbi teſtator expreſsim vocat propinquos ipſius grauati, vel quando cõcedens alteri emphitheoſim dicit ſe illi eam cõcedere pro ſe & domo ſua.ſ.ipſius recipientis conceſsionem : ſicque loquitur in caſu claro, vbi conſtat de volũtate diſponentis:ideo non accedit ad rem de qua agimus:ſcilicet,vbi eſt dubium,de quibus proximioribus teſtator ſenſerit. Et quia deciſio iſtius quęſtionis præſefert magnam difficultatem, propter opinionum hincinde concertantium conflictum, ad ipſius reſolutionem conſidero caſus ſequentes.

1.Caſus. Primus eſt,quando teſtator ſubſtituit expreſsè vel tacitè, per fideicommiſſum propinquos, & patet ex vera vel coniecturata ipſius diſpoſitione voluiſſe eum vocare ſuos, vel primi grauati, vel vltimi poſſeſſoris decedentis, & illi admittentur: & iſte caſus plurium, id eſt, trium caſuum comprehenſiuus procedit abſq; dubio, vt pote clarus & expeditus:& ita (vt dixi) loquitur Paul.hîc:nam & il-
24 lud eſt iuris indubitati, † eiuſdem effectus eſſe, voluntatem defuncti coniecturatam ex veriſimilibus coniecturis deſumptam,cuius eſt voluntas vera & expreſſa, ac manifeſta.l.Licèt Imperator, poſt princip. vbi Bartol. & Doctores notant in textualibus, ſuprà titulo primo,de legatis primo, & l. Si quis locuplex, ad finem. ff. de Manumiſſ.teſtamento, cum alijs complicibus. 2.Caſus.

Secundus caſus,de quo in præſentiarum tractatur eſt, (vt prædixi) quãdo verba teſtatoris vocantis propinquos ad fideicommiſſum,poſt mortẽ primi grauati,vel alterius ex propinquis vocati,& vltimo decedentis, referri poſſunt vel ad propinquos teſtatoris,vel primo grauati,vel vltimi ad miſsi, eiuſdemq; poſſeſſoris decedentis. Nam dubium verti poteſt, vt eſt iam dictum, reſpectu cuiuſlibet iſtorum, id eſt vel teſtatoris, vel primi grauati, vel vltimo loco admiſsi, eiuſdemque remotioris grauati, prout Franciſ. à Ripa conſiderat in l.Ex facto, in princip.colum.2.infrà ad Trebellia. Sed vt obiter id non prætermittam non proſpicio quomodo iſta quæſtio adaptetur ad conſanguineũ vel conſanguineos primi grauati, ſi non fuit primus, idemq; vltimus poſſeſſor mortuus. Dubitatio quippe ſtat propriè inter conſanguineos teſtatoris & vltimi admiſsi poſſeſſoris decendentis: licèt (vt proximè dixi) de hoc caſu faciat etiam mentionẽ, & in eo formet dubium Ripa vbi ſuprà: ſed fruſtra. Nam aut primus ſolus

lus fuit grauatus poſt mortem reſtituere fideicommiſſum, & ille met eſt vltimus decedẽs, & vltimo admiſſus: aut alij poſt eum fuerunt grauati, poſt eorum mortem ordine ſucceſsiuo: & tunc non eſt habenda cõſideratio niſi ad vltimum admiſſum, eundemq́ue poſſeſſorem vltimo decedentem, & inter conſanguineos ipſius, & teſtatoris quæſtio vertitur ꝓpriè. Nam quid rogo attinet conſiderare propinquos intermediorum? certè nihil: ſed duntaxat attenditur vltimo admiſſus, idemq́; vltimus poſſeſſor moriens, & inter ipſius & teſtatoris re exiſtente omnino dubia, ventilanda eſt quæſtio propoſita.

Iudiciũ authoris.

In qua vt meum iudicium (ſi quod eſt aut valet) interponam omnibus hinc inde penſiculatis, tandem tandem videtur tenendum, prout ſuprà tenui aduerſus opinio. Socin. quòd hoc caſu, id eſt, omnimodo dubio ſubſiſtente, admittatur ad fideicommiſſum is qui fuerit ipſi teſtatori ꝓximior tempore mortis poſſeſſoris quanquàm huic ſuperſit alius proximior. Quam concluſionem, tenuit Barto. in dict. l. Si cognatis, colum. fina. verſicu. Quæro hîc dicitur, quòd legauit cognatis, &c. Et ad hoc etiã facit, quod idem Barto. tenet in l. Peto, §. Fratre, prima quæſtione, infrà iſto titul. & eandem opinio. contra Socin. tenet Iaſo conſilio. 159. colũ. prima, in princip. volumine. 4. & cõſilio. 215. poſt princip. volumine. 2. & conſilio. 24. incipiente, Factum tale eſt, & conſilio. 67. perſpectis libro primo. Et Ripa in dicta. l. Ex facto, in princip. colum. ſecunda. & ita (vt dixi) videtur in dubio tenendum: quãuis idem Socin. conſilio. 249. charta antepenul. volumine ſecundo, & cõſilio. 73. colum. quarta, volumine. 4. poſt longam & moroſam (ne dicam anxiam) diſcuſsionem videatur concludere idem, quod in locis prædictis tenuit: videbitur, quòd in ſubſtitutione fideicommiſſaria, quando plures grauantur ordine ſucceſsiuo vnus poſt alium, itaque vnus eſt grauatus alteri, id eſt ſequenti reſtituere, & vltimo loco vocatur, vel vocantur, aliquis vel aliqui de collectione agnationis, cognationis vel familiæ, id eſt, ſunt plures vocati nomine collectiuo vnius ex prædictis nuncupationibus, & conſtat quòd ſunt vocati ad alterius excluſionem. ſed non conſtat quo ordine: eo caſu præfertur vel præferuntur proximior vel proximiores eidem vltimo admiſſo, poſſeſſorique poſtremo decedenti: non autem ipſi teſtatori, ſeu diſponenti, vbi etiam reſpondet ad ſuprà allegatum. §. Cùm filiæ, l. Cohæredi. Sed non obſiſtentibus his quæ Socinus in præfatis conſilijs tradit, adhuc alia opinio videtur ſolidior, & ei potius eſſe inhærendum: quia (vt ſuprà prædixi) pro ea videtur hîc textus ineuitabilis ſecundum communem gloſſæ & Doctorum intellect. Nam (vt etiam ſuperius retuli) idem tenet Albericus hîc ad finem poſt Doctorem ſolennem Oldra. de Ponte de Laud. Et præter omnia ſuperius deducta, iſtam eandem opinionem tenet Philippus Corn. conſilio. 37. primo libr. & conſilio. 220. charta ſecunda, libro ſecundo. & Ioannes Crot. de Monte ferrato, in repetitione. §. Diui, l. Filiusfamilias, colum. tertia, ad finem verſicul. Tertiò quæro, fol. 10. vbi inquit, prædictam opinionem contra Socinum & eam ſequitur, licèt nimis truncatè, oſcitanter, & ieiunè ſe ſe habeat in allegando circa iſtum articulum, & non facit mentionem de Socino in prædi-

cto conſil.249.vbi vltra omnes quos in hac materia viderim producit fimbrias, ſed parum feliciter, quãuis anxiè & nimium importunè hanc controuerſiam(vt prædixi) tractet. Redeundo itaque ad præmiſſa, conſiderato quòd ſi proxim⁹ ipſi vocato vltimo loco & admiſſo, poſſeſſoriq; poſtremo decedenti non eſſet de familia teſtatoris qui fideicommiſſum reliquit, præfata opinio Socin. indubiè non procederet, neque obtineret: & diſputatio iſta eſſet parum dubitabilis & inefficax: quum imò alius qui eſſet defuncto proximior indiſtinctè eſſet præferendus. Nam opin. Barto. in dict.§.Fratre, in propoſito.l. Cùm pater.§.Cùm inter,ſ. hoc titul. quam pro ſe Socin. affert, non eſt vera, & reprehenditur communiter per Doct. quos ad ipſum addidi. Tota ergo vis huius dubitationis conſiſtit in terminis.ſ. in princ. iſtius quęſtionis ſignatis: videlicet, quando ſupereſſet vn⁹ proximus ipſi admiſſo eidemque vltimo grauato poſſeſſoriq; decedenti, & alter ꝓximus ipſimet teſtatori, & vterq; eorum eſſet de familia eiuſdẽ teſtatoris. Et certè ſi iſte tex. intelligetur in cortice prout iacet, eſſet caſus pro opi. Socin. ſed quia (vt dixi,) imò debet ĩtelligi, vt per glo. hîc, cõmuniter à Docto. approbatam in ver. conſobrinis, ſecunda expoſitione, & Oldra. & Alber. hîc etiam in fin. eam declarãtium cũ text. quos.ſ. nõ ſemel retuli, eſt caſus hîc cõtra Soci. contra quem in fideicommiſsis inquam indiuiſibilibus quæ vinculata appellãr, id eſt, quæ non poſſunt venire niſi in vnam ſolam perſonam quæ ſit maſculus, vel per lineam maſculinam deſcẽdens ordine ſucceſsiuo, tramite recto & legitimo, facio rationem mihi (vti nam ſic alijs) inuincibilem & irrefragabilem, niſi fallor, quæ eſt, nam eiuſmodi fideicõmiſſa, ſiue vniuerſalia, ſiue particularia vinculata, ſiue ſubiecta reſtitutioni, vt deueniant (vt dixi) in vnam perſonam, fiunt, & ſtabiliuntur, nõ ad alium finem, quàm ad conſeruationem domus & nominis teſtatoris ſtabilientis illa: & hęc ratio fundamentalis, nec non finalis & vltimata conſimiliũ diſpoſitionum, quæ quotidie fiunt de maioratib⁹, & vinculis tam vniuerſalibus, q̃ particularibus, vt tradit pleniſsimè Alber. Bru. in tracta. de ſta. fœmi. propter maſcu. exclu. prima parte, poſt princ. quem ſolum loco plurium allego: quia omnia ad rem principaliter cõducentia congerit. Cùm igitur neque familia, neque domus, neque nomen teſtatoris cõſeruentur per agnatos illius admiſsi vltimo loco, ſed potius cõſeruet̃ per conſanguineos proximiores ipſi⁹ teſtatoris vel ſtabilientis maioratum vel vinculũ: ergo ad eos ſolos referenda eſt generalis vel indefinita inuitatio de eis facta per diſponentem ad ſucceſsionẽ in fideicõmiſſo. Et hęc ratio quo ad bona vinculata cõuincit, & vrget in duobus potiſsimũ caſib⁹. Prim⁹ qñ tẽpore mortis grauati, eiuſdẽq; vltimi poſſeſſoris reperirẽtur ſupereſſe conſanguinei teſtatoris, & de ipſius familia vel domo, nec non alij de familia eiuſdem grauati vltimi decedentis, qui tamen vel nõ attinerent teſtatori, vel ſaltem nõ per lineam maſculinam: aut ſi ſic, tamen non in tam proximo gradu, prout alij, qui ſint ſoli teſtatori cõſanguinei. Secundus caſus, vbi vterque conſanguineus ſuperſtes tam grauati vltimo admiſsi eiuſdemque decedentis, quã teſtatoris eſſent in eodem gradu, & eadem qualitate & ſtipite reſpectu vtriuſque, ſemper eſſet præferendus in tali ſucceſsione fideicõmiſsi conſanguineus teſtatoris. Sal

uari

uari itaq; poteſt opin.quam Soci. tenet in caſu, vbi conſanguinei prædicti grauati vltimo loco admiſsi decedentis,eſſent etiam de eodem ſtipite teſtatoris cũ ipſius conſanguineis: ſed tamẽ eſſent proximiores eidẽ q̃ alij conſanguinei teſtatoris.Nõ omittam hîc referre,ꝙ cùm iſta quæſtio inter quoſdam nobiles ciuitatis ſplendidæ nec nõ antiquiſsimæ Segobiẽ. vnde mihi origo eſt, diu fuiſſet vẽtilata in curia pinciana, tãdẽ tãdẽ poſt duas ſententias latas ibi, in ſupremo conſilio regio fuit pronuntiatum in fauorem opinionis Soci. Nam fideicõmiſſum de quo fuerat pluſquam ciuilis,ne dicam cruda,& longiſsima contentio,fuit addictum proximiori conſanguineo admiſsi vltimo loco,& nõ teſtatoris.Sed puto, ꝙ ita fuerit factũ propter magnam negotij dubietatẽ iuncta diuturna poſſeſsione, quã habebat reus conuentus,qui fuit ſimpliciter abſolutus,q̃q̃ iudices habuerint opinio.quam Soci.firmat in præfatis locis.Neq; puto ad eam habuiſſe prĩcipaliter reſpectum:nam ex alijs capitibus prout perpendi ex iuris allegationibus ad me tranſmiſsis poſſeſſor ille qui fuit abſolut⁹ fouebat iuſtam cauſam:licèt aduocati eiuſdem victoris,id eſt rei conuenti,id poſtea iactauerint & in vulgus propalauerint.

L.2.titu.15 Part.2. Quos etiã inter alia vidi allegare pro opin. Soc.l.2.ad fin.tit.15.Par.2.lib.2. Quæ lex loquens in linea tranſuerſali, in hæc verba inquit,[*Pero ſi todos eſtos fallecieren,deue heredar el reyno el mas propinquo que uuieſſe.*] iuncta l.nona.titu.1.eadem Part.1.ibi,[*E algunos de los otros, que ſon mas propinquos parientes alos Reyes al tiẽpo de ſu falleſcimiento o finamiento.*] Sed certè ll.illę nõ ſtringunt in propoſito,de quo agim⁹ ex eo,quòd ea ſucceſsio de qua ll.illæ tradunt.ſ.quoad primogeniturã, vel maioratum eſt ſucceſsio vniuerſalis. repręſentatiua:ſed quæſtio illa erat de vinculo ſeu maioratu bonorũ particulariũ per fideicõmiſſum relictorum.i.certæ partis bonorũ,vbi datur vel ſubeſt ſucceſsio particularis, in qua non põt dari repręſentatio, vt.ſ. traditum fuit.Sed iſta reſponſio non eſt firma:tũ ex eo ꝙ reſtringit nimis hanc materiam:tum etiã,quia rationes quæ pro opin.Soci.& contra eam afferuntur limitantˀ ſequi lance pari que modo in vtroq; fideic.& vniuerſali & particulari. Nam re vera licèt in alijs ſit differentia inter illa fideicõmiſſa,tamen quo ad iſtũ artic.in quo ſumus, non videtur quicq̃ intereſſe inter ſucceſsionẽ vniuerſalẽ, & ſic repręſentatiuam, & particularẽ, & ſic non repræſentatiuam, vt apparet ex intentione eorum quæ tradit Soc.in d.§.Cùm ita,colũ.7.l.Hæredes mei.ſ. ad Treb.& Iaſ.in conſi.ſ.citatis,& inferius allegandis.Sed planior reſponſio ad ll.illas Parti.eſt,quia linea regis qui primo loco ſucceſsit primo Regi in regno eſt electa per eaſdem ll. & illa continuatur quouſq; finiatur: & ſic quãdiu ſuperfuerit aliquis attinens ei qui vltimo loco fuit admiſſus & poſtremus ſucceſſor moriẽs,ille admittetur.Præterea,illæ ll.procedunt, & loquuntur in caſu claro & aperto, & per eas expedito,ac deciſo.Nos verò loquimur in caſu dubio,vbi nõ cõſtitiſſet de voluntate diſponentis, neque legis id declarãris:ob quã rẽ Doctorum opiniones inuicem cõflictantur.Ad hęc,in ſucceſsione Regũ Hiſpaniæ in qua eſt tã lõgiſsima & antiquiſsima Regum ſeries, prout in alijs maioratibus antiquiſsimis,quorum inſtitutiones exceſsiſſent hominum memoriam , quæſtio noſtra non poſſet tractari,cùm præſertim in maioratu Regio Hiſpaniæ vel alijs in quibus nõ poſſet cõſtare de gra

dibus

dibus & lineis diſponentis,primiq́; inſtituētis ipſum maioratum,fruſtra cōſideraretur proximior primi ſtabiliētis,per tot ſecula retrò defuncti: & ſic leges part. nō potuerunt habere cōſiderationem niſi ad vltimum regni poſſeſſorem decedentem.Nihil ergo ad rhombum leges illæ faciunt.

Reſolutio. Reſoluendo ergo apertius iſtum articulū,in caſu inquam dubio vbi non apparet de voluntate diſponētis ſeu relinquentis fideicommiſſum, vltimatè videtur in eo concludendum, ꝙ ſi vltimus admiſſus idēq́; grauatus decedens grauatus inquam reſtituere vni conſanguineo,vel vni de genere,aut de familia, aut conſanguineis ſimpliciter, vel alijs ſub nomine collectiuo,non ſit de genere aut familia teſtatoris diſponentis eiuſdēq́; grauantis: tunc proculdubio procedat concluſio.ſ.firmata contra Soci. videlicet,ꝙ conſanguineus qui ſuperſtet ipſius vltimi decedentis proximior non admittatur, ſed teſtatoris, & eſt de intentione Bart.hîc dum allegat, l.Cùm acutiſsimi.Hoc idem reperio tenere Salic.in l.Quoties ab omnib⁹, C.de Fideicōmiſ.quem nemo ſcribētium hîc,neq; ibi,neque alibi(quod ſciam)in hoc propoſito expendit,neque refert.Et quanq̄ litera ipſius Salic.ſit vitioſa vel vitiata,tamen re vera dicit id quod modò eum retuli dicere.Ad idem etiam facit quod Bart. tenet in l.Si cognatis.ſ.allega.in verbis fin. dum inquit,ꝙ ſi grauatus fuit extraneus,& eius familia poſt mortē ipſius ſit vocata,nō vocantur qui ſunt de illa familia ſecundū ordinem proximitatis,ſed omnes de illa familia ſimul admittuntur: ſicq́; vult Barto.ꝙ ordo proximitatis inter eos non attēdatur,imò neque hi qui ſunt de illa familia extranei grauati admittantur ad fidēicōmiſſum, niſi vocentur per teſtatorem,quādo familia eſt extranea quo ad eum,putà grauando extraneum cui erat fideicōmiſſum relictum,& eius familiam vocando. Sin autem & ſic ſecundo caſu, videlicet, quando vltimo admiſſus idemq́ue decedens eſt de familia teſtatoris, ſupereſt vnus de familia teſtatotis, & alius de familia eiuſdem admiſsi loco vltimo,qui eſt etiam de familia,ſeu agnatione teſtatoris:& tunc ſi iſte conſanguineus, vel agnatus vltimo admiſsi,idem & teſtatoris eſt ꝓximior admiſſo,is cēſebitur vocatus ad fidei cōmiſ.Eademq́; ratione,& quidem à fortiori,ſi talis conſanguineus cōmunis vtriq;,teſtatori inquā & admiſſo vltimo loco,ſit proximior eidem teſtatori,cenſebitur etiam ad idē fideicom.vocatus:quia in tali proximiori ſiue ipſi teſtatori ſiue ipſi grauato eidemq; admiſſo vltimo loco,& moriēti,quando inq̄ eſt proximior vni eorum magis q̄ alteri,concurrit duplex vinculū vel ratio admiſsionis contra alium,qui eſſet etiā de vtraque familia: ſed remotior,videlicet vinculum vel ratio familiæ cōis, item proximitatis gradus:& ſic præualere debet. Sin autē & ſic tertio caſu,ſint duo cōſanguinei ſuperſtites, qui ambo ſint de familia teſta.itē & admiſsi poſtremo decedētis,& attinēt gradu ęqualiter vtriq; eorū.i.teſtatori & admiſſo. Et hoc caſu ſi bōa ſint diuiſibilia,& ſic libera,de quib⁹ loquit̄ iſte tex.vterq; eorū admittet̄ ꝓ ęquis portionib⁹, vt in l.Labeo,§.fi.ff.de ſta.lib.& l.Vnum ex familia,§.Rogo.j.eo.ſed ī bonis vinculatis vel maioratus q̄ nō poſsūt peruenire niſi in vnū ſolū ſucceſſorē,admittet̄ cōſanguineus maior natu, ex doctrina q̄ tradit Aret.referēs Io. An. & Ang.alibi ī cōſ.162.& tradit ſingulariter Guido. pp. & adhuc in terminis fortioribus, deci.667.Et ille dicit̄ maior

maior natu qui eſt maior ætate l. Si patre, §. fi. ff. de adopt. l. 3. in prin. ff. de Interd. & relegatis, & l. Semper, in prin ci. ff. de iure immu. quod notius eſt, quam vt probari expediat. Sed ſi eſſet inter eos omnimoda paritas quo ad ætatẽ, tunc recurrendũ eſſet ad quæſtionẽ de gemellis, de qua tradũt Bal. & alij ſignanter Aret. Alexan. & Iaſ. in l. Ex duobus, in prin. ſ. de Vulga. & pupill. Sed ſi vnus attinet alteri .i. teſtatori, & alius cõſanguineus alteri, id eſt ad miſſo æqualiter, id eſt pari gradu, & iſte eſt quartus caſus in quo etiã nõ po teſt procedere opin. Soci. & compliciũ: quia ſuppoſito dubio, & data pari tate graduum, & ſuppoſita coniunctione, ſiue identitate familiæ cõis, in ter teſtatorem & admiſſum: item & inter eos duos conſanguineos æqualiter attinẽtes vtriq; ſeparatim. i. vnus vni & alter alteri eorum. ſ. teſtatore & grauato, vltimo loco admiſſo eodẽque poſſeſſore decedente, cuius in locum vnuſquiſq; prædictorum conſanguineorum prætendit admitti, relatio verborum fideicõmiſſi potius eſt facienda ad proximiores teſtatoris, quam ad proximos talis vltimo admiſſi.

Circa hoc libet parum inſiſtere. Nã iſtud quod contra Deci. tenui, videtur prima inſpectione temperãdum, niſi talis coniunctus teſtatori proximior, qui eo prætextu. ſ. proximitatis in qua eſt quoad eum, vellet admitti, & aduerſus alium conſanguineum fuiſſet conceptus & natus poſt mortem teſtatoris: quia iſte talis non põt dici agnatus neque conſanguineus ipſius. l. Titius, vbi Bart. not. ff. de Suis & legit. hære. & l. 1. §. Si quis proximior, ĩ. Vnde cog. & l. Si cognatis, ſ. ſæpius alleg. & no. Bal. in caſu ſimili cõſ. 488. vol. 3. exordiẽte, caſus talis eſt. Quidã noĩe Titius deceſſit, &c. & Alex. cõſ. 25. col. 2. ĩcipi. Videtur fortaſſe, &c. ad fi. lib. 3. vbi tamẽ aliter loquitur vt. ĩ. dicam. Ad idem l. Item præterea, §. 1. vbi etiam Bar. prędicto titu. de ſuis & lẽgit. hęre. & quod tales conſanguinei con cepti & nati poſt mortem teſtatoris, non admittantur ad tale fideicõ. relictum conſanguineis, vel familiæ, vel agnationi, vel domui, nomine collectiuo immediatè vel poſt vocatos vocatis, ſolet allegari Alexã. conſil. 173. inchoante, Viſo thémate, lib. 2. non tamẽ inuenio eum in meo lib. Sed antea idem tenuit Bar. conſil. incipien. Bonauentura, & Ang. conſi. 38. Quidam Ioan. deceſſit. Decius conſil. 95. verſi. 3. principaliter, dicens ita fuiſſe conſultum Florentiæ, per Doct. illuſtres, Saluſtium de Peruſ. Maria. Soci. Andr. Sicu. & Aret. & tradit Iaſo. con ſil. 159. colũ. fi. volu. 4. ſecundũ quam concluſionẽ videretur moderanda & reſtringenda opin. quã ſ. tenui contra Soci. quod ex vocatis ad fideicommiſſum per nomen collectiuũ, in dubio ad tale fideicõmiſſum admittendus eſt proximior teſtatoris, non autẽ admiſſi vltimo loco qui poſtremo deceſſit, eratq; vltimus poſſeſſor talis fideicõmiſſi, ſi ſit natus, vel ſaltem con ceptus tẽpore mortis teſtatoris: aliàs ſecùs. Sed veritas ſeſe aliter habet, vt tradit Iaſ. in prædicto conſil. 159. vbi tenet, quod in ſubſtitutione fideicommiſſaria, de aliquo vel aliquibus facta poſt primum vocatum, facta in quã in aliquẽ euẽtũ, vel in tẽpus certi euẽtus futuri, putà poſt mortẽ primo loco vocati vel vocatorum ſufficit, quod tales vocati per fideicõmiſſum ſint in rerum natura quo tempore eueniet caſus ſubſtitutionis vel conditionis: quod etiam tenet Alexã. præallegato cõſi. 25. prope fi. ver. Non obſt. vbi in id citat Ioã. And. in addit. ad Spec. in rub. de teſta. ad fi. & l. Cũ pater, §. Hęreditatẽ, el primero, ad fi. ĩ. iſto titu. Et ad præ-

ad prædicta iura.ſ.in contrariũ addu
cta,& autoritates Docto. reſpondet
Iaſ.vbi ſuprà,ꝙ loquuntur, & proce-
dunt in ſucceſsione ab inteſtato, vel
in diſpoſitione legati ſimpliciter reli-
cti cõſanguineis,vt l.Si cognatis, quo
caſu legatarius,vel conſanguineus vo
lens admitti debet eſſe conceptus in
vita eius qui legatũ reliquit, vel con-
ſanguinei inteſtati de cuius ſuc-
ceſsione agitur,vł tractatur. Poſt hęc
tradita in lectionibus ordinarijs,dum
3.loco iſtum tex.interpretarer, offen
di Andr.Tiraquel.tangentem iſtum
articulum in opere retractus, chart.
64.num.80.cum multis ſequẽ. vbi li-
cèt videatur manere dubius vel ſuſpẽ
ſus in huius articuli reſolutione (qđ
non rarò ei accidit in articulis diffici
libus) q̃tum ad fideicommiſſa bono
rum liberorum & diuiſibilium : tamẽ
quo ad fideicommiſſa bonorum ma-
ioratus,vel vinculatorũ, quę non poſ
ſunt deuenire niſi in vnũ ſolum ſuc-
ceſſorem ſatis apparet reſolutio ex
traditis ibidem per eum prædicto nu
mer.80.cum ſequent. Sed debet ſup-
pleri in aliquibus per ea quę.ſ.tradidi
Iam illud dubitari non oportet (vt
hoc adijciam in calce iſtius articuli)
quæſtionem.ſ.diſcuſſam,nõ poſſe ve
rificari in caſu vbi teſtator, bona fi-
deicõmiſsi alicui per eum relicti, pro
hibuiſſet alienari,& in caſum contra
uentionis,vocaſſet familiam,vel con
ſanguineos,vel alios de genere,vel a-
gnatione,non deſignãdo,de quo ge-
nere,familia,vel agnatione deberet
eſſe talis vocatus vel vocati:an de ſua
vel de admiſsi vltimo loco familia, vł
agnatione. Nam hoc caſu indiſtinctè
teſtator cenſetur intellexiſſe de con-
iunctis ipſius teſtatoris,& nõ de con-
ſanguineis admiſsi vltimo loco,eiuſ-
démq; poſſeſſoris decedentis. Et iſto
caſu propriè loquitur Bar.in dic.§.Fra
tre,& Petr.Cyn.& Salicet. in dicta.l.
Quoties ab omnibus, C.de fideicõ.
Ratio eſt euidens, quia hoc caſu,non
eſt veriſimile teſtatorem ſeu primũ
diſponentem ſenſiſſe de coniunctis
ipſius grauati qui præcepto ſuo con-
traueniſſet,imò potiùs ſenſiſſe de ꝓ-
ximioribus ipſius teſtatoris vel diſpo-
nentis:nam ad eos potiſsimùm perti-
net & ſpectat reuocare talem aliena-
tionem prohibitam,vt in dict.§. Fra-
tre,& l.Cùm pater,§.Libertis.j.eodẽ.
Nam ratio potiſsima,qua Soci.& alij
complices nituntur ad concludẽdũ
in fauorem conſanguineorum ipſius
grauati vltimo loco admiſsi eiuſdẽq;
poſſeſſoris postremo decedentis;
eſt ea(vt.ſ.eſt relatum)quia in fidei-
cõmiſſ. ſucceditur ad inſtar ſucceſsio
nis ab inteſtato, quæ ratio euiden-
ter ceſſat in caſu contrauentionis:&
ſic in iſto caſu,non eſt quod poſsit tra
ctari de prædicta quæſtione.ſ. diſcuſ-
ſa,in qua pauſo calamũ, & claudo ri-
uos:nam ſat prata puto bibiſſe.
Vltimò libet cõmemorare iſtũ text.
poſſe expendi ibi,[*Cùm moreretur.*] iun-
cta declaratione cõmuni, quæ ex re-
ſponſione Docto.contra gl. hîc colli-
giť ad d.l.Si cognatis,ad id videlicet,
ꝙ vt admittanť illi de familia vocati
à nomine, id eſt ſub generali deno-
minatione familiæ,debent eſſe de ꝓ
ximiorib⁹,vel in ꝓximo gradu teſta-
tori tẽpore mortis illi⁹,vel ſaltẽ teſta-
menti tẽpore:ſecùs ſi vtroq; illorũ tẽ
porũ tales vocati iam obijſſent, deſcẽ
dentes ex eis nõ admitterenť cũ alio
de familia,vel cũ deſcendẽte ab eo q
eo tẽpore vel mortis vel teſtamẽti ip
ſi defuncto ſuperſtes fuiſſet. Et iſtud
etiã deſumiť ex traditis per Deci.cõſ.
1.omniũ,ad fi.& Cur.Iunio.cõſil. 58.
2.dubio,& antè eos id tradit Bal. cõſ.
488.ad fi.ſ.citato. Et hęc quo ad inter
pretationẽ hui⁹ tex.tradita ſufficiãt.

Summa-

Summarium.

1 *LEgatario non competit actio pro legato contra hæredes teſtatoris legantis, niſi pro hæreditarijs portionibus unumquenq; eorum tangentibus.*

2 *Vno hæredum exiſtente non ſoluendo cæteri cohæredes non tenentur pro parte eum tangente.*

3 *Conſuetudo, quòd ſi unus ruſticus non ſit ſoluendo collectam, talis collecta ſolida exigatur ab alijs ruſticis eiuſdem plebis uel oppidi an ualeat uel nõ.*

4 *Statutum quod punit patrem pro filio eſt contra omnem rationem & naturalem æquitatem, & tamen ualet.*

L. Legatorum petitio.

LEgatorum petitio aduerſus hæredes pro partibus hæreditarijs competit: nec ꝓ his qui ſoluendo non ſunt onerari cohæredes oportet.

SVmma Bart.eſt, Non tenetur quis ad legatũ ex perſona cohæredis,qui nõ eſt ſoluẽdo:ſcd̃m quá ex hoc tex.colliguntur duo notáda. Primũ,
1 †q̃ legatario non competit actio ꝓ legato contra hæredes teſtatoris legantis,niſi pro hæreditarijs portionibus vnũquẽq; eorum tangentibus. quod eſt intelligendũ, quãdo eſſent grauati imperſonaliter,vt puta legato relicto per teſtatorẽ ſimpliciter,vł indefinitè,vt grauo hæredes:vel collectiuè,grauo oẽs hæredes,vel vniuerſaliter,vt grauo vniuerſos hæredes:ſecùs ſi noĩatim oẽs, vel quoſdã ex his grauaſſet:quia tales nominati tenerẽtur viriliter ad præſtationẽ legati, ſecundum Bar.ita declarantẽ iſtũ text. in l.Si pluribus, §.fin.j.eo.poſt prin.in diſtinct.ſecundæ oppoſitionis.Quod etiam voluit glo.1.hic,& ad id eſt caſus in terminis,in l.Si hæredes nominatim,vlti.char.s̃.titu.1.qui reddit rationem: videlicet,ob enumerationẽ perſonarũ,quam Bald.ibi dicit poni apertius in illo tex.quàm alibi.Quando autem hæredes grauarentur pro prijs & appellatiuis nominibus in ſimul,ſiue vniuerſaliter, ſiue collectiuè, vel indefinitè,vt grauo vniuerſos hæredes meos, aut omnes hæredes, aut hæredes meos,Titium Gaium & Sempronium:quia præceſsit nomen appellatiuum cenſerẽtur grauati imperſonaliter:& ſic tenerentur ꝓ portionibus hæreditatijs.Secùs ſi præcederet nomen propriũ,vel noĩa ꝓpria & ſequeretur appellatiuũ,vel appellatiua:eo nãq; caſu,cẽſerent̃ vocati viriliter,iuxta diſtinct.quã ponit Iurecõſultus in l.Si ſeru⁹ cõis,ff.de Stipul. ſeruo.vbi eſt caſus ſingu.ſecũdũ Docto.ibi,& Alex.in l.Quoties,j. ad Trebel.& eundẽ,in l.3.§.Filius,s̃.de Libe. & poſth.& in l.1.ad fi.C.de Libe. præter.vbi idẽ Alex.ſingul.eam l. limitat ex mente Bal.& Sal.ibi,& Bar.& aliorũ alibi.Et rõnem ad dic.l.Si ſeru⁹,ponit Bal.in l.Quoties,s̃.de Vſufr. q̃ fuit Iurecõſulti,in eadẽmet lege Si ſeru⁹, ad fi.Secundũ nota.ſeu pronuntiatũ colligit̃ ex hoc eodẽ prin.hui⁹ l.vide
2 licet,†q̃ vno hęredũ exiſtẽte nõ ſoluẽdo,cęteri cohæredes nõ tenent̃ ꝓ parte eum tangente.Quod Bar.Bal.& alij doct.poſt Dy.ampliant hoc modo, vt quẽadmodum iſti cohæredes non tenent̃ pro alio cohærede,nõ ſoluente,actione ꝑſonali:ita etiã neq; actione hipothecaria. Quia talis actio nõ competit pro bonis defuncti legatario,niſi eatenus, quatenus competit perſonalis.l.1.§. vltim. C. communia de leg.1.reſpõ.Qui caſus nõ eſt alibi, ſecundum Salicetum ibidem . Ad quod etiam facit iſte tex.in verbo, [Petitio.] iuncta l. Actio in perſonam, petitio

petitio in rem,&c.ff.de Act. & oblig. & ita proculdubio tenẽdum eſt per hos tex.licèt Bald.hic punctet facere in oppoſitũ glo. in l.3.C.de Procu. quatenus voluit,quòd legatarius cõtra hæredem latitantem, & indefenſum poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem omnium bonorum,quæ talis hæres habuit à teſtatore,quæ omnia bona legatarius habet tacitè obligata pro legato,vt in dicta l.1.cõmunia de legat.& in.§.Noſtra, Inſtit. de leg. & quia Bald.non reſpondet ad illam gloſ. reſpondeo, eam reprobari communiter per Docto.ibi,quia imò illo caſu miſsio in poſſeſsionẽ non poteſt fieri niſi pro tata ſummæ quantitatis petitæ, prout aliàs miſsio, quæ ſolet fieri in actione perſonali,non fit niſi pro menſura debiti declarati,vt.C. & ff.de Bon.auto.iudi.poſsi.per totum. Neq; quo ad iſtud propoſitũ videtur differre actio perſonalis ab hipothecaria, quũ(vt dixi) eo caſu, id eſt pio legato, actio hipothecaria,non competit niſi limitatè & reſpectiuè ad id quod competit actio perſonalis: & ſic illa l.1.non bene allegatur per glo. prædictam.Et hoc etiam tenet Bart. in l.Si conſtante,in princip. 3. quæſt. 4.quæſtionis principalis.ſ. Solu . mat. & Cyn.& alij Docto.ordin.in l. Cùm proponas,C.de Bon.auto.iudi. poſsi. & huius.2.nota.(vt ad illud redeam) ratio in hoc verſatur: quia à principio omnes hæredes ſolũmodo tenebantur pro hæreditarijs portionibus ipſo iure,id eſt autoritate & cenſura, ll.12.tabul.ergo inopia ſuperueniens alteri eorum non obligat alios vltra portiones ſuas,neq; eos debet onerare. Alíud tamen dicendum eſſet,quãdo à principio omnes tenerentur inſolidum,puta ex defuncti volũte: qñ inquam diſpoſuiſſet eos debere eſſe obligatos inſolidum,nam licèt eo caſu,habeant beneficiũ diuiſionis,quãdo omnes ſunt ſoluendo, tamẽ vnus tenetur pro alio exiſtente non ſoluẽdo,vt in l.Inter eos,§.1.ff.de Fideiuſſ. prout etiam in duobus reis debendi, ex contractu diſponitur in authen. Hoc ita,C.de duob.reis.& in corpore vnde ſumitur: tunc enim non fit diuiſio inter eos, ſecundum Paul. de Caſtr.Si tamẽ (vt hoc illi addas)inter eos eſſet facta iam diuiſio,& vnus eorum incideret in paupertatem,etiam ſi teſtator diſpoſuiſſet eos teneri inſolidum,alij non tenerentur pro eo,ac ſi à principio omnes eſſent obligati pro portionib⁹ hęreditarijs, argumẽto prædictorum iurium.Hinc eſt, ꝙ in caſu l.3.ad fin. vlti.reſponſo, ff. de Alimen.& ciba.leg.ſiue hæredes ſint grauati nominatim, ſeu viriliter, ad præſtanda legatarijs alimenta eis relicta,ſiue ſint grauati ſimpliciter, vel etiam expreſsis nominibus appellatis hæredum,nullo iſtorum caſuũ vnus tenebitur pro alio: quum in his caſibus obligatio paſsiua ſit diuiſa inter eos,tam per legem quàm per teſtatorem,quæ eſt ratio illius l.vltimo reſponſo. In primo autem reſponſo illius tex.ſi daremus vnumquenqne hæredum teneri inſolidũ,vt putà qñ inter eos grauatos poneretur alternatiua,vt eſt in caſu l. Si ex toto,§.1.ſ. titul.1. ceſſaret diſpoſitio rigida illius tex.quatenus vult,eſſe in libito iudicis vnum aut quoſdam ex hæredibus grauare,& reliquos releuare: quia vbi eſſent obligati inſolidũ,non eſſet habendus ad iudicẽ recurſus,ex quo legatarius eo caſu habet electionem à quo illorum petat legatũ.Ex his etiã patet ratio ad l.Ex parte,ff.de Sol.quę per hanc l.in princ.declaratur: quatenus decidit,ꝙ hæres ſoluens vltra partem ſuã,condicit,vt intelligatur,quãdo teneretur duntaxat pro ſua parte: nam

Ratio huius notab.

nam ſi inſolidum non poſſet condicere.Et ex ratione conſimili lex iſta reſtringitur ad legara diuidua: nam ad legatū indiuiduum vnuſquiſq; hęres teneretur inſolidum.l. Fideicōmiſſa. §.pe.ff.ti.1.de Leg.3.l.Si is qui quadringenta,§.fi.ff.adl.Fal.l.In executione,§. Pro parte,ff.de Ver.obliga. ſecundum Albe.poſt Dy.hic qui dicunt, q; iſtud declarat iſtum text. Et inſuper opponunt contra ſecundū reſpōſum iſtius l.de l.Aufertur,§.vlti,ff. de Iure fiſ. vbi eſt fortis texr. decidens, quòd licèt à principio plures teneantur pro partibus virilibus, tamē ob vnius inopiam alter oneratur ad ſoluendum partem illius. Sed prædicti Docto. & alij ſoluunt, quòd in illo caſu eſt vnum pro eis,ſcilicet vt pro parte quiſq; eorum teneatur, nō quia debetur fiſco, vt ibi glo.dicit,& non bene,ſed quia prędicti delinquentes habebanr officium ſecundum Bar.ibi contra illam gl. Et propterea aliud inducitur cōtrà eos, vt vnus pro alio exiſtenre non ſoluendo reneatur. Fortè eorum intenrio eſt dicere, quòd ibi propter delictum tenentur inſolidum ipſo iure, prout & alij fures tenentur, vt ibi per gloſ. Sed l.illa ex gratia & æquitate diſpenſat,vt non teneantur niſi viriliter propter officium:ſic ergo lex illa diuidit inter eos debitum ex delicto deſcendens,quodammodo diſpenſatiuè: & cùm talis diuiſio ſoleat aliàs induci,vt eſt ſuprà dictum,ita demum ſi alij ſint ſoluendo, non autem quando non ſunt ſoluendo:igitur oneratur valens ſoluere ad ſoluendum partem alterius exiſtentis non ſoluendo.Er ſic ex hoc ſecundo reſponſo infert Barto.

3 notan.† non valere conſuetudinem, vtpore contra ius & rationem, quòd ſi vnus ruſticus non ſit ſoluendo collectam, talis collecta ſolida exigatur ab alijs ruſticis eiuſdem plebis vel oppidi: & ſic teneantur ad partem quam alius, vel alij ruſtici, non poſſunt ſoluere. Allegat Barto. ad id legem vnam, C. Vt nullus ex vica. pro alie.debi.exiga.lib. 11. Quod intelligit Pau.de Caſt. hic per ea quæ idem Bart.tradit,in l.Semel,C.de apo.pub. libro. 10. ſed vltra Doctores hic addendum eſt,quòd Barto.met in l. Munerum,§.vlr.ff.de Mune.& hono. Aliter in hoc puncto loquitur dicens, q; imò talis conſuetudo, & pari ratione ſtatutū idem diſponens valet,& iſtud magis placet Areti. in l. Cohæredi,§. Cohæres,ſ.de Vulga.& pupi. & fortè intentio Bart.hic non fuit decidere, quòd talis conſuetudo, vel ſtatutum non valeat, prout expēdit Are.ibi,ſed voluit (vt eum.ſ.recitaui) quòd ſit cōtra iſtum:non tamē propterea ſequitur,quòd ea ratione non valeat,quanquam reſtringi debeat, vtpote cōtra iſtud ius commune, vt notat Bald. in l.Cum lege,C.de Epiſcopis & cle.Sed Alex.in addi.Bar.in eodem.§.fi.pōderat in conrrariū eandem l. Vnam:ibi, [*Naturali equitati,*] vult Alexā. quòd tale ſtatutum vel conſuetudo ſit cōtra naturalem æquitatem: tamen quòd nō id cenſeatur inualidum,vt tradit Bal. in ſimili in l.Si quis in tantam,colū.2.

4 C.Vnde vi.vbi dicit,† quòd ſtarurum quod punit patrem pro filio eſt cōtra omnem rationem, & æquitatem naturalem,& tamē valet: de quo tradit gloſ.ordi. in rub. C. de decr. decu. libro.10. & idem Bald. in l. 1. C. Ne filius pro pa. Ad hoc videndus eſt Iaſ.in ſimili, in l.De quibus,nu.47. ff. de ll. adducens plura ſimilia, ex quibus poteſt decidi,an valeat pactum conſuetudo,vel ſtatutum,quòd vnus coniugum reſpectu lucrorum cōmunium teneatur pro delicto alterius: & ibidem num. 50.dicit ira intelligi debere deciſionem Barto.hic,in quantum

Bb (prout

(prout idem Iaſ. pōderat) ſentit, quòd non valet conſuetudo, quòd vnus teneatur pro alio. Sed certè prout ſuprà dixi poſt Areti. Barto. hîc non dicit hoc: imò neque ſentit. Tandem Iaſ. ibi concludit, tale ſtatutum vel cō ſuetudinem valere ſubſiſtēte aliqua cauſa, aliâs ſecùs: prout & ibi intelligit alias deciſiones ibi adductas in terminis conſimilibus. Sed vltra ſcribentes libet rimari, quonam modo Docto. volunt tale ſtatutum valere, quū ſuperindictum quod prope eſt idem, ſuper quo tale ſtatutum diſponit, nō valet, niſi ex principis autoritate, & præmiſſa cauſæ cognitione. l. Vna, C. de Superindicto, libro. 11. vbi notant Bar. Luc. de Pen. Ange. & Ioā. de Pla. ad idem tex. in. §. Non aliter, in Auth. De collat. 9. colla. videtur ergo neceſſaria principis autoritas, vel ſaltē confirmatio præmiſſa cauſæ cognitione, quam informationem vulgo dicunt in præfato ſtatuto conficiendo. Ad idem l. Placet, C. De excuſat. mune. lib. 10. & quod ibi notant Bar. Bal. Io. de Pla. & alij. Et hoc facit cōtra deuolutiones, quæ fiūt intra territoriū huius ciuitatis Salmanticē. inter oppida ipſius adinuicem, quæ vulgo ſermone Hiſpano nuncupantur [Bueltas] quas ſemper putaui nō poſſe fieri, niſi oſtenderentur confirmatæ, vel factæ authoritate principali, præmiſſa cauſæ cognitione: niſi probet immemorialis conſuetudo de his. Nam talis ac tanta temporis longinquitas habet vim conceſſionis & priuilegij, & ſupplet omnia alia requiſita. l. Hoc iure. §. Ductus aquæ, ff. de aqua quotidia. & æſti. c. Super quibuſdam, §. Præterea, de Verbo. ſignifi. Et per hæc ſit expeditum iſtud princi. in quo gl. nihil habent examinandum.

Summarium.

1 *Clauſula generalis reſtringitur ad ſpecificata tantum, ſi plura fuerunt.*

2 *Iureconſultus multoties loquitur de ſe ipſo in tertia perſona.*

3 *Dictio, quæ, ex ſui natura diſtingit per plures ſpecies legatorum.*

4 *Talia ſunt ſubiecta, qualia prædicata demonſtrāt ſeu præmittunt.*

5 *Ex ſeparatis non fit illatio.*

6 *Grauamen ſoluendi legata in codicillis relicta, ad omnes hæredes relatum, quādo aliqui eorum fuerāt ſpeciatim in teſta. grauati ſimpliciter & indefinitè ad ſoluenda legata, reſtringitur ad omnes hæredes ſolummodo nominatos: non autem ſumitur vel intelligitur vniuerſaliter de omnibus dempto nullo.*

7 *Dictiones, Omnis, quicunq; vnuſquiſq; quilibet, ſui natura importāt vniuerſalitatem: tamen reſtringuntur de habilitate.*

8 *Clauſula generalis non refertur ad ſpecificata.*

9 *Teſtator non præſumitur in dubio uoluiſſe hæredem grauare duplici præſtatione.*

§. Qui plures.

QVi plures hæredes inſtituit teſtamēto, à quibuſdam nominatim reliquit legata, poſtea codicillos ad oēs hæredes ſcripſit. Quæro, quæ legata debeantur. Modeſtus reſpōdit, cū manifeſtè teſtator teſtamento expreſſerit, à quibus hęredibus legata præſtari vellet, licèt codicillos ad oēs ſcripſerit: apparet tamen ea, quæ codicillis dedit, ab his præſtanda eſſe, quos munere fungi debere teſtamēto ſuo oſtendit teſtator.

INterpretatio ſummæ communis intelle. Bar. & Doct. eſt hæc. Generalis, ſeu indefinita diſpoſitio ſequens ad hæredes relata poſt diſpoſitionē ſpecialem præambulam quoſdam ex eis

ad

ad legatorum prẹſtationem noĩatim aſtringẽtẽ, reſtringitur & coarctatꝰ ad illã, vt nihil vltra in alijs hæredibꝰ operetur, ſed ſolum primò nominatos ad legata aſtrictos deſignet, vel demonſtret: quoniam hoc caſu ratio recti ſermonis id fert. Vnde fit, diuerſum dicẽdum eſſe, ſi diſpoſitio ſequens ad oẽs hæredes referatur, cùm ſalua ratione recti ſermonis, talis reſtrictio fieri nequeat ſecundum Pau. de Caſt. & iſte eſt (vt dixi) communis Doctorum intellect. ad hunc text. quem verbis breuioribus in arctũ cogit Bar. in epitho-
1 me textuali: hoc mõ.† Clauſula gñalis reſtringit ad ſpecificata tantũ, ſi plura fuerunt: & idẽ per alia verba prius dixit Dy. hic referente Albe. videlicet, præceptum ſpeciale præcedens, reſtringit & limitat præceptum generale, & indiſtinctum ſequẽs. quod pronuntiatum eſt clarius & aptius, quoad iſtius l. ſummam.

Et quia tex. iſte, quanuis primo intuitu videatur facilis in intellectu ſui, eſt tamen intrinſecẹ ſpeculationis, in cuius declaratione Doctores nimis lẽtè, ac ieiunè verſantur: ideoq; ſuperfluis reſecatis, pretium erit operẹ inſiſtere, vt ad veritatem eruendam perueniri valeã. Attendendum itaq; erit aduertenter, quia in iſtius tex. intell. animus nunquã quieſcit, niſi quis eũ oſcitanter inſpiciat: quem curioſè, ne dicam anxiè examinandum duxi ob cauſam infrà ſubijciendam.

Tex. iſte eſt intrinſecæ ſpeculationis.

Diuiditur in tres particulas: in prima ponitur thema, in ſecunda quæſtio, in tertia ipſius quæſtionis deciſio, ratione ad illam prẹmiſſa, ſecũda ibi, Quæro. Tertia ibi, Modeſtinꝰ reſpondit. Species inhoc text. ita fingi põt. Quidã teſtamento, quatuor inſtituit hæredes. P. videlicet & M. cũ alijs duobus, quo teſtamẽto nonnulla reliquit legata, deinde iuſſit prædictos Per. & M. hæredes legata prẹſtare. Tãdem fecit codicillos, eoſq; direxit ad oẽs hæredes quos in præfato ſuo aſcripſerat teſtamẽto. Quærebatur quẹ legata debeãt. ſ. oẽs hæredes in teſtamẽto adſcripti: & iſta eſt litera Pandect. Floren. licèt cõiter circunferatur litera, debeantur, tã in libris impreſſis, q̃ manuſcriptis: quæ tñ in idem tendit, nam paria ſunt dicere, quæ legata debeant oẽs hæredes adſcripti, & dicere quæ legata debeãtur. ſ. ab omnibꝰ prẹdictis hẹredibꝰ ſcriptis. Modeſtinꝰ Iurecõſul. iſtius l. author, de ſe ipſo, in. 3. perſona loquẽs, inquit, Modeſtinꝰ re-
2 ſpõdit.† Neq; eñ id eſt nouũ, Iurecõſultos de ſeipſis. 3. perſona loq, vt Paulo Iureconſulto nõ ſemel accidit. l. 4. §. Cato, ff. de Ver. ob. l. Paulus reſpõdit, non tñ verbis, ff. Rẽ rat. habe. l. Paulꝰ reſpon. vlt. char. ff. de acq. hẹre. & alibi ſæpe de alijs Iurecõſul. Modeſtinꝰ (vt repetã) reſpõdit q ex quo teſtator in teſtamento manifeſtè expreſſit, à quibus hæredibus legata præſtare vellet, licèt codicillos ad oẽs hẹredes ſcripſerit, apparet tñ ea quæ codicillis dederit, aliãs dedit ab his hæredibus præſtanda eſſe quos teſtator oſtendit ea præſtare debere. Et vt intellectus huius tex. dilucidiꝰ pateſiat, ante omnia videndũ eſt, atq; in dubiũ vocãdũ: primò, circa quod in caſu iſtius tex. teſtatoris diſpoſitio fuerit verſata, dũ in teſtamento reliquit nominatim à quibuſdã hæredibus legata præſtanda. Deinde, quid, aut quomodo in codicillis diſpoſuerit dirigendo eos ad oẽs hæredes, hoc eſt an talis directio fuerit iniũctio grauaminis noua, ſiue de nouo inducta, an verò refirmatio, ſeu cõfirmatio grauaminis hæredibus in teſtamẽto ſcriptis primũ iniuncti. Tãdẽ qui ex iſtis hæredibus, ſiue in teſtamẽto pridem nominatis, ſiue poſtea in codicillis generaliter deſignatis re-

Species huius tex.

Not. ad euidentiam huius tex.

neantur ad legata in eiſdẽ relicta. His tribus punctis abſolutis, intelligentia textualis hucuſq; nebulis & caligine obrenebrara in lucem erumpet.

Circa primum dicendum eſt, q in quantum text. iſte dicit à quibuſdam noĩatim reliquit legata, ſenſus ipſius eſt, q teſtator iuſſerit, hæredes nominatos præſtare legara, quaſi dixiſſet, præcipio Pet. & Martino hæredibus meis, vt ſoluant legata: & ſic ipſi ſoli nominati nõ autẽ alij qui non fuerũt nominari ſint cogendi ad legarorum præſtarionẽ: nã dicendo de quibuſdã ex hæredibus. i. ipſos nominando, videtur negare de alijs non nominatis. l. Cũ prętor, ff. de Iudi. l. Ex eo, ff. de Teſti. in cano. Qualis. 25. diſt. in. c. Nõne, de præſump. ſicq; ex omnibus hæredibus ab eo inſtituris voluir alĩquos ex eis nominaros duntaxar ſubirę legatorũ præſtationẽ: & quanq̃ lirera non aperiar, an teſtator fecerit legata in teſtamẽto, prout poſtea aperit illũ ea in codicillis feciſſe: attamen pro comperto & exploraro id præſupponunt Dy. & Albe. in expoſitione textuali, cæteriq; Doct. idẽ nõ obſcurè ſentiũt, & colligitur ex illis verbis tex. inferioribus, [*Quæro quæ legata debeant.*] ſecũdum literã pandect. vbi neceſſariò ſuppleri debet. ſ. oẽs hæredes ex illa inquam dictione ſubſtãriua, quę, apparet teſtatorem feciſſe legata vtrobiq;. i. in teſtamento, & in codicillis. Nã ſi in codicillis duntaxat ea feciſſet, nõ quærerertur in litera quæ legata debeant hæredes præſtare.
3 † Cũ illa dictio [*Quæ.*] ex ſui natura diſiungat per plures ſpecies legatorũ: & ita in præſentiarũ diſiungit. i. diſiunctim ſeu ſeparatim deſignat ſeu ſignificat duas ſpecies legatorum: legata videlicet in teſtamẽto aſcripta, itẽ & aſcripra in codicillis: dũ hic quæritur quæ legata hæredes debeant, an. ſ. relicta in reſtamẽto, an verò in codicillis aſcripta. Quanq̃ clarior eſſet litera, ſi diceret, Qui. ſ. hæredes legata debeant. ſ. in codicillis relicta. i. an primò nominari tm̃, an oẽs, ex poſteriore clauſula in qua aſcripſit codicillos ad oẽs hęredes. Nã prædicta litera, [*Quæ legata debeantur.*]. ſ. ab hæredibus eſt ohſcura, & obrenebrat intellectũ rexrualẽ: nã viderur figere dubiũ in quærendo, an debeantur ab hęredibus vna legata, vel alia, id eſt an relicta in teſtamẽto, an verò in codicillis, vel eriã vtraq;. Si em̃ penitiùs rem ipſam (.i. dubitationẽ textualẽ) intueamur, præſuppoſiro inquam themate præfato. ſ. q teſtator grauauerat quoſdã ex hæredibus nominatim pręſtare legara, nõ cadir hìc dubitatio, quã ſonat litera pandecta. videlicet, quæ legata hæredes debeãt ſoluere, vel ſecũdũ cõem literam, quæ in idẽ recidit. ſ. quæ legata ab hæredibus debeantur, cũ pro cõſtãti tex. pręſupponat, q oĩa legara tã in teſtamẽro, q̃ in codicillis relicta debeantur. Sed dubiũ, quod inter hæredes vertebatur, erat, qui eorũ tenerentur pręſtare legata omnia, hęredibus qui nõ fuerant in teſtamẽto nominati affirmantibus pręſtãda eſſe per alios hęredes in teſtamẽro ad eorũ pręſtationẽ grauatos, iſtis verò nominatim grauatis dicentibus, q cùm in codicillis oẽs hęredes repetita vice fuerint grauari, q ipſi deberẽt ſoluere. oĩa legata in codicillis relicta, vel ſaltẽ cõtribuere cũ eis in ſolutione legatorũ relictorũ in codicillis, & iſta eſt procul dubio dilucida, & admodũ germana dubitationis cauſa, cui correſpõdet Modeſtini teſpõſum, đ ſolurione legatorũ in codicillis relictorũ per quoſdã ex hæredibus primò in reſtamẽro nominatim grauatos cũ reſponſum, referẽdũ ſit ad rogatũ. i. ad interrogationẽ à quo fonte manat. l. Si defenſor. §. Qui intettogatus, ff. de Interrog. act.

& in

& in.§.Pręterea,Inſtitu.de Inuti.ſtip. & in l.Quęro,§.fi.ff.de Aedi.edicto,& not.Bar.& Doct. poſt eũ in l.1.§.Si q̃s ſimpliciter,ff.de Verb. ob.& in l.Si q̃s intentione ambigua, ff.de Iudi. & in d.§.Præterea, eſt tex.clarior cæteris ſecundũ traductionẽ è Græco Theop.
4 in Latinũ.†.Talia nempe ſunt ſubiecta, qualia prædicata demõſtrant ſeu permittunt,ſcd̃m Bal.cõſ.121.in prin. vol.3.vbi in id allegat d.§.Qui interrogatus,& eundẽ ad idẽ allegat Abb. Panor.cõſi.3.col.3.vol.2.ad quod etiã facit qđ vulgo dici conſueuit.ſ. à primordio tit.poſterior formatur euentus.l.1.in fi.C.Qñ & quibus.4.pars de be.lib.10.Cũ itaq; in hoc tex.reſponſio verſetur circa perſonas hæredum principaliter:dũ inquit, [*Ab his præſtãda eſſe quos,&c.*] ergo quæſtio fuit de ipſis hæredibus.i.qui eorũ ad legata tenerentᷣ:nõ aũt de ipſiſmet legatis, quod apparet:nã de legatis in teſtamẽto relictis nullũ poterat dubium ſubeſſe, quin eorũ præſtatio ad onus hæredũ primo loco nominatorũ pertineret: & ita(vt dixi)pro cõſtanti poſuit text. hîc:ſed ſolũmodo potuit eſſe dubiũ đ legatis quę poſtea in codicillis fuerũt facta,nõ ergo potuit dubitari quæ legata ab hæredibus deberẽtᷣ, cũ eſſent duntaxat ſoluenda vna legata. i. vna ſpecies legatorũ in codicillis relictorũ.Nã(vt prædixi)de cõtentis in teſtamẽto iã erat diſpoſitũ per grauamen noĩatim eorũ quibuſdã præſtationis iniunctũ:nã (vt dixi) illa dictio relatiua [*Quæ*] diſiungit per plures ſpecies legatorũ,hoc eſt,non põt facere relationem,neq; ſignificare vna legata.i. vnã ſpeciẽ legatorũ:nã diſiunctio vel alternatio pluritatẽ caſuũ exigit: nõ aũt poteſt in ſolo vno verificari, vt patet ad ſenſum,& probatur ex l.fi.ff.ad Treb.vbi Bar.Ioan.de Imo.& Pau.de Caſt. Sed põt dici concordãdo literã Pandectarũ,quę eſt [*Debeantur.*] cũ litera [*Qui legata debeant.*] Nã de litera actiuæ ſignificationis quæ paſſim traditᷣ, ſed per errorẽ,in libris impreſſis.ſ.debeant,nõ eſt curandũ, q̃ facta cõuertibilitate propoſitionis ſcd̃m Dialecticã,illa propoſitio,quæ legata debeantur.ſ.ab hæredibus,cõuertitur in hãc i.qui hæredes legata debeant:& tunc illud verbũ,legata, cõprehendit ſola legata in codicillis contenta: & vtraque litera in idem concinit, q̃ dubitatio tñ verſetur circa legata in codicillis relicta,vt dixi, & eſt veriſſimũ. Et hæc de primo arti.textuali. Circa ſecundũ articu.eiuſdem tex. videlicet, quid & quomodo teſtator in codicillis poſtea cõfectis diſpoſuerit, dirigẽdo eos(prout tex.inquit)ad oẽs hæredes Bar.poſt Dy.vult literã eſſe intelligendã prout iacet.ſ. q̃ nullũ præceptum teſtator fecerit in codicillis de ſoluẽdis legatis per oẽs hęredes. Sed tñ apparet,q̃ ſcripſit codicillos,& eos direxit ad hæredes, quod etiã referẽs Dy.dicit Albe.hîc,& etiã Io. de Imo. neminẽ referẽs, ac ſi ex propria teſta id cõmentus fuiſſet.Et iſtud idẽ tenet Pau.de Caſt.exẽplificans, q̃ in præfatione codicillorũ fuit facta eorũ relatio,& directio ad omnes hæredes: ſed trãſit vlterius(nã prima declaratio ab eo poſita,vtpote cõtra tex.nihil eſt)q̃ vltra illã directionẽ, quã in præfatione teſtator fecit ad hæredes,grauauit eos indefinitè,q̃ ſoluerent legata relicta in teſtamento: nã per tale grauamẽ vel gñale hæredũ cẽſetᷣ(ſcd̃m eũ) teſtator ſenſiſſe de grauatis noĩatim in teſtamento, & ad eos ſolos refertᷣ: & ſic nihil aliud de ſe operatᷣ. Et hoc eſt quod voluit Bar.in ſummario huius.§.Et ita etiã declarat Ang. de Peri. Bar.& Dy.ſicq; vt vides Dy.Bar.& Albe.loquũtur implicitè & confusè, niſi ex eorũ ſummis declarentur, quæ re

ipſa in eundẽ ſcopũ tendũt cũ decla-
ratione Pau.de Caſt.& Ange.de Peri.
Nã quod Io.de Imo.hîc dicit, nullius
eſt pretij: quia præterq̃ ꝙ eſt contra
mẽtem gl.hîc,offuſcat,& obtenebrat
intellectũ huiꝰ tex.Et qđ deterius eſt,
deciſionẽ tex.reddit indubiam & cõ-
ſequẽter inanẽ. Rapha.aũt Cu. aliter
(etſi penè in eundẽ ſenſum) declarat
intentionẽ Dy. videlicet, ꝙ teſtator
nõ grauauit in codicillis oẽs hęredes,
ſed codicillos ad eos direxit: & verba
grauaminis quod fecit,fuerũt imper-
ſonalia,nõ tñ ad eos relata, ſed tñ di-
xit, ꝙ oĩa quæ facta erant in teſtamẽ-
to volebat executioni mãdari,ſeu de-
bere exequi. Vult ergo Raph. ꝙ in co
dicillis ſolũ cõtinebatur illud imper-
ſonale,volo pręſtari relicta in teſtamẽ
to,& nihil diſpoſuit de alijs legatis,ne
que vlla alia legata reliquit, vltra ea
quę teſtamẽ.reliquerat:aliâs ſcđm eũ
dem Raph.text. iſte non procederet,
5 †quia ex ſeparatis non fit illatio, hoc
eſt,nõ ſequitur ꝙ grauauerit hæredes
noĩatos in teſtamẽto ſoluere relicta
in codicillis,ex eo ꝙ etiã eos grauaue
rat in teſtamẽto alijs legatis. Sic ergo
vult ipſe Raph.ꝙ ſi in codicillis eſſent
facta alia legata,pręter legata facta in
teſtamẽto,& teſtator præciperet exe
cutioni mãdari cõtẽta in teſtamẽto,
tales hæredes noĩatim in teſtamento
grauati, nõ tenerẽtur ſoluere legata,
quæ in codicillis fuiſſent relicta, ſed
ſoli alij hæredes,qui primũ. i. in teſta-
mẽto nõ fuiſſent,vel nõ fuerãt nomi
natim grauati. Et hoc eſt verũ & ex-
peditum,retento hoc modo declarã-
di: tñ aliud hic agit. Et profectò iſtæ
declarationes Raph. necnõ aliorum
Doc.ſunt quædã ambages & amphra
ctus,ac ſalebræ. Nã licèt iſti Doct.vi-
deãtur in eandẽ metã tẽdere: tñ vnꝰ
alteri & alter alteri addit, & detrahit
aliquid qđ nõ mediocriter impedit,
ne intellectꝰ textualis lux pateſiat. Et — Taxatur Rapha. Cu.
profectò quod ipſe Rapha.negat. ſ. in
codicillis non fuiſſe facta vlla legata
præter legata in teſt. relicta, adeò re-
fragatur huic tex.vt nihil magis:dum
apertiſſimè tex.inquit,[*Apparet tñ ea quæ
codicillis dedit,ab his præſtanda, &c.*] Sicq́; ex
litera iſta luculentiſſimè patet teſta-
torem eundem in codicillis reliquiſ-
ſe alia legata præter relicta ab eo in te
ſtamẽto. Et qđẽ vehemẽter admiror
ad rẽ adeò apertã Raph. alioqui ſubti
lẽ & perſpicacẽ, nõ aduertiſſe. Patet
etiã ex hac eadẽ litera dubiũ huiꝰ tex.
verſari potiſſimũ circa præſtationẽ le
gatorũ in codicillis relictorũ,vt. ſ. di-
xi in fi.præcedẽtis arti.ideſt,qui ex hę
redibus,vel an oẽs,tenerẽtur ſoluere
legata in codicillis relicta.Nam(vt. ſ.
etiã dixi)de legatis teſtamẽto relictis
nõ poterat vllũ ſubeſſe dubium,quin
ſoluenda eſſent per hæredes noĩatim
grauatos in eodẽ teſtamẽ.Pręterea id
qđ glo.hîc dicit,cui oẽs aſſentiuntur
dempto Albe.de Roſa. ꝙ in hoc text.
præceptũ teſtatoris,quo iuſſit in codi
cillis ſoluere legata,fuerit indiſtinctũ
ſiue indefinitũ ſeu gñale, vt quia gra-
uauit hęredes abſolutè & ſimpliciter:
etſi extra terminos huius tex.poſſit p
cedere,tñ attẽtis iſtius text.terminis, — Taxãt glo. hîc.
nõ procedit:cũ ſpeciatim poſtea tex.
iſte dicat,[*Codicillos ad oẽs hæredes ſcripſerit.*]
& ſic adiecit dictionem, oẽs, & iuxta
hoc eſt ſummè aduertendũ,ꝙ idẽ eſt
dicere,codicillos ad oẽs hæredes ſcri
pſit, ac ſi dixiſſet, grauauit oẽs hære-
des præſtare legata in codicillis reli-
cta.Tex.eſt in l. Qui graui vtero,iun- — Atten. vltra omnes Docto. hîc qui horum tex. ad iſtius declarationẽ fuerunt im memores.
cta l.Illud,quæ illã mediatè.i.poſt aliã
intermediã ſequitur,in prin. ff. de Iu-
re codi.Ad idẽ tex.optimus in l.pe. in
prin.eo.ti.in illis verbis, [*Cũ codicillos ad
eũ ſcripſiſſet.*] iuncta litera ſequenti ibi,
[*& quæ relicta ſunt pro parte dimidia filius, ad
quẽ factus eſt codicillus facere compellitur.*]& cõ
iuncta

iuncta litera inferiore: ibi, [*Perinde debere filium ad quē ſcripti ſunt codicilli, ac ſi ſolus hæres extitiſſet patri.*] Sicq; ex his ll. euidenter ꝓbatur idē eſſe dicere, teſtator adſcripſit codicillos ad filiū, vel ad hæredē, vel ad oēs hęredes, & dicere, grauauit filiū, vel hæredes, vel oēs hęredes. Sicque in hoc text. illud quod hic dicit, *Aſcripſit codicillos ad omnes hæredes.*] ſignificat idē ac ſi dixiſſet grauauit oēs hęredes præſtare, vel ſoluere legata in codicillis peū relicta. Et in nō intelligēdo iſtū modū loquēdi, quia nō fuerūt memores illarū ll. defecerūt Dy. Bar. & reliqui oēs ſcribētes hic putantes, ꝙ hæc ſola verba non eſſent ſufficiētia ad grauandum hæredes onere legatorū perſoluendorum, & in eodem errore fuit Albe. dum præter relationē quā de Dy. fecit circa textualē appoſtillā eiuſdē Dy. tentauit gl. 1. taxare, vt. ſ. tetigi, ſicq; oēs ſcriptores (eorū pace incolumi) fœdè lapſi ſunt, in horum verborū interpretamento. Tex. igitur iſte vult, ꝙ teſtator in codicillis grauauit oēs hæredes onere perſoluēdorum legatorum, quæ in eiſdē reliquerat. Et licèt grauamen apponi videretur ad oēs hæredes, & ob id videtur (vt inquit Pau. de Caſt.) cōprehendere tā hæredes primo loco nominatim grauatos in teſtamēto, q̄ alios nō nominatos, vt tñ recta ratio ſermonis ſeruaretur, quę ſcd̄m eum non poſſet ſeruari, ſi reſtringeretur ad ſolos hæredes nominatos, cū ſit oratio vniuerſalis: ideo iſta verba directiua ad oēs hęredes exponūtur aliter vt per eū poſt Bar. ſed quicquid ipſe dicat, nihilominus talis relatio fieri poteſt ſalua ratione recti ſermonis, prout tenet hîc Bal. & in verborū diſcurſu, eum non referens idē dicit Rapha. Cu. & eundem Bal. recitat ab eo nō diſſidens Ang. de Perig. licèt loquatur reſpectu alterius intellectus, quē ipſi tenēt. ſ. ꝙ hîc ageretur de reſtrictione illius ſermonis vniuerſalis, oēs hæredes, ad ſolos hęredes nominatos, quoad ſolidā præſtationē legatorum in teſtamē. relictorum. Meus autē intellectus loquitur etiā quoad legata in codicillis relicta: & ſic ad reſtrictionē vniuerſalitatis, aliâs gñalitatis: licèt diuerſimodè trahi poſſunt ad rem noſtrā ea quæ pro Bal. faciunt: de quibus. j. proximè dicā. Sūma itaq; reſolutoria huius mei intel. ſtat in hoc: ꝙ qñ teſtator fecit legata in teſtamento, & ibidem nominatim grauauit quoſdā ex pluribus, quos hæredes inſtituerat præſtare legata, facta inquam mentione legatorum indefinita, dicendo legata: & ſic non reſtringēdo ſe ad legata in teſtamento relicta, poſtea fecit codicillos, & eos ſcripſit ad oēs hæredes. i. grauauit in eis hæredes oēs ſoluere legata in ijſdem relicta, ꝙ ſub tali grauamine gñali hęredū nō cōprehendentur oēs hæredes, ſed illi dūtaxat q fuerūt pridè in teſtamento noīatim grauati: & illi ſoli tenebūtur etiā ad legata in codicillis relicta, quēadmodū tenent ad legata in teſtamēto cōtēta, ad quæ ſoluenda (vt modò dixi) fuerunt ibidem nominatim grauati. Nam verba illa grauaminis. ſ. ad omnes hæredes, ſcripta in codicillis, reſtringūtur ad ſolos illos hęredes, qui primum fuerunt in teſtamento nominatim grauati, præſtare legata ſimpliciter & indefinitè, id eſt non deſignādo quæ legata præſtare deberēt: quia licet propter dictionē, oēs, illud videat grauamē vniuerſale, tamen qñ refertur ad plures, hoc eſt, non minus q̄ ad duos, nō violatur ratio recti ſermonis: quia potius eſt oratio collectiua. Neq; eſt impedimento, talis dictio huic reſtrictioni, quin tale grauamen ad omnes hęredes relatum reſtringatur ad oēs nominatos tñ, & non comprehēdat alios

Notā Docto. hic ſcribentium in curia.

Reſolutio circa nouū intellectū.

alios hęredes nõ noïatos. Et ſcd̃m iſtũ
6 intelle. ꝓbat́ hic, † ꝙ grauamẽ ſoluẽdi
legata in codicillis relicta, ad oẽs hæ-
redes relatũ, qñ aliqui eorũ fuerãt ſpe
ciatim in teſta. grauati ſimpliciter &
indefinitè ad ſoluẽda legata, reſtrin-
gitur ad oẽs hęredes ſolũmodo nomi
natos, nõ aũt ſumitur vel intelligitur
vniuerſaliter de omnibꝰ, dempto nul
lo: quia certè in hoc tex. dictio, [Oẽs.] re
lata ad hæredes plurariuè, & adiecti-
uè, nõ ſumitur vniuerſaliter, vt ſigni-
ficet quẽlibet vel vnumquenq, hære-
dũ: ſed potiùs capitur hic collectiuè:
& ſic aptius & faciliꝰ põt reſtringi ad
ſolos grauatos noĩatim in teſtamẽ. q̃
ſi caperet́ vniuerſaliter: quia in caſu
iſtius tex. rectè põt dici, ꝙ grauamen
codicillis iniũctũ omnibꝰ hęredibꝰ de
ſoluẽdo legata in codicillis relicta, re-
ſtringitur ad oẽs hæredes priꝰ nomi-
natim grauatos. & ſic nõ ſint oẽs hęre
redes abſolutè. i. cũcti hæredes. tñ poſ
ſunt collectiuè dici oẽs hæredes quo-
ad quid, id eſt quoad grauamẽ, eis no-
minatim teſtamẽto iniunctũ. Sicq́; ſit
ſenſus clauſulæ poſtremæ: vt oẽs hæ-
redes præſtent legata: videlicet, quos
teſtamento noïatim grauaui, non aũt
quilibet vel vnuſquiſq; eorũ omniũ.
Et profectò ſi dictio [Oẽs.] in hoc text.
caperetur vniuerſaliter, bene diceret
Pau. de Caſt. dũ tenet, ꝙ nõ poſſet ſal-
ua ratione recti ſermonis referri ad ſo
los hæredes noïatim in teſta. priori lo
co grauatos: quia dictio vniuerſalis di
ſtributiua, ſuâpte natura requirit con
curſum omniũ, nullo dempto eorum
quæ ſub ea includũtur: aliàs eſſet fal-
ſa omnino, vel in totũ, vt in l. Non di-
ſtinguemus, §. Cũ plures, ff. de arbi. &
l. Si creditoris, C. de Pactis. Quibus in
nixus legibus ita tenet Bar. in l. Hoc
articulo, nu. 14. ff. de Hære. inſti. & ibi
dẽ nu. pręcedẽte ponit qđ prædixi đ
dictione, oẽs, pluratiua, ꝙ capitur col-
lectiuè, & idẽ Bar. poſt gl. ibi, in l. Mo-
ſchis. ff. de Iure fiſ. Vt ſic mirari nõ de-
ſinã Bal. hic nõ rectẽ aduertiſſe, dũ in
tranſitu dixit, ꝙ dictio oẽs ponit́ hic
7 vniuerſaliter. Nam etſi aliàs † dictio-
nes illæ, omnis, quicunq;, vnuſquiſq;,
quilibet, quæ ſua natura genuina im-
portãt vniuerſalitatẽ, reſtringãtur de
habilitate. l. 1. cũ gl. C. de Sacroſ. eccl.
vbi Bart. & reliqui notant ad idẽ gl. in
l. Promittẽdo, in prin. in parte, cogni-
tionis, ad fi. ff. de Iure dot. & gloſ. in l.
Emancipati, vbi etiã Bar. ff. de Adop.
& gloſ. in l. 2. C. Vbi de cri. agi opor. &
gl. in l. 1. C. de fide inſt. vbi Doct. no-
tant, cum alijs cõcordan. opportunis
traditis per Alexã. Soci. & Iaſ. in l. 2. §.
Prætor ait, ff. Qui ſatiſda. cogantur &
per And. Si. conſ. 1. vol. 2. col. 5. ver. Et
licèt ſtatutũ, & cõſ. 57. col. 4. verſi. Cũ
ergo Papa, eodẽ lib. & Soci. con. 260.
incip. In cauſa Nanutẽſis, col. 10. ver.
Sed ad iſta. li. 2. Tñ illud eſt admodũ
diuerſum à propoſito de quo agi-
mus: qm̃ caſus inhabilitatis ex ſui na-
tura nõ includitur ſub vniuerſalitate:
& ſic vniuerſale nõ poteſt prædicari
niſi de habilibus tm̃. Sed in propoſito
noſtro caſus de quo dubitatur an cõ-
prehendat ſolos hęredes nominatos,
vel oẽs, non reſpicit aliquam eorũ in-
habilitatẽ paſſiuã. Nã oẽs poſſunt gra
uari, ſed ſolummodo ſubeſt dubium,
verũ referatur ad omnes hæredes. i.
tã ad hæredes ſcriptos in teſtamento,
q̃ in codicillis, vel duntaxat ad nomi-
natos in teſtamento. Nũc autem, vt
iſtius noſtræ intelligentiæ veritas
appareat, diluenda ſunt nonnulla, ei-
dem prima inſpectione aduerſantia,
ex quorum enodatione tota res pen-
det. Et quidem primò non obſtat id Obiectio Rapha.
quod in præſentiarum ſupponit Ra-
pha. Cuma. dicens, quòd grauamẽ no
minatim iniunctum in teſtamento
quibuſdam ex hæredibus de ſoluen-

do

do legata,non porrigitur ad legata in codicillis poſtmodum relicta: cùm ſecundũ ipſum ſint diuerſæ diſpoſitiones.l.Si idem,C.de codicillis:& ex diuerſis non fit illatio.l.Papi.exuli,ff.de Mino.l.Si maritus.1.C.de dona.inter vi.& vxo. Nam ad hoc reſpondetur, ꝙ hæc cõtrarietas procederet,ſi teſtator dixiſſet ſe iniungere noĩatim certis hæredibus,vt legata ſoluerẽt in teſtamẽto relicta: quia ꝑ talẽ reſtrictionẽ.ſ.in teſta.impediretur extẽſio illa, vt tenerentur ad legata relinquenda poſtmodũ in codicillis:tũc enĩ grauamẽ qđ iniijceretur poſtea in codicillis relatũ ad oẽs hæredes,non referretur ad primos nominatos,neq; ſeparatim de ꝑ ſe,neq; cõiunctim cũ alijs: ſed referretur dũtaxat ad hæredes, q primitus nõ fuerũt noĩati: & ſic primo nominati tenerẽtur ad ſolutionẽ legatorũ relictorũ in teſta.alij aũt ad ſolutionẽ relictorũ in codicillis. Quia hoc caſu clauſula illa poſterior gñalis collectiuè in codicillis poſita: videlicet, volo oẽs hæredes meos ſoluere legata,reſtringitur ad eos qui nõ fuerunt in teſtamẽto nominati, vt cenſeãtur grauati dũtaxat præſtare legata in codicillis contenta: & nõ poteſt referri ad grauatos noĩatim ſeu ſpeciatim ad ſolutionẽ legatorũ contentorũ in teſtamẽ. Quia illud ferè perpetuũ eſt,

Reſponſio ad eandem.

8 † vt gñalis clauſula nõ referat ad ſpecificata.l. Doli clã, cũ concordan. ibi per gl.traditis,ff.de Ver.ob. At in propoſito de quo agimus.ſ.de verificatione huius noſtri intelle.hæredes in teſtamẽto ꝑ prius noĩatim grauati, fuerunt grauati ſoluere legata ſimpliciter & indefinitè,nõ facta reſtrictione ad legata in teſtamẽto relicta:ſicq; includũt etiã legata poſtmodũ in codicillis relinquẽda.Qđ aũt id ſit verũ,ꝓbatur ex l.Talis ſcriptura, iuncto principio cũ fine,& l. ſequẽ.s.tit.1. Nã in illo principio dicitur, ꝙ illud legatũ, Quas pecunias legaui,&c.cõprehendit non tm̃ præcedentia,ſed etiam omnia legata poſtea in teſtamento relicta. Deinde in l.ſequẽ.eſt caſus rei noſtræ ſatis concinens:videlicet,ꝙ eiuſmodi legatum factũ per illud complexũ & indefinitũ, Quas pecunias, &c. extẽditur ad legata in codicillis facta:& ſic diſpoſitio indefinita cõcepta in teſtamẽto extẽditur ad diſpoſitionẽ poſtea faciẽdã in codicillis.Ratio ſcđm Doct.ibi, Iaſone referẽte in vltimo nota. eſt,quia diſpoſitio codicillaris trahitur ad teſtamentariã, nã codicilli cõfirmãtur per teſtamentũ: ſicq; trahuntur ad illud.l. Quidã referũt,ff.de Iure co.& cõſequẽter legata in eis relicta,videnť relicta in teſta.licèt ex interuallo facti fuerint,nimirũ, cũ ſint pars teſtamẽti.l.Sicut,ff.Quẽadmodũ teſtamen. ape. Et iſta eſt regula,quę non reperitur fallere,niſi in duobus duntaxat caſibus,quos ponit lex notab. Quædam non referuntur eodem tit.de Iure codi. prout ibi declarat Bal.eleganter in illius l. epithome,& ibidem etiam Albe. in ſumma, licèt non ſic expeditè. Nõ etiã obeſt huic nr̃æ intelligẽtiæ illud qđ paſſim

Regu. cũ ſolis duabus fallen.

Alia obiectio.

9 per oẽs dici ſolet,† teſtatorẽ nõ pręſumi in dubio voluiſſe hæredẽ grauare duplici pręſtatione.Quę regula elicit ex l.Titia cũ teſtamento,§.Qui inuita,ad.fi.ĩ.proximè ſequẽ.Ad idẽ l.pen. ad fi.ĩ.De dote præle.cũ cõcordã.glo. ibidẽ.Sed ad hoc reſpõdet, ꝙ illa iura loquũtur præſumptiuè, & in caſu dubio:ſed hęc nr̃a intelligẽtia ĩ caſu certo.i.vbi verbũ indefinitũ ex ſui natura peculiari,& genuina comprehẽdit diſpoſitionẽ præſentem teſtamenti, & futuram codicillorũ vel in codicillis faciendam, vt quia teſtator iuſſit abſolutè & indefinitè ſoluere legata à quibuſdam hæredibus nominatim,

& ſic grauaui t eos ad perſoluenda legata, tam in teſtamẽto relicta, quàm in codicillis relinquẽda: vel etiam, & à fortiori & in caſu minus dubio ad legata quę tempore grauaminis præfati iam erant in codicillis relicta, & ſic regula illa nihil obſtat nr̃o intelle.

Alius obex. Non etiã obſtat eidem tex. not. in l. Cohæredi, §. Qui patrem, ff. de Vulga. & pupi. vbi generalis pr̃uiſio ſequens nõ includit illos vel illa in quib⁹ eſt prouiſum ſpecialiter: ibi em̃ pater & filius vnà cum alijs fuerunt hæredes ſcripti, & inter ſolos eoſdem patrem & filium facta fuit per teſtatorẽ ſubſtitutio reciproca: deinde ſubiecit idem teſtator aliam reciprocã ſubſtitutionem inter omnes hęredes ab eo ſcriptos. Dubium erat ibi, an talis reciproca ſecundario facta generaliter inter omnes hæredes referretur ad patrem & filium, & decidit ibi tex. quòd nõ: quia erat ſpecialiter eis prouiſum per ſubſtitutionem reciprocã ſpecialiter inter eos ſolos factam: ſed refertur duntaxat ad alios hæredes quos præter eoſdem patrem & filium teſtator ſcripſerat in eodem teſtamẽto. Ad idem in oppoſitum facit. ſ. allegata l. Doli clauſula, de Verbo. oblig. cum multis concordantibus per glo. ibi adglomeratis. Ita videbatur in propoſito noſtro dicendũ, ꝙ per verba teſtatoris poſita in codicillis, quibus cauit, ꝙ volebat oẽs hæredes ſcriptos in teſtamento ſoluere legata, non videretur teſtator cõprehendere hæredes nominatim teſtamẽto grauatos: imò videretur, quòd tales primi nominati in prædicto teſtamento, propter grauamen eis nominatim ac ſimpliciter iniunctum: ſimpliciter inq̃ non fuerunt grauati ſoluere legata in teſtamento relicta, ſed legata ſimpliciter, vt ex verbis huius tex. apparet, nõ tenerentur ad legata relicta in codicillis, ſed duntaxat cæteri hæredes tenerentur ad legata relicta in codicillis: & tñ ſecundũ meũ intellect. primi nominati tenentur ad omnia legata perſoluenda, alij aũt nõ ſpecialiter nominati, ſed in codicillis videntur fuiſſe cum alijs collectiuè & generaliter expreſſi ad nulla: & ſic ꝙ illa expreſſio ſiue relatio generalis fiat ad ſolos primos hęredes. Et licet iſta obiectio videatur difficilis, poteſt tñ eidem ita ſatisfieri. Quòd in prædicto. §. Qui patrẽ, illa prima diſpoſitio particularis, eademq́; ſubſtitutio reciproca ſpeciatim facta p̃ teſtatorẽ inter illos duos primos hæredes inſtitutos. ſ. patrẽ & filiũ, fuit ſpecialis quoad perſonas, vtpote inter eoſdem patrem & filiũ ſpeciatim facta: itẽ fuit ſpecialis quoad rem ipſam. i. quod portiones hæreditarias, in quibus ſolis & certis fuerunt reciprocè ſubſtituti altero eorum deficiente: vnde nimirũ ſi ſubſtitutio reciproca per teſtatorẽ, inter illos oẽs hęredes ſcriptos gñaliter facta, quoad omnia. i. omnes perſonas, item & in tota hæreditate non includat ſeu cõprehendat primos hæredes inuicem ſubſtitutos, ſed duntaxat verificetur in alijs cohæredibus, & eos duntaxat includat, cõprehendatq́;, cũ ſit vt dixi, abſolutè generalis. i. tã quoad perſonas, q̃ reſpectu rerũ, & eidẽ vtpote generali ſit derogatum per diſpoſitionem ſpecialem pręcedentem. i. ſubſtitutionẽ reciprocã inter duos primos hæredes, videlicet patrẽ & filiũ ſpecialiter factam. Sed in propoſito de quo agimus. i. circa iſtius text. intelligẽtiã prima diſpoſitio in teſtamẽto facta p̃ quam teſtator iuſſit, ꝙ duo ex hæredibus ab eo inſtitutis pręſtarent legata, non fuit in totũ & abſolutè ſpecialis: quia non quoad omnia. i. non quoad perſonas & res: ſed fuit ſpecialis quoad quid, id eſt tantum quoad perſonas

Satisfactio ad eandem.

Adaptatio contrarietatis.

nas illorum hæredũ nominatim in teſtamẽto grauarorũ, ſed quoad ipſum grauamen id eſt quoad ipſa legara ſoluenda fuit generalis, vtpote indefinita, vel collectiua, vt dixi. Quam ob rem non eſt mirum, ſi ſecũda diſpoſitio in codicillis facta, per quã teſtator iuſſit hæredes indefinitè, vel omnes hæredes collectiuè præſtare legata, nõ includat, neq; comprehẽdat alios hæredes præter primos duos nominatim grauatos: & vlterius nõ operetur effectum inducendi grauamen legatorũ ſoluendorũ in codicillis relictorum, cũ fuerit diſpoſitio omnino generalis. Et ex eodẽ text. i. §. Qui patrẽ, colligitur ratio ad hanc ſolutionẽ, & ad iſtã noſtrã intelligentiã. Nã etiam qñ ſpecies vel clauſula ſpecialis præcedit, & ſequitur gen⁹ vel clauſula generalis per ſpeciẽ derogatur generi, prout illũ tex. notat Bal. ibi, & poſt eũ Areti. i. nota. vbi inferunt ad quęſtiones ex hac rheorica reſultantes. Sicut ergo ibi clauſula pręcedens abſolutè, id eſt in totũ vel in vniuerſum ſpecialis, vt fuit illa ſubſtitutio reciproca facta inter certas perſonas. i. patrem & filium, & de certis rebus. i. portionib⁹ hæreditatis datis patri & filio inſtitutis ab eodẽ teſtante, derogat generalitati ſequenti: ita in propoſito noſtri intell. dicendũ: & ideo ille text. non obſtat, nã rectè, & internè inſpectus in ratione mentali ipſius concordat: licèt in caſu exteriori (prout. ſ. illũ induxi) diſſideat, & prima inſpectione videatur apparenter refragari. Hæc tã anxiè & verbis exuberantibus proſequutus ſum: quia ſuper intellectu iſtius tex. aliàs, tam legendo, q̃ conſulendo fuit magna concertatio. Et qđ attinet ad viam diſputatiuã intelligẽtia. ſ. aſſignata eſt admodum probabilis, & in puncto, & iuris rigore ſatis ſuſtentabilis. Sed quia viderur rigida & valde oneroſa, fortè in practica ſeruaretur, q́ quando omnes hęredes in codicillis fuiſſent grauati præſtare legata in iiſdem facta, omnes hæredes tã primo nominati quàm alij viriliter tenerẽtur ad eorum ſolutionẽ. Et iſtud puto fuiſſe de intẽtione Pau. de Caſt. dum dixit, q́ in his terminis, id eſt vbi grauamen in codicillis appoſitum eſſer per illa verba, omnes hæredes, ratio recti ſermonis non patirur relationem fieri ad primos hæredes nominatim grauaros. Illo aurem verbo, oẽs, detracto ſeruareruR cõmunis intellectus, licèt repletus ſalebris ex varijs & confuſis modis declarandi Doct. hic. Ideo anxiè inſteti, ne dicam moroſè prolixè & importunè in hui⁹ text. interpretatione aperienda, quia bis antè hac eum interpreratus fueram auditoribus in ſede mea ordinaria: & nõ quieſcebat animus in intel. ipſius quo uſq; 3. loco eũ fui interpretat⁹: præſertim quia nullo adiumẽto mihi erãt interpretationes Doct. vtpote trũcę & inuicem diſſidentes. Lector cãdidus & eruditus (nanq; tenebriones hinc ablegamus) omnia boni conſulat, ac pro ſuo elimatiſſimo arbitrio ea pendere ac libtare condignetur.

Summarium.

1 Ponitur hic ſumma Bart. Bal. & Pau. de Caſt.

2 Verba enuntiatiua propter aliud emiſſa, adhoc ut diſponant, debent concurrere quatuor, de quibus hic.

3 Verba enuntiatiua etiam ob aliud emiſſa, in aliquibus caſibus in diſtinctè nõ diſponunt, de quibus hic traditur.

4 Pia cauſa, & cauſa libertatis parificãtur in iure.

5 Onus fideicõmiſſi legato iniunctum, licèt ſit certum in ſe ipſo, tamen ob incertitudinẽ & inualiditatẽ legati tale onus inualidatur, ſiue reddit̃ inualidũ.

6 Relictũ cauſaliter uel cõditiõaliter idẽ importat.

7 Cauſa finali fideicõmiſſi deficiente deficit etiam fideicommiſſum ab ea dependens, & ei cohærens.

8 Non enim nullæ ſunt qualitates.

Graua-

9 *Grauamen alicui iniunctum regulariter non tenet, ſi emolumentum cuius contemplatione fuit iniunctum non habuit effectum.*

L. Titia cum teſtamento.

Verba Iure conſulti.

TItia cũ teſtamento facto decederet, hæredibus inſtitutis Meuia & Sempronio filijs ſuis ex æquis partibus, petijt à Meuia vt Stichũ ſeruũ ſuũ manumitteret in hæc verba. A te aũt Meuia filia chariſsima peto vt Stichũ ſeruũ tuũ manumittas, cũ in miniſteriũ tuũ tot capita ſeruorũ tibi legauero his codicillis, nec legauit: quęro qđ his verbis relictũ videatur, cũ (vt ſuprà cõprehẽſum eſt) duobus hæredibus inſtitutis defunctã teſtatricẽ, & mãcipia hæreditaria duarũ perſonarũ fuiſſe, & codicillis nihil relictũ (aliâs dictũ) ſit de præſtãdis mãcipijs, neq; poſsit vtile putari fideicõmiſſum quod datũ nõ ſit, cũ & legaſſe ſe dixerit, neq; adiecerit ſpeciẽ legati, neq; ab hærede, vti præſtarentur mancipia, petieret. Modeſtinus reſpõdit, ex verbis cõſultationi inſertis, *Me*uiã, neq; legati, neq; fideicõmiſſi petitionẽ habere, neq; libertatem ſeruo ſuo dare compelli.

Verba teſtatoris.

Verba Iure conſulti.

Sũma Bart.

HVius l. principiũ nõ diuiditur: quia partes in quas eſſet diuidendũ, ſeſe vltro exhibent. Sũmatur tamen vt
1 per Bar. & Docto. hîc. † Verba enũtiatiua emiſſa propter aliud, vel de pręterito, abſq; expreſſione rei diſpoſitionem non inducunt. Vel ſcđm Bal. ſic. Onus iniũctũ prætextu alicuius emolumẽti, nõ debetur, ſi illud emolumẽtũ non debetur. Vel aliter, ſcđm eundẽ Bal. Vbi legatũ eſt incertũ, & ſic inualidum, onus fideicõmiſſi legato iniunctum, licèt ſit certũ, eſt inualidũ. Pau. de Caſt. iungit ſummã Bart. cum prima ſumma Bal. Sed oẽs ſummæ, ſiue cõiunctim, ſiue ſeparatim acceptę, ſunt verę, & deducuntur ex hoc tex. Ex quo nota primò, quòd verba enũtiatiua ob aliud principaliter emiſſa (prout in hoc caſu fuerunt emiſſa, vtpote, propter prælegatũ hęredi factũ, vel faciendũ, quod nõ fuit factũ) non inducunt diſpoſitionẽ re vel quantitate non expreſſa, ſiue enuntiẽtur de præterito, vt in verbo legaſſe, ſiue de futuro, vt in verbo legauero, quod aliud de præterito præcedit: & ita intelligiť glo. hîc, in ver. legaſſe, & Bart. in prima oppoſitione, dicens Iurecõſultum hîc argumentari à ſimili. i. de futuro ad præteritum. Et non tm̃, verba enuntiatiua ob aliud principaliter emiſſa, vt pręnotaui non diſponũt hoc caſu. i. re vel quantitate non expreſſa, verumetiã ſi exprimatur ſecundũ Io. de Imo. contra gl. quod ante eum tenuit etiã Albe. hîc in. 2. ſolutione contrarij de l. Ex hac ſcriptura, ff. de Dona. ſignati in prin. glo. fi. Sed idẽ Imo. ſaluat gl. iſtam, quando res certa, vel quãtitas certa exprimeretur per modũ cauſæ capiẽdo dictionẽ hîc poſitam pro quia, quod etiam tenet Bart. in d. l. Ex hac. 2. col. ad fi. Ad hoc ergo
2 vt † verba enuntiatiua propter aliud emiſſa diſponant, concurrere debent quatuor. Primũ, quòd ſint de præterito, & non de futuro: nam ſi de futuro eſſent conditionalia, quorum proprietas, natiua eſt, nihil noui diſponere. l. Si quis ſub conditione. §. Si quis

quis omi.cauſa teſta.Scdm q. per talia verba deſignetur res, vel quantitas certa:ſecùs ſi incerta, vt hic eſt text. ſecundum Doct. Tertium(quod effectu includit primũ)q. talia verba proferãtur per modũ cauſę,vtputà grauo te,quia legaui tibi Pamphilum.l. Qui volebat.§.de hęre.inſti.& tenet Ioan. de Imo.§.i.gl.& Bar.vbi.§. Quartum, q. fuerint emiſſa ſuper eo, de quo vel ſuper quo proferens illa potuiſſet tũc temporis diſponere, ſecundum Bart. in dicta l. Ex hac ſcripturã, in prin. 3. col.& poteſt poni exemplũ retorquẽdo ad hanc tem.l. Verba,C. de Teſta. quam Bar.ad medium illius col.citat: videlicet, qñ teſtator dixit, grauo hæredem meum præſtate cẽrum Titio, cùm ſibi donauerim talem domum, quam alij iam donauerat: quia ex his verbis non inducitur donatio in hęredem;ex quo teſtator diſpoſitiuè nõ potuiſſet facere donationem de illa re vtpotè alteri donata,& acquiſita.l. Perfecta,C.de dona.quę ſub mõ.l. Dictam,C.De Condi.ob cauſam. Itẽ poteſt poni exemplum in caſu.l.1.C. At bi.tute:& l.Cùm patet,§.Patet qui filio.ſ.eo.quas ll.allegat Barto. in d.l.Ex hac,col.4.Sed eſt aduertendum vltra Docto.ad huius tex.opportunam, ac neceſſariam declarationẽ, q. licèt iſta dictio,cum, relata ad tẽpus futurum ponatur cõditionaliter, nam ponitur pro quando,vel ſi.l.Quodcunq;.§. ſi. ff.de Verb.obli.tamen relata ad pręteritum,ponitur pro quia,& ſic cauſaliter:ita intelligitur quod Albe. hic ad fin.dicit & Ioan. de Imo. qui tamẽ eũ non refert,ſed(vt dixi)aliter.i.conditionaliter ſumitur dictio,cum, referť ad tempus futurum, prout declarat Bar.in l. 1.col.2.ad fi.cum ptin.ſeqnẽ. ff.de condi. & demon. &.l. Demonſtrato,§.Quod autem.2.col.ad fi. eo. tit.& ſic in dubio verba enuntiatiua de pręterito in text.iſto cenſentur ad iecta per modum cauſę, & de futuro in vim conditionis. Vbi autem conſtiriſſet apertè,quòd verba de pręterito vel de futuro enuntiatiua eſſent cõditionalia,vt quia teſtator dixiſſet, grauo hęredẽ manumittere ſeruũ ſuũ Stichũ,ſi ei legaui,vel ſi ei legauero,&c. & tunc procedat quod dicũt gloſ. & Doct.Quòd ſi ſint emiſſa propter aliud de pręterito,etiam re vel quantitate expreſſa nihil diſponerent. Conſiderandi ergo ſunt tres caſus. Primus, qñ eiuſmodi verba emitterentur, de pręterito,item & de futuro conditionaliter, quod eſt, quando per dictionem,ſi,fuit expreſſa conditio.Secundus,quando de præterito vel de futuro per modum cauſę.ſ.per,quia. Tertius,quando per dictionẽ,cum, quę ſi eſt relata ad tempus futurum, indubio ſumitur conditionaliter, pro qñ, vel ſi:ſed relata ad pręteritũ intelligitur indubio per modum cauſæ.ſ. pro quia,in quorum quolibet iſtorum caſuum.§. viſum eſt quid ſit dicendũ. Et vt clarius res ipſa dignoſcatur,capienda eſt declaratio reſolutoria Paul.de Caſt.vt ſciamus quid differãt iſti duo caſus rexruales.ſ.de futuro, & de pręterito abinuicem.Verba ergo enũtiatiua propter aliud emiſſa de futuro in hoc text. quadruplici cõſideratione nõ inducũt diſpoſitionẽ: videlicet, q. non propter ſe,ſed ob aliud emiſſa:& quia de futuro:& quia rem neq; quãtitatem certã non enuntiant:& quia quantum ad effectũ ſunt prolata conditionaliter quod eſt declaratio primę cauſę vel rationis. Verba aũt enũtiatiua de pręterito in hoc tex.vna dũtaxat ratione non diſponũt, quę eſt, quia non continent certam ſpeciem vel quãtitatem. Nã etiam ſi eſſent diſpoſitiua, nõ inducerẽt diſpoſitionẽ. Sed certè & ob aliam cauſam. ſ. quia fuerunt

Conſideratio trium caſuum.

fuerunt emiſſa ꝑpter aliud, nam & hæc ſola ſufficeret.l. Ex his verbis, ab ſpeciali. C. De teſta.mi.& iſtę duę cauſæ bene quadrant,& congruunt huic caſui: quia ex qualibet earum impediтur inductio diſpoſitionis, vbi verba enuntiatiua fuerunt de pręterito vel de ꝑſenti. Nã alio caſu. ſ.qñ de futuro ſubſunt plura obſtãria ſiue impedimẽta,ne diſpoſitio inducatur,vt.ſ. eſt di-
3 ctũ †.Reperiuntur tñ nonnulli caſus in quibus verba enũtiatiua etiã ob aliud emiſſa,indiſtinctè non diſponunt. Vnus caſus eſt in dote,ipſius fauore. l. 2.cõiuncta gl.ordi.in.2.lect. cõiter approbata per Doct.ibi,vbi Bal.ſignãter in lect.antiqua.C. de dotis promi. dicit non eſſe alibi, & cõmendat etiam Alex.in.l. 1. col.10.ff.Sol.ma.&Deci. conſ.53.& Barrho. Caſſa.conſ. 50. Et hoc declarat Bar.eleganter conſ.123. incip.Factũ ſic ſe habet,Titi⁹& Seius, vbi dicit,ꝙ ſi eſſet facta mentio dotis in contractu inter alios confecto aliter q̃ fuit facta in ꝑdicta l.2. nõ probaretur conceſſio dotis plenè, ſed ſolum ſemiplenè,quoad hoc, vt tali mulieri deferret̃ iuramẽtũ ſi peteret, & ſic de alio quocunq; extraneo dotante, non ſolum de ſocero. Et iſtud cõmendat Roma.ſig.534. Idẽ reperitur in cauſa pia,ꝙ fauore illius verba enũtiatiua, etiã ob aliud prolata inducũt diſpoſitionẽ ſecundũ Bar.in l.1. colũ. pe.C.de Sacroſ.eccle. Quod eſt expeditũ,nam cũ d.lex Ex his,loquatur in libertate in qua ipſius fauore, idẽ eſt ibi diſpoſitũ : ergo idẽ dicendũ in cau-
4 ſa pia, † Cũ ambæ cauſæ à iure pariſicent̃.l. Vna,§.fi.C.De com.ſer.manu. ibi, [*Ad hanc rationem libertatis peruenit.*] & in.§.fi.Inſti.de Dona. ibi, [*Pio remedio*] Qua cõſequẽtia. i. de libertate ad piã cauſam & ecõtra vtit̃ Bart.in l. Si vn⁹, C.De teſta. & in l. Proximè,ff.de his quæ in teſtamento delen. & ad prędictam cõcluſionẽ.eſt tex.in.c.fi.de Succe.ab inteſtato. de cuius intelle. tradit Bal.in repe.dictæ l.1.col.pen.C.de Sacroſanctis eccle. & circa præmiſſa videndi ſunt Roma. Alex.Cor. & Iaſ. in d.l.Ex his. Præterea, iuxta id quòd De eadẽ re. in ſuperioribus dictũ eſt, ꝙ fauore dotis verba enũtiatiua ob aliud emiſſa, diſponãt per d.l.2. intelligi debet qñ ſpeciatim nominarentur res dotales, vel quantitas dotalis, ob quas vel quã in caſu d. l. 2. promittebantur vſuræ vel intereſſe: aliâs ſi dotis mentio facta eſſet ſimpliciter, & ſic eſſet incerta enũtiatio,vel verba eſſent ob aliud emiſſa ſuper incertitudine dotis, pręfata deciſio Bart.& Doctorũ nõ videretur poſſe procedere, per l. 1. ꝓximè præcedentem in eodem tit. De dotis promiſſ. quia concurrerent in idem duæ ſpecialitates contra ius cõe, videlicet incertitudo, itẽ enunciatio propter aliud vel ſuper alio facta vel emiſſa.Et iſtud eſt de manifeſta intentione glo.in eadem l.2.quatenus glo. ibi exemplificans illã l. figit pedes ſuper mentione,quam facit de certa quantitate:nec eſt credendum Bar.& Docto.aliter hoc intellexiſſe, ſed potius id præſuppoſuiſſe , & pro expedito omiſiſſe. Et ita proculdubio tenen-
5 dum eſt.Secundo not.† quòd licet onus fideicõmiſſi legato iniũctum ſit certum in ſeipſo:tamen ob incertitudinem & inualiditatem legati, & ſic ſubiecti cui adijcitur,tale onus inualidatur,ſiue redditur inualidum ſecundum Io.de Imo.Ratio conſtat ex hac litera:dum dicit,[*Neq; poßit utile fideicommiſſum putari quod datum non ſit.*] quaſi dixiſſet,quòd honore, vel commodo deficiente,quod eſt ſubiectum vel fundamentum oneris vel grauaminis iniũcti, nõ poteſt non deficere ipſum grauamẽ vel onus ei cohęrens. Quod etiã ac clarius vult iſte text. ſtatim ibi,

Meniam,

[*Meuiam, neque legati, neque fideicommiſſi habere petitionem, neque libertatem ſeruo dare compelli.*]. Vnum eſt enim alrerius conſequens, & aliud alterius antecedens. Siquidẽ grauamen conſequitur ipſum cõmodum vel legatum, quod eſt antecedẽs ad illud, & fundamentũ (vt ita dicam). angulare ipſius grauaminis vel oneris: quod quidẽ fundamentum, ideõq; principium eſt poriſſima cuiuſq; rei pars. l. Nam origo, ff. Quod vi aut clã. l. Qui res, §. Aream, ff. de Solu. ibi, [*Pars enim inſulæ area eſt, & quidem maxima, cui ſuperficies accedit.*] & in Cano. Cùm Pau. 1. q. 1. eſt quippe (vt inquit hic Io. de Imo. 3. notab.) cauſa finalis ipſius oneris commodum ſeu emolumentũ legati filiæ relicti: quo ceſſante, præſumitur, vel ſaltem præſumi debet, teſtatorem noluiſſe grauare ipſam filiam: ſicq; credẽdũ eſt voluiſſe diſpoſitionem ſuã conformare cum diſpoſitione iuris cõmunis, de qua in l. Ab eo, C. de Fideico. vt pro regula tradit Barto. in l. Hæredes mei, §. Cùm ita, col. 2. verſi. Et per hoc dico. ꝟ. ad Treb. vbi in id multa cõgerit Alex. col. 6. & ſequen. Deficiente ergo cauſa oneris finali & vltimara, neceſſe eſt, & ipſum ceſſare onus. l. Adigere, §. Quanuis, ꝟ. de Iure patro. & tradit etiam Ioan. de Imo. hic in fi. eiuſdem tertij notab. Sed mirum eſt, quòd in hoc text. conſideretur per eundem Imo. eſſe cauſam grauaminis ipſum legatum ſeruorum incertum per verba enuntiatiua filiæ relictum: quum ipſa filia fuerit etiam vltra præfatũ legatum incertum honorata, in eo in quo portio hæreditaria in qua fuit inſtituta excedebat legitimam ipſius: & ſic talis inſtitutio, cùm affert eiuſmodi emolumentum, eſt alia cauſa finalis, præter emolumentum legati ſeruorum incerti relicti per verba prædicta enunriatiua, & ceſſante vna ex cauſis finalibus diſpoſitionis, ob aliam vel alias cauſas ſuperſtites diſpoſitio ſuſtinetur. l. Si nõ lex elieſcentia, in princi. ff. De hæred. inſti. vbi notant Bald. & Ioan. de Imo. ad idem text. in. §. Affinitatis, Inſtitu. de nup. Et ex hoc videretur in hoc tex. dicendum, quòd cauſa finalis illius grauaminis de manumittendo proprium ſeruum filiæ iniuncti, non conſideretur eſſe ipſum legatum incertum ſeruorum per verba enuntiatiua filiæ relictum: & quòd propterea defectus grauaminis appoſiti non ſequatur defectum cauſæ, id eſt, relicti in certi: cùm poſſit ex alio capite ſubleuari vel ſuſtineri. Neq; oberit huic rationi dubitandi, ſi quiſquam dixerit, quòd imò iſta filia fuit vel præſumitur fuiſſe inſtituta in ſola legitima, quapropter videbatur, quod legatum incertum ſeruorum per verba enuntiatiua filiæ relictum non potuit nõ eſſe cauſa finalis oneris, quòd quidem in legitima iuribus notiſſimis inijci non poteſt. Nam ad hoc poteſt reſponderi, quòd cùm ex facto, in hoc text. relato, ſupponatur matrem deceſſiſſe teſtamẽto cõdito inter filiũ & filiam, res eſt expedita, quòd pars dimidia hæreditatis maternæ ſuperabit legitimam, vt in l. Parentibus cum alijs, C. De inoffi. teſtamen. Sed ſuſtinendo aliter declarationem Ioã. de Imo. quæ ante eum fuit Per. & Cyni dicendum eſt, quòd legatum ſeruorum in hoc text. per verba enuntiatiua factum, ob aliud inquam emiſſa, ea ratione cenſetur eſſe finalis cauſa grauaminis iniecti per fideicõmiſſum de manumittendo ſeruo ab iſta hærede: quia cohærebat ipſi grauamini, & granamẽ itidem vice verſa cohęrebat eidem cauſæ. Nam ſi cauſa vera fuiſſet, ꝙ teſtatrix reliquiſſet tot capita ſeruorum, quot verba enuntiatiua ſonuerunt, & fuerunt per diſponẽtem

tem prolata,& filia agnouiſſet tale legatũ,proculdubio obligaretur ad implementum eiuſmodi grauaminis de manumittendo ſeruum propriũ per teſtatricem ſibi iniũctũ. Argu. ſumpto ex l. 1. C. de Falſa cauſa adie. legat. ſic eam inducendo:nam quemadmodũ in ipſo teſtatore conſideratur cohærẽtia legati ad cauſam, reſpectu habito ad obligationẽ, vt ibi habetur:ſic etiã conſideratur in ipſo grauato, quia cẽſetur grauatus nomine ac contemplatione commodi, ſibi relicti, vnà cum onere in eadẽ oratione appoſiti. Sed emolumentum inſtitutionis vltra vel extra legitimam vnà cum ipſa legitima relictum,non patitur hanc inter-
6 pretationem, † vtpote non relictum cauſaliter vel cõditionaliter, quod in idem recidit,vt tradit Bar. in l. 2. §. fin. col. 1. ff. de Dona. vbi ait, cõditionem eſſe cauſam finalem diſpoſitionis:maximè quum in hoc caſu, neq; in eadẽ oratione grauamen fuit cum eiuſmodi emolumentũ diſtinctim relictũ, vt ex hac litera conſtat. Si tamen teſtatrix eademq; mater voluiſſet fundare onus. i. fideicommiſſum de manumittendo in inſtitutione extra legitimã, punctuatio ſuprà ſignata pro ratione dubitandi procederet, vt ſi dixiſſet, grauo hæredem, eãdemq; filiam meã manumittere ſeruum proprium:quia eam vltra legitimam inſtitui,& ſic diſtinctim:nam idem eſſet ac ſi dixiſſet, verba enũtiatiua cõtenta in hoc text. referente verba teſtatricis, videlicet, quũ legauero, vel quia legaui ſibi tot capita ſeruorũ, numerando certitudinem ſeu numerum putà. 10. vel. 20. Nã ſi verum id eſſet, ꝙ legaſſet certa & numerata capita ſeruorũ, vel ꝙ inſtituiſſet eam vltra legitimam, & legatum,& grauamen ei appoſitum valeret,prout & onus bonis extra legitimam adiectũ cõſimiliter eſſet validũ.

7 Tertiò colligitur ex litera,† ꝙ deficiente cauſa finali fideicõmiſſi,deficit etiã fideicõmiſſum ab ea dependens & ei cohærens,quodq́;ſuper eadẽ cauſa fundatur,ita probatur hic:ibi, [*Neq; utile putari quod datum non ſit.*] & in idẽ tecidit iſtud notabile cũ præcedenti: etſi per alia verba:& ſic probatᷣ hic (& eſt ratio huius & illius)ꝙ ſubiecto deficiẽte, cõſequẽter & qualitates eidem inhærentes,& quæ ei accedunt,nõ poſſunt ſubſiſtere. Ad quod l. 2. ff. de Vſufru. vbi Bar. Bal. & Albe. notãt. Ad idẽ, & eſt axioma inter Dialecticos & Philoſophos protritũ. Ad idẽ l. 1. cõiuncta gl. fi. C. de Cõdi. ob cauſam,& l. Eius ꝗ in prouincia,ad mediũ,in verſ. [*Quoniã non poſſunt uideri,&c.*] ff. Si cert. petatur. quẽ in id Bal. allegat in l. 2. ante med. primæ col. C. De bono. poſſ. ſecundũ tab. cuius meminit Iaſ. in rub. Inſti. de actio. quẽ etiam tex. citant Docto. aliter,tñ ad eundem finem,in pleriſq; lo
8 cis:videlicet,† ꝙ non entis nullę ſunt qualitates,ſignanter Iaſ. in repetiti. l. Si cõſtante,in prin. col. 13. ff. Sol. mat. & in. §. Fuerat. 8. col. Inſt. de actio. pro ut etiã retuli in l. ſ. proximè. Ad idẽ. l. Si ſeruũ, §. 1. ff. de actio. empt. ibi, [*Non poteſt eſtimari bonitas loci, q nõ ſtat.*] & tex. in l. fi. §. vlt. vbi not. Albe. ff. de Ver. ob. & in l. Quod cõtra Senatuſconſult. ff. De fideiuſſo. & in l. Põponius,in §. fin. vbi etiã not. Albe. & Io. de Imo. poſt eũ, ff. de acq. poſ. Et per illũ tex. & dict. ver. Qm̃ non poſſunt in l. Eius qui in prouincia,& ſ. alleg. l. 1. decidit vnũ nota. Paris ꝺ Pu. in opere ſyndicatus, fo. 11. col. 1. ad fi. & ibidẽ vi. Deci. 4. nota. elicito ex verſ. Quòd ſi ſtipulatᷣ in eadẽ l. adducentẽ alia in idẽ ꝓpoſitũ, vltra quẽ vide quod not. Panor. in. c. Olim. 2. in vlti. nota. de Reſti. ſpolia. & Lapum de Caſtillione, in allegatione. 72. Pau. de Caſt. conſi. 50. & Domi. conſ. 156. incip. dñs Burgẽ. col. 1. & vi. l. 2.

l.2.§.Doli mali,ff. de Doli excep. imò vide bo. Rap. vbi Barto. & quæ in hoc propoſito congeſsi, vbi multa tradidi ex prędictis, & alia vlterius ĩ relectione. §. Verum. l. apud Iulia. ĵ. ad Trebel.

Quarrò notá ſecundum Paul. de
9 Caſtr. † quòd grauamen alicui iniunctum regularirer non tener, ſi emolumentum, cuius contemplatione fuit iniunctum, non habuit effectum, dic vr per eũ. Er iſtud nõ reincidit in idẽ cum. 2. norabili. ſ̃. elicito, niſi quòd iſtud eſt generalius, & quatenus ipſe Pau. allegar l. Filio. §. Marri, ĵ. de adim. legat. & l. Alumnæ, §. Seia, eod. titul. vbi probatur, ſecũdũ cõem lectu. gl. ibi (quanuis gloſ. in l. Si quis Titio. ſ̃. eod. perperam inrellexerit, vt ibi dixi) ſi fideicommiſſum eſt ademptum ex reſtatoris diſpoſirione expreſſa, legatum etiam cenſetur ademptum: quia eiuſmodi legati ad onus fideicõmiſsi eidem iniunctum, eſt quædam veluri neceſſaria conſequentia, aliâs cõcomirantia, & relatio l. Gaio, infrà de alimenr. & ciba. legar. Qui rex. hodie poſſunt aptari ad hanc rem: videlicer, ſi pater meliorer vnum ex filijs in. 3. bonorum ſuorum parte, quam poſt aliquod tempus cerrum, relinquat per fideicommiſſum alteri filio, vel deſcendenti, vel extraneo, in eorum defectum, ſecundum ordinem in l. 27. Tau. poſitum, ac poſt modum reuocet fideicommiſſum in perſona ſubſtituti, cenſetur etiam ipſa melioratio principalis reuocata, in perſona primitus meliorari, poſt tale tempus lapſum. Sed ſi poſt mortem eiuſdem primo loco meliorati fideicommiſſum, de ipſa melioratione præſtandum, eſſet alteri relictum, ralis melioratio cenſererur reuocata poſt mortem filij primo loco meliorati. Iſta duo probant ex pręallegatis. §. §. Seia & Matri, iuncta gloſſ. valde not. in eodem. §. Matri, & ſunt cordi mandãda in materia meliorationis.

Cõtra gl. in l. Si quis Titio ſup. eo.

Ad L. 27. Tau.

In glo. 2. ibi reſpon. idem ſequũrur Docto. cõmuniter hîc.

In gloſ. legaſſe ibi, vel facit. Hanc tenet Barto. prima oppoſit. & Docto. cõmuniter, vel poteſt dici aliter, vt in textualibus huius principij iſtius l. dixi.

In glo. Speciem ibi, non idẽ. Hanc glo. in effectu, & re ipſa improbat Barto. in reſponſione ad contrarium de l. Pamphilo, in princip. infrà titulo. 1. & communiter alij Doctores impugnant etiam hanc eandem gloſ. poteſt ramen ſaluari, vt per Ioã. de Imo. hic. Sed eſt cauendum, quòd Paul. de Caſtr. hic. 3. ratione quam ad hũc rex. aſsignat, circa verba enuntiatiua ob aliũd de futuro emiſſa non bene allegat iſtam gloſ. quanuis ipſe teneat idem quod contra eam ipſi tenent: fortè habuit glo. vitiatam. Item litera ipſius Pauli eſt corrupta: quia in ea abundat dictio, non.

In glo. fina. in princip. ibi, l. Ex hac reiectis ſolutionibus glo. ſolue, vt p Alberic. poſt Petr. hîc: quod etiam tenet Bald.

In eadem ibi, l. Demonſtratio, ſolue iſtud conrrarium, vt per Ioannẽ de Imola, quæ fuit ſolutio Pet. quem Bal. & Albericus ſequuntur: quia gl. non bene ſoluit.

In eadem ibi, l. Cùm pater, §. fina. ſolutio gloſſæ non tenetur communiter, quo ad illum. §. fina. ideo dic vt per Docto. qui oẽs concorditer tenent aliam ſolutionem.

Summarium.

1 *Ponuntur hic aliquæ tranſlationes ad literam huius tex.*

2 *Teſtator poteſt dare licẽtiam uel facultatem legatario, capiendi rem*

legatam propria autho ritate: & conſequenter ſi capiat, non incurrit pœna l. Non eſt dubiũ, neq; etiam interdicto quorum legatorum.

3 Teſtator pòt concedere prædictam licentiam nõ tãtũ expreſſè, ſed etiam omnino tacitè. i. ex uolũtate ipſius præſumpta uel coniecturata.

4 In relictis ſingularibus nihil refert, an fiant per uerba directa an uerò per obliqua.

5 Melioratio traditione ficta, conſtituti ſcilicet, uel conceſsionis ſcripturæ uel retentionis uſusfructus rerum de quibus fuit facta melioratio, efficitur irreuocabilis, ſecundum diſpoſitionem l. 17. Tau.

6 Concedens alicui licentiam ingredi poſſeſsionem propria authoritate uidetur eam transferre.

7 Hæres inſtitutus in re certa dato cohæredi uniuerſali, poteſt ſua authoritate. i. citra licentiam teſtatoris eam rem occupare.

8 Portio legitima non poteſt appellari quota pars hæreditatis, ſecundum magis cõmunem Doct. cõclu.

9 Socius ſolus utendo ſimpliciter re communi inio tum, in qua ſolum habebat partem, nunquam in dubio cenſetur facere animo delinquendi.

10 Diſpoſitio teſtatoris, ad hoc ut ſuſtineatur, & legatum non reddatur inutile, uerba teſtamenti intelliguntur extra propriam, iuridicam, atq; regularẽ ſignificationem.

11 Libellus ad hoc ut procedat, & nõ ſit ineptus uerba ipſius impropriantur.

12 Appellatio rei ſimplex comprehendit & includit totam rem.

13 Appellatio relicti comprehendit totum: & etiã partis appellatio quando profertur cum adiectione reſidui, & nõ reperitur alia pars in qua reſidui appellatio poſsit uerificari.

14 Domus pro parte legata, ratione incertitudinis debetur tota.

15 Pluribus hæredibus inſtitutis poteſt cuilibet à ſe ipſo legari, & ualet legatum pro parte cohæredis: quia partem uidetur accipere à cohærede iure legati: licet pro ſua parte hæreditaria non ualeat.

16 Quæſtio an in unico filio per patrem uniuerſaliter inſtituto poſsit cadere melioratio tertiæ partis bonorum: Et an in unico hærede extraneo. i. qui nõ ſit filius, uel, immediatus deſcendens ipſius teſtatoris poſsit dari uel cadere melioratio quitæ partis bonorum teſtantis.

17 Difformitas patrimonij recipit diuerſas conſiderationes, reſpectu ſeparationis faciendæ de eodem patrimonio in ſe ipſo.

18. Legata particularia extraneis facta non confirmantur ſuitate, maximè ſi eſt eliſa per abſtenſionem ipſius filij: ſecus quando prælegatum ſit filio ſuo.

19 Teſtamentum in quo filius inſtituitur, cenſetur continere tacitè clauſulam codicillarem.

20 Vbi confirmatio teſtamenti reſultat aliunde quã ex hæredis unici aditione ſiuè per clauſulam codicillarem, ſiue per repetitionem factam à teſtatore à uenientibus abinteſtato, etiam de iure cõmuni non reſultat aliqua impugnatio uoluntatis defuncti ex hæredis repudiatione.

21 Petitio generalis ualet, putà peto uillam, uel oppidum: nõ autem ualet, ſi petatur id quod eſt in tali uilla uel oppido: quoniã talis petitio nõ ſolùm eſt generalis, ſed etiam incerta.

§. Lutius .1.

HVius tex. diuiſio patet ex ſeipſo. Er ſummatʳ per Bar. & Docto. verba teſtatoris intelliguntur extra propriam illorum ſignificationem, ne legatum reddatur inutile. Vel ſecundũ Albe. volunratem reſtatoris ira interpretari debemus, vr potius valeat, q̃ pereat. Cum hac ſumma concordat l. Quories, ff. de verb. oblig. & l. Quoties. ff. de Reb. dub. & quia Docto. ponunt dubirationis robur in hoc rext.
1 in illis verbis, [*à ſcipſo.*] † liber hic in ſerere duplicem rranſlarionem verborum, quæ deſunt libris anriquis impreſsis qui vulgo circunferunrur, & reperiuntur nunc in noua editione Haloan. & præterq̃ quòd verba latina librorum impreſſorũ ſunt imperfecta & murila, vt dixi, quod deterius eſt, ſunt inuerſa in ſubſtantialibus, vt infrà apparebit. Prima, igirur teſtamẽti clauſula ſecundum vnam tranſlarionem hoc ſonat. Prima tranſlatio.

LVtius Titius teſtamẽto ſuo ita cauit, Octauianæ Stratonicæ dulciſsimæ filię meę. S. Volo ipſam ſibi ipſi capere prędium, gazam cũ inſitis oĩbus.

Secunda autẽ clauſula hoc ſonat.

OCtauiano Alex. chariſsimo filio meo extra ſortẽ, volo ipſum ſibi ipſi capere poſſeſsionem

nem Comianam, cum inſitis omnibus.

Sed ſecundumtraductionem Grego.Haloan.1.clauſula ſic habet.

OCtauianæ Strat.dulciſsimæ filiæ meę.S.volo vt ipſa à ſemetipſa,prædium,gazam cũ oĩbus eius dotibus accipiat.

Altera autem clauſula per eundẽ ita vertitur.

OCtauiano Alex.dulciſsimo filio meo.S. volo, vt ipſe à ſemet ipſo, poſſeſsionẽ Comianam agniferam, cum vniuerſis dotibus quæ in ea ſunt percipiat,inque eximium habeat.

Vel aliter,vltra eum, prima clauſula poteſt ita verti.

OCtauianæ Stra. dulciſsimæ filiæ meæ.S.volo ipſam à ſe ipſa accipiat prędiũ,gazã, cum impoſitis oĩbus ipſius,id eſt, cũ omni ſuppelectili & inſtrumẽtis ruſticis.

Secũda verò clauſula, ſic verti pōt.

OCtauiano Alex. dulciſsimo meo filio,extra ſortem volo ipſum à ſe ipſo capere compoſſeſsionem,quæ gregibus ſuppeditat pabula,Comianã noĩe,cũ impoſitis oĩbus ipſius,aliàs inſitis omnibus.

Sermone Hiſpano.[*La arboleda aldere dor pueſta.*]Ex his tranſlationibus,plauſibilior ac magis conſentanea videtur prima tranſlatio Haloan. cui iſta vltimo loco recenſita conſonat, & in effectu eadem hodie habetur in libris.ff.noně impreſsis in Lugdunenſi prælo: & ita eſt tenendum,quia cauſa principalis & fundamentalis, dubitandi non eſt in hoc tex.neq; pōt eſſe alia(prout ex verbis eiuſdẽ patet) niſi ea quæ ſuboritur ex illis verbis, [*à ſeipſa, uel à ſemetipſa.*]& differt aliquantulum ab alia tranſlatione, inq̃tum illa vertit,ſibi ipſi, quæ verba, videntur quodãmodo diſtare ab illis verbis,ſemetipſa.Sed de hoc vide quod.ſ. dicam,in ver.Poſſet fortè procedere, vbi patet inter hos loquendi modos, quo ad rem de qua agimus,nullã aut minimam eſſe differentiã. Et ſecundum præfatam Gregorij Haloã. trãſlationem, & aliam.ſ.proximam, quã prædixi eidem eſſe conſonã, ceſſant multa ex traditis hic per Docto. poſt glo.& inſuper redditur notabilior lectura glo.cõmuniter approbatæ hîc ad fin.glo.mag.quam gloſ.aggredior ordine poſtergato,ſeu poſtpoſito, pri uſquã ponã notabilia textualia,ob id ꝙ ipſius explanatio concernit declarationem literæ,in qua ſtat vis intelligentiæ textualis,& diuerſitas lectionum,quas.ſ.recitaui.Quæquidẽ glo. (vt eam aggrediar) quærit, quonam modo verba illa, [*à ſe ipſo.*]præſuppoſita in q̃ litera textuali,quę vulgo circũfertur,debeant intelligi:& reſpondet vt in ea habetur,& in omnibus ꝑ eã dictis cõmuniter approbat̃ per Doct. & quanq̃ prima ex tribus lecturis poſterioribus non congruat literę,& eã dicat eſſe extraneam Rapha. Cuma. hîc:nihilominus tamen videndũ eſt, quod per tex.in.§.Liberis, in ea allegato,not.Sali.in auth. Minoris,col.1. in fin.C.Qui tuto.da.po. Item videndũ eſt ad quid allegat illũ text. Soci.in l. Cùm Auus,col.1.ff.de Condi.& demõſtra.Secundã expoſitionem gloſ.not. Bar.hic,quẽ Doct.referunt in vno ꝓpoſito,ad quod ipſe inducit gloſ. Sed certè glo.licèt in ſe ſit vera,tamen nihil confert ad iſtum text.nam etiã ſi teſtator dixiſſet,vel dicat, capias à te

Aggreditur glo. ordine poſtpoſito.

ipſo, eſſent verba directa in caſu iſtius l. Tamen non eſſet alicuius effectus, nec quicq̄ importaret, an eſſent verba directa: an verò fideicom. cùm in iſto caſu ſolūmodo tractetur de relicto particulari, vt in l. 2. C. cōmunia de lega. quam l. iuncto principio, Inſtit. de ſingulis rebus per fideicōmiſ. relic. in id cōmen. Bar. in l. Centurio. nume. 13. ſ. de Vulga. & pupil. q. in relictis particularibus, nulla eſt differētia an fiāt verbis directis, an obliquis: & hoc ſtatim repetam. ſ. vltima ergo expoſitio iſtius glo. eſt vera, & approbatur per Bart. & Docto. communiter. Ex qua ipſe notat primò, atq; alij
2 Docto. poſt eum, † quòd teſtator poteſt dare licentiam vel facultatem legatario capiendi rem legatam ꝓpria authoritate: & conſequēter ſi capiat nō tenetur pœna l. Non eſt dubium, ſecūdum cōmunem intellect. vltimę lecturæ glo. ibi, C. de Lega. Neq; etiā interdicto quorum lega. De quo etiā vide eundem Bart. in l. 3. colum. 2. C. de Pigno. hìc alleg. & in l. Legitimos, in princip. ſ. de legi. tuto. vbi per eam dicit, q. ſicut teſtator poteſt concedere licentiam legatario ingrediēdi ꝓpria authoritate poſſeſsionem rei legatę: ita etiā poteſt decernere adminiſtrationem tutori, vt incipiat adminiſtrare ſua autoritate, abſque iudicis decreto. Cuius deciſionis Iaſ. meminit in d. l. Non eſt dubium. Aliud & ſecundum notab. & magis ſignandū probatur ex hac eadem parte gloſſæ, quòd per iſta verba directa per teſtatorem ad legatariā, videlicet, accipias talem rem à te ipſa, videtur teſtator ſaltem in genere expreſsiſſe, ſe concedere legatario licentiam capiendi rē legatam propria authoritate. Et ad hoc dicit Alberi. hìc ſe non recordari vidiſſe gloſ. ſimilem alibi, & idem Alberic. in l. prima, §. Rediguntur, ff.

Quorum lega. & inquit Ioā. de Imol. iſtum tex. cum hac parte gl. iſtud melius probare, quàm alium: & notat etiam Angel. de Perigl. hìc iuxta quod eſt aduertendum, & corde figēdum,
3 † quòd teſtator non tantùm expreſſim atque ſpecialiter, item & generaliter, ſeu ſub verborum generalitate comprehenſiua, vt eſt dictum, poteſt concedere legatario eiuſmodi licentiam: ſed etiam omnino tacitè, id eſt ex voluntate ipſius prę̄ſumpta, vel coniecturata colligi pōt talis cōceſſio licentiæ, vt puta exempli gratia, ſi legatarius fuit per teſtatorē deſignatus executor teſtamenti, in quo fuit factum ſibi legatum. Nam per hoc videtur ſibi concedere talem licentiā de capiendo rem legatam ſua authoritate, ſecundum Bal. Alex. & moder. in dic. l. Non eſt dubium, C. de legat. per tex. no. in l. Fiſtulas, §. Fundum. ff. de Contrahē. emptio. Poteſt etiā dari aliud exemplum, de deciſione not. Ang. de Peru. in l. Hæc ſi res, ff. de Rei vendi. quam ſequitur & commendat Iaſo in l. Nemo poteſt. 2. lect. colum. 6. ſ. tit. 1. & ita in ſpecie extendēs notab. iſtius glo. tenet Deci. conſilio 418. incipiente, Viſa & iterum lecta, colū. 2. & conſil. 476. & Iaſo in prædicta l. Nō eſt dubium, & in l. Quoties, colum. fin. C. de Hæred. inſtit. & in d. l. Nemo poteſt, eadem colū. 6. Poteſt & tertiò exemplificari, vt per Bald. in caſu per eum ibi poſito, in capit. 1. colum. penul. de confirma. vti. vel in util. de quo Iaſo meminit illud commendans in locis prædictis. Quod adaptari poteſt ad materiam meliorationis. 3. vel. 5. partis bonorum ſeu vtriuſq;. Item etiam (redeūdo ad præmiſſa) videtur dari per teſtatorem talis licentia, his verbis videlicet, quòd relinquit vxorem ſuam maſſariam (ſic illi loquuntur) & vſumfructuariam

Adaptatio ad meliorationē tertiæ vel quintæ partis bon.

riam, ſecundum Ange. de Perig. hic. Et pari ratione videretur idem dicēdum eſſe generalius in caſu, vbi verba dirigerentur ad ipſum legatarium perſonaliter abſque adiectione verbi accipiat, vt putà, lego tibi à te ipſo, lego illi à ſeipſo. Sed in hoc eſt cogitādum, propter id quod Barto. dicit in prædicta l. Centurio, col. 4. ad fin. cū princip. ſequētis, ſ. de Vulga. vbi poſt alios ſcriptores ordin. videndus eſt Lance. Galia. 77. colum. licèt non pūctet iſtud in his terminis. Barto. ſiquidem ibi in princi. 5. colū. tenet quod
4 ſ. retuli: videlicet, † quòd ī relictis ſingularibus, nihil refert, an fiant ꝑ verba directa, an verò ꝑ obliqua. Quod etiam, & clarius tenet idem Barto. in l. 2. C. cōmunia de legat. & inquit idē Barto. in eadem col. 5. quòd verbum lego eſt directum nō ſimpliciter, ſed ſecundū quid reſpectu ipſius legatarij. Et inquit fortius Bald. in l. 1. verſic. ſi enim, C. cōmunia de legat. quòd etiam ſi teſtator dixerit, volo ꝙ percipiat omnimodo (loquens de legatario) per talia verba, non videtur eidē dediſſe licentiam capiendi rem legatam propria authoritate: & ibi etiam Corne. Peru. Sed fortè poſſet procedere id quod. ſ. proximè dicere tentaui, in verſ. Et pari ratione, quando adijceretur expreſſè, ꝙ legatarius acciperet per ſe, vel ſibi ipſi, vel pro ſe ipō, 5
aut per verba conſimilia teſtator fuiſſet loquutus, per ea quæ Bartol. ponit in dic. colū. 4. ad fin. & in penul. colū. eiuſdem l. Cēturio, ſic ergo (vt ad tex. & glo. redeā) verba illa, accipiat ſibi ipſi, vel pro ſe, aut per ſe, important tacitam & coniecturatam licētiam apprehendendi rem legatā propria authoritate, vt apertè probatur ex hoc tex. iuncta glo. quam ſuprà notaui, in vltima parte ipſius. Sed non eſt omnimodo tacita, neque propriè præſumpta, ſed quodāmodo: quia eſt tacita in ſpecie, ſed expreſſa in genere, vt aliàs dicitur de ſubſtitutione reciproca, vt dixi. ſ. Primā tamen concluſi: huius gl. (vt ad eam regrediat) quam ſ. ex ea elicui, loco primi notab. limitat Guido Papæ deciſione. 609. procedere eo caſu, quo teſtator teſtamēti tempore poſſideret res legatas: tūc enim proculdubio teſtator poteſt cōcedere legatario eiuſmodi licentiam ingrediendi, vel accipiendi illas res, ꝓpria authoritate: ſecùs autem, ſi tunc temporis eædem res ab alio poſſiderentur, argum. l. Quāuis, §. 1. ff. de Acquiren. poſſeſ. vbi eſt glo. ſingul. probans, ꝙ ita demum per actum fictum conſtituti putà vel ſimilem poſſeſſio transfertur in alium, quando faciens eiuſmodi actum ſeu cōſtituens ſe poſſidere alterius nomine, tunc temporis poſſideret eam rem in qua conſtituit ſe, quod reputant valde ſingulariter notandum Ang. Alex. & Franciſ. Aret. ibi, & illam glo. ad hoc cōmendat, & dicit cōmuniter approbari Lāfranc. in repeti. rubri. de cauſa poſſeſ. & propriè col. 9. ad cuius cōcluſionis intelligentiam videndus eſt Soci. cōſil. 187. col. 5. volum. 2. & conſ. 106. volum. 1. allegat prꝍterea idem Guido ibi ad idem Barto. in l. Quòd meo, in princ. verſi. Sed iuxta prædicta quæro eodem titu. de Acquir. poſſ. † Ex qua deciſione Guid. poteſt inferri ad meliorationes quæ aſſiduè fiunt: videlicet, ꝙ ita demum meliorario traditione ficta, conſtituti ſcilicet, vel conceſſionis ſcripturæ vel retentionis vſuſfructus rerum de quib⁹ fuit facta melioratio, vallata per eiuſmodi actus efficitur irreuocabilis, ſecundū diſpoſitionem l. Tau. 17. ſi vel quando tēpore talis traditionis fictę faciens meliorationem poſſidebat res in quibus facta fuit illa melioratio, aliàs bene poſſet per

1. Limitatio concluſ. gl.

Infertur hīc ad meliorationes q aſſiduè fiunt.

ſet per eum reuocari:q̄uis ex poſt facto,poſſeſsio rerũ in quibus melioratio facta fuit deſignata ad eundē meliotantem ſupetueniſſet.Sic ergo (redeundo ad Guid.) vult ipſe,ꝙ licētia apptehendendi rem legaiā per teſtatorem legatario conceſsā,non operatur:niſi ab eo,qui verè poſsidet, cōferatur.Sicꝙ; præſupponit in gn̄alitate verbotum ſuorũ,ꝙ ſi teſtator mortis tēpore poſſediſſet,etiā ſi hæres vł aliꝰ poſtea apprehendiſſet poſſeſsionem eiuſmodi rei legatę prætextu eiuſmodi licentiæ, legatarius ſic licentiatus poſſet eā propria authoritate apprehendere.Sed iſtud eſt omnino intelligendũ,vt per Bar.in l.Creditores.q. 6.verſ.Quid ergo dicemus,C.de Pig. ſ.cita.vbi tractat etiam de ſucceſſore ſingulari,an contra eũ tranſeat ius ingrediendi propria authoritate ex conuentione.Ad quod etiā videnda

6 eſt.l.4.in legibus ſtili.† Facit ad idem quod aliàs dicitur ꝙ concedens alicui licentiam ingredi poſſeſ. propria authoritate,videtᷣ eam trāsferre,prout tenet Matth.Afflict.in conſtit.hac edictali,§.fina.4.nota.lib.4.conſtit.vtriuſq; Sciciliæ,per dic.l.Fiſtulas,§.Fũdum,ff.de Contrahē.empt.ſ.alleg.& ibi Bal.tamē ille tex.id nō probat, neque Bal.illud dicit:imò neq; iure aliquo id probari poſſet,ꝙ talis licentia operetur tranſlationē poſſeſsionis verè,neq; fictè.Ideoq; id quod Matthęꝰ dicit intelligi debet,per id quod Bal. dicit in d.c.1.de confir.vti.vel inutil. de quo ſtatim ſubijciam.

L.4.ī l. ſtili.

Cōtra Matthę.& Affli.

Rurſus idem primũ not.ex glo.ſ.elicitũ in eo quod præſupponit econ trario,ꝙ legatarius citra licētiā teſtatoris non poſsit rem ſibi legatam propria authoritate apprehendere,declaratur ꝑcedere in vero & ꝓprio legatario.

7 rio.†Secùs in legatario anomalo,ꝑut eſt hætes in re certa inſtitutꝰ dato cohærede vniuerſali.Nam is pōt ſua authoritate. i.citra licentiā teſtatoris eā rem occupare ſecundũ Bar.in l. Ex facto,la mag.col.2.poſt med.ſ.de Hęre. inſtit.& ſequitᷣ Ang.de Peri.hic:licèt alter Ang.antiquor.ſ. Peruſinꝰ teneat cōtrariũ,nō memor Bar.vbi.ſ.ī l. 1.§. Si qs ex mortis,ꝟ.Quorũ lega.ſed non mouetᷣ bono fũdamēto,vt ibi poterit videri.Tñ vltra eũ aduersꝰ Bar.dciſionē fortius videtᷣ vrgere,qđ idē Bar.tenet in l.Quoties,ad fi.C.eo.dicens,ꝙ hæres in re certa inſtitutus habetᷣ loco legatarij in his quæ ipſammet rem concernunt. Sed Iaſo .ibi, colum.fin.teſpondet,ꝙ ſatis dicitur de teſtatotis volũtate fuiſſe,ꝙ capiat ꝓpria authoritate,ex eo ꝙ ei legauit titu. inſtitutionis:quia inſtitutio directa hoc ſignificat ſeu importat,ꝙ à ſe ipſo i.ꝓpria ſua authoritate:& ſic per ſeipſum capiat.Tamē iſta reſpōſio nō eſt tuta,neq; enetuat difficultatē: qa imò nō operatᷣ hoc volũtas teſtatoris ſed legis poteſtas, q̄ illud ſignificatũ attribuit verbis directis,vt tradit Bar. & oēs ſcribentes ibi,poſt eũ in l.Centurio,col.1.& vlti.ſ.de Vulg.& pupil. & glo.Bal.Ioā.de Imo.& moder. in l. 1.in prin.cũ tex.illo, quē ipſi ibidē ad id notāt. Quocirca pōt aliter dici,ꝙ Bar.ī d.l.Quoties,col.vlti.loquitᷣ,quo ad res ipſas.i.quo ad defalcationē ex ipſis rebus faciendā per falcidiā vł ad ſimiles effectus,ꝑut ibi ſubinfert Bar. illud exemplificans hoc caſu: nō aũt eſt veriſimile Bar.habuiſſe conſiderationē,dũ dicit,quo ad ipſas tes, ad facultatē apprehēdēdi eas ꝓpria authoritate.Nā illa præſupponebatᷣ eo caſu ꝑpter tit.vniuerſalē inſtitutiōis,abſq; coniecturata mētis ſeu voluntatis ipſius teſtatoris,vt not.Bar.in eadē l.Ex facto, col.2.ad mediũ.Et ſic nō eſt curandũ de cōiectura Iaſ.inquantũ coniectat de mēte teſtatoris illud fuiſſe:

quæ

quæ (vt dixi) non eſt neq; debet eſſe hoc caſu in cõſideratione, vel aduertentia. Ex qua deciſione Bar. ĩ d l. Ex facto, quę cõiter approbatur, apparet, q etiã ſi quintum bonorũ prælegatũ ſit legatũ particulare, l. Cùm aũt pars bonorũ, iũncto fine legis præcedentis, & l. Non amplius, §. Cũ bonorũ. ſ. ti. 1. Tamẽ ſi quis hodie eſſet in eo inſtitutus p teſtatorẽ, poſſet illud abſq; ipſius licentia, & ſic propria authoritate, ſi in rebus certis eſſet deſtinatũ, aliâs deſignatum: aut ſi minimè, ſed in concreto vel in genere fuit relictũ tale quintum bonorũ iure inſtitutionis, talis melioratus pôſſet propria authoritate, præmiſſa inq ꝓteſtatione, q ea bona ingreditur reſpectiuè, ſeu proportionabiliter p ſua. 5. parte, ingredi poſſeſsionẽ rerum defuncti, ꝓut ſtatim ſubijciam in ſimili ꝓpoſito vbi iſtud declaratur. Sicq; filius in legitima per patrem inſtitutus, & in re certa, maximè per modũ Iſtitutionis melioratus dato fratre cohærede in ſua legitima etiã inſtituto talem vel tales res pro melioratione deſignatas poſſet ſua priuata authoritate apprehendere: licèt iſte tex. ab ſpeciali vel à tõne ceſſante videret aliud ꝓbare: ſed quod. ſ. ꝓximè dixi eſt verũ, coniuncta vera reſolutione poſita p Ang. de Peru. in d. l. 1. prędicto. §. Si quis ex mortis cauſa, ff. Quorũ leg. videlicet, q fili meliorat p modũ inſtitutiõis, & pterea in ſua legitima portiõe inſtitut, & altero frẽ in portione ſua legitĩa Iſtituto, vl nõ exiſtẽte filio teſtatoris, vnus hæres extraneus fuit ſimpliciter vel vlt inſtitutus in dimidiã, & alius fuit inſtitut in. 5. bonorũ parte, & in altera dimidia inſtitut, & ſic melioratus in qnta, vterq; horũ melioratorũ, his caſibus, ſiue filius, ſiue extrane poſſet ingredi ꝓpria authoritate meliorationẽ ꝓ ea parte, quã à ſe capit. i. quã habet reſpectiuè iure ꝓprio, ad ipſam rẽ, hoc eſt reſpectu quotitatis ad ipsã portionẽ hæreditariã: & ſic ꝓ dimidia: aliã verò partẽ meliorationis, quã habet à cohęrede, vt plegatari. i. dimidiã ipſius meliorationis nõ põt capere ꝓpria authoritate. Et licèt prima ĩſpectione poſſet dubitari, an iſta cõſideratio ſit adaptabilis ad illũ caſũ qñ filio inſtituto ĩ ſua legitĩa fuit facta melioratio, altero fratre etiã inſtituto in ſua ſola legitima.

8 † Cũ portio legitima non poſsit appellari quota pars hrditatis, ſcdm magis cõem Docto. cõcluſionẽ, de qua tradit Alex. in l. Ita tñ, §. Si patron, ff. ad Treb. & in l. Quia poterat, vbi poſt eũ Clau. de Seyſello, eo. tit. ad quã allegat tex. anteſignan in l. Papi. §. Quarta, ff. de inoffi. teſta. Quod tñ eſt intelligendũ, vt p Alex. vbi. ſ. & Soc. cõſ. 150. col. 14. ver. 7. cõfirmat. Sed ad hoc dr, q ſatis eſt, q quãtũad ipsũ filiũ melioratũ, ipſa melioratio põt dici plegatũ, quaten, ſiue inquãtũ capit à cohęrede, vt portio quã à ſeipſo capit cẽſeat eſſe eiuſdẽ qualitatis cũ illa parte, quã habet ꝓ ſua legitĩa iure ꝓprio. i. legitĩæ: & alia portio plegati, quã capit à frẽ cohęrede eodẽq; Iſtituto ĩ ſua parte legitimę habet ꝓpriã & peculiarẽ naturã legati. Intẽtio ſiquidẽ iuriũ loquẽtiũ de hac re. (l. In fideicõmiſſa. §. vlti. ff. ad Treb. & l. Qui filiab, §. fi. ſ. ti. 1. & ſimiliũ eſt, facere vim in hoc: videlicet, vt pars plegati capiat p inſtitutũ iure ꝓprio. i. eodẽ iure quo habet inſtitutionẽ ꝓ patre quota reſpectiua ad ſuã inſtõnem: & altera pars plegati capiat iure legati reſpectu quotæ iſtitutionis alteri cohrdis. Et q ipſi nominẽt legitimã, hrditariã partem, nõ eſt ob aliud: niſi qa portionẽ ꝓpriè inſtitutionis noĩant hrditariã: neruus tñ aut vis cõſiſtit ĩ eo qd pdixi: videlicet ĩ cõſiderãdo legatũ, ꝓ parte quã iure

propriæ inſtitutionis capit: & ſit à ſeipſo, & ꝑ parte quā iure alieno. i. à cohærede capit. Quæ aduertētia eſt ad modū notāda, & à nemine quem viderim tacta in declaratione cōſiderationis Angeli, ī d. §. Si quis ex mortis. Ingrediat ergo talis meliorat⁹ (vt prędixi) rē deſignatā ꝑ melioratione, vel nō deſignatā, quādo inquā meliotatio fuit ſimpliciter facta in. 3. vel in. 5. bonorū meliotātis, hac ꝓteſtatione prętuia vel præmiſſa, ꝙ ingredit̄ poſſeſſionē talis rei vel taliū rerū pro parte portionis, in qua fuit inſtitut⁹, quā habet iure ꝓprio, & à ſe ipſo in tali re, vel talibus rebus melioratiōis: & nō amplius, neq; alio modo. Et cōtra hoc nō eſt locus cauillationi: quia eſt caſus formalis & expreſſus in d. §. Si qs ex mortis, declarato & inducto vt per Ange. de Peru. ibi ſuperius citatum: qui tamē Ang. (vt id non omittā) nō bene loquit̄, quatenus tenet, aliud eſſe in filio inſtituto in legitima, ſed minus rectè: quia ex his q̄ prædixi enervatur ipſius fundamentū. Quinimò & fortius, poſſet probabiliter attentari circa id quod. ſ. eſt dictū de proteſtatione, ꝙ ſi in iſdem caſibus, videlicet quādo filius fuit meliorarus dato fratre cohęrede, vel etiam extraneus fuit meliorat⁹, dato alio cohærede extraneo vltra inſtitutionē nō exiſtente filio teſtatoris, ꝙ ſi alteruter ex prędictis melioratis ingreſſus fuiſſet ſimpliciter, abſq; aliqua proteſtatiōne rē vel res, in qua vel in quibus facta fuit melioratio, vel ſpecialiter, vel generaliter. i. ſub gñali tertij vel quinti bonorum appellatione (vt. ſ. etiā tetigi) in dubio non eſſet ob talē ingreſſū priuandus parte quā à cohærede habet iure prælegati, ꝑtout neq; priuat̄ alia parte, quā habet in melioratione iure inſtitutiōis quotitatiuo, ſeu reſpectiuo ad ipsā partē quotā inſtitutiōis per l. not. (quā omes ſciunt & allegāt in alijs materijs, & varijs locis.) Merito, ff. pro ſocio, quæ ſecundū gloſ. ibi ponit notabilē prēſumptionē: videlicet, † quòd ſocius ſolus vtendo ſimpliciter re communi in totum, in qua ſolum habebat partem, nunquā in dubio cenſetur facere animo delinquendi. Sed rectè intuendo, lex illa non bene adducitur ad hanc rem, vbi reſpectu partis quam habet à cohærede, nullā cum ipſo ſocietatē, neq; cōmunionem habet, cū tota res prælegata, ſiue in qua fuit facta prædicta meliotatio, fit propria ipſius hæredis pro parte inſtituti apprehendentis illam: ſed ſolūmodo tenet̄ exigere à cohærede conſenſum ad eam apprehendendā. Ideoq; melius & tutiùs ſibi erit proteſtari, vt prædixi, ꝙ ingredit̄ eam rem pro ea ſola parte, q̄ ipſum tangit. Et in materia prædictæ l. Nō eſt dubium, videat̄ Marianus Socin. cōſil. 11. col. 1. & Phi. Corn. conſi. 140. nu. 23. volu. 3. & cōſi. 119. nu. 20. volu. 2. vbi ponit, quādo ꝑ eiuſmodi apprehenſionē de re legata ꝓpria autoritate factā, legatarius nō priuetur illa. Vtrū autē legatari⁹ conditionalis apprehēdens poſſeſſionē rei cōditionaliter ſibi legatæ ꝓpria autoritate, priuet̄ tali legato cōditionali, Angel. Peri. & Paul. de Ca. in l. oīa, §. 1. ſ. eo. tenēt ꝙ ſic, cū diſtinctione, an apprehēderit poſt aditionē hæredis & apprehenſionē poſſeſſionis rerū hæreditariarū ꝑ eūdē hęredē factam, an minimè: vt primo caſu priuet̄ legato: ſecūdo aūt minimè, prout diſtingūt gloſ. & Docto. in legato putè relicto in d. l. Nō eſt dubiū, C. de legatis. Sed vt ibi dixi, ſubſiſto in hoc pūcto, eo ꝙ tali legatario cōditionali tūc tēporis. i. quo apprehēdit, nondū cōpetebat ius aliquod conſiderabile in re legata: imò neq; ad illā, cū nondū fuerit orta obligatio

Aduertētia notanda.

gatio vel actio.l. Vnà,§. Sinaũt aliquid
ſub conditione, C.de Caducis tollẽ.
& in l.Si ita ſit ſcriptum,§.1.j.iſto titu
lo.Inſuper diſpoſitio prædictæ l.Non
eſt dubium,eſt pœnalis & exorbitãs,
vt tenet Paul.de Caſt.ibi ad finẽ,quã
ob rem,non videtur trahenda ad iſtũ
caſum.Videnda itaq; ſunt quę de hac
re tradidi in l.Omnia.§.primo .s. eod.
ad ibi per me adducta & cõcluſa me
ipſum refero.De inſtituto autem cõ-
ditionali, vide tex. in l. Inter omnes,
vbi poſt gloſ.not. Barto. in ſecundo
notabili textuali: item Bald. & Mo-
der.ff.Qui ſatiſda.cogan.

His prædeductis colligunt Doct.
10 ex hoc textu, † quòd vt diſpoſitio te-
ſtatoris ſuſtineatur, & legatum non
reddatur inutile, verba teſtamenti
intelliguntur extra propriam, iuri-
dicam,ac regularem ſignificationẽ.
Ad idem.l. Quoties, infrà de Rebus
dub. & l.Quoties,ff.de Verborum o-
blig.& l.Pediculis.§.Argẽto,infrà de
Auro & argen. legat.Sed poſſet dubi
tari,quonam pacto iſtud notabile col
ligatur ex iſto textu, quum hæc ver-
ba, [*à teipſo accipiat.*] ex propria eorum
ſignificatione importent id quod in
vltima declaratione gloſ. hîc dicit,
id eſt propria authoritate. Sed ad
hoc dicendum eſt, quòd imò verba
illa ſunt æquiuoca:nã poſſunt ſignifi
care quod glo.dicit,itẽ quod iſte tex.
apertè ſonat. Tñ quia principaliter ſi
gnificat iſtud quod ſonat tex.ꝙ acci-
piat à ſeipſo ſolam partem prælegati,
quam habet iure hæreditario : illa
nanque eſt, quam iure recipit,vel ac
cipit à ſeipſo.l. In fideicommiſſa,§. vl
timo,j.ad Trebel.& l. Qui filiabus,§.
vltimo,ſuprà titul. 1.& l. In quartam,
infrà ad l.Falcid.& tradit glo.vbi Bal.
Paul.de Caſtr.& alij ſcribentes ordi.
in l.Filium quem habentẽ,verbo, in
Parte prædij, C.Famil.Her.in dubio,
iſte text. interpretatur illa verba ſe-
cundum quòd gloſ. exponit, vt lega
tarius capiat totum legatum : & ſic
etiam aliam partem, quam ab alio
cohærede iure prælegati capit, vt
plenius defuncti voluntas adimplea
tur: & ſic fauore ipſius .Et ſic licèt ex
poſitio gloſ. verſetur circa ſignifica-
tum minus principale illorum ver-
borũ,à ſe ipſo,&c. nihilominus eſt ve
ra: & conſequenter præfatum no-
tabile Doctorum rectè deducitur ex
11 hoc textu. † Idem etiam eſt in libel-
lo; nam vt procedat, & non ſit ine-
ptus verba ipſius impropriantur. l.
Sed etſi poſſeſſori, §. Item ſi iuraue
ro, ff. de Iureiurando, vbi id notant
Barto. & reliqui ſcribentes, & idem
Barto. in l. Scire debemus, colum. fi
na. ff. de Verborum obligatio.
Idem in ſententia, ſecundum gloſ.
ſingula. in l. Et puto, §. primo, ff.
Famil. Here. quam Bald. & Docto-
res hîc allegant: & idem Bald. no-
tat eam in l.Cùm virum, colum. pe-
nul.C.de fideicommiſsis.

12 Secundò nota, † quòd ſimplex
rei appellatio comprehendit & in-
cludit totam rem. Et hoc inducit
Bald.& poſt eum Ioan. de Imo.con
tra gloſ. in l.Pomponius,§.Sed & is,
ff.de procura. quæ voluit contrariũ
ideoq́ue improbatur ab eis & alijs
Doctorib⁹ hîc per hunc tex.& Bart.
Pet.Dyn. in l.Legatis, infrà eodem.
& approbant gloſſam illi contra-
riam,in l.Si in rem,in parte totã,ff.de
rei vendi. vide text.in Authen. de
hære. & falcid.§. Sed hæc quidem,
collatione prima. Quem in id gloſ.
adducit, in l. antepenul. ad finem,
13 ſuprà de teſtamen. videlicet, † quòd
appellatio relicti comprehendit to-
tũ.Huic nota.addendũ eſt primò,ꝙ

etiã partis appellatio cóprehendit to
tũ,qñ ꝓfertˀ cũ adiectiõe reſidui, &
nõ reperitˀ alia pars,in qua reſidui ap-.
pellatio poſsit verificari.tex.eſt not. ĩ
2.vbi Doc.notãt ſignãter Alex. Iaſ.&
l.Cor.poſt Pau.de Ca.C.de Hęred.in
ſtit.q dicũt,eũ tex.facere ꝓ gl.ordi.in
l.Si ex pluribus,in parte,reliquũ,ff.de
Solu.quã Ang. ibi cõmendat,& dicit
eſſe ſing.& etiã Ioan.de Imo. Paul.de
Ca.& Raph.Cuma.Sed eſt alia glo.ei
dẽ ſimilis(inſolita rñ allegari)in l.Lu-
tius Titi⁹,iuncto illo tex.ff.de Manu-
miſ.teſta.& in hoc propoſito tradunt
Bar.Bal.& alij ſcriptores poſt eos in l.
Si quidẽ,C.de Tranſac. & nouiſsimè
Iaſ.cõſi.100.volu.4.Secundò addẽdũ
14 eſt,† ꝙ domus ꝓ parte legata,ratione
incertitudinis debetˀ tota.Tex.eſt ce
lebris ſecundũ intellec.Dy.Bar.Albe.
ibidẽ poſt gl.in l.Vxori,in prin.ĵ.tit. 1.
de Lega.3.vbi etiã Bar.adducit l.In vi
rili,ĵ.de Verb.ſign.aliâs incipit.l. Viri-
lis appellatiõe,& gl.cũ tex.in d.l. Vxo
ri,in prin.not.ſingulariter.Bal. in ca.
Cùm in cũctis,§.fi.de Elec.vide ibi.
51 Tertiò notãdũ eſt,† ꝙ pluribus hæ
redibus inſtitutis,põt cuilibet à ſeipſo
legari.& valet legatũ ꝓ parte cohęre
dis:qa partẽ vr̃ accipere à cohærede
iure legati:licèt ꝓ ſua parte hr̃ditaria
nõ valeat:qa eã accipit iure vl̃i hære-
ditario,vt in d.l.In fideicõmiſſa,§.vlt.
q̃.s̃. adduxi ante notabilia cũ alijs ad
idẽ l. Titia.ĵ.ad l.Fal.Secùs aũt eſſet ſi
vnus ſolus eſſet inſtitut⁹ hęres,& ſic ĩ
ſolidũ,qa nõ poſſet ei legari à ſemeti
pſo.l.Legatũ, §.1.s̃.ti.1.hîc ĩ gl.allega
to,vbi ad verbũ dicitˀ[*Hæredi legatũ à ſemet*
16 *ipſo dari nõ põt,à cohærede põt.*] † Quo tex.
apertiſsimè deciditˀ qõ, de qua dubi-
tari cõſueuit:an in vnico filio ꝑ patrẽ
vl̃r inſtituto poſsit cadere melioratio
3.partis bonorũ.Et pariformiter, an ĩ
vnico hr̃de extraneo.i.q nõ ſit filius,
vel im mediatus deſcẽdẽs ipſius teſta
toris,poſsit dari vl̃ cadere melioratio
5.partis bonorũ teſtãtis.Effectus hui⁹
inueſtigationis,eſt magn⁹.Nã ſi talis
melioratio de.3.bonorũ ꝑ patrem ex
preſsè facta vel tacitè ꝑ ſimplicẽ dona
tionẽ aut legatũ,ꝑ l. Taur. 26.valeret Ad l. Tau.
grauamẽ vel vinculũ, qđ apponeretˀ, 26.
tali tertio.Vl̃ ſi grauamẽ eſſet appoſi-
tũ ſimpliciter filio à pr̃e,ſine deſigna
tiõe tertij vl̃ q̃nti, cõprehẽderet.3. &
5. Aliâs aũt ſi melioratio tertij expreſ
ſim facta vni nõ valeat,vl̃ indiſtinctè,
vl̃ ſimpliciter ſub gñalitate facta,ꝑ di
ctã l.Tau.nõ cenſeatˀ facta.i.autorita-
te illius l.nõ cẽſeatˀ tacitè melioratus
tale grauamẽ dũtaxat reſpectu.5. par
tis bonorũ:& hoc vr̃ verius.ſ.q filius
vnicus,q fuit ſolus inſtitut⁹ hęres vni
uerſaliter in ſolidũ,neq; poſsit expreſ
ſim in tertio bonorũ meliorari, neq;
tacitè in ipſo.3.cẽſeri debeat ꝑ dona
tionẽ ſimplicẽ aut legẽ meliorat⁹ au-
toritate prædictę l.Tau.tũ ꝑ prędictã
l.Legatũ,§.1.tũ etiã ꝑ l.Vtrũ,ĵ.de Aſsi-
gnã.libe.vnde vr̃ deſumi tex.ĩ.§. Datˀ
aũt,Inſtit.de aſsignã.lib.cui⁹ ſunt ver
ba hęc,[*Datˀ aũt hæc aſsignãdi facultas ei q duos,*
pluresuè liberos in poteſtate habebit.] Supplet
gl.ibi iſtud declarãs.Nã in vno nõ eſt
neceſſe: quaſi diceret,talẽ aſsignatio
nẽ eſſe ſuperuacuã,cũ in illo caſu fili⁹
vñic⁹ etiã nulla facta q̃nti aſsignatio-
ne ſucceſſur⁹ eſſet in iure patronatus
qđ ipſius pr̃i aſsignãti dudũ cõpetie-
rat.Ita pariformiter dicẽdũ in melio-
ratiõe tertij,q̃ eſt quędã quaſi aſsigna
tio,cũ abſq; illa ſit habitur⁹ totũ pa-
tris pr̃imoniũ,bonorũ q̃nta parte dẽ
pta ꝑ ll.iſtius Reg. & cõem practicã, Cõis practica.
q̃ diſponũt oĩa bona pr̃is hodie eſſe le
gitimã filij,excepto q̃nto.Ad idẽ tex.
vñ ille.§.Datˀ aũt, videri etiã põt eſſe
extract⁹ ĩ l.1.ĩ prin.eo.ti.de aſsignã.li
be.ibi dũ dicit,[*Si qs duos pluresuè libertos.*]
Ad idem etiam cõfert glo.not. in l.1.
§.Veteres,ff. de Aquir.poſſ.quæ alle-
gat

gat prædictam l.Legatum,§.1.& limi
tat glo.illa hoc,niſi talis hæres inſtitu
tus inſolidum repudiaret per l.Qui fi
liabus,§.fin.cum l.ſeq.ſ.titu.1.Quam
limitationẽ ſublimitat ibi Alex.ad fi.
ſi vel quãdo prælegatum vnico hære
di factum fuiſſet repetitum à venien
tibus ab inteſtato:aliâs non valeret,
ex regula vulga.quæ deſumitur ex l.
Eam quam,cum ſimil. C.de Fideicõ.
ꝙ legata in teſtamẽto relicta corruũt
nõ adita ex teſtamento hæreditate.
Quæ regula cũ hodie ceſſet, quia ta-
lis repetitio non eſt neceſſaria, per l.
1.titu.de los teſtamentos,lib.5.Ordi.
Reg. limitatio illius gloſ.manet vera
abſque Alex. ſublimitatione: videli-
cet, vt ſi filius vnicus inſolidum ſit hę
res à patre inſtitutus,& in.3.bonorũ
ſuorum per eundem melioratus ex-
preſsè,vel etiam tacitè, vt putà ei prę
legata, vel donata ſimpliciter certa
ſpecie eorundem bonorum per dict.
l.Tau.26.& abſtineat hr̃ditate,in qua
fuit inſtitutus, talis melioratio ſortie
tur effectum, & talis filius meliorat⁹
poterit eam rem habere iure melio-
rationis in tertio bonorum cum one
ribus ſuis,ſi quæ per teſtatorem,eun-
demq; patrem fuerunt ſibi iniuncta
& cum rata ęris alieni perſoluendi,vt
in l.12.Tau.quod eſt valde notab. in
propoſito.Sed circa præmiſſam ſubli
mitationẽ Alexã.quã ſuperius retuli,
vide quæ.j.tradam in verſ.Seu.§. Iux-
ta præmiſſa.Et eandem concluſionẽ
quam.ſ.firmaui, quòd in vno ſolo fi-
lio hærede vniuerſaliter inſtituto,nõ
poteſt cadere melioratio.3.partis bo
norum, videtur præſupponere.l.27.
in ijſdem legib⁹ Tau. dum dicit,[*Me
jorarẽ a alguno de ſus hijos,*] Quæ verba
modò reperio perpenſa per Ioannẽ
de Pala. Rube. in gloſ. ab eo nuper
edita ſuper ll.præfatas, quanuis nihil
tangat ex prædictis, vel ex.j.dicen-
dis in iſto artic.& conſequẽter quate
n⁹ lex illa ꝑſupponit ꝑfatã coclũſ. eſt
limitanda, vt.ſ. proximè dixi, vt per A
lex.niſi ille filius vnicus inſolidũ vni
uerſaliter inſtitutus, idemq; meliora
tus in 3.repudiaret, vel abſtineret pa-
terna hæreditate in qua fuit inſtitu-
tus.Ex hoc patet,ꝙ talis melioratio
ſic facta filio vnico inſtituto,nõ eſt ab
ipſo initio mero iure nulla:ſed potius
valet aptitudine ſeu potẽtia:& ſic ſu-
ſpenſiuè,& filio poſtmodum ſe immi
ſcenti hæreditati,in qua fuit inſtitu-
tus, reddit̃ inefficax, vt præſefert Bat.
poſt Dyn.in l.Filio pater.4. oppoſit.
ſ.titu.1.& Aret.in l.Quæſitum,in pri
cip.ſ.de Acquir.hære.& ſic valet ſub
quadam cõditione,ſi filius ita melio-
rat⁹ abſtinuerit hęreditare, inqua fue
rit inſtitutus,& ex cõſequenti graua-
men eidẽ maliorationi iniũctum nõ
eſt ab ipſo principio abſolutè nullũ:
ſed potius efficacia illius pendet ab
euentu futuro,immixtiõis videlicet,
vel abſtenſionis.Nam ad robur & va
liditatem eiuſmodi grauaminũ,ſuffi-
cit eas diſpoſitiones, quibus adijciun
tur eſſe cõditionales:& ſic habere ali
quid momẽti vel valoris ab ipſo exor
dio.i.quo tẽpore imponunt̃,tunc eñ
effect⁹ vel inefficacia grauaminis pẽ
debit ex eiuſdẽ cõditiõis futurę exiſtẽ
tia, vl̃ defectu, vt in l. Legatũ ſub cõdi
tione,in princ.j.de adi.leg.& ſic ſuffi-
cit tales diſpõnes ſola ſpe eſſe validas,
& ĩ eis talia grauamina ſuſtinent̃. Et
ꝑfata cõclu.quę habet,quòd filio vni
co,vniuerſaliter hæredi inſtituto nõ
poteſt fieri melioratio in.3. bonorũ,
neq; expreſsè,neque tacitè,ſatis pro-
batur ex l.Vnũ ex familia, in thema-
te quod in princ.ponitur;cuius proſe
quutio continuatur vſque ad.§. Ro-
go,incluſiuè eiuſdẽ legis,& ex l. Si hę
res,& l.Si optio.j.de Optio.lega.Hãc
cõcluſ.intelligi oportet, quando me-
lioratio

lioratio tertij fieret filio in poteſtate vel expreſsè,vel tacitè per l. Taur.26. de qua.s.per viam vltimæ voluntatis putà ex teſtamento vel codicillis,vel donat.cauſa mortis,ex quibus diſpoſitionibus debet haberi conſideratio ad tempus mortis:& ſecundum illud tale tempus debet attendi,vt in l.23. vel etiam donatiõis ſimpliciter & abſolutè,cuius effectus etiam per eaſdẽ duas ll. cõfertur in tẽpus mortis, quo ad habendam cõſiderationem,& reſpectum ad valorem, & æſtimationẽ bonorũ teſtatoris.Sed ſi donatio fieret inter viuos vnico filio emancipato,vel in poteſtate,ſi fuit iurata,& ſic ſtatim valuit irreuocabiliter. Quo caſu etiam non poteſt ſubintelligi melioratio per dic.l.23.quia cum nõ poſſit fieri expreſsè per ll.s.allegatas iuris cõmunis,ſcilicet,l.leg. §.1. cum alijs neque tacitè intelligi.Certè bona illius donationis bene poſſent vinculari & onerc fideicom.grauari:qa nõ habetur reſpect⁹ ad meliorationem, vt dixi,quia non ſubintelligitur,&cõſequenter neq; ad tẽpus mortis, quo tempore bona alia præter donata ſũt ſolũmodo legitima: & bona donata iam receſſerunt in vita à bonis patris donantis:argu.l.fin.ff.de Colla.bon. Et ſic tale grauamen non tangit vllatenus legitimã,& ita fuit aliàs conſultũ.Sed certè ĩ illo caſu aliud fuit principale motiuum confidentiũ.ſ. quia illa donatio fuit facta ante editionẽ prædictarũ ll.Tau.ſed poſt eas eſſet idẽ qđ.s.concluſi quòquò donatio fieret ſiue inter viuos ſiue in vltima voluntate,ſiue filio in poteſtate,ſiue ſui iuris effecto,nam ſemper ſubintelligitur melioratio tertij,etiã ſi nõ dicat vt apertè dicunt illæ duæ leges ſimul iũctæ,et ſic ceſſat punctoatio.s.facta. De melioratione autẽ quintæ partis bonorũ non eſt dubium,quin poſſit fieri non ſolũ extraneo inſtituto inſolidũ,ſed etiã filio eiuſmodi inſtituto: cùm filius in tali quinta parte bonorum habeatur loco extranei:& patet relinquendo ſibi tale quintũ honorat eum,ex quo potuiſſet illud alij relinquere:& cõſequenter poteſt in eo ipſum grauare:quinimo grauando filium ſimpliciter,poſtquã illum inſtituerat hæredem,videtur in antecedens neceſſarium eum in tali quinto meliorare,per tex.not.in l.Deniq;, §. Interdum.ff.de Pecu.lega. vbi ex ver. [*Verum inquit,*] probatur q, vbi onus alicui iniunctũ eſt implendũ ex aliqua re apud illum exiſtente q̃ erat teſtatoris:& tale onus non poterat aliunde q̃ ex eadem re impleri eo caſu,in antecedens quodãmodo neceſſariũ, illa res cẽſet ſibi legata. Quẽ text.citat Bart.in l.Cẽturio,nu.37.ff. de Vulga. vbi poſt eũ & Imo.Are. & Alex.plurima tradit Iaſ.de illius tex.intell.Cùm itaq; in propoſito noſtro onus impoſitũ filio vnico vt̃ inſtituto attẽtis ll.iſtius reg.non poſſit ſolui,niſi de reſiduo.5.bonorũ,quũ cætera alia bona ſint deſtinata p legitima filij, meritò in caſu pfato,talis melioratio. 5. partis bonorũ videt̃ preſuppoſitiuè neceſſariã antecedentiã debere induci, per talẽ grauaminis appoſitionẽ ſimpliciter factã. Et ſi præfatę cõcluſ.q̃ habẽt,q, filius vnicus vt̃ inſtitut⁹, poteſt tã expreſſè,q̃ tacitè, meliorari in 5.bonorũ parte,obijciat̃ de eadẽ l.Legatũ.§.1. quæ in ſui gñalitate negatiua cõprehendit omne prelegatũ:& ſic tã quti,q̃ tertij bonorũ: dũ inquit gñaliter, [*Hæredi à ſemet ipſo legari nõ poteſt, &c.*] Sicq; abſolutè & indiſtinctè negat poſſe legari ſeu prælegari hæredi vnico:ergo cõprehẽdit quodnis prælegatum & quẽcunq; hæredẽ,ſiue ſit filius,ſiue ſit extrane⁹: ſi tamẽ ſit ſol⁹ & vnicus hęres,p iura vulgatiſſima.ſ. legẽ De eadẽ re.

legem,De pretio,ff.de Publ.& in ca.
no.Si Romanorum.19.diſtinct.& l.
Iulianus,in princi.ꝟ.titu.1.de Lega.3.
coniuncta cõmuni allegatione, quæ
deſumitur ex l.Si pluribus,ſ.titu.1.re
ſponderi poteſt,quòd ille tex. loqui-
tur in bonis vniformibus,prout ſunt
bona in quibus ſuccedit hæres extra
neus,id eſt,non deſcendens ab ipſo
teſtatore,cui non debetur legitima,
vt non poſsit ad ſui commodum ſibi
ipſi legari ſeu prælegari,cùm abſq; ta-
li prælegatione iure cõmuni & ordi-
nario conſequatur totum vniformi-
ter,id eſt iure vniuerſali,ex teſtamen
to in quo fuit hæres in ſolidũ,ſeu vni-
uerſaliter inſtitutus.Nec nõ loquitur
quando tractatur de grauamine eidẽ
hæredi iniungendo ꝑtextu pręlegati
quod ſibi relinqueretur,vel fuerit re
lictum:tunc enim nõ poſſet talis hæ-
res extraneus meliorari in quinto bo
norũ ad illum effectum:ſcilicet, gra-
uaminis ei iungendi eo prætextu, vi-
delicet meliorationis eidẽ de tali quin
to factæ:quia cùm totũ patrimoniũ
teſtatoris ſit vniforme, ideo ꝙ in tali
hærede(vt pote extraneo)non cadit
legitima,neq; melioratio tertij, tale
quintum non debet cenſeri ſeparabi
le ab vnitate ſolida totius patrimonij
vniformis,argumẽto.l.1.ſ.de Acqui.
hæred.Nam vna & eadem res nõ eſt
difformiter,ſeu diuerſo iure cenſen-
da.l.Tum qui ædes,in medio & in fi.
ff.de Vſucapio.&.c.Cùm in tua, pro-
pe fin.de Deci. vbi gloſ.adducit con-
cordan.Præterea & clariùs reſpon. ꝙ
talis melioratio quintæ partis bono-
rum,quæ fieret præfato hæredi extra
neo in ſolidum inſtituto, eſſet ſuper-
uacanea,quum etiã abſq; ea tale gra
uamen poſsit ei iungi, non ſolũ quo
ad.5.& ipſius reſpectu: ſed etiã reſpe
ctu totius hæreditatis,in qua fuit vſr
ſolus inſtitutus:& ſic tantundem ſeu
æquiualẽter poſsit grauari.l. iuxta va
lorẽ totius hæreditatis;ſaluis ſibi tre-
bellianica & falcidia,ſuis inq̃ caſibus
reſpectiuè deducendis.l.Filiusfa.§.A-
pud Marcellũ,ſ.titu.1.& l.Ex facto,in
princ.3.reſpon.verſicu.[Non tantũ].ꝟ.ad
Treb.& in l.Imperator,§.Si centum,
ꝟ.iſto titul.iunctis tit.C.&.ff.ad Treb.
& ad l.Falci. At quando filius eſt hæ-
res inſtitutus in ſolidum,patrimoniũ
patris eiuſdemq; teſtatoris conſidera
tur difformiter:quia vt dixi ſecundũ
normã legum iſtius reg.omnia bona
(quinto excepto quod poteſt relin-
qui cuilibet)ſunt deſtinata pro legiti
ma:& ſic quintum poteſt conſidera-
ri ſeparatim per modum præceptio
nis vel meliorationis, quò ad prædi-
ctum effectum grauaminis filio iniũ
gendi duntaxat vſque ad quantitatẽ
17 bonorum. † Difformitas nanq; patri
monij recipit diuerſas conſideratio-
nes,reſpectu ſeparationis faciẽdæ de
eodem patrimonio in ſeipſo,argumẽ.
tex.in cap.1.An agna. vel fi. lib. feu-
do.& in l.Si duobus,ꝟ.de Mili.teſtam.
& in l.1.C.eod. Id etiam quod dixi,
meliorationem quintæ partis bono-
rum tam expreſsim q̃ tacitè ſeu præ-
ſumptiuè,poſſe etiã per patrem fieri
filio vnico eidẽq; hęredi vniuerſaliter
inſtituto,ĩtelligo quo ad ꝑdictũ dũta
xat reſpectũ,conſiderationẽ grauami
nis ei iniũgendi:nõ aũt quo ad aliqđ
emolumentũ in fauorẽ filij inducen
dum:nã illud hoc caſu eſſet ſuperua-
cuum ac nullius momẽti,vt ꝑ gloſ.in
prædicto.§.datur,Inſti.de aſsigna.lib.
nã illud quintũ bono.ſibi nõ prælega
tum filius haberet eodẽ iure vnifor-
mi,quo habet alia bona.ſ.iure vſis in-
ſtitutionis,qui titu. eſt honorabilior
titu.prælegati.l.Filiũ,§. Sed ſi legata,
vbi Barto.not.& inducit.ꝟ. de Legat.
præſtan.Sic itaq; dic.l.Legatũ,§. pri-
mo, loquitur in hærede extraneo in
ſtituto

ſtituto vniuerſaliter cui legitima nō debet, & cui nō poteſt fieri prælegatū à ſeipſo, neque reſpectu emolumenti: & conſequenter neque reſpectu grauaminis ſeu oneris ei imponendi vel iniјciendi: quia vnus atque idē hæres reſpectu eiuſdem patrimonij vniformis nō poteſt eſſe ſibi ipſi obligatus ad præſtandum ſibi ipſi legatum, neque poteſt ſibi ipſi facere reſtitutionem legati. Quod, prætereaquòd ad ſenſum patet, probatur ex ratione intentionali. l. Debitori, C. de Pactis, & l. Vrannius, §. Sed cùm duo. ff. de Fideiuſſor. cum alijs iuribus loquentibus in articu. confuſionis.

Sed ſi (vt eſt ſæpe dictum in ſuperioribus) talis hæres vnicus ſit filius, quum illa portio patrimonij, videlicet q.nta, q̃ exuperat legitimam, ſit formę diſtĩctę ac ſeparatę, bñ poſſet (vt prædixi) tali filio prælegari, vel meliorãdo eũ expreſſè in eodem, vel tacitè prælegando ſibi rem, vel quantitatem certam, vel eidem eandem pater ſibi donando, vel eundem ſimpliciter grauando, vt. ſ. eſt dictum: nō autem (vt etiam dixi) quo ad commodum, ſed ſolum reſpectu oneris quod pater vellet ſibi iniungere, per quam ſolam oneris iniectionem (prout etiam eſt dictum) præſupponitur ſibi fieri melioratio, per dic. l. Deniq;, §. Interdum ĩ. de Pecu. lega.

De eadē re. Iuxta præmiſſa aduerto primò, q̃ id quod. ſ. retuli tenere gloſ. in dict. §. Veteres, in parte, ſi ex parte, & ibi Alexan. per quod limitabam quæ dixerã: ſcilicet, niſi filius idemq; hęres vniuerſalis & vnicus inſtitutus melioratus que expreſſè vł tacitè in tertio bonorum abſtinuiſſet paterna hæreditate, videt cõtra tex. ĩ l. Si patroni, §. Quid ergo: & quod ibi not. Bart. & Docto. poſt Dyn. ĩ. ad Trebel. & ijdem poſt eundem in l. Filio pater. ſ. titu. 1. de legat. 1. & in l. Qui filiabus, §. fin. eo. tit. vbi probatur, quòd etiam hærede vnico repudiante hęreditatem, in qua fuit ſolus inſtitutus, prælegatum ſibi factum non ſortitur effectum, vt hæres poſſit illud ſibi agnoſcere. Sed reſpondet, quòd in caſu in quo ſumus lex illa nullo modo obſtat. Primum, quia cùm filius prælegatarius ſit hæres vnicus in ſolidum inſtitut⁹, cuius ſuitate teſtamentum, quo ad prælegatum eidem factum, fuit confirmatum prætextu talis cõfirmationis habebit prælegatum, quia illa cõfirmatio vergit in fauorem ipſius. l. Si filius qui patri: ibi, [*Eſt enim ius dicenti propoſitũ, &c.*] ſ. de Vulga. & pupil. in ratione i-
18 pſius generali ibi poſita. † Nam licèt aliàs legata particularia extraneis facta non confirmentur ſuitate, maximè ſi eſt eliſa per abſtentionem ipſius filij, vt in l. 1. ad ſi. ff. Vt leg. nomi. caue. aliàs, vt in poſſe. lega. quam Barto. memorat in l. Si filius qui patri, ſuprà proximè citata, colum. fin. contra glo. in l. prima, §. Idem Scæuola, ff. de Senatonſul. Sylla. Tamen quãdo pręlegatum ſit eidem filio ſuo etiam abſtinenti, in ipſius fauorem confirmatur ſuitate etiam per abſtenſionem eliſa, ex ratione quæ colligitur in d. l. Si filius qui patri, in verbis. ſ. proximè recitatis. Attamen iſta reſponſio nō videtur tuta, ex tex. in eodē. §. Quid ergo, verſic. Adeò: ibi, [*vt neque præceptio, &c.*] vbi expreſſim dicitur, quòd penes hęredem vnicum repudiantē, non reſidet falcidia, neque præceptio, id eſt prælegatum ſiue melioratio. Et. ſ. eodem. §. verſic. [*Sed neq; illud.*] dicit, quòd neque remanet fideicõmiſſum vniuerſale, ſibi relictum à primo fideicõmiſſario vt ibi apparet, ibidēq; ſubijcitur ratio his verbis. [*Cur enim nõ uideat indignus, ut qui deſtituit ſupremas defuncti preces conſequatur aliquid ex uoluntate?*]

Quam

Quam rationem reaſſumpſit Barto.
in prædicta l: Filio parer. 4. opposit. ſ.
titul. 1. & ibi Ang. de Perigl. poſt prin
cip. & ibidem clariùs Paul. de Caſt. i.
notabili addens in id l. Quæſirum, ff.
de Acquir. hæred. & l. Ita ramẽ, §. Qui
ſuſpectam, ff. ad Trebel. quæ quidẽ rõ
Iurecõſulti ad amuſsim quadrat nõ
Suſtinetur ſolutio. tantũ hæredi vniuerſali vnico extra-
neo, ſed etiam filio ſuo. Attamen ſu-
ſtinendo prædictam ſolutionem po-
teſt reſponderi, quòd prædicta ratio
tendit contra hæredem, ſiue extra-
neum: ſiue ſuum: qui ram primo quã
ſecundo fideicommiſſario fuerat ro-
garus hæreditatem per fideicommiſ-
ſum reſtituere: qui quidem hæres re
pudiando in necem ſeu pręiudicium
fideicommiſſariorum, videtur velle
impugnare vltimas preces, quas de-
functus emiſerat ad hæredẽmet pro
reſtituendo fideicõmiſſo: & nõ vide-
tur impugnaſſe ſimpliciter ipſam pri
mam diſpoſitionem, in qua fuerat in
ſtitutus: cùm talis abſtenſio à iure ap
proberur per innumeras ll. tirul. de
Acquiren. hæred. & alibi. Et ſic, ſi ra-
tio illa bene expendarur, non facit in
oppoſitum eius quod dixi ſuprà in
prima reſponſione. Sed quia Aretin⁹
in dict. l. Quæſitum, in princip. tenet
ſimpliciter idem quod Barto. in præ
dicta quarta oppoſit. videlicet, quòd
indiſtinctè, quando filius eſt ſolus hæ
res inſtirutus repudiando viderur im
pugnare iudicium defuncti: & conſe
quenter perdit prælegatum. Item
Paul. de Caſtr. in dic. l. Filio pater, de
Legar. 1. facit vim, quoad impugna-
tionem voluntatis, non ſolùm in irri
tatione legatorum, ſed etiam inſtitu
tionis per eum repudiatæ. Dici põt
in hac re aliter, præſuppoſito prĩo, † ꝙ
19 reſtamentum, in quo filius inſtituit̃,
cenſetur continere tacitè clauſulam
codicillarem per glo. ordin. commu-
nirer approbaram in l. Cohæredi, §.
Cùm filiæ, ff. de Vulga. & pupil. ſuppo
ſito etiam, quòd illud priuilegium ta
citè ſubintelligentiæ clauſulæ codi-
cillaris inſurgar ex tacita voluntate
defuncti, iuncta filiatione, impugna-
to per filium iudicio partis per abſtẽ-
ſionem, ceſſat ſubinrelligentia prædi
ctæ clauſulæ: ſalrem in effectu & re i-
pſa. Poteſt igitur dici aliter: ſcilicet ꝙ
tex. in dic. §. Quid ergo: item Barr. &
Docto. in dic. l. Filio parer, & alibi lo-
quantur, quando in teſtamento, in
quo ſolus hęres ſit inſtitutus, non fiat
repetitio à venientibus ab inteſtato:
ſecùs ſi illa, vel alirer ei æquipollens
interueniſſet, vt ſequitur. Et ita intel
ligir illam glo. in dic. §. Veteres Alex.
ibi, quem ſuperius retuli. Vel aliter re
ſpondendo ſecundum ius hodiernũ
legum Regiarum, dicẽdum eſt (quod
penè in idem recidit) quòd hodie fi
lius inſtitutus abſtinendo patris hæ-
reditate, cõſequitur meliorationem
tertij expreſsim vel tacitè eidem fa-
ctam per patrem: quoniam ipſius ab-
ſtenſione reſtamentum non deſtitui
tur, imò ſuſtinetur, quo ad ſubſtentã
dam inquam meliorationem & ad i-
pſius validitatem. l. prima, ritul. de los
teſtamentos, libr. 5. ordin. Et ſic ceſ-
ſar ratio Barto. in dic. l. Qui filiabus, Ad L. 1. titu. de los teſtamẽtos, li. 5. ordin.
§. vltim. ſ. titu. 1. de legat. 1. qui non
ob aliud dixit, vnicum hæredem in-
ſtitutum, eundemq́ꝫ prælegatarium,
nõ poſſe conſequi prelegationẽ omiſ
ſa inſtitutione vniuerſali de eo facta,
niſi quia per talem omiſsionem rema
net teſtamentum deſtitutum.

Er ſi fortè dicatur, quòd adhuc vi-
get ratio prædicta poſita in dicto. §.
Quid ergo, quæ fundatur in impu-
gnatione voluntatis defuncti. Ad
hoc reſpõdetur negando, quòd imò
nõ viget, eo ꝙ oĩa legara ĩdiſtinctè ſu
ſtinẽtur ex illi⁹ l. ord. autoritate & cẽ
ſurai

ſura:& ſic ſiue legata fuerint facta eiſdem hęredibus repudiantibus, ſiue alijs: quod parer. Nam ſi de iure communi, quando prælegatarius eſt hæres inſtitutus pro parte, alio cohærede ipſius adeunte, poteſt conſequi legatum, repudiata per eum portione hæreditatis, in qua fuit inſtitutus, vt in dict. l. Qui filiabus, §. fin. vbi Barto. & Docto. non conſiderant impugnationem voluntatis defuncti, ad reputandum hæredem repudiantem ſuã portionem indignum prælegatione ſibi relicta, quod expreſsè aſtruit Aretin. in dict. l. Quæſitum, in princi. ob eam cauſam, quia teſtamenrum aditione alrerius hæredis confirmarur. Sic eriam pari ratione idem eſt dicẽdum de iure Reg. per prædictam l. primam de los teſtamentos, quum ꝑ eam hæreditas repudiata habetur, ac ſi eſſet adita per hæredem, quo ad cõfirmationem contentorum in teſtamenro: nam ea omnia illius l. authoritate cenſentur cõfirmata: etem̃ indigniras quæ manat ex impugnatione voluntatis defuncti, ꝓpter non aditionem ſeu repudiarionem hæredis, ſuboritur propter odium ipſius repudiantis, qui videtut prębere cauſam inualidationi contẽtorum in teſtamento, quæ teſtator præcepit eſſe ctui mandari, effectumuè ſortiri.

Quæ ratio ceſſat hodie in hærede repudiante per dict. l. primã, quatenꝰ tolleratur eiuſmodi repudiationem: & ea non obſtante, confirmat, & conualidat omnia in teſtamento contenta. Et ſic non poteſt dici, quòd hæres impugnat volunratem defuncti, ex quo illud facit lege illa permittenre: & omnia diſpoſita per teſtatorem permanenr firma ex eiuſdem l. authoritate, quæ proculdubio fundara eſt in publica vtilitate, quæ verſatut in teſtamentotum conſeruatione. l. Vel negare, ff. Quemadmod. teſtamen. apc. gl. valde allegabilis, in l. Gallꝰ, §. Quid ſi is. ſ. de Liber. & poſthu. tex. vbi not. Bald. in l. ſecunda, C. vt in poſſeſ. lega. Et licèt illam tegulam reſtringat Iaſ. in l. Quod Seruius, ſecunda colum. ff. de condit. ob cauſam, & in l. Venia, C. de in ius vocã. quo ad inſtitutionẽ ſecùs dicens eſſe in legatis: quem ſequitur Iacob. à Seguta in relect. §. Cũ filiæ. l. Cohæredi. 21. chat. parua, col. prima. Tamen ambo falluntur: quia tex. eſt in oppoſitum, iuncta declaratione Paul. de Caſt. ibi, & coniuncta æquiparatione, quam tex. ibi facit, de pupi. ſubſtit. ad legata, in l. Ex duobꝰ, §. fina. ff. de Vulga. & pupilla. & gloſ. ordin. in l. In teſtamentis, ff. de Regu. iuris: quanuis Deci. ibi eam non teneat: tamen Iaſo & ipſe Deci. nõ mouentur vrgente fundamẽto. De qua re aliâs tradidi in relectione. §. à Filia. l. Cùm pater, ꝟ. iſto titulo, in ſecunda difficultate. Quicquid de hoc ſit, de iure communi, tamen ſatis eſt de intentione d. legis ordin. inquantum in defectum non ſubſiſtentis à principio inſtitutionis, vel ex poſt facto ꝑ repudiationem irritatę, ſuſtinet legata: & ſic vult ea ſortiri fauorem inſtitutionis: ergo idem dicendum, exiſtẽte inſtitutione valida, cũ ratio diuerſitaris reddi non poſsit, nam ſemper legata manent in vim, & ſpeciem legatorum. Et redeundo ad pręmiſſa ſi adhuc remanet obex ex verbis Pau. de Caſtr. ſ. relatis, dum dixit inſtitutionem fieri irritam. Reſpondetur, ꝙ hoc non conſiderat l. otdi. ex quo reſeruat talem hæreditatem repudiatã alijs ſucceſſoribus, & iubet reliqua alia in teſtamẽto contenta adimpleri: neque ob id quod inſtitutio irritetur per repudiationem, lex illa impingit hæredi notam aliquam indignitatis reſpectu contentorum in teſtamẽ to, ſed

Reſpõſio ad obſtacu lum Pau. de Caſtr.

to,ſed ſolúmodò propter ipſius repu-
diationem habet eum pro excluſo ab
hæreditate,& iubet reliqua in teſta-
mento contenta conſeruari:& debe
ri legatarijs & fideicommiſſarijs ea
quæ relicta ſunt eiſdem.

De eadē re

His tamen adnotandum, q etiam
de iure cõmuni, vbi inquam non ſer-
uatur prædicta lex Ordin. Si clauſula
codicillaris reperiretur appoſita in te
ſtamento,vbi eſſet relictum prælega
tum hęredi vnico, ſiue ſuo,ſiue extra
neo,id eſt melioratio tertiæ partis bo
norum filio,vel quintę extraneo,qui
repudiaſſet hæreditatē in qua fuiſſet
inſtitutus, prælegatum vel meliora-
tio conualeſceret.Ita reperio Bal.fir-
mantem ſingulariter, & limitantem
eũdem.§.Quid ergo,& dicta per Dy.
& Bar.in locis.ſ.allegatis,cõſi.328. ex
ordiente, Quod dicta dña.4.volu. &
idē effectu ac re ipſa tenet Alex.in d.
§.Veteres, etſi non fuerit Baldi me-
mor in prædicto conſi. ſuper gloſ. ibi
prout ſuperius retuli.Ex cuius diciſio
20 nis ratione patet,† q vbi confirmatio
teſtamenti reſultat aliunde q̃ ex hæ-
redis vnici aditione,ſiue per clauſulā
codicillarem,ſiue per repetitionem
factam à teſtarore,à venientibus ab
inteſtato , quæ ſunt eiuſdem effe-
ctus,etiam de iure cõmuni non reſul
tat aliqua impugnatio voluntatis de
functi ex hæredis repudiatione,& cõ
ſeruatur prælegatum eidem hæredi
factũ:& ſic conducit valde ad ea quæ
prædixi.Quæ etiam cõprobantur in
optimo ſimili:videlicet,nam per Au-
then.Ex cauſa,C.de libe.præte. non
ſolum conſeruatʳ pupillaris ſubſtitu-
tio,quando eſt præteritus alter filius
ab eo cui fuit facta pupillaris ſubſtitu
tio.Sed etiam quãdo ſubſtitutio fuit
facta eidem filio præterito,vt colligitʳ
ex glo.in l.2.ad fin.ff.de Vulga.& pu-
pil.iuncta glo.penul.& fi.in fin. quæ
eſt magiſtralis cõcluſ. Docto. ſecũdũ
Alex.ibi.2.col.ſic à ſimili in propoſi-
to dicendum,&c. Secũdò etiam iux-
ta præmiſſa aduerto,q ea quæ ſuperiᵘ
adduxi,poſſunt declarari,ex l. Si op- Declaratio ad ſuperiora
tio,ff.de Optio.lega. videlicet, quòd
id quod.ſ.eſt concluſum,q vnico hæ
redi ſcripto,cui nõ debetur legitima:
& ſic ſuccedenti in patrimonio vni-
formi,non poteſt fieri prælegatũ aut
melioratio,neque expreſsim,neq; ta
citè,neq; reſpectu emolumenti, neq;
reſpectu grauaminis ei iniũgendi, vt
ſ.fuit concluſum:ſed etiam ſi à princi
pio habuit cohęredem qui poſtea de
ficiat,anteq̃ adeat,vt eſt ſingularis te
xtus in ſimili in dict.l.Si optio, ſimili
inquam ſumpto per oppoſitum,quę
tex. Aret.cõmendat in alio tamen ꝓ
poſito,in l.2.§.Et harum,col ũ.5. ff. de
Verbo.oblig.& eſt etiam bonus tex.
in l.Si tibi electio,§.1.eodē titu. argu.
ſumpto per oppoſitum.Et hæc tradi-
ta in iſto nota.artic.ſufficiant, hucuſ-
que per nullum(quem viderim) ſcri-
bentium antiquorum vel recentio-
rũ,ita diſcuſſo.Cui addenda ſunt ali-
qua,per me nouiſsimè tradita in rele-
ctione ſcholaſtica quam feci. In l.pri
ma.2.fundamento concluſionis pro
parte affirmatiua.ſ.de Acquir.hæred.
vbi inter alia recedo à deciſione Bal.
ſ.relata in prædicto conſil.328.ad ibi
dicta me refero.

Vltimò Barto.inducit iſtum text.
21 † quòd valet petitio generalis, putà
peto villam,vel etiam oppidum: non
autē valeret,ſi peteretur id quod eſ-
ſet in tali villa vel oppido:quoniã ta-
lis petitio non ſolùm eſſet generalis,
ſed etiam incerta,vt hîc per eum.
De qua re,vide etiam eundem in l.1.
in princ.ff.de Edend.vbi etiam circa
hoc multa tradunt Alexan.& Iaſ. &
Maria. in capit.1.de libel. obla.& vi-
de tex.in cap.Cùm ad ſedem,in prin-

cip. de Reſtitu. ſpolia. in verſic. cotam quo, vbi Anto. Abb. & Ioan. de Imo. & Barto. poſt Oldra. alibi, in l. Si ſic, vbi etiam Paulus de Caſt. Ioan. de Imo. & Alexand. de Legat. primo, vide etiam Iaſo. poſt Ioan. Fab. & Ioan. de Pla. in. §. Curare, penul. charta, Inſtit. de actio.

Error intollerabilis Angeli de Peri.

Vltra prædicta, redeundo ad quæſtionem gl. quam ſuprà diſcuſsi ante notabilia, perpendi poteſt hîc error quidam intollerabilis, qui neque veniam, neque deprecationem admittit, Angeli de Perigl. referentis alterum Ange. antiquiorem de Peruſio, tenentisq́; prædictam licentiam occupandi rem legatam propria authoritate non poſſe per defunctum in codicillis præſtari, in qua te ambo longè, lateq́; falluntur: & (vt aliâs dici ſolet) toto errant cælo: tum, quia contra iſtum tex. tum etiam, quia cùm communis Doctorum ſententia ſit, quòd etiam tacitè & ex coniecturis colligi poteſt, voluntatem defuncti fuiſſe præſtandi præfatam licentiam legatario: ergo voluntas etiam codicillaris, eſto quòd eſſet tacita, quæ nō eſt niſi expreſſa & ſolennis in ſua in quàm ſpecie, ſufficeret ad talem licentiam præſumendum interueniſſe. Et quatenus idem Ange. de Perigl. hic allegat Barto. in l. Centurio, ante finem, ſuprà de Vulga. & pupil. perperam illum allegat: quia imò Bartol. ibi nihil dicit ad hanc rem pertinens. Nam nihil aliud ibi dicit, q̃ quod dicit l. Scæuola, infrà ad Treb. videlicet, quòd verba directa poſita in codicillis obliquantur, vt ſi non valeant iure directo, tamen tranſeant in vim obliquorum: & ſic diſpoſitio ſortiatur effectū iure fideicommiſsi. Sed illud obtinet, quando aliter non cōſtat de præſtatione eiuſmodi licentiæ ſpeciatim: ſcilicet, aut per coniecturas, quam in codicillis præſtari poſſe, Barto. non negat, neque potuiſſet inficiari, prout eſt hîc textus expreſſus, iuncta concluſione gl. in tertia lectura, quam dixi ſuperius approbari, & commendari per Doct. Præterea, in hoc textu non conſtat teſtatorem deceſsiſſe teſtatum: quin potius patet eundem deceſsiſſe non confecto teſtamento, & in voluntate codicillari, vel alia conſimili particulari, putà epiſtola, vel alia innominata (quanquam re vera nulla eſt voluntas particularis propriè loquendo, quæ eadem non ſit codicillaris. l. fina. ff. de iure codicil. l. vltima, verſi. vltimo, C. de codicil.) reliquiſſe prælegata filio, & filiæ: in dubio ſiquidē non præſumitur quis deceſsiſſe teſtatus. l. Si emancipati, vbi id notāt ex illa l. In textualibus Iaſo & recentiores. C. de Collatio. Et huic gloſ. eſt etiam addendum, quòd eius concluſio, & materia trahitur etiam ad fideicommiſſariam ſubſtitutionem vniuerſalem: ſicq́; teſtator poteſt dare licentiam fideicommiſſario vniuerſali capiendi res fideicommiſsi ꝓpria authoritate: & per contrarium ſi prætermiſſa licentia id faciat incidit in pœnam l. Non eſt dubium, C. de legatis, ſecundum Ange. & Alex. in l. Paulus reſpon. infrà ad Trebel. Ante quos idem tenuit Bald. conſi lio. 234. tertio volumine, vbi iſtud rectè declarat, quod conſiliū inchoat, veritas eſt. Ad quam rem videndus eſt Marianus Soci. conſil. 33. colum. ſina. & quod ipſe ibi dicit ſuppleri deber ex relatione, quam de eo facit Lāzel. Galiau. in l. Cēturio, colū. 16. ſ. de Vulga. & pupil. & vide Decium conſilio. 243. & 418. & 476. & iſta ſufficiant in hoc. §.

Summa-

Summarium.

1 *Reprobatur ſumma Pau. quia nõ eſt uera in uno puncto ut ex infrà dicendis apparebit.*

2 *Qui adeſt confectioni alicuiꝰ actus, ut teſtis, non præiudicat ſibi.*

3 *Subſcribens ſe inſtrumẽto qui non eſt de contrahentibus ſemper dicit, quod ſubſcribit ſe ut teſtis.*

4 *Fideicommiſſarius aſſiſtens ad diuiſionem rerũ ſubiectarum reſtitutioni fideicommiſſi inter hæredes non infert ſibi præiudicium, quanuis fideicommiſſum eſſet purè ſibi relictum ſeu ſimpliciter.*

5 *Legatario uel fideicommiſſario non eſt aliquod ius quæſitum ante diei ceſsionem in legatis uel fideicommiſsis tam particularibus q̃ uniuerſalibus.*

6 *Abbas uel epiſcopus an poſsit repudiare legatum factum eccleſiæ, capitulo, uel monaſterio.*

§. Lutia.

TEX. iſte non diuiditur per Docto. quia non videtur ferre commodam diuiſionem: ſummatur, vt per Barto. cuius ſumma eſt tenenda, 1 † nam ſumma Paul. de Caſtr. non eſt vera, in vno puncto, vt ex infrà dicẽdis apparebit.

Ex hoc textu colligunt Doctores, 2 † quòd is qui adeſt confectioni alicuius actus, vt teſtis, non præiudicat ſibi. Ad idem l. Gaius Seius, ff. de pigno. actio. Hinc inoleuit commu 3 nis practica, quæ habet, † quòd quando quis ſubſcribit ſe iſtrumento qui non erat de contrahentibus, ſemper dicit quòd ſubſcribit ſe vt teſtis dicẽdo extra ſubſcriptionem, [*Por teſtigo ô ſoy teſtigo.*] Quæ cautela eſt vtilis, quãdo talis ſubſcribens non fuiſſet in eadem ſcriptura nominatus vel rogatus adeſſe vt teſtis: aliàs illa cautela eſſet ſuperabundans & inutilis. Sed tamen ea quæ ſuperabundant non ſolent vitiare, neque actui officere, & bene eſt, vt quiſq; clarè, & expeditè faciat actum aliàs indifferentem, ex

Communis practica.

quo poteſt ei impingi aliquid præiudicij, ſi obſcurè & generaliter eum ſe ciſſet, vt eſt in caſu, quando nihil fuit dictum, an rogaretur vt teſtis nec ne. Et ex ſupraſcripto notabili ſubnotari poteſt, quòd officium teſtis non debet eſſe cuique nociuum. Ad idem facit l. Sed ſi quis ex ſignatoribus, ſuprà. Quemadmodum teſta. aper. ibi, [*Et ſi iniquum, &c.*] cum alijs concordan. per glo. ibi adductis. Ad idem vltra illas eſt textus not. in l. Cũ quædam mulier, C. de Adminiſ. tut. cum glo. vltima, vnde idem notat Salice. & commendat cum alijs duobus notabilibus, ex eodem tex. per eum elicitis, dicens facere pro deciſione Innoc. in cap. Inter dilectos, in gloſ. Sed nõne, de Fide inſtru. vbi Innocen. ꝓducit iſtud notabile, ad iudicẽ ex neceſsitate officij aliquid agentem, & ad alium quenuis officialem exercentem officium neceſſarium: nam eiuſmodi officialibus non eſt inferendũ aliquod præiudicium ob ea quæ gerunt in officio. Ad quod eſt bon. tex. in capit. Suborta, ad fin. de ſenten. & re iudic. vbi tamen idem Innocen. non videtur ita bene loqui prout in dicto cap. Inter dilectos. Et hęc, vt ſuprà eſt dictum, procedunt in officio neceſſario exercendo, vt eſt officiũ teſtis, notarij, iudicis. Et vide alia quæ in iſtud propoſitum tradit And. Tiraquel. tam deciſiuè, quàm remiſſiuè, in opere tetractus char. 71. nume. 140. quem vide in nume. præcedenti, dicentem vnum notabile quod Bal. poſuit conſil. 102. col. 1. verſi. Prætereà regula, lib. 2. & ibi meminit Bal. de dicta l. Cùm quædam mulier, quod facit optimè ad li. iſtius reg. requirentes interuentum licentię viri in contractu per vxorem celebrando, vt ſi vir præſtet talem licentiam, nihil ei præiudicet quin poſsit vti iure ſuo ꝓ-

No ad ll. Regni requirẽtes interuentũ licẽtiæ uiri in contractu p vxorẽ celebrando.

prio, ſi quod ſibi competir in re, vel ad rem, quę in illo cōtractu deuenit. Et vide eũdem Tiraquel.ſ. num. 157. vbi etiam loquitur de ſubſcriptione, & item de ſigillo, & tradit de eo plures remiſsiones. Secùs autem eſt (vt ad præmiſſa reuerram) in officio voluntario, putà aduocationis, vel procurationis.l.vlrim.cum glo.1.de inofficio.teſtamẽ.& in l.Poſt legatum, §. Is verò, ff.de his quib. vt indign.cum glo.ibi. Quod videtur intelligẽdum niſi aduocatus, vel procurator, ex aliqua iuſta & probabili cauſa fuiſſet coactus per iudicem ſubire aduocationem in illa lite, vel cauſa. Tunc enim eo reſpectu id officium cẽſeretur neceſſarium, vt in caſu l.Prouidendum, et ſi.C.de Poſtulan. Quo caſu cautũ eſſet id in conteſtationem deducere ſiue proteſtari ad tollendam dubitationis anſam. Et vt ſuprà terigi prædictum notabile procedir etiã ſi teſtis ſubſcripſiſſet, & inſuper ſigillaſſet vt teſtis, etſi ſciebat ius ſibi competere: quia non ob id ſibi ptæiudicat, ſecũdum Pau.de Caſt.hic, cuius non meminir Andr.Tiraquel.vbi.ſ.quia videtur facere potius animo teſtificandi quàm conſenriendi actui ſuper quo ſubſcribit, & ſignat, & tanquã teſtis non poterat actum impedire pet ſuã contradictionem ſolam. Quod maximè attenditur in hoc propoſito ſecũdum Alber.(cuius etiam non meminit Tiraquel.vbi.ſ.) in l. Gaius Seius, col.2.ff.de Pigno.actio.vbi ita tẽperat iſtam communem ſentẽtiam quæ ex illo tex.& iſto deducitut, vt ꝓcedat, quando talis actus eſt eius naturæ, ꝙ ſola contradictionẽ teſtis non poſſet impediri: aliàs ſecùs, per l.fideiuſſor, 4 §.Pater, ff.de Pigno. per quem exemplificat prędictam moderationem: & ibi allegat iſtum tex.ad ſecundum membrum quod ibi ponit diſtinctionis, quod eſt idem cum prædicta cōmuni concluſione, de qua hucuſque tradidimus. Sed certè illa reſolutio fuit glo.ordinariæ ibi, id eſt, in di. §.Pater, & in dic.l. Gaius, quas vtrobique ſequitur Barto. remittens ſe ad id quod tradit in l. Quæ dotis. Solut. matr. Vbi idem tenet colum. fina. in in verſi. Aur talis actus: & tradit ibi Iaſo adducens nõnulla in propoſito numе.76.cum.3.ſequen. & ibi remittit ſe ad inferius dicenda pet eum: videatut quum libuerit. Sin autem (vt ad præmiſſa regrediat) is cuius intereſt actum non fuiſſe confectum, vtpotè ipſi præiudicialem, nõ interfuiſſet vt teſtis, neque vt norarius, dic breuiter prout ipſe Paul.de Ca.hìc diſtinguit, quem vide: ex cuius verbis apparet, magnam partem gloſ.hic tranſgredi terminos iſtius rextus, quia omnia fermè in ea tradita procedũt in hoc vltimo caſu. Quam materiam latiùs & opulentius tractat Barto.in dicta l. Quæ dotis, in allegata colum. fin. vbi Alexan.colum.fin. & Iaſ. in locis vbi ſuprà citatis: & nonnulla circa hanc rem tradunt Alexan. Arer. & Iaſo, per illum text. in l.Si ita ſtipulatus fuero ſi Titius, §. Griſogonus, ff.de Verb. obligar.de eo qui ſcribir, vel ſe ſubſcribit non tãquàm reſtis. Ad hoc eſt etiam videndus Barto.in l.Emptor, §.Lutius, ff.de Pactis, vbi Paul.de Caſtro, Alexand. & Iaſo. poſt eum, & plura de ſubſcriptione tradit Lucas de Pen.in l.Nulli, §.Omnia, C.de Nume.& actio.libr.12.& de eadem vide Matth.de Affict. deci. Neapol. 166. nume.7.& deci.346.nume.13.14. itẽ deci.146. Et hæc de primo notabili.

Secundò notandum eſt, † pet aſsiſtentiam fideicommiſſarij ad diuiſionem rerum ſubiectarum reſtitutioni fideicommiſsi inter hæredes non infertur ſibi præiudicium: quanuis (quod

De eadẽ re.

De eadẽ re.

(quod eſt fortius) fideicommiſſum eſſet purè ſibi relictum, ſeu ſimpliciter. Nam iſte tex. loquitur de fideicommiſſo purè relicto, vt probatur efficaciter ex litera ibi, [*Perſequutionem acquiſitam*.] iuncta l. Actio in perſonã, ff. de actio. & obligatio. neque enim actio realis, imò neque perſonalis cõpeteret fideicommiſſario, ſi fideicõmiſſum fuiſſet cõditionale: etſi oppoſitum & perperam (de quo haud de ſino mirari) teneãt hic Albe. & Paul. de Caſt. poſt Pe. Docto. antiquum in ſolutione contrarij per gloſ. hic ſignati, † cùm ante diei ceſſionem in le-
5 gatis & fideicommiſſis tam particularibus quàm vniuerſalibus, nõdum eſt ius aliquod quæſitum ipſi legatario, vel fideicõmiſſario. l. Vna, §. Sin autem aliquid ſub conditione, in primo reſpon. ibi, [*Vt tunc cedat, &c.*] cum alijs iuribus concordan. C. de Cadu. tollen. & nota gloſ. ſuper eadem l. §. Et cum triplici, in parte cedere. Et in quantum text. hic dicit, neque repudiari quidem poteſt, quo text. fortè illi Docto. innixi ſunt ad id quod prędixi in contrarium tenendum. Dici poteſt, prout glo. dicit in vltima ſolutione, quòd fideicommiſſum iam fuerat acceptatum per dominũ ſerui. Vel poteſt dici, quòd ſenſus text. in illis verbis ſit, vt propter præſentiam & taciturnitatem domini, eiuſdemque fideicommiſſarij ſecundarij (vt ſic eũ appellem) non amittitur fideicommiſſum ſeruo relictum. Nam cùm ipſa præſentia ſit ad effectum teſtificandi, pro vno vel contra vnũ ex colligitantibus, non debet operari effectum conſentiendi, in propriũ ipſius præiudicium. Argumento l. Legata inutiliter, ſuprà titulo primo. Sicque vult text. dicere, quòd tale fideicommiſſum non poteſt eo modo, id eſt tacitè repudiari: quando inquam taciturnitas concurrit cum præſentia adhibita ad finem teſtificandi: & ſic propter talem concurſum patet per talem præſentiam nõ videri conſenſiſſe. Et iſtud eſt quod voluit propriè glo. hic in prima & ſecunda ſolutione, & videtur verus intellectus. Non ergo abs re Doctores tranſeunt cum ſolutionibus gloſſæ. Vel tertiò vltra gloſſ. & Docto. poſſet attentari, quòd lex Legatum ſuprà titulo primo, intelligatur de repudiatione expreſſa: ſed iſte text. de tacita, id eſt ficta vel præſumpta, quæ reſultaret ex aſsiſtentia, & patientia cum taciturnitate, ſi iſte dominus non aſtitiſſet, vt teſtis: & ſic non cõſtito quòd aſtiterit pro ſuo intereſſe: & ſic poſſet in via diſputatiua teneri, quòd dominus non poſſet repudiare legatum ſeruo factum, per tacitam repudiationem, quia illa lex Legatum videtur ſeſe retuliſſe ad veram & expreſſam repudiationem: cumque materia iſta repudiationis ſit odioſa, vt potè præiudicialis domino, non videtur extendenda ad titulum perditiuum, vel diſsipatiuum tacitè, id eſt fictę vel præſumptę repudiationis. Argumento l. Ius ſingulare, & l. Quod verò contra, ff. de legibus, iuncta l. tertia, §. Hæc verba, ff. de Negot. geſtis, cum alijs. Quod ſi verum eſt, poſſet eſſe valde notab. ad quæſtionem ventilatam per Alexand. & Iaſ. poſt alios Doctores in dicta l. Legatũ, & in l. Pupillorum, C. de
6 repe. hære. † An Epiſco. aut Abbas poſsit repudiare legatum factum eccleſiæ, capitulo, vel monaſterio: quia tenendo illam opinionem affirmatiuam quòd poſsit, deberet intelligi expreſſe, non autem tacitè, id eſt ex actibus inferentibus tacitam repudiationem

Vltra gloſ. & Docto.

tionem. Deliberandum erit de hoc. Er per iſta redduntur etiam expeditę gloſſæ iſtius. §. ſaltē re ipſa & quo ad effectum, vna cum remiſsionib⁹ opportunis.

Summarium.

1 *Professoribus linguæ latinæ & ipſi Nebriſſenſi latuit uulgarizatio dictionis, penes.*
2 *Ioan. de Imol. ſignat hic alium intellectum.*
3 *Verba enuntiatiua de præterito principaliter emiſſa propter ſe inducere diſpoſitionem, debet intelligi quando fuerunt emiſſa à ſciente: item ſuper falſo, nam ſi ſuper uero emittantur, nullam inducunt diſpoſitionem.*
4 *Verba quãcũlibet diſpoſitiua, ſi ſint ſubiecta poſt expreſsionē cauſæ præcedentis, intelliguntur & determinantur ſecundum eiuſmodi cauſam præcedētē.*
5 *Clauſula acceſſoria, non auget ſeu ampliat diſpoſitionem principalem.*
6 *Clauſula præcedens eſt potentior ſeu ualidior ad terminationem ſequentis, & magis influit in illam, quàm è contra ſit ſequens ad determinationem præcedentis.*

§. Gaius Seius.

Summatur iſte textus, vno modo per Bartolū, poſt Dyn. ſed aliter & exactius perfectiusque ſummatur, per Paul. de Caſtr. hoc modo. Verba enuntiatiua eius quod eſt in veritate, licèt ſint emiſſa propter ſe principaliter, non tamen inducunt diſpoſitionem, ſed ſolam veritatis enũtiationem. Item verba enuntiatiua emiſſa per modum cauſæ ſecundùm illam intelliguntur, ſeu determinantur. H. D. ſecundùm Pau. de Caſ.

Intellectus gloſ. Dyn. Bart. Alber. & Pauli de Caſtr. ad iſtum textum in effectu & re ipſa facit vim inter penes & apud in textu poſitas, & eſt in ſe verus: ſed quia eſt nimium ſcrupuloſus in teſtamētis quę conficiuntur idiomate vulgari Hiſpano, cùm præfatæ dictiones non poſsint exactè vulgarizari, neque à Iuriſperitis
1 Hiſpanis, † neq; à linguę latinę profeſſoribus: nam & ipſum Nebriſſenſem latuit vulgarizatio dictionis, penes, mirum quia Grammatici nō percipiunt diſsidium quod iura conſtituunt inter dominium & poſſeſsionem & ſimplicem detentationem.
2 † Ideoque alius ſignatur intellectus per Ioan. de Imo. hic ſecundùm quē differentia inter vnum caſum iſtius tex. & alium ſtat in hoc, An teſtator expreſsim tradidiſſet res proprias vxori per viam contractus: ſcilicet, de poſiti vel commodati, vel precarij: & iſto caſu per verba de quibus hic induceretur liberatio à moleſtia, quã hæres poſſet inferre vxori ipſius teſtatoris. An verò hoc ceſſaſſet, vt quia res illæ ſolum erant tranſlatę eodem prętextu vel iiſdem prætextibus in domum vxoris ſed ſimpliciter. Sicq; erant ibi iure familiaritatis, iuxta l. Communis ſeruus, cum ſequent. ff. de Acquirenda poſſeſ. quo caſu cum vxor non teneatur, neque poſsit moleſtari talium rerum prętextu non videtur ſibi legata liberatio per verba enuntiatiua de quibus in iſto textu. Sed iſte intellectus Ioan. de Imo. patitur difficultatem, quum negari non poſsit quin vxor remaneat in detentatione talium rerum, & poſſit moleſtari in iure, ſeu in iudicio per rei vendicationem aduerſus eam intentandam ab hæredibus mariti. l. Officium, ad finem. ff. de rei vend. Et quamuis eaſdem res poſsit pro dote retinere, vt notat Bal. in l. vltim. C. Quo lega. Nihilominꝰ ſaltē de facto poteſt moleſtari adhuc, quæ moleſtia de facto eſt etiam in conſideratione

Difficultas ad intellectũ Ioan. de Imo.

tione. l. Minor. 25. ann. ſubuenitur, ff. de Minor. præſertim ſi de manu maritieas res non accepiſſet. Præterea iſte intellect. Ioannis de Imo. procederet duntaxat eo caſu, quando illa verba adijcerentur, ne moleſtaretur, &c. non autem eis ceſſantibus, vnde pro minus periculoſo tenendus videtur intellect. gloſ. Barto. & Pau. de Caſtr. licèt vt in princip. dixi difficulter poſsit practicari, ſecundum idioma Hiſpanum, illa differentia inter prædictas dictiones apud & penes. Ex quo intellect. gloſſ. & Doctorum habes ſecundùm eundem Paul. de Caſt. notab. declarationem ad l. Ex hac ſcriptura, ff. de donatio. cum vniuerſa materia verborum enũtiatiuorum: videlicet, quòd iura vnà cum declarationibus Doctorum di-
3 centia, † verba enuntiatiua de præterito principaliter emiſſa propter ſe inducere diſpoſitionem, intelligi debeant, quando fuerunt emiſſa à ſciente, item ſuper falſo: nam ſi ſuper vero emitterentur, nullam inducerent diſpoſitionem, vt probatur notabiliter ex hoc text. ſecundum Paul. Ratio eſt prompta, quia cum eo caſu inducant declarationem eius quod eſt, & declarans nihil agat, neque diſponat. l. Vnum ex familia. §. primo, infrà iſto titul. & in l. Hæredes palàm, §. Sed ſi norã, &c. §. Si quid poſt, cũ glo. ſuprà, de Teſtamen. & l. Pater ex prouincia, ad finem, infrà de Manumiſſ. vind. igitur, &c. Et vt inquit hîc eleganter Rapha. Cuma. iſta verba in caſu huius. §. videntur emiſſa ad tollendam ſuſpicionem contra vxorem cùm ſint vera: & teſtator videtur emiſiſſe illa, ne vxor non iure moleſtaretur.

Secundò ex hoc textu colligitur vt tangit Paul. de Caſtr. hîc in ſumma. etſi corruptè loquatur, vt ex ver-
4 bis Bart. apparet quòd, † verba quantumlibet diſpoſitiua, ſi ſint ſubiecta poſt expreſsionem cauſæ præcedentis, intelliguntur & determinantur ſecundùm eiuſmodi cauſam præcedentem. Nam in præſentiarum verba illa, [Inquietari nolo,] ſunt diſpoſitiua, vt inquit Barto. & tamen non diſponunt, quia ſunt poſita ad determinationem præcedentium, ſiue eorundem declarationem: dum dicit litera, ideoque eam hoc nomine, id eſt, hac ratione inquietari nolo. Sicque vltra Paul. de Caſtr. videtur text. iſte
5 probare, † quòd clauſula acceſſoria non auget ſeu ampliat diſpoſitionẽ principalem, vt quòd talis clauſula reſtringitur ad caſum principalis diſpoſitionis, vel talis clauſula reſpiciens exequutionem diſpoſitionis non habet eam alterare. Quæ omnia notabilia tendunt in eundem ſcopum, & probantur apertè ex hac litera, quanuis ad ea non conſueuit allegari, ſed ſolet allegari text. in Clemen. prima, de Præbend. ad finem, & illum commendat Aretinus in l. Ex pupillari, ff. de Vulga. & pupilla. quòd clauſulæ acceſſoriæ non amplificant gratiam, addit ipſe, tamen declarant verba ambigua ipſius gratiæ. Quòd etiam videtur probare hic text. rectè inſpectus, & illum eundem text. in idem commendat Iaſo in l. Qui Romæ, §. Duo fratres. 15. colum. ff. de Verbor. obligat. & in l. Non dubium, colum. tertia, C. de ll. & Felin. vbi fuſius de hac re tradit in capit. Licèt, colum. 3. de offic. ordin. Quam concluſionem ante hos Docto. per illum text. etſi corruptè eum alleget, reperio tenere Bald. in l. Precibus, colum. 9. C. de Impuber. & alijs, & in l. Eam quam, chart. penul. C. de Fideicõmiſ. in verſicu.

ſicu.Sed pone. De qua clauſula tangit etiam Lanzel.Galiu. in repe.l.Cẽturio, colum. 78. ſuprà de Vulga. & pupilla. ſic ad rem noſtram iſtud adaptando, ſi iſta verba diſpoſitiua in hoc textu poſita: ſcilicet, inquietari nolo, diſpoſitionem inducerent, extenderentur per ea verba enuntiatiua præcedentia ad caſum vbi teſtator dixiſſet nullas res eſſe penes vxorem, vt ſic cenſerentur ſibi legatæ, quod tamen text. iſte tollit, dum in tali caſu decidit res non videri legatas, eo quòd teſtator verum enuntiauerit, vt eſt iam dictum.

6 Ex qb⁹ etiam deduci poteſt,†quòd potentior ſeu validior eſt clauſula præcedens ad determinationem ſequentis, & magis influit in illam, q̃ èconttra ſit ſequens ad determinationem præcedentis: quæ fuit doctrina Barto. in l. Auia, in princip. infrà de Conditio. & demonſtrat. & in l. Quiſquis, per text. illum cum glo. in frà titu. primo, de legatis tertio, & tradit Iaſo in l. Si is qui pro emptore, nu. 45. cũ ſequent. infrà de vſucapio.

Veruntamen ſi iſte text. bene expendatur, non probat hoc: quia hic clauſula poſterior non fuit ſimplex, quo caſu Barto. in præfatis locis loquitur: ſed fuit relatiua prioris clauſulæ, ſeu ad priorem clauſulam, dum dicit hoc nomine. Prædicta tamen doctrina Barto. eſt communis Doctorum, & eam approbant vbicunque de ea meminerint, & eam cõmendat Matthæ. de Mateſella. nume. 151. & multas remiſsiones ad eam congerit Andr. Tiraquel. in Tracta. retractus, fol. 124. num. 25. 26. vbi videndus eſt. Cui adde Bald. idem tenentem con ſilio. 347. ad finem. 5. volum. quæ eſt celebris theorica, qua ſæpe Doctores vtuntur & iuuantur ad multa. Vide etiam ad eam Nico. Euerar. in locis lega. loco à generalitate ante finem. Et ad id quod eſt prædictum de clauſula acceſſoria, videndus eſt Deci. cõſilio. 423. numer. 9. & conſilio. 373. nume. 14. & cõſi. 500. nu. 90. vbi oĩno videatur, q̃a notãter & vtiliter loquit̃ in p̃dictę clauſulę acceſſorię ꝑpoſito.

Glo. in parte, penes, ponit intellec. ad tex. quem ſuprà tenui. Deinde decidit vnum, cum quo tranſeunt Docto. de quare tradit Albe. Et circa gl. ſequentem dic, vt per Paul. qui breuiter ac notanter diſtinguit. Sed quatenus idem Paul. excuſat gloſ. finalẽ in ſolutione quam præſtat ad. §. Falsã & ad l. Qui vxori: quam tamen Batt. reprehendit. Inquantum ergo Pau. dicit in prędicta ſaluatione, quòd vbi in caſu huius text. exprimerentur illæ res tranſlatæ, licèt non vigore verborum enuntiatiuorum, tamen vigore verborum diſpoſitiuorum illorũ: ſcilicet, nolo vxorem in illis rebus inquietari, cenſeretur legatum factum vxori de hiſce rebus, non videtur procedere ſaluatio prædicta Paul. de Caſtr. Quia (vt ſuprà eſt dictum) quando vtraque clauſula, principalis videlicet & acceſſoria, iungitur ad eandem, vt eſt in caſu iſtius text. ſecunda clauſula, licèt ſit diſpoſitiua, tamen quia eſt appoſita acceſſoriè ad executionem clauſulę pręcedentis debet regulari ab illa, prout vltra eundem Paul. de Caſt. dixi ſuprà. Sicque potius videtur tenendum indiſtinctè prout Barto. tenet, quòd in caſu iſtius text. ſiue res exprimantur in genere, ſiue in ſpecie, nunquàm inducitur diſpoſitio: quia ratio potiſſima, quæ tangitur per gloſ. quam Barto. ſequitur, & declarat Paul. de Caſtr. eſt, quia iſta ſunt verba declaratiua veritatis de præſenti, & non poſſunt

poſſunt diſponere aliquid. Quæ ratio locum habet vtroque caſu, ſiue res in genere, ſiue in ſpecie exprimãtur. Et ita eſt tenendum: quanuis Raphael Cuma. velit tenere gloſ. indiſtinctè, ſed non rectè, vt ex prædictis apparet.

Summarium.

1 *FActum per perſonam repræſentantem, cēſetur factum per perſonam repræſentatam.*

2 *Alimenta relicta uxori quandiu ſteterit in domo cum filijs, ſi tutores impediant eam morari cum prædictis filijs: nihilominus debentur ei alimenta legata: ſi tamen proteſtauit uel reclamauit contra impedientes.*

3 *Probibitus donare, non probibetur remittere ius quærendum: ſed non quæſitum.*

4 *Pupillus babet regreſſum ut ſibi dãnũ reſarciatur cõtra tutorẽ præbẽtem cauſam damni illati pupillo.*

5 *Prælatus, qui paſſus eſt præſcriptionem labi contra eccleſiam, poteſt agi pro parte eccleſiæ ad æſtimationem damni contra eum.*

6 *Exiſtimatio uebemens, uel credulitas, & ueriſimilitudo iuſta de aliqua certitudine illius intereſſe, uel utilitatis ceſſantis conſideratur.*

7 *Impediens aliquem etiam iuſtè percipere aliquã commoditatem tenetur ad reſarciendum illi tale intereſſe.*

8 *Impediens aliquem iniuſtè percipere aliquam commoditatem re, uel ſpe, certam, uel uebementi opinione per iuſtam ueriſimilitudinem ad illum pertinentem, etiam ſi ad illam non babuerit actionem, poteſt ab eo qui perdit talem commoditatem conueniri, ut eam ſibi reſarciat.*

9 *Impediens ne alius aliquam utilitatem conſequatur, ad quam non competebat ſibi aliqua actio de præſenti, neq; in ſpe certa & infallibili ſperabatur ſibi competere, tunc non tenetur ad reſarciendum: ſi tamen impediens per factũ iuſtũ id agebat.*

10 *Impedientis factum, ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum, aliquem capere aliquam commoditatem omnino incertam, & pendentem in ſpe de futuro fallibili non obligat eum ad reſarciendum.*

11 *Verba illa, Ea conditione ut, quæ quotidie ponuntur tam in dipoſitionibus ultimis, quàm inter uiuos, important conditionem, non autem modum: cõtrarium tamen eſt uerius.*

12 *Verbum, conditio, prolatum per teſtatorem non inducit conditionem, quando per alia uerba apparet non eſſe conditionem, ſed modum.*

13 *Rapha. Cu. expendit hunc tex. contra Bar. hic, in l. Iulianus ait, ff. de Condi. & demonſt.*

14 *Tutor principaliter datur perſonæ pupilli, ſecundariò rebus ipſius.*

§. Si ea conditione.

SI ea conditione liberto fideicõmiſſum relictũ eſt, ne à filijs eiꝰ recederet: & per tutores factum eſt, quominus conditionem impleret, iniquũ eſt eum, cùm ſit inculpatus, fideicõmiſsi emolumẽto carere.

EPithome crebrior eſt, Si ꝑ teſtatorem ſtat quominus impleatur conditio in perſonam pupilli, habetur pro impleta ad cõmodum debentis eam implere. H. D. apud omnes.

Ex hoc tex. primo notandum eſt,
1 † quòd factum ꝑ perſonã repræſentãtem, cenſetur factum per perſonam repræſentatã, ſecundùm Bald. in ſummario poſt Dy. & Ioan. de Imol. poſt vtrunque. Sicq; quẽadmodum ſi iſte libertus eſſet impeditus ſtare cum filijs teſtatoris per eoſdẽmet filios, huiuſmodi impedimentum non noceret ſibi quo ad legatum conſequendum, quaſi habita conditione pro impleta: ſic etiã neq; vbi fuit impeditus per tutorẽ eorũdem. Et ſic eſt argu. imò caſus ſecundùm Bald. † ꝙ teſta-
2 tor reliquerit vxori alimẽta, ꝗdiu ſteterit in domo cum filijs, & tutores impediant eam morari cum prædictis filijs: nihilominus debeat habere legatum, ſecundũ eum. Eſt tamen vltra ipſum aduertẽdum, quòd

in caſu iſtius textus & prædictæ deciſionis Bald. & Doctorum eum ſequentium, ille qui eſſet eiuſmodi impeditus, teneretur facere diligentiam in reclamando & proteſtando contra talem impedienté, vt deſiſtat ab impedimento. Textus eſt notab. quo ita tenet ibi Barto. in l. Quibus diebus, in princip. ff. de Cōditioni. & demonſtrat. vbi ait Barto. q̃ quando quis allegat ſe impeditum fuiſſe, poteſt aduerſus eum opponi, quòd cōtra tale impedimentum potuit reclamare, & non fecit: & ſic tenetur oſtendere ſe feciſſe debitas diligentias circa eandem rem. Quod valde commēdat Iaſ. in l. Qui in aliena, §. vltimo, colum. 4. ff. de Acquirē. hęredit. & in l. Properandum, §. Sinautem vtraque, C. de Iudic. & in l. ſecūda, §. Quod dixim⁹, ff. Si quis cautio. Et ita (vt dixi) eſt intelligēdus & ſupplendus iſte textus, & prædicta deciſio Bald. moti per eum. Quam deciſio. Bald. ſequuntur ſimpliciter Ioan. de Imo. & Ang. de Perigl. hic, etſi prędictam declarationem ſuppletiuam non ponant. Ex prædicto notabili, ſuprà in primis verbis ſignato, infert Paul. de Caſtr. quòd factum tutoris vł curatoris nocet pupillo, vel adulto. Idem probatur ex l. Polla, C. De his qui. vt indign. vbi Paul. de Caſt. eum text. in id commendat, & dicit ſæpe allegabilem, vbi etiam Philip. Corn. qui ambo dicunt, quòd delictum, vł culpā, commiſſum vel commiſſa per tutorem vel curatorem in adminiſtrando nocet pupillo vel adulto. Et eſt ratio, quia in quærendis poteſt tutor vel adminiſtrator ei præiudicium afferre, cuius perſonam, aut res gerit: licèt non in quæſitis. Gloſ. eſt ordinaria, & communi Doctorū calculo recepta, in l. Seruus, C. de Pactis, glo. magna poſt initium. Idemq́; eſt in prælato eccleſiæ, vt tenet gloſ. in cano. vltim. 16. quęſtione. 6. ſic etiam in iſto textu, ſi aliqua vtilitas reſultabat pupillo, ob iniūctam liberto mutuam cohabitationem ſecum per teſtatorem, talis vtilitas erat percipienda de futuro, ideo in illa potuit tutor præiudicare pupillo, vt pote in re ipſi pupillo in poſterum ſeu futurum quęrenda. Ad idem facit l. Tutorem, ff. De his qui. vt indign. in fine, ſecundum quę, hic videtur bon⁹ textus contra opinio. Ioan. Andr. in regula Delictum, in glo. ordinaria, de Regul. libr. 6. dum dicit, quòd prælatus non poteſt eccleſiæ præiudicare in faciendo. Sed debet intelligi, id eſt delinquendo: tamen aliter (vt eſt prædictum) poteſt, & ibi reſtringit ſe ad iudicialia: licèt Panor. in loco inferius allegando transeat ſimpliciter cum illa gloſ. Et per prædicta iūctis his quæ Decius tradit in dicta l. Seruus, comprobari poteſt nota. deciſio Ioan. de Imola, conſilio. 74. incipiente, In caſu præmiſſo, in. primo dubio: vbi aſtruit, quòd ſtante diſpoſitione l. vel ſtatuti (prout Hiſpaniæ extant de hac re ll. vſu comprobatæ) quòd vxor nequeat contrahere, vel quaſi abſque licentia viri: nihilominus tamen poterit talis vxor refutare ſeu refellere donationem ſibi ab alio factam, abſque eiuſmodi licentia: antè agnitionem inquam talis donationis, quod conſilium Imo. ſequitur Decius in dicta l. Seruus: & idem conſuluit Paul. de Caſtro, conſilio. 171. in caſu præſenti viſis omnibus, ſecunda parte, per totum, vbi eleganter & fundamentaliter iſtud declarat, & inter alia in prima col. tenet & bene iſtud nō ꝓcedere in legato ꝑ l. Magis puto, §. fundum, Nota. ad ll. huius regni

dum,ff.de rebus eorum. Idem effe-
ctu,licèt hos non alleget, ſed ex præ-
miſsis inferendo tenet Socin. in l.1.
in fin.verſic.C.de Pactis,dum inquit,
3 †quòd prohibitus donare, non pro-
hibetur remittere ius quærendum,
ſed non quæſitum. Et ad concluſio-
nem prædictam confert optimè tex.
in l. Alienationis verbum, verſicul.
[*Qui occaſione,*]ff.de Verbor. ſignific.
verba illius ſunt,[*Qui occaſione acquirendi*
non utitur,non intelligitur alienare.]Et ponit
exẽplũ in aditione hæreditatis omiſ-
ſa:itemq́; in optione. Et mirum eſt,
ꝙ non poſuerit exemplum in dona-
tionis non acceptatione, ſiue eiuſdẽ
refutatione. Et Andr. Alt. ponderãs
exemplum quod ibi tex.ponit de re-
pudiatione hæreditatis dicit idẽ q̃d
retuli dicere Paulum de Caſtr.de le-
gato:licèt eum non referat, neq; tra
hat ad propoſitum,in quo Paul.loqui
tur de ſtatuto. Et allegat eandem l.
quam Paulus citauit: ſcilicet, Magis
puto,§.Fundum, ſuprà de Reb.eo.&
infert notãter, vnum ad rem qua de
agimus apprimè accommodatũ,ſcili
cet,quòd ſi legatario ſit relicta quota
pars bonorum,in quo legato non trã
ſit dominium in legatarium ipſo iu-
re l.Si quis bonorum.ſ.titu.1. eo ca-
ſu repudians alienare non videtur:&
per conſequens in caſu ſtatuti,vbi lo
quuntur Ioan.de Imol. & Pau.de Ca
ſtro,vxor poterit tale legatum refuta
re abſque viri licentia,quod hodie ve
rificabitur in melioratione tertiæ vel
quintæ partis bonorum vel vtriuſq;,
in qua vel quibus hodie vxor eſſet à
parente vel extraneo meliorata.
Idemque eſſet in omnibus caſibus
in quibus dominium rei legatæ non
tranſit ipſo iure in legatariũ,qui poſ-
ſunt colligi ex his quæ tradit Iaſo ſu-
per ſecunda quæſtione Barto.in l. pri
ma,ff.de Legatis primo, numer. 114.
cum multis ſequent. Quæ omnia
ſunt menti mandãda ad ll. iſtius Re-
gni, communi vſu apud nos indiſcri
minatim cuſtoditas. Sed hic ſummo
pere, cauendum,quòd attento & cõ
ſiderato eo quod tradit Tiraquel. in
hoc eodem propoſito prædictæ deci
ſionis Pauli de Caſtr.& Ioan.de Imo.
de qua ibi meminit in opere.ll. Con
nub. fol.141.nume.29. iuncto præce
denti non poteſt prædicta deciſio ad
aptari ad prædictas leges iſtius Re-
gni,vide ibi omnino. Et ad prædicto
rum condimentum & ſuppletionẽ
ponit notabile verbum Paulus de
Caſtr. hîc, & eo tacito Angel. de Pe-
rigl.per eandem l.quam Paulus alle-
4 gat: videlicet, † quòd contra talem
tutorem præbentem cauſam damni
illati pupillo habet talis pupillus re-
greſſum, vt ſibi damnum reſarciatur,
vel etiam, ſi fortè pupillus prætendat,
ſe amiſiſſe aliquam vtilitatem ob fa-
ctum tutoris noxium vel culpabile
qui impediuit ne eam conſequere-
tur. Argumento text. notabilis,quẽ
ambo Paulus & Angel. de Perigl. ci-
tant in l.tertia,§. Quãquam,ff.de Cõ
ditione ob cauſam. Ad idem facit
text. in l. Polla, in fin. C. de his qui.
vt indign.& text.not.in l.Quicquid
C.arbi.tute.qui loquitur de eo quod
tutor, vel perdidit vel omiſit acqui-
rere de bonis pupilli,vel pro ipſo pu-
pillo per dolum latam culpam vel le
uem, vt teneatur ad illud reſarcien-
dum ipſi pupillo. Quo text.compro
batur glo.ordinaria,in capit.Placuit.
5 16. quæſtione tertia, volens, † quòd
contra prælatum qui paſſus eſt præ
ſcriptionem labi contra eccleſiam,
poteſt agi pro parte eccleſiæ ad æſti
mationem dãni, quod eccleſiã ob ta
lem præſcriptionẽ incurrit. Quã glo.
cum

cum dicta l. Quicquid, commendat Panor. in capit. primo, ad fin. ſecūdæ colum. de In integrum reſtitu. vbi etiam ſubijcit, quòd contra prælatum, qui neglexit acquirere Eccleſiæ, cū id potuiſſet facere, agi poteſt ad intereſſe lucri ceſſantis, per gloſ. nota. in cano. vltim. 12. quæſtione. 4. & ibi in princip. colum. ſequenti, citat etiā l. Quicquid, quam etiam allegat prima gloſ. Decreta. ſuperius adducta: ſcilicet in dict. cano. Placuit. Sed eſt potior tex. in ratione ſui, licèt ſit magis generalis ſuo caſu, in dicta. l. tertia, §. Quanquam, de Conditio. ob cauſam, vbi probatur, quòd impediens me aliquam vtilitatem conſequi, etiam (quod fortius eſt) cū mihi non competebat ius agendi pro eiuſmodi vtilitate, tenetur mihi ad intereſſe illius vtilitatis, ſecundum Ludo. Roma. Paul. de Caſtr. Alexan. & Iaſo. ibi dicentes illum textum eſſe ad id ſingula. notā. & non alibi ſecūdum Ray. de Forli. referente eodem Pau. Et per illum tex. inferunt ibi Docto. multa dicta ſatis vtilia, & in praxi notanda, quæ videre licet per eos. Vltra quos opportunum erit aliquantiſper inſiſtere circa illius textus intellect. contra cuius rationem & præſuppoſitum vrget textus in l. Quemadmodum, §. Planè, verſic. [Item Labeo.] ff. ad l. acqui. imo. §. Item labeo, verſicu. Planè: vbi ſi culpa alicuius retia piſcatorum rupta vel fracta, aut præciſa fūt, quod ſi non fuiſſet factum, domini eorumdem, putà piſcatores, aucupes vel venatores fuiſſent cōſequuti cōmoditatem ex piſcium, vel auiū vel animalium, quę in ea potuiſſent incidere, captura: licèt talis illa retia, vel decipulas reſtringens teneatur ad dānum illatum ex ipſa refractione: non tamen tenetur ad intereſſe lucri ceſſantis ex prætenſo impedimento ſubſequuto, non captorum piſcium auiū vel animalium in talib' retibus præciſis vel diffractis, ſtringit ille tex. qa loquitur in caſu fortiori noſtro: vide licet, quando immediatè fuit impeditus is qui eam commoditatē, ſeu vtilitatem prætendit ſe ex tali impedimento amiſiſſe, ſed in dict. §. quanq̄ fuit ſecundario ac minus principaliter impeditus is qui eiuſmodi vtilitatem prætendit, qui fuit ille cui erat dandum cauſa implendæ conditionis: nam ſeru' ſtatulibet fuit ille qui eſt impeditus immediatè ſoluere ex pecunijs peculij: & tamen hic datur actio in factum ſubſidiaria illi tertio, & in dicto verſicu. Planè, denegatur remedium ad conſequendam vtilitatem, ei qui principaliter fuit impeditus: ſcilicet, piſcatori, aucupi, vel venatori, cuius vel quorum retia fuerunt præciſa, contra ipſum præſcindentem. Et illum tex. commēdat Roma. in ſingul. 631. quod obtentu artis, venationis, aucupationis, vel piſcationis, non poteſt peti intereſſe lucri ceſſantis. Sed ad hoc contrarium poteſt reſponderi, quòd ſi eſt veriſimile talem vtilitatem eſſe peruenturam ad aliquem ob ſpem certam & probabilem, tunc ſit conſideratio eiuſmodi intereſſe lucri, ſeu vtilitatis ceſſantis: & ita propriè loquitur iſte. §. Quanquam, qui tradit de emolumento certo & deſignato per teſtatorem: ſcilicet, de certis numeris dandis gratia conditionis implendę alicui tertio: & erat veriſimilimum, quòd ſeruus propetaret, imò præcipitaret ſe ad illos dandos ex peculio ſibi iam diu per teſtatorem conceſſo, quod ipſe tenebat, vt ex tali datione libertatem conſequeretur: quę eſt omnium rerum chariſsima & in-

Inſurgit de lege Quemadmodū. §. Planè. ff. l. acqui.

& inæſtimabilis, iuribus notiſsimis. Sed in contrario illa vtilitas piſcationis, venationis, vel aucupationis, non tantum in ſe erat incerta, ſed etiam reſpectu futuri euentus. Nam ſecundum Petr. de Bellapert. cuius opin. ibi tenet Alb. dum tranſit cum ea. ille tex. d̃bet intelligi, vbi rarò fiebat piſcatio, aucupatio, vel venatio: ſed vbi erat conſuetum ex regionis qualitate ibi capi piſces, aues, & animalia cum retibus & decipulis, tunc bene conſideratur intereſſe commoditatis ceſſantis, non quidem certum, prout erat in dicto. §. Quanquàm, ſed ſpei veriſimilis, quæ eo caſu conſideratur, & æſtimatur in actionibus bonæ fidei, ſed non in ſtricti iuris: niſi talis impediens fuerit in dolo, ſecundum Petrũ & Alb. ibi. Et in eundem ſcopum tendit id quod ibi dicit Bald. quod ideo non conſideratur intereſſe vel ęſtimatio capturæ piſcium: quia nimis pendet à caſu, vel à fortuna: quod etiam vult Raphael. qui tamen reſpõdendo ad quoddam contrarium dicit, † quòd vbi eſt vehemens exiſtimatio vel credulitas & veriſimilitudo iuſta de aliqua certitudine illius intereſſe vel vtilitatis ceſſantis, tũc conſideraretur: & ibi reſpondet ad l. Si iactum, de Action. empti. vltra gloſ. quòd ibi ex conuentione inita inter partes à principio videtur in illo caſu conſiderabilis aliqua certitudo: quia ex voluntate partium talis iactus fuit in pretium certum, & ęſtimationem taxatam deductus. Secùs in dicto. §. aut verſiculo Planè. Ad hæc facit l. Propter ſpem, ff. Famil. Herciſc. ibi ad finem, [*Niſi tantũ æſtimatus ſit dubius euentus.*] Quo textu, fretus Albericus, poſt Iacob. in l. Certè, in fine. ff. Arborum fur. ceſſa. tenet, quòd ſi quis immiſit animalia vel pecora ad paſcendum frumentum alienum quod in herbis erat, tenetur ad æſtimationem damni, quatenus taxabitur dubius euentus perceptionis futuræ ex tali frumento in herbis depaſto. Quod etiam tenet ad verbum idem Alber. ſecunda parte ſtatutorũ, quæſtione. 78. adducens eundem Iacob. in eadem l. Certè: & licèt non referat Alberi. neque Iacob. ſed Bald. in multis locis, hanc deciſionem ponit Andreas Tiraquel. poſt ll. connubiales, fol. 130. nume. 32. vbi tamen non refert eam præfectè: tradit tamen ibi plura in præceden. & ſequen. in materia ſpei: cùm expedierit recurratur ad eum, quia refert licèt irreſolutè, quam plura notanda & amœna in eo propoſito. Et (vt ad præcedentia regrediar) caſus & doctrina, quę ibi colligitur in dicto. §. Quãquàm, diſtat vt in prouerbio eſt à caſu dicti verſicu. Planè, ex diametro: cùm nõ loquatur in lucro ſperato de futuro: & ſic conſiſtente in ſpe dubia: ſed potiùs in lucro certo, id eſt certę quantitatis, quę ei potuerat acquiri, ſi ſoluta ſibi fuiſſet ex peculio gratia conditionis implendæ ad libertatem conſequendam, & propter impedimentum hæredis illam commoditatem quam potuerat conſequi amiſit. Sed in verſicul. Planè, in vniuerſum erat incertitudo propter incertam futuram cõmoditatem ex ipſa pendente ſpe fallibili.

Præterea iſte text. in. §. Quanquã & omnia, quæ per illum Docto. ibi tradunt intelligi debent de impediẽte per factum iniuſtum: aliàs ſecùs, ſi quis impediret vtilitatem alterius vtendo iure ſuo proprio: hoc enim caſu, nullum datur remedium ei qui eiuſmodi vtilitatem incurrit cõtra impedientem illam. Et ita loquitur l. Altius, C. de Serui. & aqua. & l. Flu- De eadẽ re.

l. Fluminum,§. fina.& l.Proculus.ff.
de damno infecto: quas Barto. in id
allegat in l. Vna, colum. 5. C. de Sen
tent. quæ ſũo eo quod intereſt pro-
ſe. dum tt ..fat de intereſſe æſtima-
bili non petibili. Et ad text. & theo-
ricam, ſuprà traditam, quæ ex eo de
ducitur, eſt addendus tex. in capitu.
Plerique, iuncta gloſ. ibi de Pactis, v-
bi Bald. notat, quòd qui percipir id
quod percipere non debet, renetur
reſtituere ei qui tenebarur id perci-
pere. Vltimo expendatur tex. in l. A-
pud Iulianum, in princip. ff. ad Tre-
bellia. vbi videt̃ probari contra id qđ
ſuprà proximè eſt dictum: videlicet,
7 † quòd impediens aliquem, etiam iu
ſtè percipere aliquam commodita-
tem tenetur ad reſarciendum illi ta
le intereſſe. Deliberandum erit de
ſolutione: nam certè ibi eſt fortis te-
xtus, vbi fideicommiſſarius compu-
lit hæredem ex ſemiſſe ſcriptum ro-
gatumq́ue ſibi reſtituere hæredita-
tem, id eſt, illum ſemiſſem adire hæ
reditarem, proprer quam aditionem
coactam defecit conditio illa, quæ
fuit adiecta prælegato eidem hære-
di facto, quòd ſi hæres non extitiſſet
haberet prælegatum: & conſequẽ-
ter hæres amiſit prælegatum, quam
ob rem fideicommiſſarius tenetur re
ſarcite valorem prælegati ipſi hære-
di: imò priuſquàm cogatur, reſarcit,
vt ibi dicirur: & tamen eſt mirabile,
quòd ad id fideicommiſſarius tenea
tur, cùm factum illud compulſionis
fuerit iuſtum, & inductum, & appro
batum à iure, & in faciendo, fidei-
commiſſarius non tendèbat princi-
paliter niſi ad ius proprium proſequẽ
dum, id eſt ad conſequendum fidei
commiſſum vniuerſale medietatis
hæreditatis ſibi relictum: licèt in cõ
ſequentiam fuerit ſubſequuta per-
ditio commoditatis, id eſt prælegati.

Et quod adhuc eſt fortius hæres vi-
detur à primordio præſtitiſſe occaſio
nem, vt compelleretur: & tñ nihilo-
minus fideicõmiſſarius impediens in
cogendo hæredem ipſum conſequi
commoditatem prælegati, tenetur
reſarcire. Sed fortè põt dici, quòd licèt
factum coactionis, per quòd fuit im
pedita acquiſitio prælegati hæredi
ex ſemiſſe inſtituto rogatoq́ue illum
ſemiſſem reſtituere prædicto fideicõ
miſſario, fuerit in ſe iuſtũ ex parte fi
deicõmiſſarij petentis coactionẽ: ta-
men quia illa commoditas prælaga-
ti competebat hæredi ex diſpoſitio-
ne teſtatoris, ſub illa condirione ſi
hæres non eſſet, & eo recuſante adi-
re, volebat illam implere, vt conſe-
queretur prælegatum ob conditio-
nis purificationem, & fuit impedi-
tus per factum fideicommiſſarij, qua
tenus petijt coactionem: nimirum
ſi talis impediens hæredem capere
illam vtilitatem ad quam petendum
habuiſſet his actionem non adita
per eum hæreditate: & ſic purifica-
ta condirione prælegati tenearur ſi-
bi eam reſarcire. Reſolutio ergo ſit
8 per tres caſus. Primus, † quando
quis propter ipſius factum iniuſtum *Reſolutio p tres caſus.*
impedit alium percipere aliquam
commoditatem re vel ſpe certam,
vel vehementi opinione per iuſtam
veriſimilitudinem ad illum pertinẽ
tem: etiam ſi ad illam non habue-
rit actionem, poteſt ab eo qui per-
didit talem commoditatem conue
niri, vt eam ſibi reſarciat.

9 Secundus caſus, † quando quis
per factum iuſtum (vt quia gerit rem
propriam) impedit ne alius aliquam
vtilitatem conſequatur, ad quam nõ
cõpetebat ſibi aliqua actio de præſen
ti, neq; in ſpe certa & infallibili ſpera
bat̃ ſibi de proximo cõpetere: tũc nõ
tenet̃ ad reſarciendũ illi æſtimationẽ
illius

illius commoditatis: quia tale intereſſe amiſsionis commoditatis, licèt ſit æſtimabile, tamen non eſt petibile, hoc eſt (vt proximè dixi) ad illud non cōpetebat actio, neq; de ꝓximè ſperabatur competere ei qui illud amiſit. Et hoc eſt quod voluit Bart. in dict. l. Vna. 5. colu. per iura ſuprà allegata. videlicet, l. Altius, C. de Serui. & aqua, & l. Proculus, de Damn. infec. cum glo. in verſic. Aquam, in princi. Ad idem l. Fluminum, §. fina. cum. l. præcedēte, iunctis glo. penul. & fi. ibi quæ ſunt in materia notandæ.

10 Tertius caſus, † Factum ſiue iuſtū, ſiue iniuſtum, prohibentis aliquem capere aliquam cōmoditatem omnino incertam, & pendenrem in ſpe de futuro fallibili, non obligat eum ad reſarciendum tale intereſſe pendēs in vniuerſum à caſu & viribus fortunę: ſecùs ſi ex vehementi pręſumptione ſperaretur per iuſtam veriſimilitudinem, talem commoditatem ſuboriri, & acquiri illi impedito illam habere: tunc enim bene obligaret impedientem. Primum probatur ex dicto verſicu. Planè. l. Quemadmodū. Secundū probatur ex eo quod. ſ. retuli Alber. ibi dicere in intelle. illius tex. poſt Per. Et hęc ſatis quo ad iſtud primum nota. ex hoc tex. elicitum.

Secundò videtur colligi ex hoc
11 tex. † quòd verba illa, ea conditione vt, quæ quotidie ponuntur tam in diſpoſitionibus vltimis, quàm inter viuos, importanr conditionem, non autem modum. Nam Iuriſcōſultus hîc refert verba teſtatoris: dum dixit, relinquo liberto meo centum ea cōditione, ne à liberis meis diſcedat, quę dictio, ne, importat modum tacitū negatiuum: ſcilicet, vt no. l. Cùm pater §. Titio, cum glo. infrà iſto titu. & tradit Barto. in l. Quibus diebus, §. fin. colum. 2. infrà de Conditio. & demonſtratio. vbi id declarat: & tamen hîc tex. vtitur verbo, conditione. Contrarium tamen eſt verius, & tenendum mmò quòd ꝑ talia verba, [*Ea conditione ut*] inducatur modus, & non conditio. Ad quod lex Meuia, ff. de Manumiſ. teſtamē. vbi Iuriſconſult⁹ refert verba teſtatoris dum inquir, [*Ea conditione ut.*] & in verbis ſuperioribus teſtator vocat eam cōditionem: & tamen nihilominus in decidendo determinat eſſe modum: non autem conditionem. Idem (etſi non ita apertè) probatur in l. Libertas, §. 2. eodem titu. de Manum. teſtamen. Per quam l. Meuia, hāc regulam tradit Bart. in prædicta colum. vbi hoc declarat: & idem Bar. in l. Nihil, ff. de Coniungē. cum eman. lib. eius, & in l. Si ſocietatem, §. Arbitrorum, aliâs arbitratorū, in princ. ff. pro Socio, & in l. Sub conditione, colum. penul. ff. de Solut. Ad idem eſt tex. vbi not. Abbas Panor. 4. nota. in ca. Cùm Ioannes, de fide inſtru. ibi [*Tali videlicet adiecta cōditione ut domū ipſam, &c.*] Ad idem l. 2. §. fina. ff. de Donatio. & in l. Quoniam aſſeueras, C. de Rerum permuta. quam eo modo ſummat Bald. ibi. Ad idem text. vbi not. Salice. in l. Ea conditione, C. de Reſcin. vendi. Idem ſi dicatur, concedo, vel dono ſub hoc tenore, &c. vt in capitu. Eò libentiùs, cum gloſ. de Seruis non ordinā. quem textum allegat Benedictus à Plum. in dicta. l. Meuia, & eum notat in idem: ſcili-
12 cet, † quòd iſtud verbū, conditio, ꝓlatum per teſtatorem non inducit conditionem, quando per alia verba apparet non eſſe conditionem, ſed modum: & ibi etiam adducit l. quartā, §. primo qui. ff. de Fideicommiſ. liber. vbi idem probatur. Non obſtat iſte textus, inquantum vocat adiectionem illam, ne, conditionem, nā & in d. l. Meuia, vocatꝰ cōditio, & tamen

tamen ibi dicitur, q. eſt modus quo ad effectum. Vtitur ſiquidem Iuriſcõſultus in iiſdem ll. verbis teſtatoris, q. poteſt expreſſè & tacitè velle conditionem habere vim modi: nec non e contra modum habere vim cõditionis. l. in Conditionibus, §. 1. ff. de Conditio. & demonſtra. in ver. [*Niſi fortè.*] quem Bar. cõmendat in l. Hæc verba, 3. in ordine. ſ. ti. 1. de lega. 1. & in l. Cõditiones extrinſecus, eod. titu. de Cõdit. & demonſtra. & notat idem Bart. etſi non allegetl. illam in l. 1. colum. 2. eodem titu. & Bald. in l. Si pater, colum. 5. C. de Inſtit. & ſubſti. & in cap. Cumana, colum. 6. de Elec. & præſertim in hoc. §. vbi nihil intereſt an ſit modus, an conditio, ſecundum Rapha. Cuma. quia ſemper adiectio iſta, ne à filijs eius recederet, habetur pro completa facto tutoris impedientis ne adimpleatur: nempe, verba illa in hoc tex. ſubiecta ibi, [*Emolumento fideicõmiſſi carere.*] poſſunt verificari tã in modo, quàm in conditione: imò potiùs verificantur in modo, cuius eſt natura ſecundum Bar. in prædicta. 2. colũ. vt impleatur poſt emolumẽtum quæſitum, vt elicitur ex l. Cùm tale, §. Titius, ff. de Condit. & demonſtra. Et dũ hîc dicit, [*Carere.*] quod eſt verbum ſui natura priuatiuum. l. Prouidendum, cum glo. C. de Poſtula. cum multis concordan. ad glomeratis per Andr. Tiraque. in relect. l. Si vnquam, ſuper parte, reuertatur, nume. 134 C. de Rẽuocand. dona. ſicq; præſupponit habitum l. Decem, cum alijs. ff. de Verbo. obliga. & conſequenter hîc præmittit, ſeu præſupponitur, quòd iam fuerat conſequutus commodũ, priuſquã per tutorem impediretur: conſequutus inquã, ſaltem ipſo iure. Et hac ratione in iſto text. potiùs probatur idem quod in illis iuribus, quàm probetur oppoſitum: & Rapha. Cuma. hîc nihil exprẽmiſsis punctás neq; allegans exponit conditionem, pro modo. Et iſta ſunt admodum notanda: quia teſtatores & contrahentes, qui vulgari ſermone teſtantur, & contrahunt poſt dictionem, cõditio, vt plurimum & quaſi ſemper ſubiungunt dictionem: vt dicentes, [*Con tal condiciõ que, &c.*] nam rariſsimè dicitur, [*Con tal condicion ſi,*] tales enim diſpoſitiones regulandæ ſunt, vt modales: quod eſt valde importans diſcernere, ob varias & notabiles differentias, quæ ſunt inter vnas & alias, præſertim quo ad reſolutionem actus ſi deficiat cõditio, quę non inſurgit ex modi defectione l. ſecunda, cum glo. not. ff. de in diem adiect. & tradit Barto. in dict. l. Quib^o diebus, §. fina.

Notanda ad teſtatores & cõtrahẽtes.

13 Deinde hunc text. † expendit Rapha. Cuma. in l. Iulianus ait, ff. de Cõditio. & demonſtrat. cuius meminit ibi Socin. colum. 2. ad fin. contra Bar. ibi tenentem, quòd ſi tutor pupilli, vel curator adulti, vel adminiſtrator vniuerſitatis, non ſoluat aliquam quantitatem debitam per pupillũ, adultum vel vniuerſitatẽ alicui cui quidem teſtator reliquerat in teſtamento rem aliquam ſub conditione, vel modo dandi pupilli, adulto, vel vniuerſitati aliquam pecuniæ quantitatem: & ſic fuit impeditus talis legatarius dare cauſa conditionis implendę ad cõſequendam rem ſibi legatã, dicit Bar. quòd talis conditio dandi non habebitur pro impleta, propter tale impedimentum non ſolutionis: quanuis talis legatarius impeditus poſſit agere ad intereſſe eiuſmodi relicti contra talem tutorem, curatorem, vel adminiſtratorem, qui iniuſtè impediuit nolendo ſoluere illi legatario q̃titatem ei debitam. Nam ſecundum Rapha. in hoc text. probatur contrarium, iuncta l. Cùm pupillus, eo. titu. de con-

de condi.& demõſtra.Et ſic quòd tali caſu conditio habeatur pro impleta, & legatarius conſequetur legatũ ſibi per teſtatorem relictum ſub prædicta conditione, vel modo dandi pupillo, curatori, vel vniuerſitati. Nec non Io.de Imo. ibi tenet contra Bart. per tex. ſecundum eum not. in l. Qui filiũ, in prin. ff. de Manu. teſta. & contra Bar. tenet etiam Pau. de Caſt. in d. l. Cũ pupillus. Sed ijdem Raph. & Soci. ſaluant ibi Bar. & dicunt ipſius dictum procedere, quando tales adminiſtratores non ſoluunt legatario, id qđ ipſi eidẽ debent de bonis proprijs: non autẽ ex bonis pupilli, vel adulti, vel vniuerſitatis: quia tale impedimẽtũ eſt extra adminiſtrationẽ ſuam, & non concernit negotium illorũ, quorum bona adminiſtrat: quo caſu illi non tenentur de dolo tutoris, curatoris, vel adminiſtratoris eorum. Quæ ſaluatio declaratoria eſt notãda, quia aliàs deciſio Bar. eſſet contra iſtũ tex. & ex ea, vnà cum declaratione, quã prædicti Doct. tradunt vbi. ſ. ad l. Neque in interdicto, ff. de Reg. iuris deducitur notab. interpretatio ad hunc text. cum ſimili. vt procedat, quando factum tutoris impediens concerneret adminiſtrationem & officium ipſius tutoris vel adminiſtratoris: & non aliter. Nam hic iſtud implementum nec non impedimentum ipſius concernebat adminiſtrationem officij tutelaris, † quia tutor datur principaliter perſonę minoris, & ſecundario rebus ipſius. l. In copulandis, C. de nupt. & ſic impediebat cohabitationem, ne forrè ex ea pupilli mores corrumperentur. Et ita videtur glo. intelligere in l. Neq; in interdicto, & tenet Bar. in l. Si dolo. ff. Si quis omi. cauſa teſtamenti, & in l. 1. §. Si procurator, ff. Si quis ius dicen. non obtempe. vbi vi. Alexan. & Iaſ. & idem tenet Pau.

Saluatio Bar.

14

de Caſt. vbi Corne. Alexan. & Iaſ. in l. Polla, C. de his qui. vt indig.

Gloſ. ſuper iſto tex. nihil habet, ſed tantummodo adducit ſimile de l. Si conditione, quæ potiùs huic rei aduerſatur: ſed ſolue vt per Alberi. hic, qui etiam opponit contra iſtum text. dupliciter: ſolue itidem vt per eũ, inferentem ad q. mariti rixoſi: vi. illum.

Summarium.

1 *Filia ſciens patrem agere ad dotem profectitiam et nõ cõtradicens uidetur conſentire, & præiudicat ſibi in actione de dote.*

2 *Compenſatio expreſſa ſicut nõ fit niſi ad concurrentem quantitatem utrinq; liquidam & expeditam: ita etiam neq; fit tacita compenſatio.*

3 *Teſtatorem non eſt uerisſimile uoluiſſe hæredem ipſius grauare duplicis præſtationis onere.*

4 *Præſumitur in dubio quis uelle, quòd actus ab eo geſtus ualeat, & ſit efficax.*

5 *Error iuris regulariter non præſumitur.*

6 *Ignorantia iuris etiam certi & clari atq; aperti excuſat ignorantem quoad euitationem damni.*

7 *Ignorantia iuris dubij excuſat, ſicut ignorantia facti.*

8 *Lex habens plures lecturas, propter incertitudinem intellectus ipſius nõ põt allegari ad deciſio. cauſarũ, quòd intelligitur niſi una illarum lectu. fuiſſet magis communiter approbata & magis probabilis.*

9 *Traduntur alij caſus hic, in quibus iuris error excuſat.*

§. Qui inuita.

Diuiſio & ſumma huius tex.

Diuide longam huius tex. literam vt per Ange. de Perig. & ſumma vt per Bar. videlicet, Si pater legat filiæ, qua inuita dotẽ exegerit, filia debet eſſe cõtẽta alterutro: niſi plus ſit in dote.

1 Notandum primò ex hoc tex. † q̃ filia ſciens patrem agere ad dotẽ profectitiam & non cõtradicens videtur conſentire, & præiudicat ſibi in actione de dote: quia perdit quod pro parte ſua in illa habet. Quod probatur hic in ver. [Modeſtinus.] iuncta gloſ. in

E e parte

parre, Non conſenſerint. Ad idem l. 2. §. Voluntate, ſ. Sol. matri. quod procedere intelligitur, quando nõ habebat iuſtam cauſam contradicendi, vt probatur etiam hic, coniuncta gl. prima. Sed quid ſi eam habuiſſet? Barto. hic in oppoſ. tenet non videri eo caſu filiam conſentire, & idem in l. Si cùm dotem, §. Eo autem tempore, ſ. Solut. mat. Et idem tenet Iaſ. in d. §. Voluntate, quinto notab. poſt Aret. ibidẽ. Si itaq; incipiamus à primo, ſcilicet q̃ filia contradixerit, requiritur ſecundum: videlicet, quòd habuerit iuſtam cauſam cõtradicendi. Si autẽ ab hoc ſecundo inchoemus. ſ. quòd filia habuerit iuſtã contradicendi cauſam, illud ſufficit abſq; primo. i. etiã ſi actu nõ contradixerit: quia vt magis principale attenditur, habere iuſtam cauſam contradicendi, q̃ ipſa actualis cõtradictio. Et ſecundũ hoc non obuiat gl. 1. hic quæ videtur requirere vtriuſque concurſum: videlicet cõtradictionis actualis, & ſubſiſtentiæ cauſæ legitimæ. Nã quod proximè prædixi eſt verius, & de prædictorũ Docto. intentione: & ita in ſimili conſiderat gl. in l. 3. §. In amittenda, & in l. Quẽadmodum, ff. de Acqui. poſſ. an incipiatur à primo, vel à ſecundo. In hoc tamen. arti. videndus eſt Soci. in d. §. Volũtate, ad fi. primæ col. cũ principio ſequẽtis, vbi illud limitat & declarat: & ſecundum vnum membrum ex tribus per eum ibi poſitis, ſaluari põt idquod in verborum diſcurſu tenet Pau. de Caſt. hic inquantum videtur tenere contrariũ eius quod dixi tenere Bart. hic, & in dicto §. Eo autem tempore & Iaſ. poſt Aret. in d. §. Voluntate. Tñ inſpiciendo verba Pau. de Caſt. ipſe loquitur ſecundum terminos gl. primæ hic quam allegat: videlicet, quando filia pręſens nõ haberet cauſam cõtradicendi. Quod autem eſt dictum

Limitatio ad ſuperiora per Soci.

in prin. huius notabi. q. ſi filia eſt præſens & tacens, cũ videt patrem agere ad dotem profectitiam præiudicat ſibi, ſi non habeat iuſtam cauſam contradicendi, ſubintelligi debet, niſi cũ præſentia cõcurriſſet met⁹ reuerẽtialis: quo caſu non præiudicaret ſibi talis præſentia cũ taciturnitate, per glo. nota. in l. 1. Quæ onerandæ, ff. Quarũ re. actio non detur, quã Bal. dicit ſingu. in l. 1. ad fi. C. de Bo. mat. & Iaſ. & Alex. in d. §. Eo autẽ tempore. 4. colũ. & eſt intelligenda, vt per Bar. in eo. §. Quæ onerandæ, & in l. Ad inuidiam, C. Quod me. cauſa. vbi Sali. Pau. de Caſt. & Alex. de ea re tradunt: & Feli. poſt alios in c. cauſam matrimonij. de Offi. deleg. & Iaſ. Iacobinus de ſancto Georgio, & Clau. in l. Interpoſitas poſt Bal. ibi. C. de Tranſactio. & idem Iaſ. in l §. Quadrupli. col. 10. Inſtitu. de act. & Alex. cõſ. 110. col. 4. cum ſe. lib. 3. Soci. conſ. 264. incip. Capio primũ, lib. 2. Aret. conſ. 14. & 24. in quo extẽdit illã gl. ad ſororem minorẽ cohabitantẽ cum fratre vel ſorore maiore, & actui pet eum geſto, conſentiẽtẽ metu reuerentiali. Ad quod poteſt conſiderari verbũ Barr. in eo. §. Quæ onerandę, dum dicit. Maior: & idem in patruo reſpectu neptis ex fratre tenet etiã Pet. de Ancha. conſ. 339. pe. colũ. vbi ponit quendã caſum ſingu. videatur ibi, & in propoſito Docto. Bar. ibi, vi. duo notanda dicta Bal. cõſ. 389. Pũctus, lib. 5. & aliud notab. quod ponit idem Bal. circa relaxationẽ iuramẽti præſtiti per filiam quæ contraxerat, intercedente metu reuerentiali patris vel aui. cõſ. 331. ver. Secũdo, quia dñs, lib. 3. & incipit, Quędã puella. Et ad id quod ex Aret. dictũ eſt de fratre, & ſorore, vi. An. Tiraque. tradentẽ in illo propoſito bonas remiſſiones comprobatiuas, in opere Primige. in præfatione, nu. 139. vbi in idem recenſet nonnullos

Extenſio ad illam glo.

De eadẽ re.

nonnullos Docto. recentiores eandem ſententiam aſtruentes. Et vide eundem Tiraquel. referentem Aret. in præfato conſi. vbi etiã adducit alia notanda in propoſito iſtius metus reuerentialis in opere ll. Connubia. fol. 141. nu. 33. Sed vt redeam ad id quod prædixi declarando primum notabi. contra illud facit, quia ſecundum primam gl. hîc cõmuniter approbatam, quando filia contradixiſſet patri, & non habuiſſet iuſtam cauſam cõtradicendi, non haberetur pro contradicẽte: ergo non videtur attendendum, quando tacuiſſet, ſileret cum metu reuerentiali: ex quo etiam expreſsè contradicendo non releuaretur: ergo neque tacitè per ſolam aſſiſtentiam perſonalẽ. Sed ad hoc reſpõdetur, quod tacendo abſq; cauſa, & per metum reuerentialem, nõ videtur conſenſiſſe, neq; ſibi præiudicat, ne metus incuſſus per maritum, vel patrem, vel fratrem maiorem, vel etiam ſororem illi cohabitãtem, & ſub eius gubernatione exiſtẽtem, prout Docto. ſuprà memorati intelligunt, ſit eis, aut cuiq; illorum vtilis, quum fraus auctori ſuo patrocinari non debeat, iuribus notiſſimis: ne igitur lucrũ illi, vel aliqs eorum conſequatur, dicendum eſt talem filiam præſentem & tacentem per metum reuerentialem non inferre ſibi præiudicium. Et vt apertiùs loquar, taciturnitas cum metu reuerentiali, ſicut excludit conſenſum tacitũ, ita etiã neq; operatur diſſenſum: quia talis diſſenſus quantumcunq; expreſſus, nihil releuaret talẽ fœminã: niſi cum eo concurreret iuſta cauſa contradicendi. Ad hoc itaq; vt mulieri non fiat præiudicium per prædictam taciturnitatem, ſufficit non præſumi aduerſus eam conſenſum ob metum reuerẽtialem, quoad præiudicium inq; incutientis talem metum. Et hãc de-

claratione per eandem gl. reperio ſentire Alex. ſuſtinendo & declarãdo Bar. ibi in l. Quæ dotis, col. 8. ver. Poſſunt nihilominus, iuncto ſequenti. ꝟ. Sol. mat. cuius meminit Soci. idẽ tenens, & ponderans tex. & gloſ. ibi ad hoc, in ſæpe allegato. §. Volũtate, col. 2. in ver. Infertur, & ſentit etiã in prin. eiuſdem col. ſed non attingit prædictam declarationem, quam ſ. adaptaui, quæ eſt ſubſtãtifica, & declarat apprimè iſtum articulum.

2 Tertiò nota, † quòd ſicut expreſſa compenſatio non fit niſi ad concurrentem quantitatem vtrinq; liquidã & expeditam. l. vlti. C. de Compenſa. §. In bonæfidei, Inſtit. de actio. ita etiã neq; fit tacita compẽſatio. Hic enim dicitur quòd quando pater qui aduerſus voluntatem filiæ recuperauerat dotem profectitiam ei datam, legauit ſibi pro dote, filia debet eſſe alterutro contenta, niſi plus ſit in dote quàm in legato: & ſic probatur quod prænotaui. Stat ergo intellectus iſtius text. in hoc, quòd ſi plus ſit in dote, quàm in legato nomine dotis facto, ſola petitione dotis per patrem recuperatæ filia debet eſſe contenta. Sin verò plus eſt in legato quàm in dote per patrẽ recuperata, tunc debet eſſe contenta ſolius legati petitione, & aget ad legatum contra hæredem patris, & cõtra hæredẽ mariti, pro dote, vel pro ipſius dotis reſiduo. Quod quidem legatũ vſque ad concurrentem dotis quantitatem compenſatur, & quod excedit eſt merũ legatum, ſecundum Bal. & tenet etiam Imo. hîc in prin. & iſte eſt verus intellectus coniuncta declaratione Bal. & applaudet huic literæ, quæ debet dicere petitione. [& non portione prout gloſ. habuit, & habetur communiter in impreſſione antiqua Veneta, quam vocant de Tortis. Sed prima eſt vera litera, vt habetur in te-

Intellectus huius text.

 cogni-

cognitione Grego. Haloã. & in Pād. Floren. recenter impreſſis. Si verò tãtundem ſit in dote, quantum in legato, filia debet eſſe alterutro contenta, hoc eſt vel dote ſola, vel ſolo legato. Et licèt Pau. de Caſt. hic in recitatione glo. in parte Petitione, ſeſe inuoluat cum gloſ. tamen idem expeditè dicit quòd in litera ſui libri habebat Petitione. Sed quando dos excedit legatum, vel econtra legatum excedit dotem, & filia vellet agere ad minorem quantitatem contra vnum, non tamen excludetur ab agendo contra alium, vtputa ſi legata fuerint decem millia pro dote, & dos erat quinque millia, & filia agnouit legatum, nõcogetur petere vniuerſa decem ab hærede ipſius patris: ſed poteſt ab eo petere actione ex teſtamento quinq;, & reliqua quinque petet ab hærede mariti actione de dote. Si tamen egiſſet contra hæredem patris ad tota decẽ legata, & ea fuiſſet conſequuta, non poſſet agere contra hæredem mariti ad dotem, vt eſt ſuprà dictum: & è diuerſo, ſi dos fuit decẽ, & legatũ quinque, & filia agat actione ex teſtamento contra hæredem patris ad quinq;, poterit agere actione de dote contra hæredem mariti ad reſiduum: & ſic ad alia quinque. Sed ſi cœpiſſet agere ad decem quæ erant in dote, & ea fuiſſet conſequuta, non poſſet deinceps agere ad alia quinque contenta in legato, vt ſuprà eſt dictum. Reſolutio ergo eſt, quòd ſi in dote non ſit plus quàm in legato dotis, filia debet eſſe contenta alterutro, quodcunq; eorum primo exigat. Sin autem plus ſit in vno quàm in altero, ſi id quod eſt plus primò exigatur, confunditur petitio in eo quod eſt minus. Sin autem exactio fiat in eo quod eſt minus, poteſt reſiduum peti, modo ſuprà explicato, iuncta declaratione Bald. vbi. ſ.

Reſolutio.

Ex qua patet, quòd qñ legatũ eſt maius ipſa dote, & exigitur, compenſatur cum dotis quantitate concurrente, & vſque ad eam non eſt merum legatum, ſed ſolummodo in eo quod ſupereſt. Sed quando dos eſt maior, quàm id quod eſt relictum vel legatum pro dote: tunc recuperatur per mulierem ab hærede mariti, & non confunditur vſque ad concurrẽtem quantitatem cum legato, ad hoc inquam, vt habeat vim legati: quia cauſa ſeu conditio mulieris deterior efficeretur. Et huic reſolutioni adijcere pretiũ erit operæ, quòd in caſu iſtius text. intelligitur fuiſſe iniunctum à teſtatore duplex grauamen: videlicet ratione dotis, & legati nomine dotis relicti. Quod apparet ex apoſtilla Bald. & ex lecturis gloſ. hic in parte, Portione, quæ etſi conferant ad text. declarationem, & id principaliter concernant quoad principium inquam ipſius: nihilominus tamẽ adaptantur ad ſecundam partem text. & ita etiam declarat Ange. de Peri. tex. & eſt de intentione omnium aliorũ ſcribentium, dempto Pau. de Caſt. qui aliud videtur tenere: ſed ex eo forte, quia verba lecturæ ſiue impreſſionis, vitio impreſſorum ſonant quid ineptum. Sed rectè percepta, flecti valent ad id quod prædixi tenere alios Docto. Si ergo mulier primò agat cõtra hęredem patris ad dotem, quę eſt maior legato, vel ei æquiualẽs, cõpenſatur dos cum legato, & hoc caſu eſt propria compenſatio: ſecundum Bal. hic ad fin. quem dixi ſuprà ſequi. Ioã. de Imo. Si autem primò agat ad dotẽ contra hæredes mariti, actione de dote, & eam conſequatur, eodem modo liberatur hæres patris à præſtatione legati, ſicque eo caſu non tenetur (vt dixi) præſtare mulieri legatum ſibi relictum pro dote. Si autem filia primò

mò petat & conſequatur ipſum lega-
tum: hoc caſu haud dubiè, ſi legatum
eſt maius dote, vel ei æquiualens, libe
rantur ab ipſa filia, tam hæres patris,
quam hæres mariti: & ſic contra neu-
trum poteſt ad dotem agi, niſi minus
ſit in legato quàm in dote, vel econ-
tra: nam tunc petere poſſet illud reſi-
duum ab vno, vel ab alio diuerſis me
dijs, de quibus ſuprà dixi. Et ita eſt hu-
ius tex. intellectus enucleãdus: quia
non bene explicatur per ſcribentes
in hoc articulo de alterutro.

Quartò notandum eſt ex hac lite
3 ta, † quòd non eſt veriſimile teſtato-
rem voluiſſe hæredem ipſius grauare
duplicis præſtationis onere: & in id
tex. hic aſſiduè allegatur. Adde in ſi-
mili l. Nauis onuſtæ, §. Cùm autem, ff.
ad l. Ro. de Iactu. quam hîc adducunt
Pau. de Caſt. & Ange. de Perig. & ibi
glo. citat aliquas ll. in ſimili propoſito.
Sed in hac materia vltimarum volun
tatum, quoad hãc theoricã generalẽ
inquam, non eſt ſimilis, vel ſaltem ita
clarus tex. in iure prout iſte: licèt quo
ad ſpeciem huius tex. ſatis concordat
l. 2. in princi. verſi. [*Ego puto.*] j. de Dote
prælegata: quam hîc adducit Rapha.
& ibi glo. citat alias concordantes ad
iſtum tex. & ad. s̃. dictum notab. vide
Pau. de Caſt. in fin. verb. §. ſequen. vbi
ponderat illum text. ad amplificatio-
nem & declarationem iſtius notabi.
Et quatenus attinet ad intell. & caſum
iſtius tex. ſupplet eum Bal. hoc modo:
videlicet dum dicit, [*Duplici præſtatione.*]
ſupple (inquit Bal.) vna: ſcilicet, faciẽ-
da de legato filiæ: alia. ſ. reſtitutionis
faciẽdæ dotis velut indebitè exactæ,
ſecundum Bal. quod eſt de mente gl.
& Docto. hic communiter, & ſecun-
dum hoc dotis nomen ſumitur hîc,
ꝑ dote: item & & ꝑ legato nomine
ipſius dotis: ac ſi litera dixiſſet, Præſta-
tione dotis, & legati pro dote facti, &
in quantum ſtatim litera dicit, [*Præter
ea cum putarit, &c.*] debet dicere, [*Præſer-
tim, cum putarit.*] quæ eſt vera litera Pan-
dect. Floren. & aduertendum eſt, q; ſe
cundum declarationem quam Ioan.
de Imo. & Doct. adaptant hîc ad glo.
pe. nihil refert, an hæres ſit filius, an
extraneus: nã prędicta ratio textualis,
[*Non eſt enim veriſimile, &c.*] ex qua deſu-
mitur prædicta maxima & cõmunis
allegatio, quæ fit paſſim ab omnibus
in materia vltimarum voluntatũ de
iſto tex. concernit potiſſimũ ac prin-
cipaliter vniuerſalem ſucceſſorem, &
ſic hæredem defuncti perſonã reprę-
ſentantẽ, non habito reſpectu ad qua
litatem ipſius, id eſt ſiue ſit filius, ſiue
extraneus: dummodo ſit hæres vni-
uerſalis.

4 Quintò nota. ſecundum Bald. † ꝙ
in dubio præſumitur quis velle, quòd
actus ab eo geſtus valeat, & ſit efficax.
Nam & aliàs habemus, ꝙ non præſu-
mitur quis velle facere actũ, per quẽ
impugnetur iudicium ſuum poſtre-
mum, vt inquit l. illa notanda, & ſæpe
allegabilis, in l. Si miles qui deſtinaue
rat. s̃. de Teſt. mili. quod propè in idẽ
tendit. Et ſic probatur in præſentia-
rum eſſe dare caſum, vbi iuris error
præſumitur: quia pater putauit potuiſ
ſe dotem exigere etiam filia contradi
cente, quod de iure non potuit face-
re: & talis præſumptio manat ſecun-
dum ipſum Rapha. ex eo quia lega-
uit nomine dotis præteritæ, non au-
tem futurę, ob qđ eam rem detexit te
ſtator iuris errorem ſuum de præteri
to, & lex iſta præſumit eum in iure er
raſſe, faciendo talem exactionem.

5 † Regulariter autem error iuris nõ
præſumitur ſecundum Bar. in l. Non
fatetur, col. pe. ff. de Confe. per l. Si hę
res ab eo, ad fin. ff. ad Treb. nam regu-
lariter vnuſquiſq; tenetur ſcire iura. l.
Leges ſacratiſſimæ, C. de ll. Et non

tantum iuris error non pręſumitur in
maſculis, verùm neque in fœmininis:
quia niſi in caſibus in iure expreſſis
non excuſatur ob errorem iuris.l.vlt.
C.de Iuris & facti ignoran. quam vl-
tra Doct. ibi cōmendat Abb. Panor-
mita.in cap.1.ad fin.de conuer. con-
iuga.& Ange.de Aret.dicens eam eſ-
ſe ſingula.in.§. Suſpectus.2.inſtitu.de
Suſpect. tuto.& ita tenet gl.Io.Theu
tho.allegans prædictas duas ll. videli-
cet l.leges ſacratiſſimę,& l.fin.in cap.
Turbatur,§.Notandum, in gloſ. ma-
gna ante finem.1.quæſtione.4.exten
denſque eandem.l.fina. ad & contra
ruſticos:ſcilicet, quòd in dubio non
præſumantur ignorare iura, vt per ta
lem ignorantiam vel errorem iuris
excuſentur, niſi in caſibus à iure ex-
preſſis. Ad quam rem vi. omnino Frá
ciſ.de Ripa, in tractatu de peſte, nu.
144.cum ſequenti. Et vt redeam ad
text.id quod ex eo (vt eſt dictum) de-
ſumitur, quòd in hoc caſu præſuma-
tur error vel ignorantia iuris, proue-
nit etiam ea ratione: quia aliàs, niſi
præſumeretur, induceretur donatio
præſumpta: nam & legatum eſt dona
tio.l.Legatum,ff. hoc titu. Item quia
aliâs hæres deberet ſoluere bis doté,
vt hîc declarant Bald.& Doctores:&
ſic in caſu iſto tractatur de damno vi
tando:& cōſequenter iuris ignoran-
tia hîc etiam ſi in aliquo pręſumatur,
prout præſumit(vt eſt dictū) interue-
niſſe, nō tñ nocet errāti vel ignorāti
in iure.l.Iuris ignorantia.la.2.cū l.ſe-
quen.ff.de Iuris & facti ignorantia.&
notat Barto.in l.Clodius,ff.de Acqui
ren.hęredi.Bonus text.vbi glo.& Do
ctores in l.Quæ fideicōmiſſum,ff. iſto
titu.Sic itaque cùm hoc caſu iuris er-
ror inducat illum effectum, quòd nō
inducatur donatio,id eſt ea excluda-
tur: item & alium, quòd non tenea-
tur hęres ſoluere dotem duplicatam,
ne cenſeatur oneratus duplici præſta
tione, prout declarant Doctores per
gloſ. penulti. & vlti. hîc: meritò de-
buit talis error præſumi, vt iſta incon-
uenientia ceſſarent, & ab eis excuſa-
ret. Sic ergo non ſolùm ob donatio-
nem duntaxat non pręſumendam in
præſenti hoc contingit, vt inquit Ra-
pha.citans iſtum text.in eadem l. Nū
fatetur, ſed etiam ob id quod prædi-
xi, de euitatione damni in non ſoluē-
do duplum, id eſt dotem & legatum.
Et in vero Rapha.in dicta l. Non fate
tur, non loquitur ita ſpecialiter, prout
Alexan.hic in addi.& in dicta l. Non
fatetur, ſimiliter in addi. refert, quòd
in hoc text.error iuris pręſumatur, ad
euitandum vel præcauendum ne do
natio inducatur: ſed loquitur genera
liter reſpectu euitationis dāni: & ſic
comprehēdit, ſiue includit quod præ
dixi de damno vitando, vel læſionis
euaſione, quoad duplicatā præſtatio-
nem. Et ibi etiam adducit l. Sticho,ff.
de Vſufruct.legato. Si enim (vt ad prę
miſſa redeam) in dicta l. Si hæres, ab
eo error iuris non pręſumitur, neque
prodeſt alleganti eum, non eſt ob ali-
ud, niſi quia tractabatur de lucro ac-
quirendo, id eſt de repetenda quarta
Trebellianica. Sed quæ hîc tradūtur,
procedunt quoad hoc, vt ob iuris er-
rorem detur excuſatio, aliâs autem
extra iſtos terminos ad præſumen-
dum ſolummodo iuris errorē ſufficit
quòd partes faciant actum de iure
nullum, vel inualidum, ſecundum Fe
linum poſt Doctores alibi in cap. De
quarta.8.colum.de Præſcriptio. Eſt-
que addendum ad principium iſtius
notab.quòd prædicta præſumptio va
liditatis actus præualet alijs præſum-
ptionibus quæ in oppoſitum ſubeſ-
ſent, ſecundum Decium in l.In teſta-
mento, la.1. colum.4. ante medi. C.
De teſtament.milit.& conſ.14.col.2.
& in

&c in capi. Quoniam Abbas, colum.
5. De offi. deleg. & licèt de hoc dubi-
tet Lanzelo. Galiau. in Repet. l. Cen-
turio, colum. 24. verſicu. Tertiò limi-
ta, ſuprà de Vulga. & pupi. tamen ſi ſa-
nè, & rectè intelligatur, Decius bene
loquitur. Nam mens ipſius eſt, iſtud
intelligere cæteris paribus: neque ille
inficiaretur, quòd alia præſumptio
fortior tolleret iſtã, ex regula quæ de
ſumitur ex l. Diuus, cum glo. De inte.
reſtitu. & l. Si qui adulterij. C. ad l. Iul.
de Adul. & pro Deci. licèt ipſe non al
leget, eſt bonus text. in l. Meuius in
princi. ī. hoc titu. vbi ponderaui, pri-
mo nota. verſ. Et facit iſte text.

Saluatur Decius.

Deinde vltra Docto. hic videtur
6 iſte text. probare, † quòd ignorantia
iuris etiam certi & clari atque aperti,
excuſat ignorantem quoad euitatio-
nem damni. quod patet. Nam iura
notiſſima ſunt probantia, quòd ſi exa
ctioni dotis quam pater vult facere, fi
lia dotata contradicat cum cauſa, ma-
ritus vel ipſius hæres non liberatur
ab illa: quia eo caſu dos exigitur con-
tra iuris diſpoſitionem. l. 2. §. Volunta
te, cum l. Dotem, ff. Solut. matrimo.
iunctis gloſ. Et tamen non obſtante
prædicto errore iuris aperti, excuſa-
tur in hoc text. hæres patris qui ex-
egit à duplici præſtatione, dotis vide-
licet, ac legati. Et ſecundum hanc põ-
derationem videtur text. hic proba-
re, contra id quod tenet Ioan. Andr.
in cap. 1. de Poſtula. prælat. libro. 6. &
Abb. in cap. Cùm dilectus, colum. 3.
per text. illum, de Conſue. vt tradunt
Iaſ. & ambo Decij, in l. iuris ignoran-
tia, C. Qui admi. ad bo. poſſe. poſſ. vel
non, & proſequitur late Felinus in di-
cto capi. De quarta, colum. 9. Qui Do-
ctores dicunt, quòd vbi eſt probabile
dubium in iure, error in eodem dici-
tur iuſtus, & æquipollet errori facti.

Secùs ſi dubium in iure non eſſet pro
babile, vt quia ius eſt clarum, & aper-
tum, ad quod bene facit gloſ. ordina.
Inſtitut. de oblig. quę ex quaſi malefi-
naſ. poſt princi. quam Bald. nuncupat
ſingula. in cap. Licèt, poſt princip. de
Tranſla. prælat. quòd error vel igno-
rantia in apicibus iuris excuſat erran-
tem: & idem Bald. in l. Venditioni, C.
de Vſucap. pro empt. & in l. 3. Si quis
igno. tem mino. ſine decre. compa. &
has duas remiſſiones ponit Felin. vbi
ſuprà, & facit etiam quod dicunt Ioã.
Fab. & Ange. de Aret. in. §. Suſpectus.
2. Inſtitu. de Suſpect. tut. quòd igno
rantes leges obſcuras & intricatas nõ
poſſunt de tali ignorantia inculpari.

Vbi dubiũ eſt probabile in iure, error in eode dicitur iuſtus, & æquipollet errori facti.

Et idem reperio tenere Salicet. in
caſibus fallentiarum exorbitantium
in l. Quod re mihi, ff. Si cert. petat.
vbi ſunt videndi Alexan. & moder.
circa hoc aliter loquentes. Facit etiã
ad præmiſſa quod Barto. tenet in l. pe
nulti. §. ad Crimen, colum. fina. ff. de
Publi. iudi. ante med. vbi inquit, quòd
dubietas ſuper iure obſcuro vel du-
bio, ad errantis excuſationem ęquipa
ratur dubietati facti, vel ſuper facto.
allegat text. cum gloſ. vbi id dicit ex-
preſsè probari in. §. Quibus. 1. cõſt. C.
Et commendat Soci. in rubri. ī. de Re
7 bus dub. ex hoc inferens, † quòd igno
rantia iuris dubij excuſat ſicut igno-
rantia facti. Et ſic æquiparat, & adæ-
quat errorem & dubietatem iuris &
facti, ignorantiæ iuris & facti, prout
adæquantur per vtriuſque titu. C. &
ff. de Iuris & facti ignorã. progreſſum,
iuncta l. vlti. C. de Condi. indebi. lo-
quẽtes de dubietate, & æquiparante
eam errori ibi, [*Mente titubante*] ī. & pro-
ximè ibi, [*Ancipiti animo*] ad idem l. Ma-
nifeſtiſſimi, §. Sin autem, neſcius &
dubitans, C. de furtis. Ad idem facit
quod tenet Ioan. de Imo. in l. 1. ad fi-

nem principij.ſ.de Appe.& rela.dicés
quòd ſenrenria lata expreſſo iuris er-
rore, quod ius poteſt multipliciter in
telligi,non eſt nulla ipſo iure, per gl.
in dicto.§.Quibus. Allegat etiam In-
nocen.& Ioan.Andre.in capi. Cùm
ſpeciali,de Appe.Ad hæc etiam facit
quod tenet Barto. in l. In ambiguo,
vbi etiam Pau.de Caſt.Rapha. & So-
cin.ff.de Reb.dub.vbi dicit,q. quãdo
aliqua lex habet plures lect.non po-
teſt cenſeri certa,quia Iuriſconſultus
non ſenſit niſi de vna,& legis propriũ
& peculiare eſt cerritudo, vt in dicto
§.Quibus,& claritas.

Er propterea ſolet Barto. allegari
8 in d.l.In ambiguo, † quòd lex habens
plures lecturas propter incertitudinẽ
intellectus ipſius non poteſt allegari
ad deciſionem cauſarum:quod intel-
ligitur(neque alia fuit intentio ipſius
Barto.)niſi vna illarũ lecturarũ fuiſſet
magis probabilis & communiter ap-
probata.vide Soci.in d.l.In ambiguo,
ponenrem decẽ cõcluſiones de hoc.

Redit ad præmiſſa.

Sed redeundo ad pręmiſſa, quia di
ximus iſtum text. probare contrariũ,
videlicet, quòd iuris ignorantia etiá
certi clari & aperti excuſat: ad eum
reſpondetur dupliciter. Primò, quòd
ratio hîc poſira in verſicu. [*Præſertim.*]
non eſt finalis, neque fundamenra-
lis:ſed potius alia rario poſita in alio
verſicu. [*Non eſt enim uteriſimile, &c.*] Nam
dictio,præſertim, importat idẽ quod
maximè, quæ deſignat idem in caſu
cõtrario.l.Qui ſe patris,ibi [*Maximè emã
cipatus.*] C. Vnde libe. vbi notant Ale-
xan.Cor. Iaſ. & recentiores, idcirco
non probatur hîc, quod in principio
verſiculi.

Deinde vlrra Doctores ſuprà ex
text.iſto deduxi contra Docto. præ-
nominatos,& licèt ſecundum Codi-
ces vulgatos ſit dictio, præterea, ta-
men vera(vt ſuprà dixi) eſt pręſertim,
quæ habetur in Pandect. Floren. re-
center impreſſis.

Vel ſecundò poteſt dici, quòd in
caſu iſtius text. non ſit error in iure,
ſed in facto: quia non apparet quòd
cauſa fuerit hîc allegata, & probata:
imò quòd filia ſolummodo contradi-
xit,ſiue ſciens,ſiue ignorans ſe habe-
re cauſam contradictionis,& non op
ponens eam. Itaque pater putans nõ
ſubeſſe cauſam contradictionis, non
obſtante filiæ contradictione,dotem
exegit. Nam ex quo in iſto text. nõ fit
mentio de ſubſiſtentia cauſæ,id eſt,q.
cauſa contradictionis ſubſtiterit, nõ
eſt præſumenda: cùm ſit quid extrin
ſecum, quod regulariter non præſu-
mitur.l.Quæcunque.§.vlr.ff.de Pub.
cum alijs.& licèt Doct. iſtud ſuppleãt
cum glo.tamẽ id faciunt, quoad iuris
effectum,hoc eſt quoad inualidandã
obligationem,ad quem effectum ſuf
ficir cauſam poſtea probari: ſed quo-
ad facti contingentiam in litera iſta
non apparet de cauſa.Et ita intelligẽ-
do,non videtur hîc probari quicquã
de iuris errore. Cogitandum erit ſu-
per hoc.

9 Pręhabitis † tamen his quæ de erro
re ſuprà tradita fuêre,annotare libet,
errorem iuris excuſare errantem vel
ignorantem,ſaltem à culpa lata, quo-
ad quid.i.quoad euitationem damni,
vt in l.Iuris ignorantia.la.2.§. vlti. cũ
l.ſequen. ff. de Iuris & facti ignoran.
ſ.allegata:videlicet eo caſu, vbi talis
error verſaret circa iura difficilia in-
tellectu,vel circa iuris apices,vel talis
error eſſet iuſtus & probabilis aliqua
alia ratione,vt.ſ.dixi poſt Docto. non
autem ſi eſſent obſcura & implicita
in eorum intelligentijs. Alios etiã ca-
ſus quibus iuris error excuſat, elice-
re poteris ex dictis per Bar.in l. Quod
nerua,

nerua,col.7.ff. Depoſiti. Alios etiam tangunt recentiores quos ſuprà citaui in d.l.Iuris ignorantia, C. Qui admi.& Iaſ.& Deci.poſt Alexan. in l. Si quis id quod,ff.de Iuriſ.om.iudi.

Summarium.

1 *INcertitudo oneris hæredi impoſiti, etiam ſi uergat in emolumentum alterius cohæredis,reddit inutilẽ ipſam oneris impoſitionem: quemadmodũ & uitiaret ipſum legatum principale,ſi eſſet omnino incertum.*

2 *Vna clauſula teſtamenti derogat alteri clauſulæ eiuſdem teſtamenti.*

3 *Verba ſequentia generalia dubia uel obſcura declarantur per uerba præcedentia clara.*

4 *Verba præcedentia quando ſunt expreſſa, & determinata, ſequentia autem ſunt dubia, uel obſcura, aut ambigua, præcedentia declarant ſequentia, potiùs quàm econtra.*

5 *Animus præcedens declaratur ex geſtis poſterioribus.*

6 *Qualitas maſculinitatis appoſita ad fideicomiſſum uniuerſale,habet declarare fideicomiſſum particulare,eodem teſtamento per teſtatorem relicta.*

7 *Verba generalia emiſſa ad complacentiam,& ad adulationem enuntiata,non diſponunt.*

8 *Statuta Italiæ diſponentia, ſtantibus maſculis, fœminas à parentum ſucceſsione propellendas eſſe, de quibus loquitur hic Bal. quomodo intelligãtur.*

9 *In omnibus caſibus in quibus fœminæ poſſunt accuſare,in iiſdem poſſunt facere pacem, & remittere uindictam iniuriæ.*

10 *Fœmina hodie non audiretur, ſi peteret ſibi dari uel aſsignari in inimicum, occiſorem patris, uel filii,uel mariti, abſentem & contumacem ſecundum formam legum Regiarum.*

§. *Lucius* Titius. 2.

TExtus iſte non diuiditur. Et ſummatur vt per Barto, Diſpoſitio ſpecialis derogat generali. Item verba generalia,& obſcura declarãtur per præcedentia clara.

Notandum eſt primò ex hoc text. ſecundum Barto.Bald.& alios Docto
1 res poſt Dy.† ꝙ incertitudo oneris hæredi impoſiti,etiam ſi vergat in emolumentum alterius cohęredis, reddit inutilem ipſam oneris impoſitionẽ: quemadmodũ & vitiaret ipſum legatum principale,ſi eſſet omnino incertum.§.Incertis,Inſti.de lega.l.Quidã relegatus,j.de reb.dub.l. Cùm pater.§.fi.j.iſto tit.& l.Si domus,in prin.s. titu.1.de qua incertitudine tradidi nõ nulla in l.1.& l.Quidam teſtamento.s.iſto tit.Et ad huius nominis declarationem vide quæ dicam.j. ſuper gloſ. vltim.

2 Secundò nota,† ꝙ vna clauſula teſtamenti derogat alteri clauſulæ eiuſdem teſtamenti,ſecũdũ Bal. & Albe. poſt Dyn. Ratio ſecundum Bart. & Io.de Imo.& Ange. de Perigl. in textualibus eſt:quia ſecũda clauſula erat ſpecialis,per quam teſtator iuſsit onera legatorum ſpectare debere ad ſolũ filiũ: & prima erat generalis, per quã voluit onus legatorum pertinere ad vtrũq; hæredem,ſcilicet filium & filiam. Ad idem l. Legatorum petitio, §.Qui plures.s.eod.& in l.Si tibi hõ.§.1.s.titu.primo,quas Bar. & Angel.de Peri.hîc afferunt, & ſic probatur hîc, ꝙ ſecunda clauſula ſpecialis derogat generali,quando ambæ erant inuicẽ repugnantes. Sed eſt aduertendum, ꝙ hîc loquitur quando erant poſitæ in eodem teſtamento ſeparatim ſeu diſiunctim & ex interuallo. Sin autem incontinenti vna poſt aliam poſitæ eſſent,tunc recurrendum eſſet ad textum declaratum vt per Paul. de Caſtr.ibi in l.Non ad ea, verſiculo Quòd ſi purè, ff.de cõditionib. & de monſt.Sed certè ille tex. loquitur qñ in teſtamẽto ponunt̃ duę clauſulę in ipſa ſcriptura cõtinuatæ vna poſt aliã

fit reſtrictio diſpoſitionis teſtatoris ad eum finem, vt talis teſtator cenſeatur grauaſſe hæredem vel legatarium aliàs oneratum quantominus fieri poſſit, dummodo talis reſtrictio fiat ſalua ratione recti ſermonis, & ex hoc declaratur id quod fuit dictum. ſ. in. §. præceden. 2. notab.

3 Quartò nota, † quòd verba ſequētia generalia dubia, vel obſcura, declarantur per verba præcedentia clara, ſecundum Barto. Bald. & Docto. Nā verba illa, [*Magna onera ſuſtentaturum.*] erant indefinita, & videbantur æquipollere orationi vniuerſali. l. Si pluribus, ȷ. de Legat. 2. ſed non æquipollent ob rationes quas. ȷ. ſubijciam. Ad idem l. Si ſeruus plurium, §. fina. ſuprà titu. primo, & l. Qui filiabus, in princi. eodem tit. & l. Vtrum, ff. de Peti. hæ. vbi Barto. Bald. Ange. & alij eam notant ad legum & ſtatutorum interpretationem, quibus ll. probatur, quòd ſiue verba præcedentia, ſiue ſequentia ſint clara, ſemper declarant alia verba, ſiue præcedentia, ſiue ſequētia obſcura: adeò quòd verba præcedentia clara cenſentur repetita in ſequentibus obſcuris, vt in l. Si ita ſtipulatus fuero: ſi Titius, §. Griſogonus, ff. de Verbo. obligatio. eſtq; ſemper notandum, quòd verba eiuſmodi præcedentia magis influunt in ſequentia, q̄ ecōtra influant ſequentia in præcedentia, vt tenet Barto. in l. Auia, in princi. ȷ. de Conditio. & demonſtra. & in l. Quiſquis, per illum text. cum gloſ. ȷ. titu. 1. de legat. 3. vt dixi ſuprà iſta Lin. §. Gaius, ſecundo notabili ad finem, vbi retuli alias concordan.

Verba præcedētia eiuſmodi magis influūt in ſequētia quā econtra.

4 Eſt enim magiſtra (vt dicūt) Doctorum maxima ſeu theorica, † quòd quando præcedentia ſunt expreſſa & determinata, ſequentia autē ſunt dubia vel obſcura aut ambigua, præcedentia declarant ſequentia, potius quàm econtra, ſecundum Bald. poſt Cyn. in l. Legatorum petitio, §. fina. ſuprà eodem ad finem per illum text. Ad quod etiam eſt text. nota. in l. Si cum fundum, ff. de Verbo. ſignificatio. quod etiam notat Bald. Ioan. de Imo. Are. & Iaſ. in l. Cohæredi, §. Qui diſcretas, ſuprà de Vulga. & pupil. Sed certè Bald. in his duobus locis non ita præcisè loquitur in caſu Barto. in dicta l. Auia, prout à pleriſq; referrur: neque Bart. qui idem notat, neque alij quos citaui, Ioan. de Imo. Are. & Moder. dicunt id quod prædixi Barto. in dicta l. Auia. tenere, & in dicta l. Quiſquis, ideoq; illud eſt valde notandum: & procedit etiam ſi præcedentia conſiſtant in ſolis præfationibus. l. vlti. ſ. de Hæredi. inſtituē. l. Titia, §. Idem reſpondet, ff. de Verbo. obligatio.

Nec propterea inficiamur, quin econtra præcedentia obſcura declarentur per ſequentia clara, vt notant Doctores in locis prællegatis.

5 † Nam & animus præcedens declaratur ex geſtis poſterioribus. l. Si concubinam, §. Si res amotas. ſ. rerū amota. & l. Cùm quis, in fine, C. de Natura. libe. & l. Sed Iulianus, §. Interdum, ff. ad Macedo. l. Si ventri. §. In bonis, ff. de Priui. credi. Ad quæ etiam vide bonum textum in l. fina. §. Cui dulcia, ff. de Vino tri. & oleo lega. & in l. Vxori, §. vltimo. ȷ. titu. primo de legat. tertio: vbi Barto. dicit illum text. ponere nouum caſum: & in l. Nihil. ȷ. de coniun. cum emancipa, lib. eius, & in l. Talis ſcriptura, §. fina. ſ. titu. primo. Quibus iuribus innixus Guido Pap. deciſio. 485. incipiente, Si in aliqua diſpoſitione, dicit notanter concludēs, q. ſi in quapiam diſpoſitione fiat mētio de filijs vel libertis maſculis, utputà in inſtitutione, vel in ſubſtitutione:

Deciſ. Gui. Papæ.

ſtitutione: talis qualitas maſculinita-
tis cen ſebitur repetita in omnibus ſe
quentibus ſubſtitutionibus, ſuper ea-
dem re factis in inferioribus partibus
eiuſdem teſtamenti vel codicillorũ,
vbi fuit facta prima diſpoſitio ob di-
gnitatis familiæ, vel agnationis con-
ſeruationem, quæ per maſculos & nõ
per fœminas conſeruatur, per ea quæ
ibi adducit, ſubdẽs ita vidiſſe determi
nari in diffinitione cuiuſdam cauſæ:
Cuius deciſionis meminit Decius cõ
Vald. not. ad cauſas maioratus. ſilio. 15. Quod eſt ſingulariter notan
dum ad cauſas maioratuum, in qui-
bus de hac re quotidie verſantur con
tentiones ac lites: & eſt valde impor-
tans: & ibidem Decius ante finem re
fert Rapha. Cuma. conſi. 117. & Abb.
Panormita. con. 36. incipiente, Vide-
tur primo, ad finem libro primo, idẽ
tenentes quod in præallegata deci-
ſione tenet Guido Papæ: & tenet e-
tiam Curtius Senior conſi. 50. colũ.
penulti. & conſi. 75. incipiente, Do-
minus Ludo. col. 3. & cum prædicta
deciſione Abbatis in prænotato cõſi.
nihil addens vltra, tranſit Decius cõſ.
370. verſicu. Similiter in caſu: & ita e-
tiam ſimpliciter tranſit Iaſ. allegans
Abb. ſolum in l. Centurio, nu. 59. ſu-
prà de Vulga. & pupi. dicenſq́; ſe cre-
dere deciſionem Abbatis non reperi
ri in multis locis. Eandem deciſionẽ
tenet Decius (vt ad eam redeam) con
ſilio. 515. in caſu occurrente in ciuita
te Eugubij, in fin. colum. illam cõclu-
ſionem ampliat poſt Philip. Cor. cõſ.
375. incipien. In præſenti conſultatio
ne, col. 3. volumi. 4. & ſtatim Decius
ſubdit verba notab. per quæ reſpon-
detur ad motiuum quo Pe. de Anch.
Ioan. de Ana. & Alexan. mouentur
ad tenendum contrarium in locis. j. al
legandis. Eandem effectu & re ipſa te
net in notabili caſu Francíſ. Curt. Iu-
nior conſi. 112. incipiente, & ſi ſubti-
lia, colum. penulti. in verſicu. Aduer-
tendum, citans in id Franciſ. de Arec.
ſolum in duobus cõſilijs: & cõcludit,
6 † quòd qualitas maſculinitatis appo-
ſita ad fideicommiſſum vniuerſale,
habet declarare fideicommiſſum par
ticulare, eodem teſtamento per teſta
torem relicta. Ad hæc deciſionem
Guidonis dicit eſſe ſummè notandã,
allegans ſimul Abb. in ſuprà allegato
conſilio Ioan. Franciſ. à Ripa in l. Ex
facto, §. Si quis rogatus. 1. colum. 5. nu.
17. j. ad Trebel. vbi etiam adducit So-
cin. conſi. 270. incipiente, Dominus
Rainaldus, colum. 2. in princip. 4. vol.
vbi videtur Soci. idem velle in prin.
verſicu. Patet etiam. Quod etiam vi-
detur velle idem Socin. licèt Ripa vbi
ſuprà eum non alleget conſi. 63. inci.
viſis. 6. colum. verſi. Ex quibus infero.
5. volu. Iaſ. tamen allegans Ioan. de
Ana. conſi. 22. videtur in contrarium
inclinare in dicta l. Qui filiabus, in
princi. ſ. titu. 1. & idẽ Iaſo tuetur pro
virili opinionẽ Ioan. de Ana. conſil.
220. 228. 142. colum. fina. lib. 2. vbi di-
latat fimbrias in hoc articulo. Ante
quem & Ioan. de Ana. hanc opinio-
nem contrariam opinioni Guidonis
& Abb. tenuit Petrus de Ancha. conſ.
120. incipiente, Pro clariori deciſio-
ne, in fine: & Alexan. conſi. 38. perſpe
ctis his, lib. 6. Sed vt ex prædeductis
patet, alia opinio eſt cõmunis: quæ vi
detur ſatis ſuaderi ex ratione per Gui
do. vbi ſuprà adducta: videlicet, quia
qualitas maſculinitatis videtur adie-
cta, cauſa agnationis vel familiæ te-
ſtatoris eam apponentis, conſeruan-
dæ, vt tenet Ioannes And. in addit.
ad Spe. in rubrica de teſtamen. Et ita
fuit aliàs conſultum per omnes ferè
Doctores Italiæ, vt refert Mat. de Ma
teſella. in nota. 130. & Anto. de But.
con. 9. incip. Viſo. Quam opi. ſequitur
& defenſat Soci. in l. Gallus. §. Nunc
de lege

de lege Velleia.§. De libe. & poſth. & eam ſimpliciter ſequitur ipſe in præallegato conſi. 63. in his, col. & verſi. §. citatis. Ad quod faciunt etiam optimè tradita per Alber. Bru. in terminis ſtatuti diſponentis, quod extantibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedũt in tracta. de eodem. §. circa tertium articulum præſertim colum. 2. cum ſequen. Quod certè multum vrget pro repetitione qualitatis maſculinæ facienda: & ſic pro communi opini. ſuprà relata. Sed quia opinio communis generaliter ſumpta & intellecta eſſet, vel poſſet eſſe valde præiudicialis fœminis, quas lex Maximum vicium, C. de Libe. præte. pariter vocat cum maſculis, teſtatore aliud non diſponente: ſi repetitio fieret indiſtinctè de vna clauſula teſtamenti ad aliam. Viſis multoties per me his quæ per conſulentes in hoc articulo traduntur, tam in diſcurſu lectionum, quàm in reſpondendo conſultationibus in quæſtionibus facti: tandem ad ſedandum cõmunis opinionis rigorem, putaui ſecundum intentionem

Concordia authoris.

vtrorumq; Doctorum, diuerſimode de hac re loquentium, & ſibi ipſis contrariantium, ita eſſe opiniones cõcordandas: Vt communis opinio procedat quando intra eandem orationem & diſpoſitionem fecit mentionem de filijs ſimpliciter, item & de filijs maſculis: tunc enim omnes filij ſimpliciter nominati intra eandem clauſulam diſpoſitionem vel orationem cenſentur debere eſſe maſculi. Ita propriè loquitur Abb. in dicto cõſi. 36. Sed ſi in diuerſis diſpoſitionibus & orationibus feciſſet mentionẽ ſimpliciter de filijs & de filijs maſculis, in vna de vnis, & in alia de alijs: vel locutus eſt in vna de filijs ſimpliciter reſpectu vnius perſonę, & reſpectu alterius, perſonæ de filijs maſculis, vt ꝗa erat ſubſtitutio reciproca facta inter diuerſas perſonas: vt quia dixit, Titium & Gaium filios meos melioro in tertio bonorum: & ſi Titius deceſſerit ſine filijs, eius pars meliorationis tranſeat ad alium. Et ſi ille alius, ſcilicet Gaius deceſſerit abſque filijs maſculis, talis pars tranſeat in Titium: nam eo caſu clauſula maſculinitatis appoſita reſpectu & cõtemplatione vnius perſonæ, non cenſebitur repetita reſpectu alterius perſonæ: & ſic ſi Titius moriatur ſine filijs maſculis, ſed relinquat filias, iſtæ filię excludent in illa parte meliorationis defecta Gaiũ ſubſtitutum eundemq; compt legatarium tertij: quanuis ſi ipſe Gaius prædecederet abſque filijs maſculis, etiam ſi relinqueret fœminas, tales fœminæ non excluderent Titium ſuperſtitem comprælegatarium in tertio quoad medietatem Gaij defectam: cuius reſpectu fuit tantummodo appoſita qualitas maſculinitatis. Quia ſicut perſona nunquam ſubintelligitur in ſubſtitutionibus, vt notat Areti. in l. Titius, §. Lucius, & in l. Gallus, §. Et ſi quid ſi tantum, ff. de Libe. & poſthumis. Argumen. l. Si ita ſtipulatus fuero: Si Titius. §. Griſogonus, ff. de Verbo. obligatio. ita neque qualitas vni adiecta debet repetita cenſeri in alia perſona poſita in alia diſpoſitione: etiam intra eandẽ clauſulam incontinenti: & hoc caſu loquitur Ioannes de Ana. in prædicto conſilio: & alij Docto. qui videntur contrariari communi opinioni, loquuntur in caſu ſuprà proximo: ſcilicet, quando appellatio filiorum ſimpliciter fieret in vna diſpoſitione vel clauſula, & maſculorum in alia ſeparata, id eſt quæ non clauderetur eodem verbo: licèt eſſet facta incõtinẽti, vel ſcriptura proxima per id quod Bar. tenet in l. Prætor, §. Eritq; differentia

poſt

poſt princip. ff. Vi. bo. rap. & in l. Si legatarius. §. vlti. J. tit. 1. & in d. §. Griſogonus, col. 2. in fine in verſicu. aut circa perſonas, vbi ſtatim verſ. ſequẽ. ſubiungit ſecus eſſe in diuerſa oratione. Et iſtam reſolutionem ex propria intentione, aliâs in lectione ordinaria matutina recitaui meis auditoribus, dũ interpretarer l. Cùm ita, §. In fideicommiſſo, ſuprà eo. & poſtea iterum legendo extraordinariè l. Gallus, §. Et quid ſi tantum: teſtes ſunt vel poſſunt eſſe. multi viri apprimè docti exiſtentes in tribunalibus ſuperioribus tam Hiſpaniæ, quàm Portugaliæ, quàm etiam Aragoniæ, nec non Romæ, qui illis temporibus noſtrum frequentabant auditoriũ. Poſt multos autem dies offendi Doctoré recentiorem ſatis eruditum idem tenere, quod impéſè mihi placuit. Is eſt Antonius Rub. Alexandrinus conſi. 71. inchoãte, Plura mihi, nu. 6. quẽ eo uſq; non videram, neq; referre audieram: vbi etiam facit mentionem in principio illius num. de deciſionibus relatis per Decium in prædicto conſi. 15. & ſaluat illas in caſu notabil. in quo non attenditur an diſpoſitio ſit vna, vel plures: aut ſi plures, an ſint coniunctæ, vel ſeparatæ, vt ibi poteſt videri. Sic itaque ad hoc, vt qualitas maſculinitatis adiecta vni cenſeatur repetita in alio, duo debent concurrere. Primum, quòd tales perſonæ ponantur ſub eiuſdem orationis clauſura, quòd illæ perſonæ non ſint filij vel deſcendentes à diuerſis perſonis, vt in exemplo ſuprà explicato caſus poſiti per Ioan. de Ana. in prædicto conſi. relato ſuprà. Nunc conſidero, quòd iſta procedunt attento iure cõmuni: ſcilicet, vbi tractatur de bonis liberis & diuiſibilibus. Cæterũ quando in materia vinculi vel maioratus teſtator vocaret filios maſculos in vna clauſulá, & in alia filios ſimpliciter, & iuberet bona maioratus vel vinculi permanere in familia perpetuò, & quòd in eis ſuccederetur de maiore in maiorem, maximè ſi fœminas excluderet (quia iſte caſus eſſet indubitatus) communis opinio indiſtinctè procederet: & iſte eſt propriè caſus quem proſequitur allegans authoritates aliorum Doctorũ Decius conſi. 15. quia conſeruatio familiæ propriè & ſtrictè fit per maſculos, & non per fœminas, quæ ſunt caput & finis ſuæ familiæ, vt inquit eleganter Iuriſconſultus in l. Pronuntiatio, in finalibus ver. ff. de Verbo. ſignifi. Sin autem teſtator in vltima voluntate, vel donans inter viuos, feciſſet aliquem maioratum vniuerſalem de omnibus bonis, vel particularem de tertia vel quinta vel vtraq; parte bonorum: & diſpoſuiſſet, quòd bona illa perpetuò manerent in conſanguineos vel parentes, ſecũdũ idioma Hiſpanum, [*Parientes.*] vel deſcendentes vel intra perſonas de genere: quæ omnia vocabula adaptantur ex proprio ſignificatu iuridico ad mares, & ad fœminas, vt eſt notiſſimum: tunc eſſet facienda eadem differentia, eademque diſtinctio, quam ſuprà poſui in bonis liberis: ſcilicet, an nomen filius ſimplex vel ſimpliciter prolatũ poneretur in vna oratione, vel in diuerſis, cum illo complexo filius maſculus. Et iſta eſt vera reſolutio in hoc articulo, & puto quòd iſta non reperientur vllibi ita prout hic congeſta, & enucleata, & ſunt vtiliſſima vtpote admodum quotidiana in conſultationibus & iudicijs. Venio ad gloſſas.

Gloſ. vltima opponit de l. Si ita ſtipulatus, in principio. ff. de vſuris: vbi clauſula, illa vacuãq; poſſeſſioné tradi, quæ ſequitur principalẽ ꝓmiſſoné dandi

dandi fundũ,operatur vt veniant fructus & acceſsiones,quæ ſine illa non ſubſiſtente mora non venirent. Sed in hoc tex.in ſimili dicitur oppoſitũ: quinimo quòd illa clauſula [*Quem ſcis magna onera ſuſtenturum.*] poſita poſt primã præcedentem clauſulam: illam videlicet,[*Quæcunq; in legatis reliqui, uel dari præcepi: ab Attitiano filio meo & hærede dari præſtariq; iubeo.*] eſt nullius efficaciæ:igitur. &c.

7 Gloſ.in princi.videtur ſoluere,†quòd hîc fuerunt verba ſequentis clauſulæ generalia emiſſa ad complacentiam filiæ, & velut ad ipſius adulationem & delinimentum enuntiata,quæ verba non diſponunt.l. Generali capite, in princi. ff. de Vſufruct. legato. vbi conſimilia verba directa ad honoratum,non inducunt diſpoſitionem: & ita ſummat illum text.Barto. ibi poſt gloſ.ſecundum declarationem R. & tenet Pau.de Caſt.in l.Ex hac ſcriptura, ff. De dona. & alibi.ſ.in l. 1. colũ. penulti.ver.vltimo ſcias.ſ.titu. 1. Doctores ſoluunt iſtud contrarium alijs modis:ex quorũ ſolutionib⁹ deducũt ſequẽtes rationes decidendi ad iſtum textum,præter illam de verbis adulatorijs, quam modò retuli tangere gl. in reſponſione ad contrarium de prędicta l.Si ita ſtipulatus.

Prima ratio gloſ.

Erit ergo ratio gloſſæ prima, quòd hîc fuerunt verba obſcura, generalia, ac ſimplicia, quorum ſignificatio non poterat aliquid certum inducere: quia ſimpliciter & obſcurè teſtator dixit,[*Magna onera.*] neque aperuit quæ onera eſſent illa, & ſic incertitudo oneris vitiat ipſum onus ſiue grauamen iniunctum,vt dixi.ſ.primo notab. remittẽdo me hîc. Et iſta eſt vltra gloſ. ſolutio Bart.Bald.& Alberi. poſt Dy. hîc,

Secunda ratio vltra gl.

& ſecunda decidendi ad iſtum textũ. ex qua patet declaratio ad l. Si pluribus,ſ.eo.cum ibi per Barto.notatis, vt indefinita tunc æquipolleat vniuerſali,quando eſt certa:non autem quãdo incerta. Vnde fluit, quòd ſi teſtator hîc dixiſſet,[*Omnia onera.*] text. iſte non procederet, quia in claris non eſt locus coniecturis. l. Continuus. §. Cùm ita,ff.de Verbo. obligat. Et ſic ex iſta ratione patet, rationem gloſ. de adulatione quam primò loco proximo collocaui non eſſe ſolidam apud iſtos ſupremos Doctores. Nam ſi fuiſſet, etiam ſi teſtator hîc diceret omnia onera reputarentur adulatoria,quod Doctores non curant,ratione prædicta:quia ſunt clara, & ſic diſponunt:non autem deſignant adulationem.

Tertia ratio

Tertia ratio eſt, quia hîc dixit, [*Quem ſcis magna onera ſuſtenturum*] quæ verba important ſcientiam, quæ non eſt niſi de præteritis, vel præſentibus, non autem de futuris poteſt eſſe. l. Sed etſi reſtituatur,§. fina. ff. De iudi.l.Cùm quidam,§.Quod dicitur, ff. de Acquiren. hæred. gloſ. & Docto. in l.Itaque,ff.Si cert. peta. Vnde cùm in præteritis teſtator non impoſuerit filio niſi onera legatorum, non autem debitorum ſoluendorum, meritò verba prædicta referuntur ad ſola legata:& ſic vt filius ad ea ſola perſoluenda teneretur, ſecundum Baldum poſt Petrum.

Quarta ratio.

Quarta ratio,quia verba hoc caſu fuerunt enuntiatiua ob aliud emiſſa, quæ non habent aliquid operari: videlicet verba illa ſuprà ſæpius recitata,[*Quem ſcis magna onera ſuſtenturum,*] & ſic non tantum fuerunt verba de futuro,ſed etiam emiſſa propter aliud, id eſt ad leniendum animum filiæ ad quem dirigebãtur, quæ res nihil habet commune cum prædicta clauſula, de qua in dicta l. Si ita ſtipulatus, ſcilicet, [*Vacuãq; poſſeſsionem tradi.*] quæ verba fuerunt diſpoſitiua, vtpote promiſſoria.

Quinta

Quinta ratio. Quinta ratio, quia in iſto tex. volũtas teſtatoris fuit dubia, & non tetendit directò, ſeu præciſè ad iniungenda filio onera ſoluendorum debitorũ defuncti, vt patet ex verbis præcedẽtibus. ſ. relatis. [*Quæcũq; in legatis reliqui, vel dare præcepi, ab Attitiano filio meo & hærede, dari præſtariq; iubeo.*] Quæ ſunt clara, & aperta: & per ea (vt eſt dictum) declarantur ſequentia: imò fortiùs quàm ecõtrario, vt etiam fuit prædictũ. Et hoc tenet Albe. poſt Iaco. de Belui. qui etiam ponit tres ſolutiones ex prænotatis. Quamobrem Paulus de Caſt. & Ioan. de Imo. dicunt, quòd dictio vel coniunctio, &, in hac litera ponitur declaratiuè: ſicq; non auget, ſed tãtum declarat. Et aduertat quòd iſta. 5 & vltima ratio decidendi tendit in id cum. 2. ratione. ſ. relata, quæ fuit primaria Doctorum poſt rationẽ glo. cui ipſi non applaudent, vt prædixi.

Vltimò Bald. hic inducit iſtũ text.
8 † ad rationem ſtatutorum Italiæ paſſim diſponentium, ſtantibus maſculis, fœminas à patrum ſucceſſione propellendas eſſe. Nam ſecundum eum ratio poteſt eſſe, quia vt rerum experimenta docent, maſculus maiora ſubſtinet onera, quàm fœmina. Ad quod affert glo. in ca. 1. §. Hoc autem, Qui feu. da. poſſ. vbi glo. inquit, quòd ad filiam nõ pertinet facere pacem ſuper vel de morte patris: quia neq; ad eam ſpectat facere vindictam. Idem vult glo. in c. vno, An mutus vel aliter imperfe. eo. lib. feu. & ambę glo. allegant in id legem Longobar. vnde patet eas loqui iure illo Lõgobardico alioqui barbaro, peregrino, & inepto: & ita intelligit Bald. illas ibi, & hic, & in l. Pro hærede, §. fina. ſ. de Acquirẽ. hæreditate, ſubdens diuerſum & cõtrarium eſſe de iure Roma. quo inſpecto, ad filiam pertinet facere vindictam de morte patris: & ex conſequẽti de ea facere pacem, prout ad filium maſculum. Quod etiam poſt Bal. tenet Iaco. Alua in eo. §. Notandum, reprehendens effectu ac re ipſa opi. prędictarum gloſ. Circa quem articulũ reſolutio eſt, quòd illarum gl. opi. eſt tollerabilis, in vindicta extraiudiciali: illa enim non ſpectat ad fœminam. Resolutio huius arti. Aliud autem eſt in vindicta iudiciali, querelãdo aut accuſando de morte patris, ſecũdũ Deci. in l. 2. nu. 62. ff. de Regu. iuris allegantem ſolum Ange. qui ita diſtinguit conſi. 89. Viſo facto, & ſtatutis. Quæ concordia eſt etiam de mente Alexã. de Imo. in l. Si filius qui patri, vlti. col. ſ. de Vulga. & pupi. quidum poſt Ro. ibi impugnat opinionem prædictarum gloſ. pro ſua reprehenſione contra illas gloſ. iura loquentia de vindicta iudiciali, videlicet. l. Sororẽ, C. De his quib. vt indig. & l. Vxor tua, C. Qui accu. non poſſ. ad idẽ l. 2. ff. de Accuſa. in prin. ad. idẽ l. Si fœmina. C. ad Turpi. & l. 26. tit. primo. 7. Par. L. 26. tit. 1. Par. 7. Quæ iura decernũt etiam fœminis competere ius vindictæ iudicialis, & ſic accuſandi interfectores maritorum ac coniunctorum ſuorũ, ergo in conſequentiam neceſſariam competit eiſdem fœminis ius pacis faciẽdæ. Qua conſequentia Bal. hic in
9 fi. vtitur & rectè. † In omnib⁹ ergo caſib⁹ in quibus fœminæ poſſunt accuſare, de quib⁹ pet tex. gl. & Bar. Albe. & Ang. in d. l. 2. de Accuſa. in eiſdem poſſunt facere pacẽ, & remittere vindictã iniurię vel offenſę ipſi accuſato q̃ offendit, conſequentia ſumpta à cõtrarijs, quæ eſt valida iuribus notiſſimis. Procedit ergo opi. illarũ gl duob⁹ caſibus primus in vindicta extraiudiciali quæ ad eam non pertinet, vt pet Ange. in conſilio prænotato, & in l. Vna, C. de His qui ſe defe. lib. 10. in ad di. ad Bar. cuius meminit Feli. licèt nõ ita reſoluat ſe. i C. Cũ oporteat col. 5. de Accuſa

de Accuſat.& conſequenter non poſ ſet facere pacem de tali vindicta extraiudiciali. Ex hoc videtur inferendum, quod fœmina hodie nõ audiretur,
10 ſi peteret ſibi dari vel aſsignari in inimicum, occiſorem patris, vel filij vel mariti abſentem & contumacem ſecundum formam l. Regnorum, vt in l.4 titul. de los Homizillos foro. ll. lib. 4. & l. 1. 3. 4. libr. 8. ordina. & l. 48. in legibus ſtyli. Nam pręfarę leges non videntur procedere in fœminis quid tale petentibus ratione prædicta, & pariformiter dicendum eſt, eas nõ poſſe idem petere ſub prętextu, quod vellet, alius poſſet mandare, ſeu committere occiſionem, vel vindictam alicui maſculo, quia id quod eſt illicitum, quoad ſe: ſcilicet, poſſe vindicare per ſe necem prædictorum vel alicuius de prędictis extraiudicialiter, vt eſt ſępe dictum, nõ poteſt neque debet eſſe licitum in alio ꝑpter ipſam, vt tradit notabiliter in penultimo ſimili, per illum tex. in l. Refectionis, ff. cõmunia prædio. in vltim. textua. & colligitur ex l. Graccus, primo reſponſo coniuncto ſecundo. C. de adulte. Facit quod in ſimili notant Bart. & Lucas de Pe. in l. Prohibitum, C. de Iure fiſc. lib. 10. & not. glo. ſecundum vnam opinio. in l. Cum fundum, ff. de vi, & vi arm. Maximè, quia permiſsio occidendi, quæ fit per iudices, authoritate prædictarum legum Regnorum ipſi offenſo pro ſequẽti in iudicio talem offenſam, vt quia eſt perſona cõiuncta, debet intelligi de ipſo offenſo principaliter, id eſt, de accuſatore, talem offenſam in iudicio principaliter proſequẽte: nõ autem per mediam perſonam, ſecundum Bald. in l. vt vim, colum. 2. ad fin. verſic. & not. ff. de iuſtit. & iure, & ſic vult Bald. quod etiam maſculo iſte fœmina non poſſet fieri iudicio permiſsio capiendi vindictam extraiudicialem ab offendente propria authoritate per mediam alterius perſonã. Neque illud eſt cõtra id quod vult Paul. de Caſtr. in dic. l. Refectionis, nam ille loquitur de aſſociatibus ipſum principalem, non autem quando ipſe principalis committeret alteri, ſeipſum ſubtrahendo: niſi eſſet filius, vt in dic. l. Graccus. Et quod dixi de fœmina, quod non poſſet petere ſibi committi talem vindictã extraiudi. authoritate ll. Regni neque per ſe, ne que per alium faciendam, eſt verum: quãquã alijs temporibus, aliter fuerit factum in hac ciuitate Salman. vt accepi ab antiquioribus in quadam fœmina quę accuſabat duos interſectores duorum filiorum. Nam illi accuſati ab eadem aufugerant, & in eorũ abſentia & contumacia, ad petitionem & requiſitionem matris fuerunt deſignari per iudicẽ inimici ipſius quæ perſecuta eſt eos vſque in Regnum Portugaliæ vbi latebant, nam eò fugerant, & ibidem eos incautos interfecit manu conſanguineorum, & auxiliarium, qui eam aſſociarunt. Sed illud non potuit iure fieri, per ſupra dicta, quia neque per ſe, & conſequenter imò à fortiori neque per alios talis fœmina, non potuit de illis vindictã extraiudicialiter ſumere. Sed forte id ſibi fuit conceſſum, quia illa fœmina erat virago, ex nobili ſtirpe progenita, vt poſtea declarauit euentus qui fuit ſubſequutus de vindicta quam (vt eſt dictum) ſumpſit, nam in tali fœmina viragine ſolet ſaluari opinio prædictæ glo. ſiue gloſſarum, vt tradit And. Si i. l. quarta. §. Cato, colum. penul ff. de Verbo. obliga. Secundus caſus (vt ad præmiſſa redeam) in quo prædicta opinio illarum gloſſa. excuſatur eſt, quando fœmina eſſet excluſa à poſsibilitate accuſandi, vt quia non eſſet de caſibus, in quibus a

L. 4. titu. de los Homizilos. lib. 4. fori.

Quoddã factũ Salmãticæ.

Saluatio gl

2. Caſus in quo ſaluantur gloſſæ.

iure denegatʳ ſibi accuſatio, vel qa cũ fuit requiſita vt intra certũ tẽpus accuſaret noluit id facere, vt in l. Si ea, C. Qui accuſ. non poſſ. vel al[illegible]a de cauſa nõ poſſet accuſare: tunc eĩn nõ põt facere, vt eſt de intẽtione omniũ ſcribẽtiũ & impugnantiũ prędictarũ gl. cõcluſionẽ, & Bald. hic ad fi. quæ. ſ. retuli, & Ioan. de Imo. cũ ſequentis, dũ faciunt cõſequẽtiã de vindicta ad pacem. Et præmiſsis eſt adijciendum ꝙ prædictã concordiã Ang. in cõſi. prænotato ſequitur Alex. in addi. ad Bar. ĩ d. §. Cato, ad fi. licèt alleget cõſi. Ange. ſub alio nu. ſ. 287. & idem Alex. in d. l. Si filius qui patri, ad fi. quæ. ſ. adduxi, allegat cõſi. Ang. ſub alio nu. ſ. 22. Item & eundẽ Ang. in eo. §. Cato, vbi Ang. col. fin. videtʳ apertè ſentire idẽ quod in prædicto cõſi. dum ad verbũ inquit loquẽdo de fœmina, vnde ius vindicandi manualiter eã non cõcernit. Ibiq; reprehẽdit prædictã gl. in d. §. Hoc etiã notãdũ. Eſt ſiquidẽ virile officiũ ferre arma, vt in ca. Dño guerram, in tit. hîc finitur lex, &c. in Vſib. feud. & fœminæ nequeunt arma ferre, vt inquit Bald. ĩ l. Quoties, col. pen. C. de Suis & legi. lib. & hæc incidẽter dicta ſufficiant in præfato propoſito, ꝙ vir ſuſtinet maiora onera q̃ fœmina. Sed redeundo ad inductionẽ quã Bal. de hoc text. facit pro rõne. ſ. memorati ſtatuti, dicendũ eſt, aliam eſſe talis ſtatuti rõnem fortiorẽ ac ſolidiorem, videlicet cõſeruationis agnationi[illegible] & famil[illegible]iæ, vt plenisſimè proſeq[illegible]tʳ Alber. Bru. quẽ etiã ſ. retuli. 3. notab. in [illegible]llo tractatu, de Sta. fœmi. & line. cog. excluden. §. Circa. 3. ꝑ tres colũ. vbi in col. 2. dicit hanc eſſe rõnem c[illegible]em, & ĩ col. ſeq. dicit eã abſorbere al[illegible]as oẽs rõnes aliorum Docto. ꝑ eum [illegible]atas. 1. col. Inter quas tamẽ [illegible]ne i[illegible]ud om[illegible]ttã) nõ refert hanc rõnẽ Bal. forte quia includitur ſeu cõprehẽditʳ ſub prædicta rõne cõmuni, & per hęc manent reſoluta quæ in gl. tanguntʳ.

Not fortiorẽ & ſolidiorem rõnem ſtatuti memorati.

Summarium.

1 *Dictio poſſeſsio capit hic ꝓ re poſſeſſa.*

2 *Verba diſpoſitiua ad quencunq; dirigãtur, fideicomiſsi petitionẽ inducũt.*

3 *Verbum ſit, ſolum & de per ſe, eſt præcise ſignificatiuum ſubſtantiæ ueritatis.*

4 *Verba quando ſunt ſuapte natura diſpoſitiua per teſtatorem prolata indiſcriminatim diſponunt, ſiue referantur ad hæredem, ſiue referantur ad tertium, ſiue ad honoratum.*

5 *Argumẽtum de legato libertatis ad legatum piæ cauſæ in præiudictum ipſius piæ cauſæ non poteſt hodie ualere.*

6 *Actionem & paſsionem in eodem ſubiecto uno eodemq; reſpectu concurrere non poſſe, naturalis maxima eſt.*

7 *Permiſſionis natura ad tempus limitatæ eſt trahere ſecum, uel ad ſe prohibitionem poſt tale tempus prætaxatum.*

8 *Actus agẽtiũ nõ operãtur ultra eorũ intẽtionẽ.*

9 *Declaratur hic glo. ultima.*

10 *Tex. iſte eſt declarandus per l. fi. C. de lega.*

11 *Quemadmodum à morte teſtatoris dominium ipſo iure trãſit in legatariũ: ſic econtra, ſi legatarius efficitur indignus ita ut debeat perdere legatum retransfertur in talem hæredem.*

12 *In caſibus in quibus ex aliqua diſpoſitione dominium in aliquem transfertur, in ijsdẽ caſibus reſoluta illa diſpoſitione, retrasfertur etiã ipſo iure in priorem & antiquiorem dominum.*

13 *Inueſtigatio difficilis ad l. fi. in prin. C. de lega. ponitur hic.*

14 *Lex fi. C. de lega. quas leges antiquas reſpiciat immutãdas uel emẽdandas prout in prin. ſui præfatur, uelle eas corrigere, uel emẽdare.*

15 *Obligationes perſonales inhærent perſonæ tenaciter: dominium autẽ cohæret rei principaliter.*

16 *Traditur hic de oppoſitione tex. in l. 4. §. 1. infrà de alimen. & cība. lega.*

17 *Verba illa, Pro ſuis neceſsitatibus, adiecta certæ quantitati, non minuunt legatum.*

18 *Notabile quoddam ponitur hic ad iſtum tex. cum ratione eiuſdem: & eſt primus caſus in quo fideicõmiſſum tacitè inducitur.*

19 *Inductio Bar. iſtius tex. ad quandam quæſtionẽ nõ eſt bona.*

20 *Vxor per uirum relicta domina & uſufructuaria inſimul, poteſt de iure eligere, utrum illorum malit optare.*

21 *Vxor relicta per teſtatorẽ domina & maſſaria,* vel

[illegible]

§ Ti[illegible]

T[illegible] non obliuiſcer[illegible]

[illegible] poſtea dec[illegible] codicillis [illegible] Seiam maritū meū [illegible] de, [illegible]

[illegible] compararim [illegible]

[illegible] cū poſt [illegible] viueret habere [illegible] præter hæc [illegible] a dotem relicta [illegible] poſt mortem C[illegible]

[illegible]

[illegible]

nit, ꝙ de prima clauſula paruum aut
nullū ſuberat dubiū,vtpotè cōtinen-
te verba diſpoſitiua: ſed ſolū de ſcđa
clauſula cōtinente diſpoſitionē fidei
cōmiſsi obſcurā & implicitā ſeu taci
tā.Et qa ex ea ſumitᷣ cōiectura volun-
tatis defuncti,ideo text. hic diſponit
gn̄aliter induci fideicō.in vtroq; caſu
vel clauſula:in prima ceu minus du-
bia,ꝑſuppoſitiuè:ſed in ſcđa, vt pote
magis dubia,quia teſtatrix tacitè di-
ſpoſuit poſt mortē ꝑ fideicō.limitan-
do legatū vel fideicōm.ꝓut limitauit
quouſq; viueret maritus, text.decre-
uit expreſsim legatū deberi vľ fidei-
cō.peti.Quod aūt verba illa[*Erunt tua*]
fuerint diſpoſitiua,& nō enunciatiua
cōtra Raph.& Ang.de Perig. probatᷣ
ex natura verbi ſum es, quod ſecun-
dū Bal.cōſi. Schiſma. col.2. eſt verbū
ſubſtantiuū effectiuū magis q̃ aliud
verbū de mundo,vt ipſe Bal. formali
ter inquit,& allegat legē his verbis,in
princ.§.de Hære.inſti. Facit qđ đ hoc
verbo dicit Card.in c.Exceptionē,de
except.quē Feli.citat in rub. de mut.
peti.videlicet,ꝙ neceſsitat, & conſe-
quēter diſponit.In contrariū facit qđ
dicit Bal.in l.verbū volo,C.de fideic.
poſt prin.videlicet,ꝙ regulariter ver
ba futuri tēporis nō ſunt diſpoſitiua:
qa nō exponuntᷣ ꝑ verbū ſum præſen
tis tēporis,ꝓut ibi ipſe exēplificat.Q đ
directè cōtradicit prædictæ cōi decla
rationi Doct.hîc.Niſi fortè dixerimꝰ,
ꝙ eſto,ꝙ Bald.rectè dicat, prout verè
dicit:tn̄ in hoc tex. Doct. nō abs re di
cunt,ꝙ ꝑ iſta verba futuri tēporis[*E-
runt.n.tua poſt mortē,&c.*] inducitᷣ diſpoſi-
tio fideicōmiſſaria vľ fideic.Priò pro-
pter verbū,erū,qđ eſt verbū aſſertiuū
& certioratiuū: idē ſiquidē importat
qđ verè vel certè.l.Nō.n.cū mille cō-
plicibus,ff.de Inoff.teſt.Deinde quia
teſtatrix tranſiuit ad deſignationem
certi tēporis punctualē.ſ.poſt mortē:

Contra Rapha.& Ang. de Perigl.

tā voluit in illud tēpus cōferre diſpo
ſitionē cū illa determinatione tēpora
li.quo caſu nō eſt dubiū qn teſtator
cēſeatᷣ diſpoſuiſſe in illū euentū:quē-
admodū in quēcunq; aliū ꝑ illud ver
bū[*Erūt*]& Bal.loquitᷣ qđ nō diſponūt
de præſenti:cogita aduertēter,quia il
la verba Bal.niſi ſic euadantᷣ, vidētur
ſatis obſtare nr̄o ꝓpoſito.Quādo aūt
verbū ſum es eſt ꝓfertur in præſenti,
loquuntᷣ ea q̄.ſ. allegaui,vltra q̄ idem
Bal.cōſi.374.verba Dy.col.2.ver. Præ
3 terea,lib.1.inquit formaliter,†ꝙ ver-
bum,ſit,ſolū & de ꝑ ſe, eſt præciſè ſi-
gnificatiuū ſubſtātiæ veritatis.Cuius
loci meminit And.Tiraq.in repe.l. Si
vnq̄,ſup verbo,reuertatᷣ,nu.183.C. đ
Reuocā.dona.vbi in nu. ꝑcedēti tra-
dit multas remiſsiones de iſto verbo,
qn̄ reperitᷣ in tēpore ꝑſenti,non tn̄ in
futuro:neq; inter eas meminit Bal. ī
d.l.verbū volo.Poſſemus etiā dicere,
prout in ſimili paulò inferius in eadē
l.dicit idē Bal.de verbo volo,qđ eſt ſu
ſpenſiuū & quaſi de futuro,ꝙ ſi actus
tunc qn̄ illud verbū proferrᷣ, poterat
fieri nuda voluntate,& verbū illud di
ſponit in ꝑſenti,ita hîc.Nam qn̄ teſta
trix dixit,[*Erunt.n.tua*]poterat de ꝑſen-
ti relinquere filię:ergo etiā de futuro
vr̄ diſpoſuiſſe,quū dixit,[*Erunt.n.tua poſt
mortē mei uiri*]Quicquid de hac re du-
biterᷣ,ego nō diſcedo à cōi ſn̄ia quā te
nui.ſ.cōtra Raph.& Ang.de Perig. ꝙ
verba iſta, [*Erūt.n.tua poſt mortē,&c.*] fue-
runt diſpoſitiua. His ita ad qualem
qualē literæ declarationē prænotatis,
præmittendū eſt ad dicendorū euidē
tiam ſecundū verūq; Paul.ſ. Caſtrē.&
4 de mōte picho.†ꝙ qn̄ verba per teſta
torē prolata ſuapte natura ſunt diſpo-
ſitiua,indiſcriminatim diſponūt,ſiue
referātur ad hæredē,vt in l. Dānas e-
ſto,in prin.ʃ.de Vſufr. lega.vbi fuerūt
verba præceptiua ad hæredē,& ſic ad
grauatum directa:ſiue referantur ad

terriũ.l.Cũ pater,§.donationis.ʒ.eo.ſi
ue etiã referant̃ ad honoratũ.l. Miles
ad ſororem,in prin.& l.Peto, in prin.
ʒ.eo.quẽ tex.dicit eſſe ſingul. Guido
Papæ deciſ.93.ad id q verba illa,ſis cõ
tentus tali re, & nihil amplius petas,
inducunt fideic.in illius fauorẽ,vt ibi
p eũ.Ad idẽ vltra Docto.adduco tex.
notabiliorẽ & loquentẽ in terminis
fortiorib⁹,vbi nõ ſunt illa verba,& ni-
hil ampli⁹,in l.fideicõmiſſa,§.Siqs ita.

Text. vltra Docto.

ʒ.tit.1.vbi ponũt̃ illa verba,[*Cõtẽtus eſto, & ſufficiat.*]Cuius text.caſum vidi in fa
cto in teſtamẽto cuiuſdã Doct.medi-
ci iſtius vniuerſitatis in quo poſt in-
ſtitutionẽ factã de quadã filia cũ alijs
filijs,inter alia dixit,q ſufficeret illi fi-
liæ tale prædiũ quod ſibi prælegaue-
rat,vel reliquerat,quod tñ reuera nõ
fecerat,nihilomin⁹ tñ per illũ tex.me
allegãte fuit deciſum,q cenſeret̃ ſibi
prelegatũ & haberet prout habuit il-
lud præcipuũ vice ac loco melioratio
nis partis.3.bonorũ.Sed quãdo teſta-
tor loquit̃ p verba enuntiatiua, non
parũ refert ad quẽ talia verba dirigã-
tur.Nã ſi ad grauatũ,diſponũt.l. Vnũ
ex familia.§.vltim.ʒ.eo.vbi Bar.& Do
cto.ad id notãt.Secùs ſi ad honoratũ.
l.Gñali,in prin.ʒ.de vſufr. lega. q̃ iura
eodẽ modo intelligit Pau.de Ca.in.l.
1.col.pen.ſ.titu.1.nã quãdo verba di-
rigunt̃ ad honoratũ cẽſent̃ adulato-
ria,quorũ natura eſt,nullã ĩducere o-
bligationẽ,neq; diſpoſitionẽ,vt pba-
tur ex eadẽ l.Gñali,in princ.vbi Bart.
& ex c.Cùm veniſſent,de inſtitu.vbi
no.Panor. & in c.cũ iuramẽto,de ho
mic.vbi idem Panor.Io.de Ana.& Fe
li.de ea re ediſſerunt.Ad quod etiã fa
cit tex.in l.Diuus Traianus,verſi.[*Di-
ci ſolet,*]ſ.de Mili.teſta.& in.§.Planè,in
ſtit.eo.fallit tñ hoc libertatis fauore.
l.Paulus.§.Paulus.ff.de Fideicõ. liber.
vbi Bar.& idem in l.Ex hac ſcriptura,
ad mediũ.ff.do Dona.qui tex.eſt ſin-
gul.ſecundũ Alex.aut Barba.in addi.
ad Bar.in l.Ex his verbis,C.d teſtamẽ.
mil.Et pari ratione videt̃ idem dicen
dum in pia cauſa,ex doctrina Bar.has
duas cauſas æquiparante in l.Si vnus.
C.de teſta.& in l.Proximè,ff.de his q̃
in teſtamẽto delen.vbi Ioan.de Imo.
id cõmendat,& in l.Titio vſusfruct⁹,
§.1.ʒ.de Condit.& demõſtr.& Ludo.
Rom.in repe.authen.ſimiliter,C.ad
l.Falc.col.12.& cõſi.235.& Aret. in l.
Captatorias,C.de Teſta.mili. Feli. in
c.Significauerunt,col.2.extra de re-
ſtit.& in ca Auditis,col.3. de Preſcri.
Nicol.Euerardus in centuria locorũ
legalium.23.loco à libertate ad piam
cauſam.Et iuxta hanc rem obiter no
tandũ eſt,q cũ cauſa libertatis hodie,
iure canonico attento,ſit min⁹ fauo-
rabilis,q̃ pia cauſa ſtrictè ſumpta. ſ. p
aĩa, quæ eſt ea quam ius canonicum
propriè cõſiderat eſſe piã cauſam, vt
patet ex diſcurſu eorũ q̃ Rom.tradit

Cauſa libertatis eſt hodie minus fauorabilis iure canonico attento q̃ pia cauſa ſtrictè ſumpta.ſ. pro anima.

5 in præfata repe. † nõ poſſet hodie ar-
gui de legato libertatis ad legatũ piæ
cauſæ,in præiudiciũ inquã ipſius piæ
cauſæ.Ita eleganter ait Soci.in l.Mar-
cellus,§.Quod autẽ,nu. 9.ʒ. ad Treb.
qd eſt inſigniter notandũ,quia nõ re
colo me illud niſi apud Soci.vllibi le-
giſſe:& eſt ſatis cõducens ad precauẽ
das multas inductiones quas Docto.
ſolent facere de legibus loquentibus
de libertate ad piam cauſam , put fa-
ciunt Bar.& Docto.in l.1.C.de Sacro
ſanct.eccleſ.& Rom.in dicta prælect.
authen.ſimiliter inquam pluribus lo
cis ipſius, & alij Docto. alibi paſſim.

Et quia litera iſtius text. eſt nimiũ
ſcrupuloſa, quam ob rem intellect⁹ i-
pſius redditur difficilis exponendam
illam pretium operæ duxi.

Expoſitio literalis huius tex.

In textu ibi,[*Gaio*] ſcilicet,ſecũdo vi
ro:ibi,[*decedens,*]ſcilicet teſtata,in quo
teſtamẽto inſtituit filiã ex primo ſeu
priore matrimonio ſuſceptã, ſecũdũ
Pau.de

Pau.de monte Picho cõtra figuratio
nem caſus Viuiani.Sed nõ aperit ipſe
Pichus,an pro parte vel inſolidũ fue-
rit hęres inſtituta:videt̃ tamẽ, q̃ hæc
filia hæres inſtituta habuerit cohære
dem:nã aliâs deciſio tex.ibi,[*Fideicõmiſ
ſum põt peti.*]nõ poſſet verificari:ipſa. n.
à ſeipſa petere nõ põt:imò peteret qđ
intus habet, vt aliâs ſolet dici. l. Si
precario, ff.cõia prædiorũ.Nã poſt fa-
ctam vtrorũq; bonorũ.ſ.legati & hę-
reditatis confuſionẽ in eadẽ pſona fi
liæ,quã Docto.vt dixi,minus propriè
vocãt conſolidationẽ, non relinquit̃
locus petitioni.l.Vrannius,§.ſed cum
duo,ff.de Fideiuſſ.l.Debitori,cũ alijs,
C.de Pactis.l.Si debitor,ff.ad l. falcid.
6 † Eſt.n.naturalis maxima,actionẽ &
paſsionẽ in eodẽ ſubiecto,vno eodẽ-
que reſpectu cõcurrere nõ poſſe.l. Si
pariter,& l.Duobus.ff.de libe . cauſa.
& tradit Bal.& alij in d.l.Debitori , &
circa hoc vide q̃ infrà tradam,in verſ.
Et ex hoc tex.ibi,[*Vitæ uſumfructũ.*] aliâs
vitæ vſum,& vsũfructũ, aliàs victum
& vſumfructũ ſecundũ varias huius
tex.trãſlatiões, in idẽ tamẽ tendẽtes.
Ibi,[*Et participationẽ,*] iſta copula & de-
bet deleti.Et hanc participationẽ vo
cat glo.in.1. expoſitione perceptio-
nẽ,q̃ ſignificat vtilitatẽ . Sed non eſt
bona expoſitio,quia ſonat in vſumfr.
& tamẽ in primo caſu iſtius tex. cen-
ſetur ꝓprietas legata,prout tenet gl.
vlti.hic,quæ in hoc cõiter approbat̃.
Ideoq; melior eſt ſecũda expoſitio i-
ſtius glo.vt participatio capiat̃ ꝓ par
te vel ꝓportione legata,q̃ ſonat in ꝓ-
prietatẽ,& iſtã expoſitionẽ tenet Bal.
ſed ſecundũ aliã tranſlationẽ eſt lite-
ta,[*poſſeſsionem,*]quæ põt etiã eſſe bona
ſi capiamus poſſeſsionẽ pro ipſis re-
bus poſſeſsis,vt ſic ſonet in proprieta
tẽ,vel legatũ proprietatis, quæ expo-
ſitio non eſt incongrua,vbi datur ma
teria ſubiecta,vt in l.interdũ cum gl.
vlti.ff.de Verb.ſign.& in c. Poſſeſsio-
nes,cũ glo.16.quæſt.3. & in cap.2. in
princ.extra de conſue.in verſ.[*Poſſeſsio
nes,*]iuncta expoſitione Abb.& Doct.
ibi,id eſt,res poſſeſſas.Et ſic cõluſio fi
nalis glo.hic adaptat̃ ad vtrũq; caſum
iſtius.§.vt.ſ.vtroq; caſu cenſeat̃ ꝓprie
tas legata:licèt ad tẽpus vitæ, & eam
abſq; diſcrimine ſequunt̃ hic Docto.
ibi,[*In nihilũ moleſtari,*]id eſt,q̃ nõ exige-
ret̃ à marito dos toto vitę ſuę tẽpore,
quã teſtatrix marito dedit qñ eidem
nupſit,quãq; maritus poſsidebat te-
ſtamẽti vxoris tẽpore,vt per gl.& Do
cto.in l.Põponius,§.in dotẽ.ff. de Ac-
quir.poſſ.& in l. Sciendũ,§.Si fundus,
ff.Qui ſatiſd.cog. ibi, [*Erunt.n.poſt mortẽ
tua.*]Hinc orit̃ primũ dubiũ,q̃ a pría ĩ-
ſpectiõe videt̃ eſſe verba enũtiatiua
ob aliud emiſſa,q̃ cũ dirigant̃ ad pſo-
nã honoratã,id eſt ad filiã,videbãt̃ eſ-
ſe potiùs adulatoria,q̃ diſpoſitiua,ſed
quia verbũ[*Erunt,*]inducit verã diſpo
ſitionẽ,prædicta ratio dubitatiõis ceſ-
ſat,ſecundũ Bar.& Docto.magis cõi-
ter,& rectè:q̃uis(vt in princ.dixi) Ra-
pha.Cuma.& Ang.de Perig.dicũt eſ-
ſe verba enũtiatiua, tamẽ minus be-
ne. Ibi,[*Præterea,*]poteſt eſſe vna dictio
vel duę & ſtatim eſt verbũ propterea
vt ſint duę dictiões, & ita legit Pich⁹.
Ibi,[*Vt quãdiu uiueret.*]hinc orit̃,ſecunda
dubitatio.Ibi.[*propter hæc*]Pichus vt di-
xi,legit duas dictiones,& exponit, id
eſt,propter verba illa appoſita in pri-
ma clauſula.[*Erunt enim tua.*]& propter
alia appoſita in ſecunda clauſula, ſcili
cet, [*Dũ uiueret,*]Quæ expoſitiones nõ
cõueniunt verbis ſequent. videlicet,
(*Propter hæc quæ codicillis relicta ſunt extra dotẽ.*)
Sicq; videtur potiùs textus eſſe intel
ligendus prout iacet, ſiue propter, ſi
ue præter,& debet inferius litera,(*Vt*)
pro ſicut intelligi , vt ſit ſenſus dubij
ꝓpoſiti , an ita cõpetat filiæ actio pro
fideicõmiſſo ad ea quæ fuerunt ex-

tra dotem legata marito matris, eidémque victrico ipſius filiæ quandiu viueret: ſicut etiam competit per verba prædicta, [*Erunt.n.tua.*] ad ea quæ legata fuerunt de rebus dotalibus. Quibus verbis Iuriſconſultus præſuppoſitiuè decidit primum caſum, vbi teſtator dixit, [*Erunt.n.tua,*] tanquàm minus dubium propter verbũ erũt, quod vt dixi eſt verbum diſpoſitiuum ſecundùm Bar. ac Doct. cõiter cõtra Raph. & Ang. de Perigl. & ſecundũ hoc in verſi. Modeſtinus, decidit tantùmodo ſecundus caſus. ſ. quando legatum vel fideicõmiſſum fuit ſimpliciter relictum ad vitam mariti eiuſdéq; legatarij vel fideicõmiſſarij. Nam vt modò tetigi, verſ. [*Vtrarum,*] iam erat primus caſus per modũ præſuppoſitiuũ deciſus: & ita Docto. hîc habent illũ primum caſum pro indubitato: & ſic ratio dubitationis in hoc tex. aſsignata, ibi ad finem, [*Licèt nõ ea uerba,*] nõ adaptatur ad primũ caſum, in quo (vt eſt ſæpius dictum) cùm verba ſint diſpoſitiua, nõ cadit in eis niſi parua obſcuritas apparens, quaſi prima inſpectione viderent enuntiatiua, ex quo fuerunt directa ad filiam eandémque fideicõmiſſariã: nam vt dixi illa ratio dubitandi, [*Licèt nõ ea uerba,*] non põt pariformiter ad vtrunq; caſum adaptari: tũ quia ille caſus ſecundus vltra verba illa legati per vxorem marito relicti, videlicet, dum maritus viueret, non habebat alia verba diſpoſitiua neq; enũtiatiua in fauorẽ filiæ hæredis eiuſdémque fideicõmiſſariæ. Tum etiã, quia ratio decidendi non poteſt (vt prædixi) ad primũ caſum aptari, in quo nõ eſt opus interpretari voluntatẽ teſtatricis, cùm de ſe clareat, vt potè diſpoſitiua, quoad fideicõmiſſum in quã filiæ debendũ de rebus dotalibus poſt mortem mariti. Et quod eſt. ſ. dictum q. in iſto text. potior litera ſit vt earũ, q̃ & earũ, patet euidenter: quia cũ primus caſus ſit parum vel nihil dubitabilis, non debet cenſeri poni pro magis dubitabili, quod eſſet ſi poneret ꝑ dictionem, &, diceretque quòd in eo dubitabatur, an daretur actio filiæ nõ ſolum pro rebus legatis quę erant extra dotem, ſed etiã pro his quæ erant dotales, quum primus caſus loquatur de rebus dotalibus, qui (vt eſt ſæpe dictum) paruum aut nullum præſefert dubium. Non tamẽ inficior, quòd dictio, &, non capiat hic pro etiam, ſed ſimpliciter & abſolutè pro cõiunctione copulatiua, quæ ſua natura auget, vt in l. ea tamẽ adiectio, ff. de legat. 3. bene poteſt hic legi licèt non ita aptè prout litera, *vt*. In tex. ibi, *Poſtquàm ea præſtiterit, &c.* intellige hanc clauſulam vt per Pichũ hîc col. 4. quia cæteri nõ declarant ipſam. In tex. ad fi. ibi, *Fideicõmiſſum.* ſ. impropriũ in. 2. caſu, in quo vſq; ad quẽ determinãdũ ponit iſta deciſio: qa cũ ꝑ viã cõſolidationis legati deficiẽtis ꝑ mortẽ mariti eiuſdéq; legatarij, res legatæ deberẽt ꝑuenire ex quadã ꝑſumpta voluntate teſtatricis ad filiã eãdéq; hæredẽ vniuerſalẽ & fideicõmiſſriã non põt quo ad eã dici verũ ac ꝓpriũ fideicõmiſſũ vt eſt de aperta intẽtione Bar. hîc. 1. q. & Bal. in fi. & Pau. de Ca. in primo textuali, & in l. fin. vbi etiam Alex. C. de Lega. & tradit idem Alex. cõſil. 173. volu. 3. aliàs. 5. & Ang. de Perigl. hic colũ. 1. ad fin. verſi. Item not. qui omnes tenent quòd ſi in ſecundo caſu iſtius tex. vbi fuit factũ legatũ marito quoad viueret, & erat rediturũ ad filiã eandémque hæredẽ vniuerſalẽ abſq; alia expreſſione diſponentis, vt hîc hæres deceſſiſſet ante legatariũ: nihilominus legatũ rediret ad hæredẽ ipſi⁹ hæredis: nõ quidẽ ex vi tranſmiſsionis, ſed cuiuſdam cõſolidationis: ſicq; liquidò pręſupponunt hîc Doctor. q. in caſu iſtius

iſtius tex.ſecūdo, vbi legatū eſt tēporale, ſcilicet, quoad maritus viueret, 8
& fideicōmiſſum reſultauit ex defuncti voluntate pręſumpta vel interpretatiua, non eſt propriū & verum fideicōmiſſum, ſed quædam acceſsio vel cōſolidatio legati deficiētis ad ipſam hæreditatē. Volunt ergo hi Docto. ꝙ iſta conſolidatio ſit vel fiat de plena proprietate vel dn̄io rerum legatarum ad proprietatē itidem plenā vel dominiū rerum hæreditariarū vel hęreditatis ex præſumpta voluntate defuncti, quæ deducitur ex eo quod taxauit legatū tēporaliter ad vitam legatarij tantūmodo duraturū: & cōſequenter voluit poſt eius obitū ad hæ-
7 redem pertinere. † Quippe natura permiſsiōis ad tēpus limitatæ ſeu coāgustatę eſt, trahere ſecum vel ad ſe ꝓhibitionē poſt tale tēpus prętaxatū: nam habet inhærentem voluntatem contrariā prohibitiuā poſt illud, prout econtra. Quod vtrunq; probāť ex l. Imperatores, ff. de Poſtu. iūcta l. ſtatuliberum ab hærede. §. 1. aliàs in. 2. reſponſo principij illius l. vbi de ea re tradidi. ſ. eo. cauſa ſiquidem In promptu eſt, quia maxima penè infallibilis apud philoſophos nec nō iuriſprudentes tradiť, cauſam limitatā non ꝓducere niſi tantūmodo limitatū effectum neq; vltra ꝓgredi ſeu operari. l. Age cum Geminiano, vbi Iaſo plura de hac re congerit. C. de tranſact. & l. In agris limitatis, ff. de Acqui. rerū do. iuncta alia cōi doctrina iuridica, quæ habet, ꝙ vbi de re certa vel de perſona certa quicq̄ diſponiť, de re alia vľ certa perſona cenſeť eſſe denegatū. l. Cū prætor, ff. de iudi. c. nōne, de Præſump. Ita in ꝓpoſito dicēdū, cōſequētia ſūpta de reb⁹ itē ꝗ pſonis ad tēpus l. Miles ita, in prin. verſi. [*Et quia diximus*] ff. de Milit. reſta. iuncta l. Qui plures, 1. ff. de Vulga. quæ loquitur de perſonis. Quib⁹ etiā cōfert alia maxima, & philoſophica & iuridica: videlicet, † ꝙ 8
actus agentium non operanť vltra eorum intentionē, ſed tantūmodo reſtringunť ad eandem, & vlterius minimè progrediuntur, neq; aliquē producunt effectū. l. Nō omnis numeratio, in prin. vbi notant Doct. ff. Si cer. peta. l. Pro hærede, in prīnc. ff. de Acqui. hæredi. Ita in propoſito dicendū & tenendum cum Bar. & cōmuni, in eo quod modò prędixi eos decidere circa iſtius text. ſuppletionem, ſi vel quando hæres præmoreret legatario temporali cui eſſet relictū quoad viueret, prout eſt in ſecundo caſu iſtius §. Quicquid hîc dicere attentent Rapha. Cuma. & Pichus not. 9. & col. 10. ad finē, qui tamen relinquit cogitandum. In primo autem caſu iſtius rex. (vt eſt iam dictū) eſt verū & propriū fideicōmiſſum: quia verba erga filiā prolata fuerunt diſpoſitiua: illa inq̄, [*Erunt. n. tua, &c.*] hæc quo ad ſecūdū caſum, ſed quo ad primum ſupereſt difficultas, an ſi eo ſtante, dixiſſet teſtatrix duntaxat verba illa, *Erunt. n. tua poſt mortē ipſius, &c.* Et non addidiſſet, & filiorum tuorum: an hoc caſu ſit dicendum idem quod fuit dictum. ſ. poſt Bar. & Docto. quo ad primū caſum. Quā difficultatē mouet hîc Pich⁹ ea. col. 10. in prin. & ante ipſius finē concludit ꝙ eſt diuerſū quoad hoc. 1. caſus à. 2. qa in illo tractať de vero fideicōmiſſo (vt eſt dictū) ꝙ ibi eſt verū fideicōmiſsū & habeť reſpect⁹ ad pſonā: & ſcd̄m eū hr̄s eadēq; filia cēſeť tacitè grauata, & ſic ceſſat trāſmiſsio ea defuncta ante legatariū: & ſimiliter ceſſat cōſolidatio: qa teſtator non habuit reſpectū ad ipſam hęreditatē, ſed (vt eſt dictū) ad pſonā. i. ad grauamen tacitè iniunctum pſonæ ipſius hæredis eiuſdemq; filiæ. Et ita ipſe reſidet dicens in prin. quęſtionis ꝙ iſte caſus

Limitata cauſa, producit limitatū effectum.

Ang. de Perigl. cōtēporaneus Pau. de Caſt.

non deciditur p Docto. Sed fallitur: nam Angel. de Perigl. hic qui fuit ante ipſum multis dieb⁹ retro, nā fuit contemporaneus Paul. de Ca. & ipſi⁹ (vt aiūt) cōcurrens in lectionibus, cōtrariū tenet hic co. 1. ver. itē no. dicēs hoc primo eſſe dicendū idem qđ in 2. quo ad prædictū articulū conſolidationis eſt dictū. ſ. q̃ præmoriente fidei cōmiſſaria eadēq; hr̃de in vita ipſius mariti legatarij, fideicōmiſſum tranſeat ad hæredem ipſius hæredis iure quodā cōſolidationis vel acceſsionis vt eſt. ſ. declaratū: licèt nō trāmiſsiōis quæ regulariter nō procedit in fideicōmiſsis cōditionalibus. l. Vna, §. Sin autē ſub condi. C. de Cadu. toll. & in l. in cauſæ. 2. §. Pōponius, ff. de Mino. Et hoc videt̃ verū cōtra ipſum Pichū: nā licèt in. 1. caſu huius tex. non fuiſſent illa verba, [*Erunt tua,*] nihilominus ex alijs verbis. ſ. ad vitæ vſūfruc. q̃ hic fuerunt poſita, ſecundum crebriores tranſlationes. ſ. recitatas legatū remaneret limitatū, ac reſtrictū ad tempus vitæ ipſius legatarij, ergo expreſsio illorū verborū, *Erunt tua*. q̃ fuerunt expreſſa in fauorē filiæ hæredis non habet alterare reſtrictionē iam factā ad ipſius legati ſubſtantiā p appoſitionē termini vitæ ad ipſum legatū, q̃ cenſetur p̃culdubio facta in fauorē filię hęredis vt in hoc tex. in. 2. reſpō. cū quo cōcordat iſtud primū, detracto verbo filiorū, & etiā illis verbis, *Erunt tua poſt mortē,* dū teſtatrix, ad vitæ legatarij vſūfruc. & probat̃ etiā ex ea. l. vlti. C. đ Legar. & ſic licèt reſpectus quē teſtatrix habuit ad pſonā filię ei noceat ea mortua ī vita mariti legatarij quo ad hoc vt in ipſius filiæ hæredes non fiat trāſmiſsio fideicōmiſsi cōditionalis, tñ nō pōt nocere quo ad cōſolidationem acceſsionē vel aggregationē faciendā de vnis bonis. ſ. legati ad alia. ſ. hęreditatis ex natura finitionis ipſius legati ad metā vitę ipſius legatarij dū taxat reſtrictiuè relicti, ac punctatim limitati, & per hanc conſiderationē reſoluit̃ fundamentū Pau. de monte Pic. hic. Et patet eſſe tenendū cū Ange. de Perigl. q̃ quantū ad prędictum articulū, idem ſit in primo qđ in ſecūdo caſu iſtius tex. Quod etiā vltra Ange. ſuadet̃ alia rōne, videlicet. Nam ad ſubſtantiam legati in prædicto primo caſu ponit̃ taxatio ſeu limitatio p deſignationē vitæ ipſius legatarij, & ſic legatū extat ab ipo principio taxatū & limitatū atq; precisè pręſcriptū ad terminū vitæ legatarij, ergo ſi deicōmiſſum de eodē legato filiæ & quoad ipſius perſonā relictū ſibi p illa verba, [*Erunt n. tua poſt mortē, &c.*] quæ ſecundū cōem opinionē, ſunt diſpoſitiua prout. ſ. ſæpiſsimè eſt dictū, deficiat per mortē filiæ in vita legatarij contingentē, non tamē p̃pterea deficit ius cōſolidationis, acceſsionis, vel aggregationis legati ad hęreditatē, re ſoluto legato per mortē legatarij cōtingētē poſt mortē filię fideicōmiſſariæ quæ fuerat ſcripta hæres, cū iſta iura ſint diſtincta, & ſeparata: nam ius fideicōmiſsi eſt perſonale per dictum §. Sin autem aliquid ſub conditione, cum prædicto. §. Pomponius, cum alijs. Ius autem illud conſolidationis eſt reale ipſas res, id eſt, tam legatum quàm hæreditatem concernens, ergo vno eorum iure extincto & ſopito, remanet aliud, ex generali regula quæ deſumit̃ ex l. Si domus, ff. de Ser uitu. vrban. prædio. facit l. Si fideiuſſor, vbi etiam Docto. ff. de Legatis primo, cum alijs. Hæc libuit diſcutere in primo caſu huius text. ad perfectiorem ipſius declarationem attento iure iſto. ff. Sed inueſtigatio attēto iure hodierno ceſſat: & ſic quòd hodie indiſtinctè etiā in primo caſu, & etiā non facta mentione filiorū cōſolide-

Tenendū cū Ang. de Perigl. contra Pau. de mōte Pich.

Hęc inueſtigatio ceſſat attento iure hodierno.

ſolidet́ legatũ cũ hęrede mortua hęrede eadẽq; fideicõmiſſaira ante legatariũ, eodẽq; poſtea mortuo, vt inqt Bald. hîc in fi.& ſequit́ etiã Flor. in fi. quos refert Pichus col. 10. ante fin. vt probat́ in illa ſingu. l. vltim. C. đ lega. quæ eſt deciſio noua Iuſti. quã ipſi in id adducunt. Et ſecundũ id qđ dixi. ſ. tenere Bar.& Doct. circa conſolidationẽ fideicõ. cũ hæreditate in perſonis hæredũ ipſius filiæ hæredis eiuſdẽ que fideicõmiſſarię, cõſuluit cõtra aliquot Docto. Ang. de Perig. prout ipſe atteſtat́ hîc, in prin. col. 2. Deinde aduertendũ eſt, q̄ iſte tex. ibi, [*Vt quãdiu uiueret haberet, &c.*] inducit́ hîc per Pau. de mõte Pic. ad. q. not. quã dicit ſuo tẽpore cõtigiſſe Papiæ, inter quoſdã nobiles. In qua cõſuluerũt q̄ plures Doct. celebres ad alterutrã partẽ. Deciſio quã ipſe tenet vltimatè poſt plures cõſulentes poſt Pau.& cõtra eũ in quodam cõſi. ibi relato, eſt hæc. Quòd ſi teſtator p̃leget vni filiorũ ab eo inſtiturorũ prædiũ vel turrim: poſt modũ iuſſit, q̄ in illa re vel rebus p̃legatis talis filius prælegatarius vel meliorat⁹ nõ moleſtaret́, aut inquietaret́: ſed q̄ illas haberet, & teneret, eiſq; frueret́, & gauderet toto vitæ ſuę tẽpore: & ita habuit, q̄ eo demũ mortuo, res illę p̃legatæ quãq̄ in vita fuerint effectæ ipſius ꝓprię quoad plenã proprietatẽ ſeu dñium plenũ: tñ mortuo p̃legatario vel meliorato in talibus rebus, illę res nõ trãſmittent́ in vniuersũ ad hæredes ipſi⁹, ſed ꝓ parte trãſire debeãt ad fratrẽ cohęredẽ, vt pote prælegato relicto limitatè ad vitã: & cõſequẽter defecto p mortẽ ipſius. Et ita reſidet ipſe Pau. de mõte Pi. col. 3. ad fi. poſt illos Docto. q moti fuerunt cõtra Pau. de Ca. in illo cõſi. ex deciſione Bal. in terminis id tenẽtis in l. 1. col. pe. C. de Fructi.& lib. expenſ. Sed quia Bal. nõ bene fundat ibi deciſionẽ, ideo meli⁹ iuuat́ ſecundũ Pi. ex iſto tex. in. 2. parte, vel. 2. caſu in quo fuit factũ legatũ alicui quoad viueret: & ꝓpter illã pręfixionẽ legati ad vſq; vitã legatarij p mortẽ ipſius reſoluit́ ipſo iure dñium, iuncta l. fi.& ſic legatũ mero iure expirat, & redit ad hæredẽ filiã, eandẽq; impropriſſiè fideicõmiſſariã. Et certè illa deciſio Bal. & illorũ Doct. cõſulẽtiũ in illa. q.& decidentiũ id qđ. ſ. retuli Pich. ſequi, ſatis ſuadet́ ex his quę ſ. dicta ſunt ex Bar. hîc poſt princ. quẽ ſequit́ Ang. de Perig. 2. col. in prin.& Pau. de Ca.& magis cõiter Doct. hîc & Pau.& Alex. ĩ d. l. fi.& Soc. cõſ. 102. nu. 14.& ſeq. volu. 3. teſtat dũtaxat reſpõdere ad id ad quod cõiter conſueuit allegari l. 3. ſ. ti. 1. q̄ expreſſio eorũ q̄ tacitè inſunt actui vł diſpoſitiõi nõ operat́ aliquid: p̃ſertim, qñ fuerũt ex tacita mẽte teſtatoris: ſed ita eſt, q̄ p illa verba lego fundũ alicui ad vſũfr. tacitè teſtator videt́ voluiſſe, q̄ mortuo vſufructuario bona reuerterent́ ad hæredẽ, & eo mortuo in vita legatarij ad hæredẽ ipſius hæredis, iure cõſolidationis, vt hîc in fi. probat́ iuncta deciſio. Bar. hîc poſt princ.& aliorum Docto. poſt eũ. Nã teſtator in dubio cẽſet́ ſeſe cõformaſſe cũ diſpoſitione iuris cõis: imò etiã municipalis, ſcđm Bar. in l. Hęredes mei, §. Cũ ita, ad Trebel. cũ multis cõcordã. ibi traditis p Alex. col. 7. ergo expreſſio ĩ caſu Bal. & Docto. facta p teſtatorẽ de vita legatarij, dũ dixit, q̄ legabat fundũ Titio ad vſũfru. ad vitã vel in vita ipſius legatarij non potuit quicq̄ operari: & ſic cõtra prędictã deciſionẽ Bal.& Docto. ad prædictã. q. facti de qua. ſ. dixi. Sed ad hoc põt reſpõderi, q̄ in prædicta quæſtione teſtator expreſſit vitã legatarij aliter quàm ineſſet: quo caſu ſecundum Barto.& Docto. in dicta l. 3. talis expreſſio bene operatur: nam vita ineſt vſufructui ex ipſius natura

Inductio huius text. ad quãdã quęſtionẽ, per Pau. de mõte Picho.

Reſpõſio ad l. 3. ſup. ti. 1.

natura ingenita. Sed quádo exprimit͛
per teſtarorē, ne ipſius volūtas ſit ina-
nis contra. l. Si qñ, ff. de Lega. 1. videt͛
expreſſa ad finitionē legati, quod erat
de proprietate, & nō de vſufructu: nā
in quæſtione Docto. adiectio vſusfru
ctus non mutauit, neq; alterauit lega
tū fundi: & ſic proprietatis: & ſic non
habetur cōſideratio vitæ quæ inerat
vſufructui: quia legatū fundi per adie
ctionē vſusfructus nō trāſit in legatū
vſusfructus. Et hoc attento (prout de-
bet attēdi) melius & clarius pōt reſpō
deri, negādo ꝙ in terminis Docto. ta-
citè inerat vſufructui vita: quia reue-
ra nō inerat: cū ibi fuerit expreſsio v-
ſusfructus ſuperuacua, remanente in
ſuo vigore legato fundi. i. proprieta-
tis. Et ſic idē eſt in illo caſu dicere, le-
go Titio fundū ad vſumfructum vitæ
ipſius, vel detracto vſufructu dicere,
lego Titio fundū ad vitam ipſius vel
quoad viuet: & ſic eſt idē caſus forma
lis cū ſecundo caſu iſtius tex. ꝙ cēſet͛
legata proprietas limitata, & coarcta-
ta ad vitā legatarij, & poſt eius mortē
reſolubilis & redibilis ad hæredē, vt
hîc ad finē, & in d. l. fi. C. de lega. Et ita
remanet irrefragabiliter verificata de
ciſio præſtictorū Docto. quæ ſecundū
Remanet verificata deciſio Docto. q̃ eſt veriſsima
hanc conſiderationē eſt veriſsima, &
nō patitur tergiuerſationē aliquā. Et
ex his ſuperſint textualia expedita.

9 † Et priuſquam ad alia condeſcen
dā, capio gl. vlti. quā ſolā ex omnibus
gl. iſtius. §. Bar. & Docto. legūt. Quæ-
rit ergo gl. an in caſib⁹ iſtius tex. ſ. pri-
mo & ſecundo, proprietas rerum le-
gatarū tranſeat ad legatariū eo viuen
te, vel ſolus vſusfructus, & proprietas
reſideat penes hæredē. Et gl. in vtroq;
caſu, & ſic ſecundū ambos modos le-
gandi concludit dominiū rerū lega-
tarū tā dotaliū, q̃ extra dotē interim
eſſe mariti eiuſdemq; legatarij: nō au
tem filiæ eiuſdemq; hæredis. Moue-
tur glo. quia teſtator legauit per ver-
bum, dari, quod deſignat accipientis
facere. §. Sic itaq; diſcreris, Inſti. de a-
ctio. l. Scire debemus. §. Si à fure, ff. de
Verbo. oblig. cū alijs. Itē q̃a dixit, diri
gendo verba ad filiā, eandēq; hęredē,
erunt em̄ tua poſt mortē mariti eiuſ-
dēque legatarij, quaſi dixiſſet, & nolo
eſſe tua ante illius mortē: nā vita il-
lius volo eſſe ſua, id eſt, legatarij eiuſ-
dēque mariti. Item, quia legauit. 2. ca
ſu, quoad viueret maritus: & ſic ꝙ in
terim eo viuente eas haberet vt pro-
prias ex legato tēporali, iuncta. l. vlti.
C. de Lega. Et licèt in prio caſu lega-
uerit adiectis illis verbis, ad vitę vſum
vel vſumfruc. nihilominus verba illa
addita nō alterant, neq; immutant le
gatum proprietatis rerū, argu. l. Spe-
cies, ff. de Auro & arg. leg. vbi legatis
auri & argenti ſpeciebus, vt ad vſum
fructū ſufficiant, nihilominus cenſet͛
legata taliū ſpecierū ꝓprietas plena.
Et hanc cōcluſ. glo. tenet Barto. hîc in
prin. §. & ſequunt͛ indiſcriminatim a
lij Docto. nō aſtringētes ſe ad motiua
gl. ſed adhærētes rationi gñali, q̃ col-
ligit͛ ex d. l. Species, in fi. gl. alleg. vide
licet, quia qñ legatū in ſe eſt certū, ſi-
ue in ſpecie, ſiue in quātitate cōſiſtat,
cauſa adiecta in fauorē legatarij non
arctat, neq; reſtringit eiuſmodi lega-
tū, vt ibi probat͛, & in l. 4. in prin. iun-
cto. §. 1. & in l. Lutius, & in l. pe. §. 1. iū-
cto princ. cū fi. ff. de Alimē. & cib. leg.
& eſt glo. cū tex. quā Bar. hic adducit
in l. Donationes in cocubinā, §. Spe-
cies, ff. de Dona. & in l. Si mulier, in fi.
C. de Iure dot. vbi Cin. Bal. Alb. & Sa
lic. notant, & ſequit͛ Alex. cōſi. 223. vi
ſis, lib. 2. & quod tradit Deci. cōſi. 238
in fi. & Franc. Curt. iunior in l. 3. in fi.
ff. Si cert. pet. qui tamē in eo quod ibi
decidit ꝑ aliqua ex prædictis iuribus,
debet ſuppleri per deciſionē quā. ſ. re
tuli ponere hic poſt aliquot Doct. Pi-
chus

Bald.procedit de iure nouo per d. l. fin.ſed nō de iure iſto,ſed non eſt verum:nam etiā de iure iſto retransfert ipſo iure dñium in fideicōmiſſatiū, p illud verbū peti,quod cum deſignet ſua ingenita natura rei vend.neceſſario præſupponit retranſlationē dominij factā in eum qui debet petere fideicōmiſſum,& ita eſt veriſsimū, q cquid Rapha.& ipſi dicant,qui aduerterunt ad iſtud verbū peti.Nam & aliās in ſimili per eandē dictionē, peti, quę eſt in l.Precibus,i fi.C.de impub. & alijs inſiſtūt Doct. in intelligēdo illū tex.vt ibi p Iaſ.& Mod.videre licēr.

13 Sed inſtat prima inſpectione † diffi cilis inueſtigatio ad dictā l.fi.in prin. C.de lega.q̃a videtur diuerſa ab iſto tex.licèt tenuerim.ſ.poſt Docto.q. loquitur in caſu fi.iſtius.§. prout tenet Bal.hic in fin.& Paul.ibi,in princ. Nā ibi dicit̃,q lex illa venit ad emendanda iura diſponentia,q legata,& fideicommiſſa, relicta cū taxatione certi vel incerti tēporis ſunt irrita. Modò ita eſt,q iſte tex.loquitur de iure iſto antiquo ff.& tamen non emendatur per d.l.quinimo ibi diſponit̃ idē quod hic.Sed licèt Docto.neque hic, neq; ibi iſtud reſoluant:imò exceptis Rapha.& Pau.Iuniore nemo iſtud tāgat,tamen rectè inſpiciendo, ibidem Odofr.Cin.Bar.Bal.Paul.de Caſtr.& Salic.in ſūmarijs.Prædicta difficultas tollit̃,quia lex illa loquit̃ in legatis limitatis ad certū tēpus,vel etiā incertum,& quādo poſt limitationē fuit,p uiſum per teſtatorē,vt quia dixit lego tibi ad vitā tuam,& volo vt poſtea redeat ad hæredē meum: & ita intelligit ibi Paul.in princ.extendens illam l.per iſtā: ſed lex iſta loquit̃ in legato & limitato,& taxato ad vitā legatarij,nulla facta prouiſione in futurum, vel poſt mortē legatarij in antea, vt quia teſtator poſt talem limitationē

Inueſtigatio difficilis ad l.fi.i prin. C.de lega.

Tollitur difficultas.

vel taxationem nō fuit progreſſus vltra diſponendo aliquid,& ſic illa lex non corrigit in aliquo iſtam. etſi minus aduerteret,velit hic Pichus,col. 14 1c.† Sed operæ erit pretium inueſtigare ad quas leges antiquas immutādas,vel emendandas illa lex finalis reſpiciat,dum in principio pręfat̃, velle eas corrigere,vel emendare in eo qđ diſponebāt legata,& fideicōmiſſa tēporalia eſſe inualida,& non parū miror,neq; glo.neq; aliquē Docto. illud ibi clarè attigiſſe.Sed fortè illa lex reſpexit,vt ibi ſubobſcurè ſentit Odof. ad l.Nemo pōt.ſ.titu.1.inquantū exēplificatur per glo.ibi vno modo,teſtatorē nō poſſe præfigere tēpus limitatiuū,ſeu taxatiuū legatorū, ſeu fideicōmiſſorū:tamē inquantū illa l.Nemo pōt, ſcđm illud exēplū loquitur gñaliter tā quo ad dñiumq̃ quo ad obligationē perſonalē, emendat̃ per d.l.fi.quoad dñium,vt ſic finito legato per lapſū tēporis limitati,retranſferat̃ tale dñium in hæredē: & tū non corrigit̃ quo ad actionē perſonal. Nā quo ad illā teſtator non pōt taxare, vł limitare legatū,vt ſi dicat lego Titio talē domū,quā volo eum poſſe petere vſq; ad quinq; annos & nō vltra,q̃a nihilominus poterit mero iure petere actiōe pſonali vſq; ad.30.annos,vſque ad qđ tēpus regulariter durāt actiones pſonales:licèt repelli poſsit exceptione,ꝑpter voluntatē teſtatoris. Sed quo ad dñium,vt dixi.l.illa emēdat̃ per d.l. vt poſsit res legari ad tp̄s certū vel incertū,limitatū tamē,vt eo medio tēpore ſic taxato & limitato legatarius ſit dñs legati: & eo elapſo dñium talis legati redeat ipſo iure ad hæredē.Et circa rōnem differētiæ ad pręſens nō eſt opus multū inſiſtere, 15 quū ſeſe exibeat,† eſt.n.res no.obligationes pſonales tenaciter inhęrere p ſonæ.gl.ordi.in l.3.§.De illo,ff.pro ſo.

l.Quis

l.Quis ergo caſus,cum glo.ff.de pecu
lio: dictum autem minimè,cū princi
paliter cohæreat rei.l.Si quis vi.§. Diſ
ferentia,vbi Bar.& Docto.ff.de Acq.
poſſeſ.& alibi paſſim de ea te varijs in
iuris locis traditur.Et ita reperij Ang.
tenere in dicta l.fin.qui nullum aliud ver
bum facit in illa l.circa ipſius declara
tionem. ſed tantum taxat ponit iſtam dif-
ferentiam iuris perſonalis,& iuris rea
lis.Et dū adducit d.l.Quis ergo caſus,
& cōmunem cum eadem.l.1.§.1.ff.de l.Co-
mi.& dicit [illegible] l.o-
bligationū ſe [illegible] de Actio.
& oblig.& nihil aliud dicit & ita
etiam loquitur Raph. Fulgoſ licet
litera ipſius,prout & alias,ſit corru-
pta.Et eandem differentiā ſequitur
Bart.Bald.& Phil.Corn.poſt Paul.de
Caſt.& licèt aliud velit Ioan.Fa.pōde
rans glo.tamen primū tanq̃ cōmune
eſt tenendum,prout etiā tenēt Alex.
& Iaſ.hic ad fin.Habere etiam potuit
lex illa finalis reſpectum ad l.Si poſt
mortem,§.fi.ſ.titu.1.vbi probatur, &
notat Ioā.de Imo.q. de iure antiquo
ſi legatū fiebat ad tempus,non tranſ
ferebatur poſt tēpus in eum,in quem
teſtator illud trāsferri voluit, vel vo-
luerat,ſeu diſpoſuerat,& iſte eſt pro-
prie caſus ad quē.l.illa vlti.reſpexit,
quia loquitˀ vbi teſtator,poſt certū tē
pus diſpoſuit de re legata in aliū tranſ
ferenda,prout ſunt termini dicti §. vl
timi l. Si poſt mortē.Et iſtud ponit in
terminis Aret.allegans illū tex.& dic.
l.fin.in prædicto ꝓpoſito,in l.Qui ab
ſenti,§.Si quis poſſeſſionē,col.fina.ff.
de Acquiren. poſſeſ.

16 Deinde cōtra iſtum text.facit l.4.
§.1.ff.de Alimen.& ciba.lega.ſuperius
allegata [illegible] Bar.opponit de iſto tex.cō
tra [illegible],na ibi in illo legato ad ali-
menta [illegible] fundi proprie
ta[illegible],& tamen [illegible] legatū ad
hæredes legatarij [illegible] patet & in ſu
perioribus induxi,cuius oppoſitū hic
dicitur,ſecundū declarationē glo.vl-
timæ hic cōmuniter approbatæ quā
ſ.cōmendaui igitˀ &c. Soluit ibidem
Bart.poſt Iaco.q. in illo tex.fuit factū
legatū fundi ad alimenta,vel ad vsū-
fructū.Et non fuit dictū de vita ꝑ mo
dum taxatiuum,ſed hic tā in primo,
q̃ in ſecundo legato,fuit facta expreſ
ſa taxatio ad vitā legatarij.Ex qua ſo-
lutione inferuntur duo:primum, q. ſi
in caſu illius text.eſſet expreſſum de
vita ꝑ modū taxationis ille tex. nō ꝓ
cederet.Secūdum,q. ſi in alterutro caſuū
huius tex.per contrarium nō fieret mē
tio de vita legatarij taxatiue,pu[illegible] hic
vtrobiq; fuit facta,legatū eſſet tranſ-
miſſibile ad hęredes legatarij,& ita ꝓ
culdubio eſt tenendū: quāuis Alber.
ibi teneat opin.Oldr.cōtra Iac.quam
opin.Oldr.Bar.ibi expreſſe cōfutat te
nens opin.Iacob.de Aret.q̃ eſt verior
& tenenda.Nā multa expreſſa nocēt
quæ nō expreſſa non nocerent.l. Quo
ties,cū alijs,ſ.ad Treb.Et ſecundū eādē
ſolu.Barto.poſt Iaco.de Are.collatis
his duobus textibus.ſ.iſto & d.§.1.dictæ
l.4. patet apertè,hic eſſe text.ex-
preſſum ꝓ deciſione quæſtionis,quā
dixi hic ponere Pich.[illegible]
Docto.per eum noīatos.De qua ſupe
rius tradidi verſ.Deinde aduertendū
eſt.Et circa præmiſſa,q a illis eſt cōci-
nū.Nō omitto quod decidit not.Bal.
in quodam conſ.relato ꝑ Phili. Cor.
cōſil.187.incipiente,Circa hanc con
ſultationē,col.2.volu.2.videlicet,q. ſi
alicui factū ſit legatum,hoc modo: le
go Titio oēm quātitatē pecunię quā
ipſe habere voluerit pro ſuis neceſſi-
tatibus:dūmodo non petat vltra tan-
tam ſummā puta trecētorū aureorū,
q. eiuſmodi legatū ex quo eſt certū,
& determinatum debetur etiā ſi ne-
17 ceſſitates nō ſubſint,q a illa verba,
Pro ſuis neceſſitatibus, adiecta certę
quan

quantitati non minuunt legatū per tex. in dicta l.4.§.1.de alimen. & eiba lega. non tamen citat Cor. numerū conſil. Bal. Hæc tamen ſunr intelligenda niſi cōtrarium appareat de voluntate defuncti ſecundum Bar. in d. l.4.& tradit Alex. cōſi.3.col. pe. volu. 3. & exemplificat Soci. cōſi.102. col. pe. in prin. lib. etiam.3. allegans Bar. in eadē l. 4. vide ibi, quia eſt not. exēplificato ad id quod Bar. dicit, vbi .ſ.

18 Ex hoc tex. in fine † notandum eſt, (nam alia notabilia, ex ſuprà traditis ſunt reſoluta) quòd hic eſt caſus in quo ex tacita & coniecturata voluntate defuncti, inducitur tacitum, & ſubintellectum legatum per illa verba limitata, [*Quoad viuet legatarius.*] quæ verba poſt mortem legatarij inducunt fideicommiſſum in fauorem hæredis vniuerſalis, à quo legatum primo relictum fuit legatario præſtandum. Ratio eſt, quia teſtator viderur in dubio proſpicere ipſi hæredi, vt in l. Ita liber eſſe iuſſus, & l. Qui pecuniam, ff. de ſtatulibe. & l. Peto, in princi. J. iſto tit. Nam quēadmodum econtra, hæres in dubio cenſetur grauatus. l. Si ſeruus legatus. §. Qui margaritam, verſic. [*Non autē,*] ſ. titul. 1. Sic etiam videtur in dubio honoratus, vbi teſtator reliquit rem in ſuſpenſo, & omiſit diſponere, ad quē voluerit peruenire legatum ſiue legati emolumētum: & in hoc ſtat ratio & mēs iſtius tex.

Primus caſus in quo fidei commiſſum tacitè inducitur.

Secundus caſus.

Alius caſus, in quo ſimiliter fideicōmiſſum tacitè inducitur eſt, quādo teſtaror dicit: Prohibeo ne alienes extra familiam, vel volo in familia mea rem perpetuò remanere, aut ꝙ è familia mea res non exeat, nā omnes iſti tres modi legandi tēdunt in eundem ſcopum, vt in l. Vnum ex familia. §. Sed etſi fundum, verſicul. [*Quòd ſi talis.*] J. eo. & in l. Peto. §. fratre, nam in quolibet illorum caſuū per contrauentionem prohibiti, vt quia alienauit extra familiam, inducitur fideicōmiſſum in fauorem aliorum de familia, ſecundum cōmunes ſcribentium ſententias vbilibet.

Tertius caſus.

Itidem inducitur fideicōmiſſum tacitum per hęc verba, Peto à te recipias Titium in cohæredem vel collegatariū in tali fundo. l. Lutius. §. vltimo, J. titu. 1. Cui eſt text. ſynonimus in l. Pater filium, §. fin. eiuſdem titu.

Quartus caſus.

Inducitur etiam fideicōmiſſum tacitum ex illis verbis, facias peruenire ad filiū tuum. l. Epiſtola. §. fina. J. ad Trebel.

Quintus caſus.

Nec nō inducitur per illa verba, facias illum hæredem. l. Ex facto, in princi. J. eo. titu. ad Trebel.

Sextus caſus.

Item ex illis verbis, præcipio tibi non teſtari de his quæ tibi relinquo. l. Qui filium, in princi. J. eod. tit. Item inducitur fideicommiſſum in perſonis maſculorum, quando teſtator excludit fœminas, vt per Barto. in l. 2. §. Videndum. J. ad Tertu. in l. Cùm auus, J. de Conditio. & demonſt. & Guido Papæ quęſtione. 184. & conſi. 299. Sed iſti ſex caſus, & alij qui poſſunt congeri, ſunt diſsimiles caſui vltimo iſtius. §. ſ. vbi eſt factum legatum cum vitæ taxatione: & ſic quoad legatarius viueret, & nihil amplius vel vlterius eſt diſpoſitum, non eſt propriè fideicommiſſum, vt inquit Pau. de Caſt. quod ſuprà non ſemel eſt dictum, eſtque veriſsimum: ſed eſt potius quædam conſolidatio partis bonorum. i. ipſius legati cnm torali hæditate, prout Bald. hic vult ad fin. & Ange. de Perig. quos etiā ſ. in textualibus retuli. Et proculdubio iſtud eſt fideicommiſſum omnino improprijſſimum: quia res legata nō deuolunur (principaliter inquam) ad filiam, niſi ex temporis finitione, & expiratione. Sed fortè Iuriſconſultus vſus eſt verbi fideicommiſſi, quia illa temporalitas vel pręfinitio tēporis fuir per eum

deſignata:& ſic videtur de eius volũtate tacita & ſubintellecta fuiſſe, ꝙ poſt mortem legatarij talis res legata rediret ad hæredem. Tamen vt dixi, magis deuoluitur ex temporis extinctione. Et iſta eſt cauſa proxima & immediata:& propterea magis attendẽda, vt per gl. in l. Si mulier, ff. Re. amo. Ad quod etiam ſolet allegari l. Qui liberis, §. Hæc verba, ff. de Vulga. & pupi. & l. Si ſocius pro filia, ff. Pro ſo. &

Cõtra Bart. quod notat Barto. licèt per verba ſatis nõn apta, & nimis impropria (prout illi eſt penè perpetuum, & ſolenne, excellens ingenium verbis malè inuicem cohærentibus & improprijs conſpurcare) in. l. Sed etſi plures. §. In arrogato, eo. titu. de Vulgari. In caſu autem primo huius text. proculdubio agitur de vero & proprio fideicõmiſſo: quia verba illa: ſcilicet, [*Erunt enim tua, &c.*] vt eſt ſæpe dictum, ſecundum Barto. & Docto. communiter, fuerũt diſpoſitiua:& ex eis apertè colligitur intentio & voluntas teſtatoris vel teſtatricis diſpoſitiua relinquendi fideicommiſſum filiæ. Et intelligẽdo iſtam literam rectè & prout debet intelligi, & dixi. ſ. iſte caſus deciditur hic tanquam minus dubitabilis præſuppoſitiuè, habendo in tex. in fin. verſ. Quarto, dictionem vt, prout debet extare:& ſic text. iſte in fi. non decidit niſi ſecundum caſum. Et declarando iſtum text vt per Bald. hîc ad fin. & Pau. de Caſt. quos ſuprà retuli per l. fin. C. de lega. ſ. ꝙ teſtator qui vult pertinere rẽ ad legatariũ ad tempus limitatum, ſiue certũ, ſiue incertum, cenſetur velle ꝙ res perueniat poſt tale tempus ad hæredem, vt hîc probatur, coniuncto eo quod inquit idẽ Pau. in primis verbis d. l. fi. Item ꝙ ſi hæres pręmoriatur tali legatario, hęc res ipſius hæredis poterit illud vendicare: non ex vi tranſmiſſionis, ſed ex natura temporalitatis inſertæ primo legato, quod tempore expirat, vt dixi tenere Bart. hic poſt principiũ in prima oppo. reſultat magnus effectus, videlicet ꝙ legatũ hîc fuerat factum marito ad vitã, vel ad aliud tẽpus expreſſum & limitatum in ipſo legato, quo etiã caſu Bar. & Docto. cõmuniter loquũtur:& in ſpecie Pau. de Caſ. in d. l. fi. & idẽ in l. Si à me, ỹ. ad l. Fal. & Alex. in conſi. 173. incipien. Viſa facti narratione, lib. 5. cũ eo caſu legatũ redeat iure quodam cõſolidationis ad ipſum hæredẽ: nõ autem iure fideicõmiſſi, vt prædixi Bal. & Pau, de Caſt. declarare poſt Bar. Si iſte maritus idẽque legatarius alienet interim rẽ legatã, talis res ſic alienata reuocabitur ad ipſam hæreditatẽ poſt mortẽ talis legatarij alienantis: & ſic ad hæredẽ iure quodã cõſolidationis rei legatæ cũ ipſa hæreditate: ſimilis inq̃ ei quæ fit paſsim de vſufructu ad proprietatẽ nõ adhibita differentia, an res fuerit alienata ignorãter, an ſcienter, quã facit tex. ſingu. in l. fi. §. vlti. ỹ. hoc titu. & hæc eſt ſingula. & nona declaratio reſtrictiua ad illũ text. vt nõ procedat niſi in fideicõmiſſo vero ac proprio ex voluntate expreſſa teſtatoris relicto: vel ſi ex tacita, tamen reſultante ſeu ſubintellecta ex alia coniectura, q̃ ex tẽporis præfinitione ſeu limitatione, non autẽ qñ res legata eſſet ad vitã legatarij, vel ad aliud tẽpus præfinitũ vel limitatũ per ipſum teſtantẽ. Cũ qua declaratione conſonant oẽs legũ diſpoſitiones decernẽtes in ſimili de cõſolidatione vſuſfructus cũ proprietate. Et adhuc vlterius iſtud declarando cõſidero, ꝙ hęc volũtas tacita, quę reſultat ex huiuſmodi limitatione legati ad vitã legatarij, vel ad aliud tempus certũ vel incertũ limitatũ tñ relicti, eſt potius voluntas quædã approbatiua, ſeu permiſsiua concurrens Declaratiõ eiuſdem rei. tacitè

tacitè quàm volũtas diſpoſitiua: ſicu-
ti eſt voluntas,quam lex fingit in de-
cedente ab inteſtato erga ipſius ſuc-
ceſſores legitimos.l.Conficiuntur,in
prin.ff.de Iure codi. quæ nõ diſponit
aliquid erga illos,ſed permittit,& qua
ſi conniuentibus oculis diſſimulat vt
admittantur ad ſucceſſionẽ legitimã
ſecundũ iuris diſpoſitionẽ,vt in l. Vel
ſingulis.ſ.de Vul.& pu.& in §. Vel ſin
gulis,Inſti.de Vulga.ſubſti.& in l.1.§.
Sciẽdũ,ꝟ.tit.1.de lega. 3.vt tenet.Bal.
in l.Si emancipari,nu.11.C.de colla.
& qualis eſt voluntas tacita patris no
lentis ſubſtituere pupillariter filio im
puberi,ob quam noluntatem,vel vo-
luntatis omiſsionẽ poteſt grauare ve-
niẽtes ab inteſtato ipſi* impuberis,vt
in l.Si fundũ per fideicõmiſſum,§.fin.
eũ l.ſequẽ.ſ.ti.1.de lega.1. vbi gl.ordi.
Bar.Albe.& Doct.recentiores cũ alijs
ſimilibus quæ in ꝓpoſito poſſent huc
adduci maximè in materia iuris accre
ſcẽdi,quod procedit ex tacita, aut cõ-
iecturata mente defuncti permiſsiua,
vt per gl.ordi. Pau.de Caſ.Io.de Imo.
& Alexan.in l.apud Iul.§.idem Iulia.
ꝟ.ad Treb.& per Alexã. Aret. & Iaſ.in
l.5.incipit ſi in teſtamento,ſ.de Vul.
& pupi.Cùm itaq;(vt concludam)ta-
lis voluntas velata, quæ in fauorem
hæredis reſultat per extinctionẽ lega
ti morte legatarij non ſit diſpoſitiua,
prout fuit in primo caſu, ſed (vt dixi)
permiſsiua dũtaxat, nõ ita afficitur le
gatarius ad nõ alienandũ ſicut quãdo
eſſet diſpoſitiua, & ideo liberius põt
in vita ſua alienare ſiue ſcienter, ſiue
ignorãter alienet, & ſicut in vita ipſi*
alienatio valet, ita etiã poſt mortem
põt indiſtinctè ab emptore per hære
dẽ,vel hæredem ipſius,ad quẽ talis res
eſt reditura,vt in d.l.fi.in ver. Reeun-
tibus, vel remeantibus. Secùs in ca-
ſu dictæ l.fin. §. vlti. vbi eſt diſpoſitio
expreſſa, ex qua reſultat prohibitio
alienationis,& alienatio nõ valet ſem
per in vita alienantis, ſed vſquequo
dies vel conditio fideicõmiſsi adue-
nerit,& ex tunc reſoluitur,& ſic cùm
eo caſu nõ ita liberè alienet,& in hoc
grauetur,releuari debet in alio, vide-
licet vt ſi alienet ignorãter, talis alie-
natio valeat irreuocabiliter, & ipſe
nõ teneatur de euictione, ex regula
quæ vulgo deſumitũ ex l.Eũ qui. ff. de
Iureiu.Et iſta ſunt cordi retinẽda, vt-
pote cõferentia ad declarationẽ tam
prædictæ l.fi.C.de Lega.cũ iſto tex.ꝗ
ad interpretationẽ præfatę.l.fi.§.vlti.
ꝟ.eo.ſuper quibus amplius deliberan-
19 dum erit.† Inducit præterea Bar. iſtũ
tex.ad illã q. Si teſtator inſtitutis ali-
quibus hæredibus, reliquit vxorẽ ſuã
dñam & vſufructuariã,quid illa ſit cõ
ſequutura prętextu eiuſmodi legati?
Et priusꝗ ad iſtius q. enucleationẽ,&
diſcuſsionem accedam, præmitten-
dum eſt,id quod Bal.Ioan. de Imo.&
Pau.de Caſt.præſeferunt,text.iſtũ cũ
gl.nõ facere ad hãc q.nã loquitur qñ
vſusfructus fuit adiectus legato pro-
prietatis acceſſoriè, ſeu per modũ ac-
ceſsionis.i.per modũ vel viã cauſę,ſed
q.Bar.procedit,qñ vſusfructus fuit po
ſitus in diſpoſitione æquè principali-
ter,inter quos terminos quantũ(vt di
ci ſolet)inter Piramũ & Tiſbẽ diſtat.
Hoc præhabito Bar.poſt Dy. cõclu
20 dit,† ꝙ ſi vxor per virũ relinquatur
dña & vſufructuaria inſimul, põt de
iure eligere vtrũ illorũ malit optare.i.
vel proprietatẽ plenã,ſeu dominium,
vel etiã proprietatẽ.Sed ſcdm cõſue-
tudinẽ curiæ Bulgari,habet vel alimẽ
ta,vel vſumfructũ ſecundũ diſtinctio
nẽ.ꝟ.3.concluſione ſeu caſu poſitam.
21 Secũdò concludit,† ꝙ ſi teſtator re
linquat vxorẽ dñam & maſſariã (ad
quod vocabulũ,vt putidũ,in horreſci
mus)vel dñam,& dominarricẽ. Talia
verba nõ importãt de iure niſi quã-

dam præminentiã in domo, nõ autẽ dominiũ, licèt contrarium videretur dicendũ, ꝙ imò cẽſeretur data cohæres p l. His verbis, in prin. ff. de Hære. inſti. & per. §. fi. inſti. de hære. qua. & diff. vbi hæres & dñs idẽ important, ꝑſertim datã ſubiecta mãa, vt hic, qa præſupponitur hoc caſu aliũ vel alios fuiſſe inſtitutos, ad qđ nõ bene ſatisfacit Bar. cùm dicit, ne videatur teſtatoris aliũ vel alios remanere hęredẽ vel hęredes in caſũ: quia nõ ita remanerẽt, ſi per illa verba vxor videretur data cohęres, quod tamẽ nõ videtur, prout Bar. vult, inquãtũ prędixit illud verbũ, dña, ſimpliciter prolatũ, vel aliud ei ęquipollens, nõ importare neq; deſignare de iure niſi quandã præminẽtiã ſolã. Quãobrẽ rectius enodat Bal. hanc difficultatẽ in l. fi. 2. col. ad mediũ. C. de indic. vid. tollẽ. dum inquit ꝙ ex quo teſtator ſimpliciter inſtituerat hæredẽ vel hæredes, & poſtea reliquit vxorẽ dñam vel dñatricẽ, nõ videatur eã dediſſe cohæredẽ alij vel alijs hęredibus inſtitutis: qa fieret cõtra volũtatẽ defuncti illud præſumere, qui videtur voluiſſe eos habere ſolidã hæreditatẽ nõ inſtituẽdo vxorẽ cum eis. Allegat tex. opt. & celebrẽ in ratione ſui, apprimè huic rei conducẽtẽ, in l. verbis ciuilibus, verſi. 2. codẽq; vlt. ff. de Vulga. & pup. Et idẽ eſt, quãdo iſtud verbũ, dña, iungitur verbo illi vſufructuaria, attẽta prędicta cõſuetudine ſecundũ quã nõ operatur cõceſsionẽ dominij, ſed præminẽtiã, tñ per talia verba importatur legatũ alimẽtorũ filijs inſtitutis, & extraneo inſtituto inducit legatũ vſusfruct⁹ oĩm bonorum, ſalua falcidia hæredi debita. Et per hoc declaratur prima pars quęſtionis Dy. vt procedat de iure, ſecùs de cõſuetudine: & ſubdeclaratur. 2. pars eiuſdẽ quęſt. inquãtũ obſcurè loquitur de prædicta cõſuetudine: & Bar. remiſit ſe ad id quod infrà dicit, quẽ retuli explicitè in. 2. parte huius quęſt. quam s. proximè retuli.

Deinde cõcludit Bar. ꝙ ſiue teſtator relinquat vxorẽ ſolũmodo dñam ſimpliciter & ſeparatim, ſiue vſufructuariã tm̃, etiã ſi addat omniũ bonorũ, debet fieri eadẽ diſtinctio quę ad finẽ quęſtionis ſeu caſus proximè pręcedẽtis fuit facta, an filius, an verò extraneus ſit inſtitutus. Secùs ſi reliquitur vſufructuaria in re certa: quia tũc indiſtinctè haberet ſolidũ illius rei vſumfructũ. Intelligo vltra Bar. & Docto. qui eũ in hoc cõmuniter ſequuntur, niſi res eſſet tãti valoris, ꝙ ſi vxori cõpeteret in ea vſusfructus, lęderetur legitima filij vel filiorũ inſtitutorum. Neq; eſt credẽdũ Bar. aliter intellexiſſe: quia eſt bon⁹ tex. in l. omniũ, la. 2. cũ glo. ff. de vſufru. De eadẽ re.

Ex his primò patet, ꝙ quãtũ ad interpretationẽ faciẽdã de hoc modo vel modis legãdi. ſ. relinquo vxorẽ, &c. ex ſępe dicta cõſuetudine Bulgari cũ illa diſtinctione, an inſtituti ſint filij, an extranei, nõ eſt faciẽda differentia neq; vis, an reliquerit vxorẽ dñam tm̃, an vſufructuariã tm̃, an dñam & vſufructuariã in ſimul. Itẽ addendũ, non eſſet vim, an ĩ eiuſmodi legato vel legatis fiat mentio bonorum vel hæreditatis nec ne: nam ſemper habet alimẽta, nõ amplius. Qđ expreſsè tenet Bal. in d. l. fi. in verſi. Qđ ergo, dixi qñ teſtator, & ita eſt tenendum: licèt Ang. de Peri. hîc verſi. circa. 4. videtur velle aliud. Concludit deniq; Bar. ꝙ ſi per teſtatorẽ vxore relicta vſufructuaria, idẽ teſtator inſtituit filium & extraneũ, hoc caſu pro parte filij vxor habebit alimenta tm̃, ſed in parte extranei habebit integrũ vſumfructũ totius partis. Et iſtã vult. Bar. à prĩcipio quæſtionis Dy. vſq; ad illã quęſtionẽ quę inci. Quęro pone, ꝙ filius in qua De eadẽ re.

ſequitur

loquitur ꝑfectè, & nõ indiget aliqua
additiõe,præterq̃ in eo qđ dubitat ad
fi.& relinquit cogitandũ an ea quę di
cta ſunt in ſupetioribus, qñ extrane⁹
inſtituitur relicta vxore vſufructua-
ria,procedant etiã inſtituto collatera
li vel etiã fratre hærede : licèt Batro.
rẽ dubiã reliquerit. In alio aũt in quo
Bar. telinquit etiã in dubio de matre
& auia delibetandũ erit, quia pronũc
nõ reperio deciſum . Præterea aduer-
22 tendũ,† ꝙ in quãtum Bar.hic in verſ.
Eodẽ modo,vult,ꝙ ſi vxori telinque-
retur vſusfructus omniũ bonorũ, (&
à fortiori bonorum ſimpliciter)nõ fa-
cta mentione de vſufructuaria vel de
dña & vſufructuaria,ſi extrane⁹ſit hæ
res inſtitutus,debet habere vſumfru-
ctũ omniũ bonorũ (ſalua inq̃ falcidia
hæredi debita)ſi immineat, vt in d. l.
oĩm,la.2.cũ gl.ff. de Vſufru. Idẽ cõſu-
luit Frã.de Are.cõſ.40.inci.Præſuppo
nit in facto,ĩ.1.dubio,vbi not. loquit
& ſequitur intrepidè Iaſ.cõ.80.1. vol.
per totum contra quoſdã Doct. alibi.
De eadẽ re. Et licèt iſta viderẽtur ſufficere quoad
ea quæ hic tradit Batt . in hac q. q̃a tñ
Raph.dicit Bar.ſibi ipſi contrariari,&
loqui multũ inuolutè , etſi nihil ape-
riat:& Pau.de mon.Picho hîc,col.13.
cũ ſequen.diligenter & anxiè multis
verbis articulũ tepugnantiæ cũ ſolu-
tionibus pet eũ adhibitis proſequit,
placuit in præſentiarũ oſtendere, ve-
rũ & rectũ ſenſum verborũ Barto . in
hac q.& hinc apparebit nihil contra-
rietatis dicta ipſius,ſi aptè expendan-
tur,cõtinere.Quod apertè ſic mõſtra
Declaratur rectus ſenſus verborũ Barto. tur.Nã Bar.referendo q.Dy.loquitur
in terminis illis:videlicet, qñ teſtator
reliquit vxorẽ dñam& vſufructuariã,
& decidit poſt eundem Dy.ꝙ de iure
ad tollendã tepugnantiam,quæ vide
barur ſubeſſe ob coniunctionẽ dñæ
cum vſufructuaria,fit reſolutio copu-
latiuæ,&,in diſiunctiuam,vel:ſicq; da
tur optio,de iure inquã, an vxor ma-
lit habere proprietatẽ,an verò vſum-
fructũ.Deinde ſubdit Bar.incontinẽ-
ti,aliud eſſe de conſuetudine.i. ſcđm
conſuetudinẽ Bulga.per gl.cõiter ap-
probatã,in d.l.1.C.Si ſecundo nupſe.
mu.Et iſtud eſt quod verè & propriè
tradit Bar.poſt Dy. in q. per eundem
Dy . mota diſcuſſa & deciſa . Deinde
Bar.ſtatim & immediatè ſubiungit,ꝙ
ſi vxor nõ relinquatur vſufructuatia,
ſed tñ dña vel dominatrix, vel maſſa
ria ſcđm groſſum & putidũ loquendi
modum in quibuſdã partibus Italiæ
vſitatum , nõ conſequitur proprieta-
tem,neq; dominiũ bonorum mariti,
ſed quãdã præminẽtiã in domo ipſi⁹,
quã etiã habebat in eius vita, ſcđm Ia
co.de Are.Deinde,quia Bar.in fi. præ
dictæ præcedentis q.Dy.quã ſuprà ro
tuli,dixerat ſe declaraturum inferius,
quod ibi dixit ſimpliciter , & ſub ver-
bis prægnantibus poſt Dy.de conſue
tudine prædicta Bulgari . Idcirco ad
ipſius declarationem retenris per eũ
terminis ſæpe dictæ cõſuetudinis in-
quit ꝙ aliud fuerit.ſ̃.in q. Dy. dictum
eſſe de iure:videlicet, ꝙ vbi in legato
facto vxori, relinquẽdo eam dñam &
vſufructuariã inſimul ac cõiunctim,
intelligatur ibi legatũ dominiũ cum
vſufructu:ſed quia ſuberat repugnan
tia ex eo ꝙ nõ põt dñs eſſe vſufructua
rius.l.Vti frui,in ptin.ff.Si vſusfru.pe-
ta.reſoluitur legatum in diſiunctiuã,
& datur vxori optio:de qua . ſ̃ . dixit
Bar.poſt Dy. Attamen attenta cõſue
tudine in prædicto modo legãdi , vbi
dña coniungitur vſufructuariæ, per
illud verbum domina non importat
dominium, ſed præminentia : tñ per
tale legatum eiuſmodi factum,illa cõ
ſuetudo interpretatur, ꝙ ſi in eodem
teſtamento ſint per patrẽ filij inſtitu
ti,talis vxor ſit relicta dña & vſufru-
ctuatia ſimul & coniunctiuo modo

 per

per maritũ eundemq; patrẽ illorũ fi-
liorũ teſtatoremq;: habebit prætextu
illius dũtaxat alimenta. Si verò ſint in
ſtituti extranei, habebit vſumfructũ
oĩm bonorũ detracta falcidia, vt. ſ. eſt
dictũ, tã de iure per prçallegatam l. o-
mniũ, q̃ de cõſuetudine: & in quantũ
Bar. paulò ante nõ facit differentiam,
an filij ſint inſtituti, an extranei, eſt ſo
lũ quoad hoc, vt verbũ, dña, nõ impor
tet dominiũ. Et in quantũ etiã voca-
uit Bar. iſtã interpretationẽ cõem, in-
tellexit. i. applicabilẽ ad vtroſq;. ſ. tã fi-
lios, q̃ hæredes extraneos inſtitutos:
ſed nõ tollit præfatã differentiã inter
eos alio reſpectu. ſ. dicto, alimẽtorum,
vel vſusfructus: nã & ipſe Bar. in eadẽ
auth. Hoc locũ, referẽs dicta Odofre.
ibi facit eandẽ differentiã: & ibidem
Bal. Alb. Ang. & Sali. licèt Bal. aliud ve-
lit: in l. fi. col. 2. C. de indicta vid. tollẽ.
poſt prin. videtur tollere differentiã,
an inſtituatur filius, an extraneus: ſed
loquitur in vno caſu tñ de quo. j. Et
quanq̃ referat Bar. hîc, nõ tñ Bar. licèt
ponat, vel tãgat illũ caſum in ver. Eo-
dẽ modo, aperit clarè quod dicit Bal.
ꝙ eo caſu tollatur prædicta differen-
tia inter filiũ & extraneũ inſtitutos.
Et certè ſi Bar. hucuſq; attẽtè legatur,
& rectè intelligatur, verba ſua nõ pa-
riuntur repugnantiã, quã hîc ſignat
Defendit Bar. Pau. de mon. Pi. 13. col. ad fi. & ceſſant
ambages quas multis verbis ille tra-
dit, vt ſoluat contrarietatẽ reſultantẽ
ex dictis Bar. quæ tñ nulla ſubeſt, vt di
xi. Sed vltra iſtũ aliud eſt, ꝙ põt turba
re ſpiritũ legentis. Nã Bar. hîc in verſ.
Eodẽ modo cui⁹. ſ. feci mẽtionẽ, dicit,
ꝙ ſi vxor relinquatur dña tm̃, tale le-
gatũ importat idem ac ſi relinqueret
vſufructuaria oĩm bonorũ: & ſic non
ſolã præminentiã: & tñ Bar. ſ. in verſi.
Quæro quid ſi dixit teſtator, &c. poſi
to poſt q. Dy. quã idem Bar. recitauit,
affirmauerat, poſt Iaco. & Spe. ꝙ ver-
bum, dña, ſolũ non deſignat niſi tan-
tũ præminentiã. Sed reſponſio eſt in
ꝓptu: quia Bar. ibi poſt illos Docto.
antiquos loquitur de iure cõi, ſed in-
frà in d. ver. Eodẽ modo loquit̃ attẽta
& retenta prædicta cõſuetudine Bul.
& hoc eſt veriſſimũ, vt clarè patet ex
proceſſu verborũ ſuorum, & ex allega
tionibus quas tradit de legibus iuris
cõis, qñ citat præfatos Docto. Iaco. &
Spe. & poſtea in ver. Secũdò aduerte,
vſq; in fi. in omnibus quæ tradit loqui 6
tur ſcd̃m prædictã cõſuetudinẽ Bulg.
& ita reperio ꝙ tenet clarè Bal. in d. l.
fi. eadem col. 2. in primis verbis cũ ſe-
quẽ. Quod ſatis mihi placuit, quia eũ
non expenderã, anteq̃ ad reſponden-
dum, vt. ſ. deueneram. In eo tñ quod
Bal. ibi ſtatim ſubijcit, & retuli ſupe-
rius: videlicet, ꝙ attenta eadem con-
ſuetudine in prædicto caſu, quãdo te-
ſtator reliquit vxorem ſolummodo
dominã, debet habere alimẽta & nõ
vltra, in omnem caſum. i. ſiue inſtitua
tur filius teſtatoris, ſiue extraneus: &
refert Barto. hîc idem tenere: repeto,
quòd Barto. hîc iſtud non dicit: imò
apertè vult contrarium, quatenus æ-
quiparat hos duos caſus, quãdo vxor
relinquitur tantũ domina, & tm̃ vſu-
fructuaria omnium bonorum: & ta-
men in hoc. 2. caſu nemo vnquam ali
ter intellexit, niſi ꝙ attenta præfata
conſuetudine fieret præfata differen
tia, an filius ſit inſtitutus, & debeat
vxor habere ſola alimenta: an extra-
neus, & debeat habere vſumfructum
omnium bonorũ dẽpta falcidia hære
di debita: ergo idem in primo caſu cõ
tra Bald. Et iſta libuit hîc adducere, vt
cuiq; volenti rem iſtam trutina recta
penſare manifeſtè appareat, q̃ procul
ab ſcopo tendat iſte Doctor, & quàm
in caſſum plurima verba effundat in
conciliandis dictis Barto. quæ tamen
nullatenus, vt dixi, inuicem pugnãt,
vt in

vt in ſuperioribus oſtendi.

De eadē re. Et circa præmiſſa pretiū erit operę ſubiungere, quòd in caſibus præno ratis, in quibus prætextu prædictarū formarum legandi vxor debet habere ſola alimenta, vt eſt in qualibet prędictarum formarum. ſ. ſiue quādo relinquitur vſufructuaria tantū, ſiue domina & vſufructuaria inſimul, ſiue domina tantū: quibus omnibus caſibus ſi per maritum eundemq́; teſtatorē filij inſtituantur, vxor debet habere alimenta: in his inquam caſibus, hodie iſta alimenta non poſſent excedere vſumfructum reliqui vel reſidui quin
23 tæ partis bonorum teſtatoris.† Quod ſic oſtenditur: & quidem in fortioribus terminis. Nā qñ filius vel filij inſtituūtur hęredes vniuerſales, & vxori per teſtatorem illorū patrem relinquitur vſusfructus omnium bonorū ſuorum, prætextu eiuſmodi legati nō poteſt vxor conſequi niſi tm̄ vſumfructum quintę partis talium bonorum: & non poteſt per eā illis filijs obijci, ꝙ cōpenſent ſibi cū vſufructu quatuor partium illorum omniū bonorū proprietatem prædictæ quintę partis bonorum, quę ad eos pertinet, cum proprietate aliarū quatuor partiū eorundē bonorū ad eos etiā pertinente, ratione vniuerſalis inſtitutionis: & ſic vxor non pōt prætendere, ꝙ ſibi det̄ proprietas quintæ partis bonorū cū eiuſdem vſufructu, non æquidē vxor audiretur, ſi id allegare tentaſſet. Ita tenet not. Pau. de Caſt. in authē. Nouiſſima prope fi. poſt gl. ibi. C. de inof. teſta. Et ita aliâs fuit obtentū: & ante Pau. de Caſt. idē videtur voluiſſe Bar. etſi generalius loquatur, approbās gl. in d. auth. Nouiſſima. ſ. proxime citatam cū Pau. in l. Vxori, vlti. ff. de Vſufru. lega. & cōſ. 56. verſ. ſecūdū dubiū: & facit gl. not. cōiter approbata in l. omnium. 2. ff. de vſufructu, & facit gl. in l. Tutores, in fi. C. de excu. tuto. Sed iſtę allegationes nihil ferè plus dicunt, q̄ dicta auth. cū ſequenti, qđ in legitima filij non cadit grauamē vſuſfructus: ſed ſolus Pau. determinat in ſpecie quod. ſ. retuli. Sic ad rē q̄ua de agimus, interpretatio illa quæ fit, ꝙ per illa verba dñam & vſufructuariā omniū bonorū coniunctim vel ſeparatim prolata in diſpoſitione legati, videārur tantūmodo legata vxori alimenta filijs hæredibus inſtitutis, debet ſubintelligi vel ſubinterpretari, dū tamen nō excedāt vſumfructum quintę partis bonorū vltra quam filij ex eiuſmodi legato vel conſimili nō debent cēſeri grauati. Quod itidē cōprobatur: quia ſi interpretatio illorū verborum præfati legati. ſ. relinquo vxorē meā dominā, vel vſufructuariā omniū bonorū meorum, reſtringitur ſeu reducitur ad alimenta ſolū, nō eſt ob aliā cauſam niſi ob filiorū, vt min⁹ pręiudiciū eis inferatur, q̄ fieri poſſet, vt tenet Bar. hic in. 2. aduertētia, & alij Doct. hic. & in dicta authē. Hoc locū, & idē Bar. cōſi. ſ. allegato, cōſequēter ergo talis interpretatio eſt regulāda in fauorē filiorū, ne eis præiudicium quale quale inferat̄ in legitima ratione vſusfructus: ex quo, & non ex proprietate quintę partis bonorū alimēta ſunt præſtanda: ſicq́; (vt eſt prædictū) vxor nō cōſequetur alimēta, niſi vſq; ad vſumfructū quintę partis bonorū, & aletur reſpectiuè ad eam vſq; partē nō vltra. Et videtur apta adaptatio, quanquā eidem videātur obſiſtere prima inſpectione. l. 9. & 10. Tau. Ad l. 9. & 10. Tau. dicentes, ꝙ legatū alimentorū poteſt fieri vſq; ad quintā partē banorū etiā in proprietate. Sed reſpōderi eiſdem poteſt, vbi à principio non fuiſſet legatus vſusfructus omniū bonorū vel bonorū ſimpliciter, quod in idem recidit: ſed fuit legata ſimpliciter ipſa

qiiintapars bonorum pto alimentis
quæ ab ipſo principio pōt legari etiā
in proprietate:ſed in re de qua agim⁹
à principio fuit legatus vxori ſtanti-
bus filijs vſusfructus oīm bonorū: &
ſic teſtator videtut fuiſſe eius intētio
nis,vt vxot legataria nō habetet niſi
ſolū vſumfructū oīm bonotū,& non
aliquid proprietatis: ſed in legitima,
quæ hodie ſunt quatuot parres bono
rū oīm,legatarius non pōt habere v-
ſumfructum in ptæiudiciū filiorū:er-
go quod ad eā attinet legatū vſusfru-
ctus eſt ipſo iute inualidū, & tollitur
de medio,vtpote ipſi legitimæ ptæiu
diciale & onetoſum,vt in auth. Vnde
etſi parēs.C.de inof.teſ.quæ expreſsè
reijcit à legitima grauamen vſusfru-
ctus in ea iniecti: quemadmodū lex
Q m̄ in prioribus,eiuſdē ti. reijcit ipſo
iure ab ea quodcūq; aliud grauamē:
ergo talis legatarius vſusfructus oīm
bonorū filijs ſuperſtitibus teſtatotis
nō videtut conſequi niſi vſumfructū
reſidui quintæ partis bonorū, vt eſt
dictū.Super hac adaptatione erit am
plius deliberandū: nā licèt videatur
iuridica,tamē dubito an obtinetet in
practica per dictas ll. Tau. ſimpliciter
intellectas, per quas deſignaret̃ pro
alimentis ptoprietas reſidui quintæ
partis bonorū, ſi totū fuiſſet neceſſa-
riū ad eorū ptæſtationē. Et inter alias
24 quā plures declarationes,† quæ prędi
ctæ cōclu.gl. in quātū loquit̃ de ſæpe
allegata cōſuetudine, danrur pet ſcri
ptores hîc,& in d.auth. Hoc locum,li
bet hîc aliquas cōmemorare in præ-
ſentiarū. Prima eſt,vt nō procedat vbi — *Prima declaratio.*
oppoſitū appareret de voluntate te-
ſtatoris etiā cōiecturata: videlicet, vt
voluerit vxorē eandēq; legatariā ha-
bere vſumfructū oīm bonorum, etiā
filijs extantibus:hoc enim caſu habe
bit vſumfructū integrū etiā ſi ſuperet
valorē alimentorū:ſalua tñ & incon-
uulſa temanente prædictorū filiorū
legitima,tā ad proprietatē,q̄ etiā quā
tū ad vſumfrnctū, prout tradit & cō-
cludit Deci.cōſ.453.incip. Viſa,col.1.
poſt Pau.de Caſt. conſi.per eum rela
to. Et eſt aduettēdum,q̄ inter iſtū ca-
ſum & alium in quo ſcd̄m prædictā
cōſuetutinē cēſentur ſola alimēta re-
licta,eſt hoc diſcrimen de iure,q̄ iſto
caſu vxor legataria debet illa de ma-
nu hætedis recipere quotānis: ſed in
caſu præcedēti ſtatim poſt cōſtitutū
ſibi vſumfructum per quaſi tradirio-
nē,de qua in l.3.§.Date,ff. de Vſuftu.
pōt vtifrui talibus bonis liberè ad vi-
tā vſq; ad quintā bonorū partē, abſq;
alia filij hæredis requiſitione, paſſiua
in q̄,vt pet gl.vlti.vbi Bart.& Albe. in
l.Fundi Trebatiani,ff.de Vſufru.lega.
vbi etiā gl.ponit alium effectum, qui
erit videndus.Sed Aret.in cōſi. 40.te-
net,q̄ extante prædicta conſuerudi-
ne iſta mulier alimentaria capit pro-
pria authotitate rationc de qua ibi,
& ſequitut hîc Pichus,col.33.

Declaratur ſecundò prædicta cōis — *Secunda declaratio.*
cōclu.gl.vt per Deci.in prænotato cō
ſi.ad fi.poſt Pau.de Caſt. per eum ibi
citatum:ſcilicet,qñ teſtatot pet præ-
dicta verba legati vſumfructū indu-
centia reliquiſſet etiā vxori alimēta:
nam hoc caſu reſidetet in facultate
vxoris petere alterutrū.i.vel vſumfru
ctum,vel alimēta. Et iſtū caſum ante
Deci.refert Alex.cōſ.214.inci. Pōde-
ratis verbis teſtamēti,n.13.eodēq; pe.
vol.6.vbi citat in id Pa.đ Caſ.cōſ.387.

Deinde & tertiò eadē cōclu. videt̃ — *Tertia declaratio.*
declarāda,qñ filij eſſent inſtituti, &
vxor eſſet vſufructuaria oīm bonorū
relicta,& vſusfruct⁹ eſſet maioris æſti
mationis q̄ alimēta,prout frequētius
cōtingit.Secùs ècōtra vbi vſusfruct⁹
eſſet minoris ęſtimationis,vt q̄ a vxor
eſſet digna maiore quātitate ꝓ alimē
tis,q̄ ſit vſusfructus quintę partis bo-
norum:

norũ:quia hoc caſu ceſſant oẽs rationes Bar.& Doct.dicẽtiũ cõſuetudinẽ ſæpiſſimẽ dictã curię Bulg.qua gl. illa s̃.millies allegata & Doct.innitunt̃,eſſe fundatã in fauore filiorũ,qui fauor iſto caſu ceſſat: nã ſi vxori deberẽtur alimẽta, eſſet res filijs præiudicialis: debebitur ergo hodie (prout & de iure authen . inq̃t Pau. de Caſt.poſt gl. in d.auth.nouiſſima,ad fi.quã.s̃.retuli)vſusfructus quintæ partis bonorũ & nihil ampli⁹,vt eſt prædictũ alio caſu vbi fuit ſolũmodo relicta vſufructuaria oĩm bonorũ vel bonorũ ſimpliciter,qđ idẽ equipollet.Quę declaratio videt̃ vera & tenẽda, etſi Doct. nõ explicẽt iſtũ caſum,& aliãs vidi ex facto de hac re fieri moroſã & acrem

Quarta declaratio.

cõtrouerſiã. Põt & quartò declarari ex his q̃ Corne.Peru. tradit cõſi. 257. 2.3.col.1.volu.videlicet ex qualitate perſonarũ,&c.vt ibi per eũ exẽplificãtẽ,quẽ vide.Vltimò colophonis vice cõcludẽdũ eſt in hoc arti . ꝙ ceſſante ac circũſcripta prædicta cõſuetudine & ꝓpoſito prædicto iure auth.& prænotatis gl.& authorib⁹ circa præiudiciũ & grauamẽ vſusfruct⁹ reijciendũ & exterminãdũ de legitima,quę.s̃.deduxi,ſimiliter ꝑſuppoſita diſpoſitiõe. ll.iſti⁹ reg.ſi hodie filij ſint ꝑ patrẽ inſtituti, & vxor ipſius ſit relicta per eũ vſufructuaria tm̃, vel dña & vſufructuaria inſimul oĩm bonorũ vel bonorũ ſimpliciter(nã ambo iſti duo caſus fuerũt in ſuperiorib⁹ adęquati)nõ debet habere niſi duntaxat vſumfructũ quintę partis bonorum:& ſic filij hodie nõ tenent̃ ad alimẽta his duob⁹ caſib⁹ ꝑ id qđ.s̃.retuli tenere Pau.đ Caſt.in d.authẽ.nouiſſima, cũ alijs.s̃. đductis.&qa eſt cõis cõcl.ꝙ d.l.Vxori,vlti.s̃.etiã citata de Vſufru.lega.ſit đrogata, in eo qđ tãgit legitimã filiorũ,vt tenet ibidẽ gl.&alia gl.in l.oĩm, 2.ff.de Vſufru.& gl.in d.auth. nouiſſima,vbi poſt Bal.& Ange. iſtã dicit eſſe cõem opi.Iaſ.cõtra gl.in.§.Prohibem⁹,in auth.de Triẽ.& ſemi.coll. 4. Et ita nouiſſimè reperio tenere moder. Hiſpa.eoſdẽq; Hiſpalẽ.in relect.§.Sed & ſi fundũ.l.Vnũ ex familia.ff. eo. fol. 16.col.1.in antiqua impreſsione parua. Nã illa cõſuetudo Bulg. nõ habet vim l.vt tenẽt cõiter Doct. in d.auth. Hoc locũ:ſed eſt cõſuetudo localis & debet probari,vt ibi per eos, & tradit Alex.cõſ.214.ad fi.vol.6.& tradit Pau. Iunior hic,col.55.poſt mediũ.Sed vbi eſſent inſtituti extranei, res eſt extra oẽm dubitationis aleã per d.ll. Vxori, & Oĩm. Tertiò aũt caſu, vbi vxor eſſet dũtaxat relicta dña alio hærede inſtituto tã de iure q̃. de conſuetudine, haberet preminẽtiã cũ vſufructu, vt tradit idẽ Pau. hic ad fi.2.col.dimittẽs rẽ ſub dubio:& quidẽ rationabiliter. Nã profectò ego nõ ꝓſpicio quonam pacto iſtud poſſet iure ꝓbari. Quãobrẽ poti⁹ videt̃ tenẽdũ ꝙ in iſto caſu vbi vxor inſtituto hęrede reliquit̃ꝑ maritũ tm̃modo dña in domo, per illud verbũ nihil aliud inducat̃ niſi ſola ꝑminẽtia & maioritas in domo reuerẽtialis,& nõ vltra, neq; quoad vſumfructũ,neq; quoad ꝓprietatẽ: & hoc eſt qđ ꝓpriè Bar, vult hic q.2. poſt . Iaco. & Spe.Si aũt nõ eſſet alius inſtitutus, ꝓculdubio cẽſeret̃ per illud verbum dña hęres inſtituta per l. His verbis, in prin.de hæ.inſti.& per.§.ſi.inſti.de hęte.quali.& diff.Hæc ſufficiãt quoad lectionẽ ordi.hui⁹.§.Cætera vi. per repetẽtes hic,videlicet prædictũ Pau. de mõ.Pi.qui dilatat fimbrias, & tradit multa nõ cõtemnẽda in materia vſusfructus: ſed tamẽ quę in quibuſdam egerent elimatione.

Summarium.

1 *Hæ uidentur ad alicuius uſum parata, quæ ad eius tantũ, non quæ ad cõmunem uſum cum alio parata ſunt.*

L. Legatis.

LEgatis vxori ijs quę ei' cauſa parata ſūt, eos ſeruos ad eā nō pertinere, q nō proprij ipſius, ſed communis vſus cauſa parata ſunt.

Duę ſummę huius tex.

SVmmatur generaliter per Dy. & Albe. ſic: verba teſtatoris intelligi debēt in propria ſignificatione: vel ſpe-
1 cialius per Bar. † Ea videntur ad alicuius vſum parata, quæ ad eius tm̄, non quæ ad cōem vſū cū alio parata ſunt. Et hāc l. intelligit idē Alb. poſt Iaco. procedere, niſi teſtator nō haberet aliqua parata cauſa ipſius vxoris ſeparatim: ſed oīa quæ erāt parata, erāt cōia vtriuſque. ſ. viri & vxoris, vſus promiſcui cauſa, p gl. ordi. in ſimili in l. Pediculis, §. Itē cū quæreretur ꝟ. de au. & argē. lega. quę tenet, ꝙ licèt in legato quarundā rerū, putà frumenti, ordei, olei, veſtiū, &c. in domo teſtatoris exiſtentiū, nō veniāt neq; cōprehēdant venalia. l. Generali, §. vxori, vbi notat Bar. de vſufru. lega. & in l. Suos aūt ſeruos. §. vlti. ꝟ. ti. 1. ḋ Lega. 3. tn̄ ſi teſtator nō habebat alias res illius generis ab eo legati niſi venales, illę res venales cedūt legato, quā gl. ſequūtur ibi Bar. & Albe. pro qua vltra eos allegat paſſim tex. in l. Fundus qui locatus. ff. de Fun. inſt. cuius argu. Doct. in varijs locis decidūt multa notāda: ſed q a hic nō eſt locus aptus ad ea tāgenda, vlterius nō progredior: tm̄ aliquibus remiſſionibus cōtentus. Videatur ergo Bal. in l. Quibus diebus. §. Dn̄s. ꝟ. de cōdi. & demō. vbi etiā Raph. Pau. de Ca. & Soci. in l. Si ita ſcripſiſſet, vbi etiam Pau. de Caſt. ꝟ. iſto tit. & eiuſdē Bal. in p̄dictis locis meminit Feli. in c. 1. col. 4. & in ca. Sedes, col. pe. de Reſcriptis: & vide eundē Bal. in l. Liberti libertęque col. pe. verſ. Tu dic, C. de ope. lib. & Bar. in l. Qui liberis. §. hæc verba. ſ. de vul. & pup. & in l. Si dn̄o, vbi etiam Io. de Imo. ſ. tit. 1. & Aret. ſingu. in l. 1. col. 6. ſ. de vulgari ante fi. & Soci. in l. Gallus. §. etiā. ſ. de lib. & poſth. Alex. & Iaſ. in l. Si domus in prin. ſ. ti. 1. Feli. in c. 1. col. 9. de cōſti. quibus in locis reperies in propoſito multa notāda & cōducibilia ad practicam. Cætera vide per Bart. & Albe. quia gl. nihil habet.

Summarium.

1 *ILlud quod in ſe ipſo nō tenet, uel eſt inualidū, nō poteſt aliud deſtruere.*

2 *Tacita uolūtas reuocatoria primæ, nūquā ſubintelligitur, niſi poſtrema ſeu ultima uolūtas expreſſa ſub qua illa tacita ſolet contineri ſit ualida.*

3 *Volūtas teſtatoris nihilominus probatur ex teſtamento minus ſolenni, quomodo intelligatur.*

4 *Melioratio in re certa facta per patrē filio in poteſtate exiſtēti citra aliquē, quæ quidē donatio de iure cōi quo ad ipſius validitatē efficacē pēdet, an talis melioratio cēſeatur ſublata & abolita p aliā donationē ab eodē patre de eadē re ſecūdario factā propriæ ipſius uxori abſq; prioris donationis reuocatione.*

5 *Inutilis translatio legati facta in alium perimit legatum: imò (qd eſt fortius) hæreditatis dationem.*

6 *Per donationē inutilē inducetur adēptio legati.*

7 *Diſpoſitio inter uiuos circa ſpeciem facta, derogat generi quoad eandem ſpeciem quæ ſub illo genere continebatur.*

8 *Teſtamentum ſecundū ad hoc ut tollat primum non exigitur ſecundum eſſe actu ualidum: ſed tantū ſufficit poſſe ex eo adiri hæreditatē de iure ciuili.*

9 *Teſtamentum primum reuocatum non conualeſcit, etiam ſi ſecundum poſtea efficiatur irritum.*

10 *Electio ſepulturæ ſi non tenet, tamen impedit aliam electionem ac ſi teneret.*

11 *Actus qui ad aliquid aliud faciendum requiritur ſufficit q de facto interueniat: licèt de facto nō teneat.*

12 *Legatum & cauſa mortis donatio adæquātur.*

13 *Per legatum ſpeciei inualidum non derogatur legato generis ualido, cui aliàs derogarēt per ualidū.*

14 *Per cōtractū imperfectū nō debet recedi à pfecto.*

15 *Reuocatio tacita, ſeu coniecturata prioris actus non inducitur per ſecundum actum inualidum.*

16 *Suitas facta inutilis quo ad ſucceſſionem. i. per abſtenſionem eliſa, uel adumbrata, nō impedit ſuccedere matrem defuncti ab inteſtato.*

Reuocatio

17 *Reuocatio prioris actus ualidi ex diſpoſitione nulla non debet reſultare.*

18 *Diſpoſitio ſecunda tollit primam tam in contractibus, quàm in ultimis uoluntatibus: ita demum ſi ſecunda ſit ualida, & non aliter.*

19 *Exhæredatio non rite facta non repellit filiũ à bonorum poſſe. contra tabu. ſed ea demum quæ ſecundum iura facta eſt.*

20 *Reſolutio quæſtionis pro parte affirmatiua.*

21 *Donans fingitur, uel præſumitur eſſe in eadẽ uoluntate in qua fuerat donationis tẽpore: niſi cõtrarium appareret de uoluntate donantis ante ipſius obitum.*

22 *Inutilis translatio perimit legatum, quando habet in ſe utilem ademptionem.*

23 *Origo diſpoſitionis ſemper uel ut in plurimum attendi debet.*

24 *Acquiritur aliquid facilius q̃ poſt acquiſitionem illud acquiſitum tollatur.*

25 *Vnus & idem actus numero non poteſt duos effectus contrarios producere.*

26 *Clauſula principalis ſi eſt inutilis, omnes clauſulæ apẽdices in ea cõtentæ ſunt ſimiliter inualidæ.*

L. Qui teſtamento.

QVi teſtaméto inutiliter manumiſſus eſt, legari eodem teſtamẽto põt: quia toties efficacior eſt libertas legato, quoties vtiliter data eſt.

SVmmatur per Barto. hic ex regula iuris, vtile per inutile, &c. Ex hac l. colligit,
1 † ꝙ illud quod in ſeipſo nõ tenet, vel eſt inualidũ, non poteſt aliud deſtruere. Ad idem l. Si iure. j. tit. 1. vbi eſt tex. not. ꝙ legatum in primo teſtamento ſolenni relictum non intelligitur reuocatũ per ſecundũ teſtamẽ. minus ſolenne. Quẽ text. dicit ſingu. not. Bal. in l. 1. C. de Fideico. liber. ad
2 theoricã illam generalem & not. † ꝙ tacitũ. i. tacita voluntas reuocatoria primæ nunquam ſubintelligitur, niſi poſtrema ſeu vltima voluntas expreſſa, ſub qua illa tacita ſolet contineri, ſit valida. Et per eũdẽ tex. in terminis fortioribus tenet Pau. de Caſt. in l. Sãcimus, ad fi. C de teſta. quòd ſi ſcdm teſtamentũ non eſt ſolenne, clauſula derogatoria in eo contenta, videlicet caſſans & irritans omne aliud teſtamentum, &c. nihil operatur, etiã (qđ eſt fortius) ſi credebat teſtator ipſum teſtamẽtũ valere: & ſic ineſt tali clauſulæ cõditio illa, ſi teſtamentũ valeat. Sed vt iſta deciſio Pau. de Caſ. habeat aliquid momẽti, intelligẽda eſt, qñ talis clauſula derogatoria reſpiceret etiã futura teſtamenta, non autem ſola præterita: quia quantũ ad hæc non eſt opus tali clauſula cũ ipſo iure teſtamentũ primũ per ſecundum tollatur. l. Si quis priore. j. ad Treb. §. poſteriore, Inſti. Qui. mo. teſt. infir. cũ cõplicibus: niſi in præcedente teſta. (ſi quod fortè præceſsiſſet) fuiſſet appoſita aliqua clauſula derogatoria ad ſequens teſta. l. Si quis in prin. teſtamenti, vbi Bar. & Doct. j. tit. 1. & in l. Si mihi & tibi. §. in legatis. ſ. tit. 1. cũ alijs. Et iuxta hæc non abs re obiter notandũ eſt, ꝙ per d. l. Si iure, in allegatione quã de ea. ſ. dixi facere Bal. in d. l. 1. declarat l. fi. ſ. de rebus eo. & l. Qui à patre, ei cõcinens. ſ. de cõfir. tuto. ex quibus de-
3 ducitur, & ad id ſępe allegãtur, † ꝙ ex teſta. minus ſolenni nihilominus probatur volũtas teſtatoris, vt procedat, niſi tractaretur de tali voluntate probãda vel elicienda ex teſtamento ad reuocationẽ alteri' voluntatis expreſſæ & ſolẽnis: nã eo caſu nõ ꝓbatur, neque deſumitur ex tali teſta. vel diſpoſitione inutili vel nulla, prout deducitur optimè ex ꝑdicta l. Si iure. Et iſtud eſt valde ſignãdũ: quia non traditur ꝑ Doc. hic neq; alibi, qđ ego viderim, & facit cõtra gl. hic, cũ qua tranſeũt Bar, & Io. de Imo. hic, & idem Bar. in l. Seruum filij. §. Idẽ ſeruus. ſ. tit. 1. Sed poſſunt gl. & Doct. excuſari, vt loquatur

reſpectu

reſpectu tacitæ reuocationis primæ voluntatis expreſſæ quoad legatũ primo factũ vtiliter, quæ quidẽ reuocatio fiebat ope exceptionis,propter cõtrarietatẽ & repugnantiã voluntatũ adinuicem,inutilis inquã & vtilis incõpatibilium in ſeipſis:erat eñ impoſſibile, ꝙ legatũ ſerui valeret ſimul cũ legato libertatis:& ſic gl. & Doct. loquũt' hoc caſu ſingulari.Cęterũ quod prædixi per prædictam l.Si iure, procedit generaliter, vbi non ſubſiſteret prædictarũ voluntatum inculcatio& repugnantia ſimultanea.Et eſt aduertendũ, ꝙ iſta materia habet tres articulos.Primus, an diſpoſitio in dubio videatur facta de actu valido & nõ de nullo vel inualido : & de hoc non loquitur hæc lex, ſed l.4.§.cõdemnatũ, ff.de re iud.vbi Alex.Iaſ.Vincẽ.de Peru.& Io.Frã.de Ripa,de hac re tradũt. Nã in hac l.non verſatur aliquod dubiũ circa hoc,cũ conſtet ex ea actum fuiſſe inualidum.ſ.ipſam libertatis dationẽ.Secũdus articulus eſt, an actus nullus producat de ſe aliquẽ effectũ validũ abſq; reuocatione vel derogatione ſiue præiudicio alicuius actus extrinſeci:& iſta eſt propria materia cap.Ex tenore,de reſcriptis, vbi deciditur,nõ eſſe neceſſe facere mentionẽ de reſcripto nullo:&ibidẽ Feli.col. 2.cũ ſequẽ. adglomerat multas deciſiones Doct.in propoſito regulę canonicæ Nõ pręſtat impedimentũ,de reg.iu.lib. 6. Quæ res profectò laborẽ tantũmodo præſefert, paruo aut nullo iudicio comitatũ. Tertius arti.[qui tãgitur in hac l. cũ gl.eſt, an per actũ nullũ inducatur reuocatio vel abrogatio,ſeu retractatio alicuius actus validi?& hic eſt tex.ꝙ per talẽ actũ non induciť eiuſmodi retractatio ipſo iure,vt not.Bal.ſed ope exceptionis ſic, vt tangit gl.cum qua.ſ. retuli tranſire Bar.& Imo.hîc,& Bar.alibi. Quibus

Iſta materia habet tres articu. quorum primus hîc oſtendiťur.

Secũdus articulus.

Tertius articulus.

præhabitis,libet iſtũ tex. inducere ad q.elegãtẽ,& admodũ nota. videlicet,

4 † an melioratio in re certa facta ꝑ patrem filio in poteſtate exiſtenti citra aliquẽ traditionis verę vel fictæ actũ, quæ quidẽ donatio de iure cõi,quoad ipſius validitatẽ efficacẽ pẽdet.l.2.vbi gl.C.de inof.dona.& ibidẽ Bar.Bal.& reliqui Doct.ordi.de ea re tradunt:& idẽ Bar.& alij Doct.ſuper gl. 1. ibi, in l.Fraterã fratre,ff.de cõd.inde.an talis inq̃ donatio,ſeu hodie melioratio, cẽſeatur ſublata & abolita per aliã donatiõe ab eodẽ patre de eadẽ re ſecundario factã proprię ipſius vxori abſq; prioris donationis reuocatione.Et in hac q. argumentabor ad partes: tandem ponã reſolutionẽ. Et quidẽ pro parte affirmatiua, videlicet ꝙ per talẽ donationem ſecundario factã vxori ſimpliciter & inutiliter, prima donatio itidẽ ſimpliciter & inutiliter filioſa. facta reuocetur, adduco in primis tex.not. i l.Si trãsferã,ff. de adimẽ. lega.vbi ad verbum dicitur,ſi transferã legatũ in eũ,cũ quo nobis teſtamẽti factio non eſt, ſiue in ſeruũ propriũ cui ſine libertate legauero, licẽt eis nõ debeať,neq; alij, tñ debebitur cui fuit ademprũ:ſic q; probatur ibi ſcđm

5 Bar.in epithome,† ꝙ inutilis tranſlatio legati facta in aliũ perimit legatũ, imò qđ fortius eſt hæreditatis dationẽ.Tex.not.in l.Cũ quodã,in prin. ff. de his qui.vt indig. Nã ibi licẽt. 2. teſtamentũ nõ valeat, tñ hæreditas auſertur ab hæredibus ſcriptis in primo teſta.ceu ab indignis, vt ibi etiã ſummat & declarat Bar.Ad idẽ facit tex. in l.Planè,la.1. in prin.ſ.tit.1.ibi,[*Tametſi nouißimus talis ſit in cuius perſona legatũ non conſiſtat.*]vbi Bar.& Docto. reddunt rationẽ.Ex qua lege ſi transferã (quę ita debet incipere dempta dictione, &, ſcđm vera exẽplaria) videť obiter&in tranſcurſu dicendũ, ꝙ ſi pater melioret

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

ret aliquē ex filijs in tertia parte bono
rũ, vel extraneo reliquerit reſiduum
quintæ partis,& illã meliorationẽ ter
tij transferat in aliũ filium, vel hãc in
aliã perſonam, ſiue filiũ, ſiue extraneũ
iam defunctos, vel aliâs abſolutè inca
paces putà ad metallũ dãnatos, vel ho
die ad Triremes perpetuò: quanq̃ ta-
lis tranſlatio, vtpote pro nõ ſcripta, ſit
nulla, tñ ademptio meliorationis præ
ambulę erit valida, & ſic melioratio
manebit reuocata: ad quã deciſionẽ
incidentem videtur ibi caſus forma-
lis: ſic igitur in propoſito quo de agi-
mus videtur dicendũ ſumpta conſe-
quẽtia ſimilitudinaria, đ diſpoſitione
legati, ad donationes inualidas, patris
in filiũ, & viri in vxorem, quę cõfirmã
tur per mortem prout legata. l. 2. C. Si
q̃s alte. vel ſibi. l. Siue emãciparis. C. đ
Dona. iuncta l. à marito, C. de Dona.
inter vi. & vxo. & iuncta. l. 3. in fi. cum
alijs. j. de Adi. lega.

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

Secundò ad eandem partẽ affirma
tiuã, cõfert tex. notãdus ac propemo-
dũ expreſſus, in l. legatũ ſub conditio
ne, §. vlti. eo. tit. de adimẽ. lega. vbi, ſi
teſtator legauit filiæ hortos inſtru-
ctos, & ſic cũ ſeruis ibidem exiſtenti-
bus ſeu cõmorantibus, & quendã ex
ſeruis prædictis vxori donauit, per ta-
lem donationem legatũ pręfati ſerui
cenſetur reuocatum, & ibi Bar. in epi
6 thome idem dicit ſpeciatim, † q̃ per
donationem inutilem inducitur adẽ
ptio legati: ad quod citat illũ tex. ſim-
pliciter Io. An. in regula Nõ præſtat,
col. 2. de regu. iu. lib. 6. in mercu. & in
eodẽ. §. fi. poſt Bar. tenet Alex. in addi.
ibi eſſe tex. ad id quod Bal. decidit in
regu. C. de Verbo. ſigni. verſ. Sed quid
ſi teſtator, dum ibi tenet, quòd ſi te-
ſtator dixit lego oẽs res meas quas in
tali oppido habeo, & idẽ teſtator ven
didit, & tradidit aliquam ex eis in vi-
ta, nã etſi talis venditio ob aliquã cau
ſam fuit nulla, nihilominus talis res
de facto vendita, cenſetur ſubducta,
exempta, & adempta à præfato lega-
to, & ex conſequenti eiuſmodi lega-
tum primo relictum quoad rẽ illam
cenſetur reuocatum ibiq́; ſubdit idẽ
Alex. ad id facere etiam l. Cùm domi
nus. §. fi. ff. de Pecu. lega. vbi eſt tex. ſe
7 cundum Bart. † q̃ diſpoſitio inter vi-
uos circa ſpeciem facta, derogat gene
ri quoad eandẽ ſpeciem quæ ſub illo
genere continebatur. Sed melius &
clarius, & prope in terminis nr̃is, vide
tur probari ex d. l. Legatum, §. fi. ita in
propoſito noſtro videtur dicendum,
p prædictã donationẽ cõiugalẽ inua
lidã meliorationẽ donatione primo
factã cẽſeri reuocatã: & in vero tex. in
d. §. fi. videtur admodũ ſtringere pro
hac parte affirmatiua, cũ loquatur in
reuocatione tacita, ex inualida cõiu-
gis donatione ſubſultante. Qui ſunt
termini. q. s̃. propoſitæ, quam in præ-
ſentiarũ verſamus. Tertiò ad idẽ bẽ-
ne facit tex. in l. Pater filio, s̃. de Hære.

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

inſti. iuncto. §. poſterior, Inſti. Qui.
mo. teſt. infir. cum ſi. vbi teſtamẽtum
ſecundũ ex quo nõ fuit adita hęredi-
tas, & tamẽ potuit adiri, tollit primũ,
quod fuiſſet validum, ſi ſecundum te
ſtamentum non fuiſſet factũ, & iſtud
ex eo tex. poſt Barto. colligunt ibi An
ge. Ioã. de Imo. Rapha. dum inquiũt,
8 † q̃ ad hoc vt ſecundũ teſtamentũ tol
lat primum, non exigitur ſecundũ eſ-
ſe actu validum, ſed tñ ſufficit poſſe
ex eo adiri hæreditatem de iure ciui-
li. Qui tex. ad id eſt melior & clarior
de iure, ſecundũ Ang. ibi, intelligitur
q́ue de potẽtia validitatis de iure cõ-
muni nõ autẽ de iure ſpeciali. i. priuile
giato, prout intelligit Bartolus id in-
ducens ſub nube, in l. 1. s̃. de Iniuſto
rup. &c. ad fin. & ſequitur Benedi-
ctus à Plum. in l. 4. §. primo. ff. De
fideico. liber. vbi eleganter, & expedi
tè, illam

tè,illam deciſionem Bart. exemplifi-
cat:ad quod eſt videndus in ſimili ꝓ-
poſito Pau.de Caſt. in l.prima, C. de
Religio.& ſumpti.fune.& Socin.in l.
Quidam relegatus,col.4.ĩ. de Rebus
dub.& Iaſ. vbi præfatam deciſionem
Barto.cõmendat,in l.Apud Iul.§. fin.
col.3.ſuprà titu.1.& ego de hac re tra
didi,in l.Si Titio.1.char.ĩ.iſto titu. ſic
in propoſito, (vt præmiſſa repetam)
videretur dicendũ, quòd cùm dona-
tio facta per virum vxori, poſſit poſt
mortem donatoris confirmari, vt in
d.l. à marito.C.de Dona. inter vi. &
vxo.& in l.Cum hic ſtatutus.§. Si ma
rito,ff.eo.& ſic ex tacita,& ſilenti vo-
luntate,& ſic donatio illa ſit poſſibili
ter confirmabilis,ergo per eam vide-
ri debet facta reuocatio donationis ſi
ue meliorationis filio ſuo per patrem
facta in terminis quæſtionis noſtræ.
Ad quod optimè confert.l. Cũ in ſe-
cundo,in prin.verſi. pen.illius princi.
illiusq; tit. de Iniuſto rup. vbi decidi-
tur,quòd ſecundum teſtamentum in
quo hæres fuit ſcriptus ſub conditio-
ne, quæ vel poſtea nunquam extitit,
vel re ipſa defecit,tollit & abſorbet te
ſtamentum pręcedens iure factũ,qui
text.eſt notandus ſecundũ Barto. &
Imo.ibi. Ad idem bonus tex. in l. 3. §.
Si ſtante,eo.tit.vbi teſtamentũ pręce
dens rumpitur per ſubſequens, quod
agnitione poſthumi fuit ruptum.

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

Quartò ad eandem partem facit
text.in l.Militis codicillis.§.fi.ĩ.de Mi.
teſta. vbi teſtamentum iure cõmu-
ni factũ rumpitur vel tollitur per ſe-
cundũ iure militari, & ſic ſpeciali fa-
factũ, quãuis illud ſecundũ irritet' ob
id q eiuſdẽ teſtamenti conditor poſt
annũ militiæ deceſſerit, & ſic poſtq̃
tale teſta.eſt effectũ irritũ.vt in l.Eius
militis.§.1.eo.tit.imò fortius,vires pri
mi teſtamenti nõ redintegrantur per
ſecũdi teſtamẽti irritationẽ, vt habet'
ĩ eo.§. fi. quẽ tex.Bal.ibi ſummat hoc
9 modo.† Primũ teſtamentum reuoca
tũ nõ cõualeſcit etiã,ſi ſcd̃m poſtea ef
ficiatur irritum. Ita in propoſito per
ſecundã donationem cõiugalem pſę
cedens donatio ſeu melioratio facta
per patrẽ illius eundemq; donatorẽ
cenſeri debet reuocata, & quanquã
iſtud fundamentum,quoad principa
lem deciſionẽ nõ videatur vrgere, fa-
cit tamen in eius præſuppoſito, nam
ibi præſupponit' q teſtamẽtum quo-
ad vires ipſius pendebat quouſq; fuit
factum irritum per mortem teſtato-
ris ſuperuenientem ſibi poſt annum
militiæ, ſeu miſſionis è militia: ſic in
quęſtione noſtra,donatio coniugalis
nõ fuit ab initio & funditus nulla,ſed
pendebat in tẽpus mortis eiuſdẽm et
cõiugis donãtis, vt.ĩ.tradã,in ver. His
ita deductis, vbi ponit' reſolutio quæ
ſtionis:& cõſequenter videretur de-
bere operari irritationem primæ do-
nationis filioſa. factæ: quæ ſimiliter à
principio non fuit valida, tamen pen
debat eodem modo.

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

Quintò iſta pars probatur ex tex.
in c.pe.in ratione ſui,de pręben.lib.6.
vbi ſecunda gratia cùm pręrogatiua
quanuis ſit reuocata elidit primã per
clauſulã anteferri in eadẽ ſecunda cõ
tentã.Facit etiã in ratione ſui text.in
10 c.1.de ſepul.eo.lib. vbi † q etiã ſi ele-
ctio ſepulturæ nõ tenuit, tñ impedit
aliã primã electionẽ ac ſi teneret. Sic
etiã à ſimili videmus,q ſecunda ſtipu
latio nouandi animo interpoſita tol-
lit primã,licèt nõ teneat cũ effectu in
§.Præterea.Inſti.Quib.mo.tol.ob.Ita
etiam in q. quam verſamus à ſimili
videtur dicendum. Sextò in idem af-
fero theoricam illam celebrẽ ac ſin-
gu.de qua in.l.Mulier.§.fi.ff.de Cõd.
11 inſt.quæ habet,† q actus q ad aliquid
aliud faciendum requiritur,ſufficit q
de facto interueniat, licèt de facto

De eadẽ re pro parte affirmatiua.

non

non teneat. Nã ibi quis fuit hæres inſtitutus ſi hæreditarium ſeruum manumiſiſſet, quem manumittere non poterat niſi adhereret: adire autem nõ poterat niſi manumiſiſſet, decidit ibi, q ad hoc vt adeat, ſufficit q faciat actũ manumiſſionis facti, id eſt, quòd de facto manumittat: licèt talis manumiſſio ſit de iure inualida. Ad idẽ l. pe. ff. de Statulib. vbi ſi quis fuerit ſub conditione manumiſſus, ſi promiſerit hæredi, ſe illi decem daturum, ſufficit ſi de facto promittat: cùm promiſſio facta per eum ſeruum exiſtentem ſit nulla. Ad idem l. Seruus teſtamento, ff. de Manumiſ. teſt. vbi manumiſſus teſtamento, ſi iuret ſe decem operas daturum filio teſtatoris in vita ipſius, & ſic priuſquã libertatẽ aſſequatur, ſit liber: etiã ſi eo caſu iuramẽtũ illud præſtitum iure ciuili non teneat. l. Vt iuriſiurandi, §. Iurare. 1. ff. de Ope. lib. faciunt etiam in ſimili. l. Nuda, C. de Contrahen. & commi. ſtip. & l. Si pacto quo pœnã, C. de Pactis. & l. Si Titius. 2. char. ff. de Verbo. obli. Ita igitur videtur in ſimili dicendum in propoſito de quo agimus, vt per actum donationis coniugalis inualidæ cenſeri debeat reuocata donatio prima cõſimiliter inualida: etſi talis donatio ſecunda potius de facto, q de iure procedat l. 1. §. Si vir vxori, & l. Quod vxor, ff. de Acqui. poſ. & l. Si eũ, in prin. ibi, [*Licet iure ciuili.*] ff. de Dona. inter vi. & vxo. Sufficit ergo per eã fieri primæ donationis reuocationem de facto, vt illa prima maneat reuocata: cùm ex illa 2. (vt eſt iam dictum) ſatis colligatur voluntas pœnitendi, ex quo fuit facta de eadem re, de qua fuit prima donatio confecta.

De eadẽ re pro parte affirmatiua. Septimò in idem ſtringit alia ratio præcedentis cõfirmatoria: videlicet, nã ad reuocationẽ actus ſuapte natura reuocabilis ſimplex voluntas etiã præſumpta volẽtis actũ præcedẽtem reuocare, eſt potens & ſufficiens ad ipſius reuocationem, vt eſt videre in reuocatione legati, & fideicõmiſsi particularis, cuius validitas pẽdet à morte legantis vel fideicõmittentis. l. 3. §. vlt. cum l. ſequenti. ff. de Adi. lega. de quo etiã tradit gl. ord. in l. Hæreditas, C. de his q. vt indig. Itẽ in donatione cauſa mortis quæ ſola ac ſimplici pœnitentia reuocatur. l. Marcellus, §. Paulus, ff. de Dona. cauſa mor. l. Illud ge-
12 neraliter, in prin. eo. tit. † vbi legatũ, & cauſa mortis donatio adęquantur & ſic in vtriuſque reuocatione ſufficit ſubeſſe voluntatem tacitam reuocatoriam. Modò ſic eſt, quòd etiam per actum nullum, & (quod eſt fortius) à iure improbatum, videtur quis cõſentire. Text. eſt not. & apertus in l. Vxori, ad fi. ibi, [*Quia conſenſiſſe uidetur.*] ff. Ad l. Corne. de falſis: ergo ſic à ſimili videt dicendum in propoſito, quòd per donationem ſecundario vxori factã maritus videatur reuocare meliorationem ſeu donationem eidem de eadẽ re per ſe primo factã filio ſuo, quæ ſua natura erat reuocabilis, & cuius validitas pẽdebat ex futuro euẽtu. i. morte ipſiuſmet patris donantis, & interim habebatur pro nulla.

E regione aũt pro parte cõtraria, & ſic negatiua. ſ. q prima donatio p ſequẽtẽ donationẽ coniugalẽ inualidã nõ cẽſeatur reuocata, videtur primo loco ſtringere tex. in l. fi. §. itidẽ fina, ff.
13 de auro & argen. lega. vbi probat, † q per legatũ ſpeciei inualidũ non derogatur legato generis valido, cui aliàs derogaretur per validum: & eſt caſus ſingu. ac menti tenendus ſecundum Barto. ibi, ſic ſummantem eum text. q legato generis non derogetur per legatũ ſpeciei inualidũ. Ita huc videt dicendũ, q per donationẽ ſequẽtẽ omnino inualidã, à iure ciuili, ꝓhibitã & im-

& improbatam,vt in l.1.2.3.in princi. & fere per totum titu.ff.de Dona. inter virum & vxo.quod non eſt in donatione ſimplici, quæ fit per patrem filio in poteſtate exiſtēti, quæ nō improbatur à iure ex his cauſis, ex quib⁹ alia, concernentibus inquam malorum morum impugnationem:ſed ſolūmodo ob iuris ciuilis rigorē conſeruandum.De quo in l.Placet, ff.de Acqui. hære. videlicet, ne reacquiratur ipſi patri,vt per gl.& Docto. in l. Frater à fratre,ff.de Condi.indebi. & ſic non eſt omnino inualida, vtpotè nō improbata (vt dixi) ex cauſis prædictis: & in hunc ſcopum tendit iſtud fundamentum.

De eadē re pro parte negatiua.

Secundò ad hanc partem adduci poteſt in ratione ſui l.Si id quod,ff.de Reſcin. vēdi. vbi emptio ſecūda inutiliter facta,vel pactum inutile poſt primam emptionem non infringit illā,
14 vbi Bald.in epithome inquit,† per cōtractum imperfectum non debere recedi à perfecto. Quem text.allegant, & commendant Barto.& Docto.in l. Planè,la.1.in prin.de Lega.1.ita videtur in propoſito dicendum,vt induxi in.ſ.proximo fundamento,præſuppoſita quali quali validitate donationis primæ factę p patrē filio in poteſtate.

Pro parte negatiua.

Tertiò poteſt adduci l.Si iure,ʒ.tit. 1.& ibi Bart.1.oppo.vbi probatur,† q̄
15 per ſecundum actum inualidum nō inducitur reuocatio tacita ſiuę cōiecturata prioris actus: & hoc idem per eandem l.tenent Pau.de Caſt.& Alexan.in ea.l.Planè, in prin. Ea ratione, quia ſi non valet diſpoſitio vltima expreſſa,quando eſt inualida ad præcedentis actus ſublationem: ergo neq; expreſſa.l.3.§.Qui habet, ff. de Serui. ruſti.præd.cum alijs, &c.Ita in propoſito, ſuppoſita inquam quali quali validitate præcedentis donationis,vt in duob⁹ præcedētibus medijs eſt traditum. Quod etiam (vt ſemel dicam, debet repeti in fundamentis ſequentibus vſq; ad finem. Sed iſtud dicitur diſputatiuè, quia poſtea in reſolutione iſtius quæſtionis aliter & aliter res iſta perpenditur:dum ibi cōcluditur pro parte affirmatiua. Nam iſta validitas qualis qualis debilis & momentanea non debet eſſe quoad rem in conſideratione, cùm prope nihil diſtet inter iſtam dona. & coniugalē quoad effectum:cùm vtraq; pendeat in tempus mortis donantis, & vtraq; morte ipſius confirmetur.

Pro parte negatiua.

Quartò ad idem l. Legata inutiliter.§.fin.ʒ. De adimen.lega. quā Bart. adducit in d.§.Si transferā.vbi probatur,quòd ademptio inutilis, vtputa ſi de legato viæ ademptio fiat pro parte, non operationem vel derogationem præcedentis legati de via facti. Sic in propoſito à ſimili dicendum.

Pro parte negatiua.

16 Quintò ad idem l.2.§ liberi, verſi. [Sed ſi ſint.]ff.ad Ter.† vbi ſuitas facta inutilis quoad ſucceſſionē, id eſt per abſtentionem eliſa vel adumbrata,non impedit ſuccedere matrem defuncti ab inteſtato: ſicq; ius ſuccedendi inualidum non mutat ius ſuccedendi validum ab inteſtato competens. Ad idem bene facit l.Et ſi ex modica,§.Si filius.ʒ.de Bo.liber. vbi nudum hæredis nomen in filio liberti teſtatoris ſubſiſtens non impedit patronum ab inteſtato ſuccedere.Quæ duo iura citat Ioan.Fab.in.§.Sui,Inſtit. De hęre. quali. & diffe. Actus ergo inutilis vel inualidus nō habet impedire alterius actus effectum.Ita in propoſito videtur dicendum,vt.ſ.inducendo.

Pro parte negatiua.

Sextò ad idē cōfert l. Si filius qui in poteſtate,ff.de lib. & poſth. vbi ſecundum teſtamentum,in quo filius poteſtate eſt præteritus,non tollit teſtamētum iure factū:etiam(quod eſt rigidius) ſi talis filius pręteritus, viuo

patre

patre co[illegible]

17 [illegible]

[illegible] & no.

[illegible] gl.& con-
tra cad[illegible] & p[illegible].

S[illegible] l. Si quis

Pro parte negatiua. a [illegible] ver. Si [illegible] it, ff. de Ac
[illegible] poſſ. e[illegible] notant ibi Docto

18 [illegible] Alex. Aret. Soci. & Iaſ † q per
[illegible] actum inualidum primo cō
[illegible] actus præcedens non tol
[illegible] & ſic tam in [illegible] volūtatibus
q[illegible] contractibus, ita demum per ſe-
cu[illegible] tollitur prima
d[illegible]tio, ſi ſecunda valeat, & n[illegible]
ter [illegible] Alex. B[illegible] l. Cer
ti c[illegible] §. Q[illegible]niā, ff. Si cert. peta.
& [illegible] ff. de Noua. & in d. l. Si traſ-
ferai[illegible] & hic probatur ibi, q. ex ſecūdo
actu nullo etiam inter viuos celebra-
to (prout fuit in [illegible] nō
reſultat priori ac[illegible] reuocatio.

Pro parte negatiua. Octauò facit l. Non putauit, §. non
quæſitio exhæredatio [illegible] de bono. poſſ.

19 cōtratab. † vbi exhæredatio non rite
f[illegible] non repel[illegible] exheredatū
[illegible] poſſ. cōtratab. Sed ea demum
[illegible] & ſecundū [illegible] facta eſt, &
[illegible] ditionē inualidam non
[illegible] validæ. Quod induxit
[illegible] Do
[illegible] in
[illegible]

[illegible]

[illegible] ſed [illegible]

Q[illegible]

21 [illegible] videt[illegible] Reſolutio pro parte affirmatiua.
[illegible] a parte [illegible]
[illegible] concludendo
[illegible] etur [illegible]
[illegible]
[illegible] l-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
fuit [illegible]
nihil extra [illegible]
p[illegible] ca[illegible] L. 16. Tau.
v[illegible] l. 26 Ta[illegible] Quæ quidē [illegible]
vltra ſupra dedu[illegible] nititur ratio[illegible]
ſi [illegible] vrgente. Nā donatio [illegible]
& vxo. quāuis omni iure ſit prohibi-
ta, & ciuili, & canonico, [illegible] eſt
prohibita, ne[illegible] ipſo iure
ēē nulla, [illegible] quod
ap[illegible] ex eo, [illegible]
na[illegible] l. Cum hic [illegible]
p[illegible] ff. de Donat. inter vir. & vxo. & in
aliis. [illegible]
te præleg. & l. [illegible] Pa[illegible] l.
à marito. C. de Donat. inter vir. & vxo.
& l. donati[illegible] tit.
& in c. fin. eo. tit. extra. Quæ [illegible]
cita cōfirmatio non tam in [illegible] ex
morte ipſius donatis [illegible] ex [illegible] vo-
luntate, [illegible] vel [illegible]
tur [illegible] ex [illegible]
quaſi cōtinuatione [illegible]
retro ad tēpus donationis, [illegible]

20 hoc eſt [illegible] vel
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Hhh [illegible]

[illegible] ſi probet. l. E[illegible] tú. ff de [illegible] a. l. S[illegible]. Nu [illegible] ad [illegible] u, [illegible], [illegible] cap[illegible] de C. Ra[illegible] C[illegible] a. & [illegible] ſ[illegible] [illegible] que bap[illegible] v[illegible] e per [illegible] eſt a [illegible] nat[illegible] eſſet [illegible] p [illegible] [illegible] donante [illegible] in poſtre ma voluntate: [illegible] habet [illegible] vt [illegible] conſerat, ex per[illegible] & Doct. in auth. ex [illegible] dic. [illegible] ex ea, tan[illegible] ex [illegible] [illegible] da [illegible] a. l. In [illegible], C. ad l. Falc. vel poteſt [illegible] [illegible] cta voluntas tacit[illegible] confirmatio[illegible] illius donat[illegible], ex e[illegible] vi[illegible] et, quod ex [illegible] donat[illegible] [illegible] ad li [illegible] c[illegible] hemaſſe vt [illegible] tex. no. in l. [illegible] a. 3. [illegible] *vel* [illegible] *admiſer.* & no[illegible] etiam [illegible] in l. [illegible] Titio [illegible], alias incipit [illegible] per hac[illegible] miſſú. §. vl tim. [illegible] titu. 1. Modo ad rem noſtrã, quando res donata reuocabiliter per meliora tionem [illegible] e[illegible] te[illegible] vel tacite fa ctam [illegible] donator ſecundario pro eu vxori [illegible], [illegible] donatio vide[illegible] habere quand[illegible] [illegible] pendentem in poteſ[illegible], cui videt[illegible] cohærete tacit[illegible] ſeu præ[illegible] reuocatori[illegible] primæ donationi [illegible] meliorationi[illegible]. Et iſta eſt mens verborum Bart. licet [illegible] in d. Si

11 tra[illegible] [illegible] tranſlatio[illegible] [illegible] in ſe vt [illegible] ademptio[illegible] [illegible] ex ta [illegible] tacitus [illegible] [illegible]

tranſlatione [illegible] [illegible] [illegible] Sep[illegible] [illegible] ante [illegible] l. de Acqu[illegible] [illegible] l. leg[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] tempore [illegible] [illegible] ri effectũ, per [illegible] re uocatio præced[illegible] ad[illegible] [illegible] natura reuoca[illegible] & [illegible] dere tex. in d. §. [illegible] lius dum dicit, [illegible] *manſit, ſi* [illegible] Quaſi ex e[illegible] confirmari ſperab[illegible] illa donatio [illegible] catio legati fuerit [illegible] a. l. [illegible] So[illegible] ſtring[illegible] [illegible] & [illegible] dero eum dec[illegible] [illegible] & ind[illegible] tal[illegible] [illegible] confirma tio fuit facta expreſſe, vel tacite. Secũ dus, quando eadem confirmatio pe[illegible] eſt, dum viuit [illegible]. Tertius, [illegible] quuta eſt reuocati[illegible] [illegible]. & [illegible] duo caſus vltimus & [illegible] dunt [illegible] ea cl[illegible] tex. [illegible] Quod velit tex. dicere, quod le[illegible] [illegible] factum reuocat[illegible] per donat[illegible] eod[illegible] teſtatore facta poſtea [illegible] re c[illegible] ſi [illegible] rit expreſſe confirmata [illegible] donante, ſiue t[illegible] te per mort[illegible] hoc dic[illegible] [illegible] manent, ſiue [illegible] it [illegible] [illegible] ue [illegible] ſe p[illegible] [illegible]

ff.de Acqui.poſſeſ.& l.Nam origo,ff. Quod vi aut clam,& l.Qui id quod, in prin.ibi,[*Cauſam.n.& originē.*]ff.de dona.Et ſic ille rex.rectè expenſus in d. §.fin.eſt caſus cõcluſionis quæſtionis noſtrę quę habet,q̃ donatio ſimplex rei certę de iure cõi facta filio in poteſtare:& melioratio ſimiliter in re certa de eodem facta hodie ſecundũ terminos.ll.Tau.quæ abſq; traditiõe vera vel ficta manet reuocabilis, cẽſeatᷣ reuocari per ſequentẽ donationẽ de eadem re per eundẽ donãrem factã: quicquid poſtea de hac ſcda donatione cõtigerit p donãtẽ fieri circa ipſiꝰ confirmationẽ,vlᷣ reuocationẽ.Er eſt adnotandũ,q̃ ex verbis Bar.in dic.l.ſi transferã,colligitᷣ in ꝓpoſiro vna reſolutio,videlicet q̃ referr,an actus ſit in ſe ipõ nullus,an verò ſit nulliter factꝰ: vt primo caſu p eiuſmodi actum oĩno nullũ nõ inducatᷣ prioris actus reuocabilis ralis reuocatio: ſecũdo aũt caſu ſic.Sed tamẽ ſecundũ aliã conſiderationẽ quã.ſ.tenui poſt Socin.in d.l. Si qs ante.4.nota.de acqr. poſſ. reſulrat alia reſolutio ſubdiuiſiua primi membri pcedentis reſolutionis Bar. videlicet vt referat,an actus ſit nullus ſimpliciter & abſolutè,vel totaliter ſine aliqua ſpe cõfirmationis vel roboris, an verò talis actus,q̃ eſt oĩno in ſe nullus ſpereᷣ aliqua recõualeſcẽta,vlᷣ validitas de futuro,vt prĩo caſu,(ad quẽ reſtringitᷣ & coarctatᷣ prędictũ primũ mẽbrum Bar.)p actũ fundirus inualidum itẽ & abſq; aliqua ſpe validatiõis in futurũ nõ inducatᷣ reuocario prioris actus reuocabilis: ſecũdo caſu ſic. Sed fortè Bar.in ſcdo mẽbro dum poſuir actũ nulliter factũ incluſit actum nullũ ſub ſpe cõualeſcẽriæ, ſed iſtud eſt imꝓpriare eius verba. Tenẽda ergo eſt pręfata reſolutio q̃ pmixra cũ ſub diuiſione verborũ Bar.in effectu reſultãt tres caſus. Primꝰ q̃n ſecũdus

Tenet reſolutionẽ præfatam.

actus eſt funditus & ipſo iure nullus, abſq; aliqua ſpe cõualeſcentiæ,& tũc nullo modo p eũ fit reuocatio prioris actus præcedẽtis q̃rũcunq; ſuapte natura reuocabilis.Scđs caſus, q̃n actus poſterior eſt nullus in ſe,attamen habet aliquã ſpem cõualeſcentiæ,vt eſt in ꝓpoſito in donatione cõiugali, de qua agimus,& iſto caſu ꝓpriè procedit deciſio.q.ſ.poſita,q̃ per talẽ actũ, ſecũdo loco factũ tollitᷣ primus ſiue reuocabilis:vt eſt donatio patris in filiũſa.facta de iure cõi,vel etiã melioratio p donationem q̃ attentis hodie prædictis legi. Tau.ſi fiat ſine traditione vel quaſi manet reuocabilis, licèt valida.Si autẽ prædicta melioratio fuiſſet irreuocabilis effecta altero ex prædictis modis.ſ.traditione vera, vel ficta,tunc.q.noſtra nõ ꝓcederet. Tertius caſus,q̃n ſecũdus actus eſſet nulliter factus,& in hoc eſt idẽ dicendum & à fortiori,cũ alias ſit in ſe validus:licèt aliquo vitio nulliter fuerit factus,vt ibi in fin. verbis Bart. ponit duo exẽpla:& de hoc etiã nõ loquuntur rermini noſtræ q̃onis.Ex quibꝰ reſultat idem eſſe econtra ſi primo fuiſſer facta donatio in vxorẽ,deinde donatio ſcdm ius cõe,vel eo attẽto, aut melioratio ſcdm ll.reg. imò iſto caſu meliorationis fortius eſſet idẽ dicendũ,quum, vt dixi,talis melioratio etiã ſimplex ſit valida,licèt reuocabiliter,ergo à fortiori habet tollere præcedentẽ donationẽ coniugalẽ q̃. donatio ſimplex de iure cõi,q̃ ſcđo loco fieret cũ ſit paris inualidiratis cũ donatione cõiugali.Vlrimò ad hãc partem affirmatiuã.i.pro ea facit inuincibile fundamenrũ,nã eũ in pręcedẽ. fuerit dictũ & allegarũ q̃ ambę donationes,de pr̃e in filiũ,& de mariro in vxorẽ ſortiantᷣ vim vltimæ volũraris, q̃a vtraq; morte donãris cõfirmantᷣ, ergo ſuccedit regula ꝓtrita in vltimis

 volun-

volũtatibus,ꝙ poſterior tollit priorẽ iuribus notiſsimis. Et hæc hactenus.

Reſpõdet his quæ adducta fuere pro parte negatiua.

Nunc deuenio ad ſatisfaciendũ his ꝙ ad ducta.ſ.fuerunt pro parte negatiua.Et primò nõ obſtat prędicta.l.vlti. §.fin.ꝟ.de auro & argẽ.lega.ꝗa ibi iõ ꝑ ſcđm legatũ nõ fuit primũ reuocatũ, ex eo ꝙ ſcđa voluntas vel diſpoſitio erat à iure improbata,& ſic prorſus inutilis & nullius momẽti.l.Seruo alieno,§.Ineptas,eodẽq; vlti.ff.de lega.1. Quãobrem veriſimiliter credendum eſt,hęredes & maritũ defunctæ ob eius ineptitudinẽ tali voluntati parere noluiſſe:nec ſi de facto eidẽ paruiſſet, præiudiciũ proinde fieret legatariæ, cui vniuerſa ornamẽta fuerunt legata:ꝗn teneret̃ ad reddendũ eidẽ legatariæ æſtimationẽ ornamentorũ ad funus relictorum.Cũ itaq; illa voluntas fuerit inepta & à iure reprobata, & ſic oĩno nulla,neq; in aliquẽ caſum eſſet ſpes cõualeſcentiæ illius meritò nõ potuit ſortiri effectũ reuocatoriũ ꝑtimę ſeu præcedẽtis diſpoſitionis.

Aliud aũt in ꝓpoſito noſtræ qõnis, vbi ſcđa diſpoſitio aliàs volũtas reuocatoria primi actus,reſultat ex donatione cõiugali nõ oĩno neq; abſolutè inefficaci:ꝗn potius ꝗ in futurũ ſperat̃ ex morte teſtatoris ſumere validitatẽ

Vel põt reſpõderi,ꝙ in d.§.fi. non fuerit facta ademptio expreſſa , ſed tacita:ꝗ cùm fuerit,vel reſultauerit ex diſpoſitione inutili oĩno fuit per conſequens adhuc magis ineffectualis,vt ꝑ Bar.in prædicta l.Si iure.ꝟ. titul.1. pria oppoſit.ne in idem duo ſpecialia aut potius exorbitãtia cõcurrerent: videlicet,ꝗa volũtas tacita , & ꝗa volũtas, contra l.1.cũ alijs.C.de dotis ꝓmiſ. prima tamen reſpõſio eſt magis realis ideoq; amplectenda.

Reſponſio ſecunda.

Non obſtat deinde l.Si id qđ, ff. de reſcind.vend.pro eadẽ parte negatiua adducta,quia loquit̃ in iure iã quæſito & radicato ex cõtractu ꝑimo inito & celebrato: ſed noſtra qõ loquit̃ & tractat de reuocatione iuris nõdũ ꝑfectè & irreuocabiliter queſiti,vel ꝑ donationẽ attento iure cõi vel ꝑ meliorationẽ non ſuffultã traditione,ſecundũ prędictas.ll. Tau.ꝗ(vt prędixi) cũ ſit reuocabilis nondũ eſt ꝑfectè ꝗſita neq; radicata in perſona talis filij meliorati,vt in ſimili tradit Bart.in l. Planè, prima,in princ.ſ.titul.1. quem Pau.Io. de Imo.Alex.& Iaſ.ibi ſequũt̃
24 reddentes rõnem:videlicet,† ꝗa facilius impedit̃ aliquid acquiri,ꝗ poſt acquiſitionẽ illud acquiſitũ tollat̃. Arg. l.Patre furioſo,in prin.ſ.de his ꝗ ſunt ſui vel alie.iu.Sic pariformiter in caſu de quo agimus difficilius debet tolli iam acquiſitũ,& irreuocabiliter radicatũ,ꝗ acquiſitũ nondũ radicatum ſed reuocabile.vł aliter rñderi poteſt, ꝙ ideo ꝑ actum ſcđm inualidum nõ tollit̃ ibi actus præcedẽs,ꝗa erat contractus inter viuos vltrò citroq; obligatorius,quo caſu actus ſcđs inualidus nõ põt præcedentẽ actũ obligatorium regulariter tollere,ſi ſit efficaciter validus,vt in pđictis.ll.Certi cõdi. §.Quoniã.Si cer.pet.& in l.1.ff.de noua.& in l.ſi quis ante,ad fi.ff.de Acqr. poſſ.& vtrobiq; Bar.& Doct.& idem Bar.in d.l.Si trãsferã,& Imo. in l. ſi cũ dotẽ,in prin.vbi etiã Alex.col.3.ff. ſolu.matr. qui oẽs aſsignãt illã rõnem, quia cõtractus conflant̃ ex voluntate duorũ:ſed vltimę voluntates cõſtant ex voluntate vniꝰ,vt ꝑ gl. ĩ.§.Ex cõditionali,inſti.de verb.oblig.& in l.Si vxorẽ,vbi Bal.Sali.& Corn.C.de cõdi. inſer.rõ huius rõnis ponit̃ ibi.vł.3.clariùs & planiꝰ rñdetur,ꝙ termini illius l.ſi id qđ, ſunt valde diſpares & diſtantes(vt aliàs ſolet dici) ex diametro à terminis noſtræ qõnis.Ibi.n. primus cõtractus fuit validus & ſolidus, quare ab eo nõ potuit recedi ꝑ cõuentionem

nem inutilẽ poſtetiotẽ q̃ ibi interuenit in ver. Itẽ põt quæri, neq; potuit ibi talis prim⁹ actus valid⁹ nouari p ſcdm oĩno inutilẽ, de quo ibi in ver. Quòd ſi ante, ꝓximè præcedẽti. & ſic primus actus fuit ibi oĩno validus, ſed ſecũdus fuit oĩno inualidus: in terminis aũt .q. nr̃ę fuit in vniuerſum ècõtra: q̃a vterq; actus tã primus q̃ ſcds nõ fuerunt abſolutè vtiles, neq; abſolutè ĩutiles, imò habuerũt valorẽ in ſpe ſuſpenſiuũ, vtpote reuocabilẽ de præſenti, & đ futuro poſsibiliter irreuocabilem: & hæc eſt declaratio ſolutionis præcedentis.

Tertia reſponſio. Nõ obſtat etiã l. ſi iure. 3. loco ꝓ parte negatiua .ſ. allata, q̃a loquit̃ in volũtate ſcda tacita & coniecturata reuocatoria reſultãte ex actu vltimę volũ. ſcdm Rapha. Pau. de Ca. & Alex. in ſępe allegata l. Planè, dicentes aliud eſſe, ſi reſultaret ex actu inter viuos valido inquã ſpe licèt inefficaci, ꝑ ſępe allegatã l. legatum ſub cõditione, §. fi. vbi fit mẽtio de donatione cõiugali q̃ ſunt termini nr̃i: & ſic Doct. ꝑdicti nõ conſiderant, neq; eis eſt curę, q̃ talis donatio æquiparet̃ vltimæ volũtati quo ad aliquot effectus de quibus .ſ. fuit traditum: ſed q̃ habet ortum ab actu inter viuos, &c. vt ꝓximè dixi: & ſic inſpicit̃ origo & initium ꝑ iura .ſ. adducta, iũcta l. Si filiusfa. ff. de ver. obli.

Quarta reſponſio. Neq; obſtat d. l. legata inutiliter, §. fi. quia ibi adẽptio fuit facta ĩutiliter, & in ſup fuit ĩ ſe ipa iure ipo nulla, & ꝓrſus inutilis, prout .ſ. retuli Bar. dicere in d. l. ſi transferã, hoc eſt nõ tm̃ fuit defectus in forma diſpoſitonis, ſed etiã in ſubiecto & materia: & ea rõne diſpoſitio fuit effecta inanis & inualida oĩno: ita q̃ ĩ nullum euentũ poterat effectũ ſortiri, neq; de ꝑſenti ſuberat ſpes aliqua de ipſi⁹ cõualeſcẽtia: ſed in terminis .q. nr̃æ fuit oppoſitum. vt .ſ. proximè fuit dictum.

Quinta reſponſio. Neq; obſtat d. l. 2. §. liberi, verſi. Sed ſi ſint. ꝭ. ad Tertul. dum ibi dicit̃, & .ſ. induxi, q̃ ius ſucceſsionis inualidũ nõ tollit, neq; mutat ius ſuccedendi validũ. Nã cùm ſucceſsio tollit̃ per abſtẽſionẽ, ſtatim defertur hæreditas ab inteſtato per edictũ ſucceſſoriũ matri, & ꝑ excluſionem vnius iuris aperit̃ via alteri iuri: & ſic nõ agitur ibi de reuocatione primi actus per ſcdm: ſed agitur tm̃ modo de ſecundi excluſione. Itẽ nõ agitur ibi de voluntate expreſſa vel tacita primę cõtraria, prout agitur in .q. nr̃a: ideoq; illud fundamentũ nõ accedit ad propoſitũ de quo agimus, quũ ibi (vt dixi) ceſſet voluntas cõtraria primę reuocatoria, & inducta ad vnũ effectũ non operant̃ effectum contrariũ, vt in l. legata inutiliter .ſ. titu. 1. & in d. l. legata inutiliter, de adim. lega. i. cum ibi fuerit abſtenſio facta ſolũmodo ad excludendũ ipſum abſtinentem, nõ debet operari effectũ ad repellendũ alium, ꝑſertim iure refragãte. i. illo tex. qui aperit viã edicto ſucceſſorio in defectũ partis repudiantis ſeu abſtinentis, vel aliter excluſæ, & alijs iuribus notiſsimis, pręſertim l. Si poſt mortẽ, §. fi. ꝭ. de bon. poſſ. cõtrab. cum alijs.

Sexta reſponſio. Neq; obſtat prædicta l. Si filius qui in poteſtate, q̃a vt .ſ. dixi loquit̃ de reuocatione prioris ac merę vltimæ voluntatis q̃ nõ põt fieri per ademptionẽ ꝑſum ptam ex poſteriore voluntate ipſo iure nulla reſultantẽ. Sed q. nr̃a ꝓcedit ĩ adẽptiõe tacita reſultãte ex actu ĩter viuos ſubſequuto poſt primã donationẽ filio fa. ꝑ patrẽ factã, itidẽ inter viuos, reuocabilẽ tñ. Inter quos duos caſus, videlicet qñ reſultat reuocatio tacita ex actu inter viuos, vel ex vltima voluntate, eſt differẽtia, q̃ .ſ. in reſpõ. ad. 1. fundamẽtũ huius partis negatiuæ. Vel. 2. põt dici, q̃ teſtamẽtũ q̃ eſt diſpoſitio ſolẽnis nõ tollit̃ nuda volũtate, vt in §. ex eo aũt ſolo, inſtit. Quib. mod. teſta. infir. & ſic nõ ſufficit cõiectutata voluntas, ex ſcdo teſtamẽto ĩ vniuerſum nullo ꝗ̃ſumpta ad reuocationẽ prioris teſta. ſolẽnis & validi: niſi poſterius fuerit itidem ſolẽne & validum: ſaltẽ poſsibiliter. i. q̃ ſubſit ſpes ex eo poſſe adiri hr̃ditatẽ. Queſt. autem

noſtræ termini ſunt diuerſiſsimi, tã re-
ſpectu prioris quàm poſterioris diſpoſi-
tionis:& ſic nullatenus obſtat.

Septima reſponſio.

Nõ obſtat deinde p̃dicta l.Si quis an
te,verſ.ſi q̧s cõduxerit,pro prima parte.
7.loco.s̃.allegata,vbi ſcd̃m Alex. ponit̃
regula,ꝙ tã in cõtractibus,q̃ in vltimis
volũtatibus ſecũdus actus ita demũ tol
lit priorẽ,ſi ſit validus:ſecùs ſi inualidus.
Nã vt in ſuperioribus eſt dictũ, multũ
intereſt,inter actũ inualidũ,in quo ſub
eſt ſpes validationis,& actum inualidũ
totaliter & abſolutè, & ꝑpetuò nullũ:
de primo loquitur q. noſtra, de ſecun-
do d.l.Si quis ante,cũ regula ꝑ eam tra-
dita ꝑ Docto.& ſic non obſtat.

Octaua reſponſio.

Nõ obſtat paragraphus, non quæuis
exhæredatio.l.Nõ putauit,j̃.de bo. poſſ.
cõtratab.vlt.loco ꝓ cõtraria parte addu
ctus:nã rñdetur,ꝓut proximè fuit rñsũ
ad præcedẽs,ꝙ loquit̃ de exhæredatiõe
irrita:& ſic de actu funditus nullo q̧ ꝓ-
pter eius oĩmodã inualiditatẽ inducit
quandã pręteritionẽ,ex qua vel ob quã
producit̃ bon.poſſ.cõtratab.† Nã vnus
25 & idem actus numero,nõ põt duos effe
ctus cõtrarios ꝓducere. ſ. præteritionẽ,
ac ꝑinde bon.poſ. cõtratab.itẽ & repul
ſionẽ,argu.l.Qui hoĩem.§.fi.ff.de ſolut.
vbi glo.ad hãc allegationẽ de illo text.
fieri ſolita citat alias duas cõcordantes.
Et ad idem l.Titio vſusfru.j̃.de Cõdi.&
demõſ.Quod in ꝓpoſito nr̃o ceſſat, vt
s̃.ſæpe eſt dictũ:q̧a donatio cõiugalis po
ſterius facta,licèt inualida,oſtẽdit volũ
tatẽ reuocatoriã primæ diſpoſitionis.i.
donationis vel meliorationis reuocabi
lis, & operatur illius reuocationem :&
in iſtis terminis nõ ſubeſt aliqua actuũ
repugnãtia,ꝓut ĩ caſu.§.nõ q̃uis exhęre
datio.s̃.alleg.vt ibi induxi.Ad allegatio
nẽ aũt gñalem q̃ paſsim fieri ſolet de il-
lo tex. videlicet,ꝙ ꝑ actũ irritũ nõ fit p̃-
iudiciũ actui valido,ad quã tẽdunt alle
gationes & deciſiones ꝑ Fel.adductę in
d.c.Ex tenore:rñderi debet,ꝙ illa quoti
diana allegatio q̃ paſsim fit de illo text.
quo & ſimilib⁹ nitunt̃ p̃dictæ deciſiões
ꝓcedit cũ moderamine.s̃.ſæpi⁹ pũctua
to,nõ autẽ ſimpliciter & indiſtinctè: vi
delicet,vbi actus inualidus,vel diſpoſi-
tio irrita,poſteriore loco ſubſequẽs poſt
aliã diſpõnem priorẽ,ſunt oĩno & fundi
tus nullius momẽti,vel valoris abſq; ali
qua veriſimili & p̃ſentanea ſpe cõuale-
ſcẽtię in futurũ:ex q̧bus imponit̃ meta
huic q̃õni.Et q̧a iſte artic. gñaliter ſum
ptus,videlicet qñ per ſcd̃m actum inua-
lidũ ſequẽtẽ prior actus validus tollatur
eſt ſatis implicitus,& Doct. vtriuſq; iu-
ris illũ attingẽtes parũ feliciter eũ diſtrĩ
gunt,& reſoluũt:idcirco ex dictis Doc.
hĩc ĩde decerptis ac d̃libatis eũ reſolue
re p̃tiũ operę duxi:& ꝑ ſequẽtes cõcluſ.
reſolutiuas eidẽ terminũ imponere.

Prima concluſio.

Prima cocluſ.Qñ præcedit actus ĩter
viuos validus,ſiue ſit vtrinq; obligato-
rius,ſiue ex altera tm̃ parte,ex quo ſta-
tim quærit̃ parti ius efficax ſolidũ & ir-
reuacabile ꝑ actũ ſequentẽ inualidũ, e-
tiã ſi ſit aliqua ſpes validationis in futu
rũ,& ſic directè cõtrarius primo, nõ in-
ducit̃ illius adẽptio.Et ita procedit p̃di-
cta l.ſi id qđ,in prin.& in verſ.ꝙ ſi ante,
ff.de Reſcin.vend.& l.ſi quis ante ſi. ff.
de Acqui.poſſ.& tex.in.§.Præterea,ver.
[Nõ idẽ iuris,]Inſti.quib.mod.toll.ob.quẽ
Bar.in id allegat ĩ l.1.col.2.de noua.& ĩ
l. certi cõdictio . §. Qm̃.ff.ſi cer. pe. qđ
etiã tenet Bar. in d.l. ſi trãferã,reſpõdẽ
do ad eãdẽ l. ſi id qđ, & Alex. vna cũ Io.
de Imo.in d. l. ſi cũ dotẽ, in prin.ff. ſol.
ma.col.2.idẽ Alex.& Iaſ.poſt eũdẽ Imo.
ibi,in d. l. Planè,in prin.vbi Bar.dicit, ꝙ
ius perfectè q̃ſitũ nõ tollitur per actũ ſe
quẽtẽ inualidũ: & exẽplificat in caſu d.
l. ſi id qđ. Et has allegationes adduxi.s̃.
ſed repetij hĩc,quia adaptant̃ punctua-
tim ad iſtã concluſionem.

Secunda concluſio.

Secunda,quãdo inter viuos præcedit
talis act⁹,ex quo ſtatim nõ acq̧rit̃ partis
ius perfectũ & irreuocabile,ſed ſolũmo
do acquirit̃ reuocabiliter, vt eſt videre
in donatione inter viuos hodie facta fi-
lio

lioſa.per patrē:q̄ licèt ſcd̄m prædictā l. Tau.26.cenſeat̄ eſſe valida ex eo q. con uertit̄ in meliorationē:q̄a tñ per l.17.in eo volu.pōt reuocari ad libitū ipſius patris donātis vſq; ad vltimū vitæ ſpiritū: nō pōt dici donatio ꝑfecta,ſicq; p ſequētem actū nō oīno inualidū inter viuos cōfectū talis actus ꝑcedens ſiue donatio cenſet̄ reuocari tacitè.Et iſta cōclu.colligit̄ à rōne Docto.ceſſante,de qua.s̄.ꝓximè in præcedēti cōcluſ.eſt dictū,& inferius tanget̄,vbi agendū erit de reuocatione legati. Attñ talis actus præcedens p vltimā voluntatē inualidā non tolleret̄,quia ꝑdictus actus inter viuos prīo cōfectus habet pluſculū q̄ ipſa vltima voluntas ſubſequēs,vt pūctat nota. Bar.in d.l.legatū ſub cōditione,§.fi.j̄. de adim.lega. & cōſequēter nō pōt per eā reuocari.Nā vt ibi dicit iūcta Bar.declaratione legatū vtile præcedēs reuocat̄ p inutilē donationē ſequentē,non autē p vltimā voluntatē inutilē ſequētē: q̄a nō eſt tātæ conſiderationis ꝑut eſt talis donatio nō oīno inualida ſubſequens. Sic in ꝓpoſito p cōtrariū à fortiori dicēdum eſt,talē donationē inter patrē & filiū ſuapte natura reuocabilē,qñ eſt maioris roboris q̄ ea q̄ fit inter cōiuges, de qua loquit̄ prædicta l.legatū.§.fi.non videt̄ poſſe tolli p vltimā volūtatē ſequētem inutilē:nā ſi legatum ſcd̄m inutile nō tollit primū vtile,vt in d.l.fi.§.vlt. de au.& argē.leg.prout Bar.intelligit in ea l.legatū.§.fi.à fortiori nō poterit tollere ptimā donationē nō oīno nullā ſeu inutilē,prout eſt cōiugalis:& lōgè à fortiori nō tollet donationē factā de patre in filiū,q̄ (prout eſt dictū) ſcd̄m l.Tau. ꝑpōderat donationi inter cōiuges:itē de iure cōi ſimili donationi ſimplici,q̄ fieret inter patrē & filiū,q̄ ſcd̄m ius.ff.&. C.erat inualida, licèt non oīno ꝑpter validatiōis,ſi patet donās moreret̄ poſt donatariū, & ſic ipē donatarius eidē patri donāti ꝑmoreret̄: & huius cōcluſionis primū dictū eſt deciſio.q. propoſitę, de qua hucuſq; fuit tractatū,& in ea concluſum,vt eſt dictum.

Tertia,qñ agitur de actu teſtamenti ſolēnis reuocādo p actum ſequentē inutilē,quū nō poſsit niſi per actū ſequentē æquè ſolēnē reuocari:q̄a agitur de reuocatione totali prioris actus ſolēnis:& hoc caſu p ſcd̄m actū nō ſolenīē ſeu inualidū non tollit̄ primus:ſine ſcd̄s fuerit tacitè reuocatori⁹,vt potè poſterior. l.Sancimus.C.de teſta.§.Poſteriore,inſtit.quib.mod.teſt.in fir.cū alijs.ſiue expreſſe:q̄a cū teſtamentū nō poſsit tolli nuda volūtate,vt in.§.ex eo aūt ſolo.inſtit.eo.quē Bar.allegat in l.ſi iure.j̄. titu. 1.ſequit̄ q. primū teſtamentū nō tollit̄ p ſequens inualidū,etiā expreſsā reuocationē cōtinens:& iſtud colligit rectè quidem Iaſ.ex rōne quā Bar. in cōtractibus aſsignat in l.Planè,in prin.s̄.alleg.5. limitatione.s̄.tit.1. Ad idē etiā cōducit q̄d tenet Paul.de Ca.in d.l.Sācimus, in fi.inquiēs q. ſi ſcd̄m teſtamentū nō eſt ſolēne,clauſula reuocatoria in eo ſolita apponi,videlicet caſsās & irritās omne aliud teſtamētū,&c.nihil operat̄,ſi con tēplatione ſcd̄i teſtamēti(vt q̄a credebat illud valere) ſit appoſita,& ſic ineſt ei ſcd̄o teſtamēto cōditio illa, ſi eſt validū,vt in eadē l.ſi iure:eſt.n.regula iuridica & maxima adaptabilis ad multa,q̄
26 ex eadē l.& alijs iuribus colligit̄,† q. vbi clauſula principalis eſt Iutilis,oēs clauſulæ apēdices in ea cōtentæ ſunt cōſimiliter inualidę & inutiles,vt not.Bal. qui aſsiduè in id allegat̄ in l.ex teſtō,propè finē,vbi Iaſ.admodū cōmendat.C.de fideic.& tradit lati⁹ idē Iaſ.cōſi.133.colu. pe.cum ſequē.libr.4. vbi multa in hanc materiam congerit. — *Tertia concluſio.*

Quarta cōcluſ.q. vbi agit̄ de reuocatione primi actus particularis in teſtō cōtenti,vt ſunt codicilli,non ſufficit reuocatio tacita inſurgens ex cōſequētia poſterioris actus inualidi:ſed requirit̄, q. talis reuocatio reſultet ex actu valido.ſ. vel teſtamēti vel codicillorū, vt p — *Quarta cōcluſio.*

glo.in l.fideicõmiſſum,C.de fideicom. & in l.Hæredes palã,§.ſi quid poſt.ſ. de teſta.& in l.hæreditas,C.de his qui.vt ĩdign.quia tacitũ quod deducitur ex expreſſo ad reuocationẽ præcedentiũ,nũquã ſubintelligit in vltimis volũtatibꝰ niſi poſterior diſpoſitio expreſſa,ex qua eiuſmodi tacitũ debet colligi,ſit valida vt in d.l.ſi iure,quã vltra Bar.ibi Bal.reddit ſingula.in l.1.C.de fideic.liber.cuiꝰ etiã in ſuperioribus mentio eſt habita. Intelligo hæc de actu inualido rõne ſolẽnitatis,vt qa poſterior voluntas vltima fuit confecta minus ſolẽniter:ſecùs ſi in ſeipſa fuiſſet ſolẽnis, tñ reſpectu effectus fuiſſet inualida:tunc.n.ex tali voluntate expreſſa actus tacitus reuocatorius eſſet ſufficiens ad tollendã priorẽ diſpoſitionem,vt eſt exemplũ in prædicta l.ſi transferã,& hoc modo excuſatur declaratio,quã ponit Iaſo.in l.re cõiuncti,num.166.j.titu.1.aliàs videret contra.ſ.tradita:vt ad eũ ibi pleniꝰ addidi.

5. Cõcluſio Quinta,etiãſi actus ſcđs nõ ſit ſolennis actus teſtamenti,ſi tñ in ſua propria ſpecie poſsit dici ſolẽnis,prout ſunt codicilli,prout cõiter tenent Docto.p gl. ibi in dic.l.fideicõmiſſum,& d.§.ſi quid poſt,& d.l.Hæreditas,& in l.ſi ita ſit aſcriptũ,per Docto.contra glo.ibi.ſ.tit. 1.chart.2.& ſic ſecũda voluntas vltima derogatoria,aliàs reuocatoria eſt valida & ſolennis quo ad ſuã peculiarẽ ſpeciẽ:quo caſu ſiue reuocatio fiat directò & immediatè,ſiue ſecũdario & cõſequutiuè & ſic mediatè vel remotè, & ſemp ĩducitur actus prioris reuocatio, volũtatis in quã vltimæ q̃ pręcedat ipſam reuocationẽ vel voluntatẽ reuocatoriã ſubſequentẽ,vt eſt de intentione Bar.in d. l.ſi iure,prima oppoſitione,& eiuſdẽ & 1
& aliorũ in d.l.Planè,in prin.nã particu 2
laris diſpoſitio pręcedẽs circa legata & 3
fideicõmiſſa particularia ſola & nuda,
quinimo & præſumpta voluntate etiã
particulari tollitur,vt in l.3. ad finem, 4
cum ſequen.j.de adim.lega.

6. Cõcluſ. Sexta,qñ vltima volũtas ſecundaria ſiue ſecunda eadẽ particularis reuocatoria eſt inualida:aut talis ĩualiditas cõſiſtit in ſolẽnitate ad cõſimilẽ actum requiſita:aut conſiſtit in effectu circa quẽ diſponit.Primo caſu,aut reuocatio fuit expreſſè facta,& p eam tollitur diſpoſitio particularis p̃cedẽs:cũ (vt dixi) ſola & nuda voluntate tollat,vt p Bart. in d.l.ſi iure,in ſæpe alleg.prima oppoſ. qui licèt ad id nõ alleget bona iura, tamẽ qđ dicit approbat cõiter per Doct. in d.l.Planè,in prin.Aut fuit facta reuocatio tacita inſurgens in cõſequẽtiam, vel ex cõſequentia actus inualidi,& illa nõ eſt ſufficiens ad tollendũ præcedentẽ actum etiã inualidũ,vt propriè loquitur d.l.ſi iure:aliâs ſecus. Secundo autẽ caſu principali.ſ.qñ actus particularis inualidus peccat in effectu,vt quia nõ eſt exequibilis vel nõ põt ad effectum perduci:& tũc reuocatio tacita, q̃ reſultat in conſequentiã vel ex cõſequẽtia talis actus inualidi,effectu tollit priorẽ actũ inualidũ,particularẽ inq̃:& ita loquit p̃ dicta l.ſi transferã,& l.ſi ideo eo.titu.ff. de adimẽ.lega.Et hæc in vltimis voluntatibus: ſecus in cõtractibus,vt in d.l.ſi quis,ante fin.prout ibi intelligit Bar.Socin.ad fin.4.nota.Et cõplexus ſum oẽs iſtos caſus ſub hac concluſ.cùm,vt melius perciperẽtur, vt potè cõiuncti:tum etiam,vt deuitarem prolixam plurium concluſionum ſeparatã coaceruationẽ. & hæc ſufficiant in hoc artic.nec nõ in huius l.commentario.l.legatũ interpretabor poſt l.ſequentẽ.

Summarium.

Ponit ſumma Bar. quã cõiter ſeq. Docto.
Difficultates aliquot ſubſunt hic contra communem intellectum.
Vnũ & idẽ verbum data ſubiecta materia uno reſpectu poteſt capi proprie, & alio impropriè. 1
2 *Coniuncti uerbis tantum dicũtur, hi qui ponuntur in eadem oratione cum copula, uel ſine illa.*

Refert

5 *Refert hic trāſlationē Theop. et ſtatim eā reprehendit*

6 *In coniunctionibus ſimplicibus nō eſt locus præla-tioni adinuicē.*

7 *Simplex appellatio partis intelligitur in dubio de dimidia totius.*

8 *Fundi appellatio licèt in dubio contineat totum fundum, tamen ex ſubiecta materia reſtringitur ad medietatem fundi, & eam ſolùm comprehendit.*

9 *Donatio eſt regulanda ſecundum qualitatem perſonæ ipſi⁹ donatarij: & pariformiter legatū, cū ſit donatio.*

10 *Melioratio ſimpliciter facta per patrem ſine deſignatione certæ partis, intelligenda eſt ſecundum qualitatem perſonæ meliorati.*

11 *Teſtator uel ſtatutum iubens filiam, debere eſſe contentā dote loco falcidiæ, intelligit ex qualitate pſonæ.*

12 *Donatio facta hodie per patrē filio ſimpliciter per quam donationē uidetur eū melioraſſe per l. 26. Tau. talis melioratio cēſet facta in. 3. parte bonorū: & ſic poteſt pater relinquere quintū uel reſiduū eius extraneo.*

13 *Cōmiſſarius poteſt meliorare unum ex filius teſtatoris cōmittentis in tertia uel quinta parte bonorūan autem in utraq; deliberandum relinquitur.*

L. Meuio.

MEuio fundi partē dimidiā, Seio partem dimidiā lego, eūdē fundū Titio lego ſi Sei⁹ deceſſerit, pars eius vtriq; adcreſcit: quia cùm ſeparatim & partes fundi & totus fundus legat⁹ ſit, neceſſe eſt vt ea pars quę ceſſat de alijs pro. portione legati, cuiq; eorū, quibus fundus ſepatim legat⁹ eſt, adcreſcat.

DVM dixi de alijs pro. retuli literā Grego. Haloā. qui dum litera cōis habet ꝑ. poſuit, de. Attn̄ in matrice Pādectarum eſt litera pro. quā cōiter habemus, q̄ eſt melior & clarior, & debet fieri punctus
1 ante dictionē pro. †Summat̄ ꝑ Bar. ſecūdum intellect. Bar. quē cōiter Docto. ſequunt̄: qui eſt, ꝙ inter cōiunctos verbis tm̄, & inter cōiunctos re tantū, eſt locus iuri accreſcēdi ꝓ rata portionis ad vnū quēq; eorū ſpectantis ſeu pertinētis ex teſtatoris diſpoſitione: nā inter Meuiū & Seiū fuit cōiunctio verbalis ſola, eoꝙ ambo fuerūt poſiti in eadem oratione ſub vnico verbo diſpoſitiuo, lego: ſed inter eos Meuiū & Seiū hinc & Titium illinc, fuit ſola cōiunctio realis: quod patet, quia cum primis duobus fuit totus fundus applicat⁹ per ſingulas dimidias, & (vt dixi) fuerunt copulati in eadē oratione ſub vnius verbi lego constructu: ergo fuerunt coniuncti verbis tantū: & diſiuncti vł ſeparati re, vt pote portionib⁹ inter eos diuiſis. Deinde relict⁹ fuit idem fundus Titio, vel totus, ſiue in totum, ſiue ſimpliciter abſq; diſtributione vel diuiſione portionum vel partium eiuſdem: & ſic idem Titius fecit concurſum reſpectiuè cum primis duobus, quo ad ipſum fundum, vtpote cū eis re tantū illis cōiunctus: ideoq; primi habebunt vnam dimidiam illius fundi, pro ſingulis portionibus æquis, & ſic ꝓ ſingulis quartis: & Titius habebit ſolus aliam dimidiam totius fundi. Nam quēadmodū eidē Titio detrahitur media totius fundi ſibi legati, ob concurſum quem facit cum primis duobus Meuio & Seio inter ſe coniunctis verbis, & cū eo cōiunctis re tantū: ita cuilibet ex eis non cōpetit niſi dimidia dimiæ. i. quarta totius fundi: quapropter deficiente parte Seij, q̄ eſt quarta totius fundi, fiet accretio ꝓ rata parte cuiq; eorū, hoc eſt Titio cōiūcto re in duplū, hoc eſt in duabus partib⁹ ex tribus ipſius dimidię iterum diuiſę in tres portiones paruas: & tertia pars p̄dictæ dimidiæ totalis fundi adcreſcet Meuio, q. fuerat cōiūctus Seij cui⁹ ꝑticula id eſt. 4. d̄fecerat. Cōſequet̄ ergo Titius ex quarta parte Seij defecta duas tertias particulas: & Meuius aliam tertiā particulā reſiduā. Et ſic iſte Titi⁹ de toto fundo ꝓpter cōcurſum aliorum duorū Meuij. ſ. & Seij cōiūctorū ſibi re tm̄ habebit iure ꝓprio dimidiā toti⁹ fundi ſolā, & duas particulas dimidię alteri⁹ dimidię, & ſic quartæ totius fundi iure accreſcendi q̄ defecit vł vacauit ꝑ obi-

tũ vel repudiationẽ Seij, vt eſt dictum. Et iſte eſt verus & nitidus iſti' rex. in rel lec. in princ. iſtius l. prout etiã declarãt Ang. de Perig. & Pau. de Caſt. hic. Et eſt aduertendũ (vt. ſ. tetigi) q litera, (Pro portione.) Apud nos frequẽs, & q̃ nunc reperit in lib. Pãdectarũ Florẽ. recẽter impreſſo eſt cõgruẽtior q̃ litera [De portiõe,] q̃ eſt in recognitione Grego. Haloã. cũ ius accreſcẽdi, ſui natura ſit reale, & accreſcat portioni vniuſcuiuſq; quoritatiuo modo. l. Toriens, & l. ſi totã. ſ. de Acquir. hæred. & l. ſi ex plurimis. ſ. de legi. hære. Ergo portio deficiens. i. pars quarta fundi, debet i hoc caſu accreſcere p rata vniuſcuiuſq; portionis collegatariorũ, vt. ſ. eſt declaratũ. Nã & idẽ videmus i iure accreſcẽdi vniuerſali. l. Quoties, & in l. Nõnunq̃. ſ. ad Treb. l. Interdũ, ff. de hæred. inſtit. cũ alijs, & vt. ſ. dixi poſt verbũ ceſſat, debet eſſe pũctus ante aduerbiũ, [Pro.] ſed ſcdm aliã literã inter verbũ, [Ceſſat,] & aduerbiũ, [De,] nõ eſt pũctus, ſed. ſ. pximè, & licèt vtraq; illa poſsit ſtare, & nõ mutet ſenſus rectè intelligẽdo, arrñ litera, [Pro,] eſt clarior & expedirior. Alios duos intellec. vtriuſq; Raph. refert & refellit Ang. de Periglis. Aliũ ponit Pet. de Beſu. in l. re cõiũcti, ad fi. ſ. tit. 1. ſed nõ firmat. Sed iſti nodũ, vt aliàs dicit in ſcirpo q̃runt: & profectò nihil aliud dicũt niſi ſomnia, nè dicam meras nugas.

Error glo. Glo hìc legit iſtũ rex. tripliciter, & in oibus lectionib' errat, vt ad ipſam ſeriatim adaptat Ang. de Perig. quãuis Bar. faciens additionẽ ad primã lectu. eã cũ illa approbet: ſed illud eſt potius facere nouã glo. quã additionẽ ad eã. Nec eſt omittendũ aduertere, q Bar. in eadem l. re coniuncti, colũ. 8. poſt mediũ dicit cõem, & ſequit tertiã lectũ gl. hic: & certè tẽpore Bar. erat cõis Docto. antiquorum ante eum, quã tenet. Albe. poſt Dynum, attamen apud Docto. ſcribentes poſt Oldra. & Bar. inter cõmunis lectu. eſt ea quã Oldra. ponit, & licèt Iaſo in ea. l. re coniuncti, col. 13. conetur defenſare iſtam tertiã eandẽq; finalem lect. glo. tamen parum feliciter, prout ad ipſum ibi addidi: qa non rñdet duab' difficultatibus tactis p Bar. & Doct. hìc cõtra eam, ſed eas mouet idẽ Iaſ. & ad primã non rñdet perfectè, & ad ſcdam diſſimulat rñdere. Et priuſq̃ ad vlteriora p grediar, nõ eſt omittendũ hìc memora-

2 re, † q cõtra iſtũ cõem intellec. quẽ ſuperius tenui, & exẽplificaui, ſubſunt nõ nullæ difficultates quibus è re erit ſatisfacere. Et quidẽ primã difficultatẽ videt facere, q cũ inter duos primos legatarios. ſ. Meuiũ & Seiũ ſit ipſe fundus legatus diuiſus in totũ, p æq[illegible] portionibus. i. ſingulis partibus dimidijs, quonã pacto dici queunt re coniuncti quo ad Titiũ, cui totus idẽ fundus fuit legat' in ſolidũ? Sed rñderi põt, q cùm ambo illi Meui' & Seius fuerint verbis cõiuncti, vt potè poſiti in vna & eadẽ oratione, quo circa vident i vnũ corp' redacti. l. Vna. §. his ita, C. de Cadu. tollen. quem ibi ad id dicit Bart. iuris eſſe potiorẽ, videt totus fundus vni ſoli legatus, quod etiã præſupponit Bar. hìc inter referendum Dyn. opin. & cũ Titio eidẽq; tertio legatario legatus fuerit totus idem fundus, duo primi, Meui' & Sei' poſsũt quo ad eũ dici re tm̃ cõiũcti: qa ſatis eſt, q fundus nõ fuerit inter eos, & Titium diuiſus, licèt inter eos duos ſolos ſic. Et iſtud eſt de intentione Paul. de Ca. hìc in declaratione. 4. lec. licèt id non clarè appareat. Cõſiderat ergo fũdi totitas duplicata iter primos duos & Titiũ tertiũ legatariũ totius fundi. Scda difficultas ſubeſt cõtra eundẽ cõem intelle. Nam quũ primi duo Meui' & Seius ſint inter ſe cõiuncti verbis tm̃, & terti' legatari' ſit eiſdẽ re tm̃ cõiunctus: ergo deficiente portione alterutrius ex primis duobus. ſ. Seij & Meuij videbatur, q ad vnã portiunculã illius portionis, id eſt, partis quartæ eiuſdẽ fundi, deberet admitti Meuius iure accreſcẽdi, pter verbalem

Prima difficultas.

Secunda difficultas.

lem coniunctionẽ:& ad aliam particularẽ videret̃,ꝙ deberet admitti Titi⁹ ꝑpter realẽ coniunctionẽ,qua fuit cũ primis duobus cõiunctus p ius nõ decreſcendi ꝑpter ſolã realẽ qua cõiunctus fuit eiſdẽ. Sed hoc videt̃ cõtra iſtũ text. dũ dicit,[*Adcreſcat,*]referẽdo ſimpliciter iſtud verbũ,tã ad primũ & ſcd̃m .ſ.Meuiũ & Seiũ,q̃ ad tertiũ eundẽq; Titiũ: & ſic vult ſimpliciter & abſolute,ꝙ tam Meuio ſuperſtiti cõiuncto verbis Seij deficientis,quã Titio cõiũcto re tm̃ cõpetat pars defecta ſolo iure accreſcẽdi. Et certè nõ incõuenit fateri difficultatem,vt dicam⁹,ꝙ verbũ[*Adcreſcat,*]ſecũdum materiã ſubiectã variè hic ſumat̃: nã facta relatione ad Meuiũ ſuperſtitẽ accreſcit ſibi tertia particula quartę partis fundi,q̃ defecit per repudiationẽ vel mortẽ Seij:illa nãq; pars quarta ꝑtinere deberet ad Seiũ niſi defeciſſet,ꝑpter cõcurſum Titij.Et facta relatione illi⁹ verbi,[*Adcreſcat*]ad Titiũ,ſumit̃ pro nõ decreſcit:& ſic ꝙ duæ tertiæ particulæ illius quartæ partis Seij,q̃ defecit ꝑtineãt ad Titiũ iure nõ decreſcendi,ob cõiunctionẽ realẽ ſolã,ob,aliàs ꝑpter quã fuit idem Titius coniunctus in eodẽ fundo alijs duobus legatarijs,Meuio & Seio. Nã aliàs & ſæpe videmus in varijs locis
3 iuris nr̃i,†ꝙ vnũ & idẽ verbũ data ſubiecta materia,vno reſpectu põt capi propriè,& alio impropriè. Gloſ. in l.2. in parte manumitti,per multa iura quæ ibi allegat,ff.de officio.proconſul.cum innumeris propè concordã.traditis per And.Tiraq.in opere retractus,fol.142. nu.22.ita in pręſentiarũ dicendũ. Nec hoc inefficaciter punctamus,cũ aliàs multæ differẽtiæ ſolent aſsignari inter ius accreſcẽdi & ius nõ decreſcendi: & qñq; haud parui refert admittat̃ quis ad partẽ defectã vno vl̃ alio. Deliberandũ de hac erit re:q̃a nõ inuenio declaratũ in caſu iſtius.Tertia difficultas contra iſtũ cõem intellec.tãgit̃ per Raph. Cu. hic de l.re cõiuncti,ad fi.j.tit.1.inquãtũ

Tertia difficultas.

ille tex.vult ſcd̃m opin. R. in vltim.gl. ꝑ.2.& vlt.recitatã,ꝙ ſi ĩ portione vni⁹ defecta ſuperſit cõiunctus verbis tm̃, item cõiunct⁹ re tm̃,iſte ꝑfert̃ illi.Quod etiã tenuit idẽ.R.in glo.ſuperiori,ĩ parte,ꝙ ſi re tm̃,vbi latius recitat̃ p Accur. eadẽ opin.Roge.ſed glo.eiuſdẽ ibi & in alijs glo.ſ.in parte,potiorẽ,& in gl.ante pe.& in glo.fi.tenet,ꝙ cõiunctus re tm̃ itẽ verbis tm̃ æquanimiter admittant̃, & vn⁹ alteri nõ ꝑferat̃:& allegat in arg. iſtũ tex.melius tñ feciſſet eũ allegare ꝑ caſu expreſſo:& hanc opi. ꝙ coniunct⁹ altera ſola cõiunctione nõ ꝑferat alteri itidẽ ſola cõiũctiõe copulato,tenet Bar. ſup glo.illa,& iterũ.j.col.9.& iſtã opin. dicit bis eſſe magis cõem Iaſ.ibi,col.2.licẽt poſtea col.36.videat̃ canere palino diã,qđ non eſt illi nouũ.Sed opi.Ioã. & Azo.cũ Bar.tenet Io.Fab.Doctor ſolid⁹ in.§.Si eadẽ,ad fin.inſti.de lega.dicens, ꝙ ambo cõcurrunt,& ꝙ Dyn.& oẽs ita tenẽt p l.Si quis ita hęredes.ſ.de hęred. inſtit.quã Bar.ibi allegat, col. 9. ad mediũ,& ſic oẽs gl. Ioã. & Azo. & Ioã.tm̃ ĩ illa l.ſunt verę:q̃a oẽs dicũt qđ iã dictũ eſt.Et ita figurat Bar.caſũ ſeu ſpeciẽ,& vltra Docto.prænoĩatos.Ang.de Perig. ibi declarat illũ tex.ſequẽs veſtigia Bar. in ꝑdicta ſua caſus figura.Et iſta eſt propria intentio oĩum Doct. tenentiũ hic cõem intellec.& ſic nõ eſt de eo qđ Rapha.dicit,quia locutus eſt ſcd̃m opi.R. relatã ab Acc.in d.l.re cõiuncti,q̃ nõ tenet̃ magis cõiter:imò opin.Ioã.& Azo. vt prædixi.Tenendus eſt ergo intrepidè cõis intellec.(vt.ſ.explicat̃)ad principiũ huius l.hoc addito ad literã,ꝙ inquantũ hic dicit̃,[*Si Seius deceſſerit,*] debet apoſtillari.ſ.in vita teſtatoris:nã ſi poſt mortẽ deceſsiſſet,trãſmitteret,& nõ eſſet locus iuri accreſ.ſcd̃m Raph. Cu. & Doct.Idẽ tñ eſſet ſi pars aliter vacaſſet, vt ſequit̃ in tex.ibi, [*Ea pars q̃ ceſſat,&c.*]qđ eſt verbum generale ad quancunque ſpeciem vacationis ſeu defectionis l. vna,ibi, [*Ceſſante legitima ſucceſſione.*] iuncta glo.

Tenẽdus eſt cõis intellec. vno addito de quo hic.

glo.& his q̃ tradunt ibi Doc. in hac materia iuris accreſcẽdi.C. Q ñ non peré. par.&c. Et priuſq̃ ad alia condeſcendã, e re videt ad ingenia exercẽda, rerẽto vero intellectu, variare exẽplũ text. aliter & aliter: q̃a talis ſpeculatio põt prodeſſe ad faciliorẽ adaptationẽ huius caſus ad alias materias. tex. iſte ponit exẽplũ clarũ, qñ duo fuerũt inter ſe verbis cõiuncti & re diſiũcti. ſ. Meuius & Seius & tertius. ſ Titius fuit illis re tm̃ cõiunctus, licẽt verbis diſiunctus: & tũc ſcd̃m verũ intellec. s̃. declaratũ portio vnius ex primis re cõiunctis. ſ. Seij defecta, adcreſcit cõſocio Meuio, q per cõcurſum Titij habet quartã partem fundi: altera ergo pars quarta eiuſdem fundi, q̃ debebat rõne p̃dicti cõcurſus ptinere ad eũdem Seiũ ſi nõ defeciſſet p ius nõ decreſcendi, ptinet ad Titiũ reſpectiuè: q̃a cũ per eundẽ cõcurſum cũ alijs duobus habeat medietatẽ ſolã fundi, licẽt ſibi fuerit inſolidũ legatus, & tex. dicit, q̄ accretio vel nõ decretio fit quo ad vnũ. ſ. Meuium, & alterũ. ſ. Titiũ pro portione cuiuſq; hoc eſt p modo portionis ad vnũquẽq; eorũ ex fundo ptinentis: ergo cũ ad Titiũ ptineat dimidia pars fundi, & ſic duæ quartæ eiuſdẽ fundi: cõſequenter p ius nõ decreſcendi trãſibit ad eũ quarta pars Seij deficiens p duabus tertijs paruis, & pro alia. 3. ptinebit iure accreſcẽdi ad Meuiũ q fuit cõiunctus verbis tm̃ Seio, cui⁹ pars quarta fundi q̃ ad eũ ptinere debebat, defecit: & hucuſq; res eſt expedita. Sed p̃riũ operæ, ad maiorẽ rei claritudinẽ, eſt videre, q̃d ſi plures re cõiuncti cũ Titio, vt q̃a fuit dictũ, p teſtatorẽ, & eundẽ fundũ lego Titio, & Mario Corn., p æqs portionib⁹, & ſic oẽs tres fuerĩt cõiũcti re tm̃, primis duob⁹ Meuio ac Seio, & ps Seij (retẽto eodẽ themate) defecit, quonãmodo ſit inter oẽs. i. Meuiũ ex parte vna, & alios tres re tm̃ cõiunctos ex altera diuiſio faciẽda. Breuiter res ita eſt expediẽda, & pono primo exẽplũ, reſpectu duorum coniunctorũ re. i. Titij & Marij vt clarius p cedã, babita inq̃ relatione ad primũ. ſ. Meuiũ q cõiunctus fuit verbaliter Seio cuius portio defecit: hoc. n. caſu portio illa. 4. deficiens, diuidetur in tres partes paruas, vna dabit Meuio, & ſingulę alię duæ alijs cõiunctis re. ſ. Titio, & Mario viritim, quia licẽt habito reſpectu ad totũ fundũ, Meuio cõpetat quarta pars: & alijs duobus. ſ. Titio & Mario, re coniunctis cõpetat medietas ſola totius fũdi, ppter ſæpedictũ cõcurſum, tñ exeunte Seio de medio, in portione q̃ futura erat ſua deficiente, inter Meuiũ & alios duos re cõiunctos redigitur res ad ęqualitarẽ, & oẽs pariter admittunt ad partes viriles minutas in quas ſubdiuidit p̃dicta quarta portio deficiens: nã q̃d Titius ſolus erat habiturus. ſ. medietatẽ, ſiue duas quartas partes fundi, habent modò ambo ipſe & Marius: pariformiter etiã ſi ſint tres, quatuor, vel vlteriores re cõiuncti ſemper cõpetet Meuio iure accreſc. tertia particula illius quartæ portionis deficientis, & reliquæ duę particulæ illius quartæ portionis, iure nõ decreſcẽdi cõpetẽt alijs ſubdiuidendę inter ſe in alias minutiores, & viriliter cuiq; eorũ applicãdæ. Et vice verſa ſi in caſu iſtius tex. ſit vnus cõiunct⁹ re tm̃ vt eſt Titi⁹, & cõiuncti verbis tm̃ iter ſe ſint q̃ plures vnà cũ Meuio priño, & deficiat pars Seij, q̃ erat vł. 5. vel. 6. toti⁹ di. habita relatiõe ad numerũ coniũctorũ verbis tm̃ cũ eo, & illa ps eſt diuidẽda in duas paruas, quarum vna dabitur Titio, cõiũcto re tm̃ primis: cui ſoli (vt eſt ſępe dictũ), ppter cõcurſum cũ primis re manſit ſola dimidia totius fundi. Alia autẽ particula parua ſubdiuidetur iterum in tot particulas minutiores ſecundũ numerũ ſuperſtitũ coniunctorum inuicem verbis tm̃. Et iſta poſſent adaptari, ſi fortè hodie fieret melioratio tertij inter plures filios ſcd̃m prædictos terminos, vel etiam inter extraneos de. 5. bonorum. Ideo autem (ne id omittam

Variat exẽplũ tex.

Adaptatio ad meliorationẽ q̃ hodie fit.

omittã) dixi in ſuperioribꝰ, ponendo
exẽplum de pluribus re cõiunctis, ꝙ
erat facienda deſignatio partiũ vide-
licet, & illi & illi relinquo fundũ pro
ęquis portionibus: qa niſi fieret, ſed te-
ſtator duntaxat diceret poſt noĩatos
verbis ſolũ cõiunctos, Et eũdẽ fundũ
lego Titio, & alijs noĩatis: tunc eſſent
re & verbis cõiuncti, & in portiõe de
fecta eſſent præferendi cõiunctis ver
bis tm̃, vt in d. l. re coniuncti, ver. præ-
ferunť, & in fi. iunctis gl. j. titu. 1. & nõ
eſſet locus ſupradictæ tractationi, de
qua ſuperiꝰ arg. huiꝰ tex. traditũ fuit.
His ita p̃deductis, notandũ eſt prĩo
4 ex iſto tex. † ꝙ cõiuncti verbis tm̃ dicũ
tur hi, q ponũť in eadẽ orõne, cũ copu
la, vľ ſine illa: ad qđ eſt etiã tex. potior
iuris ĩ l. Vna, §. his ita ver. [*Sin aũt ex his,*]
quẽ Bar. ibi cõmen. C. de cadu. tollẽ.
& in d. l. re cõiuncti, in materia cõiun
ctiõis verbalis, vbi eſt etiã bonus tex.
poſt prin. ver. [*Itẽ verbis,*] qui ponit exẽ
plum clarũ & expeditũ, ſed in d. verſ.
[*Sin autẽ ex his,*] poniť rõ optima, & nulli
bi ita bñ: ibi, [*Quaſi in unũ corpus redacti ſunt,
vel videntˉ,*] & ꝑpterea dicit hic Paul. de
Ca. ꝙ in hoc art. verbalis cõiunctiõis,
vt aliqui dici poſsint ꝑpriè coniun-
cti verbis, magis attendiť vnitas ora-
tionis ſub eodẽ verbo claudẽte totã
orationẽ, q̃ attendať copula, &, vel ei
æquipollẽs: qđ patet ſcđm eum, quia
etiã hi qui cõiunguntť p copulã, ſi tñ
ponunť in diuerſis orationibꝰ nõ dicũ
tur verbis cõiuncti, vt hîc etiã ꝑbatur
in illis verbis. ſ. [*Et eundẽ fundũ lego Titio.*]
Sicq; fuit potius in diuerſa, licèt p co-
pulã: ob idq; tex. vocat bis eũ diſiun-
ctum p geminationẽ dictionis ſepara
tim, prout etiã appellat eũ tex. cũ gl.
in. §. ſi uerò diſiunctim eiuſdẽ. l. vni-
cæ. Et ita etiã tenet Bar. hîc ad fi. & ꝑ
L. 33. titu. 9. part. 6. bať in l. 33. tit. 9. part. 6. 2. tñſo: ibi, [*E a-
partadamẽte ſe faria la mãda &c.*] in quo ver.
loquiť de cõiuncto re tm̃: & eũ noĩat
ſeparatũ, qa eſt diſiũctꝰ verbis, hoc eſt
p verba partiũ rei legatę non diuiſiua
legatũ ſibi & alteri relictũ in totũ de
eadẽ re. Et ſic patet, ꝙ vocati in duabꝰ
orõnibus ꝑut hîc fuerũt vocati duo
primi cũ Titio nõ ſunt cõiuncti verba
liter, q̃q̃ fuerint cõiuncti p copulã, &,
vel p punctũ qui habet vicẽ copulæ,
vt not. glo. in l. pretia rerũ, ff. ad l. Falc.
& in l. cũ duobus, §. in coeũda, ff. ꝑ ſo.
& in l. triplici, ff. de verb. ſigni. & pro-
bať ex l. Sæpe, poſt prin. eo. ti. Sic itaq;
vt p̃dixi, copula verbalis nõ cõſiderať
ad inducendã verbalẽ coniunctionẽ
in hac materia iuris accreſcẽdi: & hoc
probať, vt p̃dixi, optimè in hoc tex. in
verbo, [*Separatim*] duplicato ſeu gemi-
nato, ſcđm Bar. hîc & Pau. ad fi. Et pu
to verba p̃dictæ l. part. in d. verſ. q eſt
vlti. effluxiſſe ab iſto tex. Et eſt aduer
tẽter expendẽdũ, ꝙ in illa l. declarať
apptiè id qđ retuli. ſ. Doct. adijcere in
apoſtillatiõe tex. ſup illo verbo, [*Deceſ
ſerit.*] ad euitãdũ legati tranſmiſsionẽ,
vt ꝑcędat hîc ius accreſ. Nã ibi ad ver
bũ diciť, [*E ſi por auẽtura alguno dellos murie-
re en ante q̃l teſtador, ò vintẽdo renũciaſſe ſu parte,
ò acaecieſſe otra razõ algũa, porq̃ no la huvieſſe aq̃l
a quiẽ fueſſe mãdada, entõces acreſcer ſeya alos o-
tros, &c*] Et ſic verba iſta declarãt apo-
ſtillã Doct. & cõſonãt cũ ea. Et ſic (re-
deundo ad p̃miſſa (copula vel pũctus
nõ cõſideranť in eadẽ orõne, neq; sũt
alicuius momẽti quo ad cõiunctionẽ
verbalẽ: cũ illa nõ inducat ex vi copu
lę, ſed ex ſermõis vľ orõnis vnitate. Ex
qbꝰ patet Ioã. de Imo. hîc. 1. no. tex. ſẽ Contra I de Imol.
tire ꝑperã in rõne q̃ ponit ad verbalẽ
cõiunctionẽ. ſ. qa punctꝰ habeť loco
copulæ: iõ cauẽdũ eſt ab eius p̃ſuppo-
5 ſito. † Circa materiã iſtã coniunctio
nis de qua ſuperiꝰ tetigimꝰ quatenus
ad rẽ de qua agimꝰ attinebat, placuit
hîc obiter, ſed nõ abs re, meminiſſe, ꝙ
in trãſlatione latina ex Theophyli in
inſtitutionibus gręcis offendi contra
omnium noſtratiũ ſcriptorũ traditio
nes: vim coniunctionis verbalis ſtare
in ap-

in appoſitione copulæ, &, vt habetᷣ in
§.ſi duobus, Inſti. de lega. eodem libro
Theophi. traducto in quo. §. ad fi. po
nuntᷣ iſta verba formalia. Sic igitᷣ con-
iūctio illa &, adiecta cõiuntim legatū
videri facit, ꝙ ſi adiecta non ſit, diſiun
ctim: eſt ergo ibi tex. deſtruēs opinio-
nē Bar. & cõmunē in hoc articulo, ſed
iſte tex. vt eſt dictū, probat cõmunem
opinionē, vna cū prædicta l. Partitæ, ī
verſi. vlti. & ita eſt intrepidè tenēdū.
Nā licèt trāſlatio illa in pluribus ſit v
tilis, ob declarationes quas adijcit, tñ
Cõtra Theophil. in aliquibus bonus dormitat Home-
rus, quæ alibi referam nè legentes o-
pus illud in nonnullis ibidem tradi-
tis circūueniantᷣ. Et quatenus attinet
ad illam clauſulam ibi poſitam illati-
uè, quā ſuprà retuli, audacter tenendū
eſt, eā eſſe apochriphā, vt potè additā
vel ab ipſo interprete, vel ab ipſomet
Theophylo, quod nõ eſt veriſimile: cū
ipſe Theophylus vna cū Tribu. & a-
lijs anteceſſoribus ex mandato Impe
ratoris Iuſti. cõflauerint opꝰ illđ inſti
tutionū ex varijs iuriū ramētis ad iu-
uenū primas introductiões, & illud o
pus inſtitutionū fuit ab eis latinè cõ-
textū, & illudmet Theophylus cõuer
tit è latino in græcū, additis nõnullis e
xēplis & declarationibꝰ nõ cõtēnēdis,
quibus vtimur ꝑ interpretamētis, &
paraphraſibꝰ in quātū nõ diſſonant à
cõibus noſtratiū interpretationibus.
Sed ille verſic. cū ſit poſitus illatiuè, &
incorporatus illi textui, & non ſit ī in
ſtitutionibꝰ latinis originarijs quæ cõ
muniter apud oēs circunferuntᷣ, eſt ꝑ
culdubio ſuppoſititius, & vt puto ab
ipſo interprete additꝰ. Vt cūq; de hoc
res ſe habeat, ſtandū eſt īſtitutionibꝰ
latinis originalibus, vt in authētico Si
quis in aliquo documento. C. de edē.
& in. l. Cū proponebatᷣ, aliàs propone
retᷣ, cum gl. vbi Bar. Pau. de Caſt. Ioā.
de Imo. & alij. ī. iſto tit.

6 Secundò notandū † ꝙ in coniun-
ctionibꝰ ſimplicibus nõ eſt locꝰ præla
tioni ad inuicē, ſiue ꝙ inter cõiunctos
diuerſis ſpeciebꝰ coniūctionū ſimpli-
ciū, vt quia plures ſunt cõiūcti re tm̄,
& verbis tm̄ eſt locꝰ iuri accreſcēdi, in
parte deficiēte, pariter quoad admiſ-
ſionē, ſed diſpariter quoad portionis
quotitatē. vt. ſ. ſatis fuit exemplificatū
in caſu iſtius tex. & extra: & ſic eſt hic
bonus tex. ꝑ opin. Io. & Azo. in d. l. re
cõiuncti, & licèt vt. ſ. dixi, gl. ibi allega
uerit iſtū tex. in argu. nihilominus tñ
eſt tex. expreſſus, rectè intellectus, vt
in ſuperioribus declaraui. Et illā opi.
licèt nõ per iſtū tex. tenet ibi Bar. per
d. l. Si quis ita, ſ. de Hære. inſti. ſed ma-
gis in terminis eſt iſte text. q̃a loquitᷣ
in iure accreſcēdi particulari, & illa lo
quitᷣ in argu. de vniuerſali, ducta con-
ſequētia de eo ad particulare, & illam
opin. præfatorū gloſſatorū approbāt
Docto. cõiter vbilibet, quā etiā tenet
glo. in l. 1. §. vlti. gl. mag. in fi. ff. de vſu-
fruc. accreſ. Et eſt hic ponderandū ad
uertēter, ꝙ in effectu & re ipſa. 1. & vl
ti. lectura iſtius gl. ſentiūt cū lect. Old.
& Bar. quā prædixi eſſe cõem vel ma-
gis cõem: nā ſcđm vtrāq; lect. probatᷣ,
ꝙ in ſimplicibus cõiunctionibus non
eſt prælatio inuicē vel inter ſe quo ad
ius accreſcēdi: nā vnus cõiunctorum
ſimpliciter nõ præfertᷣ alteri in portio
ne deficiente tertij collegatarij, cui v-
nus iſtorum erat cõiunctus re, & alter
verbis tantū: & licèt glo. & Doct. non
explicēt de quota partis accreſcētis,
vel ſcđm quā debet fieri accretio īter
tales cõiunctos: tñ per tex. expreſſum
hîc eſt cõſideranda ꝓportio partis ac-
creſcentis cū parte vel portione cui
accreſcit, vt hîc in tex. dicitᷣ pro por-
tione, & ſuprà exemplificaui.

Tertiò vltra ſcribentes poteſt iſta Nota. vltra ſcribentes.
litera expendi ad vnum. Et præmitto,
7 † quòd ſimplex appellatio partis in-
telligi

[illegible]

... tex.in l. Luti[illegible] la [illegible] titu vbi glo.in par te [illegible] a,& [illegible] etiam glo.[illegible]titu.1.de le[illegible] in l.1.cũ glo.in verſ.partic[illegible] de iure em phyteo. Ideo D[illegible] præſertim mo-derni reſoluũt art.eo modo quẽ [illegible] Pro qua reſolutione [illegible] tex.expendi.Nã ipſi in locis [illegible] citandis tenent,q; appellatio portio-nis [illegible] partis cõplectit̃ ſiue cõprehẽ-dit [illegible] parte [illegible] orã, q̃ ſcd̃ [illegible] vel debet veriſimiliter [illegible] & ita tenet D[illegible] & in [illegible] l. Credito-rem [illegible] non [illegible]

[illegible] & non [illegible] ter & ab[illegible],ad hoc [illegible] aliter,& [illegible] verbi tantũ: [illegible] que [illegible] per Bar.in [illegible] poſt glo.[illegible] ff. de Vſufru[illegible] §.1.[illegible] tu.1.de [illegible] & [illegible] illa,pro [illegible] vt credere [illegible] & eſt [illegible] in [illegible] prædicti. Nam [illegible] quota puta d[illegible] tur,ſit expreſſa [illegible] eſt vera & [illegible] teria ad [illegible] ctionem.E[illegible] tione Bar in l.[illegible] Re[illegible] [illegible]

[illegible] vt præ[illegible] pars [illegible] talis ſimplex enumeratio non [illegible] ſufficiens ad in[illegible] iam realem [illegible] ctionem [illegible] verba his & realis ſimul & vni cuiq; cenſeretur attributa [illegible] ipſa legata [illegible], vt [illegible] dictum, Meuio & Seio lego talem fundum, [illegible] a Cor[illegible]: quia vnicuiq; cenſetur legatus fundus inſolidum, & faciunt partes ſibi per concurſum, & dictio pars [illegible] tur ſecundum materiam ſubiectam pro toto, quia haberetur pro non expreſſa. Sed præfata reſolutio Docto. licet prædicta ſint vera, non probatur ex primis verbis tex. quia ibi non fuit facta mẽtio de parte ſimpliciter: quo caſu procedit reſolutio Doct. imù 8
fuit expreſſa pars dimidia, tamen prædicta videtur probari ex iſto tex. in illo verbo portione: dũ dicit, q. accretio [illegible] caſu fit pro portione: nã hic propter materiã ſubiectã reſoluitur nomẽ portione in illa verba, pro modo portionis: & ſic pro parte ſeu reſpectu partis vnicuiq; eorum relictæ. & ſic accreſcet Meuio pars tertia par[illegible] ex tribus partibus in quas [illegible] diuiditur quarta pars groſſa totius quæ vacauit Seio mortuo vel renuntiante: & Titio accreſcẽt duæ aliæ partes minutæ, ſic q; verbum, portione, relatũ ad Meuium extat pro.4. [illegible], & ad Titiũ pro medietate totius fundi: & ſic pro duobus.4.[illegible]ſsis. Et iſto modo tex. hic in[illegible] optime pro ſupradicta Doct. reſolutione: quã tacite [illegible] Iaſo in l. Plan[illegible].1.§.[illegible].titu.1.[illegible].not. Et in vero iſta [illegible] potior iſto, q̃ poſita per [illegible].§.portion[illegible] Doct. [illegible] os pr[illegible] ca facit etiam tex. in l. [illegible] titius [illegible] tit. 1. [illegible] ex ille [illegible] exte

P[illegible] reſolutio [illegible]

[illegible] ad [illegible] onem [illegible] de[illegible] [illegible] ad [illegible] ſecu[illegible] teri[illegible] poſſi, & de[illegible], [illegible] ed [illegible] æ licet ſit ap[illegible] rec[illegible] er p[illegible] q̃. Nam hi[illegible] ce [illegible] us fundi Meuio & Seio tamen [illegible] tet materiam [illegible] ctã, vt [illegible] dus legatus [illegible] Titio [illegible] s re tantum c[illegible], re[illegible] Meu[illegible] Sei ad [illegible] p[illegible] tas fundi totalis & legatum [illegible] m Titio de fundo reducitur ad [illegible] tatem eius [illegible] fundi & [illegible] tetius & noue ex hoc tex [illegible] licet certi fundi appellatio [illegible] tineat totum fundum [illegible], & l. fundi appellatione, cum al[illegible] de verbo ſig. tamen ex ſ[illegible] tia reſtringitur ad medietatem [illegible]. & eam ſolam [illegible] prẽdit F.t [illegible] dum ea quæ ſupradicta ſunt, regula dicti.§. portionis, remanet va[illegible] nuata: in q[illegible] nõ habet adiectionem certam [illegible] ligitur de dimidia. Nam atte[illegible] pradictis etiam ſine adiectione [illegible] toris expreſſa, ſed ex ſola mate[illegible] b iecta interpretatur pars ſimpl[illegible] er prolata aliter & aliter. Veri[illegible] ur ergo regula in omni[illegible] i. quando per diſponente[illegible] te vel de parte, non f[illegible] a [illegible] ia adiectio quotitati[illegible] a Item & quãdo materię ſubiect[illegible] d non dictaret, & ſic in raris ca[illegible] b[illegible] illa regula [illegible] te verificari, quod non eſt no[illegible] iu ris re[illegible] tan[illegible] indies [illegible] ca ſuum [illegible] tia, vt in [illegible], i[illegible] ve[illegible] na[illegible] p[illegible] cauſa be[illegible] & de reg[illegible] a [illegible] c[illegible] ca[illegible] us c[illegible] glo. in [illegible]

[illegible]

nus, in prin.ff.de Act.emp.& glo.in.§. Si quis alij,Inſti.de inuti.ſtip. & tradit Ancha.in rub.de re. iuris in .6. Hinc ſuboritur hodie maxima confuſio in decidendis quæſtionibus occurrenti bus:ideo non eſt mirandum, ſi vt plu rimũ recurritur ad deciſiones in terminis(vt aiũt)terminantibus, & ijſdẽ potiſſimum adhæreamus, cum iudicio tamen, id eſt dummodo fuerint iure vel ratione munitæ. Ex quibus in practica poteſt decidi, quòd ſi fortè in teſtamento pater feciſſet meliorationem de parte,vel de certa parte, vel de aliqua parte bonorum, aut per aliquam iſtarum formarum idem teſtator & pater commiſiſſet facultatẽ alicui meliorandi vnum ex filijs, nõ explicando quicquã de tertia vel de quinta bonorum parte(nam cùm per ea quæ ſunt tradita ſuperius in hoc articulo conſiderari debeat materia ſubiecta,nihil refert an exprimat ſim pliciter pars,an dicatur aliqua pars) ſi per patrem aliquis ex filijs ipſius proprijs eſſet melioratus,intelligeret me liorat⁹ in tertia parte bonorũ, ſi extra neus in quinta.& ſic habẽda eſſet con ſideratio pro act⁹ interpretatione ad qualitatẽ perſonæ melioratæ,an eſſet de filijs, vel de extraneis. Argu.l. Plenũ.§.Equitij,ff.de vſu & habi. & corũ quę in illius tex.ꝓpoſito cõgerit Iaſ.in l.Stipulatio iſta,§.Hi quoq;.ff. de Ver. obliga. Ad idem facit quod ſpecialius tenet Ioan.de Imo.in cap. Paſtoralis, vbi etiam alij Docto.de dona. dum di

Not.aduertenter.

Deciſio in practica.

9 cunt, † quòd donatio eſt regulanda ſecundum qualitatem perſonę ipſius donatarij. Sic etiam pariformiter legatum,cùm ſit donatio.l. Legatũ.§. eo. Facit etiam in ſimili.l. Ex militari, in princi.§.de mili.teſta.vbi probatur ſecundum Bal.poſt Dyn.quòd priuilegium alicui conceſſum intelligi debet eſſe conceſſum ſecundum qualitatem perſonæ eiuſdem priuilegiati. Et idem notat Albe. ibi:ſic in propoſi

10 to † melioratio ſimpliciter facta per patrem ſine deſignatione certæ partis.i.vel tertiæ, vel quintæ, & ſic quæ poteſt diuerſimode intelligi,intelligẽda eſt ſecundum qualitatem & cõditionem perſonæ ipſius meliorati. Ad hoc etiam confert.l.Si quis filio exhę redato.§.Irritũ, ff. de iniuſto rup. &c. verſ.niſi fortè:ex quo tex.idem ibi notat Albe. poſt Dy. Confert etiam ad idem l.Sed & hæ.in prin.ff. de procura.& quod Barto.notat in l.1. in prin.

11 ff.ad l.Falci.poſt gloſ. ibi,† quòd ſi teſtator vel ſtatutum iubet filiam debere eſſe contentam dote loco falcidię, intelligetur ex qualitate perſonæ, vt quia filia de debito bonorũ ſubſidio.

12 i.legitima.† Et ex iiſdem fundamentis poteſt decidi alia dubitatio ſuperiori ſimilima,niſi quòd hìc additur effectus,videlicet,ſi pater hodie donet ſimpliciter filio aliquid per quam donationem videtur eum melioraſſe,vt in l.26.Tau.quòd talis melioratio cenſeretur facta in tertia parte bonorum:& ſic deinceps non præcluderetur patri via meliorãdi extraneũ in reſiduo quinti bonorũ, ſi id vellet facere:aliàs ſi videretur filius melioratus in quinta parte bonorum primo loco,pater tolleret à ſeipſo facultatẽ meliorãdi extraneũ in quĩto vel ipſi⁹ reſiduo. Et hæc quo ad primam dubitationem motam.§. Quod autem ad aliam ibidem ſubiectam de comiſſione facta alicui,vt poſſit vnum ex filijs teſtatoris cõmittentis meliorare per prædictas formas vel aliquam earum de quibus ibidem exemplificani, bre

13 uiter dicendum eſt, † quod talis cõmiſſarius poteſt meliorare vnum ex filijs teſtatoris committentis in tertia vel quinta parte bonorum, an aut in vtraq;:deliberandũ relinquimus.

L.26. Tau.

Ii Gloſſas

Gloſſæ iſtius text. non proſequor, quia ſufficiunt ſuprà tradita, & eſſet actũ agere earum tractationẽ iterare.

Summarium.

1 *TRactat in primis d̃ intellectu hu⁹ tex.*
2 *Text. hic debet intelligi, put iacet ſimpliciter, omiſſa ſaluatiõe Bal. et Sali.*
3 *Nemo in neceſſitatib⁹ liberalis exiſtit.*
4 *Teſtatoris uoluntatem iura dicunt deſumi ac colligi ex eo q̃ ipſe ueriſimiliter eſſet facturus, ſi uiueret.*
5 *Id qđ continetur in ſcriptura ad quã ſit relatio, cenſetur contineri in ſcriptura referente.*
6 *Ex duobus inſtrumentis inuicem coniunctis aliquid redditur liquidũ, q̃ ex uno eorũ ſolo nõ eſſet liquidum: qđ facit ad executionem inſtrumẽtorum guarentigiorum.*
7 *Appellatio certi eſt generalior quàm liquidi.*
8 *Argumentum ſumptum à coniunctione duorum uel plurium capitum eiuſdem legis, & pari ratione à coniunctione duarum legum dicitur tex. legis.*

§. A me hærede.

Sũma Bart. TExtus verba ſunt prolixa, ideo illa nõ recito. Et ſummatur per Batto. faciendo differentiam inter iſtos modos legandi: videlicet, lego quicquid dotis nomine ad maritum peruenit, & ſimplex legatum dotis, putà lego dotem: & idem eſt de intentione gloſ. hic ſuper parte, dotem: & tenet etiam Albe. poſt Dyn. † & quanquam Batto. approbet poſt modum intellectũm quem tenuit Iaco. Butri. in l. 3. C. de fal. cauſa adiect. leg. tamẽ ille intellectus in effectu fuit gloſſæ hic in parte, Quicquid: & eum tandem tenent Bald. & Pau. de Caſt. hic: videlicet, quòd in iſto text. id nõ procedit (.ſ. quod in tali legato nõ fiat deductio impenſarum in rebus dotalibus factarum) ex natura dictionis vniuerſalis: ſed quia verba legati directa vel relata fuerunt retro ad tempus præteritum, quando fuit dos recepta per maritũ: & ſic habita relatione ad ipſum factum receptionis actualis ipſarum rerum dotalium: ſed quando referrentur ad tẽpus præſens: ſcilicet, quo dos debetur, cùm reuera nõ debeatur niſi expenſis deductis, quæ ipſo iure tantundem de ipſa dote, & & ipſo iure eam minuunt. §. Item ſi de dote, inſtitu. de act. cum alijs, tales impenſæ neceſſariæ non veniunt in legato dotis facto ſimpliciter de dote: ſed demum eis deductis, legatarius conſequitur eiuſmodi legatum. Ad uertendum tamen eſt, quòd intẽtio Bald. & Pau. de Caſt. fuit facere differentiam inter nomina deſignantia factum, & deſignantia ius: & eo attento ac præſuppoſito ſubeſt difficultas. Nam ſi teſtator legaſſet vxori alterius vel propriæ dotem quam ab ea recepit non venirent impenſæ neceſſariæ, etiam ſi per verba de præterito ſibi legaſſet: quia ſemper tale legatum fuiſſe factum reperitur per nomen dos, quod eſt ius ſeu iuris. Et vice verſa, ſi teſtator res dotales vxoris legaſſet, licèt per verba de præſenti, tamẽ quia eſſent verba factũ deſignãtia, venirent etiam impenſæ neceſſariæ. ſ. vt non deducerentur per hæredes mariti cõtra vxorem legatariam: & ſic in effectu id eſſet contra intell. gl. in parte, Quicquid, quam .ſ. citaui, & Iaco. Bu. in d. l. 3. quem vt dixi, ſequitur Bart. hic in quantum faciunt vim & differentiam in hoc ſolo: videlicet, an verba legati referantur ad præteritum, & expenſæ, alias impẽſæ nõ ſint deducendę per hæredem: ſed totum quod ad maritũ peruenit ratione dotis legatariæ vxori ſoluendum. An verò referantur ad præſens, & tũc deducuntur tales expenſæ imò impenſæ Sed Phili. Corne. tenens aliam differentiam, quam hic faciunt Bald. & Pau.

Pau.non eſſe faciendã illã differentiã inter verba legati, præſentia, præteri ta, vel futura: hoc eſt præſentis, præte riti, vel futuri tẽporis: quia iſte tex. loquit per verba futuri tẽporis. Sed tñ in hoc fallitur ipſe Corne. quia ſecũdum verã literã recognitionis Halo. in iſto tex. eſt dictio, peruenit: quinimò ſi eſſet, peruenerit: quam ipſe habuit, referretur ad præteritum perfectum ſubiunctiui. Item idem Corne. ibi dicit, quòd dicta l. 3. loquitur per vtraq; verba: ſed dicit eſſe faciendam illam differentiam, quam.ſ.retuli facere Bald. & Pau. ſ. inter verba legati relata id ipſam dotem: & ſic ad ius & ad data, vel danda in dotem: & ſic ad factum. Sed adhuc reſultat prædictum inconueniens.ſ.per me punctuatum. Quare omiſſa etiam ſaluatione, quam ponũt Bal. & Salice. ibi, & Ioan. de Imo. hîc, quem reprehendit Ange. de Perig. hîc, & Corne. ibidem: id eſt in ea.l.3.

Error Cornel.

2 † text. iſte videtur ſimpliciter intelligẽdus, prout iacet: & ſic quòd quando teſtator qui legat eſt extraneus, ſiue leget dotem, ſiue recepta per maritũ in dotem, vel quibuſcunq; verbis ſimilibus aut diſſimi libus legatum de rebus datis pro dote, vel ipſam dotẽ relinquat, videatur totã dotẽ vel res dotales legare abſq; impenſarum neceſſariarũ deductione contra legatariam: quia cùm teſtator qui fecit legatum, non fuerit maritus, ſed extraneus, & ſic eas impenſas nõ facit, videt legaſſe omnia quæ re ipſa ab ipſo principio dotis nomine ad maritum perueniſſent abſq; aliqua impenſarum deductione, nõ autẽ promiſſa per vxorem marito in dotem. Sed cùm maritus dotẽ vxori legat per quæcunq; verba, etiam quodcunq; temporis deſignantia: item ſiue factum ſiue ius ſignificantia, deducendæ ſunt impenſæ ab hęredibus viri contra vxorem legatariã: ideo quia cùm maritus ſit debitor, in dubio videtur legaſſe dotem ipſam animo cõpenſandi id quod vxor ſibi debeat ratione impenſarum ab eo in rebus dotalibus factarum: nam cùm ipſe non debeat, niſi deductis expenſis de dote, cenſetur voluiſſe illud debitũ deduci de legato dotis, & reſiduũ dotis cedere cõmodo ipſiꝰ vxoris legatarię, vt tex. iſte vult in fi. & eſt bonus text. in l. Meiꝰ, in fi. prin.ĩ. eo. nã inquit lex rem legatam.ĩ. de adi. lega.

3 † neminẽ in neceſſitatibus liberalem exiſtere cõprobatur: quia maritus videtur reliquiſſe vxori nomine dotis id ſolum ad quod tenebatur, & eſſet reſtituturus, ſi conueniretur actione de dote: neq; enim præſumendum eſt, eũ amplius voluiſſe legare, quàm quod pręſtare teneretur ac ſoluere, ſi actione de dote conuentus & condemnatus fuiſſet: videlicet, deductis impenſis deducendis.

4 † Nam voluntatẽ teſtatoris iura dicunt deſumi ac colligi ex eo quod ipſe veriſimiliter eſſet facturus ſi viueret. l. Quoniam deſideria, in primis verbis. C. de Na. libe. quẽadmodum ex his quæ ipſe viuens facere ſolebat. l. Si ſeruus plurium. §. fi. ſ. tit. primo. vbi ante omnia attẽditur conſuetudo teſtatoris: & licèt gl. illa reſtringat illud, tamen Barto. ibi reprobat illam: & ad idem facit l. Dominus eſto, in fi.ĩ. de Vſufructu lega. Et hoc modo intelligẽdo iſtum tex. ceſſant ambages gloſſarum & Doctorũ: neque enim abſq; ratione Bar. hîc ad fin. addubitauit, & voluit prout.ſ. dixi intelligere tex. vt iacet, licèt nihil declaret, neq; ponat rationem differentiæ inter vtrunq; caſum. Sic itaq; quãdo legatur per verba de præterito, eſt differentia inter extraneum & maritum: ſed quando per verba temporis præſentis, vel futuri, ſimpliciter, non

eſt diffetentia intet diſponentes, ſiue
ſit maritus diſponens, ſiue alius:quia
ſemper fit deductio:& ita conciliatur
Conciliatio intellectus Bar.& Iaco.
intell.Bar.& Iaco.cum iſto intell. vi.
tamen Pau.de Caſt.tenentẽ cõem,&
eam limitantem.Inducit Bald. iſtum
tex.in argumen. ꝙ quando ſunt duo
inſtrumenta,quorum alterũ refert ſe
ad alium, ſemper conſiderari debet
ad quid & qualiter ſe referat.quaſive
5 lit dicete, † ꝙ id quod continetur in
ſcriptura,ad quam fit relatio, cẽſetur
contineri in ſcriptura referente: hic
enim teſtatot legauit omne illud qđ
ad maritum peruenit: & ſic cenſetur
legaſſe totum id quod petuenit, pto-
vt continetur in ſcriptura faciẽte mẽ
tionem vel fidem de peruentione,ad
quam fuit relatio facta in ſcriptura te
ſtamenti: ad quod facit l.fi.C. de falſa
cauſa adiect. leg. vbi ſi dos legetur fa-
cta relatione ad inſtrumẽtũ dotis,nõ
requiritut alia ptobatio, niſi quod in-
ſtrumentũ loquitur, & illud ſolũmo-
do venit in legato. Ex qua lege Bald.
6 deducit ibi,†ꝙ ex duobus inſtrumen
tis inuicem coniunctis aliquid reddi-
tur liquidum, quod ex vno eorũ ſolo
No.ad executionẽ inſtrumentorum guarentigiorum.
non eſſet liquidũ. Et illud inducit ad
executionem inſtrumentotũ guarẽ-
tigiorum.Nam vt inſtrumenta man-
dentut executioni,oportet ꝙ ſint cer
ta ſeu liquida,vt tenet Bar.in l.Proin-
de,§.Notandum,ff.ad l. aquil. & in l.
3.col.5.ſ.ad fi.C.de Pigno.bon⁹ tex.in
l.Hoc iure.2.char. ff.de Ver.obli.quẽ
in id cõmẽdat Bal.in l. Cũ teſtamẽto,
C.de teſt. manumi & in l. Siquidem,
C.de excep.& eſt lex.5.ti.de las exce
L.5.titu. de las exceptiones.lib.3. Ordi.
ptiones lib.3.Ordi. vbi tequiritur ad
exequutionẽ,quod cõtractus exequi
biles ſint certi, quod idem importat
in caſu illius l.ac ſi dixiſſet, quòd ſint
liquidi vt ex verbis pręcedentibus pa
7 tet,item & ſequentibus: † licèt aliâs
appellatio certi ſit genetalior ꝗ liqui-
di,vt in l.Certum, ff. Si cert. peta. Ex
qua deductione Bal.in dicta l.fina. pa
tet, quòd cùm quis per chirogra-
phum priuatum,& à parte non teco-
gnitum,ſed probatum per producen
tem,promiſiſſet alicui cettam pecu-
niæ quantitatem, & poſtea in in-
ſtrumẽto publico ſeſe obligaſſet im-
plicitè & relatiuè ad contenta in il-
lo inſtrumento ptiuato ſeu chiro-
grapho aliâs probato abſque tecogni
tione:quia cùm tale inſtrumentũ fue
rit effectum liquidum per chirogra-
phum probatum mandatetur execu-
tioni ac ſi à ptincipio ex ſe ipſo fuiſſet
liquidum. Dixi bis probatum, & non
recognitum,per partem quæ eidem
ſubſcripſiſſet:quia ſi tale chirographũ
eſſet recognitũ pet ſubſcribẽtem,nõ
eſſet opus alio inſtumẽto puplico:
quia talis tecognitio cẽſeret eſſe cõ-
feſſio iudicialis quę de iure cõi habet
paratã executionẽ,vt per gl.in l.Vna,
in gl.magna ante mediũ,vbi Bar.Bal.
& Sal.id notant,& declarãt. C.de Cõ
feſſ. & hodie iſtud de recognitione
chirographi, dum diſponitur per pra
gma.nouiſsimam:& ita aliâs ex facto
Nota.
reſpondi,& obtinui: & vltra adduce-
bam tex.in ſimi.vbi Bal.not. in l.Gal-
lus.§.Ille caſus.ſ. de libe.& poſth. ibi,
[capitibus legis quaſi cõmixtis in hoc legem indu-
8 *cere,&c.]* vbi probatut,†quòd argu.ſum
ptum à cõiunctione duorum vel plu-
rium capitũ eiuſdẽ legis:& pari ratio-
ne, à coniunctione duarũ vel plutiũ
ll.dicitur tex.legalis: & ad id notat eũ
Bald.ibi tettio notab.ita in ſimili ſatis
accommodato, dicendum eſt in no-
ſtro propoſito. Vel poteſt poni aliud
Exemplũ in practica.
exemplum in practica:videlicet,quã
do quis promiſiſſet coram duobus
teſtibus centũ alicui,& poſtea per in
ſtrumentum guarẽtigiũ ſeſe obligaſ-
ſet implicitè ad idẽ qđ promiſerat:ſed
vtrunq; exemplũ tẽdit in eũdẽ ſcopũ.
In glo.

In gloſ. dotem, iſta gloſ. videtur ponere differẽtiam inter duos caſus huius text. vt primus loquatur quando dos fuit relicta per dictionem videlicet, quicquid: ſecundus, quando per indefinitam vel particularem, & hãc tenuit Dy. & communiter Doct. antiqui ſecundum Barto. qui tamen recedit ab ea, tenẽs lect. quam gloſ. in parte, quicquid, tenet: quę vult, quòd diſſidium inter vnũ caſum & aliũ ſtet in hoc, an dos legetur per verba temporis præteriti, & non fiat in reſtitutione legati deductio impẽſarũ: an verò ꝑ verba præſentis & futuri tẽporis vel ſimpliciter: & tũc ſit faciẽda cõtra mulierẽ & eius hęredẽ. Quã lect. vt inquit Barto. & retuli. ſ. tenuit Iaco. Butri. in dicta l. 3. C. de Fal. cauſa. &c. cui videtur aſſentiri hîc Albe. Et quã quam Bal. & Pau. de Caſt. videantur eam tenere, eorum tamen declaratio tendit ad ponendam aliam lectu. de nouo, quam. ſ. retuli: an legatum fiat per verba iuris, an facti: quam lect. tenuit etiam Corne. poſt multa in ea. l. 3. ante finem. Sed vt. ſ. tradidi, melior videtur lectio gloſ. ibi, licèt communiter ſit reprobata: ſed tamen vt. ſ. induxi, probatur efficaciter ex text. dum facit differentiam, an dos leget mulieri ab extraneo, an à marito ipſi⁹ & ad vnũquẽlibet horũ duorũ caſuũ poſui. ſ. rationẽ vrgente & realẽ: & ita eſt tenendũ, cum tẽperamẽto cuiuſdam ſubdeclarationis, quam ibi etiã ſubiunxi per quã ſaluatur Bart. Nam licèt aliæ lect. in ſe procedant, tamen nulla aptatur ita bene ad text. prout hæc quam text. videtur ſonare, licèt in principio aliò videatur tendere.

Tex. iſte eſt difficilis intelligentiæ. Certè non poſſumus diffiteri text. iſtum eſſe valde implicatum & difficilioris intelligentiæ quàm ſit alius in hoc titu. indigetq́; (vt eſt in prouerbio) Delio natatore: etſi aqua, i. materia ſit breuis, & parum ſpatioſa, & non dilatabilis. Et ſi res ex facto inciderit, prout faciliter poſſet, cũ ſit materia ſatis contingibilis, eſſet valde inſudandũ in enucleãda veritate iſtius articu. Quia profectò in huius tex. intellectu non quieſcit animus. Et iſta pro nunc ſufficiant.

Summarium.

1 *Haeres in dubio cenſetur grauatus ad præſtanda contenta in teſtamento.*

2 *Legatũ differt à donatione inter viuos cùm ad libitum legantis poſsit uſq; ad obitum ipſius reuocari etiam tacitè.*

3 *Legatum reuocatur per inimicitias capitales ipſo iure tum demum quando proceſsiſſent culpa legatarij: ſecùs ſi teſtatoris.*

4 *Donatio nõ reuocatur ipſo iure, niſi donator eã expreſsè in uita reuocauerit.*

5 *Donatio non acquiritur abſenti ſine acceptatione: ſecùs in legato purè relicto, quia tranſit in legatarium ipſo iure.*

6 *Legatum ſemper præſumitur fieri ob ipſius legatarij merita: & quomodo intelligatur.*

7 *Codicilli largo modo dicuntur teſtamentum.*

8 *Etſi in dubio omnes hæredes cenſeantur grauati, tamen quando unus ſolus eſt poſitus in cõditione, ille ſolus cenſetur eſſe grauatus.*

9 *Donatio cauſa mortis cum clauſula de non reuocando illam, uertitur in ſimplicem donationẽ inter uiuos irreuocabilem.*

L. *L*egatum.

NVnc regredior, vt ſuprà ſum pollicitus, ad nonnulla dicenda ſuper l. legatum. Inquit litera ipſius, [*Legatum eſt donatio quædam in teſtamento relicta.*] ſupplet gloſ. ab hærede præſtanda: & bene,
1 † quia in dubio hæres cenſetur grauatus ad præſtanda contenta in teſtamento. vt in l. Si ſeruus legat⁹. §. Qui Margaritam, verſ. Non autem. ſ. titu. primo. Ita etiam deſcribit Bar. legatũ, licèt non citauerit hanc l. in l. Si fun- Deſcriptio legati.

dum per fideicommiſſum ad mediū
s̄.tit.primo.Aliter deſcribit Iuriſcon-
ſultus in l.Lagatum,in princi.ſi.char.
s̄.titu.primo,quæ ab iſta non diſtat in
effectu:& inquit gloſ. hîc, quòd dici-
tur donatio ad aliarum ſpecierū do-
nationum differentiam:ſcilicet,inter
viuos & cauſa mortis. Nam vt ipſam
2 deſcriptionem aperiamus, † legatum
differt à donatione inter viuos, quū
ad libitum legantis poſſit vſq; ad obi
Ad l.3.&.4. infrà de adi. leg.
tum ipſius reuocari,etiam tacitè. l. 3.
in fin. ff.de adi.lega. vbi ſi poſt legatū
alicui factum, inter eum & teſtato-
rem inimicitiæ grauiſſimę interceſſe
rint: id eſt capitales, legatum cenſe-
tur ipſo iure ademptum, abſque alia
reuocationis expreſſione :adeò quòd
inquit text. in l. 4. ſtatim ſequente,
quòd ſi ante mortē teſtatoris ipſum
pœnituit offenſæ, legatum redinte-
gratur. Quem text.expendit Iaſ.in l.
Hæreditas,colum.2. C. de his qui. vt
indig.contra Barto.in l.Cum tabulis,
§.Quoniam,ff.eo. in quantum ibi te-
3 net, † quòd tunc demum per inimi-
citias capitales reuocatur legatum,
ipſo iure,quando proceſſiſſent culpa
legatarij:ſecùs ſi teſtatoris, qđ eſt cō-
tra text.in dicta l.4.ibi,[*Si teſtatorem prio-
ris offenſæ pœnituiſſe:*]qui text.non poteſt
aliter intelligi niſi in offenſa procedē
te ab ipſomet teſtatore: & idem eſt
de intentione Bald. & Ioan. de Imo.
in alio tamen propoſito, etſi illū text.
non citet in l.penul.in princi.s̄.Solut.
matrimo.Donatio autem inter viuos
(vt ad eam redeā) regulariter ab ipſo
initio eſt irreuocabilis, vt in. §. Alię,
poſt princi.inſti. de dona. vbi ſpecia-
tim dicitur,quòd talis donatio omni-
no non æquipararut legato quoad ir
reuocabilitatem:& ſic etiam ſi dona-
tarius commitrat aliquam vel aliquas
ex cauſis ingratitudinis in iure expreſ
ſis,vt in l.fina. C. de reuo.dona. & in
4 cap.fina.de dona.† nō reuocatur ipſo
iure donatio,niſi donator eā expreſsè
in vita reuocauerit,vt eſt text.notab.
in ea lege vlti.ad fin. Ratio huius dif- Alia ratio.
ferentiæ eſt perfectio donationis in
ſeipſa,& imperfectio legati,itidem in
ſe ipſo:quapropter facilius reuocatur
legatum,cuius validitas ſtat in ſpe,pē
detq; à morte teſtatoris extituta in vi
ta ipſius legatarij:& ſic non poteſt an
tea habere perfectionem,prout dona
tio quæ eſt in ſe ipſa ab initio perfe-
cta,quando fit inter viuos ſeu irreuo-
cabiliter.l.Senatus, §.Mortis cauſa, ff.
de dona.cauſa mortis.Hinc eſt, q̀ ap-
pellatione donationis ſimpliciter,nō
venit donatio reuocabilis.l.1. in prin.
& l.Filiusfa.§.Pari.ff.de donat. & iſta
eſt vna differentia inter legatū & do-
nationem inter viuos. Eſt alia, quia
etiam ſi legatum excedat quantācun
que ſummam,nō indiget inſinuatio-
ne:quia non reperitur iure cautū, q̀
debeat inſinuari:& tenet Bald. in au-
then.ex teſtamēto, col.2. C. de colla.
ſecùs in donatione excedente ſum-
mam.500.ſolidorum. l.Sancimus, in
prin.C.de dona.Eſt & alia : videlicet,
nam pro legato competūr tres actio-
nes,ex teſtamento,rei vendicatio, &
hypothecaria. l. 1. C. communia de
lega.§.1.inſti.de lega. Sed pro re do-
nata inter viuos,non cōpetit niſi cō-
dictio ex l.Si quis argentum.§. Sin au
tem.C.de dona. quod intelligo, niſi
eſſet ſubnixa traditione vera vel fi-
cta,vt conſtituto: tunc enim cùm in
donatarium dominium trāsferretur,
poſſet talis res donata vendicari per
donantem,ſiue ab ipſo donatore,ſiue
à tertio,in quē fortè res donata trāſijſ
ſet,quod eſt indubitatum. Et eſt alia
5 diſſidentia,† quia donatio non acqui
ritur abſenti ſine acceptatione. l. ab-
ſenti,ff.de dona. ſecùs in legato purè
relicto, quia tranſit in legatariū ipſo
iure

iure.l.à Titio.ff.de fur.l. Si tibi homo, §.Cùm ſeruus.ſ.titu.1. etiam ignorãtem.l.Cùm pater,§.2.j.iſto titu. & de donatione prædicta inter viuos non eſt dubium, quin à legato differat in vniuerſum,& vt aliâs dicitur, diſtent è diametro.vt in d.§.Aliæ, inſti.de do na.apertè dicitur. Sed maius dubiũ verſatur in donatione cauſa mortis, & in alijs donationibus inualidis,quę tamen ex poſt facto morte confirmãtur,vt eſt patris in filiũ, & viri in vxorem:ſed nihilominus inter eas parte vna & legata ex alia ſunt plures differentiæ, quas inpræſentiarum non attingimus, ne extrauagari videamur: pro nunc tamen ſufficit citare gl. or. in l.2.ff.de dote prælega. probantem, ꝙ donatio cauſa mortis potiùs æquiparatur contractui,quàm vltimæ voluntati ſeu legato:quę intelligi debet ſecundum reſolutionem diſtinctiuã Bal. quã ibi ſequũtᷣ recentiores cõmu niter.Redeũdo ad ſuperiora, patet ꝙ legatum vocatur donatio. i. quædam liberalitas,non autem eſt de alijs ſpe-
6 ciebus donationum:& quãquam † legatum ſit quędã mera liberalitas,quę in legatarium confertur, tamen ſemper præſumitur fieri ob ipſius legatarij merita.l. Nec adiecit, ff. Pro ſocio, quod intelligi debet in legatarijs extraneis:ſecùs in cõiunctis ratione ſanguinis: quibus videtur potius relinqui ea ratione.ſ.ſanguinis,& ipſius cõ templatione, quàm meritorũ ipſius legatarij,ſecundum Bar.& Doct. in l. Qui filiabus,in princip.ſ.tit. 1. & Bal. in authen.Ex teſtamento.3.col.C.de colla.per.l.Tutor petitus.§.Quæ tuto ribus.ſ.de Excuſa.tuto.Quod etiã per eundem tex.poſt eoſdem Docto. tenet Deci.in c.Quoniam Abbas, fina. col.de offi.delega.Redeundo itaq; ad inſtitutum.i.ad diffinitionem legati, dicitur in ea,[*Teſtamento relicta*.] verbum iſtud

Redit ad diffinitioné legati.

iſtud [*Teſtamento*.]ponitur largè,vt comprehendat etiam codicillos, & aliam quamcunq; vltimam voluntatem, in qua poteſt fieri legatum: poteſt ſiquidem fieri in codicillis. l. Cõficiuntur, in prin.& l.Si quis cùm nullum. ff.de Iure codici.& notat gl.& Doct.in rubri. C. cõmunia de lega. & diſpoſita in codicillis perinde habẽtur, ac ſi in teſtamento eſſent diſpoſita l.2.§. co-
7 dicillorum.ff.eo.de iure codi.† cũ ipſi codicilli largo modo dicantur teſtamentum:glo.in l.2. in parte perſonales,& ibi Bal.& alij.C.cõmunia de legatis.& in l.2.prope fi.ſuper ver. Oẽs. C.de conſti.pecu.& not.Bal.in l. fi.2. q.C.de Edi.di.Adri.tollẽ. & in l. Hac conſultiſſima,C. Qui teſtamenta fa. poſſ.& in l.fi.C. de teſta. & generalr quòd legata poſsint relinqui in quacunq; voluntate vltima,eſt text.in.§. præterea,inſti.de Fideico.hęre.& additur,vt.ſ.dixi hîc in glo.ad diffi.Iuriſ conſulti ab hærede præſtanda : quæ verba ideo adijciuntur,quoniam nemini,ſiue hæredi,ſiue legatario, ſeu fi deicommiſſario,relinqui põtᷣ à ſeipſo. l.Legatum.2.§.Hæredi,eodemq; primo.ſ.tit.1.& grauamen de pręſtando legatum vel fideicõmiſſum iniungitᷣ ipſi hæredi,vt pote capiti teſtamenti, vel ſucceſſionis ab inteſtato,ceſſante teſtamento. l. Proximè.ff. de his quæ in teſtamento delen.ad mediũ. §. ante hæredis,inſti.de legatis.Hinc eſt,ꝙ etiam ſi teſtator leget imperſonaliter non deſignando perſonã hæredis, in dubio cenſetur ſemper legaſſe ab hærede, & eum grauaſſe ad talis legati præſtationem(vt in prin.ſ.dixi) & hîc repeto vt addam: & talis imperſonalitas non habet vitiare vltimã voluntatẽ.Caſus eſt & exẽplũ in d.l. Si ſeruus legatus, §. Qui Margaritã.ſ. in prin. citato,de lega.1.vbi eſt text. admodũ notandus,ꝙ ſi teſtator dicat, rogo te Titi,

Titi, vt acceptis. 100. numis, ſeruũ illũ manumittas, vel Sempronio quid prę ſtes, ſeu teſtituas, hæres per eiuſmodi verba imperſonalia cenſetur grauatus dare illa centũ Titio: & vice verſa, Titius poterit contra eundũ hæredẽ agere ad illa ſibi prçſtanda. quem tex. pro nota. cõmendat Bal. ibi, & in l. fi. §. vlti. ff. Si cer. pet. vbi reddit rationẽ. Nam ideo ſecundũ eum imperſonalitas nõ vitiat vltimam voluntatẽ, quia in dubio effectus & executio ipſius diſpoſitionis referť ad hæredẽ vniuerſalem. & in idem dicit illum text. vnicum Bal. met, in auth. Si quãdo, C. de conſti. pecu. & eſt etiam bonus tex. vbi eum idem Bal. notat in l. Peto, in prin. ꝟ. iſto tit. vbi verba illa, peto Luci Titi, vt contentus ſis centũ aureis, inducunt legatum & petitionem quãtitatis ab hęrede, licèt per teſtatorem non fuerit nominatus. Ad idẽ l. Fideicõmiſſa. §. Si quis ita ſcripſerit. ꝟ. tit. 1. vbi ſi dicat teſtator ſufficiant tibi vineæ vel fundus, inducitur per verba illa fideicommiſſum: & ſtatim ſubijcit aliam deciſionem circa verba illa, contentus eſto, ſimilem deciſioni dictę l. Peto, quam ibi gl. adducit pro cõcordante, & per eundẽ tex. in. §. Qui Margaritam, verſ. non autẽ, dicit not. Bal. in l. Vna, ad fin. C. vt actiones ab hære. & contra hæ. colum. fina. quòd ſi teſtator dicat, lego poſt mortem Titij decem, non exprimendo vltra cui leget, videtur ſeu cenſetur legaſſe hęredi eiuſdem Titij. Sed illam deciſionem impugnat Socin. in l. Paulus. 2. poſt initium titu. ꝟ. de reb. dub. & rectè. 2. notab. vbi videndus erit cùm oportebit. Eſt etiam aduertendum, quòd tex. in eodẽ ver. Nõ autẽ, debet intelligi (vt ibi declarat Pau. de Caſt.) qñ legatarius eſſet grauatus accepta certa quãtitate dare alteri fundũ proprium, non autem ſibi à teſtatore relictum: quia tunc illam pecuniam debet percipere ab hærede, non à fideicommiſſario, tanquam ipſi legatario relictam ab hærede præſtandam: ſecùs ſi legatarius eſſet grauatus, vt accepta certa pecuniæ quãtitate daret alteri fundum ſibi à teſtatore relictũ, vt illi daret: quia iſto caſu nõ debet illã pecuniã recipere ab hærede, ſed à fidicõmiſſario, cui fundus ſibi legatus eſſet ab eo prçſtãdus ſeu reſtituẽdus. text. eſt ſingula. in l. codicillis in prin. vbi Bar. ꝟ. de Vſufructu legat. & tradit Alexã. in l. Acceptis numis. ꝟ. ad. l. Fal.

Adnotandum eſt etiam iuxta præmiſſa,† quòd etſi in dubio omnes hæredes cenſeantur grauati, tamẽ quando vnus ſolus eſt poſitus in conditione, ille ſolus cenſetur eſſe grauatus. text. eſt nota. vbi exẽplum in l. Si fundum ſub conditione, §. Si libertus. ꝟ. titu. 1. iuncta l. Ab omnibus, in princi. eo. titu. Et ad præmiſſa videatur bonus text. in l. Lutius in princi. ꝟ. titu. 1. vltima char. & quod Bald. ibi decidit per eum, quem ſequitur Soci. in l. Qui duos, in princi. colum. 5. ꝟ. de reb. dub. 8

Reſolutio in hac l. eſt, quòd hîc nõ eſt propriè diffinitio legati, ſed eſt poti⁹ quædam deſcriptio: nam loquitur de donatione impropria & exorbitãte. i. de quadam largitate teſtatoris erga legatarium, quæ neq; eſt inter viuos donatio, neq; cauſa mortis, licèt redacta ſit ad inſtar vel exemplum donationis cauſa mortis, non tamen omnino & perpetuò vt in prin. inſti. de donatio. nam ſunt inter ea aliquæ diſſidentiæ, quæ colligi poſſunt ex dictis Doctorum poſt Bal. præſertim Alex. Aret. Iaſ. Soci. Lanze. Vincentij de Peru. in l. 2. ꝟ. titu. 1. & Ci. Bal. Albe. Sali. & aliorum ordinariè ſcribentium, in l. fi. C. de dona. cauſa mortis. Et in quãtum in prin. de dona. ꝟ. allegato dicatur referendo d. l. fina. quòd donatio cauſa Reſolutio in hac l.

cauſa mor. ferè per omnia æquiparatur legato. illud ferè exponit tranſlatio ex Theophilo, quia à viuente in viuentem confertur. Quibus verbis duo inſinuantur: primum differentia inter mortis cauſa donationem & legatum. Sed certè hoc reſpectu nulla eſt differentia inter ea, quoniam eodem modo legatū etiā confertur à viuēte in viuentē: & vtrobiq; cōfertur poſt mortē diſponētis. Secūdo innuitur ibi, quòd in nullo alio differant: ſed hoc non procedit, & contrarium colligitur ex dictis Docto. vbi .ſ. vbi ponunt multas conuenientias inter ea, ex quibus reſultat aliquæ diſſidentię, & tradit glo. in ver. ferè. in. §. 1. inſti. de dona. Sed vltra eos aſſigno aliā, & quidem valde nota. † Nam donatio cauſa mortis cum clauſula de nō reuocando illam, vertitur in ſimplicē donationem inter viuos irreuocabilem. Tex. eſt nota. qui aſſiduè in id allegatur in l. vbi ita donatur, ff. de dona. cauſa mor. & licèt gloſ. 1. ibi alleget duas concordantes, tamen nō ita bene probatur, vt in dicta l. Vbi ita, quam vltra Docto. ibi dicit ſingu. Ioan. de Imo. in l. Si ſocer, §. Lutius, ſ. Solut. matrimo. & eam cōmēdat poſt Docto. alibi Iaſ. in l. Non omnis numeratio, in prin. ff. Si cerr. peta. vbi videndus erit Deci. de ipſius intel. & in l. fin. C. de Pactis. & tamen ſi legatum relinquatur cum tali clauſula, non efficitur irreuocabile: imò teſtator ad libitum poterit illud reuocare: quia peculiaris & ingenita natura vltimæ voluntatis eſt, vt ſit reuocabilis vſq; ad vltimum vitæ ſpiritum. l. Cum hic ſtatus, §. Ait omnino, ff. de donat. inter vi. & vxo. neque vlla cautela poteſt effici irreuocabilis. Barto. in l. Si quis in princi. teſtamenti. ſ. titu. 1. Et hæc ſufficiant in hac l. facio tranſitū ad l. Meuius.

Cōuenientia vltra Doct.

9

Summarium.

1 *Eclaratio extenſiua. l. ſi miles qui deſtinauerat paſſim allegabilis.*

2 *Prima declaratio reſtrictiua ad regulam quæ deſumitur ex l. Quotiēs. ff. de re. du. & ex l. Quotiens. ff. de Ver. ob. cum cōplicibus.*

3 *Fauorabilior eſt conſeruatio voluntatis defuncti, quàm actus validitas: idem in cuiuſcunq; diſponētis voluntate etiam inter viuos.*

4 *Secunda reſtrictio ad regulā præfatā. vide infrà nu. 7. vbi exemplificatur.*

5 *Quod ex mente elicitur, eſt ex vero & proprio ac propriiſſimo ſignificato.*

6 *Diſpoſitio flectitur ex ſignificato impropriiſſimo, ut poſsit aliquatenus eſſe valida.*

7 *Præſumptio validitatis actus non inſurgit, ubi deeſt uterq; ſignificatus tam proprius quàm improprius, & iſtud declarat numerū .4. ſuperius deſignatum.*

8 *Quomodo accipiendum ſit quod à Decio in pleriſq; locis traditur, præſumptionē validitatis actus alijs præſumptionibus præualere.*

9 *Inueriſsimile reputatur impoſsibile, licèt ſit poſsibile.*

10 *Tractatur in hoc ultimo pronuntiato an ex iſto tex. efficaciter culncatur hæredem extraneum præſumi ſcire contenta in teſtamento, in quo fuit inſtitutus: & tandem concluditur quòd non.*

11 *Declaratio reſtrictiua ad l. Cùm alienam, C. de legatis.*

12 *Tractatur hic poſt glo. de pluribus modis eſſendi plus in legato facto per debitorem creditori, ut legatum illud ſuſtineatur.*

L. Meuius.

MEuius fundū mihi ac Titio ſub cōditione legauit: hæres autem eius eundem ſub eadē conditione mihi legauit. Verēdum eſſe Iulianus ait, ne exiſtēte conditione pars eadem ex vtroq; teſtamēto mihi debeatur: voluntatis tamen quæſtio erit.

Nã incredibile videtur id egiſſe hęredem, vt eadẽ portio bis eidem debeatur: ſed veriſimile eſt de altera parte eum cogitaſſe. Sanè cõſtitutio principis qua placuit, eidem ſæpe legatum corpus non onerare hęredem ad vnum teſtamentũ pertinet. Debitor autem non ſemper quod debet, iure legat: ſed ita, ſi plus ſit in ſpecie legati. Si enim idem ſub eadem conditione relinquitur, quod emolumentum legati futurum eſt.

Tota hæc lex à capite ad calcem eſt difficilis: ſed Paragraphus Duorũ eſt omni reſpectu ſummè difficilis: ſcilicet, in text. & glo. & materia. Principium huius l. vſque ad eundem. §. Duorum, excluſiuè ſcinditur in quatuor partes vt per Barto. & ſummatur vt per eum. Vel clarius ſic. Hæres idẽque debitor partium fundi duobus per teſtatorem cõiunctim legati ſub conditione, ſi eundem fundum vni ex his poſtea ſub teſtamento leget ſub eadem conditione, videtur aliam partem, non illam quæ ex primo teſtamento ad eum pertinebat, legare. Vel poteſt generalius ac breuius vt per Dy. ſummari, quem Alberi. refert in prima epithome: videlicet, diſpoſitio hæredis ſequens ampliat diſpoſitionem teſtatoris præcedentem. Et diuiſio Alberi. videtur congruentior quàm Barto. quoad vltimam particulam, in verſic. Debitor, vbi dicit poni probationem determinationis poſitæ in verſicu. [*Voluntatis.*] Sed Barto. dicit poni ibi reſponſionem ad aliam obiect. tacitã: vtrunque tamen procedit. Sed tamen Bald. in textualibus declarando text. tenet idem quod Bartol. in diuiſione, & eſt clarior modus intelligendi ver. [*Debitor autem.*]

Triplex ſumma.

Deſumitur ex hoc tex. ſecundum gloſſarum & Doctorum communẽ intentionem & declarationem, q̃ hęres illius qui legauerat alicui partem fundi vnà cum alio coniuncto in alia parte, vtpote eadem re coniunctim & ſub conditione vtrique legata, qui quidem hæres erat vtriq; collegatario debitor partis vtriuſq;, ſi ante euẽtum talis conditionis leget eandem rem alterutri eorum ſub eadem conditione, cenſetur in legando ſenſiſſe de parte quam non debebat ei, ſed alteri collegatario. Rationem ſubdit text. ne legatum fiat inutile: aliâs ſi abſque tali pręſumptione validitatis legatum de ſe fuiſſet vtile, aliud dicendum eſſet. l. Qui concubinam, §. Qui fundum. j. titu. primo: quia ibi etiam circunſcripta ſeu abſtracta conſideratione partis alterius tale legatũ quoad partem ipſius teſtatoris legãtis poterat valere, ex quo tali legatario illa pars non fuerat primo legata in teſtamento eius qui hęredem inſtituerat hunc ſecundum teſtatorem, vt hîc fuit: & ſic eſt ibi caſus ab hoc omnino differens. Sin autem in caſu illo teſtator illi legato fundi adieciſſet dictionem vniuerſalẽ, vel totitatiuam putà omnem vel totum fundum, non cenſeretur ſola pars legata, ſed totus fundus, ſaluo iure quod in alia parte alij tertio, id eſt collegatario cõpetijſſet. l. Iulian⁹, in prin. j. tit. 1. de lega. 3. & in hoc ſecũdo ille tex. cõcordat cum iſto. vbi licèt legatũ fundi importet etiã aliã partẽ collegatarij, quæ legata nõ fuerat alteri collegatario: tñ illud eſt, quãtũ ad illius ęſtimationẽ. Cęterũ ipſa portio ſeu media pars fundi remanet cum alio collegatario, cui coniunctim

Deciſio textualis.

Ratio ipſius deciſiua.

No. ad prædictum. §. Qui fundũ.

iunctim cum iſto legatario fundus
fuerat legatus. Et illum caſum in d.
l.Iulianus, in prin. dicit alibi non repe
riri Albe. ibi in ſpecie, ſed in ratione
Singu.caſus & non alibi. concordat ſecundum eum l. Procura
tor vbi ſe remittit. ff. Man. Sed non in
uenio, nam vna lex patua in illo ti. ita
incipiens nihil ad rem iſtam cõducit.
Sed de ea re videndi ſunt Bart. Ange.
vterq; Imo. Iaſ. Aret. & cæteri recen-
tiores in l. Serui electione, §. vlti. ſ. tit.
primo: vbi tamen (quod miror) gl. nõ
meminit illius l. Iulianus. Ratio deci-
ſionis iſtius l. Meuius in prin. ſecundũ
glo. & Doct. eſt ea quam prædixi, quę
innititur validitate actus, ne pereat.
Et ſic vt per diſpoſitionẽ hæredis no-
uam potius præſumatur aliquid fieri
in præiudicium eiuſdem primi hære-
dis, teſtatoriſq; ſecũdi, quàm q idẽ te-
ſtator ſecundus in legando voluerit
facere actum nullum vel inualidum.
1 † Quod eſt nota. ad declarationẽ extẽ
ſiuam. l. Si miles qui deſtinauerat. ſ. de
mili. teſta. vt illius l. regula, quæ ha-
bet, quòd nemo præſumitur velle,
actum quem facit eſſe inualidũ, pro-
cedat etiam, quòd actus ille reſulta-
ret in præiudicium hæredis quem te
Pōderaт̄ hic tex. ſtator poterat grauare. Itaq; in effe-
ctu & re ipſa probatur hic, qđ vbi vn⁹
idemq; actus vel diſpoſitio poteſt ac-
cipi dupliciter, ſi tamen vno modo
intellectus valeat, & alio modo mini
mè, ſemper eſt præferendus intelle-
ctus per quem actus fiat & maneat va
lidus. Ad idẽ vulgo citantur lex Quo
tiens, item & l. Quotiens. ff. de rebus
dub. & de Verbo. obli. & faciunt alia
2 iura vtrobiq; per glo. allega. † Quotũ
iurium regula reſtringitur primo, vt
intelligatur: niſi prę ſumendo actum
validum fieret contra voluntatẽ de-
functi, qui talẽ actũ fecerat: nam talis
defuncti voluntas eſt ſeruãda, etiam
ſi ex eius obſeruatione actus ille red-
3 deretur inefficax & inutilis. † Etenĩ
fauorabilior debet eſſe cõſeruatio vo
luntatis defuncti, vtpote regina & do
minatrix in teſtamentis q̃ actus vali-
ditas. Tex. eſt nota. ſecũdum Pau. de
Caſt. in l. Verbis ciuilibus: ibi, [*Ne fiat cõ
tra teſtatoris voluntatem, &c.*] & ibi etiã Iaſ.
notat. 6. not. ff. de Vul. & pu. vbi Pau.
in textualibus penul. textuali in trãſ-
curſu verborũ nõ facit vim in conſer
uatione vltimæ voluntatis, ibi dũ di-
cit, [*Seu loquentis.*] Sed vult idem eſſe in
quocunque diſponente etiã inter vi-
4 uos, & ſic generaliter & bene. † Alia
reſtrictio prædictæ regulæ eſt, vt ita
demũ actus cenſeri debeat in dubio
validus, qñ verba ex proprio vel im-
proprio ſignificato poſſunt ſic inter-
pretari, vt actus valeat. l. Fideicõmiſ-
ſa. §. Si filio, de lega. 3. ſed licèt ille tex.
ſoleat ad id allegari de improprio ſi-
gnificato, tñ non probat vt patet ex
verbis ipſius: & eſt de intentione Bar.
tã in ſumma, q̃ in eo qđ expendit ver
bum peruenire. Et in quantũ ibi tex.
dicit, [*Sed intelligi hoc ita poſſit*] ſupplet glo.
5 ex mente: & tñ expeditum eſt, † q id
quod ex mẽte, venit nõ eſt ex impro-
prio ſignificato, ſed ex proprio, imò
propriiſſimo. l. Cũ mulier, vbi Bal. no
tat. ſ. Sol. mat. & in prin. inſti. de legiti
ma patro. tute. & in l. Nominis & rei,
verſ. [*Verbum ex legibus.*] ff. de Verb. ſigni.
Gl. ord. in. c. 1. in parte, Italiæ, ad medi.
de tempo. ordi. lib. 6. ſed potius proba
tur illud ex d. l. Si miles qui deſtinaue
rat, in prin. ibi, [*Iure cõi teſtari*]. i. tãquam
6 paganus iuncto ver. [*Neq; enim.*] vbi † ſu
ſtentatur eius diſpoſitio etiam impro
priiſſimè flectendo teſtamentum de
iure cõi ad teſtamentum de iure mili
litari: quæ duo teſtamenta diſcrepãt
inter ſe (vt aliàs dicitur) ex diametro.
Aliter aũt (redeundo ad ſuperiora) ſi
neq; de proprio, neque de improprio
ſignificato talis interp̃tatio fieri poſſet
eſſet

7 eſſet ſecus,† quia tunc ceſſat præſum
ptio validitatis actus, quum nõ poſſit
ex verbis elici, neque propriè neque
impropriè,allegatur ad id l. Tutores.
§. 1.vbi Bart.poſt prin. ff.de admi.tu-
to.Quo tex.fretus Areti. in l.à Titio,
prope finem,ff.de Verbo. obliga. hãc
tenet reſtrictionem, ad quod expen-
dit Iaſ.illum tex.in d. l. Verbis ciuili-
bus,ad fi.1.colũ.quo tex. iſtud melius
probatur,quàm probetur ex text. in.
d.l.Tutores.§.1.licèt Iaſ.ibi more ſuo
innoluat ſe, & maneat velut mus in
pice, vti dici conſueuit: ſed ibi ſuper
lect. ipſius breuiter punctuaui quod
mihi fuit viſum, vt excluderem eua-
ſiones illius,& text.ille probaret quæ
ſtionem Aret.

Rurſus iſte text.poteſt expendi ad
8 vnum † quod tradit Decius in l.in te
ſtamento.1.col.5.in princip. C.de Te
ſtamen.mil. ſ. quòd præſumptio vali-
ditatis act⁹ præualet alijs præſumptio
nibus. Nam hîc præſumptio illa va-
liditatis præualet illi præſumptioni
quæ habet, quòd teſtator videtur vel
præſumitur grauare hęredem minus
q̃ ſit poſsibile:de qua in l. Titia cũ te-
ſtamento,§.Qui inuita.5.iſto tit. cum
alijs.Ea ratione,ne diſpoſitio legati ef
ficiatur inutilis ſeu inefficax: ſicq; le-
gatarius manet dupliciter.i.ex primo
teſtamento & ſecundo honoratus:&
conſimiliter per cõtrarium hæres hę-
redis eiuſdemq; ſecũdi teſtatoris ma-
net grauatus onere duplicis præſta-
tionis ex ijſdẽ teſtamẽtis diuerſorũ te
ſtantium primi.ſ. & ſecundi. Idẽ pari
ratione videretur dicendum in teſta
mento vnius, vbi niſi hæres cenſeret
grauatus duplici præſtatione,diſpoſi-
tio legati eſſet inutilis.Sed redeundo
ad Deci.idẽ tenet ipſe in ca. Quoniã
Abbas,ad fi.nu.5.de offi.delegat. Sed
eum impugnat And.Alciat.in tracta.
præſump.pag.392.Poteſt tamẽ Deci.
excuſari,vt voluerit loqui de præſum
ptionibus paribus: & ſic ꝙ in dubio
in eis iſta præſumptio validitatis act⁹
præferatur alij pręſumptioni paris po
tentiæ,nõ tantũ minoris:ſecùs ſi alia
eſſet fortior,quia illa præferretur.l.Di
uus.ff.de in inte:re. l. Si qui adulterij.
C.ad l.Iul. de adul. Ad idem l. Mater,
vbi not.Bal.& Sali.C.de Calumnia,&
c.qa veriſimile, & ca.illud, & c.literas
de præſump. & in cap. ex tranſmiſſa.
Qui fi.ſunt legi.l.Licèt Imperator.de
leg.1.l.Non ſolum, §. de viro.ff. de ri-
tu nup.Nec eſt credendũ aliter Deci.
voluiſſe,ſi loquutus fuiſſet ſingulari-
ter, ſed loquutus fuit plutaliter. ſ. ꝙ
iſta præſumptio validitatis actus for-
tior ſit & alijs p̃ualeat. Qui modus lo
quendi fuit nimium generalis & va-
gus:quum ſit regulare plures præſum
ptiones vni præpõderare.Et certè cõ-
cluſio Decij,prout ſonat, non proce-
dit,quanquam eãdem tenet ipſemet
in.l.In contrahenda,nu. 7. ff. de Reg.
iuris, vbi tamen eam multipliciter li-
mitat regulam: ſed illæ limitationes
nihil conducunt ad roborandũ eius
quæſtionem,quæ(vt dixi)in terminis
in quibus loquitur non eſt tolerabi-
lis,niſi intelligatur vt dixi ſeparatim
de vna præſumptione ſaltem pari.
9 Deinde notant Docto.† ꝙ id quod
nõ eſt veriſimile reputatur incredibi
le,licèt ſecundum glo. ſit poſſibile, &
ex hoc ſubnotãt Bal.& Pau. de Caſt.
ꝙ multa ſunt poſſibilia quæ ſunt in-
credibilia.Et de p̃dicta vetiſimilitudi
ne remiſſiuè ac redundanter, ne dicã
pto rũpẽdo cerebro tradit And.Tira.
in rele.l.Si vnq̃,nu.37. C.de reuo.do.
Deniq; vltra Doc.põt iſte tex.expẽ
10 di,† ꝙ hęres extraneus pręſumit̃ ſcire
cõtẽta in teſtamẽto, in quo fuit inſti-
tutus. Quod patet, quia niſi in caſu
iſto hæres idemque ſecundus teſta-
tor ſciſſet partem fundi, quem pri-
mus

mus teſtator legauerat cõiunctim & conditionaliter Seio & Titio pertinere cõditionaliter & in ſpecie ad dictum Titium Seij collegatarium, cui Seio poſtea hæres idemq; ſecũdus teſtator legauit eundẽ fundum ſub eadẽ conditione, ſub qua primus teſtator eundẽ legauerat ambobus, ſub eadem conditione, vt eſt dictum, tale legatum partis fundi factũ Seio in ſecundo teſtamẽto nõ valeret, etiã quo ad æſtimationẽ, vtpote factũ ignoranter, iuxta l. cũ alienã, cum ſimi. C. de lega. Itaq; oportet hoc præſupponere vt iſtud legatum valeat ex ſecũdo teſtamento quoad ęſtimationẽ pro parte Titij collegatarij iſtius Seij ex primo teſtamẽto. Et ita expẽdendo iſtũ tex. videtur probare ſentẽtiã Bart. qui idẽ tenet in l. Eius q in prouincia, col. antepe. nu. 12. 13. 14. ff. Si cer. peta. & in. §. duo fratres ſtarim allega. q. 3. Et licèt Alex. & Iaſ. ibi poſt alios: & ijdẽ in ea. l. Qui Romę. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. recedant ab hac ſentẽtia, tamẽ Fran. Cur. nepos in eadẽ l. Eius qui, nu. 29. verſi. Tertiò aduerte, ſuſtinet opi. Bar. prout cõiter allegatur, vt in dubio hæres exrraneus præſumatr ſcire contenta in teſtamẽto, quo fuit hæres ſcriptus, per argumentũ à communiter accreſcẽtibus: non ramẽ meminit iſtiꝰ tex.

Vide eundẽ Alexan. cõſ. 12. in cauſa colũ. pen. vol. 2.

11 † Ex hoc datur magna reſtrictio ad prænotatã. l. Cũ alienã, in regula quã ponit, vt hęres extraneꝰ ſemper præſumatur ſcire cõtenta in teſtamento illius qui eũ inſtituit, quo ad hoc, vt valeat legatũ rei alienæ per eundẽ hæredẽ extraneũ, teſtatorẽq; ſecundũ alicui relictæ: cui vnà cũ alio collegatario eandẽ rem cõiunctim legauerat. Et ſic prædicta reſtrictio vel fallacia regulæ prædictæ l. coarctata ad iſtius tex. terminos probabilirer videtur poſſe procedere. Et quidẽ tem ipſam vlterius intuẽdo in caſu iſtius text. aderant aliquæ aliæ coniecturæ ſciẽtiæ: nihilominus videtur præſupponi in hoc tex. in ipſo hærede teſtatoreq; ſecũdo ſcientia: quod patet, q a vni ex prædictis collegatarijs quibus teſtator primus coniunctim fundũ legauerat, eũdẽ fundum legauit in ſecũdo teſtamenro ſub eadẽ conditione, ſub qua primus teſtator vtriq; in primo teſtamento teliquetat: ergo ſciebat, vel pręſumendũ eſt eũ ſciſſe, eam conditionem fuiſſe poſitã ad primũ legatum factũ in primo teſtamento de eodem fundo illis duobus legatarijs cõiunctim, quorũ alteri per reſtatorẽ ſecũdum fuit totus fundus legatus. Et certè ſi verba illa, ſub eadẽ conditione, fuerint teſtatoris, res eſt indubia: ſed cũ ſint verba Iuriſconſulti, nõ vrgent in propoſito. Sed tamẽ magis cohætet huic rei vel præſumptioni ſcientiæ qua de agimus, quod in hoc text. ſequitur, videlicet dum dicit, [*Nam incredibile uidetur id egiſſe hæredem.*] ſupple eundemque ſecundũ teſtatorem [*Vt eadẽ portio bis eidẽ debeatur.*] Quibus ex verbis patet ſeu præſupponitut teſtatorem ſecundũ ſciuiſſe, q primus teſtator reliquerat partem fundi ei collegatario, cui modo legat totũ fundũ, ptout fecerat, quũ reliquerat eidẽ & alteri eundẽ fundũ cõiunctim: & ſic vnicuiq; illorũ legatariorũ partẽ. Cõcluditur ergo ex hoc tex. bene ptobari prędictã Bar. doctrinã, intelligendo eũ vt proximè dixi, & debet intelligi. Et hæc quoad textualia ſufficiant.

Conſideratio interior.

Glo. in ver. plus, eſt not. ſecundum Bar. & Doct. in l. Si credirori, in ea allegata. ſ. tit. 1. & ſingu. ſecundũ Bal. hic,
12 & eã alij Doct. cõmendãt ad hoc, † vt quinto modo dicatur aliquid plus actiõis genere: ſed iſtud ꝓcedit quoad validitatẽ legati facti p debitorẽ creditori d debito qđ ſibi debebat, qđ aliâs fuiſſet inutile p eãdẽ l. Si creditoti

cum

cum ſimili. non tamen eo prætextu legatarius idemq́; creditor poteſt grauari onere fideicommiſſi per eũdem debitorem reſtantem. Gloſ. ordina. in l. Si deportati ſeruo, §. fina. ĵ. tit. primo ſecundum Bald. & Docto. in prçallegata. l. Si creditori. Et in quantum dixi. ś. quòd dicitur plus, actionis genere, non tantùm verificatur in caſu paragraphi ſeu verſ. Id quod. l. Si creditori, allegati in gloſ. iſta: ſed etiam in caſu verſi. Marcellus, qui protinus eum ſequitur in eadem l. ſcilicet propter commodum dominij, quod acquiritur legatario ſpeciei eidemq́; creditori cui talis ſpecies debebatur ex cõtractu: & ſic actione perſonali. Quo etiam caſu dicendum eſt prout retuli. ś. gloſſam dicere in dicta l. Si deportati ſeruo. §. fina. licèt gloſ. illa in hoc non explicet ſe: ſed tantùm allegat d. l. Si creditori. §. primo, qui eſt tex. quẽ gloſ. hic adducit pro quinto modo eſſendi plus: ſed de hoc eſt text. apertus in l. 3. §. Si rem. ĵ. tit. primo, vbi eſt text. ſingu. ponens ſextum modum eſſendi plus in hac materia. Quo tex. patet gloſſam circa hoc nõ bene dixiſſe in. §. Ex contrario, inſtitu. de lega. Septimò dicitur plus, propter ſumptus, vt in eodẽ. §. ſi rem eſt text. in verſicu. fortaſsis, qui non eſt alibi ſecundum Pau. de Caſt. ibi: ſecundum cuius intellectum, intereſſe de quo loquitur ille text. eſt difficilis ac penè impoſsibilis conſiderationis: tamen eſt poſsibilis & facilis ſecundum intellectum Bald. & Alberi. ibi poſt Pet. imò tunc non eſt intereſſe æſtimabile: & ſic neque petibile per creditorem eundemq́; legatarium: ſed quædam exoneratio eiuſdem ab incurſione damni vel intereſſe in quod incurreret, ſi nõ facto ſibi legato de re quæ etat ei debita haberet neceſſe facere ſumptus in probando, quando ageret ex ſtipulatione. Octauò dicitur plus, ob acceſsionem cautelæ ſecundum Bald. hic per gloſ. in l. 2. in prin. gloſ. penul. ad finẽ. ś. Solut. matrimo. vult dicere Bald. quòd ſi debebam alicui aliquid, & creditor tale debitum non poterat probare, niſi ſolum per teſtes vel ſcripturam priuatam: deinde in teſtamento confecto per ſcripturam publicam legaui idem debitum creditori, ob talem acceſsionem cautelæ valebit legatum. Sed iſtud videtur quodammodo obſtare ei quod idem Bal. ś. proximè dixit, quòd propter acceſsionem hypothecæ, legatũ non poteſt dici continere plus: quæ opinio fuit gloſ. ordina. in d. §. Econtrario, quam poſt plures Docto. allegat Alexan. contra eundem Bal. ibi. i. in dicta l. Si creditori, & idem Alexã. dicit magis communiter approbari in l. 1. §. Si quis creditori. ĵ. ad l. Falcid. & ibidem poſt eum Vincen. de Peru. & eandem opinionem contra Bald. quæ fuit ante eum Barto. in dicta l. Si creditori, tenet etiam Iaſ. ibi, dicens ita tenere omnes Doctores recẽtiores ibi. Pari ergo ratione videbatur dicendum, quòd maior cautela probationis non deberet eſſe in conſideratione, vt legatum dicatur factum de pluri, ac propterea valeat: quum imò hac ratione non videtur debere eſſe validum. Nihilominus tamen non videtur recedendum ab eo quod Bald. hic dicit, & retuli ſuprà: & cum Baldo tranſit hìc Rapha. Cuma. nã ſi rectè conſideremus maius eſt intereſſe creditoris reſpectu probationis, cùm prima probatio in exemplo ſuprà poſito poſsit perire, quàm intereſſe acceſſionis hypothecæ, quum vt plurimũ abſq́; hypotheca debitũ põt exigi, ſi ſubſint probationes. Illud dicitur ſuppoſito quòd deciſio Barto. & Bal. procederet, ſed quia (vt dixi) nõ tenetur per

Cõmunis.

Tranſit cũ Bal.

per Docto. iſta punctatio licèt bona eſt ex abundanti.

Summarium.

1 *AEſtimatio partis pro indiuiſo facienda ſeu conſideranda eſt, habita ratione uel conſideratione ad totā rem non ad ſolam ipſius partem.*

2 *Traditur hic de modo detrahendi falcidiam in re una uel pluribus.*

3 *Quid quādo agitur de deductione legitimæ quomodo poſsit in una uel pluribus rebus deduci, traditur hic remiſsiuè.*

4 *Multis modis dicitur diuiſionem commodè fieri non poſſe remiſsiuè.*

5 *Per illationē cadaueris factam in fundo, fundus dicitur alienari: & quomodo intelligatur.*

6 *Hoſpitale nō efficitur religioſum, ſi fuerit priuata authoritate conſtructum, ſed ſolùm quando authoritate Pontificis.*

7 *Religioſus locus non poteſt diſtrahi nec pignorari ſecundum unam opi.*

8 *Sepulchrum uel ſepultura uel locus ſepulturæ an uendi poſsit.*

9 *Ius canonicū præualet ciuili in materia eccleſiaſtica & ſpirituali.*

10 *Concluditur hic cum opi. glo. decreti & Imo. & aſſeclarum, quæ eſt communis.*

§. In fundo.

IN fundo legato, ſi hæres ſepelierit, æſtimatio eius referenda erit ad totū pretium fundi, quo potuit ante ſepulturam æſtimari. Quare ſi fuerit ſolutus actionem adhuc ex teſtamento propter locum alienatū durare rationis eſt.

IſTe text. diuiditur ſecundū apoſtillam textualem Alb. hîc poſt Dy. in duas partes. videlicet vt prima pars text. loquatur quando fundus nondum fuerat traditus per hæredem legatario: in ſecunda ibi, Quare quando fundus fuerat traditus ſed cum diminutione vel defectu, propter alterā partem effectam religioſam ob illationem cadaueris in ea factam. Summatur vt per Barto. vel apertiùs & pleniùs, vt per Pau. poſt gloſ.

Ex hoc textu colligit primo Bald.
1 † quòd æſtimatio partis pro indiuiſo facienda ſeu conſideranda eſt habita ratione vel relatione ad totam rē, & non ad ſolam ipſius partem, hoc eſt debet fieri ad pretiū reſpectiuū ipſius fundi totalis, & non partis eiuſdem diuiſim ſeu ſeparatim conſideratæ. Ad quod eſt bonus text. vbi notant Doctores quem gloſ. hîc allegat in l. Meuius, §. fina. ff. Fami. Herciſcū. Ad idem l. 1. iuncta gloſ. ibi, in parte, Pretij. C. Communi di. vbi illa gloſ. adducit dictum. §. fina. & iſtum. §. in fundo, cum alijs iuribus. Et argumento huiuſce rei deducit idem Bal. hîc, ꝙ ſi quis in pluribus fundis haberet partem cuiuſlibet eorum pro indiuiſo, putà milleſimam, non eſſet facienda ſibi aſſignatio partis in quolibet eorum: quia ad nihilum fermè redigeretur æſtimatio, ſi deberet in qualibet re particulatim aſſignari. Ad quod vltra eum in ſimili eſt gloſ. ordinaria in l. ſecunda, in parte, participibus, quæ notat ibi text. ad id, in verſicu. Sed & multi, C. Quā, & quibꝰ quarta pars debe. libro. 10. inducens illum contra maleuolos hæredes, qui ob minimam portionem ad eos de hæreditate pertinentem voluit minutatim quamcunque rem hæreditariam diuidere. Nam imò vt gloſ. illa dicit, diuiſio facienda eſt in groſſo, ſecundum vulgare Bononien. Allegat etiam l. ſecundam. C. ad l. Falcid. quæ tamen parum ad rē facit imò

Et ſi inductio ſit in ſe vera, non tamen deducitur ex iſto tex.

imò iuncta gl. facit in cõttarium. Sed melius faciunt iura ibidem per Io. de Pla. allega. videlicet. l. non amplius. §. fi. cũ l. ſequen. ſ. tit. 1. & tex. in. §. Quædam, inſtitu. de act. & in. §. Si familiæ, inſti. de offi. iudi. ex quo ſubdit idem Ioan. de Pla. quòd indiſtinctè ſiue ſit filius, ſiue quiuis alius extraneus habens cõmunionem cum alijs in quibuſdam rebus non poteſt præten'dere diuiſionem malignã rerum quę nõ recipiunt commodã diuiſionem, vt in illo text. & in dicta l. Meuius, §. fin. & in l. Si pœnæ cauſa, §. Si falsò, ff. de condi. indeb. & in l. Nam & ſi fur, §. fina. ff. Si cert. pera. vbi Albe. ponit quęſtionem anilem de ficubus poſt Iaco. But. & reliqui Docto. poſt illos idem tradunt, quos refert ſimpliciter Tiraquel. in primo retractu, fo. 155. nu. 15. Ibidemq́ id eſt in præfata. l. 2. ſubdit idem Ioã. de Pla. (vt ad eum redeam)

Quæſtio anilis & ridicula.

2 ad prædicta facere † quòd ratione indiuiſibilitatis rerum, ſeu non poſsibilis, vel non commodę diuiſionis earum, quod in idem recidit, poteſt hæres aſſumere ſibi vnam ſolam rem hæreditariam loco totius falcidiæ, quam eſſet detracturus ex omnibus alijs rebus hæreditarijs. l. Planè, §. Si ſolus, cum l. ſequen. ÿ. ad l. Falci. de permiſſu inquam iudicis. Et ita etiam intelligit glo. ordina. in d. l. 2. C. ad l. Falcid. quam. ſ. dixi facere contra prædicta. Sed Sali. ibi poſt Docto. communiter inter alia membra diſtinctionis quã facit ponit duo: vnum, quando hæres vult detrahere falcidiam totã in vna re ſola, & detrahit ex neceſsitate, vt quia vna res eſt corporalis, alia incorporalis & indiuidua: & tunc poteſt in vna re detrahere. Aliud membrũ vltimum ponit, quando res non poſſent commodè diuidi: & tunc dicit recurrendum ad iudicem per dictam l. Non amplius, §. fina. Sed certè primũ iſtorum membrorum non põt meo iudicio bene exemplificari, vel raró: quia paucæ ſunt hæreditates in quibus non reperiãtur res corporales, pariter & incorporales. Vnde putarem etiam illo primo caſu recurrendum ad iudicem qui ex cõſilio peritorum in arte arbitretur, an in vna re, vel pluribus, & quibus ſit deducenda, tam in caſu vbi ſubeſt neceſsitas propter impoſſibilitatẽ indiuiſibilitatis q̃ in ſecũdo caſu vbi ſubeſt difficultas ob incõmoditatẽ diuiſionis.

3 † In portione autem debita iure naturę, remittit ſe idem Ioan. de Pla. vbi. ſ. ad Salice. in l. Filium quem habentẽ. C. Fami. Her. vbi Salice. col. 6. ante med. de hac re loquitur: & ad Barto. in l. in quartam. 3. col. ad fin. ff. ad l. Fal. vbi tamen Io. de Imo. & Alexan. ſuper dictis Barto. de hoc tradũt, quia Bart. nihil de hoc dicit: & ibidem Ioan. Franci. de Ripa. col. 27. cum ſequen. aggregat plures quæſtiones ad hanc rem pertinentes. Et tradit etiam Bart. in l. Suus quoque, ad fi. principij. ſ. de Hære. inſti. & cum eius deciſione tranſit Alexã. vbi etiam Iaſ. 3. notab. in d. l. Nõ amplius. §. fina. ſ. titu. primo. Dicitur autem (vt

4 ad præmiſſa redeam) † diuiſionem fieri non cọmodè pluribus modis per Bal. traditis, in l. Sancimus, in ptin. C. de dona. De qua re multa cõgerit An. Tiraquel. in prædicto opere retractus eodem fol. 155. nu. 12. cum pluribus ſequenti. ad cuius copiam recurrenerit, quum caſus euenerit.

5 Deinde ſignandum eſt, † quòd per illationem cadaueris factam in fundo, fundus dicitur alienari, cũ per eã ab hominum commercio eximatur, vtpotè effectus religioſus: quod intelligitur de parte fundi, vbi cadauer fuit ſepultum: non autem de alijs partibus eiuſdem fundi, quia remanent prophanæ, & conſequenter non exemptæ

exemptæ à noſtro cõmercio.l.2. verſ. Celſus,ff.de Relig.& ſumpti.fune. & probat apertè ex iſto tex.in illis verbis [*Ad totũ pretiũ fundi.*]iunctis verbis,[*Ad locum alienatũ.*] Sin autem membra hominis in varijs locis fuerint humo tradi-

Caſus ſing. & non alibi

ta,locus ille dicetur religioſus vbi caput fuerit ſepultum:caſus ſingu.& nõ alibi,licèt vulgo non ignoretur in l. Cũ in diuerſis,ff.eo.de Religio.&c. ſecundum Alber.ibi,qui per illam de

Ad l.Fori regij.

cidit vnum ante finem,quod conducit ad l.3.titu.de los homezillos.fo.ll. libr.4.& vide etiam deciſionem quęſtionis quam per eandem l.ponit Andreas de Iſer.in conſtit.ſi damna clandeſtina,quem refert Matthæus de Afflic.in conſtit.terminum vitę,colum.

Diſſidiũ in hac re inter ius ciuile & cano.

penul.libr.1.conſtit. vtriuſque Scicíliæ.Quod etiam eſt de intentione & præſuppoſito Alber.vbi.ſ.non tamen inuenio in meo libro Andr.de Iſer. qui vocat peregina,ſed iſtud notab. (vt ad illud redeam) procedit attenta diſpoſitiõe iuris ciuilis,de qua in hoc tex.iunctis iuribus ſimil. Sed attenta mente iuris canonici,vt locus efficiatur religioſus requiritur Põtificis,id eſt epiſcopi autoritas per benedictionem ipſius,ſecundum Innoc.& Docto.in cap. Abolendæ, de ſepul.quæ eſt cõmunis ſententia.Mouetur Inn.

Cõmunis.

in ca.Adhæc,vbi bona glo.de religio.
6 domi.nã ibi dicitur,† quòd hoſpitale non efficitur religioſum,ſi fuerit priuata autoritate conſtructum:ſed ſolũ quando autoritate Pontificis:& ante Innoc.iſta fuit opin.gloſ.ordin.in cano.in eccleſiaſtico.13.quæſtio.2. quã Panor.citat in eodem ca.Abolendæ, & Alb.in prędicta l.Cùm in diuerſis: & eam dicit eſſe not.Ludo. Roma. in authen.ſimiliter.8.colũ.in princi. C. ad l.Falcid.iſtud tamen intelligit ibidem Panor.& apertius Ioã.Fab. in .§. religioſum,Inſtit.de rerum diuiſ.ſtricto ſumpto vocabulo,loci religioſi:& ſic quantum ad prærogatiuas ac pręminentias nec non priuilegia à iure cano.locis religioſis conceſſas vel cõceſſa:nam eas vel ea talis locus nõ nãciſcitur per illationem ſolam cadaueris priuatim factam.Cęterum dicunt
7 iſti,† quòd talis locus religioſus non poſſet diſtrahi vel pignorari,quod etiam poſt Ioan.Fab.tenet Ange. Are. ibi.ſed Felin.in cap.Quanto, prope finẽ,de iudi.tenet contrarium:& ſic cũ Innoc.in prænotato ca.Abolendę,de ſepul.imò quòd locus vbi quis autoritate priuata humatur, poſſit hodie vendi ac pignorari:quia correcta ratione legis,&c.gloſ.& Barto.in l.1.ff. de legit.tuto. quam opin.videtur etiam tenere Iaſ.in addit.ad Chriſtop. licèt horum nihil attingat in eodem §.Religioſum,dum dicit ſimpliciter,
8 † an autem ſepulchrum vel ſepultura vel locus ſepulturæ vendi poſſit, vide ca.Abolendæ,de ſepul.&c. Et quãuis Decius in eo.ca.Quanto,conetur ſuſtinere Ioan. Fab. non tamen placèt motiuum ipſius quum dicit,quòd regula glo.in dicta l.1.de legi.tuto.procedit præterquàm quo ad autoritatẽ quæ ſupereſt poſt legem correctam, vt tradit Ioan.Andr.in loco per eum ibi citato.Sed non aduertit, quòd illud debet ſubintelligi quo ad ea ad q̃

Carpitur Decius.

legis autoritas poteſt extendi , quod ceſſat in hoc propoſito quo de agim⁹, in quo legis autoritas cenſetur eſſe abolita reſpectu inducendæ religionis
9 in loco vbi cadauer infertur, † in qua materia,vt pote eccleſiaſtica & ſpiritali ius canonicum præualere debet, prout Docto.vbi.ſ.dicunt.Pręterea ſi opin.Abb.& Ioan.Fab.ac compliciũ Docto.procederet, ſequeretur quòd in vna eadẽq; re cõcurrerent effectus contrarij:videlicet,ꝙ idem locus eſſet religioſus,& irreligioſus.i.propha

nus,ſeu nō religioſus,vel eſſet partim religioſus,partim minimè·quod non eſt dicendum.l.Eum qui ędes,in medio,& in fine.ff.de vſucapio. vbi vna & eadem res non eſt diuerſo iure cenſenda:ergo à fortiori neq; iure cōtrario:nā hoc caſu potiùs cenſeretur iure contrario q̃ diuerſo,vt ex ſe patet. Non omitto q̧ quædam l.Part.videt́ quodāmodo à ſenſu oppoſito probare opin.Ioan.Fab.& cōplicium.ſ.l.1. verſ.[La tercera et.]titu.13.Part.1.cuius verba ſunt, [*La tercera es el ſepulchro de qualquier coſa que ſea hecho y eſte puede uender aquel cuyo fuere ſi no huuieſſe ſoterrado a ningū hombre en el.*] Quod item & adhuc apertius dicit l.4.titu.18.lib.4.fo.legū: item probatur ex l.4.titu.30.Part.3.Sed iſtę leges regni et ſi quæ reperiantur,conſonant iuri ciuili:quare in iſta religionis materia,quæ eſt(vt dixi)materia ſpiritalis & eccleſiaſtica,non debent conſiderari:ſed potius eſt attendendū ius canonicū,& illud præualet,vt.ſ.eſt tactum.

L. Parti.

L.For.reg.I té & alia l. Parti.

10 † Ac propterea non diſcedo ab opin.glo.& Inno.in dicto ca. Abolendæ,intellectæ indiſtinctè prout Felin. vbi.ſ.intelligit.Cū qua deciſione trāſit etiam ibi Cardi.Florē.& ante ipſū Hoſtien.ibi,in glo.2.ad finem,referēs Innoc.quos etiam.ſ.Innoc. & Hoſtiē. ſequitur ibi Henric.Bohic.ad finem, addens Archi.in dic.Can. in eccleſiaſtico,& quendam fratrem Ioan.alibi. Quæ opin.canoniſtarum vera & cōmunis ſatis probatur ex principio rubricę cū princ. nigri,in authē.vt nullus fabricet oratorij domos præter voluntatem epiſcopi,colla.5.& vide Pręposi.Alexan.in cano.His ergo, colla. 2.23.diſtinct. Et miror quòd de iſto puncto nihil tetigerint Petr.de Ancha.neque Anto.de Butrio in dicto c. Abolendę,circa alias glo.hîc vide Docto.ſingnanter Paul.de Ca.eas elegāter & vtiliter verificantem.

Summarium.

1 *LEgatū factum alicui ſæpe de una & eadem re in eadem uoluntate ultima nōtatū nō debet niſi ſemel:ſed etiā ſi eſſet legata in duab° ultimis uoluntatibus ex interuallo confectis.*

2 *Verborum non neceſſaria multiplicatio ſenſum non immutat.*

3 *Verborum geminatio habet ampliare effectum. ut aliquid plus inducant quàm ſi ſemel proferrētur.*

4 *Verborum geminatio oſtendit enixam uoluntatē diſponentis.*

5 *Verborū geminatio natura eſt extendere diſpoſitionem ad maiora ipſis enumeratis.*

6 *Verborūmultiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato.*

7 *Verborum geminatio operatur q̧ hæres nō poteſt prætextu erroris defuncti recuſare ſolutionem prædicti legati.*

8 *Regula l. Qui bis idem,habet etiam locum in ultimis uolūtatib°:licèt diuerſimodè ac per oppoſitū.*

9 *Sequuntur notanda ad doctrinā Pau. de Caſt. & aliorum in prædicta.l Planè.§.Si eadem res.*

10 *Multiplicatio nō cadit in ſpeciebus.*

11 *Ius obedit naturæ.*

12 *Notanda ad l ſi ff. de proba.*

13 *Lex non audet quod negat natura.*

14 *Teſtatoris uoluntas cenſetur lex, quando non eſt contra legem.*

15 *Teſtator non uidetur grauare hæredem duplici præſtatione.*

16 *Teſtator non poteſt ſubuertere neq; tollere regulam de non cōcurſu plurium cauſarū lucratiuarū.*

17 *Vbi de teſtatoris liquet uoluntate eum uoluiſſe actum ualere eo modo quo ualere poteſt,ſi ut agitur non ualet, ſuſtinetur prout ualere poteſt.*

18 *Redit ad intellectum huius tex.*

19 *Declaratur glo.1.huius tex.*

20 *Teſtator grauando unum ex hæredibus in aliqua re hæreditaria non uidetur eam ſibi in antecedens prælegaſſe.*

21 *Declaratur hic glo.in parte ab omnibus.*

22 *Defenſatur hic oppo.Bar.& glo.*

§. Eun qui.

EVm qui ab vno ex hæredib° qui ſolus onerat° fuerat, litis æſtimationē rei legatæ abſtu

Scilicet legata eadem res apparuit

abſtulit: póſtea codicillis aptis àb oĩbus hęredib⁹, eiuſdẽ rei relictæ, dixi dominium non quęrere: cum.n.qui pluribus iuris ſpeciebus vteretur, non ſæpius eandem rem eidem legare, ſed loqui ſæpius.

Sũma tex.

SVmmat' ſecundũ Bar. diſpoſitio gñalis ſequens quæ cadit inter grauatos derogat pręcedenti diſpoſitioni ſpeciali, quę fuit limitata ad vnum ex eis. Ita debet recitari iſta epithome Bart. & suppleri, & ſic q̃ deroget ĩ partè. i. pro partibus aliorum, pro quibus legatarius põt agere contra alios, licèt nõ contra eum hæredem qui primo ſoluit, vt lati⁹ declaratur in ſumma ſequẽti ꝓximè. Vl' ſic & ꝓpius ad literã

Alia ſumma magis ꝓpria

ſecundum cõem glo. intellect. ſi vnus ex pluribus hæredibus in teſtamento fuit grauatus per teſtatorẽ de danda re hęreditaria legatario, & ei ſoluit totius rei æſtimationẽ, legatarius ob grauamen iniũctũ per eundem teſtatorem in codicillis oĩbus hæredibus de eadem re eidem legatario præſtanda, põt conſequi dñium aliarum partium eiuſdẽ rei aliòs cohæredes tangentium: licèt ipſius partis minimè.

Alia ſumma ſcdm Pau. d Caſt.

Vel põt aliter ſummari ſecundũ intellect. Pau. de Ca. qui eſt q̃ non fuit res hæreditaria vt per eum. Sed nihilominus tenend⁹ eſt cõis, quanq̃ Raph. in 1. ſumma in eundem ſcopum cũ Paul. de Caſt. impingat. Et in. 2. ſumma nihil de his intellectib⁹ explicat, ſed ad vtrunq; referri poteſt; quod in eadẽ ſecunda dicit.

Suppoſita ſumma Bar. per modum
1 regulæ iſte tex. ſignari põt primo, † q̃ non tantũ vna & eadem ſpecies ſępe legata vni in eadẽ et voluntate vltima, & ſic incõtinenti, nõ debetur niſi ſemel, vt in l. Planè, t. §. t. ſ̃. titu. 1. & in l. Si fundum ſub cõditione, §. Si pater, eod. titu. & colligitur ex l. Nã ad ea. ĩ. de condit. & demonſtra. Sed etiã ſi eſſet legata in duabus vltimis voluntatibus ex interuallo confectis, quæ ſint diuerſarum ſpecierũ, vel eiuſdem ſi inuicem ſe cõpatiantur, vt ſunt teſtamentum & codicilli vel duo codicilli, talis ſpecies ſic bis legata non debetur niſi ſemel: ideo ſic exemplificaui, quia ſi eadem res. i. ſpecies eidem legaretur in duobus teſtamẽtis, alia ratione ſemel deberet': quia paganus non põt decedere cũ duobus teſtamentis: ideoq; ex vno duntaxat. ſ. vltimo res deberet' & eſſet ſoluẽda, videlicet ex ſecundo. l. ſi quis priore. ĩ. ad Trebel. §. Poſteriore, Inſtit. qui. mod. teſtamen. infirm. cum alijs: & hoc regulariter, niſi in primo teſtamẽto eſſet appoſita clauſula derogatoria ad ſecundũ. l. ſi quis in principio teſtamenti. ĩ. titu. 1. *Rõ textualis*

Cuius quidẽ pronũtiati ſeu notabilis ratio ponit' in iſto tex. q̃a cũ teſtator eidem legatario eandẽ relinquit ſpeciem in eadẽ vltima voluntate vel diuerſis (eo modo quẽ. ſ̃. exẽplificaui) ab eodem onerato, aut à plurib⁹ & diuerſis ĩ dubio nõ cenſet' voluiſſe multiplicare legatũ: ſed potius videtur ſæpius fuiſſe loquutus. Sic itaq; ampliat' illa litera, in d. §. 1. l. Planè: dum dicit, [*In eodẽ teſtamẽto,*] etiã ad aliam voluntatem codicillarẽ ſeparatim factã à prima teſtamentari præcedẽte. item & ad teſtamentariã & ad codicillarẽ ſimul confectas & in teſtamẽto facto relicto de aliqua re, & in codicillis repetito ſimul vel diuerſis tẽporibus factas: itẽ & ad duas codicillares, vt prænotaui. Ad qđ etiã facit. l. Cũ quæſtio ad fi. C. de lega. vbi plures noĩationes de vno factæ qui fuerat eodẽ teſtõ vna cũ alio primitus noĩatus, nõ faciũt neq; operant', vt ille admittat' ad peti-

tionem legati pluſq̃ ſemel: quia ſemel tantũmodo admittit͛, ac ſi per vnam ſolam noīationem fuiſſet noīatus vel
2 vocatus.† Nam verborũ non neceſſaria multiplicatio ſenſum non immutat, vt inquit l. Pediculis, §. Labeo. ĵ. de auro & arg. lega. Operat͛ tamẽ nuncupatio geminata in eadem vl͛ in diuerſis voluntatibus vltimis facta, cõpatibilibus inquã, vt ſunt teſtamẽtũ & codicilli, vel plures codicilli, vt poſsit ꝑ legatariũ peti ſpecies legata vel ipſius æſtimatio. i. vel vnum vel aliud, prout apertè ſonat tex. in d. §. 1. legis Planè: dum inquit, [*Sufficitq; vel rem vel æſtimationẽ conſequi,*] Sic ergo cùm electio ſit legatarij. l. Lutio, cum gl. vbi Bar. & Docto. ſ. eo. legatarius habebit electionẽ vel petendi rem, vel agendi ad ęſtimationem ipſius, prout melius videbitur ſibi expedire ſcd̃m Aret. ibi primo notabili ponderantem ibi text. in verbo, [*Sufficit,*] & valde cõmendantẽ illũ ad hoc. Et licèt Iaſ. ibi ſecundo not. cõtrarium teneat, tamẽ iſte text. ī hoc. §. Eum qui, quẽ in fi. cõtra Aret. ipſe adducit, non vrget: quia licèt per verborum multiplicationẽ, id eſt, repetitionem geminatã legati facti de eadem
3 ſpecie, non multiplicetur ſubſtantia legati, & hoc eſt quod iſte tex. vult: tñ non poſſumus inficiari, quin talis verborum multiplicatio voluntatem teſtatoris magis enixam oſtendat: & ſic aliquid operetur: & hoc eſt, quod dicit Areti. probare illum tex. in verbis ſuprà relatis. Et reſpõſio quã ibi Iaſ. ad illum reddit, ponderando verb. [*Conſequi,*] deſignare executionẽ nihil reſoluit: imò fuit pro Aret. i. pro inductione quam facit de eo tex. quæ propriè cõcernit executionẽ, id eſt electionẽ
4 legatarij, ſi vult, vl͛ eligit ſibi ſolui ſpeciem in æſtimatione & nõ cõſequi ipſam ſpeciẽ. Et reductio ad inconueniens quã ibi facit Iaſ. contra Aret. eſt

Verborum multiplicationis, repetitionis ſeu geminationis, effectus particularis.

Contra Iaſ.

friuola: quia imò tenendo quod Are. dicit ꝑ illum tex. non põt ſequi id qđ Iaſ. dicit: & infert͛ q̃ ſequeret͛ vt poſſet peti quãtitas multiplicata, q̃ licèt inſe ſit multiplicabilis, tñ teſtator nõ legauit illam: imò ſpeciẽ & illam multiplicauit, & talis multiplicatio operat͛ effectum: quem tex. ille ſingu. ponit de electione quãtitatis: quam legatarius eo caſu poteſt ſi vult facere ſpecie prętermiſſa. Tene ergo q̃ ille text. bñ põderet͛ ꝑ Are. & perperã per Iaſ. q̃ poti⁹ deſtruit illũ, & reddit inutilem: imò loquitur contra illum tex. & quod eſt ſatis ineptum ſe ipſum confundit, & contrariatur: quia in vltima inductione dicit idẽ quod Aret. toto ergo (qđ aiunt) errat cælo Iaſ. ibi in hoc articulo, & nodum in ſcirpo quærit, ſed vt verũ fatear Areti. nihil dicit vltra tex. & Iaſ. delirat loquens contra tex. Operatur etiam verborũ geminatio, de qua in hoc tex. tangitur, licèt eam textus habeat pro verbali (vt ad ſuperiora regrediar) vltra tradita per Lud. Rom. in §. de viro. l. Si verò. 3 1. fall. ff. ſolu. matri. & vltra Anto. Corſe. in opuſculo de verb. gemi. cuius bonã partem deſumpſit ex illo, † q̃ verborum geminatio habet ampliare effectum, vt aliquid plus inducãt q̃ ſi ſemel proferrentur, ſecundũ Bal. in l. fructus. C. de act. emp. poſt prin. & in ca. Eam te, col. 2. de reſcriptis, in prin. in textualib⁹: vbi per illã literam mãdatũ dedimus & præceptũ, q̃ illa verba geminata inducunt præciſam intentionẽ Papæ, id eſt præcipiẽdo mãdamus, & eſt opti. tex. in d. l. planè. §. 1. Præterea eſt alius effectus geminationis, qui eſt generalis ad oẽs materias: videlicet, † q̃ per eam oſtenditur enixa voluntas diſponentis, vt oĩo voluerit diſpoſitionem ab eo confectã effectũ ſortiri eiuſmodi verba geminata enũtiando ſeu proferẽdo: q̃ eſt oium

Alius generalis effectus vltra caſum iſtius tex.

Alius generalior.

omniũ ſcribentiũ in hac materia incẽtio perſpicua, vt patet ex his quæ tradit Iaſ. in l. 1. nu. 21. C. de Summa Tri. & fide cath. & in l. pe. nu. 23. C. de Pactis. & in l. Cum filio, colũ. 10. nu. 65. ff. de lega. 1. ſ. titu. proxim. & Deci. in l. legem, colũ. fin. ad fin. eo. titul. C. de Pactis. Quibus etiam addendum eſt,

Alius.

5 † nam verborum repetitorum ſeu geminatorũ eſſe eſt extẽdere diſpoſitionẽ ad maiora ipſis enumeratis. Bart. in l. Balliſta, ff. ad Treb. quæ lex ſemp allegatur in hac materia, in illis dictionibus duplicatis, [*Quantacunq; & oẽm.*] ibi poſitis, per quas iuncta dictione [*Pecunia.*] diſpoſitio teſtatoris extendit etiã ad fructus ſeu eos cõprehẽdit: quos aliàs nõ cõprehẽdiſſet: & tradit Soc. cõſi. 47. co. 5. 4. vol. vbi adducit Bal. in rubri. ff. d rerũ diuiſio. qõne. 54. & in ca. imperialẽ. §. Preterea ducatus. de prohi. feud. alie. per Fede. in vſib. feudo. & glo. in l. Cum ſeruum. ff. de recep. arb. quã tamen non inuenio. Cõprobant

Alius & gnus.

6 hæc, † quia multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato, prout inquit Maria. Soci. cõſ. 15. col. 8. citãs ea q̃ no. in ca. 1. de rebus eccle. non alie. libr. 6.

Noĩs adaptatio ad iſtũ tex.

Hinc puto dici poſſe q̃ geminatio diſpoſitionis in hoc tex. (etiã ſi aliud in verborum gñalitate ſonet, vt dixi) operetur vel potius dicendo poſſet aliàs operari. Primo, q̃ ſi teſtamentum quoquo modo aut caſu valeret, ſaltẽ legatum in codicillis factũ ſuſtineret, & in dubio repetitio cenſeretur à pricipio conditionaliter facta de legato, vt valeret, & non periret, ſi teſtamentum annullaret. Ratio, quia ita demũ ppter legatũ in primo teſtamento factum legatũ in ſecũdo teſtamẽto vel codicillis factũ de eadẽ re fit inutile, ſi primũ valeat: non aliàs. tex. not. in l. ſi iure. ĩ. titu. 1. & probat etiam in materia contractuũ ex l. Quibis, iuncta l. ſi dari. ĩ. de Verb. oblig. vbi Pau. de Caſ. ſingulariter notat cum poſt Bar. in ppoſito duplicis p[illegible] [illegible]nis, quar[illegible]o prima eſt inutilis. & hic in cõmuni[illegible] terminis his noſtris. Operari etiã poſſet geminatio vel multiplicatio le[illegible]a ti, q̃ etiã ſi vtraque diſpoſitio ratione defectus ſolẽnitatis infirmaretur, taltem ex duplici voluntate vltima minus ſolenni legatum poſſet ſuſtineri: cum ex tali volũtate geminata, q̃ ex defectu ſolẽnitatis eſt inualida atque inutilis, oriat obligatio naturalis duplex: vna ĩquã obligatio naturalis ex earum vna, altera obligatio naturalis ex alia: ex q̃bus duabus obligationib[9] ſic geminatis ac duplicatis orit actio. l. vltim. C. ad l. falci. in verbo [*Cautione,*] ſecundũ expoſitionẽ Docto. ibi [illegible]cto princ. cum declaratione cõ[illegible] & Docto. q. quarta reſecanda p l. falc. eſt naturaliter debita legatarijs, à quibus deducitur. Bar. poſt tres glo. i[illegible] p eum citatas, in l. 1. §. ſecũdo capite ff. ad l. Falcid. & ita notant illam l. fi. Angel. & Corn. ibi. & eſt cõis omniũ ſententia, vt patet ex traditis per Iaſ. poſt Alex. ibi, in l. iuriſgẽ. §. Si cũ nulla, col. 3. nu. 16. verſ. [illegible]imita, ff. de pactis. & tradit idem I[illegible] in §. de conſtitura, in præfa. inſtit. de actio. nu. 6. & iterũ ſup glo. in parte nul[illegible] nu. 47. quẽ. § le[illegible] ſub. §. in perſonã. Illud autem iuris eſt certi, ex voluntate minus ſolẽni naturalẽ obligationẽ oriri: vt probat recte intuenti ex l. 2. iuncta glo. 3. in princi. quæ citat d. l. fin. C. de fideicõ. & in l. ſi veritas, eod. titu. & tradit Ange. in l. 1. eo. tit. Iaſ. in l. Cũ quis. C. de iuris & facti igno. nu. 9. cũ pluribus ſecutis poſt Bar. & Doct. ibi. Operat deinde.

Alius & textus.

Sentimus effectus geminationis.

7 † q̃ heres non põt prętextu erroris defuncti recuſare ſolutionẽ prædicti legati geminati. Pater hoc in ſim[illegible], [illegible]a geminata cõceſſio cenſet emanaſſe ex certa ſcientia cõcedẽti[illegible] [illegible] [illegible] And. in c. Porrecta, de cõfir. vti. vſ[illegible]

 tui,

tili, cuius meminit eum ſequens A-
lex.in l.3.in princ.1 .limita.ſt. Quod
quiſq; iuris.Feli.in ca.ſi quando, colũ.
fin.in princ.de reſcriptis.Sed eſt expẽ
dendum q. illa deciſio Ioan. And. eſt
fundata in præſumptione reſultante
ex geminatione actus, quæ habet ceſ-
ſare cõſtito de errore, vel verè, vel præ
ſumptiuè, per pręſumptionem inquã
fortiorem, quàm ſit illa præſumptio
geminationis actus: ſi autem nõ eſſet
ita fortis vel eſſet æquè par, procede-
ret deciſio Ioã. Andr.& aſſeclarum, &
antecedenter effectus in princ. iſtius
verſic.deſignatus.

Octauus & vltimus adaptatus ad iſtius textus caſum.

Poteſt etiam, & aliud operari gemi
natio.ſ.quoad probationes clariores,
ſecundũ Bart.& alios in dict.l.Qui bis
vbi id in ſpecie tradit Iaſ. Nam ſi teſta
mentũ fuerit coram teſtibus confe-
ctum, & codicilli in quib⁹ eadem res
legaretur per inſtrumẽtum publicũ
poſſet eſſe vtilis multiplicatio vo-
8 luntatum,† nam regula eiuſdẽ l.Qui
bis, procedit etiam in vltimis volun-
tatibus, licèt diuerſimode, ac per op-
poſitum, vt in d.l.ſi fundum ſub con-
ditione, §.Si pater.ꝟ.tit.1. quem Aret.
allegat in eadem l.Qui bis, & ſic lega
tum poſſet peti ex codicillis. Si teſta-
mẽtum nõ poſſet probari per teſtes,
vt quia eſſent mortui ante publica-
tionem eorundem vel vno eorũ mor
tuo.l.ſi vnus in prin . C.de teſta.Sed ſi
poſſet teſtibus probari, cũ eo caſu ex
codicillis non inducatur noua diſpo-
ſitio præexiſtente validitate teſtamẽ-
ti, vt inquit tex.iſte in fin. agendum eſ
ſet ex teſtõ, & non eſſet opus deueni-
re ad codicillos vt pote ad id imperti-
nentes & inutiles.

Signanda ſunt ſequentia.

9 Non eſt omittendũ in propoſito,
id qđ Pau.de Ca.& alij in prædicta.l.
Plane.§.Si eadẽ res verſ.[*Sed ſi nõ corpus.*]
per illũ text.tenent, q. etiã ſi teſtator
expreſsiſſet ſe velle ſpeciẽ, vni legata-
rio pluries relictã, eidem pluries præ-
ſtari vel deberi, nihilominus nõ eſſet
niſi ſemel præſtanda, neq; æſtimatio
ipſius: aliàs nõ procederet differentia
ibi deſignata inter duplicationẽ lega
ti certæ ſpeciei, & legati certę quãtita
tis, nam hoc ſcđm bene recipit dupli-
cationẽ, ſi teſtator id cauerit expreſſe:
ergo ita oportet dicere, vt iſta legata
differant, prout ille text. præſupponit
ea eſſe differentia, & allegat ibi Paul.
de Caſt.in prin.tex.in l.Lutius, la vlti-
ma, §.Impuberẽ.ꝟ.iſto titu. vbi probat̃
10 & ad id ſolet paſſim allegari,† q. in ſpe
ciebus nõ cadit multiplicatio. Addu-
cit item hunc tex. nec nõ rationẽ, qa
teſtator dicendo q. ſpecies bis præſte
tur, videt̃ diſponere quid impoſſibile
cũ nõ poſſit niſi ſemel præſtari, vt ibi
in verſ.[*Eiuſq; rei,*] Ratio rõnis, qa iſtud
eſſet naturaliter impoſſibile, vt ad ſẽ-
ſum patet, in qua re perquirere ratio-
nem eſt quędã infirmitas intellectus,
vt inquit Ariſto.relatus ꝑ Bald.in l.te
ſtium, col.fi.verſ.4. dixi, C. de teſti.&
alibi ſępe, & eſt iuris notiſ. q. diſpoſitio
teſtatoris impoſſibilis, ſiue de natura,
ſiue de iure, nõ eſt ſeruanda. vt in iuri-
bus per glo.citatis in l.Quidã in ſuo,
in glo.1 .ff.de cõdi.inſtit.cito gl. quia
ille tex.loquit̃ de cõditiõe, nõ de præ-
cepto ſiue diſpoſitione queadmodũ
neq; impoſſibilis cõfeſsio nõ eſt ſeruã
da. l.cõfeſsionibus, ver.2.ff.de interro
ga.act.ibi, [*Quia falſæ cõfeſsiones naturalib⁹ cõ uenire debent,*] & in l.ſi is cuius ſtatim ſe-
quẽte ĩ fi.ibi [*In totũ aũt cõfeſsiões ita ratæ ſũt. Si id qđ in cõfeſsione ueniet ius & natura recipere põt,*] per quã l.cõfeſsionibus, in prædi-
ctis verbis, dicit Bal.in rub.C.de his q̃
11 vi metus ve cauſa fiũt. † q. ius obedit
naturæ, qđ etiã probat̃ ex l.2.ff.de vſu
fruc.earũ re.q̃ vſu cõſu.ꝟ.alleg.Et ꝑ eã
dem l.cõfeſsionibus, inquit idẽ Bal.ar
gumẽtatiuè, in l.1.fin.ver.C.Sentẽ.re
ſcin.nõ poſ.q. per euidentiã facti vel
per

Diſpõ teſtatoris impoſſibilis ſiue de Iure, ſiue de Natura, nõ eſt ſeruãda, Itẽ neq. pręceptum.

Neq; cõditio.

Neq; cõfeſſio.

Ius obe[illegible] natu[illegible]

Sing. not.

[illegible] quod eſt [illegible] poteſt [illegible] laterum [illegible] 1,& Bald. [illegible] Iaſ. [illegible] in l. ſi. ff. de [illegible] n. [illegible] reſpondet a [illegible] quã Baldus [illegible] l. 1 primo addu [illegible] premiſſa etiã

12 [illegible] ff. de pactis, [illegible] & [illegible] de [illegible] vbi ſi teſtator [illegible] eſſe [illegible] eſſet vere [illegible] vel econtra, [illegible] cerete [illegible] l. [illegible] ff. de [illegible] de eſt [illegible] te. [illegible] §. [illegible] quare l. [illegible] Baldus l. ſi quis præ-[illegible] §. 1 ad Sill. & [illegible] c quæſtio de præſcriptio. & Hyppol. de Marſil. l. 1. §. ad quæſtionem, col. fin. ff. de quæſtion. & non eſt omittendum, q. eundem tex. in eadem l. vltim. allegat Panor. extenſiue, id eſt vt comprehendat fœminam etiam non [illegible] atam, [illegible] [illegible] tuerat [illegible] per [illegible] nota. & [illegible] ratio [illegible] eſt [illegible] & promiſ [illegible] Alciatus & [illegible] fortius [illegible] præalle [illegible] [illegible] fru. [illegible] [illegible] conſi.

13 [illegible] quid [illegible] & [illegible] ad hæc [illegible] A [illegible] de [illegible] §. [illegible] ff. de [illegible] ad [illegible] ai [illegible] *quippe eſt, [illegible] teneo, tu qui [illegible] tenere uideo* [illegible] leges [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] Caſt. [illegible]

dem rem, [illegible] teſtatoris [illegible] Quod ita oſtenditur. Nam [illegible] eadem rem [illegible] dare [illegible] dominium [illegible] traditi. n l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acquir. en. [illegible] ergo [illegible] eſt de iure, q. [illegible] duplex [illegible] in eadem re: ex quo duo [illegible] poſſint eſſe eiuſdẽ [illegible] dominium [illegible] certo. §. ſi duobus vehiculum commodatum [illegible] & vbicunque de ca [illegible] de iure [illegible]

14 miſſione ſeruandum [illegible] teſtatoris diſpoſitio cenſetur [illegible] ſponſat, in authen. de nupt. col. [illegible] non eſt contra legem, vt in l. [illegible] poteſt, vbi notant Docto. præſertim re[illegible] textualibus. ſ. tit. prio. & in l. ſi quis eum [illegible] de [illegible] & demonſtra. & [illegible] loan. [illegible] Te[illegible] C. de teſt. [illegible] ad [illegible] tes. Ad [illegible] conditione [illegible] & lex [illegible] de condit. [illegible] conducit ad hanc [illegible] contra, §. vnico [illegible] eſt a lucre [illegible] tex. [illegible] teſtator [illegible] legat [illegible] [illegible] lateri [illegible] Caſt. & [illegible]

Ad l. fin. ff. de proba.

Quod negat natura lex no audet

[illegible] lex.

linquendo rem ca[illegible] vni & ei dem legatario:& i[illegible] per in[illegible]gen[illegible]o hæredi,quòd ſol[illegible]ret vt[illegible]n[illegible]ue te[illegible] ſeu ſpeciem. Nam ſub appellati[illegible] v nũ[illegible] ex illi[illegible] d[illegible] ſpeciebus non po teſt vlla te[illegible] ius æſtima-tio, c[illegible]m ſint [illegible]enitus d[illegible]ue[illegible],& [illegible] vt a-li[illegible] diſtent ex d[illegible]metro:& ſic ſe[illegible]nd[illegible] Pau[illegible] de Ca. in dicto. §. ſi ea dem, teſ[illegible]ator fuit in cul[illegible]a non vten-do verbis iurid[illegible] & aptis ad diſponẽ dum circa æſti[illegible]atio[illegible] alterutrius ex duabus ſpeciebus le[illegible]atis, ſiue de ſpecie bis eodem teſt[illegible]mẽte eidem le gata,& inſupe[illegible] [illegible]ſtatore eidem le-gatario inſolidum juſſa præſtari. A[illegible]le gat Paul. de C[illegible]ſtr. [illegible] ſi in teſtamento [illegible] ſi quis om[illegible] cau[illegible]a [illegible]i,[illegible]ncta. l. in ambiguo. ſ de reb⁹ du[illegible]ijs. Si enim teſtator volu[illegible]e[illegible] loqui ſeu di[illegible]ponere de æ[illegible]ima[illegible]e, [illegible] illa deberet & præ ſtaret[illegible] loco [illegible]e, q[illegible]æ non po te[illegible] præ[illegible]ari, vna cum alia ſpecie, quę poterat pręſtari, [illegible]ac[illegible]erat ei [illegible]d ex[illegible]ri mere, vt al[illegible]às [illegible]nquit tex. in communi alle[illegible]abilis in l. vna, §. ſin autem ad de ficientis. C. de cadu[illegible]cis t[illegible] l[illegible]en. & in ca. ad audientia[illegible]. ad [illegible]nem. de deci[illegible] [illegible] gloſ. meminit tex in eo. §. ſin autem, ſub. §. ſi vero, i[illegible] eadem l. v[illegible]a. Et vt [illegible]c rem finiam prædicta co[illegible]munis o[illegible]i nio eſt proculdubio tenenda, li[illegible]èt Ia ſo contrarium te[illegible] [illegible]o. §. ſi ea dem res, prima [illegible] l. S[illegible] p[illegible] §. penul. e[illegible] titu[illegible], [illegible] teſtato, &c. [illegible] vi[illegible] ſi te[illegible]ſt[illegible] [illegible]emrem [illegible]e ſpeciem d[illegible] v[illegible] pluribus, & te[illegible]ſta tor v[illegible]t manife[illegible]m[illegible] legatarium conſe[illegible] vtrunqu[illegible] b[illegible]r v[illegible]i[illegible]que [illegible], [illegible] te[illegible] [illegible] [illegible]

Obex contra cõem.

R[illegible] Io[illegible] Imo,

factum vn[illegible], vel [illegible] per eum redd[illegible] clarantem hoc Ve[illegible] de Imo [illegible] te[illegible] te[illegible] o[illegible] dem res le[illegible]at[illegible]r [illegible] ſol[illegible]d[illegible]m,& [illegible] a[illegible]par[illegible] [illegible] ſtatoris vol[illegible] re[illegible] vtrique legatari[illegible] r[illegible] de[illegible] et[illegible] [illegible]imatio alter[illegible] qui[illegible] ita ce[illegible]et [illegible] g[illegible]m [illegible]actum d[illegible] vi[illegible],& de æ[illegible] tione al[illegible]ne le[illegible]atu[illegible] ex e[illegible] ctum factum ac ſecun[illegible]ario [illegible] [illegible] re loco [illegible] ti[illegible] At [illegible] cõmunis aſſertia[illegible], de qua a[illegible] videlicet, quan[illegible] eadem ſ[illegible]e[illegible] tur vni pl[illegible]ries, n[illegible]n [illegible]n e[illegible] dum: quia quo[illegible]d v[illegible]um le[illegible] qui ſolus e[illegible], ſufficit legat[illegible] valere, vt ſalte[illegible] in eo [illegible] o d[illegible] functi ſ[illegible]rt[illegible] p[illegible]ſsit effe[illegible]um. Et [illegible] non eſt ſolutio de per ſe, nam [illegible] in i[illegible]e[illegible] cu[illegible] ſol[illegible]t[illegible]ne Ioan. [illegible]e I[illegible]. quę eſt diuerſificatiua caſuu[illegible] [illegible]a eſt potius alia tario differenti[illegible] c[illegible]-or inter hos [illegible]a[illegible]s. [illegible]licet, quan[illegible] cõ ſ[illegible]at manifeſtiſsim[illegible] de volũtate t[illegible] toris, quòd [illegible] le[illegible]at[illegible]rio p[illegible] in[illegible]lidum, & ſ[illegible] ſe[illegible]a[illegible] ſtetut e[illegible]iam [illegible]o[illegible]um, qui e[illegible] d[illegible] pluri[illegible]u[illegible], ve[illegible] [illegible]en[illegible] t[illegible] E[illegible] qu[illegible]do [illegible] de eade[illegible] luntate conſtat, [illegible]d [illegible] le[illegible]atario vol[illegible] t[illegible] [illegible] pl[illegible], [illegible] munis quę [illegible] n[illegible] [illegible]ua [illegible] u[illegible]que. Et [illegible] r[illegible], [illegible] tendit ad al[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] & a [illegible] [illegible] [illegible] ga[illegible]es eidē [illegible] deceſis intelligit[illegible] vno, & ab al[illegible] a [illegible] rei: [illegible] fortius videt̃ eſſe (ſcd̃m eũ) [illegible] in caſu cõmunis opin. quã [illegible], vbi [illegible] ſtator v[illegible] expreſ[illegible] [illegible] ab v[illegible]o & eode[illegible] hæ- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

15 [illegible] *Rõ præfatæ rationis.* [illegible] A[illegible] [illegible]

16 [illegible] *Firmat terũ [illegible] elu.* no[illegible] [illegible] tẽplum tenuit [illegible] [illegible]ſta. l. 4. q. vbi [illegible] [illegible] cadẽ [illegible] q [illegible] ibi, [illegible] *res ratio eſt cui* [illegible] *eadem res ſæpius præ*[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ceſſet [illegible] tum [illegible] re [illegible] §. Si [illegible] Plat [illegible] re [illegible] le [illegible] ſpecie [illegible] & [illegible] cum [illegible] b [illegible] idem [illegible], ac [illegible] teſtamento [illegible] non [illegible] opinio [illegible] ad eam [illegible] d [illegible] vt in [illegible] caſu, qui conſtat [illegible] intétione teſtatoris eum voluiſſe [illegible] ciem legatam [illegible] legatario [illegible] præſtari [illegible] & [illegible] & [illegible] defenſari [illegible], quando in teſtamento [illegible] ſula, [illegible] valere [illegible] ta, [illegible] ad æſtimationem [illegible] expreſſum eſſet à teſtatore, quod heres vel grauatus præſtaret ſpeciem eidem legatario, itidemque ipſius rei æſtimationem [illegible] caſu [illegible] eiuſmodi [illegible] valet. l. nutu. §. [illegible] vers [illegible] duci [illegible] §. [illegible] col [illegible] medium. ſ. iſta l. [illegible] quippe maxima

Defenditur opin. cõtra [illegible] in vno caſu.

Regula prope infallibilis.

17 iuridica propè infallibilis, quod vbi de teſtatoris [illegible] voluntate [illegible] valere [illegible] valere eo modo quo valere poteſt [illegible] non valet, [illegible] netur prout valere poteſt, ſecundum Bart. [illegible] gloſ. [illegible] in l. 1. §. Si [illegible] mo membro [illegible] ob [illegible] D [illegible] §. [illegible] Cum [illegible] vbi [illegible] c [illegible]

Bal. in [illegible]. Quæro ſi pater [illegible] ait quod [illegible] e [illegible] re [illegible] tr [illegible] ſimpliciter [illegible] n [illegible] ſi reliquit per [illegible] relinquit [illegible] verbum particulare le[illegible]. Facit [illegible] in cap. Ex [illegible] offic. de [illegible] l. [illegible] & S [illegible] n. [illegible] hanc rem [illegible] vol [illegible] p [illegible] valeat, vt [illegible] valere poſſit commodius [illegible] d [illegible] præfata di[illegible] ſpatium pater [illegible] matrem [illegible] Doct. [illegible] ratae [illegible] habet [illegible] tate [illegible] ue [illegible] ratione [illegible] e [illegible] ter in eo [illegible] to [illegible] in [illegible] hæres [illegible] aut par[illegible] & [illegible] l. [illegible] ex [illegible] [illegible]

beretur quintum & eiuſdem quinti æſtimatio, intelligendo vt prædixi, quando ab vno hęrede fuiſſet relictū: nam ſi à duobus, eſſet facienda conſideratio, an à primo cōſequutus fuiſſet talis legatarius æſtimationem: & tūc à ſecūdo ipſum quintū poſſet cōſequi. Secùs econtra, vt ſuprà fuit dictum ex textu, in. §. ſi res, inſtit. de lega. per quem ita tenet Barto. quem. ſ. adduxi in prænotato. §. duorum, colū. 2. verſi. quarto contra hoc opponitur &c. vbi ad Barto. addidi rationem diuerſitatis inter hos duos caſus, quę eſt difficilis ſpeculationis.

18 Nunc † redeūdo ad intellect. tex. dicendum eſt, q̀ ſi in caſu huius tex. res hæreditaria fuit legata per teſtatorē eiuſdem rei dominū: legata inquàm à pluribus hæredibus non in ſolidum ſed ſimpliciter: deinde in codicillis eadē res fuit eidē relicta, & ſic repetita ab hrdib⁹, vel expreſſe, vl' ſimpliciter: & teſtator apertè cauiſſet vtrūq; legatum deberi: etiā ſi talis legatarius fuiſſet primo conſequutus rē vl' ęſtimationem ab omnibus, poſſet nihilominus rem vel æſtimationem iterum petere ſimiliter ab omnibus hæredib⁹: ſecùs eſſet ſi in teſtamento reliquiſſet rem ab vno ex hęredibus vni legatario: & in codicillis eandem rem repetijſſet ab eodem vel alio hęrede, vt per eum eidem legatario præſtaretur: quia tūc eſſet vt. ſ. diſtinguendū, an legatarius conſequutus ſit primo æſtimationē ab vno ex hæredibus, & poſſet petere rem ab eodem vel alio: an verò econtrario & minimè. In quotū primo caſuū poteſt (vt dixi) vtrunque conſequi, videlicet ęſtimationē & ſpeciē: etiam ſi teſtator expreſsim non conduplicaſſet legatum: item etiam ſi non eſſet per eum appoſita præfata clauſula omni meliore modo, de qua fuit dictum in ſuperioribus. Sed ſi legata eſſet bis res non hæreditaria (vt ad ſecundum membrum, & conſequenter ad alium intellect. textus redeam, & ſic aliena ſcienter: quo caſu ab omnibus hæredibus deberetur æſtimatio rei inſolidum, ſecundū Docto. hic, & ſecundum Barto. Paulū de Caſt. & Docto. in dicto. §. ſi eadem res in l. Planè: tūc eſſet res expedita, quòd facta multiplicatiōe legati, omnes tenerentur inſolidum propter naturā ipſius æſtimationis, quæ eſt multiplicabilis. l. Lurius, vltima. §. impuberē. ſ. iſto titulo, ſuprà allega. Et hæc quoad iſtum art. ſatis ac ſuper.

Redit ad textus intelligentiam.

Tangit aliū intellect.

19 Gl. 1. † in princ. ibi, rē hrditariā. Hic ponitur prima lectura ad iſtum text. quæ eſt, quòd hìc fuit legata res hæreditaria: ideo hæres, qui fuit ſolus primo loco grauatus, non tenetur niſi ꝑ parte ſua duntaxat, ſecundum Barto. Et hanc lect. proſequitur glo. 3. à principio vſque ad verſic. ſed videtur, excluſiuè: & tunc ad contrariū de dicto. §. Si libertus, in glo. citato, vbi probat', quòd talis legatarius non poteſt agere contra hæredem ſolum ſpecialiter grauatum in teſtamento: cuius contrarium hìc innuitur, reſponderi poteſt, quòd hæres hic fuit conuentus de facto ad totam rem: item ſoluit totam, id eſt, totius rei æſtimationem voluntariè & de facto, prout voluit glo. tertia, in ſolutione alterius cōtrarij, de quo inferius dicetur: & hæc lectura approbatur per Bar. & Docto.

In eadem glo. ibi, prælegata. not. 20 ex glo. † quòd teſtator grauando vnum ex hæredibus in aliqua re hæreditaria, non videtur eam ſibi in antecedens prælegaſſe: quam gloſſam approbat Alexand. in l. Si tibi homo. §. primo, ſupra titulo primo, per textum, in l. Cùm quaſi, §. Si plures, ff. de fideicommiſ. liber. Sed in contrarium facit l. Denique. §. Interdum, ſecun-

ſecundo reſpon.infrà, de pecu.legat. vbi hęredi grauato pręſtare centū de peculio,quod teſtator idemq; dñs ſibi cōceſſerat videt̃ plegatū ipm peculium:ergo idem ſi grauetur præſtare totam rem hæreditariam cōtra Alex. quem proximè retuli iſtam glo. notantē arg.regulæ protritæ, quæ deſumitur ex l.Quæ de tota,in princ.ſ.de rei vendi.iuncta correlatione terminorum.Et niſi videam competens reſponſum ad hanc difficultatē non adhærebo nota.Alex.pręſertim,quia ex glo.iſta non colligitur efficaciter. De intellec.tamen & ratione prædicti.§. Interdum,videndus erit Iaſ.in l. Centurio,colū.24.ff.de Vulga.& pupilla. poſt Bart.ibi, colū. 11. deliberandum itaq; eſt:& videatur etiam Barto. vbi Ioā.de Imo.Pau.& Rapha.in l.Cū tale,§.fina.ſ.de condit.& demōſtra. per illum tex.

Dubitat de cōcluſ. Alex. quā p viam not.elicit ex gl.licèt non vrgenter.

21 Glo. † ab oībus ibi,ſed videtur,glo. iſta in hoc verſi.ſentit ſecundā lectu. ad hūc text.vt loquatur ſeu intelligatur etiam quādo res non hæreditaria fuit legata:& iſtud ſentit glo.in poſitione contrarij de dicto.§.1.qui p Doctor.intelligit̃ de re non hæreditaria legata:quo caſu hæres primo oneratus tenetur ad ſolidam æſtimationē, & cęteri cohęredes liberantur,vt hic: attamē contrariū videtur probari in hoc tex.dum dicit,[*Ab omnib⁹ dominiū nō quæri.*]quaſi velit,ꝙ legatarius non poteſt agere contra hæredē, qui primo ſoluit æſtimationem,ſed contra alios &c.Et ſol uit glo.ꝙ alij cohæredes grauati in codicillis ſoluerūt ſponte ſuas partes,ex quo non potuerant cogi,vt potè liberati per ſolutionem hæredis primo grauati:vnde pro eorum partibus tran[ſi]it dominium,nō autem pro parte alterius hæredis, qui primo totam æſtimationem ſponte quā ille repetit pro aliorum partibus, velut indebitè ſolutam:niſi conſenſerit ſolutioni rei cōmunis ipſorum hæredū,ſcdm Bar.& Docto.et iſta eſt etiā vera lectio,quæ vt poſsit aptè verificari,oportet dicere,quòd iſta res non hæreditaria,quę fuit legata, erat communis omnium hæredum ex cauſa non hæreditaria. Sed quicquid Bart. & Docto.dicant,puto quòd gloſ.iſta à verſi.item videtur, ſtatim ſequente ad finem redit ad priorem lectu. quādo ex cauſa hæreditaria, &c.Et addēdo pręmiſsis dicendum eſt, quòd reſolutio lectionum & intellectus huius tex.ſtat in hoc, quod ſi litera illa, [*Ab omnibus hæredib⁹.*]legat̃ cū illis verbis [*Dominium non quærere,*] prout legit iſta glo.in princip.tunc procedit intellec. quem glo.proſequitur, vſque ad præ dictum verſ.ſed videtur, excluſiuè,& etiam tota glo.prima,ſcilicet quòd loquatur in re hæreditaria legata.Si verò eadem verba, [*Ab omnibus hæredibus,*] legantur cum dictione,[*Relictæ,*] ita ꝙ tex.voluerit referre tenorem codicillorum,prout glo.3.addit ad tex.ſuperfluè: & ſic quòd text. velit dicere, ꝙ ſi in codicillis fuit iniunctum hæredibus, vt ſoluerent legatario rem eidem in teſtamento legatam eius rei dominium,vt potè non hæreditariæ, & ſic alienę, nullo modo quærit. Sicque ab eis fuit in codicillis relicta eadem res non hæreditaria quæ fuerat ab vno ex eis eidem legatario in teſtamento relicta,non poteſt talis legatarius aliquid conſequi à cæteris cohæredibus, poſtquàm conſequutus eſt totam æſtimationem ab hærede inſolidum grauato: quia ſolutione illius alij fuerunt liberati. Ita intelligit Paulus & Rapha.& licèt alia intelligentia ſit communis,quòd fuerit legata res hæreditaria: tamen inquit ipſe Paulus de C[a]ſ[tro] [illegible] e[ſt] d[ubi]tatoria:& quod tenendo iſtam ceſſat

Intellig. gl. in verſ. [illegible] vt aliter [illegible] Bar.& Doc.

Reſolutio lectionū, & itellec.iſtius tex.

ambages: tene quod magis placet, nam vtroque modo intelligendo text. omnia procedunt, & ſatisfit cõtrarijs, vt per Barto. & Paul. poſt glo. & ſic habemus ex textu duas deciſiones vtiles in facti contingentia: quæ ſæpe poſsũt iſta duo dubia occurrere.

Vtraq; lectio procedit.

Et priuſquã hinc diſcedam, vnum addere ad Bart. pretium erit operæ: videlicet,† quod in quãtum primo loco opponit cũ glo.4. de l. ſi tibi homo. §.1. ſ. tit. proxi. videtur oppoſitio eſſe ſuperflua, quum imò videatur eum voluiſſe opponere de l. ſi fundum ſub conditione, §. Si libertus cum gl.1. hîc ex eo quod in ſequẽti oppoſitiõe, repetit eãdem l. Si tibi homo. §.1. ſed rectè Bat. intelligendo, imò iſta oppoſi. non eſt ſuperflua, & adaptatur ad iſtum text. hoc modo. Nam hic text. vult quod primo grauatus, qui ſoluit totam æſtimationem non tenetur niſi pro parte ſua, prout dicitur in d. §. Si libertus: & tamen in dicto. §.1. legis Si tibi homo, dicitur, quòd per ſolutionem æſtimatiõis factam ab vno ex hæredibus grauato, reliqui hæredes cenſentur liberati ipſo iure: & amplius nõ poteſt agi ex codicillis. Et tunc reſpondet Bat. quod in d. §.1. in l. Si tibi homo, res legata non erat hæreditaria, vt hîc per eum: & ſic tex. in dic. §. Si libertus eſt iungendus cum iſto tex. vt contrarium formetur de prędicto. §.1. in l. Si tibi homo, ad dictum. §. Si libertus, vnà cum iſto. Et ſic Bar. loquitur præſuppoſita lect. cõi gl. hîc, quòd iſte text. loquatur, quando res hęreditaria fuit legata. Et in iſtum ſenſum Pau. de Ca. adducit dictum. §. Si libertus, hîc poſt princ. licèt poſtea ad finem teneat alium intellect. quòd hic fuit. legata res non hæreditaria: ſed vtrunque (vt dixi) procedit. Et in quantum Barto. ſecundario opponit de eodem. §.1. legis Si tibi homo, ad introitum ſecũdæ lectu. quòd hîc res non hęreditaria fuit legata, contrariũ eſt aliter formandum: videlicet, vt in dicto. §. primo probetur quòd vbi vnus hæredum fuit grauatus in re nõ hæreditaria, ſed aliena: & conſequenter extra hæreditatem teſtatoris: & ſic tenetur ad ſolidam rei æſtimationem: & poſtea in codicillis omnes hęredes fuerunt grauati cõſimiliter de præſtando ipſi legatario eãdem rem non hæreditariam, primo hæredum grauato ſoluente totam æſtimationẽ illius ab eo primum in teſtamento, & ab alio & alijs hæredibus relicta in codicillis, illo primo hęrede grauato ſoluente æſtimationem rei totam, alij cohæredes non tenentur legatario: quia ſunt liberati per ſolutionem primi. Sed contra hoc videtur facere iſte tex. ibi, [*Ab oĩbus dñum non quærere,*] intelligendo inquam eum in re non hæreditaria legata. quaſi dicat, non poſſe legatarium agere contra eum qui primo ſoluit æſtimationem: ſed cõtra alios ſic. Sed ſolue, vt per glo. & Barto. vel aliter, vt per Pau. de Caſtr. vt ſuprà retuli. Supereſt vnum duntaxat punctuandum circa commentarium Barto. Nam in fine primæ oppoſitionis, & in ſecunda idem Barto. vult quod grauatus in re non hæreditaria ſcienter tenetur ad totam rei non hæreditariæ legatæ æſtimationem: poſtmodum verò in membro vltimo diſtinctionis videtur tenere oppoſitum. Et in hac contrarietate tollenda opus eſt inueſtigatione: quia aut litera Barto. eſt corrupta aut ſibi Barto. ex diametro (vt aliâs dicitur) repugnat. Et in vero multa dicta per eum in commentario iſtius. §. (etſi per breui) ſunt obſcura & implicita: & ipſe perperam declarat obſcuritates & implicitates gloſſæ, ideo recurre ad ea quæ ſ. tradidi poſt Pau. de Caſt. per quæ ſaltem (quo ad ſubſtãtialia,) ſatis

22 Adaptatio oppoſitõis Bar. & gloſ. ad tex.

Aduertentia ad contradictionẽ reſultantẽ ex ver. Bar. hic deſeipſo ad ſeipſum.

ſatis declarantur gloſ. & dicta Barto. Et hæc ſufficiant in hoc textu, qui in ſeipſo eſt inuolutus & per dicta gloſ. & Barto. fit inuolutior: ſed ex prædictis ſat ſuperq; manet explicatus.

Summarium.

1 *EX prima huius tex. parte colliguntur tria pronuntiata.*

2 *Teſtator legãdo rẽ ſimpliciter præſumitur legare id quod habet in re tãtũ.*

3 *Ponitur hic primus intellectus Bar. et ſequacium: & nõ adaptatur huic tex.*

4 *Appellatione fundi legati uenit utrunq;, id eſt, tã proprietas quàm uſusfructus.*

5 *Ponitur hic alius & ſecundus Intellectus Bar. qui non adaptatur huic literæ: licèt ipſe dicat procedere ſine ſcrupulo.*

6 *Ponitur hic alius & tertius intellec. huius tex. qui eſt Bar. quem ſequitur Bal. & Pau. de Ca. tamen non placet, quia, ponit aliud litera huius tex.*

7 *Ponitur hic quartus intellectus Ioan. de Imol. & Alberic. qui uerificatur in hoc text. licèt Barto. aliò tendat.*

8 *Ponitur hic uera lectio iſtius tex.*

9 *Rem alienam poteſt quis uendere in præiudiciũ ſuum.*

10 *Tractatur de oppoſ. Bar. & Docto. contra iſtius l. primum reſponſum.*

11 *Dominium rei conſtat ſeu cõſtituitur ex proprietate & uſufructu.*

12 *Vſusfructus non poteſt dici pars quota, ſed pars integralis.*

13 *Officium iudicis conquieſcit lata ſententia ſuper principali, & ceſſat in acceſſorijs.*

14 *Aliud eſt pretium rei aliud poſſeſſionis.*

15 *Declaratur hic l. quid, aliud, ff. de Verborum ſignific.*

16 *Vſusfructus & uſus & habitatio differunt, ſecũdum plus uel minus: non autem in ſubſtantia.*

17 *Hæres tenetur facere legatarium poſſeſſorem rei legatæ.*

18 *Hæres tradendo legatario fundũ etiam ſeruientẽ, nihilominus uidetur tradere poſſeſſionem fundi uacuã.*

19 *Poſſeſſio libera & uacua differunt.*

20 *Poſſeſſionis appellatio in dubio intelligitur de pacifica.*

21 *Poſſeſſio pacifica tunc dicitur haberi, quando fructus per poſſidentem percipi poſſunt & non aliàs.*

22 *Nota hic ad materiam meliorationis.*

§. Fundo legato.

FVndo legato, ſi vſusfructus alienus ſit, nihilominus ab hærede petendus eſt: vſusfructus enim etſi in iure non in parte conſiſtit, emolumentum tamen rei continet, fundo verò relicto ob reliquas præſtationes quæ legatum ſequuntur, agetur, verbi gratia, ſi fundus mihi pignori datus vel aliena poſſeſſio ſit, non idem placuit de cæteris ſeruitutibus. Si autem res mea mihi legetur, propter iſtas cauſas legatum non valebit.

ET eſt text. valde difficilis, quod ex eo apparet, quia Barto. anxiè & curioſè diuidendo & ſubdiuidendo eum, effingit caſum ad quemlibet verſicu. quòd raro ei accidit: qui ſi idem feciſſet in omnibus legib' inuolutis & ſcabroſis, vbi fuiſſet opus tali diligentia, maiori in pretio haberentur eius commentarij: quia aperiretur via ad faciliorem materiæ intelligentiam. Sed cùm pro more ſolito plerunque & quaſi ſemper ingrediatur pede (vt aiunt) ſicco, ſtatim poſt Epithomen ſiue ſummam abſq; alicuius præſuppoſiti præfatione & declaratione textuali, opponendo prætermiſſa inductione legũ de quibus opponit, & adaptatione ad l. contra quã opponit, multoties confundũtur & offuſcant legentes, & conduplicatur eis labor in legendo commentarios ipſius. Quãquàm in pertractãdis, ordinandis, & enucleandis materijs ex

rijs ex

rijs cæteris ſcriptoribus præſtet. Hęc libuit obiter hic tradere, & quidem non abs re.

Prȩmiſſa itaq; ſumma & diuiſione
1 Bar. nec nõ caſus apta figura, † ex prima tex. parte colligunt tria pronũtiata. Primum, ꝙ teſtator legãdo fundũ ſimpliciter in quo habebat ſolam ſeu nudam proprietatẽ, videt etiam legare vſumfructũ: & ſic ſi fundudus tradatur per hæredẽ legatario diminut⁹ in vſufructu (nam aliter non põt per eum tradi, cùm ad ipſum nõ tranſeat niſi ſola proprietas) põt conueniri ad vſumfructũ, & eum tenetur prȩſtare.

Primum.

Secundum. Secundũ eſt, ꝙ quãdo res legata eſt nexa pignori, vel in eadem alius habet poſſeſſionẽ, hæres tenetur & põt cõueniri à legatario ad ipſam rem, vt inde ſequatur luitio pignoris, item & traditio poſſeſſionis.

Tertium. Tertium eſt, quòd ſi fundus legatus debeat fundo alicuius extranei ſeruitutẽ realem, hæres non tenet ad aliud præter traditionẽ ipſiuſmet fundi. i. qualis fundus eſt, per quã ſolam traditionem liberatur ab actione ex teſtamento. Rationes horũ trium dictorũ colligunt ex caſus poſitione Bar. hîc, & clariùs ex Bald. quem ſequit Imol. Sed aliter declarat Paul. de Ca. oẽs tamen rõnes poſſunt procedere, ea dẽpta quã ponunt ad verſ. [*Non idem in ſeruitutibus.*] Sed ſolida ratio ad illũ elicit ex eo quod Bar. hîc ad fin. dicit, dũ ponit rõnem & declarationẽ ad verſ. [*Sic aũt.*] quę concinè quadrat, & afabrè aptatur ad dictum verſ. [*Nõ idẽ in ſeruitutibus*]. Ex quo elicui pfatũ. 3. ꝓnũtiatũ.

Contra primũ vrget fortis & difficilis cõtrarietas de oĩbus iuribus pro-
2 clamãtibus † teſtatorẽ in dubio nunquã cẽſeri legãdo rem ſimpliciter, niſi ius ſolũ quod in re habeat legaſſe. l. Si dom⁹. §. fi. & l. Quod in rerũ. §. 1. & l. ſerui electione. §. vlt. ſ. tit. 1. etiã ſi ta-

le ius fuerit morte teſtãtis periturum vt in eodẽ. §. 1. & in l. Vxor patrui. C. de lega. & in l. Sticho. ff. de vſufr. lega. Sed in caſu iſtius tex. vt litera ſonat teſtator habebat in fundo per eum legato proprietatẽ: & alius vſumfru. Cũ itaq; teſtator haberet ius directũ ſolũmodo: ergo debuiſſet videri illud ſolũ ius directũ legaſſe: & cõſequenter hæredem nõ teneri ad præſtationẽ vſusfr. ſed ad ſolam ꝓprietatẽ nudã quã teſtator in fundo habebat. Et iſtud eſt
3 fortiſſimũ cõtrariũ, † propter qđ Bart. & ſequaces cogunt dicere tex. iſtũ nõ debere ita accipi: ſed ꝙ loquat qñ teſtator nullũ ius habebat in fundo, ſed erat alienus in vniuerſum, & legauit eum ſcienter in vniuerſum vel in totum inq̃ quo ad teſtatorẽ: & tamen vnus extraneus habebat proprietatẽ & alter extraneus ſolum vſumfructũ: & hæres tenetur redimere proprietatẽ ab vno, & vſumfructũ ab alio: aliâs nõ diceret totum fundum, vt eius æſtimationẽ perfectè tradere vt prȩſtare ꝓut ipſum legatum importat, licèt diuerſimodè. i. proprietatẽ ab vno, vt eſt dictum, & ab alio vſumfru. habeat redimere. & ſic tenet eũ facere plenè ipſius legatarij. Et licèt iſte intellect⁹ videtur repugnare huic literæ q̃ dicit, [*Nihilominus ab hærede uſusfru. petendus eſt.*] ſecundũ Bar. vt pũtat Iaſ. in d. l. Quod in rerũ. §. 1. tamẽ re vera nõ repugnat, qa licèt tex. dicat, ꝙ petẽdus erit vſuſfruct⁹ ab hærede, non tñ negat quin debeat redimere vtrũq;. i. ꝓprietatẽ & vſumfr. diuerſimodè. i. à ꝓprietario, & ab vſufructuario. Sed ideo expreſsit tm̃ de vſuf. ab hȩrede per legatariũ petendo: qa potuiſſet dubitari, an ſatis eſſet hȩredi redimere ſolã ꝓprietatẽ, q̃ eſt dñium directũ, & illud præſtari
4 legatario: & dicit text. ꝙ nõ, ſed oportet eum redimere vſumfructum, † quia appellatione fundi legati venit

1. Intellect.

nit

facilius & aptius reſpectu ſolius vſuſfructus, in quo ſolo textus loquitur, quàm in alio caſu, vbi totus fundus erat alienus: quo caſu certè text. non loquitur: & ſic poſſumus profectò illud vulgatum de eo hic dicere, dormitauit bonus Homerus. Sed redeundo ad Alberi. aduertendum eſt, quòd in contrarium eſt deciſio Bald. poſt Guil. de Cu. in l. Habitatio. C. de vſu, & habi. per iura .ſ. adducta in princi. aſſignationis contrarietatis. Præterea contra Alberi. facit optimè quod tenet Vincen. in l. Serui electione, §. vlti. 1. colum. in verſicu. Tamen ad illum text. ſ. titu. 1. vnà cum additione ibi poſita contra Rapha. & Ioā. de Imo. in dicta l. Quod in rerum. §. 1. & Rapha. Fulgoſi. in d. l. Vxor patrui, qui renuerunt effectu & re ipſa idem quod Albericus hic. Tenenda eſt ergo ſolutio ad contrarium, quæ reſultat ex dictis antiquorum, quos refert Ioan. de Imo. hic, & .ſ. retuli, vnà cùm declaratione ipſius Ioan. de Imo. & ad illam communem ampliationem illius regulæ, quòd teſtator cenſetur legare ſolummodo ius quod in re habet: videlicet, etiam ſi ſit morte finiturum: videndus eſt omnino idem Ioan. de Imo. in dicto. §. 1. & in l. quæ ſequitur poſt iſtam: ſcilicet, vnum ex familia. §. Sed etſi fundum, vbi tenet contra illam communem ampliationem, declarans optimè d. l. Sticho, & l. Vxor patrui. videatur ibi, quia licèt loquatur contra communem, tamen videtur rectè loqui. Sed non eſt recedendum à communi ſecundū Cor. qui eam defenſat in dicta l. Vxor patrui vi. ibi. 1. colum.

Firmatur ſolutio ātiquorū, & Io. de Imo. eus ſequentis.

Tenendum eſt igitur reſolutè pro vero & firmo, quòd iſte text. in primo reſponſo loquatur, prout ſonat, de plano: quando teſtator habebat proprietatem, & extraneus vſumfructum in fundo quem legauit ſimpliciter alteri, & ſic quod legatum valet etiam non præſuppoſita ſcientia teſtatoris, vt aiebat Albe. neq; eo attento an teſtator dixerit quòd fundus integraliter præſtaretur, nec ne, prout Barto. dicit, neq; habeat obſtare prædicta regula de qua .ſ. fuit oppoſitum ex ratione huius tex. declarata vt per Ioan. de Imo. hic vt .ſ. retuli. & ita eſt tenendum in hoc primo puncto textuali. Vnum tamen nō eſt prætermittendum cōmemorare circa iura ſupra adducta in capite primæ difficultatis ſupra ſignatæ: videlicet, illorū iurium regulam procedere & habere etiam locum in actibus inter viuos lucratiuis, putà in donationibus, vt ſi qs donet rem in qua habet ſolum vſumfructum, vel ſolam proprietatem, & ſic non habeat ius plenum & totale in re: in dubio non cenſeatur donaſſe niſi ſolum ius illud quod in re habet, ſecundum Bald. notanter in rub. C. de contrah. emp. 6. quæſtione, quē ſequitur Areti. in l. Si ſeruum, §. Item ſi homo, in vlti. nota. & in fi. per illum text. ff. de Verbo. oblig. vbi etiam ponit de cōtractibus oneroſis. qui text. ante ipſum per alios in id nō inuenio expenſum: eſt enim ſecundū eū par ratio in vtroque caſu. i. in donatione & in legato. Quam deciſionem Bald. notat Decius conſi. 47. item & conſi. 492. nuſquam tamē meminit de Are. vbi .ſ. & vtrobique allegat. c. Paſtoralis, de dona. & Bald. illud commēdantem in l. Cùm alienam, in princip. C. de lega. & in l. Si domus. §. Si fundus, ad fin. ſ. titu. 1. allegat etiam l. Prædia, C. de loca. præd. ci. lib. 11. ad fin. Ad quam rem videndus eſt. Gozadi. cōſ. 60. vbi in princi. allegat Bald. in dicta rubri. de Contrah. empt. & aggregat alias plures remiſſiones: non tamē citat Aret. vbi .ſ. Et iſta poſſunt induci, vt ſi

Aduertētia.

Vera lectio.

Inductio pmiſſorū ad materiā melioratiōis.

vr ſi fieret meliorario per eum qui nõ
haberer plenum ius in re donara in-
ter viuos, non cẽſearur melioraſſe ni-
ſi in illo iure dunraxar. Verbi gratia,
ſi parer per donarionem inter viuos
melioraſſer vnum ex filijs in re certa,
& dixiſſet melioro loco vel vice ter-
tiæ parris bonorum, vel pro terria bo
norum parre: & in re illa donata deeſ
ſet aliquod ius, purà vſusfructus, vel v-
ſus, vel habirationis, proprer cuius de
fectum res non valerer terriam bono
rum partem: talis melioratio non va-
leret niſi in ſola proprierare: & ideo
dixi, loco ſeu vice meliorationis ter-
tiæ partis, vel ꝓ tertia parte bonorũ:
quia ſi pater feciſſer meliorarionem
ſimplicirer ĩ tertio bonorum, & illud
deſignaſſer in re certa, in qua non ha
berer ius plenũ, eo caſu huic filio me-
lioraro reſarciendum erir id quod de
eſt ad rertium bonorum: quia tũc de-
ſignario in re certa eſſer ſolum facta
graria ſolius demoſtrarionis: & melio
ratio eſſer facta principalirer ĩ rertio
bonorum: & illud eſt replendum rali
filio ſic meliorato: licèt deſignatio in
ĩ re cerra ſit facta pro rerrio bonorũ:
quia illud eſt per accidens, & nõ prin
cipaliter: ſecus in primo caſu, vbi ſit
principaliter melioratio in re cerra ꝑ
meliorationem tertij. Vtrum aurẽ, &
quando, in caſibus. ll. prædictarum. s̃.
pro conrrarijs allegararum in verſic.
contra primum punctũ, quibus caue
tur quẽ videri ſolũmodo legaſſe ius
quod haber in rẽ, debeatur per hære
dẽ legarario æſtimario iuris quod te-
ſtatori legãri defuit, videarur Ioã. de
Imo. in d. l. vnum ex familia, quæ ſta-
tim hic ſequirur in. §. Sed erſi fundũ,
ſuper glo. in verſi. Quod ſi ralia, vbi e-
riam rradam, & oĩo Ang. de Perigl. in
d. §. 1. l. Quod in rerum. s̃. tir. 1. Non ta
mẽ eſt omirrẽdũ vltra Docto. quod
cõtra præmiſſa videtur facere deci-

Notanda ſũt quæ ſequuntur vltra docto.

ſio eiuſdem Bald. in. l. Res quarũ, verſ.
Primo caſu. C. de iure do. dum air, q̃ ſi
vſusfructuarius vendit ſimpliciter rẽ
in qua habet ſolũmodo vſumfructũ
formalẽ, non proprerea amittit vſum
fructũ, quia nõ vendidit ipm̃ vſũfru-
9 ctum, ſed vendidit rem vt alienam: †
quam rem alienã poteſt quis vende-
re in præiudicium ſuum, vt in. l. Rem
alienã. ff. de contrahen. empr. & in d.
l. Res quarum. C. de iure dor. Er decla
rationem ad iſtud dictum ponit idẽ
Bald. in. l. Si quis emprionis. §. 1. C. de
præſcripriõe. 30. vel. 40. ann. in fi. quæ
eſt, quia eo caſu ius vſusfructus trãſit
in emprorẽ, non vt venditor ad illud
ſolum ſit obligarus, imò ad rotam rẽ,
ex quo ſimplicirer eam vendidit. ar-
gum. no. in. l. 1. Si res ali. pig. da. ſir. vbi
idem Bald. tradir. l. qui rabernas. ff. de
contrahen. emp. Sicq́; vult Bal. quòd
rale ius rranſir in concrero & cauſali-
rer, non aurem formaliter, ſepatatim
& in abſtracto: & ſi o venditor non ꝑ-
dir illud ius, neq; reuertitur ad ꝓprie
tatem: ſed renetur ad intereſſe ratio-
ne roti⁹ rei vendiræ, & quoad proprie
rarẽ & quoad vſumfructũ. Sed quod
attiner ad conrrarieratem, certè nul-
la ſubeſt: quia Bal. in dicta rubri. quæ-
ſtio. 6. s̃. alleg. loquitur in conrractu lu
crariuo, id eſt, donariõe: ſed in alijs lo
cis loquirur in oneroſis cõtractibus.
In primo enim caſu indiſtinctè, & abſ
q; delectu nunq̃ videtur concedere
niſi ſolũmodo ius quod in re haber &
non amplius: & ſic concedens rirulo
lucrariuo donarionis rem eriam ſim-
plicirer, in qua ſolũmodo habebar v-
ſumfructum formalem. i. diſtinctum
& ſepararum à proptietare, non vide
rur vltra illud ius donare: & cõſequẽ-
rer perdit illud, & ille regredirur ad ꝓ
prieratem, eiq́; iungirur ac conſolida
tur: & ita (vt dixi) loquitur Bal. in præ
dicta quæſtione. 6. licèt nimis genera
liter

Redit ad cõtrarietatem diſſoluendã

De eadẽ re.

liter alleget.l.qui tabernas,de cōtrah. emp.quæ tamen loquitur in cōtractu oneroſo venditionis,in quo & ſimilibus ſubdiſtinguitur ſecundum Bald. ibi,an venditor certiorauerit emptorem,quòd nō habebat in re niſi vſum fructum vel aliud ius morte finiturū, & ſic vterq; ſciuerit: & tunc ſit idem quod in donatione:quòd non videat' vendidiſſe niſi illud ius tantummodo,& ſic illud perdit propter ſimplicē rei venditionē,vt in l. Si vſuſfructus, ff.de iure dot.& in l. corruptionē, C. de vſu & habi.& in.§.Finitur,inſti.de vſufru.Sin autem emptor ignoraſſet, videretur tota res vendita vnà cum vſufructu cauſali coniunctim,& venditor teneret' ad æſtimationē vel intereſſe rei totalis, vtpotè alienæ: ſed non perderet vſumfructum formalē, quem in re habebat ante ipſius vēditionem:quo caſu Bal.loquitur in d. l. res quarum,& in d. l. Si quis emptionis,§.primo.Et hanc diſtinctionē inter contractus oneroſos& lucratiuos, & ſubdiſtinctionem inter oneroſos in ſe ipſis ponit Bald.in d.l. qui tabernas,ad eius intellect.quem intelle. ad eandem ponit idem Bald.in l. ex prædijs,in verſ.non obſt.l. qui tabernas. C.de euict.& clarius idem Bald. in l. Cùm alienam,in princip. C. de legat. vbi dicit ſpeciatim eam legem qui tabernas, loqui vtroque, id eſt venditore & emptore ſcientibus: & tradit Areti.in.ſ.allega.§. Item ſi homo: & iſta ſunt ſatis notabilia.

10 Redeundo † itaque ad præmiſſa
Obiectio. contra idem primum iſtius.l. reſponſum opponunt ſecundo loco Bart. & Doct.dc.l.huiuſmodi,§.ædes.ſ.titu.1. vbi quando res legata ſoluitur diminutè legatario,poteſt talis hæres conueniri denuo per eundem legatariū
Solutio. ad eandem rem legatam.& Bart. hìc reſpondet dicens, quòd Iureconſultus hìc ſoluit.ſecundum quòd Barto. declarat in poſitione caſus. Vbi tamē ad uerti debet, quòd verbum quota hìc *Diſpunctio literæ Bart.* in lect.Barto.appoſitum debet diſpūgi,quia eſt error impreſsionis, quum vſuſfructus eſt pars & non quota do-
11 minij,vt in l.4.ff.de vſufru. † quia dominium rei conſtat ſeu conſtituitur ex proprietate & vſufructu,quæ ſunt partes integrales dominij,vt per glo. ordina.in l.rectè dicimus.ſ.de Verbo. ſignifi.quam Barto.in ſequen.eadéq; vlti.col.valde notat, & per eā expreſſe inquit,in verſi.ſed contra Dy.& gl.
12 † ꝙ vſuſfructus non poteſt dici pars quota.f.tertia vel quarta: ſed pars integralis,vt dixi:ſic ergo verbum quota eſt delendum,& Barto. ad hoc inducit iſtum text.Sed clarius Bal. col. 2.dicens,quòd iſtud contrarium non ſoluitur alibi meli' quàm in hoc text. in aduerſatiua verò ex qua patet, ꝙ quando deeſt vſuſfructus ipſemet vſuſfructus petitur per legatarium fundi ab hærede:ſed quando deeſt aliud ius:petitur res ipſa velut non tradita, aut tanquam nō perfectè tradita. Rationem differentiæ ſubnectit idē Bal. quia quando deeſt aliquod ius quod eſt pars quota fundi vel dominij vel aliud ius vt poſſeſſio,vt in ſecundo reſponſo huius tex.illud idem ius quod deeſt ſuppletur petendo totum fundū,vt in.§.in fundo.ſ.hac l. Vbi ſi deficiat particula fundi, vtpote illatione cadaueris effecta religioſa, agitur ad totum fundum,vt legatarius cōſequi poſſit illam partem deficientem ſeu quę defuit in ſolutione.vt ibi dicitur. Sed non ita alio caſu vbi deficit aliquod ius quod non eſt pars quotitatiua,ſed integralis,quæ cōſiſtit in emolumento:& ſic eſt ius formatū, vt eſt vſuſfructus:quia tunc ſi deficiat, pōt per ſe peti. Quia vt inquit hìc Bal. per modum rationis. 1. nota. vſuſfructus

venit principaliter,cùm ſit pars domi
nij vel fundi:ideoq́; poteſt peti prin-
cipaliter. Ad quod citat.l. Lutio.§.eo.
ſed eſt clarior & melior tex.quem hic
adducit Io.de Imo.in l.Si alij.§.de vſu-
fructu lega. Proinde infert idem Bal.
4.nota.quòd ſi aliquid deficiat, qđ nõ
veniat principaliter,ſed in conſequẽ-
tiam,nõ formabitur libellus ad id qđ
deeſt,ſed ad ipſam rem principaliter
propter id qđ deeſt,vt in d.§.in fun-
do,& in exemplis hic poſitis in ſecun
do reſponſo. Si enim legetur fundus,
quem teſtator pignori dederat,certè
petetur tota eadem res legata, etiam
poſtquã per hæredem fuit legatario
tradita,ad hoc vt luitio ſequatur: nõ
autem petetur ipſa luitio, cũ veniat
extrinſecus & minus principaliter ad
ipſum fundum legatum, ſeu in cõſe-
quentiam ipſius:argumẽ. regulę vul-
garis ac protritæ,quæ deſumitur ex.l.
13 4.C.depoſiti.† vbi lata ſententia ſu-
per principali, officium iudicis con-
quieſcit vel ceſſat in acceſſorijs.Ita in
propoſito à ſimili dicendum videtur,
quòd poſt factam ab hærede ipſi lega
tario traditionem de re ipſa legata, ſi
id quod deeſt venit minus principali
ter,nõ poteſt de per ſe peti, ſed ſimul
cum ipſo fundo totum fundum perẽ
do.Et idem ſi legetur(vt tex. etiam in
quit)fundus ab alio poſſeſſus: qa poſ-
ſeſſio & eius recuperatio veniunt ex-
trinſecus & minus principaliter ad
ipſum fundum:cùm nihil commune
habeat cũ proprietate.l. naturaliter.
§.1.ff.de acqui. poſſ. Videmus etiam
14 † quòd aliud eſt pretium rei,aliud poſ
ſeſſionis, vt eſt text. ſignandus in l.Si
duo,in fi.ff.vti poſſi.Hinc fluit ſecun
dum eundem Bald.in præallegato.4.
notab.q.quando deficit id quod non
venit principaliter,neq; in conſequẽ-
tiam, vt eſt ſeruitus quam fundus le-
gatus debet alteri fundo, non poteſt
vllo modo formari petitio ſuper fun-
do.hoc eſt,poſt traditionem fundi fa
ctam per hæredem legatario de tali
fundo ſeruiente, nõ poteſt legatarius
agere contra hæredem,neq; ad luitio
nem ſeruitutis de per ſe, neq; ad eun-
dem fundũ,vt luitio ſequatur, vt hic
in verſ.non idẽ in ſequentibus. Quas
Bal.declarationes ſequitur hic Io. de
Imo.& quod de ſeruitute eſt dictum
ita poteſt ſubdeclarari, aut melius de
clarari vt per Bar.hic in fina.verbis in
intellectu verſ.Si autem: quæ declara
tio affabrè cõcinit ad ver. non idem.
Inquit enim Bart. quòd ſeruitus quæ
debetur fundo dominanti, eſt ius rei
cui ſeruitus debetur, & ex hoc in tali
fundo dominãte aliquid plus ponit̃.
Vult dicere,ꝙ eſt quædã qualitas poſi
tiua fundo illi cohęrens ſiue inhærẽs.
Nã ſeruit⁹ realis eſt qualitas poſitiua
fundi dominãtis cui debet̃, & poſiti-
uè ſeu actiuè inhæret, vt in l. quid ali-
ud,ff.de verbo.ſigni. quæ propriè lo-
quitur de qualitate rei inhęrẽte, vbi
aliquas qualitates rei adhęrentes no-
minat, putà iura prędiorũ in primis,
& aliquas alias de quib⁹ ibi, vt ibi etiã
fatet̃ Alcia. in verſ.planè, de qua lege
inferius tradetur. Ad idem l.pe.ff. de
euict. & l. Seruitutes quę in ſuperfi-
cie,in princi.ff.de Serui.vrbano.pręd.
& tradit Bart.vbi Ange.Pau.& Flo.in
L.1.ff.de Serui.tit.gene. Sed in fundo
ſeruiente(vt verba Bar.proſequar)nõ
eſt aliquod ius poſitiuum,ſed priuati-
uum:quia propter ius poſitiuum fun
do dominanti inhęrens illi fundo ſer
uienti & iuri eius detrahitur. l. ſtipu-
latio iſta.§.1.ff.de verbo.obliga.& de-
ducitur ex l.arbor.§.fi.ff.cõi di. Qua-
re concludit Bar.in declaratione vlti
mi reſponſi,ꝙ ſi lego tibi fundum tuũ
ſeruientem meo,non videor legare li
berationẽ ſeruitutis: quia in eo nullũ
ius habeo quod ponat aliquid in me.

Recitatio Cępolæ.

ſed ius illud eſt in fundo meo dominante, quod tibi non lego. Sed Cępo. in rubri. de ſeruitu. mixtis recitat Barto. dum dicit in me meſſe: & licèt illa litera ſit bona, tamen melior eſt litera Barto. in me, quia reuera ſeruitus realis, quæ debetur à prædio legatarij meo prædio teſtatoris, nihil iuris in me ponit: ſed prædio meo cui cohęret, vt in l. Qui in aliena, in fine. ff. de nego. geſtis. quam Barto. paulò .ſ. adducit: dum ille text. inquit [*Sententia prædio datur.*] in quibus verbis admodum commendatur per Bald. ibi, & alibi per Doctores. Et idem eſt de intentione gloſ. hic in fi. iuncta addi. Albe. poſt Petrū qui in effectu tenuit idem quod Bart. ante eum, quod etiam eſt de intentione. l. Si domus. §. fina. ſ. titu. 1. Nam illa iuta cōſiderant ius formatum in perſona teſtatoris ſuper re legatarij ipſimet per eundem legata, ad hoc vt teſtator eam ſibi legando videatur illud ius ſibi remiſiſſe. Et ſic per contrarium ſentiunt ac præſupponunt nō eſſe idem in ſeruitutibus merè realibus, quæ non debentur teſtatori, ſed fundo ipſius, qui vocatur dominans reſpectu alterius fundi ſeruientis ei, & ſunt in eo (vt eſt dictum) poſitiuè. Et ſic iſta eſt ratio punctualis ad verſic. ſ. proximū, [*Non idem in ſeruitutibus.*] vbi ſi teſtator leget fundum ſuum ſeruientem alteri, hæres liberatur tradendo fundum ſeruientem: & legatarius non poteſt contra eum agere, vt liberet fundum ſeruientem ſibi legatum à ſeruitute eidem inhærente: quia vt dicit Barto. (& in effectu ante eum dixit Petrus de Bella perti. referente Albe. hic ad finem vt prę dixi) teſtator non videtur legaſſe ſeruitutem quam non habet, quum ſit quid priuatiuum: & ſeruitus poſitiuè eſt in fundo dominante, non in perſona domini eiuſdē fundi. Quod (vt prædixi) apertè tenuit Petrus de Bella perti. hic referente Alberico in vltimis verbis. videlicet, quod hoc ius ſer uitutis realis non debetur perſonæ ſed rei, vt eſt dictum: ſed cum dicit lego, tale eſt ac ſi diceret à me abdico, quod patet non congruere reali ſeruituti, ſcilicet quæ non poteſt abdicari à perſona, cum ſit in re. Et iſta eſt declaratio verſus vltimi [*Si autem*] quando teſtator legat alicui fundum ſuū .i. legatarij, qui ſeruiebat fundo ipſi teſtatoris: & poteſt etiā adaptari pro ut ſupra adaptaui quod Bart. dicit ad verſ. [*Non idem in ſeruitutibus.*] vbi, ſi lego fundum ſeruientem alteri fundo, & ita tradatur legatario, talis legatarius non poterit agere contra hæredem, ob id quod tradidit fundum ſeruientem: quia quemadmodum ſi legaſſet alteri ſuum fundum ſeruientem alij fundo ſuo proprio teſtatoris, nihil videtur legaſſe: quia non poteſt à ſe abdicare ſeruitutem quam ipſe non habet, ſed eſt poſitiuè in alio fundo ſuo qui remanſit apud hæredē, & eſt dominans: pariformiter legando fundū ſeruientem alij fundo alicuius tertij, nō potuerat etiam ſi vellet abdicare à ſe ſeruitutē, quam fundus alterius fundo debebat, cum ſit ius priuatiuū, quod neque eſt in teſtatore, neque in fundo, quia imo minuit de illo, pro ut neque teſtator (vt eſt dictum) non poteſt per contrarium ius poſitiuum quod eſt in alio fundo ipſius à ſe abdicare: quia etiam illud non habet, neque eſt in eo poſitiuè, ſed in ſuo fundo dominante. Et hic in caſu verſus, [*Non idem.*] vbi teſtator legat fundum ſuum ſeruientem, non videtur neque potuiſſet legare ius priuatiuū, quod eſt ſeruitus paſſiua, quæ eſt priuatio, & ſic nihil in rerum [illegible] lega tarius debet eſſe contentus fundo ſeruiente ſibi tradito. [illegible]

ſi lege legatario fundum ſuum ipſius legatarij, qui debebat ſeruitutem proprio fundo teſtatoris, nil videtur ſibi legaſſe: quia ius ſeruitutis eſt poſitiuè in fundo dominante teſtatoris qui remanet apud hæredem, & illud teſtator non poteſt a ſe abdicare, quia non eſt apud eum, ſed remanet (vt ſępius dixi) in fundo dominante, quẽ non legat vel legauit: & ſic eadẽ ratio diuerſimode retorquenda aliter & aliter quadrat ad verſ. antepe. [*Non idem.*] & ad vltimum [*Si tamen.*] & ita manet tex. adamuſſim & interne explicatus: nam declarationes Pau. de Caſ. quas ponit poſt ſummã & in textualibus, licèt applaudeant, tamen non videntur ſolidæ contra morem ſuum.

15 Reſtat nunc vt ſuprà ſum pollicitus) redire ad l. Quid aliud, ff. de Verbo. ſign. s. allegatam: cuius verba ſunt, [*Quid aliud ſunt iura prædiorũ quàm prædia æqualiter ſe habentia ut bonitas ſalubritas amplitudo.*] Glo. ordina. Acc. ibi intellexit & declarauit illã l. ſecũdum literã [*Qualem,*] quæ eſt in Pandectis Florẽ. nuper impreſſis: & ſic Alciatus non rectè dicit, quòd ſi teneamus literam, Qualiter, ratio ſenſus & recti ſermonis nõ conſtaret: quia imò optimè conſtat, nam exponi debet. i. qualitatiuè aut qualificatiuè ſe habẽtia, id eſt, prædia quæ habẽt has qualitates & alias. Et ad veritatẽ iſtius literæ eſt tex. optim⁹ in l. Qui fundum, in princip. ff. quemadmo. ſer. ami. & ita etiã intellexit Bart. citando iſtum tex. in l. 1. in ſi. ff. de vſufruc. legat. Præterea litera, æqualiter, quæ vulgo circumfertur, & quam Alciat. ſuſtinet, & dicit eſſe tenendam, non poteſt ſtare, quia illa dictio, æqualiter, denotat relationẽ ad aliã rem, & in hac lege ſecundũ aliud non eſt ad quid referatur, nec ſequendo exemplum quod idem Alciatus ponit ad iſtam l. quod eſt verè commẽtitium & nugatorium: pace ipſius dixerim & longiſſimo interuallo procul ab intentione Iuriſconſulti hic. Rurſus etiam ſi non eſſet in pandectis literã [*Qualiter.*] non poſſumus inficiari quin ita ſit litera reponenda, & quod non eſt abſonum, vt perperam inquit etiam ipſe, eam literam in hunc ſenſum reponi, id eſt, qualitatiuè per analogiam deſumptam ex quampluribus dictionibus aduerbialibus qualitatem deſignãtibus, vt ęquabiliter, ſimpliciter, pariformiter, incõſolabiliter, largiter, ſuauiter, gnauiter, ignauiter, leniter, frugaliter, feſtiuiter, acriter, atrociter, ſeueriter, ſimiliter, peculiariter, habiliter, inhabiliter, aliter, plauſibiliter, diſsimiliter, pueriliter, iuueniliter, alacriter, fertiliter, viriliter, fauorabiliter, admirabiliter, ſalubriter, familiariter, ſolenniter, cunctanter, competenter, conciniter, fragiliter, feliciter, ſtabiliter, humiliter, graciliter, diligenter, humaniter, & his ſexcenta ſimilia. Quæ omnia aduerbia nominalia, ſeu à nominibus deriuata, aut deſcendentia ſunt qualitatiua, ſeu qualitatẽ deſignantia, & quibuſdam ex eis vtũtur Iureconſulti primores, alijs vtuntur authores ll. Imperatorum, alijs vtitur Cicero, alijs deinde alij authores [illegible]anes: ergo per analogiam idem dicendum erit in dictione, qualiter, poſita vt hic ponitur abſolutè indefinitè & ſimpliciter, nõ autem reſpectiuè vel relatiuè ad dictionem, taliter, nam & illa hic non eſt ſ[illegible] eſt apud Plin. lib. [illegible] ita inquientem At hercule [illegible] quis omnibus per ſingulas men[illegible]orum [illegible] qualiter nullis alijs a[illegible] libris certis peſtifer calor ren[illegible]ris [illegible] rigor. Item lib. 8. cap. 4 [illegible] thorus ſtramenta [illegible] qualiter nunc etia[illegible] ca[illegible]pe. Nec illud omittendum dictionẽ, qualiter, repetiri tam relatiuè ad taliter

Ad. l. quid aliud, de verbo. ſigni.

Carpitur Alcia. & meritò.

Atten.

Iterum contra Alcia.

Verba Plin.

ter, quàm abſolutè & qualitatiuè vt in noſtro propoſito, id eſt, in caſu huius l. Sed dictionem, æqualiter, nõ repetiri niſi relatiuè inter res æquales: non autem abſolutè. Hæc obiter hîc tradidi, non abs re, licèt ex abundantia: quia ſat ſuperque exuberabat, ita eſſe vt prædixi in litera matrici pandectarum: quam etiam Haloan. tranſſcripſit in ſuo libro quem vulgo Noricum appellant.

Redit ad primum iſtius. §. reſpõſum. Idem per omnia quoad primũ dictum vel reſponſum iſtius. §. videtur dicendum, vbi teſtator legaſſet rem in qua alius haberet vſum ſolummodo, vel ſolam habitationem: quia etiã continent rei vtilitatem, quę eſt ratio qua iſte text. nititur: nam licèt vſusfructus contineat maiorem vtilitatẽ,
16 † & ita ille & vſus & habitatio differunt: tamen quia non differũt niſi ſecundum plus & minus, & ſic non in ſubſtantia. l. ſi. quæ ad id ſæpe allegatur. ff. de fundo inſtitu. & eam allegat Barto. in l. Impetium, col. 5. ff. de Iuriſ. omnium iudi. & in l. 1. col. penul. ff. de actio. & obli. & Bald. in l. 1. colũ. 11. C. Qui accuſa. non poſſ. Pau. de Caſt. in l. Sempronius Proculo. ꝟ. iſto tit. Socinus in rubri. ꝟ. de Vulga. & pup. in fin. non cenſentur differre: ſolum Raph. Cuma. inuenio in prima lectu. & 1. colum. quem prius non videram, dicentem idem quod prędixi in ſeruitute vſus quoad primũ caſum, ſeu reſpõſum iſti' tex. ꝙ tex. dicit in vſufructu. Sed hoc intelligit, ſi vſus exhauriret totam vtilitatem fundi: aliàs ſecus, ſecundum eum nihil in id allegantem.

Carpitur Rapha. Cu. Certè nõ valeo proſpicere qua ratione vel quo iure ad id moueatur: nam tex. hic nõ fundatur in toto rei emolumento, ſed in emolumento ſimpliciter, & quod iuris de toto quoad totum. &c. hoc eſt quemadmodum vbi deeſt emolumentum totum, id eſt, vſusfructus poteſt peti vt ſuppleatur: pariformiter quando non totum, vt vſus & habitatio. Differentia ſiquidẽ textualis ſtat de emolumento ad nõ emolumentum: non autem de maiori emolumento ad minus. Præterea quod Rapha. inquit non eſt verificabile: videlicet, quòd poſsit dari vſus qui exhautiat totam fundi vtilitatẽ, quia eſſet contra ingenitam vſus naturam & quidditatem, vt in prin. inſtit. de vſu & habi. dũ dicit in vſu minus iuris eſſe, vel ſecundum literam Theophi. minus lucri, quàm in vſufructu: ſi enim daretur in vſu tota rei vtilitas, eſſet illũ transfotmare in vſum fructum. Et in vero iſta conſideratio Rapha. eſt phantaſtica, & cerebroſa, quod illi ſępe accidit: ſcilicet, loqui & ſentire cerbicosè. Atten.

17 Rurſus ex hac litera colligitur, † ꝙ hæres tenetur facere legatarium poſſeſſorem rei legatæ, quod eſt nota. ſecundum Bar. Bal. & Imo. & ſingu. ſecundum Pau. de Caſt. qui iſtud intelligunt, & reſtringunt, niſi talis res legata eſſet ab alio occupata in vita teſtatoris: quo quidem caſu hæres nõ tenetur ad aliud niſi ad cedendum legatario remedium poſſeſſorium contra poſſeſſorem, vt ab eo recuperet poſſeſſionem per. l. idem in primo reſponſo. ꝟ. titu. primo, quem text. dicit Bald. ſingu. in l. Cùm alienam, col. 2. in princip. C. de legat. intelligunt & moderãtur hanc rem Docto. quòd ſi ad recuperationem poſſeſsionis ſufficiant modici ſumptus, legatarius teneatur ad eos erogandos: ſin uero magni, hæres id habeat facere per. l. cùm ſeruus. ꝟ. titu. 1. ſecundũ Ioan. de Imo. in vltimo notab. textuali poſt Barto. hic pe. col. in fina. verbis.

18 Vlterius notandum eſt ſecundum Pau. de Caſt. † quòd hæres tradendo legatario fundum etiam ſeruientem,

Aliâs cenſcl

nihilominus videtur tradere poſſeſ-
ſionem fundi vacuã: nam primo hîc
dicitur, quòd hæres tenetur tradere

Inductio iſt. ius tex.

poſſeſſionem vacuam:dum dicit tex.
[*Aliena poſſeſsio.*] iuncta glo.& tamen ſta
tim poſtea,in ver.[*Non idem.*] dicitur, ꝙ
non tenetur hæres ſi tradat rem ſer-
uientem,ſecũdum Bar. qui ſubdit id
etiam probari ex l.quod ad ſeruitutes
quæ eſt pe.ff.de euict.iuncta l.2. ff.de
actio.emp.quas ll.glo.hîc adducit, in

Inductio aliarum ll.

dicta ſiquidem. l. 2.dicitur ꝙ vẽditor
tenetur tradere rem vẽditam vacuã.
Et in eadem l.quod ad ſeruitutes dici
tur,ꝙ tradendo rem ſeruientem non
tenetur de euictione,niſi promiſiſſet
tradere rem liberam. Et certè melius
probatur præfatum nota. in dictis ll.
quàm in iſto tex. nam hîc ideo libera
tur hæres præſtãdo rem ſeruientem:
quia teſtator legauerat eam cum tali
onere ſeruitutis,vnde infert Bart. ꝙ
promittens per inſtrumentum trade
re alteri rem vacuam & liberam,non
liberatur,neq; implet promiſsionẽ tra
dendo rem ſeruientẽ per l.Stipulatio
iſta habere licere.§.1.ff.de verbo. ob.
vbi per impoſitionẽ ſeruitutis ſuper
re factã detrahit' quippiã de iure ipſi'
rei. Nam litera illa inquit, [*Habere enim non licet ei cui diminuitur aliquid ex iure quod habuit.*] vbi gl. allegat prędictam l.quod
ad ſeruitutes. Si enim diminuitur de
iure,ergo liberè eam rẽ poſsidere nõ
licet. Item alio fundamento de quo
per Bar.hîc col.fi.d̄ poſſeſsione turba
ta per l.vim facit,ab eo citatã, cũ quo
alij Docto. tranſeunt. & ſic vult Bar.

Poſſeſsio libera, & vacua differũt & quomodo hîc dicitur.

19 duo.Primũ† ꝙ plus importat ꝓmitte
re poſſeſſ.liberã q̃ vacuam, ſecũdũ ꝙ
turbata poſſeſsio non dicitur libera
per d.l.vim facit,ad fin. quæ ponit re-
gulam not.ꝙ vbicunque aliquis facit
omnino aliquod per quod libera poſ-
ſeſsio alteri nõ relinquitur, videtur ei
vim facere, quam l.etiam in id com-
mendat Bal.in l.in ſuis, in lectu. ff. de
lib.& poſthu.& in l.extat.ff.quod me
tus cauſa.Ad quod videndus eſt Bar.
in l.1.§.huius interdicti.ff.vti poſ.Sed

De poſſe. pacifica.

iuxta hæc haud impertinenter videa
mus quæ ſit poſſeſsio pacifica, quod
Bar.hîc non tangit,verùm Alexan.in
addi.ſuper parte fundo,in fi.tangit re
mittens ſe ad Pau.de Elea.in cle. gra-
tiæ de reſcriptis: & nihil aliud dicit.
Sed vltra eũ eſt glo.nota. in cle. vna,
in parte, Ante, de ſequeſtra. poſſe.&
fruct.quæ dicit, poſt litem motam in
petitorio aut poſſeſſorio, ſuper re ali-
qua,talem rem non dici poſsideri pa-
cificè:quam glo.not. Areti. in rub. ff.
de acquiren.poſſ.col.fi.& vi.gl. in ex-
trauagan.execrabilis.Io.22. in parte,
Poſſeſsionem,cum gl.ſequen.Ex pri-
20 ma cum tex.colligitur primo, † ꝙ poſ
poſsionis appellatio in dubio intelli-
gitur de pacifica:ad idẽ gl. in cle.1. in
verſ.Neutro,vt lite pendente. Ex ſe-
21 quen.glo.colligitur, † ꝙ tunc dicitur
poſſeſsio haberi pacifica,qñ fructus ꝑ
poſsidentem percipi poſſunt, & non
aliâs,vi.Archi.Io.And. & alios idẽ te-
nentes in c.Si tibi conceſſo, de pręb.
lib.6.quos adducit Are.vbi.s̃. Cætera
autem vi.hîc per Bar.cui ſolummodo
addendum eſt,ꝙ ratio per eum reddi
ta in vltimis verbis ad verſi. Si aũt res,
vt in ſuperioribus declaraui propè in
idem recidit,cum ratione Pet. de Bel
laper.q̃ ad fi.gl.mag.affert Albe.& ve
s̃.etiam dixi eadẽ ratio vrget in caſu,
verſ.nõ idem. Aliam etiã rationẽ po-
nit Pau.ad dictum verſi.Si autem res,
quæ fuit Bal.& eandem repetit idem
Pau.in l.Si tibi homo,in prin.s̃. titu.1.

Ad materiã meliorationis.

Vltimò ex hoc text. in illis verbis
22 [*Enimuero fundo,&c.*]† poteſt argui ad res
vinculatas vinculo reali.ſ.de non alie
nando,&c. Et ſi alienẽtur de peruen-
tione earundem ad certũ genus per-
ſonarum perpetuò & realiter,vt ſi te-
ſtator

ſtator alicui legaſſet (maximè ſciẽter) fundum ſuppoſitum per aſcendentẽ ipſius vinculo reſtitutionis, poſsit agi contra ipſius hæredem in bonis liberis qui non erat vocatus ad vinculũ, ſed alius per eũdẽ legatariũ, ad ipſum fundum etiam poſt ſolutionẽ & traditionẽ ſibi legatario factã ab hęrede: quia deeſt ei ius libertatis quod opponitur vinculo, vel maioratui: ideo q̃a fundus abſq; illa libertate, & ſic ſubiectus præfato vinculo, nõ videtur perfectè eſſe per hæredem bonorũ liberorũ ſolutus, quæ eſt ratio huius text. vt declarat Pau. de Caſt. poſt Doct. in textualibus ſuper illis verbis, [*Fundo vero, &c.*] in fi. illius textualis. Tamẽ ob idem vinculum rei ſic legatæ inhęrẽs quod fuit iniectum per primum vinculantem poteſt in euentum conditionis fideicõmiſsi vinculati per aliũ qui eſt vocatus ad illud ex teſtatoris primi vinculantis diſpoſitione agi ex primo teſtamento cõtra legatarium rei ita vinculatæ, & eã ab ipſo legatario euincere & auocare.

In glo. fi. in princi. ibi dum dicit, refertur ad primum. Nõ intelligas gloſ. velle, q̃ verſic. Si autẽ, qui eſt vltimus iſtius. §. loquitur in ipſius primo caſu vel reſponſo. nam imò loquitur in caſu econtrario vel differente: quia ibi proprietas fundi erat teſtatoris vel alterius, ſed hîc in hoc verſi. vlt. Si autẽ, minimè, ſed ipſius legatarij. Sed gloſ. vult dicere, quòd ille verſ. vltimus referatur ad primum caſum, quatenus loquitur ſolũ de vſufructu: & ſic exẽplum ad iſtum verſic. vlti. ſit, quòd teſtator hîc habebat vſumfructum formalem in fundo, & legauit eundem fundum ſimpliciter ipſimet proprietario, &c. & hoc eſt quod dicunt Dy. & Albe. glo. apoſtillantes, licèt conciſè: nam ad gloſ. quæ dicit, refertur ad primum dicunt ipſi. ſ. de vſufructu.

Summarium.

1 *PRincipio ponitur hic ſumma & diuiſio Bart. & Docto.*

2 *Dictiones nam, & namq;, ſuapte natura ut plurimum ſunt redditiuæ rationis.*

3 *Dictio, nam, capitur pro certè.*

4 *Præmiſſa cum Bart. ad ea quæ ad huius tex. interpretationem dicenda ſunt.*

5 *Genus tripliciter conſideratur in iure noſtro.*

6 *Expoſitio expeditior ad l. ſecundam prope initium, & in. §. primo. ff. Si certum petat. hic traditur.*

7 *Declaratio ad glo. in l. 1. §. penul. ff. ſi pars hereditatis peta.*

8 *Præmiſſa alia Bart. hic tractatur.*

9 *Præmiſſa alia & ualde opportuna ad intellectũ huius text.*

10 *Titulorũ quidam ſunt oneroſi, quidam lucratiui, quod præſupponitur etiam ad intelligentiam huius text.*

11 *Hæreditas à communiter accidentibus ſemper eſt lucroſa, & ideo uocatur titulus lucratiuus: licèt re uera ſit mixtus.*

12 *Hæreditas & bonorum poſſeſsio abſolutè & ſimpliciter appellatur emolumentum.*

13 *Poſſeſsio quæ plus iuris habet, à iure denominatur: quæ plus facti, à facto.*

14 *Titulus oneroſus & titulus nõ oneroſus ſunt incompatibiles ad inuicem.*

15 *Intentio & nota textu ils.*

16 *Genus prout eſt talis pars quòd non poteſt uerificari niſi in una ſpecie cenſetur ſpecies, uel habetur pro ſpecie.*

17 *Vbi in legato generis non reperitur niſi una ſola ſpecies, perinde eſt ac ſi eſſet legata ſpecies pure.*

18 *Declaratio ad regulã, quòd duæ cauſæ lucratiuæ circa eandem rem non poſſunt concurrere.*

19 *Duæ cauſæ lucratiuæ bene poſſunt concurrere in eadem ſpecie reſpectu unius & eiuſdem perſonæ quoad initium obligationis inducendæ.*

20 *Obligatio ſemel extincta nũquã reuiuiſcit etiam ceſſante cauſa extinctionis.*

21 *Pater adeptus ſemel immunitatem uel exemptionem propter numerum liberorum, talis exemptio uel immunitas non extinguitur propterea quòd talis numerus ex poſt facto decreſcat, uel ex toto deficiat.*

22 *Immunitas conceſſa propter aliquam cauſam, quæ erat uera tempore conceſsionis, & tamen*

poſtea deſinit eſſe uera, non tamen finitur priuilegium.

23 *Tutor iam creatus, ſi poſtea generet filios, non auxiliabuntur ei ad excuſationem muneris tutelæ iam ſuſceptæ.*

24 *Priuilegium immunitatis conceſſum habenti duodecim filios maſculos, ſi ſemel obtinet eos, non perdit nobilitatem, ſi eoſdem uel aliquos eorum amitteret.*

25 *Ponitur hic declaratio ad ſecundam partem text.*

26 *Declaratur hic tertia pars iſtius text.*

27 *Adaptatio ad quoddam factum attentis ll. huius regni.*

28 *Adaptatio alia ex ſecunda huius tex. parte.*

29 *Id quod obuenit per cõſolidationem dicitur obuenire titulo lucratiuo.*

30 *Ad cognoſcendum ualorem partis alicuius rei tota res in primis eſt æſtimanda.*

31 *Quando uſusfructus accedit proprietati per modum conſolidationis non uidetur res noua uel alia.*

32 *Quod per alluuionem accedit acquiritur de nouo.*

§. Duorum.

Dvorũ teſtamẽtis pars fundi, quæ Meuij eſt, Titio legata eſt, non ineleganter probatum eſt, ab vno hęrede ſoluta parte fundi, quæ Męuij fuit, ex alio teſtamento liberationem obtingere: nec poſtea parte alienata reuocari actionem ſemel extinctã. Sed ſi pars fundi ſimpliciter, non quæ Męuij fuit, legetur: ſolutio prior perimit alteram actionem: atque etiam hanc eandem partem, aliquo modo ſuam factam, poterit alter hæres ſoluere. nanque plures in vno fundo dominium iuris intellectu non diuiſione corporis obtinẽt. Non idem reſpondetur, cùm duobus teſtamentis generaliter homo legatur: nam qui ſoluente altero legatarij factus eſt: quanuis poſtea ſit alienatus, ab altero hærede idem ſolui non poterit. Eademq́ue ratio ſtipulationis eſt: hominis enim legatum orationis compẽdio ſingulos homines continet. Et quemadmodum ab initio non cõſiſtit in his, quę legatarij fuerunt: ita fruſtra ſoluitur, cuius dominium poſtea legatarius adeptus eſt, tametſi dominus eſſe deſierit.

1 Textus iſte † diuiditur & ſummatur vt per Bartolum & Doctores hic, & reputatur per Doctores ſummè difficilis: præſertim in ſecundo reſponſo in verſicu [*Sed ſi pars*.] cum verſicu. immediatè ſequenti, vbi ſecundum eos ponitur ratio ipſius valde implicitè ſecundum literam quam ipſi Doctores habuerunt: videlicet, quæ non eſt bona litera: & ideo Barto. & Baldus. & alij exponentes eam coacti ſunt, vt bonum ex ea elicerent ſenſum, contorquere ipſam. quod patet: nam expoſitiones eorum non bene cohærent literæ habenti dictionem [*Neque*.] ſed proculdubio debet eſſe dictio [*Nanque*.] prout habetur in recognitione Gregorij Haloand. Sed in pandectis recenter impreſſis Florentiæ eſt dictio [*Neque*.] cum ſigno ambiguitatis, quia eſt ſuper poſita ſtellula in primo cornu ipſius dictionis *Diuiſio & ſumma Bar. & Docto. ad hunc text.*

di[illegible], & poſt eã eſt ſemicirculus, ſed vt dixi [illegible] ligari debet, quam litera *Namque.* ſi vera & genuina litera: & ſecundũ eum rex. legit plane & non indiget aliqua circunlocutione vt recte adaptetur ratio ad verſicu lum immediatè præcedentem. *Sed ſi*

2 pars. quia ſuapte natura dictiones, nã & namq;, vt plurimum ſunt redditiuę rationis, & de dictione nam, eſt text. ĩ l.fi.§.1.ff.de do.excep. quem Bar. in id allegat in.l.demonſtratio.§.quod autem.[illegible].col.prope fi.ff.de condi.& demonſtra.ad idem text.in.c.1.in fi. de iudi.& in.l.Antiqui.ff.ſi pars hæredi.

3 peta. † Item capitur pro certè, qđ in idẽ recidit: quia dictio certè eſt aſſertiua & confirmatiua præcedentium. l.1.ff.de rerum diui.ad fi. Et eodẽ modo [illegible], nanq;, vt in.l.de ſeruitutib⁹ quæ in ſecunda verſi.recte, ff.ſi ſer.vẽ di.& inſti.de aucto.tuto. in prin. vbi ponitur pro quia, & in authenti. vt nullus fabricet oratorij domum, colla.5.ſiue ergo i hoc tex.capiatur cauſaliter & ſic pro quia: ſiue confirmatiue, & ſic pro certe, ſemper refertur ad verſi. *Sed ſi pars.* immediatè præcedentem, & eſt eiuſdem effectus quo ad ipſius declarationem, & quod in princ. inſti.de aucto.tut.dictio, nanq; (vt dixi) ponatur cauſaliter, præterquàm q. ex litera clarè apparet, patet etiam ex tranſlatione libri Theophili.

4 † Præmitto cum Bar. ad euidentiam eorum quæ ad huius tex. interpretationem vnà cum materia dicẽda sũt. Primo, q. duæ cauſæ lucratiuæ nõ poſ ſunt in eadem ſpecie vnius & eiuſdẽ perſonæ reſpectu concurrere, vt in.ll. hic allegatis per Bar. poſt glo.

Genus. 5 † Secundò præmitti debet, in iure noſtro genus eſſe tripliciter conſiderari. Primo, pro his quæ põdere, numero, menſurauè conſiſtunt, quæ in genere ſuo recipiunt functionem, vt in l.2.prope initium, & in.§.1.ſ.ſi cer. pet. quæ verba videlicet illa. *Recipiunt functionem.* multimodè exponuntur ibi

6 per doct. † Sed expeditior eorũ interpretatio illa eſt, q. illæ res recipiunt, in genere ſuo functionem, id eſt, in qualitate commenſurabili & vſu promiſcuo, vt exponit Vldaricus Zaſ. in loco ſ.proxime allegãdo, & de iſto genere non loquitur iſte tex. ſed incidenter de eo tangit Bartol. in proſequutione materiæ. Secundo modo capitur genus pro quotitate quadam, id eſt, pro parte quota pro indiuiſo, quæ ſi mihi debeatur dicitur deberi mihi genus: allegat Bart. tres gloſ. ſed earum me-

7 lior eſt in l. prima.§.penul. ff. ſi pars hære.peta. Et licet Zaſius in opere nouorũ intellectuum primo capite ad finem, nitatur improbare Bart. in hoc puncto, tamẽ eius ratio tendit ad prĩcipia Dialectica, quorum Bartol. poſt illas glo. non habuit conſiderationẽ, ſed ſolummodo ad principia iuris ciuilis, ſecundum quæ iuridica principia non poteſt negari, quin pars quota pro indiuiſo non relata (prout non poteſt referri) ad perſonam certam, quæ poſſit deſignari illius domina, id eſt, ad vnum ex ſocijs habentibus in te illa communionem pro indiuiſo debeat dici quodammodo genus propter confuſionem promiſcuam alterius partis mixtim cohęrentis: nã nõ eſt particula etiã quãtumuis minima in re illa cõmuni: quæ non ſit vtriq; domino communis. & ita cum temperamento improprietatis loquuta eſt gloſſa canto in l. [illegible]o.§.penultimo l.primæ.ff.Si pars hære.pet. & eadem ratione non videtur bene loqui Rapha.Cuma.hic circa principium primæ lecturæ, item & ad fi.ſecundæ lecturæ, in qua dictum vult quod illa diuiſio generis poſita per Bartolum ſit inanis, & eam vocat truſatam. Sed

pro[illegible]

perpetã loquitur & nimis arrogãter ac liberè more ſuo, quia imò iuridicè
Aduerſus Rapha. Cuma. loquendo eſt apta & opportuna diuiſio ad rẽ de qua agimus in huius textus propoſito: & eam ſequuntur Doctores magis communiter, videlicet Bald. hic. 2. colum. ad medium verſi. 3. caſu, dum allegat eandem gloſ. in eodem. §. pen. l. 1. ſi pars hære. peta. licèt litera Bald. ſit corrupta, prout conſtat ex ipſius præcedente & ſequente contextura. & idem tenet Pau. de Caſt. & Ioannes de Imo. Et iſto ſecũdo modo capiendo genus pro parte, pro indiuiſo, & ſic in confuſo iſte tex. loquitur de illo in verſicu. [Sed ſi pars.] Tertio modo dicit Barto. quòd genus capitur iuridicè pro ſpecie, quam Dialectici vocant, vt homo, equus, bos, vt in l. Legato generaliter. ff. de lega. 1. & de hoc genere tractat iſte text. in verſi. [Non idem.] vſque in fi. tex.

8 Tertiò † præmittendum eſt id, quod poſtmodum Bartolus præmittit præſuppoſita ipſius diuiſione in verſic. præmitte tamen, quòd in primo & ſecundo reſponſo iſtius text. Iureconſultus loquitur de legato facto per vtrunque teſtatorem de re aliena ſcienter, id eſt, in primo reſpõ. de parte dimidia relata ad certum dominum: & in ſecundo reſpon. de parte dimidia non relata ad certum dominum vel ſimpliciter & abſolutè prolata abſq; relatione, vt inquit litera ibi, [Simpliciter.] vel ſi ignorãter fuit legata, legatarius tamen erat coniuncta perſona alterius vel vtriuſque teſtatoris legantis, vt ſic legatum in vtroque teſtamento facto præſupponatur hic fuiſſe validum. Et licet Rapha. Cuma. dicat eſſe præſuppoſitum ſuperfluum ex eo quòd text. præſupponit rem alienam eſſe legatam ibi, [Pars quæ Meuij eſt] tamen non eſt ſuperfluum, quicquid ipſe Rapha. dicat:
Carpitur Rapha. Cu. quia cùm non præſumatur ſcientia ad validitatem huiuſmodi legati, niſi probetur, oportuit id præſupponi per Barto. & in quantum Barto. & Doctores hic dicunt iſtum textum loqui de re aliena legata, poteſt intelligi quòd fundus erat communis duorũ dominorum, ſcilicet Meuij & Sempronij extraneorum: vel quòd erat communis vnius ex teſtatoribus & Meuij. & vterq; legauit partem Meuij, & ſic alienam quoad vtrunq; teſtatorem. Idem ſi ambo teſtantes fuiſſent domini, & vterque legaſſet partem vnius ex ſe ipſis: quia de eodem dubio deſeruiret text. ſi vterque dixiſſet, putà quòd vnus dixiſſet, lego meam partem, & alter dixiſſet ſe legare eandem: ſecus ſi quilibet eorũ dixiſſet ſe legare ſuã partem, vel ſimpliciter legaſſet fundum, vel ſimpliciter partem: quia tunc cenſeretur ſola pars vniuſcuiuſque ſeparatim legata, & legatarius poſſet agere ad quamlibet partem, vtpote ad partes diuerſas: & ceſſaret dubium iſtius text.

9 Quartò † vltra Barto. (& quidem valde opportunè ad iſtum textum) præmittendum eſt, quòd aliquando pars rei poteſt oſtendi vel demonſtrari ad oculum corporeum, vt quando res iam eſt diuiſa in partes, prout iſte text. in verſicu. [Nanque] dicit ibi, [Non in diuiſione corporum.] & tunc eſt caſus clarus, & de eo non loquitur hic Iurecõſultus: quia eſt idem, quòd quando eadẽ ſpecies viſibilis debetur ex duplici cauſa lucratiua: quo caſu non poteſt ex vtraque cauſa haberi ſeu acquiri, vt in ll. allegatis hic in gloſ. prima. Quando enim res actualiter diuiduntur in plures partes, quælibet pars diuiſa deinceps (poſt diuiſionem inquam) non eſt, neque poteſt dici pars, ſed potius eſt quoddam totum particulare de per ſe conſiderabile, vt in l. Rectè

l. Rectè dicimus, §. 1. de verbo. ſig. Sed tamen tex. in ver. [*Non idem.*] loquitur reſpectu partis. i. ſpeciei contentę ſub genere, cùm ſit demonſtrabilis in prę ſentia & oculariter poſt ſolutionem vnius ex ſpeciebus contentis ſub genere, licèt non ante ſolutionem. Aliquando & ſecundò (vt intentum huius. 4. præſuppoſiti proſequar) pars rei poteſt oſtendi ad oculum intellectus tantum. ſ. quãdo eſt diuiſa per demõſtrationem deſignatiuam alicuius cõſocij habentis aliam partem communem pro indiuiſo, vt quando à teſtatore legatur quota pars rei, quę eſt cõmunis Titij & teſtatoris eiuſdem vel alterius ſocij, hoc expreſſo vt hic in verſi. [*Sed ſi pars.*] tunc enim demonſtratur ad oculum intellectus: quia legatarius in confuſo videt partem teſtatoris ſolam ſibi competere: tamẽ non videt etiam confuſè vel in confuſo partem alterius: eſt enim idem diuidere quoad intellectum, & demonſtrare quoad eũdem intellectum, vt vult litera hic in demonſtratione corpora libi, [*Non diuiſione corporis.*] quod non eſt in caſu qui ſtatim ſequitur. Aliquãdo & tertiò pars rei non poteſt ad oculũ corporalem neq; ad oculum intellectus demonſtrari, vt quando legatur pars rei pro indiuiſo, non facta relatione ad aliquem ex ſocijs habẽtibus cõmunionem in ipſa re, nã eo caſu non demonſtratur pars etiam oculo intellectus: quia intellectus non capit illã partem, niſi omnino in confuſo vel concreto & obſcuro: & de iſta parte loquitur text. in verſic. [*Sed ſi pars.*] vſq; ad verſi. [*Non idem.*] excluſiuè. Et iſtud euidentiale eſt valde ſubſtantiale, licèt in terminis non declaretur per Barto. & alios Doctores dempto Pau. qui. 1. & 2. colum. apertè præſupponit hanc differentiam: & reuera text. non poteſt vllatenus (niſi hoc modo) intelligi. Item dicta Barto. & Bald. in quantum procedunt confuſè loquẽdo ſimpliciter de oculo, debent ſemper ad hanc eãdem reduci normam & intelligentiam.

Subtile.

Summè ſubtile.

10 Quinto† præmittẽdum eſt, quòd titulorum quidam ſunt oneroſi, de quibus hîc non tractatur, quidã ſunt lucratiui: quorũ exẽpla ponũtur in l. vna. §. lucratiuas cauſas. C. de impo. lucrat. deſcript. lib. 10. Sed hic obſeruandũ eſt, quòd ibi inter alios lucratiuos titulos ponitur titulus hæreditatis vel ſucceſſionis vniuerſalis hęreditariæ, qui aliàs dicitur oneroſus. l. Si hæreditatem. ff. mandati. l. more. §. 1. ff. de acq. hære. l. qui dotis. §. Sol. mat. tamẽ reuera eſt partim oneroſus, partim lucratiuus: ea ratione, quia principalis conſideratio, quoad ipſius initiũ eſt reſpectu lucri, prout magis cõmuniter accidit.

11 † Nam à communiter accidẽtibus hæreditas ſemper eſt lucroſa, ideo appellatur abſolutè titulus lucratiuus, licèt reuera ſit mixt⁹, hoc eſt partim lucratiu⁹, partim oneroſus. Et iſtud eſt de intentione gloſ. ibidem & in l. Si infanti, gloſ. mag. colum. fina. C. de iure delib. quam Bald. allegat in l. 2. C. de legi. hæred. & declarat Ioan. de Imo. in alio tamen propoſito in l. Si duo. ff. de acquiren. hæredi. vbi etiam eſt gloſ. ad idem: & idem Ioannes de Imo. in l. Seruo inuito, in princip. ff. ad Trebel. & Lanzel. Decius per illum text. in l. 1. in verb. [*Emolumentum.*] C. qui

12 admitti, † vbi hæreditas vel bonorum poſſeſſio abſolutè & ſimpliciter appellatur emolumentum ob prædictã rationẽ: & idẽ tenet Ange. in l. gerit, de acqui. hære. quem tamẽ & minus bene reprobat ibi Are. col. 2. vide etiam ad præmiſſa text. in l. inter ſtipulantẽ, §. Si rem, ff. de verbo. obli. Quod autem actus iudicetur ſimpliciter & abſolutè

ſolutè ab eo, quod præualet, & ſic à
principali conſideratione eiuſdem,
tradit Barto. in alio tamen propoſito
in l. 1. §. 1. ff. loca. Alexan. conſi. 119. vi
ſo proceſſu. 3. col. verſ. quod autẽ, lib.
5. Alber. Btu. cõſ. 4. viſo inſtrumẽto. 3.
13 col. tolle optimũ ſimile. † Nã poſſeſ-
ſio, quæ plus iuris habet, à iure deno-
minatur: quæ plus facti, à facto. l. 1. cũ
gl. C. de acquirẽ. poſſ. Sic in propoſito
hæreditas appellatur abſolutè titu. lu
cratiuus, quia in ea principaliter lu-
crum attenditur: & non appellatur
mixtus, id eſt, partim lucratiuus par-
tim onerosus. vt eſt prædictũ. Et pro
prædicta Doctorum maxima eſt opti
mus tex. vbi Barto. & Docto. in l. qui
exceptionem, in princip. ff. de condi.
indebi. facit text. & quod per eum ibi
tradunt Doc. ſignanter Iaſ. in l. ſi quis
nec cauſam, in princi. ff. Si cert. peta.

Nota bene quia vltra Doct.

& iſta ſunt bene notanda, quia non
tanguntur in propoſito per Docto.
hîc. Alius eſt titulus mixtus, vt dotis,
prout proximè. ſ. tetigi, qui reſpectu
& conſideratione mulieris eſt lucra-
tiuus. l. fina. §. ſi à ſocero, ff. qui in frau.
credi. & reſpectu ac conſideratione
viri eſt onerosus. l. expreſsione, ff. de
actio. & oblig. Alius eſt titulus quaſi
lucratiuus, de quo in l. apud Celſum,
§. auctoris autem dolus, verſi. cæterũ,
de doli excepti. ff. & ibi glo. in verb.
cauſa exemplificat hunc caſum in e-
mente minore pretio rẽ maioris pre-
tij: cuius glo. meminit Bar. hic colũ. 8.
14 Et circa præmiſſa eſt adnotandum, †
quòd titulus onerosus & titulus non
onerosus ſunt incompatibiles adinui-
cem ſecundum Bald. in l. ab Anaſta-
ſio. C. man. ad fin. Et pondera q̃ dixit,
non onerosus, & ſic non ſolum loqui-
tur de lucratiuo, ſed etiam de quaſi lu
cratiuo. Sed quod Bal. dicit de incõ-
paſſibilitate tituli onerosi cum lucra-
tiuo vel quaſi, debet intelligi eodem
reſpectu: aliud tamen eſt, ſi diuerſis re
ſpectibus concurrerent: tunc enim
eſſent compatibiles, vt patebit ex. j.
dicendis in diſcurſu materiæ vbi ap-
parebunt exempla.
15 His præhabitis, † tex. iſte in prima

Intentio & nota textua lis.

parte vult, quòd ſi pars fundi pro indi
uiſo, quæ eſt vnius ex conſocijs, lege-
tur alicui in duobus teſtamentis di-
uerſorũ, & adita hæreditate per vtrũ-
que hæredem vtriuſq; teſtatoris ab
vno ex eis partem fundi legatarius
exegerit, alter liberabitur ipſo iure:
quia ſolutum eſt ſibi illud idẽ, quod
ei debebatur ex vtroque teſtamento.
Ratio eſt ſecundum Bart. poſt Dynũ
hic. 1. & 2. oppo. & Docto. alios com-
muniter: quia pars pro indiuiſo eiuſ-
modi. i. pro indiuiſo demonſtrata, fa-
cta relatione ad dominum illius pro
indiuiſo, putà pars Titij, &c. fungitur
vice ſpeciei: ex quo non poteſt verifi
cari, niſi in vna ſola parte ad oculum
hominis intellectualem deſignabili
ſeu demonſtrabili. Ratio rationis po-
16 teſt eſſe, † quia genus prout eſt talis
pars, vt in prin. fuit dictum & præſup
poſitum, qđ non põt verificari niſi in
vna ſpecie, cẽſetur ſpecies, vel habet
pro ſpecie. l. ſi optio, poſt princip. j. de
de optio. lega. quam dicit not. Areti.
in l. 2. §. & harum, colum. 5. j. de verb.
17 obliga. ad hoc † quòd vbi in legato ge
neris non repetitur niſi vna ſola ſpe-
cies, perinde eſt ac ſi eſſet legata ſpe-
cies purè, qđ tradit ipſe in propoſito
in l. nominatim. ſ. de libe. & poſthum.
vbi etiam eſt bonus textus prædi-
ctæ l. ſi optio, ſimilis in l. Si tibi ele-
ctio, §. 1. eo. titu. ſecundum Barto. ibi
ad quod etiam eſt gloſ. ordina. & not.
ſecundum Barto. & Albe. in l. pedicu
lis, §. item cum quæreretur, in glo. fin.
j. de au. & argent. lega. & quod argu.
ipſius dicit Bart. in l. qui liberis, §. hęc
verba. in fin. ſ. de vulga. & pupi. ver-
ſicu.

ſicu. quam tamen gloſ. Ad præmiſſa
etiã facit tex.in l.ſi domino, vbi Bart.
& Docto.ſ.tit.1.& ibidem Bal. & Ioã.
de Imo,allegant etiam tex.in c.ex par
te,el.1. de offi. delegati. Ad idem fa.
text.in l.fundus qui locatus, cum l.ſe
quenti.ff.de fundo inſti. inſtrumento
que lega.ad cuius regulæ ornatum vi
de Bald.in l. liberti libertæq;,colum.
penul.C.de ope.liber.in verſ.Tu dic,
& eundem Bal.in c.cum ordinem, in
fi.de reſcriptis:licèt non alleget illam
l.& eundem in l.quibus diebus,§.do-
minus.ff.de condi.& demonſtra.& in
l.humanum,ad fi.C.de ll. & quod de
cidit Pau.& ibi Socin. in l. Gallus,§.
etiam,colum.1.ſ.de lib.& poſthum.
& ijdem in d.l.quibus diebus,in eo.§.
dominus.& Areti.in l.1.colũ.6. ante
fin.ſ.de vulga.vbi ex hoc decidit vnũ
valde ſingulare ĩ illa materia: & vide
Alexan.& Iaſ.in l.Si domus,in princi.
ſ.titu.1.& Iaſ.in l. qui Romæ,§.duo
fratres, ſuper quinta quæſtione Bar-
to.ff.de Verbo.obligat.& in conſi.15.
1.parte,& Felin.in cap.1.colum.4.&
& in cap. ſedes,colum. penult.de re-
ſcriptis,& in cap.1.colum.9. de con-
ſtitu. quas remiſſiones in propoſito
communis allegationis, quæ fit de il-
la gloſ.in dicto.§.cùm quæreretur, te-
ne cordi perpetuò: quia deſeruire po
terunt ad multa,& non reperientur
alibi prout hic adglomeratæ.

Redeundo itaque ad præmiſſa ſe-
cundum iſtum intellectum, qui ve-
rus & approbatus eſt ab omnibus ſcri
bentibus,probatur in hoc principio;
18 † quòd regula prohibitiua concurſus
effectualis duarum cauſarum lucrati-
uarum in eadem ſpecie reſpectu vni⁹
& eiuſdem perſonæ, habet locum,
non ſolum in vna ſpecie propria à
principio deducta in duplicem obli-
gationem deſcendentem ex duplici
titu.lucratiuo;ſed etiam in ſpecie im
propria,quæ ſuapte natura eſt genus:
& tamen ex demonſtratione arctati-
ua ipſius habetur pro ſpecie, ex quo
per talem demonſtrationem ſeu de-
ſignationem fit demonſtrabilis ad o-
culum intellectus: quæ eſt notabilis
productio ad omnes.ll.regulam præ-
dictam prohibitiuam concurſus dua-
rum cauſarum lucratiuarum genera-
liter ponentes.

Secundò nota ſecundum Bartol.
19 Bald.Rapha.Imo.& Pau. de Caſt.† ꝙ
duæ cauſæ lucratiuæ bene poſſunt
concurrere in eadem ſpecie reſpectu
vnius & eiuſdem perſonæ quoad ini-
tium obligationis inducendę: nã du-
plex obligatio à principio poteſt ſub-
eſſe ex duplici cauſa lucratiua, vt hic
tex.expreſsè præſupponit, dum dicit,
[*Ex alio liberationem obtingere.*] cùm libera-
tio pręſupponat neceſſariò obligatio
nem,vtpote priuatio habitum.l. de-
cẽ.ff.de verbo.obli. ſed quoad effectũ
ſolidæ exactionis non poſſunt effe-
ctu ambæ cauſæ concurrere: & ob id
Barto.in ſummario reſtringit hanc re
gulam ad prædictum effectum ſolidę
exactionis;& ita loquuntur, & intelli
guntur omnia iura prædictum con-
curſum plurium cauſarũ lucratiua-
rum in eadem ſpecie reſpectu vnius
& eiuſdem perſonæ prohibentium;
quæ autem ſit ratio, videbitur in-
ferius.

Tertiò nota ex text.ibi.[*Neq; poſtea.*]
20 † qđ obligatio ſemel extincta nũquã
reuiuiſcit,etiam ceſſante cauſa extin
ctionis: concordãtiæ habentur in gl.
Ratio eſt, quia cauſa ceſſante nõ ceſ-
ſat effectus conſumatus: & à fortiori
peremptus,qui nõ poteſt redintegra
ri vel reuiuiſcere: extinctio ſiquidem
vel peremptio p̃ſupponit act⁹ prȩexiſtẽ
tiã ſeu conſumationẽ.l. Titio, vſusfru-
ctus,ff.de Vſufructu l. decem,ff.de
Verb.obli. quæ eſt regula naturalis &
generalis.

generalis. Et iſta eſt vna declaratio re
ſtrictiua ad illam communem & vul-
garẽ maximã Philoſophicã & iuridi-
cam, cauſa ceſſante effectus ceſſat. l.
adigere, §. quamuis, ff. de iu. patro. cũ
pluribus complicibus. Ad quam de-
clarationem de effectu ſemel ſortito
confirmationem, vnde argumẽtum
ſumpſi à fortiori ad rem noſtram, eſt
text. optimus in l. fi. ℑ. vnde liberi, vbi
hoc probatur in prima ipſius deciſio-
ne, & eum ad idem commendat Bal.
in auth. generali. C. de Epiſco. & cle.
his verbis, quòd effectus etiã momẽ-
to vel per momentum cauſatus non
debet ceſſare ex defectu cauſę, quæ il
lum produxit: quod etiã voluit Bart.
per eandem l. fi. vnde liberi, in l. 2. §. vl
ti. ff. de Donat. quem vnà cum eadẽ l.
vlti. allegat Decius in l. in bonæ fidei,
vlti. not. C. de pactis. Ad idem text. in
l. ſciendum, §. fi. ff. qui ſatiſ. cogan. quẽ
in ſimili allegat Aret. in l. is poteſt, col.
pe. ſ. de acquiren. hęre. Tamen non
meminit de dicta l. fina. & ſic facit d.
l. fin. in princi. iunctis prædictis com-
mendationibus Doctorum pro eo qđ
decidit Ioan. An. in regula Decet, de
21 regu. iu. lib. 6. in mercu. videlicet, † ꝙ
ſi pater adeptus ſit ſemel immunita-
tem vel exemptionem propter nu-
merum liberorum, talis exemptio
vel immunitas non extinguitur pro-
pterea quòd talis numerus ex poſt
facto decreſcat, vel ex toto deficiat.
Et idem vult Paul. de Caſt. in l. Si cũ
dotem, §. Si maritus, ſ. Solut. matri.
vbi eleganter dicit in verſi. breuiter,
22 † quòd etiam ſi immunitas fuit con-
ceſſa propter aliquam cauſam, quæ
erat vera tempore conceſſionis, & ta-
men poſtea deſinit eſſe vera, non ta-
men finitur priuilegium: & habet lo
cum d. regula Decet: & (quod miror)
non meminit dictæ l. fina. Et de hoc
puncto iu ſpecie latè tradit. Ioan. de

Inductio ad quęſtionem nota.

Ana. conſi. vlti. incipiente, circa du-
bium oblatum. & cum eo tranſit ſim
pliciter Decius in cap. cum ceſſante,
col. 1. limita. 3. de appella. & licèt alle-
get Barto. in l. 2. §. non ſolum, ſ. de ex-
cuſa. tuto. tamen hoc non dicit Bart.
in lecturis, quæ vulgò circumferũtur.
Sed de hoc eſt longa additio Alexan.
ibi, & tangit breuiter idem Alexan.
in d. §. Si maritus, in lectura, vbi ſim-
pliciter tranſit cum Ioan. And. Sed
in d. §. non ſolum, in addi. dicit, quod
Barto. eſt defectuoſus: quia non po-
nit hanc quæſtionem: dicit tamen ꝙ
opi. contra Ioan. Andr. in puncto iu-
ris verior videtur per l. cura, §. deficiẽ-
rium. ℑ. de mune. & hono. Et per l. his
oneribus, §. 1. ℑ. de vaca. mu. tandem
tãdẽ inclinat in hoc, ꝙ opi. Ioã. And.
in dicta regula Decet, in conſulendo
& iudicando ſit ſequenda, licèt in pũ-
cto iuris quæſtio videatur ſecundum
eum ardua. Et certè (vt ipſe dicit ibi)
quando priuilegium iam eſt ſortitũ
ſuum effectum, vera eſt opi. Ioan. An.
ad quod facit ratio d. l. fina. in princi.
quam ſuprà adduxi: vel etiam quãdo
ſuperſunt reliquiæ priuilegij, vt tra-
dit Barto. in eo. §. fina. l. 2. ff. de dona.
vt ibi Alexan. in addi. dicit poſt Dy.
in ea regula Decet, & idẽ per omnia
dicit ad literam in lectura eiuſdem. §.
ſi maritus, à verſi. ſecundo adde, vſq;
ad verſi. non in gloſ. vbi facit differen
tiam inter tractum momentaneum
& ſucceſſiuum. Et pro opi. Ioan. An.
facit bene tex. argu. ſumpto vel à con
trarijs vel à correllatione terminorũ
in d. l. 2. §. pe. in verſ. numerũ, de excu.
turo. vbi tex. dicit, † quòd ſi poſt crea- 23
tionem tutoris ipſe tutor generet fi-
lios non auxiliabuntur ei ad excu-
ſationem muneris tutellæ iam ſuſce
ptæ. Per contrarium ergo vel à cor-
relatione terminorum conſequẽtia
deducta, ſi ſemel excuſatus fuerit pro
pter

Opi. Ioãn's. And. in reg. decet. eſt ſequẽda in iudicando & conſulendo in hoc puncto.

pter filiorum exiſtentiam, & ſic priuilegium iam fuerit ſortitum effectũ ſuum: ſcilicet excuſationis, tunc de creſcentia numeri filiorum non erit ſibi præiudicio. Et idem & clarius dicit Iureconſultus eodem modo argumentando.ſ.in eademmet.l.2. poſt prin.verſic.neq; rurſus. Reſolutio. Videtur ergo reſolutio colligi ex intentione Alex. facientis (vt dixi) differentiam inter habentia tractum momentaneum & ſucceſsiuum. Quòd ſi concedatur habenti tot filios priuilegium immunitatis perſonalis à muneribus, & vnum mun⁹ fuit ſibi delatum, à quo fuit excuſatus propter numerum filiorum, & numerus decreſcat, non propterea cogetur ſubire tale munus, quod ſibi prius fuit delatum. Nam quãtum ad tale munus priuilegium fuit ſemel momento conſummatũ & effectum ſortitum. Secùs ſi poſtquàm filij decreuerũt, aliud munus de nouo, fuit ſibi iniunctum: & idem in munere patrimoniali per omnia dicendum eſt.

Sic ergo reſpectu eiuſdem muneris realis vel perſonalis excuſatio ſemel ſortita effectum ſuum propter numerum liberorum perpetuò durat, ſed ſi numerus decreſcit quo ad alia munera ſuperuenientia, non iuuat retro à principio interueniſſe: & iſto fœdere omnia conciliantur ac concordãtur, & id probatur in dicto.§. deficientium: ibi, [*Suo tempore*,] & in l.his oneribus, verſic.auctis, ff.de vaca.mun.ſ.in contrarium poſt Alexã.allegatis. Subintelligentia. Sed iſtud ſubintelligitur, quando iudex in ſententia excuſaſſet illum à munere certo vel ſimpliciter, dicẽdo quòd viſa tali excuſatione, &c. habebat eũ pro excuſato, & tractabatur de certo munere non ſubeundo. Sed ſi generaliter declaraſſet eum in poſterum habẽdum pro excuſato, & ſic ad ſemper: nõ recederem ab opinione Ioã. Andr. & ſequacium, etiã quo ad munera nouiter ſibi imponenda, vt a talibus haberetur etiam pro excuſato. Item opinio Ioan. Andr. proculdubio procederet in effectu priuilegij conſummato, etiam habente cauſam momẽtaneam: ſi tamen haberet durationẽ perpetuam quo ad perſonã ipſius priuilegiati, vt q a ſtatuto vel priuilegio 24 cencederetur alicui † immunitas nobilitatis, ſi haberet duodecim filios maſculos: quo caſu ſi ſemel eos obtineret, non perderet nobilitatem, ſi eoſdem vel aliquot vel aliquem eorũ amitteret. Et prædictam differẽtiam inter immunitatem habentem tractum momentaneum & ſucceſsiuũ prius poſuit Bald.in additionibus quibuſdam, quas fecit ad quæſtio. Ioan. And.in dicta regula Decet, quas non vidi, ſed eas refert Alexan.in dict.§. ſi maritus, & ſimpliciter cum Bald. trãſit Ioan.de Ana.conſil.vltim.ſ. allegato, & potiſsimè vbi additio Ludo.Bologni.in omnibus ſequitur Ioan.de Anania: & addit Ancha.conſil.2.& in conſi.357.& etiam Salic.in alio conſil.& prędictam deciſionem Ioã. Andre. ſimpliciter refert, & ſequitur Marti.de Laude in tracta. de principibus, ſub titu.de fiſco. 198.q.& ſubdit Alexãn.in eodem.§.ſi maritus, in ver.non obſtat dict.l.2.§.1.quòd licet ſit magna authoritas Ioan.And.tamẽ in puncto iuris cõtraria eſt verior: & ſequit ꝙ eſt ardua quæſtio: quapropter ſecundum eum Bononiæ fuit factum ſtatutum pro opinio.Ioan.Andr.& illum ſequentium: intelligendo tamẽ & cõciliando opiniones vt.ſ. tradidi, omnes poſſunt procedere: & modo reperio nouiſsimè Andre. Tiraquel. tenentem idem quod ſuprà tenui in verſic.videtur ergo, in opuſculo cauſa ceſſante.4.limita.nume.14.eodem que vltimo, &.12.limita.nume.24.qđ

mihi placuit. Sed debet ſubdeclarari prout dixi in eadem præcedenti pag. prope finem, in verſicu. ſed iſtud, cũ ſequenti. In alio autem puncto: ſcilicet, quando actio ſemel extincta poſſit reuiuiſcere, vel non: & dato quòd reuiuiſcat, an ſit eadem numero, vel non, vide hic per Barto. 2. colum. verſicu. Sextò oppo. cum quo tranſeunt Docto. & iuxta prædicta adnotãdum eſt, quod quanquam obligatio nõ extinguitur, tamen poteſt ceſſare ad tẽpus, vt inquit text. in dicto. §. aream, in verſic. [*Videtur enim.*] ad quod etiam eſt text. in l. non omnis numeratio, in princip. ff. ſi certum peta. & in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, in verſicu. [*Sed hæc diſsimilia.*] vbi notat Ang. ff. de Verborũ obligatio. de qua temporali ceſſatione tetigit etiam gloſ. in l. ſecũda, §. & harum, in verbo detur, ante medium ibi, ſed ceſſatio obligationis ad tempus, &c. eo. titul. quæ tamen quo ad illum text. reprehendit per Doct. & ibi de hoc puncto videndum eſt per Lanze. colum. penult. poſt Bald. qui exponit gloſ. in quantum dixit ceſſans obligatio: ſcilicet, quo ad effectum per text. ſingul. & expreſſum in l. cùm hic ſtatus, §. ſiue autem res, ff. de donatio. inter virum & vxo. & ibi Bald. inducit illam glo. ad quęſtionem interdicti canonici. Et hæc hactenus de iſto articulo dicta ſufficiãt.

25 † In ſecũda parte, quæ eſt ibi, [*Sed ſi pars,*] text. iſte vult in effectu, quòd ſi ex duobus teſtamentis legatario debeatur pars certi fundi non facta vlla demonſtratione alicuius ex dominis, habentibus communionem in illo fundo, & legatarius conſequatur partem ab vno ex hæredibus, & illam partem idem legatarius deſinat habere, debet eadem pars ſibi ſolui per alium hæredem ex alio teſtamento: ex eo quia illa pars ſoluta non eſt demonſtrabilis: neque ad oculum corporis, vt potè exiſtens indiuiſa: neque ad oculum intellectus, quia non eſt relicta ſub aliqua demonſtratione alicuius ex dominis: quæ quidem demonſtratio oſtendit talem partem ad oculum intellectus, hoc modo.

2. Pars text.

Quia quando legatur pars, quæ eſt Meuij, legatarius concepit in intellectu (quam apprehenſiuam notitiã appellant Dialectici & Philoſ.) ſe habere vnam duntaxat partem in illo fundo ex ambobus teſtamentis, & tamen quòd non habet partem alteri', id eſt cõſocij Meuij, & illa diuiſio vel ſeparatio intellectualis vnius partis ab alia eſt ea, quæ operat' demonſtrationem ad oculum intellectualem: quemadmodum operatur diuiſio actualis ad oculum corporis, vt hic in textu, dum inquit, [*Non diuiſione corporis.*] Sed vbi non ſit aliqua demonſtratio partis reſpectu domini ipſius, vt in hoc verſicul. [*Sed ſi pars.*] quantuncunque pars concipiatur in intellectu, tamen concipitur generaliter obſcurè & in confuſo, etiam quoad primam notitiam, quam philoſophus in primo poſteriorum, vt dixi, vocat apprehenſiuam, & remanet in vim generis: & conſequenter poteſt abſolutè appellari indemonſtrabilis vel indemonſtrata, ex quo ad neutrum oculorum, videlicet neque corporalis, neque intellectualis demonſtrari poteſt. Rationem huius ſecundi dicti, ſcilicet quòd eadem pars pro indiuiſo debet iterum ſolui per alium hæredem ex alio teſtamento, ſubdit text. in verſicu. [*Nanque,*] quæ eſt vera litera: quanuis glo. & Docto. habuerunt literam, neque: ſed eãdem dicit corruptam Rapha. Cuma. hic colum. 3. Et certè litera, [*Nanque,*] eſt verior, & ita reperitur nunc in recognitione Gregorij Haloan. prout ſupra in

Verſicu. Sed ſi pars.

Verſ. Nanque

ptà, in ptincip. dixi. Eſt ergo vna ratio non plures, id eſt, quia duo extranei habentes fundum communem pro indiuiſo, habent dominiũ in illo fundo iuris intellectu, id eſt iuris interpretatione, hoc eſt ſecundum quod ius intelligit, prout exponit gloſ. in l. hæreditas, in glo. prima. ff. de petitio. hæredita. & clarius & melius poteſt exponi vt per Alber. ibi vt exponitur ille text. iuris intellectu, id eſt, quid intellectuale: & ſic iſte tex. loquitur de parte pro indiuiſo relicta abſque deſignatione vel demonſtratione: & conſequenter de ea, quæ cenſetur quid intellectuale & conſiſtens in ſimplici & intellectuali imaginatione ipſius mẽtis, prout conſiſtunt alia oĩa inuiſibilia & intellectualia, q̃ iure cõſtãt, de q̃bus inſtit. de rebus corpo. & incorpora. & in l. 1. ad finem, ff. de rerum diuiſio. quæ pars (vt eſt prædictum) apprehenditur ſeu cognoſcitur aut capitur per intellectum hominis in confuſo: & ſic non propriè per notitiam apprehenſiuam, non autem diuiſim quo ad eundem oculum intellectus: & ſic talis pars pro in diuiſo abſque deſignatione vel demonſtratione alicuius domini non eſt demõſtrabilis (vt dixi) neque quo ad oculum corporis, neque ad oculum intellectus ſiue mentis: licèt in confuſo quo ad ſimplicem & nudam imaginationem veluti ſeu quaſi apprehẽdatur ab ipſo intellectu. Et iſta eſt vera & propria declaratio horum text. & eſt de intentione Barro. licèt confuſè: quod (ſalua ipſius pace) eſt ei peculiare, in tertia oppoſit. ſecundæ partis, & Paul. de Caſt. colum. 2. in duob⁹ vel tribus locis, & Raphael. Cuma. in quantum in apoſtilla breuiſsima textuali vocat hanc partem, de qua loquitur verſicu. [*Sed ſi pars,*] intellectualem: & ſic indemonſtrabilem abſolutè & ſimpliciter, quaſi in prima parte quo ad quid ſit demonſtrabilis, id eſt, quo ad oculum intellectus, & ſic per notitiam apprehenſiuam propriè ſumptam, vt eſt dictum. Et ita eſt intelligenda gloſ. hic in parte, hanc eã dem ad finem, ibi dum dicit, ſenſu: quia cùm cadat ſuper ſecunda parte text. intelligi debet de ſenſu interiori, per quem ſenſum, qui eſt idem cum intellectu, capitur vel apprehẽditur in obſcuro & in confuſo illa pars pro indiuiſo, quæ fuit deſignata per demonſtrationem domini ipſius, vt ſuprà declaraui: non autem loquitur de ſenſu, id eſt, de intellectu habita conſideratione ad demonſtrationem quodãmodo diuiſiuam quo ad oculum ipſiuſmet intellectus, quę (vt prædixi) ſit per nominationem partis rei pro indiuiſo deſignatæ facta relatione ad dominum ipſius partis pro indiuiſo. Cùm autem in tex. iſto in verſicu. [*Atque etiam,*] dicatur, q̃ ſi legatarius deſinat habere prædictã partẽ pro indiuiſo ſibi ab vno hæredũ ſolutam, poteſt petere eandem partem ab alio hærede, ſi ad eum peruenit, vel ipſe hæres poteſt eam ſoluere, non percipio quòd iſtud manet fluat vel proueniat ex alio, niſi quia quando iterum petit partem ex alio teſtamento, petit eam etiam in confuſo, prout ſibi legata fuit bis in vtroque teſtamento: & alius hæres ſoluendo eam, cùm ſemper remaneat ſub conſideratione generis, videtur ſoluere aliam medietatem cõfuſam, ad quam erat obligatus ex teſtamento ſui teſtatoris: & ſic nihil refert (vt liberatio inquam ſibi ex alio teſtamento obtingat) an eandem partem in genere ſoluat, an aliam: ex quo vna pars cum alia vice mutua con-

funditur, & mixtim ac confuſè conſideraтur. Et hæc de ſecunda parte.

26 † Tertiam tex. partem loquentem de genere ſpecierum comprehẽſiuo declaraт per Barto. hic in fi. caſus poſitionis & in oppoſitionib⁹ tertiæ partis, & per Paul. in textualibus. 2. colũ. quia licèt ſit aliquantulum difficilis, non tamen ita difficilis ſicut ſunt prima & ſecunda pars iſtius textus, quæ ſuprà fuerunt adamuſſim declaratę.

3. Pars text.

Reſolutio & declarationis textualiũ deſignatorum

Reſoluendo itaque duobus verbis declarationes textuales, intentio text. in primo reſpon. eſt decidere vt non ſolum duæ cauſæ luctatiuæ reſpectu eiuſdem ſpeciei ad oculum corporalem demonſtrabilis, & reſpectu etiam eiuſdem perſonæ quo ad effectum ſolidæ exactionis non poſſunt concurrere, verùm etiam neq; reſpectu eius, quod habetur loco ſpeciei, vt eſt pars pro indiuiſo reſtricta & deſignata relatiuè per demonſtrationem domini, id eſt eius, qui eſt domin⁹ ꝓ parte ꝓ indiuiſo: & ſic primũ reſponſum loquitur de genere demõſtrabili per ſuam ſpeciem, id eſt pro parte pro indiuiſo facta relatione talis partis ad perſonam domini ipſius. et ſic ad oculum intellectus. Secunda pars decidit quòd admittitur cõcurſus duarum cauſarum lucratiuarũ circa genus omnino indemonſtrabile per ſuas ſpecies prout eſt pars legata pro indiuiſo non deſignata vel abſque aliqua deſignatione, quæ eſt indemonſtrabilis per ſpecies, quia nõ facta aliqua demonſtratione per relationem ad dominum ipſius partis omnino confuſaneę implicitę & caliginoſę, ſemper remanet in vim generis. In tertia parte verſic. [*Non ſ. dem,*] decidit text. quòd quando genus putà homo eſt demonſtrabile per ſuas ſpecies ad oculum corporis

3. Pars text.

demonſtratas & patentes, vt Stichus & Pamphilus, quæ ſecũdum Iuriſtas ſunt ſpecies hominis in genere, & tunc concurſus prædictarum duarũ cauſarum lucratiuarum in eadem re, & reſpectu vnius perſonæ non admittitur quo ad ſpeciem ſolutam ab vno ex hæredibus, his denique debitoribus, ſed eſt ſoluenda per alium debitorem alia ſpecies de eodem genere: ſi primo inquam fuit quantitas exacta per legatarium ab alio hęrede vel alio debitore, vt contingat liberatio per rationem quæ ponitur in verſicu. [*Hominis enim.*] declarata, vt per Barto. & Paulum hîc in locis ſuprà deſignatis lecturæ ipſius Paul.

Ex prima deciſione huius text. eiuſmodi, vt ſuprà declarata poteſt deduci iuncta reſtrictione gloſ. communiter approbatę in verſiculo poſtea, Redit ad 1. deciſionem tex.

27 † quòd ſi maritus conſtante matrimonio emit fundum Cornelianum, qui quidem fundus Cornelianus ſecũdum leges iſtius regni incidit quo ad vxorem in cauſam lucratiuam reſpectu medietatis ipſius: quia cùm efficiatur communis inter eoſdem cõiuges, acquiritur vxori dominiũ medietatis fundi: & reſpectu vxoris, cui acquiritur eſt titulus merè lucratiu⁹. quia nihil ab ea abeſt, vt inquit Barto. hîc in principio fin. colum. ſi poſtea maritus & vxor in ſimul eundem fundum alienent, & vxor conſecuta ſit æſtimationem medietatis fundi, quam maritus ſinit vel paſſus eſt eam habere (nam aliâs ſecundum legem ordinatiã maritus ſolus poſſet de illa re communi ad libitũ diſponere ſine vxore) & maritus conſtante eodem matrimonio reemit eũdem fundum & obijt, quod cùm iã eſſet conſequuta vxor medietatis æſtimationem propter venditionem ſimul-

Adaptatio ad facta atrã tiſ. ll. regni.

ſimultaneam vnà cum marito factã de fundo, antequam de nouo per ipſum maritum idem fundus reemeretur, ac poſtea fundus per eum fuit reemptus, & iterato effectus communis, & ſic prima & ſecunda obligatio concurrunt diuerſis temporibus, poteſt iſta vxor ſoluto matrimonio retinere æſtimationem partis fundi per eam vnà cum viro iam pridem venditæ, & medietatem fundi petere nõ ea ratione, quia primo conſequuta fuerat æſtimationem: nam quando duo tituli lucratiui procedunt ab eodem non fit illa differentia ſecũdũ Barto. hîc quinta oppoſitione primæ partis, per l. huiuſmodi. §. primo. cum glo. ſuprà titu. primo, prout & hîc ambo tituli proceſſerunt ab eodem, id eſt à marito concurrente legis diſpoſitione: quia ex actu mariti concurrẽte (vt dixi eadẽ l. diſpoſitione vtraq; cauſa lucratiua ſumpſit originem: cũ maritus bis emeret eandem rem) ſed alia ratione procedit id quod dixi, videlicet quia vtraque obligatio ex cauſa lucratiua deſcendens non concurrit eodem tempore: quo caſu Docto. poſt glo. limitant iſtum text. fundatum ſuper regula negatiua, ac prohibitiua concurſus prædictarum cauſarum non habere locum per l. exiſtimo, infrà de Verborum obliga. quam ad id allegant Barto. & Doctores hîc, hoc eſt quia priuſquam ex ſecunda emptione fierit vxori acquiſitio medietatis fundi vel obligationis ad eã conſequendam, prima obligatio & acquiſitio ex ea reſultans iam erat conſumpta & abolita, & conſequenter non poteſt dici, quòd duæ cauſæ lucratiuæ concurrant reſpectu eiuſdẽ rei & æſtimationis ipſius, quia non concurrunt eodem tempore: & hæc locum haberent etiam ſi iſte partes eſſent demonſtrabiles ad oculum intellectus, vt in primo reſponſo iſtius text. ſed cùm re vera ſint omnino indemonſtrabiles, quia deferuntur ſimpliciter ex diſpoſitione & authoritate legum regni, res habet minus dubitationis, quia ſumus in caſu verſi. [*Atque etiam hanc eandem partem,*] vbi iterum fieri poterit ſolutio in eadem parte, & conſequenter clarè procedit prædicta adaptatio.

28 †Secunda deciſio iſtius tex. in verſicul. [*Sed ſi pars,*] poſſet hodie induci ad hanc quæſtionem, ſuppoſito quòd fundus eſſet Meuij & Sempronij, prout gloſſa iſta vult, qui Meuius legauit cuidam mulieri ſolutę partem dimidiam prædicti fundi, & priuſquam illam partem eius hæres mulieri ſolueret, eadem mulier nupſerit alteri habenti aliam partem in eadem re, videlicet Sempronio, qui Sempronius moritur, quæritur quid debeat habere iſta mulier de prædicto fundo. & eſt dicendum, quòd licèt petat medietatem eiuſdem fundi legatam ſibi per Meuium ex teſtamento eiuſdem Meuij, & eam conſequať, nihilominus põt petere medietatẽ alterius partis vt lucrum, per ll. regni quandiu retinet primam medietatem penes ſe ex teſtamento Meuij, etſi eadem deſijſſet habere, & perueniſſet ad hęredem mariti, id eſt Sempronij, poteſt etiam eandem medietatem vnà cum medietate medietatis petere ab illo met Sempronij hærede, & ſic quartam partem totius fundi ratione lucri conſtante matrimonio aucti, quia tam dimidia primo legata quàm dimidia dimidiæ, quę eſt quarta pars fundi acquiſita ex lucro aucto fuerunt acquiſitæ mulieri prædictæ diuerſo titulo lucratiuo abſq; demonſtratione domini partis: nam

Alia adaptatio ex 2. deciſione huius tex.

dimídia fuit legata abſque demonſtratione non dicendo meã: ſimiliter dimida alterius dimidiæ, id eſt quarta fuit tacitè acquiſita ex diſpoſitione legum regni.

Sed hîc vertitur conſideratio dubitabilis, quia cùm teſtator videtur legaſſe dimidiam ſuam. lex vxor patrui, C. de legatis, an propterea videatur eam ſpecialiter deſignaſſe: & idem in quarta acquiſita ex lucro, an videatur à principio deſignata ipſo iure per prædictas leges regni: & ſic petendo & conſequendo ex teſtamento dimidiam, & alienando eam non poſſet quartam de eadem dimidia petere: ſed certè ex quo ſemper poteſt petere quartam, parui effect' eſſe videtur an eandem, an aliam 4. conſequatur.

Alia inductio ex eadẽ deciſione. Inducitur etiam hæc eadem pars text. retentis ijſdem terminis, ſi Meuius donauit dimidiam cuiuſdam fundi alicui mulieri, quem fundum habebat ipſe donator cum Sempronio communem pro indiuiſo, & antequam mulier eſſet, conſequuta medietatem ex donatione, nupſit eidem Meuio, videtur quòd poſsit plus medietate conſequi: quia vtraque cauſa lucratiua habetur ꝓ vna, cùm proceſſerit ab vno & eodem, id eſt Meuio, vt dicta l. huiuſmodi. §. primo, ſed quia non verſatur cauſa lucratiua circa eandem partem dimidiam, ſed circa diuerſam, id eſt medietatem alterius partis, quæ remanſit eidem Meuio, regula prohibitiua non eſt in conſideratione: & conſequenter poterit petere dimidiam alterius dimidiæ: quia non habet eam principaliter ab ipſo marito, ſed à lege: & ſic quo ad effectum in caſu iſto, de quo agimus, duplex cauſa lucratiua concurrit circa res diuerſas: vna ſcilicet donationis mariti quo ad medietatem fundi: alia, ſcilicet legis inducentis acquiſitionem quo ad quartam partem.

De eadẽ re. Poteſt etiam induci retentis ijſdemmet terminis & dubitari, quid iuris ſit, ſi vterque dominus fundi, ſcilicet Meuius & Sempronius donauit mulieri ſuam medietatem fundi, & ab vno eorundem conſequuta eſt vnam medietatem, & deſinat illius eſſe domina, an poſsit ab alio eadem medietas ſolui, vel per mulierem peti, nam de alia non eſt dubium, niſi quòd eam poſsit petere: ſed quod attinet ad eandem videtur quòd iſte textus non poſſit hoc caſu adaptari ſeu verificari, quia vnuſquiſque ſocius videtur ſuã partem donaſſe, vt ſuprà dixi: & illud habetur loco demonſtrationis, ideo non abs re in hoc textu præſupponitur totam rem alienam vel ſaltem quo ad vnum teſtatorem fuiſſe legatam quo ad eandem ſpeciem ſolidam, quaſi ſi res eſſet vtriuſque teſtatoris, quilibet videretur legaſſe vel donaſſe partem ſuam ꝓ indiuiſo: & ſic eſſet idem iuris ac ſi eſſet demonſtrata dicendo meam, vt in l. Serui electione, §. finali ſuprà tit. primo, & conſequenter non eſſet tractandum de concurſu vel non concurſu duarum cauſarum lucratiuarum, cùm in propoſito concernant res diuerſas, id eſt duas medietates ſeparatas: & ſic non eandem rem.

De eadẽ re. Nec non retentis ijſdem terminis poteſt dubitari, quid ſi iſta mulier nupſiſſet primum Meuio, deinde eo mortuo nupſiſſet Sempronio. Dicendum videtur, quòd poſsit petere dimidiam totius fundi ab

di ab vtroque mariti hæres de pro ra-ta cuiuſque quartæ partis, id eſt dimidia dimidiæ: & conſequenter pro vna quarta parte, et ſi eam deſineret habere, poſsit per alium hæredem ſecundi mariti eadem quarta ſibi ſoli: quia licèt acquiratur per legem Reg. tamen non videtur à principio facta aliqua demonſtratio partis: ex quo (vt eſt iam dictũ) ſimpliciter & abſolutè medietas lucri per eandem legẽ Reg. defertur.

His prædeductis, quia Barto. hic adducit l. non quocunque, §. fundus ſuprà de legatis primo, in quarta oppoſitio. ſecundæ partis: & declarationem, quam in hac materia per illũ textum ponit, valde commendat, nõ eſt omittendum, quòd ille textus, ſecundum inductionem & declarationem probat,

29 † quòd id quod obuenit per conſolidationem, dicitur obuenire titulo lucratiuo, vt putà quando vſusfructus proprietati conſolidatur, vel feudum ad dominum regreditur per excadentiam (vt vocãt) vaſalli, vel ſuperficies redit ad ꝓprietatẽ, aut ius cenſuarij vel emphyteotæ, & iura ſimilia vtilia redeunt ad dominum directum.

Et ad id dicit ibi Alber. illum text. non recordari ſe alibi vidiſſe. Sed eſt etiam text. & adhuc apertior in §. Si cui fundus, in ſtitu. de legatis. Ex quo infert ibidem Ioannes Fab. quòd ſtante conſuetudine (prout ſtant hodie apud nos prædictæ leges Regni) quòd acquiſita per viros communicentur vxoribus, & è contra: & vir antequã vxorem duceret, erat dominus directus quarundam rerum feudalium, quæ ab ipſo manu tenebantur per vaſallos in feudum, & cõſtante matrimonio aliquæ ex his rebus conſolidantur, & redeunt ad dominum ex aliqua cauſa, vxor debet habere partem in his rebus conſolidatis: quia cenſentur haberi alio titulo, & ſic lucratiuo, diſtincto ab ipſa rei proprietate: & idcirco velut aliæ res ipſius viri ſunt cenſendæ de per ſe: & adducit etiam l. iſtam, in. §. fundo legato.

Et idem circa eandem quæſtionem tenent ibidem Ioan. de Pla. & Ange. Areti. vbi ipſe Ang. allegat. d. §. fund⁹; prædictæ l. non quocunque. Idem etiam tenet Iaſo. in vltim. additione ad Chriſtopho. Por. ad §. eadem, præcedentem eundem §. ſi cui, & ſequitur Guillier. de Benedi. in repeti. ca pitu. Rainuntius, in parte, & vxorem nomine Adelaſiam, numer. 791. Nicolaus Boë. in conſuetu. Bituri. titu. de conſuetu. mat. & dot. cum alijs remiſsionibus adductis per Andr. Tiraquel. prima parte operis retractus, fol. 278. numer. 73. qui nihil aliud agit circa huius rei reſolutionem, ſola cõrentus recitatione, nè moris ſui per petui obliuiſcatur, nihil reſoluere. vide etiam quæ in hoc propoſito tradidi in meo memoriali, ſuper parte, melioratio. Mos Tiraq. illaudabilis.

Quæ deciſio (vt eam repetam) appoſitè quadrat ad prædictas leges Regni concedentes vxoribus prædictã communionem in rebus conſtante matrimonio per virum acquiſitis, vt ſi ad maritum proprietarium redeat conſtante matrimonio vſusfructus vel ſuperficies, quæ erant penes aliũ ante cõtractum tale matrimonium, mulier conſequatur medietatẽm illorum lucrorum conſolidatorum. Sed adhuc eſt videndum, an ipſe vſusfructus vel ſuperficies diuidantur: & dicendum eſt, quòd non, ex eo, quod eleganter declarat Bald. in propoſito conſolidationis in l. ſi tibi ho-

mo,§.fina.ſuprà titu. primo, de lega. primo, dum dicit, quòd habens ius directum lucrifacit vtile vi conſolidationis per modum extinctionis ipſius vtilis:quia extinguitur illud vtile dominium, & remanet directum effectum plenum, quod ante erat nudum. Nam directum & vtile ſub ſuis nominibus non cadũt in eadem perſona: ſed extinguitur vtile, & remanet directũ plenũ, vt ibi apertè dicit͛, & ſcd̃m eũ dicit͛ aperti⁹ ĩ l.Si heres, in prin.ff.ad Trebellia. In ipſa aũt re clarum eſt, quòd non poteſt habere medietatẽ: quia illa conſolidatio eſt augmentum,non alia res:& ſic non eſt res noua.l.4.ff.de iure dor.Sed ita eſt quòd in eadem re principali non poterat habere communionem: ergo neque in ipſo augmento, argu. l. etiã cum ſimil.C.de iure dot.

Attende. Sed reſtat videre, in quo habeat iſta mulier illam lucri partem: & quidem, vt mea ferr opinio,putatem in dubiè ęſtimandum vſumfructum vel emphyteuſim de per ſe, ac ſi eſſet ſeparatus vel ſeparata à proprietate, vt probatur ex dicto.§.ſi cui: dum dicit, quòd vſusfructus in petitione fundi obtinet vicem ſeruitutis:& ſic conſideratur ſeparatim & formaliter ac diſtinctim ab ipſa proprietate, & non coniunctim ſeu cauſaliter cum ea. Si itaque in eo debet haberi communio per ll.reg. ergo æſtimatio ipſius eſt facienda, & inter coniuges diuidenda hoc modo,quòd æſtimetur totus fundus,put regulariter debet fieri.l. Meuius,ff.cõmuni diui.& l. 3. C. eo.quæ ll. dicunt,

30 † ꝗ ad cognoſcendum valorem partis alicuius rei, tota res in primis eſt æſtimanda. Ad idem tex.§.in fundo,vbi not.Bald.& ibi retuli addendo nonnulla poſt principium ſuprà iſta l. Item proprietas æſtimetur de per ſe, & quatenus vltra proprietatẽ valet plus totus fundus vnà cum vſufructu cauſali erit æſtimatio vſusfructus,vt dicunt Paul. & Docto.in dict.§.fundus.l.non quocunque,& clarius exemplificatur per Theophy.in.§.ſi cui,aliàs incipit in illo libro.§.Titij fundum,inſtit.de legatis,ſecundum traditionem,quę nunc circũfertur è græco in latinum libri inſtitutionum. Et hoc eſt quod vult ille tex.ſecundum prædictam traductionem,ſi bene inſpiciatur:& iſta eſt clara intentio Ioan.Fab.ibidẽ in verbis,quæ.ſ.retuli,quòd vſusfructus cõſolidatus ſit de per ſe conſiderandus: ſed non poteſt aliter conſiderari niſi per æſtimationem:quia licèt ſit diuiduus,vt in l.1.§.ſi vſusfructus,ad l.Falcid.j. & not. Barto. in l. ſtipulationes non diuiduntur,in plurib⁹ locis,& in l.qui vſumfructum,ff.de verbor. obli. tamẽ cùm incorporetur proprietati per conſolidationem extinctiuam ipſius vſusfructus, & ſic abſorbetur ab illa,vt prædixi Bald.dicere in dic.l.ſi tibi homo,§.fi.non põt ab extra conſiderari de per ſe niſi intellectu quo ad eum æſtimandum:quia hîc nõ tractamus de diuiſione ipſius iuris vſusfructus,quod ſua natura eſt diuiduum.l. 1.§.ſi vſusfructus.j.ad l.falc.ſed de valore ipſius,& cõſequẽter partim eiuſdem proprietatis ad effectum,de quo agim⁹.Et puto iſta eſſe veriſsima, quãuis me non lateat modernos Hiſpanos aliter dicere in re.rubr. de donat. inter vir.& vxo.§.62.in verbo,ex quo ego infero:dum tenent,ꝗ nõ diuidatur æſtimatio vſusfructus,ſed nulla bona ratione ducunt͛ ad id aſſeuerandũ, vt parêre poteſt eos legenti,etiam per tranſenã,vt aliâs dicitur. Cõtra Pal. Rub. Et quod dicunt illi ꝗ medietas acquiſitionis verſabitur circa medietatẽ fructuũ, quos

poſtea

poſtea durante matrimonio fundus
produxerit perperam,in hoc dicunt
quia illa acquiſitio fit per eaſdem ll.or
din.etiam abſq; conſideratione con-
ſolidationis vſusfructus, & redigitur
quæſtio fruſtratoria:habebit ergo ſe-
cundum opinionē quam teneo vxor
medietatem valoris vſusfructus con-
ſolidati ob illam acquiſitionem mo-
mentaneam. Præterea matrimonio
durante ambo coniuges potienť me-
dietate fructuum percipiēdorum ex
fundo ob acquiſitionem lucrorū ſuc-
ceſsiuam,quæ vtrique competit eo-
rum:& non obſtabit regula impedi-
tiua concurſus duarum cauſarum lu
cratiuarum:cùm eo caſu concurrant
circa res diuerſas:& regula habet lo-
cum duntaxat reſpectu eiuſdem ſpe-
ciei,vt hic,& in omnibus iuribus per
glo.Bar.& Docto.adductis de hac ma
teria loquentibus.Et quia.ſ. dixi ꝙ ſo
la proprietas eſt æſtimanda de per ſe,
quonam modo illa æſtimeť vide Bal.
conſi.103.incipienti,quæritur quali-
ter,primo lib.ex cuius verbis breui-
ter iunctis his,quæ ad eum ibi addidi,
colligitur aliter faciendam eſſe æſti-
mationem tam nudæ proprietatis, ꝙ̄
nudi & formalis ac ſeparati vſusfruct⁹:
licèt ibi de vſufructu non loquať, ſed
de emphyteoſi:in idē tamē recidit:vi
de ibi,quia illa videť recta & iuridica
æſtimatio,& cōfert apprimè rei,đ qua
in præſentiarū agitur:& latuit prædi-
ctos Doct. in d.c.per veſtras,loco.ſ.ci
tato.Nō eſt ꝑtermittendū vltimò hîc
cōmemorare vnū,de quo Doct.in lo-
cis prædictis nō faciūt verbū aliquod:
videlicet,ꝙ tex.in d.l.4.ff.de iu.dot.ſ.
citata videtur obſtare deciſioni pręfa
tæ:illius enim l.verba ſunt,[*Si proprietati nudæ in dotem datæ uſusfructus acceſſerit, non uidetur alia dos:ſed incrementum dotis.*] Et ſic vi-
31 detur ibi probari,† ꝙ quando vſusfru
ctus accedit proprietati per modū cō
ſolidationis,non videť res noua vel a-
lia:& cōſequenter nō cenſeť noua ac
quiſitio,&c.quod obiectum robora-
tur ex eo,qđ per eandē l.Bar. ibi deci-
dit de gabella.Sed reſpōdeť, ꝙ ex ver
bis illis,[*Nō uidetur alia dos,&c.*] non rectè
infertur prædicta cōſequētia:nā licèt
quādo vſusfructus accedit ꝓprietati
dotali,vel alteri cuicunq;,per conſoli
dationē,non efficiat,vel cōſtituat no-
uam rem,quia iungiť inſeparabiliter
per quandā mixturā conſolidatiuam
ipſi proprietati, & talis cōſolidatio in-
ducit illius iuris perſonalis extinctio-
nem& reſolutionē,ob quā rem ꝓprie
tas propter eiuſmodi acceſsionē auge
tur,& fit plena:nō tamē ex hoc ſequi-
tur,ꝙ ipſius vſusfructus æſtimatio ha
bito reſpectu ad tempus,quo erat à ꝓ
prietate ſeparatus,nō acquirať de no
uo,& faciat pinguiorē & pretioſiorē
ipſam proprietatē effectu ac re ipſa.
Quod etiā patet,q̄a illa lex ęquiparat
prædictā conſolidationē alluuioni: &
tamē ꝑ multa iura patet,id qđ alluuio
ne vel per alluuionē accedit acquiri
32 de nouo.§.præterea † qđ ꝑ alluuionē
inſtit.de re.diui.ſcđm vtrāq; literā tā
antiquā,ꝙ̄ etiā nouā traductā è gręco
Theophyli cū multis ſimilib⁹.ll.ff.de
acqui.re.domi.remitto ad ea quæ ha
beo ī memoriali in parte , melioratio.
Et ꝑ hæc patet reſolutio intelligentię
huius tex.& etiā gloſ.ſcđm cōem Do
cto.intellectū,q̄ fuit Bar.poſt glo. quō
cōiter oēs ſcribentes hîc ſequunť, ex-
cepto Raph.Cuma.q̄ ſeu ille Saturni Carpit Rapha. Cumas
nus,cuius meminit.l.1. ff. de Senato.
ſolus deuiat ab intellectu cōi & oīum
aliorū ſcribentium.Et quāuis moueā
tur ratione colorata,tamen deſtruit
tex.quia in effectu & re ipſa cōfundit
primum reſponſum text. cum ſecun
do.: & ſic non eſt curandum de eius
intellectu.

Summarium.

1 LEGIS *ſectio in principio per quæſtiones.*

2 *Summa pronuntiatorum, ſeu notabiliũ quæ ex iſtius l. prin. eliciunt.*

3 *Comprobatio primæ notabilis primi.*

4 *Paria ſunt, quem rogari de reſtituendo poſt mortem ſuam, & cùm, aut quando uolet.*

5. *Idem in caſuècontrario.*

6 *Arbitrium uel facultas, quod, uel quam quis habet ex uoluntate teſtatoris, ſiue ipſius mandato protenditur uſq; ad ipſius mandatarij mortem.*

7 *Ratio primi reſponſi, ſeu primæ deciſionis huius legis.*

8 *Debitor conditionalis poteſt ſoluendo rem corporalem uerè uel fictè diuerſimode liberari.*

9 *Idem in debito rei incorporalis conditionali pendente conditione ſoluto.*

10 *Eadem ratio adaptatur ad caſum l. poſt mortem.*

11 *Verbum debet, quanquàm regulariter ſignificet aliàs neceſsitatem: aliquando tamen ſignificat potentiam ſeu poſsibilitatem ut hic.*

12 *Caſus in quo hæres grauatus reſtituere poſt mortem uel cum morietur, poteſt in uita cogi ad reſtitutionem faciendam. ſ. cùm deuenit ad actum moriendi, retenta tamen ſana mente.*

13 *Remiſsiones haud cõtemnẽdæ ad l. qui duos. §. 1. eodemq; ultimo. ff. de manu. teſtã.*

14 *In artic. mortis uel morienſ dicitur eſſe q̃ eſt cõſtitut⁹ in extremis, uel ĩ ultimis, uel ĩ actu moriẽdi.*

15 *Subſiſtente uoluntate teſtatoris etiam tacita ſiue præſumpta uel cõiecturata conditio uolũtaria aliàs in forma ſpecifica adimplẽda poteſt æquipollenter adimpleri.*

16 *Conſequentia à forma perſonarum ad formam temporis, in iure ualida & probabilis.*

17 *Conciliatur iſte tex. cum textu. prima inſpectione eidẽ aduerſante in l huiuſmodi. §. ſi Sempronius, ſuprà titulo primo.*

18 *Verbum dono, ſimpliciter & abſolutè prolatum quandoq;. i. ratione materiæ ſubiectæ flectitur ad improprietatem. i. non accipitur pro uera & propria donatione.*

19 *Dilatio appoſita per teſtatorem ad reſtitutionem legati uel fideicommiſsi, in dubio cenſetur appoſita in fauorem hæredis uel grauati qui tenetur reſtituere: non autem ipſius legatarij uel fideicõmiſſarij cui uel quibus reſtitutio eiuſmodi eſt facienda.*

20 *Punctuatio ad l. Tau. 17. an per ſimplex conſtitutum factum per patrem meliorantem de rebus meliorationis inducatur ipſius reuocabilitas: & concluditur quòd ſic, cum moderamine reſultante ex bimẽbri diſtinctione reſolutiua in hoc artic. infrà ſubiecta in uer. reſolutio itaq;.*

21 *Antequam conſtitutum factum ſuper bonis acquirendis effectum ſortiatur. i. ante eorundem bonorum acquiſitionem, melioratio de eiſdem facta ſubiacet reuocabilitati: & ſic eſt reuocabilis per meliorantem.*

22 *Si ſimplicem detentationem tantummodo habet pater in rebus de quibus fecit meliorationem, & eas tradat, non efficitur melioratio irreuocabilis.*

23 *Iuramentum de non reuocando meliorationem facit eam irreuocabilem.*

24 *Idem dicendum in fidei præſtatione.*

25 *Vbi in aliquo actu requiritur interuentus traditionis corporalis uel naturalis non ſufficit appoſitio conſtituti.*

26 *Actus fictus traditionis ſcripturæ non eſt tantĩ effectus prout eſt conſtitutum.*

27 *Executor per teſtatorẽ nominatus diſtribuere inter pauperes quid certum poteſt eligere ad tale relictum filium ipſius illegitimum, ſi eſt pauper & nõ demeritus.*

28 *Neq; executor per teſtatorem nominatus, neq; Epiſcopus ad quem ex poſt facto de iure executio deuoluitur poteſt filium illegitimum teſtatoris ad hæreditatẽ executori demandatam nominare. Quid autem in relicto alicui⁹ rei certæ de ipſa hæreditate deliberandum, cùm tali filio non debeantur niſi ſolum alimenta quæ præſtantur in quãtitate, uel in fructibus, non in proprietate rei certæ hæreditariæ.*

IN LEGEM VNVM EX FAmilia interpretationes.

VNVM ex familia propter fideicommiſſum, à ſe cùm moreretur relictum, hæres eligere debet: ei quem elegit fruſtra teſtamento ſuo legat, quod poſtea quàm electus,

ctus eſt; ex alio teſtamento petere poteſt. Verùm ergo non conſtitit quod datur, quaſi creditori relictum, an quandiu poteſt mutari, voluntas non rectè creditori comparabitur: ſiue tamen duret electio fuiſſe videtur creditor: ſiue mutetur ex neutro teſtamento petitio competit.

Alias incipit iſta lex ſi vnũ, ſed vt ſuprà recitaui abſque ſi eſt in Pande. Flor. ſed cũ ſi eſt in lib. Norico. Greg. Halo.

HAEC lex ſecundum Barto. & Docto. proſequitur eandem materiam vſque ad. §. ſi rem, excluſiuè, diuiditurque vt per eos, & iſtud principium vſque ad. §. ſi de falcidia, ſecundum Barto.
1 † ponit tres quæſtiones, & earundem ſolutiones: ſecunda ibi, [*Et ei,*] tertia ibi, [*Verùm ergo.*] Sed certè ſecundum declarationem Paul. de Caſtr. ſunt quatuor quæſtiones, nam in dicto verſicu. [*Verùm ergo,*] deciditur quarta quæſtio, vt ſtatim patebit, ſimulque conſtabit, ſummam Barto. & mutilam & imperfectam eſſe. † Eliciuntur itaque ex
2 hoc principio quatuor pronuntiata, ſeu notabilia quæ vocant.

Primum, quòd rogatus reſtituere rem vni ex pluribus poſt mortem ipſius rogati, vel cùm ipſe rogatus moreretur, põt eligere in vita.

Secundum, quòd ſi eligere aut reſtituere rogatus eligat, & poſt electionem, eidem electo eandem rem in ſuo teſtamento leget, tale legatum non tenet.

Tertium, quòd poſt electionem poteſt hæres qui elegit variare, & vſque ad obitum ſuum illam mutare.

Quartum, quòd etiam ſi talem electionem muret; non tamen prædictum legatum conualeſcit, neq; ob eam rem confirmatur.

3 Ad primum dictum † ſeu notabile confert etiam tex. nota. in l. poſt mortem, C. de fideicom. vbi rogatus reſtituere, poſt mortem, quod in idem recidit, ac ſi eſſet rogatus cùm moreretur, poteſt & videtur parere iudicio defuncti, quãcunq; voluerit in
4 vita reſtituẽdo. Et ſic probat ibi, † paria eſſe, quẽ rogari de reſtituẽdo poſt mortem, vel cùm, aut quando volet.
5 † Et idem eſt in caſu èconrrario: nam paria ſunt quem rogari de reſtituendo, cùm, vel quando volet, vel cùm morietur, ſiue poſt mortem. l. vxorem. §. Scæuola, infrà titu. 1. quem §. dicit ad id Roma. ſing. in ſing. 426. & quia ille tex. loquitur in fideicommiſſo vniuerſali in ſingulari, etiam eſt tex. in idem in l. fideicommiſſa, §. ſi fideicommiſſum in verſi. [*Hoc aũt legatũ,*] eodem titu. ad quem vide Barto. in l. Centeſimis, §. final. colum. prima, & ſequenti. ff. de verborum obligatio. Et. Socin. in l. verùm, §. cùm quidam, colum. ſecunda, infrà de rebus dubijs, & vide l. Seruos, ff. de manumiſ. teſtamento, quam in dicto. §. Scæuola, poſt Oldra. allegat Alberi-
6 cus in ſimili, vbi probatur, † quòd arbitrium quod quis habet in manumittendo ſeruos ex mandato vel voluntate teſtatoris, durat vſque ad mortem, & vide l. fina. ff. qui ſine manu. ad liber. perue. vbi contra iſtud eſſet durũ cõtrariũ, niſi ſubeſſet fauor liberorũ: & ſic in intellectu dicti. §. Scæuola, obiter adnotandum eſt, id quod ex eadem l. fin. colligitur: videlicet, quòd ibi ponitur fallentia ſeu caſus ſpecialis fauore libertatis, contra dictum. §. Scæuola.

Ratio

7 Ratio † ad hoc primum dictum i-
ſtius tex.(vt ad eum redeam) deſumi
poteſt ex l.dotis fructus,§.fina.cum l.
ſequenti.ff.de iure dot.vbi probatur,
8 † quòd debitor ſub conditione ſolués
ipſa conditione pendente liberatur ſi
ue per ſolutionem veram, ſiue fictã,
nam ſi eſt ficta poteſt liberari fictè l.
9 ſub conditione.j.de ſolu. † quod non
tantum procedit in ſolutione rei cor-
poralis,ſed etiã rei incorporalis ſecũ-
dum glo.ordin.in l.4.ff.de ſeruitu.rit.
gene.glo.3.poſt princip.quam ibi di-
10 cunt ſingul.Ange.& Pau. † & eadem
ratio poteſt adaptari ad d.l.poſt mor-
11 tem. Et licèt iſte tex.in † verbo[Debet.]
videatur ſonare in neceſsitatem,pro-
ut eſt propria & genuina illius ſignifi
catio:nihilominus ob materiam ſub-
iectam eſt exponendus pro poteſt ꝑ-
ut hic exponit Pau.d Caſt. & Bart.in
ſolutione primæ oppoſitionis vult i-
dem dum tenet,ꝙ hæredi non incũ-
bit neceſsitas præciſſe eligẽdi,ſed eau
ſatiuè vt hic iuncto.§.rogo.j.iſta l.Sed
iſti Docto.(ſalua eorum venia) perpe-
ram loquuntur,quia imò litera[Debet]
ſtat propriè in iſto tex.& deſignat ne-
ceſsitatem in eligendo reſpectu tem
poris mortis,in quod fuit electio col-
lata,non autem reſpectu electionis in
vita,quia illa eſt volũtaria:neq; reſpe-
ctu perſonarum,de qua electione lo-
quitur dictus.§.rogo,& pro certo iſti
paralogizantur in expoſitione quã fa
ciunt de debet pro poteſt, & expo-
nũt album pro nigro.Quod autem il-
li dicunt eſt intelligendum vt per
Bald.hic poſt Dyn.& idem tenet Al-
bet.& Ioan.de Imo.ſcilicet,donec hę
res debens eligere non perueniſſet
ad actum moriendi: nam ſi eò perue-
12 niſſet, † bene poſſet cogi eligere vnũ
de familia: quia in id tempus, id eſt,
mortis collata erat eligendi facultas
ſecundum eos:ex hoc patet eſſe verũ
quod prædixi,contra expoſitionẽ Do
cto.ſed ſub intelligi debet niſi hæres
amiſiſſet ſanã mentem quod eſt in-
dubitatum iſtud de coactione: & vl-
tra ipſos probat ex tex. cũ glo.in l.qui
duos.§.1.ff.de manu.teſtamento ab
ſpeciali ſumpto argum. nam ratio il-
lius tex.quæ eſt quia viuens moritur
habet etiam locum in caſu noſtro:cũ
per verba illa,reſtituas cùm morieris
vel poſt mortem videtur dilata reſti-
tutio vſque ad vltimum vitę ſpiritum
incluſiuè non aũt poſt ſeu excluſiuè,
& ſic poſt mortẽ,& quia Doctores no
ſtri non declarant quid ſit illud dice-
13 re viuens morit᷑ † vide Au.Gell.lib. 6.
noctium atticarum c.13.& lib.7.c.11.
ex cuius dictis id explicatur: de quo
poſt multos dies ꝗ iſtud adaptauerã
ad illum text.reperij factam mentio-
nem per Andr.Alcia.in primo opere
ſeu volumine Parergõ lib.2.c.44.vl-
tra quę cõmendandę ſunt nonnullæ
remiſsiones ex noſtris auctoribus ad
illũ tex.in d.§.1.nam illũ allegat Bald.
in rub.de vita & honeſ.cler.poſt prin.
& eum nitit᷑ declarare idem Bal.licèt
nõ perfectè in l.fin.in prin.col.ſi.C.de
bonis ꝗ libe.cui⁹ meminit Steph.Ber.
cõſi.349.col.1.volu.1.ꝗ itẽ alleg.d.§.
fin.in cõſi. 16. incipi.Dudũ fuit nu.9.
eo.volu.& illũ tex.allegat etiã Cur.Iu
niot in l.2.§.creditũ,col.2.ff.ſi cer. pe.
& differẽtiã inter tp̃s mortis & tem-
pus quo quis morit᷑ ponit Bar.in l.qđ
de pariter,ad fi.j.đ reb.dubijs,vbi etiã
allegat iſtũ tex.& cõtra id qđ Bart.di-
cit in d.l.ꝗ duos,vi.Salomoniũ il.gal- Salomo. cõtra Bar.
lus.§.qđ ſi is,pag.43.ad fi.cũ ſequẽti.ſ.
de lib.& poſthu. & gl.in l.fi.j.qñ dies
lega.ced.nã(vt colligit᷑ ex Aulo Gell.
vbi.ſ.)cũ duo tẽpora ĩter ſe ſunt oppo Notãda maxima ſeu Theorica Phyſica.
ſita,ſunt tñ ita cohærẽtia vt alterius
finis,cũ alterius initio miſceat᷑ nõ re-
fert

fert vtrum per extremitatem prioris an per initium ſequentis locus ipſe confinis aut tempus tempori coniunctum demonſtretur,prout his verbis de Gellio memorat nunc Tiraquel. in opere conſtituti tertia parte.2.limitatione,num.13. vbi licèt aliquas remiſsiones in numero præcedēti ex prædictis afferat,nihilominus conciſè loquitur in hoc puncto:neque tangit ea quæ hic trado.Et ad tex.regrediendo noſtrum ponderandum eſt,vt colligitur ex verbis Bal.hic quòd inquātum in primo notabili dicit electionē collatam in tempus mortis poſſe fieri in articulo mortis, & etiam ante, iuncto eo quod dicit in vltimo notabili,
14 † quòd Bald.capit in articulo mortis exiſtentem vł morientem,pro eo qđ aliàs dicitur in extremis vł in vltimis. et idem eſt dicere in actu moriendi. ſecundum Alber. hic: & ſic iſta quatuor parificantur quem eſſe in articulo mortis,& in extremis ſeu in vltimis & eſſe in actu moriendi, et eſſe motiētem,vnde materia iſta eſt regulanda & declaranda per tex.celebrē & recōditum in l.alumnæ.§.fin.ff. de adimē. lega.ex quo probatur quòd omnis ille qui ex infirmitate qua laborabat decedit ſine vllis ſanis interuallis dicit̃ fuiſſe retro ſemper à quo tēpore decubuit in extremis,ad quod illum text. dicit non eſſe alibi Bal. in ca.1.col.fi. de pactis,cuius meminit Iaſ.in.l. ſi quis poſthumos.§.ſi filium.ff.de lib.& poſthu.col.antepenul.& iuxta præmiſſa, vide Alber.declarantem quādo quis dicatur cōſtitutus in periculo mortis in l.filię meæ.ff.ſoluto matrim.in verſ. ex hoc quęro,& ibi etiam ipſe allegat dictam l.alumnæ.§.fina. ſed ad aliud propoſitum.& Barto.etiam in repeti. legis primæ colum.10.num.10.C. de Sacroſanct.eccleſ.declarat quando dicatur quis eſſe in extremis, quē vide.

Tex. elegās præcedētiū declaratorius.

De eadē re.

De eodē.

Contra iſtud primum dictum ſeu notabile opponitur vltra Bart.ſic. In hoc textu,ſecundū exemplū gloſ.cōmuniter approbatum, hæres fuit rogatus reſtituere cùm moreretur vel poſt mortem.&c.Et ſic ſub conditiōe voluntaria,vt.l.hæres meus, in princ. ff.de condit.& demonſtrat. cum alijs: ſed conditiones voluntariæ ſunt implendæ ſpecificè vel in forma ſpecifica.l.qui hæredi, in princ.& l.Meuius, eo.titu.& notat Barto.in l.gallus,§. & quid ſi tm̄,colū.2.ff.allega.igitur &c. *Obex.*

Ad hanc difficultatem poteſt reſpōderi,ꝙ ideo ſufficit voluntatem cōditionalem teſtatoris ſub cōditione voluntaria conceptam in hoc caſu impleri in vita,& ſic æquipollenter:quia per tale implementum melius prouidetur & ſatisfit ipſius volūtati: & ita præſumitur fuiſſe de eius mēte. Et ex hoc patet,ꝙ conditio etiam voluntaria poteſt impleri per æquipollens, quando de voluntate teſtatoris ſaltē ꝓſumpta ,conſtat eū voluiſſe,ꝙ ita adimpleatur,prout in ꝓpoſito cōſtat,ex eo quia cū dilatio in dubio cenſeatur adiecta in fauorē hæredis vel debitoris,vt in l.eū qui,aliàs inchoat Iabolenus.ff.de annuis leg.& l.ſtipulatio iſta, §.inter certā,ff.de verb.obli.& per cōſequēs hæres proculdubio potuerit ei renūtiare,patet diſpoſitionē remanere putā: & cōſequenter diſpoſitionē defuncti poſſe per hæredē in vita adimpleri:quia defunctus videt̃ diſtuliſſe implemētū cōditionis fauore hæredis:& ſic illa cōditio ex volūtate ſua, id eſt hæredis pendēs nō cenſet̃ præciſſa.Neq; oportet ſpecificè eā adimpleri,ſed quādo hæredi placuerit. Nā licèt aliàs cōditio volūtaria exigat implementū formale ſeu in forma ſpecifica,vt tradit Barto.in dict.l.gallus eodem, *Solutio.*

dem.§.& quid ſi tantum, column.2.
15 poſt medium.ſ.de lib.& poſthu. † vbi
ponit rationem differentiæ inter eã
& neceſſariam: tamen illud eſt intel-
ligendum, niſi de voluntate teſtato-
ris in contrarium appareat, etiam taci
tè, prout eſt hoc caſu in quo illa condi
ditio cùm morieris reſoluitur, vt eſt iã
dictum, in illam, quum velis aut cùm
volueris. Sicq́; per iſtum tex. huiuſmo
di intellect. poteſt declarari reſtricti-
uè illa doctrina Barto.& cõmunis qđ
eſt not. quia Doctores ibi nõ tradũt:
ſed credendum eſt, ſi de hac meminiſ
ſent, idem eos dixiſſe & tenuiſſe. Ad
prædicta facit optimè quod Bartol.
& Bald. dicunt per illum text. in.§. ſi
16 duos.ĵ. iſta l. † arguendo de eo quod i-
pſi etiam tenent circa formam perſo
narum, ad formam temporis, de qua
eſt propoſitum ſeu thema principij
iſtius.l. quæ conſequentia de tempo-
re ad perſonas, & è contra, eſt in iure
valida. l. miles ita, in princip. verſicu.
[*Et quia diximus,*] ſuprà de milit. teſtamẽ-
to cum alijs. Ex ſecundo dicto notan
dum eſt, quòd duæ cauſæ lucratiuæ,
& quo ad initium obligationis in eſſe
deducendæ, non poſſunt in vna & ea
dem re concurrere reſpectu vnius &
eiuſdem creditoris, quando ducunt
originem ab eodem teſtatore aut di-
ſponente, vel à duobus qui loco vni⁹
habentur. Ad idem videtur text. in l.
huiuſmodi.§. ſi Sempronius.ſ. titul. 1.
vbi glo. adducit iſtum tex. Sed potius
videtur contrarium hîc probari: nam
tex. iſte vtitur dictione, fruſtra, quæ di
ctio inducit nullitatem ipſo iure, vt
per glo. hîc, & notant Pau. de Caſt. Ia
ſo & moderni per illum tex. in l. ver-
bis ciuilibus, in parte, fruſtra: quem il-
li ponderant ibidem cõtra Ioã. Andr.
alibi.ſ. de Vulga.& pupil.& tamen di
cit ille tex. in.§. Sempronius, ꝙ petitio
17 cõpetit, &c. † Et ſic (vt dixi) potius vi
detur iſte tex. contra dictum.§. ſi Sem
pronius, vbi videtur actionẽ oriri, ſed
elidi exceptionem. Deliberãdũ erit,
ſi dici poteſt, ꝙ etiam ibi actio nõ o-
riatur: & ſic illa exceptio non ſit iuris,
ſed facti, vel intentionis, prout & pe-
titio: cùm re vera legatum ſit ipſo iu-
re nullum vt hîc: ex legato ſiquidem
nullo petitio iuris non poteſt ſubori-
ri, licèt facti ſic vt ibi. Ratio iſtius tex.
in iſto ſecundo dicto eſt, quia quando
debitor legat creditori, legatum non
valet, vt in l.ſ. ꝓxima Meuius in prin.
& in l. ſi creditori.ſ. titul. 1. cum alijs.
Nam iſte legatarius quoad primum
teſtatorẽ reputatur creditor, ex cau-
ſa inquam lucratiua, & hęres habetur
vt debitor, vt notat Bart. hîc ſecundo
not. per. l. 1. C. de bon. auct. iud. poſſ.
Ex tertio dicto notandũ eſt, ꝙ talis Prouſiarũ ex. 3. dicto.
electio vel nominatio etiã in vita hæ
redis titu. inter viuos facta per eundẽ
hæredem de vno de familia poteſt ꝑ
ipſummet hæredem reuocari. Ad qđ
etiam eſt tex. in l. cum pater.§. à filia.ĵ.
eo. vbi tex. vocat & forti⁹ hãc electio
nem donationẽ: & nihilominus dicit
eam reuocabilẽ: & ſic quanuis hæres
in caſu iſtius l. hoc eſt quãdo noĩat vł
18 eligit dicat, † dono: tamẽ ſcđm mate-
riam ſubiectã nõ intelligitur de dona
tione propria & irreuocabili, ꝓut in ſi
mili dicit in l. ſi donatiõe. ſcdo reſpõſ. De eadẽ re.
C. de colla. ꝙ ſi pater dicat dono filio
meo in poteſtate, intelligitur, id eſt cõ
cedo in peculiũ ꝓfectitiũ ſcđm cõem
intellectũ Bar.& Docto, ibi ꝑ l. fi.ĵ. de
pecu. lega. Et quicquid ſit de veritate
illius cõis intellectus ad d.l. ſi donatio
ne, qa nõnulli ex nouiſsimis ibi illum
nõ ſequunť: ſatis tñ conſtat illud eſſe
verũ qđ præſupponit per d.l. fi. ꝙ ver-
bum donare propter materiam ſubie
ctam non verificatur in donatione De eadẽ re.
propria

propria & irreuocabili: ſed intelligi-
tur ratione ſubiectæ materiæ impro
prio modo, vt tenet Barto. in l. 1. §. nec
caſtrenſe. j. de collatio. bono. colum.
4. verſicu. circa ſecundum de veſtib⁹,
& tradit Corn. Peruſ. conſilio. 81. co-
lũ. 3. lib. 1. & eſt bonus tex. in l. quod
fructuarius: ibi, *Quanuis donauerint*,]ff. de
acquiren. rerum domi. & in dicta. l. cũ
pater, §. pater pluribus. j. eodẽ, vbi id
expendunt glo. Barto. & alij ſcripto-
res: ſicque in hoc caſu iſtius tex. ſi hæ
res qui grauatus fuerit reſtituere vni
de familia, cum ipſe hęres moreretur,
loco nominationis vel electionis di-
cat ſe donare illam rem ei quem ex
familia nominat, non cenſebitur in du-
bio donaſſe vel elegiſſe irreuocabili-
ter: imò potius reuocabiliter, vt hîc ꝓ
batur, & glo. notat: quia materia ſub
iecta repugnaret, cùm (vt prædixi) hæ
res grauatus reſtituere poſt mortem
ſuam, vel cùm morietur, in dubio ha-
19 beat dilationem illam. † in fauorem
ſuum per totum vitæ ſuæ tempus ad
eligendum ex regula. l. eum qui, infrà
de annu. legat. s̄. allegatæ cum ſimil.
ergo etiam ſi dicat, dono, intelligitur
ſecundum naturam actus ſuper quo
interponitur: ſcilicet, non irreuocabi
liter, ſed potius reuocabiliter. Ad qđ
eſt etiã bonus tex. in ſimili, in l. prima,
§. ſi quis ſub conditione, infrà, vt lega.
no. ca. de cuius intellectu tradit Bar.
in l. ſi dari. ff. de Verb. oblig. Et rationẽ *Præmiſſorũ rõ deducit ex ꝓdicto. §. à filia.*
ad hoc ponit tex. in dict. §. à filia, ſcili-
cet, quòd ideo non cenſetur donatio
vel electio irreuocabilis, quia talis ele
ctio vel declaratio poteſt recipere va-
rietatem medio tempore inter ipſam
& mortem hæredis eiuſdemque eli-
gentis, vt quia poſſet ille electus de fa
milia præmori: & conſequenter non
poſſet in eum cadere electio efficax,
vt declarat ibi notanter Paul. de Caſ.
Et illum tex. allegat Bart. in l. omnes
populi, colum. 4. ff. de iuſtitia & iure,
ad hoc, quòd declaratio quæ poteſt
recipere varietatem in tempore, non
poteſt fieri efficaciter ante tempus.
Sed ſi per nominantem exprimere-
tur, quòd non poſſet reuocari: tunc *Attende.*
trãſiret in vim donationis inter viuos
per. l. nota. vbi ita donatur, ff. de do-
nationib⁹ cauſa mortis, cũ i re clara. i.
in aperta agentis voluntate nõ relin-
quatur locus coniecturis. l. cõtinuus,
§. primo, ff. de verbo. oblig. Et per prę *Practica vſitata ante æditioné legũ Tau.*
dictum. §. à filia, quondam practicaba
tur in hoc regno, quòd melioratio fa
cta per patrem filio de tertia parte bo
norum erat reuocabilis: & idem ho-
die cauetur. l. 17. in deciſio. Taur. vbi
iſtud idẽ diſponitur regulariter: duo-
bus caſibus exceptis. Primus, niſi pa
ter meliorans tradiderit poſſeſſionẽ
rei, in qua fuit per eum facta meliora
tio, ipſi filio meliorato vel actu ſeu re
ipſa vl per traditionem ſcripturæ me
liorationis, & ſic fictæ: & pari ratione
per alium quẽcunque modum fictũ,
vt ſtatim dicam. Secundus caſus, ni-
ſi fuerit facta ex cauſa oneroſa, &c.
Circa quam l. quo ad dictum primũ
caſum exceptum eſt aduertendum,
† quòd modernus Hiſpanienſis colũ.
20 31. parua ad finẽ. §. ſed etſi fundum. j.
hac l. in repeti. illius. §. & quidã, gloſſe
matarius in dicta. l. 17. dicunt eſſe idẽ
ſi conſtituat ſe poſſeſſorem in prædi-
cta melioratione vel in rebus ipſiuſ
per l. quod meo, in princ. vbi Barto. &
Paul. de Caſt. & Alexan. plenè. j. de ac *Cõis opin. & in praxi frequentata*
quiren. poſſeſ. & ita communiter te-
netur, & ſeruatur: ſed illud videtur de
bere intelligi quòd tale conſtitutum
proficit vel operatur, quòd talis melio
ratio efficiatur irreuocabilis quo ad
bona præſentia, id eſt, quæ meliorans
habebat eo tempore, quo faciebat
meliorationem: ſecùs in bonis futu-
ris, vt ſi fortè meliorauit in tertia par

te bo

te bonorum acquirendorum, id eſt, eorum quæ reperirentur ſua, tempore mortis: nam per eiuſmodi conſtitutum non videtur, quòd transfertur poſſeſsio talium bonorum futurorũ: & conſequenter meliorario (quo ad illa inquam bona) non fieret per cõtractum irreuocabilis. Ad id ſolet allegari Salic. in l. 2. C. de contrahen. emptio. & in l. fin. C. quæ res pigno. obli. poſſunt. Sed certè imò Sali. eſt ſibi cõtrarius in prædictis locis: nam in dict. l. 2. tenet quod prædixi: ſed in dicta. l. fina. tenet contrarium poſt Iacob. Butrig. per l. illam: imò quòd conſtitutum operetur idem quo ad bona poſtea acquirenda, quod operatur quo ad bona acquiſita: videlicet tranſlationem poſſeſsionis: & iſta eſt cõmunis opinio ſecundum Alexan. in l. 3. §. in certam, ff. de acquiren. poſſeſsio. Sed aduertendum eſt quod Iacob. Butri. ibi nullo modo loquitur hoc caſu, ſed illo, videlicet quando quis conſtituit ſe poſſeſſorem omnium bonorũ vel bonorum ſimpliciter: & ipſius opinio non tenetur niſi in certo caſu quem ponunt Areti. & Soci. in dicto §. incertam: ſcilicet, quando conſtitutum apponeretur in obligatione vel hypotheca bonorum vt ibi per eos. Sed pũctus de quo agimus ſtat in hoc an conſtitutum factum ſuper meliorationẽ tertiæ partis bonorũ præſentium & futurorum hoc expreſſo: ſcilicet de futuris extẽdatur ad futura, vt eorum poſſeſsio per tale cõſtitutum transferatur inelioratum, & vt dixi cõmunis opinio ſecundum Alexã. Aretin. & Socin. ibi colum. fin. eſt ꝙ ſic, & eoſdem cum ingenti aliorum Doctorũ claſſe citat nouiſsimè And. Tiraquel. in tracta. conſtituti poſſeſſorij, parte. 2. 3. limita. num. 1. quem vide in pluribus ſequẽtibus vbi iſtud articulum latè proſequitur.

Salic. ſecum pugnans.

Aduerte & vide ſequẽtia.

Attende ad uertenter.

Communis opinio.

Reſolutio itaque eſt in propoſito de quo agimus. Si pater meliorauit filium in tertia parte bonorum præſentium & futurorum, & cõſtituit ſe poſſidere reſpectu bonorum pręſentiũ & futurorum hoc acto expreſsim, & iſto caſu ſtatim quòd acquirit bona tertiæ partis taliũ bonorum ſic poſtea acquiſitorum, tranſit poſſeſsio virtute talis clauſulæ cõſtituti, nõ obſtãte ratione incertitudinis: quia, vt illi Docto. ibi dicunt, ſufficit quòd bona acquiſita ſint certa eo tempore quo poſſeſsio transfertur, licèt à principio fuiſſent incerta vt pote acquirenda, vt in l. interdum, in princ. ff. de Verb. obligat. & in l. nec emptio, ff. de contrahen. emptio. Si autem meliorauit filium ſimpliciter in tertia parte bonorum, & itidem ſimpliciter conſtituit nomine illius ſe poſsidere, & hoc caſu non veniunt in tali conſtituto bona futura, id eſt poſtea acquirẽda, ſecundum cõmunem ſententiam, ſuprà relatam contra Iaco. Butrigar. Et idem videtur dicendum ſi præceſsiſſet melioratio expreſſa certæ partis bonorum pręſentium & futurorum, & ſequeretur conſtitutum ſimplex, quia iſtud in dubio videretur referendum ad pręſentia. Sed in hoc videtur deliberandum, propterea quia imò videtur, quòd ſequens clauſula ſimplex declaratur per præcedentẽ ſecũdum Barto. per illum tex. cum gl. in l. Quiſquis, de legatis. 3. & in l. auia, in princ. de conditio. & demonſtrat. Et iſtud teneo pro nunc. Et ex ſuprà proximo primo membro reſultat, (vt ſuprà tetigi) vnum ſatis notabile: ſcilicet, † ꝙ cùm ante talem acquiſitionem bonorum futuram. ſ. quãdo conſtitutũ fuit factum de præſentibus, prout & melioratio fuerit facta, filius melioratus vigore conſtituti non poſsideat reſpectu talium bonorum futurorũ. i. illa bo-

21

Reſolutio no. i hoc artic. cõſtituti quo ad bõa futura facti.

Caſus dubie ratione indigens.

la bona futura melioratio interim reſpectu illorum eſſet reuocabilis, vt poſte conſtituto nondum ſortito effectũ ante acquiſitionem talium bonorũ, quod eſt ſingu.nota.& verum.

De eadem.l. Tauri.17.

Secundo ad eandem.l.Tau. aduertendum eſt † quòd ſi quis ſimpliciter
22 detineat & transferat detẽtationẽ in filium melioratum per nudam traditionem illud non ſufficeret, niſi eum faceret verum poſſeſſorem, & iſtud probatur ſingulariter ex d.l.Tau. dũ ſimpliciter & abſolutè nominat poſſeſſionem vt per Are.in rub.ff.de Acqui.poſſ.3.col.in prin.verſ.vbi autem ratio,& eſt valde ſignãdum. Et idem concludit ibi Aret.à verſi. Sed quæritur ſtatim vſq; in fi. in quaſi traditione poſſeſſ. vel quaſi iuris inquã incorporalis, vt talis quaſi poſſeſſio contineatur ſub verbo poſſeſſio poſito in lege, vel ſtatuto, quod eſt nota.ad illã l.Tau.pro melioratione vel maioratu conſiſtente in iuribus incorporalib9, in totũ vel pro parte aſſignata per diſponentẽ, vt talis melioratio vel maioratus fiat irreuocabilis quoad tale ius incorporale per quaſi traditionẽ ipſi9: & hoc poſſet exemplificari, quando melioratio tertij in totum vel pro parte deſignaretur in quadã iuriſdictione vel in iure cenſuali perpetuo vel redimibili.

23 † Tertio eſt aduertendum, quòd ſi pater iuret de non reuocando meliorationem idem erit dicendum, quòd non poterit reuocari ſecundum prædictum modernum Hiſpanien.in eodem.§.Sed et ſi fundum,char.9.col.3. in paruis. Iuxta hoc tamen dubitari poteſt, an idẽ ſit dicẽdum ſi nõ iuret, ſed præſtet fidem vel ſimpliciter vel ſtrictiùs ſecundum forum Hiſpaniæ quod vulgo dicitur, [Pleyto omenaje.] de non reuocando: & videtur quòd ſic ex his quæ tradit Felin.in.c.2.col.5.de

24 ſponſalibus,† de quo aliâs vidi dubitari ex facto inter quoſdam nobiles ſuper quadã melioratione facta de tertio bonorum per quendam nobilem filio ſuo præſtita per eum patrem fide.i.[Pleyto omenaje.] de non reuocando illam, & certè vt dixi quoad iſtũ effectum idem iuris eſt ac ſi iuraſſet.

Addendũ pręmiſsis in quantum.ſ. eſt dictum, q; in caſu dictę legis Tauri næ conſtitutum ſufficiat ad irreuocabilitatem donationis aliâs meliorationis, quòd nonnulli leguleij ſcioli, (quorum ingens eſt numerus ob iuris communis ignorantiam) dicũt videlicet quòd nihilominus vltra tale conſtitutũ per l.illam videtur requiri traditio corporalis, & ſic actus verus: & conſequenter volunt in illo caſu non ſufficere actus fictos cõſtituti & ſimiles contra id quod.ſ.eſt dictum argumen.l.3.§.hæc verba,ff.de nego. geſtis: ſed ad idẽ, ſi ſciſſent melius allegaſſent quod notabiliter tenet Bar. in l.Titia,in prin.circa finem in verſi. quid ſi do tibi fundum,ff.de verb.ob.

Redit ad articulum conſtituti appoſiti in donatione, vel melioratione facta in filium, & refutat dubitationem quorundam.

25 ex cuius dictis deducitur,† quòd vbi in aliquo actu requiritur traditio corporalis non ſufficit conſtitutum. Sed poteſt reſponderi, quòd quicquid ſit de illi9 deciſionis Bar.veritate, nihilominus tamen quoad caſum prædictę l.Tau.de quo agimus tenẽdum eſt id quod.ſ.eſt dictum, videlicet conſtitutum ſolum ſufficere ad meliorationis irreuocabilitatem: quia ex eadem l. patet legiſlatorem ſeſe nõ reſtrinxiſſe ad naturalem & veram traditionẽ: ex quo in eadem l.ſubiecit ſatis ſufficere ad inducendam irreuocabilita-
26 tem actum traditionis ſcripturæ,† & ſic fictum: quę quidem ſcripturæ traditio ſolet adhuc eſſe minoris importantiæ quàm conſtitutum quoad trãſlationem inquam poſſeſſionis, vt colligitur ex dictis Doct.pręſertim Alex,

& moder.in dicta l.3.in prin. ff. de acquirẽ.poſſ.& in d.l. quid meo,in prin. in quantum tradunt de intellectu. l. primæ. C.de donationibus.

Aliud nota. ex tex.

Rurſus ex hoc principio notãdum eſt,quòd non valet legatum factum per debitorem creditori, vt in l. Meuius.ſ. proxima præcedente in princ. ex qua idem ibi notauit:& iſte tex.eſt intelligendus ſecundum Imo . poſt Dyn. prout ille intelligitur cum alijs iuribus ſimilibus, videlicet, quando tale legatum nullum aliud commodum afferret, aliâs ſecus: & ideo ſi electus vel nominatus in caſu iſtius principij ad prædictum relictum vni de familia pateretur falcidiam ex primo teſtamento, & idem prędium legaretur ſibi denuo per eundem hæredem in ſuo & ſic ſecundo teſtamento, in quo non eſſet locus falcidiæ: tunc valeret ſecundum legatum in eo quod per falcidiam ratione primi teſtamẽti detractum ſibi eſſet, nam illud eſſet ſibi refundẽdum,quia eatenus valeret ſecundum legatum: & ita eſt declarandus textus in.§.ſequenti, Si de falcidia.

Adaptatio illatiua ad caſum principij huius l. vni cũ.§. proximo ſeque.

Induɛtio horum textuũ in prin.l.cũ §.2.ad deci. nota.in alia materia.

Vltimò per hanc l.in princip. & in §. primo, in ratione ſui probatur id quod notabiliter tenet Pau. de Caſt. in l.Si is qui ex bonis,ſ.de vulga. & pupill. vbi dicit, † quòd executor teſta-
27 menti cui eſt cõmiſſa diſtributio inter pauperes poteſt eligere vel nominare filium ſuum naturalem vel ſpurium ſi eſt pauper & non demeritus, cũ talis filius non capiat à patre eligẽte ſeu nominante, ſed potius capiat à primo teſtatore vt hic & in §. ſequẽte,& ſic non prohibetur capere de bonis defuncti primi diſponentis vtpote de bonis alienis in quibus non viget prohibitio vel capiendi inhabilitas quæ eſt de filio ſpurio ad patrem quoad naturales vel ſpurios commiſſarij ſiue executoris: quod dicit perpetuò menti tenendum Pau. de Caſ. vbi.ſ. & iſtum text. pro illa deciſione commendat ibi Alexan.& ita ſimpliciter tranſit ibi Iaſ.ad fin. primi nota-
28 bilis, quibus addendũ eſt, † quòd neque executor neq; Epiſcopus poteſt exequẽdo eligere filium ſpurium teſtatoris & ei hæreditatem patris conferre: quia neuter eorum habet arbitrium exequendi vel eligendi contra iura, cùm per patrem nequeat ſibi concedi vtpote illud non habentem.l.nemo plus iuris. ff.de regu.iur. iuncta l.nemo poteſt,ſ.de legat.1.& l. non intelligitur,§.primo, cum ſequẽ. ff.de iure fiſ. & licet iſtud ſatis ſequatur à contrario ex eo quod ſuprà proximè eſt dictũ, tamen in terminis ita tenet Anto.de But.in quodam ſuo repertorio in verbo executor,colum.7. quod non vidi,ſed illud refert Corn. Peru. conſi. 236. ad fin. voluminis.2. qui etiam refert Antonium ibidem ſubijcere quòd etiam ſi Epiſcopus vel executor de facto nominauerint in tali caſu prohibito filium ſpurium teſtatoris, fiſcus non poteſt auferre ab eodem filio ſpurio ſic nominato velut ab indigno, quum ex tali nominatione nullum fuerit ius quæſitum tali filio ſpurio nominato, ex quo teſtator per ſimplicem & obſcuram commiſſionem de qua loquitur iſta lex, vſque ad §. Rogo, incluſiuè, non eſt viſus ſenſiſſe de talibus perſonis: quia neque potuiſſet quicquam circa id expreſſè cauere, (vt modò dixi) ſi ergo inquit ipſe Epiſcopus vel executor ſilet, nemo poterit quæſtionem mouere filio teſtatoris ſpurio ſic nominato: poterit tamen idem Epiſcopus vel executor retractare eiuſmodi nominationem vtpote irritè factam: quatenus inquam de facto proceſſit, argumento eorum quæ tradit Bar.

Exaggeratio de eadẽ re.

Cautela prò filio ſpurio.

Barto. & Doctores in l. poſt mortem, ff. de adoptio. & iſta ſunt valde notã. ad declarationem eorum quæ Barto. tradit in l. fina. colum. 2. ff. de his quibus vt indig. vbi tenuit idem quod prædictum eſt de executore: ſcilicet, quòd nõ poteſt virtute generalis cõmiſſionis execurionis ſibi factę nominare filium teſtatoris ſpurium: ſed nõ attigit alia quæ dixi referendo Anto.

Ad declarationem l. fori.

Per quod declaratur. l. ſexta foro ll. titu. de las mandas, lib. 3. quod etiam tenet Pau. de Caſt. in §. ſtatim ſequenti, & idem in l. Lucius. §. In teſtamenro, ff. titu. primo: vbi tamen Batro. videtur tenuiſſe contrarium. Sed quod dicit in dicta l. fina. eſt verius ſecũdum Ioan. de Imo. in l. quidam cùm filium, ff. de hæredi. inſtituen. & idem præſupponit Pau. de Caſt. in dicta l. Si is qui ex bonis, col. fina. quem in princi. retuli ad aliud.

Obiectio de deciſione Bart.

Sed contra hoc facit quod Barto. in eadem. l. Si is qui ex bonis, decidit, quem Docto. communiter ſequuntur, vbi tenet quòd hæres inſtitutus per patrem ſpurij poteſt poſt mortem eiuſdem teſtatoris hæredem inſtituere ipſum ſpurium eũdemq́; filium teſtatoris, etiã in bonis habitis à teſtatore.

Reſponſio duplex. 1.

Sed ad hoc reſpõdetur dupliciter. Primo vt illud procedat ex noua hæredis diſpoſitione, non autem velut ex diſpoſitione teſtatoris, vt ibi Barto. dicit: ſed in quæſtione Barto. in dicta l. fina. ff. de his qui. vt indignis, & in caſu Antonij de Buttrio. ſ. relato, hæres vel executor elegit tanquam ex diſpoſitione teſtatoris ſaltem generali, qui reliquit pauperibus, & commiſit exequutori generaliter relictorũ in teſtamento executionem.

Reſpõſio. 2.

Vel ſecundo reſpondetur quòd ſecundum deciſionem Barr. in d. l. Si is qui in bonis, ſpurius teſtatoris non ſuccedit per inſtitutionem de eo factam ab hærede teſtatoris, eiuſdemq́; patris ſpurij in bonis reſtatoris ſed in bonis ipſiuſmet hæredis eiuſdẽ que teſtatoris ſecundi: quum per aditionem eiuſdem hæredis vtraq; bona tam ipſiuſmet q̃ primi teſtatotis fuerunt cõmixta & coniuncta. l. Sed etſi plures. §. Si filio ſtatim allega. & l. fin. ad fi. C. de inoffi. teſt. ſecus in caſu deciſionis Bat. in d. l. fi. vbi hæres executor exequebatur legatum tanquam fuerit ſibi. ſ. ſpurio per teſtatorẽ & patrem de bonis ſuis relictum, quod tamen nõ fuit, neq; potuerat per eũ ſibi relinqui, vt probatur optimè ex rext. nota. in l. qui Titij teſtamentum. ff. de his qui. vt indig. quẽ Pau. de Caſt. ibi allegat pro Bar. & idẽ Pau. in l. Sed etſi plures, §. filio impuberi, ſ. de vul. & pu. & in l. Pau. reſpõdet, aliâs incipit, per procuratorem. §. fi. ſ. de acqui. hæredi. & Decius in l. fi. col. 4. C. vnde legi. & per eandem l. qui Titij, dicit Albe. in authen. licèt, ad medium. C. de natu. libe. idem quod Bar. in d. l. Si is qui, & adhuc generali*, q. licèt filius ſpurius non poſſit ſuccedere patri, poteſt tamẽ ſuccedere hęredi patris.

l. Memorabilis.

Attende ad l. qui Titij teſtamentũ ff. de his qui. vt indig. quæ eſt admodum notãda ſuo caſu & ad hãc quæſtio.

Ad quod etiam allegauit eam l. Paulus, in d. l. Si is qui ex bonis, & ibi Alexan. col. 3. & eſt aduertendum vt ad præmiſſa redeam &. ſ. tetigi, quòd Bart. in d. l. fin. col. 2. præterq̃ quòd non loquitur de Epiſcopo, non etiam tangit id quod prædictum eſt poſt Anto. de But. & Cor. de fiſco: ideo nota multum illud quod Cor. tenet refetens Bar. in §. ſequen. ſi de falcidia, vbi iſtud tangit, Sed inuenio Bal. quẽ nihil latet in iure, idem ad literam tenentem in l. id quod pauperibus, col. pen. C. de Epiſ. & cleri. quod mihi admodũ placuit: & puto ab ipſo ſubtraxiſſe Antoniũ ad quod ducor non immanifeſta cõiectura, quia verba Anto. quę Cor. formaliter recitat in d. conſilio ſunt verba formalia Bal. in d. l. id quod paupe-

Bald. omniſcius.

Anto. But. furtum deciſionis Bal. & eo impudẽtius quo apertius recitauit verba ipſius. Lia

forma, nam quid aliud potuit facere meius canoniſta.

ribus, vnde poſſumus non incongruè dicere, ꝙ Bald. dicit in l. precibus, col. 14. C. de impuberum & alijs de Bart. & Nico. de Materel. in alio tamẽ propoſito. Quid autem in caſu Anto. de quo. ſ. dicendũ eſſet, ſi talis executor eligeret, vel nominaret filiũ teſtatoris naturalẽ: & certè valeret nominatio, quoad id in quo potuiſſet eſſe capax, ſi teſtator de eo meminiſſet, & circa ipſum diſpoſuiſſet in caſu permiſſo: habitis liberis vel aſcendentibꝰ aut eis ceſſantibus: & ſic referẽdo ſingula ſingulis ſecundum formam l. 2. & authen. Licèt, C. de naturali. libe. & legis parti. In glo. 1. iſtud exemplũ ſequũtur Bar. & Doct. per tex. in §. rogo j. hac l. & debet repeti in quouis. §. vel verſi. vſq; ad §. Si rem, excluſiuè. prout ſemper repetit gl. Bal. & Doct. per diſcurſum huius l. Bar. item ponit aliud exemplũ: videlicet, ꝙ teſtator petijt ab hærede fundum vni ex familia relinquere, vt dicit probari ex §. Sed etſi fundũ. j. hac l. Nã ſecundũ Bar. ex quo teſtator dixit relinquere, intelligi debet in vltima volũtate: licèt nõ dicat, vt l. 1. ff. de tabu. exhiben. ad fin. quã in id adducit gl. ordi. in §. fi. inſtit. qui & ex qui. cau. manu. non poſſunt.

Prima intelligentia exẽplaris huius l. à prin. vſq; ad §. rogo, excluſiuè.

Secũda Bar.

Sed quanuis iſtud exemplũ in ſe ſit verũ, non tamen probatur in d. §. Sed etſi fundũ: quia verbum, relinquit, ibi poſitum eſt verbũ Iurecõſulti referẽtis diſpoſitionem, quã facit vel poteſt facere idem hæres grauatus reſtituere per modũ relicti: nõ autẽ eſt verbũ primi teſtatoris. Tertiũ exemplũ ponit Pau. đ Caſt. ſup hac gl. 1. & in ver. itaq; j. hac l. ꝙ teſtator grauauit hæredem, vt prędium aliquod relinqueret in familia. Nam ponendo exẽplũ prout glo. & Doct. ponunt, ꝙ hęres deberet relinquere vni de familia, nõ erat dubiũ ſecũdum eunſdẽ Pau. de Caſ. ꝙ ſufficeret hæredi eligere vnũ ex familia: ſed in caſu exẽpli per eũ poſiti eſt dubiũ notabile, an teneretur relinquere toti familiæ vel vnicuicũq; de familia, an verò proximioribꝰ dũtaxat de illa, ac ſi directò eſſet familiæ relictũ: quo caſu proximus dũtaxat cenſetur inuitatus vt in l. eum ita, §. in fideicõmiſſo. ſ. eodem, & in l. Peto. §. fratre. j. iſto tit. & ita etiã declarat idẽ Pau. de Caſt. in d. verſ. itaq;. Sed eſt aduertendum, ꝙ iſtud exemplum vel intelligẽtia bene procedit ſecundum literam, quæ cõmuniter habetur, dũ incipit. l. vnum ex familia: ſed ſecũdũ recognitionem Grego. Haloã. l. iſta inchoat, Si vnũ ex familia, & ſic non bene quadrat exemplũ Pau. de Caſt. quia præſupponit litera illa inchoans à dictione conditionali, ſi, ꝙ hæres fuit grauatus reſtituere fundũ vni de familia: & non figit dubium, niſi in eo quod ſequitur circa electionẽ faciendã de fideicõmiſſario per eũdẽ grauato, per actum inter viuos: & circa reuocationem talis electionis & reliqua alia de quibus meritò dubitatur à principio l. vſq; ad §. rogo, incluſiuè, & ad quodlibet dubiũ ſubijcitur in quolibet verſu reſponſum congruũ: nõ autẽ in eo quod Paulus dicit, & præſupponit in exemplo ſuo, recedendo ab exemplo gloſ. ſ. an vnum vel plures eligere debeat. Vel quartò poſſet exemplificari l. iſta, ꝙ hæres fuit grauatus reſtituere fundũ vni de familia, cũ volet ipſe hæres eum eligere, per d. §. Scæuola. Neq; huic exemplo obſtat l. cùm quidã. 2. in prin. ſ. eo. quia volũtas fuit ibi adiecta purè, & qualificat perſonas: ſecùs ſi ad tempus incertum, & ſic conditionaliter adijciatur, vt in hac l. Sed certè iſtud exemplum reddit rem in dubiam, nam quæ dubitatio poteſt ſubeſſe ſecundũ illud, an hæres poſſit per actum inter viuos facere electionem: certè nulla. Sed in pãdectis Flo: lex

Tertia Pau. de Caſt.

Vltima præter Doct. intelligentia exemplaris.

lex incipit ſine conditione, vt habetur communiter. quamobrem adhærendum eſt exemplis glo. & aliorum Docto. omiſſa litera cõditionali Grego. Haloan.

In gloſ. mutetur ibi, huic cum cæteris competit petitio. Ex hac gloſ. cũ l. per eam allegata dici poteſt, quòd ſi hodie pater melioraſſet filium in tertia parte bonorum, & cum grauaſſet illam reſtituere poſt mortẽ ipſius cui ex filijs ſuis voluiſſet: ſi talis filius melioratus idẽq; grauatus deceſſiſſet abſque declaratione, oẽs filij ipſius admitterentur ad talem meliorationẽ: & in effectu talis melioratio redderetur inanis & inutilis ac ſuperuacua, quia omnes ſuccederent pariter & æquis portionib' in bonis paternis cũ quibus fuit melioratio cõfuſa. Ad qđ etiam eſt text. optimus in l. Labeo, in fi. ff. de ſtatulib. vbi gloſ. allegat principium huius legis: & fortè voluit allegare id quod iſta gl. not. hic in iſto verſi. nam lex iſta in princi. nihil probat de hoc. Eſt tamen aduertendum, quòd ſecundum glo. in §. ſequenti Si de falcidia, iſti admitterentur eo caſu gradatim: cũ qua glo. Docto. tranſeunt magis cõiter, ſecundum Ioã. de Imo. ibi, quem vi. poſt Cy. tenentem contrariũ: vide omnino quod ibi poſt eam dicã. Quid autem ſi teſtator adiecisſet, ſe velle meliorationem ad vnũ ſolum peruenire, quem filius grauatus nominaret, in quo velit nomen agnationis perdurare ſeu permanere, quid eo caſu ſit dicendũ, ſi grauatus ille deceſſiſſet cũ pluribus filijs anteq̃ nominaſſet, videbimus in proſecutione iſtius l. & tradit in ſimilibus terminis deciſio Delphi. Guidonis Pap. 467 inchoãs, teſtator: & Are. adducẽs Ange. alibi. conſ. 164. In ſequenti cõtrario gl. 1. ſolutio communiter tenetur. Non ſunt alia in hoc princi.

Inductio ad materiã meliorationis

Aduertẽtia.

Summarium.

1 *Declaratio ad illam uulgarem allegationem, quòd in neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit.*

2 *Officiales nominati per cõmiſſarios per uniuerſitatem ad faciendam nominationem deputatos, cenſentur nominati ab ipſa uniuerſitate.*

3 *Cõmiſſarius à teſtatore deſignatus etiam ſpecialiter ad faciendã uni ex filijs meliorationem tertiæ uel quintæ partis bonorum non poteſt uirtute eiuſmodi cõmiſsionis filium ingratum & demeritum ipſius teſtatoris nominare, uel meliorare.*

4 *Declaratio non contemnenda ad l. omnimodo ad fi. prin. C. de in offi. teſtamento.*

5 *Subintelligentia ad prædictam adaptationem declaratoriam dictæ l. omnimodo.*

6 *Vocatus ad maioratus ſucceſsionem, ex ipſius primæua inſtitutione, cõmittens cauſam ingratitudinis aduerſus ultimum illius poſſeſſorem immediatumq; ſucceſſoris huius prædeceſſorem non poteſt ab eo exhæredari bonis maioratus.*

7 *Facultatem eligendi unum de pluribus cõmiſſarius non amittit per deportationem: ſed per dãnationem in metallum ſic.*

8 *Poſt mortem damnati in metallũ, qui prius quã damnaretur ius eligendi, uel nominandi unum de pluribus habebat fiſcus nominabit & reſtituet, in uita autem ipſius damnati quoad uſum & fruitionem retinebit.*

9 *Actus quantumlibet perfecti recipiunt formam declaratoriam: licèt non diſpoſitiuam.*

10 *Teſtis dum repetitur per iudicem ut dictum ſuũ declaret, non tenetur iterum iurare.*

11 *Declaratio alicuius actus ſemper retrotrahitur ad tempus confectionis illius.*

12 *In caſu & materia iſtius l. nõ cõſideratur quoad exequendum ordo dignitatis, neq; gradus quoad perſonam ex familia per cõmiſſarium teſtatoris nominandam.*

13 *Quæſtio notabilis ad præmiſſorum condimentum, in qua concluditur, quòd ſi duo de familia ita ſe habeant, quòd unus ſit proximior teſtatori ratione conſanguinitatis, & pauper: alius uerò ſit pauperior, ſed remotior quoad conſanguinitatem, primus ſit admittendus ad relictum factum uni pauperi de familia: & hoc habui aliâs ex facto: & ita conſului & obtinui.*

§. Si de falcidia.

SI de falcidia quæratur, perinde omnia ſeruabuntur ac ſi nominatim ei qui poſtea electus eſt, primo teſtamento fideicommiſſum fuiſſet relictũ. Non enim facultas neceſſariæ electionis, ꝓpriȩ liberalitatis beneficium eſt. Quid enim eſt q̃d de ſuo videtur reliquiſſe, qui q̃d reliquit, omnino reddere debuit: itaque ſi cùm fortè tres ex familia eius eſſent qui fideicõmiſſum reliquit, eodem vel diſpari gradu, ſatis erit vni reliquiſſe. Nã poſtquam paritũ eſt voluntati, cæteri cõditione deficiuntur.

ISte. §. ſeu verſus diuiditur & ſummatur vt per Barto. hic, & in effectu ac re ipſa deciſio iſta non differt ab eo quod deciditur in prin. ipſius. l. 2. reſpon. Et ad id quod Bar. hic dicit de falcidia: videlicet, quòd ad ipſius conſiderationem habendam attenditur teſtamentum & hæreditas primi teſtatoris, non autem hæreditas ſeu patrimoniũ ſecundi teſtatoris eiuſdéq; hæredis habentis eligere, ſubnectit Bald. triplicem rationem, & ſequitur Paulus de Caſt.

Prima eſt, quia hæres eligit ex iuris neceſſitate vel præciſſa. i. quæ poteſt ei inferri in actu moriendi, vt inquiũt Bal. & Albe. poſt Dy. in prin. iſtius l. vt ibi retuli: vel cauſatiua inter viuos, vt inquit Bar. qui non loquitur perfectè in hoc puncto: dum vult generaliter, quòd ſemper ſit cauſatiua: & id iterũ declarat Bal. per iſtũ text. ſuper verb. [*Facultas.*] vbi eleganter dicit, quòd facultas eſt reſpectu perſonæ, & neceſſitas reſpectu ſubſtantiæ ipſius electionis, ſiue ipſius actus eligendi: neceſſariò ſiquidem eligit, ſed volũtariè præfert iſtum vel illum in electione. i. cogitur vnum eligere: ſed non iſtũ vel illum. Ita declarat Bal. poſt Docto. antiquos, & (vt dixi) eſt aptior, verior, ac planior declaratio, quàm ea, quã Bar. hic ponit: qui reuera (pace ipſius dixerim) videtur minus aptè loqui. Et pro declaratione antiquorum & Bald. addendus eſt tex. in l. vtrũ, §. cùm quidã. ĵ. de rebus dubijs ibi. [*Impoſita neceſſitate di-*

1 *di.*] Et redeundo ad prædictam primã rationem Bald. ad eam facit illud vulgare, † quòd in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit, hoc eſt in eo quod aliquis tenetur neceſſariò facere, ſi id faciat etiã in alterius cõmodum vel fauorẽ, non cenſetur exercere liberalitatem erga illum. l. rem legatam. ĵ. de adimen. lega. i. non videtur aliquid de ſuo dediſſe, vt ſtatim. ĵ. declarat iſte tex. & ſic non videtur liberalitatẽ aliquam in electum exercuiſſe, qua de re non eſt electo defalcandum tanq̃ relictum ex teſtamento ipſius eligentis ſecundiq; teſtatoris: etiam ſi in bonis eius immineat falcidia.

Carpitur declaratio Bar.

Secunda ratio quæ eſt declaratio præcedẽtis. ſ. quia nõ videtur aliquid nouè & gratuitò relinquere: ſed debitum ſoluere, vnde non poteſt habere locũ defalcatio, vt in l. 1. §. ſi quis creditori. ĵ. ad l. falcidiam: per quẽ hoc declaratur vnà cũ ſequenti ratione, nã iſta limitatur ibi, niſi reſpectu cõmodi, quod vltra debitũ conſequuturus fuiſſet creditor, quia quantũ ad illud ſuperfluum, bene ſuper eſt locus falcidiȩ, vt ibi habetur & in l. Si debitor eodem

dem tit.& hæc.2.ratio vt dixi eſt prioris ac præcedẽtis rationis declaratio.

Tertia, quia eadem res quæ fuit in primo teſtamento vni de familia eligendo relicta fruſtra legatur in teſtamẽto ipſius hæredis eligẽtis eiuſdẽq; ſecundi teſtatoris: & ſic eius diſpoſitio eſt nulla: & conſequenter non attenditur ad faciendam defalcationẽ ratione quartæ falcidiæ detrahendæ imminentis in bonis ſuis, ſecundum Bald.& Pau. de Caſt. adde hîc quod ſuprà dixi in princip.huius l. in verſi. Rurſus ex hoc principio, vbi ponitur declaratio non contemnenda ad iſtũ textum.vide ibi.

Nota primò ex iſto text. quòd nominatus ab eligente videtur nominatus à primo teſtatore committente ſeu conferente electionem, idẽ probatur ex principio huius l.vt ibi tradidi: & facit iſte text. ſecundum Barto.
2 & Doctores † quòd ſi per vniuerſitatem vel populi adunãtiam (vt ipſi vocant) ſunt aliqui deputati ad nominãdos quoſdam officiales, & eos nominauerint, illi officiales ſic nominati per tales commiſſarios cenſentur nominati ab ipſo populo vel ab ipſius adunantia generali: ad quod etiã adducit l.item eorum, §. ſi decuriones, ff.quod cuiuſq; vniuer. no. vbi eſt textus expreſſus, quem commendat (licèt ad aliud) Soci.in l.1.§.item acquirimus, colum.2.ff.de acquiren. poſſ. & Bald.hîc allegat etiam l.1.§.magiſtrũ, vbi bonus text.ad id. ff. de exercito. actio. Et Pau.allegat gloſ.vlti.in l.apertiſſimi. C.de Iudi. quæ facit mentionem de hoc tex. & vide in propoſito text.nota. in l.Pater ex prouincia, ff. de manu.vind.& quod per eam dicit Bald.in l.ſingularia, colum.2.ff.Si cer. peta.per quã dicit Bal.in l.ſingularia. col.2.verſi.Venio ad.2.lectu.ff. Si cer. peta.quòd quando iubens vel mandans eſt dñs, tunc propriè ipſe dat: nã ipſe eſt cauſa immediata transferẽdi dominium. Et quia in caſu huius tex. tempore electionis hæres eligens erat dominus, & non teſtator iam defunctus, electus dicitur impropriè vel ꝑ fictionem capere de manu defuncti, ſed propriè de manu hæredis: quia tamen hæres dat vel nominat de iuſſu teſtatoris, ideo potius ille attenditur quoad grauamen non inijciendum, quàm hæres: licèt in tranſlatione dominij hæres vt cauſa immediata magis conſideret: quia ipſe verè & propriè trãsfert. Ex quo inferri poteſt, ꝙ fictio quoad quid operatur plus q̃ veritas. quod patet, quia iſte qui fuit electus de familia, accepit ab hærede verè ac propriè, cùm eſſet dominus tempore reſtitutionis: & à primo teſtatore accepit fictè: & tamen quãtum ad eum effectũ vt non poſſit grauari per hæredem reſtituentem magis conſideratur ipſe teſtator, à quo fictè recepit electus, quàm ipſe hæres reſtituẽs, qui erat verus dominus tempore reſtitutionis: ſed tamen iſtud operatur iuſſus de reſtituendo rem vni de familia ad hæredem directus per teſtatorem, qui tempore quo iuſſit fuit verus & proprius dominus. & quod circa ipſius l. intelligentiam Barto. tangit in l.Si is qui pro emptore, col. 9.ff. de Vſucapio. expendendum eſt, quòd in prædicta l. pater ex prouincia, in fine ponuntur verba denotantia veritatem: ſed in hoc text. ponuntur verba denotantia fictionem ibi, [Ac ſi.] vt per gloſ. & Barto. in l. prima. ff.de recepta.& Barr.in l. in quartam, 1.quæſtione.j.ad l Falcid. Poteſt fortè dici, quòd fictio hic concernat expreſſionem ſpecialem ſeu indiuidualem: & ſic habetur ac ſi per teſtatorem fuerit expreſſus is qui per hæredem fuerit nominatus, hoc eſt, quòd fingitur

Punctuatio ad l.pater ex prouincia.

ille de familia expreſſus & nominatus per primũ teſtatorẽ: & ſic quoad ipſum primum teſtatorem diſponentem nominatio ſeu electio quoad expreſſionem ſpecialem eſt ficta.i.fingi tur ipſe eam feciſſe: cùm reuera non fecerit,ſed quoad nominationis ſubſtantiam primus teſtator eſt ille qui verè(licèt in genere)eligit:nã & videmus in ſimili, ꝙ quando mãdatarius exequitur mandatum mãdans quicquã facere ſpecialiter,dicitur propriè & verè facere illud,quod eſt executioni traditum,vt eſt regula Barto.alibi, quam Deci.tradit in l.is damnum, ff. de reg.iuris,in ver.ſimiliter, vbi tamẽ non facit mentionem de contrarietate illius l.Pater,cum iſto tex. imò neutrum horum textuum ibi cõmemorat,quod non fuiſſet omitrendũ. Sic ergo(redeundo ad præmiſſa) ſi teſtator deputauit aliquot executores ad nominandos aliquot pauperes,q poſtea per eos fuerint nominati, cenſebuntur(& ſic ſecundum fictionẽ) nominati per teſtatorem cõmittẽtem: quia cõmiſſio fuit indiffinita vel generalis,ac ſi eos à principio ſpeciatim nuncupaſſet:ſed quoad ſubſtantiam nominationis genericę vel in genere,ipſe teſtator vt modò dixi verè eã fecit: quia eos in genere nominauit notabili vel pronuntiato cum inductione Barr. & ex hoc infert hic Pau. de Caſt.plura corollaria: & attingendo ſecundum corollarium ex ipſis qđ Soci.ſequitur in d.l.vtrum,§.cùm quidam,col.5.ff.de reb.dubijs. Ex eo ſubdeducitur,† ꝙ ſi pater dedit alicui facultatem meliorandi vnũ ex filijs in tertia vel quinta parte bonorũ,quæ licentia vel facultas ſpecialis hodie requiritur,vt executor teſtamenti poſſit aliquem ex filijs teſtatoris cõmittẽtis meliorare:aliàs id non poſſet facere prætextu ſimplicis cõmiſſionis, vt in l.31. in deciſionibus Tau. virtute talis facultatis quantũcunq; ſpecialis nõ poterit meliorare vnũ ex filijs teſtatoris ingratũ. i. qui aliquã ingratitudinẽ in ipſum teſtatorẽ cõmiſiſſet, quam ſi ille ſciuiſſet,eum non melioraſſet,† quod eſt notabile ad declarationem reſtrictiuã. l. omnimodo, ad fi.prin.C.de inoffi.teſta.vbi ingratitudo cõmiſſa per filiũ & per patrẽ ipſius eũdemq; teſtatorẽ nõ exprobata vel dãnata,non poteſt per hæredẽ impingi filio olim ingrato, vt illud intelligatur reſpectu exhæredationis vel priuationis vniuerſalis ab hęreditate in totũ vel in parte quota:nõ tñ quoad excluſionẽ à legato particulari, cuius declaratio fuit cõmiſſa ꝑ teſtatorẽ alicui executori. Facit ad prædictã illationem glo.in l. fideicõmiſſum,C.de fideico.quæ etiã loquitur in priuatione hęreditatis nõ tantũ legati:in quo tamen apud me eſt dubia. Facit etiã quod Bar.tenet in l. 1.ad fi.ff. đ his qui. vt indig.cuius meminit Bal. in cõmẽto de pace cõſtan.in gl.ſuper ver.credimus,vbi etiã adducit Inno.in ca.cũ I.& A.de ſenten.& re iudi.quã Barto. ibi adduxit:& cõmẽdat etiã Iaſo. in l. apertiſſimi,col.2 .C.de iudi. vbi dicit illud dictũ Barto.ſemper habuiſſe pro ſingulari & mirabili: & idem Iaſ. in d. l.ſororẽ,vi:Feli.in c.cũ oportet, col. 7. de Accu.& in c.repellãtur,eo.tit.

Ad.l.31. Tau.

4

5 Prędictã tamen adaptationẽ † ſub intelligo,niſi commiſsio facta fuiſſet hoc modo:videlicet,cõmitto Sẽpronio facultatẽ meliorandi vnũ ex filijs meis, quẽ ipſe voluerit meliorare, & ſic per volitiuũ deſignãs merã,ac liberã voluntatẽ nõ ſubnixã ratione per l.Cũ quidam,magna,primo reſpon.ff. eo.per quã etiã declarat̃ deciſio Pau. de Caſt.hîc in prędicta ſecũda illatione. Conſidero ergo circa iſtũ articu. tres caſus.Primus, qñ cõmiſsio fit per

Cõſideratio per tres caſus.

verbum

verbũ voluerit:quia tũc põt eligi,no-
minari,vel meliorari etiã inimicus te
ſtatoris,vel ille qui fuerat ei ingratus
vel inobediẽs, vt in d.1.reſpõ.d.l.cùm
quidã.Secundus,qñ per verbum arbi
trij,vt ſi vel quẽ cõmiſſarius arbitrat⁹
fuerit, vel ei viſum fuerit meliorare
vel nominare:& tunc ſecus eſt,vt ibi-
dẽ habetᷣ ſecundo reſpõ. Tertius, quã-
do nominatio fuit ſimpliciter cõmiſ-
ſa,& idẽ,videlicet ꝙ nõ poteſt nomi-
nari per talẽ ſimplicem cõmiſſariũ ali
quis inimicus teſtatoris,vel ingratus,
aut inobediens eidẽ, vt qui ei iniuriã
fortaſſis intulerat,vt inquit Pau. hîc ĩ
ꝑdicta. 2. illatione quã.s.retuli, ꝙ pro
priè loquitur in iſto caſu . Et in quan-
tũ idẽ Pau.de Caſt. in alia illatione lo
quitur de filio ſpurio teſtatoris, adde
Bal.ante ipſum idem volentẽ in cõſi.
162.incipiente,quidã,vol.5.& vide e-
tiã quod argu.iſtius text.& eius quod
Bar.hîc tenet poſt Dy.decidit Panor.
cõſ.65.vol.2.col.2.in verſ.hanc autem
electionẽ,& col.fi.verſ. & indubitan-
ter credo,quib⁹ ambobus locis tenet,
ꝙ id quod fit à cõmiſſarijs vel execu-
toribus teſtamẽti per teſtatorẽ in eo
nominatis cenſetur ab ipſo teſtatore
factũ:& in prædictis duobus locis hoc
declarat per duo exẽpla,ad eundẽ fe-
rè ſcopũ tendentia. Et illa dicta probã
tur ex iſto tex.cũ prin.iſtius l.in ratio-
ne ſui,& in iuribus.s. adductis primo
notab.ex hoc tex.elicito,vide ibi.

Secundò nota,ꝙ ſoluẽs debitũ non
dicitur impendere beneficiũ.i. nõ vi-
detur gratiã vel donationẽ.facere re-
cipiẽti talẽ debiti ſolutionẽ. concor-
Illatio Bal. ex iſto text. ad materiã canonicam.
dantes ſunt in gl.Et ex hoc infert Bal.
ꝙ cũ Epiſcop⁹ habet neceſſariò bene
ficiũ cõferre vt in ca.vno,§. omnibus:
ver.[*Debuiſti.*] & in verſi.[*Debent conferri.*]
extra vt eccl.be.quos tex. allegat etiã
Io.de Imo.hîc in primo textuali,ſi cõ-
ferat illud,nõ videbitur donare reci-
piẽti collationẽ ipſius beneficij cũ et-
ſi Eps voluiſſet illud retinere,id face-
re nequiſſet,& licèt Bal.nõ dicat iſtud
idẽ videtᷣ tenere gl.in c.relatũ,de præ
ben.quã Pau.de Caſt.hîc allegat,quæ
gl.allegat iſtũ text.& per eũ vult ꝙ in
cõferendo beneficiũ eccleſiaſticũ cõ
currunt neceſſitas & liberalitas circa
diuerſa,vt in hoc tex.concurrit in quã
illo caſu in collatione beneficij neceſ
ſitas quoad ipſam collationẽ facien-
dã,liberalitas autẽ circa optionẽ per-
ſonæ electæ,& nõ bene reſoluit, neq;
declarat gl.illa quid in prædicto pun-
cto ſit dicendum.i. an neceſſitas hoc
caſu principaliùs cõſideretur q̃ volũ-
tas liberalis, vel è contra : quapropter
videtur intelligẽda vt hîc dicit Bal . ꝙ
talis liberalitas quæ exercetur in con
ferẽdo beneficiũ eccleſiaſticũ cenſen
da eſt conſecutiua per hũc text. & ob
id nõ ſit habẽda in cõſideratione: ſed
attendatur potius neceſsitas, quæ in-
iungitur epiſcopo à iure circa colla-
tionẽ,vt eſt dictũ: & ita intelligit gl.il
lã cũ tex.Panor.ibi.quatenus in.4.no
tab.dicit,ꝙ Eps cõferens beneficium
nõ facit liberalitatẽ quoad collatio-
nẽ,ſed quoad perſonæ nominationẽ,
& ſic eſt neceſsitas in cõferẽdo,& libe
ralitas in cui cõferendo: & cõſequen-
ter nõ eſt propria & abſoluta liberali-
tas.quin potius attenditur neceſsitas
vtpote principalis. & ita intelligit
tex.in c.fi.de offi.vica.lib.6. vbi colla-
tio beneficij appellatur donatio,nam
ſcd̃m eũ debet intelligi impropriè ſeu
largè:& adfert gl.in c.fi.23.q.6.vbi gl.
dicit, ꝙ Eps nõ dicitur donare benefi
ciũ, ſed dare: & ita etiã intelliguntur
alia iura,collationẽ beneficij donatio
nẽ appellãtia.ſ.tex.in c.cũ acceſsiſsẽt,
de cõſti.& in c.eã te,de reſcri . & in c.
ꝓpoſuit,& in c.quia diuerſitatẽ, de cõ
ceſſ. præben.& ita etiã tenet Deci. in
d.c.relatum,licèt dicat cõcluſionẽ gl.

& Abb. non probari per illum text. tamen dicit quòd bene probatur per alia iura: ſcilicet per hanc l. in princi. & in hoc §. primo, & alias leges ſimiles. Ex hoc reſultat primus effectus: ſcilicet quòd prætextu ingratitudinis contra collatorem beneficij cõmiſſæ per eum cui fuit collatum, talis collatio ſeu datio beneficij non poteſt reuocari ſecundum Ioan. And. & Doctores communiter in cap. fin. de donat. vbi hoc in ſpecie tenet etiam Panormita. colum. fina. verſicu. Sed hic quæritur, & ibi dicit hanc eſſe communem opinionem, quam ſimpliciter ſequitur Decius in eodẽ capit. relatum.

Primus effectus ex deciſione Bal. illatiua fluẽs.

Cõis opinio

Secũdò reſultat quòd beneficium eccleſiaſticum eſt conferendum integraliter, & abſque diminutione vel deductione: item purè ſine aliquibus pactis vel modis ſeu modificationibus, vt in dicto cap. vno, §. omnibus: & ſine diuiſione, vt in cap. maioribus, de præben. & in l. 2. iuncta l. 6. in prin. titu. 16. parti. prima.

L. Parti. Ad materiã meliorationis illatio nota. ex ratione ceſſante manans. Ad l. fori.

Vnde à ratione ceſſante per contrarium inferri poteſt, quòd cùm iura reg. ſimpliciter conferant patri facultatem ſeu poteſtatem meliorandi vnum ex filijs, vt in dicta l. fori nona, titu. de las mandas, libro. 3. foro ll. & per eam non conſtringatur aliquem ex eis meliorare, prout neque iure communi vrgetur, vt in l. parentibus, primo reſponſo. C. de in offici. teſtament. vbi id notant Doctores, & in ſpecie Iaſ. ex illis verbis [*Arbitrium adimendum non eſt.*] & in authenti. de nupt. §. vltimo, incipiente illud, verſicu. Siquidem, ibi, [*Vt velit eum præponere alijs in portione damus ei licentiam.*] colla. 4. quæ leges reg. cùm ſint permiſſiuæ duntaxat vt patet ex dictis ll. iuris communis, & ex eadem l. fori, dum dicit loquendo de patre. [*Pueda ſi quiſiere mejorar, &c.*] licèt filius recipiat talem meliorationem etiam per actus irreuocabiles, cùm in ſubſtantia ſit mera donatio, propter quamcunque ingratitudinis cauſam ex contentis in l. fina. C. de reuocandis donatio. & in cap. fina. de donatio. contra patrem à filio commiſſam, poteſt tanquam ingratus tali melioratione quæ fuiſſet ei à patre facta per eum priuari, & talis donatio per eum reuocari, & hoc voluit prædicta lex Tau. 17. ad finem expreſſim, licèt ſub verbis generalibus iſtud decidẽs (& quidem iuridice) dum inquit. [*O por alguna cauſa que ſegun leyes de nueſtros reynos las donationes perfectas y con derecho hechas ſe pueden reuocar.*] iunctis his quæ in eadem l. antea ſcripta fuerant: cuius ratio eſt ea quam ſuprà poſui, quia eſt mera donatio ex eo quòd pater non arctatur facere meliorationem vni ex filijs, ſed ſolummodo (vt dixi) lex fori permittit ſibi eam facere ſi velit: ſicque talis melioratio poſtea per patrem facta ex illius. l. permiſſione eſt mera & abſoluta liberalitas ſeu donatio omni reſpectu conſiderato, & ſic nullatenus ſeu nullo caſu poteſt hic conſiderari aliqua neceſsitas. L. 17. Tau.

Ex quo ſecundo notabili & omnibus ipſius conſecutiuis & ſimilibus & allegationibus ſuprà per me adductis apertè deſumitur, † quòd ſi fortè
6 is qui ſperatur eſſe ſucceſſor in bonis maioratus ſecundum ipſius primordialem ſeu primæuam inſtitutionem auctoritate Regia fultam committat cauſam ingratitudinis aduerſus prædeceſſorem immediatum eũdemque vltimum poſſeſſorem eiuſdem maioratus, non poterit ob talem ingratitudinem exhæredari per eundẽ bonis ad maioratũ pertinentibus: q̃a talia bona nõ dicit̃ capere ab ipſo prędeceſſore immediato ſeu vltimo poſſeſſo-

poſſeſſore, ſed à primo inſtituēte ipſum maioratum, & à principe qui ſibi conceſſit licentiam eum inſtituēdi: ſi fuit vniuerſalis omniū bonorū, vel à l. reg. ſi fuit melioratio particularis tertiæ, vel quintæ partis vel vtriuſque partis bonorum inſimul per ea quæ ſuprà dicta ſunt: ad quod vlteriꝰ facit tex. optimus in dicto cap. 1. in princip. de ſucce. feu. ibi, [*Nulla ordinatione defuncti in feudo manente ſeu ualente.*] quem text. adducit Bart. in l. vt iuriſiurandi, §. Si liberi, col. 2. ff. de ope. liber. vbi per illum dicit, quòd quando filius nō habet aliquid vt hæres patris, hoc eſt, quando ad ipſum aliquid pertinet tāquam ad filium, & non tanquā ad hæredem patris, diſpoſitio patris circa illud quod ſic habet nō eſt alicuius momenti: ita Barto. tenet ibi loquēdo in emphytheoſi, & idem ab optimo ſimili videtur dicendum in bonis maioratus, & ille tex. feudalis eſt intelligendus per ſupradicta, ſcilicet quòd talis diſpoſitio vel ordinatio de re feudali nō valet, videlicet nō tantū quoad vtilitatem aut fauorē illius ad quē feudum vel maioratus debet peruenire ſecundum ipſius primæuam inſtitutionem fundationem ſeu ordinationem, ſed neque quoad diſpoſitionem priuatiuam prout eſt exhæredatio de qua hîc loquimur, cæterū quoad hoc vt teſtator dicatur alio reſpectu deceſſiſſe teſtatus bene valebit ipſius teſtamentum vel diſpoſitio teſtamentaria inſtitutionis in maioratu diſpoſitiua, vt inquit Pau. de Caſt. in l. irritum, C. ad l. falcid. per illum text. qui eſt celebris & reconditus, & non ſolet in locis etiam peregrinis vbi de hac materia traditur, allegari. Vnde non videtur probabilis hęſitatio Gui. de Benedict. in repetit. cap. Rainuncius, fol. 223. colum. 3. verſi. vnum tamen circa præmiſſa, de teſtamen. vbi

Tex. vulgo ignotus.

Taxatur Guil. de Bene. in hoc articu. & quidē meritò.

de eadem re dubitat, ſcilicet an ſucceſſor maioratus propter cauſam ingratitudinis contra prædeceſſorem immediatum, eundemque vltimum ipſius maioratus poſſeſſorem cōmiſſam poſſet maioratu priuari vel exhæredari. Nam ratio ob quam mouetur ad dubitandum non ſtringit vllarenus. Omnia enim per ipſum paulò antea in col. præcedenti tradita procedunt in eadem perſona principali, maioratum à principio ſtabiliente quando ei immediatè ſucceditur: vel quando maioratus deſcēdebat ab antiquis progenitoribus: tamen in inueſtitura primæua ipſius erat aliquid cautum vel reſeruatū ſucceſſoribus circa talem exhæredationem, dato quòd vocatus ad illum non ſuccederet immediatè ſtabilienti, ſed poſſeſſori vltimo ipſius immediato prædeceſſori. quibus duobus caſibus nemo ambigit, quin talis ſucceſſor in maioratu poſſet eo exhæredari vel priuari vel per primum inſtituentem vel prędeceſſorem immediatum eundemq́; vltimum poſſeſſorem eiuſdem referēdo ſingula ſingulis. Sed id quod ſuprà modo intuli dum dixi illum, ſcilicet Guiliel. improbabiliter dubitare, procedit in omnibus ſucceſſoribus ſubſequentibus poſt eundem primum ſtabilientem, nam etiam ſi contra quēcunque eorum (ceſſante inquam aliqua diſpoſitione à primordio inſtitutionis poſita circa hoc in tali inueſtitura primꝰ inſtituentis) ſucceſſor remotus cauſam ingratitudinis commiſerit exhæredari non poteſt per immediatum prædeceſſorem eundemque poſſeſſorem vltimum, contra quem eam commiſerat, cùm ex ratione iſtius text. ſecundum iſtud notabile, tum etiam ex alia ratione quæ ad idem tendit, videlicet, nam ab eo quis pōt exhæredari qui eū tenetur

netur inſtituere aliàs exhęredatio eſt inepta vt in l. quidam cum filium, ante fi. ff. de verbo. obliga. quia quando bona quibus filius exhæredatur non ſunt parentis ipſum exhæredantis, talis parens exhæredans cenſetur extraneus quoad illa: & iſtud eſt propriè quod ille textus vult, vbi Pau. de Caſt. & Areti. notant, & declarant & Iaſ. poſt eos: & vide addi. quam feci in repe. l. i. primæ, ad fi. ſecundæ concluſionis reſolutoriæ. ſ. de acqui. hære. & quæ latius tradidi in repe. §. qui fideicommiſſariam. l. 3. ſ. de hæredi. inſtit. Miror tamen de Andrea Tiraquell. qui ſequutus fuerit eundem Guil. de Benedict. allegando exemplum cuiuſdam ſententię in hoc caſu latę per parlamen. Toloſa. lib. primigeniorũ, fol. 326. num. 10. vbi ad ipſum Tiraq. addidi id quod mihi ſeſe obtulit in hoc articulo addendum, carpendo in quam vtrunq; ipſum ſcilicet & Guil. per ea quæ in pręſenti tradidi, vbi remiſi me huc: ambo etenim Galli ſeſe mutuò ſcalpunt, vide tamẽ omnino Caro. Mol. in conſuetu. Pariſien. fol. 113. num. 12. ex cuius dictis idem Benedi. quem etiam ipſe refert, poteſt excuſari, vbi facit differentiam inter maioratus qui deferuntur iure hæreditario, in quibus poteſt ꝓcedere qđ tenet Guil. vt ibi ipſe dicit, & maioratus, qui deferuntur iure ſanguinis, prout ſunt ferè omnes apud nos, qui non deferuntur hęredibus qui ſucceſſerint in hęreditate defuncti, ſed deferũtur ſucceſſoribus ſanguinis. Et iſte eſt caſus de quo ſuprà eſt tractatum: & iſte caſus ſublimitat vt ibi per eũ. Sed non eſt recta ſublimitatio ad propoſitum quo de agimus, vt ibi videt.

Attende. Tertiò nota, quòd eligens vnum ex pluribus ex diſpoſitione teſtatoris non diſponit aliquid: ſed declarat voluntatem ipſius, vt hîc in verſ. [*Nomina-im.*] & ſtatim in verſi. [*Non enim facultas.*] & rurſus dum dicit, [*Quid eſt enim quod de ſuo videtur reliquiſſe.*] & probatur etiam in princi. l. vbi Barto. & Docto. idem ſentiunt, ac ſupponunt. Et ſic iſte declarans non dicitur propriè executor, ſed declarator, vt tenet Barto. & Pau. de Caſt. in l. cùm quidam, mag. ante finem. ſ. eod. in quæſtione per Barto. ibi mota: de cuius verificatione ibi dixi.

7 Ex hoc primò deducitur, † quòd hanc facultatem nominandi ſeu declarandi talis commiſſarius non perdit per deportationem: licèt eã perdat per damnationem in metallum. Ratio eſt, quia conſiſtit in ſolo nudo miniſterio, ſcilicet declarationis, vt in l. ex facto, §. Si quis rogatus ſecundo. ſ. ad Trebel. ſecũdum Pau. in princip. iſtius l.

8 † Tamen hoc ſecũdo caſu: ſcilicet, damnationis in metallum, fiſcus facit reſtiturionem poſt mortem naturalem damnati, qui fuerat grauatus poſt obitum nominare: nam in eius vita fiſcus retinebit. l. Statius. §. vlti. ff. de Iur. fiſci. ſecundum Ioan. de Imo. & Alexan. ibi. Ex quo ibidem etiam ſubinfert Pau. de Caſt. quòd iſta electio poteſt fieri vt actus inter viuos, videlicet coram ſolis duobus teſtib⁹, & non requiruntur. 5. vel. 7. prout regulariter requiruntur in vltima volũtate vniuerſali & particulari diſpoſiti ua inquam, nã in declaratoria idem eſt, vt inferius ſubijciam. quod patet ſecundum eum, quia deportatus poteſt facere prædictam nominarionẽ: & tamen non poteſt condere vltimã volunratem. l. eius qui. ſ. de teſtamẽ. Sufficit ergo, quòd coram duobus teſtibus dicat quòd eligit, vel nominat talem perſonam ad talem fundum. Et ſecũdum hoc quod Bar. & Bal. hîc dicũt. ſ. ꝙ iſta electio capit naturã vltimę voluntatis

Notanda Pau. de Caſ. declaratio per quã ſub declaratur quod Bar. & Bald. hîc dicunt in iſto articulo.

luntatis: & ſic non requirit præſentiã electi, debet intelligi quoad hunc dũtaxat effectum præſentiæ electi: aliâs ſecus vt in verſicu. Sed deciſio, ſi tamen fiat nominatio inter viuos, reputabitur actus inter viuos, & non poterit fieri niſi inter præſentes, vt in dicto §. donationis. Et ſufficit etiam quod fiat coram duobus duntaxat teſtibus, prout inquit Paulus hîc (vt dixi) & non poterit reuocari, ſi fiat purè, vt in dicta l. cùm quidam. Ideo putarem deciſionem Bald. hîc dum dicit, quòd executores non poſſunt eligere abſentes & ignorantes, debere ſaluari, ſi inter viuos electio fuerit facta: nam illa non videtur in abſentia, ſaltem ſine medio poſſe fieri: quia eo caſu electio non ſapit naturam vltimæ voluntatis: & ſic eſſet ſecùs, ſi fieret per vltimam volũtatem: & ideo id quod ipſe Bald. refert Bart. dicere, quòd in tali electione non eſt de ſubſtantia, ꝙ adſit præſentia electi, debet intelligi, quando fit per modum vltimæ voluntatis, vt ipſe Bar. loquitur. Et niſi ita reſtringat prædicta deciſio Bald. (vt dixi) non videtur poſſe ſtare. Adhuc tamen quod Bald. dicit, non videtur procedere: quia ſi nominatio fit per actum inter viuos de aliquo abſente & ignorante, non eſt omnino & funditus nulla: cùm ſi notificetur ei per nominãtem, efficitur valida & efficax, vt in l. qui abſenti, in princi. vbi Bar. & alij ff. de acqui. poſſ. & in l. abſenti, vbi etiam Bart. Pau. & Docto. ff. de dona. & not. gloſ. in l. cõſenſu, ff. de actio. & obligat. iuncto illo text. ibi in fine legis, & gloſ. in l. prima, ff. de contrahenda emptio. & in l. illud, vbi notant Barto. Bald. & Pau. de Caſt. C. de ſacroſanct. eccleſijs & text. in §. 1. inſtitut. de obliga. quæ ex conſen. naſcunt. Et deciſio ſuprà memorata Pauli hîc de interuentu duorum teſtiũ procedit, etiam ſi nominatio fieret in vltima voluntate, cũ ſit declaratio, vt in §. ſi quid poſt, ĵ. allegato, vbi eſt text. cum gloſ. Sed ſubeſt difficultas in præmiſſis: nam videtur, quòd etiam ſi electio nõ fiat per modum vltimæ voluntatis, nihilominus tamen ſapiat ipſius naturam, vt probatur ex huius l. prin. in 3. dicto, ſecundum quod ibi deduxi ex eo text. & ſic videtur, quòd ſemper & abſolutè cenſeatur eſſe vltima voluntas, per ea quæ dixi in eo. princi. iſtius l. in verſicu. ex tertio dicto.

Excuſatur deciſio Bal. hîc in huius articuli textualis declaratione.

Adhuc inſtat contra Bald. Sed ex hac inſtãtia reſultat ſaluatio Bal. vt quod prædixit procedat, vbi electio de abſente facta fuit abſq; nũtio vel epiſtola ad electũ directo, vel directa.

Præfata Pau. declaratio & interuentu duorum teſtium procedit tã inter viuos quàm in vltima voluntate.

Attẽde hãc obiectionẽ, & quæ circa eam ſtatim ſubijciũtur.

Fortè dici poteſt in hoc articulo, quòd illud intelligitur in caſu iſtius l. vbi quis eſſet rogatus reſtituere, cùm moreretur, vel poſt mortem: & ita videntur debere intelligi ea quæ dicũt Barto. & Bald. ſecùs ſi purè rogatus eſſet reſtituere, vel ſimpliciter, quod in idem recidit: & ita loquitur Pau. de Caſ. Sed iſtud eſt deſtruere deciſionẽ Pau. de Caſt. qui loquitur in caſu huius text. vel Pau. loquitur, vbi conſtat de intentione declarantis, ſcilicet, quòd declarat per modum actus inter viuos. Sed iſtud etiam non bene procedit, quia nimis reſtringitur dictum Pau. Ideo poteſt aliter dici, quòd licèt iſta electio quoad aliqua de quibus prædixi, in principio in prædicto verſicu. Ex tertio dicto, ſapiat naturam vltimæ voluntatis, nihilominus in ſeipſa, quia eſt declaratio ipſius ſtãs de per ſe, eſt merè actus inter viuos. Iſta enim ſimul & ſemel ſeſe compatiuntur, & quòd actus ſit inter viuos, & quòd ſapiat quoad aliqua naturam vltimæ voluntatis, vt in l. 1. §. Sub conditione, ff. vt in poſſe. lega. Et ſic magis attenditur id quod eſt principaliter de parte quàm quod accidentaliter & ſecundum q. d. l. hoc legatũ. ĵ. tit. 1. & ſic talis electio conſiderãda eſt vt actus inter viuos abſolutè, & probari

poteſt

poteſt duobus teſtibus, vt inquit Pau. de Caſt. quod nota, quia alij ſcribētes non reſoluunt: imò neque punctant iſtam contrarietatem, & tamē eſt neceſſaria inueſtigatio ad intellectū materiæ huius legis.

Comprobatur ſupradictum nota. textuale ex text. in d. l. hæres palàm, §. Si quis poſt, ſ. de teſtamentis, vbi dicitur, quòd declarans nihil dat de nouo, ſed datum ſignificat: quem tex. in verſi. Sed ſi notam, allegat Bald. in l. precibus, colum. 4. C. de impub. &
9 alijs ad hoc † quòd actus quàlibet perfecti recipiunt formam declaratoriā, quamuis non recipiant diſpoſitiuam: & ibidem in dicto §. Sed ſi notam, notat Aret. ad idem primo not. ad quod etiam Bal. & Doct. ibi adducunt text. in l. adeo. §. cùm quis, ff. de acquirendo. & ideò dicit Barto. nota. in eo §. Si
10 quid poſt, in fin. † quòd ſi teſtis repetitur per iudicem: vt declaret dictum ſuum, non tenetur de nouo iurare, ſequitur Felin. vbi etiam alia in id allegat in cap. ſuper quæſtionum, in princip. de offi. deleg. & in cap. Qualiter & quando. 1. colum. 13. de Accu. & in cap. Fraternitatis, de teſti. & in cap. ſignificantibus, de lib. obla. ad quod vide etiam Imo. in capi. cum clamor, de teſti.

11 Ex his ſecundo ſubdeducitur, † q; talis declaratio ſemper trahit retro, id eſt, ad tempus primi actus celebrati, vt in cap. cum tu, vbi text. gloſ. &. Doctores de vſuris, & tradit Felin. in dicto cap. qualiter, el. 1. de accu. in verſ. fallit primo. Ea propter attentari poſſet quòd ſi in teſtamento in ſcriptis confecto eſſet appoſitum quid obſcurum, poſſet poſtea per teſtatorem declarari ſeorſum coram duobus teſtibus: etiam quod eſt fortius ſi talis declaratio concerneret ipſam inſtitutionem, quæ eſt fundamentum & baſis ipſius teſtamenti (nam ſi cōcerneret legata ſiue res ipſas legatas, non eſſet dubium vt in eodem §. Si quid poſt) etiam ſi iure communi & regni ſcilicet lege Tauri. 3. in ordine requirantur plures ſolennitates ad eiuſmodi teſtamenti in ſcriptis confectionem: & hoc videtur velle gloſ. in eod. §. Si quid poſt, in ver. omnia, poſt medium: vbi dicit: quòd ſi teſtator poſt teſtamentum perfectum dicat coràm teſtibus ſe nolle illud valere, talis renocatio non eſt efficax: & ita tenet Bart. & Doctores poſt eum ibi. præſupponit ergo gloſ. illa relata ad text. in princip. ſuper quo eſt poſita nec non ad literam ſequentem, qui text. loquitur in declaratione, q; ſi nō ageretur de mutatione inſtitutionis, ſed dūtaxat de declaratione ipſius, talis declaratio poſſet fieri extra ſcripturā cū minore ſolennitate, hoc eſt coram duobus teſtibus. Huic rei conducit optimè text. & quod per eum ibi tenet Ange. in l. quoties, in princip. ſ. de hæredi. inſtituen. vbi dicit, quòd ſuppletio diſpoſitionis in ſcriptis confectæ vel correctio erroris ipſius poteſt fieri ſine ſcripris, ergo à fortiori idem dicendum in declaratione, vt in dicto §. Si quid poſt, & abſque alia ponderatione & ambagibus, quòd idem ſit dicendum in inſtitutione obſcura vult gloſ. valde ſingu. in dicto §. Si quid poſt, in parte, Quod verò, & in hac materia declarationis vi. nota. conſilium Decij. 416. col. fina.

Illatio nota. ad l. 3. Tau. loquentē de ſolennitatibus in teſtamēto in ſcriptis requiſitis.

De eadē re.

Rurſus ex hoc text. in verſicu. ita-
12 que ibi diſpari gradu, notat Baldus † quòd in caſu & materia iſtius l. non curatur de ordine in exequendo & hoc eſt quod Barto. hic dicit, quòd grauatus non tenetur eligere digniorem vel proximiorem, hoc eſt dicere, quòd talis grauatus idemq́ue elector aut declarator in caſu iſtius text.

non

non aſtringitur ad ſeruandum ordinem graduum ipſorum nominandorum, neque reſpectu dignitatis, neq; proximitatis ſanguinis quoad teſtantem: & ex hoc arguit poſt Dynum quòd ſi teſtator legauit. 500. expendēda in decem clericos eligēdos per ſuos executores, quòd hoc caſu illi poſſint eligere eos clericos quos eligere voluerint etiam ordinis inferiores & eoſdē præferre clericis ſuperiorum ordinũi & ſic poſſunt diacones vel ſubdiacones vel etiam habentes primam tonſuram præferre presbyteris ſecūdum Pau. de Caſt. dicentem idem eſſe quādo per teſtatorem alicui iniungeretur onus vel grauamen eligendi pauperes clericos: quia eo caſu conſimiliter ſufficeret eligere pauperes, & non eſſet opus eligere pauperiores, prout tenet hîc Barto. ad fin. ſecus ſi non eſſet data electio hęredi, ſed ſimpliciter per teſtatorem relinqueretur aliquid in illā cauſam vel ſimilem: tūc enim priores in gradu præferrentur ſecundum Bald. Pau. & Rapha. Cuma. per gloſ. hîc in verſicu. beneficium, ad fi. quæ communiter approbatur. exempli gratia ſi relinquerentur abſolutè vel ſimpliciter ducenta ad maritandas puellas conſanguineas pauperes deberent maritari puellæ conſanguineæ proximiorū graduum & pauperiores: ſecus ſi hæres ipſe grauaretur eligere puellas pauperes conſanguineas, nam per tale grauamen cenſeretur ei cōmiſſa facultas libera eligendi quācunque voluerit ſecundum intellectum Pau. de Caſtro in hoc verſ. [Itaque.] poſt princip. & ſic eſt magna differentia, an teſtator relinquit dirigendo relictum in eligendos, quia tunc nō attenditur vtrum exiſtāt in primo & immediato gradu, vel etiam in vlteriori, putà relinquēdo duobus vel tribus clericis pauperibus de familia, vel eos alicui vulgariter ſubſtituēdo, an verò per modū medij relinquat illud putà committendo alteri electionem inter eos: videlicet quòd hæres vel executor eligat aliquot ex eis, vel vt inter eos aliquem vel aliquos nominet: vel vt eis relinquat, vel vt inter eos relinquat, vt in l. Filiusfa. §. pen. ſ. tit. 1. dū tex. loquitur de hærede grauato vt ī familia relinquat, quē tex. Pau. allegat in prin. iſtius l. nā primo duorum caſuum præmiſſorum attenditur inter eos proximitas: ſed alio caſu ſecūdo cū ſuis exēplis minimè attenditur per iſtum text. cōmuniter ita intellectum, item per declarationem Pau. de Caſtro in iſto verſ. [Itaq.] quam ad l. iſtam ponit ut. ſ. eodem titu li: & eandem declarationem ponit idem Pau. in d. §. in fideicōmiſſo: nec non multum ſunt attendenda verba relicti immediati de quo ſ. in primo illorum duorum caſuū præmiſſorum dixi, an loquantur de cognatione, an de agnatione ſiue de familia ad hoc vt poſſent verificari de illegitima vel nō, ſed de ſola legitima ſecundū not. per Barto. & Docto. tam anteriores, quàm poſteriores ipſo in l. fina. C. de verbo. ſignifi. & in l. ex facto. §. Si quis rogatus. 2. j. ad Treb. illud enim, id eſt, differētia agnationis & cognationis ſolūmodo attenditur in hac materia hodie quoad iſtū effectū & nō ad aliū.

Attende. (margin, beside "[Itaque.] poſt princip.")

Aduertētia nota ad primū ex duobus caſibus ſuprà ſignatis. (margin, beside "idem Pau. in d. §.")

13 Poteſt †etiam hęſitari ſi teſtator ad fundum vocauit in genere vnū pauperem conſanguineum, & ſuperſint duo cognati vel agnati, quorum alter ſit pauperior, tamen remotior in gradu: alter verò non eſſet ita pauper, tamē eſſet teſtatori propinquior in gradu, vter horum ſit præferēdus, & quæ iſtarum qualitatum ſit magis conſideranda, videlicet, an maioris paupertatis vel maioris proximitatis ſanguinis? & videtur hanc eſſe magis atten-

Atten. (margin, beside "perem conſanguineum")

attendẽdam vtpotè naturalem: cùm
cauſa naturalis,id eſt,proximitas ſan-
guinis præferri debeat accidentali .i.
maiori paupertati. argumẽtum opti-
mum in l.qui habet,vbi Barto.ſ.de tu
te.quæ lex ſuo caſu non eſt alibi ſecũ
dum Dy.& Albe. ibi probatur etiam
idem ex l.non putauit.§.Si quis emã-
cipatum,j. de bono.poſſ.contra tabu.
vbi ratio naturalis præualet. Ad idem
l.Tutor petit⁹.§.1.ſ.de excu.tu.quẽ in
no.quæſtione afferr Pe.de Ancha. in
c. beneficiũ,in fin.de reg.in.6.facit e-
tiam text.in cap. requiſiſti in verſicu.
[*Si uerò relinquatur.*]de teſta.quem Socin.
expendit in l.pen.col.itidẽ pe.j.de re-
bus dub. Ad idẽ l.Si quos poſthumos,
in prin.vbi Iaſ.1.nota.ſ.de lib.& poſt-
hu.& notat Barto.in l.fina. ff. de offi.
procon.& lega,Bald.in l.1.C.de cura.
furi,& tradit Ioan.de Imo. conſi. 35.
in caſu præmiſſo colum. 1. & Domi.
de Sãcto Gemi.in cap.præſenti,§.pri-
mo per illum text.de reſcriptis in.6.
Hinc dixit Ange,conſi.440. incipien
te,magiſter Iacobus quòd originis do
micilium potentius eſt quouis alio
domicilio. Et ita videtur concluden-
dum in prædicto articulo omiſſo mul
tiloquio. Et ita aliâs reſpondi, ex fa-
cto interrogatus: motùs etiam, quia
maior affectio habetur ad proximum
conſanguineum, quàm ad remotum
l.Cum ita,§.In fideicommiſſo.ſ. eo.l.
Peto.§.fratre,j.eo. & in cano. eſt pro-
banda.

Gloſſa neceſſariè ibi,Proximiores,
hanc gloſ.reprehendit Ioan. de Imo.
poſt Cyn. dicens quòd imò in caſu
iſtius text. grauato non eligente vel
declarante omnes de familia admit-
tuntur, quod etiam voluit gl.in prin
ci.iſtius l.in parte mutetur,poſt prin-
cipium, vbi meipſum remiſſi ad dicẽ
da hic. Idem etiam tenet Pau.de Caſ.
ibi in text.idem Pau.poſt Bar.Bald.&
Albe.in.§.rogo,j.hac .l.vbi videtur ca
ſus contra iſtam gloſ.& ſimiles, & ibi
etiam adducit.l.Si quis Titio, §. fin.ſ.
iſto titu.vbi eſt etiam bonus text.cõ-
tra iſtam gloſ. & contra ſimiles gloſ.
in argumentum,&.l.cum quidam, al
legata per gloſ. non facit pro ipſius
opinione,imò contra eam:& idem te
net Pau.de Caſt.met in verſicu. itaq;
ſtatim ſequen.& Bald.ſuper gloſ. fin.
in parte conditione in iſto.§.ſeu verſ.
ſi de falcidia,& idem clarè præſuppo-
nit gloſ.4.in §. Sed ſi vno,j. proximo,
vbi poteſt ponderari tex.optimus dũ
dicit[*Facere partem.*]intelligitur,nam hę
res vltim⁹ qui eſt de familia facit par-
tem alijs de familia: ergo ipſe & alij ſi-
mul admittuntur & non gradatim:
& reuera licèt Docto.illum tex. ad id
non expendant,fortiter tamen vrget
pro hac parte contra iſtam gloſ.vide-
licet quòd non facta per heredem no
minatione vel electione, vel nulliter
facta vt in illo text. (quod idem eſt)
omnes de familia ſimul & viritim ad-
mittantur. Ad.§.in fideicommiſſo,re-
ſponde vt per gloſ. ſequentem quam
Bald.& Docto.ſequuntur,& quia plu
ra alia in hoc articulo puto me dictu-
rum in §.rogo,j.hac l.ideo ad ipſius re
ſolutionem remitto me ad ibi dicen-
da, poſſet tamen punctuari ad §. ro-
go.j.hac l.& ad d.l. *Si* quis Titio.§.fin.
ſ.eo.quod non videntur probare con
cluſionem contra glo. quam.ſ.tenui,
eo quòd in eis non conſideratur gra-
dus,proximitas, nec meritorum qua-
litas,quum de his non fuit facta men-
tio nec non quia commiſſio fuit fa-
cta per verbum voluerit.l.cum quidã
mag.1.2.reſpon.ſ.eo. Sed quia iſtæ e-
uaſiones non ſunt ſolidę, ſi bene attẽ
datur thema caſus formalis iſtius
l.ideo remitto me iterum
ad dicenda in d.
§. rogo.

Summa-

Summarium.

1 *Recitatur hic not. Barto. cuius oppoſitum tenet Bal. & tandem defenſatur notabile Bart.*

2 *Legatum propter repudiationem ſubſequutam fingitur retro nunquam fuiſſe factum.*

3 *Nulliter uel inutilliter eligens nō uidet elegiſſe.*

§. Sed ſi vno.

SED ſi vno ex familia hærede inſtituto, ille fundus extraneo relictus eſt: perinde fideicōmiſſum ex illo teſtamento petetur, ac ſi nemo de familia hæredi hæres extitiſſet. Verùm is qui hęres ſcriptus eſt, ratione doli exceptionis cæteris fideicommiſum petentibus facere partē intelligitur. Nam quæ ratio cæteros admittit, eadem tacitam inducit compenſationem.

Vmma vt per Barto. & ex eo.not. ſecundum eūdem hic, † quòd ſicut teſtator poteſt rem hęredis legare, vt in.§.ſi rem.ff.iſta.l.ita poteſt legare rem vel partem rei à ſe hęredi debitā: idem not.Barto.per iſtum text.in eo. §.ſi rem, Bald.tamen hic dicit contrarium, motus hac ratione: quia iſte fundus erat hæredis pro parte virili eū tā gente, vt pote vnum de familia, ex quo ſtatim poſt mortem ipſo iure trāſijt in omnes de familia pro virili portione quemlibet eorum tangente: & conſequenter in iſtum hæredem vltimum pro ſua portione, vt hîc per glo. in parte, id eſt petent: quod etiam in effectu vult Paul.de Caſt.ante fin.dū dicit, quòd teſtator potuit in te propria ipſum hęredem grauare. Sed Ioā. de Imola hic ſaluat Barto.cùm ꝓpter actionem perſonalem, quæ habuit or tum ex primo teſtamento: tum, quia hæres tenebatur legatarijs, id eſt alijs de familia: quod (ſalua pace) nihil eſt dicere, quia Barto. non loquitur niſi de debito quod ipſi hæredi per teſtatorem debebatur, quod tamen in ꝓpoſito non reperitur: quia per aditionem hęredis fuit confuſum: quinimò in vita nunquàm fuit nata obligatio, ſed erat conditionalis, vt declarat Bald.in glo.vltim.§.præcedentis: non autem loquitur de eo quod ipſe debebat alijs de familia. Ideo aliter dicendum eſt, quòd id quod Barto.dicit, poſsit ſalua ri hoc modo: quia quando vel quo tēpore teſtator ſecundus, idemq́; primus ſeu immediatus primi teſtatoris hæres, fundum quem vni de familia debebat relinquere, legat extraneo: tunc temporis fundus nōdum eſt acquiſitus alicui de familia, ante mortem inquam hæredis primi: & ſic ſecundi teſtatoris: quia nondum nominauerat cum effectu, vt ī l.apud Auſidium.ff.de opt.lega.nam adhuc poſſet reuocare legatum factum extraneo de illo fundo ante mortem ſuam quādocunque, etiam ſi feciſſet nominationem illam per actum īter viuos, vt in princ.iſtius legis. Et ſecūdum hoc bene verum eſt, quòd virilis pars cuiuſque eorum, & etiam hæredis vltimi eſt debita in ſpecie, quia oēs ſunt vocati ſub tacita conditione.ſ.ſi nullus de familia nominetur, vt declarat Bal.in glo.vlti.§.præcedentis in parte conditione. Itaq; Bart.vult dicere, ꝙ non ſolum poteſt teſtator legare rem hæredis propriam.i.quæ eſt ipſius hæredis eo tempore quo illam legat: ſed etiam rem, que futura eſt poſsibiliter

Margin notes: notat Bart. 1 — Bald.In oppoſitionū. — Ioā.de Imo. ſaluatio ad nota.Barto. — Aduerſus eandem. — Conſideratio vltra do cto.pro ſaluatione no tab. Bar. — Adhuc magis declaratur quod Bar.ſuprà dixit.

ipſius hæredis:& hoc vocat Bar. debitum,& congruenter:quia debetur ſibi & alijs de familia ſub prædicta conditione tacita,ſi nemo fuerit nominatus:& ita procedit,& defenſatur notabile Barto. hic à punctuarione Bald. facta in oppoſitum.

Dubium opportunum R.cuma.hic ad intellectũ huius text. cũ ſolutione eiuſdẽ nota.

Deinde ad iſtius text.intelligentiã quęrit opportunè Raph.Cuma.hic,ſi extraneus legatatius in caſu iſtius tex.repudiet legatum,an oẽs de familia admittantur cũ ſecundo hærede viriliter ad fundũ, vt pote non facta nominatione per primũ hęredem,eũdemq; ſecũdum teſtatorem:an verò ſolus hæres vltimus ſit admitteudus, tanquã nominatus virtualiter per inſtitutionem vniuerſalẽ de eo factam. Et iſtud vltimum ſibi placet ex eo,quia 2 †legatum propter repudiationẽ ſubſequutam, fingitur retro nunquam fuiſſe factũ.l.ſi tibi homo.§.1 .ff.titu.1. ibi,[*Nã ſi legatarius repulerit legatũ,nunquã eius fuiſſe uidebitur.*]Et cõſequenter reincidet ſub generali noĩatione virtualiter incluſa in inſtitutione vniuerſali facta per primum hæredem eundẽque ſecũdũ teſtatorem,qui ex primo teſtamento tenebatur vnum de familia eligere.Et re vera iſta eſt notabilis cõſideratio Rapha.declaratoria ad iſtum tex.vltra alios Docto. Quid aũt è contra dicendum,ſi hæres vniuerſaliter inſtitut⁹,qui erat de familia in caſu iſtius tex. repudiaſſet hæreditatẽ, legatario extraneo agnoſcente legatum?Dicerẽ hoc caſu,loquẽdo de iure communi,quòd ſi in teſtamento eſſet clauſula codicillaris,vel æquipollens, quæ induceret repetitionẽ à venientibus ab inteſtato,& hæreditas adita eſſet ab inteſtato,ita quòd legatum valeret:tunc oẽs de familia vnà cũ iſto ſecundo hærede viriliter agere poſſent contra iſtum legatariũ.i. extraneum noĩatum per primũ hæredẽ grauatũ à primo diſponente,eundemq; ſecundum teſtatorẽ & auocate totũ fundũ, tanquã de eo nulla facta electione in familia,vt pote eidem legatario extraneo contra voluntatẽ teſtatoris relicto fundo. Si verò nõ fuerit appoſita clauſula codicillaris in teſtamẽto,vel etiam fuerit appoſita,ſed ſucceſſores ab inteſtato non adijſſent hęreditatẽ, ita quòd legatum efficeretur caducũ, vt per glo.in l.qui filio,§.1.ff.de hæred.inſtitu.vbi Bald.& Ioã.de Imo.eam notant:& his quidem caſibus ſi prouideatur bonis de curatore eodẽ modo omnes peterent legatum ex teſtamẽto primo,vel per rei vendicationẽ,vel per actionem perſonalem, & hæc vt dixi,iure communi procedunt. Iure autem regni:attenta.l. ordinamenti, 1.titu. de los teſtamentos,lib.5.ordin. nulli non obuia,qua debentur legata etiam hæreditate per hæredem non adita vel expreſſe repudiata, legatari⁹ poſſet agnoſcere legatum prædicti fundi:ſed oẽs de familia cum hærede ſcripto,qui repudiauit, poterũt euincere ab eo totum fundum per rei vẽdicationem:& iſte punctus non tangitur hîc neq; alibi(quòd ſciã)per ſcribentes. Item ex hoc verſi.ſed etſi vno poſſet colligi†,quòd eligens nulliter 3 vel inutiliter videtur nõ elegiſſe:quia actus inutiliter geſtus videtur nõ geſtus.l.ſi aut nullum.C.de legitimis hæredibus.l.4.§.condemnatũ.ff.de re iudica.Et tradit plenè Feli.per modum torrentis allegans penè innumeras Docto.authoritates in ca.ex tenore, 2.colũ.de reſcriptis,pro ornãtu regulæ non pręſtat impedimentum,de regul.iur.lib.6.vidẽdus eſt tamẽ de hoc arti.Bar.in l.3.de opt.leg.Et vide in.§. ſequ.in verſ.an notandũ. Et iſta ſufficiant in hoc tex.transeo ad.§.Sed etſi fundum.

Quid de iure reg.deciditur hic nota.

Summa-

Summarium.

1 *ELigere dicitur etiam is qui grauat electum de reſtituẽdo alteri ſecundum Bal.hic, de quo pronuntiato hic tractatur.*

2 *Grauatus ſtatim eligere unum ex familia, & ſic extra terminos iſtius legis, ſemel eligendo non poteſt uariare: niſi electio fuiſſet inualida.*

3 *Inutilitas uel uitium qualitatis accidentalis ſiue accidentis quod adijcitur diſpoſitioni principali nõ uitiat illam: cum potius ea qualitas & uerba ipſam exprimentia regulentur ſecundum eiuſdem diſpoſitionis naturam: & illam neq; immutẽt, neq; amplient: etſi ipſam declarent.*

4 *Paria ſunt, teſtatorem diſponere grauando heredem de dando uel reſtituendo alteri de familia per illa uerba, cui uoles: uel per illa, quibus uoles de familia*

5 *Illatio ad.l. fori regij, item et ad Taurinas eiſdẽ conſonas, ut hodie etiam illis ſtãtibus, & ſingulari numero loquentibus, ut pater poſsit unũ ex filijs meliorare, poſsit etiã meliorare duos uel plures ex eis.*

6 *Exequutores poſſunt aliquãtulum recedere à forma uerborũ teſtatoris: ſi ab ipſius mente non recedant. &c.*

7 *Cauſa finalis formæ ipſius mandati magis eſt attendenda, quàm ipſa forma.*

8 *Fines mandati ſunt ſeruandi & cuſtodiendi ad unguem, quomodo intelligatur.*

9 *Qui ex teſtatoris & pari ratione ex l. diſpoſitione tenetur aliquem eligere, non poteſt eum eligendo grauare.*

10 *Cõſideratio noua ad declarationẽ. §. ſi de falcidia.*

11 *Actus ſemper iudicatur ab intentione principali ipſorum agentium.*

12 *Primordialia potiſsimum ac principaliter ſunt in cõſideratione: non ſic ſecũdaria ſeu conſequutiua.*

13 *A primordio tituli poſterior euentus formatur.*

14 *Licet quis alteri conferat, uel leget aliquid ineſtimabile i. quod redigi nequeat ad æſtimationem pecuniariam, etiam ſi ſit pretioſum, nõ tamen prætextu eiuſmodi intereſſe poteſt eum grauare.*

15 *Grauari poteſt quis onere rei ineſtimabilis, ſi cõſimili honore fuit honoratus.*

16 *Differentia hic oſtenditur inter materiam iſtius legis, & materiam meliorationis tertiæ partis bonorum, quæ per l. fori, & ll. Tauri poteſt fieri per patrem uni ex filijs.*

17 *Ponitur hic reſtrictio ad hunc tex.*

18 *Grauatus dare alicui hoſpitali cẽtum, poteſt grauare de dandis decem alteri hoſpitali.*

19 *Traditur hic de intellectu l. 27. Tau.*

20 *Rogatus reſtituere fundum uni de familia, uel de agnatione, eo ipſo quòd fundus per eum ſibi reſtituitur, talis fundus deinceps manet liber penès illum nominatum de familia.*

21 *Paria ſunt actum ualere ab exordio confectionis illius, uel nõ ualere ſiue à principio, aut deſinere ualere ex poſt facto, ſi tamen nullitas talis actus allegari non poſsit.*

22 *Multa ſunt nulla quæ non poſſunt dici uel allegari nulla.*

23 *Prohibitio alienationis ſimpliciter & perſonaliter facta, non afficit ipſam rem alienari prohibitam quocunq; uadat.*

24 *Opponit hic Bart. ultra glo.*

25 *Is cui quãtitas eſt legata ſi ſit grauatus in re propria, & uelit repudiare legatum, non tenebitur ad onus.*

26 *Hæres rogatus reſtituere fundum ſatisfacit uolũtati defuncti eum reſtituendo qualis eſt.*

27 *Teſtator indubio uidetur legare ius quod in re habet, non autem ipſius rei æſtimationem.*

28 *Grauatus reſtituere uni de familia, & iuſſus, q. res non exeat de eadẽ familia, ſi reſtituit uni de illa familia, poteſt ab eo exigere cautionem de reſtituendo deinceps rem in familia.*

29 *Rogatus reſtituere rem aliquam uni de familia, & iuſsus ut talis res non exeat de familia, tenetur reſtituere rem in familia cum effectu.*

30 *Plus uigoris habet negatio in negando q̃ affirmatio in affirmando.*

31 *Nota. deciſio Oldra. circa clauſulam prohibitiuam, ſeu negatiuam*

32 *Aduertentia nota ad. d. deci. Oldral.*

§. Sed etſi fundum.

SED etſi fundum hæres vni ex familia reliquerit, eiuſq; fideicõmiſerit vt extero eũ reſtituat: quæſitum eſt, an hoc fideicõmiſſum ab extraneo peti poſsit. Dixi ita demum peti poſſe, ſi præterea tantum eidem relictum eſſet, quod fundi pretium efficeret. Sed ſiquidem ille prior teſtator ita fideicõmiſ-

ſum reliquiſſet, rogo, fundum
cui voles, aut quibus voles ex fa
milia, relinquas rem in expedi-
to fore. Quod ſi talia verba fuiſ
ſent, Peto ne fundus de familia
exeat: hæredis hæredem pro-
pter ſequens fideicommiſſum,
quod in exterum collatum eſt,
oneratum intelligi: petituris
deinceps cæteris ex primo teſta
mento fideicommiſſum, poſt
mortem videlicet eius qui pri-
mo electus eſt, & ideo ſi electo
vno fideicommiſſum in ex-
terum non conferatur: non a-
liàs ei qui electus eſt, fideicom-
miſſum præſtādum erit, quàm
interpoſitis cautionibus, fun-
dum, cum morietur, ſi non in
familia cùm effectu relinque-
retur reſtitui.

Iſte ſolēnis. §. Sed etſi fun-
dum, ſummatur & diuidi
tur, vt per Docto. Et ex eo
notandum eſt primo ſecū
1 dum Bald. † ꝗ is etiā dicitur eligere,
qui grauat electum de reſtituendo al
teri. Certè ſi Bald. voluit, ꝗ ſi rogatus
per teſtatorem de reſtituendo vni de
familia in ſuo teſtamēto, id eſt ipſiuſ-
met rogati, grauat vnum ex familia
de reſtituendo talem rem alicui ex-
traneo, abſque eoꝗ illam leget illi gra
uato de familia, per tale grauamen ſi
bi iniunctum videatur eum elegiſſe,
non videtur hoc procedere, ſi Bal. vt
dixi, ita intellexit: quia videtur cōtra
l. cum tale, §. vltimo. ĵ. de condit. & de
monſtra. & contra. l. hæreditas ad ſta-
tium, & l. ex facto, parua, ſ̄. de hæredi.
inſtitu. Sed tamen videtur poſſe ſu-

Tractat hîc de verificatione primi pronuntiati per Bald. ex hoc tex. elicit.

ſtineri per. l. denique, §. interdum, ff. d
pecul. lega. vbi pro hoc videtur bon'
tex. cuius ratio non inconcinè qua-
drat ei quod videtur Bald. hîc dicere:
quæ eſt, quòd ideo præſupponitur in
eiuſmodi grauamine diſpoſitio, quia
tale granamen erat neceſſariò implē
dum ex tali re legata, prout ibi. i. in di
cto. §. interdum grauamen reſtitutio-
nis faciendæ de prædicta re erat im-
plendum, eadem re præſuppoſita, id
eſt præſuppoſito legato eiuſdem rei:
aliàs nullo modo illud grauamen ſic
adiectum valeret. Sed hoc non eſt tu
tum, quia quando grauatur talis no-
minatus dare extraneo, grauamē nō
valet, ergo eo caſu. i. ſub diſpoſitione
inualida non pōt præſupponi legatū.
Et id quod Bald. vult dicere (intelligē
do inquam eum prout dixi) procede
ret, vbi talis reſtitutio eſſet faciēda al-
teri de eadem familia: quo caſu cùm
grauamē valeat probabiliter dici pōt
prout eſt. ſ̄. dictum per Bald. per text.
in eodem. §. interdum. Nihilominus
tamē credendū eſt, aliam fuiſſe inten
tionē Bald. videlicet, ꝗ etiā ſi electio ꝑ
primū hæredem diſpoſitiuè facta de
vno de familia nō ſit libera, ſed onera-
ta reſtitutione in extraneum facien-
da de ipſo fundo, qui ex diſpoſitione
primi teſtatoris erat reſtituendus vni
de familia: nihilominus tamen per eā
cenſetur ſatisfactū volūtati primi di-
ſponentis defuncti, cū verū ſit talē rē
primo fuiſſe relictam ab eodem pri-
mo teſtatore vni de familia ſecundū
voluntatē defuncti: quāuis nomina-
tus grauat' fuerit de reſtituēdo alij. i.
extraneo. Et ita intelligit Pau. de Ca.
in ſecūdo textuali, quāuis non refe-
rat Bald. ſic ergo ſiue tale grauamen
valeat, ſiue non, prout re vera non va
let, quādo reſtitutio ſecundario ꝑ no-
minantem iniuncta eſt facienda ex-
traneo. i. electio ſeu nominatio facta
de vno

Saluat nota. per Bal. elicitam,

Verus ac planus ſenſus verborū Baldi in prædicto primo ꝓnuntiato, & de expreſſa Pau. de Ca. intētione etſi Bal. nō referat.

de vno de familia etiã nulliter grauato de reſtituẽdo alicui extraneo, id eſt nõ de familia, cenſetur rite & de voluntate teſtatoris facta: Et eſt in terminis ſimilibus circa pmiſſa haud im
2 pertinenter annotandum, † q cũ ipſe eligens ſit potius declarator, q̃ elector vt inquit Bar. in l. cùm quidã. 2. ſ. eod. & dixi in. §. 1. ſ. hac l. 3. nota. talis elector vel nominator non poterit variare in caſu in quo inter viuos eſt facta per eum electio: ſi ſtatim inquam tenebatur eligere: & ſic loquor extra terminos. i. extra caſũ thematis principalis iſtius: l. per glo. ſingu. in. l. quicquid aſtringendæ, in princ. quam cõmendant ibi Bar. Ange. & reliqui Docto. ff. de Verbo. obliga. annotandum etiam iuxta præmiſſa, q per electionẽ inualidam, vt quia facta eſſet contra voluntatem teſtatoris, putà extra familiam, vel aliter, facultas eligẽdi nõ expiraret, vt per gl. nota. in l. ſerui electione, in princ. ſ. titu. 1. & in cap. ſi cõpromiſſari⁹, de electio. lib. 6. cum alijs: Præterea eſt aduertendum, quòd in caſu huius tex. iſta electio valet, eo q a (vt inquit Bald.) actus principalis electiuus eſt validus, licèt grauamen nõ
3 teneat. † Inutilitas ſiquidẽ qualitatis accidentalis non poteſt vitiare neq; immutare diſpoſitionem principalẽ, vt eſt tex. not. in l. pater filium, §. fundum. j. tit. primo, vbi probatur verba acceſſoriè appoſita ad principalẽ diſpoſitionẽ regulari ſecundum ipſius naturam, & nõ ampliare neq; immutare illam. Ad quod illum tex. cõmendat Ioan. de Imo. in l. peto. §. fratre. j. eod. Ad idem bonus tex. in clementina, ſi dignitatem, quæ eſt prima in ordine de præben. propè fin. quem poſt plures Docto. ibi citatos cõmendat Iaſo. in l. qui Romæ, §. duo fratres. 15. colum. ff. de verbo. obligat. ferè in idem quòd clauſula appoſita ad executionẽ principalis diſpoſitionis, & ſic acceſſoriè, & conſequutiuè non ampliat, neque immutat eam. Et illum tex. commendat etiam idem Iaſ. in l. nõ dubium, colum. 3. C. de legibus, vide omnino Felin. in cap. licèt, colũ. 3. de officio ordinarij. Et nouiſsimè Andr. Tira. in repet l. ſi vnquam. pag. 137. C. de reuocan. dona. Ad idem tex. quẽ ibi ad hoc ego expẽdi in. l. Titia cũ teſtamẽto. §. Gai⁹. ſ. iſto tit. vbi videri põt. Nõ omitto, q in d. cle. prima, ad ſi. probatur etiam, quòd licèt clauſulæ acceſſoriæ non amplificent gratiã vel diſpoſitionem gratioſam, vt ſuprà ꝑximè eſt dictum: poſſunt tamen declarare verba ambigua gratiæ vel diſpoſitionis. Et ad hoc cõmendat illum text. Aretinus in l. in pupillari. ſ. de vulg. & pupill. quæ concluſio ante Areti. fuit Bald. in l. precibus. col. 9. C. de impub. & alijs ſubſti. vbi (tamen corruptè) ad idem allegat dictam clemen. & idem Bal. in l. eamquam, pe. char. in ver. ſed pone. C. de fideicomiſ. & vide in ꝑpoſito Lanze. Galiau. in repe. l. centurio, col. 78. ſ. de vulga. & pupi. idem tenentem: etſi non álleget Are. vbi. ſ. quanquam in caſu de quo agimus, id non conducat.

Ratio Bald. huius deciſiõis declaratoria, in primo nũ.

Ad eandem cle. 1.

Hinc ſecundò (redeundo ad præmiſſa) dici poteſt, q cùm electio iſta etiam facta cũ onere reſtituendi extraneo, & ſic extra familiam valuerit, & cenſeatur rite ac legitimè facta, cæteri de familia non ſunt amplius admittendi: imò propter talem nominationem ſunt perpetuò excluſi, & ſic repellẽdi, vt in ver. itaq;. j. hac. l. quæ quidem perſonæ omnes de familia nõ facta electiõe eſſent aliàs. i. ceſſante vel non facta nominatione de aliquo ex familia admittẽdæ, vt in. §. rogo. infrà hac. l. Ratio eſt, quia in caſu iſtius. l. vſque ad verſi. [*Quod ſi talia.*] excluſiuè, primum grauamen eligẽdi vnum ex

familia non afficit niſi ipſum primū grauatum,nō autem afficit illum de familia,qui fuit electus vt teneatur repetita vice alium de familia eligere: ſed res manet in perpetuum libeta, & in quencunque libuerit nominat' poteſt de illa diſponere:neque (vt eſt dictum) tenetur ſtare grauamini.ſibi iniuncto per hæredem ſecundūque teſtatorem nominare grauatum pet primū reſtatorem, argúmen.l. pater filium. §. quindecim, in ratione ſui, infrà ritu.primo.

4 Secundò nota,† iūcto principio vbi fuit iniunctum hæredi dare vni de familia,vl' vnū ex ea nominare, quòd paria ſunt teſtatorem diſponere grauando hæredem de dando vel reſtituendo alteri de familia per illa verba,cui voles:vel per illa,quibus voles de familia.Nam dicēdo,cui voles,cōprehenduntur plures nominandi de familia:ac ſi dixiſſet,quibus: &ècontra dicendo,quibus voles,non videtur ponere formam reſpectu pluriū: ſed poteſt fieri reſtitutio vni ſoli de familia,vt ſtatim Barto.infert intelligēdo,ꝙ hæc fuerit diſiunctio legis,nō teſtatoris,ſecundum eundem Barto. licèt glo.hic dicat eſſe diſiūctionem teſtatoris: quod etiam clarè colligitur ex litera recognitionis Gregorij Haloan.& ita eſt in pandecta Floren. nouiſsimè impreſſa:ſed non eſt vis in eo quod gl.& Bar. dicūt, ꝗa licèt iſta fuerint verba teſtatoris:tamē quia fuerūt per teſtatorē relatiuè emiſſa ad verba legis,cenſentur verba ipſius legis,volenris in effectu decidere id qđ.ſ. proximè dixi,& quod ſtatim ſequitur in illatione Bar. ex quo notabili infert Bart. id quod proximè ante dixi.ſ. ꝙ ſicut grauatus reſtituere vni de familia poteſt plures eligere,vt ī.§.ſi duos, ſ.hac l. & hic in verſi.[*Cui uoles,*] ſic verſa vice,rogatus reſtituere plurib' poterit vnum eligere.Ad idem tex. in l. cùm quidam,magna.verſi.& indignū

5 ſ.eo.† fa.ad. l. fori & ll. Taut. permittentes patri meliotare vnum ex filijs vt nihilominus poſſet meliorare plures.Et ècontrario,ſi quis fuiſſet grauatus dare fundum vel quantitatem pecuniæ duobus vel pluribus pauperibus ex conſanguineis teſtatoris, poſſet eligere vnum pauperem ex eadē agnatione,vel conſanguinirate, & ſibi rotum elargiri:nam etſi teſtator videretur per illa verba dediſſe ſibi formam in eligendo:nihilominus tamē elector vel declarator poterit aliquatenus diſcedere a forma extrinſeca. Dum tamen à mente nō diſcedat, vt declarant Baldus & Paulus in. §.ſuprà proximo:præſertim,quia iſta non eſt propria forma,vt idem Pau. ſentit, & inferius tangetur,& tenet idē Pau. de Caſt.per illum tex.in verbo,[*Indignum,*] in d.l.cùm quidam.2. in princ.ſ. eod.Sed quia contrarium voluit Bar. in l.1.ī.de opr.lega.ideo remitto ad ea quæ tradidi in d.l.cùm quidam,in vltimo nota. Et adde tex.in verſ.[*Itaq;*] ī.proximo,quem ad hoc propoſitum allegat Pau.in.§.præcedente,ſed non probat.Omitrendum tamen non eſt adhuc deſpicere an nō videatur iſto caſu ſeruari tenor verborum teſtamēti,inquantū teſtator dixit,ꝙ plures eligerentur,& de natura ſermonis pluralis numeri eſt,ꝙ nō verificat' in numero ſingulari:& ècontra de natura pluralis,ꝙ nō verificat' ī ſingulari,put vtrunq; probat' in l.fin.ī. ad Treb. vbi Pau.de Caſt.notat vltra.l. vbi numerus,ff.de teſti.cum ſi.Adhoc p̄r reſpōderi,ꝙ cū hoc caſu concurrat voluntas defuncti,vt dicunt Bald.& Pau.de Ca.nimirū ſi ſub plurali ſingulare cōprehendat': eo etenim ipſo ꝙ conſtat teſtatorem ſeſe reſtrinxiſſe ad plurale tantū,vel ad ſingulare tm̄,cenſetur ſatisfactum

De eadē re inſpectio ſeu inueſtigatio opportuna

tisfactum voluntati ipſius eligendo vnum,ſi teſtator loquutus eſt de pluribus,vel plures ſi de vno:nam voluntas defuncti ex principali eius intentione regulatur,quam gerit erga familiam ſuam,& tali voluntati cenſeť ſatisfactũ quomodolibet eligẽdo in familia,ſiue vn⁹,ſiue plures eligãť. Et licet teſtator dixerit de vno vel de plurib⁹: tamẽ ob incertitudinẽ nõ cẽſetur habuiſſe maiorem voluntatem vel affectionem ad vnum, quàm ad plures:niſi in contrarium aliqua ſubeſſet ratio vel cauſa,vt puta ſi fundus ille eſſet ſuppoſitus reſtitutioni vel vinculatus(vt aliàs dicitur)eo modo vt non poſsit niſi in vnum ſolum deuenire,& exinde de vno in alium gradatim ſcd̃m ordinationẽ primi diſponentis,eiuſdẽq́ue vinculum inijcientis,vnde quod in.§. præcedenti diciť, ſcilicet,ꝙ vbi quis eſt granatus dare vni poteſt dare pluribus, non poteſt procedere in bonis vinculatis tali vinculo(prout fit aſsidue)ꝙ non poſsint deuenire niſi in vnam ſolam perſonã, & ſic ſub certa & d̃terminata forma, vnius duntaxat perſonæ honoratæ vľ inuitatæ ad tale vinculum maioratus vel meliorationis.Quod eſt veriſsimũ aliàs ex diametro (vt eſt in prouerbio)obſiſteret voluntas primi diſponentis qui vinculum iniecit in fauorem vnius.i.de vno ſolo in aliũ ſingulatim & ſucceſsiuè:& ſic fuit reſtricta ad certam formã.Et cõſequenter cõtrarietur formę adiectæ per teſtatorẽ: quo caſu vnus numerus non ſuppletur per alium,neque in alio numero verificatur ſecũdũ Bal.cõſil.123.exordiente,Reuerẽdiſſ.colũ.3. volu.quod etiam eſt de aperta intentione Bald. Paul.de Caſt.& Albe.poſt Bart.ibi,in l.3.§.Negotia,ff.de nego.geſt.& præfatam rationem decidendi ad hunc 6

Idẽ repeto, infrà iſto.§. in verſic. recedẽdo ergo.

tex.effectu ac re ipſa videtur tenere Paul.de Ca.poſt Bald.in l.1.C.de condit. inſer. vbi volunt,ꝙ quando conſtat de defuncti voluntate expreſſa, vel tacita ſiue coniecturata, aut ſaltẽ ipſa voluntas nõ repugnat, prout eſt in caſu eiuſdem l.1.& l.non eſt ſine liberis, ff.de verbo.ſign.& l.Pater Seuerinam,§.ita fideicommiſſo.ĵ.de condit.& demonſtra.& hic,vt eſt, quãdo concurrit eadem voluntas vel eadẽ ratio in vtroq; caſuum tendentium ad eundem effectum,vel ſcopum, & teſtor ſeipſum non arctat ad vnum ſolum numerum taxatiuè, non inconuenit vnum numerum verificari vel ſignificari per alium numerum,quod etiam effectu volunt ijdem Bald. & Pau.in.§.ſ.proximo,præceden.& ante eos hæc fuit doctrina Docto. antiquorum iuris cano. videlicet Archid. & Ioan.Andr.in ca.vno,de rerũ permu. libr.6.vbi etiam de hoc tradunt Dominicus & Phi.Franc.& Cardi.Flor. in clement.vna.6.oppoſit.de renun. vbi etiam tradit Ioan.de Imo.colũ.fi. & Alexan.& Iaſo.poſt Barto.in l.ſi ſeruus.§.ſi plurium.ff.ſi quis cautio. Frã. de Arct.vbi etiam Socin.& Iaſo.in l. ſi quis ante,ff.de acquiren . poſſeſ. & idem Socin.conſil.288.incipiente,in quæſtione. colum.1.volum.2. Alexã. in l.qui quartam.§ fin.ſ.titu.1. de lega.1.& in l.Gallus.§.quid ſi is,&c.

Et hoc idem comprobat antiquior Curtius conſil.69.colum.4. cui adde vltra præmiſſa Barto.in l.2.§.ſed etſi vnius.ff.vi bono.rapt.& Dominic. in capit. ſi compromiſſarius,de elect. in 6.& in cap.quanuis, de præben. eodẽ libr.Anto.& Panor.in cap.vt priuilegia,§.illud,eodẽq; vltim.de priui. Et expendenda ſunt verba Bal. in.§.præcedenti,quę ſuprà adduximus,†quòd executores poſſunt aliquantulum à

forma verborum teſtatoris recede-
re, ſi ab ipſius mente non recedant,
cuius intentio creditur fuiſſe velle,
quòd poſſent modicè à mandati for
ma recedere, ob id quod aliàs dici-
tur, quòd ea quæ ſunt vicina, & con
tigua ipſi mandato, mandatarius
exequens non dicitur fines manda
ti excedere, gloſſa eſt ordinaria,
in canon. Innocens, in parte cle-
mentior. 22. quæſtione quarta, pro
qua videtur bonus textus, in l. fina.
§. vltimo, ff. mandati, quo inni-
xus Bald. in rubrica de offici. dele-
7 gari dicit, † quòd in mandatis ma-
gis eſt attendenda finalis cauſa for-
mæ ipſius mandati, quàm ipſa for-
ma, id eſt, verba præciſa, & forma-
lia eiuſdem mandati. Ad quod fa-
cit. l. ſi hominem, ff. mandati, & i-
dem videtur etiam voluiſſe idem
Bald. in rubrica extra de procurato.
in princip. facit etiam bonus text.
in l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi
mandauit, quem ibi in id notant,
Paulus de Caſtr. Alexander & Are
tinus, & Iaſo. ff. de acquirenda hę
redit. qui Iaſo. eſt videndus, alia in
idem adducens conſilio. 202. inci-
piente, magnus Baro. column. pe-
nultima, verſiculo, Non obſtat ter-
tio, volum. 2. Ita in propoſito dicen-
8 dum, † quòd licèt fines mandati
ſint ſeruandi, tuendique dicta. l.
diligenter, cum multis iuribus ca-
nonicis & ciuilibus in idem com-
plicibus, & (vt vulgo dicitur) ad vn
guem cuſtodiendi: id tamen non ſic
exactè debet intelligi, vt tale man-
datum formaliter, vt ſonat, & in in-
diuiduo (quod Logici dicunt) ſit ex-
equendum per ipſum mandatariũ,
ſed ſufficit illud ſeruari effectu, &
re ipſa, id eſt, quo ad ſubſtantiam
& æquipollenter, & (vt minus la-
tinè dici ſolet) virtualiter, nec eo
prætextu poteſt impingi donata-
rio, eum non ſeruaſſe fines mandati:
cum imò potius videtur ei paruiſſe:
in quo articulo videri poſſunt plu-
ra exempla congeſta per Andr. Al-
ciat. in l. prima. ff. de liberis & poſt-
humis, à verſiculo quid ergo nume-
ri ſexti, vſque in finem commen-
tarij eiuſdem legis, vbi præſupponit
quandam breuem reſolutionem, per
quam poteſt ſatisfieri prope innume
ris motiuis vel fundamentis quæ in
oppoſitum videntur probare, quòd
mandatum eſt ſeruandum in forma
ſpecifica. vide eum ibi omnino no-
tanter loquentem, & prædicta ip-
ſius reſolutio ſatis colligitur & ad-
huc perfectius ex traditis per præ-
fatos Doctores præſertim Paulũ, A-
lexandrũ, Aretin. & Iaſo. in prædi-
cto. §. ſed et ſi mandauit, & in §. quod
ſi ex parte, eiuſdem met. l. ſi quis mihi
bona. Et miror quòd Andreas Tira-
quel. qui de hac re diſſeruit in loco
ſtatim citato allegans plures remiſ-
ſiones in vtranque partem non me-
minerit prædictæ reſolutionis, licèt
adhæſerit prædictæ opinioni quam
ſuprà renui, quæ videtur magis com
munis, ſubobſcure tamen in hoc
puncto concludit, qui videndus eſt
in prælectione l. ſi vnquam, in gloſ.
libertis, numero. 48. per totum. C.
de reuocand. donat. Non hæc tra-
didimus in propoſito ponderatio-
nis quam ſuprà proximè fecimus in
verſicul. Et expendenda, vt poſſint a-
ptari ad formam numeri requiſitam,
quia nõ poſſunt. Sed ad iſtius materię
ornatum vltimo expendendum eſt,
circa ea quæ in principio iſtius nota
bilis fuerunt tradita, quod in caſu.
§. ſi duos, præceden. videlicet quan-
do quis rogatus eſt reſtituere vni,
quod

quòd poſsit reſtituere pluribus, vel plures eligere, vt ibi deciditur, Doctores dubitant in quæſtione Barto. ibi quæ eſt ècontra, quando eſt rogatus reſtituere pluribus an poſsit vni reſtituere, quaſi videantur velle quòd in hoc ſecundo caſu res ſit maioris præiudicij, quàm in caſu præcedente ècontrario. Sed certè non eſt hæc Doctorum intentio, ſed duntaxat dubitare circa caſum omiſſum, & eum decidere, nam diuerſis reſpectibus tanta & maior dubitatio poſſet eſſe in vno caſu, prout in alio.

9 Deinde † ex hoc textu colligitur tertio loco, quòd qui ex teſtatoris, & pari ratione ex legis diſpoſitione tenetur aliquem eligere, non poteſt eum eligendo grauare, ad quam rem textus iſte citatur per Doctores vbilibet & paſsim ac frequenriſsimè per patronos cauſarum forenſiũ. Ratio eſt euidẽs, quia talis electus nõ capit liberalitatem de manu grauati, eiuſdemque eligentis, ſed de manu teſtatoris qui eum grauauit, & iuſſit alij reſtituere vel alium nominare, ideoque velut ab eo non honoratus non poteſt per eum grauari, ex regula l. ab eo. C. de fideicommiſsis, cum ſimil. Et quanquam videatur liberalitas exercita in cui dando, & ſic eo quòd teſtator ſecundus, idemque hæres grauatus eligere videatur reliquiſſe electo vel nominato per eum, ex quo alios de familia prætermiſit, & ex conſequenti ſub eo prætextu, videatur valuiſſe grauaminis impoſitio, argumento à fortiori ſumpto ex l. Si Titio pecunia, aliàs incipit, ſi fundum per fideicommiſſum. §. vltimo, vbi eſt gloſſa ordinaria communiter approbata ſuprà titulo primo, de legatis primo, & ex l. prima. §. ſciendum, infrà titulo primo. Tamen vt inquit declarans Paulus de Caſtro, in. §. ſi de falcidia, eodemque primo, ſuprà hac l. iura illa loquuntur in his qui non tenentur dare, neque reſtituere, & ſic neceſſario: ſed duntaxat, ſi volunt poſſunt id facere, tales enim non adimendo videntur dare de nouo, ſicque poſſunt grauare eum à quo non ademerunt, vt in dicto. §. vltimo, dictæ l. ſi fundum per fideicommiſſum dicitur, ſed iſte text. & textus in dicto. §. primo, & tota hæc lex vſque ad. §. rogo incluſiue loquitur quando hæres vel executor fecit hanc electionem ob neceſsitatem ſibi à teſtatore iniunctam, per ipſius præceptum, quo illum grauauit reſtituere, vt inquit textus ibi, [*Neceſſariæ electionis*,] Et propterea non dicitur liberalitatem exercere in talem nominatum, vel electum, quum potius ſoluat debitum, vt ibi, [*Non propriæ liberalitatis, &c.*] Quaſi velit dicere, quòd eſt in ſe beneficium: nã iſtud quis poteſt inficiari. Sed tamen eſt beneficium alienæ liberalitatis, id eſt teſtatoris qui nominationem vel electionem de aliquo ex familia faciendam iniunxit hæredi, grauando illum, vel fideicõmiſſariũ, aut executorem, ſicque liberalitas manat ab ipſo teſtante, non autem ab eligente, qui fuit grauatus vt eligeret vel nominaret aliquem de familia teſtatoris, qui eſt caſus iſtius legis, à princip. vſque ad §. rogo, incluſiue, & ſic cùm talis grauatus eligit, præſtando rem vni de familia facit ex neceſsitate præambula ſibi iniuncta ex iuſſu teſtatoris, quaobrẽ impendendo debitũ, nullo modo dici poteſt eũ voluiſſe donare vel donaſſe, vt inqt tex. hic ibi,

Refert declarationẽ Pau. de Caſ. de qua ĩ principio pagi. ſequẽtis ſub dubitat vid. ibi.

Declarãtur verba literæ

Inſtat circa declaratione Paul. de Ca.ſub dubitãs de illa

[*Quid eſt enim quòd de ſuo, &c.*] Sed licèt iſta declaratio Paul. de Caſtr. videatur probabilis: nihilominus tamen penitius rem ipſam intuendo, non videtur reſoluere perfectè iſtum articulum, cũ nõ improbabiliter poſſit ſubdubitari, quid cauſæ fuerit, ꝙ cũ grauatus eligere vnum ex familia teſtatoris, eligendo aliquem vł aliquos ex ea, eum vel eos prætulerit alijs ex ea familia, quorum aliquos vel vnũ ex eis potuiſſet pro libito ſuæ voluntatis præeligere, & à primordio nominare: & ſic cùm honorauerit eum, vel eos, præferendo vnum vł aliquos de familia alij vel alijs de eadem familia, non potuerit pariformiter talem nominatum grauare ob talem prælationem, prætermiſsis alijs de ipſamet familia, de ipſo factam. Et ob iſtum obicem, ſemper à multis retro diebus fui anceps de hac deciſione Iuriſconſulti: & reuera per ſcripta Doctorum, quos vnquam in hoc articulo hucuſq; viderim, non offendi reſolutionem perfectam: neque eum ab aliquo vidi enucleatum. Quo circa † conſiderandũ

Cõſideratio noua ad declarationẽ. §. ſi de falcidia.

10 non abs re duxi, ꝙ tex. in dicto. §. ſi de falcidia, eodẽq; primo. ſ. hac l. haud irrationabiliter cõſiderat, & expendit hanc electionem eſſe neceſſariam in verbis illis prænotatis, [*Neceſſariæ electionis.*] Sicq; cùm facultas electiõis fluat ab eadem neceſsitate primordiali, prĩcipalis conſideratio concernit ipſam neceſsitatem, vt pote cauſam primordialem & primariam ac primitiuam. Secundaria verò conſideratio debet eſſe & verſari circa facultatem liberam eligendi, vel nominandi: & ſic eligendi, vel nominandi neceſsitas, vti principalior, vt pote manans à fõte primordiali, id eſt, ab eodem iuſſu teſtantis, qui iuſsit talem electionem vel donaſſe, vt inquit text. hic: ibi, grauatum, debet attendi, & haberi in conſideratione: non autem conſideranda eſt ipſa facultas vel poteſtas nominandi, quæ eſt libera in ipſo grauato, vt potè minus principalis, conſequutiua vel ſecundaria ſeu accidẽtalis: niſi conſequutiuè ac minus principaliter, & (vt ſic dicam) inefficaciter, ſeu ſine effectu: cùm ita ſit quòd qualitas actus, & à fortiori eiuſdem efficacia vel effectus ſemper cenſetur & conſideratur, ac iudicatur ſecundum principalem ac primariam intentionem exercentis eundem actum. l. ſi quis nec cauſam, in principio, vbi notant Bald. & recentiores, & in l. rogaſti, ff. ſi certum petatur. & in capitulo ad quæſtiones, de rerum permuta. & notat Bar. in quæſtione notabili, in l. Ariſto. ff. de donatio. Probatur item ex l. verum, & l. qui iniuriæ, ff. de furtis, in princip. Ad idem l. qui exceptionem, in princip. ff. de conditio. indebiti, cum his quæ ibi traduntur per Barto. Bald. & recentiores poſt glo. & in idem facit quod per has leges tradit Bald. cõſilio. 299. incipiente dicunt, colum. prima, volu. 1. & qđ in caſu ſimili tradit idẽ Bal. cõſi. 188. incipiẽte, dicitᶜ ꝙ opus. 1. col. vol. 2. Et pro hoc generali documento, quo Doctores in varijs iuris locis innituntur ad pluriũ dubiorum deciſionem, facit l. ſi quis donationis, ff. de contrahen. empti. & l. prima, §. idẽ Pomponius, ff. depoſiti. & l. ſi vir vxori, ff. ad Velleia. & l. quanuis, ff. de auro & argento legato. & l. prima. ff. de rerum permuta. & l. prima. ff. de aucto. tuto. & vtrobique Bart. & Alber. Ad idem l. prima. §. vnde quærit Offidius, ff. de exerci. act. & quod ibi not. Bal. poſt Guil. de Cu. & Bart. in l. ciuitas, ff. ſi cert. pera. vbi Paul. Alex. & Iaſ. & Bart. in l. alio

ad ſi.

ad finem.ff.de alimentis & ciba.lega. vbi citat illum text. Barto. Paul. de Caſt.Iaſo.in l.cætera, §. ſed etſi parauerit, de lega.primo, Pau.de Caſt.in l. prima, vbi etiã alij poſt eũ.ff.ſi cer.pe. vide l.ſi neceſſarias, in prin.ff.de Pig. act.& l. ſed an vltro.§.1.ff.de nego. geſt. Et in hanc rẽ nõnulla congerit Alex. à quo videtur nõ pauca deſumpſiſſe Iaſ.& alij recẽtiores, in d.l.ſi qs nec cauſam, in prin.ff.ſi cert.pet.in cõſil.1.incipiẽ.Viſo proceſſu,col. penul. verſi.item reſpondeo,nu.12.cũ.5.ſeq. 3.volu.& Iaſ.conſi.147.præſens cõſultatio,col.4.verſic.6.principaliter,2.volum.Quibus locis ornatur & amplificatur regula præfata, † q. actus ſemper iudicatur ab intentione principa

11 ...

Ad rem propoſitam. li ipſorum agentium.Et (vt ad præmiſſa velut è diuerticulo redeam) principale intentum ac potiſſima conſideratio iſtius grauati reſtituere vni de familia, aut vnum de familia noĩare, vel eligere, quãdo exequendo voluntatem defuncti reſtituit, nominat, vel eligit, eſt, vel debet eſſe, perſoluere debitum quod ei incumbebat ex teſtamẽto illius qui ei iniunxit facere electionem vel noĩationem de vno đ familia, atgu.l.ſi cõpẽſandi.C. de hæredi. inſtit.& l.creditorem.§.iſto titu. & vtrobiq; tradunt Bald.& recentiores, vbi legatum factum per debitorẽ creditori in dubio intelligit̃ relictum animo compenſandi cum ipſo debito,& ad exonerandum ſe illo. Et ita eſt dicendũ in ꝓpoſito: iſte hæres grauatus noĩare vnum ex familia faciendo noĩationem vel inter viuos vel in vltima voluntate, videtur grauamen per teſtatorem ſibi iniunctum,& ſic debitum perſoluere, cùm teneretur ex neceſsitate per teſtatorem ſibi impoſita de eligẽdo vel nominãdo vnũ ex familia: & ſic talis noĩatio vel electio non poteſt conſiderari, vt gratia ſeu liberalitas, principaliter inquam vel abſolutè: ſed ſolum minus principaliter, ſeu conſequutiuè, aut ſecundum quid (prout dicunt Dialectici) obque eam rem, nimirum ſi Iureconſultus hic dicit, quòd talis nominatus à grauato qui eum nominauit ex neceſsitate iuſſus ſibi facti per teſtatorem de nominando vel eligendo vnum de familia, non poteſt ab eodem nominante onere fideicommiſsi grauari. Confirmantur hæc: nam videmus paſsim in iure noſtro,

12 † primordialia potiſsimum ac principaliter eſſe in conſideratione, non ſic ſecundaria ſeu conſequutiua. l. clam poſsidere, in principio. ff. de acquirenda poſſeſsio l. nam origo, in princ.ff.quod vi aut clam.l.item veniunt,§.cùm prædiximus, ff. de peti. hæred.& quod per illum tenet glo. ordina.communiter approbata, in l.certi condictio, in princip.ff.ſi certum petatur. Ad idem l.ſi quis poſthumus, in princip. vbi Iaſ.notat primo notab.§. de liberis & poſthumis, ad idẽ l.qui id quod, in princip.ff.de dona.& tex.notab.in ratione ſui, in l.ſi hæres teſtamento, ff.de actio.empt.& l. cùm paret, ff.de iure dot. quam Bald. ibi dicit eſſe mirabilem in ſuo caſu, & l. ſi prius, cum gloſſa ibi in verſicu. exigere, ff.de ope. no. nun. & l. qui habet, ff. de tutel. quam in ſuo caſu dicit non eſſe alibi Dyn. ibi referente Alberic. Quibus iuribus licèt diuerſimodè & varijs caſibus loquẽtibus, probatur hæc maxima, cauſam naturalem primariam ſeu naturam rei originariam primitus ac potius debere eſſe in conſideratione quàm ſecundariam, aut conſequutiuam ſiue appẽdicem. Sic in re propoſita de qua agimus dicendum, & adaptandum videtur. Nam natura ſeu cauſa originaria iſtius electionis vl̃ nomina- Adaptatio ad rẽ qua de agitur.

minationis eſt,vt prædixi,quædã neceſsitas obligatoria ex primi teſtantis diſpoſitione immediatè fluens, ergo illa eſt potiſsimè attendenda & conſi deranda,non autem ipſius conſequu tiuum,id eſt ipſa electio, nominatio, vel declaratio executiua iuſſus,vel di ſpoſitionis teſtatotis,qui eam hæredi iniunxit faciendam vel exequẽdam: eſt ſiquidem illud propè perpetuum & regulare vt omnis ſolutio, vel execucio reguletur & æſtimetur ab eius cauſa principali ac primitiua,& ſecũdum eam determinetur & declaretur.l.prima,vbi ex ea iſtud notant Barto.Ange.Ioan.de Imo.& Pau.de Ca. ff.de ſolut.alioquin talis ſolutio cenſetur eſſe traditio quaſi nuda, & informis,& ſic inefficax.l. Nunquam nuda, in princ.ff.de acquirẽ. rerum. do. ibi,[*& aliqua iuſta cauſa præceſſerit,*]& eſt gl. quam ibi Docto.ſequũtur, ſpeciatim Paul.de Caſt.& recentiores,in l.Triticum,ff.de verbo. obliga.& quod per eam decidit idem Paul.de Caſt.in l. contractus, colũ.penul.C.de fide inſtrumentorũ,& Alex.in l.à Titio,col. vltim.prope medium, ff. de verborũ obligat.ſi itaque merum duntaxat factum vel nudum miniſteriũ talis nominatio nec non traditio ex ea ſubſequuta continent, vt inquiunt Docto. & in ſpecie tenet idem Paul. de Caſt.in prædicto.§.ſi de falcidia, eodemque primo ſuprà hac l.ergo Iureconſultus hîc rectè decidit, quòd talis grauatus, vt nominet vel eligat vnum ex familia,illum nominando vl eligendo non põt eidẽ inijcere grauamen ,neque vinculum aliquod tanquàm honorato ab eodem ſecũdo teſtatore propter eiuſmodi electionem vel nominationem, cùm talis honor(vt eſt ſæpe dictum)vt pote min⁹ principalis & conſequutiuus ad ipsã nominationem ex eaque mera & nu

da per quandam fluens conſequutiuam ſequelam,nec non ex traditione informi eius prætextu facta per nominantem ipſi nominato, non habeatur (vt prædixi,)ad hunc effectũ in conſideratione,quum hæc omnia procedant non ex liberalitate nominantis vel eligentis,ſiue hæredis,ſiue legatarij, ſiue fideicõmiſſarij,ſiue executoris,ſed ſolius teſtatoris,qui illum vel illos grauauit nominare,vel eligere vnum ex familia ſua,& ſic talis grauatus neceſſariò debet reſtituere propter præceptum teſtatoris præambulum:& ex cõſequenti nihil de ſuo largitur,ſed exequitur tale præceptum vel talẽ teſtatoris iuſſum, reſtituendo ipſi electo ab eodẽ bona quæ teſtatoris fuerunt nunc, aũt ſua,reſtitutioni tñ ſubiecta vel ſummiſſa. Perpẽſo itaque fõte vnde noĩatio& ipſi⁹ exequutio.i.traditio manãt, noĩatio non cenſet liberalitas,& traditio ex ea pendẽs vel fluẽs eſt informis & nuda, à cauſa immediata.i.ab ipa noĩatione q̃ eſt vt dixi neceſſaria & illiberalis, & ex cõſequẽti talis traditio operat effectũ executiuũ vltimatũ habentẽ ortũ ex præcepto teſtatoris,qđ quidẽ præceptũ licèt fuerit cauſa remota, tñ fuit cauſa primordialis,ex qua immediatè ſequuta fuit noĩatio,& ideo magis ſpectãda: ſicq́; grauat⁹ etiã tradẽdo rẽ ipſi noĩato poſt noĩationẽ de eo factã exequit voluntatẽ teſtatoris p̃ceptiuam & neceſſariã ac quodãmodo coactiuã, & ex cõſequẽti vel minus principaliter vel cõſecutiuè exequit ipſam noĩationẽ ex tali volũtate immediatè procedentẽ. Præmiſſę cõſiderationi (vltra
13 ea q̃.ſ̃.fuerunt tradita)cõfert, † qđ Imperator Theodo.inquit,& eſt ſæpe allegabile,in l.vna,prope finẽ.C.de impoſẽ.lucrati.deſcrip.lib. 10.videlicet, à primordio tituli poſteriorem euentum formari,vbi glo.tradit concordã

res

res,ſed tamen non meminit d.l. Nam origo, quam ſuperius in id aut ſimile propoſitũ adduxi.ſ.in princ. huius verſic. confirmant hæc, in quo ſumus. Si ue ergo ipſa nominatio conſideretur ſeparatim & de per ſe, nõ facta relatione ad ipſum iuſſum vel præceptum, ſeu grauamen per teſtatorẽ iniectũ. & hoc caſu res eſt expedita, nam cùm nominatio ipſa ſit nuda, & cõſequenter traditio ex ea ſubſequuta ſit informis, & vtraq; concernat merũ & nudum factum (vt non ſemel eſt dictũ) talis nominatus nõ poteſt grauari: ſed prætextu eiuſmodi noïationis, quũ (vt.ſ. etiã eſt traditum probatũ & ſuffultum) rei primordium ſeu ipſius natura primordialis principaliter debet conſiderari, id eſt (vt crebro eſt dictũ) ipſa neceſsitas nominandi ex primi teſtãtis diſpoſitione inducta: ergo nõ referendo ipſam nominationem ad eandem neceſsitatem, tam ipſa nominatio q̃ traditio, ſi ſequatur, manent nudæ, & informes, & non debẽt eſſe in conſideratione aliqua, vt nominatus poſsit ab ipſo nominante grauari: q̃a hoc caſu noïatio & traditio ſunt acephalę, id eſt abſq; capite. Et idẽ eſt etiã ſi ipſa nominatio vnà cũ traditione referantur ad ipſam neceſsitatem ex pręcepto teſtatoris iniunctã ei qui grauat⁹ fuit noïare (neq; eñ rectè inſpiciendo aliter poteſt fieri cõſideratio, cũ ex tali neceſsitate vtraque manet) nã hoc etiã caſu & multo magis per.ſ.dicta talis iniunctio grauaminis, non põt fieri per nominantẽ ipſi noïato de familia, conſideratione primordij.i. cauſa originaria prout debet expendi, & conſiderari: nõ autẽ ſecundaria & conſequutiua, quæ eſt ipſa noïatio, vt ſæpe eſt dictum. Quæ aduertentia ſatis confert ad enucleationẽ intelligentiæ iſtius deciſionis text. Poſſet etiã iſte ſcrupus aliter euadi, videlicet facta conſideratione, q. iſte qui elect⁹ eſt de familia, nõ fuerit honoratus aliquo cõmodo pecuniario per ipſum eligẽtẽ, cùm iſtud fideicõmiſſum ad qđ fuit electus vel nominat⁹ nõ ſit de bonis eiuſdem eligentis ſoluendum, ſed de bonis teſtatoris, q. illud ſuppoſuit vinculo (quod dicunt) reſtitutionis faciendæ vni de familia, ſicq; grauat⁹ illud reſtituẽdo eidem de familia, nõ confert illi niſi quendam ſimplicem, & nudum honorem, is eſt in præferẽdo eum alijs de eadem familia. Modò

De eadẽ re alia conſideratio reſolutoria.

14 ita eſt, † q. licèt quis alteri conferat, vel leget aliquid inæſtimabile, id eſt, quod redigi nequeat ad æſtimationẽ pecuniariam, etſi ſit pretioſum, nõ tamen prætextu eiuſmodi intereſſe poteſt eum grauare, tex. eſt not. in l. Planè, ſecunda. §. fin. titu.ſ. proximo, per quẽ hanc doctrinã magiſtrã tradunt ibi in epithome Bart. Bald. & reliqui ſcriptores, quod documentũ ex text. illo probatur circa principium. Item in verſ.2. ibi. [*At nec is quidem qui ſeruum legatum rogatus fuerat manumittere fideicommiſſum iniungere tali fideicommiſſario poteſt.*] Sequitur ibidem præfata theorica generalis. [*Is enim demum pecuniam ex cauſa fideicommiſſi præſtare cogendus eſt, qui aliquid eiuſdem generis uel ſimilis ex teſtamento cõſequitur.*] Sic itaque ad iniungendum grauamen ipſi honorato eidẽque electo requiritur vniformis proportio (ſaltem ſimilitudine) inter honorem impenſum ipſi honorato eidemque electo, & ipſum fideicommiſſum ſiue grauamẽ iniunctum tali honorato: nam ſi honor non conſiſtat in emolumento pecuniario, & grauamen ſic, nõ poteſt illud eidẽ iniungi, vt ibi eſt tex. Idẽq; videmus in caſu ècontrario.ſ. q. honoratus cõmodo pecuniario non poteſt grauari aliquo onere inæſtimabili, id eſt non reducibili ad numariam æſtimationem. l. vxorẽ, §. hęres.ſ. titu.

titul. proximo, & l. filiusfam. §. ſecundum vulgarem, ſuprà titu. primo, vbi ſpeciatim ponitur ratio eadem, dum tex. inquit. [*Poteſtas enim patria inæſtimabilis eſt.*] Sed videda eſt glo. ibi, ad illi' tex. ſuppletionem, quia non omnino eſt text. ècontrario ad dictã. l. Planè, in fi. ſecũdum declarationem prędictæ gl. ibi, prout text. in dict. §. Hęres: ad quẽ text. vide omnino gloſſam & Doct. in l. ſi in teſtamento, ſuprà de condit. inſtitu. Et ad id quod in præcedenti, caſu eſt dictum quòd honoratus cõmodo inæſtimabili, prout eſt in caſu thematis totius iſtius l. id eſt non pecuniario non poſsit grauari pecuniario. Facit etiam tex. in ſæpe dict. §. ſi de familia, ſuprà iſta l. quem eodẽ modo declarat Bald. & Albe. ibi poſt Oldra. in textualibus, dùm inquiunt, quòd talis nominatio quæ fit per grauatum de vno ex familia non eſt legatum, neque diſpoſitio, ſed tantum ſimplex & nuda nominatio, ſicque talis grauatus nominans, nihil diſpoſuit in nominando, imò potius adhibuit & exercuit nudum miniſterium per actum quendam executiuum, & (vt ſic dicam) anonimum, ſiue anomalum: & ſic commoditas legati ad qđ fuit nominatus prouenit ad nominatum à primo diſponente, & non ab ipſo eligente vel nominante, & ex cõſequenti talis ſimplex & nuda nominatio per grauatum facta, non poteſt cenſeri tribuiſſe tali nominato, aliquod commodum pecuniarium, ſed ſolummodo quendam honorem ſimplicem ac nudam gratiam, inquã tum prętulit eum alijs de familia, fortè propter affectionem quam talis nominans habuit erga eum prę cęteris de eadem familia, quæ affectio, vt potè ſuapte natura inęſtimabilis non eſt habenda in conſideratione, vt eius prætextu talis nominatus potuerit ab eligente grauari. Ad hæc bene confert text. nota. in ſuo caſu, in l. Si mulier, quæ eſt tertia in verbis poſtremis, infrà tit. primo de legatis tertio, vbi ſi ego creditor habebam rem debitoris pignoratam pro debito, & in teſtamento remiſi ſibi pignus ſimpliciter, ob talem pignoris remiſsionem ſimplicem nõ poſſum illum grauare, quia non cenſetur à me honoratus cõmodo pecuniario, ſi enim (vt illum text. inducam) liberando rem debitoris nexu obligatiõis realis, qua mihi pignus tenebatur, non videor honorare illum tali cõmodo pecuniario, ergo neque liberando me ipſum per nominationem vnius de familia obligatione grauaminis mihi iniuncti, qua tenebar ex præcepto teſtatoris vnum de familia nominare, quæ quidem nominatio vel electio obtinet (vt eſt iam dictum) vim ſolutionis, cenſeri debeo honorem pecuniarium impendere ei quem elegi vel nominaui ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate teſtamentaria. vel codicillari, vel alia innominata, Ad præmiſſa videtur etiam tex. optimus in ratione ſui, in l. Si arrogator, ſecundo reſpon. ff. de adopt. ibi, [*Quia non iudicio eius, ſed ex principali prouidentia ad eum peruenit.*] Ad idem text. pulcher, & celeber, in l. Si ſeruo fideicommiſſaria, ff. de hæredi. inſtitu. in ratione etiam ſui valde conducens huic rei, de qua eſt ſermo noſter, dum litera ibi inquit, [*Imò nihil cõmodi ſenſiſſe, ſed magis debitam ſibi accepiſſe libertatem.*] Eſt verum quòd iſti text. aliò tendunt, id eſt reſpiciunt potius prędictam conſiderationem, quam primo feci ad tollendum ſcrupum, quem prædixi ſubeſſe ad iſtius textus intelligentiam: ſed nihilominus conferunt huic ſecundæ conſiderationi qua de agimus. Et hæ conſiderationes,

ſunt

ſunt inſigni commendatione dignæ
& conducunt apprime ad veram &
internam reſolutionem intellectus
iſtius text. Docto.nempe (quos vide
rim) neque in pręſentiarum, neque
alibi hanc rem explicant neque ex-
poliunt. Et ne id omittam ad-
uertendum eſt (vt obiter ſuprà te-
tigi) de aperta intentione textuum
in dicta l. Planè, §. fina. ſuprà titulo
ptio, & in l. filiusfam. §. ſecundũ vul-
garem, eo. titu. & in l. Vxorem, §. Hæ-
15 res. j. tit. 1. ſuperius allega. eſſe, † quòd
Attend. aduertenter.
quis grauari poſsit onere rei inęſtima
bilis, ſi conſimili honore fuit honora
tus: ex quo inferri videtur, quòd ſi ho-
die pater plurium filiorum, cõmiſiſſet
alicui executori facultatem meliorã-
di vnum ex filijs quem meliorare vel
nominare maluiſſet, & meliorauit v-
num ſpecialiter, ſiue ſpecifice, quòd
poſſet eum grauare, vt in vno quarte
rio, (quod Hiſpani vocant) clipei inſi-
gnium ſuorum deferret etiã inſignia
ipſius eligentis, vel nominantis, qui
eum meliorauit ex commiſsione pa-
tris teſtantis qui illam commiſsionẽ
De eadẽ re.
ei fecit, ex quo ſubſequitur quòd po-
teſt tali meliorato iniungere pœnam,
ꝙ ſi prædicta arma vel inſignia non
portauerit in dicto quarterio clipei in
ſignum ſuorum ex tunc, prout ex nunc
transfert meliorationem in alium ex
filijs teſtatoris eiuſdemq́; committẽ-
tis, eũdemq́; fratrem nominati ad eã
dem meliorationem. Idemq́; eſſet ſi
Ad idem.
eum grauaret ſepelire eundem nomi
nantem vel aliquem de familia ipſi',
in ſepultura, vel loco aut ſacello, ĩ qui
bus nominat' habebat ius ſepulchro
rum vel ſepeliendi. Nã cùm talia gra-
uamina ſint de rebus quæ nõ ſolent
neq; poſſunt ęſtimari cum in ſeipſis
recipiant congruam ęſtimationem,
videntur correſpondere honori quẽ
impendit talis nominans nominato,

in præeligendo eum vltra alios de fa-
milia, qui honor (vt eſt dictũ) eſt quid
inęſtimabile, id eſt non poteſt redigi
ad æſtimationem pecuniariã, & hæc
ſatis de hoc articulo. Nunc autem
operępretium erit expremiſsis præ-
deductis ab exordio iſtius l. hucuſq;
inferre vnum ſatis aduertẽdum, quo
plures ſæpe falluntur, & fallunt: vide
16 licet, † claram & apertam eſſe diffe-
rentiam inter materiam iſtius l. & ma
teriam meliorationis tertiæ partis bo
norum, quæ per l. fori de las mandas,
l. 9. libr. 3. & ll. Taurinas illam appro-
bantes, poteſt fieri per patrem vni ex
filijs. Quod ſic liquido oſtenditur, Attend. aduertẽter.
nam in illa materia meliorationis pa-
ter donat vel relinquit filio, gratui-
to modo, hoc eſt ex mera gratia, &
liberalitate nulla neceſsitate præciſa,
neque cauſatiua præambula illum ad
id vrgente, vt inquit illa l. fori, ibi,
[*Pueda el padre ſi quiſiere mejorar.*] Et hac ea
dem ratione permittitur eidem pa-
tri melioranti, per l. 17. Tau. ad finẽ.
quod in defectum vltimatum de-
ſcendentium ex tali filio meliorato
ibi expreſſorum poſsit grauare filium
eiuſmodi melioratum onere reſti-
tuendi meliorationem tertij perſonę
extraneæ, ſed non ob hanc cauſam
textus iſte corrigitur in primo ipſius
reſponſo. inquantum reijcit ab hac
electione, vel nominatione graua-
minis impoſitionem, quoniam (vt
modò prædixi) loquitur in caſu vbi
nominatio fit ex neceſsitate, id eſt
ex obligatione fluente ex teſtamen
to primi diſponentis qui iuſsit eam
rem reſtitui per hæredem vel alium
grauatum vni de familia, qua ra-
tione omnia relicta pſtãda ab hære-
de alicui vel aliquibus de familia de
ſcẽdẽtia ex diſpoſitione vltima pri-
mi teſtantis, id eſt, teſtatoris debent
tranſire & pergere libera in perſonas
vocaras

voratas per eundem teſtatorem ad illas,& ſucceſſores intermedij, ijdenq; prædeceſſores ſequentium ſucceſſorum gradatim, non poſſunt talibus ſucceſſoribus ſubſequentibus grauamen inijcere. Secus autem dicẽdum in hodiernis meliorationibus reſtitutioni ſuppoſitis, quib⁹ per eoſdem parentes meliorantes apponitur onus vel grauamen, quia cùm ipſi ex ſemetipſis principaliter exerceant liberalitatem erga eiuſmodi nominatos vel honoratos in tali melioratione, poſſunt eos liberè,& ad libitum grauare, etiã quòd habeant prout habent à lege facultatem nominandi, id eſt meliorandi, quia talis facultas conceditur patri per legem pro libito ſuę voluntatis vt dixi, id eſt ſi ipſe voluerit facere meliorationem, quod non eſt in caſu huius.l. in quo vt ſuprà eſt ſæpe dictũ nominatio defert̃ hæredi, vel alij grauato qui debet nominare, ex iuſſu & diſpoſitione teſtatoris:& ſic ex neceſſitate obligatoria, quã ob cauſam nominãdo in familia, quum id faciat neceſſariò ex obligatiõe pręambula habente ortum à iuſſu teſtatoris non videtur exercere liberalitatem erga nominatum, argumẽto. l. rem legatam, ff. de adimen. lega. & conſequẽter nõ poteſt ipſi nominato grauamen inijcere, vt in hoc tex. qui(vt dixi) manet hodie incorrectus per hanc conſiderationem: ex qua apparet diſsidiũ inter has materias: ſcilicet huius l. & meliorationum quæ paſsim fiunt legum Regiarum authoritate, de quib⁹. s. & ex conſequenti apparet plures adaptationes de hac materia ad illã factas per Doctorem Hiſpanum, eundẽque Hiſpalen. in vulgata relectione, huius §. ſed etſi fundũ, corruere, quapropter cauẽdũ erit lectori, ne in hac re paralogizetur, ſi eadem ratio non militat in caſu occurrente in materia meliorationis, quæ in hac materia iſtius legis locum habeat, quæ tatò reperiet̃ militare. Redeundo ergo(velut è diuerticulo) ad tertiũ notabile. s. ex hoc text. elicitum: ſcilicet, quòd is qui ex diſpoſitione teſtatoris, vel legis à paritate rationis, tenetur aliquem eligere vel nominare, non poteſt eum nominando grauare,

Ad ll. iſtius Reg. loquẽtes de meliorationibus.

Tex. iſte manet hodie incorrectus.

Attende ad uertenter.

Redit ad. 3. notab. ſup. deductũ ex hoc tex.

17 † hoc quidem debet intelligi niſi talis nominatus grauaretur per eligentem vel nominantem de dando eundem fundũ ad quẽ fuit nominatus vel electus, vel ipſius partem alicui ex eadem familia, vel ſi à principio fuit grauatus reſtituere alicui incerto de pauperibus certis, poteſt talem pauperem ex eis per eum nominatum inter nominandum grauare, vt alteri pauperi, vel pauperibus ex iiſdem certis pauper ille nominatus reſtituat ſecundum Bart. Bald. & Ioan. de Imo. & colligitur ex hoc tex. à ſenſu oppoſito. Hinc ſubelicit Bal.

Reſtrictio ad hũc text.

18 † quòd grauatus dare alicui hoſpitali centum poteſt grauare de dandis decem alteri hoſpitali: & pari ratiõe poſſet diſponere ſucceſsiuè nominans in caſu huius l. vt res illa in qua eſt facta electio vel nominatio poſt aliquod tempus perueniat ad alium conſimilis qualitatis cum primo electo vel nominato, nam ſicut talis elector, vel nominans, poteſt rem quam reſtituit, diuidere inter plures, nominando ad eã plures de familia, vt in. §. Si duos. s. ꝓximo: ſic etiam poteſt diuidere tempus faciendo noĩationem de vno de familia, ad certum tempus, & eo elapſo nominando alium eiuſdem familiæ, vel etiam alium alterius conſimilis qualitatis, prout Barto. (licèt verbis ſubobſcuris) id voluit, ſed ita(vt dixi) apertè recitat eum Bald. hîc & in conſil. 162. volum. 5. & Paul. de Caſt. in dicto. §. ſi duos. Hinc etiã ſubinfert idẽ Bald. hîc, quòd electio particularis facta de

cta de vno in parte fundi, vel de duo-
bus in toto fundo, quorum alter re-
pudiauit, non trahitur ad vniuerſum
in priore caſu. i. ad totum fundum:
neq; in ſecundo caſu locũ habet ius
accreſcendi, vt pars ab alio repudiata
accreſcat altori, qui partem ſuam ac-
ceptauit: ſicq; electus ab executore
vnà cum alio non habet ius accreſcẽ
di in alteri⁹ parte, ab eo repudiata, vel
Atten. aliter vacãte. Et iuxta id quod de ſub-
ſtitutione eſt ſuprà dictũ, facta de alio
eiuſdem familiæ cũ nominato primo
loco, inque ipſius defectum vel lo-
cũ ſubſtituto vel vocato, conſideran-
dum non inſubtiliter occurrit, q ra-
tio qua Docto. mouentur ad id tenẽ-
dum, nõ fundatur in liberalitate, quã
hoc caſu videatur conferre nominãs
in nominatum de familia: quia imò
in hac ſpecie (vt eſt ſæpe dictum) nul-
lam in illum confert, proutneque in
primo caſu ſiue reſponſo huius legis,
vbi grauamen apponitur in fauorem
extranei, quæ iniectio grauaminis nõ
valet: in vtroq; etenim caſu verſatur
eadem ratio, de qua ſuperius dixi, põ-
derando d. §. 1. Si de falcidia. Sed idcir
co Doct. dicunt, quòd nominans põt
ſubſtituere poſt primum nominatũ
aliquem alium de eadẽ familia, quia
ſi à principio voluiſſet, eos ſimul po-
tuiſſet nominare, videlicet primũ ele
ctum vel nominatum, & ſubſtitutũ,
& eoſdem in ſimul & ſemel eadẽ no-
minatione vocare, & comprehende-
re: & ſic effectu diuidere rem legatã,
vel per fideicõmiſſum ſibi relictam à
primo teſtante, vt ad eam vnum ex
familia nominaret. Pari ergo ratione
poteſt nominare in tali re vnum ad
tempus, & poſt illud tẽpus aliũ: cõſe-
quẽtia deſumpta à re ad tẽpus. l. Mi-
les ita, § 1. ff. de milita. teſta. & ſic appo
ſitio grauaminis facta per hæredem
reſtituentem in ſubſtituendo per fi-
deicommiſſum alium de eadẽ fami-
lia ipſi primo nominato, nõ validatur
ex capite vel ratione liberalitatis, quę
reuera hoc caſu nũquam ſubſtitit, vt
eſt ſæpe repetitũ: ſed ratione poteſta-
tis, quã grauatus habet nominãdi plu
res: quæ quidem poteſtas à principio
ex primo teſtamẽto, vbi rogatus fuit
reſtituere vni de familia, ſibi cõpetijt
ex iuris diſpoſitione. & d. §. Si duos. & ì
iſta lege, per quã declaratur voluntas
teſtatoris, dum loquutus eſt de vno,
quando hæredi iniunxit grauamẽ no
minandi vnum de familia ipſi graua-
to, vt verificetur etiã in pluribus. Ex
hocq; iunctis prædictis videtur nõ re-
ctè ſenſiſſe Barth. Soci. (ſalua ipſius pa- Carpitur Soci.
ce) in l. verum. §. cùm quidam. 5. col. ff.
de reb. dub. per illum tex. ibi, [*Liberum arbitrium.*] dum dicit, q licèt talis nomi-
natio nõ ſit liberalitas in nominãdo,
tamen eſt liberalitas in quẽ nominã-
do: quapropter dicit ipſe, nominans
poteſt plures ſimul vel ſucceſſiuè no-
minare. Sed certè iſta non eſt ratio
iſtiuſmodi nominationis, neque prę-
dictus §. Si duos, innititur hac ratione:
ſed ea, quam ponit ibi Pau. de Caſt. vi-
delicet, quia teſtator videtur dediſſe
hæredi electionẽ nominandi in fami
lia, ſiue intra familiam, & ſic vnũ, vel
plures ex ea: & ibi Pau. de Caſt. ſubij-
cit idem quod Bar. hic eum referẽs. &
q à paritate rationis poteſt talis gra-
uatus facere electionẽ ſucceſſiuè per
dinumerationem temporum prout
& perſonarum. Non obſtant verba il-
la, [*Liberum arbitrium.*] in d. §. cùm quidã,
poſita: quibus Soci. mouetur ad dicẽ-
dum ibi, id quod ſuprà retuli eum di-
cere: quia intelliguntur quoad eligẽ-
dum quemcunque de familia volue-
rit, id eſt pro libito voluntatis, nõ au-
tem quantum ad nominationem plu-
rium neque quantum ad grauãdum
talem electum. Et eodem modo de-

bet etiam cautè intelligi quod Bald.
dicit in repe.l.primæ nu.6.ad fi. C.de.
ſacroſan.eccle.ad medium, in verſic.
Item quod dicit ex ca. vbi Bal. inquit
per tex.in.d.§.cùm quidam, q̀ mera
electio perſonarũ nõ cẽſet diſpoſitio
captatoria, quia talis elector non ha-
bet in poteſtate ſua, an nominet ſeu e
ligat, necne: imò cogitur præciſe no-
minare: ſed tantum habet in poteſta-
te cui diſtribuat, & qualiter: & iſto
verbo, qualiter, in eodem met propo
ſito vſus eſt Pau.de Caſtr.in l. filiusfa.
§. cùm pater, in fi.ſ.tit.1. nã illud ver-
bum qualificatiuũ, qualiter, (vt dixi)
eſt cum aduertentia intelligendũ de
qualitate perſonæ eligendæ, vel de a-
lia conſimili: non autẽ deſignat quali
tatem grauaminis imponendi: cũ nõ
poſsit imponi electo vel nominato ꝑ
eligentem vel nominantẽ. vt hîc de-
ciditur, aliàs loquerentur contra hũc
tex. & ea quæ.ſ.ꝑ eum tradita fuerũt.
Et ex dictis Bar.& Doct.hîc, illa ratio
ne eorũ ceſſante, quæ rẽ ad tempus
parificat, deducitur apertè, q̀ ſi de vo-
luntate primi teſtatoris cõſtitiſſet, in
bentis.i.qui iuſſerat, q̀ fundus legat⁹
cum vinculi appoſitione.ſ. vt ſemper
deberet deuenire in vnam perſonam
ſolam de familia gradatim ſucceſsiuo
ordine, & ſic non ad plures, vt ſi fortè,
pater iniũxit filio meliorato per eum,
quòd in certa bonorũ parte, putà ĩ. 3.
meliorationis quã ei fecerat, id eſt, in
quo.3.eum meliorauerat, in re certa,
deſignato, talis filius meliorat⁹ nomi-
naret ad illam rem vnũ ſolum filium,
vel vnum ſolũ nepotem, vel vnũ aliũ
ex cęteris deſcendentibus tali expreſ
ſo modo, vt poſt nominatum primo
loco res illa ſeriatim ſiue gradatim de
uolueretur, vel deueniret in vnum ſo
lum ex deſcẽdentibus ſuperſtitẽ: cer-
tè hoc caſu iſte primus filius meliora
tus per patrem, qui tenetur filiũ aut
alium deſcendentem iuſſu patris qui
meliorauit eundem, nominare vnũ,
vel relinquere vni ex deſcendentib⁹,
non poterit eum quem ex eis nomi-
nauerit grauare de reſtituendo alteri
etiam de eadem familia, in præiudici
um alterius deſcendentis, ad quẽ res
eſſet peruentura ex diſpoſitione pa-
tris meliorantis.i. qui illum meliora-
uit, illo addito grauamine, id eſt per
verba prædicta.ſ.quod nominaret v-
num ſolum de deſcendentibus. Nam
hoc caſu ceſſaret ratio Doctorũ fun-
damentalis, de qua.ſ.dixi: ex quo enĩ
talis filius melioratus eiuſmodiq́; gra
uatus vni ſoli incerto de certis reſti-
tuere non potuiſſet à principio duos
nominare, ſed vnum ſolum, & grada-
tim poſtea alium, & ſic deinceps ſuc-
ceſſiuè, & conſequenter non potuiſ-
ſet talem rẽ diuidere inter plures, cõ-
ſequitur apertè eum nõ poſſe filiũ ip-
ſius grauare, quod reſtituat vni de fa-
milia etiam propinquo, ſi non ſit ex
his quos pater gradatim nominauit.
Quam rẽ habeo pro expeditiſsima,
attẽtis terminis iuris cõis & volũtate
diſponentis. Et idem etiam pro expe-
ditiſsimo tenui.ſ.iſto.§.ſecundo not.
Sed quod attinet ad ius nouiſsimum
legum regiarum, quo vtimur, tenta-
tũ fuit olim ĩ quodã caſu ſimili occur
renti, ꝑ nonnullos aduocatos, quibus
curæ præcipuæ eſt nihil intentatũ re
linquere, voluereq́; oẽm (prout eſt in
prouerbio) lapidẽ vt partes ſuas tueã-
tur, & victoriã ꝑ fas & nefas reportẽt,
opponere contra hanc deciſionẽ de
l.27. Sarabri condita, quas leges vulg⁹
Taurinas appellat, per quã legẽ diſpo
19 nitur, † quod pater ĩ melioratione ter
tij, quam facit filio, poteſt apponere
quodcunq; grauamen ſibi placuerit
ſiue fideicommiſſi, ſiue reſtitutio-
nis, cum quibuſcunq; vinculis, &c. dũ
modo id faciat in fauorem deſcendẽ-

tiũ,

tium,& inter eos,&c. Sed in vero lex illa minus nihilo obſtat præfatæ deciſioni illariuæ, quam.s̃.feci: quia vt cuilibet, etiã mediocriter intuẽti, imò cęcuriẽti, apparere põt, lex illa loquit̃ de grauamine, qđ patri meliorãti eadem met lex permittit iniũgere filio melio rato in tertio bonorũ, per regulã iuris paſſim omnibus obuiam, quem honoro grauare poſſum, & èconrra. Cũ itaq; pater cui etiã per eaſdẽ ll. & alias huius reg. permittitur filium meliorare in tertio bonorum ſua ſponte, nulla præexiſtente obligatione præambula, meliorauerit filiũ: ergo propter illum honorem in meliorãdo ſibi impenſum poteſt eũ onere fideicõmiſſi grauare: dum tamẽ faciat inter deſcẽdentes quoſcunq;, &c. vt ibi declaratur. Sed in noſtra illatione deciſiua.s̃. poſita eſt caſus penitus diuerſus, & (vt in prouerbio traditur) ex diametro diſtans: quia loquitur de grauamine iniungendo per ſecundũ nominãrem, qui fuit per prius melioratus, & grauatus reſtituere vni ſoli incerto de certis: cùm itaq; id habeat facere ex neceſſitate præambula oneris fideicommiſſi limitari ſibi per patrem qui eũ meliorauit iniunẽti, nõ poteſt talem nominationẽ fideicõmiſsi facere inter deſcendentes, quos ipſe voluerit: ſed inter eos tantum quos primus diſponens, idemq́; pater nominauit generaliter ſucceſsiuè poſt eundẽ honoratũ in tertio bonorum & grauatum de reſtituendo illud vni de familia, ſoli inquam: & voluit q̃ ita incederet illud tertium bonorum vinculatum de vno in aliũ gradatim & ſucceſsiuè: & ſic iſte melioratus idemq́; grauatus ſecundario diſponens nullatenus poteſt tranſgredi metas prædicti oneris ſibi impoſiti: & conſequẽter non põt plures ex deſcendentibus vel ex familia nominare. Ratio ſeſe exhibet in promptu de primo reſpõſo iſtius tex. iunẽto. §. 1. ſi de falcidia. s̃. hac l. q̃ a iſta nominatio ſecunda, quæ debet fieri per iſtũ grauatũ, cũ ſit neceſſaria, procedit ex ipſius liberalitate, quã nullã exercet in talem ſecundario nominatũ vt.s̃. fuit ſæpe atq; abundè traditũ: ſed à primo diſponente, qui eũ meliorauit, grauauitq; onere fideicommiſsi prædicti relinquendi vni ſoli incerto de certis. Iuris nanq; intellectu conſiderato primus diſponẽs facit ſecũdã nominationẽ: nõ aũt ipſe grauatus, vt ſingulariter probat̃ vltra iſta iura in optimo ſimili ex l. patet ex prouincia, ad fi. ff. de manumi. vin. in ſuperiorib⁹ citata, vbi ſunt verba gemea & maximè expẽdẽda: dũ Iuriſcõſultus ibi vtit̃ in hac materia, verbo veritatẽ impotãte: ibi, [*Ceterum ipſe manumiſit.*] & loquitur de primo diſponente, qui cõmiſit alteri executionem manumiſsionis, prout hìc cõmiſit executionẽ nominationis. Ex his patet allegationẽ illorum cauſidicorũ de illa l. Tau. in hoc propoſito fuiſſe impertinẽtem, & (vt aliàs dicitur) ad Corinthios factã. Supereſt nũc ſuper iſto artic. videre, q̃d ſit dicẽdũ, ſi fortè iſte filius meliorat⁹, qui ex diſpoſitione patris q̃ ipſum meliorauit, & grauauit nominare vnũ ſolũ ex filijs vel deſcẽdentibus (& q̃ ita procederet melioratio đ vno ſolo in vnũ ſolum pertuò per modũ vinculi & maioratus) mortuus eſt priuſquã nominaret, ad quem ex his deuoluetur talis melioratio, cũ etiã teſtator qui primo meliorauit, id eſt pater Iſtius filij mortui, eiuſdemq́; grauati reſtituere, vel nominare nullũ ſpecialiter poſt primũ filium ab eo melioratũ nominauit: ſed tantùm in genere dixit, q̃ melioratio deueniret ad vnũ ſolũ ex filijs vel deſcendẽtibus de vno in aliũ gradatim, quẽ ipſe primo melioratus nominaret, vt eſt iam dictum. Et iſta

Ad l. 17. Tau.

Atten. dubitationem.

Deciſio. eſt importans dubitatio in hac materia. In qua q. proculdubio dicẽdũ eſt, q. talis melioratio deuenire debeat ad maiorẽ natu ex alijs ſuperſtitibus ipſi primũ nominato, ex alijs in quam qui erant eiuſdem met qualitatis. i. inter quos prim⁹ meliorãs iuſſerat vnũ ſolum ad eam meliorationẽ nominari per illũ primo nominatũ, eundẽq; grauatum ad meliorationẽ reſtituere vni incerto de certis. i. de deſcẽdentibus, etiã ſi idẽ primo melioratus fuiſſet minor ætate: quia nihilominus eo non nominante ſemper attẽdi debet maioritas ętatis, ſolum inter ſuperſtites, quorũ vnus ſolus deberet per illũ nominari. qui tamẽ nominatus ab eo non fuit, vt pote morte præuento. Ad Atten. quod moueor ex eo quod notanter tradit Areti. cõſi. 162. inci. diligenter col. 3. verſi. Et pro iſtorũ verborũ, &c. ante quẽ vt ipſe refert in terminis ꝑpe ſimilibus his noſtris, idẽ tenet Ange. cõſi. 281. qđ fuit cõſiliũ Bal. Idẽq; in fortiorib⁹ terminis tenet Guido Papæ non habita eorũ mentione in deciſio. 467. incip. Teſtator. In fortioribus dixi, quia Guido loquitur vbi cõſtitiſſet de tacita voluntate diſponẽtis, eum voluiſſe, quòd illa res quam ſubijciebat fideicommiſſo, eſſet perpetuò vinculata. Nam tantum iuſſit talem perſonam portare inſignia ſua cũ ſuo cognomine, & nihil aliud expreſſit: & ita in caſu nr̃o ſimiliter & eo dẽ modo videtur eum tacitè voluiſſe, quòd res, vel melioratio non poſſet deuenire niſi in vnam ſolam perſonam de familia, nam ex hoc apertè oſtenditur voluiſſe rem illam perpetuò permanere in familia ſolidam, & indiuiſibilem, & inalienabilem extra illam familiam, & ſic iure quodam maioriæ perpetuæ in ea perdurare: quia per maiores natu melius conſeruatur, quàm per minores, vt eſt notũ prout & per maſculos melius quàm per fœminas. Et ita crederem addendum huic caſui, quòd ſi eiuſdem ætatis maſculus & fœmina cõcurrerent, & in eodem gradu, maſculus eſſet pręferendus: & ita eſt veriſsimum, neq; põt trahi in ambiguitatem. Et quoad maſculos res eſt expeditiſsima, & in quampluribus locis tradita per Doćto. & in ſpecie deciditur per Bald. in dicto conſi. 281. colum. 2. ad medium quod ſuprà allegaui pro conſi. Ange. ſed eſt Bal. inter conſilia Ange. Et q; per vnum melius cõſeruetur familia quàm per plures, & ſic dicendo quòd res ſemper perueniat in vnum ſolum de tali familia de vno in alium, quem poſſeſſor vltimus nominaret, fiat vinculum vel maioratus, probatur ex l. 2. §. nouiſsimè, cum gloſ. in verbo rebus de orig. iuris. quem Oldra. citat conſi. 93. colum. 3. & Bal. in cap. 1. §. fina. de prohi. feu. ali. per fede. lib. feu. Allegat etiã in ſimili l. cuius bonis, in fi. ff. de cura furioſi. Igitur in caſu de quo agimus iſto grauato eligere vnũ ſolum de familia vel agnatione mortuo abſque nominatione, admittetur proximus de familia, maior & maſculus. Et ita eſt veriſsimũ: ſed ſi ſupereſſet fœmina maior ætate, eſſet cogitãdũ. Ad qđ videndus eſt An. Barba. cõſ. 10. ad fin. 2. parte, cuius meminit And. Tiraquel. (licèt non præcedentium remiſſionum) in opere primoge. 1. quęſtione, nu. 10. cum ſequen. vbi etiam addit aliud conſilium eiuſdem Barba. & congerit (licèt non in idẽ) plures Docto. authoritates: ſed tendunt in ſimili ad probandum, quòd vbi fit mentio de maiore, debet intelligi de maiore natu, prout Barba. loquitur in d. cõſi. 10. ſed nos loquimur hîc in omnimodo dubio vbi tm̃ fuit mentio de vno ſolo, & ſic in caſu dubitabiliore, q̃ ſit caſus de quo differit An. Tiraqu. poſt. And

And.Sicu.vi.ibi. Hoc intellige in his
duntaxat terminis.ſ.quando res ex di
ſpoſitione teſtatoris vel alterius diſpo
nentis nō poteſt deuenire niſi in ſolū
vnum de pluribus,putà de deſcendē-
tib⁹,vel de agnatione, aut de familia,
quē primo nominatus ab ipſo diſpo-
nente elegerit:& exinde de vno ſolo
in aliū vnū ſolū, per modū perpetuita
tis & vinculi vel maioratus: q̄ quidē
primo nominat⁹ & grauat⁹ deceſsiſ-
ſet nō facta electione,vel nominatio-
ne de vno ex his inter quos debebat
nominare,vel eligere: & illorū vnus
eſſet maior natu alio, & alius alio: in
hoc enim dubio vt dixi ſuprà maior
natu eſſet admittendus ad talem me
liorationem eiuſmodi vinculatā. Se-
cùs autem eſſet,quando res poſſet ad
plures deuenire liberè, vti qn̄ diſpo-
nens nō dixiſſet, q̄ res deueniāt ad v-
num ſolum gradatim & ſucceſsiuè &
perpetuò: ſed iuſsit ſimpliciter, q̄ ve-
niret in vnū de familia,quē grauatus
elegiſſet, vel q̄ relinqueretur in fami
lia,prout exēplificat Pau. de Caſt. ca-
ſum huius l.à prin.vſq; ad ver. Quòd
ſi talia,excluſiuè,vt in prin. leg. recita-
ui:& iſte grauatus deceſsiſſet nō facta
aliqua nominatione vel electione: ta-
li nanq; caſu oēs illi,inter quos debe-
ret eligere,proximiores inquā defun
cto, & eidē defuncto pares in gradu,
admitterentur ſimul & ſemel ad eiuſ
modi fideicōmiſſum vel melioratio-
nē,vt in.§.Rogo.ꝟ. hac l. & in l.labeo,
in vlti. verbis, ff. de ſtatuli.Sin autē in
caſu præcedente (vt id nō omittā) re-
perirentur inter perſonas ex quibus
diſponens iuſsit vnū ſolū eligere,duæ
perſonæ ætate pares vel æquales, ma-
iores tā natu cæteris de familia,tūc re
currendum eſſet ad ea quæ tradunt
Docto.præſertim Areti. Alexā.& Iaſ.
in l.Ex duobus,in prin.ff.de vulga. &
pupi.& An.Tira.in queſt.de geminis,
in tracta. primigenitorū.17.q.p totā.
Quæ omnia ſunt vera, & iuridica, li-
cèt aliàs in facti contingentia in illo
puncto,in quo cōtra Soci.ſ.tenui,nu.
18.per nonnullos Iuriſperitos practi-
cos alioqui nō poſtremi nominis,for-
tè minus perſpicuè rem iſtam intuē-
tes,allegatū & concluſum fuerit op-
poſitum,& ſic in fauorē Soci.& quidē
perperam, & impertinenter, ne dicā
ineptè,vt pleraq; alia. Cætera autem
quæ poſtea tradidi hucuſq; ſunt adeò
vera,& de iuris penetralibus,vt nulla
ratione in oppoſitum cōuelli queāt.

20 Quartò,ex iſta litera, adnotādum
eſt,† quòd quando quis rogatur reſti
tuere fundum vni de familia vel de
agnatione, eo ipſo quòd fundus per
eum ſibi reſtituitur,talis fundus dein
ceps manet liber penes illū nomina-
tū de familia. Sicq; poterit eū in poſte
rum pro voluntatis ſuæ libito aliena-
re. Diuerſum tamen eſt quando teſta
tor expreſsè prohibuit ne fundus ex-
tra familiam alienaretur, nā tūc facta
prima nominatione de aliquo fund⁹
ille reſtitutus tali fideicōmiſſario vel
aliquibus alijs fideicommiſſarijs de fa
milia, manet nihilominus reſtitutio-
ni ſuppoſitus,& (vt vulgo dicitur) vin
culatus intra familiā. i. inter eos qui
ſunt de illa familia.& in hoc ſtat diffe
rentia inter primā huius paragraphi
partē,& verſ. Quòd ſi talia, eiuſdē.§.
Nam qn̄ teſtator vult ſimpliciter fun
dum dari, vel relinqui vni de familia,
vel in familia, prout lex iſta loquitur
ab ipſius exordio vſq; ad prædictum
verſic. Quòd ſi talia, excluſiuè, iſto in-
quam primo caſu per electionem,vel
nominationem de vno ex familia ab
hærede factam, cenſetur ſatisfactum
voluntati diſponentis qui eam rē eiuſ
modi voluit ac iuſſit reſtitui, & talis
electio cum effectu reſtitutionis ex
ea ſubſequuto confeſtim cōſummat⁹

atq; perficitur, voluntas quippe diſpo
nentis ſemel fuit effectum ſortita, cũ
ſufficiat vt res remaneat libera, hære-
dem ſemel impleuiſſe ſiue diſſoluiſſe
obligationẽ qua tenebať eligere, vt
patet ex regula §. Hoc ſermone, l. Bo-
ues, de ver. ſigni. cũ penè innumeris
deciſionibus ex ea elicitis per Docto.
vtriuſq; cẽſuræ relatis per Feli. in c. in
nouam⁹, col. 1. de tre. & pace, vbi vſq;
ad fi. 2. col. ornat illã regu. poſt Alex.
conſi. 15. vol. 4. & illa ac cõplura alia
tradit Tiraq. nouiſsimè, in relectione
recitatoria quam nuper edidit de illo
§. Hoc ſermone, in cuius regulæ com
probationem affert more ſuo quen-
dam maximum, ac copioſiſsimũ tor-
rẽtem octuaginta & vltra ſimiliũ, vn
de à ceſſante ratione in caſu verſicu.
Quòd ſi talia, videlicet quando per
teſtatorem fuit cautum vel prouiſum
quòd fundus non exiret de familia, q.
eſt ſecũdus caſus de quo ſuprà, in quo
prohibitio cenſetur perpetua, ſi ſolus
electus ſupereſſet in familia, vel eſ-
ſent plures electi, & fundus deueniret
ob caſus ſuperuenictes ad vltimũ de
familia, talis fundus remanet liber, vt
probatur ex tex. nota. in l. Cùm pater,
§. Libertis, ad fin. & in l. Qui ſolidum.
§. pe. ĵ. iſto tit. & hoc in his terminis te
net Bal. apertè, in l. 2. per text. illius l.
C. Quando dies lega. cedat. & Ioã. de
Imo. per eoſdem tex. in l. Peto. §. Fra-
tre, ſuper gloſ. antepe. quæ prius alle-
ganit illa iura ĵ. eo. & Pau. de Caſt. cõ
ſilio primo, incipiẽ. videtur dicendũ
lib. 2. Ange. conſi. 169. incipien. ſuper
puncto, col. 2. quanquam non loqui-
tur in hoc clarè, ſed apertè id tenet
Pau. de Caſt. conſi. 453. incipiẽ. de eo
quod. 1. loco quæritur, libro primo. &
Iaſ. in l. filiusfa. §. Diui. 2. lect. colũ. 10.
verſicu. 11. limita. ſ. titu. primo, vbi ci-
tat illud conſilium primum Pau. de
Caſt. ſ. relatum, & adducit text. in l.
Mutiane, ad fin. ĵ. de condi. & demon.
& idem Iaſ. conſi. 4. colum. 3. verſicu.
Moueor primo, lib. 1. vbi refert Pet.
d Ancha. in idẽ, & ſequitur Bologni.
conſ. 43. viſo igitur puncto. 3. col. verſ.
Nonò præſuppono, & Decius conſi.
211. viſo teſtamento, col. 2. verſi. po-
ſtremo. & conſi. 584. viſa prohibitio-
ne, ad fi. quod iterũ reperitur cõſ. 637.
idem Deci. cõſi. 635. viſo copioſo, col.
2. ad fi. & Ioan. Fran. à Ripa in d. §. Di-
ui, colum. 3. Imò fortius tenet Pau. de
Caſt. per eundem §. Libertis, ad fi. d. De eadẽ re.
l. Cùm pater, in l. Quoties ab omni-
bus, C. de fideicom. quòd ſi nõ ſuper-
eſt perſona quæ poſsit reuocare, recõ
ualeſcit alienatio iam facta de re quæ
prius erat prohibita alienari ſuperſti-
tibus his qui potuerant eam retracta-
re, tempore factæ alienationis, qui ta-
men deceſſerunt priuſquam ad retra
ctationem talis alienationis proſili-
rent. Quam deciſionem ſequitur De
cius conſi. 182. quod incipit, In caſu
occurrenti, in princi. Et eſt aduerten-
dum quòd per ea quæ in illo conſ. tra
dit Decius, limitatur iſtud, vt ibi po-
teſt videri per eum. Ad quam deciſio
nem Pau. declaratoriam iſtius articu
li, de quo tradunt omnes ſcriptores
ſuperius adducti, vltra eum & Deci.
facit gloſ. ſatis nota. in l. Qui habebat,
gloſ. vlti. ad finem. ff. de Manumi. te-
ſtamen. quam Bald. valde commen-
dat in capite, domino guerrã, in titu.
hinc finitur lex, &c. lib. feudorum. ex
21 qua gl. notat ibi Bene. à Plum. † quòd
varia ſunt actũ valere ab exordio con
fectionis illius, vel non valere, ſiue à
principio, aut deſinere valere ex poſt
facto: ſi tñ nullitas talis actus allegari
nõ poſsit, quia non ſuperſit qui eã poſ
ſit allegare: pro qua glo. facit tex. in c.
Eccleſiaſticæ, de excep. & in eundem
prope ſcopum vergit illud quod aliâs
22 dicit, † quòd multa ſunt nulla, quæ
non

non poſſunt dici vel allegari nulla. l. Poſt mortem, in princi. ff. de adop. gl. in l. Si creditoribus. C. de ſeruo pign. dato manumi: ſecundum Ange conſ. 187. incipien. A. & B. contraxerūt ad finem conſilij, cuius meminit Iaſ. in l. Nemo poteſt. 2. lect. nume. 59. s̄. titu. primo.

Redit ad firmādum, vel roborādum iſtud. 4. notabile ex hoc tex. deductum.

Et præfato notabili s̄. ex hoc text. elicito (vt ad illud redeam) confert textus celeber in l. Pater filium. §. Quin
23 decim, j. titu. proximo, † vbi prohibitio alienationis ſimpliciter. & perſonaliter facta, non afficit ipſam rē alienari prohibitam quocunque vadat, imò ſi in tali caſu res ad alium licitè vel in caſu licito tranſierit, remanet apud illū libera, & alienabilis in quēuis alium, & quidem perpetuo, itē eſt ad quoſcunque hæredes tranſmiſsibilis, illius inquam, ad quem iure licito fecit tranſitum, vt ibi dicitur coniuncta declaratione Barto. in l. Peto, §. fratre, j. eo. vbi conſtituit differētiam inter prohibitionem alienationis perſonalem, de qua loquitur dictus §. quindecim, & realem, de qua prædictus §. fratre, & præfatus verſiculus, [*Quòd ſi talia.*] iſtius §. Sed etſi fundum, loquūtur. & ne id miſſum faciam, ad declaratione præfati §. Quindecim, videantur Bald. Areti. Alexan. & Iaſ. in l. Si in teſtamento, quæ eſt quinta s̄. de vulga. & pup. & idem Iaſ. in dict. §. diui. 1. & 2. lectura, s̄. tit. 1. & Deci. cōſ. 88. & cōſi. 182. & Curtius Iunior in authen. Res quæ, nu. 29. C. communia de lega. Vnum denique ad illum text. in §. Quindecim, adnotandum eſt, quòd regula quæ per Barto. & cæteros Doctores in præfatis locis, & alibi, paſſim traditur, de qua s̄. eſt dictū ex illo text. elicita: ſcilicet, quòd ſi res quæ prohibita eſt alienari in caſu licito ac permiſſo ſemel fuit in aliquem alienata, efficitur apud eū perpetuò libera, & alienabilis, & in quēmcunq; transferibilis, non procedit in feudo ſeu in re feudali, nā etiā ſi talis res in caſu licito, & à iure permiſſo alienetur per poſſeſſorem illius, nō propterea redditur perpetuò & indiſcriminatim alienabilis, ſeu in alium transferibilis in omnē caſum, prout redditur res quę non eſt feudalis, de qua loquitur prædictus §. Quindecim, ſecundum Bald. ita ſingulariter id tenētem in reſtrictione eiuſdem §. Quindecim in cap. vno, de eo qui ſibi & hæredibus ſuis in vſi. feudorum. Quod facit ad res maioratus & alias ſimiles vinculatas, quòd etiam ſi ſemel alienentur in caſu licito permiſſoq;, nō ob id in poſterum efficiuntur in omnem caſum alienabiles ſi perueniant ad quem ex vocatis ad talem maioratum, vel vinculum per eum qui fuit primus ipſius conſtructor vel ſtabilitor. Huius adaptationis ad res vinculatas declarationis reſtrictiuæ Bald. loquentis in re feudali, ratio eſt euidens: quia eiuſmodi res maioratus, vel alij vinculo, putà tertiæ & quintæ partis bonorū ſuppoſitæ habent in ſeipſis quandā prohibitionem realem & perpetuā, quo caſu. i. in rebus maioratus vel meliorationis vinculatæ, etiā ſi non ſint feudales, deciſio text. in dicto §. Quindecim, minimè locum obtinet, vt retuli. s̄. Barto. dicere, in d. §. Fratre l. Peto. j. eodem. Et licèt inter res feudales & alias res maioratus vel vinculatas, ſint plures diuerſitates ſiue rationes differentiæ, & argu. de vnis ad alias, non ſemper procedat, vt colligitur ex allegationibus factis per Bald. ad vtrāque partem in quæſtione illa tenebroſa prælationis inter ſecundo genitum & filium primogeniti, qui deceſſit in vita poſſeſſoris maioratus, in l. Cùm antiquioribus, C. de iure deli. Tamen in propoſito de quo agimus

Ad. §. Quindecim l. Pater filium.

Adaptatio.

ſatis credetẽ conſequentiã de vno ad aliud.i.de feudo ad maioratũ valere, & ſic q ſi res feudalis, itẽ res maioratꝰ vel vinculi tertiæ bonorũ partis ſemel alienẽtur in caſu licito & permiſſo,& poſtea redeant in poteſtatẽ feudatarij vel tenẽtis maioratũ vel tertiũ vinculatũ qui eas iure licito venũdederunt vel alienauerũt,putà quia emptor primus, vel qui recepit primam alienationẽ retro vendidit eis vel donauit, talis res vẽdita,& poſtea ad eos reuerſa,reingredietur in priſtinã cauſam. ſ. feudalẽ vel maioratus aut vinculi, cui ante erat ſuppoſita & ſubnixa. Nã ſi aliud diceremꝰ, aperiret via fraudibus.i.vt talis res ſic de nouo redempta paruo pretio, vel ꝑ donationem factã ab eo qui recepit primam alienationem fortè per ſuggeſtionẽ remaneret libera apud poſſeſſorẽ maioratus in præiudiciũ ſucceſſoris: & paſſim maioratus & feuda dilaberẽtur. Hęc dicimus ſaluo tenore licẽtiæ datę ad alienandum. Gl.opponit contra iſtum text.de §. Sed etſi vno.ſ.iſta l.vbi fuit relictum vni de familia tantundẽ quod efficiebat iuſtũ pretiũ, qa vnꝰ de familia fuit inſtitutꝰ vniuerſaliter ab eo q debebat eligere, & tñ. nominatio nõ valuit, & cæteri de familia admittuntur,computato inter ipſos eodẽ inſtituto qui erat de familia,ſed hîc dicitur oppoſitũ, igitꝰ, &c. Gl.mag.ſoluit hîc multipliciter,& prima ſolutio declarata,vt per Barto. & Pau.& melius per Bal.ad fi. approbatꝰ cõiter per Doc. & gl.loquitur hîc cautius q̃ gl.in cõtrario, ideoq; illa reprehẽditur per Bal.ibi, quãobrem ceſſat punctuatio Io.de Imo.hîc ponderantis gl.quæ reuera id nõ dicit, ad quod eã ipſe expẽdit.

34 † Secundò extra gloſ. Barr.opponit,de l.Imperator,§.Si centũ,verſ.hoc itaq;.ſ. eo. vbi honoratus in certa quãtitate ſibi relicta per teſtatorẽ põt ab eo grauari in re propria, etiã valente vltra illã quantitatẽ ſibi relictã,& Bar.remittit ad dicta per ſe in cõtrario, quo loco ad finem diſtinctionis quã ibi facit(licèt iſtũ tex.non adducat)effectu ac re ipſa vult, quòd honoratus cõmodo pecuniario põt grauari in ſpecie propria,etiã ſi valeat vltra illã quantitatẽ,in qua fuit perlegatariũ honoratꝰ, dũtamẽ tale legatũ quãtitatis acceptet per eundem tex. quẽ ad id dicit eſſe ſingu.notandum Pau de Caſt.ibi,& ſic illo caſu non eſt differentia,an grauetur in re propria, & relinquatur ſibi ęquivalens eiuſdẽ rei æſtimatio, an verò minor, nã ſemper eo ipſo q acceptat tale legatum quãtitatis videtꝰ ſeſe obligare ad rem propriã reſtituendã, quia tanti videtꝰ eã ęſtimaſſe:ex quo nõ poteſt allegare ignorantiam valoris ipſius rei proprię, vt habetꝰ ibi, & facit l. quiſquis. C.de reſcin . vendi. Sed certè ſi bene aduertatur Bar.ibi non adaptat illud ad iſtum text. neq; ſi voluiſſet, id potuiſſet facere,quia imò in hoc text.cũ glo.probatur contrariũ, videlicet, q. ſi in caſu iſtius tex. relinqueretur minor quantitas, q̃ eſſet æſtimatio ſpeciei,in qua vnus de familia fuiſſet nominatus,& agnouiſſet eã,nõ ob id tenetetur reſtituere talẽ ſpeciem extraneo ex diſpoſitione hæredis eiuſdẽq; ſecundi teſtatoris:aliàs ſi aliud dicere mus,non eſſet in caſu huius tex. differentia inter illũ caſum,qñ relinqueretur quãtitas æquiualens, vel maior q̃ ipſa ſpecies relicta extraneo per hęredem eundemq; ſecundũ teſtatorem: & aliũ caſum vbi eſſet relicta minor quãtitas,licèt Albe.hic referens dicta Dy.in trãſcurſu velit, q vbi relinquitꝰ minor quãtitas, & agnoſcitꝰ ꝑ legatariũ,eſt idẽ qđ qñ relinquitꝰ maior. Sed hîc eſt cõtra mentẽ iſtius tex. & gloſ. hîc.Ideo melius dicendum eſt. vt per

Rapha.

Rapha.Cu. in ſolutionibus quas hîc
& ibi.i.in cōtrario ponit:quibus cōſti
tuit diuerſitatē inter hos tex. & ex ip
ſius dictis colligitur, ꝙ hi tex. loquun
tur in diuerſis & ſeparatis caſibus, &
ſic nō contrariātur inuicē, & ex cōſe-
quēti glo. remanet vera in caſu iſtius
tex.licet nō bene interſeruerit ad hoc
propoſitū caſum d.§.Si centū. Tertiò
opponit Dy.& poſt eū Albe. de l.Mi-
nor.25.ann.ſeruū.ff.de Mino. quā
etiā Bar.citat in ſępe allegato.§.Si cē-
25 tū,ad fi,vbi probatur,† ꝙ is cui quāti-
tas eſt legata ſi ſit grauatus in re pro-
pria,& velit repudiare legatū non te-
nebitur ad onus,& prędicti Docto.in
effectu ſoluūt,vt hic tex.intelligatur,
qn̄ fideicōmiſſatius accepauit lega-
tū æſtimationis,aliâs eſſet ſecus.& ſe-
cundū hoc itē & ſcd̄m illud quod.s̄.
proxima oppoſitione eſt dictū,nō eſt
vis,an ſibi fuerit relictū tantundē vel
minus tali legatario in re propria gra
uato, nā ex quo grauamen eſt iniun-
ctum per teſtatorem eidē legatario
in præſtatione rei proprię,ſi acceptet
legatum, tenebitur in ſolidum.i.ad
totā rem præſtandam, ſi verò non ac-
ceptet, ad nihil teneatur, quaſi hoc
grauamen ſuo facto vel culpa ſub-
eat, prout vult Paulus hîc ſuper text.
Et ſecundū hæc putarē debere ſubau
diri ad iſtū tex. dictionē maximè, nā
glo.hîc in princi.in parte tantundem
non bene loquitur, neq; rectè ſentit,
nā quatenus vult ſecus eſſe ſi minus
ſit relictū perperā dicit,quia cōtra ſu-
periora,nec nō in quātū citat §.Si cē-
tū, volēs ꝙ ponar fallētiā ad caſū iſti⁹
text.loquitur deterius, quia imò ille
tex.loquitur in terminis proprijs hu-
ius caſus, vbi quis fuit grauatus in re
Carpit gloſ.
propria de futuro.i.quæ ſperatur fu-
tura eſſe ſua propria. & miror, ꝙ Do-
ctores per inaduertentiam tranſeant
cum gloſ.ſed Dy.& Albe. apertè ſen-
tiunt id quod prædixi.Et ob has ama-
ritudines effugiendas dixi in præce-
denti oppoſitio[illegible], recurrendum eſ-
ſe ad ſolutiones Rapha. Cuma. Si ta-
men in hoc text.vt ſuprà dixi, ſubau-
diretur dictio maximè: omnis ceſſa-
ret difficultas, ſed quia fieret magna
violentia, ideo recurrendum erit ad
ſolutiones Rapha.Cuma. vt prædixi,
& vide in propoſito id quod notātet
ponit Pau.de Caſt.allegans Ioā.And.
alibi,in l.Filiusfami.§.Apud Marcel-
lum,s̄.titu.primo,vbi etiam Ange.de
Perig.idem referens tradit,quæ deci-
ſio eſt in caſu econuerſo ad caſum
prædicti §.Si centum,inquiunt enim
præfati Docto. poſt Ioan. And. alibi.
quòd ſi legetur mihi fundus valoris
10. & grauer dare Titio centum, &
acceptaui legatum fundi, fideicom-
miſſarius petit centum, ego legata-
rius fundi allego excipiendo fundū
non eſſe tanti valoris, ideo volo ſibi
tradere fundum, vt effugiam ſolutio-
nem illorum centum, per fideicom-
miſſum à me alteri relictorum, dicūt
Docto.quòd ſim audiendus, & indu-
cunt vt dixi Ioan. And. in aditio. ad
Spec. de inſtrumētorū edi.§.d.in ad-
di.incip. Treb. vbi allega. dictum §.
apud Marcellū, qui tamen ſecūdum
Pau.de Caſt.nō loquitur in his termi
nis,& ibi Pau.de Caſt. tenendo hanc
deciſionem,reſpondet cuidam obie-
ctioni quam Ange.de Perig.ibi dimit
tit inſolutam: tene mēti præfatam de
ciſionem memoratu dignam,quia ca
ſus multotiens poteſt accidere ex fa-
cto:& vix eam reperies in proprijs ter
minis,niſi in præfatis locis.

Quartò opponit Bartolus de l. Si à
ſubſtituto,§.Hæres.s̄.titu.primo. vbi
26 † hæres rogatus reſtituere fundum,ſa
tisfacit voluntati defuncti eum reſti-
tuendo qualis eſt,ſed hîc innuitur op
poſitum, imò quòd ſi res reſtituta fi-

 deicom-

deicõmiſſario pet modum relicti, per
hæredem grauatum de ea reſtituẽda
ab eodem fideicommiſſario per ter-
tium euincatur, hæres illius hæredis
tenetur reddere eidem fideicommiſ-
ſario, à quo fuit per alium euicta illius
rei æſtimationem. Soluit Bar. quòd ſe
cundus teſtator idemq́; primus hæ-
res grauatus à primo teſtatore ne rẽ
extra familiam relinqueret, ſciebat il
lius rei conditionem, id eſt, eam rem
eſſe reſtitutioni ſuppoſitam inter per
ſonas de familia, meritò nõ ſufficit ꝙ
hæres ipſius reſtituat rem extraneo le
gatam per primum hæredem graua-
tum, niſi ſatisfaciat eidem de ęſtima-
tione, ſi ab eo fuerit euicta, quia præ-
dictus ſecundus teſtator idemq́; pri-
mus hæres videtur ſcienter legaſſe vi
ce & loco reſtitutionis rẽ alienã (hoc
eſt pertinentem ad familiam) ſciẽter
prout etiam tangit gl. hîc, & ſequun-
tur alij Doct. qui omnes tranſeunt cũ
prædicta ſolutione Barto.

Quintò contra hoc, & contra tex.
opponit Bar. met de omnibus iuribus
27 dicentibus, † quòd teſtator in dubio
videtur legare ius quod in re habet,
non autem ipſius rei æſtimationem,
etiã ſi tale ius eſſet periturum morte
ipſius teſtatoris legantis. l. Quòd in re
rum. §. primo, & l. Si domus, §. fi. ſ. tit.
primo. l. Vxor patrui. C. de legat. & l.
Sticho. de vſufru. legat. ſed hic erat pe
riturum: quia ſecũdus teſtator, idẽq́;
primus hæres, qui implẽdo grauamẽ
reſtituẽdi ſibi iniunctũ à primo teſta
tore nõ habebat in re illa aliquod ius
poſt mortem, ſed duntaxat ad vitam,
& tamen non videtur illud ſecundũ
legaſſe, ſed totam rem. quod patet, ꝗa
hæres ipſius tradendo eã rẽ alicui ex-
traneo. i. ei qui nõ erat de familia, ſi
ab eo per tertiũ euincatur, tenetur ei
dem refundere ipſius rei ęſtimationẽ.
Soluit Barto. & licèt ſubobſcurè, tñ
in effectu, & reipſa vult, ꝙ hæres hęre
dis tradendo rem legatam fideicom-
miſſario extraneo iuſſu ſecundi teſta-
toris eiuſdemq́; primi hæredis, qui eã
extraneo legauerat cõtra voluntatẽ
primi diſponentis, debet ſibi imputa-
re, cur tradidit, ideoq́; tenetur ad ęſti-
mationem de euictione, & non excu
ſatur propter iuſſum ſecundi teſtato-
ris prædeceſſoris ipſius: quaſi velit di-
cere, ꝙ ſecũdus teſtator idẽq́; primus
hæres grauatus, qui nominauit & gra
uauit ipſius hæredem de familia reſti
tuere extraneo, non videtur legaſſe
ipſum fundum. ſicq́; hæres primi hæ-
redis eiuſdemq́; teſtatoris ſecundi, ſi
nolit acceptare, ſiue agnoſcere graua
men reſtitutionis extraneo faciendę
poſſet recuſare non reſtituendo rem
extraneo fideicõmiſſario, ad quẽ illa
res ob perpetuã & realẽ primi teſtato
ris prohibitionẽ. ſ. ne res exiret de fa-
milia, peruenire nõ poterat, & tñ re-
ſtituẽdo fecit locũ euictioni: & ex cõ-
ſequenti tenetur facto ſuo nec nõ ex
ſcientia prędeceſſoris. i. ſecundi teſtã
tis qui reliquit per fideicommiſſum
rẽ extraneo cõtra voluntatẽ primi te
ſtatoris ad æſtimationẽ, & ſic nõ ob-
ſtat: & iſta eſt tutior ſolutio ſecũdum
quã ceſſant ambages Io. de Imo. hîc,
quanuis etiã ſolutio. Bal. ſit colorata.
de. ſ. dicto tñ puncto qñ teſtator cen-
ſeatur legaſſe ſolum ius quod in re ha
beret, nec ne, videatur omnino Ang.
de Perig. & moder. poſt eũ, in d. l. Qđ
in rerũ. §. 1. & poſt eum Alex. & Iaſ. &
Vincen. de Per. in l. Serui electione, §.
vlti. 3. col. eo. tit. de lega. 1. ſ. proximo.
Nec hîc videtur eſſe diſtinguendũ,
an ſecundus teſtator idemq́; primus
hæres grauatus, fuerit de familia, nec-
ne, quia vtroq; caſu idẽ poteſt dici, ex
quo quantum ad illum, ſemper fuit
res propria ipſius, cùm fuerit hæ-
res primi teſtatoris, & teſtator fun-
dauit

dauit in eo grauamen de reſtituendo rem in familia. & ab eo grauamen illud ſumpſit exordium, non habita ratione an ipſe fuerit de familia nec ne.

Sexto opponit Bar. de prædicto. §. libertis. l. Cùm pater, & ſoluit vt hic per eum, & in lege Peto. §. prædium. ȷ. cod. cum quo Doct. hic & ibi tranſeunt, & nihil addendum occurrit.

Deinde notandum eſt, ex verſicu. 28 [*Quod ſi talis*] † quòd grauat⁹ reſtituere vni de familia, & iuſſus, quòd res non exeat de eadem familia, ſi reſtituit vni de illa familia poteſt ab eo exigere cautionem de reſtituendo deinceps rem in familia. Ad idem dicta l. Peto. §. Fratre, per quem text. iſte declaratur vt procedat, quando cautio fuit petita à principio, nam ſi ex poſtfacto peteretur, nõ teneretur fideicõmiſſarius electus ad eam præſtandam, niſi cauſa noua ſuperueniſſet, argumẽ. l. in omnibus, ff. de Iudi. de qua re dicendũ eſt, vt in text. & gloſ. & per Docto. in dicto §. Fratre.

Nota etiam ex hoc eodem verſi. 26 † quòd rogatus reſtituere rem aliquã vni de familia, & iuſſus vt talis res nõ exeat de eadem familia tenetur reſtituere rẽ in familia cum effectu, hoc eſt non ſufficit nominare ſemel in familia, & exinde ſubſtituere per fideicommiſſum, vel directo extraneum ad tempus certum vel incertum, quia ſi talis ſubſtitutio fieret, eſſet nulla, prout fuiſſet prima nominatio, ſi de extraneo fieret. Ratio eſt, quia cùm talis prohibitio ſit negatiua, cenſetur perpetua, & ſic non reſtringitur, neque coarctatur ad primam nominationem, etiam ſi fieret de aliquo de familia, argumen. gl. ordina. & notabi. ſecundum Pau. de Caſ. & Albe. ibi, reddentem rationem optimam concluſionis illius gloſ. in l. Hoc genus. ȷ. de condi. & demonſtra. pro qua eſt bonus tex. in hoc verſicu. [*Quod ſi talis*] iuncto verſi. præcedente, & quod ibi notat Ioan. de Imo. quanquam non eum inducat ad hoc propoſitum in indiuiduo, Facit etiam quod gloſ. & Docto. notant in cap. cum dilectus, de conſuc. 30 † quòd plus vigoris habet negatio in negãdo quàm affirmatio in affirmãdo. quã gl. in prædicta l. Hoc genus, commendat etiam Albe. poſt Rai. in l. Hæc conditio, la. 1. ad fin. eodem tit. de condi. & demon. & ibi adducit in idem alias duas ll. ſimul iunctas: ad idem facit l. Si ſic ſtipulatus, ff. de verbo. obli. & quod not. Bar. in l. 3. in prin. ff. de ſuſpectis tuto. & in l. cũ pater, §. certam. ȷ. co. & Bene. à Plum. in l. Matrimonij. ff. Qui & à qui. & Iaſ. poſt alios Docto. in l. Si Ruffinus. C. de teſtamen. mili. & in l. Si arrogator, col. 17. ff. de adop. Bald. in prohemio rex pacificus, col. 4. verſi. Item potentius, vbi adducit l. Sabinus, ff. commu ni diui. & illam glo. dicit not. Decius in ca. Ex parte. 2. col. in fi. de conſti. & facit not. Bal. in c. 1. in prin. de prohi. feu. alie. per fede. in vſi. feudo. & facit etiam text. nota. in l. filiusfa. in verſi. Pari ratione, ff. de dona. & illam gl. in d. l. Hoc genus, ſequitur ibidẽ Rapha. Cuma. per quam dicit ibi Pau. de Caſtro conſuluiſſe Oldradum (& licèt non deſignet numerum conſiliorũ, eſt conſilium in mea vetuſta impreſſione. 16. in ordine, & in alijs impreſ-13 ſionibus eſt. 89.) † quòd ſi teſtator extra legitimam facto filię prælegato, quod nos meliorationem vocamus. grauauit illam, ne nuberet niſi mercatori, vel mercatoris filio, aliàs perderet relictum, & illa nupſit mercatori, & illo mortuo, ſecundo nupſit non mercatori, decidit Oldra. per illam gloſ. quòd ex quo illa prohibitio erat perpetua, talis mulier ſecũdario nubẽdo nõ mercatori incidit ĩ pœnã, & ſic cadit

Deciſio Oldra. not.

cadit relicto, & ſubdit Pau. de Caſtro, quòd ſemel fuit recordatus de præfata deciſione, & de illa glo. & habuit honorem, & eandem deciſionem Oldra. ſequitur prædictus Benedictus à Plumbi. in ſuprà citata lege Matrimonij, ff. Qui & à quib. manu. libe. non fi. Quæ deciſio poteſt non inconcinne adaptari ad l. 49. Sarabri conditam, quam Taurinam appellamus. Nã l. illa in effectu, & reipſa eſt negatiua, dũ prohibet filiam matrimonium clandeſtinum ſub pœna cõtrahere, quòd ſi primò contrahat in facie eccleſiæ, deinde vidua effecta contrahat ſecũdario, & clandeſtinè, quòd patiatur pœnam exhæredationis per l. illam, impoſitã filiæ clandeſtinè contrahẽti, ſicque pater eam ob cauſam poſſit illam exhæredare. cùm (vt dixi) lex illa loquatur prohibitiuè, & ſic negatiuè, quod tãtundem importat. Et præfatæ deciſionis Oldra. meminit etiam Andre. Alciat. in dicto §. hoc ſermone. l. Boues. de Verbo ſignifica. quanuis litera commentarij Alcia. videatur aliter ſonare, nam eam refert alio modo, ſed deeſt dictio, non, vel niſi, in litera Alciati. Feli. tamen in dicto ca. 2. ad finem verſi. fallit. 6. de treuga, & pace fideliter refert prædictam deciſionem Oldra. in dicto conſi. Quæ deciſio Oldra. non tantum eſt communis, ſed etiam in vniuerſum ab omnibus comprobata. Et vltra pręmiſſa prædictam gloſ. in eadem l. Hoc genus, qua Oldra. & ſequaces innitũtur ſequitur (vt ſuprà dixi) Rapb. ibi ſubijciens verba notanda in eiuſdem gloſ. declaratione, itemq; adducens in argumen. l. Si libertus operarum. ff. de de iure patro. & ſępe allegatam deciſionem Oldra. cum alijs deciſionibus eidem concinentibus tenet Decius conſi. 3. nu. 4. & ſecundum eam aliâs conſului & obtinui in cauſa cuiuſdã

Ad l. 49. Tau.

Deciſio Oldra. non tãtũ cõis, ſed etiã in vniuerſum ab omnibus approbata licèt Aretin. in illius deciſionis præſuppoſito alibi contrariũ tenuerit ſ. in l. Titia, ff. de verbo. obliga.

qui litigabat cum ipſius matre, poſſidente meliorationem tertię & quintæ partis bonorum vinculatam à patre, in cuius conſtructione, vel primæua vinculi inſtitutione idem pater appoſuerat eidem matri, filięq; ſuę conditionem, vel modum, ſi vel vt nuberet perſonæ cuiuſdam certæ familiæ & cognominis ipſius patris inſtituentis præfatum vinculum: & ſi contrafaceret, & non nuberet intra talem familiam illius nominis perderet illam meliorationem. Quæ mulier nupſit primo intra eãdem familiam, ex quo primo matrimonio ſuſcepit filiũ, qui poſt eam erat ſucceſſurus in tali vinculo: demum primo marito, patreq; ipſius filij mortuo, nupſit alteri perſonæ quæ non erat de eadem familia: ſed de extranea, &c. Tandem fuit cõdemnata in amiſsione illius meliorationis vinculatæ ad inſtantiam illius filij habiti ex prædicto primo matrimonio per eam contracto intra familiam, & nomen teſtatoris: quia ſemper & omni tempore vitæ ſuæ talis conditio, ſiue modus vigebat, quòd nunquam poſſet nubere niſi intra illam familiam per ea quæ ſuprà ſunt tradita, quibus irrefragabiliter quæſtio iſta deciditur in proprijs terminis. Et illud conſilium Oldra. trãſcripſit ad verbum Albe. de Ro. in l. fina. col. 4. C. de ſpon. prout meminit Iaſ. in l. Diuortio. §. Quod in anno. ad fin. ff. Solut. matrimo. & illam etiam glo. cum prędicta deciſione Oldra. ſequitur Decius in cap. Nam concupiſcentiam, de conſti. num. primo. & Ioan. Anto. Rub. Alexan. conſi. 51. incipiẽ. Statuto illuſtriſsimi, nu. 4.

32 † Reliquum eſt ſubijcere vnum aduertentia dignisſimum, ad quod neminem ex prædictis ſcriptoribus inuenio aduertiſſe: & tamen eſt valde importans ad rem de qua agimus:

Aduertentia memorabilis.

mus: videlicet, quòd idem Oldra. in eodem conſilio ad fin. quod (vt dixi) tranſcribit vbi ſuprà Alberi. videtur canere palinodiam, & tenere contrarium eius quod ſuprà eſt ſæpiſsimè dictum & recitatum in puncto illo principali illius conſilij, ſuper quo abſoluer præfatam conſultationem, & poſuit deciſionem ſuprà ſæpiſsimè memoratam, in quo aduertenter cõſiderare oportet: quia ſi illud quod in cauda illius conſilij recantat fuiſſet verum, omnia in hoc propoſito ſuprà tradita eſſent irrita caſſa & inania.

Sed certè propter illam poſteriorem Oldra. (vt ita dixero) phantaſiã, non eſt recedendum à priori deciſio ne ab eo poſita circa iſtum articulũ, cum qua præfati omnes Doctores nemine eorum reluctante tranſeunt, paruipendentes, vel diſsimulantes, quod dixi tenere Oldradum in contrarium in cauda prædicti conſilij. Neque eſt veriſimile tot Doctores tã perſpicaces illud non vidiſſe: imò credendum eſt, quòd viderunt, ſed non curarunt de illo remedio vltimo, ex duobus quæ ibidem ad finem ponit: quia eſſet ſubuertere omnia ante tradita ibidem, id eſt, in eodem conſilio ſuprà per allegationes iſtas corroborata: præſertim, quia non reſtringuntur ad iſtum ſolum caſum, ſed ſunt generalia, & adaptabilia ad alios plures caſus, & alias materias. Et certè in illo puncto de quo loquitur Oldra. in finalibus verbis præfati cõſilij in quo dixi ſibimet repugnare, & ſubuertere omnia quæ prius dixerat in eodẽ articulo in reſponſione ad primam quæſtionem, reperio cautius intuendo, quòd Oldra. non contradicit ſibi in eo ad quod eum ſuprà adduximus: videlicet, quòd nuptiarum appellatio non perimitur in primis nuptijs: ſed habet locum in omnibus alijs ſequentibus nuptijs, quando diſpoſitio eſt negatiua vel priuatiua. Et hoc eſt quod Doctores omnes dicunt in locis ſuprà citatis, qui in hoc puncto ſpecialiter loquũtur præſupponẽtes prædictam deciſionem principalis thematis quoad primam quæſtionẽ procedere, ſed eam non diſcutiunt: ideo non curarunt de vltima cauda illius conſilij, vbi ipſemet Oldr. videtur cõtrarium tenere, ac ſibimet in præmiſſo principali puncto pugnare. Et certè Areti. faciens mentionem de Old. deciſione in principali articulo, videlicet, an teſtator illam pœnam priuationis hæreditatis vel relicti extra legitimã potuerit apponere, nec ne: dũ Old. tenuit, q. ſic, in deciſione primæ quæſtionis. Are. igitur in l. Titia, col. 3. cum ſequen. de ver. obli. examinãs hunc principalem articulum, & non curans de alio ſecundario, id eſt, de denominatione nuptiarum in diſpoſitione permiſſiua vel in prohibitiua, tenet in effectu & re ipſa contra deciſionem illam Oldra. Sed (quod miror) non facit mentionem de prædicta vltima cauda illius conſilij, quæ multũ iuuabat intentum ipſius contra id quod Oldra. primo deciderat in puncto principali. Vtcunq; ſit de contradictione Old. ad ſeipſum, & de impugnatione Areti. ad præſuppoſitum primæ & principalis Old. deciſionis, ſatis ſuperq; abundare debet, quòd omnes Doct. s. relati approbant Old. in eo quod dicit de nuptijs ,platis in diſpoſitione priuatiua: & antecedenter volunt & præſuppõnũt validitatẽ diſpoſitionis pœnalis factæ per teſtatorẽ in euentum non paritionis filiarũ in nubendo intra certũ genus perſonarum. Et ita eſt tenendum quoad illud punctum, nõ obſtante illa vltima cauda illius conſilij, neque obſtante reprehenſione Areti. quoad aliud

punctum

punctũ. Nunc nouiſsimè Andre. Tiraquell. in dicto §. hoc ſermone, tradit nonnullas remiſsiones pro deciſione Oldra. 7. limitatione, cum qua trãſit ſola contentus recitatione, nihil ex pręmiſsis difficultatibus attingẽs: neque ad ſæpe dictã vltimam caudam illius conſilij. Et hæc de iſto articulo abundent tradita.

Et redeundo (velut è ſemita in viã) ad id quod de prohibitione perpetua tractabam, antequam aggrederer digreſsionem præcedentem, expẽdendum eſt, quòd ſufficit (vt dixi) eã prohibitionem eſſe negatiuam: videlicet quòd res non poſsit extra familiã alienari, per hunc tex. etiã ſi teſtator prohibens vlterius non progrediatur, neque tranſeat: hoc eſt ad dicendum, q̃ res ſic prohibita alienari extra familiam, maneat perpetuò in eadem familia, vt in d. §. fratre: quanuis quoad alios effectus tale additamentum .i. tranſitus ad vlteriora operetur, vt ibi habetur. Super gl. huius verſi. q̃ ſi talia, dic vt per Ioan. de Imo. hic.

Summarium.

1 *SVmma Bart.*
2 *Epitome Bal.*
3 *Rogatus reſtituere pauperibus conſanguineis teſtatoris, uel de familia, uel de genere ipſius, ſi in eodẽmet rogato cõcurrat eadẽ qualitas, an talis rogat' debeat reſtituere, aut ſi malit poſsit retinere ſibi ipſi qđ erat alij reſtituẽdum.*
4 *Habẽns facultatem eligendi non poteſt ſeipſum eligere.*
5 *Commiſſarius conſtitutus ad diſtribuẽdum in cauſas pias, non poteſt ſe ipſum eligere etiam ſi in tali electione uerteretur fauor piæ cauſæ, ut quia eſſet pauper.*
6 *Executor ſicut non poteſt ſe ipſum eligere uel nominare, ita etiam neq; filiũ ſuum: cuius contrarium tenet Bal. ſed hic conciliantur opi.*
7 *Carpitur hic Rapha. Fulgo.*
8 *Ordinata charitas incipit à ſe ipſo.*
9 *Illatio ad l. 31. Tau.*
10 *Dubitatio nota ſubiungitur hic.*
11 *Ante diem electionis non cogitur quis eligere.*
12 *Illatio prima ad materiam meliorationis quintæ partis bonorum.*
13 *Illatio ſecunda ad materiam meliorationis tertiæ partis bonorum.*
14 *Vbi relinquitur quid reſtituendum uni de familia quem elegerit hæres, uel uolet eligere, tali caſu ſi hæres non declaret, omnes de familia admittũtur ſimul ad tale legatum uel fideicommiſſum.*
15 *Agitur hic de intellectu. glo. d. §. ſi de falcidia.*
16 *Ad legatum factum uni de pluribus admittuntur ſolummodo illi qui reperiuntur uiuere eo tempore quo deficit facultas ſeu poteſtas eligendi.*
17 *Reſolutio per diſtinctionem circa opi. Docto. in glo. d. §. ſi de falcidia.*

§. Rogo.

ROgo, fundũ cùm morieris reſtituas ex libertis cui voles. Quod ad verba attinet ipſius erit electio, nec hoc petere quiſq̃ poterit quã diu præferri poteſt alius. Defuncto eo priuſ quã eligat, petant omnes. Itaq; eueniet, vt quod vni datum eſt, viuis pluribus, vnus petere nó poſsit, & ita demũ petere poſſit vnus, ſi ſolus moriente eo ſuperfuerit.

SVmmatur text. iſte per Barto. † Iuſſus eligere vnum ex *Summa Barto.*
1 familia quem volet, cũ morietur, poteſt donec viuit eligere, & ante nullus admittitur ad petendum, ſed eo non eligente petent omnes.

Vel ſic ſecundum Bald. † Hære-
2 dis (ſupple grauati cùm morietur *Epitome Bald.*
reſtituere) eſt eligere cui de familia reſtituat, interim nullus admittitur ad petendum: licèt ſi idem heres moriatur,

moriatur, antequã eligat, non tranſmittit adipſius hæredem ius eligendi: ſed omnes de familia inter quos vni rogatus erat reſtituere, admittuntur ad legatum ſeu fideicommiſſum. Et licèt vtraq; epithome in eundẽ tẽdat ſcopum: tamen iſta eſt apertior & dilucidior.

Et iſte textus loquitur, quando quis rogatus eſt reſtituere vni ex certis, id eſt, de comprehenſis in familia, ex quo ipſe Barto. infert, quòd ſi quis rogatus eſſet reſtituere inter pauperes vnius hoſpitalis, parochiæ, vel viciniç, & nemine nominato deceſſiſſet: omnes admitterentur ad legatũ vel fideicommiſſum. Secùs, ſi eſſet rogatꝰ reſtituere vel diſtribuere inter pauperes abſolutè, vel ſimpliciter quod idem eſt: eo etenim caſu, illo hærede non nominante, vel non diſtribuẽnte, non omnes pauperes ex illa ciuitate admitterẽtur, ſed Epiſcopus ſubrogaretur ad faciendam talem diſtributionem, ſecundum eundem Bart. & alios Doctores communiter. Quapropter ex hac deciſione, ſumpta occaſione non impertinente, libet hic afferre quæſtionem generalem, & nõ parum ad huius l. contextutam, nec non ipſius materiam conducentem.

3 Ea eſt, † an rogatus reſtituere pauperibus conſanguineis teſtatoris, vel de familia, vel de genere ipſius, ſi in eodemmet rogato concurrat vel cõcurrant eadem qualitas vel eędem qualitates, an talis rogatus debeat reſtituere, aut ſi malit poſſit retinere ſibiipſi quod erat alijs reſtituendum.

Et in hac quæſtione gloſ. in l. planè. ff. quod cuiuſque vniuer. no. & ibidem Bart. & Bald. videntur generaliter dicere in terminis ſimilibus,

4 † quòd habens facultatem eligendi non poteſt ſeipſum eligere, iuribus per eandem gloſ. ibidem allegatis: quod etiam vult gloſ. in cap. cùm in iure peritus, de elect. & cum glo. in d. l. planè, tenet etiam Barto. in l. Si conſul. ff. de adop. & idem ac propius ad rem noſtram videtur tenere Panor. in cap. per noſtras, de iure patro. vbi dicit, quòd clericus patronus, etiam honeſtus & dignus, non poteſt ſeipſum præſentare ad beneficium ſimplex, prout neque ad eccleſiam patronatam. Ad idem facit textus in c. ſi. ad ſi. de inſti. vbi inter inſtituentem & recipiẽtem inſtitutionem debet eſſe diſtinctio perſonarũ. & text. in ca. inter dilectos, verſi. cęterum, de fide inſtrumẽtorũ: vbi in ſimili notat Panor mita. colum. 3. Et ad rem de qua agimus prope in terminis facit text. no. in l. Si tibi mandauero, §. ſi tibi centum, ff. mand. vbi ſecundum illam literam [*Cui velles.*] quam gloſ. & Docto. ibi tenent, etiam refragante litera pãdectarum Floren. nouiſſimè impreſſarum, ſi mandaui tibi dare decem, cui velles, non potes illa retinere pro te ipſo: ſed teneris mihi mandatori, eidemque danti, actione mandati. Et illum textum in id notat Bar. ibidem, & Bald. & Pau. de Caſt. in l. Si is cui. C. de fur. & Floria. in l. altius, ff. Si ſer. vendi. vbi concludit quòd Epiſcopus qui ſuccedit in executione teſtamenti, non poteſt ſibi neque in ſuos diſtribuere. Sed quod dicit Floria. de ſuis, videtur potius procedere de honeſtate, quàm de iuris rigore, vt in ſequenti colum. tradam, poſt & contra Rapha. Et per eundem text. in dicto §. Si tibi centum, decidit eleganter Bald. in l. ordo. colum. ſecunda C. de execu tio. rei iudic. quòd etiam ſi data ſit facultas creditori per debitorem vendendi pignus cui velit, non tamen poterit ſibiipſi vendere, vel pro ſe à ſe ipſo emere. Et hoc idem in indiuiduo ſiue in proprijs terminis Atten.

de

de quibus hîc ſit ſermo. ſ.in executo-
re teſtamenti tenent Bald. Albe. Sali-
ce. Rapha. Fulgoſi. in eodem §. Si tibi
5 centum: dicentes, † quòd commiſſa-
rius conſtitutus ad diſtribuẽdum in
cauſas pias, non poteſt ſeipſum elige-
re: etiam ſi in tali electione verterę-
tur fauor pię cauſæ, vt quia eſſet pau-
per. Et eundem text. allegat Barto. in
repeti. l. ex facto, in princi. col. 7. ſ. de
vulga. & pupi. in optimo ſimili, & ad
rem noſtram affabrè concinenti: vi-
delicet, quòd pater neq; mater furioſi
non poſſunt ſeipſos exemplariter ſub
ſtituere tali filio furioſo vel mente ca
6 pto. † Imò fortius inquit Sali. in eodẽ
§. Si tibi centũ, ꝙ ſicut talis executor
teſtamenti non poteſt ſeipſum elige-
re, vel nominare: ita etiam neq; filiũ
tuum. Sed contrarium in hoc tenet
Bal. in l. illud, ff. quod cuiuſq; vniuer.
nomine. Verũtamen in hac contra-
rietate arbitror ita dicendum, quòd
ſi filius talis commiſſarij ſit in poteſta
te ipſius, procedat quod Sali. inquit,
ob fraudem præſumptam, quæ ex re-
acquiſitione iuridica retro in præteri-
tum reſultante inſurgere poſſet, vt
per gloſ. ordi. in l. frater à fratre, gloſ. 2.
propè fin. ff. de condi. indebi. & in l. 2.
gloſ. prima in verſic. olim autem, C.
de inoffi. dona. (ſecùs à ratione ceſſan
te) ſi filius eſſet emancipatus ab homi
ne. i. à patre: vel à lege, quia eſſet con-
iugatus & velatus, per l. Tau. quæ ha-
bet eum pro emãcipato in omnibus,
& ad ſemper. Et hoc caſu procedat
quod Bald. dicit in d. l. illud. Idemque
ſi eſſet filius illegitimus eiuſdem cõ-
miſſarij rogati reſtituere, vel diſtri-
buere: nam poſſet per patrem graua-
tum eligi, ſeu nominari, vt tenet Pau.
de Caſt. quem ibi ſequitur Alexan. in
l. Si is qui ex bonis. ſ. de vulga. & retu-
li in prin. iſtius l. in textualibus.
7 Illud tamen quod dicit † Rapha.
Fulgo. in d. §. Si tibi centum, quòd ſi- Carpitur Rapha. Fulgo.
cut prior monaſterij deſignatus non
poteſt ſeipſum eligere, ita etiam neq;
poteſt eligere fratres ſui conuentus;
non puto eſſe verum, quoad fratrum
electionem: quia tales fratres qui ele-
cti fuerint, non acquirunt priori, ſed
ſed conuentui, ſeu monaſterio in cõ-
muni: quando inquam monaſterium
eſt capax in communi: de quo tãtum
poteſt, & debet intelligi illa deciſio
Rapha. Fulgo. vt in cap. cùm ad mo-
naſterium. de ſta. mona. cũ ſimi. & ita
tenet Cardi. Florẽ. in clemen. vna. q.
22. poſt Pau. de Eleaza. de teſta. dicẽs,
ꝙ religioſus executor poſſit in ſuos re
ligioſos diſtribuere. Et in hanc partẽ
inclinat Albe. in ſæpe allegato §. Si ti-
bi centum. verſ. Sed quod ſibi, argu.
canonis medicamentum, de pœni. di
ſtin. 1. & l. præſes. C. de Serui. & aquæ.
& l. Si quis à liberis, in fin. ff. de libe.
agnoſ. quibus probatur illud vulgo
8 protritum, † Ordinata charitas inci-
pit à ſeipſo. Et iſta eſt vera cõcluſio, &
tenenda, contra Rapha. quãquam &
Marianus Soci. inaduertenter (vt cre- Contra Rapha.
dere par eſt) conſi. 11. incipiente præ-
ſentem, colum. 2. in verborum tranſ-
curſu, velit contrarium in vtroq; pũ-
cto, allegans prædictum Pau. de Elea
za. in prædicta cle. vna, & modernos
citra eorum ſpecialem nomenclatu-
ram in cap. ſi. de teſta. lib. 6. citat etiã
plures remiſsiones ad idem. ſ. memo-
ratũ vulgare, Ordinata charitas, &c.
pro primo dicto. ſ. quòd prior poſsit
ſeipſum eligere. Sed ad ea quæ de cha
ritate ordinata in hãc rem ibi tradit,
reſponderi poteſt, prout ex exemplis
ipſius patet, quòd procedunt in his in
quibus quis diſponit de reb⁹ proprijs
ipſiuſmet diſponentis pro libito ſuo:
ſecùs in his, de quibus haberet diſpo-
nere ad arbitrium vel voluntatẽ do-
mini talium bonorum ex ipſius com
miſſione:

miſsione : quia eo caſu non permitti-
tur ei tam laxa facultas diſponendi,
ob euitandam præſumptionem expi
lationis ſeu auaritiæ, quæ contra eum
poſſet ſuboriri, vt in ſimili traditur ꝑ
glo. Anto. & Abb. in dict. ca. per no-
ſtras, de iure patro. Vel ſecundò reſpõ
detur ad illud idem vulgare, de chari
Atten. tate ordinata, vt procedat quando ta
lis executor eſſet poſitus in extrema,
& ineuitabili neceſsitate: ſicq; id qđ
eſt ſuprà dictum & concluſum, non
poſſe cõmiſſarium ſe ipſum eligere,
intelligatur, niſi ſit poſitus in extre-
ma, & intolerabili neceſsitate. Nam 9
cùm tali diſtributori eo caſu neceſsi-
tatis exactiſsimæ ad eam euadendam
permitteretur furari, pari ac fortiori
ratione ad illum eundem effectum ſe
ſe ſubleuandi vel ſubſtentandi poteſt
ſibimet retinere ſecundum Theolo-
gos, quos refert Auguſt. de Arimino
in additio. ad opus maleficiorum. An
gel. de Aret. ſuper parte Metidoride
malidadi colũ. 9. cuius vnà cum alijs
remiſsionibus meminit moder. Hi-
ſpanienſis. ſ. Ioan. à Pala. Rube. in rele-
ctione rubr. de dona. inter vir. & vxo.
char. 68. col. 4. cum ſequẽ. in parua im
preſsione, eademq; vltima Lugduni
confecta, & ante eum meminit Feli.
à quo ipſe accepit, prout & alia com-
plura in illa relectione in ca. cæterum
col. penul. de offic. ordi. vbi in id citat
Iuriſtas & Theologos: & ad hunc ca-
ſum neceſsitatis allegat Hipp. de Mar
ſi. Marianũ vbi. ſ. in. l. vnius, §. ſeruo, ff.
de quæſtio. col. penul. parua ad me-
dium. & ibi etiam fecit mentionem
Atten. de Feli. in d. c. cæterum. Sed eſt aduer
tendum, quòd Auguſti. de Ari. vbi. ſ.
illum citaui, intelligit hoc, quo ad fo-
rum conſcientiæ: ſed in foro iudiciali
dicit, quòd is cui reſtitutio eſt facien-
da cũ alijs, id eſt is cuius intereſſe poſ-
ſet talem executorem qui ob neceſsi
tatẽ maximam ſemet ipſum noĩauit
poterit cogere alium eligere, vł nomi
nare, non attenta ipſius ſumma neceſ
ſitate, quanq̃ ipſe nõ loquatur in no-
ſtris proprijs terminis, ſed in eo qui lu
cratus fuerat ex ludo illicito, & tene-
batur colluſoribus reſtituere. Sed Do
cto. alij non reſtringunt ſeſe ad iſtum
caſum, ſed loquũtur permixtim, ſim-
pliciter, & generaliter, in eo qui obli-
gatus eſt ad reſtituendum alij. Idem
in terminis noſtris tenet Cardi. Flor.
cognomẽto Zabarella, in loco. ſ. cita-
to, videlicet in dic. clemen. vna, eadẽ
quæſtio. 22. ſ. memorata. Vnde † in-
ferri poteſt (vt ad præmiſſa redeam)
quòd ſi hodie ex diſpoſitione l. Taur. Ad l. 31. Tau.
31. filius executor deputatus per teſta
torem eundemq; patrem haberet ab
eo facultatem vel cõmiſsionem ſpe-
cialem (pro vt per ll. illas requiritur)
meliorandi vtrũ, id eſt quem ex filijs
eiuſdem teſtatoris ipſiuſq; commiſſa
rij fratribus velit in. 3. bonorum ipſi
parte, vel extaneus cõmiſſarius habe-
ret facultatem meliorandi extraneũ
in quinto bonorũ teſtatoris cõmittẽ-
tis, vel quilibet iſtorum haberet com
miſsionem vel facultatem noĩandi tu
torem filijs teſtantis vel eis ſubſtituẽ-
di, quòd harum facultatum prætextu
non poſſet ſe ipſum meliorare, neque
noĩare tutorem, neq; ſubſtituere, quũ
hæc exigant mandatum ſpecialiſsi-
mum, vt eadẽ l. Tau. 31. cauetur per
ea q̃. ſ. deducta fuerunt: & in ſpecie ꝑ
id quod Bar. ſingulariter notat in di.
l. ex facto, in princ. col. 7. quẽ ſuperius
citaui, cuius deciſio eſt ſatis cõferens
terminis de quibus loquimur, ob idq;
memoriæ perpetuò cõmendanda.

Supradictis etiã poteſt ſubiungi, †
10 dubitatio notab. videlicet, an ſi fue-
rint noĩati quinq; executores in te-
ſtamẽto, quibus executio diſtributio
nis aliquorum bonorum teſtatoris in

vnum ex multis pauperibus per eos
eligendum,erat cõmiſſa,& duo ex il-
lis quinq; eligant vnum ex ijſdẽmet,
qui electus,idemq́; executor quintus
erat pauper,& ipſe conſentit electio-
ni de ſe factæ,alij autẽ duo executores
eligant alium extraneũ pauperẽ,an
propter paritatem electorum deuol-
uatur electio ad epiſcopum,an verò
computetur cum primis duobus eli-
gentibus vox ipſius electi, vt cenſeat
maior pars,& illa præferatur:& iſtud
vltimum videtur verius,& tenẽdum
per glo.ordi.in prædicto ca.cùm in iu
re peritus,de electio. quam ſequitur
Abb.in dic.ca.cùm in cunctis,col. pe.
de elect. & Bartho.Cępo.cau. 96. vbi
eſt videndum de hoc,quod etiam an
te eos poſt illam glo.tenuit Archi. in
cano.qui epiſcoparũ.8.quæſtio.1. &
Specula.in titu.de iure patro.ad finẽ,
quãuis non citet illam gloſ.ſed.l. vbi
abſunt.ff.de tuto.& cura.da.ab his. &
idem cum gl.illa tenet Andr.ſi. Barb.
cõſi.33.incipien.ſcripſit Pſalmiſta lib.
Cõis opi.cũ glo.in ca.cũ in iure. 2.& licèt Calde.cõſi.7.ſub rubrica de
iure patro.teneat contrariũ:tamẽ prę
dicta opin.glo.tanquã vera & cõmu-
nis eſt amplectenda,& in deciſiuis ſe-
quenda,& eam vltra Docto.pręfatos,
tenet etiam Rochus de Cur.in tract.
de iure patro.8.char.colũ.ipſius.5. &
generaliter q vbi ſunt plures execu-
tores,vnus ex eis per alios coexecuto
res poſsit eligi & nominari tenet Car
din.in ſæpe allegata.clemẽ.vna prędi
cta quæſtio.22.licèt non tangat quæ-
ſtionem.ſ.proximè deciſam de con-
tributione ſeu computatione vocũ,
ſed generaliter (vt dixi) loquatur.

Vlterius notandũ eſt ex hoc text.
11 †quòd priuſquam veniat dies electio
Illatio vera & nota. nis,non cogitur quis eligere,nam in-
quit litera,[*Neq; hoc petere quiſque poterit.*]
Ex quo videtur inferendum,quòd in
caſu † principio huius l. hucuſq; ſi is
qui grauatus fuit reſtituere poſt mor
tem reſtituat in vita, vt in princip. l.
prætextu illius pręuentionis tempo-
ris medij per eum in nominando fa-
ctę,poterit ipſum nominatũ grauare.
Ratio eſt,quia cùm ante diei euentũ,
id eſt antequã hæres appropinquaret
morti,nõ potuiſſet cogi,vt hîc,& no-
rant Bald,& Docto.in princ. iſtius le-
gis:ergo ſi eligat interim vnum de fa
milia ſponte,& eidem aſsignet prædi
ctum fũdum,ad quem debebat eum
eligere cùm moreretur,videtur eum
honorare in emolumento intercape
dinis temporis,id eſt illius medij tem
poris,& eatenus videtur poſſe talem
nominatum grauare,argumento.§.ſi
quis creditori.l.1.ff.ad l.falcid.& l.ſi cõ
ſtante,§.quoties.i.reſpon.ff.ſolu.mat.
cum alijs ſimil.vbi conſideratur inter
eſſe repræſentationis temporis. Sic à
ſimili dicendum in hoc propoſito ob
repręſentationem reſtitutionis iniũ-
gi poſſe grauamen per nominantem
nominato,correſpondens inquam,
& proportionabile honori eidem no
minato impenſo in præmatura fundi
reſtitutione:hoc nanque caſu ceſſat
ratio principij iſti⁹. l.& paragraphi. 1.
ſi de falcidia.ſ.quia videtur electus ca
pere de manu teſtatoris,non autẽ ip
ſius eligẽtis,& ita poteſt limitari text.
in.§.pręcedẽti,ſed etſi fundũ, primo
reſponſo.Cõprobatur hoc,quia licèt
ſecundum glo.cõmuniter approbatã
in l.poſt mortem.C.de fideicommiſſ.
vbi & Bald.1.oppoſit.in iſta l. vnũ ex
familia,id eſt in caſu ipſius hucuſque
non poſsit fieri reſtitutio coacta ante
mortem grauati per eundẽ,niſi mors
ipſa inſtaret,& veriſimiliter hęres gra
uatus reſtituere eſſet morti proxim⁹,
vt pote in extremis conſtitutus,vt in
princip.huius l.fuit traditum,quia ta-
lis reſtitutio erat facienda perſonę in
certæ,id eſt vni de familia,tamen ſe-
cundum

cundum Docto. ibi cõmuniter in caſu huius l. & ſimilium, bene poteſt fieri reſtitutio voluntaria, & ex mera liberalitate ipſius grauati, eiuſdemq́; reſtituentis, ex qua reſtitutione reſultabit quędam donatio tẽporalis inquã & reuocabilis de ipſo grauato reſtituente in eum cui fuit facta reſtitutio, vt ibi tenet Bald. ſ. in dicta. l. poſt mortem, colum. 2. 3. oppoſitio. & col. 3. verſic. item ſolutiones aliorum contrariorum, &c. & ibidem iſtud etiam ſequitur Rapha. Fulgo. referente Philippo Cornelio, & idem eſt de aliorũ ſcribẽtium intentione, videlicet q́ per viam donationis ſaltem reuocabilis quo ad futurũ inquam tẽpus reſtitutio poteſt fieri ſtatim, ſiue fideicõmiſſarius ſit perſona certa, ſiue incerta.

Ex quibus nõ abs re licet inferre duo.

12 Primum, † q́ ſi pater hodie melioret vnum ex filijs in quinto bonorum, & iubeat eum illud reſtituere, vel alteri filio, vel extraneo, poſt mortem ipſius meliorati, eiuſdemque grauati ſine filijs decedentis, ipſeq́; filius honorat' idemq́; grauatus ante mortem ſuam reſtituat, poterit in eiuſmodi præmatura reſtitutione apponere grauamẽ, vt is cui reſtituit debeat alicui extraneo pecuniã vel aliud commenſurabile ad emolumentum temporis intermedij reſtituere, etiam ſi non reliquerit ſibi æquiualentiam, ſi ipſe nominatus agnouit vel recepit reſtitutionem tali modo oneratam, nam per ſupradicta; pręſertim per l. Imperator §. ſi centum, in præceden. allega. iſtud eſt expeditum. Cui illationi non obſiſtit paragraphus præcedens, ſed etſi fundum, in princip. quia loquitur in reſtitutione facta per grauatum per viam vltimæ voluntatis, quæ nõ fuit ſtatim ad effectum perducta, ſed demum hærede grauato, eodemq́; ſecũdo teſtatore reſtituente mortuo, reſti-

Prima illatio ad materiam meliorationis quintæ bonorũ partis.

tuente inquam per viam vltimæ voluntatis, & ſic electus non cẽſetur honoratus aliquo intermedio tempore: & conſequenter non poteſt grauari, ſicque non obeſt.

13 Secundò infertur, † ſi teſtator melioret filium in tertia bonorũ parte, & eum roget, illam poſt mortem ſuã reſtituere alij filio vel deſcendenti, & idem filius meliorat' & rogatus per diſpoſitionem inter viuos reſtituat talem meliorationem filio vel deſcendenti cui erat faciẽda reſtitutio poſt mortẽ, põt ſibi imponere onus cõmẽſurale, vel proportionabile ad interuſuriũ ſiue emolumentũ illius tẽporis intermedij: onus inquã dãdi pecuniã alteri etiã extraneo, vt ĩ pcedẽ. illatione. Et iſta ſunt notanda in propoſito l. 25. Taur. Eſt tñ aduertendũ, vt obiter tetigi. ſ. proxima illatione, q́ in caſu huius legis in princip. ſi electio ſit præmature, & ante tempus mortis ipſius grauati per eundem inter viuos facta, etiam titu. donationis inter viuos adhuc poſſet reuocari, vt ibi dixi, per l. cùm pater, §. à filia, ĩ. iſto titul. & tamen ſi de irreuocabilitate tempore confectionis eiuſdem fieret expreſſa mentio, vt quia eligens vel nominãs promiſiſſet illam nõ reuocaturum, ſecus videretur eſſe in propoſito dicendum, argumẽto ſumpto ex ratione. l. vbi ita donat, ff. de dona. cauſa mortis. valde notab. Sed quia cõtrariũ tenui in repet. prædicti. §. à filia, quam. ĩ. ſubnectam, poſt probationem vltimi intellectus, ad ibi dicta me ipſum refero: & non prætermittas videre bonã glo. ibi, ad id quod. ſ. eſt traditum, de cõmodo ſiue interuſurio medij tẽporis.

Ad l. 25. Tau.

14 Deinde tex. iſte probat, † quòd vbi relinquitur quid reſtituendum vni de familia quem elegerit hæres, vl' voluerit eligere (prout eſt in caſu iſtius. l. à principio hucuſque demptoverſic. q́

ſi talia paragraphi.ſ.proximi) tali caſu ſi hæres non declarer, omnes de familia admittuntur ſimul ad tale legatũ vel fideicõmiſſum, quod vni de familia ex præcepto primi diſponentis erat dandum, vel relinquendum, non autem admittuntur gradatim, neq; attento ordine ſucceſsionis, id eſt gradus prærogatiua, & ita intelligit hũc tex. glo. hic & tranſeunt Bald. & Pau. de Caſt. hic, quod etiam tenet glo. In prin. iſtius. l. in parte mutetur poſt initium ipſius, & Ioan. de Imo. poſt Cin. quem ipſe refert, in. §. ſi de falcidia, aduerſus glo. ibi, in parte neceſſariç, quç aliud tenuit, & ita etiam tenet expreſſim Din. hic, quem Alberi. hic ſimpliciter ſequitur, & in l. Peto, §. fratre, ſ. eo. diſtinguendo poſt eũdem: etſi nõ ita clarè aperiat. Sed contrariũ videtur voluiſſe, vt ibidẽ dixi, gl. prædicta in parte neceſſariç, ĩ d. §. ſi de falcidia, & gl. in. §. ſi duos. ſ. hac l. vbi idẽ Ioã. de Imo. fecit recãtationẽ, retractãs qđ ꝑdixerat, & tenuerat poſt Cin. vt. ſ. retuli, in d. §. ſi de falcidia: motus ex eo qđ Bal. & Bar. tenẽt poſt gl. in d. §. ſi duos, & idẽ videt velle Bar. hic dũ remittit ſe ad ibi dicta per eũdem, & idẽ tenet Paul. de Caſt. in d. §. fratre, nullo alio fretus fundamento, niſi illo. textꝰ quẽ inducit ad hanc materiam, & idem ꝑ eundem tex. tenet expreſſe Ioan. de Imo. ibidem, licèt non viderit Paul. de Caſt. quid tenẽdũ in tanta gloſſ. arũ & Docto. varietate. Et profectò iſte articulus eſt diſputabilis, & ipſius diſcuſſio admodum neceſſaria in huius legis principali themate, vel puncto, & non reperitur (quod ſciam) via in eo calcata per modernos ſcribentes, nõ inquã in præſentiarũ, quia nullus recentiorum hunc text. interpretatur, verùm neq; alicubi in lecturis, neque conſilijs, neq; tractatibus: ſi me ipſum memoria non fallit. Ego tamen legẽ

Reſolutio authoris.

do vt plurimũ adhęſi primę opinioni quã. ſ. dixi ex hoc tex. probari, videlicet q. in caſu huius. l. grauato non eligente omnes de familia admittantur nulla facta diſcretione graduũ, poſthabitaq; conſideratione prærogatiuç eorundem quo ad conſanguinitatẽ inter prædictos de familia: eam enim Docto. tenentes hanc partem procul ablegãt. Ad quam opinionem ſequẽdam moueor potiſsimum ratione (ni ſi fallor) vrgente, quæ eſt, quia quãdo teſtator legat vni de familia, quem hęres elegerit, & ſic legat incerto de certis, licèt intentio ipſius teſtantis dirigatur ad vnum ſolum de familia, & non ad totam familam, attamẽ quia hærede non eligente non poteſt conſtare de illo vno propter incertitudinem lex admittit omnes de familia inſimul. & hoc deducitur apertè ex l. vtrum. §. cum quidam. ff. de reb. dub. cum glo. 1. ibidem, vbi licèt ſubſtãtia legati non poſsit cõmitti volũtati alterius: tamen bene poteſt declaratio perſonæ cõmitti: ſubiungit prædictã glo. 1. ibidem, quòd deficiẽte eiuſmodi declaratione oẽs de familia admittendi ſunt, vel vnus, ſi vnus tantum ex eis ſupereſt, & ibidem glo. adducit in id propoſitum ll. cõcordãtes, inter quas adducit iſtum text. & tex. in dict. §. ſi quis Titio. §. vlti. ſuprà eod. ſicq; admiſsio omnium de familia nõ fit propter vocationẽ teſtatoris, qui familiam totam nõ vocauit, ſed vnũ duntaxat ex ea, ſed fit propter incertitudinem illius vnius, ad quem ſolum teſtator direxit intentionem, & volũtatem ſuam: de quo vno non conſtat ex eo q. non fuit ſequuta hæredis eligere debentis declaratio: quòd etiam probatur ex dict. l. ſi quis Titio. §. fina. ſuprà proxime retuli citaſſe gloſſ. in prædicto. §. cum quidam, quæ quidẽ ratio ceſſat in prædicto. §. fratre, & in

prædi-

prædicto.§. in fideicommiſſo,quibus
aliæ glo.& Doctor.eas ſequentes in-
nitnntur ad tenendam opinio. con-
trariam,id eſt ſecundam opin .s̃. reci-
tatam,nam in d.§.fratre,fuit nomina
tim & expreſsim per diſponẽtem vo-
cata tota familia,quia reſtator apertè
diſpoſuit ꝙ res non exiret de familia,
& non hoc conrentus cauit expreſ-
ſius,ꝙ res illa per fideicõmiſſum reli-
cta, in familia maneret:ergo ſeruato
ordine,vr in caſu ſequenti. Præterea
in dic.§.in fideicõmiſſo,reſtator noïa
uit ſeu vocauit poſt primo nomina-
tos familiã,meritò his caſibus vocatio
debet intelligi ſecundum ordinẽ ꝓ-
pinquitatis proprer affectionem præ
ſumptam teſtatoris ordinatam erga
exiſtentes in gradibus proximioribꝰ,
vt in l.fi.in verbo gradarim.C.de ver
borum ſign. vbi Docto. id notant ſi-
gnanter Paul. de Caſt. & ipſimet in
ijſdem paragraphis fratre, & in fidei-
cõmiſſo, & de hac ordinara affectio-
ne erga graduum proximiratem tra-
dit Bart.& Docto.poſt eum,in l. Gal-
lus,§.quidam recte,s̃.de libe.& poſth.
ſic ergo caſus illi ſunt valde differen-
tes à caſu de quo agimus: & (vt in
prouerbio eſt) diſtant ex diametro,
& ideo non ſunt ad rem iſtam trahibi
les.l.Papin.exuli,ff.de mino.l.ſi mari-
tus.1.C.de dona.inter vir. & vxor.ad
quem tex.in.§.fratre,ita vt dixi,ſpecia
tim reſpondet Ioan.de Imo.in eodẽ
§.ſi de falcidia, ſubdẽs rationẽ, quòd
ideo in caſu noſtro,quãdo nullus no-
minatur de familia,non attendit᷑ or-
do proximitatis, quoniã à primordio
vlterior in gradu potuiſſet per graua
tum noïari,vt in d.§.ſi de falcidia,tex.
dicit,in verſi.[*Itaq;*]in illis verbis,[*Diſpa
rigradu*,] & ibidem glo.præſenſit, quo
loco(vt iam dixi)ſtat in hac opinione
& bene.Præterea ad eandem opin. te
nẽdam moueor ex eo qđ Pau.de Ca.
in princ.iſtius l.fina.verbis, & in dict.
verſ.[*Itaq;*]aſtruit,ꝙ rectius exemplũ
ponererur ad hanc legem, ſi teſtator
grauauit hæredem ſimpliciter, & ab-
ſolutè relinquere rem in familia, tũc
enim dubitatio ſecũdum eum eſſet,
an tenetur relinquere vel reſtituere
toti familiæ, an propinqnioribus ex
ea,& reſpondetur in princ.l.& in eo-
dem verſic.[*Itaq;*]quòd ſufficit relin-
quere vni de familia,quiſquis ille fue
rit,id eſt ſiue in ꝓximo gradu,ſiue in
remoto ſit conſtitutus.Sicq; Paul.de
Caſt.deſignat differentiã,an directo,
& immediatè relinquatur familiæ,&
ita loquantur prædicti paragraphi fra
tre,& in fideicõmiſſo,an verò relin-
quatur mediatè ſeu remotè,aut per
obliquum,hoc eſt cõmiſſa ꝑ prius fa-
cti executione ipſi hæredi grauato ꝙ
relinquat rem in familia,quia hoc vl
timo caſu non eſt attendendus ordo
proximitatis grauato non eligente
vel eligente,quẽadmodum neq; attẽ
deretur quãdo ſcđm exemplũ cõe ad
hanc l.cõmitteretur hęredi electio v-
nius de familia,& neminẽ nominaſ-
ſet: qui eſt caſus noſter in terminis.

15 Præterea,† glo.quã Docto. expen-
dunt in d.§.ſi de falcidia, in parte ne-
ceſſariæ,non probar ꝙ in caſu de quo
tractamus admittant᷑ omnes grada-
tim,ſed vult,ꝙ admittant᷑ ſoli proxi-
miores,quod eſt falſiſſimũ, quia con-
tra hunc tex.cũ glo. volentẽ ſecundũ
Albe.ꝙ hærede grauaro eligere vnũ
de familia,non eligente oẽs de illa fa
milia ſimul ac ſemel admittant᷑. Sed
vt id obiter non omittã alia fuir intẽ
tio glo.in prædicta parre, neceſſariæ:
videlicet ꝙ ſicut facta noïatione ꝑ hę
redẽ de vno đ familia cõſummat᷑ ele-
ctio,& res manet libera,vt in.§.s̃.ꝓxi-
mò,ſed etſi fundũ,in prin. vbi nor.Io.
đ Imo.& ibi dixi,ſic etiã illo nõ noïan
te admittunt᷑ dũtaxat qui ſunt in gra

 du pro-

du ꝓximiori & in his cõſummat̃ electio, itaq; deinceps res manet libera, ne plus operetur admiſsio generalis totius familiæ, quã operaret̃ ipſa noĩatio ſpecialis ſi fuiſſet facta, et ſi iſta fuit intentio glo. (quod videt̃ veriſimiliꝰ dicendũ) non probat quod Doctores alterius factionis dicunt eam probare q̃ admittãtur oẽs d̃ familia gradatim & ſucceſsiuè, licèt etiã ſecundum .s̃. ꝓximũ ſenſum gl. illa nõ bene loquat̃, quia ſecundũ eum non admittuntur oẽs de familia grauato non noĩante, ſed ſoli proximiores, & ſic etiã loquit̃ contra iſtum tex. Præterea, glo. in prędicto. §. ſi duos, quã Bar. ibi ponderat, & per eam Ioan. de Imo. ſibimet contrarius tenuit aliam opin. ſi inquã gl. illa rectè inſpiciatur, nihil probat. Tum quia dum citat. l. cùm quidã, la ſegũda, ad fin. vult loqui non de gradibus ꝓximitatis reſpectu ſanguinis, ſed de gradibus meritorũ vel dignitatis eorũ q̃ eſſẽt admittẽdi hærede minimè eligẽte vnũ ex libertis, qñ electio ad ipſius arbitriũ fuerat ꝑ teſtatorem ſibi cõmiſſa: quo caſu ex prĩcipio l. prædictæ iuncto fine probat̃, hærede non eligẽnte, oẽs libertos admitti ſecundũ ordinẽ & gradus meritorũ eorundẽ ſiue cuiuſq; eorũ, & iſtud videtur voluiſſe glo. in p̃dicto. §. ſi duos cũ dixit, graduum dignitate: licèt ex allegatione quã facit de prædicta l. cũ quidã, patet eam eſſe inuerſam, & debuiſſe è cõtra dicere, videlicet gradibus dignitatis, vt ſit ſenſus illius text. in dic. l. cùm quidã, cũ ſimil. ibi in illa glo. citatis, q̃ ſi electio eſt cõmiſſa hæredi ad eligendum vnum de familia, quẽ ipſe arbitraret̃, ipſo nõ arbitrante, vel iniquè arbitrante, vt quia eligit extraneũ, admitterent̃ alij d̃ familia, habita ratione affectionis & amicitię teſtatoris erga eligendũ: & è cõtra habita ratione meritorũ vniuſcuiuſq; de familia erga eundẽ teſtatorẽ. Vel aliter, quo ad prædictã gl. §. ſi de falcidia, dicit̃ q̃ etiã ſi verba ipſius intelligant̃ ꝓut iacẽt, de gradibꝰ proximitatis, tñ q̃ mouet̃ ꝑ d. §. fratre, remanet abſq; fundamẽto, cũ vt .s̃. fuit dictũ casꝰ illiꝰ §. frẽ, nõ accedat ad ꝓpoſitũ de quo agimus, q̃ imo glo. illa in prin. ſui pręſupponit oẽs eſſe admittẽdos. Præterea, quatenus Ioan. de Imo. ibi ſequutus eſt glo. inducens pro ea dictum. §. fratre, aduertendũ eſt, ad id quod dicit ipſe: videlicet, q̃ in. §. fratre, teſtator reliquit in familia, prout & in themate iſtius legis ſecũdũ poſitionẽ exẽpli Pau. de Caſt. ſecus ſecundũ eum, ſi reliquiſſet familiæ, & ſic vult cõtorquere & trahere illum tex. ad caſum iſtiꝰ l. quod eſt contra verſi. q̃ ſi talia, in. §. præcedente, ſed etſi fundũ, qui tex. loquitur in caſu paragraphi fratre, & tñ inter illum, & caſum iſtius l. ponit̃ in d. ver. [*Quod ſi talia,*] manifeſta differentia. Nam in caſu huius l. vſq; ad verſi. Quòd ſi talia, excluſiue, verba ſũt ſimplicia & perſonalia, puta reſtituas vni de familia, & ſic nõ inducũt prohibitionem alienationis extra familiam, vltra primũ electũ, vt ibidẽ notat expreſſè idem Ioan. de Imo. vlti. not. ſed in d. verſ. q̃ ſi talia, &c. §. fratre, diſpoſitio eſt prohibitiua & perpetua, & ſic extendit̃ vltra primũ vel primos electos: Deinde, inquantũ Ioan. de Imo. Carpitur Ioã. de Imo.
dicit, q̃ in caſu. §. fratre, fuit dictũ, q̃ relinqueret in familia, nõ verè loquit̃, quia ibi nõ fuerunt poſita talia verba diſpoſitiuè & per prius, ſed potius cauſatiuè, & ꝑ poſterius, prout Bar. & Docto. ibi intelligũt. Et ſic diſpoſitio prĩcipalis fuit ibi, q̃ res nõ exiret de familia: & cõſequẽter vt ſemꝑ maneret in ea, per q̃ verba videt̃ teſtator vnũ de familia ſuperſtitẽ alteri de eadẽ familia p̃decedẽti ſubſtituiſſe ꝑ fideicõmiſſum ſcd̃m magis cões cõcluſ. Docto.

ibidem

Carpitur iterum. ibidē,ſicq; pōderatio præfata quā facit Io.de Imo.de dicto.§.fratre,in prædicto.§.ſi duos,eſt impertinēs:imò potius eſt quędam fallacia,aliàs defect⁹, quem Dialectici nūcupāt, cōpoſitionis & diuiſiōis,quia illa verba,quę fuerunt appoſita ꝑ teſtatorē coniunctim cum primis loco finalis cauſæ voluntatis ipſius,accipiuntur ꝑ eundē Imo. ſeparatim ſeu diſiunctim:quæ eſt fallacia patens.Et inquantū dicit,illā eſſe cōmunē opi.fallit iterū,& lōgè fallitur,& errat nimis ab ſcopo, nā imò ex ſupradictis apertiſsimè liquet ꝙ opinio contra quā prædictæ glo.tenēt, & ſupra ſum ſecut⁹,eſt cōis vel ſaltem magis cōis,quia nititur pluriū, ac pręcellentiū Docto. authoritate, & inſu-

Carpitur iterū Imo. per prædicta opi.quā Ioan.de Imo.ſequitur,non eſt vera,quia eſt deſtituta omni iuris fundamēto, prout.s̄. oſtendimus.Præterea,inquantū idē Io. de Imo.hîc,voluit tacitè euadere iſtum

Verba Ioā. de Imo. tex.toto(vt aliàs dicitur)cælo errat,inquit.n.ꝑ hæc verba formalia quæ vocant.Itē not.ꝙ vbi non eſt facta ꝑ eū electio,qui grauat⁹ eſt à teſtatore vni ex certis reſtituere, veniūt oēs,quod eſt clarū in terminis hui⁹ tex.Sed quādo debet reſtitui vni de familia,qualiter tunc vocētur oēs,dic vt dixi in.§. ſi duos.s̄.iſta.l. Hucuſq; ille. Sed hæc differētia quā facit nullius eſt pretij, qa etiā qn̄ reſtitutio eſt facienda vni de familia,de ſe eſt certa, vt patet ocularitet,neq; eſt opus alia probatione: cū talia noīa collectiua:videlicet, familia,liberi,liberti,& huius generis alia noīa,ęquiparentur, vt plenè tradidi in.d.§.in fideicōmiſſo,nu. 5. &.8. & ponunt expreſſè Bal.& Pau. in d.§. fratre,& ijdē in prin.iſtius.§.rogo.promiſcuè & mixtim vtuntur his terminis,& ſimilibus collectiuis,inter quos vtūtur iſto vocabulo familia,& ſic videtur hic bonus tex.coniuncta glo. ꝑ

prędicta gl.ſaluo eo quod infrà dicā. Et vt.s̄.tetigi,nō eſt lex in iure(cui⁹ in quā fuerim memor) quæ in terminis de quibus agim⁹ ſubintelligat ad iſtū tex.dum dicit[*Omnes,*].ſ.gradatim.Pręterea,ad eandē magis cōmunē opin. quā.s̄.tenui adduci pōt tex.cum glo. in l.cū pater,§.hæreditatē.1.ī.eo. quē etiā inter alia iura citauit glo.in dic.l. vtrū.§.cùm quidā.ī.de rebus dub.vbi probatur ſecundū Paul.de Ca.& alio-

16 rū ſummā,† ꝙ ad legatū factū.vni de pluribus admittunt́ ſolūmodo illi q̇ reperiunt́ viuere eo tēpore quo deficit facultas ſeu poteſtas eligēdi, & ſic pręſupponit ille tex.& Docto.ꝙ eo caſu oēs ſuperſtites admittunt́,nā ſenſus text.ſecundū Albe.ibi & Docto.eſt,ꝙ illi debent admitti nulla facta electione,qui potuiſſent eligi per hæredē viuentē,& ibidē Albe.adducit l.cū quidam,la.2.3.reſpōſo .s̄ .iſto titu.ſed ita eſt,ꝙ oēs,vel vnus etiā vlterior in gradu, vł plures,etiā remotiores,poterāt eligi,vt in d.§.ſi de falcidia,ver.[*Itaq;*] & in.§.ſi duos,s̄.iſta l.ergo nō eſt attēdendus ordo ꝓximitatis deficiente, vel nō declarāte hærede vel cōmiſſario illo,qui grauat⁹ erat noīare vel eligere vnū de familia.Neq; pōt dici,ꝙ oēs illi erant filij,& ſic in eodē gradu, ac propterea oēs fuerunt admiſsi, qa ratio illius tex.nō iacit in hac re fundamentū,ſed in eo quod .s̄. proximè dixi inducēdo illū tex.Præterea ſcđm glo.in d.§.hæreditatē, declaratā vt ꝑ Doct.ibi,& in d.§.ſi de falcidia,vbi gl. & Docto.de hac re etiā tradunt,conditio illa generalis.ſ.omniū đ familia eſt par & æqua,vt oēs admittant́ nemine electo.i.ſi nemo eligatur, igitur Ad iſtū §. Rogo.
&c. Et ſi fortè dicat́,ꝙ in iſto. §. rogo, oēs liberti ideo admittunt́, qa inter eos nō eſt dare gradus conſanguinitatis reſpectu & cōſideratione ipſius diſponētis,qa illi nō attinebant ꝑ cōſan

guinitatem. Reſpondet, q. ſaltem eſt dare inter eos eodem reſpectu.ſ. teſtatoris gradus meritorũ, vt in d.l.cũ quidam, & tamen hoc non attendit vbi omnes admittunt in defectũ non eligẽtis vel perperã eligẽtis, & ſic eſt eadẽ rõ in vtroq; caſu. Quapropter nõ ab re glo.pe.& ſi.in d.§.hereditatẽ, allegant iſtũ tex.in hoc.§.rogo.quaſi velint, q. idem ſit in vtroq; caſuum.ſ.vt queadmodũ in libertis in defectũ electionis quę facieda erat de vno ex eis, omnes admittunt:ſic etiam in alijs teſtatoris cõſanguineis & de eadẽ familia dicẽdum ſit:præſertim quia in iſto text.ſolet eſſe litera, liberis, & tamen Docto.dicunt non eſſe differentiam ſubſtantificam inter vnam literam & aliam: & ſic apertiſſimè præſuppont id quod eſt prædictum. Vltimò coadiuuat iſta cõis opin.ex tex. in d.l.Labeo,in fin.ff.de ſtatulibe.cuius glo.hic meminit,ſed ad eã debet aduerti,q. nõ eſt bene ſituatã,q. deberet eſſe ſuper illis verbis tex.[Oẽs petunt.]

17 Reſolutio in hoc art. per diſtin. Et † quãq; in via diſputatiua, p ea quæ.ſ.ſunt tradita iſta opi. magis cõis ſatis videat fulcita & roborata, tamẽ diligentius ac penitius eã rem expendendo videt in hoc artic.concludendum p modũ diſiunctionis ſeu diſtinctionis caſuũ,nã vt aliàs inquit Seneca cuius meminit Salic.in proœmio, C.qui bene diſtinguit,pximus eſt veritati,videlicet q. oĩa tradita in fauorẽ huius opin.ſ.retentę procedãt, qñ qs fuit rogatus vel grauatus relinquere vni de familia,& priuſq̃ id exequeret obijt,quo caſu loquit iſte.§. rogo, cũ alijs iuribus & rõnib9 in præſidiũ iſti9 magis cõis opin.ſ.deductis,hoc etẽm caſu militãt oĩa prędeducta cõtra aliã opin.q̃ fuit glo.in d.§.ſi duos,& glo.in princ.iſtius l.in ver. neceſſariæ,atque aliorũ ſequaciũ ad illum ſcopũ, vt nõ attẽdatur hoc caſu ordo proximitatis. Et idem dici poſſet in caſu, vbi hæres declaraſſet ſe nolle eligere, vl nõiare, quia ſimiliter oẽs de familia admitti deberent exploſſa cõſideratione prædicti ordinis cõſanguinitatis, vel propinquitatis eorũ qui reperirent eſſe de familia,& ſupereſſe in illa: qa imò oẽs ſimul & ſemel in illum euentũ nolitionis declarationis etiã admittẽdi videntur. Sed vbi rogatus ſeu grauatus (qui eſt ſecundus caſus principalis) elegiſſet extraneũ,vel in extraneũ alienaſſet,& ſic contrauenirer volũtati defuncti,& hac rõne contrauentionis fundus alienat9 rediret ad eos qui reperirent ſupereſſe in familia,vt ĩ.§. ſed ſi vno,& ſequẽti.ſ.hac l.tũc illi de familia,venientes ad reuocandã talẽ nõiationem vel alienationẽ de extraneo,vel in extraneũ factã per hæredẽ vel executorẽ eiuſmodi grauatũ reſtituere vni de familia,vel in familia ſecundũ exemplũ Pau.de Caſt.quod.ſ. retuli ad caſum principalẽ huius l.admitti debent gradatim,quia his caſibus admittunt in caſu contrauentionis:nã eligendo extraneũ,vel alienando in eum,hæres cõtrauenit volũtati defuncti teſtantis:& ſic iſti duo caſus affabrè æquipatãt.ſ.eligere extraneũ, & alienare in extraneũ,in qua quidẽ cõtrauentione fundat diſpoſitio paragraphi fratre,& nõ in ſola prohibitione,etiã cauſa fulcita, vt eleganter cõcludit Soci.cõſil.227.colũ.3.cũ ſeq. volu.2.& in l.qui Romę,§.cohęredes, verſ.quartus caſus,poſt Alex.ibi.ff. de verb.oblig.& ſequit Decius cõſi.377. 4.col.vbi cõcludit,q. p ſolã prohibitionem alienationis quouis modo factã nunq̃ induciet fideicõmiſſũ,niſi in caſu cõtrauentionis.i. re ipſa & effectu ſequuta rei alienatione:ſi eñ fideicõmiſſum nõ inducit,ergo ſequitur neceſſariò q. nõ cõſideratur gradus prærogatiua,vt in prædicto.§. in fideicõ-

miſſo

miſſo, & in prædicta l. ſi. C. de verb. ſigni. quas. Illa idē allegat ipſemet Decius cōſi. 423. col. ſi. in prin. Sic itaque eſt differētia, an rogatus vel grauatus eligere aut noīare aliquē vel aliquos de familia, vel de genere, nullo modo eligat, ſiue morte, ſiue noluntate: & tunc admittuntur oēs de illa familia ſimul & indiſcriminatim non habita ratione graduū proximitatis, vel conſanguinitatis. An verò ſpreta volūtate defuncti, grauatus eligat extraneū, vel in eū alienet, ita q̄ cæteri de familia ob eiuſmodi contrauentionē admitti debeāt, & hoc caſu admittunt gradatim, quēadmodū admitterent, ſi alienatio facta fuiſſet in extraneum cōtra expreſſam teſtatoris prohibitionem cauſa fulcitā, vt in caſu paragraphi fratre, & iuriū ſimiliū: & ita procedat alia opinio q̄ (vt prædixi) fuit gloſ. in ſępe allegato. §. ſi duos, quę gl. iſtud ſenſit dum allegauit prædictū. §. frē, q. in ratione ſui loquitur propriè in caſu cōtrauētionis, & illa ratio ad amuſſim aptatur ad caſum noſtrū: qn̄ contra voluntatē teſtatoris, relinquentis ab aliquo grauato putā hærede legatario, vel executore, rē vni d̄ familia, per talē grauatū eligendo vel noīando, talis grauat⁹ eligeret extraneum, vel in eum alienaret: & iſta videt̄ ſatis probabilis reſolutio in iſto articu. quāuis Bar. hîc & Ioan. de Imo. in locis. ſ. adductis confundant vtrūq; caſum, ſed perperā & in cōſideratè eos miſcent, cū inter ſe longo interuallo diſtēt. Rō differētię apparet ex prædictis. Nā primo caſu. ſ. qn̄ hæres grauatur relinquere vni de familia, vel eū eligere, videt̄ grauatus contēplatione totius familiæ, quia pōt eligere etiam plures de familiā, imò & oēs poſſet eligere, quia effectu & re ipſa videt̄ grauatus in familia relinquere, prout declarat Pau. de Ca. quē in ſuperioribus

Repetitio reſolutionis.

retuli pōnens exēplum vltra gloſ. ad thema totius l. vſq; ad iſtū. §. rogo, incluſiue, & eſt de intentione eiuſdem & aliorum ſcribentiū in d. §. ſi duos, ſicq; in iſto caſu, oēs de familia meritò cēſentur ad fideicōmiſſum inuitari, ſi grauatus decedat nullo noīato de familia, vel etiam in vita declarēt ſe nolle noīare, vł non noīaturū. Neq; obſt. q̄ rogatus eſt teſtituere vni, per id qđ ſ. proximè dixi, & q̄ a ille vnus fuit incertus, & erga incertum nō datur affectio: l. ſciendū. ff. de verbo. ſign. iuncta. l. nec adiecit, ff. pro ſo. cū ſequē. & l. extraneū, la. 1. C. de hæred. inſti. quē admodū neq; ad alium quēlibet ſingularē de familia, ſed vt dixi, fideicomiſſū fuit relictū vni de familia, ſola contēplatione vel affectione totius familiæ: & ſic in defectū non electionis grauati hæredis legatarij vel exequutoris admittūtur oēs ex familia: & ſic tota ipſa familia, quum per teſtatorē, vt prędixi, fuit dilecta. Sed alio caſu ſecundo (vt ſemel hanc rē finiā) videlicet qn̄ grauatus vt. ſ. elegit extraneū, vł in eum alienauit, nō cēſent̄ vocati omnes de familia, quia tacita prohibitio alienationis extra familiā, quæ reſultat ex illa forma relinquendi, ſcilicet, q̄ reſtituatur vni de familia, vel in familia, & à fortiori ſi ꝓhibitio fuiſſet expreſſa, vt eſt in caſu prædicti. §. fratre, nō reſpicit totam familiam in caſu contrauentionis, id eſt electionis de extraneo, vel alienationis in eum factæ: ſed duntaxat concernit & habet reſpectum ad proximiores teſtatoris, qui tacitè vel expreſſe talem prohibitionem fecit, ſcilicet, ne res exiret de familia, ſeu tranſiret in extraneum, ideoq; ad eos ſolos res deuoluitur, & non ad omnes de familia; prout fit in caſu huius textus quē verſamus, & de quo in præcedente membro. ſ. proximo diximus.

 & hoc

& hoc eſt quod vult tex. in dic.§. fratre ibi, [*Vti proximus quiſq;.*] & declarat Pau.de Ca.ibidẽ quinto textuali.Sed quatenus idem Paul.ad id allegat gl. in d.§. ſi de falcidia.s̄.iſta.l.in parte neceſſariç,quæ ſuprà fuit ſæpe adducta, in prin.iſtius.§.fallitur,quia cõfundit caſum illius glo.qui eſt ille idẽ caſus s̄.pro primo recenſitus,cũ iſto ſecundo caſu,cùm imò ſint ſeparandi, vt.s̄. ſeparaui,nam ſi ambo miſcerentur,ꝑ ut glo.& Docto.plerię; ex inaduertẽtia confundunt,nihil boni in hoc articulo poſſet concludi, neq; reſolui, & omnia quæ in ipſius diſcuſsione tradita fuere remanerent implicita, & inuoluta.Et hęc ſunt admodũ ſignãda, quia nullibi in iure,quod ſciã,reperietur per ſcriptores iſte articulus nodoſus ita diſcuſſus,enodatus,& enucleatus prout.s̄.tradidi. & iſta ſufficiant in hoc.§.

Carpit Pau. de Ca. in allegatiõe gl. in.§.ſi de falcidia ſuprà, iſta.l.

Summarium.

1 *Teſtator legans rem hæredis etiã ut propriam.i. putans erranter eam eſſe ſuam ualet legatum.*

2 *Teſtator neq; expreſſe, neq; tacitè poteſt diſponere contra id quod conſtitutum eſt.*

3 *Teſtator ſicut poteſt legare rem hæredis ita etiã poteſt legare rem hæredi debitam.*

4 *Teſtator poteſt obligare bona hæredis futuri:& ſic priuſquàm eum hæredem inſtituat.*

5 *Teſtator non ſolum poteſt legare rem hæredis, ſed etiam prohibere ipſius alienationem.*

6 *Hæres prohibitus alienare rem ſi eam alienet,an ualeat alienatio,& an transferat dominium in recipientem,necne.*

7 *Teſtator in dubio non uidetur uoluiſſe grauare hæredem duplici præſtatione legati.*

.§. Si rem.

SI rem tuam, quã exiſtimabã meã, te hærede inſtituto, Titio legem: non eſt. Neratij priſci ſententiæ nec conſtitutioni locus,qua cauetur non cogendum præſtare legatum hæredem. Nam ſuccurſum eſt hęredibus, ne cogantur redimere quod teſtator ſuum exiſtimãs reliquerit. Sunt enim magis in legandis ſuis rebus, quã in alienis comparandis, & in onerandis hæredibus faciliores voluntates: quod in hac ſpecie non euenit,cùm dominium rei ſit apud hæredem.

1 SVmmatur per Bar. hoc modo,ſi† teſtator legat rem hæredis etiã vt propriã. i. putãs erranter eã eſſe ſuã valet legatum. Ex hoc tex.notandũ eſt, ꝙ diſpoſitio tex.in l.cùm alienã. C. de legatis,quatenus ibi permittiť teſtatori legare rẽ alienã, ſi eã leget ſcienter.i.ſi ſciat eſſe alienã,nõ procedit in re propria hæredis alteri per teſtatorẽ legata:quià ſiue ſcienter,ſiue ignorãter, ſiue etiã erranter,vel dubitãter, alteri legeť per teſtatorẽ, valet legatũ eiuſmodi rei,propriæ ipſius hæredis, ſicq; legatarius poterit agere cõtra hęredẽ actione ex teſtamento ad talẽ rem legatã,non tamẽ tranſit eiuſmodi rei legatæ ipſo iure dñium in legatariũ.gl. eſt ordi.in l. Papinianus,vbi notãt eã ſcribentes ordinarij.ff.de ſeruit. titu. gñali,& in l.ſi hæredis ſeruus glo.magna, ad fin.s̄.titu.1. vbi Barto.adducit alias glo.ſimiles.& iſta eſt communis ſententia Doctorũ in præfatis locis, quam etiam tenet Alber.hìc cõtra glo.in.l.2.ĩ parte in rem actiones. C.communia de legatis. per l. ſeruo tuo,C. de teſtamen. manumiſ. cum alijs iuribus per Barto. & Docto.adductis in eadem. l. ſi hæredis ſeruus,

Ad l.cũ alienam.

vltra

vltra quẽ vide tex.in l.magis puto.§.
ſi fundus.ꝫ.de reb.eo.quem dicit iuris
potiorẽ.ad id Philip.Cor.in l.hæredũ,
C.de fideicõ.vbi allegat Bal.cum tex.
cõmendantẽ: & cõmedat etiã Crot⁹
illũ in l.filiusfa.§.Diui.12.col.ante fin.
ꝫ.titu.Quibus adde tex.& ibi Ang.in
l.Paulus,ad fi.ꝫ.ad l.falci.rõ iſtius cõis
2 opin.eſt euidẽs:ꝗ quia teſtator expreſ
ſe,neq; tacitè põt diſponere,cõtra id
qđ conſtitutũ eſt in l.id quod noſtrũ,
ff.de regu.iur.vt in l.nemo põt.ꝫ.tit.1.
& l.cerdonẽ,cum alijs.ꝫ.de operis lib.
& tradidi in l.ſi quis ſeruũ,in princ.ꝫ.
eo.& ad hanc cõem Docto.& glo.ſen
tentiam,contra prædictã gl.vide tex.
quẽ ibi ponderaui,in verſ.deinde no.
ex hoc tex.in l.is cuius,ꝫ.iſto titu. Sed
eſt videre,quid ſi hæres conſentiat le
gato quod teſtator facit alteri de re i-
pſius hæredis,an propter talẽ conſen-
ſum dominium talis rei legatę tranſ
eat ipſo iure in legatarium:& Bal. in
tranſitu voluit quòd ſic conſi.89.Do.
Tho.volu.1.per l.ſicut,§.venditionis,
ff.quib. mod. pignus. vel hyppo.ſol.
Sed certè potius videtur cõtrarium di
cẽdum,per rationem.ꝫ.proximã quæ
etiam hoc caſu militat,cui regulæ nõ
ſatisfacit cõſenſus hæredis,q̃a etiã eo
ſtante,teſtator non poteſt diſponere
contra iura diſponentia,quòd ad trãſ-
lationẽ dñij.requiritur traditio dñij.
§.per traditionẽ,de rerũ diui.cũ l.tra-
ditionibus.C.de pactis, quẽadmodũ
neq; cõtra prædictã regulã,id qđ no-
ſtrum.Et certè rationes Bar.in alio pũ
cto qđ tradit in l.cũ quis decedens, in
prin.ꝫ.titu.1.videlicet de extraneo ex
preſſe cõſentiente,ꝙ teſtator leget al
teri rem ſuã, militant etiã in hærede
idem cõſentiẽte.& iſtud videt̃ veri⁹:
quia.§.vẽditionis,loquit̃ in amiſsione
iuris pignoris,qđ pignus ſolo cõſenſu
inducit̃.l.2.ff.de pign.act. ergo & ſo-
lo cõſenſu perimitur vel remittitur,
l.ferè quibuſcunq;, ff.de regulis iuris,
quod nõ eſt in dñio,in quo eſt opus re,
traditione.l. ſi quis vi.§. differentia,
ff.de acquit.poſſeſ.Et redeũdo ad præ
fatum notabile adijciendũ eſt illi, ꝙ
quẽadmodum teſtator põt legare rẽ
hæredis ignoranter,ita etiam poteſt
ignoranter legare rem quam cum hę
rede habebat cõmunem,nam eo ca-
ſu tota pertinebit ad legatariũ,tex.eſt
in l.cùm filius,§.dominus,ꝫ.iſto titul.
ſecundum Bar.hîc,& ad id tex.ille eſt
ſingul.ſecundũ Ang.in l.ſerui electio
ne,§.fin.ꝫ.titu.primo.vbi omnino vi-
de Iaſ.num.22.nam ille tex.in d.§.do-
minus,loquit̃ quando vſusfructus rei
alteri legatæ erat hæredis,& proprie
tas erat teſtatoris,& ſic erat cõis inter
teſtatorẽ & hæredẽ, nam vſusfructus
vicem portionis obtinet.l.rectè dici
mus,cum glo.ff.de verbo.ſign.& tra-
dit Barto.& Docto.in l. qui vſumfru-
ctũ,ff.de verb.obliga.eo etenim caſu,
tam proprietas q̃ vſusfructus, & ſic to
ta res cõmunis in totum debetur le-
gatario.Sed certè idem eſſet ſi vſusfru
ctus,& pari ratione portio alteri⁹ rei,
cuius altera portio erat teſtatoris, eſ-
ſet alterius q̃ hæredis,& ſic res tota eſ
ſet cõis inter teſtatorẽ & tertiũ, quia
eodẽ modo tota pertineret ad legata
rium,per text.quẽ Iaſ.in dic.num.22.
dicit eſſe fortiſsimũ(reiectis duab⁹ eua
ſionibus Bar.ibi)in l.Meuius.§.fundo
ꝫ.eo.Sed ego in hoc puncto dicerem
iſtud procedere reducẽdo rem ad ter
minos l.cũ alienam.C.de legatis,ſcili-
cet ꝙ teſtator ibi ſciebat vſumfructũ,
vel portionẽ rei per eum legatæ eſſe
alterius: aliâs crederem Barto. be-
ne dicere,ꝙ in caſu.§.in fundo, in du
bio teſtator legando rem in qua ip-
ſe habebat proprietatem & tertius
vſumfructum,videatur ſolum legaſſe
ius quod habebat in re,& ita teneo.
Et iſta concluſio quæ habet, ꝙ teſta-
tor

tor habens rem cõmunem cum hære
de legando illam etiam ignorãret, id
eſt putans eſſe totam propriã, & ne-
ſciens hæredẽ habere partẽ in ea, pốt
transferri eam totã in legatariũ (dem
pto in quã dñio partis alterius. i. ipſius
hæredis) acſi in totũ eſſet teſtatoris.
Ampliatur inquam ꝓcedere, in caſu
ſingu.dic.l.is cuius.s̃.iſto titu.ſecundũ
ponderationẽ quã de illa l. ibi feci, &
eam retuli.s̃.in princ. iſtius pag.inci-
denter & implicitè, nã illa lex ponde
rata vt in eadem dixi, eſt limitatio ad
id quod.s̃.in trãſcurſu retuli, & amplia
tio ad iſtud quod modò proximè di-
xi, per ſupradictũ.§.dñs, quam conclu
ſionẽ limitat Bart.in eadẽ l.ſerui ele-
ctione, §.fina.vbi etiã Bald.& Paul.de
Ca.niſi teſtator legaſſet illã rem quã
cũ hęrede habebat cõem, cum demõ
ſtratione, meã, eo etenĩ caſu videret
ſolũmodo ſe retuliſſe ad partẽ quã in
re habebat, qđ etiã ſequitur Ioan.de
Imo.in præſentiarũ, ſed litera iſta vi-
det repugnare huic deciſioni Docto.
quia dicit, [*Si rem tuã quã meã ſtimabã, &c.*]
Quod effectu, & re ipſa eſt idẽ dicere
ac ſi dixiſſet, meam, nã ita dicẽdo ſti-
mat eſſe ſuã, & ſic videt tex.cõtra Bar.
& Docto.quũ teſtator hîc legando rẽ
hæredis etiã tanq̃ propriã ipſius teſta
toris videt legaſſe totã, ea ratione, q̃a
pốt de re hæredis diſponere, vt de ꝓ-
pria, vt dicit hîc glo.per l.ſticho.j.de v
ſufructu legato, &c.§.non ſolũ inſtitu.
de legatis.& ad hoc paſsim allegat ꝑ
Docto.iſte tex.hîc & vbiq; de hac re
tractet: ſed ita eſt, ꝙ iſta ratio habet lo
cũ, non ſolũ quãdo res eſt tota hære-
dis, ſed etiã quãdo pro parte, q̃a intẽ-
tio teſtatoris in legãdo rem q̃ erat cõ
munis inter ipſum & hæredem tanq̃
ſuã ipſi⁹ teſtatoris, nõ fuit legare par
tem, ſed totã rẽ, ex quo vt dixi ita pốt
diſponere de parte hæredis prout de
ipſius propria: ergo nihil refert an to-
ta res ſit hæredis, an pro parte ſit ſua,
& pro parte teſtatoris, cũ ſtante rõnis
idẽtitate regula illa, idẽ iuris eſt de to-
to quoad totũ, quod eſt de parte, quò
ad partẽ. l.quæ de tota, in princi.ff. de
rei vẽdi.ſit propè irrefragabilis, & qua
ſi nunq̃ fallit: vt patet ex allegatis per
Deci.in regula cuius effectus. quarta
eadẽq; vlti. fallẽ. ff. de regu. iuris, & ſi
dicatur, ꝙ præſumptio iuris videt eſſe
ꝙ teſtator vtens illa dictione, meam,
cenſeatur voluiſſe ſolũmodo legare
partem, vt in d.l.ſerui electione.§. fin.

Regula l. q̃ de tota pro pe infallibilis.

Ad hoc dicendũ eſt, ꝙ ibi res erat cõis
inter teſtatorẽ & extraneũ, quo caſu
ceſſat ratio iſtius tex. quia non pốt te
ſtator ita diſponere de re extranei, ſi-
cut de hæredis, & ſic iſta præſumptio
præponderat, quia eſt in proprijs ter-
minis huius tex. & ſic cõtra id qđ Bar.
& Docto. decidunt in illo caſu in quo
loquunt. i. qñ teſtator habẽs rẽ cõem
cũ hærede legauit extraneo rem illã
ꝑ dictionẽ meã. Deliberãdũ de hac re
erit. Et ꝓſequendo præmiſſa, adijcien
3 dum eſt eis, quòd † ſicut teſtator pốt
legare rẽ hęredis, ita etiã pốt legare rẽ
hæredi debitã, ſcđm Bar. hîc, qđ tñ eſt
declarandũ vt dixi, in.§.ſed etſi vno, s̃.
iſta l. vbi probat iſta cõcluſio, iũcta gl.
ibi, in parte doli, in fi. verbis, q̃ id aper
tè voluit allegans iſtũ text. Præmiſsis
etiã cõfert qđ Bal. notat, ĩ l. 1. col. vlti.
s̃. ſolu. mat. & idẽ in l. aſsiduis, col. fi. in
princ. C. qui pot. in pign. hab. in verſi.
4 qđ noſtra, vbi tenet poſt Cin. † ꝙ pốt
teſtator obligare bona hæredis futu-
ri, & ſic priuſq̃ eũ hæredẽ inſtituat, &
ita videm⁹ quotidie fieri in inſtrumẽ
tis publicis, nã hac clauſula ſępe vtũt
cõtrahentes vt cautius ſibi in futurũ
ꝓſpiciant, dũ contrahũt cum eorum
debitoribus obligãtibus bona ſua, nã
adijciunt & hæredẽ. De qua re aliàs
tradidi in relectione l. hęredẽ meũ, in
textualib⁹. s̃. iſto titu. Ad hęc facit, nõ
ſolum

Ad rem.

De eadẽ re.

Cõis cautela cõtrahentium.

De iiſdem rebus.

5 ſolum † poteſt legare teſtator rem hæredis, vt hîc, ſed etiam prohibere ipſi⁹ alienationem, tex. eſt not. ſecundum Paul. hîc in l. ſi quis ita ſit legatus, ad fin. ff. de manumiſſ. teſtamēto. Quod tamē ſano modo eſt intelligendū, dū tamen talis prohibitio fiat cum cauſa, prout regulariter conſimiles prohibitiones fieri debent. l. filiusfamil. §. diui. ſ. titu. 1. non enim plus iuris quo ad non apponendam cauſam prohibitionis, vel in tali ꝓhibitione debet tribui teſtatori in re aliena hæredis, q̄ in re propria ipſiuſmet teſtatoris, argumento. l. in re mandata. C. mandati, iuncta prædicta. l. cum alienā. C. de legatis. maximè, quia licèt in hoc tex. detur priuilegium teſtatori legādi vtcunque, id eſt ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, ſiue erranter, aut dubitanter rem hæredis, nō tamen reperitur teſtator hoc caſu priuilegiatus, vt abſque cauſa alienationem de tali re hæredis prohibeat, contra regulā traditam in eodem. §. Diui, vbi vide Crotum illam. l. ſi quis ita, allegātem poſt Rapha. licèt aliud agentem, col. 12. in l. fin. & quāuis Ioan. Fab. in l. voluntas, C. de fideicommiſſis, dicat ſub dubio fortè legē illam, ſi quis ita ſit legat⁹. ſ. proximè citatā ponere caſum ſpecialem, tamē Docto. cōmuniter quos ibi refert idem Crotus in proſecutione materiæ ſentiunt & præſupponūt contrariū, & ſic volunt idem qđ Pau. de Caſ. hîc in illius l. allegatione, vt. ſ. retuli, eū illam citare.

Temperies opportuna.

6 † Sed an eo caſu ſcilicet quando teſtator prohibuit ex cauſa rei hæredis alienationem, ſi hæres nō obſtante tali prohibitione alienet eam, an alienatio valeat, & transferat dominium in recipientem necne. Et in hoc articul. breuiter dicendum eſt, quòd non, vt tenet Crotus poſt multam deliberationem in loco ſuprà citato, per eandem. l. ſi quis ita, vbi probatur id ad quod ſ. dixi eā allegare Paul. de Caſt. hîc, quòd teſtator poteſt facere talem prohibitionē alienationis de re hæredis, prout & de ſua. Item probatur hoc de quo hîc agimus, quòd alienatio facta ab hærede extra familiam vel extra perſonas ad quas voluit teſtator eam rem pertinere tali facta alienatione, & ſic in caſu contrauentionis, non valeat. Nam in illo textu, in dicta l. ſi quis ita, ad finem, æquiparatur vterque caſus, id eſt quando teſtator proprium ſeruum manumitti prohibet, item & ſeruum hæredis, & vtroque caſu dicit manumiſſionem, & ſic alienationem non valere. Et iſtud videtur tenendum: licèt Bald. cuius ipſe non meminit conſilio. 89. incipiente Diuus Thom. lib. primo, non memor illius legis, ſi quis ita, per bona fundamenta aliud teneat. Sed quia ille text. eſt irrefragabilis non audeo tenere quod Bald. tenet. Iam illud non eſt tenendum quod retuli ſuprà Ioan. Fab. dicere in dicta l. voluntas, illum text. ponere caſum ſpecialem in libertate, quia præterquàm vt prædixi, Paul. hîc & Docto. cōmuniter, in dicto. §. diui, tenent contrarium, patet euidenter nullam ibi eſſe ſpecialitatem, quia ſpecialitas nūquam conſideratur in illa materia, niſi propter fauorem libertatis, ſed ibi nullus eſt fauor, imò odium ſerui, qui nō cōſequitur libertatem contra prohibitionē teſtatoris, ſiue ſit ipſius, ſiue hęredis: ergo à fortiori erit idem dicendum in alia materia: & ſic in noſtro ꝓpoſito.

7 Deinde colligit̄ ex hoc tex. † q̧ teſtator in dubio nō videt̄ voluiſſe grauare hæredē multiplici pręſtatione legati, & ad hoc ſolet allegari ꝓpter ipſius generalitatē, ſed melius ac magis ſpecifice hoc idem dicitur in l. Titia

cum

cum teſtamento,§. qui inuita, ſuprà, eo.vbi de hoc dixi. Et hæc ſufficiant in hoc text. Glo. autem nihil habent: & inquantum prima glo. in fin. opponit, & non ſoluit reſponde, vt per Ioan. de Imola hic.

2 Denique ad huius materiæ amplificationem, & text. ornatum videatur Philip. Corn. conſil. 212. ſecunda colũ. poſt medium, lib. 2. & conſil. 84. libr. 2. & conſil. 155. colũ. penul. ad fi. & conſil. 51. colũ. 6. verſic. iterum domini noſtri, & conſi. 114. colũ. 2. lib. 4. quibus in locis plura tradũtur in hoc propoſito.

Et iſta vtcunq;, tumultuoſe tamẽ, vtpotè in lectionum ꝑgreſſu diſcurſuque in hoc. §. congeſta ſufficiant.

FINIS.

SALMANTICÆ,

EXCVDEBAT IOANNES Maria á Terranoua Typographus longè accuratiſsimus,

Anno. 1563.

IHS

LABORAMVS SVB TIMORE SANCTISSIMI NOMINIS TVI

INDEX RERVM OMNIVM quæ in hoc volumine continentur locupletiſsimus.

A

ABbas vel Epiſcopus an poſsit repudiare legatum factum eccleſiæ, capitulo, vel monaſterio. pagi. 421. nu. 6.

Ablatiui quãdo propriè dicantur abſoluti, vt importare valeant cõditionẽ, vel minimè. pagi. 63. num. 93.

Accidentia è ſubiecto in ſubiectum migrare nõ poſſunt ratione naturali neq; ciuili. pagina. 289. nume. 4.

Accreſcendi ius vel non decreſcendi in proprietate non habet locum, poſt agnitam portionem per vnum ex conſocijs. pagi. 359. nume. 14.

Actio perſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorem. pagi. 123. nume. 2.

Actio quę eſt inutilis penes cedentem, poteſt eſſe vtilis penes ceſsionarium, vno caſu. pagi. 161. nume. 4.

Actio in rem neq; hypothecaria non oritur ex quaſi contractu aditionis hæredis pendẽte die legati relicti ſub certo die. pa. 331. nume. 14.

Actionem & paſsionem in eodem ſubiecto, vno eodemq́ue reſpectu concurrere non poſſe, naturalis maxima eſt. pa. 455. nu. 6.

Aequiri facilius aliquid impeditur, quàm poſt acquiſitionem illiud acquiſitum tollatur. pagi. 484. nume. 24.

Actus momentaneus regulariter non habetur in conſideratione. pagi. 91. nu. 6.

Actus omnis, cuiuſcunq; ſit qualitatis & naturæ, vitiatur propter incertitudinem omnimodam. pagi. 114. nume. 11.

Actus vnus atq; idem varijs reſpectibus poteſt conſiderari, tanquam contractus: nec non vt vltima voluntas. pa. 138. nu. 6.

Actus eiuſdem ad ſeipſum prępoſteratio plus inficit, quàm vnius actus ad alium. pa. 147. nume. 5.

Actus continuatiuus, vel factus animo continuandi, vel conſeruandi, vt plurimum inducit diſpoſitionem de nouo. pa. 238. nu. 8.

Actus cum defuncto geri non poteſt. pa. 329 nume. 6.

Actus, qui ad aliquid aliud faciendum requiritur, ſufficit, quòd de facto interueniat: licèt de facto non teneat. pa. 478. nu. 11.

Actus vnus atque idem numero non poteſt duos effectus contrarios producere. pagi. 486. numero. 25.

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. pa. 457. nume. 8.

Actus ſemper iudicatur ab intentione principali ipſorum agentium. pa. 587. nu. 11.

Actus fictus traditionis ſcripturæ non eſt tanti effectus, prout eſt conſtitutum. pa. 561. numero. 26.

Actus quantumlibet perfecti recipiunt formã declaratoriam: licèt non diſpoſitiuam. pagina. 574. nume. 9.

Actum valere quod facit, fingitur pręceſsiſſe. pagi. 147. nume. 4.

Actum qui per ſe facere non poteſt, neq; poteſt alteri committere vt faciat. pagi. 324. numero. 1.

Actuum pluralitas prout eſt perſonarum minimè præſumitur. pa. 218. nume. 32.

Adaptatio ad materiam meliorationis per quatuor exempla: quorum primum eſt dubium. pa. 87. nume. 3.

Adaptatio declarationis Barto. & Docto. in l. cùm ita legatur, huius titul. ad l. fori iſtius Regni. pa. 340. nu. 5.

Adaptatio ad quoddam factum attentis legibus huius Regni. pa. 548. nume. 27. Adaptatio alia. pa. 549. nu. 28.

Ademptio legati inducitur per dationẽ inutilem. pa. 477. nume. 6.

Aditio compulſa ex iudicis coactione ad confirmationem & fortificationem teſtamenti & contentorum in eo idem operatur, qđ aditio voluntaria. pa. 328. nume. 2.

Aditio hæreditatis non requiritur ad valorẽ quorumcunque relictorum in teſtamento. pa. 333. nume. 17.

Adminiſtrator alienarum rerum non poteſt

* gratis

gratis debitum liquidũ remittere:niſi eſſet illicitè acquiſitum,vt ex vſuris: vel alia ex cauſa prohibita ſeu improbata partũ.pagi. 27.nume.42.

Aduertentia notabilis ad regulã.l. Iure ciuili, de conditio.& demonſtra.quæ declaratur per text.elegantem in l.cùm ab eo, ff. de contrahen.emptio.pag.44.num.64.

Aduertentia Bal.notabilis ad declarationem opportunam.l.in arbitrium huius tit.pagi. 59. numero.87.

Aduertentia neceſſaria ad Bartol.in.l.3.Si ita. huius tit.pag.89.nu.7.

Aduertentia ad deciſionem Docto.in.l.nulla, ff.de.ll.innixam.l.ea lege,in princip. ff. locati.pagi.104.nume.8. Eiuſdem deciſionis moderamen.pag.104.num.9

Aduertentia contra gloſ.in.l.1.§.penul. ff. de de dote prælega.& pro illa.pagi. 104.nume.11.

Aduertentia ad gloſ.in l.hæredes palàm, §.fi. ſuprà de teſta.ex communibus Docto.traditionibus ibidem.pagi.139.nu.7.

Aduertentia ad declarationem.l. Lucio,neceſſaria.pag.262.num.11.

Aduocatus non poteſt concubinæ donare, neq; ei legare.pag.313.nu.7.

Ad legatum factum vni de pluribus admittuntur ſolummodo illi qui reperiuntur viuere eo tempore,quo defuit facultas ſeu poteſtas eligendi.pag.615.nu.16.

Aeſtimatio partis pro indiuiſo facienda ſeu conſideranda eſt,habita ratione vel conſideratione ad totam rem,non ad ſolam ipſius partem.pag.511.nu.1.

Aeſtimanda eſt imprimis tota res,ad valorem partis alicuius cognoſcendum.pagin.552. nume.30.

Affectio maior teſtatoris præſumitur erga filium,quàm nepotem:& erga fratrẽ, quàm filium fratris.pag.372.nu.22.

Affectionale intereſſe,vide Intereſſe affectionale.

Affectio probabilis,imò neq; vlla in iure vſuſfructus non cadit,prout neq; in alijs iuribus incorporalibus: neq; hoc reperitur iure cautum:imò neque ſenſu percipi poteſt. pag.260.num.6.

Agnati vbi expreſsè vocantur, vel cenſentur vocati ex natura vocabuli, vel ex communi vſu loquendi,niſi teſtator ſeſe reſtringat ad agnatos mares, veniunt etiam agnatæ fœminæ.&c.pagina.363.num. 17.

Alberici conſideratio tenetur in.l. ſi certos numos,de verborum obligatio. quæ fuit Docto.antiquorum & Bart.in l. talis ſcriptura ſuprà titu.1.pag.102.nu.4.

Alienatio voluntaria de re legata facta regulariter extinguit legatum.pagina.248.numero.27.

Alienatio ex cauſa neceſſaria dicitur fieri, etiã quando fit voluntaria:ſi tamen fiat per titulum oneroſum. Sed ex cauſa voluntaria dicitur fieri,quando fit per titulum lucratiuum.pag.249.num.28.

Alimenta relicta vxori quandiu ſteterit in domo cum filijs,ſi tutores impediant eam morari cum illis,& reclamauit contra impediẽtes,ad ipſam debent peruenire.pagin.425. nume.2.

Allegatio communis, quæ fit de lege ſi vſuſfructus,ante fi.ff.de vſufru. eſt vera & notabilis:gloſſa autem non eſt vera.pagina.98. nume.7.

Ampliatio & ſubampliatio,vt executor teſtamenti nollens exequi illud,priuetur in totum commodo,quod ex eo eſſet conſequuturus.pagi.40.nu.58.

Animus præcedens declaratur ex geſtis poſterioribus.pag.443.nu.5.

Antynomia prope indiſſolubilis inter l. cùm pater.§.rogo.infrà eo.& l.teſtamento centurio.ff.de manu.teſta.in cuius ſolutione relinquitur deliberãdum.pagina. 278.numero.16.

Appellari vtrùm poſsit à ſententia lata per iudicem in cauſa recurſus ad arbitrium boni viri.Et concluditur ꝙ ſic contra Bart. cum duabus declarationibus limitatorijs.pagin. 58.num.86.

Appellatio ſimplex rei comprehendit & includit totam rem.pag.409.nu.12.

Appellatio relicti comprehendit totum. pag. 409.nu.13.

Appellatio ſobolis nõ comprehendit niſi deſcendentes primos & proximiores.pagina. 356.nu.11.

Appellatio fundi licèt in dubio contineat totum fundum,tamen ex ſubiecta materia reſtringitur ad medietatem fundi, & eam ſolum comprehendit.pag.496.nu.8.

Appellatio certi eſt generalior quàm liquidi. pag.500.num.7.

Appellationi eſt locus in reſeruatis arbitrio iudicis:ſi perperam vel iniquè arbitretur iudex.pag.25.nu.38.

Appellatione fundi legati venit vtrunq;.i.tam proprietas quã vſus fructus.pag.527.nu.4

Appoſitio,

Appoſitio conſtituti nō ſufficit, vbi in aliquo actu requiritur interuentus traditionis corporalis uel naturalis. pa. 561. num. 25.

Arbiter, vt bonus vir, non aliter pronuntiare debet, quàm in ſe vellet iudicari ſeu pronūtiari. pa. 46. num. 69.

Arbitramentum æquiparatur tranſactioni potinſquàm ſententiæ. pa. 27. nu. 43.

Arbitrator vel executor in teſtamento deſignatus, ſi agnoſcat officia ſibi iniuncta, cogetur exequi vel arbitrari, quod ſubintelligitur pluriſariam. pagina. 40. numero. 59.

Arbitrator non cogitur arbitrari, quando arbitrium eſt conditionaliter incertum: etiā poſtquam officium acceptatum eſt. pagi. 41. nume. 62.

Arbitrator etiam ſi non cogatur præcisè arbitrari: cogetur tamen arbitrari cauſatiuè. pa. 40. nume. 56.

Arbitrium & voluntas quid differant interſe. pa. 10. nume. 1.

Arbitrium & voluntas idem important, quando referuntur ad eum cui munus iudicandi incumbit. pag. 24. num. 33.

Arbitrium habens vt bonus vir, vel vt iudex, non debet ex proprio capite arbitrium formare, ſed ratione prævia debet illud exequi: aliâs vel appellatur ab eo, vel petitur reductio ad melius arbitrium. pagina. 25. numero. 35.

Arbitrium liberum idem importat quòd voluntas ſimplex & mera ſeu libera. pagi. 25. numero. 37.

Arbitrium futurum tale reputatur, quale de iure eſſe debet. pagi. 27. nume. 46.

Arbitrium boni viri debet verſari in faciendo circa rem alterius quod in ſua faceret: etſi negligenter feciſſet. pa. 45. num. 68.

Arbitrium æquum quod dicatur: & quid reſpiciat. pa. 46. num. 72.

Arbitrium vel facultas quod vel quā quis habet ex voluntate teſtatoris, ſine ipſius mandato, protenditur vſque ad ipſius mandatarij mortem. pa. 555. num. 6.

Argumentum de legato libertatis ad legatum piæ cauſæ nō poteſt hodie valere. pa. 454. nume. 5.

Argumentum ſumptū à coniunctione duorum vel plurium capitū eiuſdē legis: & pari ratione à coniunctione duarum legum dicitur text. legis. pa. 500. nume. 8.

B

Ald. carpitur in eo quod dixit de cauſa formali. pa. 3. nu. 9. Saluat circa idem. pa. 7. num. 18.

Baldi dictū, q institutio heredis reſpicit perſonam quæ non poteſt obliquari, quomodo ſit intelligendum. pa. 3. nume. 8.

Bartolus taxatur in allegatione quam facit de authē. ſi quādo. de conſtit. pecu. pagina. 173. nu. 1.

Barto. perperam inducit tex. in. §. Titia cū nuberet. l. Titia cùm teſtamento, huius titu. ad quandam quæſtionē not. pa. 467. num. 19.

Bart. oppoſitio in l. 4. §. 1. infrà de alim. & cib. lega. ex tex. in. §. Titia cū nuberet. l. Titia cū teſtamento. huius titu. pa. 464. nu. 16.

Barto. ſummā in l. Meuio, huius titu. cōmuniter ſequuntur Docto. pa. 489. num. 1.

C

Apacitas & incapacitas legatarij quoad ipſam rem legatam attēditur tempore conditionis exiſtentis, & non antea. pa. 337. numero. 5.

Captatoria diſpoſitio eſt illa, cuius ſubſtantia confertur in liberam & abſolutam voluntatem alterius. pa. 32. num. 49.

Carpitur allegatio quam facit alibi Ioan. Fab. de l. ſi Titio. huius titu. pro glo. in l. hęredes palàm, §. fin. ſuprà de teſta. pa. 173. nume. 2.

Carpuntur exempla Socin. de duplici incertitudine legati, & rerum, & perſonarum, reſpectu in ſimul. pa. 19. nu. 23.

Carpuntur Ioan. de Imo. & Paul. in relatione verborum Bal. in l. ſi pecunia huius titu. pagi. 158. nume. 5.

Caſus, in quo hæres grauatus reſtituere poſt mortem, vel cùm morietur, poteſt in vita cogi ad reſtitutionem faciendā, ſcilicet cū deuenit ad actum moriendi: retenta tamen ſana mente. pa. 556. nu. 12.

Caſus plures in quibus datur locus gratificationi. pa. 109. num. 7.

Cauſa primitiua & originaria eſt in actibus attendenda & conſideranda potiſsimum ac regulariter. pa. 126. num. 7.

Cauſa vna & eadem numero nō pōt duos effectus inuicē cōtrarios producere. pag. 214. nume. 22.

Cauſa pia & cauſa libertatis parificantur in iure. pag. 398. num. 4.

Cauſa finalis formę ipſius mandati magis eſt

attendenda, quàm ipſa forma. pag. 584. numerò. 7.

Cauſa finali fideicommiſsi deficiente, deficit etiam fideicommiſsum ab ea dependẽs, & ei cohærens. pag. 400. nu. 7.

Cauſæ vltimæ voluntatis quot & quæ concurrere debeant in ipſius productione. pag. 2. nume. 2.

Cauſæ duæ lucratiuæ non poſſunt in eadem ſpecie vnius & eiuſdem perſonæ reſpectu concurrere. pag. 539. nu. 4.

Cauſæ duæ lucratiuæ bene poſſunt concurrere in eadem ſpecie, reſpectu vnius & eiuſdem perſonæ, quo ad initium obligationis inducendæ. pa. 543. nu. 19.

Cautela notabilis, per quam indirectè filius ſpurius efficitur capax bonorum paternorum. pag. 161. nu. 3.

Cautela ſingularis ad exigẽdũ & recuperãdũ debitũ, quod ex defectu probationis emergente aliàs nõ poſſet exigi. pagi. 162. nu. 5.

Cautelæ prædictæ exageratio, cum eiuſdem ſubuerificatione. pag. 163. nu. 7.

Cenſura noua opiniones diſcordantes concilians & veritatem reſoluens in illo articulo, quando legatur alicui, cũ ipſe voluerit. pag. 49. nume. 75.

Ceſſante rei effectu, ex conſequenti ipſius rei nomen conſileſcere debet. pag. 290. nu. 6.

Charitas ordinata incipit à ſe ipſo. pagi. 608. nume. 8.

Ciuiliter facta poſſunt pro infectis haberi: licèt naturaliter facta infecta fieri nequeant. pag. 196. nu. 3.

Clauſula generalis non refertur ad ſpecificata. pag. 393. nu. 8.

Clauſula generalis reſtringitur ad ſpecificata tãtũm ſi plura fuerunt. pag. 387. nu. 1.

Clauſula acceſſoria non auget ſeu ampliat diſpoſitionem principalem. pag. 423. nu. 5.

Clauſula præcedens eſt potentior ad determinationem ſequentis, & magis influit in illam: quàm contrà ſit ſequens ad determinationem præcedentis. pag. 424. nu. 6.

Clauſula principalis ſi inutilis eſt, omnes clauſulæ appendices in ea contentæ ſunt ſimiliter inutiles. pag. 487. nu. 26.

Codicilli largo modo dicuntur teſtamentũ. pag. 503. nu. 7.

Commemoratio prioris ſcripturæ vel diſpoſitionis, quæ fit in ſequẽti ſcriptura repugnãte priuæ, inducit probationem voluntatis teſtatoris fuiſſe reuocandi primam. pagi. 169. nu. 2.

Commendationes l. fina. de reb. cor. & pleraq; memorabilia in eiuſdem legis propoſito. pag. 140. nu. 10.

Commiſſarius, virtute commiſsionis ſibi factæ per verbum voluntatis ad electionem vel declarationem perſonarum, poteſt eligere indignum, prætermiſſo digno, quem potuiſſet eligere. pag. 265. nu. 2.

Commiſſarius poteſt meliorare vnum ex filijs teſtatoris committẽtis in tertia vel quinta parte bonorum: an autem in vtraq; deliberandum relinquitur. pag. 497. nu. 13.

Commiſſarius conſtitutus ad diſtribuendum in cauſas pias, non poteſt ſe ipſum eligere: etiam ſi in tali electione verteretur fauor piæ cauſæ, vt quia eſſet pauper. pagin. 608. numero. 5.

Commiſſarius à teſtatore deſignatus etiam ſpecialiter ad faciendam vni ex filijs meliorationem tertiæ vel quintæ partis bonorũ, non poteſt virtute eiuſmodi commiſsionis filium ingratum & demeritum ipſius teſtatoris nominare vel meliorare. pagina. 568. num. 3.

Commiſſarius facultatem eligendi vnum de pluribus non amittit per deportationem: ſed per dãnationem in metallum ſic. pagi. 572. num. 7.

Commiſſum expreſsim liberæ voluntati, vel facultati iudicis, non flectitur ad arbitrium, neq; eo caſu iudex tenetur ad iuris obſeruantiam. pag. 26. nu. 39.

Commiſſum in arbitrium alterius dicitur eſſe certum antequam arbitretur, vt pote certum legi & bono viro, cùm tale cenſeatur ex nũc arbitrium, quale de iure eſſe debet. pag. 27. nu. 46.

Commodum ex iure patronatus honorifico non eſt in conſideratione, vt eo prætextu honoratus eiuſmodi iure patronatus poſſit per teſtatorem grauari: cùm non conſiſtat in emolumento numario, id eſt, æſtimabili. pag. 325. nu. 5.

Communis ſeruus videtur obtinere vicem vtriuſq; domini. pag. 204. nu. 3.

Communis ſeruus repræſentat perſonas ſeparatas duorum dominorum. pag. 204. nu. 4.

Compenſatio expreſſa ſicut non fit niſi ad cõcurrentem quantitatem vtrinq; liquidam & expeditam: ita etiam neq; fit tacita compenſatio. pag. 435. nu. 2.

Comprobatio prima notabilis primi expriu. l. vnum ex familia eliciti. pag. 555. nu. 3.

Concedens alicui licentiam ingredi poſſeſsionem

nem propia authoritate videtur eam tranſferre.pag.406.nu.6.

Conceſsio liberæ poteſtatis ſeu i alterius liberam voluntatem ſicut nō includit dolum: ſic etiam neq; titulum perditiuum ſeu diſsipatiuum.pag.47.nu.74.

Conciliatur text. in.l.vnum ex familia, cum tex.prima inſpectione eidem aduerſante,in l. huiuſmodi,§.ſi Sempronius,ſuprà titu.1. pag.558.nu.17.

Conciliantur opiniones Docto. antiquorum Pet.& Cin.& opinio Barto.pag.321.nu.5.

Concordia Bartoli ad ſeipſum circa id quod tenet in.l.pecuniæ.de ali.& cib.lega.pagina. 177.numero. 2.

Concubina poteſt hæres inſtitui per concubinum ipſius.pag.313.nu.2.

Conditio relata ad factum tertij ſapit naturã caſualis.pag.11.nu.6.

Conditio caſualis propriè eſt ea quæ habet ſe ad eſſe & non eſſe.pag.12.nu.7.

Conditio legati vtcunq; deficiat, facit legatũ deficere.pag.12.nu.8.

Conditio,Si arbitratus fuerit, æquiparatur alij cuicunq; conditioni.pag.12.nu.9.

Conditio caſualis neq; mixta hodie non poteſt apponi in melioratione quam pater facit filio:licèt poteſtatiua poſsit.pagina.13. nume.10.

Conditio in alterius arbitrium collata,verificatur in voluntate ratione regulata:non autẽ in mera & ſimplici.pag.25.nu.36.

Conditio quæ ipſo iure diſpoſitioni ineſt, nõ ſuſpendit eam.pag.31.nu.48.

Conditio per leges appoſita cenſetur eſſe de forma.pag.81.nu.8.

Conditio etiam voluntaria per teſtatorem appoſita cenſetur eſſe de forma.pag.81.nu.9.

Conditio affirmatiua & negatiua quomodo differant.pag.88.nu.4.

Conditio adiecta legato ſicut poſt ipſius exiſtentiam non retrotrahitur ad tẽpus mortis teſtatoris,neq; aditæ hæreditatis:ita neq; dies certa iam exiſtens,in cuius euentum legatum fuit collatum.pag.145.nu.2.

Conditionis natura quæ ſit.pag.12.nu.4.

Conditionis ſignificatio ſumitur ex vniuerſo, non autem ex quibuſdam vel quodam ex particularibus ſub vniuerſo comprehenſis: ideoq; verificanda eſt in totum ſeu plenè. pag.81.num.10.

Conditionis natura abhorret ab implemento ipſius per partes.pagi.82.nu.12.

Conditioni tempus regulariter ineſt.pagina. 82.numero. 11.

Conditiones tacitæ vel ſubintellectæ regulariter ſunt eiuſdem effectus cum expreſsis.pagi.103.nu.7.

Conditionum voluntariarum implementum debet eſſe ſpecificum & præciſum. pagina. 157.num.2.

Coniuncti legali coniunctione non ſunt coniuncti ex iudicio & ex diſpoſitione teſtatoris:ſed ex accidenti.pag. 203.nu.1.

Coniuncti verbis tantùm dicuntur hi, qui ponuntur in eadem oratione cum copula vel ſine illa.pag.493.nu.4.

Coniunctio legalis ſola inducit ius accreſcendi in contractibus ſtricti iuris,prout eſt ſtipulatio : etiam in proprietate impedita acqſitione partis à principio.pag.211.nu.14.

Conſenſus dicitur cauſa continuata.pag. 251. nume.33.

Conſequentia de verbis legis ad verba teſtatoris vnde teneat.pag.213.nu.21.

Conſequentia à legitima patroni ad legitimã filij affirmatiuè valet. pag.295.nu.17.

Non autem valet contrà: cùm ſit à maiori ad minus affirmatiuè.pagi.ead.nu.18.

Conſequentia à legitima patroni ad legitimã filij negatiuè nõ valet, vt potè à minori ad maius negatiuè.pag.295.nu.19.

Sed à legitima filij ad legitimam patroni ſimiliter negatiuè optima eſt:cùm ſit à maiori ad minus negatiuè.pag.ead.nu.20.

Conſequentia à forma perſonarum ad formã temporis,in iure valida eſt. pag.558.numero. 16.

Conſequentia de contractibus ad vltimas volũtates,quomodo procedat.pag.174.nu.3.

Conſequentia de rebus ad perſonas, & ecõtra eſt probabilis & iuridica.pag.70.nu.2.

Cõſideratio noua ad declarationẽ.§. ſi de falcidia.l.vnũ ex familia hui⁹ ti.pa.586.nu.10.

Conſuetudo,ꝙ ſi vnus ruſticus non ſit ſoluendo collectam,talis collecta ſolida exigatur ab alijs ruſticis eiuſdẽ plebis vel oppidi contra ius & rationem eſt.pag.385.nu.3.

Contentione ortá inter executores teſtamenti ſuper electione pauperum,quibus aliquid fuit relictum, res deuoluitur ad epiſcopum. pag.109.nu.8.

Continuationes tituli de legatis ſecundo & de legatis tertio,ad titu. de legatis primo.pag. 1.numero.1.

Contractus & vltima voluntas differunt adinuicem in materia conditionis negatiuæ.pagi.89.nu.6.

Contractus inter viuos poteſt fieri in vltima voluntate.pa.240.num.12.

Per contractum imperfectum non debet recedi à perfecto.pa.480.nu.14.

Copula,&, ponitur augmentatiuè in.§.in fideicōmiſſo.l. cū ita legatur,huius titu. ſecūdum Bar.pa 354.num.7.

Copulæ natura quæ ſit.pa.71.nu.3.

Copulam extrinſecam neceſſariam eſſe ad ius accreſcendi,non eſt perpetuò ſeu generaliter verum.pa.218.nume.31.

Corrigere ſe ſe quis non videtur voluiſſe in continenti.pa.351.num.2.

Curator adulti,vel bonorum deſertorum, vel vacantium,vel alicuius abſentis, etiam hodie,non tranſmittit ad hæredē curatoris officium:niſi duntaxat quo ad negotia particularia iam cœpta.pa.344.num.5.

D

Damnum non incurrere vel ſubire eum qui amittit lucrum, quomodo ſit intelligēdum.pa.108. numer.5.

Datio in ſolutum vitiatur in totū,ſi res ita data excedat quo ad valorem ipſum debitum, pro quo fuit data.pa.74.nu.5.

Debitor conditionalis poteſt ſoluendo rē corporalem verè vel fictè diuerſimode liberari.pa.556.nu.8.

Deciditur caſus mirabilis & vnicus in l.11.tit.4.parti.6.pag.15.num.15.

Deciſio tex.in.§.cùm autem.l.ſcimus.C.de in officio.teſta.corrigit per l.11.tit.4.parti.6. pag.15.num.13.

Deciſio eadem ſaluari poteſt ne in totū corrigatur.pa.15. nume.14.

Deciſio Archidia.in ca.ſunt nonnulli.1.q.1. coarctatur ad forum canonicum, ſecus in alijs foris, ciuili & regio.pag.18.nu.21.

Deciſio eadem extenditur ad legatum incertum:& è veſtigio ſubdeclaratur extenſio. pag.18.num.22.

Deciſio notabilis Pau.de Caſt.in l. ſi hæres,§.1.ff.de actio.empt. redditur admodum dubia:tandem circa eam relinquitur cogitandum.pa.44.num.65.

Deciſio notanda & adaptabilis ad l.5.titul.de las exceptiones,libr.5.ordina.pa.60.nu.89.

Deciſio Bal.in l. filia legatorum,non procedit vllo caſu:ſaluatur tamen Bald.vno caſu.pa. 244.nume.19.

Deciſio legis cùm patronus,huius titu.de tranſitu grauaminis iniuncti legitimæ patroni, quæ p Docto.extēditur ad legitimam filij naturalis & legitimi,procedit etiam in legitima filij arrogati,eiuſdemq́; in illa grauati. pagi.304.nume.38.

Decius carpitur in allegatione cuiuſdam deciſionis Archid.pa.18.nume.20.

Declaratio neceſſaria ad ſecundum caſum.l.in arbitrium,huius titu. ex qua ſubſultat alia differentia inter illum & primum, quæ eſt quinta.pa.21.nu.29.

Declaratio notanda circa commiſsionem factam in meram alterius voluntatem. pagi. 46.nume.73.

Declaratio ad l. Ordina.de las exceptiones.5. dum loquitur de cōtractibus certis exequēdis.pa.55.nume.83.

Declaratio notanda in materia iuris accreſcēdi cum adaptatione ſingulari ad.§.ſi inter duos.l.ſi quis ſeruum,huius titu. pagi.117. numero.14.

Declaratio notabilis ad l.cùm fundus,huius titul.pa.139.nume.8.

Declaratio tam vltimæ voluntatis quàm contractus eſt inuariabilis.pa.155.nu.6.

Declaratio textualis Baldi in l.ſi idem ſeruus, huius titu.quam ſequuntur Ioan.de Imo.& Ange.de Perig.pa.168.nu.1.

Declaratio reſtrictiua,cùm apta,tū noua ad.§. hæc verba.l.qui liberum ſuprà de vulga. & pupil.pa.217.nume.29.

Declaratio perſonæ legatarij poteſt committi per teſtatorem in meram & abſolutam voluntatem alterius.pa.264.nu.1.

Declaratio ad l.6.titu.de las mandas,lib.3. fo. ll.ex Bald.in l. id quod pauperibus.pa.168. nume.5.

Declaratio l.4.titu.de las exceptiones, libr.3. Ordina.quæ loquitur de inſtrumento guarētigio habente vim ſentētiæ.pa.274.n.12.

Declaratio reſtrictiua ad l.cùm alienam.C. de lega.pag.509.nume.11.

Declaratio.l.quid aliud,ff.de verbo.ſignifi.pa. 534.nume.15.

Declaratio ad gl.in.l.1.§.pe. ff.ſi pars hære.peta.pa.539.nume.7.

Declaratio ad regulam, quod duæ cauſæ lucratiuæ circa eandem rem non poſſunt cōcurrere.pa.543.nu.18.

Declaratio ad illam vulgarem allegationē, qđ in neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit.pa. 566.nume.1.

Declaratio non contēnenda ad l.omnimodo, ad fin.princ.C. de inoffic.teſta. pagin.568. nume-

numero. 4. ſubintelligentia ad prædictam adaptationem declaratoriam dictæ l.omni modo.pagi.ea.nume.5.

Declaratio alicuius actus ſemper retrotrahitur ad tp̃s cõfectionis illius.pa.574.nu.11.

Declaratur cùm appoſitè tum verè.§.qd vulgo.l.ſi poſthumus,ff. de liber. & poſthum. contra crebras Doctorum allegationes.pagina.296.nume.22.

Declaratio extenſiua.l.ſi miles q deſtinauerat, ſuprà de mili.teſt.paſsim allegabilis.pa.507 numero.1.

Declaratio prima reſtrictiua ad regulam quæ deſumitur ex l.quotiens,ff.de rebus dub.& ex l.quotiens,ff.de verbo.oblig. cum complicibus.pa.507.nume.2.

Secunda reſtrictio ad eandem regulam.pa. 507.nume.4.

Denominatio plurium rerum vel perſonarum fit per copulam, cui⁹ natura eſt diſtribuere æqualiter vim verbi inter extrema copulata:vel per punctum,quod eſt vice copulæ. pagi.71.nume.3.

Deſignatio certi & determinati loci,in quo debeat eſſe pecunia,vel ſpecies depoſita,vel ſequeſtrata,habet vim conſignationis. pagi. 168.nume.1.

Deſinere non poteſt quid priuſquam incipiat eſſe,pagi.337.nume.3.

Dictio,quæ,ex ſui natura diſiungit per plures ſpecies legatorum.pa.388.nu.3.

Die certo pendente,quaſi contractus celebratur,& oritur obligatio & actio perſonalis: quamuis interim impediatur eiuſdem actionis exercitium.pa.331.nume.13.

Differentia inter diſpoſitionem conditionalẽ & puram reſoluendam ſub conditione. pagina.60.nume.88.

Differentia inter conditionem affirmatiuam & negatiuam.pa.88.nume.4.

Differentia prima inter legatum quantitatis vt quantitatis,& quantitatis vt ſpeciei. pagina.103.nume.5.

Differentia ſecunda.pa.104.num.10.

Differentia tertia.pa.105.nume.13.

Differentia quarta.pa.105.num.14.

Differentia inter quotam partem hæreditatis & bonorum quotam non eſt quo ad ſubſtantiam vel eſſentiam ſolida:poteſt tamen operari quo ad quid,vel accidentaliter.pag. 128.numero.9.

Differẽtia deſignata p.§.ficul,l.ſi qs ſeruũ, cũ l.ſequẽ.inter quotas partes bonorum & hæreditatis ſuſtinetur, vt hodie minimè corrigatur per ll.regni.pa.134.nu.16.

Differentia inter grauamẽ adiectũ legitimę in qua eſt datus ſubſtitut⁹ vulgaris,& adiectũ legitimæ filij non habentis ſubſtitutum,ſed cohæredem.pa.300.num.30.

Differentia inter actus inter viuos & actus vltimarum voluntatum.pa.340.nu.4.

Difficultates aliquot contra cõem intellectũ. l.Meuio.pa.390.num.2.

Difformitas patrimonij recipit diuerſas conſiderationes, reſpectu ſeparationis faciendæ de eodẽ patrimonio in ſeipſo.pa.413.n.17.

Dilatio appoſita per teſtatorem ad reſtitutionem legati vel fideicõmiſsi in dubio cenſet̃ appoſita in fauorem hæredis vel grauati q tenetur reſtituere:non autem ipſius legatarij vel fideicommiſſarij, cui reſtitutio eiuſmodi eſt facienda.pa.559.nu.19.

Diſiunctio facta inter quos non cadit affectio ordinata non reſoluitur in coniunctam.pa. 352.nume.4.

Diſpenſatio principis cum patre,quòd poſsit duobus filijs ſpurijs legare, valet: & alterutrius eorum portione deficiente inter eos erit locus iuri accreſcendi.pa.226.nu.43.

Diſpoſitio conditionalis & pura reſoluenda ſub conditione quomodo differant.pa. 60. numero.88.

Diſpoſitio teſtatoris facta in fauorem alicuius incapacis, cum fuerit capax,vel in tempus, quo legitimabitur,valet ſecundum communem.pa.90.nume.3.

Diſpoſitio teſtatoris præcipientis filio, quòd ſit contentus certa pecuniæ quantitate pro ſua legitima,non valet.pa.124.num.4.

Diſpoſitio legalis ſola inducit ius accreſcendi. pa.212.nume.17.

Diſpoſitio tex.in ca.cùm tibi,de teſta. vt cunque intellecto,non habet locum in fideicõmiſſo vniuerſali relicto ab hærede in certæ perſonæ de certis per eum eligendę pro ſua voluntate.&c.pa.282.num.19.

Diſpoſitio vna atq; eadem cenſeri poteſt valida reſpectu vnius perſonæ,& reſpectu alterius inualida.pa.293.num.16.

Diſpoſitio quæ fit nomine pluriũ inter quos cadit ordo affectionis reſpicit ordinem ſucceſsiuum.pag.361.nu.16.

Diſpoſitio inter viuos circa ſpeciem facta derogat generi, quoad eandem ſpeciem quę ſub illo genere continebatur.pa.477.nu.7.

Diſpoſitio ſecunda tollit primam tam in contractibus quàm in vltimis voluntatibus: ita demum ſi ſecunda ſit valida, & non aliter

pagi.48ſ.nume.18.

Diſpoſitio flectitur ex ſignificato impropriiſſimo vt poſſit aliquatenus eſſe valida. pag. 507.num.6.

Diſſolutio obligationis ciuiliter præſupponit eiuſdem exiſtentiam:ſicut priuatio naturaliter præſupponit habitū.pa.330.nu.8.

Diuiſio legis cum fundus huius tit.vltra Docto.pagi.137.num.1.

Diuiſionē nō fieri cōmodè pluribus modis dicitur.pa.512.num.4.

Doctor non pōt concubinæ donare,neq; ei legare.pa.313.nume.7.

Dolus & iniuria non inferuntur ſcienti & volenti,vel patienti.pa.339.num.1.

Dolus adhibitus in cōtractu p proſenetā mediatorem vel tertium non vitiat contractū. pag.340.num.3.

Dolus probatur ex perſpicuis ſeu indubitatis indicijs.pa.341.nu.7.

Dominium ex diuerſis cauſis diuerſo tempore concurrentibus acquiri non pōt.pa.239. numero.9.

Dominium rei hæredis licèt non transfertur ſtatim poſt mortē teſtatoris eā legantis in ipſum legatariū,prout oēs Docto. concludunt:tamen illud intelligit,niſi res legata eſſet cōis teſtatoris & hæredis.pa.284.nu 2.

Dominium ſicut ipſo iure tranſit in legatariū à morte teſtatoris:ſic contrà,ſi legatarius efficiatur indignus,ita vt debeat perdere legatum, retransfertur in talem hæredem. pagi. 462.num.11.

Dominium in qoibos caſibus ex aliqua diſpoſitione in aliquē transfertur,in iiſdem retrāſfertur etiam ipſo iure in priorē & antiquiorem dn̄m,reſoluta illa diſpoſitione. pagin. 462.nume.12.

Dominiū rei conſtat ſeu conſtituitur ex proprietate & viuſfructu.pa.531.nu.11.

Dominij tranſlatio neutrius.i.neq; tradētis,neque recipientis conſenſum expoſcit, qoādo fit ex legis poteſtate:imò neq; ſcíētiam.pa. 197.nume.6.

Dominij tranſlatio in dubio cenſetur eſſe perpetua & irrēuocabilis.pa.238.nu.7.

Domus cùm iuridicè ſumitur,quid ſignificet. pa.356.num.10.

Domus pro parte legata ratione incertitudinis debetur tota.pa.410.nu.14.

Donans fingitur vel præſumit eſſe in eadem voluntate,in qua fuerat donationis tēpore: niſi contrariū apparuerit de voluntate donantis ante ipſius obitum.pa.482.nu.21.

Donatio facta per patrem filio in poteſtate exiſtenti pro ſua legitima eſt valida ſecundū opinionem Ang.& cōem: ſed contraria in puncto iuris videtur probabilior.pa.236 numero.4.

Donatio cauſa mortis cū clauſula irreuocabilitatis,quæ natura ſua eſt reuocabilis, & ſapit naturā vltimæ voluntatis,tranſit in donationē inter viuos irreuocabilem propter dictam clauſulam pa.240.nu.10.

Donatio inter viuos poteſt fieri in vltima voluntate.pa.240.nume.12.

Donatio ad hoc vt dicatur propriè caoſa mortis,requiritur ꝙ de morte fiat expreſſa & aperta mentio:neq; ſufficit fieri relationē implicitam ad mortem.pa.244.nu.18.

Donatio inter viuos pōt fieri concubinæ per ipſius concubinū.pa.313.nu.3.

Donatio fieri nequit per amaſium amicæ cū qua cōmittitur ſtuprū,adulterium, vel inceſtum.pa.313.num.9.

Donatio amicæ facta vt valeat,oportet amicā eſſe talē,eum qua amaſius matrimoniū contrahere donationis tempore potuerit. pag. 313.nume.10.

Donatio eſt regulanda ſecundū qualitatē,perſonæ ipſius donatarij:& pariformiter legatum,cùm ſit donatio.pa.497.nu.9.

Donatio hodie facta per patrem filio ſimpliciter,per quam videtur eum melioraſſe per l. 26.Tau. cenſetur facta in 3. parte bonorum:& ſic poteſt pater relinquere quintum vel reſiduum eius extraneo.pagin.492.numero.32.

Donatio nō reuocatur ipſo iure,niſi donator eam expreſſe in vita reuocauerit.pagi.[illegible] numero.4.

Donatio non acquiritur abſenti ſine acceptatione:ſecùs in legatò purè relicto,quia tranſit in legatariū ipſo iure.pa.502.nu.5.

Donatio cauſa mortis cū clauſula de nō reuocando illam vertitur in ſimplicem donationem inter viuos irreuocabilem.pa.505.n.9.

Dotis cauſa,quæ pia cenſet, quomodo ſit intelligendum:& an probetur efficaciter ex iuribus vulgaribus.pa.20.num.27.

Duæ ſcripturæ incontinenti vna poſt aliam confectæ nō cenſentur plures:ſed vna & eadem.pa.169.num.4.

Duratio voluntatis præſumitur in diſponente ſuper aliquo actu: & ſic in dubio non præſumitur voluntatis mutatio, niſi probetur.pag.251.num.32.

Ea

E

Ea videntur ad alicuius vſum parata,quæ ad eius tãtũ, non qoæ ad cõmonem vſum cum alio pa ratalunt.pag.474.oom.1.

Electio in dubio eſt legatarij, quando legatũ eſt alternatiuè relictom. Qoæ cõcluſio reſtrictiuè declaratur:& ex declaratione ſumitur caotela notabilis.pa.261.num.8.

Electio, in conceſsione principis gratioſa & alternatiua de pluribos officijs vel dignitatibus,eſt conceſsionarij.pa.262.nu.10.

Eligendi facoltas hæredi competens in legato alternatiuo,tranſit etiã in ſucreſſorem particularem:putà emptorem,vel donatarium. pagi.260.nome.7.

Eligendi facultatem habens à teſtatore, vt bonus vir,eligendo dignum rectè eligit:etiam ſi potuiſſet eligere digniorẽ.pa.279.nu.18.

Eligendi facultatem habens non poteſt ſe ipſum eligere.pa.607.num.4.

Eligens inutiliter vel nulliter nõ videtur elegiſſe.pa.578.num.3.

Eligere nemo cogitur ante diem electionis.pagi.610.nume.3.

Eligere dicitur etiã is qui grauat electũ de reſtituendo alteri,ſecundũ opin.Bald. pagina 580.num.1.

Eligere aliquẽ qui tenet ex teſtatoris vel ex.l. diſpoſitione,non põt eũ eligendo grauare. pa.585.num.9.

Emphyteoſim ſi qs recipiat pro ſe & pro alijs de domo vel familia,ipſe admittit primo,deinde alij de familia,ſeruato ordine ſucceſsiuo.pa.353.num.6.

Epitome Bal.ad.§.rogo.l.vnum ex familia.pa. 606.num.2.

Error in qualitate actus,ſubſiſtente eiuſdẽ act⁹ ſubſtãtia,minimè vitiat ipſũ.pa.196.nu.4.

Error in cauſa vel in qualitate cauſæ actũ non vitiat.pa.197.nume.5.

Error iuris regulariter oõ pſumit.p.437.no.5

Euentus poſterior formatur à primordio tituli pa.588.nume.13.

Euidẽtialia pmiſſa ad intell.l.ſi pecunia huius titu.pa.160.nu.1.

Exclusus ab vniuerſo à particulari etiã ſub eodẽ incluſo propellit.pa.291.nu.9.

Executio merę volũtatis quid.pa.46.nu.72.

Executio traditionis quæ fit authoritate rei indicatæ:item eà quæ fit per legem, à pari procedont quo ad dominij translationem. pag.197.nu.7.

Executio ceſſat onere vel modo de præſtando fideicommiſſum executori quoad commodũ mero appoſito ceſſante.pa.325.n.4

Executione facta à lege vel ab homine,nõ eſt locus purgationi morę.pag.199.nu.8.

Executor merus quanquam non habeat actionem contra hæredem,habet tamen officiũ iudicis.pag.179.nu.7.

Executor cum facultate diſtribuẽdo bona amore Dei pro ipſius teſtantis anima,poteſt nominare proprium filium illegitimum, ſi eſt pauper,& non demeritus,& idẽ videtur dicendum in filio ſpurio ex identitate ratiõnis.pag.181.num.14.

Executor nodus non habet actionem contra hæredem:& etiam non nudus, & ſic mixt⁹ ſecundum Bart. pag.184.nu.19.

Executor vltimæ voluotatis tenetur reddere rationem adminiſtrationis:& ſi quid penes eum ſupereſt tenetur reſtituere. pagi.185. num.20.

Executor vel diſtributor nominatus à teſtatore fuogitur vice hæredis,interim quod nominatur pia cauſa ab eo,& fit diſtributio inter pauperes,ſecundum vnum Iotellect.Inno.& ſecundum alium, qui eſt communis, eſt heres directus nomine.pag.188.nu.22.

Executor teſtamenti non poteſt loco ſui aliũ ſubſtituere:etiam ſi ſit diſpoſitum in teſtamento per teſtatorem.pag.193.ou.24.

Executor ſicut non poteſt ſeipſum eligere vel nominare:ita etiam neq; filium ſuum: cui⁹ contrarium tenet Bal. Sed hic conciliantur opiniones.pag.608.nu.6.

Executor per teſtatorem nominatus diſtribuere inter pauperes quid certum, poteſt eligere ad tale relictum filium ipſius illegitimom,ſi eſt pauper & non demeritus. pag. 562.num.27.

Executor per teſtatorem nominatus,aut epiſcopus ad quẽ ex poſt facto de iure executio deuoluitur,non poſſunt filium teſtatoris illegitimũ ad hæreditatem executori demandatã nominare.pag.562.nu.28.

Executores vltimarũ voluotatũ nihil poſſunt exequi ante aditã per hæredẽ hęreditatẽ:niſi dũtaxat pias cauſas concernentia.pagina 329.num.3.

Executores poſſunt aliquantulum recedere à forma verborũ teſtatoris:ſi ab ipſius mẽte non recedant.pag.583.nu.6.

Exẽplũ vtriuſq; incertitudinis in legato vel pmiſsiõe ſimul cõcurrẽtis.pag.19.nu.25.

Exemplũ Pau.de Ca.ſuſtinetur in legitimationibus de facili impetrabilibus,ſiue q̃ à communiter

muniter contingentibus facilè poſſunt impetrari à quocunq;.pagina.91.nu.5.& pagina.92.num. 7.

Exhæredatio non rite facta non repellit filiū ſic exhęredatum à bono .poſſe.contra tab. ſed ea quę ſecundum iura facta eſt.pagina. 481.num. 19.

Exiſtimatio vehemens vel credulitas aut veri ſimilitudo iuſta de aliqua certitudine alicuius intereſſe vel vtilitatis ceſſantis habetur in conſideratione.pag.429.nu.6.

Expoſitio expeditior ad l.2.ꝓpe initium, & in.§.1.ff.ſi certum peta.pag.539.nu.6.

Expreſſum quid non præſumitur,niſi probetur.pag.347.nu.2.

Extenſio de vno caſu ad alium, in quo ſit eadem ratio vel ſimilis,regulariter eſt licita in materia limitatoria.pag.75.nu.9.

F.

FActa infecta fieri nequeunt naturaliter:ciuiliter tamen, ideſt per fictionem, poſſunt pro infectis haberi.pag.196.nu.3.

Factum per perſonam repræſentantem cenſetur factum per perſonam repręſentatam. pag.425.nu.1.

Facultas declarandi regulariter non tranſit in hæredem,ſiue in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus,ſiue in iudicijs.pag. 156. nu. 7.

Fauor publicus non ſolum vertitur in conſeruatione teſtamenti, quando agitur de vniuerſali inſtitutione ſuſtinenda:ſed etiã quando agitur de conſeruatione legatorum in eo contentorum.pag.335.nu.21.

Fauorabilior eſt conſeruatio voluntatis defuncti,quàm actus validitas.pag.507.nu.3.

Fictio non poteſt fundari ſuper non ente, vel chimera quã dialectici vocãt,qa eſſet cõtra regulas naturales & ciuiles.pa.329.nu.5.

Fictio non poteſt cadere vel locum obtinere, vbi non cadit veritas. pagina. 329. numero.7.

Fictionum duarum concurſus toleratur, quãdo illarum vna venit in conſequentiam alterius. pag.330.nu.10.

Fideicommiſſa deficientia non redeunt ad executorem,etiam non merum ſeu mixtũ: ſed eadem redeunt ad legatarium, ſiue expreſſum,ſiue tacitum,à quibus fuerint derelicta.pag.178.nu.4.

Fideicommiſſarius vniuerſalis,ſiue detrahatur ſibi quarta,ſiue non,ſemper tenetur ad onera,ſiue in vniuerſum,ſiue reſpectiuè ꝓ partibus penes eum ſtantibus poſt reſtitutionem ſibi ab hęrede factam.pagina.371.numero.20.

Fideicommiſſarius aſsiſtens ad diuiſionem rerum ſubiectarum reſtitutioni fideicommiſſi inter hæredes non infert ſibi præiudiciũ: quanuis fideicommiſſum eſſet purè ſibi relictum ſeu ſimpliciter.pag.420.nu.4.

Filia ſciens patrem agere ad dotem profectitiam,& non contradicens, videtur conſentire:& pręiudicat ſibi in actione de dote.pagi.433.nu.1.

Filius naturalis non habet legitimam in bonis patris naturalis:& à fortiori neq; pater i bonis talis filij.Secus eſt in matre.pag.182.numero.16.

Filius cõſentiens exhæredationi de eo per patrem ſine cauſa legitima faciendæ vel factę, etiam eodem patre viuo,præcludit ſibi ipſi viam agendi contra eiuſmodi teſtamentum:atteſtãte communi glo.& Docto.calculo.pag.292.nu.11.

Filio illegitimo legatario alimentorum incũbit onus probandi eſſe pauperem, ſi velit legatum valere tanquam pium. pagi.183. numero.18.

Filio inſtituto hærede vniuerſali,ſi pater relinquat vxori vſum fructum omnium bonorum,prætextu eiuſmodi legati non poteſt vxor conſequi niſi tantum vſumfructum quintæ partis talium bonorum hodie.pag. 471.nu.23.quæ concluſio multis modis declaratur.pag.472.nu.24.

Fines mandati eſſe ſeruãdos & cuſtodiendos ad vnguẽ,quomodo intelligatũ.p.584.nu.8.

Fingiẽ poſsiſſe qđ facit actũ valere.p.147.nu.4

Fœmina hodie nõ audiretur,ſi peteret ſibi dari vel aſsignari inimicũ occiſorẽ patris,mariti,vel filij, abſentẽ & contumacẽ ſecundũ formã legum regiarũ.pa.449.nu.10.

Fœminę in eiſdẽ caſibus poſsũt facere pacẽ, & remittere vindictã iniuriæ,in quib[9] poſſunt accuſare.pag.448.nu.9.

Fiſco acquirũtur bona confiſcata propter delictũ,ſine alia agnitiõe,ſiue cõfiſcata fuerint ipſo iure,ſiue ꝑ ſentẽtiã.pag.93.nu.13.

Fruſtra eſt potentia ad actum non reducibilis.pag.325.nu.7.

Fuga cenſetur quodãmodo caſus fortuit[9],quo ad rẽ quę nõ eſt ſolita cuſtodiri.p.99.nu.8.

Fundus & eiuſdem fundi vſusfructus differũt vt totum & pars legalis ſiue integralis. pagina.

gin.257.num.1.quod apprimè declaratur. pagi.258.nume.4.

Fundus dicitur alienari per illationem cadaueris factam in eo:& quomodo intelligatur. pagin.512.nume.5.

G

GEneralis eſt tota lex, ſi legis principium eſt generale.pagin.245. numero.21.

Genus tripliciter conſideratur in iure.pagina. 539.nume.5.

Genus prout eſt talis pars quod non poteſt verificari niſi in vna ſpecie,cenſetur ſpecies vel habetur pro ſpecie.pa.542.nu.16.

Gratificatio quando habeat locum: & ſubdiuiditur quęſtio hæc in quatuor puncta.pa. 113.nu.10.

Gratificatio in re dubia non poteſt fieri :niſi id iure cautum eo caſu reperiatur. pa.135. nume.13.

Gratificationi locus datur quatuordecim caſibus.pagi.109.nume.7.

Grauamen legati vel fideicommiſsi ſimpliciter & imperſonaliter per teſtatorem relictū in dubio cenſeri debet hæredi vel hæredibus iniunctum: ab iiſq; pro quota cuiuſq; parte implendum.pa.289.nu.3.

Grauamen bene poteſt imponi mero iure: & valet ipſius impoſitio à primordio reſpectu patroni vel filij inſtituti in legitima,cuius perſonę apponitur. pag. 290.nu.8.

Grauamen legitimæ iniunctum licèt tranſeat in ſubſtitutum vel coniunctum filij in ea inſtituti illam repudiantis:non tamen tranſit in hæredē vniuerſalem ipſius filij: etiam ſi ſit alterius qualitatis.pa.307.nu.40.

Grauamen iniunctum hæredi ſub nomine appellatiuo, quod non poteſt niſi in vno ſolo verificari,cenſetur nominatim appoſitum. pa.315.nume.2.

Grauamen etiam nominatim ab hærede iniunctum eſt implendum per cohæredem cui portio grauati defecta accreſcit . pagi.317. nume.5.

Grauamen intrinſecum eſt illud,quod ex eadem re legata ſoluendum eſt.Et per cōtrarium,extrinſecū quod ex alia.pa.325.n.10.

Grauamen ſoluendi legata in codicillis relicta ad omnes hæredes relatū,quando aliqui eorum fuerunt ſpeciatim in teſtamento grauati ſimpliciter & indefinitè ad ſoluenda legata,reſtringitur ad oēs hæredes ſolūmodo nominatos:non autem ſumitur vel intelligitur de omnibus dempto nullo.pag.392 numero.6.

Grauamen alicui iniūctum regulariter non tenet,ſi èmolumentū, cuius contemplatione fuit iniunctum,non habuit effectum. pagi. 401.num.9.

Grauare alium non dicitur quis vtendo iure ſuo pmiſsiuo ſeu poteſtatiuo.pa.299.n.27

Grauari poteſt quis onere rei inæſtimabilis, ſi conſimili honore fuit honoratus. pag.591. numero.15.

Grauatus reſtituere vni de familia,& iuſſus quod res non exeat de eadem familia, ſi reſtituit vni de illa familia,poteſt ab eo exigere cautionem de reſtituendo deinceps rem in familia.pa.603.nu.28.

Grauatus ſtatim eligere vnum ex familia , ſemel eligendo nō poteſt variare:niſi electio fuiſſet inualida.pa.581.num.2.

Grauatus dare alicui hoſpitali centū,pōt grauare de dandis decē alteri hoſpitali.pa.592. nume.18.

H

HAEres in caſu.l.3.ſi ita,quādo dicitur non feciſſe vt legatum dicat̄ purificatum,& debeatur.pa.88. nu.2.& concluditur cum opin. Bar.io intellectu prædictæ legis, quam eſſe magis cōmunem ex ſequentibus apparet. pa.88.num.5.

Hæres poteſt declarare voluntatem defuncti dubiam in iudicialibus:ſecus in voluntatibus vltimis:ſi ex tali declaratione nullus incurreret damnum,quāquam ſubiret lucri amiſſionem.pa.107.nume.4.

Hæres pendente die certa legati alicui facti de re aliqua,vocatur interim,prout eſt,plenus dominus eiuſdē rei legatæ.pa.146.nu.3.

Hæres remotus ſeu mediatus nō admittitur per ſubſtitutionem his verbis factam, Quiſquis mihi hæres erit.&c.pa.203.nu.2.

Hæres in vno grauatus eſt in alio releuandus. pagi.251.nu.31.

Hæres an teneatur ſtruere eccleſiā, ſi legetur in eius ædificiū non expreſſa certa quantitate,neq; per teſtatorem facta remiſsione ad alterius arbitrium.pa.320.nume.2.

Hæres vel alius conuentus pro rebus hæreditarijs à legatario cui fuerint relictæ, dicens ſe illas non reperijſſe in hæreditate, neque eas habere apud ſe,habet pro ſe fundamentum iuris communis quo ad exceptionem

nem à ſe oppoſitam, quam aliter probare non teoetur, vt agentem exeludat. pagina. 346.nume.1.

Hæres inſtitutos in re certa dato cohærede vniuerſali, poteſt ſua authoritate, id eſt, citra licentiam teſtatoris eam rem oecupare. pa. 406.nume.7.

Hæres io dubio cenſetur graoatus ad præſtanda cootenta in teſtamento.pa. 501.num.1.

Hæres tenetur facere poſſeſſorem rei legatæ ipſum legatarium.pa.535.nu.17.

Hæres tradendo legatario fundum etiam ſeruientem, nihilominus videtur tradere poſſeſsionem fundi vacuam.pa.535.nume.18.

Hęres prolubitus alienare rem, ſi eam alienet, an valeat alienatio? & an transferat dominium in recipientem, necne? pagina.621.numero.6.

Hæres rogatus reſtituere fundũ ſatisfacit voluntati defuncti, cum reſtituendo qualis eſt. pagi.601.nume.26.

Hæredis inſtituti aditione inducitur teſtamẽti vltimata & finalis confirmatio.pag.328. nume.1.

Hæredis appellatione cõtinetur is qui eſt propriè hæres vel ſucceſſor, id eſt, vniuerſalis & non ſingularis.pag.369.num.19.

Hæredem extraneum præſumi ſcire contenta io teſtamento in quo fuit inſtitutus non euiocitur efficaciter ex l. Meuius.huius tit. pagina.508.numero.10.

Hæredes omnes etſi in dubio grauati cenſeãtur, tamen quando vnus ſolus eſt poſitus in conditione, ille ſolus cenſetur eſſe grauatus.pagi.504.num.8.

Hæredum aliquo exiſtente non ſoluendo, cæteri cohęredes non tenentur pro parte eum tangente.pag.383.nume.2.

Hæredibus pluribus inſtitutis, poteſt cuilibet à ſeipſo legari, & valet legatum pro parte cohæredis: quia partem videtur accipere à cohęrede iure legati: licèt pro ſua parte hæreditaria non valeat.pag.410.nu.15.

Hæreditas à communiter accidẽtibus ſemper eſt lucroſa: & ideo vocatur titulus lucratiuus: quanuis revera ſit mixtus.pag.541.numero.11.

Hæreditas & bonorum poſſeſsio abſolutè & ſimpliciter appellatur emolumentum. pag. 541.nume.12.

Hoſpitale non efficitur religioſum, ſi fuerit priuata authoritate cooſtructum: ſed ſolum quando authoritate Pontificis.pagin. 513. numero.6.

I

IAſon carpitur in reſtrictione quã facit aduerſus quaodam theoricam Dyni & Bald. & ſequaciũ. pagina. 147.nume.6.

Idem ſibtipſi reſpectu vnius & eiuſdem debiti nullatenus poteſt eſſe obligatus. pagina. 161.numero.2.

Ignorantia iuris etiam certi clari atque aperti excuſat ignorantem quo ad euitationẽ dãni.pagi.439.nume.6.

Ignorantia iuris dubij excuſat, ſicut ignorantia facti.pa.439.uume.7.

Illatio non fit ex ſeparatis.pagina.390. nu.5.

Illatio not.ad legem.31. Tau.pa.609.nu.9.

Illatio prima ad materiam meliorationis quintæ partis bonorum.pa.611.nu.12.

Illatio ſecunda ad materiam meliorationis tertiæ partis bonorum.pa.611.ou.13.

Illatio ad ll. fori Regij, item & ad Taurinas eiſdem conſonas, vt hodie etiam illis ſtantibus, & ſingulari numero loquentibus, pater poſsit vnum ex filijs meliorare, poſsit etiam meliorare duos vel plures ex eis.pagina.582.nume.5.

Immunitas conceſſa propter aliquã cauſam quæ erat vera tempore conceſsionis, & poſtea deſinit eſſe vera, non tamen finitur priuilegium.pa.544.num.22.

Impediens aliquem, etiam iuſtè, percipere aliquam commoditatem tenetur ad reſarciendum illi tale intereſſe.pag.430. nume.7.

Impediens aliquem iniuſte percipere aliquã commoditatem re vel ſpe certam, vel vehementi opinione per iuſtam veriſimilitudinem ad illũ pertinentẽ, etiã ſi ad illã nõ habuerit actionẽ, pōt ab eo qui perdidit talem cõmoditatem conueniri, vt eam ſibi reſarciat.pa.430.nume.8.

Impediens ne alius aliquam vtilitatem conſequatur, ad quam oon competebat ſibi aliqua actio de pręſenti, neque in ſpe certa & infallibili ſperabatur ſibi competere, non tenetur ad reſarciendum: ſi tamen impediẽs per factum iniuſtum id agebat.pagina.430 numero.9.

Impedientis factum ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum, aliquem capere commoditatem aliquam omnino incertam & pendentem in ſpe de futuro fallibili, non obligat eum ad reſarciendum.pa.431.num.10.

Implementom conditiooum voluotariarum debet eſſe ſpecificũ & p̃ciſum.pa.157.nu.2.

Impertinens medium impedit extrema coniungi,

iungi.l.pa.247.nume.25.

Inæſtimabile, id eſt, quod redigi nequit ad æſtimationem pecuniariam, licèt quis alteri conferat, vel leget, etiam ſi ſit pretioſum, non tamen prætextu eiuſmodi intereſſe poteſt eum grauare. pagina.589.numero. 14.

Incertitudo omnimoda regulariter vitiat omnem actum.pagina.19.numero.1.& pagina.17.nume.18.

Incertitudo fauore animæ non vitiat. pagina. 320.nume.3.

Incertitudo oneris hæredi impoſiti, etiam ſi vergat in emolumentum alterius cohæredis, reddit inutilem ipſam oneris impoſitionem: quemadmodum & vitiaret ipſum legatum principale, ſi eſſet omnino incertum.pa.441.num.1.

Inconſtantia non admittitur poſt ius quæſitum tertiò: quando inquam irreuocabiliter eſt quæſitum.pa.77.nu.1.

Indignus non perdit ipſo iure: ſed per ſententiam.pa.93.num.12.

Inducitur quis faciliter ad repudiandum quod non poteſt quærere.pa.228.num.47.

Inductio textus in.§. His ita.l. vnicæ, C. de cadu. tollend.pa.71.nume.4.

Innouatio in quo fiat hodie per.l.20. Taur. ad.§. cum bonorum. l. non amplius, cum l. ſequenti ſuprà titul. primo.pagina. 124. numero.3.

Inſtrumentum purificatum meretur executionem vt purum, etiam ſi creditor ignoraſſet: ſi tamen de hoc conſtet in proceſſu executiuo à principio purificationem ſub fuiſſe.pa.56.num.84.

Inſtrumentum legati liquidi an mereatur executionem? & concluditur quòd non, cum moderationibus, de quibus infrà.pagi.56. nume.85.

Intellectus l.nutu.pa.5.num.14.

Intellectus l.11.titu.4.parti.6.pagina.13.numero.12.

Intellectus l.dudum, C.de contrahenda emptio.pagi.75.nume.8.

Intellectus l.cui fundus, de conditio.& demõſtratio.vltimo reſpon. pagina.78.numero.6.

Intellectus ad l.hæc conditio.2.de conditio. & demonſtr.pa.88.num.3.

Intellectus verus & communis l. ſi Titio, huius titul.de lega.2.pa.90.num.1.

Intellectus Barto. in prædicta l.ſi Titio, qui eſt communis, ſolidatur contra intentionem & ſenſum Rapha. pagina.93.numero.11.

Intellectus communis gloſ. & Docto. ad.§. ſi inter duos.l.ſi qui ſeruum, huius titu. pagina.106.nume.1.

Intellectus ad verſiculum poſt quod Senatuſconſultum.§.ſed quia hæredes, inſtitu. de fideicom. hæred. vltra Doctores.pag.127. nume.8.

Intellectus alius vltra Doctor. ad eundem.§. ſed quia hæredes, inſtitu.de fideicom. hæred. in verſic.Poſt quod Senatuſconſultũ, pa.127.nume.9.

Intellectus verus & aptus ad l.qui filiabus, §. finali, ſuprà titu.primo.pagina.129.numero.11.

Intellectus.l.for.titu.de las mandas.9. in ordine, & aliarum ll. Tau. pagina. 131. numero.12.

Intellectus l.cum fundus.huius titu.pag.137. numero.2.

Intellectus vltra doctores ad primum reſponſum l.ſtatu liberum huius titu.pag.145.numero.1.

Intellectus l.qui duos, huius titul. adamuſſim examinatur, ac reſoluitur: nec non oſtenditur quonam modo procedat, tam de iure.ff. quàm antiquo. C. item & nouiſſimo authenticorum pagin.164.nu. 8.

Intellectus ad ſecundam partem l.ſi idem ſeruus, huius titu.pa.169.nu.3.

Intellectus ad l.vbi repugnantia, de reg. iuris. pag.171.num.7.

Intellectus l.pecuniæ, de alimen.& ciba. legat, pa. 177.num.3.

Intellectus l. ſi quis Titio, huius titul. ex quo manat declaratio notabilis ad l.pecuniæ, de aliment.& ciba. lega. verſicu.diuerſa culpa, per ſcriptores hìc & alibi intacta. pagina. 178.num.6.

Intellectus.l.Titio vſusfructus, infrà de vſufru. lega.pa.259.num.5.

Intellectus ad l.3.in fi. de adimen.leg.pa. 269 numero.7.

Intellectus & declaratio ad l. 31. Taur. aptè applicatur, & firmatur optimis ſimilib⁹ deciſionibus adductis.pa.274.num.13.

Intellectus ad l.quoniam in prioribus, C.de in offic.teſtamẽ.pa.292.nume.13.

Intellectus & explanatio ad l.Sextiliam.ff. de legatis.3. vltra ſcribentium traditiones.pagi.296.nume.23.

Intellectus l.9.titul. de las mandas, libro.3. for.ll. vnà cum reſtrictione.l. ... in ll. Tauri.pa.

ri.pa.300.nume.29.

Intellectus l. Celſus, huius tituli, aptè & commodè explicatur ex dictis Alberici poſt Dyn. quæ hodie ceſſant ſtante l. Ordina. prima, de los teſtamentos.pagina.314.numero.14.

Intellectus.§. Iulianus,l. ſi Titio & Meuio, infrà iſto titu. pa.317.nume. 4.

Intellectus,l. quidam in teſtamento,huius tituli.pa.320.num. 1.

Intellectus Ioannis de Imo.ad.§.Gaius Seius. l.Titia cum teſtamento, huius titu.pagina 422.nume.2.

Intellectus.§. à me hærede l. Meuio, huius tituli,pagina.498.numero. 1.& debet intelligi prout iacet ſimpliciter omiſſa ſaluatione Bald. & Salice .pagin.499.nu.2.

Intellectus primus Barto. & ſequacium ad.§. fundo legato. l. Meuio, non eſt aptus illi text.pa.527.num.3.

Intellectus ſecundus ſimiliter non procedit: licèt ipſe dicat procedere ſine ſcrupulo.pagi.528.nume.5.

Intellectus tertius ad eundem.§.fundo legato, indentidem improbatur: quia ſonat aliud litera text. pa.528.nu.6.

Intellectus verò Ioannis de Imo. & Alberici approbatur.pa.528.nume.7.

Intelligentia ad l. non idcirco. C. de iuris & facti igno .pa. 109.nume.6.

Intelligentia & declaratio ad text. in. § .ſed noſtra, verſicu.ita ſine onere.de ſucceſsio. liber.in inſtit. pa.288.nu.2.

Intereſſe ſolius voluntatis aliquando poteſt eſſe in conſideratione.pa.86.nume.2.

Intereſſe affectionale nequit vllo modo cadere inter diuerſas eaſdemque diſpares quantitates: quapropter non eſt habendum in conſideratione.pagi.258. nu.3.

Intereſſe longioris vitæ actionis non eſt in conſideratione. pagi. 298. nu. 26.

Intereſſe extrinſecum & remotum valde nõ eſt in conſideratione.pa.325.nume.8.

Interpretatio reſtrictiua notabilis ac noua ad l. legatarius ſuprà titul.1.2. reſpon. vt non procedat in caſu, vbi hęredes legatarij fuiſſent per teſtatorem vocati poſt mortem ipſius legatarij principalis .pagina. 80. numero.7.

Inualidum in ſeipſo non poteſt aliud deſtruere.pa.475.nu. 1.

Inuariabilitatis par ratio eſt in hærede ſoluente,& in legatario eligente.pa.238.num.6.

Inueriſimile reputatur impoſsibile, licèt ſit poſsibile.pagi. 508.nume.9.

Inueſtigatio difficilis ad leg.fina. in princ. C. de lega.pa.463.nu.13.

Inutilis tranſlatio legati facta in alium perimit legatum: imò(quod eſt fortius) hæreditatis dationem.pagi.476.nu.5.

Inutilitas vel vitium qualitatis accidentalis, quod adijcitur diſpoſitioni principali,non vitiat illam, neque immutat. pagina. 581. numero.3.

In re omnino dubia ita demum recurritur ad iudicium ſortis, ſi eo caſu ſit in iure expreſſum quòd recurratur: & non aliter. pagin. 114.num. 12.

In obligatione alternatiua vtrunque extremorum eſt in obligatione.pagi. 196.nu. 1.

Is qui adeſt confectioni alicuius actus vt teſtis, non præiudicat ſibi.pa.419.nu.2.

Is cui quantitas eſt legata ſi ſit grauatus in re propria, & velit repudiare legatũ,non tenebitur ad onus. pag.601.nume.25.

Iudicis & legis mens vna & eadem eſſe debet: neque aliud quàm lex velit iudex cogitare debet.pa.31. num.47.

Iuramentum de non reuocando meliorationem facit eam irreuocabilem. pagina. 561. numero.23. idem dicendum in fidei præſtatione.pa.561.nume. 24.

Iura actiua & paſsiua tranſeunt in legatarium partis hæreditatis: & poteſt pro rata conuenire debitores hæreditarios,& per eoſdẽ creditores pro eadem conueniri. pag. 123. numero. 1.

Iura dicentia,errantem neque conſentire, neque aliquid efficaciter agere, non procedunt in obligatione facta ſubalternatione. pa. 196.nume.2.

Iura dicentia, per alienationem neceſſariam rei legatæ non extingui legatum,non procedunt in alienatione quæ fieret ex cauſa neceſſaria deſcendente ab obligatione legali.pagi.250.nume.29.

Iura conditionalia delinquentis non veniunt in confiſcatione, vel priuatione bonorum propter delictum,neque bona de futuro acquirenda.pa.337.num.4.

Iureconſultus multoties loquitur de ſeipſo in tertia perſona.pa.387.nu.2.

Iuri accreſcendi locus eſt in fideicõmiſsis vniuerſalibus:etiam ſi ſint conditionaliter relicta.pa.214.nume.24.

Iuri accreſcendi vniuerſali locus eſt inter ſuccedẽtes iure vniuerſali hæreditario,etiã ſola legali cõiunctione cõiũctos.pa.225.nu.40.

Iuri accreſcendi locus eſt in vſufructu duobus legatarijs relicto, etiam poſt acquiſitionem partis vniuſq; ex ipſis poſtea deficientis.pa.227.nu.46.

Iuris error excuſat aliquibus caſibus. pa.440. numero.9.

Ius ſpeciale non eſt in conſideratione: quin potius id quod de iure ſpeciali ſperatur, præſumitur non poſſe fieri, neque poſſe euenire.pagina.91.nu.4.

Ius accreſcendi procedit vno ex duobus fontibus vel cauſis. pagina..210. numero.10.

Ius accreſcendi ex quo habeat appellari reale.pa.210.nume.12.

Ius accreſcendi ceſsat, vbi pars non deficit omnino & ipſo iure: ſed ope exceptionis iuriſiurandi duntaxat. pagin.210. nume.12.

Ius accreſcendi locum habet inter coniuniunctos ſola legali coniunctione: etiam ex titulo donationis: et etiam in proprietate: nec non poſt acquiſitum ius vtriq;. pagi.211.nume.15.

Ius accreſcendi non procedit, vbi nulla prorſus eſt coniunctio: etiam in vſufructu.
Et ex oppoſito, vbi ſubeſt quæuis coniunctio, ſiue verbalis tantum, ſiue ſola realis, ſiue vtraque iuncta, eſt locus iuri accreſcendi, vel non decreſcendi, etiam in proprietate. pagina. 212. numero. 16.

Ius accreſcendi inducit ſola legalis diſpoſitio.pa.212.nume.17.

Ius accreſcendi procedit ſecundum voluntatem teſtatoris tacitam & à lege confictam: vel ſaltem præter eam.pagina. 213. num.18.

Ius accreſcendi eſt quædam impropria ſubſtitutio.pa.218.nu.30.

Ius accreſcendi & ius nō decreſcendi habent varia & quodāmodo inuicem principia ꝓductiua repugnantia.pag.219.nu.35.

Ius diſponens aliquo caſu contra voluntatem teſtatoris dicitur ius diſpenſatiuum: ſicque reſtringibile, vt pote odioſum & ſtricti iuris.pa.225.nu.41.

Ius non decreſcendi habet locum in copulatis coniunctione legali. pagina. 229.numero.49.

Ius accreſcendi habet locum in portione ſemel quæſita: & ex poſt facto iure ſpeciali deficiente.pa.230.nu.51.

Ius canonicum præualet ciuili in materia eccleſiaſtica & ſpirituali. pagina. 513. numero.9.

Ius obedit naturæ.pa.518.nume.11.

L

Laicus eligens ſcienter indignum, priuatur etiam eligendi poteſtate.pagi.278.nu.17.

Legalis diſpoſitio ſola inducit ius accreſcendi.pagi.212.nume.17.

Legali coniunctione copulati non ſunt coniuncti ex iudicio & ex diſpoſitione teſtatoris: ſed ex accidenti.pa.203.nume.1.

Legans militiam ſuam cenſetur legaſſe expē ſas quæ fieri ſolent pro introitu ad talē militiam vel ſimile officium: quicquid Bald. hic teneat.pagina.247.nume.26.

Legare pauperibus & pro anima idem importat.pa.19.nume.24.

Legare agnationi vel cognationi in abſtracto, & legare agnatis vel cognatis collectiuè vel in concreto, idem eſt.pagin.358 numero.13.

Legatum relinqui poteſt ſub conditione, ſi tertius arbitrabitur: modò certa res vel quantitas in tali legato exprimatur. pagin. 10.numero.2.

Legatum non conditionaliter in alterius arbitrium relictum, non requirit expreſsionem certæ rei vel quantitatis.pagina.10.nu.2.

Legatū in primo caſu in arbitriū, hui' tit. eſt cōditionale, ſcilicet ſi tertius arbitretur: & ex conſequenti intranſmiſsibile, ſi interim legatarius decedat: ſed in ſecundo caſu ſecùs. pagi.15.nu.16.

Legatum dotis incertæ valet.pagina. 19. numero.26.

Legatum factum arbitratori ſeu executori teſtamenti in dubio cenſetur relictum contemplatione officij.pagina.43.nume.63.

Legatum non traſmittetur, ſi legatarius in caſu. §. ſic fideicommiſſum.l. fideicommiſſa, deceſsiſſet pendente conditione reſolutiua, id eſt, priuſquam hæres declaraſſet ſe nolle valere legatum.pa.62.nu.91.

Legatum relinqui poteſt in tacitam ſeu velatam voluntatem hæredis.pa.87. nu. 1.

Legatum quantitatis vt quantitatis quomodo differat primò à legato vt ſpeciei. pagina. 103.numero.5. Quomodo differat ſecundò. pagina. 104.numer. 10. Quomodo differat tertiò.pagina.195.numero. 13. Quomodo differat quartò. pagina. 105. nume.

numero 14.

Legatum factum conſanguineo pauperi pro anima cenſetur ad piam cauſam relictum: ſecùs ſi diuiti.pagi.180.num.12.

Legatum ad alimenta vel pro anima per filiũ matri relictum, ſi mater eſt pauper, eſt relictum pium.pagi.181.nume.13.

Legatum ſeruo communi factum videtur factum dominis. pag.231.nu.52.

Legatum ſolutum in vita ſimpliciter per teſtatorem videtur tranſire in donationem cauſa mortis.pa.243.nu.16.

Legatum regulariter extinguitur per alienationem voluntariam, factam de re legata. pagi.248.nume.27.

Legatum alternatiuum plurium rerum, etiã à pluribus grauatis item & pluribus honoratis relictum, eſt vnicum, & non plura.pagi.286.num.1.

Legatum cenſetur vnum effectu, & nõ plura, vbi non eſt propriè & ſtrictè alternatiuũ. pagi.286.numer.2.

Legatum relictum à teſtatore propriè concubinæ valet.pag.313.nu.1.

Legatum conditionale non extinguitur morte hæredis grauati.pag.331.nume.12.

Legatum non valet, ſi per teſtatorem legetur ſpecies tanquam ipſius propria, quæ tamen non reperitur in bonis illius tempore mortis eiuſdem teſtatoris.pa.347.nu.3.

Legatum & cauſa mortis donatio adæquantur.pag.479.num.12.

Legatum differt à donatione inter viuos, cùm ad libitum legantis poſsit vſque ad obitum ipſius reuocari, etiam tacitè.pagina.502.numero.2.

Legatum reuocatur per inimicitias capitales ipſo iure, tum demum, quando proceſsiſſet culpa legatarij: ſecùs ſi teſtatoris.pagi.502. numero.3.

Legatum ſemper præſumitur fieri ob ipſius legatarij merita: & quomodo intelligatur. pagi.503.nu.6.

Legatum factum alicui ſæpe de vna & eadem re in eadem voluntate vltima non tantùm non debetur niſi ſemel: ſed etiam ſi eſſet legata in duabus vltimis voluntatibus ex interuallo confectis.pa.515.nu.1.

Legatum propter repudiationem ſubſequutam fingitur retro nunquam fuiſſe factum. pagi.578.nume.2.

Legati ſubſtantia poteſt conferri in conditionem arbitrij alterius: licèt non in meram voluntatem illius.pagina.22.numero.31.

Hoc autem notabile reſtringitur in conditione arbitrij ſuper matrimonio contrahendo per tertium interponendi. pagina. 22. numero.32.

Legati ademptio inducitur per dationem inutilem.pa.477.nume.6.

Legato facto de parte acquiſitorum bonorũ matrimonio conſtante per alterutrum coniugum alteri, ſub appellatione bonorum veniunt etiam debita & onera pro eadẽ parte.pa.132.num.13.

Legato generis valido non derogatur per legatum ſpeciei inualidum, cui aliàs derogaretur per validum.pa.479.nu.13.

Legato relicto vni de familia quem elegerit hæres, vel volet eligere: ſi hæres non declaret, omnes de familia admittuntur ſimul ad tale legatum vel fideicommiſſum. pa. 611. nume. 14.

Legata particularia extraneis facta non confirmantur ſuitate: maximè ſi eſt eliſa p abſtenſionem ipſius filij. Secùs quando prælegatum fit filio ſuo.pa.414.num.18.

Legata caduca vel quaſi redeunt ad hæredem cum onere eis impoſito: legata autem quæ pro non ſcriptis habẽtur, abſque onere. pagina.314.num.12.

Legatarius in re ſibi legata improprijſsimè dicitur eſſe hæres.pa.77.nu.2.

Legatarius mixtus executor & merus quid intereſſe differant.pag. 176.nu.1.

Legatarius vel fideicommiſſarius vbi aliqua ratione grauari non poteſt per teſtatorẽ, à fortiori neque poterit grauari illius hæres.pa.312.nu. 42.

Legatarius ante agnitionem legati decedens legatũ tranſmittit: quia eſt dominus rei legatæ fictus.pa.331.nu.11.

Legatarius conditionalis pendente conditione occupans abſque violentia & clandeſtinè rem legatam, vtrùm incidat in pœnam rei legatæ.pa.337.nu.1.

Legatarius conditionalis pendente conditione nullum ius habet in re ſibi conditionaliter legata .pa.337.nu.2.

Legatarius in caſu l. fideicommiſſa, §. ſic fideicommiſſum, conſequetur legatum: etiamſi hæres moreretur, antequam declaraſſet nolle valere legatum. pa.60.nu.90.

Legatario non competit actio pro legato cõtra hæredes teſtatoris legantis, niſi pro hæreditarijs portionibus vnumquenque eorum tangentibus. pagina. 383.nu.1.

Legatario vel fideicommiſſario non eſt aliquod

quod his quæſitum ante diei ceſsionem in legatis vel fideicommiſsis tam particularibus quã vniuerſalibus.pag.421.nu.5.

Leges vel ſtatuta quæ puniunt volentes facere aliquid &c.intelligi debent.l.ſi fecerint. pag.50.nu.79.

Limitatoria declaratio huiuſce deciſionis dictæ ꝙ non procedat,quando ſtatutum ſeſe expreſsè retuliſſet ad voluntatem cum aliquo actu proximo,licèt non perfecto . pa. 51.num.80.

Leges regni permittentes emptori retractum rerum venditarũ:habent etiam locum in rebus datis inſolutum : vt eadem ex cauſa, videlicet proximitatis,retrahi poſſint intra nouendium.pag.74.nu.6.

Leges prohibitiuę indictionis viduitatis cenſentur inductæ ob fauorem publicum: ſicque extenſibiles:etiã ſi ſint priuatis odioſę. quod etiam in ſtatutis locum habet . pag. 226.num.42.

Legitima ſola non tranſmittitur ad hæredes ſi lij ex capite ſuitatis:ſed ex propria & peculiari natura tranſmiſsionis ipſius legitimæ. pag.299.nu.22.

Legitima regulariter eſt pars quota bonorum vel ſucceſsionis : non autem hæreditatis.pagi.304. num.39.

Lex habet emiſsionem verborum pro intentione emittentis ipſa:adeò ut proferenti illa non credatur,ſi dicat alia ſe intentione quã ipſa ſonent emiſiſſe.pag.2.num.5.

Lex,ſtatutum,vel cõſuetudo,ꝙ inſtitutio captatoria ſit valida,non valent. pagina . 35. numero.53.

Lex.29.titu.9.parti.6.corripit in vno mẽbro opinionem glo.hic volentis ꝙ quãdo legatum confertur in voluntatem hæredis,non valet:ſicut neq; quando in voluntatem tertij.Nam imò per l.illam valet,quando in voluntatem hæredis confertur:ſed quando in voluntatem tertij,tenet ꝙ iſta glo. pagina. 50.nume.77.

Lex eadem.29.tit.9.parti.6. inquantum dicit legatum collatum in voluntatem tertij nõ valere,corripitur per l.for.& ll.Tau. volentes hodie valere captatoriam voluntatem in legatis & diſpoſitionibus particularibus. pag.50.nu.78.

Lex cùm fundus,huius tit.non procedit,quãdo augmentum intrinſecum eſſet pretioſi⁹ principali cui adijcitur.pag.142.nu.11.

An verò eadem lex procedat , vbi teſtator in in legando adieciſſet pronomen, meum,cõcluditur per diſtinctionem.pa.142.nu.12.

Lex tota eſt generalis , ſi legis principium eſt generale.pagi.245.nu.21.

Lex loquens gratia frequentioris vſus vel contingentiæ non inducit iuris miniſterium. pag.245.nu.22.

Lex quando inducit aliquid in fauorem alicuius ipſo iure, intelligi debet illo petente. &c.pag.300.num.31.

Lex Non eſt dubium.C.de lega.ſecundum cõmunem intellectum procedit in occupatione rei legatę clandeſtino modo,nõ per violentiam.pag.338.nu.6.

Lex habens plures lecturas propter incertitudinem intellectus ipſius non poteſt allegari ad deciſ.cauſarum.quod intelligitur , niſi vna illarum lecturarum fuiſſet magis cõmuniter approbata, & magis probabilis. pag. 440.num.8.

Lex fina.C.de lega.quas leges antiquas reſpiciat immutandas vel emendandas,prout in principio ſui ꝑfatur,velle eas corrigere vel emendare.pag.463.num.14.

Lex nõ audet qđ negat natura.p.519.nu.13.

Libellus vt procedat & non ſit ineptus, verba ipſius impropriantur. pagina .409.numero.11.

Liberatio præſupponit obligationis nexum, prout priuatio habitum.pag.235.nu.1.

Liberi propriè dicuntur vſq; ad pronepotes excluſiuè.pag.355.nu.9.

Limitatio & ſublimitatio ad id quod habetur ſecundum omnes declarationes,ꝙ commiſſio facta per verba volitiua tribuit cõmiſſario facultatem eligendi inimicum teſtatoris.pag.268. nu.6.

Liquidatio poteſt fieri per omne genus probationis.pag.55.nu.83.

Liquidum redditur aliquid ex duobus inſtrumentis inuicem cõiunctis, quod ex vno eorum ſolo non eſſet liquidum;quod facit ad executionem inſtrumentorum guarẽtigiorum.pag.500.nu.6.

Lucrum qui amittit non ſubire vel non incurrere damnum,quomodo ſit intelligendũ. pag.108.nu.5.

Ludouicus Roma.lapſus eſt in authen.ſimiliter,col.1.C.ad l.falci.in allegatione glo.pagina.179.nu.8.

M.

Magis attenditur id quod ſit vel dicitur ſpecialiter & ſigillatim, quàm id quod generaliter.pag. 352.nu.8.

** Maior

Maior pietas exercetur erga conſanguineos pauperes quàm erga extraneos.pagin.182. numero.15.

Maſculinitatis qualitas appoſita ad fideicommiſſum vniuerſale,habet declarare fideicõmiſſum particulare,eodem teſtamento per teſtatorem relicta.pa.444.num.6.

Medium impertinens impedit extrema coniungi.pa.247.num.25.

Melioratio alterius arbitrio facta, non deſignata melioratione, neq; quotitatiuè, neq; quãtitatiuè,ſi prius fiat executio,vł declaratio quãtitatis,valet.pa.13.nu.11.

Melioratio,quæ ex ll. regiarum permiſſu fit per patrem vni ex filijs,non capitur per talem melioratum mediatè neque immediatè ab illis legibus:ſed ab ipſo patre meliorante eodemq; diſponente.pa.133.nu.14.

Melioratio de certa bonorum parte facta per patrem vni ex filijs,cenſetur facta de quota parte hæreditatis, non bonorum, vbi conſtat de patris meliorantis voluntate. pagin. 133.nume.15.

Melioratio facta de parte hereditatis vertitur in fideicõmiſſum vniuerſale de eadenimet parte.pa,136.nume.17.

Melioratio traditione ficta, conſtituti ſcilicet, vel conceſsionis ſcripturæ,vel retentionis vſusfructus rerum de quibus fuit facta melioratio,efficitur irreuocabilis ſecundum diſpoſitionem l.17.Tau.pa.405.nume.5.

Melioratio tertiæ partis bonorum an poſsit cadere in vnico filio per patrem vniuerſaliter inſtitutos& an melioratio quintæ partis poſsit cadere in vnico hærede extraneo.pagin.410.nume.16.

Melioratio in re certa facta per patrem filio in poteſtate exiſtenti citra aliquem traditiõis veræ vel fictæ actum,quæ quidem donatio de iure cõmuni quo ad ipſius validitatem efficacem pendet,an cenſeatur ſublata & abolita per aliam donationem ab eodem patre de eadem re ſecundario factam propriæ ipſius vxori, abſq; prioris donationis reuocatione.pa.476.num.4.

Melioratio ſimpliciter facta per patrem ſine deſignatione certæ partis, intelligenda eſt ſecundum qualitatem perſonæ ipſius meliorati.pa.497.nu.10.

Melioratio ſemper eſt reuocabilis,antequam conſtitutum factum ſuper bonis acquirendis effectum ſortiatur,id eſt,ante eorundem bonorum acquiſitionem.pagin.560.numero.21.

Melioratio non efficitur irreuocabilis, ſi ſimplicem detentationem tantummodo habet pater in rebus,de quibus fecit meliorationẽ, & eas tradat.pag.561.nume.22.

Meretrix vel concubina,an poſsit donare pro eo vel concubino.pa.313.num.11.

Miles neq; poteſt concubinæ donare,neq; eidem legare.pa.313.nu.4. &.5.

Modus ex poſt facto deficiens minus vitiat quàm conditio mixta ſimiliter ex poſt facto deficiens.pa.326.num.11.

Modus impoſsibilis non vitiat vltimam volũtatem,prout neque impoſsibilis conditio. pa.326.nume. 12.

Modus detrahendi falcidiam in re vna vel pluribus.pag.512.nume.2. Quomodo autem poſsit in vna vel pluribus rebus deduci,quãdo agitur de deductione legitimæ, traditur remiſsiuè.pa.512.num.3.

Modi eſſendi plus in legato facto per debitorem creditori,vt legatum illud ſuſtineatur. pa.509.num.12.

Momentaneus actus regulariter non habetur in conſideratione.pa.91.num.6.

Monaſterio monialium cæteris paribus magis fauendum eſt,quàm monachorum. pa. 110.num.9.

Moralitas eſt ſummarium in regimine mundi. pa.46.num.71.

Mora incurſa poſt lapſum diei incerti eſt eluibilis vel purgabilis:ſicut mora quæ incurritur ex hominis vel legis interpellatione intra modicum temporis ſpatium, pagi. 273. numero.11.

Moræ purgationi eſt locus re integra poſt lapſum temporis per iudicem præfixi.pag. 149.nume.1.

Moræ purgationi non eſt locus poſt factam executionem à lege vel ab homine. pagina. 199.num.8.

Moriens vel in articulo mortis dicitur eſſe qui eſt conſtitutus in extremis,vel in vltimis,vł in actu moriendi.pa.557.num.14.

Multa ſunt nulla quæ non poſsunt dici vel allegari nulla.pa.598.nume.22.

Multiplicatio verborum non neceſſaria ſenſum non immutat.pa.516.num.2.

Multiplicatio non cadit in ſpeciebus. pa.518. numero.10.

Mutatione perſonæ mutatur qualitas priuilegiata ac denominatio legitimę.pa.288.n.1.

Mutatione perſonæ mutatur qualitas patrimonij.pa.302.nume.33.

Nam

N.

NAm & nãq; ſuapte natura vt plurimum ſunt dictiones redditiuæ rationis.pag.539.nu.2.
Nam capitur pro certè.pagi.539. numero. 3.
Natura oppoſitorum quæ ſit.pa. 246.nu.24
Natura permiſsionis ad tempus limitatæ quę ſit.pag.457.nu.7.
Naturaliter facta infecta fieri nequeunt: tamen ciuiliter. i. perfectionem poſſunt pro infectis haberi.pag.196.nu.3.
Nebriſſenſi latuit vulgarizatio dictionis, penes,& reliquis profeſſoribus linguæ latinę. pag.422.num.1.
Negatio in negando plusvigoris habet quàm affirmatio in affirmando.pa.603.nu.30.
Negligens propter culpam in negligendo cõmiſſam non tenetur actione l. Aquiliæ, ad æſtimationem.& cum hoc moderamine ꝓcedit titu.ff.&.C.& inſti.ad l.Aquil.& ita limitatur & intelligi debet.pag. 97.nu.6.
Nemo in neceſsitatibus liberalis exiſtit.pagi. 499.nume.3.
Neptis ex filio dicitur de deſcendentibus per virilem ſexum:non tamẽ nepos ex filia.pagi.363.nu.18.
Nihil ſuæ ipſius cauſę poteſt eſſe cauſa,prout neq; ipſiusmet.pag.2.nu.7.
Nihil intereſt quoad iuris effectum, maximẽ in materia legatorum & fideicommiſſorũ particularium,an diſponentis verba profeſerantur in prima vel in tertia perſona. pagi. 261.nu.9.
Nominatus primò cẽſetur magis dilectus nominanti,quàm nominatus ſecundariò: vnde & in dubio præferendus eſt. pagi. 118. num.1.Idem in hæredibus ſecundum Bar. & magis communem.pa.118.nu.2.
Nominatus primò in eodem inſtrumento eſt pręferendus alijs,vbi ex pluribus electis nõ poteſt poſsidere niſi vnus.pagina. 352.numero.5.
Nominati vocantur primò ad relictum factũ familiæ:ac poſt eos hi qui ſunt in gradu ꝓximiores.pag.350.nu.1.
Nominati admittuntur ante omnes: & poſt eos admittuntur qui ex nomine & familia defuncti reperientur:& ex his q primo gradu procreati ſint.pag.375.nu.23.
Nominatis deficientibus,non admittuntur omnes de familia,ſed ſolùm proximiores ipſi defuncto dum viuunt: & eis peremptis, admittuntur omnes alij ſequentes ex eadẽ familia gradatim.pag.360.nu.15.
Non entis, nullæ ſunt qualitates.quod eſt etiam Philoſophicum theorema.pagi.290.nume.5.& pag.400. nu.8.
Non dicitur quis alium grauare vtendo iure ſuo permiſsiuo ſeu poteſtatiuo. pagi.299. nume.27.
Notabilis deciſio Oldra.circa clauſulam prohibitiuam ſeu negatiuam.pag.603 .nu.31.
Notabilis aduertentia ad eandem deciſionẽ Oldra.pag.604.nu.32.
Notabile ad materiam meliorationis.pa. 536 nume.22.
Notabilia ad doctrinam Pau.de Ca. & aliorũ in l.planè.§.ſi eadẽ res.đ leg.1.pa.518.n.9.
Notanda ad l.fina.ff.de proba. pagina.519. nume.12.
Noua intelligentia ad l.ſi quis quos, cum l. ſi quis eum quem infrà de conditio. & demõſtra.pag.327.nu.12.
Nudus miniſter non dicitur quo ad titulum is in quem verba legati conferuntur: et ſi dicatur nudus reſpectu commodi,vt quia nullum ex legato percipere debeat. pagi.324. numero.3.
Nutu ſolo legata relinqui poſſunt:necnon fideicõmiſſa vniuerſalia,contra.Iaſ. & alios. pag.3.numero.10.

O.

OBex tollitur, qui poſſet fieri aduerſus cõmunem ſentẽtiam, Quòd in legitimã apponi poteſt vulgaris ſubſtitutio. pagina. 297. numero.24.
Obligatio ſemel extincta nunquam reuiuiſcit,etiam ceſſante cauſa extinctionis. pag. 543.nu.20.
Obligationes perſonales inhærent perſonę tenaciter:dominium autem cohæret rei principaliter.pag.463.nu.15.
Obligatus tenetur præciſè, quando factũ ex l.diſpoſitione eſt in obligatione:neq; liberatur ſoluendo intereſſe vel ęſtimationem. pag.125.nu.6.
Obligatus nemo eſſe poteſt ſibi ipſi reſpectu vnius & eiuſdem debiti.pagina.161.numero.2.
Officiales nominati per commiſſarios,per vniuerſitatem ad faciendam nominationem deputatos,cenſentur nominati ab ipſa vniuerſitate.pa.567.nume.2.

Officium executoris teſtamento deſignati, etiam ab eo acceptatum, non tranſit ad eius hæredem, prout neque tutoris, neque curatoris officium. pag. 342. nume. 2.

Officium nullum cum adminiſtratione tranſit ad hæredem talis officialis, &c. pagina. 343. numer. 3.

Officium iudicis conquieſcit lata ſententia ſuper principali: & ceſſat in acceſſorijs. pagina. 532. num. 13.

Omne verbum etiam ſuaptè natura merè voluntarium reducitur ad boni viri arbitrium, vbi agitur de euitatione damni. pagin. 26. numero. 40.

Omnis, vnuſquiſque, quicunque, quilibet, ſua natura important vniuerſalitatem: tamen reſtringuntur de habilitate. pagina. 392. numero. 7.

Onus fideicommiſſi legato iniunctum, licèt ſit certum in ſeipſo: tamen ob incertitudinem & inualiditatem legati, redditur inualidum. pag. 398. nume. 5.

Opinio glo. in capit. Cùm tibi, eſt verior & communior. pa. 6. num. 16.

Opinio communis, Quòd teſtator legando rem hæredis vel legatarij non transfert dominium in legatarium, ex qua declaratur l. vnum ex familia, §. ſi rem infrà eo. pagina. 95. numero. 1.

Opinioni concordanti eſt adhærendum in ambiguis. pagi. 344. nu. 4.

Oppoſitorum natura eſt, vt ſe inuicem tollant: non autem vt ſe inuicem ponant. pagina. 246. nume. 24.

Ordo ſcripturæ deſignat ordinem voluntatis pa. 119. nume. 3.

Ordo dignitatis aut gradus quo ad perſonā ex familia per commiſſarium teſtatoris nominandam, in caſu & materia l. vnum ex familia, non conſideratur. pagina. 574. numero. 12.

Ordinis peruerſio vnius actus ad ſeipſum regulariter vitiat illum. pa. 171. num. 8.

Origo diſpoſitionis ſemper vel vt in plurimum attendi debet. pagina. 482. numero. 23.

P

PAraphraſis expoſitiua literæ l. cum quidam mag. huius ti. opportuna & neceſſaria. pagina 275. numero. 14.

Paria ſunt, hæredem grauari per teſtatorem ſub nomine ſingulari & appellatiuo hæredis: vel ſub ſimplici & plurali hæredum, etiam nominibus proprijs expreſſorum. pa. 315. nume. 1.

Paria ſunt, teſtatorem diſponere grauando hęredem de reſtituendo alteri de familia per illa verba, cui voles: vel per illa, quibus voles de familia. pa. 582. nume. 4.

Paria ſunt actum valere ab exordio confectionis illius, vel non valere: ſiue à principio, aut deſinere valere ex poſt facto: ſi tamen nullitas talis actus allegari non poſsit. pagi. 598. num. 21.

Paria ſunt quem rogari de reſtituendo poſt mortem ſuam, & cùm, aut quando volet. pagina. 555. numero. 4. idem in caſu è contrario. pag. eadem. nume. 5.

Parificantur caſus l. in arbitrium, extra terminos ipſius: quando in vno & altero conditio voluntatis adijcitur. pagina. 21. numero. 30.

Pars rei aliquando poteſt oſtendi vel demōſtrari ad oculum corporeū. pagi. 540. nu. 9

Partem alteri conferre, quid ſit. pagina. 90. numero. 2.

Parte vnius rei legatæ agnita, cenſetur etiam alia pars agnita. pa. 77. num. 4.

Pater meliorando hodie filium in teſtamento vel codicillis in tertia parte bonorum, aſsignando illam in re certa, & eam tradendo ex interuallo ſoluiſſet filio in vita, talis melioratio ſit irreuocabilis. pagina. 244. numero. 20.

Pater legans filiæ ducenta pro ea maritanda, ſi in vita eam maritauit datis ſibi ſolis centum, poterit filia petere alia centum reſidua. pa. 253. nume. 38.

Pater poteſt dare filio vulgarem ſubſtitutum in legitima. pa. 295. nu. 21.

Pater adeptus ſemel immunitatem propter numerum liberorum, nōn perdit exemptionem vel immunitatem, propterea qđ talis numerus ex poſtfacto decreſcat: vel ex toto deficiat. pa. 544. num. 21.

Patrimonij qualitas mutatur mutatione perſonæ. pa. 502. num. 33.

Paſtores ouium vel caprarū portantes demortuarum pelles non excuſantur: niſi etiā probent eas mortuas fuiſſe abſq; eorum culpa vel negligentia. pa. 348. num. 6.

Permiſſum ad certum tempus videtur poſt illud per eūdem permittentem prohibitum. pag. 150. nume. 2.

Perſonalis actio non ſequitur fundi poſſeſſorem. pag. 123. nume. 2.

Perſo-

Perſonæ mutatione mutatur qualitas priuilegiata ac denominatio legitimę. pag.288. numero.1.

Peruerſio ordinis vnius actus ad ſeipſum regulariter vitiat illum.pag.171.nu.8.

Per ſimplex ſilentium filij grauati in legitima nō inducitur approbatio talis grauaminis. pag.291.nu.10.

Per agnitionem legati factam per primum legatarium fit quaſi contractus cum fideicōmiſſario,qui fuerit grauatus legatum reſtituere.pag.341.nu.1.

Petitio generalis valet,putà,peto villā vel oppidum:non autem valet, ſi petatur id quod eſt in tali villa vel oppido:quoniam talis petitio nō ſolum eſt generalis, ſed etiā incerta.pagina.417.num.21.

Pia cauſa fauorabilior eſt quoad quid, quàm liberorum,renuente Baldo. pagi. 6.nu. 15.

Pia cauſa & cauſa libertatis parificantur in iure.pag.398. nu.4.

Pietas maior erga conſanguineos pauperes exercetur, quàm erga extraneos. pagi. 182. num.15.

Pietas accipitur pro actibus miſericordię.pagin.193.num.23.

Pluralitas actuum minimè præſumitur. pagi. 218.num.31.

Pœna mortis non incurritur per ſolū ac ſimplicem tractatum venenandi:ſed ſolum pœna extraordinaria. Neque contrarium debet practicari ex generali & notoria orbis conſuetudine,quæ habet,quòd pœnæ capitales non ſunt imponendæ ex delictis attētatis.pag.52.nu.82.

Ponderatio tex.in.§.hæres,inſtitu.de oblig. quæ ex quaſi contra.naſcun. pagina.330.

Portio legitima non poteſt appellari quota pars hæreditatis, ſecundum magis communem Docto.conclu.pag.407.nu.8.

Portionem deficere ab initio vel valere & reſolui ex poſt facto,paria ſunt.pagina.230. nume.50.

Poſſeſsio bonorum contra tabulas datur tantùm præteritis. pag.229.nu.48.

Poſſeſsio i.§.Titia cū nuberet, l.Titia cū teſtamēto, p re poſſeſſa accipitur.pa.452.nu.1.

Poſſeſsio libera & vacua differunt. pagina. 536.num.19.

Poſſeſsio pacifica tunc dicitur haberi,quando fructus per poſsidentem percipi poſſunt: & non aliàs.pag.536.nu.21.

Poſſeſsio quæ plus iuris habet, à iure denominatur:quæ plus facti,à facto.p.542.nu.13.

Poſſeſsiōis appellatio in dubio intelligitur de pacifica.pag.536.nu.20.

Poſt mortem damnati in metallum,qui priuſquam damnaretur,ius eligendi vel nominādi vnum de pluribus habebat,fiſcus nominabit,& reſtituet:in vita autē ipſius damnati, quoad vſum & fruitionem retinebit. pag.572.nu.8.

Poteſtas, cui datur liberum arbitrium,nō poteſt inferre præiudicium tertio. & idem in voluntate ſimplici ſeu libera.pagi.25.numero.34.

Poteſtas data executoribus,etiam ab inteſtato,non ſortitur effectum, niſi adita hæreditate:præterquam in relictis ad pias cauſas. pag.332.nu.16.

Practica hodie ſequitur vt plurimum communes opiniones,vt venator leporem.pagina. 245.nume.23.

Prælatus, qui paſſus eſt præſcriptionem labi cōtra eccleſiam,poteſt agi pro parte eccleſiæ ad æſtimationem damni contra eum. pag.427.nu. 5.

Prælationi adinuicem non eſt locus in coniūctionibus ſimplicibus.pag.494.nu.6.

Præpoſteratio eiuſdem actus ad ſeipſum plus inficit,quàm vnius actus ad alium. pagina. 147.nume.5.

Præmiſſa neceſſaria ad intelle.l.ſed duob' huius tit.& eorum quę Bart.ibi tradit indiſtin. & deciſione quæſtionis.pa.85.nu.1.

Præſumitur quē elegiſſe indignum ignoranter,& non ſcienter:vtriuſq; iuris tam ciuilis quàm canonici cenſura penſata:niſi contrariū probetur.pa.266.nu. 3.

Præſumitur in dubio quòd quiſq; vult actum ab eo geſtum valere & eſſe efficacem. pag. 437.num.4.

Præſumptio validitatis actus non inſurgit, vbi deeſt vterq; ſignificatus tā proprius quā improprius.pag.508.nu.7.

Præſumptionem validitatis actus alijs præſumptionibus præualere,quod à Decio in pleriſq; locis traditur,quomodo ſit accipiendum.pag. 508.nu.8.

Pretium rei aliud eſt à pretio poſſeſsionis. pag.532.nu.14.

Primo nominatus in ſcriptura pſumitur principalis:quod poteſt eſſe vtile ad multa in varijs materijs.pag. 119.nu.4.

Primordialia potiſsimum ac principaliter ſūt in conſideratione:non ſic ſecūdaria,ſeu cōſecutiua.pag.587. nu.12.

Prim' caſus,in quo fideicommiſſum tacitè inducitur.

ducitur.pag.465.numer.18.

Priuatio non cadit, vbi non cadit habitus.pagin. 193.nume.25.

Priuilegium vbi conceditur rebus propter perſonas extinguitur mutatione perſonæ. pa. 301.numero.32.

Priuilegium immunitatis conceſſum habenti duodecim filios maſculos, ſi ſemel obtinet eos,non perdit nobilitatem, ſi eoſdem vel aliquos eorum amitteret. pagina. 545. numero.24.

Probationes factæ ab vtraque parte legatariorum quando adinuicem collidantur.pagin. 106.numer.2.

Probationes ſolæ citra ſententiam factæ ab vna parte contra aliam,non inducunt obligationem paſsiuam.pa.107.nu.3.

Prodnctiones l. Nutu.de lega.3. pa.4.nu.11.

Prohibitus donare,non prohibetur remittere ius quærendum: ſed non quæſitum.pagin. 427.nume.3.

Prohibitum ad certum tempus videtur poſt illud permiſſum.pa.150.num.3.

Prohibitio alienationis ſimpliciter & pſonaliter facta nõ afficit ipſam rem alienari prohibitã quocunq; vadat.pa.599.num.29.

Prolis appellatio comprehendit ſolos deſcendentes.pag.357.nume.12.

Promiſsio nulla vitiatur, quantuncunque incerta,ſecundum æquitatem canonicam.pa. 17.nume.19.

Punctuatio ad l. 17. Taur. an per ſimplex cõſtitutum factum per partem meliorantem de rebus meliorationis inducatur ipſius irreuocabilitas.pag. 559.nume.20.

Pupillus habet regreſſum, vt ſibi damnum reſarciatur contra tutorem præbentem cauſam damni pupillo illati. pagina.427. numer.4.

Purgationi moræ locus eſt re integra poſt lapſum temporis per iudicem præfixi. pagi. 149.numer.1.

Purgationi moræ nullus relinquitur locus poſt executionem à lege vel ab homine expeditam.pagi.199.num.8.

Q

Quandiu dictio eſt ſuſpenſiua. pagi. 227.num.45.

Quando ſubſtantiuũ & adiectiuũ ſtant ſub vna oratione,vel vno orationis cõſtructu,vnum regit & determinat aliud: & determinatur reciprocè ab alio.pag.209.nu.9.

Quando plures vocantur ad idem legatum in eadem oratione,vt cenſeantur verbis tantũ coniuncti,oportet portiones quotas legati eſſe diſtinctas & diuiſas per teſtatorem. Aliàs cenſentur mixtim,id eſt re ſimul & verbis coniuncti.pa.213. num.20.

Quando ex vna perſona honorata legatũ peruenit ad plures,illi nõ cenſentur habere partes omnino diſiunctas in ipſo legato: quinimò cũ vnius perſonæ vice fungantur, non cenſentur partes diuiſæ.pa.214.num.23.

Quando verba legis vel ſtatuti in ſenſu directo nihil operantur: tunc neceſſariò ſumitur ex eis argumentum à ſenſu oppoſito,etiam ad iuris communis correctionem,ne verba ſint ſuperuacua.pa.226.num.44.

Quandò quis,ratione officij publici vel priuati ſibi iniuncti,teneť ad cuſtodiam alicuius rei, non ſufficit ei probare eiuſdem rei interitum.pag.348.nume. 5.

Quarta differentia inter primũ & ſcdm caſũ l.in arbitrium, huius titu.pagi.21.nume.28.

Quaſi dictio, eſt nota improprietatis, prout & dictio,quodammodo.pagina.293.numero.15.

Quatuor corollaria ex intellectu l.ſi idem ſcrip. huius titul.dimanantia,& ſatis conducibilia ad ipſius declarationem.pagina.170.numer.6.

Quæſtio notabilis,an ad relictum factum vni pauperi de familia admittendus ſit pauper proximior teſtatori ratione conſanguinitatis,an verò pauperior,ſed remotior quo ad conſanguinitatem? pagina.575.num.13.

Qui tenetur alicui ad operam præſtandam, tenetur ad ſumptum faciendum in tali opera. pagi.96.nume.5.

Qui non poteſt per ſeipſum manumittere,nõ poteſt alteri committere, vt manumittat. pagin.314.nume.1.

Quis vel qui importat conditionem tacitam. pagina.103.nume.6.

Quod omnino nullum eſt,per approbationẽ expreſſam validari poteſt,vt ex nũc ſumat exiſtentiam:non autem vt ex tunc,id eſt retro ab exordio,hoc eſt ab ipſius actus nullius confectione.pa.292.num.12.

Quod habetur pro tali ſecundum quid & non ſimpliciter, non eſt propriè & verè tale.pagina.293.nume.14.

Quod ex mente elicitur, eſt ex vero,proprio, ac propriiſsimo ſignificato. pagin.507.numero.5.

Quod per alluuionem accedit, acquiritur de nouo.pag.553.nu.32.

R

Raphael Cuma.expendit.§.ſi ea cōditiōe.l. Titia cum teſtamento, huius titu.in l.Iulianus ait. ff. de condi.& demonſt. contra Bart. in d.§.ſi ea conditione.pag.432.nu.13.

Raphael Fulgo.carpitur in eo quod dicit in.§. ſi tibi centum.l.ſi tibi mandauero.ff.mand. ꝙ ſicut prior monaſterij deſignatus non poteſt ſeipſum eligere:ita etiā neq; poteſt eligere fratres ſui conuentus. pagi.608.nu.7.

Ratio differentiæ inter contractus & vltimas voluntates,circa recurſum & nō recurſum ad arbitrium boni viri.pag.63.nu.92.

Ratio primi reſpōſi.l.2.iſtius tit.de lega.2.ſtat in dinumeratione rerum diſcreta & ſeparata cuiuſq; earum, quæ cenſeri debet,acſi in diuerſis diſpoſitionibus facta eſſet,prout in ſimili dicitur in perſonarum enumeratione pag.70. nu.1.

Ratio dubitationis vltra ſcribentes ad ſecundā partem.§.certam.l.ſi quis ſeruum,huius tit. pag.120.nu.5.

Ratio differentiæ de iure communi inter legitimam parte vna,& alias bonorum quotas parte altera.pag.125.nu.5.

Ratio deciſiua ad l.cùm fundus,huius tit.quæ vera eſt,exploſa ratione Ange.de Perig. & Pau.de Caſt.pag.137.nu.3.

Ratio propter quam in vltimis voluntatibus non eſt licita variatio.pa.155.nu.5.

Ratio vulgaris per gloſ.& Docto.varijs in locis tradita ad inductionem iuris accreſcēdi vniuerſalis, euitationis.ſ.inconuenientis ne teſtator diſcedat partim teſtatus, & partim inteſtatus,non eſt ſolida neq; finalis. pagi. 209.nu.8.

Ratio vulgaris quæ ſolet ſignari ad regulam, Quod in hæreditatibus etiam inter omnino diſiunctos eſt locus iuri accreſcendi, reijcitur:ſubijciturq́; alia noua.pa.215.nu.25.

Ratio dubitationis ad primum reſponſum.l. Lucio,huius tit.quam Pau.de Caſt.Rapha. Cuma.& Ange.de Perig.adducunt,probabilior eſt ea quam Bar.& Bald.tradunt. pagi.258.nu.2.

Ratio Fran.de Aret.ad.§.mulier.l.miles ita,huius tit.exploditur.pag.313.nu.8.

Ratio fundamentalis introductionis quaſi cōtractus per aditionem inter hæredem & creditores ac legatarios vltra omnes ſcribētes. pag.329.nu.4.

Ratio primi reſponſi ſeu primæ deciſionis l.vnum ex familia,huius tit.pa.556.nu.7.

Rationem quærere vbi ſenſus adeſt infirmitas intellectus eſt.pag.216.nu.26.

Receditur à communi ſententia malè fulcita, propter minus commuuem iure & ratione bene firmatam.pag.37.nu.54.

Rugula ius noſtrum,ſileſcit rupto teſtamento expoſt facto,intentata bonorum poſſeſſione contra tab.ſiue etiam querela. pagin. 213.num. 19.

Regula,ſubrogatus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur,quomodo ſit intelligenda.pag.243.nu.17.

Regula canonica diſponens eum qui eligit ſcienter indignum ad officium vel dignitatē eccleſiaſticā priuari quoad primā ſequuturā electionem poteſtate eligendi:procedit etiā inter laicos quo ad officium vel dignitatem ſecularem.pag.278.nu.17.

Regula l. qui bis idem de verb.oblig. habet etiam locum in vltimis voluntatibus:licèt diuerſimode ac per oppoſitum.pagina.518. nume.8.

Relatiuum quis vel qui importat conditionē tacitam.pag. 103.nu.6.

Relegatus ad tempus etiam cum comminatione pœnæ ſi intra illud vnde fuit relegatꝰ redeat,poteſt termino lapſo,etiam ſine licētia iudicis impune redire propria authoritate.pag.151.nu.4.

Relictum diuiti pro anima vel ad alimenta nō cenſetur relictum ad piam cauſam. pagina. 179.nu.9.

Relictum alimentorum factum per patrem filio naturali vel ſpurio,etiam indigenti non eſt ꝓpriè neque exactè piū. p.180.nu.10.

Relictum conſanguineo indubio cenſetur ſibi factum intuitu conſanguinitatis ſolo, & non alio etiam pietatis.pa.180.nu.11.

Relictum ſeruo communi plurium dominorum,ſi eorum vni per talem ſeruū acquiri non poteſt, acquiritur alteri domino. pagin.210. nu.11.

Relictum ad cauſam priuatam vt valeat,oportet relinquentem remittere expreſsè in arbitrium boni viri.pag.321.nu.4.

Relictum ad reparationem vel conſtructionē viæ publicæ,pontium publicorum &c.valet quantumuis ſit incertum:dum tamē locus certus deſignetur.pa.322.nu. 6.

Relictum pro excarceratione alicuius homi-

nis detenti pro maleficio, vtrùm valeat? pa. 322. numer. 7.

Relictum cauſaliter vel conditionaliter idem importat. pagi. 400. nume. 6.

Relicti appellatio comprehendit totum. pagi. 409. nume. 13.

Relicta ſingularia fieri per verba directa vel per obliqua nihil refert. pagina. 405. numero. 4.

Relictus ab aliquo centum pro alimentis alicui, ſi non habeat neceſſe expendere niſi quinquaginta reliqua quinquaginta debēt cedere cōmodo ipſius alimentarij. pa. 187. nu. 21.

Religioſus locus non poteſt diſtrahi nec pignorari ſecundum vnam opinionem. pagi. 513. numero. 7.

Remedia procurata non proſunt illa procurātibus. pag. 340. num. 6.

Remiſsiones haud contēnendæ ad. l. qui duos, §. 1. eodemque vltimo. ff. de manumi. teſta. pagi. 556. num. 13.

Repræſentatio filij ad patrem in ſuccedendo patruo ipſius, vel auo non datur, etiam in fideicommiſsis vniuerſalibus. pagina. 372. numero. 21.

Requiſita quibus interuenientibus quædam pot. cautela Specul. & ſequacium procedit optimè. pa. 163. nume. 6.

Res perueniens ad manus exempti potitur priuilegio exemptionis. pa. 302. nu. 35.

Res, quę fuit maiorū, vendita, retrahibilis per propinquiorem conſanguineum ex iure ꝓ thomixeos legum regiarum authoritate, ſi ſemel ſit vendita extraneo, & lapſo nouendio per eum vendatur alteri, ceſſat retractus. pagi. 302. num. 36.

Reſponſum ad l. dudum. C. de contrahen. emptio. & verus intellectus illius. pagina. 75. numero. 8.

Reſolutio per diſtinctionem caſuum in materia l. nutu. ff. de acquiren. hæredit. pagi. 14. numero. 13.

Reſolutio in intellectu eorum quæ dicta fuerunt circa glo. 1. §. penul. de dote prælega. pag. 105. nume. 12.

Reſolutio noui intellectus l. & Proculo, huius titu. pa. 221. num. 37.

Reſolutio cuiuſdam quæſtionis grauiſsimę ꝓ parte affirmatiua. pa. 481. num. 20.

Reſolutio per diſtinctionem circa opinio. Docto. in glo. in. §. ſi de falcidia. l. vnum ex familia, huius titu. pa. 616. num. 17.

Reſtrictio l. nutu. ff. de acquiren. hæred. pa. 4. numero. 12.

Reſtrictio & intellectus regulæ vulgaris, quod non eſt habendū in conſideratione id quod poteſt euenire de iure ſpeciali. pagina. 92. numero. 9.

Reſtrictio ad l. ſi pecunia, huius tituli. ſecundum ius hodiernum. pa. 158. num. 4.

Retrahendi ius ceſſat, quod aliâs proximiori conſanguineo competeret, ſi alter conſanguineus dominus rei patrimonialis ingreſſus fuerit religionem, & monaſterium eandem rem extraneo vendiderit. pagina. 303. numero. 37.

Retractatio cuiuſdam inductionis factæ per quoſdam nouiſsimos de quadam Decilio. Paul. de Caſt. pa. 312. nume. 41.

Retrotractio conditionum ad tempus præteritum poſt earum exiſtentiam non fit in legatis conditionalibus. pagina. 338. numer. 7.

Reuocatio facta per teſtatorem de fideicommiſſo relicto à legatario inducit etiam reuocationem ipſius legati directò & immediatè ipſi legatario relicti. pagina. 178. numero. 5.

Reuocatio tacita ſeu cōiecturata prioris actus non inducitur per ſecundum actum inualidum. pag. 480. nume. 15.

Reuocatio prioris actus validi non reſultat ex diſpoſitione nulla. pag. 481. nu. 17.

Rogari quem manumittere ſeruum ſtatim, vel ſimpliciter, idem pollent. pagina. 324. numero. 2.

Rogatus reſtituere rem aliquam vni de familia, & iuſſus vt talis res non exeat de familia tenetur reſtituere rem. in familia cum effectu. pag. 603. nume. 29.

Rogatus reſtituere pauperibus conſanguineis teſtatoris, vel de genere ipſius, ſi in eodem rogato concurrat eadem qualitas, an talis rogatus debeat reſtituere, aut ſi malit, poſsit retinere ſibi ipſi quod erat alijs reſtituēdū. pagi. 607.

Rogatus reſtituere fundum vni de familia vel de agnatione, eo ipſo quod fundus per eum ſibi reſtituitur, talis fundus deinceps manet liber penes illum nominatum de familia. pag. 597. num. 20.

S

SAcerdos non poteſt donare concubinæ, neque ei legare. pagi. 313. nume. 6.

Saluatio Barto. in l. Nutu. de acquirē.

quirē hæred.pa.5.nu.14.

Saluatur Barto.in l. quidam teſtamento, ſuprà titul.primo. in æquiparatione quam facit duorum caſuum ibi per eum poſitorū. pagi.101.num.2.

Saluatur eo cōmunis intellectus Doctorū ad prædictam legē quidam teſtamento, & ab eo nō eſt recedendum:tamen intellectus vel ſubintelligentia Barto. non eſt ſolida. pagi. 102.num.3.

Scienti & volenti vel patienti non inferuntur dolus & iniuria. pagina.339. numero.1.

Scire & ſcire debere parificantur.pagina. 217. numero.27.

Id quod continetur in ſcriptura ad quam fit relatio,cenſetur contineri in ſcriptura referente. pa.500. num.5.

Sectio legis vnum ex familia, huius tit.in principio per quæſtiones.pa.555. nume.1.

Secunda principalis differentia inter primum & ſecundom caſum l. in arbitrium,huius tituli, cum ipſius declaratione ac mentali enucleatione.pag.16.num.17.

Sepulchrum, vel ſepultura, vel locus ſepulturæ, an vendi poſsit. pagina.513. numero.8.

Sepulturæ electio, etiam ſi non teneat,tamen impedit aliam electionem,ac ſi teneret. pagina.478.num.10.

Sequela de legitima patronorum ad legitimā filiorum optima eſt, vt pote de minori ad maius affirmatiuè.pa. 224.nu.38.

Sequela à patroni legitima ad legitimam filio debitam optima eſt,cùm ſimiliter arguatur de minori ad maius affirmatiuè.pagin.295. num.17.Non autem valet contra. pagina eadem.nume.18.

Sequela à legitima patroni ad legitimam filij negatiuè non tenet, vt potè de minori ad maius negatiuè.pagina.295. numero.19. Cōtra verò à legitima filij ad legitimam patroni ſimiliter negatiuè, valet:quia eſt à maiori ad minus negatiuè. pagina eadem. numero.20.

Sermones ſunt accipiendi iuxta materiam ſubiectam.pa.241.num.13.

Seruus communis videtur obtinere vicem vtriuſque domini.pa.204.num.3.

Seruus communis repræſentat perſonas ſeparatas duorum dominorum.pa.204.nu.4.

Seruus plurium dominorum repręſentat perſonas plurium ſeruorum pa.205.nu.6.

Simplex rei appellatio comprehendit & includit totam rem.pag.409.numer.12.

Simplex appellatio partus intelligitur in dubio de dimidia totius. pa.494.num.7.

Si laicus transferat ius patronatus in eccleſiam vel monaſterium,vel aliam perſonam eccleſiaſticā, ceſsionarius, in quem fit eiuſmodi translatio habet tempus ſemeſtre ad præſentandum iure proprio,vt habet patronus eccleſiaſticus.pa.302. numer.34.

Si teſtator grauet hæredem expreſſo proprio nomine item & appellatiuo,non eſt diſtinguendum vtrum ipſorum nominum præcedat,proprium,an appellatiuum.pa.317.n.3

Sobolis appellatio non comprehendit niſi deſcendentes primos & proximiores. pagi. 356.nume.11.

Socius ſolus vtendo ſimpliciter re communi in totum in qua ſolam habebat partem, nunquam in dubio cenſetur facere animo delinquendi.pa.408.num.9.

Solutio præſupponit obligationis nexum, vt priuatio preſupponit habitum.pa.235.n.1.

Solutio in tempeſtiua non poteſt dici propriè extinctio petitionis legati: ſed potius videtur eſſe quoddam implementum ipſius legati.235.num.2.&.3.

Species per quantitatem, non autem quantitas per ſpeciem æſtimanda eſt.pa.158.n.3.

Statutum quod punit patrem pro filio eſt contra omnem rationem & naturalē ęquitatem:& tamen valet.pa.285.nume.4.

Statuta Italiæ diſponentia, ſtantibus maſculis fœminas à parentum ſucceſsione propellędas eſſe,quomodo intelligant.pa.448.n.8.

Stirps,cùm ſumitur iuridicè quid ſignificet.pagina.356.num.10.

Subintellectus ad verſ.Sin autem.l.ſi idē ſeru' huius tituli. pagi.170.nu.5.

Subſcribens ſe in teſtamēto,qui nō eſt de contrahentibus,ſemper dicit quod ſubſcribit ſe vt teſtis.pag.419.nu.3.

Subſtitutio facta in legato nō extinguit̄, licèt legatari' cui eſt facta viuo teſtatore, ſiue ante,ſiue poſt teſtamētū moriat̄.pa.314.n.13

Suitas facta inutilis quo ad ſucceſsionē.i.p abſtenſionē eliſa vel adumbrata,non impedit ſuccedere matrem defuncti ab inteſtato. pagina.480.nume.16.

Summa Pau. reprobat̄ in.§.Lucia.l.Titia cū teſtamēto,huius tituli,q̄a non eſt vera in vno puncto.pag.419.num.1.

Summa pronuntiatorum ſeu notabilium quę ex princip.l.vnum ex familia,huius tituli,eliciuntur.pagi.555.nume.2.

Summæ aliquot ad l.in arbitrium, huius titu. pagina.10.ante numer.1.

T

TAcita partium diſtributio nō impedit ius non decreſcendi verũ & proprium, ſecundum communem: & ſecundum authoris intelligentiam,neque fictum & impropriũ. pagi.221.num.36.

Talia ſunt ſubiecta, qualia prædicata demonſtrant.pa.389.nume.4.

Tempus à lege pręfixum ad faciendum aliquid poſt delatam hæreditatem,intelligitur præfixum & poſt ipſam aditam, &c. pagi. 271.numero.9.

Teſtamentũ ſecũdum in quo inſtituitur filius teſtatoris ſpurius,vel aliquis deportatus,nō tollit primum: niſi fuerint inſtituti vel ſub conditione, ſi legitimabitur, vel ſi fuerit per principem reſtitutus.pa.92.num.8.

Teſtamentum confectum per teſtatorem à decennio citra ante mortem ipſius, ſi teſtator illud non reuocet, valet non obſtante temporis longinquitate.pagina.251. numero.35.

Teſtamentum in quo filius inſtituitur, cenſetur continere tacitè clauſulam codicillarẽ. pagina.415.nume.19.

Teſtamentum ſecundum vt tollat primum, non exigitur eſſe actu validum: ſed ſufficit poſſe ex eo adiri hæreditatem de iure ciuili. pag.477.numer.8.

Teſtamentum primum reuocatum non conualeſcit,etiam ſi ſecundum poſtea efficiatur irritum.pagi.478.numer.9.

Teſtamenti vltimata & finalis confirmatio inducitur aditione hæredis. pagina.328.numero.1.

Teſtator, quamuis iure pleno ſit dominus rerum ſuarum: non tamen poteſt aduerſus legum authoritatem diſpenſare. pagina.95. numero.2. Quæ ſententia procedit, etiam ſi teſtator rem hæredis vel legatarij legaſſet de ipſiuſmet hæredis vel legatarij voluntate & aſſenſu.pagi.95.nume.3.Quæ tamẽ extẽſio ſubdeclaratur reſtrictiuè. pagi.95.nu.4.

Teſtator coniungens duos vel plures legatarios verbo,præſumitur eos coniungere voluiſſe re & effectu.pa.205.num.5.

Teſtator, quando in ſolutione exprimit legati cauſam & ſoluit ad ipſius cauſæ implemẽtum,videtur præueniſſe mortem,& velle ꝙ ex nunc legatarius habeat legatum irreuocabiliter.pa.238.num.5.

Teſtator in dubio non videtur voluiſſe legatũ duplicare.pag.250.nume.30.

Teſtator ſi leget rem cum ſuis commodis, tũc omnia proficiunt legatario,etiam percepta ante mortem teſtatoris, poſt teſtamentum tamen confectum:licèt legando ſimpliciter non proficiant.pa.252.num.37.

Teſtator legando rem videtur duntaxat legare ius quod habet in re:non autem ius alteri competens in eadem re.pag. 283.nu.1.

Teſtator non poteſt grauare eum quem honorat honore conſecutiuo, & ſecundario, & in potentia præſertim remota conſiſtente.pag.325.numero.6.

Teſtator iure communi attento non poteſt iubere,quòd legata debeantur non adita hæreditate.pag.335.nume.20.

Teſtator non præſumitur in dubio voluiſſe hęredem grauare duplici præſtatione. pagin. 393.nume.6.& pag.521.nume.15.

Teſtator poteſt dare facultatem legatario capiendi rem legatam propria authoritate.pagina.404.nume.2.

Teſtator poteſt prædictam facultatem concedere,non tantum expreſsè,ſed etiam omnino tacitè,id eſt ex voluntate ipſius præſumpta vel coniecturata.pa.404.num.3.

Teſtatòr vel ſtatutũ iubens filiã debere eſſe contentam dote loco falcidiæ, intelligit̃ ex qualitate perſonæ.pa.497.num.11.

Teſtator nõ poteſt ſubuertere neq; tollere regulã de nõ cõcurſu pluriũ cauſarũ lucratiuarum.pag.521.nume.16.

Teſtator grauãdo vnũ ex hęredibus in aliqua re hæreditaria, nõ videtur eam ſibi in antecedens prælegaſſe.pa.523.num.20.

Teſtator legando fundũ ſimpliciter,in quo habebat ſolã ſeu nudã proprietatem, videtur etiam legare vſumfructũ.pa.527. num.1.

Teſtator legando rem ſimpliciter præſumitur legare ius qđ habet in re tantũ.p.527. nu.2.

Teſtator in dubio videtur legare ius qđ habet in re non aũt ipſius rei æſtimationem.pag. 602.nume.27.

Teſtator ſicut poteſt legare rem hæredis, ita etiam poteſt legare rem hæredi debitam. pagina.620.num.3.

Teſtator neq; expreſsè neque tacitè poteſt diſponere contra id quod conſtitutum eſt. pagi.619.nume.2.

Teſtator poteſt obligare bona hæredis futuri: & ſic priuſquam eum hæredem inſti-

tuat

tuat.pag.620.nume.4.

Teſtator non ſolùm poteſt obligare rem hę redis,ſed etiam prohibere illius alienationē. pagina.621.nume.5.

Teſtator in dubio non videtur voluiſſe grauare hæredem multiplici præſtatione legati.pagi.621.nume.7.

Teſtatoris diſpoſitio præcipientis filio quòd ſit contentus certa pecuniæ quantitate pro ſua legitima, non valet. pagina.124.numero.4.

Teſtatoris volontas in dubio cenſeri debet cõformis legis vel ſtatuti voluntati diſpoſitiuæ.pagi.217.nume.28.

Teſtatoris diſpoſitio vt ſuſtineatur, & legatũ non reddatur inutile,verba teſtamenti intelliguntur extra propriam, iuridicam,ac regularem ſignificationem. pagina.409.numero.10.

Teſtatoris voluntatem iura dicunt deſumi ac colligi ex eo quod ipſe eſſet facturus veriſimiliter, ſi viueret.pa.499.nume.4.

Teſtatoris volontas cenſetur lex, quandò nõ eſt contra legem.pa.519.num.14.

Teſtatoris voluntate ſubſiſtente, etiam tacita ſiue præſumpta,vel coniecturata, conditio voluntaria aliâs in forma ſpecifica adimplenda, poteſt æquipollenter adimpleri. pagi.558.nume.15.

Teſtatorem voluiſſe hæredem ipſius grauare duplicis præſtationis onere, non eſt veriſimile.pa.433.num.3.

Teſtatore rem hæredis vt propriam legante, id eſt, ſi putet,quamuis per errorem, quòd ſit ſua;valet legatum.pagina.618.nu.1.

Teſtimonium mentis fortiſsimum. pagina.2. numero.6.

Teſtis dum repetitur per iudicem, vt dictum ſuum declaret,non tenetur iterum iurare. pagina.574.nume.10.

Teſtis deponens de ſubita voluntatis mutatione eſt ſuſpectus,tamen hoc ceſſat, ſi deponat de repentina voluntatis mulieris mutatione.pa.252.nume.36.

Theophili tranſlatio reprehenditur. pagina. 493.num.5.

Titulus quod quiſque viris omni iure innbeus. pag.46.nume.70.

Titulus onerofus & titulus non onerofus ſunt incompatibiles ad inuicem.pagina.542.numero.14.

Titulo lucratiuo dicitur obuenire id quod p conſolidationem obuenit.pagina.551.numero.29.

Titulorum quidam ſunt oneroſi,quidam lucratiui.pa.541.nume.10.

Traditio omnis determinatur à cauſa præcedente.pag.242.num.15.

Traditionis executio,quæ fit authoritate rei iudicatæ:item ea quæ fit per legem, à pari procedunt quo ad domionij tranſlationem. pag.197.num.7.

Tranſitus de vno ad aliud inter habentia ſymbolum facilis eſt:cuius oppoſitum eſt in diſſimilibus.pa.224.nu.39.

Tranſlatio dominij neque tradentis neque recipientis conſenſum expoſcit, quãdo fit ex legis poteſtate: imò neque ſcientiam.pagin. 197.numero.6.

Translatio dominij in dubio cenſetur eſſe perpetua & irreuocabilis.pagina.238.numero.7.

Translatio in recipientem tunc dicitur plena & perfecta, quando dominium transfertur. Secus quando obligatio perſonalis & generaliter actio.pag.277.nu.15.

Translatio inutilis perimit legatum, quando habet in ſe vtilem ademptionem. pagina. 482.nume.22.

Translationes aliquot ad literam.§.Lucius.1. l.Titia cum teſtamento, huius titu. pagina. 402.nume.1.

Tranſmiſſio ex potentia ſuitatis eſt generalior alijs ſpeciebus tranſmiſſionum:cùm ratione temporis: tùm ratione perſonarum: vt pote fauorabilior eiſdem.pagina.297.numero.25.

Tria requiſita ad verificationem intellectus l. ſi quis quos,huius tituli.pagina.325. numero.9.

Tutor poteſt eſſe arbitrator in cauſa pupilli,& facere tranſactionem in cauſa vel pupillo ab alio, vel alijs per pupillum mota: ſi tamen res ſit dubia.pagina.26.nume.41.

Tutor in rebus pupilli habetur loco domini, quando rectè & ex bona fide gerit,aliâs cẽſetur ſpoliator.pa.27.numer.44.

Tutor deprehenditur in dolo, cùm pecuniam pupilli ad ſuum compendium retorquet. pa.27.nume.45.

Tutor principaliter datur perſonæ pupilli, ſecundario rebus ipſius.pagina.433.numero.14.

Tutor iam creatus ſi poſtea generet filios, non auxiliabuntur ei ad excuſationem muneris tutelæ iam ſuſceptæ. pagina.544.numero.23.

Variæ

V

Variatio in vltimis voluntatibus quare licita non ſit.pagina.155 numero.5.

Variatio non eſt licita poſt ius quæſitum tertiò: quando inquam irreuocabiliter eſt quæſitum.pa.77.num.1.

Vbi confirmatio teſtamenti reſultat aliunde quàm ex hæredis vnici aditione,ſiue p clauſulam codicillarem, ſiue per repetitionem factam à teſtatore à venientibus ab inteſtato,etiam de iure communi non reſultat aliqua impugnatio voluntatis defuncti exhæredis repudiatione.pagi.417.num.20.

Vbi de teſtatoris liquet voluntate,eum voluiſſe actum valere,eo modo quo valere poteſt: ſi vt agitur non valet,ſuſtinetur prout valere poteſt.pag.522.num.17.

Vbi in legato generis non reperitur niſi vna ſola ſpecies,perinde eſt, ac ſi eſſet legata ſpecies purè.pagina.542.numero.17.

Vendere rem alienam quis poteſt in præiudicium ſuum.pag.530.nume.9.

Venditionis verbum regulariter continet omnem alienationis ſpeciem.pagina.74. numero.7.

Venenatio eſt crimen quaſi proditionis.pag.52.numer.81.

Verbum peregrinum ac valde notandum Lucæ Pen.pagina.6.numero.17.

Verbum,videtur, in lege vel in ſtatuto poſitum ſuapte natura deſignat ſeu importat regulariter fictionem.pag.219.nume.33.

Verbum,eſt, omnium maximè eſt realis exiſtentiæ & veritatis expreſſiuum. pagi.219. numero.34.

Verbum, indignum poſitum in l. Cùm quidam mag. vtrùm loquatur de indignitate iuris, an facti? & concluditur,quod facti. pagina.267.numero.4.

Verbum,conditio,prolatum per teſtatorē non inducit conditionem,quando per alia verba apparet, non eſſe conditionem,ſed modum.pagi.431.nume.12.

Verbum,ſit,ſolum & de per ſe eſt pręcisè ſignificatiuū ſubſtantiæ veritatis.pag.453.nu.3.

Verbum,debet, quanq; regulariter ſignificet aliàs neceſſitatem:aliquando tamen ſignificat potentiam ſeu poſſibilitatem,vt in l.vnū ex familia huius titu.pa.556.num.11.

Verbum,dono, ſimpliciter & abſolutè prolatum,quandoq;, id eſt,ratione materiæ ſubiectę flectitur ad improprietatem,id eſt, non accipitur pro vera & propria donatione. pagina.558. nume.18.

Verba præceptiua ad grauatum relata non inducunt fideicommiſſum,ſed legatum. pagi.327.numer.14.

Verba illa, ſi hæres erit,vel ſi ſuccedat, intelliguntur,id eſt ſi hæreditatem adierit.pagin.333.numero.18.

Verba legis, ſtatuti, vel teſtatoris debent intellligi cum effectu.pag.333.nume.19.

Verba enuntiatiua etiam ad aliud emiſſa in aliquibus caſibus indiſtinctè non diſponūt pagina.396.numero.3.

Verba enuntiatiua propter aliud emiſſa ad hoc vt diſponant, debent concurrere quatuor.pagina.396. numero.2.

Verba enūtiatiua emiſſa propter aliud,vel de præterito,abſque expreſſione rei diſpoſitionem non inducunt.pagina.396.numero.1.

Verba enuntiatiua de præterito principaliter emiſſa propter ſe inducere diſpoſitionem, quomodo ſit intelligendum. pagina.423. numero.3.

Verba quantumlibet diſpoſitiua, ſi ſint ſubiecta poſt expreſſionem cauſæ præcedentis,intelliguntur & determinantur ſecundū eiuſmodi cauſam præcedentem.pagi. 423. numero.4.

Verba illa,ea conditione vt, quæ quotidie ponunt tā in diſpoſitionibus vltimis,quàm inter viuos,important conditionem, non autem modum:contrarium tamen eſt verius. pagin.431.numero.11.

Verba ſequentia generalia,dubia,vel obſcura, declarantur,per verba præcedentia clara. pagina.443.nume.3.

Verba præcedentia quando ſunt expreſſa & determinata,ſequentia autem ſunt dubia,vl obſcura,præcedētia potius declarant ſequētia,quàm è contra.pagina.443.num.4.

Verba gñalia emiſſa ad cōplacentiā,& ad adulationē enuntiata,non diſponūt.p.447.n.7.

Verba diſpoſitiua,ad quęcunq; dirigant, fidei cōmiſſi petitionem inducunt. pa.452.nu.2.

Verba,quando ſunt ſuapte natura diſpoſitiua per teſtatorē prolata,indiſcriminatim diſponunt,ſiue referaōt ad hæredē, ſiue referātur ad tertium,ſiue ad honoratum. pagin.453. numero.4.

Verba illa ,pro ſuis neceſſitatibus , adiecta certæ quantitati , non minuunt legatum. pagina.464.numero.17.

Verborum inſpecta qualitas fortiſſimum mētis teſtimonium.pagin.2.num.6.

Verborum non neceſſariorum multiplicatio

ſen

ſenſum non immutat.pag.516.nume.2.

Verborum geminatio habet ampliare effectum, vt aliquid plus inducant, quàm ſi ſemel proferrentur. pa. 516.num.3.

Verborum geminatio oſtendit enixam volũtatem diſponentis.pagi.516.nume.4.

Verborum geminatorum natura eſt extendere diſpoſitionem ad maiora ipſis enumeratis.pag.517.num.5.

Verborum multiplicatio fortius ius tribuit actui celebrato.pa.517.num.6.

Verborum geminatio operatur, quòd hæres non poteſt prætextu erroris defuncti recuſare ſolutionem prædicti legati geminati. pa.517.nume.7.

Veritas & ſubſtantia rerum non mutatur hominum denominatione.pagina.183.numero.57.

Vna clauſula teſtamenti derogat alteri clauſulæ eiuſdem teſtamenti. pagina.441.numero.2.

Vnitas diſpoſitionis ſeu voluntatis ſcindi non poteſt per hæredem vel per legatarium: neque etiam vnitas iuris indiuiſibilis.pagin.77 numero.3.

Vno,ex pluribus hæredibus vnius legatarij decedentis ante agnitionem legati, repudiante partem ſibi contingentem ex legato, talis pars repudiata non accreſcit eius cohæredi: ſed redit ad hæredem principalem. pag. 206.numero.7.

Vnum & idem verbum,data ſubiecta materia,vno reſpectu poteſt capi propriè,& alio impropriè.pag.491.nume.3.

Vocati plures per nomen familiæ vel aliud collectiuum, videntur vocati ordine ſucceſſiuo.pag.355.num.8.

Vocatus ad maioratus ſucceſſionem ex ipſius primæua inſtitutione committens cauſam ingratitudinis aduerſus vltimum illius poſſeſſorem, immediatumq; ſucceſſoris huius prædeceſſorem non poteſt ab eo exhæredari bonis maioratus.pa.570.num.6.

Voces ſunt paſſionum animæ notæ ſecundũ Philoſophum & Iuriſconſultum. pagina. 2. numero.3.

Voce quod exprimitur per exprimentem credi præſumitur:& de intentione eiuſdem emittentis eſſe.pagi.2.num.4.

Voluntas & arbitrium quomodo differant. pagina.10.nume.1.

Voluntas & arbitrium idem important, quãdo referuntur ad eum,cui munus iudicandi incumbit.pa.24.nume.33.

Voluntas captatoria lege fori valet in diſpoſitionibus particularibus, excepto vno caſu ibi poſito,ſcilicet,quando commiſsio ſit in voluntatem hæredis.pa.35.num.51.

Voluntas mera & liberum arbitrium idem important:quia tale arbitrium habens non tenetur ad iuris ſolennitatem ſeruandam . pagina.39.num.55.

Voluntas morte extinguitur: quam ob rem per mortem quis non poteſt dici velle.pagina.50.nume.76.

Voluntas ſolius intereſſe aliquando poteſt eſſe in conſideratione.pa.86.num.2.

Voluntas vltima & contractus differunt adinuicem in materia conditionis negatiuæ. pagina.89.num.6.

Voluntas diſponentis non ſolùm tacita & cõiecturata reſultans ex verbis teſtamenti, vel codicillorum,vel alterius vltimę voluntatis, eſt idonea ad legatum inducẽdum : ſed etiã ea quæ colligi poteſt ex actu inter viuos per diſponentem ante mortem geſto.pagi. 138.nume.4.

Voluntas tam viuentis quàm morientis ęquè bene & adhuc melius expeditiuſq; datur intelligi facto quàm verbis.pagi.138.nu . 5.

Voluntas vltima tacita poteſt etiam reſultare ex actibus inualidis & irritis inter viuos. pagi.140.nume.9.

Voluntas teſtatoris in dubio cenſeri debet cõformis legis vel ſtatuti voluntati diſpoſitinę.pa.217.numero.28.

Voluntas facto melius datur intelligi, quàm verbis.pag.240.numero.11.& pagina. 348 numero.4.

Voluntas ſemper præſumitur vniformis: niſi contrarium probetur.pa.251.num. 34.

Voluntas teſtatorum eſt regina in vltima voluntate:& ab ipſa omnia in ea cõtenta hauriunt vim & efficaciam.pa.340.nume.2.

Voluntas coniecturata defuncti ex veriſimilibus coniecturis deſumpta,eiuſdem effectus eſt,cuius eſt voluntas vera,expreſſa ac manifeſta.pagina.376.numero.24.

Voluntas tacita reuocatoria primæ nunquam ſubintelligitur,niſi poſtrema ſeu vltima voluntas expreſſa, ſub qua illa tacita ſolet contineri,ſit valida.pag.475.num.2.

Voluntatis ordo deſignatur ordine ſcripturæ vel nominationis.pa.119.nume.3.

Voluntatem captatoriam etiam in legatis & diſpoſitionibus particularibus eſſe inualidam communiter aſtruitur , iure communi attento : ſed iſtud hodie innouatur vno

caſu

caſu per l.for.pa.34.nu.50.

Voluntatem teſtatoris nihilominus probari ex teſtamento minus ſolenni, quomodo intelligatur.pa.475. num.2.

Voluntaria alienatio de re legata facta regulariter extinguit legatum.pagina.248. numero.27.

Vſusfructus non poteſt dici pars quota: ſed pars integralis.pa.531.num.12.

Vſusfructus & vſus & habitatio differunt ſecundum plus vel minus:non autem in ſubſtantia.pa.535.nume.16.

Vſusfructus, quando accedit proprietati per modum conſolidationis, non videtur res noua vel alia: & conſequenter non cenſetur noua acquiſitio. pagina. 553. numero.31.

Vſufructu relicto vxori omnium bonorum & à fortiori bonorum ſimpliciter, ſi non fiat mentio de vſufructuaria vel domina, & extraneus ſit hæres inſtitutus, debet habere vſumfructum omnium bonorum.pagin. 469.num.22.

Vxor per virum relicta domina & vſufructuaria in ſimul, poteſt de iure eligere vtrum illorum malit optare.pagi.467. num.20.

Vxor ſi relicta ſit per teſtatorem dña & maſſaria, vel domina & dominatrix, per talia verba non importatur de iure niſi quædam præeminentia in domo; non autem dominium.pag.467.nume.21.

Vxor quæ poſt mortem mariti committit ſtuprum, an ſit priuanda dote, & qualiter. pagin.269.nume.8.

FINIS.

REGESTVM

†. A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.Y.Z. Aa. Bb. Cc. Dd.Ee.Ff. Gg.Hh. Ii. Kk.Ll.Mm.Nn.Oo.Pp.Qq.*. **.

Omnes ſunt quaterni.

IHS

LABORAMVS SVB TIMORE SANCTISSIMI NOMINIS TVI

¶ Querit gl. q̄ ſint q̄ faciūt iſtā cautōem ceſſat vide gl. q̄ icipit ſʒ i aeq. ibi dū dic̄ ꝛ culpa. itelligo vicio rei n̄ admixta: vt vidiſtis. ſ. pxi. ¶ Et vt tibi liq̄at iſta mā cū q̄rit pp q̄ð dānū ſtipulatio ſimpliciter iterpoſita cōmittat: ſic diſtigue: aut dānū ꝓtingit vicio rei aut culpa pſone: aut alio ſeð pſone licito ꝛ nō culpabili. Si vicio rei ꝛ tūc aut ē viciū nāle ꝛ nō venit in hac ſtipu. vt infrā. §. vitiū: aut eſt accidētale: ꝛ tūc aut aduerſus illud vitiū nō potuit ꝓuideri ꝛ nō vēit i hac ſtipulatōe: vt i. §. hec ſtipulatō ꝛ. §. ſe. aut potuit ꝓuideri ꝛ venit in hac ſtipulatōe: vt in. §. fu. ꝛ. §. ſe. in. §. item apud viuianū. ꝛ. §. ſe. Hoc eſt verum niſi alia culpa cōmiſſa in nō ꝓuidēdo veniret purganda ꝑ aliquā actōem ordinariaʒ circa hoc equaliter ꝓuidentem: vt. ſ. e. l. dāni. §. cuius ꝛ. §. ſe. aut dānum contingit culpa hoīs i faciendo: ꝛ tūc aut iſta culpa eſt vicio rei admixta: ꝛ cōmittitur hec ſtipulatō: vt. l. ſi ſeru⁹ ſeruū. §. ſi furnū. ff. ad. l. aeql. ꝛ no. hic i gl. aut culpa n̄ eſt vicio rei admixta: ꝛ tūc aut venit puniēda ꝑ actōem directam. l. acquil. ꝛ h̄ ſtipulatio non cōmittitur directe: vt h̄ in. §. preterea: aut n̄ vēit in actōe directa. l. acql. ꝛ tunc hec ſtipulatio cōmittitur vt. l. ſi fiſtule. de ſer. vr. pre. lʒ ibi gl. male loq̄tur. ꝛ. l. ſi q̄n. §. ſi cōtra. ſi ſer. ven. Tertiō cāu q̄n ꝓmittit ſeð hoīs licito nō culpabili ꝛ tūc n̄ cōmittit niſi duob⁹ caſib⁹. ſ. q̄n ſcienter ꝛ expſſe cauet ꝑ illo dāno vel volebat alij nocē vt. J. e. §. pe. rn̄. i. ꝛ ibi not. ſi ꝟo amitteret lucrū videbitis in. l. ꝓculus. vos hūiſtis heri. ſ. e l. dāni. §. ſi ei q vbi dicit ꝙ plus vēit i hac ſtipulatiōe q̄ꝫ i actōne ex locato. dico ꝙ in locato ꝛ cōducto vēit culpa lata ꝛ leuis. ꝛ in iſta venit leuiſſima.

Item apud uiuianuz.

mitteret h̄ ſtipulatio. ſecus ſi i actōe vtili vł i factum acql. veniret q꞉ tunc h̄ ſtipulatio cōmitteꝛ tur. ¶ Itē op. de. l. ꝓculus. ad. l. trebati⁹. dicunt quidam ꝙ. l. trebati⁹ corrigit. doc. dicūt ꝙ. l. trebatius loq̄t q̄n lumia auferebant iure ſuitutis ſ. dbite. ſed. l. ꝓculus q̄n nō debebant iure ſeruitutis. ¶ Itē op. q̄n ꝓhibet lumē q̄ð dbet iuꝛ ſeruitutis ꝓhibit⁹ hʒ ꝯfeſſoriā q̄ ē ordiaria. ꝛ iō iſta ceſſat. dicit glo. ad aliud agitur confeſſoria quaʒ ad ſeruitutē pſtandā: ſed ſtipulatio daꝛ ad intereſſe vt pluries dixi. Hec ſo. non eſt bona q꞉ confeſſoria datur ad intereſſe vt. l. loci corpus. §. i cōfeſſoria. ſi ſer. ven. ꝛ. ſ. ti. i. l. i. in fi. C̄ y. dicit i hac actione minus grauior in probatione quā in cōfeſſoria. ita dicit Dy. ſ. ti. i. l. i. §. i. vel dicit Jac. d are. lʒ ꝯfeſſoria deꝛ ad itereē tn̄ nō ꝑncipalit daꝛ ſed ꝑ ꝯſitiam probatur vt. l. i. i ꝑn. ſ. ſi vſufruct. pe. ꝛ de hac cōtrarietate habetis in gl. ſ. ti. i. l. i. §. i. ꝛ. l. in ꝓuinciali. §. i. eo. ti. ꝛ ſupra e. l. q bona §. ſi quis opus. ¶ Op. ad. l. ꝓculus. J. ne quid i loc. pub. l. ij. §. merito. vbi q̄n q̄s amittit lucrum ſtipulatio ꝯmittit. Sol. ibi percipiebat lucrū ex publico. h̄ in ꝑuato. ¶ Et iō vt iſta materia liq̄at diſtigue vt hic diſtiguit Dy. ꝛ optime vide gl. que incipit. i. ſentiat. ibi q̄ ꝑ eo. ꝙ. l. i. in fi. dic vt ibi ꝑ Cy. ꝛ J. de furtis. l. ſi quis vxori. §. penul.

Ex. l. ſequenti.

¶ Si lego tibi partē meā ptis dimidie illi⁹ fundi quid habere debeas vide in fi.

J plures.

Si plures ſtipulātur dbēt ſimpliciter ſtipulari ſed ſi plures ꝓmittūt dn̄t ꝑ pte ꝓmittere. h. d. in ſumma. ¶ Op. ꝛ videt ꝙ adiectio partis intelligatur de tota portiōe ſtipulantis vt. l. vxor i ꝑn. ſupra. d le. iij. ꝛ. l. liberto. §. filiū ſupra d an. le. hui⁹ ꝯrij timore vt puto

Jꝑlēs adiectio partis. Vide que dixi poſt bar. in. l. ſi quis in ſuo. C de inoſ. teſtamē.

d ¶ Quero le

tat ſibi actio. Demum facta ceſſione formo p ō daratiōe.l.q.gl. ¶ Quero ille cui vēdidi domū edificauit an ex illa ſtipulatione teneaꝛ.qdam ꝙ ſic.ar.huius.l.ꝛ.ſ.ti.i.l.ſi.q̄ſi actō ambulet vt.l. ſi adhuc.ſ.de vſuſru.glo.determinat cōtrariū.ꝛ allegat.ſ.de ſerui.expoꝛ.l.titi⁹.ꝛ.l.damni.§.em ptoꝛ.ſ.eo.ꝛ vides ꝙ gl.intelligit ꝙ trāſit ad ſuc ceſſorem ſingularem vt ex facto eius teneaꝛ ven ditoꝛ. ¶ Quero an iſta cautio trāſeat ſine ceſſio ne[a].certe non vt vidiſtis gl.ſ.eo l.damni.§.em ptoꝛ.ꝛ.l.quod ſepe.§.ſi res.ſ.d ꝯtrahē.emp.hoc ꝑmiſſo ꝙ non tranſit ſine ceſſione ad ſucceſſores ſingularem.leges allegate in gl.ꝓſunt cōtra ꝛ il la iura que allegat cōtra ſunt pro. ¶ Op.d.l.ēt .ſ.d iureiuran. Sol.hic d mō agēdi ibi excipiē di. ¶ Item op.de.l.oēs.ſ.vſufr.quēad.ca. Sol. ibi d iure agēdi ſcripto i rē.ꝛ do.dy.pōit hic q̄ſi tranſit ius agendi vel excipiendi.ꝛ dy.ponit i.c. ſi quis in ius.ex̄ de reg.iur.li vi.ꝛ i.l.ſi titius.§. ſi qs prius.ꝭ.ti.i.ꝛ ibi dicā plene.

Ex.§.ſequenti.

¶ An habeat locū cautio cū qs edificat i loco arenoſo ibi. Querit. Et que ſit forma ſtipulatio nis damni infecti ibi. Quero.

Vitiū aūt ediū.

Stipulatio dā ni īfecti ſimpli citer interpoſita non porrigitur ad dānum qd vitio naturali contingit vel caſu aduerſus quem non potuit ꝓuideri.ſecus ſi potuit ꝓuideri.itē nō porrigiꝛ ad damnū culpa tali cōmiſſuz ꝙ ve nit in actōe.l.acql.h.d.vſqꝫ ad.§.itez videam⁹. ꝛ legas vſqꝫ ad.§.hec ſtipulatio.ponēdo caſuz. lꝫ poſuerim caſum ſūmariuz. ¶ Vltio oppo.[b] i autē.dereſti.ꝛ ea q̄ pa.§.vnum.ꝛ.l.ſi ſeru⁹ ſuuz .§.ſi fornicarius.ſ.ad.l.aql. So.aut eſt cōmiſſa culpa vitio naturali ꝛ non parciꝛ vt in ꝯrijs.aut

viſa ergo forma ſtipulatōis eſt neceſſe ꝙ omnia exponanꝛ:ꝛ circa perſonas fuit expoſituz .ſ.i.§. adijcitur circa tps in.l.qui bōa in ſi.cum.l.ſe.cir ca qd ponitur in ſtipulatione circa vitium expo nit hic:ꝛ plenius infra ſtatim dicam.

Ex.§.ſequenti.

¶ Quod dicaꝛ vitiū nāle.ꝛ qs caſus fortuitus.

Hec ſtipulatio vtruz.

Oppo.de.l.hoc amplius.§.neratius.ꝛ.§.de his autem.ſo.ſuccurreꝛ per retentionē:non per reme diū cautionis.q̄ro quō cognoſcā vitiū naturale de quo.ſ.ꝑxi.dixi a caſu fortuito. Rñ.id quod i loco cōtingit ꝛ frequenter fit ꝛ reiteraꝛ ꝛ illō dꝛ naturale vt.ꝭ.ti.i.l.i.§.itez ſciēdū.ꝛ.§.ſe.ꝛ iō.§.ꝓ xi.dixit vitium naturale ſi loc⁹ ē arenoſus vꝉ pa luſtris.qꝛ ſepe ſui natura creſcit ꝛ decreſcit.caſus do fortuit⁹ ē id qd ſemel accidit ꝛ reiterationē non recipit vt qd fundus caſmate pereat vt hic. ¶ Quero de q̄ iniuria dꝛ hic. Rñ.culpa leui vel leuiſſima in faciendo vel omittendo ita ꝙ in .l. aquil.nō veniat vt.ꝭ.ꝓxi.§.dicam.

Seruus et idē ſer.

Op.d .l.ita vulnerat⁹.i ꝑn.ſ.ad.l.aql.ſo.gl.clare.dic breuiꝛ in.l.acql. intereſt ꝑp ꝯdēnatōnē qꝛ aliꝛ ꝯdēnaꝛ i hoie imbecilli ꝛ homine forti.ſꝫ h̄ eſt alia dꝛia.

Quāquā.

Supra expoſuit qd ē dcm̄ vitium ſoli nūc qd ē dictū vitiū opis.ꝛ hoc eſt a quo dꝫ eſſe factum op⁹ vt ſtipulatio cōmittaꝛ.ꝛ no.bene hunc.§.

Ex.§.ſequenti.

¶ Propter ꝙ dānum ſtipulatio ſimpliciꝛ iter poſita ꝯmittatur ibi. Et vt liqueat.

Preterea ſi furni.

[d] Opp. iſte.§. de

[a] Lumi nuz.§. Adijci tur. trāſeat ſi ne ceſſiōe. Ad de quod no. bart. in.l.ſi.ſ. ti.i.et bar. l.l. ſub vna.§.ſi. de ver.ob.et ſ l.ſtipulatō iſta §.ſicut.e.ti. et iſta gl.facit no. ad queſtionē de duob⁹ fra tribus domū diuidentibus et cōi clauſtro remanēte pa ciſcētibus vt nemini ipſo rum liceat lu men clauſtri obſtruere an ſi vn⁹ vēdat ꝑtem ſuā em ptoꝛ q eſt ſuc ceſſoꝛ ſingula ris poſſit nō ob.pcō lumi na obſtruere. gl. hic voluit ꝙ ſic ange.tn̄ h tꝫ ꝯriuz vo lēs ꝙ tpe pa cti habiti iter fratres q̄dam ſuitus ꝯſtitu ta ſit clauſtro que qꝛ realis tranſit ad oēs ad quos tran ſit res. ſed h vꝛ falſum: cū in re cōi nul la ſeruit⁹ con ſtitui poſſit.d. in re cōi.ſ.de

teneaꝛ pactuz ſeruare ꝛ ita iudicaſſe gul. de ſuza.p hūc §. ꝛ.l. idēqꝫ ſ.pro ſocio.

[b] ¶.§. vitium autez. vltimo op. Quando habeat locuz ſtipulatio dā ni infecti ꝛ ac tio legis acq lie.vide no. p do.Iod. ꝛ ꝙ ibi no.bar.in l.qui bona.§. cum inter.ſ. e. ꝛ bar.ꝭ.ea. l.§.ꝑterea nō furni.queꝫ ol no vide.

[c] ¶ Querit.ad de bar.in.l. ſi legati ſerui.ꝭ. de leg.i. licet Iaco. de are. ibi contra.

[d] ¶.§. Prete rea ſi furni. Adde q̄ habē tur.ſ. eo.l.iū. §.vitium ꝛ ꝙ ibi dixi.